13
8 K
11

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

13 - 8 . C . 18

Digitized by Google

29. 6.12.

LIBER XI.
DE LEGATIS.
DE
SVCCESSIONIBVS
AB INTESTATO:
ET
DE RENVNCIATIONIBVS.

Digitized by Google

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſs. P. Magiſtro Sac. Pal. Apoſt.

I. de Ang. Archiep. Urbin. Viceſg.

Stante relatione *D. Ioannis de Vrſis in Romana Curia Aduocati*, ex noſtra commiſſione, vt nihil contineatur Catholicæ fidei, & bonis moribus contrarium.

Imprimatur.

Fr. Hyacinthus Libellus Sac. Pal. Apoſt. Magiſt. Ord. Præd.

Digitized by Google

THEATRVM
VERITATIS, ET IVSTITIAE
SIVE
DECISIVI DISCVRSVS

Ad veritatem editi, in forenſibus controuerſijs, Canonicis, & Ciuilibus, in quibus, in Vrbe Aduocatus, pro vna partium ſcripſit, vel conſultus reſpondit

IO. BAPTISTA DE LVCA
VENVSINVS.

Per materias, ſeù titulos diſtincti, iuxtà proximam indicem poſt præfationem.

LIBER VNDECIMVS

PAR. I.
DE LEGATIS.
PAR. II.
DE SVCCESSIONIBVS AB INTESTATO.
PAR. III.
DE RENVNCIATIONIBVS.

ROM. SOC. IESV * BIBL. SEC. COLL.

J. Clouvet fec.

ROMAE,
Typis Hæredum Corbelletti. M.DC.LXXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

ITALICARVM RERVM CONSILIO

Apud Regem Catholicum.

IO. BAPTISTA DE LVCA.
FELICITATEM.

ITALVM Scriptorem, quem natura, ſubditum; Profeſſio autem, in Romana Curia, Regis Catholici Aduocatum, effecit; Decet, aliquod in ſuis laboribus, virtutis obſequium, præſtare huic Senatui, qui in grauioribus Italiæ negotijs decidendis, vel regendis, eidem Regi, conſilio aſſiſtit; Iſtud verò, mei THEATRI VERITATIS, & IVSTITIÆ volumen, in quo de LEGATIS agitur, Vobis offero; Vt ità Liber, illud peragendo munus, cuius vocabulum ſibi commune eſt, tanquam mei abſentis LEGATVS, ſummam ergà iſtum Ampliſſimum Senatum, animi mei deuotionem proferat, perpetuumque ſtatuat, exiſtimationis monumentum.

Digitized by Google

INDEX

Titulorum ſeù Materiarum totius operis.

LIB. I.

De Feudis
Et bonis iuriſdictionalibus, & Bulla Baronum.

LIB. II.

De Regalibus.
Hoc eſt
Officijs venalibus, locis Montium, alijſque iuribus cum Principe ſeù Republica, Vectigalibus, & gabellis, ſalinis, & mineralibus, monetis, vijs publicis, fiſco, & alijs de quibus *in cap. vnico quæ ſint Regalia*.

LIB. III.

De Iuriſdictione
Et foro competenti.
Par. II.
De Præeminentijs, & Præcedentijs.
Sub quibus
De Iure Cathedratico, Metropolitico, Nobilitate, Ciuilitate, & alijs iuribus honorificis.

LIB. IV.

De Seruitutibus Prædialibus.
Vſufructu, & vtroque retractu.
Par. II.
De Emphyteuſi.
Par. III.
De Locatione, & Conductione.

LIB. V.

De Vſuris, & Intereſſe.
Par. II.
De Cambijs.
Par. III.
De Cenſibus.
Par. IV.
De Societatibus Officiorum.

LIB. VI.

De Dote.
Lucris dotalibus, & alijs dotis appendicijs.

LIB. VII.

De Donationibus.
Par. II.
De Emptione, & Venditione.
Par. III.
De Alienationibus, Contractibus, Obligationibus, & Pactis in genere.
Par. IV.
De Tutoribus, Procuratoribus ad negotia, Adminiſtratoribus, & aliena negotia gerentibus.

LIB. VIII.

De Credito, & debito, Creditore, & debitore.

LIB. IX.

De Teſtamentis, Codicillis, & vltimis voluntatibus.
Par. II.
De Hærede, & Hæreditate.

Par.

Digitized by Google

Par. III.
De Legitima,
Trebellianica,& alijs detractionibus.

LIB. X.

De fideicommiſſis,
Primogenituris, & Maioratibus.

LIB. XI.

De Legatis.
Par. II.
De Succeſſionibus ab inteſtato.
Par. III.
De Renunciationibus.

LIB. XII.

De Beneficijs Eccleſiaſticis in genere.
Par. II.
De Canonicis, & Dignitatibus,
Capitulo, electione, & actibus capitularibus.
Par. III.
De Parocho, & Parochijs.

LIB. XIII.

De Iurepatronatus.
Par. II.
De Penſionibus eccleſiaſticis.

LIB. XIV.

De Matrimonio,
Sponſalibus, & Diuortio.
Par. II.
De Decimis.
Oblationibus, & Eleemoſynis.
Par. III.
De Regularibus,
Et Monialibus, alijſque Clericis,& Eccleſiaſticis perſonis.
Par IV.
De Cenſuris;
Miſſis, anniuerſarijs,& alijs materijs Eccleſiaſticis.

LIB. XV.

De Iudicijs, & Iudicialibus.
Hoc eſt
De Sententia, & re iudicata, executione, attentatis, Iudice, Notario, Adoocatis, Procuratoribus, expenſis,& alijs ad materiam iudiciorum.
Cum relatione Curiæ Romanæ circa forenſia.

LIB. XVI.

Supplementum Miſcellaneum.
Super omnibus dictis materijs,circa ea quæ pendente impreſſione diſputata ſunt; et cum obſeruationibus ad plures diſcurſus ómnium titulorum.

Digitized by Google

INDEX
ARGVMENTORVM
IN DISCVRSIBVS
Qui habentur in hoc Lib. XI. Par. I. de Legatis.

Diſc. I.
Ianuen. legati.

Facto legato bonorum differentium, quorum legatarius non ſit capax, ex ipſorũ bonorum qualitate,puta quia ſint feudalia,vel emphyteotica &c.; An legatario per hęredem debeatur æſtimatio,vel potiùs diſpoſitio inutilis remaneat.

Diſc. II.
Romana prætenſæ æſtimationis.

An, & quando, ceſſante re legata, adeoùt legatũ remaneat inutile, adhùc debeatur per hæredẽ æſtimatio, ſeù æquiualentia.

Diſc. III.
Senogallien. legati.

An,& quando legatum cenſeatur factum de proprietate, vel de vſufructu,ad effectũ caducationis per prædeceſſum eius, qui poſt mortem vſufructuarij vocatus eſt; Et quando lègatum, ad eumdem effectũ caducationis,dicatur cõditionale;Et pręſertim,an mors faciat conditionem; Et quid de certa ætate, quæ legati aſſequutioni præfinita ſit, an inducat conditionem, vel importet dilationem.

Diſc. IV.
Lucana legati.

De legato creditorum, ac iurium, & actionum, quid compræhendat, àn ſcilicèt ſolùm nomina debitorum, vel etiam pecunias deſtinatas inueſtimento, ſiuè exiſtentes penès procuratores, & miniſtros teſtatoris; Vel potiùs referendum ſolũ ſit ad credita, ac iura,& actiones quæ haberentur contra ipſum legatarium pro eius liberatione,non autem, vt ei legata ſint iura,& actiones contra alios.

Diſc. V.
Auximana legati.

An,& quando,ſub legato mobilium domus, veniat pecunia numerata, quæ in domo reperta ſit.

Diſc. VI.
Romana, ſeù Cuſentina legati.

An ſub legato mobilium, veniant pecuniæ domi repertæ,quas erogare oportuit in expenſas funerum, & medicinarum teſtatoris.

Et an ſub legato mobilium veniant argenta, & alia mobilia, quæ in alia Ciuitate, vel Prouincia exiſtant cũ deſtinatione illa introducendi in domum.

Et an, & quando pro legatis,competat via exequutiua,necnè.

Diſc. VII.
Bononien. liquidationis pretij.

An, & quando ſub legato prædij, vel poſſeſſionis,veniant alia prædia ſeparata, quæ à teſtatore poſſidebantur tanquam connexa;Et an,& quando in legatis præſtanda ſit euictio.

Diſc. VIII.
Lauretana legati.

Sub legato domus, an,& quando veniant, hortus, & ſtabulum, aliæquè officinæ; Et quid vbi legatũ nõ ſit in proprietate, ſed in vſufructu, vel in habitatione.

Diſc. IX.
Firmana diuiſionis.

Sub legato bonorum ſtabilium, an veniant animalia, & blades,aliaquè mobilia exiſtentia in fundis,ſeù prædijs; Vel potiùs veniant ſub legato bonorum mobilium, quando teſtator, de vno,ac altero genere diuerſimodè diſpoſuit.

Diſc. X.
Romana legati mobilium.

De legato mobilium domus facto vxori, collato in eius arbitrium, de illis ſcilicèt, quæ ſibi neceſſaria, vel oportuna iudicaret, quomodò interpretandum ſit,ſiuè quomodò iſtud arbitrium à legatario interponi debeat.

Digitized by Google

Diſc. XI.

Romana legati de Fabijs.

Legatis equis, an defectis illis, quos teſtator habebat, teneatur hæres alios ſupplere, vel potiùs caſus cedat damno legatarij; Et an, & quando, frumentum, vinum, & oleum, aliaq; huiuſmodi, quæ in domo reperiuntur, veniant ſub legato mobilium domus.

Diſc. XII.

Viterbien. legati cenſuum.

Legato generaliter relicto, cuius ſit electio, àn hæredis, vel legatarij; Et poſito quod ſit vnius, vel alterius, an poſſit eligi optimum, vel dari poſſit reſpectiuè peſſimum; Et quando legatum generis ſit inutile.

Diſc. XIII.

Montis Faliſci legati.

Facto legato generis, de quo in hæreditate adſint plures ſpecies, de melioribus, peioribus, & mediocribus, cuiuſnam ſit electio, Et quid eligendum, vel præſtandum ſit; Et quid in hoc operetur fauor cauſæ piæ.

Diſc. XIV.

Nepeſina legati.

An, & quando certa deſignatio in legatis pro certo opere faciendo, fiet taxatiuè, vel demonſtratiuè, adeoùt deficiente deſignatione, vel te deſignata non ſufficiente, intret necnè obligatio ſupplendi aliundè.

Diſc. XV.

Romana lucri, & legati.

An facto per vxorem viro legato de fundis dotalibus, vel de eorũ aliqua parte, poſſit vir lucrum dotale petere ab hæredibus mulieris in alijs bonis, vel potiùs illud ſub legato compræhenſum ſit; Et an legatum factum per vxorem viro, compenſetur cum lucro dotali.

Diſc. XVI.

Comen. legati.

Facto legato omnibus filijs alicuius, an id conueniat etiam filiabus, adeoùt maſculinum concipiat fœmininum; Et ſi ſiant duæ ſpecies legatorum, vna pro filijs alicuius in genere, & altera illis filiabus eiuſdem, quæ erant moniales profeſſæ, quale legatum conueniat illi filiæ, quæ de tempore mortis teſtatoris erat nouitia.

Diſc. XVII.

Romana, ſeù Senen. legati.

An legatum relictum pro ſubſidio dotali filiarum alicuius coniuncti, debeatur ſolùm illis filiabus, quæ viuente teſtatore procreatæ erant, vel etiam alijs poſt mortem ſuſceptis.

Diſc. XVIII.

Mutinen. legati.

De eadem materia, an legatum factum filijs alicuius, debeatur ſolùm natis de tempore teſtamenti, ſeù mortis teſtatoris, vel etiam alijs, qui poſteà nati ſint; Et an factum filijs intuitu patris, ad iſtũ pertinere dicatur, adeoùt de eo diſponere poſſit, necnè.

Diſc. XIX.

Romana annatæ.

An legatum annuum pro ſubſtentatione cappellanorum, ſub ea lege, vt fructus primi anni erogari debeant in reparationem, ac vtenſilia cappellæ, intelligendum veniat de primo anno fundationis cappellaniarum, vel potiùs de primo anno vacationis, ac prouiſionis cuiuslibet cappellaniæ cum tractu ſucceſſiuo.

Diſc. XX.

Romana Cappellaniarum.

Facto legato erectionis certi numeri cappellaniarum, cum certo annuo redditu, puta ſcutorum centum pro qualibet, ſi tractu temporis bona legata diminutionem patiantur, ſeù aliàs diminuantur fructus, adeoùt tantus redditus percipi non valeat, an diminui debeat earum numerus, vel potiùs de eis prouiſi, diminutionem redditus pati debeant.

Diſc. XXI.

Romana annuæ præſtationis.

Facto legato annuæ præſtationis ad vitam, an legatarius ab inuito hærede petere poſſit aſſignationem tot bonorũ, ex quibus dictam præſtationem manu ſua percipiat; Et è conuerſo, an hæres dictam aſſignationem legatario inuito facere valeat; Et an legatarius impedire poſſit hæredi venditionem officiorum vacabilium in ipſius legatarij perſona cantãtium, vt ex eorum emolumentis legatam præſtationem obtineat.

Diſc. XXII.

Romana legati.

De legato annuæ præſtationis relicto ei, qui in eodem teſtamento deputatus ſit tutor

Digitized by Google

tutor filiorum teſtatoris, an, & quando ceſſet, ob tutelam recuſatam, vel aliàs ceſſatam, tãquam ipſius correſpectiuum, necnè.

Diſc. XXIII.

Ianuen. legati.

An, & quando legatum factum vxori cum onere habitandi cum filijs, ob iſtorum mortem, vel abſentiam, ſeù aliud impedimentum, tanquàm à ceſſante cauſa legandi, ceſſet, necnè.

Diſc. XXIV.

Romana, ſeù Viterbien. legati.

An legatarius habitationis, & alimentorũ in domo cum hærede, prætendere valeat alimenta, & habitationem extra domum, & menſam hæredis, ex aliqua iuſta cauſa, præſertim ex eo, quod legatũ fuerit factum mulieri tunc ſolutæ, quæ poſtea virum duxerit.

Et an, & quando legatarius, qui teſtamentum impugnat, eiuſquè inualiditatem allegat, cadat, necnè à commodo legati.

Diſc. XXV.

Albanen. celebrationis miſſarum.

Legatum hæredi iniunctum, celebrationis certi numeri miſſarum in aliqua Eccleſia, an ſpectet ad religioſos dictæ Eccleſiæ, per quos pernecesſè miſſæ celebrandæ ſint, vel potiùs hæres eligere poſſit ſacerdotes ad celebrationem.

Diſc. XXVI.

Hortana legati.

Facto legato de aliquibus bonis, quæ alicui cenſui, vel oneri affecta ſiot, cui incumbat, cenſus, vel oneris ſolutio, an ſcilicèt hæredi, vel legatario.

Diſc. XXVII.

Romana prætenſi legati de Geſſis.

Legatum incertum pro exoneratione conſcientiæ, in confeſſarij, ſeù alterius arbitrium collatum, an pernecesſè ſit integrè adimpleodum, vel ſufficiat illud implemeotum, quod exequutor fecerit; Et an bona, ex quibus teſtator dixit tale legatum impleodum eſſe, ſtent demonſtratiuè, vel taxatiuè; Et aliqua de facultatibus Fabricæ, circà legata pia exequenda.

Diſc. XXVIII.

Piſauren. fideicommiſſi.

De legati acceptatioue, quando conſtare dicatur, necnè, ad effectum videndi, an bona legata, ſeparata ſint ab hæreditate, itaùt non cadaot ſub fideicommiſſo vniuerſali io ea ordinato, vel è contrà.

Diſc. XXIX.

Romana prætenſi fideicommiſſi.

Legatum, cuius caducitas ob contrauentionem prætendatur, an ità dicatur eſſe in hæreditate teſtatoris, vt cadat ſub fideicommiſſo vniuerſali per ipſum ordinato; Et de differentia inter caſum caducationis, & caſum caducitatis.

Diſc. XXX.

Romana legati de Aggazarijs.

De eadem materia caducationis in legatis particularibus; Et an, & quando in eis intret vulgaris directa, vel anomala, necnè.

Diſc. XXXI.

Romana legati vſusfructus.

Legatarius vſusfructus vniuerſalis, an participare debeat de vſufructu rei particularis, alteri relicto, Et an dictus legatarius vniuerſalis haberi debeat loco hæredis.

Diſc. XXXII.

Veliterna legati.

Legatum, in quo alter ſubſtitutus ſit ſub conditione mortis vtriuſque primi legatarij, an ſubſtituto debeatur, ſi coodirio mortis naturalis in vno tantùm purificata ſit, in altero verò contigerit mors ciuilis, ſeù ficta, putà tranſitus ad ſecunda vota.

Et aliqua io materia ademptionis, an ſcilicèt adempto onere, quod legato adiectum eſt, ità quoque legatum ademptum cenſeatur, ſiue illud ceſſet, tanquàm ex ceſſante cauſa.

Diſc. XXXIII.

Romana legati de Columna.

Legatum annuum, vel menſtruum relictum familiaribus, vel alijs, an intelligendum ſit ad vitam tantùm, vel potiùs perpetuum, ac traoſmiſſibile ad hæredes.

Et ſi duobus, vel pluribus fiat menſtruum legatum ſub vnica ſumma, an illa intelligatur pro omnibus collectiuè inter eos diuidenda, vel potiùs diſtributiuè, vt illa ſingulis relicta dicatur.

Diſc. XXXIV.

Romana legati miſſarum.

Legatum annuæ præſtationis quod non eſt directum ad legatarium, ſed iniunctum hæredi, vt præſtaret alicui Eccleſiæ, an intelligatur de primo hærede, itaùt eo defuncto ceſſet, vel potiùs ſit perpetuum,

ac præſtandum ab alijs hæredibus mediatis.

Et an legatum ininnctum hæredi, debeatur etiam à ſubſtituto; Et quid in hoc operetur fauor piæ cauſæ.

Diſc. XXXV.

Catanien. legati.

De contributo inter legatarios; Et de legatorum diminutione, an, & quando intret necnè, vbi hæreditas non ſit omnibus legatis idonea.

Diſc. XXXVI.

Romana legati de Iuſtinianis.

Legatum annuum, vel menſtruum relictum pro ſubuentione iuuenum de familia, qui certam ætatem habentes, ſtudijs per determinatum tempus vacarent; An ſit perpetuum, & reiterabile cum tractu ſucceſſiuo; Vel potiùs intelligendum veniat pro vnica vice ad fauorem eorum, qui primò admiſſi ſint; Et de concurſu plurium iuuenum eiuſdem familiæ, quibuſnam debita ſit prælatio, & quomodò regulari debeat ætas à teſtatore præfinita.

Diſc. XXXVII.

Spoletana prædij.

An pro fructibus legati ad legatarij fauorem cumulandis pro certa ſumma conſtituenda, affecta ſint bona teſtatoris, in præiudicium aliorum legatariorum, vel fideicommiſſariorum.

Diſc. XXXVIII.

Romana legati negotij.

An facto legato negotij expeditionum Datariæ, quod teſtator exercebat, illud factum cenſeatur cum iuribus etiam paſſiuis, adeoùt legatarius teneatur ad debita, ad quæ defunctus ex cauſa eiuſdem negotij tenebatur; Et quid de creditis ex cauſa negotiorum iam expletorum à defuncto aſſequendis, & de quibus creditis legatum intelligatur.

Diſc. XXXIX.

Anconitana legati.

De legato relicto vxori, vt ſit domina, & vſufructuaria, an importet alimenta, vel formalem vſumfructum; Et quatenùs vſumfructum importet, quæ cautio per eam præſtanda ſit; Et an de illo participare debeat hæres vniuerſalis; Siuè an capiat legitimam ipſi hæredi debitam.

Diſc. XL.

Bononien. dotis, & legati.

De interpretatione legati quantitatis monetæ per teſtatorem expreſſæ in teſtamento, extrà eius patriam condito, quia nempè dixerit de tot ſcutis; De quibus intelligendum ſit, an ſcilicèt de illis propriæ patriæ, vel de illis loci teſtamenti; Et quatenùs plures ſcutorum ſpecies in eodem loco currerent, de qua ſpecie legatum intelligendum ſit.

Diſc. XLI.

Ianuen. legati.

De materia interpretationis legati, & quomodò iſta facienda ſit, quando verba ſint ambigua, & apta recipere plures diuerſos intellectus, & ſignificationes.

Diſc. XLII.

Camerinen. legatorum.

An legata tractum ſucceſſiuum habentia, relicta ab inſtituto, cenſeantur repetita à ſubſtituto; Siuè an cenſeantur iniuncta primis tantùm, non autem vlterioribus hæredibus.

Diſc. XLIII.

Romana legati, ſeù oneris.

An conditiones, vel onera legato adiecta, quæ ſint adeò præiudicialia, vt non expediat legatario acceptare, vitient legarum, vel potiùs vitiata remaneant, ac pro non ſcriptis habeantur, ideoque legatum adhùc debeatur.

Diſc. XLIV.

Marſicana legati.

Demandata per teſtatorem erectione alicuius Monaſterij in domo eius habitationis, an ipſa domus legata cenſeatur, & quomodò, quatenùs non ibi, ſed alibi Monaſterium fundaretur; Et quid ſi domus, pleno iure non ſpectaret ad teſtatorem, an hęres teneatur eam redimere, vel ſoluere æſtimationem legatario.

Diſc. XLV.

Eugubina legati.

An legatum factum de fructibus aliquorum bonorum, ſit perpetuum, ac tranſmiſſibile ad hæredes, vel potiùs perſonale, vndè terminetur cum vita legatarij.

Diſc. XLVI.

Romana redditionis rationum.

De legato facto per ſocerum nurui, vſus gemmarum & iocalium, an ceſſet per diſſolutionem matrimonij ſequutam per mortem viri, adeoùt congruat, necnè eidem

dem

dem legatariæ in ſtatu viduitatis.

Diſc. XLVII.
Narnien. bonorum.

An liberatio generalis à redditione rationum,& à quacumq;alia actione, per vxorem legata viro,qui eiuſdem vxoris bona extradotalia adminiſtrauit, importet etiam liberationem à debito reſtitutionis dotis.

Diſc. XLVIII.
Romana legati de Caraſis.

An per alienationem voluntariam rei legatæ,reſultet legati ademptio,vel diminutio,ſi pretium vnico contextu in alia bona erogetur, vel potiùs intret iſtorum bonorum ſubrogatio.

Diſc. IL.
Viterbien. legati.

De legato contento in priori teſtamento, an cenſeatur diminutum per ſecundam diſpoſitionem, quæ expreſſam contineat diminutionem, deindè tamen emendatam; Et an talis emendatio per apoſtillam, ſeù additionem, facta cenſeatur de ordine, & voluntate teſtatoris; Vel quatenùs ea non adeſſet, an poſterior diminutio, ratione ſubiectæ materiæ, errori potiùs tribuenda ſit.

Legatarius annuæ præſtationis negligens eam exigere ab hærede grauato,an petere poſſit annualitates decurſas à ſucceſſore, vel actionem habeat ad bona teſtatoris.

Diſc. L.
Florentina legati.

De ademptione legati ordinata ſub certa conditione,an ad eius effectum, requiratur implementum in toto, atque in forma ſpecifica;Vel potiùs ſufficiat in parte, vel per æquipollens.

Diſc. LI.
Fulginaten. legati.

An,& quando legatum ceſſet, per prouiſionem à teſtatore factam poſt teſtamentum ad fauorem legatarij, ſiuè per implementum in vita,illius operis, pro quo legatum factum ſit.

Diſc. LII.
Romana contributionis.

An legatarius quotæ, ſeù alicuius vniuerſitatis bonorum,teneatur concurrere cum hærede in ſolutione æris alieni,aliorumquè onerum hæreditariorum, ac etiam legatorum.

Diſc. LIII.
Spoletana ſucceſſionis.

An & quando per ſecundum legatum contentum in codicillis, cenſeatur ademptum, ſeù diminutum alterum legatum in teſtamento factum eidem perſonæ.

Diſc. LIV.
Romana pecuniaria, ſeù legati de Benedellis.

Reuocato primo teſtamento per ſecundum, an reuocata cenſeantur omnia legata in primo contenta;Vel potiùs aliqua adhùc debeantur.

Diſc. LV.
Auenionen. legati.

An, & quando per alienationem rei legatæ ab ipſo teſtatore poſt teſtamentum factam, reſultet legati ademptio, necnè.

Diſc. LVI.
Lucana ademptionis legati.

De interpretatione ademptionis factæ in codicillis,de legato facto in teſtamento, & quomodò talis ademptio intelligenda ſit,vbi conſtet,quod affectio ergà legatarium non ſit diminuta,ſed potiùs diſpoſitio ademptiua maiorem arguat affectionem.

Diſc. LVII.
Peruſina caducitatis.

An, & quando legatarius, ob non implementum conditionum, & onerum adiectorum legato, iſtius caducitatem, ſeù priuationem incurrat;Vel potiùs ad moræ purgationem admittendus veniat.

Diſc. LVIII.
Senen. legati.

An legatum, vel alia diſpoſitio facta ad fauorem puellæ adhùc non nubilis pro quando erit in certa ætate, ac nubet, debeatur, ſi antè illam ætatem nubat, vel potiùs caducitas intret; Et de interpræ-

prætatione legati, ſeù diſpoſitionis, vt vxor teſtatoris tractari debeat eo modo, quo ipſo viuente tractabatur.

Diſc. LIX.

Diſcurſus generalis.

An, & quando legatum dicatur purum, vel conditionale, vbi præſertim agatur de legato dotis; Et de effectibus exindè reſultantibus.

Diſc. LX.

Alter diſcurſus generalis.

An legatum alicui puellæ in ſpecie, vel puellis in genere factum pro dote, conueniat iam nuptis; Vel an intelligatur ſolùm de primis nuptijs, vel conueniat vlterioribus fauore viduarum; Et an ſecundum legatum deroget primo pinguiori.

SVMMA
SIVE COMPENDIVM

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in hoc Lib. XI. Par. I. de Legatis.

Digitized by Google

INDEX
CAVSARVM

Hoc titulo de Legatis ordine alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.

A

ALbanen. celebrationis miſſarum, diſc. 25. fol. 75.
Anconitana legati, diſc. 39. fol. 111.
Aueniouen. legati, diſc. 55. fol. 160.
Auximana legati, diſc. 5. fol. 17.

B

BOnon. dotis,& legati, diſc. 40. fol. 114.
Eadem liquidationis pretij, diſcur. 7. fol. 24.

C

CAmerinen. legatorum, diſc. 42. fol. 121.
Catanien. legati, diſc. 35. fol. 99.
Comen. legati, diſc. 16. fol. 48.

E

EVgubina legati, diſc. 45. fol. 129.

F

FIrmana diuiſionis, diſc. 9. fol. 30.
Florentina legati, diſc. 50. fol. 144.
Fulginaten. legati, diſc. 51. fol. 146.

H

HOrtana legati, diſc. 26. fol. 77.

I

IAnuen. legati, diſc. 1. fol. 1.
Eadem legati, diſc. 23. fol. 67.
Eadem legati, diſc. 41. fol. 118.

L

LAuretana legati, diſc. 8. fol. 27.
Lucana ademptionis legati, diſc. 56. fol. 162.
Eadem legati, diſc. 4. fol. 14.

M

MArſicana legati, diſc. 44. fol. 126.
Montis Faliſci legati, d. 13. f. 40.
Mutinen. legati, diſc. 18. fol. 54.

N

NArnien. bonorum, diſc. 47. fol. 134.
Nepeſina legati, diſc. 14. fol. 43.

P

PEruſina caducitatis, diſc. 57. fol. 165.
Piſauren. fideicommiſſi, diſc. 28. f. 83.

R

ROmana annatæ, diſc. 19. fol. 57.
Eadem annuæ præſtationis, diſc. 21. fol. 62.
Eadem cappellaniarum, diſc. 20. f. 59.
Eadem contributionis, diſc. 52. f. 149.

Eadem

Eadem legati, diſc.22. fol.64.
Eadē legati de Agazzarijs, d. 30. f.88.
Eadem legati de Caraffis, d 48.f.136.
Eadem legati de Columna, d.33.f.93.
Eadem legati dē Fabijs, diſc.11. f.34.
Eadē legati de Iuſtinianis, d. 36.f.101.
Eadem legati miſſarum, diſc.34.f.96.
Eadem legati mobilium, diſc.10.f.32.
Eadem legati negotij, diſc.38. f. 108.
Eadem legati, ſeù oneris, d 43.f.123.
Eadem legati vſuſfructus, d.31.f.90.
Eadem lucri, & legati, diſc.15. fol.46.
Eadem pecuniariæ, ſeù legati de Benedictis, diſc, 54. fol.156.
Eadem prætēſæ æſtimationis, d.2.f.5.
Eadem prætenſi fideicommiſſi, d. 29. fol.85.
Eadem prætenſi legati de Geſſis, d.27. fol. 79.
Eadem redditionis rationum, diſc.46. fol.131.
Eadem, ſeù Cuſentina legati, diſc.6. fol. 21.
Eadem, ſeù Senen. legati, diſc. 17. fol. 51.
Eadem, ſeù Viterbien. legati, diſc.24. fol. 72.

S

SEnen. legati, diſc.58. fol.167.
Senogallien. legati, diſc.3. fol. 9.
Spoletana Prædij, diſc.37. fol. 104.
Eadem ſucceſſionis, diſc.53. fol.152.

V

VEliterna legati, diſc.32. fol.91.
Viterbien. legati, diſc.49 fol.140.
Eadem legati cenſuum, d.12. f.35.

DE

DE LEGATIS

DISCVRSVS PRIMVS

IANVEN. LEGATI

PRO

CONVENTV BEATÆ MARIÆ DE MONTE

CVM

HÆREDIBVS BLANCHINETTÆ.

Reſponſum ad cauſam, etiam cum ſenſu veritatis.

Facto legato bonorum differentium, quorum legatarius non ſit capax [illegible]um bonorum qualitate, puta quia ſint feudalia, vel emphyteotica &c., àn legatario per hæredem debeatur æſtimatio, vel potiùs diſpoſitio inutilis remaneat.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*

2 *De capacitate, vel incapacitate Minorum Sancti Franciſci remiſſiuè.*

3 *De eodem.*

4 *Manus mortua poteſt probiberi ne retineat rem emphyteoticam, ſed vendat.*

5 *Et quando hæc probibitio ceſſet.*

6 *Vbi accedit etiam probibitio inueſtituræ, tunc manus mortua eſt incapax etiã ad effectum vendendi.*

7 *Vndè reſultent æquiuoca Iuriſtarum.*

8 *Declaratur concluſio, de qua numer. 6., quando procedat.*

9 *Non poteſt dari feudum, vel emphyteuſis tàm in re, quàm in pretio.*

10 *De alia declaratione concluſionis, de qua num. 6.*

11 *Pretium feudi, vel emphyteuſis non eſt feudale, vel emphyteuticum.*

12 *Succeſſor qui ſit hæres vltimi poſſeſſoris tenetur ad factum auctoris ſaltèm in æſtimatione.*

13 *De concluſione àn legato feudo, debeatur eius æſtimatio, diſtinguuntur caſus.*

DISC. I.

1 OBtinuit Catetta in emphyteuſim, ſeù perpetuam locationem à Menſa Archiepiſcopali, ſibi concedi villam, pro ſe, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus ex legitimo matrimonio procreatis, vel procreandis; Ipſa verò, facta de eadem villa diſpoſitione ad fauorem Bernardi ex filio prædefuncto nepotis, & Blanchinettæ filiæ, iſtorum vltimo defecto ſine prole ſubſtituit Conuentum Minorum obſeruantium Beatæ Mariæ de Monte, in quo alter nepos ex filio profeſſionem emiſerat; Sequuta verò morte teſtatricis, concorditer Blanchinetta, & Bernardus de conſenſu domini directi, villam vẽdiderunt, erogato pretio in loca montium Reipublicæ, ſub ea lege, vt poſt ipſorum mortem ſpectare deberent ad quem de iure; Vndè propterea ambobus defunctis abſquè prole, inter Hieronymam Blanchinettæ ex fratre neptem, & hæredem, et Conuentum prædictum, orta cõtrouerſia coram Magiſtratu Cameræ; De duplici incapacitate, Hierony-

ma rea conuenta opponebat aduersùs Conuentum, iure ſubſtitutionis petentem dictorum locorum vindicationem; Primò nempè de illa quæ reſultat à Reli-
2 gionis inſtituto iuxtà diſpoſitionem textus *in cap. exijt de verb. ſignif. in 6., & in Clementin. exiui de paradiſo eodem tit.*; Et ſecundò ex lege adiecta in inueſtitura, iuxta conſuetam formulam, vt ſine conſenſu domini, in Eccleſiam, ſeù manum mortuam alienari non poſſet; Cumquè per Conſultorem ab eo Magiſtratu (iuxtà ſtylum) electũ, datum eſſet votum fauore Conuentus ſuper non obſtantia primæ incapacitatis, ideoquè reſtricta eſſet difficultas ad alteram; Pro iſtius obſtantia aliud votum prodijt ad fauorem hæredis, vnde propterea ſuper hoc voto, vt illi reſponderetur, ex parte dicti Conuentus requiſitus fui, dum pro eodem aliàs conſultus, pro veritate reſponſum dederam, cõcludendo quod iſta incapacitas non obſtaret.

Super prima ſpecie incapacitatis, non ſcripſi, ſolumquè in primo reſponſo, obiter inſinuaui, quod facilis eſſet obiecti ſolutio, quoniam, vt de hoc puncto ha-
3 betur pluries in ſua materia *ſub tit. de Regular.*; Iſtorum Minorum incapacitas, in legatis, alijſquè diſpoſitionibus, percutit retentionem bonorum ſtabiliũ, vel æquipollẽtium fructiferorum in redditu, ex cuius prouiſione ceſſaret mendicitas, non autem ad effectum vendendi, vt erogaretur pretium in Religioſorum victum, & veſtitum, aliaſquè neceſſitates; Multò verò magis vbi pro fabrica Eccleſiæ, vel Conuentus, ſiuè pro Sacriſtia, Infirmaria, vel Libraria, huiuſmodi legata fierent, cum iſtis vſibus, vel indigentijs occurri non valeat cum oſtiaria mẽdicitate, ſed neceſſaria ſit pecunia etiam in ſumma notabili, vt latiùs diſtinguendo in dicta ſua materia, firmatur cæteris relatis plenè *per Rot. apud Merlin. deciſ.456. repetit. deciſ.365. par.5. rec., & deciſ.16. par.*11. ac in alijs.

Quatenus verò (præſuppoſita dicta capacitate perſonali) pertinet ad alteram realem ex inueſtituræ prohibitione reſultantẽ, Scribentes pro Hieronyma hærede (quibus Conſultor in voto adhæſit) fundamentum conſtituebant in concluſione pluries firmata per Rotam præſertim *apud Gregor. deciſ. 529. Merlin. deciſ. 583. repetit deciſ. 211. par. 6. rec. deciſ. 692. Dunozett., deciſ. 427 par. 9. & 209. p. 10., & per Andreol. contr. 378.*, quod ſcilicèt, quamuis attenta iuris diſpoſitione, manus mortua prohiberi poſſit à domino, nè bona emphyteotica obtineat; Attamen id procedit ad effectũ
4 retinendi, non autem impeditur manus mortua huiuſmodi bona obtinere ad effectum vendendi infrà annum manui nõ mortuæ, atquè ita pretium habendi ex deductis *apud Merlin. deciſ. 649. Add. ad Buratt. deciſ. 477.*, et habetur pluries in ſua materia *ſub tit. de emphyt. diſcur. 28.*; Vbi tamen aduertitur, vt hodiè ex introductione vſus quiudenniorum, quo
5 mediante conſultum eſt domini directi præiudicio circa laudemiorum emolumentum, ideoquè tanquam ex ceſſante ratione, dicta prohibitio ceſſare debeat, ſaltèm ex Iudicis officio, quando aliqua particularis ratio, vel circumſtãtia aliud non ſuadeat, ex deductis in dicta ſua materia.

Secùs verò dicendum eſt, vbi prohibitioni legis, accedat etiam expreſſa prohibitio hominis, cum tunc, iuxtà magis cõmunem opinionem præſertim in Rota, & Curia receptã, reſultet manus mor-
6 tuæ omnimoda incapacitas, etiam ad dictum effectum obtinendi pretium, ideoquè inutilis remaneat diſpoſitio ex firmatis in ſupra allegatis deciſionibus, ac etiã *apud eumdẽ Merlin. dec. 872.*, & habetur pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de emphyt.* præſertim *diſc. 28.*, vbi agitur de eodẽ caſu indiuiduo, de quo per *Andreol. dict. contr 378.*, vbi eam confutando, non negatur concluſio, ſed negatur applicatio.

His tamen non obſtantibus, retento eodem ſenſu veritatis, cum quo primum Reſponſum dedi; Dicebam probabiliores videri partes Conuentus actoris, dictumquè votum, quamuis nimis elaboratum, pluribuſquè concluſionibus, ac doctrinis benè ornatum, laborare conſueto modernorum pragmaticorũ morbo, circa defectum applicationis, cum plures cõcluſiones, ac auctoritates eſſent
7 de iure in ſuis caſibus veræ, non benè tamen ad rem applicarentur; Ità reſultantibus conſuetis æquiuocis produci ſolitis à nimium damnabili abuſu attendendi ſimpliciter, ac in genere cõcluſiones,

et

et doctrinas, illas indefinitè cuicumquè caſui applicando, ac non reflectendo ad ſingulorum caſuum particulares circumſtantias, ob quas in vno eodemquè iuris articulo, modò iuxtà vnam, & modò iuxtà alteram opinionem iudicare oportet.

Diſtinguendo igitur caſus, vt pro meo ſenſu frequenter inculcato in cauſis decidendis præcisè neceſſarium videtur; Tres in hoc propoſito caſus conſtituebam; Quorum primus eſt, vbi contentio ſit inter dominum directum de rei emphyteoticæ deuolutione contendentem, & manum mortuam, quæ ex legato, vel alia diſpoſitione, ipſam rem prætendat, adeoùt incapacitas percutiat ſolum ius, & intereſſe domini directi pro obſeruā-
8 tia pacti, ſeù prohibitionis, quam ipſe rei ſuæ adiecit, vt abſquè obligatione refundendi pretiū ipſam rem obtineat; Et iſtum caſum percutiunt omnes dictæ Rotæ deciſiones, ac aliæ auctoritates collectæ *per Andr. dicta contr.* 378.; Et conſequenter eas, ac ſimiles à controuerſiæ caſu omninò extraneas eſſe dicebam, cum in hac facti ſpecie, dominus directus non eſſet in cauſa, nilquè ſua intereſſet, àn huiuſmodi loca Montium prouenientia ex pretio, magis ad vnū, quàm ad alterum ſpectarent, dum ipſa res emphyteotica erat penès alterum, qui ab ipſo nouam inueſtiturā acceperat, ideoquè habebat ſuum vaſſallum, per annihilationem primi, nequè vt infrà dari po-
9 teſt eodem tempore duplex ius emphyteoticum in re, & pretio, vt aduertitur etiam *in Albanen. ſeù &c. ſub tit. de feud. diſc.* 48.

Alter caſus eſt, vbi domino directo nō exiſtente in cauſa, bona, quæ manui mortuæ relicta ſint, ex lege inueſtituræ vendicentur ab agnato etiam contra defuncti iudicium; Et iſto caſu intrat quæſtio, de qua infrà inter feudiſtas adeo diſputata, an ſcilicèt legato feudo, debeatur æſtimatio, & quo etiam caſu in hac facti ſpecie ex eius circumſtantijs pro legatario ſuper pretij aſſecutione reſponderi debuiſſet, ſed non opportuit de hoc agere, vtpotè extrà controuerſiam.

Tertius demùm caſus eſt, vbi quæſtio non ſit, neque cum domino, neque cum
10 agnato, minuſquè agatur de legato ipſius rei differentis, cuius manus mortua eſſet incapax, ſed omnino extincto iure feudali, vel emphyteotico, ex quo inhabilitas reſultat, quæſtio ſit in pretio exiſtente penès diſponentis hæredem, cui prohibitum eſt proprij auctoris factum impugnare iuxtà vulgares terminos *tex. in l. cum à matre C. de rei vendicat.* cum cōcordantibus; Et tunc dicebam, nullam ſubeſſe probabilem, quinimò nec apparentem dubitandi rationem; Non quidem ratione bonorum, cum agatur de pretio, quod retractum ex re feudali, vel emphyteotica, non eſt tale, ſed indifferens, iuxtà ea, quæ ſuper iſta propoſitione, vt pretium feudi non ſit feudale, habentur præſertim *ſub tit. de emphyt. diſc.* 58., Et magis in indiuiduo de pretio
11 rei emphyteoticæ erogato iuxtà hanc facti ſpeciem in loca montium, habetur *eodem tit. de emphyt. diſc.* 36., *& in deciſione Rotæ ibidem allegata*.

Quamuis enim in vtroq; loco de præfatis concluſionibus ego dubitem, attamen id prouenit ex facti qualitate, quod ſcilicèt *in diſc.* 36. ageretur de intereſſe domini directi petentis deuolutionem in locis Montium tanquam ſubrogatis loco rei emphyteoticæ, quæ ampliùs non extabat, vel de mandato Principis ab eo vinculo ſoluta erat; Et *diſc.* 58. agebatur de præiudicio creditorum, qui cum aſſenſu domini ius quæſierant in ipſa re emphyteotica, cuius loco pretiū ſubrogatum erat; Attamen illi ſunt termini longè diuerſi, diuerſam habentes rationem ob dictas particulares circumſtantias, quibus ceſſantibus, dicta concluſio, vt pretium feudi non ſit feudale, ſeù rei emphyteoticæ, non ſit emphyteoticum, procedit de plano, nullamquè habet probabilem dubitandi rationem.

Minuſquè teſtatoris iudicium impugnari poſſe dicebam à perſona ſucceſſoris, cum iſte nullum ius haberet ex per-
12 ſona propria ratione inueſtituræ, quoniam vbi etiam dici poſſet emphyteuſis, ad quam vocati eſſent hæredes ſanguinis, adhùc tamen ob admixtam qualitatem hæreditariam, auctoris factū impugnabile non erat iuxtà *deciſ.* 1. *Frūch.* cum alijs ibi collectis *per Adden.*, & plures in ſua materia *ſub tit. de feud.*, et conſequenter nulla dubitandi probabilis ratio pro meo iudicio in hoc propoſito cadere videbatur.

Et quoniam in primo Reſponſo à me dato, inſinuaueram ſupraſcriptam quæſtionem, àn pretium feudi ſit feudale, ſuper quo, ac auctoritatibus in ea deductis, dictum votum nimium ſe inuoluere videbatur; Hinc proindè in ſecunda
13 ſcriptura reſponſiua ad dictum votum, vt tolleretur æquiuoca, cum quibus procedi videbatur, aduertebam, vt ad caſuum diſtinctionem quoque reflecti deberet; Vt enim patet ex ijs, quæ pro vtraque ſententia in iſta quæſtione habentur cæteris relatis *apud Mantic. de coniectur. lib. 9. tit. 11. Fulgin. de emphyt. tit. de ſucceſſ. quæſt. 13. Aponte conſ. 88. lib. 1. & conſ. 75. & 77. lib. 2. Merlin. lib. 2. controu.* 81. circa finem, cum alijs relatis *per Modern elaboratam de Luca in addit. ad Franchum d. deciſ. 1. nu. 16.*

Prima quæſtio eſt, àu intret diſtinctio inter inſtitutionem vniuerſalem, & legatum particulare, plerisquè opinantibus, vt primo caſu diſpoſitio inutilis remaneat, atquè pretium non debeatur, ſecus autem in altero, ſed quidquid ſit de huius diſtinctionis veritate, illam examinare non oportuit, vtpotè extra caſum quæſtionis.

Alia verò quæſtio eſt in ipſo legato, ſeù diſpoſitione particulari, àn ſcilicèt legata re feudali, vel emphyteutica perſonæ extraneæ, vel incapaci, debeatur æſtimatio, et tunc diſtinguendũ eſt; Aut .n. controuerſia eſt cum ipſo domino directo, ad quem res feudalis, vel emphyteotica ſit deuoluta, & à quo legatarius pretium petat; Et tunc, vbi incapacitas manus mortuæ proueniat ex duplici prohibitione legis, & hominis, admittebam verius eſſe, vt hæc obligatio non intraret, ſed res liberè ad dominum rediret, iuxtà firmata in ſupra allegatis deciſionibus præſertim *dicta deciſ. 583. Merlin. repetit. deciſ.* 211. *par.* 6. *rec.* & in alijs.

Aut verò agitur de caſu, in quo rem feudalem, vel emphyteoticam extraneo incapaci legatã, iure ſuo vindicet agnatus ab inueſtitura vocatus, independenterà defuncto, qui legatum fecit, vndè propterea, ſi daretur obligatio ſoluendi æſtimationem, ità diſponentis hæreditas duplicem iacturã pati cogeretur, vnam ſcilicèt amiſſionis ipſius rei feudalis, vel emphyteoticæ, quam agnatus, vel etiam dominus iure deuolutionis vendicaret, et alterã in refuſione pretij de alijs eius bonis; Et tunc probabilius regula eſt negatiua, vt æſtimatio nõ debeatur, quoniã præſumptio eſt, vt teſtator relinquere ſolũ voluerit ius, quod habebat, ac tale quale habebat, non autem eius hæreditatem grauare, niſi facti circumſtantiæ ſuadeant diuerſam voluntatem, cuius reuerà iſta eſt quęſtio, quidquid aliqui ex aliquibus generalibus propoſitionibus diſcurrant, quoniam in effectu eſt quæſtio ambiguæ voluntatis, ex coniecturis, & facti circũſtantijs decidenda.

Aut demùm ceſſit dictum inconueniens duplicis oneris, vel iacturæ, quàm hæreditas pateretur, ideòq; ſola quæſtio ſit cum ipſo hærede contendente de lucro, quia nempè ipſa res, cuius legatarius incapax prætenditur, vel eius pretiũ, niſi à legatario obtineatur, penès ipſum hęredem remaneat ex cauſa lucratiua; Et tunc omninò veriùs eſt, vt vel res, vel pretium legatario præſtari debeat iuxtà doctrinã *Speculator. in tit. de locat. §. nunc aliqua num.* 143., quam iſto caſu eſſe veram *ex Burſatt.* benè diſtinguente *conſ.* 199. *nu.* 44. & 45. **firmatur** *in eadem deciſ.* 583. *Merlin. repetita deciſ.* 211. *par.* 6. *recent. num. penult. & fin.*; Ex ea congrua, & conuincenti ratione, quod ità hæres ex quadam legali ſubtilitate, manifeſtam ingratitudinem erga proprium auctorẽ committeret, atquè eſſet ſpecies furti, obtinendo rem alienam inuito domino, qui voluit, vt huiuſmodi res, vel eius æquiualentia, eſſet legatarij, non autem hæredis, ideoquè vbi hæc voluntas impleri poteſt, nulla ſubeſt ratio, cur licitum eſſe debeat hæredi ad ſolum lucrum, & locupletationem, illam ſpernere, ſed implere tenetur, ſi non in ipſa re, attamen in pretio, quod penès ipſum remanet.

Potiſſimè verò vbi nõ perſeueret eadẽ res prohibita penès ipſum hæredem, qui eã obtineat iure proprio ex inueſtitura, quamuis ob annexam qualitatem hęreditariã grauari poſſit in pretio iuxtà dictã celebrem *deciſ. primam Franch.* cũ concordantibus, quia nempè in hæreditate remaneat ſolum pretiũ conſiſtens in bonis allodialibus, ac indifferentibus, & res emphyteotica ſit penès alterũ, ideoq; caſus videbatur pro meo iudicio planus, et tamen diuerſum fuit dicti Cõſultoris iudicium; Talis eſt ingeniorũ diuerſitas.

RO-

ROMANA

PRÆTENSÆ ÆSTIMATIONIS

PRO

ANGELO ANDOSILLA IVNIORE

CVM

IO. BAPTISTA GVTIO.

Caſus diſputatus coram A. C., & concordatus.

An, & quando, ceſſante re legata, adeoùt legatum remaneat inutile, debeatur per hæredem æſtimatio, ſeù æquiualentia.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando debeatur æſtimatio de legato rei alienæ.*
3 *De eodem.*
4 *Quando teſtator mandat, vt quis præſentetur, ſufficit quod id ſequutum ſit.*
5 *Quid competat Patrono in beneficio.*
6 *De ijs, quæ non ſunt in commercio, non debetur æſtimatio.*
7 *De quæſtione an legato feudo, debeatur æſtimatio.*
8 *De eodem.*
9 *De differentia inter feuda, & beneficia eccleſiaſtica.*
10 *An ratio remunerationis meritorum attendatur.*
11 *Quid vbi legatum factum eſt famulo, qui diù inſeruijt.*
12 *An pro ſeruitio competat actio vltrà ſalarium.*
13 *De obſeruantia Curiæ circa translationes penſionum, quæ non ſortiantur effectum.*

DISC. II.

IN codicillis, quos morti
1 proximus fecit Angelus Andoſilla inſignis Iuriſconſultus, prius Aduocatus primarius, deindè vtriuſquè Signaturæ Decanus, approbato teſtamento prius ordinato, in quo Angelum iuniorẽ ex fratre pronepotem hæredem inſtituerat, huic, & Portiæ ſorori, tutorem, & pro tempore curatorẽ, in vim indulti Apoſtolici deputauit, aliaſquè fecit diſpoſitiones; Cumquè in actu codicillandi, Ego, qui adeò charo amico, & magiſtro aſſiſtebam, ad præces Io. Baptiſtæ Gutij ſacerdotis, qui longæuum ſeruitium ei præſtiterat in munere amanuenſis, ſeù adiutoris ſtudij teſtatori inſinuaſſem, vt dicti antiqui famuli recordaretur, ipſequè reſponderet, quod credebat eum iam prouidiſſe cum quodam beneficio, ad quod eum tãquam patronus præſentauerat, adhùc tamen mihi iniunxit curarem, vt per tutorem hæredis præſentaretur ad quoddam cõſimile beneficiũ per ipſiuſmet teſtatoris mortem vacaturum; Hinc ex motiuo charitatis ergà dictum Io. Baptiſtam, ſollicitus fui, vt id explicaretur in codicillis, nè tutor (qui erat Princeps Nicolaus Ludouiſius), aliàs gratificari vellet aliquem eius aulicum, vt frequenter contingit, atq; ità ſequutum fuit; Cum autem præſentatio effectum non habuerit ob litem motam per Sarauezzam hæredem fideicommiſſarium Manoſij, ex cuius diſpoſitione, ac bonis dictorum beneficiorum, ſeù capellaniarum erectio ſequuta fuerat, dum Rota declarauit, vt Iuſpatronatus non feciſſet tranſitum ad hæredem dicti Andoſillæ primi hæredis grauati, ſed tranſijſſet in fideicommiſſarium, & de qua cauſa habetur actum in ſua materia *ſub tit. de Iurepatronatus diſc.* 14.; Hinc prætendere cępit Gutius, quod per hæredem ſibi deberetur recompenſa, innixus iuribus diſponentibus, vt præſtari debeat æſtimatio rei alienæ legatæ, dum legatum dici non poterat merè gratuitum, ſed potiùs longæui ſeruitij remuneratiuum; Et introducta cauſa coram A. C., Iudex petitis

an-

Digitized by Google

annuendo, decreuit ſibi præſtandam eſſe
recompenſam in annua præſtatione vi-
talitia ſcutorum 60; Sed interpoſita ap-
pellatione, cum in diſputatione habita
in Signatura ſuper modo committendi,
actor difficultates agnouiſſet, hinc pro-
indè quodam honeſto concordiæ tem-
peramento contentus fuit, quam ego di-
cto tutori conſului, potiùs ex prudentia-
libus, & cōgruentiæ motiuis, quàm quod
de iure huiuſmodi prætēſio alicuius ſub-
ſiſtentiæ iudicaretur.

Ex triplici enim fundamento pror-
ſus iniuſtam, malèque fundatam di-
cebam tamen prætenſionem; Primò
quia, vt rei alienæ legatæ æſtimatio
debeatur, conſtare debet de ſcientia
2 in teſtatore, quod ea res eſſet aliena
iuxtà *text.clar.in §.non ſolùm inſtit. de le-
gatis, vbi gloſ.& DD.* plura deducunt con-
cordantia *Mantic. de coniect. lib.9. tit. 9.
num.1. & ſequ. Viuius deciſ.417. pariter
num.1.cum ſeqq.* & cæteri paſſim; Hęc au-
tem ſcientia in propoſito non iuſtifica-
batur, quinimò erat improbabilis, dum
ex pluribus fundamentis, quæ tamen Ro-
tæ nō placuerunt, de quibus *d. diſc.14 de
iurepatr.*, teſtator doctus I. C., firmiter
credebat, vt abſquè difficultate, dictum
iuſpatronatus eſſet tranſitorium ad eius
hæredes.

Secundò, quia tunc intrare poteſt in-
ſpectio æſtimationis præſtandæ, quando
res legata prorsùs aliena eſſet, adeoùt te-
3 ſtator ſciret, quod nullum ius in ea ſibi
competeret; Secùs autem, vbi aliquod
ius ſibi competebat, vel competere cre-
debat, cum tunc legaſſe cenſeatur ius
ſuum, tale, quale ſit, vt in ſpecie *Man-
tic.dicto lib.9.tit.1.num.8.& 15.cum ſeqq.
Caualer.deciſ.503.in fine*; Et generaliter
habemus etiam in diſpoſitionibus, vel
contractibus inter viuos, in quibus præ-
ſtanda eſt euictio, quod niſi ex pretij
quantitate, vel alijs facti circumſtantijs
conſtet, quod tota res in contractum,
vel diſpoſitionem deducta ſit, quoties di-
ſponens certam partem, ſeù ius in ea ha-
bet, de illa ſolùm diſpoſuiſſe cenſetur,
*ad text.in cap.Paſtoralis de donat.& l.qui
tabernas ff.de contrahen. emp. Greg. deciſ.
225.num.2.& 3.*, & habetur non ſemel
ſub tit.de empt.& vendit., & ſub altero *de
donat.*

Tertiò clarius, quia teſtator non reli-
quit iure legati beneficium, quod tan-
quam res ſpiritualis non cadit ſub no-
4 ſtrorum bonorum diſpoſitione, ſed ſolùm
monuit hæredis tutorem, vt ad benefi-
cium, ad quod per eius mortem va-
caturum aliquem extraneum clericum
præſentare debebat, potiùs iſtum dome-
ſticum antiquum famulum, iuxtà conue-
nientiæ, ac benè ordinatæ charitatis le-
ges gratificaret, idquè iam impletū fuit,
vndè propterea dicebam, quod quantum
erat faciendum ex parte hæredis, atque
totum id, quod teſtator ordinauerat,
iam factum erat, ideòque neque videba-
mur eſſe in caſu quæſtionis ſuper æſtima-
tione rei alienæ legatæ, vel alterius quæ-
ſtionis, ſuper euictione pro legato præ-
ſtanda.

Et nihilominùs, vbi etiam dici poſſet,
quod ipſum beneficium legatum eſſet,
adhùc tamen indebita fuiſſet prætenſio,
quoniam cum huiuſmodi iura ſpiritua-
lia non cadant ſub morientium diſpoſi-
tionibus & legatis, dum eorum collatio
pertinet ad ſuperiorem eccleſiaſticum,
5 ſolumquè patronis conceditur, ex gra-
tioſa canonum indulgentia, facultas præ-
ſentandi, quæ eatenùs arctatiua eſt ſu-
perioris ad conferendum, quatenùs de
perſona idonea gratuitò intra ſtatuta
tempora, ſeruatiſquè alijs de iure ſeruan-
dis, fiat; Sequitur exindè, intrare certum
iuris principium, quod legatum earum
rerum, quæ non ſunt in noſtro commer-
cio, ſit nullum, etiam quoad æſtimatio-
6 nem, iuxtà textus expreſſos *in l idem Iu-
lianus §. conſtat ff. de legatis 1. §. non ſo-
lùm in fine inſtit.eodem, &* vtrobiq; com-
muniter *gloſ. & DD. Duran.deciſ.17.nu.
2.cum ſeqq.*

Nequè huic principio obſtare viden-
tur ea, quæ per Feudiſtas habentur in
quæſtione, an legato feudo perſonæ in-
capaci, ſeù aliàs a lege inueſtituræ non
7 vocatæ, debeatur æſtimatio, de qua
Francb.deciſ.1. vbi latè *modernus De Luca
in addition. Merlin.lib.2. contr.81. de Ma-
rin.in addit.ad Reuert.obſ.359.n.1.& reſol.
45.nu.50. lib.2.* apud quos cæteri, & ha-
betur inſinuatū *diſc. præced.* in ſua mate-
ria *ſub tit.de feudis*, et in qua quæſtione,
quæ eſt facti; Et voluntatis, retenta etiam
opinione negatiua, illa limitari ſolet, vbi
lega-

legatum eſſet ex cauſa remunerationis,
quod videbatur in præſenti applicari
poſſe, quamuis diſputatum non eſſet,
cum Scribentes pro legatario motiuum
non excitaſſent.

Adhùc tamen non videbantur termi-
ni pares; Tum quia feudum in effectu eſt
res temporalis, quæ naturaliter & de fa-
cto eſt in noſtro commercio, licèt acci-
dentaliter, ob feudorũ peculiares leges nõ
8 dicatur talis abſquè aſſenſu domini, quod
dici non poteſt in beneficijs eccleſiaſti-
cis, quæ de eorum intrinſeca natura non
ſunt in cõmercio; Tũ etiã quia, licèt præ-
ſertim in Regno Neap., vbi ſtrictiùs feu-
da non dicantur in commercio ob Con-
ſtitutionem incipientem *Conſtitutionem
Diuæ memoriæ*, quæ latiùs patet, quàm
prohibitio iuris communis feudorum *in
Cap. Imperialem de probib. feud. alien. per
Feder.*; Nihilominùs pretium feudi dici-
9 tur eſſe in commercio, & in hæreditate
feudatarij morientis, qui licèt non poſſit
in præiudicium ſucceſſoris ſanguinis vo-
cati per legem inueſtituræ diſponere de
ipſo corpore feudi, quod ſucceſſor licèt
habeat qualitatem hæreditariam, impu-
gnando iudicium proprij auctoris, obti-
nere poteſt; Attamen diſponere poteſt
de integro valore, ſeu pretio, atquè in
eo legitimum ſanguinis ſucceſſorem ob
admixtam hæreditariam qualitatem gra-
uare *Franch. dicta deciſ. 1.*, & habetur ſæ-
pius in dicta ſua materia *ſub tit. de feud.*;
Et ſic abſquè grauamine hæreditatis in
alijs bonis, rectè legatum ſortiri poteſt
effectum, atquè teſtatoris voluntas im-
pleri in ipſamet re legata, ſi non in ſpe-
cie, ſaltim in æquipollenti, eiuſquè pre-
tio, pro quo legatarius cogere poteſt le-
gitimum ſanguinis ſucceſſorem in actio-
ne perſonali, illum etiam cogendo ad
vendendum feudum, vt ex pretio exindè
redigendo, ſoluat, eodem modo, quo ius
competit creditoribus, quamuis nullum
aſſenſum habentibus, vt *per Franch. deciſ.
704.*, alioſquè Regnicolas paſſim, & ſæ-
piùs in dicta ſua materia *ſub tit. de feudis*;
Id autem adaptabile non eſt beneficijs
eccleſiaſticis, ideoquè termini non ſunt
æquales.

Ac vlterius, ideò ratio remunerationis
eſt in propoſito conſiderabilis, quoniam
ex ea reſultat præſumptio, ſeu coniectu-
10 ra, quod ſi teſtator cogitaſſet, vt le-
gatum in ſpecie legata effectum ſortiri
non poſſet, veriſimiliter aliam rem,
vel æquiualentiam reliquiſſet; Hæc au-
tem præſumpta voluntas, in hac fa-
cti ſpecie (vt mihi præſertim ex certa
ſcientia innoteſcebat) omninò ac radici-
tùs ceſſabat, quoniam teſtator ad id non
cogitabat, atquè per me admonitus, re-
plicauit, quod eum congruè prouiderat,
cum conſimili cappellania, ad quam vi-
uẽs illum præſentauerat, communicando
ſolùm mihi dictam voluntatem tutori
inſinuandam, adeout expreſſio in codi-
cillis potiùs ex inſinuato charitatiuo mo-
tiuo (teſtatore ſolùm approbante) à me
demandata fuerit; Ducto etiam talis vo-
luntatis argumento ex eo, quod nè hære-
dem grauaret, nullum fecerat legatum,
etiam ijs, erga quos ex maiori conue-
nientiæ & honeſtatis, ac forſan iuſtitiæ
ratione obligabatur; Tum etiã quia in te-
ſtamento, quod in ſtatu ſanitatis, ac ſeriò
& maturè condiderat, nil ad fauorẽ eiuſ-
dem ordinauerat.

Faciebat apud Signaturam impreſ-
ſionem, circumſtantia longæui punctua-
lis ſeruitij ex lege iuſtitiæ tali remu-
neratione digni; Verum hoc erat de iu-
re nimium debile fundamentum, dum de
lege iuſtitiæ pro famulatu menſtruum
conuentum ſalarium habuerat; Vnde
11 quemadmodum per ipſum dominum vi-
uentem ad nutum dimittendus, nullam
contrà eum actionem habuiſſet, ità dici
non poterat, vt actionem haberet contrà
hæreditatem; Licèt enim præſertim in
Curia Romana, etiam gratuitum lon-
gæuum ſeruitium, vel obſequium præſta-
ri ſoleat ſub remunerationis ſpe, quæ eſt
Aulicorum totum pabulum, quod ali-
quos in modico numero nutrit, alios au-
tem ad ſummam inediam reducit, non
indè tamen reſultat, vt actio aliqua ex le-
ge iuſtitiæ competat, ſi eius malum fa-
tum tribuat, vt ſua ſpe eluſus remaneat,
vt *apud Mantic. deciſ. 266.*

Conſiderationes autem, quæ circa de-
bitam remunerationem famuli, benè ac
vltrà conſuetum ſeruientis, habentur *in
12 Romana donationis ſub tit. de feud. ad ma-
teriam Bullæ Baronum diſc. 94.* procedũt
ad effectum ſuſtinendi donationes, vel
alias diſpoſitiones tanquàm cauſatiuas,
aliàs prohibitas, vbi ſunt merè volunta-
riæ, non autem ad effectum cogendi do-
mi-

minum inuitum, ſeu ad producendam actionem ex lege iuſtitiæ, nam aliàs id redũdaret in eorumdem benè inſeruientium maximum præiudicium, ſi huiuſmodi prætenſiones reducerentur ad praxim; Cum enim Cardinalium, & Magnatum conſuetudo ſit, in mortis articulo prouidere magis benemeritos famulos,
13 cum penſionibus, quas in vim indultorum, & facultatum transferre poſſunt, ità omnes abſtinerent ab huiuſmodi remunerationibus, vbi crederent, quod contrà eorum hæreditatem ad æquiualentiam translatario actio competeret, quoties translatio effectum non haberet, vel ob eius formam non benè ſeruatam, vel ob incapacitatem beneficij, vel quia indultum aliquo defectu laboraret, ſeu ex alio accidenti, cuius contrarium ſeruat inconcuſſa obſeruantia, quoniàm nunquã praxis docuit, vt illi, in quibus ex huiuſmodi accidẽtibus translatio effectum ſortita non eſt, regreſſum habuerint contrà transferẽtium hæreditatem pro euictione, ſeu præſtatione æquiualentiæ; Et meritò, quoniàm transferens cenſetur dediſſe ſolùm id, quod ſibi competebat, & prout competebat, & non aliàs.

SENOGALLIEN.

LEGATI

PRO

GHERARDIS

CVM

MERCVRIIS.

Caſus diſputatus coram A.C., & coram alijs Iudicibus reſolutus pro Mercurijs.

An, & quando legatum cenſeatur factum de proprietate, vel de vſufructu, ad effectum caducationis per prædeceſſum eius, qui poſt mortem vſufructuarij vocatus eſt; Et quando legatum ad eumdem effectum caducationis dicatur cõditionale, & præſertim an mors faciat conditionem; Et quid de certa ætate, legati aſſequutioni præfinita, an inducat conditionem, vel importet dilationem.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De quæſtione, an vocatus poſt mortem vſufructuarij, dicatur purè vocatus ab initio, vel potiùs ſit ſubſtitutus.*
3 *Quando propriè iſta quæſtio intret, & qualis ſit caſus huius controuerſiæ.*
4 *De differentia inter dictam quæſtionem, & alteram, an mors, vel tempus faciat conditionem.*
5 *De dicta quæſtione, an mors, vel tempus faciat conditionem.*
6 *Vt in ea procedi debeat cum diſtinctione caſuum.*
7 *De caſu conditionis merè caſualis.*
8 *De altero temporis determinati.*
9 *Quid de certo tempore ætatis legatarij.*
10 *Et de caſu legati collati in tempus mortis, & de diſtinctione an ſubſtantiæ, vel exequutioni.*
11 *Quando in vna, vel altera diſtinctionis parte eſſe dicatur.*
12 & 13 *De eodem.*
14 *Quando legatum cenſeatur in ſolo vſufructu, non autem in proprietate.*
15 *Facto legato bonorum ad vſufructuandam, dicitur legata proprietas.*
16 *Declaratur, quando id procedat.*
17 *Quomodo decidenda ſit iſta quæſtio, an ſit legata proprietas, vel vſusfructus.*
18 *Ex voluntate diſponentis ſit tranſmiſſibile id, quod non eſt tale.*
19 *De differentia inter legatum ſpeciei, & quantitatis, vel generis.*
20 *De eodem, de quo num. 17., & quomodo quæſtio decidi debeat.*
21 *De eodem, & ad quid iuris diſtinctiones, & theorica deſeruiant.*

22 *De*

22 *De diſtinctione an commodum caducatio-
nis ſecundi legatarÿ ſit primi, vel hæ-
redis.*

23 *Quod in Iudice deſideretur iudicium po-
tiùs, quàm ingenium.*

DISC. III.

TOrquatus de Gherardis,
inſtituto hærede Theo-
1 doſio patruo, Cleriæ ami-
tæ reliquit prædium do-
tale eius matris, ad vſu-
fructuandum donec vi-
ueret, poſt eius verò mortem, illud re-
liquit Tullio auunculo, ſeu aliàs ex mater-
no latere coniuncto, adiecta ratione, vt
illud rediret ad eam domum, à qua exie-
rat; Cum autem caſus dederit Tullij præ-
deceſſum Cleriæ; Hinc proindè inter
Mercurios Tullij hæredes, & Gherardos
filios, & hæredes dicti Theodoſij, orta
eſt lis ſuper dicti prædij pertinentia; In-
troductaquè cauſa coram A. C. pro Mer-
curijs prodijt reſolutio, cui Gherardi
nõ acquieſcentes, cauſam (mutatis etiam
defenſoribus), proſequuti ſunt per duas
alias inſtantias, in quibus etiam ſuccu-
buerunt, atquè prima ſententia confir-
mata fuit.

In diſputationibus autem deſuper ha-
bitis, antequàm ego ad cauſam euocatus
eſſem, aſſumpta fuit quæſtio, inter *Imo-
lam, & Baldum*, de qua habetur, præſer-
2 tim particulariter actum *in Imolen. præ-
dÿ ſub tit. de legit. & detract. diſc.* 33., ac
pluries inſinuatur *ſub tit. de fideicommiſſ.*;
An ſcilicèt inſtituto aliquo hærede in
vſufructu, atquè poſt iſtius mortem, da-
to alio hærede in proprietate, primus
dicendus eſſet hæres pleno iure, fidei-
commiſſo grauatus reſtituere ſecundo;
Vel potiùs iſte dicendus eſſet hæres dire-
ctus ab initio, ille autem ſimplex legata-
rius vſusfructus; Iſtaq; poſterior opinio,
ceſſantibus coniecturis diuerſæ volunta-
tis teſtatoris, eſt magis communis & re-
cepta, ex ibi deductis.

Mihi verò videbatur, quod iſta quæ-
ſtio extranea eſſet à caſu controuerſiæ,
cum verè & propriè illa procedat, vbi
3 agatur de diſpoſitione vniuerſali, in qua
intrare valeat ratio caducationis, vel ab-
ſurdi, vt decedat, quis pro parte teſta-
tus, & pro parte inteſtatus; Secùs autem,
vbi de legato, ſeu diſpoſitione particula-
ri, in qua non dignoſcitur illa implican-
tia, quæ viget in hæreditate, vt ad tem-
pus, vel ſub conditione relinquatur; Ideo-
què potiùs intrare videbatur altera quæ-
ſtio, an tempus mortis legato adiectum,
illud reddat conditionale, necnè, adeoùt
legatario prædecedẽte priuſquàm condi-
tio verificetur, intret necnè caducatio.

Magna etenim differẽtia eſt inter pri-
mam quæſtionem, & iſtam; In illa ete-
4 nim, controuerſia eſt inter primò, & ſe-
cundo vocatos, an ſcilicèt ſecundò præ-
moriente, bona iure caducationis rema-
neãt penès primum, vel potiùs tranſmit-
tantur ad hæredes dicti præmorientis; In
iſta verò non eſt controuerſia cum pri-
mo honorato, ſed cum hærede vniuerſa-
li, penès quem reſidet proprietas, donec
purificetur conditio ad fauorem ſecun-
di ad eam vocati poſt mortem primi,
quamuis huic ſolus vſusfructus relictus
eſſet; Atquè hic erat caſus præciſus.

Iſta verò quæſtio an ſcilicèt, & quando
mors, vel aliud tempus faciat conditio-
nem, vel potiùs inducat ſimplicem dila-
tionem, reputatur vna de magis nodoſis
5 ac intricatis quæſtionibus, quæ in iure
habeantur, ob nimiam opinionum di-
uerſitatem, adeout DD. in hoc ſe inuo-
luiſſe videantur, dictaſquè diuerſas opi-
niones referunt, poſt alios ab eis dedu-
ctos, *Menoch. lib. 4. præſumpt.* 201. *Caſtill.
lib. 4. controu. cap.* 56. *Capyc. Latr. dec.* 107.
cum alijs de quibus infra diſcurrendo, ac
etiam inſinuatur *ſub tit. de feud. diſc.* 108.
vbi de puncto, an & quando tempus cer-
tæ ætatis ſtare dicatur pro conditione,
vel pro dilatione; Vndè propterea in
plerìſque cauſis à me diſputatis, ſub iſta
quæſtione cadentibus, expertus fui ma-
6 gnum æquiuocorum incurſum, magnam-
què rerum iudicatarum diuerſitatem, ex
conſueta ingeniorum varietate; Siuè (&
frequentius) ob conſueta æquiuoca reſul-
tantia à pragmatico abuſu conſarcinan-
di doctrinas, & auctoritates in confuſo,
totam vim cõſtituendo in earum maiori
arithmetico numero, non benè illas di-
ſtinguendo.

Hinc proindè, ad æquiuoca huiuſmo-
di tollenda, atquè pro materiæ dilucida-
tione, aduertebam, vt procedendum eſ-
ſet cum diſtinctione caſuum, cum qua
conciliari videntur quamplures opinio-

nes, quæ reputari ſolent inuicem pugnantes; Præſertim verò ad rem conſtituendã videbātur quatuor caſus, neglectis alijs conſiderari ſolitis, vtpotè ad rem non facientibus.

Primus eſt, vbi agitur de conditione omninò incerta cum omnimoda incertitudine, tàm in tempore, quàm in ſub-
7 ſtantia, non habente caſum, vel tempus mortis, magis vnius, quàm alterius; Vt putà ſi nauis ex Aſia venerit, vel ſi Titius Conſul erit, cum ſimilibus, et tunc cum omninò incertum ſit, àn id exiturum ſit, et quatenus exiturum, adhùc incertum, quando, hinc proindè apud omnes receptum eſt, vt legatum ſit conditionale, ideoquè per legatarium morientem antè conditionis purificationem non tranſmittatur, ſed caducetur.

Alter caſus eſt, vbi tempus eſt certum, quia nempè dicatur, vt legatum præſtādum ſit tali die, vel tali anno, et tunc cō-
8 cordant, vt illud non dicatur conditionale, ſed purum, proindequè non caducetur, ſed per legatarium interim morientem tranſmittatur ad eius hæredem, quoniam tempus dicitur importare potiùs dilationem, quam conditionem.

Tertius caſus eſt, vbi tempus eſt certum, quando, ſed eſt incertum quoad ſubſtantiam, àn ſcilicèt ſit exiturum necnè; Puta quia legetur Titio, cum 30. annorum erit, quoniam certum eſt, quando id tempus ceſſurum ſit, ſed eſt incertum,
9 àn Titius ad eam ætatem ſit deuenturus, et tunc intrat, ac recipiēda venit diſtinctio, ex qua deciſio quæſtionis pendet, àn tempus adiectum ſit ſubſtantiæ legati, vel potiùs præſtationi, ſeù exequutioni tanquàm ſimplex dilatio, vt primo caſu caducetur, ſecùs autem in ſecundo.

Hinc proindè iſta nō eſt quęſtio iuris, ſed potius facti, ſeù applicationis, quando .ſ. in vna, vel altera diſtinctionis parte verſari dicamur; Atq; in hoc, certa, & determinata regula dari non poteſt, ſed totum pendet ex ſingulorum caſuum indiuiduis circumſtantijs, præſertim verò ex cauſa legandi, putà pro legitima non recipiente conditionem, vel dilationem, vt frequentèr contingit in legatis, quæ pro dote filiabus relinquuntur, cum ad certam ætatem deuenerint ex plenè deductis *per Merlin. lib. 2. controu. 1. Menoch. Caſtill.*, & *Capyc. Latr. vbi ſupra*, 2
cum alijs de quibus *dicto tit de feud. diſc.* 108. §. vbi agitur de iſto caſu præciſo, & in propoſito legati pro dote habetur 3
actum in ſua materia *ſub tit. de Dote diſc.* 14.

Quartus demùm eſt caſus conueniens præſenti controuerſiæ, vbi ſcilicèt reſpectu legatarij dies eſt omninò incertus, tàm circa ſubſtantiam, quia nempè incertum ſit, àn ille ſit euenturus, quàm circa tempus, quia nempè incertum ſit quando id contingere debeat, quia nempè legatum relictū ſit in tempus nuptiarum ipſius legatarij, ſeù poſt mortem
10 hæredis, vel alterius; Tunc enim non ſolùm eſt incertum, quandò id exiturū ſit, ſed etiam àn id in ſubſtantia ſit euenturum, cum legatarius poſſit non nubere, vel alteri non ſuperuiuere; Et tunc aliqui conati ſunt caſum decidere cum eadem diſtinctione, de qua in præcedenti, àn ſcilicèt hoc tempus adiectum eſſet ſubſtantiæ, vel executioni.

Verū eorū opinio, vtpotè claris iuribus cōtraria, frequentiori calculo reiecta videtur, magiſquè cōmuniter receptum, vt tale tempus indiſtinctè faciat conditionem, *vt per Caſtill. dicto cap 56. num. 71. verſ. quartus & vltimus*, & benè *Capyc. Latr. dec. 107. n. 30 cum ſequen.*, vbi *n. 42.*, ità teſtatur deciſum, atquè *idem Menoch. dicta præſumpt. 201. num. 50 verſic. caterùm*, qui inclinat in dictam diſtinctionē, fatetur, quod difficilè eſſet in foro recedere à communi, quam monet in iudicādo retinendam eſſe; Vt in terminis temporis incerti nuptiarum, quoties priuilegium cauſæ legandi, non reſecat ex iuris miniſterio conditionem, vel dilationem, tenuit ſæpiùs Rota præſertim *deciſ.* 346. *num. 6. apud Gregor. in Bonon. legati* 28. *Iunij* 1652. *coram Veroſpio* impreſſ. *deciſ.* 291. *par.* 11. *rec.*, & habetur deductum *ſub dicto tit. de Dote diſc.* 14.; Et hic videbatur caſus, quoniam cum legatum relictum eſſet poſt mortem Cleriæ, incertum erat, àn legatarius de tempore talis mortis exiturus eſſet in rerum natura, et conſequentèr locus erat caducationi, vt in ſpecie firmatur *in dict. deciſ.* 291. *par.* 11. *rec.*

Clariùs verò ità dicendum videbatur in hac facti ſpecie, quoniam admiſſa etiā dicta diſtinctione, de qua in caſu præcedenti,

Digitized by Google

11 dentì, ân ſcilicèt tempus mortis adiectū eſſet ſubſtantiæ, vel executioni, quando DD. diſputant ſuper applicatione,ân ſcilicèt in vna vel altera diſtinctionis parte verſaremur; Quamuis reuerà pro meo iudicio erroneum ſit certam regulam determinatam ſtatuere, cum potiùs vt ſupra, totum pendeat ex particularibus facti circumſtantijs; Nihilominus ad ſtatuendam quandam regulam præſumptiuam, ad effectum videndi, cui in dubio aſſiſtat iuris præſumptio, quæ transferat onus probationis in alterū; Conſiderari ſolet,ân legatum conceptum eſſet per præcedentem orationem puram, ac perfectam, adeoùt ad ſui perfectionem aliud non exigeret,aliaquè ſubſequentia verba tempus mortis reſpiciētia,ſi omiſſa eſſent, non redderent diſpoſitionem mancam, & imperfectam; Vel è conuerſo ſi eſt vnica oratio, itaùt dempta conditione, ſeù tempore mortis, diſpoſitio eſſet imperfecta,iuxtà ea,quę pluries hoc *eodem tit.* firmata ſunt in propoſito dignoſcendi, ân certa deſtinatio ſtaret taxatiuè, vel demonſtratiuè, vt præſertim habetur *in allegata Bonon.coram Veroſpio*, vbi allegantur *Noal. de transmiſſ. caſ.*17. *num.*55. & alij; Hoc enim poſito,verſabamur in hac ſecunda parte,dum dicebatur, quod titulo inſtitutionis poſt mortem Cleriæ relinquebatur prædium Tullio, & ſic mors alterius præcedit, eaque ſeparari non poteſt ab oratione perficiente legatum.

Hinc dicebam non obſtare auctoritates, quæ in contrarium deducebantur præſertim *deciſ. in Maceraten. coram Coccino inter ſuas deciſ.*272., & regiſtratam *apud Gratian. diſcept.*136.,ac repeti-
12 tam *deciſ.*163. *par.*2. *rec.*, quoniam ibi legatum erat purum, & cum oratione iam perfecta conceptum, deindè verò cum ſeparata oratione præcipitur legatario, ne pro certo tempore hæredem moleſtaret, vt in ſpecie huic deciſioni reſpondetur *apud Capyc.Latr.dicta deciſ.* 107. *num.*38.

Et quamuis in contrarium pro maiori fundamento deducerentur firmata
13 (licèt incidenter, & ad alium effectum), *apud Seſſ. deciſ.*127. *num.*28.*circa finem*; Replicabam tamen hunc Auctorem rectè loqui in caſu ſuo, quando ſcilicèt vni vſusfructus, & alteri proprietas relicta eſt, quoniam cum hæc legata ſint inter ſe diſtincta,tunc mors legatarij,cui relicta eſt proprietas, antè mortem vſufructuarij non cauſat caducationem, & in hoc benè dicitur; Sed punctus controuerſiæ erat in applicatione, ân ſcilicèt dictæ mulieri relictus eſſet bonorum cōtrouerſorum ſolus vſusfructus formalis contradiſtinctus à proprietate,quæ proindè Tullio ab initio relicta diceretur habita mentione mortis tanquam demōſtratio temporis, in quo proprietas vtilitatem allatura eſſet, vel potiùs è conuerſo cenſeretur dictæ mulieri relicta proprietas,quàm eſſet grauata poſt mortem dicto Tullio reſtituere; Primò enim caſu caducatio non intrabat; In altero autem ea remanebat certa.

In hoc autem puncto, à quo deciſio cauſæ pendere videbatur; Scribentes pro altera parte, magnam vim conſti-
14 tuebant *in deciſion.* 257. *Buratti* 195., *& deciſ.*238. *par.* 7. *rec. &* 119. *par.* 8., in quibus,in eadem cauſa æditis, præſertim verò,magis ex profeſſo in vltima,firmatur, vt ob reſtrictionem legati ad vitam,illud cenſeretur potiùs in vſufructu, quàm in proprietate.

E' conuerſo autem ego ſcribens pro hac parte, more Aduocati ad cauſæ opportunitatem, dicebam quod cum legatum inciperet ab ipſis bonis,ità relicta cenſeretur proprietas, non obſtante quod di-
15 ceretur *ad vſufructuandum*, quoniam, Aliud eſt relinquere vſumfructum bonorum, adeoùt legatum principaliter dirigatur ad ipſum vſumfructum; Aliud verò relinquere bona ad vſufructuandum, cum id non aduerſetur legato proprietatis *l.vlt. ff. de vſufruct. earum rerum &c. l. ſpecies ff. de aur. & argent. legat. l. libertis ff. de alim. & cibar. legat.*, vbi *Bartol. & alij*, ac firmant *Menoch. Mantic. Surd.* & alij de more cumulati *per Caſtill. de vſufruct. cap.*30. *num.*4.

Reflectendo autem ad veritatem(quatenus ad hanc facti ſpeciem pertinet); Mihi videbantur probabiliores eſſe partes dictorū de Mercurijs hæredū Tullij, in excluſionem prætenſæ caducationis, (vt ab initio pro ſtylo inſinuaui huic parti, pro qua ſcribebam), ideoquè reſolutio probabilis viſa fuit, quoniam dicta con-

cluſio, quàm deducebam, vt legatum di-
rectum ad bona, importaret proprieta-
16 tem, non obſtante quod dicatur ad vſu-
fructuandum, cum id legato proprieta-
tis non aduerſetur; Rectè procedit, quã-
do legatum, ſimpliciter, ac indetermina-
tè conceptum eſt; Secùs autem vbi cum
reſtrictione vitæ legatarij iuxtà magi-
ſtralem diſtinctionem *Baldi in l. 1. Cod.
de fructib & lit. expenſ.*, quam ſequun-
tur DD. magis communiter relati per
*Honded. conſ. 69. lib. 1. Menoch. lib. 4. præ-
ſumpt* 133. *num. 12.*, vbi dicit hanc opi-
nionem eſſe magis communem, & veram
Caſtill. de vſufruct. dicto cap. 30. *num.* 13.
Rot. dicta deciſ. 119 *num. 3. par. 8. rec.*, &
conferunt ea quæ habentur *deciſ. 460. nu.
30. par. 9. rec.*

Prætereà ponderabam quod (quid-
quid DD variando, vel ſe inuoluendo
dicant), reuera iſta eſt quæſtio ambiguæ
voluntatis, ideoquè decidenda cum adeo
17 frequenter inſinuata propoſitione, vt
principaliter indaganda ſit ſubſtantia
veriſimilis voluntatis, ex facti circumſtã-
tijs deſumendæ, non autem immoran-
dum ſit in formalitate verborum, quæ
potiùs Notarij quam teſtatoris eſſe ſo-
lent ex deductis *per Caſtill. dicto cap. 30.
num. 12. & ſeq.*, vbi allegantur *Mantic.
Honded.* & alij.

Subſtantia verò voluntatis erat, iuxtà
rationem ab eodẽ teſtatore aſſignatam,
vt ità prædium rediret ad domum, à qua
exierat; Et conſequenter quod, Vel iſtud
legatum reſpectu Tullij interpretandũ
eſſet purum ab initio in proprietate (quo
caſu abſquè dubio intrabat tranſmiſſio);
Vel quod ità reſultaret ſufficiens conie-
ctura pro tranſmiſſione; Quamuis enim
regula ſit, vt legatum, vel fideicommiſ-
ſum conditionale per morientem ante
18 purificatam conditionem non tranſmit-
tatur; Attamen receptiſſima eſt limita-
tio ex contraria voluntate diſponentis,
ex qua etiam tacita, ſeù præſumpta, &
coniecturali, ſine dubio ſit tranſmiſſibi-
le id, quod regulariter de iure non eſt
tale, vt pluries in ſua materia *ſub tit. de
fideicom. præſertim diſc.* 112. *& ſeqq.*

Clariùs verò ex duplici circumſtan-
tia; Primò nempè quod agebatur de le-
gato rei corporalis ſtabilis, vndè propte-
19 reà non intrat illa maior præſumptio
legati proprietatis, quæ intrat in legato
pecuniæ, ſeù alterius rei, quæ vſu conſu-
mitur, vt ità reſpondendo ad textum *in
l. vlt. ff. de vſufructu earum rerum, quæ
vſu conſum.*, obſeruat in ſpecie *Bertaz-
zol. conſil. ciuil. 4. num. 36.*; Et ſecundò
quia nullum adiectum fuerat grauamen
primo legatario, reſtituendi poſt eius
mortẽ bona ſecundo, & quod grauamen
ſupponere videtur, vt relicta ſit proprie-
tas, vt cæteris relatis *Caſtill. dicto cap. 30.
num* 23.

Iſtæ verò, vel ſimiles ponderationes,
ſunt quidem bona argumenta deſeruiẽ-
tia in dubio, & quando alia maiora non
20 vrgeãt, deducta præſertim potiùs ex cir-
cumſtantijs facti, quàm ex verbis, quibus
facta ſemper præualent, quoniam vt plu-
rimum illa ſunt Notarij, vel ſcriptoris
teſtamenti, iſta verò ſunt ipſius diſpo-
nentis; Potiſſimè verò vbi, (vt in præſen-
ti) agitur de perſonis idiotis, huiuſmodi
ſubtilitates nõ callentibus, quas in eo te-
ſtandi actu, præſertim per infirmos, vix
ex centum iuris profeſſoribus, callent
decem; Ideoquè manifeſta ineptia vi-
detur, in hac formalitate verborum, ſeù
qualitate phraſis, ac modo loquendi, tan-
tam vim conſtituere, dum verè id à caſu
prouenit, pro ſtylo, ſeù formulario Nota-
rij, vel alterius ſcriptoris, in cuius ani-
mo, multò verò minus in illo teſtatoris,
nequè per ſomnium huiuſmodi ſubtilita-
tes, vel diſtinctiones ceciderunt.

Hinc proindè, laudabilis quidem eſt,
imò neceſſaria, huiuſmodi theoricæ, ac
diſtinctionum notitia pro benè regulan-
dis coniecturis, & circumſtantijs facti,
21 & nè Iudex ruſticano more, vel in ſolo
naturali ſenſu procedat; Damnabile au-
tem omninò eſt, ità cum ſola auctorita-
te DD. hanc theoricam tradentium, in
omni caſu procedere, non reflectendo
ad facti qualitatem, ex qua ſubſtantia
voluntatis diſponentis deſumenda ſit, &
àn verè vitũ, vel aliud tempus ſtet pro
conditione, vel dilatione, & àn reſpiciat
ſubſtantiam, vel exequutionem, iuxtà põ-
derationes, cum quibus ego, (gerẽdo par-
tes Iudicis), proceſſi in caſu, de quo *dicto
diſc. 108. ſub tit de feud.*, quoniã ibi dedu-
cta nimium ad huiuſmodi materiam, ſeù
quæſtionem conferre videntur.

Pro maiori autem vel minori efficacia
præ-

præſumptionū, ſiuè pro magis benigna, vel ſtricta interpretatione, ad fauorem,
22 vel reſpectiuè odium ſecundi legatarij, nimium conſiderabilis quoque videtur diſtinctio, ſupra initio conſiderata, àn ſcilicèt caducationis commodum, ità ſit primi legatarij, cui, attenta naturali veritate, teſtator nonniſi vſumfructum, ſeù fruitionem ad vitam relinquere voluit, adeoùt ex legis ſubtilitate, præter intentionem diſponentis, proprietatem obtineat; Et àn, nulla data alteratione huius voluntatis naturalis, atquè primo legatario remanente in terminis vſufructuarij, dictum cōmodum caducationis cedat commodo hæredis, iuxtà caſum de quo in fortioribus terminis hæreditatis poſt mortem vſufructuarij conditionaliter alteri relictę, habetur *per Rotam deciſ.* 24. *num.* 18. *cum ſeqq. poſt Paſtell.*, quoniam præſertim in particularibus diſpoſitionibus, in quibus non vrget illa implicantia, quæ de ſtricta iuris cenſura vrget in vniuerſalibus, ſtant benè ſimul, vt primo relictus ſit ſolus vſusfructus, ſecundo autem relicta ſit proprietas ſub conditione mortis primi, & quatenus huic ſuperuiuat, cum interim proprietas benè reſidere poſſit penès hæredem; Ideoquè magna differentia eſt inter vnam, & alteram ſpeciem diſpoſitionis; Et conſequenter totum reducitur ad voluntatē, cuius ſubſtantia ex facti qualitate potiùs, quàm ex prædictis leguleicis ſubtilitatibus deſumenda eſt; Atquè in idem conferunt, quæ circa vulgarem anomalam, àn procedendum ſit cum theorica *Bartoli*, vel cum illa *Angeli in l. quamdiù ff. de acquir. hæred.*, habentur *dicto titulo de fideicommiſſ. diſcur.* 106. *& ſeqq.*, ac etiam hoc *eodem titulo diſc.* 30. cum ſimilibus.

Atquè ex hac ratione, in Iudice magis congruit iudicium, quàm ingenium; Ideoquè aliquando eximij, ac ingenioſi
23 Aduocati, vel Cathedratici (magis verò iſti, quàm illi), nō benè Iudicis, vel Conſultoris ad veritatem partes explent, quoniam ex ingenij acumine, huiuſmodi ſubtilitatibus, ac diſtinctionibus legalibus principaliter vacando, atquè impatientes effecti, negligunt maturè reflectere ad factum, eiuſquè omnes etiam minutas circumſtantias conſiderare, ex quibus vnitim ponderandis cum conſueta regula, *vt ſingula, quæ non proſunt &c.*, verè congrua deciſio omnium ferè quæſtionum forenſium pendere videtur; Ideoquè iſta non dicitur iuris ſcientia, ſed iuris prudentia.

LVCANA
LEGATI
PRO
CLARA FRANCIOTTA
CVM
MICHAELE ANGELO STIAVA.

Caſus diſputatus coram A. C., poſtea concordatus.

De legato creditorum, ac iurium, & actionum, quid comprahendat, àn ſcilicèt ſolum nomina debitorum, vel etiam pecunias deſtinatas inueſtimento, ſiuè exiſtentes penès procuratores, & miniſtros teſtatoris; Vel potiùs referendū ſolū ſit ad credita, ac iura, & actiones quæ haberentur contra ipſum legatarium pro eius liberatione, non autem, vt ei legata ſint iura, & actiones contra alios.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Eſt attendenda ſubſtantia voluntatis, non autem formula verborum.*
3 *Et voluntas deſumenda eſt ex facti circumſtantijs ſimul iunctis.*
4 *De coniecturis, & argumentis probantibus, vt ſolum relicta eſſet liberatio.*

5 *Quæ*

5 *Quæ propriè dicantur nomina debito-*
rum.
6 *Sub iſtorum nomine non veniunt occupa-*
tores bonorum debitoris, vel depoſita-
rij, & miniſtri.
7 *Loca montium, & ſimilia iura habentur*
pro ſtabilibus.
8 *De verbo* inueſtire *quid ſignificet.*
9 *Actus eſt in dubio referendus ad titulum*
licitum.
10 *Ad regulandam voluntatem teſtatoris*
attendi debet eius deſtinatio, vel
opinio &c.

DISC. IV.

IN teſtamento Auguſtini
1 Franciotti Nuncij Colo-
nienſis, de quo habetur
actum *ſub tit. de legitim.*
& detract. diſc. 10., inter
alia ibi diſpoſita, conti-
netur in particulari, & ſeparato capitu-
lo, legatum ſcutorum trium mille ad fa-
uorem Michaelis Angeli ſecretarij, ac
intimi familiaris teſtatoris, cum aſſertio-
ne pro remuneratione eius ſeruitij;
Deindequè per aliud capitulum ſepara-
tum, aſſignata ratione, vt dictũ Michae-
lem Angelum ab omnibus moleſtijs libe-
raret, ei legauit omnia credita, & actio-
nes directas, & indirectas, ac tàm ciuiles,
quàm criminales, quæ ex qualibet cauſa
ipſi teſtatori competere poſſent; Cum
autem in hæreditate adeſſent quamplura
nomina debitorum ex cauſa mutui, vel
alia, tàm in Vrbe, quàm in Ciuitate Lu-
cana; Ac etiam penès eiuſdem teſtato-
ris Agentem, ſeù negotiorum geſtorem
in Vrbe, reperirentur de tempore mor-
tis, ſcuta bis mille ex diuerſis effectibus
obuenta; Ipſequè teſtator per annos an-
tequam ab Vrbe diſcederet, dediſſet cui-
dam probato negotiatori ſcuta quatuor
mille circiter, quos dictus negotiator
promiſit ſub eius nomine inueſtire
ſe obligabat, ſin minus ſoluere fru-
ctus ad rationem locorum montium;
Hinc proindè dictus Michael Ange-
lus prætendere cæpit, vt hæc omnia
ſub dicto legato venirent, atquè ad ipsũ
ſpectarent; Cumque acquieſcere nollet
meo Reſpõſo pro veritate deſuper edito
ad inſtantiam hæredis, fretus aliquibus
Reſponſis aliorum Aduocatorum diuerſi-
modè ſentientium, iuxtà eam ingeniorũ
varietatem, quam quotidiè experimur;
Hinc proindè introducta fuit lis coram
A. C., poſteà concordata.

In reſponſo autem vt ſupra dato, ac
etiam deindè ſcribendo in cauſa, pro hæ-
rede, more Aduocati; Duas efformabam
inſpectiones; Vnam ſcilicèt generalem,
vt hæc diſpoſitio nihil ex dictis effecti-
bus complecteretur, ſed importaret ſo-
lum liberationem à creditis, ac iuribus,
& actionibus, quæ contra ipſum legata-
rium, teſtatori, eiuſquè hæredi, vel alijs
ex cauſa eius ſeruitij, & adminiſtrationis
competere poſſent; Et alteram particu-
larem, an poſito, vt compræhenderet cre-
dita, ac iura, & actiones actiuas contra
alios, de quibusnam id intelligendũ eſſet,
& præſertim, an compræhenderet dictas
duas partitas exiſtentes, penès agentem,
& penès campſorem.

Quatenùs pertinet ad primam; Dice-
bam (etiam in ſenſu veritatis (vt atten-
ta regula, quæ perpetuò in omnibus acti-
2 bus, præſertim verò in illis vltimarum
voluntatum, attendenda eſt, hoc *eodem*
tit., ac *ſub alijs de teſtam., & de fideicom-*
miſſ., omniquè alia materia frequentèr
inſinuata, vt non formalitas, vel gramma-
ticalis ſignificatio, ſiuè litteralis ſenſus
verborum, ſed ſubſtantia veritatis atten-
di debeat; Ex toto diſpoſitionis contex-
tu, magiſquè ex alijs facti circumſtantijs,
& qualitate deſumenda, patebat quod
reuera iſtud legatum contineret ſolum
liberationem à quibuſcumq; creditis, ac
iuribus, & actionibus, quæ teſtatori, vel
alteri ex eius cauſa, contrà ipſum lega-
tarium competerent, non autem in eo
ſenſu litterali, in quo legatarius, eiuſquè
Conſultores illud accipiebant.

Ad ità ſentiendum mouebar ex pluri-
bus fundamentis, & conſiderationibus,
ponderandis cum altera pariter recepta
regula, in vltimarum voluntatum præ-
ſertim interpretatione, attendenda, de
3 qua ſatis frequentèr *dicto titulo de fideic.*
& alibi, vt *ſingula, quæ non proſunt, vnita*
iuuent; Ità iuxtà pluries inſinuatum exẽ-
plum more pictoris in opere muſyuo, ex
pluribus paruis lapidibus, nihil de per ſe
operantibus, efformando figuram.

Primò nempè accipiendo rei primor-
dium, quod dictus legatarius, quamuis
eius principale munus eſſet ſecretarij,
atta-

attamen vtpotè primus, ac totalis teſta-
4 toris fiduciarius, omnimodam admini-
ſtrationem tàm negotiorum priuatorū,
quàm pertinentiū ad Nuntiaturam ha-
buerat; Et conſequenter quod, tam per
teſtatoris hæredem, quàm per miniſtros
camerales ipſius Nuntiaturæ, ac Vrbis
ad redditionem rationum, earumquè
iuſtificationē cogi poterat, atq; moleſtias
deſuper pati.

Secundò in idem, attento proemio diſpoſitionis, dum non aſſignatur cauſa beneuolentiæ, vel gratitudinis, ſeù remunerationis, ſed altera liberandi ipſum Michaelem Angelum à quibuſcumque moleſtijs; Itaq; ratio ſeù cauſa proemialis, quæ de ſui regulari natura denotat cauſam finalem, congruebat huic intellectui, non autem alteri.

Tertiò in idem ratione diſcretiuæ, quoniam quando teſtator legatū eidem famulo facere voluit, in præmium, ac remunerationem ſeruitij, id expreſſit cum legato particulari ſummæ ſcutor. 3000., quæ attenta qualitate legatarij, ac ſeruitij, erat potiùs magna, & exorbitans, præſertim comparatiuè ad alios familiares.

Quartò, incōgruentia quæ alias adeſſe videretur in illis verbis *iuriū, & actionum, tàm ciuilium, quàm criminalium*, dum incongruum eſt actiones criminales actiuè alteri legari.

Quintò, ob præceptum datum hæredi liberandi eumdem à quibuſcumquè moleſtijs, quæ ab alijs eidem familiari inferri poſſent, eumdem hæredem obligando ad ſuppeditandum quidquid pro dicta liberatione neceſſarium eſſet, quamuis vniuerſam hæreditatem deſuper erogare oporteret; Argumentum clarum, quod per hanc diſpoſitionem, aliud in animo teſtator non habuerit, niſi dictū finem in proemio enarratum, liberandi hunc fiduciarium familiarem à quibuſcumquè moleſtijs, quæ pati poſſet ex cauſa fiduciariæ adminiſtrationis, ob quā non ſolent confici libri, neque adhiberi illæ diligentiæ ſuper iuſtificatione rationum, quæ fiunt per illos, qui habent ex munere principali, domus præfecturam, ſeù aliam adminiſtrationem; itaquè videbatur verus, ac germanus huius diſpoſitionis intellectus.

Et ſextò demum, ac omnium fortiùs, ex maxima inueriſimilitudine, dum ſupponebatur, quod nomina debitorum (compræhenſis dictis duabus partitis) importarent ingentem ſummam ſcutorū 12. m. circiter; Omninò etenim id improbabile videbatur; Tùm ex eo quod ſumma eſſet incongrua, atq; importaret notabilem partem hæreditatis, quam teſtator reliquerat germanæ ſorori, cum fideicommiſſo ad fauorem eius filiorum, & deindè ad fauorem Eccleſiæ iuxtà ſeriem de qua *dicto diſc. 10. de legit. & detract.*; Tùm etiam quia veriſimiliter in hoc legato expreſſiſſet eamdem cauſam, quam cum verbis nimium ſignificatiuis expreſſit in longè magis exiguo legato ſcutorum 3.m.; Ponderando etiam quod in dicto legato ſcutorum 3000. dixit ea relinquere iure legati, quod non dixit in hac altera diſpoſitione.

Prætereà aduertebam, quod cum de recenti ſequuta eſſet mors patris teſtatoris, per quam duplex actio ſibi aperta erat ad bona per eumdem patrem poſſeſſa; Vna ſcilicèt teſtatæ, vel inteſtatæ ſucceſſionis; Et altera antiqui fideicommiſſi, quorum neutram agnouerat, vndè propterea dominium bonorum non acquiſiuerat, ſed ſolùm ad ea ius, & actionem habebat; Hinc proindè, vbi dicta verba, in litterali, ſeù grammaticali ſenſu accipienda eſſent, iſtas hæreditates, & ſucceſſiones quoq; capere deberent, dum ità non niſi ius, & actio competebat, contra omnem prorſus veriſimilitudinem, quæ in ambiguæ voluntatis quęſtionibus principatum obtinet inter præſumptiones, & coniecturas, ex vulgari, & quotidiano axiomate, quod veriſimilitudo imaginem habet veritatis, inueriſimilitudo autem illam falſitatis.

Hinc proindè opus non erat aſſumere aliam inſpectionem, quæ ſcilicèt partitæ venirent ſub dicto legato, necnè, vtpotè inanem, quoniam vel nullæ, vel omnes venire debebant; Siquidem vbi legatum ad nomina debitorū ſolum reſtrictum eſſet, tunc rectè hæc inſpectio intraret, quidnam ſcilicèt ſub hoc vocabulo veniat, ſed quoniam diſpoſitio latiùs patebat de quibuſcumq; iuribus, & actionibus ex quacumque cauſa competentibus, concepta per verba effrænata, idcircò omnia hæc capiebat, et conſequenter, vel totum, vel nihil capiebat; Cumque omni-

omninò incongruum eſſet, vt totum caperet, idcircò omninò probabilius erat, vt nihil niſi dictum effectum liberationis operaretur.

Verùm vbi, iuxtà ſenſum ſcribentium pro legatario, de nominibus debitorum tantùm ageretur, adeoùt illa venirent; Adhùc tamen (eodem veritatis ſenſu retento) dicebam, vt venire non deberent
5 prædictæ duæ partitæ; Non quidem illa ſcutorum bis mille, quæ in pecunia reperiebantur penès Agentem, ſeù negotiorum geſtorem, quoniam nomina debitorum, ſeù credita, verè, & propriè, dicuntur illa, quæ pendent ex cauſa mutui, vel alia cauſa debendi, vndè dominium pecuniæ, vel alterius quantitatis, non ſit penès creditorem, ſed penès debitorem obligatum ad ſolutionem; Id autē in hac facti ſpecie dici non poterat, dum dictus negotiorum geſtor retinebat hanc pecuniam, potiùs tanquam depoſitarius, vel miniſter.

Ideoquè concluſionem habemus, quod ſub nomine debitorum, & eorum nominum, veniunt ſolum illi, qui ſunt tales,
6 nō autem illi, qui detinent bona teſtatoris iuxtà doctrinam *Baldi in l. cum neceſſitate num. 2. Cod de fideicom. Mantic. de coniect. lib. 9 tit. 4. num 3. verſ. cæterum*; Atquè in hoc dabam practicum exemplum omnium Magnatum, & nobilium, ac etiam mercatorum, qui retinent eorū pecunias penès theſaurarios, vel capſerios, alioſquè miniſtros, ideoquè dici non poſſunt nomina debitorum; Itemque pro illis pecunijs, quæ retinentur pœnes ædem ſacram, vel in alio banco in forma depoſiti irregularis, quod in effectu nomen debitoris de ſtricto iure importat, attamen prorſus incongruum eſſet dicere, vt id veniret ſub nomine debitorum.

Quouerò ad alteram partitam ſcut. 4000., quæ per quattuor annos antè diſceſſum teſtatoris ab Vrbe, data fuit campſori vt ſupra, planum videbatur, vt ea nō veniret ſub legato nominum debitorum, cum cōſtaret eam fuiſſe deſtinatam inueſtimento locorū montium, quæ prò
7 ſtabilibus potiùs habentur, ac loco circumſcribuntur, vt de locis montium Vrbis *Gabr. conſ. 141. lib. 2. num. 23. Buratt. deciſ. 474. num. 1. & deciſ. 913. num. 10. Royas deciſ. 66. num. 10.*; Et de iuribus ſuper redditibus Regijs, vel Reipublicæ *Theſ. iun. lib. 2. quæſt. forenſ. 5. Rouit. pragmat. 1. de iur., & exaction. Fiſcal. num. 66. & 80. cum ſeqq.*; Et de pecunijs depoſitis in Montibus Venetiarum, ſeù Florentiæ *Rota in Veneta pretij bonorum 13. Nouembris 1602. coram Cardinali Hieronymo Panphilio*, quæ paſſim recepta eſt, tanquam in materia magiſtralis, vt *ſub tit. dè alien. & contract. diſc. 1.*

Deſtinatio autem probabatur; Tum ex verbo *inueſtire*, quod ex communi loquendi vſu conuenit huiuſmodi inue-
8 ſtimentis, non autem mutuo, vt *deciſ. 275. numer. 1. poſt Zacch. de oblig. cam. deciſ. 85. par. 4. rec. tom. 2. & 668. eadem par. 4. tom. 3. deciſ. 56. num. 6. par. 12. rec.* & in alijs; Tùm etiam ex qualitate datoris pecuniæ, qui erat Archiepiſcopus, & Eccleſiaſticus, ideoquè ei non congruebat mercatura, et conſequenter
9 conuentio referenda eſt ad titulum licitum, vt ad rem benè habetur *per Rotam deciſ. 259. num. 4. & 5. par. 11. rec.*; Nil obſtante quod campſor, qui pecuniam receperat, eam non inueſtierit, vndè proptereà remaneret in terminis crediti, quoniam in hac materia attendenda eſt deſtinatio domini pecuniæ, vel bonorū,
10 ad effectum regulandi eius voluntatem, non autem quod ex facto tertij id ſequutum non ſit, vt in alijs pluries aduertitur; Ità enim teſtator ſupponendo, vt dictus campſor datam fidem impleuiſſet iuſtè opinari potuit, quod iſtud inueſtimentū factum iam eſſet in loca montium; Proùt etiam iſta ratio deficientis animi cadere poterat in dicta alia partita penès Agentem, ſeù negotiorum geſtorem, dum eam ignorabat, concordia tamen ſubſtulit occaſionem vlterioris diſputationis; Verū iſta mihi videbatur veritas.

AVXI,

AVXIMANA

LEGATI

PRO

VGONE, ET ALIIS DE CIMIS

CVM

VBALDO ETIAM DE CIMIS

Caſus diſputatus coram A. C., & reſolutus pro Vbaldo.

An, & quando ſub legato mobilium domus, veniat pecunia numerata, quæ in domo reperta ſit.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *De deciſionibus firmantibus comprænhenſionem pecuniæ ſub legato mobilium.*
3 *De abuſu deferendi doctrinis, non curando diſtinctiones, & ratiocinia.*
4 *Eſt quæſtio facti, an pecunia veniat ſub hoc legato, & quomodo cum diſtinctionibus decidenda.*
5 *De legato generali abſquè præfinitio ne loci.*
6 *Vſus loquendi in hoc attendi debet.*
7 *De diſtinctione inter pecuniam præſidij cauſa, & alteram.*
8 *Quando dicatur de vna, vel altera ſpecie.*
9 *De eodem cum diſtinctione.*
10 *Declarantur deciſiones, de quibus numer. 2.*
11 *Quod facti circumſtantiæ potiùs attendi debeant, & quomodo in hac materia procedendum ſit.*
12 *De circumſtantijs in hac facti ſpecie, vt pecunia non veniat.*
13 *De vocabulo* maſſaritiarum *poſito cum illo mobilium tanquam ſinonymo.*

DISC. V.

CVM Silueſter, Vbaldo ex
1 ſorore nepoti reliquiſ-
ſet vſumfructum domus,
ac omnium, & quorum-
cumquè mobilium in ea
exiſtentium, cum verbis
amplis eorum vniuerſitatem denotanti-
bus; Caſus autem dediſſet, quod de tem-
pore mortis teſtatoris, domi reperta eſ-
ſet quædam ſumma ſcutorum 300. circi-
ter in pecunia numerata; Hinc proin-
dè orta eſt controuerſia inter legatariũ,
& hæredes, àn dicta pecunia ſub dicto
legato comprænhenſa eſſet, introductaq;
cauſa coram A.C., ab iſto prodijt deter-
minatio, fauore legatarij, commiſſaque
appellationis cauſa in Rota, incertum
eſt, an ea vlteriorem progreſſum ha-
buerit, vel per concordiam terminata
ſit, cum amplius de illa actum non au-
dierim.

Reſolutionis fundamentum fuit au-
ctoritas ſpecialis Rotæ *in Cathacen. lega-
ti 7. Iunij 1652. coram Cerro*, edita in
2 caſu illius teſtamenti, de quo habetur
actum *ſub tit. de teſtam. diſc. 22.*, vbi pro
legatario mobilium, reſponſum fuit pro
comprænhenſione pecuniæ in ſumma val-
dè notabili ſcutorum circiter bis mille;
Ac etiam ob firmata in eiſdem terminis
comprænhẽſionis pecuniæ ſub legato mo-
bilium *apud Altograd. conſ. 70. lib. 1.*,
vbi latè de iſtius opinionis fundamen-
tis; Et quamuis ego ſcribens pro hę-
redibus, deducerem diſtinctiones ca-
ſuum, de quibus infra, ex quibus huius
quæſtionis deciſio verè regulanda eſt, at-
tamen iuxtà currentem abuſum, immo-
randi in auctoritatibus punctualibus,
3 cum eis proceſſum fuit, non curando
diſtinctiones, quæ in omnibus Aduoca-
tis, præſertim verò in me, ità meo fato,
exigente, ratiocinia, ac ingenij acumen
reputari ſolent.

Dicebam igitur, etiam cum ſenſu ve-
ritatis, quod, quidquid noſtri certent ſu-
per antinomya legum, quæ in hac mate-
ria inuicem pugnare videntur; Omninò
4 veriùs eſt, vt iſta non ſit quæſtio iuris,
ſed voluntatis, ideoquè metienda ex fa-
cti circumſtantijs, quæ illam vno, vel
altero modo expreſsè, vel coniecturaliter

Digitized by Google

probent; Iſtaquè probatione acceden-
te,ceſſant omnes iuris regulæ,vel diſpoſi-
tiones, ad quas ſolum recurrere opor-
tet, vbi dicta probatione non acceden-
te, verſemur in ambiguo, in quo pro
congrua iurium applicatione,adhibenda
venit plurium caſuum diſtinctio, quam
inter antiquiores, omnium melius adhi-
bet *Menoch.lib.4. præſumpt.* 138., ad quē
in hac materia omninò recurrendum
eſſe admonet *Caſtill.de vſufruct. cap.* 38.
num. 23., atquè inter moderniores, benè
etiam occaſione compræhenſionis mer-
cium venalium ſub legato mobilium, di-
ſtinguit *Merlin. lib. 2. contr.* 65., nequè
diſtinctionem negat *Altograd. dicto con-
ſil.* 70.

Primus igitur caſus eſt, vbi agitur de
indefinito, ac generali legato mobilium
5 abſquè aliqua domus, vel alterius loci
præfinitione;Et tunc licèt nõ deſint con-
tradicentes, verior tamen, magiſque
communis videtur opinio, pro compræ-
henſione pecuniæ indefinitè, ex ſola ta-
men (vt dictum eſt) præſumptione iu-
ris,cuius virtus,ac operatio eſt transfun-
dendi onus contrariæ probationis in hę-
redem.

Alter caſus eſt, vbi accedat loci præ-
finitio, præſertim verò, iuxtà frequen-
tiorem contingentiam,ſit præfinitio do-
mus,quia nempè factum ſit legatum mo-
bilium domus,vel in domo exiſtentium,
6 & tunc altera intrat ſubdiſtinctio, an in
loco adſit vſus loquendi, per quem ſub
hoc vocabulo mobilium domus,ſola ſup-
pellectilia compræhendantur, ideoque
pecunia non veniat, cuius iure etiam
merces, ac gemmæ, vaſa aurea, & argen-
tea regulari ſolent, illis exceptis, quæ
quotidiano communi vſui deſeruiãt, tſic
enim vſui deferendum eſt, ſiuè ſit vni-
uerſalis loci, ſiuè (& melius) ſit particu-
laris teſtatoris.

Aut verò ille non probatur,vt proba-
ri debere (quatenus non ſit notorius),
credit magis communis DD. ſchola, ac
7 pariter ſubdiſtinguendum eſt inter eam
pecuniam, quæ domi retineatur, pecu-
lij, ſeu præſidij cauſa, & ſic cum deſtina-
tione, vt ibi perpetuò maneat, & tunc
veniat ſub legato; Aut ibi repoſita eſt,
vt fœnori detur, vel tanquam inueſti-
mento deſtinata, ſiuè vt impendatur pro
quotidianis vſibus, & tunc non veniat,
niſi legatarius, in quem, ob contrariam
iuris præſumptionem trãsfunditur onus
probationis, iſtam expreſſam, vel con-
iecturalem faciat, ex ijs, quæ cæteris re-
latis habētur *apud Gabriel.conſ.* 98. *lib.* 1.
(quod eſt ad verrtatem) *Menoch. dicta
præſumpt.* 138.*num.*8.*Theſaur.deciſ.*160.
per tot. præſertim *nu.*9.*cum ſeq.*& admit-
tunt *Peregr.conſ.*37.*lib* 2 *& Altograd di-
cto conſ.*70.qui partes legatarij tenent,&
cum hac diſtinctione deducta *ex text.in
l.ſi chorus* § 1.*ff de legat.*3. perpetuò pro-
ceſſit *Rota vt deciſ.*432.*&* 434.*par.* 1.*di-
uerſ. Romana legati mobilium* 23. *Maij*
1603. *coram Pamphilio*, alia *Romana mo-
bilium domus* 28. *Ianuarij* 1632. *coram
Motmanno*,& admittitur *in dicta Cathа-
cen.legati coram Cerro*, in qua pro lega-
tarijs fundamentum conſtituitur in cir-
cumſtantijs facti, vt infrà.

Hinc proindè, maior quæſtio conſi-
ſtere videtur in applicatione huius di-
ſtinctionis ad factum, quando ſcilicèt
pecunia, quæ domi reperta eſt, de vna,
8 vel altera ſpecie cenſenda veniat; Atque
in hoc DD. nimium ſe inuoluere viden-
tur circà ſummam; Alijs illam dicentibus
maiorem, & alijs minorem, vt patet ex
relatis *per Theſaur.dicta deciſ.*160.*& per
Altograd dicto conſ.*70.

Alij verò certant, cui nam qualitati
magis aſſiſtat præſumptio,vt ſcilicèt po-
tiùs ſtare cenſeatur peculij, ſeu præſidij
cauſa, & conſequenter vt fundata ſit le-
9 gatarij intentio, donec hæres probet,
quod inueſtimento,vel fœnori,ſiue quo-
tidianis vſibus deſtinata ſit, & hanc te-
net *Decius conſ.*472., cum quo pertran-
ſeunt *Peregr.conſ.*37.*lib.*2.*& Altogr. di-
cto conſ.*70 vtporè, Conſulentium more,
ad cauſæ opportunitatem ſubſtinentes
partes legatarij.

Verum alij tenent contrarium, ex eo
quod iſte vſus retinendi pecuniam, pecu-
lij, ſeu præſidij cauſa, qui apud antiquos
erat frequens, hodie non vigeat, vel ſit
rarus, & non frequens, vt benè probat
cæteris relatis *Gabr.dicto conſ* 98. *nu* 27.
& 32. *cum ſeqq.* (cui nimium deferen-
dum eſt tanquam deciſiuo, & ad verita-
tem), & ſequuntur *Menoch. dicta præ-
ſumpt.*138.*num.*12.*& Rota in ſupra alle-
gatis deciſſonibus*, ex quibus patet, quod
in

In communi, ac magis recepto ſenſu, *dictum conſ.Decij*, cui innititur *Peregr.*, eſt reprobatum, vt etiam agnoſcit *Theſaur.dicta deciſ.* 160., iſtaque opinio omnino tenenda videtur, quoniam reuerà noſtris temporibus habemus potius regulam in contrarium, quod ſcilicèt nemo præſumitur tenere pecuniam otioſam ex ijs, quæ habentur *ſub tit.de vſur.* in propoſito intereſſe lucri ceſſantis.

Et quamuis (cum nulla detur in humano genere regula abſque limitatione) etiam hodie adſint auari, ac pecuniæ idolatræ, qui otioſis horis, in illius aſpectu, vel numeratione, ſummam delectationem capiunt, atque aliud non habentes ſtudium, in hoc turpi exercitio, tempus adeò damnabiliter conterunt; Attamen rarus eſt hic vſus, frequentior autem eſt ille inueſtiendi, ſiue negotiandi, vel retinendi pecunias in aliqua ſacra ęde, ſeu publico banco.

Neque deferendum eſſe dicebam *dictæ deciſioni Cathacen.coram Cerro*, quoniam quidquid ex aliqua inaduertentia dicatur circa genericam propoſitionem;

10 Illa reſolutio in ſuo caſu probabilis prodijt ex facti circumſtantijs, eam voluntatem ſuadentibus; Tum propter nimiam amplitudinem verborum legati, quod ſimpliciter conceptum non erat de mobilibus domus, ſed de auro, argento, alijſque mobilibus omnibus, ideoque rectè adaptabantur ea, quæ ob amplitudinem verborum ſuper compræhenſione mercium habentur *apud Merlin. dicta contr.* 65.*lib.*2.cum ibi deductis.

Tùm clariùs ob alias particulares facti circumſtantias; Primò ſcilicèt, quod legatum cum dicta amplitudine verborum conceptum non erat per Notarium iuxtà eius formularium, ſed per ipſum teſtatorem I.C. ac eruditum, qui cum affectata elegantia pedagogica, ordinauit teſtamentum adeò ambiguum, vt patet ex deductis *dicto diſc.* 22. *de teſtam.*; Secundò ob eiuſdem teſtatoris ſtatum, & conſuetudinem, quod ſcilicèt eſſet clericus, cui prohibita erat negotiatio, quam etiam abhorrebat, vt etiam abhorrere probatum fuerat inueſtimenta in cenſus; vel alia in ea regione vſitata, ex quibus pecunia numerata ad omne placitum, vel opportunitatem haberi non poteſt prompta, eo modo quo habetur, vbi inueſtimentum fiat in locis montium, vel ſimilibus iuribus publicis, quorum occaſio habetur ſolùm in magnis, ac metropoliticis Ciuitatibus; Tertiò ob qualitatem monetæ, quæ ad formam peculij, ſeu delectationis huiuſmodi pecuniæ cultorum, ſtudioſè redacta erat ad ſpecioſam, & conſeruationi deſtinatam monetam auri in dupplonis hiſpanicis, & ſimilibus; Quartò ob veriſimilem maiorem affectionem ergà legatarios fratres vterinos; Et quintò fortiùs ob quaſdam alias facti circumſtantias, tam ex teſtamento reſultantes, quàm extrinſecùs iuſtificatas, quibus potiùs, quàm præmiſſis omnibus alijs meritò delatum fuit.

In his etenim quæſtionibus facti, & voluntatis, rectè intrat, ac verificatur dicterium, quod ego ſæpiùs in conſuetudine habeo, vt .ſ.maioris ponderis, vel efficaciæ ſit vna vncia facti, quã cẽtũ libræ iuris; Atq; in eodẽ facto plus va-

11 let vna vncia eorum, quæ pẽdent à geſtis ipſius diſponentis, quàm quæ pendent à verbis teſtamenti, vel alterius diſpoſitionis; Potiſſimè, vbi non conſtat, quod ſint verba ipſius diſponentis, qui rectè eorum vim, ac operationem calleat, ſed ſint Notarij, vel alterius, ad cuius dictamen, iuxtà frequẽtiorem contingentiam, diſpoſitio cõcepta ſit; Hinc proindè perpetuò irriſione dignos cenſui eos, qui in verborum, & clauſularum cortice, vel grammaticalibus ſignificationibus, aut in regulis generalibus, ſiue in Conſulentium, aliorumque ſcribentium auctoritate generica, vel etiam ſpecifica in caſu diuerſo vim conſtituunt, quoniam commendabilis quidem eſt, imò neceſſaria notitia tam regularum, & concluſionum, ac diſtinctionum generalium, quàm etiã deciſionum, & doctrinarum ſpecialium in caſibus ſimilibus, vt cum hoc lumine iudicium benè, ac legaliter, non autem in ſolo ſenſu naturali interponi valeat, ſed combinandæ ſunt diligenter facti circumſtantiæ pro congrua concluſionum, ac doctrinarum applicatione, in qua totus eſt punctus, & ad cuius effectum in hac facultate magis neceſſarium eſt iudicium, quàm ingenium, quamuis iſtud quoque neceſſarium ſit.

Applicando autem ad rem; Plures cir-

cumſtantiæ, pro meo iudicio, clarè excludebant compræhenſionem dictæ pecuniæ ſub legato mobilium; Primò nem-
12 pè attenta qualitate teſtatoris, quem per hæredem iuſtificatum fuit, eſſe virum nimium induſtrem, non ſolitum, nequidem per dies, retinere pecuniam otioſam, niſi quatenus prompta occaſio nō ſuppeteret; Secundò magis in ſpecie ſuper deſtinatione huiuſmet pecuniæ inueſtimēto, quando occaſio haberetur; Tertiò ob diligentiſſimam etiā ſuperfluam deſcriptionem domus, omniumq; eius membrorū, vndè probabile eſt, quod huius sūmæ pecuniariæ, quæ attenta eius conditione erat notabilis, mentionē feciſſet; Quartò, quia agebatur de legato vſusfructus tantū, quod attēto more regionis potiùs importabat habitationem, cum non de facili inueniantur inquilini, adeout mobilia explicata eſſent acceſſoriè ad domum eiuſq; habitationem; Et quintò omnium fortiùs, ob communem vſum loquendi præſertim in viris popularibus, & idiotis, in paruis locis, in quibus ille videtur communis, & notorius, vt aduertit *Theſaur. dicta decis.* 160 *nu.* 7. *cum ſeqq.*, cum quo pertranſit *Menoch. dicta præſumpt.* 138. *num.* 14.; Clariùs verò, dum pro ſinonymis habuerat vocabulum *mobilium, & maſſaritiarum*, quibus omnibus ſimul iunctis, caſus videbatur planus, ideoque probabiliter proſequendo appellationem
13 ſperari debuiſſet retractatio; Credo autem, quod cum non ageretur de legato in ſorte principali, ſed in ſolo vſufructu, non expediret pati ſumptus proſequutionis, vt frequenter contingit.

ROMANA
SEV
CVSENTINA
LEGATI
PRO
PP. S. THERESIÆ
CVM
HYACINTHO ALTOMARE.

Caſus diſputatus coram A.C., & in Signatura, poſteà concordatus.

An ſub legato mobilium veniant pecuniæ domi repertæ, quas erogare oportuit in expenſas funerum, & medicinarum.

Et an ſub legato mobilium veniant argenta, & alia mobilia, quæ in alia Ciuitate, vel prouincia exiſtant, ex deſtinatione illa introducendi in domum.

Et an, & quando pro legatis competat via exequutiua, necnè.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quando pecunia veniat ſub legato mobilium.*
3 *Etiam in executiuis intrat appellatio ratione iniuſtitiæ.*
4 *An merces, vel ea mobilia, quæ ſunt extrà domum, veniant ſub legato mobilium.*
5 *De ſtylo pragmatico procedendi cum traditionibus.*
6 *Quod opinio* Angeli *ſit magis recepta, vt pro legato competat via executiua.*
7 *Rota verò ſequitur contrariam* Alexandri.
8 *Quando recipienda ſit opinio* Angeli.
9 *Et quando contraria opinio* Alexandri.
10 *De eodem, ac pluribus caſibus, in quibus non procedat lex executiua.*

11 *Non*

Digitized by Google

11 *Non dicitur impugnare, qui negat comprahenſionem.*
12 *De legato diuiduo ſpeciei admittente executionem in parte, dantur exempla.*
13 *De eodem in materia legati quantitatis.*
14 *Quid vbi ſententia concepta eſt vnica ſtructura, an pars indebita impediat executionem etiam pro parte debita.*

DISC. VI.

1 LÆlius Donatus Romanam Curiam ſequens, inſtitutis hæredibus PP. Ordinis Sanctæ Thereſiæ Ciuitatis Cuſentiæ eius patriæ, factiſquè nonnullis legatis aliquibus amicis, de aliquibus tabulis pictis, mobilia domus reliquit Hyacintho eius medico, italico ſermone explicata, in numero ſingulari, cum illis verbis *il mobile di caſa*; Cumque in domo reperta eſſet ſumma ſcutorum centum circiter pecuniæ numeratæ, quam incontinenti ſequuta morte, erogare oportuit in expenſas funerum, ac medicinarum, atque teſtator paulò ante infirmitatem, mandaſſet eius procuratori in patria, vt quędam argenta, quæ ibi habebat, niſi emptor inueniretur, ad Vrbem tranſmitteret, illaque proindè eſſent in via; Hinc Hyacinthus, prætenſionem excitauit, vt in dicto legato, tam pecunia, quàm dicta argenta, incluſa eſſent; Introductaque cauſa coram A.C., ad eius fauorem ſuper pecunia prodijt reſolutio; Verũ per Signaturam commiſſa fuit cauſa appellationis, cum clauſula ſuſpenſiua *Si quid exequendum*, quod reſcriptum anſam dedit honeſtæ concordiæ litem terminanti; Super argentis autem iudicatum fuit fauore hæredis, pro non comprahenſione.

In diſputationibus reſpectiuè habitis coram A.C., & in Signatura, tres erant puncti; Primò nempe circà pecuniam numeratam; Secundò circà vaſa argentea, quæ erant in patria, ſiue in via; Et tertiò ordinis circà viam exequutiuam, an competeret, necnè pro iſto legato.

Quoad primũ, clariſſimũ pro meo sẽſu erat grauamẽ; Tũ ex eo, quod ſtãte sũ ma, dici nõ poterat, quod pecunia retineretur domi, peculij, ſeu præſidij cauſa, ſed po-

2 tiùs, vt impẽderetur in quotidianos vſus iuxtà diſtinctionẽ, de qua *in Auximana diſc. prac.*; Tum etiã quia, omninò improbabile erat, vt iſta manualis pecunia ſpectare deberet ad legatarium, dum hæres erat abſens, neque alter pro eo promptè ſubminiſtrare poterat illas expenſas, ſine quibus ipſe teſtator remanſiſſet inſepultus, ac etiam viuus non prouiſus in vltima infirmitate de neceſſarijs, adeoùt dicta determinatio non leuem præbuerit admirationem, cum verè nullum haberet, nec iuris, nec facti fundamentum; Et tamen adeò acriter cum bina propoſitione diſputare oportuit in Signatura, an aduersùs hoc decretum reſcribẽdum eſſet de clauſula tranſlatiua exequutio-

3 nis, dum etiam in ijs, quę ſunt indubitatè exequutiua, cum obligatione camerali reſcribi, quamuis ſolet de tranſlatione exequutionis ratione iniuſtitiæ, quoniam sẽtentia, vel alia determinatio iniuſta nunquàm exequutionem meretur.

Quoad verò ad ſecundum punctum argentorum, quæ domi non erant (reflectendo etiam ad veritatem), iuſta viſa eſt determinatio ex duplici fundamento; Primò nempe ex communi vſu loquen-

4 di, inſinuato *in eadem Auximana diſc. praced.*; Et ſecundò clariùs, quoniam licèt deſtinatio patrisfamilias totum faciat, atque operetur, vt ea, quæ extrà domum ſunt, etiam in partibus remotis, pro extantibus in domo habeantur; Attamen id procedit, quando conſtat de dicta deſtinatione, vt ea bona in domo perm[a]nſura ſint; Id autẽ in hac facti ſpecie potiùs excludebatur, dum ita conſtabat, quod teſtator hæc argenta deſtinauerat venditioni, qua non ſequuta in patria, ad Vrbem ad eumdem effectum tranſmitti voluit, ideoque rectè intrabant ea, quæ de mercibus, vel alijs rebus venditioni deſtinatis, habentur *apud Caſtill. de vſufruct. cap. 38.*, & pleniùs, magiſque ex profeſſo diſcuſſa materia, *apud Merlin. lib. 2. contr. 65.*

Maior igitur diſputatio fuit in Signatura ſuper tertio puncto ordinis, an ſcilicèt pro legato competat, necnè via exequutiua; Cum enim vt plurimum Curia ſit merè pragmatica, procedere ſolita cũ receptis propoſitionibus, ac traditionibus, non indagando rationem, vel fundamentum; Atque receptum ſit, vt (excep-

to

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

to tribunali Rotæ,quod(neſcitur ex quo ſpiritu) perſiſtit inſequendo opinionem *Alexandri*, vt pro legato non detur via exequutiua) omnia alia Tribunalia,ipſaquè Signatura ſequuntur opinionem *Angeli* ſuper dictæ viæ executiuæ competentia, hinc proindè ſenſus erat, vt iuxta naturã proceſſus executiui reſcribendum eſſet in deuolutiuo tantùm,non autem in ſuſpenſiuo.

In hoc autem Scribens pro appellante, admittebam quidem, vt opinio *Angeli* eſſet verior, magiſquè recepta, non
6 ſolum in Tribunalibus A.C.,& in Signatura, omnibuſquè alijs Tribunalibus Vrbis, verùm etiam in illis aliorum locorum, vt patet ex deductis *per Becc. conſ.17. Hodiern. contr.19. in fin. Capyc. Latr. deciſ.12. numer. 17. Merlin. lib.2. contr.2., & Prat. obſeru. 24.*; Adeoùt opinio Rotæ, quæ retinere vult illam *Alexandri*, ſit fortè ſingularis, quamuis eam plures ſequantur præſertim *Menoch. de adipiſc. remed. 4. num. 694. & ſeqq. Theſaur.deciſ.26.num.10.* & alij
7 plenè relati *per Rotam deciſ. 359. par. 9. rec. apud Dunozett. in Romana domuncularum 10. Februarij 1647. inter ſuas deciſ. 792. Add. ad Buratt. deciſione 208. num. 12.*

Dicebam tamen, vt hæc opinio *Angeli* recipienda eſſet in eo caſu, in quo eius ratio vigeat, atquè ceſſet altera,
8 cui innixa eſt opinio *Alexandri*, quia nempè contentio ſit inter hæredem, & legatarium, quorum vterque veniat ex eodem teſtamento, legatum autem ſit certũ,nullaq; exceptione elidibile; Tunc etenim intrare non poteſt ratio opinionis *Alexandri*, vt hæres, à cuius manu legatum præſtandum eſt, dicatur legitimus contradictor, dum ipſe impugnare non poteſt illud iudicium, ex quo eius ius meritur, teſtamentum verò quoad ipſum eſt probatio probata, ac ſpecies rei iudicatæ, vndè propterea appellatio calumnioſa cenſenda eſt.

Secùs autem vbi contentio ſit cum hęrede ab inteſtato impugnante teſtamentum, in quo legatum continetur, quia nempè,ob præteritionem,vel ex alio defectu, teſtamentum iure directo non ſubſtineatur,poſſint autem ſubſtineri legata in vim clauſulæ codicillaris, ſiuè ex diſpoſitione textus *in Authent. ex cauſa Cod. de liber. præterit.* cum ſimilibus;
9 cum tunc, competente hæredi ex diuerſo titulo facultate impugnandi teſtamentum, illudquè habendi pro non exiſtente in rerum natura, atquè legatario veniente potiùs ex diſpoſitione, vel interpretatione iuris, vtiquè intrat ratio legitimi contradictoris iuxtà doctrinam *Bart. & Saliceti in authentica ex cauſa num. 21. & ſeqq. Cod. de liberis præteritis Becc.dicto conſ.17. num.7. Turret.de clauſ.codicillar.quæſt.30.*

Aut contentio ſit cum ipſomet teſtamentario, qui tamen iuſtam oppoſitionis cauſam habeat, ideoquè dici quoquè poſſit legitimus contradictor, quia
10 nempè non ſit quæſtio ſuper ſubſtantia legati, ſeù eius directa impugnatione, ſed ſit ſuper eius compræhenſione, vel interpretatione, vt erat in caſu præſentis quæſtionis, ac aliarum, de quibus in diſcurſibus proximis, àn ſcilicèt ſub nomine mobilium veniant pecuniæ, ac merces,& alia, in quibus cadat probabilis quæſtio compræhenſionis; Siuè àn ſub nomine prædij veniant ea, quæ prætenduntur membra annexa &c.; Vel quod non ſubſiſtente legato in ipſa re, in qua factum ſit, puta quia in re aliena, aut perempta, ſiuè differenti, cuius legatarius ſit incapax, intret quæſtio, àn debeatur æſtimatio; Aut intret altera quæſtio, an certa deſtinatio ſtet taxatiuè, vel demonſtratiuè, cum ſimilibus quæſtionibus, quæ habentur *hoc eod. tit.*; Tunc etenim non dicitur formalis oppoſitio, ſeù impugnatio iudicij defuncti, ſed potiùs iſtius æxiſtentia negatur, ex recepta propoſitione in foro frequenter volitante, quod im-
11 pugnare, vel contrauenire non dicitur, qui non compręhenſionem allegat; Ideoquè intrant ea, quæ paſſim in iure habemus circa exceptiones modificatiuas, rectè deducibiles etiam in ijs caſibus, in quibus prohibitum ſit exceptiones deducere, vndè implementum, omni exceptione poſtpoſita, præſtandum ſit; Quæſtio etenim hæc exigit formalem declarationem, ſeù determinationẽ Iudicis cauſa cognita; Hoc autẽ poſito intrat de plano appellatio, ſeù materia legitimi contradictoris, quoniam non eſt appellare à iudicio defuncti, ſed ab illo Iudicis, qui mandet præſtari id, quod prætenditur defunctum noluiſſe; Ad inſtar eo-

rum,

rum, quæ habemus in materia beneficiali ſuper impedimento exequutionis literarum Apoſtolicarum, quoniam non dicitur appellari ab eo, quod diſponit Papa, ſed ab eo quod mandat Iudex, præter, vel contrà Papæ intentionem.

Ac etiam dari poteſt caſus, vt hæres legatario ſit legitimus contradictor, quamuis nulla cadat quæſtio voluntatis vt ſupra, adeoùt legatum ſit omninò clarum, ob inſufficientiam ſcilicèt virium hæreditariarum, vndè intret quæſtio contributi; Siuè quia eadem inſufficientia pendeat, non à facto, ſed à iure, àn ſcilicèt hæredi debita eſſet, necnè falcidia, quæ ob legatariorum priuilegium; ſiuè ob tacitam, & coniecturalem prohibitionem negetur, cum tunc intret eadem ratio appellationis, non à iudicio defuncti, ſed ab illo Iudicis.

Benè verùm, quod in his, vel ſimilibus caſibus, in quibus nulla cadat quæſtio ſuper ſubſtantia legati, ſed ſuper aliqua eius diminutione, difficultas cadit
12 in ijs, quæ conſiſtant in ſpecie indiuidua; Secùs autem in ijs, quæ ſiuè in ſpecie, ſiuè in quantitate, compatibiliter impleri poſſunt, quoniam tunc illiquiditas, & incertitudo in parte, impedire non debet exequutionem in altera parte certa, & liquida; Vt puta facto legato prędij iuxtà caſum, de quo *in Bonon. diſc. ſequ.*, intret quæſtio, àn ſub eo veniant alia prædia, & bona, quæ prætenduntur annexa, quoniam ceſſabit quidem via exequutiua in huiuſmodi membris, vel annexis, quæ ſunt ſub quæſtione, non autem in ipſo prædio principali, in quo nulla cadat quæſtio; Siuè ſi diſputetur, àn ſub legato mobilium domus veniant ſolùm ſuppellectilia, non autem vaſa aurea, & argentea, vel gemmæ, & merces, ac pecunia numerata, appellatio rectè intrabit quoad ea, quorum non compręhenſio prætenditur, non tamen exindè retardari poterit proceſſus exequutiuus in ipſis ſuppellectilibus, in quibus nulla quæſtio cadat, cum ſimilibus.

Atquè in legato quantitatis, vtpotè diuiduo, in quo tantam affert vtilitatem totum reſpectu totius, quantam pars reſpectu partis, quæſtio in parte, non debet retardare totum; Vt puta legatis mille, hæres prætendat quod ob inſufficientiam virium hæreditatis, vel ob detractionem falcidiæ, non debeantur integra mille, ſed ſolum quingentū; Tunc enim pro iſtis deneganda non erit exe-
13 quutio ex recepta propoſitione, de qua *apud Gregor. deciſ. 220. in fine Ottbob. dec. 32. n. 13.*, quod exequutio partis liquidæ in rebus diuiduis, retardari nō debet per partem illiquidam.

Et quamuis de ſtricto iure, vbi ſententia, vel alia condemnatio per vnicam periodum, ſeù verborum ſtructuram fiat
14 in totum, tunc appellatio in totum admittenda ſit ob indiuiduum voluntatis Iudicis; Secùs autem vbi per capitula ſeparata ex ijs, quæ habentur *apud Add. ad Buratt. deciſ. 360. Rot. deciſ. 285. nu. 19. par. 10. rec. Roy as deciſ. 332. num. 6., & deciſ. 355. num. 10.*, & in ſua materia *ſub tit. de iudic.*; Attamen laudabilis Signaturæ ſtylus inoleuit reſecandi hos leguleicos rigores, atquè attenta veritate demandandi exequutionem partis liquidæ, & non controuerſæ, vt in dicta ſua materia *ſub tit. de iudicijs*.

BONONIEN.

LIQVIDATIONIS PRETII

PRO

COMITISSA CAMILLA ZAMBECCARIA

CVM

HÆREDIBVS FRANCISCI DE PEPVLIS.

Caſus variè deciſus per Rotam.

An, & quando ſub legato prædij, vel poſſeſſionis veniant alia prædia ſe-

pa-

Digitized by Google

parata, quæ à teſtatore poſſidebantur tanquam connexa; Et an, & quando in legatis præſtanda ſit euictio.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *In legatis non præſtatur euictio.*
4 *Fallit, vbi ſit ex cauſa oneroſa.*
5 *Quando legatum dicatur ex cauſa oneroſa.*
6 *De concluſione, vt confeſſio debiti importet legatum, & ad quem effectum.*
7 *De contributo legatariorum, vbi hæreditas non ſit omnibus legatis idonea.*
8 *An, & quando confeſſio viri fauore vxoris attendatur.*
9 *De eodem, & de adminiculis.*
10 *An confeſſio meritorum attendatur in donatione.*
11 *De materia annexionis vnius rei cum altera.*
12 *Quomodo in ea procedi debeat.*
13 *Diuerſitas vocabulorum, vel materialis ſeparatio non attenditur.*
14 *Quando legatum largè, vel ſtrictè interpretari debeat.*
15 *De connexione bonorum allodialium feudo, & de ratione differentiæ inter feuda, & bona indifferentia.*
16 *In dubio pro excluſione donationis.*
17 *De circumſtantijs ſuadentibus annexionem.*
18 *Ex qualitate pretij regulatur voluntas.*
19 *Bona fides, vel media excuſat à fructibus conſumptis.*

DISC. VII.

1 CVM Comitiſſa Camilla de Zambeccarijs hæres inſtituta per primum virum, ſecundò nupſiſſet Franciſco de Pepulis, iſte in recompenſam illorum bonorum mobilium, quæ ex hæreditate primi viri obuenta, in eius domũ (in dote non compræhenſa) intulerat, in teſtamento ei reliquit prædium, ſeù poſſeſſionem in loco nuncupato *Dozza*, cum omnibus eius iuribus, & adhærentijs; In huius autem legati executionem, eidem Camillæ tradita fuerunt duo prædia materialiter ſeiuncta, quorum vtrumq; ſub vno colono, vnaquè domo, ac vna area teſtator habere conſueuerat; Euicta verò tractu temporis dictorum prędiorum medietate, egit Camilla ad eorum pretium loco euictionis, ac deſuper in partibus, & coram A. C. tres obtinuit ſententias; Commiſſaque per appellationem cauſa *in Rota coram Emerix* ſuper liquidatione pretij, datoquè dubio, an mandatum relaxatum in vim trium
2 conformium eſſet exequendum, *ſub die quarta Iulij 1664.* negatiua prodijt reſolutio, quæ tamen reuocata, vel reformata fuit *ſub diebus 4. Maij 1665., & 23. Ianuarij 1666.*, deindequè puto, quod cauſa per concordiam finem habuerit, dum de illa, quod ſciam, amplius actum non fuit.

In his autem diſputationibus habitis in Rota, tres fuerunt puncti; Primò nempè, an pro legato deberetur euictio; Secundò, euictionis obligatione præſuppoſita, an ſub legato prædij, ſeù poſſeſſionis explicatæ ſub vocabulo *Dozzæ*, quod altera Pars non negabat compræhenderetur alterum inferius prædium ab eo ſeparatum, quod ſupponebatur habere diuerſam nuncupationem *della volta*; Et tertiò, poſito quod iſtud non compræhenderetur, an dicta legataria teneretur reſtituere, vel imputare fructus ex illo, plurium annorũ ſpatio perceptos, ex quibus illiquidum remaneret creditum euictionis prædij legati, ac euicti iuxta ſenſum primæ deciſionis.

Quatenus pertinet ad primum; Scribens ego pro legataria, non negabam regulam, quam latè exornare conabantur Scribentes pro hærede, vt in legatis non
3 præſtetur euictio, cũ ſit principium certum, ac fundatum in claris iuribus pręſertim *in l. ſi à ſubſtituto in fine ff. de legatis 1. cum concordan. in Bonon. legati vſuſfructus 5. Decembris 1650. coram Bichio inter ſuas deciſ. 445.*; E' conuerſo autem ijdem ſcribentes pro hærede, non negabant limitationem, de qua cæteris relatis *Mangil. de euict. quæſt. 63. num.*
4 *37. Rota deciſ. 148. num 24. & 26. par. 9. rec.* & ſæpius, vt ſecùs dicendum ſit, quãdo legatum non ſit gratuitum, ſed cor-
reſ-

reſpectiuum, & in recompenſam eius, quod legatarius à teſtatore, eiuſquè hæreditate, vel à tertio, conſequi debebat, vel prætendere poterat, cum tunc habeat ſpeciem dationis in ſolutum, vt *per Rot. vbi ſupra, & Nouar. de dat. in ſolut. quæſt.11.num.8.*

Hinc proindè quæſtio erat facti, ſiuè applicationis, an ſcilicèt conſtaret, necnè de cauſa onerosa, vel correſpectiua, vtpote aliàs non iuſtificata, quàm per eiuſdem
5 viri confeſſionem, ſuper cuius irreleuantia ijdem Scribentes plenè cumulabant ea, quæ habentur *ſub tit. de dote diſc. generali 159.*, & in pleriſquè alijs particularibus, vt confeſſio viri de dote recepta non probet veritatem ſine adminiculis etiam in præiudicium confitentis, vel eius hæredum.

Verùm (cum ſenſu etiam veritatis) dicebam id nullum penitùs habere fundamentum ex duplici motiuo; Primò quia, vbi etiam eſſet confeſſio pura, nullis adminiculis ſuffulta, adeoùt reſolueretur in legatũ, quod vtiquè non cadit ſub prohibitione donationis inter coniuges, adhùc tamen dum teſtator noluit procedere per viam legati, ſed per viam confeſſionis debiti, exindè reſultare videbatur
6 eius voluntas, vt præſtanda eſſet euictio, quoniam concluſio, vt huiuſmodi confeſſiones aliundè non iuſtificatæ reſoluantur in legatum, ſeù donationem, percutit intereſſe tertij, puta, filiorum pro legitima, ſeù etiam ipſius hæredis pro falcidia non prohibita, cum ſimilibus; In reliquis autem, præſertim ad hunc effectum, iſte modus diſponendi, dictam voluntatem clarè præſeferre videtur, quod ſcilicèt teſtator voluerit, vt iſtud legatum non regularetur tanquam legatum, ſed tanquam debitum, ideoquè; Aliud eſt quod lex fingit; Aliud eſt quod teſtator de facto vult, vel dicit.

Hinc propterea quamuis in hæreditate omnibus legatis non idonea, intret
7 inter legatarios contributum ex plenè deductis *per Rouirum deciſ.87.* cum alijs infra *diſc. 35.*; Attamen cum id ceſſet ex diuerſa, quamuis coniecturata teſtatoris voluntate, ità iſta probari videtur, dum non per viam liberalitatis, ſed per viam agnitionis debiti, diſpoſitio facta eſt ob poſſibilem confeſſionis veritatem teſtatori cognitam, quamuis nobis ignotam pro exoneratione eius conſcientiæ, ideoquè ceſſante ratione fraudis, quæ tertio fieri poſſet, nulla ſuppetit ratio, cur tali agnitioni deferendum non ſit.

Et ſecundò quia vt habetur in eadem ſua materia *diſc.159. de dote*, & in alijs, ea, quæ de ſtricta iuris cenſura habentur in hac materia confeſſionis viri ad fauo-
8 rem vxoris, frequentiùs, ac penè ſemper locum habent, vbi verſetur fraus, vel præiudicium tertij, puta, creditorum, vel ſucceſſorum in fideicommiſſo, ad quem effectum vrgentia adminicula deſiderantur; Secùs autem vbi ceſſante ſuſpicione fraudis, vel præiudicij tertij, agatur de ſolo præiudicio hæredis confitentis, quoniam huic non de facili concedendũ eſt, proprij auctoris factum impugnare, illumquè de mendacio redarguere, et conſequenter etiam modica, & leuia adminicula ſufficiunt.

In hac autem facti ſpecie, confeſſionem nimium adminiculatam eſſe dicebã, adeoùt etiã cum tertio ad veritatẽ probãdã ſufficiens reputari deberet; Primò
9 nempè, & potiſſimùm ob certum veritatis primordium in genere vel ſubſtantia, dum iſta mulier à primo viro hæres instituta, eiuſdẽ viri ſuppellectilia, ob eius nobilitatem, & qualitatem veriſimiliter conſiderabilis valoris, atquè in tabulis dotalibus ſecundi matrimonij nõ deſcripta, ad ſecundi viri domum traduxit; Secundò ob eiuſdem teſtatoris probitatem, iunctam cum tempore, in quo confeſſio facta eſt, in mortis ſcilicèt articulo, quãdo nemo præſumendus eſt mendax, atq; ſalutis æternæ immemor; Tertiò ex ceſſante prohibitione legis, dum ſubſtantia diſpoſitionis, ità conferebatur in tempus habile poſt diſſolutum matrimonium iuxtà diſtinctionem de qua *ſub tit. de donationibus diſc.30.*; Et quartò clariùs, ob ceſſantem cauſam ſimulandi, ſeù mendacem aſſertionem faciendi, dum teſtator prole carens ex libera facultate collaterales attinentes inſtituit, quibus neglectis, liberè poterat eamdem vxorem in vniuerſo aſſe inſtituere, ideoquè nulla ſuberat probabilis ratio, quæ huic agnitioni fidem adimeret, et cõſequenter hic punctus erat planus.

Atq; ad comprobationem, deducebam ea, quæ in propoſito euictionis præſtãdæ pro donatione remuneratoria, quoties me-

merita deducta ſunt ad ſpeciem, quamuis
ex ſola confeſſione donatoris abſquè alia
extrinſeca probatione, quoties agatur de
10 non prohibitis, habentur in ſua materia
ſub tit. de donat., ac etiam *ſub tit. de feud.*
ad materiam bullæ Baronum *diſc.* 94.

Quouerò ad ſecundum punctum (in
quo maior, ac penè tota fuit diſputatio),
an ſcilicèt ſub legato dicti prædij maio-
ris, veniret alterum inferius, per aliquod
11 ſpatium ſeparatum, ſub eodem tamen
colono, ac horreo, & area, tanquam an-
nexum per teſtatorem poſſideri ſolitū;
Quamuis Scribentes pro hærede, cū con-
ſueta inepta tranſcriptione eorū, quæ tra-
duntur in hac materia annexionis vnius
rei cum altera, chartas implerent cum
ijs, quæ deducta habentur *apud Fab. de
Ann. conſ.* 10. *Apont. conſ.* 63 *lib.* 1. *Galeot.
lib.* 1. *controu. cap.* 22.; Attamen iſte pro
meo iudicio remanebat ſolitus inanis, ac
improbus labor Legiſtarum, quoniam vt
ad litteram probant plura iura expenſa
per Galeot. dicta contr. 22. præſertim *in
l. quod in rerum* §. *ſi quis poſt ff. de legat.*
1., *l. cum fundus ff. de leg.* 2., *l. Seio* §.
Tyranne ff. de fund. inſtruct. & in alijs, de
quibus etiam *in Romana prælationis ſub
tit. de ſeruit. diſc.* 74.; Indubitatum eſt
de iure, vt ſola deſtinatio patris familias
huiuſmodi vnionem, ſeù connexionem
inducat, non curata materiali ſeparatio-
ne, etiam cum notabili diſtantia plurium
milliarium; Vt in ſpecie de diſtantia
per tria milliaria vnius prædij ab altero,
quod tamen habendum eſſet pro vnico,
aduertit *Rota in Meleuitana fideicommiſſi*
13. *Maij* 1652. *coram Bichio inter ſuas
deciſ.* 506.

Adinſtar eorū, quæ habemus in materia
vnionis Eccleſiarū, vel beneficiorū in ſua
ſede *ſub tit. de benefic.*, ac etiam *ſub tit.
de præemin. diſc.* 7., quoniam in hoc ſola
voluntas attēditur eius, qui vniendi po-
teſtatem habet; Ideoquè nulla deſuper
cadit quæſtio iuris, ſed tota eſt facti, &
12 voluntatis, et conſequenter intrat fre-
quenter inculcatus error procedendi cū
doctrinis, ac regulis generalibus, earum-
què cumulum faciendi merè inutiliter,
cum totum pendeat à circumſtantijs fa-
cti, hanc voluntatem ſuadentibus.

Diſtinctiones autem deſuper tradi ſo-
litæ, an vtriuſquè rei contemporanea,
vel ſeparata fuerit acquiſitio; Siuè an
pro vnico, vel ſeparato pretio; Vel an
eadem, ſeù diuerſa ſit nuncupatio, cum
13 ſimilibus frigiditatibus, in aliqua conſi-
deratione haberi debent, ad effectum re-
gulandi dictam voluntatem, qua concur-
rente, etiam diuerſitas vocabulorum, vel
nuncupationum in nulla conſideratione
habetur, ex ijs, quæ in ſpecie legati facti
vxori, habentur *apud Odd. conſ.* 21., & ge-
neraliter *apud Mantic. de coniect. lib.* 9.
tit. 2. *num.* 13. *Galeot. dicta contr.* 22. *nu.*
18. *& ſeqq. Bellon. iun. conſ.* 10. *num.* 27.
& ſeqq. Rouit. conſ. 101. *lib.* 2. *Surd. deciſ.*
241. *nu.* 12. *&* 13. *Rota apud Merlin. deciſ.*
316. *num.* 9. *cum ſeqq.* & ſæpiùs.

An autem pro huiuſmodi voluntatis
probatione, largè, vel ſtrictè procedendū
ſit, pariter certa, & determinata regula
tradi non poteſt, erroneumquè eſt cum
generalitatibus procedere, cum pendeat
14 ex facti qualitate, ac veriſimilitudine
metienda ex effectibus, ad quos vnio, ſeù
connexio deducatur; Ideoquè aduerte-
bam, quod in hoc legato, vtpotè ad fa-
uorem dilectæ vxoris in concurſu hære-
dum penè extraneorum; Et quod magis,
potiùs pro exoneratione conſcientiæ, ac
agnitione veritatis, quàm ex liberalitate,
benignè procedendum eſſet, ideoquè in-
trare non deberent illi rigores, qui ad
hunc effectum ponderantur *apud Apont.
& Fab. de Ann.*, ac alios vbi ſupra, qui lo-
quuntur ad effectū inducendi incorpo-
rationem bonorū allodialium, cum feu-
do, quod redolet exorbitantiā; Tū quia
bona libera, ità efficiuntur ſerua, ideoquè
15 ex vulgato axiomate capienda eſt inter-
prætatio, quæ pro libertate facit; Tùm
clariùs, quoniam actus redolet inueriſi-
militudinem, ob deuolutionem, cui feu-
da ſubiacent; Ac etiam inueſtitura du-
rante, ob nimium reſtrictam libertatem
alienandi, ſeù aliàs diſponendi, ideoquè
meritò cum reſtrictione proceditur, ob
reſiſtentem veriſimilitudinem, vt bona
liberè alienabilia, vel tranſmiſſibilia, ve-
lit quis facere ſerua ad fauorem domini
directi, vel agnatorum, cum eſſet ſpecies
donationis, quæ in dubio non eſt præ-
16 ſumenda, et cōſequenter omnis poſſibilis
intellectus pro eius excluſione capiēdus
eſt ex deductis *apud Cauāler. deciſ.* 603.
Rot. dec. 41. *in princ. par.* 9. *rec.*, et frequen-
ter in ſua materia *ſub tit. de donat.*

Applicando autem ad rem, plures cir-
cum-

Digitized by Google

cumſtantiæ deſuper apud allegatos ponderari ſolitæ, hanc annexionem ſuadebant; Atquè pro larga, benignaq; legati
17 interpretatione, ponderabam dictam
cauſam legandi, ac etiam diſtinctionem pluries in alijs hoc *eodem tit.* inſinuatam inter maiorem dilectionem, quæ vigeat cum hærede, vel reſpectiuè cũ legatario, vt vnius, vel alterius fauore, ſtricta, ſeù larga interpretatio fieri debeat; Potiſſimè quia in vltimis diſputationibus iuſtificatum fuit, concurrere quoque identitatem contratæ, ſeù denominationis, quodquè illa diuerſa nominatio, quæ in prima deciſione præſuppoſita fuit, proueniebat potiùs ex ſenſu periti æſtimatoris lite pendente.

Aduertebam etiam, vt (quãdo poſſibile eſſet) ex hac parte ſaltem adminiculatiuè iuſtificaretur valor, ſeù quãtitas bonorum, pro quorum recompenſa iſtud le-
18 gatũ factũ erat, & an vnius, vel reſpecti-
uè vtriuſq; prædij valori reſponderet, ex recepta, & frequẽti propoſitione pluries in omni ferè materia inſinuata, vt pretiũ ſit magnum argumentum rei in contractum, vel diſpoſitionem deductæ.

Demùm quoad tertium punctum reſtitutionis, vel imputationis fructuum; Vbi etiam aliud prædiũ compræhenſum non eſſet, adhùc modica cadebat diſpu-
19 tandi ratio, quoniam ex pręmiſſis negari
non poterat quin poſſeditrix fuerit in bona fide, vel ſaltèm media, quæ ad hunc effectum reſtitutionis fructuum cõſumptorũ ſufficiens reputatur, cum ſufficiat abeſſe malam fidem poſitiuam, iuxta nimiùm vulgarem, & quotidianam receptam propoſitionem, de qua *deciſ. 3. p 7. rec.* aliàs *apud Merlin. deciſ. 663. Gregor. & Add. deciſ. 74. Buratt. & Add. dec. 184.* & ſæpiùs cum ſit in foro nimiũ frequens, vt alibi pluries aduertitur.

LAVRETANA
LEGATI
PRO
ANTONIO FELICE THOMASSINO
CVM
MAGDALENA TOFFINA

Caſus diſputatus coram A. C., reſolutus pro Magdalena.

Sub legato domus, an, & quando veniant, hortus, & ſtabulum, aliæque officinæ; Et quid vbi legatum non ſit in proprietate, ſed in vſufructu, vel in habitatione.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *An facto legato domus veniant hortus, & alia membra.*
3 *Materialis ſeparatio non tollit annexionem.*
4 *Quomodo iſta materia regulanda, & decidenda ſit, & num. 8.*
5 *Diſtinguuntur tres caſus, & de eorum ſingulis.*
6 *De differẽtia inter legatum habitationis, & facultatis habitandi remiſſiuè.*
7 *De applicatione ad caſum, eiuſquè circumſtantijs.*
8 *De eodem, de quo num. 4.*
9 *Quare congrua ſit repetitio plurium caſuum cadentium ſub eiſdem articulis.*

DISC. VIII.

1 LVcas de Cæſaris, inſtituto hærede Antonio Felice ex ſorore pronepote, Magdalenæ vxori reliquit vſumfructum domus ſolitæ habitationis, ac ſuppellectilium in ea exiſtentium; Cumque teſtator, ab aliquibus annis ante obitum, emiſſet aliquas domunculas eidem domui vicinas, nõ tamen confinantes, ob

viam, ſeù plateam intermediam , in quibus,ſtabulum,& horreum,ac hortum cõſtruxit; Hinc proindè orta eſt controuerſia, ân huiuſmodi membra,ſub dicto legato venirent; Et introducta cauſa coram A. C. , ad fauorem legatariæ reſolutũ fuit;Quamuis enim reſolutio in parte placeret,in parte autem non,Attamen quia non agebatur de perpetuo præiudicio , ſed probabiliter ad modicum tempus ob dictæ Magdalenæ grauem ætatem, atquè ad horreum , & ſtabulum reſtringebatur grauamen (cum reſpectu horti ego ſcribens pro hærede darem manus ad fauorẽ legatariæ) hinc proindè hæres acquieuit, cum non expediret cauſam v'teriùs proſequi.

In diſputationibus autem deſuper habitis; Scribentes pro legataria, principale fundamentum conſtituebant in ea circumſtantia,quod teſtator expreſſiſſet do-
2 mum ſuæ habitationis , etiam cum ſuppellectilibus , vndè argumentum deſumi dicebant voluntatis teſtatoris , vt vxor continuare deberet, in domus, eiuſque membrorum , & officinarum habitatione , ac fruitione, eo modo, quo ipſo viuente, habitauerat,ac potita erat, deducendo ea, quæ in hoc propoſito habentur *apud Eugen.conſ.66. num.45. cum ſeq. lib. 1.Caſtill.lib.5.contr.62.Cancer.par.3.var. cap.20.de legatis nu.143.& ſeq. & Vegg. conſ 54.num.19 cum ſeqq.*,vbi plenè examinantur notata per DD. ad materiam textus *in l prædijs §.balneus ff.de legat.3. cum concordan.*

Neque obſtare dicebant materialem ſeparationem dictorum membrorum , publica via , vel platea mediante , cum
3 in hac materia totum faciat patrisfamilias deſtinatio, ob quam dicuntur annexa , & de pertinentijs fundi etiam ea bona , quæ cum notabili diſtantia ſint materialiter ſeparata ex iuribus, & auctoritatibus , de quibus *in Bononien. liquidationis pretij diſc.præceden.*

Scribens ego pro hærede dicebam , quod pro meo ſenſu , erroneum erat huiuſmodi quæſtionem tractare cum dictis generalitatibus, cum iſta non ſit quæſtio iuris,ſed voluntatis,ac facti,ex illius particulari qualitate decidenda, pruden-
4 ti arbitrio, pro quo benè regulando,neceſſaria quidem eſt notitia theoricæ iuris , inſpiciendo cui aſſiſtat regula, cuius virtus , ac operatio eſt fundare intentionem illius , cui ipſa aſſiſtit, ac transfundere in aliam partem onus probandi limitationem,cuius tamen probatione accedente,ſine dubio regula ceſſat,cum iſta ſimplicem iuris præſumptionem inducat , contraria probatione etiam coniecturali, ſeu præſumptiua elidibilem; Cognitaq; iuris theorica deſcendẽdũ eſt ad examen facti, eiuſque circumſtantiarum, ex quibus pendet iudicium,an in caſu regulæ , vel potiùs in altero limitationis verſemur.

Quatenus igitur ad iuris theoricam pertinet , dicebam quod malè per ſcribentes in contrarium , ac etiam per aliquos ex eis allegatos,generica regula deſuper conſtituebatur , quoniam in vero
5 conciliatiuo ſenſu iurium , quæ deſuper habemus , tres caſus in propoſito diſtinguendi ſunt; Primò nempè, vbi hortus , aliaque membra, de quibus eſt quæſtio , ità connexionem habeant cum domo, vt nonniſi per ipſam aditus , ac vſus haberi valeat ; Secundò, vbi pariter concurrit connexio , ſeu contiguatio , idemque habeatur aditus per domum , non tamen iſte ſit neceſſarius , ſed aliundè haberi poſſit,quia nempe hortus,vel aliud membrum ianuam habeat in via , ideoquè ſit practicabilis diuiduitas , atquè commodè vtriuſque ſeparatus vſus haberi poſſit; Et tertiò demum , vbi non adſit connexio materialis iuxtà caſum præſentis cõtrouerſiæ , adeoùt perneceſſe habeatur aliundè aditus , ac vſus , ſolùmque intret connexio ficta, ſeu intellectualis, quæ ex legis fictione ob deſtinationem patrisfamilias reſultat.

In primo caſu intrat diſtinctio , an legatum ſit de domo , vel eius vſufructu , ſeu formali habitatione redolente ſeruitutem , quæ locandi facultatem tribuat , vel potiùs de legato facultatis habitandi in domo,iuxtà diſtinctionem inter habi-
6 tationem , & facultatem habitandi , de qua *ſub tit.de ſeruit.diſc.66.*,vt in prima ſpecie veniant etiam membra , ſecùs autem in altera , vt combinando textum *in l.Olimpico ff.de ſeruit. vrban. præd.* cum alio textu *in l. prædijs §.fin.ff. de legat.3.* pleriq;firmant , de quo ſenſu plenè *Vegg. dicto conſ 54*; Verùm de iſto primo caſu vtpotè extrà illum controuerſiæ, iuxta commendabilem Curiæ ſtylum prohiben-

Digitized by Google

bentem ſuperfluas euagationes, actum non fuit, ideoquè deſuper maturum iudicium efformatum non fuit.

In ſecundo nimium certant DD., in varias ſciſſi opiniones, atque cum conſuetis formalitatibus diſtinguũt, an hortus, aliaq; membra eodem tempore cum domo acquiſita ſint pro vnico, eodemq; pretio, tãquàm vnum corpus; Siue an acquiſitio facta ſit animo omnimodæ incorporationis, ac faciendi vnum, & idem corpus ex relatis *per Cancer. dicta par. 3. tit. 20. de legat. num. 144. & ſeqq.* cum alijs *in dicta Bonon. liquidationis pretij diſcur. praced. & dicto tit. de ſeruit. diſc. 74.*, ſed pariter iſtius caſus veritatem examinare non oportuit, cum eſſet quoque extraneus à quæſtione.

In tertio autem proprio, ac præciſo; Regula aſſiſtit potiùs hæredi, quàm legatario, vt ſub legato domus non veniant hortus, & alia membra huiuſmodi, niſi concurrant adminicula, quæ diuerſam voluntatem ſuadeant, ideoquè limitationem inducant, vt antiquioribus relatis habetur *apud Cephal. conſ. 169. num. 16.* benè *Mantic. de coniect. lib. 9. tit. 2. nu. 36., & de tacit. lib. 13. tit. 23. num. 33.*, & cum hoc ſenſu videtur perpetuò Rota proceſſiſſe, vt *apud Caputaq. deciſ. 342. par. 3. apud Buratt. deciſ. 354. num. 2. deciſ. 432. num. 4. par. 5. rec. &c. 125. par. 9. deciſ. 77. par. 10. Bonon. manutentionis 2. Februarij 1648. coram Peutingerio*, & in alijs.

Hinc proindè (applicando ad rem) dicebam, quod regula aſſiſtebat hæredi ità habenti intentionem fundatam, donec per legatariam probaretur limitatio, & conſequenter non incumbebat huic
7 Parti, ſed alteri probare diuerſam voluntatem; Et nihilominus facti circumſtantiæ erant tales, vt vbi etiam regula hæredi reſiſteret, illius limitationem ſuadebant, dum conſtabat, quod teſtator longo tempore cum vxore legataria domum habitauerat ſine horto, & ſtabulo, ac horreo, curaſſet autem poſtmodum conſtruere propè domum pro maiori commoditate principaliter ſtabulum, & horreum occaſione acquiſitionis aliquorum prædiorum, pro quorum cultura, & aſſiſtentia, ſtabulo indigebat, vt equum pro eius vſu, aliaque animalia retineret, ac etiam vt in horreo triticum, aliaſque fruges conſeruaret; Quibus ſic ſtantibus, cum teſtator huiuſmodi prædia reliquiſſet hæredi, ità eamdem habenti indigentiam dictorum membrorum, quæ mulieri legatariæ inutilia remanebant, niſi extraneis locaret, nimium improbabile videbatur, vt de illis teſtator ſenſiſſet, quodq; verus ſenſus eſſet, vt pro eo vſu, qui mulieri congruus eſt, mulier continuaret habitationem in domo cum vſu ſuppellectilium eo modo, quo viuente viro habitauerat; Solumque inſpecta veriſimilitudine, probabile videbatur, vt vſum horti benè ſeparabilis haberet pro quadam muliebri conſolatione compenſatiua afflictionis ob amiſſionem viri, vt Iudex motiuabat, atque ego, vt dictum eſt, ex quadam epiecia admittebam, non tamen vt exindè iſta potiùs non ſcripta æquitas, ad prædicta alia membra legatariæ incongrua, hæredi autem nedum opportuna, ſed etiam neceſſaria, inferendum eſſet.

Et conſequenter firmum remanet id, quod ſuprà inſinuatum eſt, vt certa, & determinata regula deſuper ſtatui non
8 poſſit, erroneumque ſit cum regulis, vel doctrinis generalibus procedere, ſiue deciſiones in vno caſu editas, indefinitè cuicumq; alteri iuxtà modernum pragmaticum abuſum applicare, manifeſtaq; ineptia eſt in huiuſmodi quæſtionibus voluntatis, cũ improbo labore, auctoritatũ legiones congerere, atq; in earum arithmetico numero pro verè contemptibili ſtylo vim conſtituere, cum neceſſaria quidem ſit theoricę generalis notitia pro benè regulando arbitrio, iſtius autem interpoſitio verè pendeat à circumſtantijs facti; Ideoquè ad hunc effectum, eo-
9 dem modo, quo præſertim in fideicommiſſaria materia aduertitur, opportunum, imò neceſſarium eſt, citrà ſuperfluitatis vitium, recenſere plures caſus cadentes ſub eiſdem articulis, vt ità benè iudicium efformari valeat, dum in duobus penè identificis caſibus diuerſimodè frequenter iudicandum eſſe praxis docet, ad quod non aduertunt illi tincti, qui rerum ſuperficiem, atq; inutiles chartarum repletiones cum allegationibus reſpiciunt.

Digitized by Google

FIRMANA
DIVISIONIS
INTER
FILIOS IO. ANTONII DE PASSERIS.

Reſponſum pro veritate.

Sub legato bonorum ſtabilium, an veniant animalia, & blades, aliaque mobilia exiſtentia in fundis, ſeù prædijs, vel potiùs veniant ſub legato bonorum mobilium, quando teſtator, de vno, ac altero genere diuerſimodè diſpoſuit.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *An & quando animalia veniant ſub legato fundi.*
3 *Sub legato rerum in domo, vel fundo exiſtentium, quænam veniant.*
4 *De eodem, de quo num. 2.*
5 *De ponderatione ſuper eodem.*
6 *Quomodo iſta quæſtio decidi debeat.*
7 *De eodem.*

DISC. IX.

IOannes Antonius Paſſerus, inſtitutis hæredibus
1 duobus eius filijs, ad tollendam inter eos omnem controuerſiæ occaſionem ſuper diuiſione bonorũ, illam fecit in ipſomet teſtamento, aſſignando cuilibet quaſdam poſſeſſiones, aliaque bona ſtabilia; Quouerò ad mobilia, & ornamenta, & maſſaritias, ac alia, necnon quædam officia, & nomina debitorum, ac cenſus, alioſque effectus huiuſmodi, mandauit, vt omnia æqualiter diuiderentur; Cum autem in poſſeſſionibus, ac domibus, vt ſuprà reſpectiuè aſſignatis, nonnulla animalia, & certa quantitas frumenti, aliaque bona mobilia reperta eſſẽt; Hinc orta eſt dubitatio, an iſta venirent in ea æquali diuiſione, quæ per teſtatorem de bonis mobilibus demandata fuit, vel potiùs integrè ſpectarent ad eos, quibus reſpectiuè ipſa bona ſtabilia aſſignata fuerũt; Vndè deſuper pro veritate conſultus.

Reſpondi, deciſionem pendere ex circumſtantijs facti, an ſcilicèt animalia, aliaque bona eſſent in dictis prædijs pro eorum cultura, & tanquàm eorumdem
2 prædiorũ inſtrumenta, perpetuò deſtinata, ſiuè frumentum pro ſemine, ac victu colonorum; Vel èconuerſo accidentaliter & ad tempus, animalia ſcilicèt pro paſcendis herbis, vel glandibus, ad effectum deindè vendendi tanquàm mercem; Vndè frumẽtum ibi repoſitum eſſet cuſtodiæ cauſa, vt venderetur; Primo enim caſu veniunt cum ipſis prædijs, & ſub nomine bonorum ſtabilium, tanquàm pars, ac inſtrumẽta fundi ad text. *in l. de grege, & l. quæſitum eſt, ff. de fundo inſtructo, & inſtrumento legato, l. generaliter, §. vxori, ff. de vſufructu legato, l. vxorem, §. legauerat, & l. quis alium, ff de legat. 3.*; Secùs autem in ſecundo caſu, in quo animalia, & bona ibi accidentaliter ſint, vt vendantur, ſeù alibi tranſportentur, quoniàm ſub legato rerum in loco exiſtentium veniunt ſolùm ea, quæ ibi ſunt, vt perpetuò maneant, niſi aliàs de diuerſa teſtatoris voluntate con-
3 ſtet ex deductis *per Menoch. lib. 4. præſumpt.* 137. latè *Altograd. conſ. 70. ex num. 20. lib. 1. Merlin. lib. 2. controu. 65. n. 30. & per tot.*, vbi benè materiam examinat, ac expendit iura, quæ inuicem pugnantia videntur, atque habetur actum *in Romana, ſeu Cuſentina legati, & in Auximana legati, & in alijs hoc eodem tit. diſcurſ. 5. & 6.*

In contrarium obſtare videbatur, quod plura ex iuribus ſuperiùs allegatis procedunt in legato fundi inſtructi, ſecùs autem, vbi fundi, & bona ſimpliciter relicta ſunt, vt in puncto de animalibus non venientibus ſub diſpoſitione fundi
4 *per text. in l. cum fundus, ff. de fundo inſtructo* cum concordan. probat *Odd. conſ. 30. nu. 41. cum ſequen.*; Verùm credebam, vt ponderatio non obſtaret ex veriſimili intentione teſtatoris, dum non agebatur de vero, ac proprio legato, quod importaret grauamen hæredis ad fauorem extranei, ſeu alterius, qui non eſſet

hæ-

hæres, vndè propterea intraret propoſitio ſuper ſtricta legati intelligentia, ſed agebatur de quadam diuiſione, quam prudens teſtator de bonis hæreditarijs inter ipſoſmet filios, & hæredes, ad tollendam diſcordiarum occaſionem facere voluit, vndè propterea intrare videbatur diſpoſitio, vel ratio textus *in l.quæſitum circa finem, verſ. ſed & ipſe Papinianus, ff. de fund. inſtructo* cum ijs, quæ in diſpoſitis ad fauorem filiorum obſeruant DD. deducti *per Merlin. dicta contr. 65. num 26. & 27.*

Ponderando etiam, quod quando teſtator loquutus eſt de mobilibus, & iuribus, quæ vtpotè ab ipſo non diuiſa, pręcepit æqualiter diuidi debere, enumera-
5 uit ſatis diſtinctè, & accuratè illorum ſpecies, ſcilicèt ornamenta, maſſaritias domus, tabulas pictas, vaſa argentea, officia, cenſus, & nomina debitorum, ideoq; veriſimiliter de animalibus, ac tritico, alijſque frugibus, ſpecificam mentionem habuiſſet, ſi non credidiſſet, vt ſub diſtributione poſſeſſionum, aliorumque ſtabilium, tanquàm eorum partes, & inſtrumenta venirent.

Quinimò etiam reſpectu animalium, ac fructuum in ipſis fundis exiſtentium ad exuberantiam, & quæ venditioni deſtinata eſſent, & in quibus vt ſuprà regula eſt in contrarium, adhùc inſpiciendum eſſe dixi valorem bonorũ, quę dictis filijs, & hæredibus per teſtatorem diſtri-
6 buta fuerũt, an ſcilicèt habita etiã ratione dictorum animalium, & frugum, aliorumq; mobilium portiones remanerent æquales, quoniàm cum ex æquali inſtitutione, ac præcepto de æqualiter diuidendo reliqua omnia per ipſum teſtatorem non diuiſa, conſtaret euidenter de enixa voluntate ſeruandi omnimodam æqualitatem inter dictos filios, tunc etiam ea, quæ tanquàm exuberantia venditioni deſtinata erant, ſub ipſorum prędiorum, ſeu bonorum ſtabilium nomine venirent, vel econtrà ad text. *in dicta l. quæſitum, ff de fundo inſtructo* cum concord. *per Merlin. dicta controu. 65. nu. 27. & 28. & per Altograd. dicto conſ. 70. num. 34. & 35.*; Vbi potiſſimùm ponderatur id, quod ſatis ad rem adaptabile erat, quod ſcilicèt dicta animalia, & fruges etiam exuberantia, ibi introducta non erant ab extrà mercimonij cauſa, ſed de-
7 ſtinata erant venditioni, ſeu domeſtico vſui, quia ſuperabant ipſorum prædiorum neceſſitatem; Et in ſumma cum iſta ſit quæſtio facti potiùs, & voluntatis quàm iuris, atque mihi communicatæ non eſſent diſtinctè facti circumſtantię, circà quantitatem, & qualitatem bonorum tam ſtabilium, quàm mobilium, ac etiam circà valorem; Hinc proindè hæc omnia ità generaliter pro vtraque parte inſinuabam pro directione peritorum, in partibus, vt ità concordiam à teſtatore deſideratam inter fratres conſeruarent, atq; ità credo ſequutum eſſe.

ROMANA

LEGATI MOBILIVM

PRO

ANNA ROTTIGNA

CVM

MARCO ANTONIO LONGO.

Caſus diſputatus coram A.C., ſopitus per concordiam.

De legato mobilium domus facto vxori, collato in eius arbitrium, de illis ſcilicèt, quæ ſibi neceſſaria, vel opportuna iudicaret, quomodò interpretandum ſit, ſiuè quomodò iſtud arbitrium interponi debeat.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*

2 *Quod argentum non veniat ſub legato mobilium domus.*

3 De

3 *De legato mobilium ad arbitrium legatarij quomodò intelligendum.*

4 *In ſpecie de legato mobiliũ vxori viduæ.*

5 *Quæ mobilia non congruant viduis.*

6 *Aduocati in Curia, vt plurimum coguntur ſequi veſtigia Procuratorum.*

7 *Vxor plebea copulata viro nobili, efficitur nobilis, & quid è contrà.*

8 *Vxori pauperi debetur ſucceſſio in bonis viri in quarta parte.*

DISC. X.

Catharinæ inæqualis conditionis, ac amaliæ, in
1 mortis articulo, (forſan
ex medici ſpiritualis cõſilio, vt frequenter contingit, ſiuè ex motiuo legitimandi filios) deſponſatæ; Reliquit Riccardus facultatem, accipiendi ea mobilia domus, quæ ſibi neceſſaria, & opportuna reputaret, vt commodè in ſtatu viduitatis viuere poſſet; Sequuta verò eiuſdem Catharinæ morte, inter Marcum Antonium ipſius, & Annam Riccardi teſtatoris hæredem, orta eſt controuerſia ſuper aliquibus vaſis argenteis, alijſque pretioſis mobilibus, quæ in vim dictæ facultatis, Catharina propria auctoritate acceperat, de tempore, quo Anna in pupillari ætate conſtituta erat, introductaque cauſa coram A.C., poſt aliquas diſputationes, concordia finem dedit controuerſiæ.

In diſputationibus autem deſuper habitis, Iudex duos reſtrinxit punctos; Vnum ſuper argentis in genere, an ſcilicèt iſta venirent ſub legato mobilium; Et alterum reſpectu aliorũ mobilium, ſeù ſuppellectilium, dum legatum non erat generale de omnibus, ſed ſolùm de illis, quæ ipſi legatariæ neceſſaria, vel opportuna viderentur, de quibus ſcilicèt intelligendum veniret, & quomodò prædictum ſibi attributum arbitrium interponi debuiſſet, adeoùt locus eſſet reſtitutioni illorum, quæ ex teſtatoris voluntate ſub legato non venirent.

Quatenus pertinet ad primum; Dicebam ſcribens pro Anna hærede, quod quidquid ſit de quæſtione, an facto ſimpliciter generali legato mobilium domus, veniant pecunia numerata, aurum,
2 argentum, gemmæ, merces, & alia huiuſmodi, ex deductis *hoc eodem titulo diſcurſ. præcedentibus*; In hac tamen facti ſpecie, iſta quæſtio ceſſabat ex facto, ſeù contextu teſtamenti, dum teſtator de argentis, ac gemmis, & pecunijs loquutus fuerat diſcretè à mobilibus domus, ſub quorum nomine, de ſolis ſuppellectilibus intelligere voluit, ideoque planum erat, vt aliqua vaſa argentea non venirent, aliquibus exceptis, quæ vtpotè pro quotidiano vſu, ſi non præcisè, ſaltem moraliter neceſſaria, ſub nomine ſuppellectilium potiùs venire dicuntur; Iſta enim (vt alibi ad hanc materiam aduertitur) dicitur potiùs quæſtio facti, quàm iuris, pro facti, ac perſonarum qualitate decidenda; In idem quoque accedente ponderatione, de qua in alio puncto ſuper huiuſmodi argentorum incongruitate, attenta qualitate, ac ſtatu perſonæ.

Quouerò ad alium punctum qualitatis, vel quantitatis bonorum, quæ venirent ſub hoc legato mobilium collato in arbitrium legatarij; Aduertebam indubitatum eſſe, vt nulla certa, & determinata regula deſuper tradi poſſet, cum omninò id pendeat à ſingulorum caſuũ
3 circumſtantijs, pro qualitate ſcilicèt perſonarum, bonorum, & locorum, eorumq; vſus, ex ijs, quę in terminis legati incerti, ac indefiniti habentur generaliter *apud Crot. in l. nemo poteſt num. 61. ff de legat. 1. Mantic. de coniect. lib. 3. tit. 1. num. 17. Martin. de Andr. decis. 73. & decis. 239. par. 7. recent.*; Et in terminis ſpecialibus legati mobilium domus, vt veniant
4 ſolum ea, quæ ſtatui viduili mulieris conueniunt *benè Cordub. in l. ſi quis à liberis §. ſi quis ex his ff. de liber. agnoſc. numer.* 168., cum quo pertranſit *Cancer. par. 3. var. cap. 20. de legat. num. 326.*; Et generaliter conferunt ea, quæ habemus in materia legati, vel alterius diſpoſitionis legis, vel hominis ſuper præſtatione alimentorum, cum arbitrio Iudicis determinandum id veniat pro perſonarum, locorum, & bonorum quantitate, & qualitate, ac veriſimili diſponentis intentione, vt etiam in materia taxæ dotis congruæ habetur *ſub tit. de dote diſc. 2. &* 144. & iuxtà ea, quæ habẽtur plenè *apud Gizz. dec. 57 vbi add.* in propoſito cõtrahentis, qui alterius cõtrahentis arbitrio ſe remittat, vel ſubditi, qui ſe remittat arbitrio ſuperioris cum ſimilibus.

Ap-

Applicando autem ad rem (etiam
in ſenſu veritatis, qualem Iudex agno-
ſcebat) extra controuerſiam eſſe dicebam,
5 vt ſub hoc legato non venirent quædam
culcitræ, aliaquè lecti ornamenta, ac alia
ſuppellectilia ſerica rubei coloris, trinis
aureis ornata, necnon gemmæ, & alia, vi-
duili ſtatui omninò incongrua, atquè à
teſtatoris animo ſine dubio aliena, eodē
modo quo vt ſupra in primo puncto de
vaſi argenteis pretioſis dictum eſt, cum
ſpectata ſubſtantia voluntatis teſtatoris,
conſtaret eum ſolùm voluiſſe, vt vxor
in domo habitaret prouiſa aliqua decen-
ti ſuppellectili, non autem, vt huiuſmodi
bona omninò incongrua haberet, viduas
ad luxum, ac vitam licentioſam, ſiuè ad
ſecundas nuptias potiùs excitantia.

Quouerò ad alia bona, eorumq; quan-
titatem, & qualitatem; Quamuis cauſæ
Patronus excitaſſet motiuum, vt hoc ar-
bitrium regulandum eſſet attenta humi-
li qualitate naturali iſtius mulieris, vndè
propterea ego tanquam Aduocatus, cau-
ſæ oportunitati inſeruiendo, ſtuderem
6 iſtud motiuum confouere, cum præſer-
tim ex Curiæ ſtylo Aduocatorum partes
videantur illæ artificum ornantium pan-
num, vel telam alterius cum auro, vel ſe-
rico, ſeù gemmis, ſiquidem cauſarum Pa-
troni promouent motiua, Aduocati verò
ornant, potiſſimè vbi contingat (vt ſæ-
piùs praxis docet) quod illi ſint peritiſ-
ſimi I. C., quandoquè ipſis Aduocatis pe-
ritiores.

Attamen reflectendo ad veritatem,
id continebat fallaciam, quoniam cum
dicta mulier iam conſtituta eſſet in ſta-
7 tu vxoris teſtatoris, illius radijs coruſca-
bat, atque de ignobili, nobilis effecta
erat, ſicuti è conuerſo mulier nobilis vi-
ro ignobili, ac plebeo copulata, potiùs
ignobilis, ac plebea fieri dicitur in pun-
cto iuris, quamuis de facto contrarium
ſequatur, vt ſcilicèt ex eius radijs vir
coruſcare dicatur, atquè ſi non veram
nobilitatem, ſaltèm quandam maiorem
exiſtimationem, ſiuè introductionem
ad ſtatum nobilem, ac magis qualifica-
tum acquirere dicatur, ex ijs, quæ ha-
bentur *ſub tit. de Dote diſc.* 2. & alibi.

Et conſequenter dicebam, vt arbitriū
interponendum eſſet eo modo, quo vxo-
rem teſtatoris, non autem concubinam,
ſeù amaſiam deceret; Tùm ex veriſimili
defuncti voluntate; Tùm etiam ducto
argumento à diſpoſitione textus *in au-
thentica præterea Cod. unde vir, & vxor,*
dum ſupponitur vxor pauper, ideoquè
8 inferioris conditionis viro, et tamen ei
lex decernit congruam prouiſionem cum
ſucceſſione in quarta parte bonorum viri
iuxtà declarationes tamen, de quibus
*Fontanell. de pact. clauſ. 5. gloſ. 8 par. 9 &
ſeq. Hodiern. ad Surd. deciſ. 61. Mangil. de
imput. quæſt.* 137. plenè *Conciol. alleg. 9.
& 10. Duran. deciſ. 29. & 42.*; Licèt
adhùc occaſionem non habuerim de hac
ſucceſſione agere, iſtequè meus ſenſus
liberè dictæ Annæ (pro qua ſcribebam)
inſinuatus, facilitauit concordiam, dum
ità temperauit maiorem prætenſionem
excitatam à ſenſu cauſæ Patroni, qui in
Curia ſolet eſſe priuatorum litigantium
oraculum.

ROMANA
LEGATI DE FABIIS
PRO
IVLIANO BVTIO
CVM
PETRO DE FABIIS.

Caſus diſputatus coram A. C.; poſtea concordatus.

Legatis equis, an defectis illis, quos teſtator habebat, teneatur hæres alios ſupplere, vel potiùs caſus cedat damno legatarij; Et an, & quando frumentum, vinum, & oleum, ac alia huiuſmodi, quæ in domo reperiuntur, veniant ſub legato mobilium domus.

SVMMARIVM.

1 F*Actiſeries.*
2 *An pecunia veniat ſub legato mobilium domus.*
3 *Quid de frumento, vino, & oleo, quæ in domo ſunt.*
4 *De eodem.*
5 *Legatum generis non ceſſat, quamuis aliquæ ſpecies pereant.*
6 *Declaratur quando id procedat.*
7 *Legatis equis, intelligitur de illis, quos teſtator habebat.*
8 *Legatum in ſpecie, iſta perempta ceſſat.*

DISC. XI.

IN teſtamento, de cuius validitate habetur actum *ſub tit. de teſtam. diſcur.* 2.,
1 priuſquam ea controuerſia excitata eſſet, facto legato per teſtatricem Petro fratri, medietatis mobilium domus, ac etiã currus cum equis; Cum caſus dediſſet, vt viuente teſtatrice, vel pauló poſt mortem, peremptio vnius equorum ſequuta eſſet, hinc orta eſt inter legatarium, & hæredem quæſtio, an alter equus ſupplendus eſſet; Ac etiam, an legatarius participare deberet de pecunia numerata, & de frumento, ac vino, & oleo, quæ domi reperta fuerunt, atqué poſt aliquas diſputationes, concordia litem terminauit, quamuis poſtmodum altera ſuper ipſius teſtamenti ſubſtantia exorta ſit, de qua *dicto diſc.* 2. *de teſtam.*

Tres igitur erant puncti; Primò nempè ſuper pecunia numerata; Secundò
2 ſuper frumento, vino, & oleo; Et tertiò ſuper peremptione dicti equi; In primo autem deducta fuerunt eadem, quæ habentur ſuper hoc articulo *in Auximana diſc.* 5. & in alijs, quæ repetere non oportet; Quatenus autem pertinet ad ſecundum, ſuper frumento, vino, & oleo; Admittebam ego ſcribens pro hærede, vt ſub dicto legato veniret illa pars, quæ probabiliter deſtinata eſſet eiuſdem teſtatricis vſui pro eo anno, quatenus eius
3 mors non contigiſſet; Dicebam tamen, vt non veniret pars excedens, quæ venditioni potiùs deſtinata eſſet, iuxta ea, quæ in propoſito mercium venalium ex theorica *Bartoli in l. Diuus numer.* 4. *de bon. damnat.* habentur *apud Gabr. conſ.* 98. *lib.* 1., *& Merlin. lib.* 2. *controu.* 2. *per tot.* præſertim *num.* 17. *& ſeqq.*, vbi latè concordantes.

Verùm reflectendo ad veritatem, quemadmodùm prætenſio legatarij improbabilis videbatur circa pecuniam numeratam, in quadam moderata ſumma quotidianis, ac manualibus vſibus proportionata, adeoùt vix ſufficeret ad expenſas funerum, & vltimæ infirmitatis iuxtà caſum, de quo *in Romana, ſeù Cuſentina diſc.* .; Ita è conuerſo parum probabilis videbatur iſta prætenſio hæredis, quoniam non ex eo quod aliqua maior fiat prouiſio, vndè congruat quantita-
4 tem excedentem vendere, reſultat, quod dicantur merces, ſeù bona mercimonij gratia retenta, præſertim in muliere, cui incongrua eſt mercatura, et conſequenter quod concluſio de non compræhenſione mercium venalium, non eſſet applicabilis ad caſum.

Demùm quoad tertium punctum legati equorum; Scribentes pro legataria dicebant, quod cum teſtatrix certos equos non deſignaſſet, ſed reliquiſſet
5 equos in genere, ità caſus peremptionis, damno hæredis, non autem legatarij cedere deberet, quoniam genus nunquam perit, vt ex claris iuribus alibi aduertitur; Verùm reflectendo ad veritatem, dicebam quod hæc prætenſio nullum penitus fundamentum haberet; Dicta etenim propoſitio, quod genus nunquam perit, rectè procedit, quando teſtatrix nullos habuiſſet equos in eius hæreditate, adeoùt hæredi iniuncta eſſet obligatio illos emendi; Siuè quod magnus equorum numerus, vel armentum adeſſet, adeoùt, aliquibus peremptis, alij remanerent, ex quibus legatum impleri
6 poſſet; Secùs autem dum teſtatrix habebat ſolum duos equos ad vſum currus, quoniam de illis legatũ cenſetur, quamuis generaliter conceptum eſſet ad notata *per DD. in l. legato generaliter relicto ff. de leg.* 1. ex diſpoſitione, vel ratione textus *in l. ſi domus ff. eodem*; Idquè adeo verũ eſt, vt quamuis teſtatrix diuerſum colorem expreſſiſſet, quia nempè dixiſſet legare equos albos, illi autem eſſent rubei, vel nigri, vulgò *bai*, ſeù *morelli*, adhùc legatum intelligendum veniret de

de illis,quos teſtatrix habebat, vt aduertit in ſpecie *Graſſ. de ſucceſſ.in* §.*legatum quæſt.65.num.fin.*; Idquè ad nimiam euidentiam probari videbatur ex facti circumſtantijs, ea præſertim, quod non fuerunt ſimpliciter legati duo equi, ſed relictus currus cum equis, ideoquè ſine dubio id intelligendum veniebat de curru, eo modo, quo ipſa teſtatrix illo vtebatur, et conſequenter legatum remane-
7 bat ſpeciei,cuius peremptio legatarij damno cedit ad *text. in l. mortuo boue ff de leg.2.* §. *ſi res, & *§. *ſi rem. Inſtitut. de legat.& DD.*communiter,quoniam quæſtio cadit,an legatum conſiſtat in ſpecie, vel in genere, ſed poſito, quod conſiſtat in ſpecie, tunc nulla deſuper dignoſcitur ratio dubitandi, et conſequenter huius legatarij prætenſio in ſecundo puncto ſolùm probabilitatem habebat, non autem in alijs.

VITERBIEN.

LEGATI CENSVVM

PRO

COLLEGIO SOCIETATIS IESV

CVM

FANIS.

Diſcurſus in congreſſu.

Legato generaliter relicto, cuius ſit electio, àn hæredis, vel legatarij; Et poſito quod ſit vnius, vel alterius, an poſſit eligi optimum, vel dari poſſit reſpectiuè peſſimum;Et quādo legatum generis ſit inutile.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *An legatum factum de aliqua re in genere valeat, diſtinguitur.*
3 *Quando valeat etiam, vbi aliàs valere non deberet.*
4 *De ſuppletione voluntatis teſtatoris à lege, vel Iudice facienda.*
5 *Vbi voluntas adeſt,ceſſant quæſtiones.*
6 *Quando electio ſit hæredis.*
7 *Et quando eiuſdem, vel legatarij.*
8 *De diſtinctione inter res animatas, & inanimatas.*
9 *Reſpondetur ad* Harpret. *tenentem, vt ſemper electio ſit legatarij.*
10 *Quomodo leges debeant intelligi.*
11 *De aliquibus* Rotæ deciſionibus *ſuper electione legatarij.*
12 *Quando vni vel alteri competit electio, quid ſit eligendum.*
13 *Fauore piæ cauſæ debetur quod magis.*
14 *Quod ſit legatum quantitatis,non autem ſpeciei.*
15 *Quando bona ſint in facultate ſoluendi.*
16 *Quomodo dignoſcatur àn ſit de ſpecie, vel de quantitate.*
17 *Vincula minuunt de valore.*
18 *Poteſt cenſus vendi minori pretio, quàm ſit impoſitus.*
19 *De alio argumento,vt legatum ſit quantitatis.*
20 *Vbi legatum eſt de ſpecie, vinculi diminutio cedit damno legatarij.*
21 *Cenſus ſi non habet ab initio fundū idoneum,non eſt cenſus.*

DISC. XII.

1 DOnatus de Spadenſibus creditor patrimonij Monaldenſium in pluribus cenſibus diuerſo tempore conſtitutis, quorum aliqui ob anterioritatem erant tuti; Alij verò poſteriores periculoſi, iuxtà ſeriem,de qua *ſub tit. de feud.* ad materiam bullæ Baronum *diſc.77. & ſeq.* legatum fecit Collegio Societatis Ieſu Viterbij ſcutorum 1500. pro fabrica Eccleſiæ, adimplendum ex huiuſmodi cenſibus in genere, non exprimendo de quibus; Vnde propterea inter Collegium

gium legatarium, & hæredem orta eſt extraiudicialis controuerſia (cum quodã concordiæ beneuolo temperamento ſopita) cuiuſnam eſſet electio, an hæredis, vel legatarij, dum hæres prætendebat dare de poſterioribus, legatarius autem prætendebat eligere de melioribus; Ac etiam cum Congregatio Baronum non liberet pecunias niſi vinculatas cum cautione de reſtituendo prioribus,& potioribus, atquè vbi præſtari non poteſt idonea cautio, loco iſtius fit inueſtimentum in loca montium cum hoc vinculo, vt pluries aduertitur ad dictam materiã Bullæ Baronum *ſub tit. de feudis*, ac etiã *eodem titulo in ſupplemento*, *& ſub tit. de credito præſertim diſc.* 127.; Hinc dubitari etiam contigit, an huiuſmodi cautio præſtari deberet per hæredem, vel per legatarium; Ideoquè, pendente tractatu concordiæ, ex parte Collegij conuocatus fuit congreſſus Aduocatorum, ad effectum deliberandi, quid magis expediret.

Quatenùs igitur pertinet ad punctum electionis,an illa eſſet hæredis, vel legatarij;iuxtà ſtylũ huiuſmodi cõgreſſuum, quod quandoquè ad oſtentationem totiùs materiæ diſcurſus aſſumi ſolet,generaliter actũ fuit de materia legati generaliter relicti; Atq; ſuper hoc articulo dicebam,quod duæ cadant inſpectiones, vna ſcilicèt validitatis, & altera electionis; Et quoad validitatem, quidquid aliqui ſcribentes varient, (qui tàm in

2 hoc puncto validitatis, quàm in altero electionis ſe inuoluere videntur), diſtinctio eſt quod; Aut res legata in genere habet fines determinatos à natura, vt ſunt ſemouentia, et tunc ſi eſt genus generaliſſimum, quia nempè relictum eſſet animal, abſquè ſpecificatione, illud inutile remanet, vtpotè verificabile in muſca,vel in alio ſimili animali inutili; Aut genus redactum eſt ad ſpeciem,ſeù explicatum eſt, quia nempè relictus ſit equus, vel bos, et tunc valet, intrante ſolùm altera quæſtione ſuper electione, & qualitate,vt infrà; Aut verò res legata non habet fines determinatos à natura, ſed recipit determinationem à facto hominis, quia nempè legetur fundus, vel domus, et tunc, Aut in hæreditate nulli adſunt fundi,vel domus,& pariter magis receptum videtur,vt legatum ſit inutile,

3 niſi facti circumſtãtiæ ſuadeant certam, ac determinatam teſtatoris voluntatem, quod noluerit nugari, ſed verè prouidere legatarium de vna domo, ſeù de vna vinea,vel de altero prædio, quoniam licèt ſuam voluntatem explicare ignorauerit, adhùc tamen ex illa ſuppletione,

4 quæ per legem,vel Iudicem facienda eſt, quando conſtat, quod ſit minus ſcriptũ, quàm volitum,et de qua ſuppletione habetur præſertim actum *ſub tit. de fideic. diſc.* 115., vbi de iuribus, & auctoritatibus, ita attendendi potiùs ſubſtantiam voluntatis teſtatoris, ac naturalem volũtatem,quàm ſonum verborum,vel ſubtilitates, ac formalitates iuris ciuilis præſertim antiqui Digeſtorum, quod nimiũ immorabatur in verborum formalitatibus, etiam in inſtitutione hæredis,ac in alijs, de quarum moderatione habemus in iure nouo, vel nouiſſimo Codicis, & Authenticorum; Et tunc intret Iudicis arbitriũ ad cogendum hæredem,vt emat pro legatario domum, vel vineam, quæ ipſius legatarij conditioni proportionata ſit pro veriſimili teſtatoris voluntate, habita conſideratione virium hæreditariarum,aliarumquè circumſtantiarum, ex quibus ipſa ſubſtantia voluntatis deſumatur; Si verò in hæreditate adſunt domus, vel fundi, et tunc extrà controuerſiam eſt legati validitas, remanente ſolùm quæſtione ſuper electione, vt infrà.

Et conſequenter (applicando ad rem), vbi etiam iſtud dicendum eſſet legatum ſpeciei, ſiuè generis huiuſmodi cenſuum (cuius contrarium mihi probabilius videbatur, vt potiùs eſſet legatum quantitatis, vt infrà) dubitari non poterat de validitate, dum in hæreditate aderant cenſus, ac propterea reſtringebatur inſpectio ad alteram quæſtionem electionis,an ſcilicèt illa eſſet hæredis,vel legatarij,ac etiam ſuper modo eligendi, quatenùs ad vnum, vel alterum reſpectiuè pertineret,an de melioribus, vel de deterioribus.

Super vtroquè autem,vtpotè in quæſtione voluntatis potiùs,quàm iuris,quoties accedunt probationes expreſsæ, vel etiam præſumptæ, & coniecturales vo-

5 luntatis teſtatoris,omnes quæſtiones ceſſant,cum voluntati tanquam dominanti, ac Reginæ,in ijs,in quibus ob legis prohibi-

hibitionem, non intret defectus poteſta-
tis,perpetuò lex cedat; Atquè in hoc cer-
ta, & determinata regula tradi non po-
teſt, cum totum pendeat ex facti quali-
tate, ſingulorumuè caſuum particulari-
bus circumſtantijs,huiuſmodi voluntatē
probantibus,necnè.

Vbi verò huiuſmodi voluntas omninò
ambigua ſit, adeoùt ad iuris diſpoſitio-
nem pro ea regulanda recurrere opor-
teat, et tunc diſtinguendum etiam eſt,
an teſtator,genus reſtrinxerit ad certam
ſpeciem,ſeù demōſtrationem, quia nem-
pè relinquendo ſeruum,illum explicaue-
rit per nomen proprium, cum tamen
plures in hæreditate adeſſent, qui idem
6 nomen haberēt,quia nempè dixerit lego
Stycum, cum plures eſſent eiuſdem no-
minis; Siuè quod dicat relinquere equū
album,vel nigrum, cum plures in hære-
ditate eiuſdem coloris adeſſent equi, cū
ſimilibus; Et tunc verius eſt, vt indi-
ſtinctè electio ſit hæredis, ſiuè agatur de
rebus animatis iuxtà exempla ſuperius
tradita,in quibus maior dubitandi ratio
cadit,vt infra, ſiuè de rebus inanimatis,
in quibus faciliùs eſt electio hæredis
iuxtà diſpoſitionem *textus in l. ſi quis à
filio* §. 1. *& l. legato generaliter relicto
ff. de leg.* 1.; Idquè duas habet rationes
aſſignari ſolitas *per gloſ. & DD. ibidem*;
Primò nempè, quod cum teſtator ſenſe-
rit de re certa,tunc non dicitur amplius
electio, ſed potiùs declaratio, quæ fieri
debet per hæredem,vtpotè veriſimiliter
informatum de voluntate teſtatoris; Et
ſecundò quia de ſtricta iuris cēſura,iſtud
legatum, ratione incertitudinis, debe-
ret eſſe inutile, ideoquè cum ſubſtinea-
tur ex quadam iuris æquitate, iſta non
eſt multiplicanda fauore eiuſdem lega-
tarij, ex regula prohibente cumulum
ſpecialitatum in idem, ideoquè dum hæ-
res grauatur circa ſubſtantiam, grauari
non debet circa modum, ſeù electio-
nem, et conſequenter (ad rem appli-
cando) videbatur quod electio eſſet hæ-
redis,dum teſtator,genus ad ſpeciem re-
duxerat, quia non loquutus eſt de cenſi-
ſibus in genere, qui plures quoquè ade-
rant cum alijs debitoribus, ſed de illis
cum certo debitore.

Proſequendo autem materiæ diſcur-
ſum, (quamuis extra controuerſiæ neceſ-
ſitatem) quod ſcilicèt teſtator ad hanc
ſpècificationem non deuenerit, ſed re-
linquat in genere vnam ex rebus,quæ in
hæreditate exiſtant; Et tunc,vt dictum
eſt, reuera DD.nimium variant ob iura,
7 quæ inuicem pugnantia habemus, dum
legatario tribuitur electio *per textum
in* §. *ſi quis generaliter Inſtit. de leg.*, *&
in l. qui duos ff. de leg* 1. *cum concordan*,
de quibus poſt antiquiores *Harprect. in
dicto* §. *ſi quis generaliter numer.* 15.;
E' cōuerſo autem hæredi illam tribuunt
textus in l. ſi quis à filio §. 1. *& l. legato
generaliter relicto ff. de legat.* 1. cum con-
cordantibus relatis *per Harprect. vbi ſu-
pra*, qui tamen indiſtinctè partes legata-
rij tenet,ac per alios de quibus infrà.

Mihi verò, tā iſtius, quā aliarū cōtro-
uerſiarū occaſione,ad iſtā quęſtionem re-
flectendo (quatenus fauor piæ cauſæ, vel
alia circūſtantia nō accedat, quæ limita-
tionem ſuadeat), probabilior,meliuſquè
8 fundata viſa eſt diſtinctio,quam ex anti-
quiorum ſenſu,præſertim verò ex magi-
ſtrali *gloſa in l.legato generaliter*, magis
commuuiter receptā, benè præ cæteris,
pro meo iudicio,tradunt *Craſſ.in* §. *lega-
tum quæſt.*62., *& Simon de Pretis de inter-
præt. vltim. vol. lib.* 1. *dubit.* 3. *fol.* 3. *&* 4.
fol. in meis 19. *&* 22., cum quibus per-
tranſit *Barrius de ſucceſſ. lib.* 9. *tit.* 8.,
quod ſcilicèt; Aut agitur de rebus ani-
matis; Aut de inanimatis; Primo caſu
ceſſante dicta certa deſtinatione per te-
ſtatorem facta, in rebus animatis,electio
debeat eſſe legatarij,iuxtà diſpoſitionem
textus in dicta l. qui duos; In rebus au-
tem inanimatis electio debeat eſſe hære-
dis iuxtà diſpoſitionem *textus in dicta l.
ſi domus ff. eodem tit. de leg.* 1.; Ex ea
ratione differentiæ, quod in rebus ani-
matis puta in ſeruis,vel animalibus, quā-
doquè magis expedit non habere, quàm
habere morboſum, ſeù aliàs inutilem,ob
expenſam neceſſariam in alimonia; Se-
cùs autem vbi agatur de rebus inanima-
tis,in quibus dicta ratio non intrat,quo-
niam tunc quomodocumquè hæres eli-
gat,ſemper magis expedit habere, quàm
non habere.

Et quamuis huic diſtinctioni obſtare
videatur generalitas textus *in dicto* §. *ſi
generaliter Inſtit. de legat.*,in qua ſe tuu-
9 dat (more ſcholaſticorū litteram textus
rigorosè ſentientium) *Harprect. ibidem*,
qui proindè generaliter legatario ele-
ctio

Digitized by Google

ctionem tribuit, atquè cum eius aucto-
ritate tanquam in re plana procedebant
alij deſuper conſulti; Attamen vt benè
præ cæteris obſeruat *Simon de Pretis vbi
ſupra nu.4. circa finem*, cum textus exem-
plificet in ſeruo, hinc proindè quādo ge-
neraliter de alijs loquitur, intelligendus
eſt de ſimilibus, ità capiendo intellectū
conciliatiuum cum textu *in dicta l. ſi do-
mus*, & concordantium ſuper electione
hæredis.

Licèt enim *idem Harprect.*, ſcho-
laſtico more, ſeù (vt aliqui dicunt)
potiùs tanquam grammaticus legalis,
quàm tanquam I. C., reſpondendo
10 ad textum *in dicta l. ſi domus*, nimium
elaborare curet ſuper illius emendatio-
ri littera in Pandectis Florentinis, & an
illud verbum *volent* ſtare poſſit potiùs
in numero ſingulari, quàm plurali; At-
tamen iſtę, ac ſimiles ſcholaſticorum ſub-
tilitates, commendabiles quidem cenſen-
dæ ſunt in ſcholis, & academijs, ad iu-
uenum ingenia exercenda, pro acuminis
acquiſitione, vt ità reſultet bonus effe-
ctus practicus ſuper applicatione, & nè
aliàs procedatur cum ineptiſſimo, ni-
miumquè damnabili, quamuis frequen-
tiori, ac penè communi, pragmatico vſu,
attēdēdi auctoritates in ſola littera; Non
autem, vt in foro ſuper huiuſmodi gram-
maticalibus rigoribus, ſeù emendationi-
bus legum, adeò immorandum ſit;
Tùm ex rationibus ponderatis *ſub tit. de
vſur. diſcur.2.*; Tùm etiam ex alia ra-
tione ponderata in hiſtoria legali recen-
ſita *ſub tit. de ſeruitut. diſc.1.*, quod ſci-
licèt, dum legum vſum habemus, non ex
auctoritate Imperiali, ſed ex vſus rece-
ptione poſt inuentionē, idcircò illas attē-
dere debemus iuxtà editionem vulgarē,
cum qua populi illas receperunt, non
autem cum huiuſmodi nouis pondera-
tionibus, vel ſubtilitatibus, vt *dicto diſc.
1. de ſeruit.* aduertitur.

Alij deſuper conſulti, atquè ad con-
greſſum vocati, magnum fundamentum
11 conſtituebant in auctoritate *Rotæ deciſ.
203. num. 3. par. 1. recent. & deciſ. 238.
num.7. par.4. tom.2.*, vbi conſtitui vide-
tur regula ad fauorem legatarij, vt eius
ſit electio; Verùm aduertebam quod in
dictis deciſionibus nullum fundamentū
cōſtitui deberet, dum incidenter articulo
non diſcuſſo, atquè ad alium effectum
ibi de hoc agitur.

Et quoad alterum punctum, àn ſcili-
cèt, præſuppoſito quod vni, vel reſpecti-
uè alteri electio competeret, an vbi com-
petit legatario, poſſit eligere optimum,
& è conuerſo vbi competit hæredi, poſ-
12 ſit eligere peſſimum; Quamuis pariter
DD. nimium diſcrepent; Aliquibus in
ſummo iuris rigore, ſeù leguleico more
extremum retinentibus; Alijs verò (&
probabilius), mediam viam tenentibus,
quodquè propterea mediocre pro facti
qualitate, ac veriſimili diſponentis vo-
luntate ex Iudicis prudenti arbitrio, prę-
ſtandum ſit, adeòut certa, & determina-
ta regula deſuper non cadat, vt ſentiunt
Craſſ., Simon de Pret., & Barryus vbi ſup.;
Non tamen fuit opus huius quæſtionis
veritatem examinare, cum ageretur de
legato ad pias cauſas, cuius priuilegium
13 eſt, vt cenſeatur relictum quid magis ex
deductis *per Tiraq. de priuil. piæ cauſ.
cap.25., & Surd. deciſ. 298.*, apud quos
concordantes, vt alibi aduertitur.

Iſta deducebam diſcurrendo, retento
præſuppoſito, cum quo ab omnibus pro-
cedebatur, vt iſtud eſſet legatum in ge-
nere de tot cenſibus, qui conſiderandi
eſſent tāquam ſpecies, eodem modo, quo
conſiderantur legata facta de domo, vel
de fundo, ſeù de alia re in genere; Verùm
pro meo ſenſu aduertebā, vt hæc omnia
eſſent extra caſum quæſtionis, cum mihi
14 videretur potiùs quod ageretur de le-
gato quantitatis ſcutorum 1500., pro
quorum ſolutione deſtinati eſſent cen-
ſus, qui proindè ita ſtarent potiùs pro
facultate ſoluendi, ſeù tanquam effectus
demonſtrati, ex quibus ſolutio facienda
eſſet.

Ad id autem ſentiendum mouebar;
Primò ratione ſubiectę materię, ſeu ope-
ris, cui legatum factum erat, pro fabri-
ca ſcilicèt Eccleſiæ, pro qua, congrua,
imò neceſſaria erat pecunia prompta, &
numerata, incongrui autem cenſus, quo-
rum ſors eſt irrepetibilis, quodquè pro-
pterea intrarent ea, quæ ex theorica *Bar-
toli in l. decem in mille ff. de verbor. oblig.*
15 & alijs, habentur *in Romana dotis, ſeù ca-
nonum ſub tit. de dote diſc.55.*, vbi quod
Aliud eſt debitum bonorum in ſpecie;
Aliud verò illud quantitatis, pro quo bo-
na danda ſint, & quæ propterea poſita
ſint in facultate ſoluendi, ideoquè vt
onus

onus eſſe deberet hæredis vendere tot ex his cenſibus ſibi melius viſis, pretium autem vſquè ad dictam ſummam erogare in hoc opus.

Secundò idem ſuaderi credebam ex contextu diſpoſitionis, ſeu verborum formula, dum legatum directum nō erat ad cenſus, ſuper quibus ſubſtantia diſpo-
16 ſitionis reſideret, ſed directum erat ad quantitatem, & deindè demonſtratiè eſſent cenſus, ideoq; cenſus potiùs ſtarent demonſtratiuè tanquam effectus, ex quibus ſolutio facienda eſſet.

Et tertiò quoniam ſtante dicto ſtylo Congregationis Baronum, qui etiam eſt iuridicus, ac iuris diſpoſitioni innixus quando agatur de concurſu creditorum, non liberandi pecuniam, niſi cum cautione, ſeu iſtius loco cum inueſtimento vinculato vtſupra; Ità de conſequenti reſultabat, quod vbi cenſus legati fuiſſent tanquam ſpecies, illi minus vale-
17 rent ratione vinculi, quod ſine dubio minuit de valore, ex ijs, quæ habentur *ſub titulo de Regal. diſc.* 30. *cum duobus ſeqq.*, ac etiam *ſub tit. de credito diſc.* 53. & alibi, ideoq; ſummam legatam legatarius non obtineret.

Hinc proindè verius videbatur, vt hæredes cogendi eſſent vendere tot ex iſtis cenſibus etiam in maiori ſumma, vt dicta ſumma legata in opus demandatum integrè erogari poſſet, quoniam etiam in cenſibus, quæ pro iuſto pretio conſtituti ſunt, verius eſt dari maioris, vel minoris pretij alterationem ob vincula ſiuè
18 ob difficultatem exactionis, aliaſquè circumſtantias ex deductis *per Cenc. de cenſ. quæſt.* 72. *Roder. de ann. redd. quæſt.* 8. *num.* 22. *Cyriac. contr.* 170. *num.* 13. *Rouit. prag.* 1. *de cenſ. num.* 33. latè Salgad. *in labyr. par.* 1. *cap.* 13. §. 2. *num.* 36. *& ſeqq. & cap.* 27. *num.* 80. *& ſeqq.*, vbi referendo vtriuſquè opinionis ſequaces, veriorem firmare videtur negatiuam in praxi de facto receptam.

Dictumquè argumentum ſubiectæ materiæ nimiùm concludens videbatur ex dicta circumſtantia cautionis, quam dare oportebat de reſtituendo, ſiuè eius loco inueſtiēdi in loca montium inalie-
19 nabilia, cum ita impoſſibile eſſet practicare erogationem huius pecuniæ in fabricam Eccleſiæ, vtpotè in actum irretractabilem, vndè aliàs dari poſſet caſus auocationis, ob quam Collegium damnificatum remaneret de proprio; Sunt autem iſta argumenta pro regulanda ambigua voluntate, ſecùs autem, vbi iſtius expreſſa probatio accedat, vel etiam tacita deducta ex fortioribus præſumptionibus, cū in huiuſmodi quæſtionibus ſemper regulæ, vel præſumptiones iuris, cedant voluntati teſtatoris.

Vbi verò legatum eſſet de ſpeciebus, tunc aduertebam, quod caderet quidem inſpectio ſuper dicto onere præſtā-
20 di cautionem, illudquè admittebam incumbere legatario volenti cenſus pretiū obtinere, cum ſit onus, ſeù vinculum de natura rei, quamuis illud minuat de valore, dum ità cenſetur relictum illud minus, ipſequè cenſus talis qualis eſt, ſumma verò ſtat potiùs demonſtratiuè ad denotandum, quanta dictorum cenſuum rata relicta eſſet.

Quouerò ad punctum electionis, an vni, vel alteri incumberet; Siuè circa modum, an de melioribus, vel de deterioribus; Verè erat inſpectio inanis, dum iſtud patrimonium iam poſitum erat ſub concurſu ad effectum extinguendi cenſus ex deductis *ſub tit. de feud.* ad materiam bullæ Baronum *in Romana reuiuiſcentiæ cenſuum diſc.* 81., cum ita intraret dilemma quod, Aut cenſus aſſignandi, erant de
21 non ſubiectis auocationi ab anterioribus, vel potioribus, et tunc nullus effectus erat, an potiùs vni, quā alteri aſſignarētur; Aut verò erant de poſterioribus, adeoût non remanerent bona, ex quibus ſatisfieri poſſent, et tunc illi dicuntur deficere in radice ex defectu fundi, ac reputantur non cenſus ab initio, ideoquè hæres non adimplet legatum iuxtà celebrem *deciſionem* 639. *Merlin.*, & aduertitur *ſub tit. de credito diſc.* 64.

Digitized by Google

MONTIS FALISCI

LEGATI

PRO

CAPPELLANIIS

CVM

COLLEGIO CATHECVMENORVM.

Caſus diſputatus coram Protectore Collegij, & reſolutus cum temperamento.

Facto legato generis, de quo in hæreditate adſint plures ſpecies, de melioribus, peioribus, & mediocribus, cuiuſnam ſit electio, & quid eligendum, vel præſtandum ſit, Et quid in hoc operetur fauor cauſæ piæ.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *Legatum generis intelligitur de ijs rebus, quæ ſunt in hæreditate.*
3 *Cui competat electio, an hæredi, vel legatario.*
4 *De eodem &c.*
5 *In legatis non pijs, debetur quod minus, ſecus in pijs, vt quod magis.*
6 *Quid vbi etiam hæres ſit cauſa pia, & de conquaſſatione priuilegiorum.*
7, & 8 *De eodem, & quæ dicatur cauſa magis pia.*

DISC. XIII.

IOannes Venturellus, inſti-
1 tuto hærede Collegio Ca-
thecumenorum, inter
alia legata, reliquit loca
20. montium, ad effectũ
erigendi in Cathedrali
Montis Faliſci duas cappellanias, quas
ſequuta morte teſtatoris Epiſcopus cum
Capitulo illicò erexit; Cumquè in hæ-
reditate quamplura reperta eſſent loca
montium trium ſpecierum, ex quarum
ſingulis, integrè legatum impleri pote-
rat; Aliqua enim erant baronalia, quæ
tunc iuxtà temporum cõditionem repu-
tabantur meliora, habentia pretium ex-
trinſecum ſcutorum quinque, vltrà in-
trinſecum ſcutorum 100. pro quolibet;
Alia verò cameralia, quæ medioctia dici
poterant, habentia ſolùm valorem in-
trinſecum cum ſatis modico augmento
vix ad vnum ſcutum aſcendente valo-
ris extrinſeci; Et alia erant, ſiuè came-
ralia, ſiuè baronalia, fortè ob dotis, ac
aſſignamentorum deteriorátam condi-
tionem, quorum valor non aſcendebat
ad intrinſecum, ideoquè erant de dete-
rioribus; Hinc proindè orta eſt contro-
uerſia, cuiuſnam eſſe deberet electio; Et
quatenus vnius, vel reſpectiuè alterius
eſſet, an meliora, vel reſpectiuè deterio-
ra eligi poſſent, vel potiùs capienda eſ-
ſent medioctia, ſeù de omnibus tribus
ſpeciebus pro rata; Quarè ex parte cap-
pellanorum requiſitus ad ſcribendum
coram Cardinali eiuſdem Collegij Pro-
tectore in forma potiùs extraiudiciali, &
beneuola, quàm contentioſa.

Præſuppoſito certo iuris principio,
quod dum in hæreditate aderant loca
montium, eorum legatum, quamuis in
2 genere factum, attamen de hæreditarijs
intelligendum eſſet iuxtà *text. expreſſum
in l. ſi domus 74. ff. de legat. 1.* cum cõcor-
dant.; Quatenùs pertinet ad punctum
electionis, cui ſcilicèt ea cõpetat, àn hæ-
redi, vel legatario; Dicebam quod huius
quæſtionis occaſionem præbet varia le-
ctura *text. in dicta l. ſi domus*, ex deductis
3 præſertim *per Harprect. in §. ſi generali-
ter Inſtit. de legatis ex num. 13.*, vbi cæ-
teris allegatis probat, quod emendatior
lectura videtur aſſiſtere legatario, vt ſci-
licèt quoties agatur de legato ſpeciei, hę-
res præſtare teneatur eam ex pluribus
domibus in hæreditate exiſtentibus, quã
legatarius velit, niſi in contrariũ vrgeãt
adminicula diuerſam teſtatoris voluntatẽ
ſuadentia; Atquè pro legatario ſtare re-
gulam dixit pluries *Rota præſertim deciſ.
203. num. 3. par. 1. rec., & 238. numer 7.
par. 4. tom. 2.*

Verùm in hac facti ſpecie opus non
erat aſſumere huiuſmodi quæſtionem, ſu-
per cuius proindè determinatione ma-
tura reflexio habita non fuit, (ideo-
4 què præmiſſa incidenter inſinuabantur),
atquè de eis actum eſt *diſcur. præced.*;
Si-

Siquidem non agebatur de legato domus, vel prædij, ſeù aliarum rerum ſimilium diuerſæ naturæ, ſeù valoris, itaût magis expediret vnam potiùs, quàm alteram habere, ſed agebatur de locis montium, quæ omnia eumdem intrinſecum valorem habent, idemque genus conſtituunt, ſolumque adeſt aliqua accidentalis differentia inter vnam, & alteram ſpeciem, circà maiorem, vel reſpectiuè minorem valorem extrinſecum, vndè proptereà nil refert, an electio ſit vnius, vel alterius, cum in eis non concurrat illa ratio affectionis, ſeu maioris commoditatis, quæ in ſpeciebus datur vltrà intereſſe burſale; Ideoque reducebatur quæſtio ad punctum ſuper modo eligendi, an ſcilicèt, (ſiuè ad legatarium, ſiuè ad hæredem id ſpectaret), eligenda, vel reſpectiuè præſtanda eſſent meliora, vel deteriora, aût media.

Quandò autem hæres non eſſet etiam cauſa pia, tunc dicebam, quod caſus eſſet extrà quæſtionem, vt meliora, atq; haben-
5 tia maiorem valorem, præſtari deberent, quoniam inter cauſæ piæ fauores, ac priuilegia illud computatur, vt legato generaliter relicto, debeatur quod plus; In hoc etenim differunt legata pia à prophanis, quod in iſtis regulariter debetur quod minus *ad text. in l. Titia* §. *Seia ff. de auro, & argento legatis*, vbi *Bart.* & cæteri cōgeſti *per Tiraquell. priuil. piæ cauſæ* 25. *in princ.*, ibiquè *Adden.* (licèt ipſe *Tiraquell.* dubitet) *Harpreſt. in dicto* §. *ſi generaliter numer.* 23. *Gratian. diſcept.* 611. *num.* 16. *& diſcept.* 700 *num.* 12. *cum ſeqq. Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 25. *& deciſ.* 298. *num.* 12., ibiquè *Hodiern.*

Quarè difficultas reſidebat in eo, quod hæres etiam eſſet cauſa pia, ân ſcilicèt intraret inter æquè priuilegiatos cōquaſſatio priuilegiorum, itaût, vel intraret diſtinctio, quæ habetur in legatis pro-
6 phanis inter res animatas, quas, vbi ſunt deteriores, magis expedit non habere, quàm habere, et res inanimatas, quas ſemper habere expedit, vndè proptereà præſtando etiam deterius, legatum remaneat proficuum, & operatiuum.

Et in hoc, licèt *Capr. conſ.* 3. *num.* 3. *& ſequen.* ex dicta ratione conquaſſationis priuilegiorū punctualiter firmet, vt
7 mediocre debeatur; Nihilominùs dicebam, vt de ſtricto iure contrarium probabilius videretur, quoniam regula, vt inter priuilegiatos priuilegia cōquaſſentur, procedit, vbi ambo ſunt priuileg ati in genere, & in ſpecie, atque vterquè deducere poteſt priuilegiū actiuè, & paſſiuè, & non alias, vt cæteris cumulatis *Tiraquell. priuil. piæ cauſæ* 26. plenè *Trentacinq. lib.* 1. *var. tit. de reſcript. & priuil. reſol.* 1. *n.* 3.; Ideoq; cum cauſa pia reperiatur in iure priuilegiata, quando eſt legataria, et ſic in ſpecie cōſequendi ex legato, quod maius; E' cōuerſo autē nō reperiatur priuilegiata in eadē ſpecie, quādo eſt hæres, præſtādi quod minus ex priuilegio, eo quia aliàs de iure, quod maius præſtare deberet, hinc proindè ſequitur, vt ceſſet concurſus priuilegiorū hinc indè, et conſequenter locus non ſit regulæ.

Prætereà, poſito etiam concurſu priuilegiorum in eadem ſpecie, adhùc tamen inter eaſdem cauſas pias datur inæqualitas priuilegiorum, ſeù magis, & mi-
8 nus iuxtà maiorem, vel minorem pietatem, ſeù veriſimilem teſtatoris voluntatem, quæ vni magis quàm alteri pio operi aſſiſtat, vt non ſemèl *hoc eodem titulo* inferius habetur in propoſito contributi inter legatarios, quoties hæreditas omnibus idonea non ſit, quoniam in eodem genere piarum diſpoſitionum, datur maius, vel minus priuilegium, vt vna pia diſpoſitio nō ſubiaceat contributo, & alia ſic, quia nempè agatur de facta pro reſtitutione malè ablatorum, ac exoneratione conſcientiæ, ſiuè pro miſſis celebrādis, aut aliæ concurrant circumſtantiæ maiorem affectionem teſtatoris veriſimiliter ſuadentes; Licèt enim omnes eſſent diſpoſitiones piæ, animę fauorabiles, ac directæ in Deum, qui eſt vnus, & idem qui per plura organa, ſeù media, noſtras pias elargitiones in peccatorum redemptionem recipit; Nihilominus adhùc datur inter eadem opera aliqua differētia maioris pietatis, ſeù magis benè ordinatæ charitatis, vel maioris affectionis ipſius diſponentis; Idquè præſertim à DD. exemplificari ſolet in legatis pro celebratione miſſarum vtpotè ex opere, quod iuxtà piam catholicam credulitatem magis proximè operatiuum eſt ad animæ ſuffragium, ac liberationem, vel aliquod leuamen à pœnis purgatorij; Et hunc dicebam eſſe caſum cum ageretur de legato pro erigendis cappellanijs

cum onere miſſarum, ac vlterius concurreret ratio veriſimilis maioris affectionis teſtatoris, dũ quo magis cappellaniæ erant benè dotatæ, eo magis id influebat in honorificam cõſeruationem eius memoriæ in patria.

Accedẽte etiam alia ratione melioris, magiſquè honorifici cultus Eccleſiæ Cathedralis, dum quò magis beneficia ſunt pinguia, & benè prouiſa, eo magis habẽtur perſonæ qualificatæ melius Eccleſiæ inſeruientes; Licèt enim quoad prouiſionem huiuſmodi cappellaniarum, ſeù beneficiorũ, principaliter ſpectetur fructus, qui ſiuè in vna, ſiuè in altera locorum ſpecie erat vnus, & idem, vt iuditiosè motiuabat idem Cardinalis Protector; Replicabã tamen quod dicta circumſtantia maioris, vel minoris valoris influebat quoquè in fructum, licèt non circa quantitatem, benè tamen circa faciliorem exactionem; Ac etiam quia ſæpius, ob dotis, ſeù aſſignamentorum deteriorationem, oportet pati de facto etiam diminutionem fructuum, vel amiſſionem in parte, ex qua circumſtantia reſultat diminutio valoris intrinſeci; Non fuit tamen opus ſuper his, vltrà primam informationem, elaborare, quoniam cauſæ Patronus, qui pro cappellanis ſcribebat, cum quadam ſimplicitate petijt mediocria, atquè Collegij Adminiſtratores viſis iſtis difficultatibus dederunt libentèr; Et de hac eadẽ materia in terminis legati certæ quantitatis in tot cenſibus, cuius eſſet electio, & àn legatarius eligere poſſit anteriores, & magis exigibiles, vel hæres præſtare poſſet poſteriores, & minus tutos habetur *in Viterbien. legati hoc eodem tit. diſc. præced.*

NEPESINA

LEGATI

PRO

HÆREDIBVS CATHARINÆ ZACCARDINÆ.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando certa deſignatio in legatis pro certo opere faciendo, ſtet taxatiuè, vel demonſtratiuè, adeoùt deficiente deſignatione, vel re deſignata non ſufficiente, intret, necnè obligatio ſupplendi aliundè.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *De ratione deficientiæ fructuum locorum montium.*
3 *Quod facta aſſignatione aliquorum bonorum cum præſuppoſito, vt quemdam redditum importarent, non teneatur hæres, ſi redditus deficiunt, & non intret ſuppletio.*
4 *De priuilegio piæ cauſæ, vt ſemper deſtinatio ſtet demonſtratiuè.*
5 *Contrarium, vt pia cauſa in hoc non ſit priuilegiata.*
6 *Diſtinguitur, ſeù conciliatur.*
7 *De eodem, & vt in dubio pro pia cauſa quod magis.*
8 *Pia cauſa attendit veritatem naturalem, cuius defectum ea non ſupplet.*
9 *Declarantur deciſiones, de quibus nu. 3.*
10 *Quando deſignatio dicatur ſtare taxatiuè, vel demonſtratiuè.*
11 *De eodem, & quomodò id dignoſcendum ſit.*
12 *De applicatione ad caſum quæſtionis.*
13 *De alio caſu controuerſiæ, vt deſignatio ſtaret demonſtratiuè.*
14 *Et de alio caſu, in quo dicitur idem.*

DISC.

Digitized by Google

DISC. XIV.

Catharina prole carens, inſtitutis pronepotibus ex
1 fratre, factaquè narratiua, quod poſſideret in Vrbe 26. loca montium, tunc fructuātium ad rationem quinque pro centenario, mandauit erogari ex eorum fructibus annua ſcuta centũ pro ſubſidio dotali quattuor pauperum puellarum, & ſcuta 20. pro diuerſis alijs pijs operibus, mandando, vt in caſu extractionis, pretium (toties quoties id contingeret) non in alios effectus, quàm in conſimilia loca montiũ inueſtiri deberet, aſſignata ratione, vt dicta annua ſumma ex fructibus pro pijs operibus implendis percipi poſſet; Tractu verò temporis, duplicem diminutionem, tàm in ſorte, quàm in fructibus dicta loca montium paſſa ſunt; In fructi-
2 bus ſcilicèt ob reductiones primò ad quatuor cum dimidio, & deindè ad quatuor; Et in ſorte, quoniam ſequuta extractione, in cuius caſu, Camera debitrix reſtituit ſolũ ſcuta centum pro quolibet loco, in quibus conſiſtit pretium intrinſecum, & naturale, ad effectum emendi alia conſimilia loca, iuxta frequentiorem contingentiã, oportet erogare aliquam maiorem ſummam, ratione augmenti extrinſeci; Et quatenùs id expleri non poſſit (quia nempè alia non adſit pecunia, niſi ex huiuſmodi extractione retracta), id cauſat diminutionem numeri, adeoùt (e. g.) cum pretio locorum 26., vix emantur loca 25. vel 24., & ſic ſucceſſiuè, contingente huiuſmodi replicata extractione, & noua erogatione, ſors primæua, longo temporis tractu, recipit notabilem diminutionẽ, ex qua de conſequenti reſultat diminutio fructuum; Quare exequutores ab eadem teſtatrice ad id deputati, non integram ſummam ſcutorum 120. ab ea demandatam, ſed ſolùm eos minores fructus, qui in tempora, percepti fuerunt, erogarunt; Hinc proindè officiales Fabricæ, prætenſionem excitarunt contra hæredes teſtatricis pro ſuppletione omnium annorum decurſorum, quod ſummam notabilẽ importabat; Quarè deſuper, pro veritate ab eiſdem hæredibus conſultus fui, ad effectum deliberandi, an expediret litem ſubſtinere (vt aliquorum deſuper conſultorum ſenſus erat), vel potiùs, cum honeſta concordia pro iſtius Tribunalis ſtylo huiuſmodi litem, & moleſtias redimere, atquè iuxtà hanc ſecundam partem Ego reſpondi.

Conſulentes autem litis proſequutionem, opinando quod moleſtiæ eſſent indebitæ, iuxtà ſolitum pragmaticum ſtylum, qui hodie adeò inualuit, procedendi cum deciſionibus, & auctoritatibus, quæ videntur ſpeciales, illas non examinando, nequè caſus diſtinguendo; Fun-
3 damentum conſtituebant in firmatis *per Rotam in Camerinen. dotis Eccleſiæ 22. Iunij 1650. & 9. Maij 1653. coram Meltio*, quarum prima eſt impreſſa *deciſ. 62. par. 11. recent.*, in quibus deciditur, quod fundata per teſtatorem, vel diſponentem Eccleſia, ſeù cappella cum annuo redditu per hæredes ſoluendo ſcutorum 500. redimibili cum ſorte ſcutorum 6.m, inueſtiendorum in effectus fructiferos, ſi dicta ſumma per hæredes reſtituta, eaquè inueſtita, dictum fructum non produceret, ſed longè minorem, non tenerentur hæredes, ad ſuppletionem; Ac etiam *in Romana ſupplementi dotis 5. Decembris 1653. coram Cerro*, vbi quod facta donatione, vel aſſignatione pro dote Monaſterij tot bonorum, quæ redderent in fructu annua ſcuta 300., ſi poſt aſſignationem dictus fructus diminutionẽ pateretur, non teneantur hæredes ſupplere; Ad quod etiam conferunt deducta *apud Mantic. deciſ. 242.*, & latè *per Brixian. in repertor. deciſ. Borgnin.* verſ. *verba potiùs præſumuntur poſita demonſtratiuè &c.*, vbi in fortioribus terminis certi numeri miſſarum celebrandarum, vt diminuto aſſignamento, vel excreta eleemoſyna miſſarum, vndè propterea, illud ad præfinitum numerum non ſufficiat, iſte reduci debeat iuxtà frequẽtem, & quotidianam praxim reductionis miſſarum ex iſta cauſa.

Non acquieſcendo autem, pro genio, ac ſtylo huiuſmodi generalitatibus; Ad veritatem melius indagandam, opportunum cenſui examinare priùs theoricam iuris generalem, ſiuè in abſtracto, deindèque agere de concreto, ſiuè de applicatione, diſtinguendo primam iuris inſpectionem in duas quæſtiones, quas de-

ſuper habemus; Primò nempè, an fauor
piæ cauſæ aliquam ſpecialitatem in hac
materia inducat, adeoùt, quamuis regu-
lariter in prophanis, deſtinatio taxatiuè
potiùs, quàm demonſtratiuè ſtaret, vndè
propterea indubitata reſultet iuris di-
ſpoſitio pro excluſione ſuppletionis, at-
tamen in pijs legatis ſecùs dicendum eſ-
ſet; Et ſecundò, quatenus pia cauſa hu-
iuſmodi priuilegium non habeat, di-
ctumque effectum non operetur, adeoùt
pariformiter cum generali regula, ſeù
theorica procedendum ſit; An & quando
in vna, vel reſpectiuè altera taxatiuæ, vel
demonſtratiuæ ſpecie verſari dicamur.

Quatenus pertinet ad primam; Inter
antiquiores non modica fuit quæſtio, an
inter cauſæ piæ fauores, & priuilegia,
4 iſtud recenſendum veniat, vt taxati-
uam reſoluat in demonſtratiuam, ad ef-
fectum vt pium opus à teſtatore volitum,
integrè impleatur, cum obligatione hæ-
redis ad ſuppletionem; Vel potiùs, vt
in hoc nullum dignoſcatur priuilegium;
Atque iuxtà primam partem fauore piæ
cauſæ ſentiunt *Roman. ſingul.* 435. quod
ab omnibus in hoc allegari ſolet, & alij
relati *per add. ibidem Tiraquell. priuil. piæ
cauſ 63 Tondut. quæſt. benef. tom. 1. quæſt.*
90. *num. 2. Rouit. deciſ.* 57. *num. 2.*

Contrarium verò tenent *Felin. in cap.
ſuper litteris num. 4. de reſcrip.* & alij rela-
ti *per Rouit. dicta deciſ.* 57. vbi iſtam quæ-
5 ſtionem ex profeſſo hincindè diſputat,
ex quibus patet, magis communem eſſe
hanc ſecundam opinionem; Quod etiam
agnoſcit *Rota deciſ. 11. de teſtam. in antiq.,
deciſ. 662. par. 1. diuerſ. apud Merlin. deciſ.
456. num. 35. & ſeqq repetit. dec. 365. par.
5. rec., deciſ. 63. nu 21. par. 11. rec. Tondut.
dicta quæſt. 90 num. 4. & ſeqq.*

Quod ſcilicèt, in eis fauore piæ cauſæ,
& pro ſuppletione reſpondeatur, eo quia
ambiguum eſſet, an in vna, vel altera
6 ſpecie verſaremur, quo caſu fauor piæ
cauſæ hunc effectum operatur, magis be-
nignæ, ac latæ interpretationis, atque
vt in dubio potiùs pro demonſtratiua,
quàm pro taxatiua reſpondendum ſit,
præſumendo voluntatem diſponentis eo
modo, quo melius, ac pinguius illa im-
pleri poteſt, ex concluſione, de qua plu-
ries *ſub tit. de dote*, & alibi, vt quemad-
modum in legatis prophanis, ſeù aliàs ob
7 præſumptam maiorem hæredis dilectio-
nem legatum ambiguum, ſeù æquiuocum
interpretandum eſt, vt minus grauet, ità
èconuerſo pia legata interpretationem
habeant in oppoſitum; Vbi verò facti cir-
cumſtantiæ ob claram probationem, vel
fortiores præſumptiones dictam præſum-
ptionem ceſſare faciant, atque taxatiuam
ſuadeant, tunc fauor cauſæ piæ nullius eſt
operationis, ex vera propoſitione pluries
inſinuata *ſub tit. de teſtam.* & alibi, quod
piæ cauſæ priuilegium operatiuum eſt in
8 ijs, quæ pendent à iuris poſitiui ſubtili-
tate, & ſolemnitatibus, non autem in ijs,
quæ ſunt voluntatis, ac iuris naturæ, quo-
niam dum Eccleſia alijs enixè prohibet
obtinere bona alterius citrà iſtius volun-
tatem, multò magis ipſa hoc obſeruare
debet; Iſtaque videtur huius quæſtionis
genuina veritas; Et conſequenter tan-
quàm in quæſtione facti, & voluntatis
potiùs, quàm iuris, neglectis diuerſis opi-
nionibus, deciſio regulanda eſt ex facti
circumſtantijs, ex quibus veriſimilem
diſponentis voluntatem indagare opor-
tet, illamque ſeruare; Atque in his ter-
minis, & cum hoc præſuppoſito proce-
9 dunt dictæ deciſiones, in quibus Alij de-
ſuper conſulti ſimpliciter fundamentum
conſtituebant, quoniam reuerà error eſt
cum generalitatibus in hac materia pro-
cedere.

Cum eadem diſtinctione, ſeù reflexio-
ne procedendum eſſe dicebam in altera
quæſtione, quando ſcilicèt deſignatio ſta-
re dicatur taxatiuè, vel demonſtratiuè;
Quamuis etenim Scribentes, pro conſue-
10 ta leguleica inſipidura, totam vim con-
ſtituere ſoleant in verborum ordine, ſeù
contextura, diſtinguendo, an legatum
cum ſua perfecta oratione præcedat,
adeoùt alia ſuppletione non indigeat, de-
indeq; adijciatur deſignatio; Et tunc cen-
ſeatur demonſtratiuè; Aut verò ſine de-
ſignatione oratio eſſet imperfecta, ipſaq;
deſignatio eam perficiat; Et tunc ſecùs;
Magnam etiam retexendo quæſtionem,
an oratio debeat eſſe penitùs ſeparata à
deſignatione, vel ſufficiat vnica, & con-
iunctiua cum ſolo relatiuo, vt ex ſenſu
Bartol. diſtinguit *Caſtrenſ. conſ.* 33[illegible]. *lib. 1.
num. 3.*, quem cæteri ſequuntur relati *per
Cyriacum contr. 336. num 8. & ſeqq. Grat.
diſcept. 256. num. 1 & ſeqq. Lara de anni-
uerſ lib. 1. cap. 15. in fin. Alphonſ. de Leon.
de cappellan. quæſt. 5. ſect. 14. Caſtill. lib. 4.*

contr.

Digitized by Google

contr.54.nu.21.& ſeq. Galeot.lib.2.contr.
44.de Marin.reſol.124.lib.2. Rouit.deciſ.
57.num.3.& 11.Merlin.deciſ.456.nu.35.
& ſeqq.Rot.deciſ 63.num.21.par.11.rec.
Fanen.dotis 31.Ianuarij 1656.coram Ve-
roſpio, & aduertitur etiam *ſub tit.de dote*
diſc.61.

Attamen mihi id nunquam placuit,
quoniam ex propoſitione præ oculis ſem-
per habenda, vt non cortex, & figura
11 verborum, ſed ſubſtantia veritatis at-
tendi debeat, erroneum videtur, ità ge-
neraliter deciſionem regulare cum hac
formalitate verborum, quæ potiùs No-
tarij, quàm teſtatoris eſſe dicuntur; Po-
tiſſimè verò in hac facti ſpecie, quod
agebatur de teſtamento mulieris, quod
iuxtà huius regionis nimium damnabi-
lem abuſum, conceptum erat in lingua la-
tina, ipſi teſtatrici omninò ignota; Et
conſequenter prorsùs fabuloſum videtur
ex formalitate verborum, vel phraſe No-
tarij, volùntatem regulare, cum potiùs
indagari debeat ſubſtantia voluntatis ex
facti circumſtantijs, potiſſimùm verò à
qualitate hæredis, an ſit veriſimiliter ma-
gis dilectus, necnè.

Applicando autem ad rem; In hac facti
ſpecie ex eius circumſtantijs, pro demon-
ſtratiua potiùs mihi reſpondendum vi-
debatur, ideoque conſului, vt concordia
12 procurari debuiſſet, vt credo ſequutum,
quoniam etiam contextus verborum id
ſuadere videbatur, cum tamen ſufficeret,
quod eſſet dubium, vt in eo pro cauſa
pia facienda eſſet interpretatio vt ſuprà;
Clariùs verò, quoniam agebatur de hæ-
rede penè extraneo, adeoùt non intra-
ret illa magis benigna interpretatio,
quę fauore hæredis contrà legatarium ex
ratione prædilectionis fieri debet, atque
agebatur de aſſe hæreditario valdè no-
tabili, vndè propterea onus ſuppletionis
non remanebat incongruum, neque in-
ueriſimile, totiuſque diſpoſitionis con-
textus oſtendere videbatur, vt teſtatrix
erogationem dictæ ſummæ annuorum
ſcutorum 120. in animo principaliter
habuerit.

Hinc in pluribus nimiùm frequenti-
bus quæſtionibus pluries diſputatis, cum
hac diſtinctione, ſeù regula procedere
conſueui, præter genium, vt inepto vſui
ſatisfieret, iuxtà opportunitatem cauſa-
rum pro vna, vel altera parte, prædicta-
rum auctoritatum cumulum faciendo;
Præſertim verò *in vna Peruſina legati*
pro Collegio Cambij cum Flordeſpina
Sctia; Cum enim teſtator fuerit magnus
negotiator, inſtituto hærede vnico filio
13 infante, in caſu eius obitus abſque prole,
vndè fieret locus ſubſtitutioni ad fauo-
rem Flordeſpinæ filiæ, reliquiſſet aliqua
legata, præſertim vnum ſcutorum bis
mille dicto Collegio pro pijs operibus
adimplendis, deſignando pecunias re-
trahendas ex effectibus Theſaurariæ,
quam ipſe habuerat; Idem verò per ali-
quod tempus ſuperuiuens dictos effectus
in notabili parte exigendo, pecunias in-
ueſtierit eo modo, quo per hæredis tuto-
res fieri debere mandauerat, vndè prop-
tereà facto caſu legati non aderant, niſi
modici effectus inexigibiles, meritò *per*
Rotam ſub die 4.Maij 1671.coram Bour-
lemont deciſum fuit pro legatario, vt de-
ſtinatio ſtaret demonſtratiuè, non au-
tem taxatiuè, quodque ſubſtantia volun-
tatis eſſet, vt defecto filio maſculo, ideoq;
tranſeuntibus bonis ad fœminam aliqua
maiora fierent pia opera pro animæ ſuf-
fragio, ob ceſſantem rationem prædile-
ctionis, ac maioris prouiſionis filij ma-
ſculi, & agnationis; Ex ea potiſſimùm
circumſtantia, quod poſt teſtamentum
ſuperuixit teſtator per plures annos, at-
que morti proximus aliqua legata in te-
ſtamẽto cõtenta, in codicillis reuocauit,
& in reliquis teſtamentum confirmauit.

Et *in vna Mediolanen.* diſputata co-
ram Prælato Iudice commiſſario; Cum
Æmilia Carpana reliquiſſet aliquibus
14 eius filijs profeſſis in diuerſis Religioni-
bus quaſdam annuas ſummas ad eorum
vitam percipiendas ex fructibus effe-
ctuum, quos ipſa habebat in banco San-
cti Ambroſij, iſtoque defecto, vel dete-
riorato, prætenderet hæres, vt legatario-
rum damno id cedere deberet, quodque
dicta deſtinatio ſtaret taxatiuè; Dicebam
ego ſcribẽs pro Religioſi legatarijs idẽ
quod ſuprà vt.ſ.ſpectari deberet ſubſtãtia
voluntatis, quæ erat prouidendi filios
religioſos de annua vitalitia ſubuentio-
ne ex tollerata Eccleſiæ cõſuetudine pro
illis extraordinarijs indigentijs & vſibus,
quibus Religio non prouidet, quamuis
adijci ſoleat, vt Religioſi legatarij de-
beant erogare in vſus pios ab ipſis teſta-
toribus eis communicatos, quoniam iſta
eſt

eſt cautela adhiberi ſolita, vt Religio manus deſuper non apponat, atq; in alijs vſibus eroget ex deductis *ſub tit. de teſtam. diſc. 56.* ac etiam *ſub tit. de Regularibus*, in effectu autem ſubſtantia voluntatis eſt, prouidendi perſonas ex motiuo ſanguinis, ideoquè deſtinatio facta fuit de effectibus dicti banci, in gratiam legatariorum, tanquam de effectibus magis promptis, & explicitis, non autem, vt eis ceſſantibus, dicta ſubuentio ceſſare deberet, & conſequenter ſtandum non eſt verbis, ſeu eorum formalitati; Eodemque modo quamplures alias conſimiles quæſtiones decidendas eſſe, pro meo ſenſu, reſpondere conſueui.

ROMANA

LVCRI ET LEGATI

PRO

ANTEA CORSINA DE PACTIS

CVM

ALEXANDRO SABELLO.

Caſus diſputatus corã A.C., reſolutus pro Alexandro, poſtea vt credo, concordatus.

An facto per vxorem viro legato de fundis dotalibus, vel eorum aliqua parte, poſſit vir lucrum dotale petere ab hæredibus mulieris in alijs bonis, vel potiùs illud ſub legato compræhenſum ſit; Et an legatum factum per vxorem viro, compenſetur cum lucro dotali.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An legatum factum per debitorem creditori cenſeatur animo compenſandi, & in ſpecie an legatum factum viro compenſetur cum lucro dotali.*
3 *Quando ceſſet regula ſuper compenſatione, vel non compenſatione.*
4 *Quid in terminis lucri debiti ex Statuto Vrbis.*
5 *Probatio voluntatis naturalis in hoc ſufficit.*
6 *De diſtinctione inter caſum certum, & dubium, an debitum ſit voluntarium.*
7 *Lucrum eſt pars quotitatiua dotis.*
8 *Legatum cenſetur factum de portione, vel iure ſpectante ad teſtatorem.*

DISC. XV.

1 Maria Flauia de Corſinis nupta Alexandro cum dote ſcutorum 3000., hoc eſt ducentum in bonis mobilibus, & 2800. in tot locis montium, cũ expreſſione quod ea remanerent pro fundo dotali tanquàm ſpecies; Decedens, in eius teſtamento, pluribus factis legatis, penè abſorbentibus dicta bona mobilia, & quædam alia extradotalia, viro reliquit vſumfructum dictorum locorum montium, eorumdem proprietate relicta Anteæ nepti hæredi inſtitutæ, contrà quam idem vir iudicium inſtituit pro conſequutione lucri dotalis ſibi debiti ex Statuto Vrbis, vltrà dictum legatum, atque mandatum executiuum ab A.C. obtinuit, commiſſaque cauſa appellationis *in Rota coram Ninot*; Ego ad ſcribendum pro rea conuenta requiſitus fui, neque quod ſciam ad vlteriorem diſputationem deuentum eſt, vel ob mortem dicti Alexãdri, vel propter concordiã, ſeù ob defenſorum mutationem.

In congreſſu autem, iuxtà laudabilem ſtylum, pro cauſæ directione habito, ac etiam in informationibus futuræ diſputationis Rotalis præparatorijs, recognitis ſcripturis, tam coram A.C., quàm in Signatura, pro vtraque parte editis, duo erant puncti; Primò nempè, an dictum le-

legatum compenſandum veniret cum lucro dotali; Et ſecundò, an illud factum cenſeretur de omnibus locis montium, vel ſolùm de illa parte, quæ ſpectabat ad vxorem, dempta quota ſpectante ad virum ratione dicti lucri.

Quatenus pertinet ad primum; Quamuis alij ſcribentes pro hac parte, poſt conſuetum inutilem, ac ſuperfluum cumulum eorum, quæ collecta habentur
2 *apud Menoch.lib.4.præſumpt.*110.*Altogr. conſ.68.lib.1.Rot.deciſ.*257.*&* 312.*par.7. recent.*, & in alijs frequenter, in iſta quæſtione, an & quando legatum factum creditori, cenſeatur factum animo compenſandi, ſtante vulgari, nimiùmque recepta diſtinctione, inter cauſam voluntariam, & neceſſariam, ſeu legalem, & conuentionalem, dicerent, quod lucrum dotale, vtpotè delatum à Statuto, etiam ſine conuentione eſſet potiùs legale, ac neceſſarium quàm voluntarium; Attamen quando cauſa reſtringeretur ad hunc punctum, ego dicebam, quod nimiùm de illo dubitandum eſſet, quoniam licèt etiam in his ſpecialibus terminis, in puncto iuris, verior fortè videatur hæc opinio, pro qua conſtituenda ſit regula, vt agnoſcit *eadem Rota apud Caualer.dec.*168 *num.*4.*& deciſ.*318.*num.*1., & habetur *ſub tit. de dote in Romana augmenti dotis diſc.* 27.; In terminis tamen ſpecialibus Statuti Vrbis, contrarium Rotæ ſequi placuit, vt ſcilicèt dicatur potiùs debitum voluntarium, et conſequenter, vt regulariter non intret compenſatio, vt *apud Caualer. dicta deciſ.*318.,*& apud Buratt.deciſ.*291., & habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de dote.*

Et quamuis regula, quæ iuxtà dictam diſtinctionem ſtatuitur, inducat ſimplicem iuris præſumptionem, quæ non ſo-
3 lum per cõtrariam probationem expreſſam, ſed etiam per præſumptiuam, ſeù adminiculatiuam, eſt elidibilis ex generaliter deductis *apud Menoch. & Altogr. vbi ſupra*, et in ſpecialibus terminis dotis, & lucri *d.deciſ.*257.*&*312.*par.7.rec.*, adeoùt iſta pariter non ſit quæſtio iuris, ſed facti, & voluntatis, non recipiens proindè certam regulam generalem cuicumquè caſui applicabilem, cum deciſio pendeat à ſingulorũ caſuum indiuiduis circumſtantijs, prudenti arbitrio ponderandis; Ideoquè irriſione dignæ mihi ſemper viſæ ſunt illæ iuris quæſtiones, quæ deſuper aſſumi ſolent, ſiuè illæ chartarum inanes repletiones, quæ cum allegationum magno cumulo deſuper fieri ſolent, quoniam theorica iuris eſt indubitata, ideoq; tota quæſtio reducitur ad factum ſiuè ad applicationem; Attamen in hac facti ſpecie, nullæ aderant coniecturæ, quæ ſuadere poſſent limitationem dictæ regulæ.

Super hoc autem puncto, in eodem caſu, de quo agitur *dicto tit. de dote diſc.* 27.; Aduertebam, vt pro compenſatione reſpondendum eſſet, non ſolũ ex qua-
4 litate legati valdè notabilis, et quæ circumſtantia in hoc propoſito pro coniectura ponderari ſolet, vt *apud Altograd. dicto conſ.68.num.*38.*Rot.dicta deciſ.*257. *num.*11.,*& deciſ.*312.*num.*10.*&* 11.*par. 7. rec.*, ſed etiam ob aliud teſtamentum poſterius, quod inefficax fuit ad derogationem primi ob defectum ſolemnitatũ, adeoùt ſi fuiſſet inter liberos, vel ad pias
5 cauſas, rectè valuiſſet, cum voluntas eſſet perfecta; Et conſequenter dum accedebat concludens probatio naturalis, iſta ſine dubio attendenda videbatur, dum ad hunc effectum ſufficiunt ſolæ præſumptiones, & coniecturæ.

Ponderando vlteriùs, circa huiuſmodi præſumptionum, & coniecturarum efficaciam, quod magna differentia eſt, in-
6 ter caſum, in quo agatur de ſimplici credito indifferenti, ex cauſa merè voluntaria, vndè proptereà intret ſine dubio regula compenſationis excluſiua, atq; iſtum caſum, in quo agatur de lucro ſtatutario, in quo ſub quæſtione eſt, an potiùs dicendum veniat debitum legale, ac neceſſarium, ad effectum regulandi vim, ſeù efficaciam coniecturarum; Iſtæ ſiquidem longè minores in iſto caſu dubio, quàm in altero magis claro deſiderandæ veniunt, vtpotè minorem facere debentes operationem, iuxtà ea, quæ circa efficaciam coniecturarum, ac præſumptionum frequentèr habentur *ſub titulo de fideicommiſſ.*

Quouerò ad alterum punctum; Mihi videbatur, quod clarum eſſet bonum ius huius partis, et conſequenter quod clara
7 eſſet iniuſtitia dicti decreti, quoniam vt habetur pluries in ſua materia *ſub tit. de dote* præſertim *in Romana dotis de Anguilaria diſc.* 128., lucrum ſtatutarium dici-

dicitur pars quotitatiua dotis, quæ ipſo iure acquiritur viro proportionabiliter, & pro rata in ſingulis rebus dotalibus, eo modo quo de legitima, aliiſquè detractionibus habemus; Ideoquè cum de tempore mortis teſtatricis, in quo teſtamentum perfectionem recepit, ipſa eſſet ſolùm domina trium ex quatuor partibus iſtorum locorum montium, hinc legatũ cenſendum eſt factum de portione ſpectante ad teſtatorem, neque legatarius
8 prætendere poteſt æſtimationem illius ratæ, quę eſt ſua iuxtà textus expreſſos *in l. ſerui electione* § *fin.*, & magis punctualiter *in l. ſi domus* §. *etiam fin. ff de leg. 1. Bart. in dicta l. ſerui electione num. 2.*, ad quem tanquam magiſtrum ſe referunt *Alex.* & cæteri *in dicta l. ſi d. mus*; Et generaliter de quacumquè diſpoſitione, etiam correſpectiua, vt intelligatur de iure, ſeù portione ad ipſum diſponentem competente *ad text. in l. qui tabernas ff. de contrah. empt., & cap. paſtoralis de donat. Gregor. deciſ. 225. num. 2. & 3. Ottbob. deciſ. 195. num. 19 cum ſeqq.*, & aduertitur *ſub tit. de donat.*, & ſub altero *de empt. & vendit.* ac alibi &c.

COMEN. LEGATI

Reſponſum pro veritate ſuppreſſis nominibus.

Facto legato omnibus filijs alicuius, an id conueniat etiam filiabus, adeoùt maſculinum concipiat fœmininum; Et ſi fiant duæ ſpecies legatorum, vna pro filijs in genere, & altera illis filiabus eiuſdem patris, quæ erant moniales profeſſæ, quale legatum conueniat illi filiæ, quæ de tempore mortis teſtatoris erat nouitia.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Nouitij dicuntur perſonæ Religioſæ.*
3 *Maſculinum concipit fœmininum.*
4 *Contrarium, ſeù declaratur.*
5 *Quomodò iſtæ quæſtiones decidantur, & num. 10.*
6 *Si teſtator poſt factum legatum perficit opus, non debetur.*
7 *Sed ſi expendit minus, debetur id, quod ſupereſt.*
8 *Vitalitiæ ſubuentiones monialium reputantur pars dotis.*
9 *Relictum filijs intuitu patris, dicitur à patre obtineri.*
10 *De eodem, de quo num. 5., quomodo ſcilicèt iſtæ quæſtiones decidendæ ſint.*
11 *De legato generali facto Prioribus Ciuitatis, & particulari facto alicui, an vtrumque debeatur, ſi hic eſſet Prior, & de factis Monacis, & Priori &c.*
12 *An familiares honorati cum legato particulari participent de legato generali facto familiæ, remiſſiuè.*
13 *Legatum factum filijs alicuius, an conueniat ſolum tunc natis, vel etiam natis poſt mortem teſtatoris.*

DISC. XVI.

1 CVM teſtator (qui propria prole carendo, etiam in vita ſubuenerat nepotem ex fratre, numeroſa familia oneratum, in expenſis neceſſarijs pro monacagio aliquarũ filiarũ); In eius teſtamẽto, monialibus explicatis cum proprijs, ac appellatiuis nominibus, annuum legatum vitalitium librarum 30. pro qualibet feciſſet; Deindequè omnibus eiuſdem nepotis filijs, ſub nomine generico, & collectiuo, reliquiſſet libras 3000. pro quolibet; Caſus autem dediſſet, vt de tempore mortis, vna ex eiuſdem nepotis filiabus, quæ de tempore teſtamẽti erat puella innupta, reperiretur nouitia in Monaſterio; Hinc proindè orta eſt quæſtio, an, & quale legatum huic conueniret,

ret, an ſcilicèt illud vitalitium factum monialibus annuarum librarum 30., vel potiùs alterum generale factum omnibus filijs librarum 3000.; Cumquè deſuper meum votum pro veritate expetẽdo ſuppreſſis nominibus, adeoùt incertus eſſem de requirente, communicata fuiſſent reſponſa plurium hinc inde Scribentium; Comperij, quod ad duas dubitandi rationes quæſtio reſtringebatur pro excluſione dictæ nouitiæ à legato maiori; Primò nempè, quod illud factum filijs conueniret, ſolum maſculis, adeoùt maſculinum non conciperet fœmininum; Et ſecundò, quod cũ dictũ maius legatũ librarum 3000. factum eſſet cum expreſſione, quod fieret omnibus alijs dicti nepotis filijs in ſæculo exiſtentibus, ità non congrueret dictæ moniali, quãuis adhuc non profeſſæ, ſed nouitiæ, multas cumulando auctoritates, de quibus præſertim *apud Sperell. deciſ. 16. num. 13. cum ſeqq.*
2 *Vecch. de nouitijs diſp. 11. quæſt. 10. num. 2. Donat in praxi rerũ regular. tom. 2. tract. 6. de priuil. nouitior. qu. 2.*, ad probandum vt nouitij dicantur potiùs perſonæ religioſæ, & eccleſiaſticæ, quàm ſæculares.

Quatenùs igitur ad has duas dubitandi rationes pertinet; Reſpondi, vt pro meo ſenſu, neutra ſubſiſteret; Non quidem prima, quoniam quidquid aliqui contradicant, veriuseſt, magiſquè receptum, vt in vltimis voluntatibus, atquè
3 in rebus indifferentibus, maſculinum cõcipiat fœmininum, atquè ſub nomine filiorum veniant etiam fœminæ, vt frequenter habetur *ſub tit. de fideic. diſc. 34. & ſeqq.* & alibi.

Et quoad alteram dubitandi rationem aduertebam, quod licèt nouitij, dicantur quidem religioſi, ſeù veriùs pro religioſis habeantur, ad quoſdam effectus fauo-
4 rabiles, relatos per ſupra allegatos; Attamen ad alios effectus, magiſquè generaliter, præſertim quoad factionem teſtamenti actiuam, vel paſſiuam, ac ius ſuccedendi, & ſimiles, habentur potiùs pro ſæcularibus, quàm religioſis; Vt in ſpecie hæreditatis, vel legati relicti exiſtentibus in ſæculo, vt debeatur nouitijs, cæteris relatis, habetur *apud Paſqualig. quæſtion. moral. centur. 3. quæſtione 286. per tot.*; Et generaliter *Sanchez ad præcepta decalog. lib. 5. cap. 5. numer. 12. Sperell. dicta deciſ. 16. à num. 2. ad 11.* & alij ſupra allegati; Potiſſimè quia dicta expreſſio qualitatis ſæcularis dici non poterat ità præciſa, ſeù taxatiua, vt non niſi verè in ſæculo, ac ſæculari more viuentibus, diſpoſitio cum tractu ſucceſſiuo competeret, iuxtà illos caſus, de quibus habetur *ſub tit. de fideicom. diſc. 63. cum ſeqq.*, vel ſimilibus, quoniã ità dictũ fuit, diſcretiuè à monialibus iam profeſſis, quibus idem teſtator diuerſum inferius legatum fecerat, ita eius voluntatem explicando prouidendi ſolum perſonas, non autem ditandi monaſteria, vltrà neceſſitatẽ perſonarum.

Neglectis autem huiuſmodi generalitatibus, atquè inhærendo conſueto ſtylo, ac genio, regulandi huiuſmodi quæſtiones voluntatis, quæ ſunt potiùs facti, quã
5 iuris, cum adeo frequenter inſinuata propoſitione, vt non cortex, vel formalitas verborum, ſed ſubſtantia voluntatis attendi debeat, ex ſingulorum caſuum indiuiduis circumſtantijs deſumenda; Meus ſenſus fuit, vt inſpiciendum eſſet, an pro dote, quæ ante admiſſionem ad ſuſceptionem habitus nouitiarũ, deponẽda eſt penès ædem ſacrã, vel in ipſo Monaſterio iuxtà decreta generalia, de quibus *ſub tit. de dote diſc. 167.*, vbi agitur de dote monialiũ, ipſe met teſtator (vt in dictis alijs pronepribus iã profeſſis fecerat) dictã ſummam, ſeù aliam in vita poſt teſtamentum erogaſſet, vt tunc dictum le-
6 gatum, vtpotè implicitè certam habens cauſam, ſeù finem, ità impletũ eſſet præuentiuè, et conſequenter, quod duplicata ſolutio deneganda eſſet ad *textum in l. libertis quos ff de alim. & cibar. legat. cum concordan. apud Menoch. lib. 4. præſumpt. 128. Rota deciſ. 60 num. 1., & deciſ. 336. n. 9. par. 6. rec. Romana pecuniaria, ſeù legati 11. Martij 1650. coram Albergato*, & in alijs; Si verò non dediſſet in vita, quia nempè ipſe pater, dotis depoſitum feciſſet, vt tunc deberetur legatum, quo mediante, idem pater, quem teſtator ſubleuare voluit, in toto, vel in parte ſe reintegraret.

Dubitandi autem ratio, ſupererat in caſu, quo dicta ſumma eſſet excedens, an ſcilicèt illud plus deberetur; Ac etiã, an huic nouitiæ, poſtquam effecta eſſet mo-
7 nialis, deberetur quoquè dicta vitalitia ſubuentio relicta alijs monialibus; Et in hoc, quamuis magis communis opinio

Digitized by Google

videatur, vt teſtatore implente in vita opus ab eo volitum, cum minori ſumma, quam relicta ſit, debeatur reſiduum legatario, quoties iſte talis dicendus veniat, non autem ſimplex executor, ex ijs, quæ cæteris relatis habentur *apud Caſanatt. conſ. 35. Capyc. latr. conſult. 17. de Marin. reſol. 93. lib. 1. Gregor. & Add. deciſ. 236.*; Attamen, retenta eadē propoſitione, de qua ſupra, vt attendi potiùs debeat ſubſtantia voluntatis, quàm verborum cortex, ſeù formalitas; Aduertebam, quod vtrumquè peti non poſſet, reſiduum ſcilicèt dictæ ſummæ, ac etiam præfata annua ſubuentio vitalitia, quoniam iſta relicta fuit ſolùm certis, ac determinatis perſonis, proprio, ac appellatiuo nomine explicatis, ideoquè alijs conuenire nō poterat; Benè tamen prouidus teſtator, incertus de ſtatu, quem aliæ dicti nepotis filiæ aſſumpturæ eſſent, dicta ſummam reliquit, vtporè probabiliter cōgruam pro dote matrimonij carnalis, quæ frequentiùs maior eſſe ſolet, ac etiam pro altero matrimonio ſpirituali, et prò dote ſolita dari monaſterio, quæ minor eſt, ſed adæquare ſolet ob alias expenſas ad id neceſſarias, iuncta dicta vitalitia ſubuentione, quę neceſſaria etiam reputatur, ideoquè pars dotis dicitur, vt
8 in ſpecie *apud Merlin. deciſ. 67 t. repetit. deciſ. 30. par. 7. rec. num 27.*, & pluries in ſua materia *ſub titulo de dote*; Et ſic, quod ſumma excedens, ſeù reſidualis erogaretur in cenſum, vel alia iura vitalitia, pro dicto effectu aſſequendo, & i.e iſta proneptis alijs inferior eſſet, dum ſubſtantia voluntatis fuit occurrendi neceſſitati, quā premebatur eius nepos iſtarum fœminarum pater, cuius intuitu principaliter hoc legatum genericum pro omnibus filijs etiam naſcituris, & ignotis, perſonale meritum non habentibus, factum cenſetur; Adeoùt propte-
9 reà, filij, à patre potiùs, quàm à teſtatore agnoſcere dicantur, atquè id reputetur peculiū profectitium, vt aduertitur pluries *dicto tit de dote diſc. 154.*, & in altero *de legit. & detract.*

Si enim reſiduum, vel ſumma excedens, deberetur ipſi puellæ ad eius liberam diſpoſitionem, vel quod ea non diſponente, per ſubſequentem profeſſionem acquireretur Monaſterio, ità eſſet erogare legatum in diuerſam cauſam, ſeù finem, quam à teſtatore volitum, dum puellæ pater, quem teſtator ſubleuare voluit, adhùc premeretur neceſſitate, ſaltèm morali, ſuppeditandi aliquam vita-
10 litiam ſubuentionem; Iſtequè videtur verus modus interpretandi, ac exequendi legata, aliaſquè vltimas voluntates, indagando ſcilicèt earum ſubſtantiam, ſeù finem, vel effectum, quem teſtator in animo habuit, non autem cum leguleica inſipidura, vim conſtituere in verborum formalitate, ſeù grammaticali ſignificatione, vel in regulis generalibus, aut in deciſionibus, vel doctrinis, quæ certos diuerſos caſus percutiant, vt in dies cum manifeſto æquiuoco fieri videmus.

Et quamuis ad ſcripturæ ornatum, plura deducerem, ſuper quæſtione, an & quando ſpecies deroget generi, in id
11 deducēdo ea, quæ habētur ex traditione *Baldi in l. ſi Conſul n 2., & in l. 2 ff. de ſtipulatione ſeruorum, & conſ. 349. lib. 4 & conſ 140. lib. 5 cum concordant. apud Pheb. deciſ. 57, & de Marin. reſolut. 237. lib. 1.*; Quod ſe licèt facto legato generali Prioribus Ciuitatis, & alio legato ſpeciali perſonæ, appellatiuo nomine explicatæ, quod ſi iſta reperiatur etiam de Prioribus, vtrumquè legatum aſſequi debeat; Ita pariter de legato generali facto omnibus fratribus Monaſterij, & aliquo particulari facto Priori, ſeù Abbati, quod huic vtrumquè debeatur; Siuè quod facto legato generali omnibus mulieribus de familia, vel genere, ac particulari alicui fœminæ, quæ ſit de dicto genere, iſta debeat vtrumquè obtinere cum ſimilibus; Attamen iſta potiùs ad ornatum, (vt dictum eſt) deducta, quandam ſuperfluam euagationem continebant, cum legatum particulare librarum 30. ad vitam, factum non eſſet omnibus dicti nepotis filiabus, quæ eſſent moniales, ſed certis, ac determinatis perſonis, appellatiuo nomine explicatis, ideoquè dicta quæſtio non intrabat.

De illa verò agi ſolet inter Aulicos, quando ſcilicèt Cardinalis, vel alter Magnates faciat legatum generale diſtribuē-
12 dum inter omnes de familia, & aliquod particulare aliquibus familiaribus appellatiuo nomine explicatis, an ſcilicèt iſti participare quoquè debeant de dicto legato generali, quod particulariter agere occaſio non dedit.

Tunc

Digitized by Google

Tunc etenim dicta vitalitia ſubuentio omnibus filiabus dicti nepotis, quæ moniales fierent, debita eſſet, quando de illis in genere loquutus eſſet, cũ tunc non reſtringeretur ad moniales, quę de eo tempore exiſterent, ſed etiam ad alias, quæ in futurum fierent.

Hinc propterea in vna *Ianuen.* in qua ſuppreſſis nominibus conſultus fui, an legatum annuarum librarum 500. ad vitam factum à Petro, omnibus filijs alte-
13 rius Petri ex fratre nepotis, deberetur ſolum filijs iam natis de tempore mortis teſtatoris, vel illis etiam, qui poſteà nati eſſent; Reſpondi, vt illud omnibus debitum eſſet, cum natura generis, ſeù nominis collectiui ſit omnes ſub eo genere, vel nomine venientes compræhendere; Ac etiam quia nati de tempore teſtamenti, non erant in tali ſtatu, quod meritum ex perſona propria habere poſſent apud teſtatorem, quem non conſtabat eos vnquã vidiſſe; Quare ex coniunctione ſanguinis erga Petrum nepotem, atquè ex modo legandi ad vitam annuam præſtationem, regulariter alimentis referibilẽ, cenſendum eſt, quod teſtator principaliter reſpexiſſet ad dictum Petrum, vt ità eum in filiorum ſubſtentatione ſubueniret; Ideoquè diſpoſitio generaliter de omnibus intelligenda eſt iuxtà theoric. *Bart. in l. ſi cognatis num. 1. in fine, & nu. 4. ff. de reb. dub.*, quam cæteri ſequuntur, vt per *Alex. conſ. 171. num. 4. lib. 2. Peregr. de fideic. art. 22. num. 14. 16. & 19. Fuſar. quæſt. 318. numer. 18. & 23. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 31. num fin. Menoch. lib. 4. præſumpt. 122. num. 9. Caſtill. 8. tom. controu. cap. 53. num. 8. cum ſeqq. & num. 15.*, vbi concordantes.

ROMANA

SEV

SENEN. LEGATI

PRO

CAMILLA BERNINA, & IOSEPHO CATINO VIRO

CVM N.

Caſus diſputatus coram Prælato Iudice deputato, credo reſolutus pro N. ſiuè concordatus.

An legatum relictum pro ſubſidio dotali filiarum alicuius coniuncti, debeatur ſolùm illis filiabus, quæ viuente teſtatore procreatæ erant, vel etiam alijs poſt mortem ſuſceptis.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Quomodo iſta quæſtio ſit decidenda.*
3 *Ex quibus conſtet, quod ad legatum omnes filiæ etiam naſcituræ ſint vocatæ, & num. 6.*
4 *Dos data ab extraneo intuitu patris, dicitur profectitia, ac ſi à patre.*
5 *Quando ità dos data, ſeù legata cenſeatur.*
6 *De eodem, de quo num. 3., vt filiæ etiam naſcituræ vocatæ ſint.*
7 *Quod in legatis non detur extenſio, & quod grauamina non ſint multiplicanda.*
8 *Declaratur quando id procedat, & quando intret iſta concluſio.*

DISC. XVII.

CVM teſtatrix, viuens in Ciuitate Senen. haberet fratrem artificem qui in
1 Vrbe viuebat vxoratus, atque in dies filios tàm maſculos, quàm fœminas procreabat, in teſtamento quamdam
P. 1. de Legat. G 2 ſum-

Digitized by Google

ſummam reliquit,ſub pij loci,ſeù qualifi-
catæ perſonæ prouida adminiſtratione
multiplicandam cum fructibus,vt ità ſuis
temporibus, ſubſidiũ dotale parari poſ-
ſet filiabus, quas poſt ipſius mortem di-
ctũ fratrem habere,ac prouidere debere
contingeret; Cumquè de tempore mor-
tis teſtatricis, aliquæ adeſſent iam pro-
creatæ fęminę,poſtmodũ verò procreata
eſſet Camilla, nupta Ioſepho, hinc exe-
quutor,pecuniã ex iſto legato prouenië-
tem,& multiplicatam, tàm ei, quàm alijs
diſtribuit,quarè dictæ ſorores priùs pro-
creatæ prætendentes, quod ipſis tantùm
legatum congrueret, repetitionem ſum-
mæ ſolutæ à ſorore, eiuſquè viro inten-
tarunt coram Prælato Iudice particula-
riter deputato, qui inhærendo ſoli litte-
ræ teſtamenti,ac verbis,quę iuxtà gram-
maticalem ſignificationẽ congruere tan-
tũ videbãtur filiabus de tempore mortis
procreatis, fortè iuxtà petita iudicauit,
vel ob eius difficultates, cauſa per cõcor-
diam finem habuit, dum poſt vnicam
diſputationem, ampliùs de illa actum
non audiui.

Mihi autẽ ſcribenti pro reis conuentis
(etiam in ſenſu veritatis) contrarium
probabilius videbatur, inculcando ſępiùs
inſinuatam veram propoſitionem, (non
tamen de facili apud pragmaticos pro
2 moderuo ſtylo admitti ſolitam) vt in hu-
iuſmodi quæſtionibus decidendis, vtpo-
tè nudi facti, & voluntatis, potiùs quàm
iuris, immorandum non ſit in formali-
tate, ſeù grammaticali ſignificatione
verborum, ſed in naturali veritate, ac
ſubſtantia veriſimilis voluntatis; Potiſ-
ſimè verò,& clariùs,vbi agatur de diſpo-
ſitionibus mulierum,vel perſonarũ idio-
tarum,quas certum eſt, non ſcripſiſſe nec
præcisè dictaſſe diſpoſitionẽ per ſe ipſas,
adeoùt ex verborum ſenſu earũ voluntas
deſumi valeat,dum potiùs certum rema-
net,quod ſint verba Notarij, vel alterius
ſcriptoris, qui pro eius ſtylo, verba, ſeù
eorũ phraſim conceperit, iſtiquè frequẽ-
tiùs non aduertunt ad eorumdẽ verborũ
vim,ſeù efficaciam,vt in dies experimur,
& cuiq; ad ſenſum clarè probatur; Ideoq;
id nimia admiratione dignum videtur,
quod omnes id agnoſcamus, ac fatea-
mur,et tamen in dies magis creſcit abu-
ſus in contrarium, inſiſtendi in ſola for-
malitate verborum, vel ſignificatione
clauſularum, & dictionum, perindè,ac ſi
eſſent verba I. C. in Pandectis,quæ non
niſi ſeriò,ac miſteriosè prolata ſint; Error
quidem magna irriſione dignus.

Attenta verò ſubſtantia voluntatis,
iſta pro meo iudicio,clara videbatur cõ-
ſiderandi prouiſionem filiarum fratris
in genere, principaliter reſpiciendo ad
3 iſtum ſubleuãdum ab onere, quod teſta-
trix præuidebat ſibi incumbere debere,
vt filiarum honeſtati conſuleretur, dum
ipſa morabatur Senis, frater autem cum
vxore,& familia in Vrbe,vnde propterea
teſtatrix ignorabat, an, & quales filias
haberet,nullaquè iam procreatarum ſibi
cognita erat,adeoùt intrare poſſet moti-
uum, vel ratio affectionis perſonalis, et
conſequenter cauſa, ſeù motiuum legati
reſpiciebat ipſum patrem,ac fratrem reſ-
pectiuè, illi verè, ac directè faciendo le-
gatum,eius tamen vſum, vel diſtributio-
nem,ità reſtringendo,ne ſcilicèt in alios
vſus illud erogari poſſet.

Hinc propterea intrat concluſio, vt
hæc dos patris intuitu filiabus relicta,
4 profectitia cenſenda ſit,perindè,ac ſi ve-
rè ex paterna ſubſtantia proueniret ad
*text.in l.profectitia ff de iur.dot.§.1.inſtit.
per quas perſon.nobis acquir. Gabr.de iur.
dot.concluſ.5.Mangil.de imput. quæſt.19.
num.16. & quæſt.20.num.5. Bottiglier.de
ſucceſſ. ab inteſt.theor.21.num.2 Rot.deciſ.
46.nu.7 par.6 recent. Romana cenſus 15.
Iunij 1654.corã Bichio inter ſuas dec.610.
num.37.*& ſæpiùs; Et de huiuſmodi lega-
tis relictis pro dotandis filiabus, vt cen-
5 ſeantur contẽplatione patris,atq; ad eum
ſubleuandum *Ottbob.deciſ.15.n.5.& ſeqq.
& per tot.*, et habetur in ſua materia *ſub
tit.de dote præſertim diſcur.generali 154.*,
vbi agitur de natura,ſeù qualitate dotis,
& quando ſit profectitia, vel aduenti-
tia.

Hinc proindè, probabilem, benèque
fundatam eſſe dicebam ſpecialem doctri-
nam *Ruini conſ.30. à num.1.ad 12.lib 2.*,
6 vbi in terminis hoc firmatur, vt ſcilicèt
legatum relictum filiabus alicuius, cõue-
niat tàm natis,quàm naſcituris, eo quia
inter vnas, & alias nulla dignoſcatur dif-
ferentiæ ratio, quotiès non vrgeat ratio
perſonalis affectionis erga iam natas; Et
conferunt deducta *apud Surd.conſ 72.*cũ
alijs *per Caſtill. de vſufr. cap.2. num.62.
& ſeqq.*, an conueniat legatum omnibus
filijs

Digitized by Google

filijs etiam ex ſecunda vxore.

Cum etenim legati motiuum ſit affe-ctio teſtatoris erga patrem, ad eum ſub-leuandum, atquè ad conſulendum huiuſ-modi fœminarum honeſtati, hinc nulla ſubeſt ratio, cur vnam, & non aliam diſ-ponens prouidere voluerit.

Et quamuis Scribentes in contrarium deducerent regulam, in qua Iudex nimiũ ſe fundare videbatur, quod in legatis vt-
7 poiè continentibus onus, admittenda nõ ſit extenſio de perſona ad perſonam, vel de caſu ad caſum, quoniam onera non ſunt multiplicanda, & de qua regula ha-betur *ſub tit. de fideicom.* pluries; Atta-men aduertebam, quod id contineret æquiuocum clarum, ob dictæ regulæ in-congruam applicationem; Procederet enim quando ageretur de multiplicando onus hæredis, puta quia teſtator certam ſummam inuariabilem diſtributiuè ſin-gulis filiabus alicuius feciſſet, cum tunc hæredis, intereſſet, ad euitandam oneris multiplicationem, vt naſcituræ nõ com-præhenderentur; Atquè tunc intra-ret regula reſtrictiua, quoties non vr-geat ratio maioris dilectionis erga lega-
8 tarios, quam erga hæredem; Secùs autẽ vbi vnicum eſt legatum, quod ex nume-ro alterationem non recipit, vt in præ-ſenti, vndè propterea nil interſit hęredis, an maior, vel minor ſit filiarũ numerus, & an omnes participent, necnè, adeoùt ſola quæſtio ſit inter perſonas de eodem genere, ſuper modo participãdi inter ſe, tunc etenim non intrat dicta regula re-ſtrictiua, ſed potiùs intrant dictæ aliæ rationes vniformis prouiſionis totius ge-neris, ità teſtatore aſſumente partes pa-tris, qui omnes filias pariformiter dili-git, ac prouidere debet, iſtaquè mihi vi-debatur genuina veritas.

MVTINEN.

LEGATI

AD PETITIONEM

PROSPERI DE PRATIS

Reſponſum pro veritate.

De eadem materia, an legatum fa-ctum filijs alicuius, debeatur ſolum natis de tempore teſtamenti, ſeù mortis teſtatoris, vel etiam alijs, qui poſteà nati ſint; Et an factum filijs intuitu patris, ad iſtum perti-nere dicatur, adeoùt de eo diſpo-nere poſſit, necnò.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Diſpoſitio facta fauore filiorum alicuius intelligitur de tunc natis.*
3 *Fallit ex coniecturis.*
4 *Affectio dari poteſt etiam infantibus.*
5 *Legatum factum filijs intuitu patris, ipſi patri factum dicitur.*
6 *Donatio contemplatione matrimonij, an acquiratur etiam filijs procreatis ex diuerſo matrimonio.*
7 *De argumento vocationis filiorum per nomen collectiuum.*
8 *Quando filij naſcituri etiam ex diuerſa vxore procreati, veniant.*
9 *Ad quid referat concluſio, de qua num. 5.*
10 *Obſeruantia eſt optima interpres, eiquè deferendum eſt.*
11 *De differentia inter legatum purum, & conditionale.*
12 *Quarè in eiſdem articulis diuerſimodè iudicetur.*
13 *Quarè legatum pro dote factum filia-bus alicuius, cenſeatur factum ipſi patri.*
14 *De eadem concluſione, de qua num. 5.*
15 *Et quando procedat.*
16 *De feudo conceſſo pro ſe, & filijs.*
17 *Quando donatio dicatur verè remu-neratoria, & quæ merita attendan-tur.*

18 *Quo-*

Digitized by Google

18 *Quomodo iudicandum, ſeù procedendum ſit in dicta cōcluſione, de qua num. 5. & in alijs, vt relictum filijs cenſeatur relictum patri.*

DISC. XVIII.

Leonora, inſtitutis Ioan-
ne, & Cæſare filijs primi
1 E matrimonij in ſemiſſe, &
Gaſpare filio ſecundi in
alio ſemiſſe; In codicil-
lis ad quadriennium po-
ſteà conditis, legauit filijs maſculis Gaſ-
paris quædam bona, aſſignata ratione
gratitudinis ergà dictum Gaſparem, ac
recompenſæ ſeruitiorum, quæ in longa
infirmitate receperat, ac recipiebat;
Cumquè, tàm de tempore codicillorum,
quàm mortis teſtatricis, Gaſpar (vltrà
filias fœminas) duos haberet maſculos,
Camillum ſcilicèt, & Io. Baptiſtam; Ad
plures autem annos poſteà ſuſcepiſſet
Robertum, deindequè moriens, huic vl-
timo ſolam legitimam reliquerit, hære-
dem autem ſcripſerit Io. Baptiſtam (ſtā-
te prædeceſſu Camilli), dictuſquè Io. Ba-
ptiſta moriens abſquè prole, hæredem
inſtituerit Fauſtinam ſororem; Hinc
proindè orta eſt controuerſia ſuper dicti
legati pertinentia, & an illud in toto,
vel in parte ſpectaret ad Robertum, ex
cuius parte pro veritate deſuper conſul-
tus fui.

Reſpōdi quod pēderet reſolutio à duo-
bus punctis, de quibus *diſc. præcedenti*;
Primò nempè, an dictum legatum ſim-
pliciter factum filijs maſculis Gaſparis,
conueniret omnibus etiam poſteà natis,
vel ſolum illis, qui tunc nati erant; Et
ſecundò, (quatenus etiam naſcituris con-
ueniret), an tanquam factum filijs intui-
tu, & contemplatione patris, huic ac-
quiſitum eſſet, adeoùt ipſe de bonis le-
gatis diſponere potuerit, ſiuè illa ſub
eius hæreditate, ac diſpoſitione veni-
rent.

Quatenùs pertinet ad primum; Reſ-
pondi oppoſitum eius, quod dictum eſt
diſcur. præcedenti, quod in legatis, alijſ-
què diſpoſitionibus puris factis filijs ali-
2 cuius, non veniunt illi, qui tàm poſt tem-
pus diſpoſitionis, quàm poſt illud mor-
tis, nequè nati, nequè concepti ſunt,
cum quæſtio intret reſpectu eorum, qui
erant ſolum concepti, non autem nati,
ſiuè vna, vel altera qualitas non aderat
de tempore diſpoſitionis, verificatur ta-
men de tempore mortis diſponentis, ſed
vtraque circumſtantia ceſſante, regula
eſt plana, ad *textum in l. ſi cognatis ff. de
reb. dub. l. qui filiabus ff. de legat. 1., l.
cum ità §. in fideicommiſſo ff. de leg. 2., l. in-
teruenit ff. de legat. præſtand.*, & firmant
communiter Scribentes plenè de more
relati *per Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 318. nu.
1. cum ſeqq. præſertim verſ. vltimo in
ſpecie*.

Et quamuis iſta regula (iuxtà genera-
lem naturam omnium aliarum, quas ha-
bemus in hac materia vltimarum volun-
3 tatum) limitationem recipiat, ex diuer-
ſa quamuis præſumpta, ſeù coniecturata
teſtatoris voluntate, ob quam etiam
naſcituris congruere valeat ex relatis *per
eumdem Fuſar. dicta quæſt. 318. num. 28.*,
& firmatur *diſc. præcedenti*; Attamen
in hac facti ſpecie non videbatur, quod
adeſſent coniecturæ, & circumſtantiæ ta-
les, quæ hanc voluntatem ſuaderent, ſed
potiùs in oppoſitum vrgebat, quod cum
teſtatrix viueret in domo dicti Gaſpa-
ris, ibiquè ſenex, & infirma per plures
annos ſtetiſſet, ità concipere potuit affe-
ctionem erga eos pueros iam natos, qui
etiam infantes, atquè in faſcijs exiſtentes,
affectionem captare ſolent, adeoùt non
deſint DD. dicentes, vt in eis verifi-
4 cabilis ſit aſſertio meritorum, ob quorū
cauſam donatio, vel alia diſpoſitio fieri
dicatur, ex ijs, quæ habentur *ſub tit. de
alienat. & contractib. diſc. 45.*

Ponderabam duo in contrarium; Pri-
mò nempè, quod ſi teſtatrix ex affectio-
ne perſonali mota eſſet, dictos Camillum
& Io. Baptiſtam iam natos, proprijs, ac
appellatiuis nominibus expreſſiſſet, non
5 autem per nomen collectiuum, ac gene-
rale filiorum maſculorum; Et ſecundò
fortiùs, quod legatum habebat cauſam
expreſſam meritorum, & beneficiorum
Gaſparis patris, non autem ipſorum fi-
liorum; Et conſequenter intraret con-
cluſio, de qua *eodem diſcur. præcedenti*,
vt legata, vel diſpoſitiones factæ ad fa-
uorem filiorum intuitu, & contem-
platione patris, huic potiùs acquiran-
tur, à quo filij agnoſcere dicantur tan-
quā per ſpeciem peculij profectitij, ideo-
què omnium filiorum æqualis eſſe de-

beret

beret conditio.

Adinſtar eorum, quæ habentur *ſub tit. de donat.diſc.* 10. in quæſtione, an bona
donata contemplatione matrimonij, ac-
6 quirantur etiam filijs procreatis ex alijs
matrimonijs, quam ex illo cuius contem-
platione facta eſt, quoniam, vbi non
conſtat, quod filij ex eo matrimonio na-
ſcituri principaliter contemplati ſint,
adeoùt veniant tanquam filij, regula eſt,
vt omnes pariformiter ſuccedant.

Verùm huiuſmodi cõſiderationes non
videbantur ad id ſufficientes, quoniam
prima eſt nimium vaga, & leuis, quo-
niam ſtante exiſtentia plurium eiuſdem
7 Gaſparis filiarum iam procreatarum, te-
ſtatrix ità filios maſculos, quos honorare
voluit ſub nomine collectiuo tanquam
per ſpeciem appellatiui, expreſſit, cum
ſolo adiecto ſexus, & conſequenter non
ſuberat neceſſitas ſpecificandi ſingulos
per nomen appellatiuum.

Alicuius maioris ponderis videbatur
altera conſideratio, quod legatum prin-
cipaliter factum eſſet intuitu, & contem-
platione patris, potiùs quàm ipſorum fi-
8 liorum, & conſequenter, vt omnibus fi-
lijs pariformiter congruere deberet, ex
ijs, quæ in ſpecie filiorum procreatorum
ex altera vxore diuerſa ab ea, quam pater
habebat de tempore diſpoſitionis, haben-
tur *apud Surd.conſ.72. Peregrin.de fideic. art.22. num.19. Fuſar. dicta quæſt.318. num.23.* cum alijs *diſc.præced.*

Aduertebam tamen, quod id nimiùm
conſiderabile eſſet, quando pater ab in-
teſtato obijſſet, ſeu omnes filios tam pro-
9 creatos de tempore legati, quàm poſteà
æqualiter inſtituiſſet, adeoùt quoad ip-
ſum patrem, omninò eadem, & æqualis
eſſet conditio, & cum quo præſuppoſito
proceditur *dicto diſc.* 10 *ſub tit.de donat.*;
Secùs autem, dum ſolùm eos, qui pro-
creati fuerant, & quibus regula aſſiſtit,
eius ſucceſſores eſſe voluit, quoniam
tunc quomodocumque dicatur, idem re-
ſultat effectus; Intrat etenim dilemma;
Aut legatum factum eſt ipſiſmet filijs,
quibus directè ex teſtatoris iudicio ac-
quiratur tanquam peculium aduẽtitium,
& tunc non intrat conſideratio, ſeu ar-
gumentum; Aut ità factum dicitur ipſi
patri, ex cuius iudicio, ac ſubſtantia filij
agnoſcere dicantur, & tunc in iſta facti
ſpecie idem effectus reſultabat, dum iſte
filius poſteà procreatus, non erat patris
hæres, & ſucceſſor vniuerſalis, vndè pro-
pterea ſolus effectus ei proficuus videba-
tur ille, quod bona in huiuſmodi legato
contenta, computanda venirent in aſſe
paterno pro impinguanda legitima, in
qua ipſe ſolùm inſtitutus erat.

Magnum quoque argumentum con-
trà iſtum poſteà procreatum deſumebam
ex ſubſequuta obſeruantia, quæ (vt in
10 omni ferè materia aduertitur tanquam
nimium frequens, & recepta propoſitio),
dicitur quarumcumque ambiguarum di-
ſpoſitionum, ac voluntatum optima in-
terpres, adeoùt verborum proprietati
quoq; præualeat, dum ſolus Io. Baptiſta
procreatus de tempore legati, donec vi-
xit, illud obtinuit præcipuum, abſque
eo quod aliquam habuiſſet participatio-
nem alter poſteà natus, qui contrà fratris
poſteà defuncti mentem hanc prętenſio-
nem excitauit.

Neque præmiſſis obſtare videntur ea,
quæ fauore filiorum poſteà natorum ha-
bentur *dicto diſ. præcedenti*, ob longè di-
11 uerſam rationem, diuerſaſque facti cir-
cumſtantias; In eo etenim caſu agitur
de diſpoſitione conditionali, pro ſubſi-
dio ſcilicèt dotali illarum puellarum,
quas matrimonium carnale, vel ſpiritua-
le contracturas eſſe caſus daret, quod in-
certum erat, in quibus verificabile eſſet,
necnè; In præſenti autem agitur de lega-
to puro recipiente perfectionem, ſuumq;
effectum ſortiente illicò poſt mortem te-
ſtatoris in illis, qui tũc exiſtunt, atq; ſunt
habiles ad illud aſſequendum, & conſe-
quenter iſto effectu in iam natis conſu-
mato, intrat regula, de qua pluries *ſub tit. de fideic.* & alibi, vt poſt à nati, quam-
uis aliquam maiorem qualitatem haben-
tes, non nocent ius alteri quæſitum;
Ideoq; magna differentia eſt inter iſtum
caſum, & illum, de quo *d.diſc præcedenti*

Hinc propterea reſultat, quod in eo-
dem articulo variè iudicare oportet,
quamuis ignarum vulgus id percipere nõ
12 valeat, ideoq; de facili ſcandalizetur, vt
præſertim contingit in ijs, qui aliquam
peritiam habentes politioris litteraturæ
de omnibus iudicare volunt, atq; de le-
gum profeſſoribus, ex iſta præſertim ra-
tione obloquuntur, ex ignorantia tamen,
non aduertendo, quod lex non eſt in om-
nibus caſibus vniformis.

Alia

Digitized by Google

Alia item valdè notabili circumſtantia, ſeu differentiæ ratione accedente, quod in caſu, de quo *diſc.præcedenti;*
13 teſtator, legando filiabus alicuius, expreſſit cauſam, quæ reſpectu patris, cuius intuitu, & contemplatione legatum factum fuit, neceſſaria erat, adeoût, ſtante concluſione,de qua *ſub tit.de dote diſc.* 1.& 142., vt pater filiam quamuis diuitem, ac aliundè prouiſam dotare teneatur, ità rectè intrat veriſimilis teſtatoris voluntas, vt ad patrem ſubleuandum ab hoc onere, facere voluerit legatum directum ad filias pro reſtrictione vſus, in quem pater illud erogare deberet, nè alijs vſibus applicaret, atq;ob alias pōderationes,de quibus in hoc legato dotium facto filiabus alicuius,habetur *dicto tit.de dote diſc.*2.& 154.,iſtæ autem conſiderationes non intrant in legato puro,& ſimplici facto filijs maſculis.

Hinc opus non erat agere de altero puncto, an ſcilicèt ità iſtud legatum intuitu patris factum eſſet, vt illi acquiſitum fuiſſet, adeoût filij ex paterna ſub-
14 ſtantia illud obtinere dicerentur, dum vt ſuprà effectus erat idem, præterquam reſpectu alicuius impinguationis legitimæ; Verùm, vbi de hoc agendum eſſet; Adhùc veriùs mihi videri reſpondi,vt legatum ipſis filijs directè factum cenſeretur, quamuis eorum pater fuiſſet diſpoſitionis cauſa motiua, ſeu impulſiua, iuxtà ea, quæ in ſimilibus terminis donationis factæ patri, & filijs, habentur in ſua materia *ſub tit. de donat. diſc.*1. *cum pluribus ſeqq.*; Ac etiam, quoniam vbi agitur de legato purè facto ex liberalitate,& beneuolentia, atque non intrat ratio ſuperiùs ponderata, quæ adaptabilis eſt legato dotis,vel ſubſidij dotalis, id incongruum videtur, quoniam teſtator ità potiùs ipſi patri directè legatum feciſſet, neque vrgere videtur congrua ratio faciendi hūc circulum aptum producere lites inter patrem, & filios.

Quarè concluſio ſuperiùs inſinuata, & de qua *diſc. præcedenti* in ſuis caſibus vera,recipienda videtur in duobus caſibus,
15 vel in alijs ſimilibus, quibus ex facti qualitate eędem congruant rationes;Primò ſcilicèt, vbi legatum expreſſam habeat eam cauſam,quæ in patre ergà filios aliàs neceſſaria eſſet,putà,filiabus pro dote, & filijs maſculis pro expenſis ſtudij, ac doctoratus, aut pro ſacris ordinibus ſuſcipiendis,cum ſimilibus.

Et ſecundò, vbi diſpoſitio intuitu patris principaliter facta ſit, non ex liberalitate, vel ex ſimplici obligatione antidorali ad limites iuſtitiæ diſtributiuæ, ſed ex cauſa onEroſa, & correſpe-
16 ctiua, ad limites iuſtitiæ commutatiuæ, iuxtà ea, quæ habentur *ſub tit. de feud. diſc.*75.in quęſtione per Feudiſtas diſputata, an feudum conceſſum patri, & filijs, vel filijs tantùm intuitu,& contemplatione patris, ipſis filijs directè acquiratur, eiſque conceſſum cenſeatur, vel potiùs patri,ex ibi deductis.

Applicando autem ad rem; Videbamur eſſe in prima parte diſtinctionis potiùs quàm in ſecunda, quoniam merita Gaſparis filij per teſtatricem expreſſa, non erant talia, vt producerent actionem ad prēmium,ac remunerationem ex obligatione, ſeu ratione iuſtitiæ commutatiuæ, ſed ſolùm quamdam obligationem antidoralem, quæ actum iuſtificaret, illumque rationabilem redderet, benèquè ordinatum ex regulis iuſtitiæ diſtributi-
17 uæ, ad effectum tollendi aliquas prohibitiones, vel diſpoſitiones iuris poſitiui in actibus merè lucratiuis, & gratuitis, iuxtà diſtinctionem, de qua in propoſito donationis verè remuneratoriæ pluries in ſua materia *ſub tit.de donat.*ac etiam *ſub tit de feud.diſc.*94;Siquidē,ſi Gaſpar teſtatricis filius, legatariorum pater, matri ſeni, ac infirmæ diligenter obſequia,& ſeruitia præſtiterat, propriæ obligationi filiali ſatisfecerat, ac etiam condignum, imò exuberans præmium receperat, Tùm in hæreditatis quota ſibi relicta,quam in beſſe ex matris beneuolentia, & liberalitate obtinuit; Tùm fortiùs ob gratificationem, quod cum vnicus eſſet ſecundi matrimonij filius,atque ab inteſtato ſolam tertiam partem obtinere debuiſſet, ſtante exiſtentia duorum aliorum filiorum ex primo, ità obtinuit ſemiſſem per quamdam ſpeciem ſucceſſionis in ſtirpes; Benè tamen iſta cauſa meritorum patris narrata fuit à teſtatrice pro cohoneſtando iſtā codicillarē diſpoſitionē factam fauore filiorum huius filij ſecundi matrimonij, nè alij filij ex primo conquæri poſſent, ac dicere, quod ità in eorum fraudem, ac ſupplantationem iſtud legatum factum eſſet, ideoque

pater

pater fuit quidem cauſa, vt filijs legatum fieret, ſed motiua, ſeu impulſiua, non autem vt ipſi patri verè, & propriè ità legatum factum cenſeretur, vt filij ex paterna ſubſtantia potiùs obtinere dicerentur.

Hinc proindè dicta concluſio vt datum, & relictum filijs intuitu, & contemplatione patris, ſpeciem peculij pro-
18 fectitij potiùs habeat, non ità ſimpliciter, ac indefinitè capienda eſt, vt frequenter cum æquiuoco manifeſto id fieri practicaui ex conſueto pragmaticorum errore attendendi iuris concluſiones, vel doctrinas verbaliter, & ad litteram, ſed pro facti qualitate, & ſubſtantia iuxtà vnum ex duobus ſuprà exemplificatis caſibus, vel in alijs ſimilibus, quibus eædem reſpectiuè congruant rationes, quoniam in effectu eſt quæſtio voluntatis, quæ ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantijs, vnam, vel alteram voluntatem ſuadentibus, non autem ex regulis, vel doctrinis generalibus decidenda venit.

Et his ſtantibus, conſului requirenti, vt eo meliori modo, quo poſſet ſe cum ſorore concordaret, quoniam ego ſentiebam difficultatem contrà ipſum; Incertum tamen eſt, quid ſequutum ſit.

ROMANA

ANNATÆ

PRO

CAPITVLO S. MARIÆ MAIORIS

CVM

ALIQVIBVS CAPPELLANIS.

Caſus diſputatus in Congregatione Viſitationis Apoſtolicæ ſub incerto exitu.

An legatum annuum pro ſubſtentatione cappellanorum, ſub ea lege, vt fructus primi anni erogari debeant in reparationem, ac vtenſilia cappellæ, intelligendum veniat de primo anno fundationis cappellaniarum, vel potiùs de primo anno vacationis, & prouiſionis cuiuſlibet cappellaniæ cum tractu ſucceſſiuo.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Diſpoſitio intelligitur de prima vice ſine tractu ſucceſſiuo.*
3 *De prohibitione Conſtitutionis Pij, applicandi Capitulo fructus primi anni beneficiorum.*
4 *Fallit ex conſuetudine, quæ quando ſit valida, & num. 9.*
5 *Membra regulantur à natura corporis.*
6 *Ratione ſubiectæ materiæ, quæ exigat tractum ſucceſſiuum, limitatur regula, de qua num. 2.*
7 *Fauore piæ cauſæ limitatur etiam dicta regula.*
8 *De regula conquaſſationis priuilegiorum inter priuilegiatos.*
9 *De eadem conſuetudine, de qua num. 4.*

DISC. XIX.

1 Facto per Cardinalē Sfortiam, vel Cæſium legato aliquorum bonorum pro erectione tot cappellaniarum, in vnius, vel alterius familiæ cappella exiſtente in Baſilica Sanctæ Mariæ Maioris, ſub ea lege, vt fructus primi anni, in reparationem cappellæ, & in ſacram ſuppellectilem erogari deberent; Orta eſt controuerſia, inter Capitulum dictæ Eccleſiæ, & cappellanos iam prouiſos poſt notabilem temporis decurſum, in quo dictæ legis obſeruantia, per cappellanos neglecta fuerat, an illi ſatisfactum eſſet, erogando fructus primi anni, in quo ſequuta fuit cappellaniarum erectio, vel potiùs id intelligendum veniret cum tractu ſucceſſiuo, ac diſcretiuè in cuiuſlibet noui cappellani prouiſione, vt ſcilicèt prima annata fructuum, ipſius cap-

pellæ ſeruitio applicari deberet; Atque re delata ad Congregationem Viſitationis Apoſtolicæ, incertum eſt quæ reſolutio prodierit, dum poſt vnicam diſputationem ampliùs de cauſa actum non audiui; Credo tamen, quod ea prodierit iuxtà votum Capituli, pro quo ſcribebam, vtpotè probabile, cum aliqua tamen moderatione ad limites neceſſitatis, ſtante redditũum diminutione, vt generaliter contigit.

In hac autem diſputatione, Scribentes pro cappellanis, procedebant cum regula generali inſinuata *in Romana legati de Iuſtinianis diſc.* 36. reſultante ex vulgari textu *in l. bours, §. ſermone, ff. de verb.*
2 *ſignific.* vt quælibet diſpoſitio intelligatur de prima vice, abſque tractu ſucceſſiuo; Magis verò inſiſtebant in diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini, & in Conſtitutione Pij V., ſuper prohibita applicatio-
3 ne primæ annatæ integræ, vel dimidiæ, ſeu alterius partis fructuum ſpectantium ad nouiter prouiſos, ad Capitulum, ex ijs, quæ ſuper huiuſmodi prohibitione habentur *ſub tit. de Canonic. & Capitulo diſc.* 8.

His tamen non obſtantibus, Scribens pro Capitulo (etiam cum ſenſu veritatis) contrarium dicebam probabilius ex pluribus fundamentis clarè ſuadentibus dictæ regulæ limitationem, tam ex veriſimili fundatoris voluntate, quàm etiam ex ſubiecta materia reſultantem.

Primò autem, ac potiſſimùm in id ponderabam eiuſdem Baſilicæ, quinimò omnium aliarum Vrbis conſuetudinem ſu-
4 per dicta applicatione emolumentorum primi anni ad beneficium ſacriſtiæ pro ſacræ ſuppellectilis prouiſione; Et quam conſuetudinem non eſſe improbatam à Concilio, vel Conſtitutione Pij V. habetur *dicto diſc. 8. de Canonic. & Capitulo*; Dicta enim prohibitio procedit, quando emolumẽta cederent ad priuatum commodum Capituli, & Canonicorum, tanquam per ſpeciem præmij admiſſionis nouiter prouiſi; Secùs autem, vbi ex dicto rationabili motiuo, ità regulandi pro maiori commoditate illam collectam, ſeu contributionem, quæ aliàs inter ipſos Canonicos, & Beneficiatos ad hunc effectum facienda eſſet; Ideoque cum fundator optauerit, vt huiuſmodi
5 cappellani, inſignia beneficiatorum eiuſdem Eccleſiæ obtinerent, atque in choro, alijſque diuinis, ſtatutis temporibus, inſeruirent, ità conſtituentes aliqua membra eiuſdem corporis Capituli; Exindè clarè reſultare dicebam eiuſdem voluntatem, vt iſta membra regulentur cum conſuetudine reliqui corporis, atque cum debita proportione.

Secundò etiam in idem, ac ad euidentiam, ratione ſubiectæ materiæ, quoniam, cum in dies, nouas cappellæ reſtaurationes facere oporteat, at-
6 que ſacram ſuppellectilem renouare, neque deſuper aliundè prouiſum eſſet, ità perneceſſè hunc intellectum dare oportebat, ex ijs, quæ cæteris relatis plerè habẽtur *apud Cyriac. controu.* 340. *Caſtill. tom. 8. controu. cap. 42. num. 30. cum ſeqq.*, vbi pro conſueto ſtylo alij cumulantur, atque in re, quæ ad ſenſum clarè probari videtur, fruſtrà deſiderandæ veniunt auctoritates, vtpotè in quæſtione potiùs facti, quàm iuris.

Et nihilominùs dicebam ſufficere, quod verſaremur in ambiguo, vt huic magis latæ, ac benignæ interpretationi
7 locus eſſet, ratione pietatis cauſæ, ac fauore Diuini cultus, ex quibus magis cõmunis, præſertim Canoniſtarum, opinio eſt (ſequendo ſenſum *Cuman.*) vt pro perpetuitate, & reiteratione fiat interpretatio ex deductis *per Menoch. lib. 4. præſumpt. 132. num. 3., Decian. conſ. 115. nu. 3. cum ſeq. lib. 3., Genuen. in prax. Eccl. quæſt. 225., Caſtill. dicto cap. 42. nu. 22. verſ. omnium tamen ſententia &c.*

Scribentes in contrarium, dicebant id rectè procedere, quando ageretur ad fauorem piç cauſæ contra cauſam prophanam, cum tunc intraret priuilegium prædictum, ſecùs autem, dum quæſtio erat in concurſu duorum corporum æquè eccleſiaſticorum, ac priuilegiatorum,
8 ideoque dicebant intrare regulam conquaſſationis priuilegiorum inter æquè priuilegiatos, & ſuper quã regula pro conſueto moderno inepto ſtylo, magnus allegationum cumulus fiebat; Verum dicebam huiuſmodi axioma prorſus extraneum eſſe à caſu, ac propterea dictum allegationum cumulum, inanem laborem continere (vt frequenter cõtingit), quoniam vltrà plures declarationes, quas illud recipit, & præſertim, an vterque priuilegiatus ſit talis in eadem ſpecie, vel po-

Digitized by Google

potiùs, vnus in genere, & alter in ſpecie; Siuè an vnus agat de lucro, & alter de damno, cum alijs diſtinctionibus deſuper tradi ſolitis; Ceſſabat omnis difficultas ex facto, ſeu ex defectu applicationis, quoniam Capitulum non agebat cauſam propriam, ſed pro decore Eccleſiæ, & cappellæ, ac etiam nè aliàs conſumeretur propria ſacra ſuppellectilis, id petebat, cappellani autem id negabant ex proprio, & priuato intereſſe, et conſequenter prorſus impropria, ac extranea remanebat hæc inſpectio conquaſſationis priuilegiorum inter æquè priuilegiatos.

Atque vt aduertitur *dict. diſc. 8. de Canonic. & Capitul.*, iſta prouiſio potiùs rationabilis, & commendabilis dicenda eſt, quoniam libenter nouiter prouiſi in
9 eo primo anno lætitiæ, abſtinent ab aſſequutione fructuum acquirendorum, & ſic à lucro ſine iactura rei quæſitæ, poſtmodùm verò, illo primo calore refrigerato, cum magna difficultate inducuntur ad contributiones ad id neceſſarias, ex axiomate, quo etiã Legiſtæ vtuntur, quod turpiùs eijcitur, quàm non admittitur hoſpes.

ROMANA
CAPPELLANIARVM
PRO
CAPITVLO S. MARIÆ MAIORIS
CVM
CAPPELLANIS TOLETANIS.

Caſus diſputatus in Sacra Congregatione Viſitationis Apoſtolicæ, reſolutus pro Capitulo.

Facto legato erectionis certi numeri cappellaniarum cum certo annuo redditu, puta ſcutorum centum pro quolibet, ſi tractu temporis bona legata diminutionem patiantur, ſeù aliàs diminuantur fructus, adeoùt tantus redditus percipi non valeat, an diminui debeat earũ numerus, vel potiùs de eis prouiſi, diminutionem redditus pati debeant.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De ſuppletione, vel reſpectiuè diminutione, ſi deſtinatio non ſufficit.*
3 *De quæſtione an deſtinatio ſtet taxatiuè, vel demonſtratiuè.*
4 *Quod quæſtio ſit decidenda cum caſuum diſtinctione.*
5 *Diſtinguuntur plures caſus cum diuerſis deciſionibus pro eorum diuerſitate.*
6 *Quando ob diminutionem redditũ poſſint ſupprimi canonicatus, vel beneficia.*

DISC. XX.

1 DOctrina, & pietate inſignis Cardinalis de Toleto Societatis Ieſu, ſcripta hærede Imagine Beatiſſimæ Virginis in Baſilica S. Mariæ Maioris, mandauit, vt ex pretio eius bonorum, ab exequutoribus vendendorum, emi deberent tot loca montium, quorum fructus deſeruire deberent pro tot cappellanis ad Capituli nominationem prouidendis, ad rationem ſcutorum centũ pro quolibet, eoquè tempore attento, ob maiorem fructum locorum montium, duodecim cappellaniæ erectæ fuerunt, aliæquè duæ poſtea ex quodã augmento; Cum autem ex eodem caſu inſinuato *in Nepeſina diſc.* 14., loca montium, tàm in ſorte, ſeù numero, quàm in fructu, notabilem diminutionem paſſa eſſent, adeoùt dictus numerus ad præſcriptam rationem ſcutorũ centum pro quolibet, impleri non poſſet; Hinc proindè cappellani prætenſionem excitarunt, vt ſequuta duarum cappella-

Digitized by Google

piarum vacatione non poſſet Capitulum
nouam facere præſentationem, ſed debe-
rent ſupprimi, atquè ità reduci numerus,
ad effectum, vt adimpleretur fundatoris
voluntas, & quilibet cappellanus habe-
ret in redditu ſcuta centum, cum ità vix
ſexaginta obtineret; Atquè re delata ad
Sacr. Congregationem Apoſtolicæ Viſi-
tationis, contra huiuſmodi cappellano-
rum prætenſionem, prodijt reſolutio.

In diſputatione autem deſuper habita;
Scribentes pro cappellanis ſe fundabant
2 in diſpoſitione *text. in l. alumne §. Attie*,
& l. Titio ff. de annuis legat., quæ iura in
propoſito expendit *Lara de anniuerſ. &
cappellan. lib 1. cap 3 nu. 10. cum ſeqq.*

Atquè aſſumendo quæſtionem, de qua
in dicta Nepeſina diſc. 14., an ſcilicèt cer-
ta deſtinatio fauore piæ cauſæ, demon-
3 ſtratiuam indefinitè importare deberet,
fuſo calamo deducebant omnia, quæ *eod.
diſc.* 14. deducta habentur, tranſcriben-
do plenè cumulata *per Rouitum deciſione*
57., qui examinat quæſtionem ad par-
tes.

In hoc autem, ſcribens ego pro Capi-
tulo, (quod aliud non habebat in cauſa
intereſſe, niſi illud iuris nominandi, ac
maioris Eccleſiæ cultus, vnde propterea
maius intereſſe erat nominatorũ ad duas
cappellanias vacatas, quarum ſuppreſſio
petebatur); Quatenus ad iſtam quæſtio-
nem pertinet, aduertebam, vt ad tollen-
da æquiuoca, quorum incurſus in hac
4 materia facilis eſt, atq; pro cõciliatione,
ſeù congrua applicatione doctrinarum,
quæ pugnare videntur, eodem modo,
quo penè in omnibus fori quæſtionibus,
illis præſertim ambiguæ voluntatis, face-
re oportet, plures caſus diſtinguendi ve-
niant.

Primus igitur caſus eſt, vbi teſtator,
pluribus bonis in hæreditate relictis, ali-
quod pium legatum, ſeù opus relinquit ex
certo prædio, ſeù certis bonis præſtan-
dum, ſeù implendum, et tunc dictis bonis
5 deficientibus, vel ad integrum opus non
aſcendentibus, intrat quæſtio, an hæres
vniuerſalis, ex reliquis bonis in idonea
hæreditate exiſtentibus, ſupplere tenea-
tur, eaq; decidenda venit cum diſtinctio-
ne, an deſtinatio ſtaret demonſtratiuè,
vel taxatiuè; Et quatenus ſonus verborũ
importaret taxatiuam, intrare ſolet dubi-
tatio, an fauor piæ cauſæ ſit in aliquo
operatiuus ex deductis plenè *per Rouit.
deciſ. 57. Caſtill. lib. 4. cap. 54. num. 21. cum
ſeqq.* cũ alijs, de quibus plenius *in dicta
Nepeſina diſc.* 14.; Verùm hic non erat
caſus controuerſiæ, quoniam penès hęre-
dem vniuerſalem alia non aderant bona,
ex quibus huiuſmodi ſuppletio fieri poſ-
ſet, ideoq; extraneæ remanebant aucto-
ritates iſtum caſum percutientes.

Alter caſus eſt, vbi deſtinatio teſtato-
ris eſt certa, ſeù taxatiua pro certo ope-
re pio implendo, pro quo res, vel quanti-
tas deſtinata tunc ſufficiebat, deindè verò
non ſufficiat, non ex diminutione rei de-
ſtinatæ, ſed ex augmento impenſarũ pro
opere explendo, Vt puta, relinquit teſta-
tor præſtari per hæredem annua ſcuta
100. pro celebrandis mille miſſis in per-
petuum ad rationem vnius iulij (qui de
tempore diſpoſitionis importabat con-
gruum præmium, ſeù congruã eleemoſy-
nã etiam in oneribus perpetuis), ſi dein-
dè dictum ſalarium, ſeù eleemoſyna au-
geatur, quia nempè ob adauctum pre-
tium victualium non reputetur ſufficiens
ad ſubſtentationem ſacerdotis, ideoquè
cum dicto annuo redditu ſcutorum 100.
non minuendo, opus eſſet diminuere nu-
merum miſſarum; Et tunc poſita ſuffi-
cientia virium hæreditariarum, intrat
dubitatio, an debeat potiùs hæres ſupple-
re maiorem redditum ad id neceſſariũ,
vel è conuerſo ipſum pium opus minuẽ-
dum ſit; Et pro diminutione operis latè
agit *Brixianus in repertor. deciſ. Caual-
can.* verbo *verba*; E conuerſo autem pro
augmẽto ſtipendij, ſeù ſuppletione, itaùt
opus non minuatur *Genuen. in practica-
bil. Eccleſ. quæſt. 179. Ricc. Diana*, & cæ-
teri, de quibus *Barboſ. de Epiſcopo alleg.
29. numer. 7. & Tondut.* & alij de quibus
dicto diſc 14.; Sed pariter hic non erat
caſus; Tùm quia penès hæredem non
aderant alia bona, ex quibus ſuppletio
fieri poſſet; Tùm ob ceſſantem rationẽ,
cui hæc poſterior opinio innititur, nè
ſcilicèt diſponentis anima eo maiori ſuf-
fragiorum numero priuetur, cum in hac
facti ſpecie redditus quamuis diminuti
longè excederent præmium miſſarum,
& onerũ per teſtatorem ſingulis cappel-
lanis adiunctorum.

Tertius eſt caſus, vbi teſtator dotat
Eccleſiam de certo annuo redditu præ-
ſtando per hæredem, quem liberatũ eſſe
diſpo-

Digitized by Google

diſponat cum ſolutione certæ ſummæ in ſorte principali, ex qua inueſtienda teſtator opinabatur eumdem redditum percipi poſſe, et tunc ſi ex ſumma per hæredem ſoluta id non ſequatur, intrat dubitatio, an teneatur ſupplere, et de hoc punctualiter agitur *in Camerinen. dotis Eccleſiæ 22. Iunij 1650.& 9. Maij 1653. coram Meltio*, quarum prima eſt *deciſ.62. par.11.rec.*, vbi deciditur ad fauorem hæredis, quoniã huic ad liberationem obtinẽdam ſufficit præſtaſſe ſummam à teſtatore ſibi demandatã, vt aduertitur *eodem diſc.* 14.

Quartus caſus eſt, vbi teſtator ab initio, vltrà eius vires diſponit, faciendo plura legata pia, vel reſpectiuè prophana, ac demandando plura pia opera, quibus omnibus, bona hæreditaria non ſufficiant; Et tunc intrat quæſtio contributi, an iſtud æqualiter de omnibus faciendum ſit, vel potiùs legata ſeù opera pia debeant priùs integrè impleri, atquè de hoc agunt *Rouit. deciſ.* 87. *Franch. deciſ.* 236. *Capyc. Latr. deciſ.* 12. *Rub. de teſtam. ad pias cauſas cap.66. num.*141. *cum ſeqq.*, ac habetur alibi actum *hoc eodem titulo*, ſed pariter non erat iſte caſus quæſtionis, cum de tẽpore tàm primæ, quàm ſecundæ erectionis, redditus ad integram ſummam à teſtatore deſtinatam eſſe t ſufficientes.

Quintus demùm eſt caſus controuerſiæ, vbi ſcilicèt teſtator omnia eius bona deſtinauit in certa opera, ad quæ iuxtà ſummas ab eo præſcriptas, tunc illa ſufficiebant, deindè verò diminuta ſint, nequè diminutio ſuppleri poſſit ex alijs bonis, ſed ſolùm intret dubitatio, àn potiùs ipſa opera minui debeant; Et illo caſu dicebam, vt ſine dubio reſpondendum eſſet pro diminutionis excluſione, quoties id, quod pro ſingulo opere ſupereſt, ſufficit ad neceſſitatem, ideoquè ſola deficientia eſt in ea maiori prouiſione, quam diſponens ad exuberantiam, ſeù honorificentiam præſcripſit, ex regula, quam ex mente *Sac. Concil. Trid. ſeſſ.*24. *de Reform. cap.*15. habemus in materia ſuppreſſionis canonicatuum, vel beneficiorum eccleſiaſticorum, quoniam ſi certus numerus canonicorum, ſeù beneficiatorum cum pingui præbenda, ſeù pro-
6 uiſione erectus eſt, nõ ex eo, quod deindè redditus diminuantur, ſit locus ſuppreſſioni, niſi in caſu magnæ tenuitatis, & inopiæ, ob quam Eccleſiæ cultus deſeratur ex deductis *per Barboſ. ad idem Conc. vbi ſupra, & de poteſtate Epiſcopi alleg.67. num.1. cum ſequen., & de Canonicis cap.3. num.18. cum ſequen.*, dum attento etiam iſto redditu ſic diminuto in caſu cuiuslibet vacationis, multi habentur concurrentes, qui ad huiuſmodi cappellaniarum aſſequutionem anhelent, Vndè propterea ceſſabat ratio deſertionis cultus, ob quam ſuppreſſionibus locus aperitur; Nequè vrgebat ratio diminutionis ſuffragiorum, dum currentes redditus ſuperabundabant, ideoquè contentio erat de maiori ditatione cappellanorum.

ROMANA
ANNVÆ PRÆSTATIONIS
PRO
FRATRIBVS DE MARESCOTTIS

Reſponſum pro veritate.

Facto legato annuæ præſtationis ad vitam, an legatarius ab inuito hærede petere poſſit aſſignationem tot bonorum, ex quibus dictam præſtationem manu ſua percipiat; Et è conuerſo, an hæres dictam aſſignationem legatario inuito facere valeat; Et an legatarius impedire poſſit hæredi venditionem officiorum vacabilium in ipſius legatarij perſona cantantium, vt ex eorum emolumentis legatam præſtationem obtineat.

SVM-

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *De quaſtione an legata annua præſtatione debeantur tot bona, quæ tanti reddant.*
3 *Legatum relictum titulo inſtitutionis non eſt capiendum à manu hæredis.*
4 *Facto legato annuo de certa quantitate vini, poteſt aſſignari vinea.*
5 *De materia* text. in l. ſi quis argentum C. de donat.
6 *De diuerſitate rationis in hac materia inter hæredem, & legatarium.*
7 *An relicto aſſignamento de aliquibus bonis alternatiuè, fieri poſſit electio partim de vnis, & partim de alijs.*
8 *Alternatiua quandoque reſoluitur in copulatiuam.*
9 *De eodem* text. in l. ſi quis argentum.
10 *Vſufructuarius non impedit proprietario venditionem proprietatis.*

DISC. XXI.

COmes Sforzia de Mareſ-
1 cottis, numeroſam habens prolem, emit plura officia vacabilia, præſertim illud Præſidentis Cameræ in perſona vnius ex filijs, qui in Prælatura ratione dicti officij ſe conſtituit, cum libera reſeruatione decreti ad eius fauorem; Moriens autem, inſtituto hærede filio primogenito in caſtro Vigianelli, alijſquè bonis, factiſquè alijs prudentibus diſpoſitionibus ad fauorem aliorum filiorum, dicto filio Prælato, reliquit ad vitam pro eius condecenti ſubſtentatione in eo ſtatu Prælaturæ annuam præſtationem ſcutorum 2500. circiter, percipiendam, vel ex fructibus officiorum, vel ex alijs effectibus hæreditarijs Vrbis; Cumquè ſequuta morte, inter hæredem, ac Prælatum, retenta magna beneuolentia, aliqua diſcrepantia ſuper modo implendi dictum legatum orta eſſet; Hinc ſuper tribus ab vtroquè concorditer tanquam communis amicus, & Aduocatus, pro veritate conſultus fui; Primò ſcilicèt an legatarius inuito hærede prętendere poſſet aſſignationem tot bonorum, vel effectuum, ex quibus manu ſua dictam præſtationem perciperet; Secundò è conuerſo, àn hæres legatario inuito dictam aſſignationem facere poſſet, ità, & taliter, quod quicumquè futurus caſus, ſiuè bonus, ſiuè malus, ipſius legatarij damno cederet; Et tertiò, àn hæres in vim reſeruationis decreti, cogere poſſet eumdem legatarium ad venditionem officiorum.

Ad primum reſpondi, quod inter DD. in quæſtione eſt, an legato annuo reddi-tu, legata cenſeantur tot bona, ex quibus ille percipi valeat ad terminos textus *in l. ſi quis argentum Cod. de donat.*, vel potiùs ſingulis annis prętatio ſolui debeat; Pleriſquè volentibus, vt id prætendi non
2 valeat, ex regula, quod legatum capiendum eſt à manu hæredis, vt cæteris relatis firmat *Surd. de alim. tit. 9. quæſt. 41. num.* 12.; Alijs verò ſentientibus contrarium, vt cenſeantur legata tot bona, quæ legatario danda ſunt, vt manu ſua redditum ex eis percipiat ex deductis *per Soccin. iun. conſ. 60. num. 34. & ſeqq. lib. 4. Surd. conſ. 319. numer. 7. & per tot. Rota apud Buratt. deciſ 487.*; Et conferunt pro eadem opinione ea, quæ in legato alimentorum habentur *apud Pen. deciſ.* 1154, *& deciſ. 194. num. 69. par. 7. rec.*; Potiſſimè verò vbi non agatur de ſimplici legato, quod extraneo factum
3 ſit, ſed de illo, quod ſit factum filio honorabili titulo inſtitutioois, quo caſu non intrat regula, vt legatum capi debeat à manu hæredis ex deductis *apud Buratt. dicta deciſ 487.*

Retēta verò hac ſecũda opinione, quę magis recepta videtur; Hinc proindè, tã in primo, quã in ſecundo puncto reſpondendum eſſet pro eo, qui hanc aſſignationem peteret, vel reſpectiuè facere vellet, cum ex natura correlatiuorum, vtriuſquè puncti, ſeù dubij, eadem ſit ratio, eademquè reſolutio; Ad quod conferunt ea, quæ ex *Baldo in eadem l. ſi quis argentum num. 6., & Tiraquell. de retract. conſangu.* §. 1. *gloſ. 6. num.* 20., &
4 alijs, habentur *apud Capyc. Latr deciſ.* 11. *num.* 4., quod ſcilicèt facto legato annuo Religioſis tot ſalmarum vini, poſſit, vel reſpectiuè debeat eiſdem aſſignari vinea, quæ dictam vini quantitatem fructare ſolita ſit.

Verùm his non obſtantibus, contrarium in hac facti ſpecie dixi veriùs videri,

ri, quoniam præmiſſa procedunt, vbi legatum eſſet indefinitum, ac perpetuum,
5 vndè propterea, ex diſpoſitione, vel ratione dicti textus *in l. ſi quis argentum*, dici poſſent legata tot bona in proprietate; Et de cuius textus diſpoſitione habetur præſertim *per Rotã in Romana ſupplementi dotis 5. Decembris 1653. coram Cerro*, & inſinuatur *in Romana fideicommiſſi de Ceſijs ſub tit. de fideicom. diſc.* 134. & alibi; Secùs autem vbi (vt in præſenti) agatur de annuo legato ad vitam pro ſubſtentatione in eo ſtatu, in quo teſtator filium legatarium cõſtituerat, cum tunc, nequè ratio, neq; diſpoſitio dicti textus intret, vt admittunt ijdem *Soccin. dicto conſ.* 60. & *Surd. dicto conſ.* 319., ideoquè remanet legatum quantitatis, non autem ſpeciei.

Dicebã tamen, quod in hoc propoſito aliqua dignoſci videatur claudicatio inter hæredem, & legatarium, vt ſcilicèt legatario volente exigere aſſignamentũ ex ijſdem officijs, aliſquè effectibus Vrbis, id ei negari non deberet; Tùm ex
6 voluntate teſtatoris ità diſponentis, dum dixit dictam præſtationem percipi debere, vel ex officijs, vel ex bonis Vrbis tãquam magis promptis, & explicitis; Tùm etiam ex officio, ſeù arbitrio Iudicis, nè ſingulis annis, ac temporibus cogeretur ille, qui in Prælaturæ ſtatu conſtitutus eſt, ac propterea in dies indiget pecunijs pro eius ſubſtentatione, habere incommodum exactionis, atq; denegata prompta ſolutione, litem ſuſcipere, iuxtà ea, quæ in praxi recepta ſunt de alimentorum aſſignatione facienda clerico debitori iuxtà diſpoſitionem textus *in cap. Odoardus de ſolut.*, cum ſimilibus.

Secùs autem in caſu conuerſo, ideoq; intrare non videtur ratio correlatiuorum, ratione ſubiectæ materiæ, ſeù qualitatis legatarij conſtituti in ſtatu Prælaturæ, cuius ratione, iuxtà curſum Curiæ, munera pro ſeruitio ſedis Apoſtolicæ in Præfecturis, ac Nuntiaturis exercere oportet (vt meritò, atq; cõmendabiliter in hoc Prælato contigit, qui poſt aliquas Præfecturas munus Inquiſitoris Inſulæ Meleuitanæ, deindequè Nuntiaturas Poloniæ exercuit, et nunc illam Hiſpaniæ exercet); Et conſequẽter incõgruũ eſſet, vt cogendus veniret tot bona accipere, quorũ culturę, ac adminiſtrationi vacare cogeretur, cum incerto etiam fructu, ob caſus, qui in fructibus ratione ſterilitatis, vel ex alio accidenti cõtingunt; Ideoquè diuerſa eſt ratio hæredis, ac legatarij, nequè correlatiuorum æqualitas intrat ob rationis diuerſitatem.

Et quamuis quæſitum etiam eſſet, an legatarius hoc aſſignamentum à teſtatore demandatum alternatiuè, vel in offi-
7 cijs, vel in alijs bonis Vrbis, eligere poſſet de vtraquè ſpecie; Atquè in hoc dicerem, quod de ſtricto rigore iuris id non liceret per *text. in l. ex toto §. ſi ità legatum ff. de legat.* 1., vbi deciditur, quod legato certo numero ſeruorum, vel eorum æſtimatione ad rationem ſcutorum decem pro quolibet, non poteſt legatarius eligere partim de ſeruis, partim de pecunia, atq; ità ex eodẽ textu notant ibidem *Ripa, Iaſ.*, & alij, de quibus *Grat. diſcept.* 248. *num.* 31.; Nihilominus credebam, vt etiam in hoc præcluſum non eſſet Iudicis arbitrium, ex dicta ratione interponendum, ex recepta propoſitione, de qua in omni ferè materia præſertim *ſub tit. de fideicom.*, & ſub altero *de credito*, vt
8 non ſemper alternatiua capienda ſit in eius propria, ac naturali ſignificatione, ſed quandoquè reſoluatur in copulatiuã pro facti qualitate, quodquè teſtator bona Vrbis cumulauerit cum officijs in gratiam legatarij, præſertim dicta ratione accedente.

Ad textum verò *in dicta l. ſi quis argentum*, reſpondebam, illius diſpoſitionem procedere in gratiam donatoris, vt
9 ità ab eo onere ſe liberaret, vt aduertunt communiter Scribentes; Secùs autem fauore hæredis contra legatarium, qui in hac parte cenſetur prædilectus ex deductis *per Surd. de alim. dicto tit. 9 quæſt.* 40. *num.* 32. & *quæſt.* 41. *num.* 10. & *per tot.*; Et in ſumma iſta videtur, ad inſtar aliarum, quæſtio potiùs facti, quàm iuris, certam, ac determinatam regulam non recipiens, ſed in ſingulis caſibus pro facti qualitate ex veriſimili teſtatoris voluntate, ſiuè ex qualitate legatarij, vel operis, prudenti iudicis arbitrio decidenda.

Demum quoad tertium, & vltimum quæſitum; Quamuis *Surd. dicto conſ.* 319. plura iura ponderet ad probãdum, quod hæres in præiudicium legatarij, eoquè
10 inuito, alienare non poſſit bona, ex quibus annua præſtatio ab eodem legatario

obti-

Digitized by Google

obtinenda eſt; Attamen contrarium in hac facti ſpecie dixi verius per textum expreſſum *in l. fundi Trebatiani ff de vſu, & vſufruct. legat.* cum concordantibus, de quibus *ſub titulo de ſeruit. diſcur. 65.*, vbi de concluſione, quod per legatum vſusfructus, vel habitationis, non impeditur hæres dominus proprietatis, illam vendere.

Clariùs autem in hac facti ſpecie, dum agebatur de officijs vacabilibus periculo vacationis ſubiectis, cū perpetuo præiudicio hæreditatis, ac ſucceſſorum, ſtāte perpetuo, ac ſucceſſiuo fideicōmiſſo ordinato per eundē teſtatorem, cuius veriſimili voluntati id aduerſari videtur, ac etiam ex axiomate, vt quod vni non nocet, & alteri prodeſt &c.

Hæc reſpondebam vt mihi vera videtur in pūcto iuris; Laudabā verò magis prudentialia temperamenta inter fratres beneuolos congrua, vt ſequutum fuit.

ROMANA

LEGATI

PRO

ANNA DE GVARDIA

CVM

PETRO DE LVPIS.

Caſus diſputatus coram A. C., poſteà concordatus.

De legato annuæ præſtationis relicto ei, qui in eodem teſtamento deputatus eſt tutor filiorum teſtatoris, an, & quando ceſſet ob tutelam recuſatam, vel aliàs ceſſatam tanquam ipſius correſpectiuum, necnè.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An legatum factum tutori ceſſet ob ceſſatam tutelam, datur diſtinctio.*
3 *Quod indiſtinctè ceſſet, neque dicta diſtinctio intret.*
4 *Quando hæc ſecunda opinio procedat.*
5 *Quod iſta ſit quæſtio voluntatis, & facti, & quomodò decidi debeat.*
6 *Vt in dubio præſumptio ſtet pro ceſſatione legati.*
7 *De circumſtantijs facti pro ademptione, vel ècontrà.*
8 *De eodem.*
9 *De alio caſu controuerſiæ ſuper eodem puncto.*
10 *Tranſitus ad ſecunda vota non eſt cauſa ademptionis legati, ſed benè iunctus cum deſertione tutelæ.*

DISC. XXII.

N. De Guardia, Annæ filiæ in pupillari ætate exiſtenti, in teſtamento tu-
1 torem, & pro tempore curatorem deputauit Petrum, cui cum expreſſione amoris, & beneuolentiæ, ac etiam in remunerationem incommodi, & laboris, ac aliàs omni meliori modo, reliquit annua ſcuta 20.; Cumq; ante obitum idem teſtator dictam filiam nuptui tradidiſſet, atque in apoca dotali declaraſſet, quod eam eximebat à tutore, vel curatore in teſtamento deputato, transferendo quamcumque adminiſtrationem in ſponſum, ac reſpectiuè pro tempore virum; Hinc proptereà, ſequuta morte teſtatoris, orta eſt controuerſia inter dictos Annam, & Petrum, ſuper dicti annui legati præſtatione, quam hæres ceſſatam eſſe dicebat, ob ceſſatam cauſam legandi; Et introducta cauſa coram A.C., informantibus tantùm cauſę Patronis hinc indè, prodijt decretum relaxationis mādati pro prima annualitate ad fauorem Petri, ideoq; (iuxtà frequentiorem conſuetudinē Curiæ in hoc Tribunali A.C., alijſque Iudicibus primæ inſtantiæ, aſſu-

mendi

mendi Aduocatum poſt cauſam iam vulneratam) ad Annæ defenſionem euocatus fui; Et quãuis inferiùs deducẽda pro hęrede more Aduocatorum nimiùm exagerata fuiſſent; Nihilominùs cum cauſa non eſſet integra, atq; ageretur de puncto coniecturali, in quo nimiùm operatur arbitrium Iudicis, cuius, ac etiam meam beneuolẽtiam Petrus lepidus curialis habebat, idcircò eum à decreto remouere non potuerunt, atque me etiam conſulente, honeſta concordia controuerſiam terminauit.

In vnica igitur diſputatione habita; Dicebam ſcribens pro hærede, quod in hoc puncto, an tutor, cui legatum relictum eſt à teſtatore, qui eumdem in tu-
2 torem, vel curatorem eius filiorum deputauit, illud aſſequatur ceſſata tutelæ, vel curæ adminiſtratione, duas habemus opiniones, Vnam *Salyceti*, ac aliorum ſequentium diſtinctionem traditam *per text.in l.Neſennius ff.de excuſat. tutorum*, vt ſcilicèt ceſſet illud legatum, quod conſtet intuitu tutelæ, vel curæ relictum eſſe, non autem illud, quod factum ſit principaliter intuitu perſonæ, quodq; aliàs etiam ſine tali onere teſtator fuiſſet relicturus, atque hanc ſequuntur plures relati *per Guttier.*, qui eam ſequitur, magisq; communem dicit *in tract. de tutelis par. 1. cap. 22. numer. 14.*, & referunt *Hodiern.ad Surd.dec.38.Capyc.Latr. conſult 106.nu.14.Carpius de execut.ſeſt. lib.1.cap.18.*

Altera verò eſt opinio *Iacobi de Beluiſio*, *& Romani*, ac ſequacium volentium, vt huiuſmodi diſtinctio procedat de iure antiquo *Digeſtorum*, ſecùs autem attento iure nouiſſimo *Authenticorum in §.bis omnibus auth. de hæred.& falcid.*,
3 quam ſequuntur, ac veriorem probant *Menoch.* qui alios cõgerit *lib.4.præſumpt. 124.Surd.Baez.*& alij cumulati *per Carp. dicta quæſt. 18. & Capyc. Latr. dicta conſult.106.num.11.cum ſeqq.*, vt ſcilicèt indiſtinctè, dicto iure attento, ſiuè legatũ relictũ ſit intuitu tutelæ, ſiuè nõ illud ceſſet, tutelæ non acceptata, vel recuſata; Vndè propterea ſcribẽdo more Aduocati, atque congeſtis auctoritatibus relatis per allegatos, oſtẽdere conabar, quod hæc eſſet magis communis, & recepta, proindèq; nil ſuffragaretur, an legatum prædictum diceretur principaliter relictum ob cauſam amoris, & beneuolentiæ priùs expreſſam, vt inſiſtebant ſcribentes in contrarium.

Reflectendo autem ad veritatem, dubitabam de motiuo; Quidquid enim ſit de veritate huius ſecundæ opinionis, quę licèt magnum habeat ſequacium cumulum, nihilominùs, vt pluries expertus ſum, nõ de facili in foro recipitur; Adhùc
4 tamen ceſſabat eius applicatio ad factum, cum ea probabiliter recipienda videatur in caſu culpoſæ recuſationis, vel reſpectiuè dimiſſionis, tanquam in pœnam ingratitudinis, quæ ità ergà teſtatorem à legatario committi videtur, vndè propterea ex præſumpta indignatione, tacita, ſeu præſumpta ademptio reſultet, & in his terminis loquuntur dictæ opinionis ſequaces; Secùs autem, vbi ſine aliqua tutoris culpa id proueniat; Putà ex facto eiuſdẽ teſtatoris, (vt in pręſenti), vel ob ſuperuentam adultam ætatem, ſeu ex alia iuſta cauſa, adeoùt omninò ceſſet dicta ratio ingratitudinis, ſeu præſumptæ indignationis, vel etiam ceſſet altera, quæ contrà legatarium forſan vrgere poſſet immutatæ beneuolentiæ, ſeu fiduciæ, quia ſcilicèt reuocato iſto tutore alium deputaſſet, ex ijs, quæ cæteris allegatis habentur plenè *apud Surd.dec.38.*; Hæc autem omnia in præſenti ceſſabant, dum immutatio adminiſtratoris proueniт à rationali motiuo id committendi eiuſdem pupillæ, vel minoris ſponſo, ac reſpectiuè viro.

Quare firma remanente diſtinctione textus *in dicta l. Neſennius*, quæſtio erat potiùs facti, & applicationis quàm iuris, ideoque non habens certam, ac determinatam regulam, ſed pendens ex ſingulorum caſuum particularibus circumſtantijs, ex quibus pro prudentis Iudicis ar-
5 bitrio, ambigua diſponentis voluntas deſumenda eſt, ad effectum inſpiciendi, an in vna, vel altera diſtinctionis parte verſemur; Solaque iuris diſputatio cadere videtur ſuper ſtatuenda præſumptione in dubio, cui ſcilicèt illa aſſiſtat, an hæredi, vel legatario; Idq; nimiùm refert; Tùm ob onus probationis, quod transfertur in eum, cui præſumptio reſiſtit; Tùm etiam ob pondus, ſeu efficaciam coniecturarum hincindè colluctantium, vt in pari, vel parùm inæquali concurſu potior ſit conditio eius, cui præſumptio aſſi-

aſſiſtit; De reliquo enim quoad ſingularum coniecturarum vim, & efficaciam, iuxtà generalem coniecturalium naturam, fatuitas eſt, certam, ac generalem regulam ſtatuere, ſiue coniecturas in vno caſu approbatas, vel reiectas, in quocumque alio recipere, vel reijcere, quoniàm ſtant benè ſimul, vt aliquæ coniecturæ in vno caſu, ob illius facti circũſtantias eſſent validæ, atq; in altero, ob circumſtantias diuerſas, eædem, ac maiores ſint inefficaces, velècontrà.

In dubio autem, magis communis recepta opinio videtur, vt præſumptio aſſiſtat hæredi contrà legatarium, quod ſcilicèt præſumatur principaliter legatum
6 relictum eſſe intuitu tutelæ *per tex. in dicta l. Neſennius, & l. ſequ. cum concord.*, vt cæteris cumulatis probant *Menoch. dicta præſumpt. 124. num. 1. & ſequen., Surd. dicta deciſ. 38. num. 3., Capyc. Latr. dicta conſult. 106. num. 23. & ſequen.*; Eaque probabilior videtur, vbi præſertim agatur de extraneo, ergà quem nulla obligatio naturalis, vel ſanguinis ratio vrgeat ad eum prouidendum, grauando proprios filios, ergà quos regulariter maior affectio præſumitur; Ideoque in hac facti ſpecie dicebã, quod hæredi ſufficibat dicta iuris præſumptio, donec legatarius diuerſam voluntatem probaret, vt inſinuatur etiam *ſub tit. de ſeruit. diſc.* 50.

In hac autem voluntate probanda; Scribentes incõtrarium ſatis inſiſtebant in illis verbis, *per ſegno dell' affetto, che li porta*, primo loco prolatis, quaſi quod iſta fuiſſet principalis cauſa legandi; Verùm videbatur ſatis leuis coniectura, dum immediatè, ac per copulam, in eadem oratione ſubiuncta erant alia ver-
7 ba, *& per l'incommodi, e fatighe*; Potiſſimè, quia in eadem periodo, ac vnica oratione continebantur deputatio tutelæ, & curæ, ac legatum, quod potiùs magnum erat argumentum correſpectiuitatis; Altero etiam adminiculo in contrarium vrgente per argumentum à contrario ſenſu deductum *apud Menoch. cõſ. 346. num. 12., & dicta præſumpt. 124. nu. 11. & per Rot. deciſ. 636. num. 6. & 7. par. 4. rec. tom. 3. & in Firmana codicillorum 1. Martij, & 15. Nouembris 1649. coram Cerro deciſ. 250. & 349. par. 10. rec.*, vbi pro legatario conſideratur, quod annuum legatum relictum erat ad vitam legatarij, ideoq; teſtator cõſiderauit illius durationem etiam poſt expletam tutelam, vel curam, quod in præſenti ceſſabat.

Credebam tamen, quod maior probabilitas legatario aſſiſteret, ex alijs circumſtantijs facti inſimul, ac vnitim à me ponderatis, quamuis per ſcribentes in contrarium non deductis, & in quibus magis, quàm in verbis, ſemper inſiſtendum eſt, pro ambigua defuncti voluntate indaganda; Attenta ſcilicèt in primis
8 amplitudine patrimonij, cuius in vnica filia fœmina, alijs legatis non multùm onerata, ſatis modicum onus erat; Ac etiam attenta non leui affectione, quam teſtator viuens habebat ergà legatarium, cuius opera in omnibus eius negotijs vtebatur; Item quià poſtquàm dictam filiam collocauerat, eiuſque viro adminiſtrationem dederat, ideoq; ſciebat ceſſaſſe onus tutelæ legatario demandatũ cum aliquo tẽpore ſuperuixiſſet, atq; diſpoſitorũ rectè cõſcius eſſet, dũ ſuper eis oretenùs aliquas fecit declarationes; Attamẽ nil dixit in cõtrariũ, quibus omnibus inſimul ponderatis vnà cum dictis verbis, quæ vnicè pro legatario deducebantur, videbatur, quod ei maior aſſiſteret probabilitas, vndè propterea conſului Annæ viro, vt curaret, eo quo poſſet modo, concordiam obtinere, vt credo ſequutum.

Tũc etenim pro legati ceſſatione probabilius reſpondendum videtur, quamuis vrgerent adminicula affectionis, quodque ceſſante etiam cauſa tutelæ, teſtator eſſet relicturus, quandò ſcilicèt tutor, ex eius facto merè voluntario, tute-
9 lam acceptare recuſet, ſiue illam acceptatam deſerat, adeout huiuſmodi actus teſtatori ignotus, veriſimiliter dici valeat cauſa diminutionis prioris beneuolentiæ, ac inductiuus iuſtæ indignationis, iuxtà facti circumſtantias.

Ideoque *in vna Firmana vſusfructus* pro Beatrice Vagnarella cum Anna Catalana, eius matre, de qua habetur actum *ſub tit. de ſeruitutibus* ad materiam vſusfructus *diſc.* 50, diſputata *in Rota coram Albergato*, & in qua principalis diſputatio erat ſuper puncto, an legatum vſusfructus vxori relictum, reſolueretur in alimenta iuxtà conſuetudinem *Bulgari*, vel potiùs importaret vſumfructum forma.

malem, vt Rota credidit, magnam mihi intulit admirationem illa reſolutio; Non quidem ſuper dicto articulo, quoniàm cum ſit iuris, ac merè coniecturalis, varia eſſe ſolent ingenia, quamuis ab omnibus ad veritatem reflectatur.

Sed ob non curatam ceſſationem legati, ſiue vno, ſiue altero modo factum eſſet, dum eodem contextu vxor relicta fuerat tutrix communis filiæ pupillæ hęredis inſtitutæ, atque culposè tutelam deſeruerat ob tranſitum ad ſecunda vota; Et tamen *iſtud* motiuum in deciſione neglectum fuit; Quinimò cum inculcatum fuiſſet pro obtinenda noua audientia, id nõ fuit attentum, ex eo fundamento in deciſione deducto, quod tran-
10 ſitus ad ſecunda vota, ceſſante expreſſa pœna caducitatis nõ eſſet ſufficiens cauſa ademptionis, ſeu ceſſationis legati; Verùm hoc videbatur æquiuocum clarum, quoniàm dicta legati ceſſatio, non deducebatur ex ſolo tranſitu ad ſecunda vota, tanquàm eius pœna, ſed ex præſumptione ceſſatæ voluntatis defuncti deducta à probabili indignatione, ob voluntariè deſertam filiæ tutelam, ex culpoſa, parumque viro defuncto grata cauſa tranſitus ad ſecunda vota; Ideoque in hac parte intellectus non acquieuit, atq; omninò parum probabilis viſa eſt reſolutio, licèt nequè illa placeret ſuper altero puncto interpretationis legati vſusfructus ex deductis in dicta propria materia *diſc.50.de ſeruit.*

IANVEN.

LEGATI

PRO

BRIGNOLIS.

Diſcurſus pro veritate extrà Curiam.

An & quandò legatum factum vxori cum onere habitandi cum filijs, ob iſtorum mortem, vel abſentiam, ſeu aliud impedimẽtum, tanquàm à ceſſante cauſa legandi, ceſſet, necnè.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Recepta eſt diſtinctio* Decij.
3 *Quando conſtat, quod legatum ſit in gratiam filiorum, ſine dubio ceſſat.*
4 *Secùs è conuerſo.*
5 *Quid in caſu mixto, quod ſit in gratiam vtriuſque.*
6 *Vbi agitur de alimentis, præſumptio eſt fauore legatarij.*
7 *Idem vbi de habitatione.*
8 *Quod attendi debeat præponderantia.*
9 *Ponderantur coniecturæ fauore legatarij, præſertim vxoris.*
10 *Declaratur, in quibus terminis iſta quæſtio procedat.*
11 *Legatum habitationis eſt onus, & non fauor.*
12 *De circumſtantijs, ob quas ſit in gratiam hæredis.*
13 *De eodem fauore hæredis.*
14 *Matri educanti filios debentur alimenta.*
15 *Reſpondetur coniecturis aſſiſtentibus legatario, de quibus num.9.*
16 *Quod mors ciuilis in hoc æquiparetur naturali.*

DISC. XXIII.

N De Brignolis,in teſtamē-
to mandauit, vt eius filij
hæredes inſtituti, in in-
1 fantili, vel reſpectiuè pu-
pillari ætate conſtituti,
educari deberent penès
eius vxorem, ac reſpectiuè matrem, vi-
duitatem tamen ſeruantem,dictoque ca-
ſu illi danda eſſet habitatio cum eiſdem
filijs in domo deſignata; Cum autem
duo tantùm ſupereſſent filij, quorum
vnus de tempore mortis teſtatoris erat
infans, vel reſpectiuè pupillus, Alter ve-
rò maior; Atque minor ſucceſſiuè maior
factus, à patria de Superiorum mandato
exulare coactus eſſet; Hinc prætendere
cœpit alter filius maior, qui educationi
commendatus non erat, vt reſolutum eſ-
ſet dictum legatum habitationis ad fauo-
rem vxoris; Atque pro veritate deſuper
conſultus.

Reſpondi, quod in hoc articulo, an
legatum factum vxori cum onere,vel cō-
ditione habitandi cum filijs,per iſtorum
2 mortem, vel receſſum tanquàm à ceſſan-
te cauſa, ceſſet, ex veterum ſententia *De-
cius conſil* 601., qui in hoc diſtinguendi
modo per moderniores communiter eſt
receptus, tres caſus diſtinguit.

Primò nempè, vbi tale onus adie-
ctum legato facto vxori,reſpiciat princi-
paliter fauorem, ac intuitum filiorum,
& tunc omnes concordant, vt ceſſante
cauſa legandi, expiret legatum *ad text.*
3 *in l.illis libertis in fin ff de cond.& demon-
ſtrat.l.Seio in princip ff. de annuis legatis*,
Bart.Salycet.& alij *in l* 1.*Cod.de legat. An-
charan.conſ* 185.& 237.vtrobique *nu.* 1.,
quem poſt *Dec. dicto conſ.*601. *in princip.*
cæteri ſequuntur, de quibus *Menoch.lib.*
4.*præſump.*123. *num* 21.*conſ.*146.*num.* 1.
& 970.*num* 27.*& ſequen Surd. de alim.
tit.*8.*priuil.*23.*num* 8. *Cyriac. controu.* 50.
num. 19. & 20. *Arias de Meſa lib.*2. *var.
reſol.cap.*4.*num.*23.*Peregrin.de fideic.art.*
16.*num.*148.*Franch.deciſ.*58. *num.*4. *vbi
adden.*, & tanquàm abſolutum admittit
Rota in Ferrarien.legati 4.*Febr.*1626.*co-
ram Manzanedo deciſ.*636 *par.*4.*rec.tom.*
3.*num* 3 *& ſequen.*,*& in Firmana codicil-
lorum* 1.*Martij*, *&* 15.*Nouembris* 1649.
*coram Cerro impreſſ.dec.*290.*&* 349.*p.*10.

Alter caſus eſt, vbi reſpiciat ſolum
commodum, & fauorem vxoris; Et tunc
ècōuerſo eſt pariter abſolutum,vt mors,
4 vel aliud impedimentum illorum, cum
quibus habitatio eſt demandata,nullate-
nùs legatariæ præiudicet, vt apud alle-
gatos.

Tertius eſt caſus mixtus, quia nempè
cauſa legandi reſpiciat commodum vtri-
uſque, & tunc diſcrepant DD.; Aliqui
5 enim volunt, vt adhùc legatum ceſſet,vt
*ex Peregr.dicto art.*16.*num.*149.*Menoch.
dicto conſ.* 970. *poſt num.* 43.; Alij verò
magis communiter tenent, vt in caſu
mixto præponderare debeat fauor lega-
tarij *per text.in l.*1.*Cod.de legat.* vbi DD.
Dec.dicto conſ 601., quem ità intelligunt
idem Peregr. ſibi contrarius *conſ.*38. *poſt
num.*8.*lib.*2.*verſ.tum autem*, *& Menoch.
conſ.*146.*poſt num.*14.*verſ.ſexto dato &c.
Franch.dicta deciſ.*58.*nu* 4. cum alijs *per
Arias de Meſa dicto lib.*2.*var.cap.*5.*num.*
19.,vbi teſtatur,quod hæc opinio eſt fre-
quentius recepta,vt recepit *Rota in dicta
Firmana codicillorum* 1. *Martij*, *&* 15.
Nouembris 1649.*coram Cerro deciſ.* 290.
& 349.*par.*10.*rec.* reprobatis in ſpecie
*Menoch.dicto conſ.*970.*& Cyriac.controu.*
50., qui dictam controuerſiam edidit in
allegata *Ferrarien. legati coram Manza-
nedo impreſſ.deciſ.*636 *par.*4.*rec.tom.*3.,in
qua ſuccubuit.

Et quando hæc opinio fauore legata-
rij pati poſſet aliquam difficultatem in
alijs legatis, magis tamen de plano pro-
6 cedit, vbi agatur fauore alimentorum,in
quibus, ſemper legatarij fauor præpon-
derat; Ideoque ſpeciale dicitur etiam per
contrariæ ſententiæ auctores, vt defi-
ciētia conditionis non cauſet illius expi-
rationem *per text.in dicta l.*1.*Cod.de leg.*
vbi *Bart.& l.Caio*, §.*Imperator de adim.
leg.cum concord per Peregr.dicto conſ.*38.
*num.*3.*Menoch.dicto conſ.*146.*num.*15.&
admittit *dicto conſ.*970. cum alijs *per A-
rias de Meſa dicto cap.*4.*num.*21.

Cum igitur in hac facti ſpecie agere-
tur de legato habitationis, quæ eſt pars
alimentorū, vt aduertunt *Berou. conſ.*24.
*n.*8. *lib.*2.& alij,de quibus in his terminis
7 *per Arias de Meſa dicto cap.*2 *num.* 10.*&
cap.*6. *num.*4.,hinc dictum priuilegium
intrare videbatur.

Deducebam iſta in forma diſcurſiua,
vt inſinuaretur, quid in materia DD.di-
cant;

Digitized by Google

cant; Mihi autem videtur, vt in iſta, potiùs facti, ac voluntatis, quàm iuris quæ-
8 ſtione, inſpicienda ſit fauoris, vel affectionis præponderantia, ex vero principio, quod mixtum aſſumit qualitatem illius ſimplicis, de quo magis participet, vt in his terminis ingenioſè de more obſeruat *Eugen. conſ. 49. lib. 2. ex num. 18.* & ſequitur *Arias de Meſa dicto cap. 5. num. 21.*

Ideoque difficultatis cardo totus in facto, conſiſtere videbatur, an ſcilicèt habitatio relicta eſſet vxori intuitu ipſius, vel filiorum, vel vtriuſque; Et quod ipſius vxoris, vel ſaltim vtriuſq; reſpectus habitus fuerit, ſuadere videbantur; Pri-
9 mò regula generalis, vt in dubio legatum potiùs intuitu, & fauore legatarij quàm tertij factum cenſeatur, maximè vbi agitur de vxore, uel alia perſona dilecta, quidquid ſit de libertis, alijſque perſonis ſeruitorijs, vt rectè poſt antiquiores ab eis allegatos firmant *Menoch. lib. 4 præſumpt. 123. num. 1. & ſequen. & conſ. 146. num. 9. Peregr. dicto conſ. 38. poſt num. 10.*, vbi conſiderat diſtinctionem vxoris, vel alterius perſonæ dilectæ, à libertis, vel alijs perſonis ſeruitorijs *Arias de Meſa dicto cap 2. num. 2 & 3. Merlin. lib. 2 controu. 40. num. 37. Rot. dicta deciſ. 636. num. 5. par. 4. rec. tom 3.* & in allegatis *Firmana codicillorum coram Cerro deciſ. 290. & 349. par. 10. rec.*

Secundò ob qualitatem rei legatæ, nempè habitationis, cum enim cohabitatio mutua inter matrem, & filios ſit connaturalis, duraque ſit ſeparatio, ideò vtriuſq; cohabitare debentis fauor à teſtatore conſideratus cenſetur, vt *per Peregr. dicto conſ. 38. num. 8. verſ. cum autem in fine.*

Tertiò ob cōditionem viduitatis vxori impoſitam, vt poſt *Dec conſ. 485. num. 7. & Signoroll. de Homod. conſ. 179. ad fin.* benè proſequitur *Arias de Meſa dicto cap. 2. num. 4. & ſequen.*, atque iſtam coniecturam ſatis conſiderauit *Rota in alleg. Firmana codicillorum coram Cerro deciſ. 290. & 349. par. 10.*

Quartò, quia teſtator reliquit onus habitationis ſub libera voluntate vxoris per illa verba, *Che ſi compiacerà &c.*, quo caſu receptum eſt, vt onus non cenſeatur adiectum principaliter contemplatione filiorum, vt poſt *Soccin. ſen. conſ. 69. num. 6. lib. 1. Menoch. dicta præſumpt. 123. num. 14. Peregr. dicto conſ. 38. nu. 13. Arias de Meſa dicto cap. 5. num. 4.*

Quintò pro vxore legataria faciebat, quod ipſa per multum tempus educauerat filios, eoſq; penès ſe habuit, ideòq; dū iam teſtatoris præcepto ſatisfecit, non debebat commodo legati priuari, ſi per eam non ſtabat quominùs continuetur, vt latè per iura, & rationes probant *Menoch. conſ. 146. num. 19. & Arias de Meſa vbi ſupra cap. 2. num. 8. per text. in l. meuia 13. in principio ff. de annuis legatis.*

Sextò vbi agitur de legato, quod veriſimiliter teſtator feciſſet, etiā deficientibus filijs, tunc cenſetur, quod ad vxorem habuerit reſpectum, vt poſt *Dec., & Soccin.* & alios *Menoch dicta præſumpt. 123. num. 9. & conſ. 146. poſt num. 11.*; Tale autem videbatur iſtud legatum habitationis tribuendæ vxori viduæ, quæ durante ſtatu viduitatis dicitur in coniugio perdurare, ideoquè præſumitur, vt teſtator deſiderauerit continuationem habitationis vxoris viduæ in propria domo, vt in puncto per deficientiam cōditionis ex banno filij, cum quo vxor habitare debebat *Arias de Meſa vbi ſupra cap. 6. num. 1. 2. & 3.*

Pro meliori autem veritatis indagatione, ego deſideraſſem videre totum teſtamentum, ad effectum colligēdi ex alijs eius partibus affectionem teſtatoris ergà vxorem, & quomodò eam tractauerit, vt exindè argumentum voluntatis melius poſſet deduci; Attenta verò ſola particula tranſmiſſa, credidi cum modica difficultate, vt verſaremur in primo caſu diſtinctionis, quod nempè demandatum eſſet præſtari habitationem vxori in ſolam gratiam filiorum, ac intuitu eorum educationis, adeoùt ceſſante cauſa, ceſſaret obligatio illam præſtandi; Diligen-
10 ter etenim conſideratis caſibus poſitis per DD. ſupra allegatos, ac alios per eos adductos ſuper iſto articulo diſſidentes, omnes loqui videntur in terminis legati facti vxori de aliqua re ſub onere, vel cōditione habitationis cum filijs, adeoùt legatum conſiſtat in aliā re, quàm in habitatione, quæ non eſt legatum, ſed potiùs conſideratur tanquam onus, vt poſt *Bart. in l. 1. Cod. de legat.* egregiè *Eugen. dicto conſ. 49. num. 25. & ſeqq.*

Quodque

Quodquè habitatio faciẽda cum alio,
dicatur onus, & non fauor, vel commo-
dum,firmat generaliter *Rot.* alijs allega-
tis *apud Buratt.deciſ.354. num.4.*,& pro-
11 bat *text. in l.qui concubinam 29. §.vxori*
ff.de leg.3. ; Quæſtio enim eſt,àn condi-
tio,vel modus, ſeù onus habitandi quali-
ficet aliud legatum,illudquè faciat cauſa-
tiuum ; Ideoquè cum in hac facti ſpecie
nullum legeretur legatum factum vxori,
quæ in teſtamento nominata fuit ſola
occaſione præcepti iniuncti filijs mino-
ribus , vt penès eam educari debeant;
Hinc ſequi videbatur, vt habitatio non
eſſet ei relicta per modum legati , ſed
tantùm per viam diſpoſitionis conſequu-
tiuæ, & acceſſoriæ ad præcedentem edu-
12 cationem filiorum, vt clarè ſonant ver-
ba teſtamenti, ibi , *laſcia che li figli ſia-*
no alimentati appreſſò la Signora Iſabella,
& in tal caſo laſcia,che le ſia data l'habita-
tione inſieme con detti figlioli, adeoùt ha-
bitatio demandetur tanquam neceſſaria
educationi, quæ fieri non poteſt penès
matrem, niſi habitet in eadem domo cũ
filijs, vt benè oſtendit illud verbum ;
In tal caſo.

Idquè apertius probari videbatur ex
limitatione temporis , ibi , *per tutto il*
tempo, che ſi compiacerà di viuere con det-
ti figlioli; Legatum etenim habitationis
factum intuitu legatarij,fieri ſolet ad vi-
tam ; Et clariùs probari videbatur ex fi-
nalibus verbis diſpoſitionis,ibi,*non oſtan-*
te, che viuerà,e ſarà come ſopra in dette
caſe alla cura,e gouerno di detti ſuoi figlio-
li, ergò viuere,& habitare, quod factura
erat in domo , conſideratum fuit à teſta-
tore pro cura,& gubernio filiorum; Et
conſequenter dicebam,quod verſaremur
extrà terminos quæſtionis agitatæ per
DD., dum nullum aderat legatum vxori
factum,vel in ipſam directum.

Et quamuis vbi adeſt clara diſpoſitio,
vanum ſit recurrere ad coniecturas iuxtà
vulgarem *text.in l.ille aut ille ff de leg.3* ;
Attamen ad tollẽdam omnem ambigui-
tatem plures conſiderabam coniecturas
vehementes ſuadentes, quod habitatio
in ſolam cauſam educationis filiorum re-
licta eſſet; Primò nempè qualitas filio-
rum educandorum in minori ætate exi-
ſtentium,cura,& educatione materna in-
13 digentium, maximè quia teſtator iſtam
qualitatem conſiderauit,& expreſſit,ibi,
laſcio che gli figlioli minori &c. ad text. *in*
l. ſed ſi hoc in fin.ff.de condit. & demonſtr.
iuxtà conſ. Signorol.de Homod.179. Alex.
poſt Rainer.in l.1.C.de legat.Dec.conſ.485.
numer.7. cum alijs *per Menoch. conſ.146.*
ſub num.3.,& dicta præſumpt.123.nu.15.
Peregr.dicto conſ.38.num.10. Eugen.dicto
conſ.49.nu.38. & ſequen. Purpurat. conſ.
2. num.11.lib.2. Arias de Meſa vbi ſupra
cap.5. num. 12. & ſequen.; Licèt enim
iſta coniectura, vbi ſit ſola,impugnetur
ab alijs; Attamen vnita, videtur poten-
tiſſima,maximè vbi teſtator ætatem filio-
rum conſiderauit.

Secunda deſumebatur coniectura ex
qualitate ipſius legatariæ, quæ erat ma-
ter, cui propriè incumbit filiorum im-
puberum educatio, *vt benè Eugen.dicto*
conſ.49.num.37.; Dictaquè coniectura
efficacior reddebatur ex circumſtantia
viduitatis à teſtatore deſideratæ, quam
ſolam pro coniectura deducunt poſt *Si-*
gnorol. dicto conſ.179. & alios antiquio-
res *Menoch.conſ.970.num.31.& ſequen.,*
& de præſumpt.dicto cap.123. numer.17.,
Capyc. Latr. conſult.120. num 66., atquè
videtur coniectura indubitata, vbi con-
ditio viduitatis ponatur poſt onus, vt in
caſu noſtro,quoniam tunc eſt cõſequuti-
ua oneri,licèt ſecùs, vbi ſit à parte anteà,
in quibus terminis procedunt loquentes
in oppoſitum , vt diſtinguendo firmat
Decius dicto conſ.485. num.8., *& Rota*
in alleg. Ferrarien. legati coram Manza-
nedo deciſ.636.num.8. & ſeqq. par.4.rec.
tom. 3.

Tertiam ponderabam coniecturam,
quod commodum legati non ſolum adæ-
quaret onus , ſed eſſet longè inferius;
Ideoquè ſicuti quandò commodum ſupe-
rat,coniectura eſt pro legatario,ità quã-
do æquat, coniectura eſt pro hærede, vt
obſeruant poſt *Benintend. deciſ. vltima*
Menoch. dicto conſ.146. nu.13. & ſequen.
cum alijs *per Arias de Meſa cap.5.n.29.*;
Quinimò ex iſto modo diſponẽdi, quem
teſtator fecit,aperta deſumitur coniectu-
ra excluſiua affectionis, & dilectionis te-
ſtatoris ergà vxorem , quoniam cum èi
reliquiſſet onus educationis, & curæ fi-
liorum, nihilominùs, non ſolùm eam
nullis verbis beneuolis tractauit, in qui-
14 bus principaliter ſe fundant ferè omnes
tenentes partes legatariæ, ſed nec ei reli-
quit alimenta, quæ de iuris cenſura vi-
den-

dentur debita matri, cui filiorum educatio demandata fuit iuxtà *theor. Bart. in l. vltima num.8. Cod. de indict. viduit. tollen. cum concord. per Surd. de alim. tit. 2. quæſt. 3. num. 2. Mantic. de coniectur lib. 9. tit. 4. num. 12. Arias de Meſa dicto cap. 3. num. 5.*; Si enim omiſit relinquere vxori id, quod tenebatur relinquere in præmium laboris iniuncti, hinc proindè certa, & aperta deſumitur excluſio affectionis, quæ pariter aliena probabatur, dũ de illa tanquam extranea potiùs, quàm de vxore loquendo, nulla verba beneuola adiecit, neque dè illa confidit circa filiorum tutelam, vel adminiſtrationem, ſed tantùm eam conſiderauit tanquam ſimplicem educatricem, ac minùs, dum etiã educatrici danda ſunt alimenta, quæ teſtator omiſit.

Neque iſtis coniecturis præponderare videbantur aliæ ſupra in contrarium ponderatæ; Prima enim eſt ſimplex præſumptio legalis nimis debilis, vbi non
15 eſt veſtita verbis expreſſiuis amoris, ac dilectionis, atque tollitur per contrarias vehementiores, eamquè in ſpecie paruipendit *Eugen. dicto conſ. 49. nu. 47.* quem ſequuntur alij.

Secunda retorquetur, quoniam nuda habitatio eſt potiùs onus, quàm fauor, ac legatum, vt ſupra.

Tertia eſt reſoluta in ſecunda coniectura pro filijs, atquè potiùs retorquetur vt ſupra.

Quarta procederet, vbi legatum eſſet purum, atquè onus voluntarium, itaùt nolente illa ferre onus iniunctum, adhùc conſequi poſſet legatum, et in his terminis loquuntur, qui pro iſta coniectura poſſunt allegari, & in ſpecie obſeruat *Eugen. dicto conſ. 49. num. 53.*, & patet ad ſenſum.

Quinta non eſt coniectura, ſed particularis opinio aliquorum conſiderantiũ onus tanquàm conditionem, ſed eſt vanum, quoniam nullum aderat legatum, ac etiam quia conſtabat illud eſſe merè cauſatiuum, ſeù conſequutiuum vt ſupra.

Et ſexta fundata in veriſimilitudine procedere poſſet, vbi conſtaret de affectione teſtatoris ergà vxorem, atquè non vrgerent in contrarium coniecturæ illã excludentes, dũ videbatur, quod teſtator catenùs voluiſſet vxori dari habitationem, quatenùs filiorum curæ, & educationi aſſiſteret; In caſu autem poſito *per Arias de Meſa dicto cap. 6.* conſtabat de maxima affectione teſtatoris ergà vxorem, cui ingens legatum fecerat, vltra habitationem; Et vlterius ibi agebatur de dando habitationem vxori viduæ in domo viri, ad excluſionem Fiſci, non autem ad excluſionem filij, & hæredis, vt in præſenti.

Et licèt DD. ferè omnes tractent materiam in caſu mortis naturalis filiorum; Attamen idem dicendum videri dicebã in caſu mortis ciuilis, quoniam eadem
16 eſt ratio ceſſationis cauſæ, dum nõ proueniret ex actu merè voluntario, ac ordinato ad impediendum implementum conditionis, ſed erat impedimentum quod veniebat in conſequentiam, vt in indiuiduo latè, & eruditè probat *Arias de meſa* (quem in ſcholis habui præceptorem) *dicto lib. 2. cap. 6. ex nũ.* 18. præſertim *num. 27.*, ad quem ſufficit relationem haberi, dum alios deducit.

ROMANA

SEV

VITERBIEN. LEGATI

PRO

CAMILLO BERNARDO

CVM

CÆCILIA NEPTE.

Caſus deciſus per Rotam vt infrà.

An legatarius habitationis, & alimentorum in domo cum hærede, prætendere valeat alimenta, & habitationem extra domum, & men-

ſam

ſam hæredis ex aliqua iuſta cauſa, præſertim ex eo, quod legatum fuerit factum mulieri tunc ſolutæ, quæ poſtea virum duxerit.

Et an, & quando legatarius, qui teſtamentum impugnat, eiuſquè inualiditatem allegat, cadat, necnè à commodo legati.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Legatarius, qui impugnat teſtamentum cadit à legato cum diſtinctione.*
4 *An reſtituatur in integrum.*
5 *Quæ regula deſuper cadat.*
6 *De diſtinctione inter ius quæſitũ, & quærendum.*
7 *Vſufructuarius an faciat ſuos fructus, cautione non data.*
8 *Quando reſtitutio in integrum debeat negari.*
9 *De eodem, & quando concedi.*
10 *Vndè reſultent æquiuoca Iuriſtarum.*
11 *Tranſitus ad ſecunda vota non cauſat amiſſionem legati.*
12 *An alimenta legata peti poſſint extrà domum hæredis.*
13 *Vbi etiam peti non poſſunt extrà domum, adhùc fallit ex iuſta cauſa, & quæ iſta dicatur.*
14 *Quando etiam iuſta cauſa non obliget.*
15 *Non eſt augendum onus à teſtatore non iniunctum.*
16 *Quando non ſunt præſtanda extrà domum, & accedit cauſa, dandum eſt quanti domi eſſet impenſurus.*
17 *De differentia inter legatum habitationis, & legatum facultatis habitandi.*

DISC. XXIV.

CArolus, ſcripto hærede
1 Camillo patruo, huic
onus iniunxit, vt Cæci-
liam ipſius teſtatoris ſo-
rorem viduam ſecum in
domo, & menſa retinere
deberet; Cumquè ſequuta morte teſta-
toris, dicta Cæcilia teſtamentum impu-
gnaſſet, litem per aliquod tempus ſubſti-
nendo cum teſtamentario, qui, oppoſita
inualiditate non obſtante, obtinuit te-
ſtamentum canonizari, hinc eadem Cæ-
cilia, deſerta lite, atquè facto tranſitu ad
ſecundas nuptias, petijt legatum habita-
tionis, & alimentorum, aduersùs quam
petitionem Camillus hæres reus conuen-
tus de duobus oppoſuit; Primò nempè
de caducitate incurſa ob teſtamenti im-
pugnationem; Et ſecundò vt non tene-
retur dictum legatũ præſtare extrà pro-
priam domum, & menſam; Aſſumpta-
què deſuper diſputatione in Rota, (vbi
iam occaſione validitatis teſtamẽti cau-
ſa introducta erat) *coram Veroſpio ſub*
die 16. Iunij 1664., agendo tantum de
primo puncto caducitatis, pro iſtius ex-
2 cluſione prodijt reſolutio; Deuolutaquè
cauſa *in eadem Rota coram Albergato ſub*
die 17. Martij 1666. *&* 25. *Maij* 1668.
prodijt reſolutio prouiſionalis ad fauorẽ
legatariæ, vt ei præſtari deberent, quar-
ta pars domus pro habitatione, & annua
ſcuta quadraginta pro alimentis, pluresſ-
què aliæ diſputationes poſtmodùm ha-
bitæ principaliter fuerunt, conſiſtentes
potiùs in facto, quam in iure, ſuper ſtatu
hæreditatis, ac iſtius incapacitate ad
prædictum onus ſupportandum; Potiſſi-
mè quia ob ſequutam mortem cauſæ Pa-
troni, ac etiam ipſius met Camilli, cauſa,
iuxtà ſtylum, mutauit defenſores.

Quatenus igitur pertinet ad primum
punctum caducitatis à legato, quam le-
gatarius incurrit ob impugnationẽ te-
ſtamenti, quoties iſta ſit ex defectu vo-
3 luntatis, ſecùs autem, vbi ex altero ſo-
lemnitatum, iuxtà diſtinctionem, de qua
cæteris relatis, *apud Grat. diſcept.* 419.
*num.*37. *cum ſeqq.*, & in ſua materia *ſub*
tit. de teſtam. diſc. 55.; Scribentes pro le-
gataria, non negabant concluſionem, mi-
nuſq; eam negat dicta deciſio *coram Ve-*
roſpio, vtpotè fundata in iuribus litterali-
bus, de quibus in dicta ſua materia *ſub tit.*
de teſtamentis; Dicebant tamen, ac Rota
admiſit, quod cum ageretur de muliere
huiuſmodi ſubtilitatum legum ignara,
quodquè hæc impugnatio, potiùs ex mẽ-
4 te ſecundi viri, vel Cauſidicorum ſequu-
ta eſſet, ſubueniendum illi veniret ex be-
neficio reſtitutionis in integrum ex clau-
ſula generali *ſi qua mihi &c.*; In id dedu-
cendo ea, quæ generaliter habentur ſu-
per reſtitutione in integrum mulieribus,
imò etiam quandoq; viris ex dicta clau-

ſula

Digitized by Google

ſola *ſi qua mihi* cōcedenda aduersùs aditionē hæreditatis incōſultò factā ſine beneficio inuētarij, ſiuè aduerſus eius ſolēnitates omiſſas ex deductis *apud Francb. & Add.deciſ.*229. *Capyc. Latr.conſ.*57. *& Rota deciſ.*82.*par.*9. *rec.* cum ſimilibus.

In hoc autem, non de facili iudicium pro veritate efformari poteſt, ſeù certa regula generalis deſuper ſtatui, quæ cui-
5 cumq; caſui ſit applicabilis, quoniam, cum ſit materia Iudici arbitraria, atquè arbitrium regulandum veniat ex ſingulorum caſuum indiuiduis circumſtantijs, ex quibus pendet, an accedat, necnè iuſta cauſa, ob quam mulieri tanquam excuſabili de hoc beneficio ſuccurrendum ſit, hinc proindè, totum pendet ex facto potiùs, quàm ex iure; Et conſequenter aduertebam erroneum videri, ità generaliter, ac indefinitè in hoc puncto procedere, vt in dicta deciſione proceditur, quoniā reflectendum eſt ad diſtinctionem; de qua in propoſito caducitatis ob contrauentionem, vel non implementum, habe-
6 tur in omni ferè materia præſertim verò *ſub tit. de fideicom. diſc.*154. & latiùs *ſub titulo de teſtam. diſcur.* 73., ac etiam *ſub titulo de matrim.*; Quod ſcilicèt magna differentia ſit inter caſum, in quo caducitas operetur priuationem, ſeù amiſſionem iuris, vel emolumenti iam agniti, & quæſiti, ac alterum, in quo agatur de iure quærendo, ſeù de impediendo, nè quis acquirat, ſeù lucrum obtineat; Primò etenim caſu importante ſpeciem pœnæ, ſupponendum eſt delictum, à quo proindè, de facili excuſatio admittenda eſt, ſecùs autem in altero, ex ibi deductis.

Ad quod conferunt etiam quæ habentur *ſub tit. de ſeruit.* ad materiam vſusfru-
ctus *diſc.*48. ſuper obligatione, quæ vſu-
7 fructuario incumbit præſtandi cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, & quandoquè etiā *Mutianam*, quodquè aliàs ſuum non facit vſumfructum, quoniam ſi vſufructuarius agat de iure quærendo, pro fructibus ſcilicèt ante huiuſmodi implementum à proprietario perceptis, tunc non de facili exauditur, neque muliebris ſimplicitas, vel alia iuſta cauſa admittitur, faciliùs tamen, vbi ad effectum excuſandi à reſtitutione perceptorum, quoniam reuera, magna differentia eſt inter vnum, ac alterum effectum.

Et conſequenter, cum in præſenti ageretur de hac ſecunda parte, mihi videbatur, vt in propoſito procederetur cum aliquo æquiuoco; Potiſſimè cum id magis conſiſteret, in iure, cuius ignorantia, iuxtà ſatis vulgarem, ac receptam diſtin-
8 ctionem non excuſat agentem de lucro captando, ſeù de acquirendo, non obſtante ruſticitate, vel muliebri ſimplicitate, cui benè conſultum eſſe poteſt, conſulendo peritiores; Alias etenim lex, verbis potiùs quàm rebus impoſita diceretur, atquè de facili, huic legis prouiſioni fraus fieri poſſet, aditusq; aperiri teſtamētorum impugnationibus (per quas iniuria teſtatoribus inferri dicitur), impunè ob iſtud refugium, pro quo vtpotè præuiſo, facilè eſt, aliquas iuſtas cauſas excuſationis ſtudiosè, ac affectatè parare; Potiſſimè quia huiuſmodi impugnationes in forma iudiciali, & cum formali ſubſtentatione litis, fieri non ſolent, nec poſſunt, abſquè opera, & conſilio Aduocatorum, & Procuratorum, hanc legis diſpoſitionem benè callentium, à quibus impugnatores, quamuis legum ignari, rectè inſtrui poſſunt; Et clariùs vbi impugnatio tractum habuit ſucceſſiuum cū diuturna litis ſubſtentatione, cum tunc difficiliùs iſta æquitatina excuſatio admittenda videatur, vt in hac facti ſpecie eius circumſtantiæ ſuadebant.

Eſt benè verum, quod in hac materia, omninò certa, & determinata regula ſtatui non poteſt cuicumquè caſui applicabilis, quoniam dari poſſet caſus (quem egoquandoquè expertus ſum), vt hæres,
9 vel alter, ad cuius commodum caducitas cedat, colludendo cum aliqua Rabula forenſi, cui mulier, vel alter, ex eius malo fato eius iura commiſerit, ad effectum, vt ità per innocentem iſta pœna incurratur, curet, vt hæc oppoſitio fiat, iſtoquè caſu verum eſt, vt dictum æquitatiuum arbitrium, iuſtè, ac rationabiliter interponi debeat, etiam ad hunc effectum; Secùs autem vbi iſta circumſtātia ceſſet; Atquè hinc, in iſta legali facultate, reſultat tàm magna æquiuocorum frequen-
10 tia, quoniam ea, quæ in vno caſu, quamuis iuſtè, ac fundatè deciſa, vel dicta ſint, vno alterum tranſcribente, ſtatuantur pro regula generali, cuicumquè caſui applicabili.

Quoad verò ad alterum punctum, an ſci-

licèt hæc legataria,quæ poſt mortem te-
ſtatoris , immutando ſtatum viduitatis
ad alia vota tráſitum fecerat, habitatio-
nem ab hærede ſeparatam, ac alimenta
extra eiuſdem hæredis menſam petere
poſſet.

Scribentes pro ea , cum conſueta
ineptia , ſeù improbo pragmaticorum
ſuperfluo labore,magnum allegationum
cumulum faciebant ſuper concluſione ,
quæ in ſpecie firmatur *in Romana vſuſ-*
11 *fructus coram Beuilaqua deciſ.95.num.4.*
& 5. par.12.,& pluries alibi inſinuata ,
quod ſcilicèt tranſitus ad ſecundas nup-
tias non cauſat amiſſionem legati, quam-
uis iſtud à primo viro factum ſit, cuius,
eiuſquè filiorum ſuperſtitum tantùm fa-
uore,vel ratione, in vſu remanent pœnæ
ſecundo nubentium, & non aliàs,ex ijs,
quæ ad hanc materiam ſecundarum nu-
ptiarum habentur *ſub tit. de ſucceſſioni-*
bus; Multò igitur minus,vbi agitur de
legato facto per alium, quàm per primũ
virum, eiuſquè caducitas non percutit
fauorem filiorum primi matrimonij, ſed
alterius.

Hoc autem poſito; Quamuis ijdem
Scribentes admitterent regulam, vt ha-
12 bitatio, ac alimenta iſto caſu ſequi debe-
rent perſonã hæredis ob expreſſam teſta-
toris voluntatem, quæ ceſſare facit quæ-
ſtionem iuris,ſuper qua ad ſatietatẽ mul-
ta de more cumulant *Addent. ad deciſ.*
636 par.4. rec.tom.3., vbi,ac in alijs ibi-
dem cumulatis habetur,de diſtinctione
inter alimenta debita iure actionis, ac
alia officio Iudicis.

Dicebant tamen , quod etiam in caſu
quo,ex legis,vel hominis diſpoſitione,ali-
mentandus recipere debet alimenta in
13 domo hæredis, vel alterius alere obliga-
ti,qui extrà propriam domum ad id non
teneatur,adhùc tamen, id ceſſet ex iuſta
cauſa , ex parte alimentarij verè non cul-
poſa,ex ijs,quæ pariter ad ſatietatem cu-
mulãtur per dictos *Addent.ad deciſionem*
636.num.113.cum ſeqq.par.4.rec.tom.3.;
Vbi quod inter iuſtas cauſas reputatur
iſta diſſenſionum , vel odij ratione litis;
Multo verò magis altera iuſta cauſa quo-
què accedente,licitæ,atquè iure canoni-
co potiùs approbatæ , quàm improbatæ
mutationis ſtatus per tranſitum ad alia
vota, vndè propterea nedum incongrua,
ſed ex facti qualitate impoſſibilis redde-
batur dicta conuiuentia cum hærede, eo
modo , quo in ſtatu viduitatis ſequuta
erat.

Admittebam ego ſcribens pro hærede
veritatem omnium præmiſſorum in ab-
ſtracto,ſiuè in ſuis caſibus;Attamen(etiã
14 cum aliquo ſenſu veritatis)negabam ap-
plicationem,in qua aduertebã quod con-
ſiſteret æquiuocum; Procedendo etenim
cum ea (quę mihi ſemper cordi eſt),pro-
poſitione,quæ pro meo ſenſu ante omnia
præ oculis habenda eſt, vt in huiuſmodi
quæſtionibus voluntatis,iſtius ſubſtantia
principaliter attendi debeat , non autem
procedi cum formalitate verborũ,vel cũ
generalibus iuris propoſitionibus ; Iſta
verò ſubſtantia attenta , ſtantibus perſo-
narum qualitate,ac patrimonij quantita-
te,clarum videbatur,vt teſtatoris volun-
tas fuerit iniungendi patruo eius hære-
di,vt ſororem,quam viduam, atquè in eo
ſtatu perſeuerantem præſuppoſuit, apud
ſe in propria menſa,ac domo retinere cõ-
tinuaret, eodẽ modo, quo ipſe defunctus
apud ſe retinebat , dum penè eadem ſan-
guinis arcta coniunctio concurrebat;Id-
què modicum , ac ferè nullum redolebat
onus; Tum quia coniunctæ mulieris exi-
ſtẽtia in domo, ob eius opera,& ſeruitia,
potiùs commodum, & vtilitatem impor-
tet ; Tum etiam clariùs , quia modicum
onus eſt mulieri, ſeù alteri coniũctæ per-
ſonæ familiariter ſuppeditare alimenta
in propria menſa,pro qua penè eoſdem
ſumptus ſuppeditare oportet ; Et conſe-
quenter obligando ad præſtandum ali-
15 menta extrà domum in pecunia , eſſet
augere onus à teſtatore non volitum,neq;
iniunctũ iuxtà deciſa per Rotam *in Spo-*
letana alimentorum 24. Maij 1593. corã
Gyptio cum alijs cumulatis *per dictos Add.*
ad deciſionem 636 par.4. rec. tom 3. num.
122. cum ſeqq.; Ideoquè dicebam quod
aliud ab iſta legataria prætendi non
poſſet, niſi æſtimatio eius, quod impor-
16 taret præſtare habitationem, ac alimen-
ta in propria domo , atq; id, quod domi
fuiſſet impenſurus iuxtà ea, quæ habẽtur
in Romana pecuniaria *pro Ornano ſub*
tit. de credito diſc.86.; Et ad quod con-
ferre obſeruabã ea, quæ habentur *ſub tit.*
de ſeruit. diſcur.66. ſuper diſtinctione
inter legatum habitationis, ac legatum
facultatis habitandi,ex ibi deductis.

ALBA.

ALBANEN.

CELEBRATIONIS MISSARVM PRO MAGDALENA MANFRONA.

Reſponſum pro veritate.

Legatum hæredi iniunctum, celebrationis certi numeri miſſarum in aliqua Eccleſia, an ſpectet ad religioſos dictæ Eccleſiæ, per quos pernecesſè miſſæ celebrandæ ſint, vel potiùs hæres eligere poſſit ſacerdotes ad celebrationem.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Legatum Eccleſiæ pro miſſis pertinet ad Rectorem.*
3 *Fallit vbi onus eſt iniunctum hæredi.*
4 *Legatum pro miſſis in Eccleſia monialiũ, cui Eccleſiæ debeatur, ſi moniales transferantur.*
5 *Quod clerici ſæculares poſſint accedere ad Eccleſias Regularium.*
6 *Decretum* Gratiani *non eſt authenticum.*
7 *Declaratur concluſio, de qua num. 5.*
8 *Declaratur circa idem* conſil. Abbat.
9 *De alio caſu controuerſia.*
10 *De aliquibus declarationibus S. Congregationis.*
11 *Vbi Regulares ſe opponunt nè Clerici ſæculares miſſas ibi celebrent, legatum iu alia Eccleſia impleri poteſt.*
12 *De alijs declarationibus Sac. Congregationis, & quando procedant.*

DISC. XXV.

1 DOMINICVS hæredem inſtituit Aloyſium Ioannem Baptiſtam filium, cui morienti ſine prole, ſuccedere voluit Margaritam vxorem, cũ onere, vt teneretur celebrari facere pro anima ipſius, & ſuorũ in Eccleſia Beatæ Mariæ Gratiarũ Oppidi Mareni ſingulis annis quaſdã miſſas in perpetuũ; Cũ autẽ factus eſſet caſus dictæ ſubſtitutionis, dictaquè Eccleſia pertiueret ad Clericos Regulares minores, iſtiquè prætenderent ius, & actionem habere exigendi effectus ad id aſſignatos, hæres autem vellet in eadem Eccleſia, quatenùs impedimentum non reciperet, celebrari facere ab alijs Sacerdotibus dictas miſſas, ſin minùs in caſu impedimenti in alia Eccleſia; Hinc ex parte Magdalenæ hęredis dictę Margaritæ interim defunctæ pro veritate conſultus.

Reſpondi, quod quandò legatum directum eſſet in ipſam Eccleſiam, quia nempè dictum eſſet relinqui Eccleſiæ annuã ſummam pro miſſis celebrandis, tunc probabilius reſpondendum eſſet pro di-
2 ctis Regularibus, qui Rectores eorum Eccleſiæ dicuntur iuxtà *deciſiones Caualer.* 369. & 405., in quibus firmatur, vt legatum factum pro miſſis celebrandis in Eccleſia, debeatur eiuſdẽ Eccleſię Rectori, cui incumbat onus, ſeù cura celebrationis, quod etiam habetur *deciſ.* 294. & 338. *par. 9. rec.*, vbi concordantes.

Verùm, quia onus iniunctum erat ipſi hæredi, idcircò pro iſto potiùs in hac facti ſpecie dixi reſpondendum videri, quoniam, vbi onus hęredi iniunctum eſt,
3 aliam iſte non habet obligationem, niſi illam adimplendi, atque curandi, vt ſequatur opus à teſtatore volitum, & ſic ipſum ſacrificium, quod ſolum a teſtatore contemplatum fuit, non autem vna, vel altera perſona, quæ celebrare deberet, vt benè aduertit *Petrus de Vbaldis in tract. de portione Can. cap. 7. num. 57.* atque per argumentum à contrario comprobant *eadem deciſ.* 294. & 338. *par. 9. rec.*, in quibus totus punctus reſtrictus fuit, an onus iniunctum eſſet hæredi, vel Rectori.

Et licèt in contrarium facere viderentur deducta *apud Seraph. deciſ.* 1149., vbi quod non videatur contemplata
4 Eccleſia localis, ſed ea, in qua eſſent moniales, quæ principaliter contemplatæ videntur; Nihilominùs ibi deducta non videbantur facere ad rem, ob diuerſas facti circumſtantias, quoniam legatum directũ erat in Moniales, atq; ex diſpoſitionis contextu apparebat, quod fa-

ctum eſſet in earum gratiam, vt ità ſcilicèt releuarentur ab onere ſuſtentandi proprium cappellanum pro miſſa quotidiana conuentuali, qua indigent, Vndè propterea benè deciditur, quod ſi Moniales tranſlatæ ſint de loco ad locum, miſſæ celebrandæ ſunt in noua Eccleſia loci tranſlationis, vbi illæ reſident, non autem in antiqua, quamuis teſtator illam expreſsè nominaſſet, cum cenſeretur nominata demonſtratiuè, & cum præſuppoſito, quod Monialibus deſeruiret.

Et quamuis pro ratione dubitandi ponderarem diſpoſitionem textus *in cap. dudum 18. quæſt. 2.*, vbi deciditur, quod
5 clerici ſæculares accedere non debent ad celebrandum in Eccleſijs regularium, niſi ab iſtis inuitentur, per quem textũ ità in terminis plenè firmat *Abb. conſ. 59. par. 2.*; Attamẽ dicebam, quod huiuſmodi prohibitio hodie de facto non militaret; Tùm quia decretum *Gratiani* non eſt authenticum, minuſque Canones in eo contenti habent vim legis, vt habent illi, qui continentur in Decretalibus,
6 & ſexto, alijſque annexis, vt aduertit *Rota apud Pentam deciſ. 377.* iuxtà *Venetam* aliàs 484. iuxtà *Lugdunen.* & in alijs; Tùm etiam, quia ceſſauit dicti Canonis ratio, quæ conſiſtit in ea ſolitudine, ac totali ſeparatione à commercio ſæcularium, quam priſcis temporibus monaci profitebantur, vtpotè anachoreticam vitam tunc potiùs ducentes, cuius oppoſitum hodie ab introductione Mendi-
7 cantium, aliarumque modernarum Religionum citrà, de facto ſeruatur, dum in regularium magis quàm clericorum ſæcularium Eccleſijs populi concurſus habetur, atque in eis frequentiùs diuina miniſtrantur, ipſique regulares magis quàm clerici ſæculares laicorum negotia pertractant.

Quæ autem dicuntur *per Abb. dicto conſ. 59.* percutiunt materiam iuriſpatronatus in Eccleſia regulari pro clericis ſæcularibus nõ erigendi, nè ſæculares iuriſ-
8 dictionaliter, atq; in ratione auctoritatiua ius haberent diuina celebrandi in Eccleſijs regularium, ità ordines confundendo, præſertim verò, vbi ageretur de altari maiori, ex deductis in materia *per Adden. ad Buratt. dec. 1.*; Secùs autem, vbi agitur de adimplendis oneribus miſſarũ nõ ſolemnium in alijs eiuſdem Eccleſiæ altaribus; Vt circà annum 1657. pro abſoluto habitũ fuit per S. Congregationem de Propagãda Fide occaſione erectionis quarũdẽ cappellaniarũ annualium, quam
9 Cardinalis Cornelius in teſtamento demandauerat pro aliquibus miſſis quotidie celebrandis in cappella S. Thereſiæ per ipſum fundata in Eccleſia B. Mariæ de Victoria ordinis dictæ S. Thereſiæ, non obſtante oppoſitione dictorum religioſorum, pro quibus ego ſcribens more Aduocati deducebam dictum *conſ. Abbatis*, eiuſq; fundamẽta, quoniam dictũ fuit, quod ille loquitur in dictis terminis; Quãuis in eo caſu dictis PP. deindè S. Congregationi humiliter ſupplicãtibus, gratioſè ſumptum fuerit quoddam temperamentum, ex ratione eorum particularis Inſtituti.

Stantibus præſertim aliquibus declarationibus Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium *in vna Neapolitana die vltima Febr. 1605. & in vna Mediolanen. 4. Maij 1608.*, ac altera declara-
10 tione Sac. Congregationis Concilij *in vna Romana 15. Ianuarij 1639.*, vt regulares teneantur præſtare patientiam in eorum Eccleſijs, vt miſſæ relictæ poſſint celebrari per ſacerdotes ſæculares, cum aliqua tamen congrua, & honeſta contributione pro expenſis ceræ, vini, hoſtiarum, ac etiam vſus paramentorum.

Quatenùs verò dicti regulares, oblatione dictæ contributionis non contenti ſe opponerent, atque hæres non curaret ſuſcipere onus illos cogendi; Tunc dixi,
11 quod liberum remaneret dicto hæredi onus prædictum adimplendi in alia ſibi benè viſa Eccleſia, ex iam dicta ratione, quod ipſum opus, ſeù ſacrificium principaliter à teſtatore volitum, ſeu contemplatum dicitur; Atq; ita declarauit Sacr. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium *in vna Burgi S. Sepulchri 7. Octobris 1617., & in vna Balneoregien. 18. Martij 1622.*, dum facultatem dedit loci Ordinario tranſferendi onus in aliam Eccleſiam.

Fundabant (quantum relatum fuit) dicti regulares eorum prætenſionem in quibuſdam declarationibus Sacræ Con-
12 gregationis relatis *per Barboſ. de Paroch. cap. 11. num. finali, & per Nicol. in ſuis floſculis*;

ſculis; Verùm iſtæ percutiebant regularium exemptionem à ſubminiſtratione paramentorum, ceræ, vini, & aliorum, quæ neceſſaria ſunt pro miſſarum celebratione, vndè quando ſæculares de his ſe prouident, corruit hoc fundamentum.

HORTANA

LEGATI

PRO

PP. CARMELITANIS TERRÆ CANEPINÆ.

Reſponſum pro veritate.

Facto legato de aliquibus bonis, quæ alicui cenſui, vel oneri affecta ſint, cui incumbat, cenſus, vel oneris ſolutio, an ſ. hæredi, vel legatario.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*

2 *Vt onus cenſuum ſit donatarij, non autem legatarij, & de ratione differentiæ.*

3 *Diſtinguitur etiam ad effectum legati, an onus ſit proprium, vel occaſionale.*

4 *Cenſus conſignatiuus eſt onus perſonale.*

5 *Illeque non tribuit dominium, vel ius reale in fundo.*

6 *Secùs dicendùm in occaſionali.*

7 *Iſtæ diſtinctiones attenduntur in dubio, ſecùs autem, vbi conſtat de voluntate.*

8 *Quomodò iſta voluntas metienda ſit, & ad quid ſuffragetur fauor piæ cauſæ.*

9 *Status hæreditatis, & qualitas operis in legato iniuncti attendi debet.*

10 *Quid operetur, quod legatum relictum ſit titulo inſtitutionis.*

11 *Vel ſi agatur de legato alicuius vniuerſitatis bonorum.*

12 *De eodem, de quo num. 9. & quomodò quæſtio decidenda ſit.*

DISC. XXVI.

CVM teſtator, inſtitutionis titulo reliquiſſet bona exiſtentia in territo-
1 rio Viterbienſi, ad effectum ex illis conſtruendi Eccleſiam in Conuentu Carmelitanorum loci Canepinæ, ac etiã celebrandi quaſdam miſſas, & anniuerſaria, dictaque bona affecta eſſent quibuſdam cenſibus conſignatiuis, ſuper eis impoſitis ad formam Bullæ Pij V.; Hinc orta eſt controuerſia, an ad Conuentum legatarium ſpectare deberent bona libera, itaùt onus eſſet hæredis vniuerſalis dictos cenſus redimere, ſeu aliàs eorum onus in ſe aſſumere; Vel potiùs èconuerſo legatarius illa obtinere deberet, ſic onerata, & affecta; Cumque deſuper ex parte dicti Conuentus pro veritate meum conſilium expetitum fuerit.

Reſpondi, quod licèt, vbi agitur de legato pro legatario de plano reſpondendum videatur (quaſi quod difficultas eſſet ſolùm in caſu donationis inter vi-
2 uos) auctoritate *Rotæ in Romana cenſus 7. Februarij 1628. coràm Pirouano*, vt dicit *de Marin. reſol. 12. lib. 1.*, vbi regiſtrat eamdem deciſionem, quæ etiam eſt *impreſſ. deciſ. 517. poſt Cenc., & deciſ. 143. par. 5. rec.*, in qua donatario, ſecùs dicitur contrà, ità cõtrarium ſupponẽdo in legatario, cũ quo benignius proceditur, atq; fauorabilior interpretatio capienda eſt, potiſſimè, vbi agatur fauore cauſæ piæ.

Attamen verius videri dixi, vt inſpiciendum ſit, an ageretur de cenſibus impoſitis per eumdem teſtatorem, ſeu eius auctores, quorum ipſe eſſet hæres, ac ſuc-
3 ceſſor vniuerſalis in vniuerſum ius actiuum, & paſſiuum etiam perſonale; Vel èconuerſo cenſus per ipſum deberentur occaſionaliter tanquàm à tertio poſſeſſore dictorum bonorum titulo ſingulari, adeout nulla concurreret propria, vel eius

Digitized by Google

eius auctoris obligatio perſonalis, ſed eatenùs teneretur, quatenùs eſſet poſſeſſor, & ſic iure obligationis occaſionalis, ſeu cauſatiuæ iuxtà caſum, de quo agit *Amat. reſol. 21.*

Primo enim caſu, pro legatario reſpondendum eſſe cenſui per diſpoſitionem text. *in l. ſi res obligata ff. de legat. 1.* vbi communiter Scribentes latè collecti *per Cenc. de cenſ. quæſt. 79. ex num. 16.*, & per Scribentes apud eumdem, ſuper im-
4 pugnatione dictæ deciſionis, etiam in caſu donationis, ex ea ratione, quod cenſus conſignatiuus in ordine ad ipſum impoſitorem, vel eius hæredem vniuerſalem, verè dici non poteſt onus intrinſecum, & reale, vt ſunt cenſus reſeruatiui, vel canones, ſeu liuelli, ac ſimiles, ſed potiùs continet onus, ſeu obligationem perſonalem, interueniente ſolùm fundo, vt ſatisfieret formæ præſcriptæ per Conſtitutionem Pij V., ſeu ob intrinſecam naturã cõtractus, vt verius fortè videtur, quoniã ex veriori opinione in cenſuariũ non tranſit rei cenſuatæ dominium, mi-
5 nuſque ſeruitus, vel aliud ius reale quæritur, ſed ſolùm quædam hypotheca magis ſpecialis ex deductis *per Cenc. quæſt. 1. num. 23. & quæſt. 23. per tot.*, ac habetur pluries in ſua materia *ſub tit. de cenſibus*, ac etiam *in Romana, ſeu Tudertina collectæ ſub tit. de Regalibus diſc. 92.* occaſione quæſtionis, an creditor cenſus teneatur, necnè ad collectas in loco fundi cenſiti, ac alibi.

Si verò dictum onus eſſet (vt ſuprà) occaſionale, ſeu cauſatiuum tanquàm à tertio poſſeſſore titulo ſingulari bono-
6 rum, & tunc dicebam, vt ſecùs reſpondendum eſſet, cum tunc non intret ratio text. *in d. l. ſi res obligata*, ſed potiùs congruere videatur ratio, ob quam ad legatarium pertinet onus intrinſecum, ſeù reale, quale reſpectu tertij poſſeſſoris, etiam cenſus conſignatiui importare videntur, vt admittitur per Scribentes *apud Cenc. dicta quæſt. 79. num. 58. & ſeq.*, vbi ſic diſtinguendo reſpondetur *ad Gratian.*, & alios, qui partes hæredis contra legatarium tenent.

Vtroque tamen caſu dixi, quod quæſtio ſit potiùs facti, & voluntatis quàm iuris, proindèque ex diſtinctione prædicta firmari non poteſt omninò certa, &
7 determinata regula generalis, ſed ſolùm iuxtà cõiecturaliũ quęſtionũ naturã, hęc diſtinctio attendenda eſt pro inducenda præſumptione in dubio, ſecùs autem, vbi diuerſæ voluntatis inditia, vel coniecturæ accederent, quoniàm tunc iſtis omninò deferendum eſſet, vt de plano tanquàm abſolutum admittitur per omnes hincindè de materia tractantes, quamuis inter ſe diſſideant.

Super huiuſmodi autem voluntate indaganda, pariter certa, & determinata regula tradi non poteſt, ſed totum venit
8 decidendum prudentis Iudicis arbitrio, ex ſingulorum caſuũ particularibus circumſtãtijs regulando, adeoùt fauor cauſę piæ in hoc non importet priuilegium poſitiuũ, per quod ſemper ad eius fauorẽ reſpondẽdũ ſit, vt generaliter ex motiuo pietatis frequẽtius Canoniſtę & Morales credere ſolẽt, ſed ſit circumſtantia conſiderabilis ad faciliùs præſumendam diſponentis voluntatem relinquendi necnè bona libera, ob benigniorem, ac latiorem interpretationem fauore piæ cauſæ faciendam, vt debeatur quod magis, non autem quod minus, præſertim verò quoties (vt in hac facti ſpecie) legatum non eſt gratuitum, ſed oneroſum, ac factum ad certum effectum, conſtruendi ſcilicèt Eccleſiam, ac ſucceſſiuè celebrandi in perpetuum miſſas, & anniuerſaria.

Ideoque dixi, vt firmari deberet ſtatus hæreditatis detracto ære alieno, atq; ità inſpici valor bonorum legatorum, &
9 qualitas oneris in eis exiſtentis, necnon quantitas aliorum bonorum in hæreditate remanentium; Si enim onus ſuper bonis legatis eſſet tale, vt eo etiam ad legatarium pertinente, adhùc bona ſufficerent ad opus per teſtatorem demandatum, vndè potiùs Eccleſia legataria contenderet de maiori lucro, hæreditas verò, detractis dictis bonis, eſſet exigua, vel notabiliter præiudicata, ſi dictum onus illi incumberet, & tunc contrà legatarium potiùs reſpondendum eſſet; Spectata præſertim qualitate perſonæ hæredis, an eſſet de ſanguine coniunctis, ac veriſimiliter prædilectis, ſiuè an eidem adiecta eſſent alia onera, ad quæ hęreditas idonea non eſſet, vel ab eis abſorpta remaneret, ſi iſtud quoque onus ſibi incumberet; Et èconuerſo, vbi ex dictis circumſtantijs potiùs hęredi, quàm legatario

tario onus congruum eſſet; Et in ſumma, vt iuxtà ſingulorum caſuum circumſtantias, vnam, vel alteram voluntatem ſuadentes, deciſio ſequi deberet.

Vrgere videbatur contrà legatarium notabilis circumſtantia, quod teſtator, non titulo legati, ſed ex illo inſtitutionis, reliquiſſet dicto Conuentui per quã-
10 dam ſpeciem vniuerſitatis omnia bona, quæ habebat in Ciuitate Viterbienſi; Licèt enim, dato hærede vniuerſali, adhùc diſpoſitio prædicta remaneat particularis, ac iure legati, itaùt titulus inſtitutionis importare ſolùm dicatur facultatem capiendi propria auctoritate, quando legato adijcitur, cum de reliquo non concedatur pagano habere plura patrimonia, pluresque diuerſos hæredes eo modo, quo conceditur militi, ſeu feudatario, vt frequenter tam *ſub tit. de feud.*, quàm ſub altero *de hæred. & hæredit. & de ſucceſſionib* aduertitur; Nihilominùs id ſatis attendẽdũ videbatur pro coniectura voluntatis teſtatoris, quod ſcilicèt ità quodammodò diſtinguere voluerit patrimonia iuxtà diſtinctionem locorum, in quibus ea ſita ſunt, atque illud vniuerſum, quod exiſteret in dicta Ciuitate relinquere huic Conuentui.

Iſto etenim caſu, dicta onera de plano incumberent legatario tanquàm iura paſſiua dictæ vniuerſitati bonorum incumbentia, ex ijs, quæ de debitis vnius patrimonij, ſeu negotij ſpectantibus ad illius ſucceſſorem, abſque contributione ſuccedentis in altero patrimonio, haben-
11 tur deducta *apud Salgad. in labyrinth. par. 1. cap. 9. ex num. 48 & par. 2. cap. 12. ex num. 68., & per Rot. deciſ. 51. 63. & 64.* poſt *Merlin. de pignor., & apud Roias dec. 268. ex num. 16. repetit. deciſ. 368. par. 9. rec.*

Videbatur tamen, vt iſta coniectura tunc attendenda eſſet, quando ſtatus bonorum eſſet talis, vt onere non obſtante,
12 congrua eſſent operibus à teſtatore volitis, ſecùs autem è contrà, cum iſta coniectura videatur efficacior, ac præponderans, præſertim ſi reliqua hæreditas eſſet idonea, & non ageretur de grauando filios, ſeu coniũctos veriſimiliter prędilectos; Ideoque concludebam, vt totum penderet ex facto, cuius potiùs quàm iuris eſt quæſtio, ex eius qualitate decidenda; Et conſequenter erroneum eſt, cum doctrinis generalibus, vel cum deciſionibus in vno caſu proditis, in omni caſu procedere, cum exindè tot frequentia æquiuoca reſultent.

ROMANA
PRÆTENSI LEGATI
DE GESSIS
PRO
FRANCISCA & ANNA DE GESSIS
CVM
FABRICA S. PETRI.

Caſus diſputatus coram Iudicibus Fabricæ; credo, concordatus.

Legatum incertum pro exoneratione conſcientiæ, in confeſſarij, ſeu alterius arbitrium collatum, an perneceſsè ſit integrè adimplendum, Vel ſufficiat illud implementum, quod exequutor fecerit; Et an bona, ex quibus teſtator dixit tale legatum implendum eſſe, ſtent demonſtratiuè, vel taxatiuè; Et aliqua de facultatibus Fabricæ circa legata pia exequenda.

SVMMARIVM.

1 Facti ſeries.
2 *Legatum non dicitur pium, ſi opera pietatis ad ſpeciem deducta non ſunt.*
3 *De facultatibus Fabricæ S.Petri.*
4 *Non attenditur declaratio contraria teſtamento.*
5 *Quando legatum non ſit in ſpecie, ſed in ge-*

genere exonerationis conſcientiæ.

6 *De dictione præſertim.*

7 *De quæſtione an deſtinatio ſtet taxatiuè, vel demonſtratiuè.*

8 *De eodem, eiuſquè effectu.*

9 *Reſidui verbum probat ſolutionem.*

10 *Nemo moriens præſumitur immemor æternæ ſalutis.*

11 *Declaratur, & quando mortui atteſtationi deferendum ſit.*

12 *De fiduciario.*

13 *De adminiculis probantibus fiduciarij declarationem.*

14 *Quando diſpoſitio collata in fiduciam religioſi non importet piam diſpoſitionem &c.*

DISC. XXVII.

DOminicus Geſſius, inſtitutis
1 hæredibus Franciſco, & Annæ ex filio nepotibus, adminiſtratorem, & curatorem hæreditatis deputauit Petrum Paulum eius fratrem in Religione Seruorum, ſibi attributa libera, & abſoluta facultate, vendendi, alienandi, & permutandi omnia eius bona mobilia, & ſtabilia; Præſertim verò eidem iniunxit, vt venderet quaſdã duas domos, earumquè pretium erogaret, vt pro exoneratione conſcientiæ idẽ teſtator ſibi communicauerat, ac aliàs totum committendo eiuſdem conſcientiæ, illum eximendo à quauis rationum redditione, quodquè de præmiſſis nihil Religioni, vel Monaſterio acquireretur.

Sequuta morte teſtatoris, dictus Petrus Paulus, nec dictas domos, nequè alia ſtabilia alienare voluit, ſed liberè adminiſtrando mobilia, & pecunias, ac nomina debitorum, aliaquè in hæreditate reperta, exegit etiam à dictis hæredibus factis adultis, & nuptis ſcuta 100., quæ declarauit neceſſaria eſſe pro quodam alio implemento non ſequuto, nè ſtabilia diſtraherentur; Deindequè moriens declarauit fratris voluntatem in omnibus impletam fuiſſe; His autem ità ſequutis, Procuratores Fabricæ prætendere cæperunt, quod dictæ duæ domus præciſè, ac in ſpecie legatæ fuiſſent in opera pia incerta pro exoneratione conſcientiæ, ideoquè ob incertitudinem operum, ac neglectam exequutionem intrarent Fabricæ facultates pro applicatione ſibi ipſi in vim Conſtitutionum Apoſtolicarum, atquè iuxtà talem prætenſionem prodijt ſententia Iudicis primæ inſtantiæ, à qua interpoſita appellatione, atq; deputato per Congregationem eiuſdem Fabricæ alio Iudice.

Pro hęredibus ſcribens dicebam, quod quidquid ſit, àn huiuſmodi legatum dicendum eſſet pium, ſtante quod teſtator non explicauerat, vt in pia opera pretiũ prædictum erogandum eſſet, vndè pro-
2 ptereà non eſſet pium, nequè caderet ſub facultatibus Fabricæ, ex ijs quæ contrarijs reſpondendo latè probat *Marant. iunior reſponſ. 32. par. 4.*; Vbi etiam tale dicendum eſſet, adhùc tamen dictę facultates non intrabant, ſtante illius iam ſequuto implemento.

Fabrica enim, vtpotè loco Ordinariorum cumulatiuè ſubrogata, dicitur exequutrix piarum diſpoſitionum, quas hæ-
3 redes, vel alij, quibus teſtatores iniunxerunt, exequi neglexerunt, nè pia diſponentium voluntas eluſa remaneat, vt de hoc Tribunali, eiuſquè facultatibus habetur *apud Rouit. in pragm. 1. de legatis pijs*, *Capyc Latr. deciſ. 180. lib. 2.*, vbi plenè de eius introductione, & facultatibus, & *per Rot. apud Caualer. dec. 212.*, quæ in Curia circumfertur tãquam magiſtralis, & cum qua proceditur *deciſione 122. par. 7. rec.*, & *Ferrarien. tranſactionis coram Celſo inter ſuas deciſ. 78.*, & in alijs, ideoquè ingerere ſe non poteſt in iam exequutis, cum impletus eſſet finis, ob quem eius facultates introductæ ſunt.

Scribentes pro Fabrica, non negabant huius aſſumpti veritatem, quod ſcilicèt, poſita exequutione, ſeù implemento, non
4 poſſit Fabrica aliud prætendere; Verùm inſiſtebant ſuper facto non ſequuti implementi, non obſtantibus quibuſcumquè exequutoris declarationibus, vtpotè conuictis ab eodem teſtamento, in quo præciſè demandatur alienatio duarum domorum, quarum pretium teſtator in communicata opera pro exoneratione conſcientiæ erogari voluit, inferendo vt ipſæ domus tanquàm ſpecies in legatum eſſent deductæ, ideoquè dicebant eſſe impoſſibile, vt teſtatoris voluntas impleta eſſet, dum domus extabant penès hæ-

hæredes non diſtractæ.

Verùm (cum ſenſu etiã veritatis) improbabilem, parùmquè fundatam dicebam huiuſmodi prætenſionem, quoniam ſtante præcedenti generica facultate dicto Religioſo attributa vendēdi, nè dùm
5 domos prædictas, ſed etiam alia bona quæcumquè tàm mobilia, quàm ſtabilia, enunciatis dictis duabus domibus cum dictione *præſertim*, hinc proindè ſubſtantia voluntatis non conſiſtebat, àn conſcientiæ exoneratio ſequeretur cum pecunijs ex vna, vel alia re retrahendis, ſed in ipſo opere in vniuerſum, quod ſcilicèt reſtitueretur, ſeù aliàs erogaretur id, quod exequutor, neceſſarium, vel congruum reputaret, pro aſſequendo dicto fine, ſeù effectu, qui vnicè, ac principaliter fuit in intentione teſtatoris, itaùt domus prædictæ non ſtarent taxatiuè, nequè tãquam legatum in ſpecie, ſed ſolùm demonſtratiuè, ſeù indicatiuè tanquàm de bonis, de quibus magis promptè talis voluntas impleri poſſet, dùm illæ inſinuatæ fuerant cum dictione *præſertim*, quæ non inducit neceſſariam, ac præciſam reſtrictionem, ſed ſolùm exprimit caſum minus dubitabilem, alios non
6 excludendo *Gemin.conſ.16.n.4.* & cæteri *apud Barboſ.dict.277.*

Si enim caſus dediſſet, quod prædictæ domus, ex incendio, vel terremotu, ſeù alio accidenti perijſſent, tunc retento intellectu prætenſo per dictos Scribentes, vlteriori implemento locus non eſſet, cuius contrarium ipſius diſpoſitionis cō-
7 textus, ac ſubiecta materia euidenter probabant, dum principaliter in intentione, vt ſupra, fuit ipſa conſcientiæ exoneratio cum erogatione pecuniæ, et ſic generis, quod nunquam perit, vndè proptereà dato caſu peremptionis bonorum deſtinatorum, diſpoſitio ex alijs impleri debuiſſet *ad text. in l. quidam teſtamento ff. de legat.1. Bart. in l. ſtipulantem §. ſacram num.6. ff de verborum oblig. Mantic. de coniect. lib.9. tit.3. numer.20.* & cæteri *apud Rouit. deciſ.57. & apud Merlin. deciſ.456. num.36.* & alibi *hoc eodem titulo* aduertitur.

Quæſtio enim eſt inter Scribentes ſuper qualitate, ſeù natura diſpoſitionis, àn ſcilicèt certa deſtinatio ſtaret taxatiuè, vel demõſtratiuè, quæ vna, vel altera qualitate poſita; Quidquid *Roman.*, & pau-
8 ci ſequaces teneant, magis communiter receptum eſt, vt nulla data diſtinctione inter pias, & prophanas diſpoſitiones, in caſu taxatiuæ, peremptio rei deſtinatæ liberet, ſecus autem in caſu demonſtratiuæ, itaùt fauor piæ cauſæ in hac materia in eo tantùm ſit operatiuus, vt facilius præſumere facit vnam, quàm alteram qualitatem, & ſic in dubio, ſed iſto ceſſante, itaùt qualitas ſit certa, nihil operatur.

His igitur ità conſtitutis; Cum in facto iuſtificaretur, quod in hæreditate remanſiſſet notabilis quantitas argentorum, & pecuniarum, aliorumquè mobilium prædictorum, quæ domorum valorem excedebant, de quibus per dictum exequutorem, ſeù adminiſtratorem nulla dabatur ratio, ità cũ iſtis bonis voluntas diſponentis impleta remanebat, ſtante eiuſdem exequutoris geminata declaratione; Primò ſcilicèt, quando recepit ſcuta centum, quæ declarauit eſſe pro reſiduo, & complemento, quod probat ſo-
9 lutionem reliquatus *ad text. in l. ſi ex pluribus*, vbi *gloſ. verb. reliquum ff. de ſolut. Caualer. deciſ.228. num.2. deciſ.94. nu.20. poſt Merlin. de pignor.*; Et ſecundò in articulo mortis, quandò præſumptio eſt pro veritate, cum nemo præſumendus ſit immemor æternæ ſalutis, præſertim re-
10 ligioſus ex deductis *per Menoch. lib.5. præſumpt.5. num.3. Surd. deciſ.103. nu.4. & 7.* apud quos, & alios ibidem habetur propoſitio quã in foro circa priuatas atteſtationes quotidianam habemus, quod mors habet vim iuramenti, eiquè æquipollet.

Et licèt Scribentes in contrarium ſuper huiuſmodi propoſitione impugnanda, nimium ſe diffunderent, allegando aliud axioma per ora pragmaticorum volitare ſolitum, quod non omnis præſumendus eſt S. Ioannes Baptiſta; Attamen vt ſæpius præſertim *in Peruſina erectionis Canonicatus ſub tit. de fideicõmiſſis diſc.182.*, & alibi deductum habetur, in hoc propoſito procedendum eſt cum di-
11 ſtinctione tradita *per Alphan. in l.1. Cod. de edend. num.19.* cum quo tranſit *Genua de ſcriptura priuata tit. de libris rationum num.65.*, quod ſcilicèt; Aut agitur de declaratione, ſeù atteſtatione facta per viuentem in ſtatu valido, atquè ab imminentis mortis cogitatione alieno, cui

ſubſequens atteſtantis mors ex interuallo ſequuta, abſquè alia ratificatione, robur tribuat tanquã ſpecies iuramenti, et tunc dicebam, quod opponẽtes benè dicebãt, cum non intret dicta ratio de non præſumendo morientem immemorem æternæ ſalutis, dum declaratio, ſeù atteſtatio facta eſt procul à mortis cogitatione; Secùs autem, vbi conſtitutus in mortis articulo, videns per eius imminentiã, quod nõ poſſet ampliùs ſibi notã veritatẽ pandere, eã declaret, quoniã tunc attẽta pręſertim bona qualitate declarantis, abſquè dubio maioris ponderis huiuſmodi declaratio videtur, quam iurata atteſtatio facta per exiſtentem in ſtatu valido, & à mortis cogitatione alieno.

Fortiùs dum agebatur de declaratione facta per exequutorem, ſeù confidentiarium, cuius fides per teſtatorem pro-
12 bata fuerat ad notata *in l. Theopompus ff. de dot. præleg. & in l. ſi quis pro redemptione §. 1. Cod. de donat.*, vbi *Cin. Bald.* & cæteri, de quibus *apud Afflict. deciſ. 371. num 6*, cum alijs in materia *text. in dicta l. Theopompus* plenè deductis *in dicta Peruſina erectionis Canonicatus ſub tit. de fideicommiſſis diſc. 182.*, vbi ex profeſſo actũ fuit, an, & quando exequutoris, vel confidentiarij declarationi ſtandum ſit; Potiſſimè verò ob plures circumſtantias dictæ declarationis veritatem adminiculantes; Primò ſcilicèt quod non agebatur de declaratione facta ad propriam exonerationem, & à ſe eximendo à redditione rationum, ad quam per Ordinarium, vel alium ſuperiorem pulſare-
13 tur, in quibus terminis intrare ſolet difficultas ſuper fide huiuſmodi declarationibus præſtanda, & ſic non agebatur de proprio intereſſe; Secũdò quia agebatur de ſacerdote, & viro religioſo; Tertiò quia de fratre germano teſtatoris, in quo præſumendũ nõ erat, quod fratris animã abſquè proprio commodo grauatam relinquere voluerit; Et quartò demùm, quia dum conſtabat, quod ad eius manus perueniſſet æquiualens, ac maior ſumma, (nàm alias ſine delicto in præiudicium hæredum in diuerſos vſus erogare non potuiſſet) in dubio capienda erat interpretatio, potiùs pro licito, quàm pro illicito *ad text. in l. meritò ff. pro ſocio* cũ concord, *Felin. in cap. cum acceſſiſſent nu. 11. de Conſtit.*

Eoquè magis præmiſſis veritatem aſſiſtere credebam, quoniam nimium probabile videbatur, vt diſpoſitio ità concepta contineret potiùs cautelam à dicto religioſo profeſſo excogitatam, vt ſci-
14 licèt ità habere poſſet liberam adminiſtrationem, ac diſpoſitionem huiuſmodi bonorum abſquè eo quod Religioni acquirerentur, vel à ſuperioribus cogi poſſet ad redditionem rationũ iuxtà caſum, de quo *in Neapolitana legati ſub tit. de teſtamentis diſc. 56.*, adeoùt non videremur eſſe in caſu, quo teſtator alicui patri ſpirituali, vel extraneo religioſo reuerà commiſiſſet, vt ſuam conſcientiam exoneraret cum ſummis, ac bonis ab eo deſtinatis; Quia verò in hoc Tribunali non de facili trãſeunt propoſitiones hæredibus proficuæ pro excuſandis oneribus, idcircò, me etiam conſulente, concordia controuerſiæ finem dedit, vt frequentiùs contingit.

PISAVREN.

FIDEICOMMISSI

PRO

MARCO ANTONIO BORRO

CVM

MINERVA, & FELICE DE MONTE

Caſus diſputatus coram A. C., & reſolutus pro Minerua, & Felice, poſtea concordatus.

De legati acceptatione, quando conſtare dicatur, necnè, ad effectum videndi, an bona legata, ſeparata ſint ab hæreditate, itaùt non cadant ſub

ſub fideicommiſſo vniuerſali in eo ordinato, vel è contra.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Vbi legatum non agnoſcitur, ſeù alias ſit caducum, remanet in hæreditate ſubiectum vinculis hæreditarijs.*
3 *Acceptatio legati præſumitur in actu lucratiuo data ſcientia.*
4 *Ex quibus ſcientia arguatur.*
5 *Declaratur concluſio, de qua num.4., vt non procedat in legato oneroſo.*
6 *Quando autem dicatur legatum oneroſum, vel lucratiuum.*
7 *Legatum non poteſt pro parte acceptari, & pro parte non.*
8 *Effectuatio in parte operatur effectuationem in totum.*
9 *Obſeruantia eſt bona interpres.*
10 *Ex poteſtate deſumitur voluntas, atquè actus referendus eſt ad titulum licitum potiùs, quàm illicitum.*
11 *In quæſtionibus voluntatis omnia ſimul iuncta ponderanda ſunt.*

DISC. XXVIII.

1 GVidobaldus de Monte, inſtitutis hæredibus, cum quodam fideicommiſſo, Horatio, Vgoccione, Alexandro, & alijs eius filijs maſculis, iure legati reliquit Fælici vxori, pro reſtitutione partis acceptæ dotis, duo prædia, vnum nuncupatum de *Scapezzano*; Et alterum de *Soria*, vnà cum acceſſionibus, & melioramentis; Cumquè mortuis omnibus dictis maſculis, Minerua, & Felix filiæ Ioannis vnius ex dictis inſtitutis, prætenderent ad earum fauorem apertum eſſe fideicommiſſum à dicto teſtatore ordinatum, immiſſionem proindè intentarunt aduersùs plures tertios bonorum poſſeſſores, præſertim verò contra Borrum poſſeſſorem dicti prædij nuncupati *Scapezzano*, quod emerat ab Honuphrio vno ex dictis hæredibus grauatis; Et aſſumpta deſuper diſputatione coram A.C., per iſtum ad fauorem actricium ſententiatum fuit; Interpoſita verò appellatione, cum Signatura commiſiſſet cauſam in Rota cùm clauſula translatiua, id (vt frequentèr contingit) cauſam dedit cōcordiæ, dum amplius de cauſa actū non audiui.

In diſputationibus autem habitis, tàm coram A.C., quàm in Signatura, Scribētes pro actricibus, quibus Iudex adhæſit, fundamentum conſtituebant in eo, quod non conſtaret de acceptatione, ob cuius defectum bona legata, vtpotè legatario non acquiſita, remanere dicuntur in hæreditate per ius non decreſcendi, et conſequenter, quod veniunt ſub fideicommiſſo iuxtà magis communem, de qua
2 in proximis terminis caduci habetur *in Romana prætenſi fideicommiſſi hoc eodem tit. diſcur.*29.; Quicquid in ſpecialibus terminis legati repudiati, quoties inſtitutio, & ſubſtitutio factæ ſint in reliquis bonis, ſentiant in contrarium *Fulgoſ. conſ.* 99. *Cephal. conſ.*231. & alij relati *per Fuſar. quæſt.* 652. *in principio*.

Quo verò ad acceptationis præſumptionem, quam ego ſcribens pro reo cōuento dicebam reſultare ex ſola ſcientia,
3 quoties agatur de actu lucratiuo, ac fauorabili ex deductis *per Surd. deciſ.*111. *num.*12 *deciſ.*189. *num.*15. *poſt Zacch. de oblig. camer. deciſ.* 356. *par.*9. *rec. Reggien. bonorū* 23. *Ianuarij* 1647. *coram Corrado*, & in alijs, in quibus firmatur ſciētiam ſtare loco acceptationis, & habetur pluries *ſub tit. de donation.*

Scientia verò non poterat controuerti; Tùm quia agebatur de vxore cum eodem teſtatore viuente, quæ ipſius morie-
4 tis voluntatis conſcia præſumitur, vt in allegata *deciſ.* 356. *par.*9.; Tùm etiam quia iuſtificabatur ex facti circumſtantijs.

Verùm reſpondebant, vt id procederet in actibus merè lucratiuis, ſecùs autem in habentibus admixtum onus, vt in præſenti, dum teſtator vxori reliquerat
5 hæc prædia, vtpotè comparata ex pecunia dotali per eum habita, atq; in eiuſdē pecuniæ ſatisfactionem, cum tunc poſſet expedire non acceptare legatum, atquè magis dictam pecuniam, quàm bona habere, vt firmatur *deciſ* 27. *par.*7. *rec.*, & *in Meleuitana hæreditatis* 17. *Decembris* 1649. *coram Royas inter ſuas deciſ.*314., & *dicto tit. de donat.* pluries.

Digitized by Google

Adhùc tamen, contrarium mihi probabilius videbatur, quoniam ex pluribus de dicta acceptatione conſtabat; Primò nempè ex dicta probatione præſumpti-
6 ua reſultante à ſcientia, & vtilitate iuxtà ſuperius allegatas auctoritates; Non obſtante dicta limitatione, quoniam vt benè declaratur *in dicta Reggien. bonorum coram Corrado*, ac non ſemel habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de donationibus*; Limitatio prædicta procedit, quando onus eſt tale, vt incertum ſit, àn vtilitati præponderare valeat, illamquè etiam excedere, adeoùt concurrat poſſibilitas damnificationis donatarij, vel legatarij in bonis proprijs; Secùs autem, vbi diſpoſitio, ſiuè inter viuos, ſiuè per vltimam voluntatē, quamuis habeat aliquod onus admixtum, attamen ſemper, ac certè remanet vtilis, quoniam cum illud ſit inferius emolumento, hinc proindè in exceſſu certa remaneat cauſa lucratiua; Atquè in his vltimis terminis verſabamur, quoniā legatū nō erat ſolùm de prædijs, eo modo quo cum pecunia dotali comparata fuerant, ſed etiam cum omnibus acceſſionibus, & melioramētis, quæ erant ſatis notabilia, ideoquè vtilitas erat indubitata.

Secundò clariùs (in præmiſſæ præſumptiuæ probationis cōprobationem) quoniam legatum erat vnicum, vnica oratione, atquè in eamdem cauſam factum de duobus prædijs, vno ſcilicèt controuerſo, & altero nuncupato de *Soria*, de cuius acceptatione, ac poſſeſſione in legataria conſtabat, vndè propterea reſultabat acceptatio in totum, ex regula, quod legatum non poteſt pro parte
7 acceptari, & pro parte non *ad text. in l. legatarius ff. de legat.* 1. *& l. neminem cum ſequenti ff. de legat.* 2.; Et ex altera propoſitione, quod effectuatio in parte, operatur effectuationē in totum ex deducti
8 *per Adden. ad Greg. deciſ.* 557. *num.* 7. *cum ſeqq. Bonon. cenſus* 15. *Iunij* 1648. *coram Corrado*, & habetur non ſemel *ſub tit. de Beneficijs* in materia Regulę reuocatorię vnionum non effectuatarum.

Tertiò ex ſubſequuta obſeruantia, dū legataria donec vixit, dotem in pecunia
9 non petijt, minuſquè eius filij, & hæredes petierunt, ex recepta propoſitione, quam in foro quotidianam habemus, vt obſeruantia ſit optima interpres, ſeù declaratio ambiguæ voluntatis.

Quartò demùm euidentiùs, quoniam abſolutū eſt de iure, vt legatum purum, quamuis à legatario non agnitum, trans-
10 mittatur ad hæredes; Licèt enim iſta tranſmiſſio ſit tanquam de agnoſcendo, itaùt in ipſo quoquè hærede agnitio neceſſaria ſit; Nihilominus, cum poteſtas ſit certa, voluntas quoquè in propoſito certa videbatur, dum Honuphrius eiuſdē legatarij filius, & hæres dictum prædium vendiderat tanquàm omninò liberum, & cum aſſertione, quod illud ad ſe pleno iure ſpectaret; Iſte ſiquidem actus, illicitus, & criminoſus fuiſſet, ſi ille, qui alienationem fecit, illum geſſiſſet tanquam repræſentans ſolam perſonam hæredis patris fideicōmittentis; E' cōuerſo autem fuiſſet licitus, & validus, ſi feciſſet tanquam repræſentans alteram perſonam hæredis eius matris, & legatariæ; Ideoquè ex regula metiēdi voluntatem à poteſtate, & ex altera capiendi in dubio præſumptionem delicti excluſiuam, dicta alienatio referenda erat ad cauſam licitam ex titulo hæreditario matris ad cōmuniter notata *in l. Marcellus ff. ad Trebell.*, vt habetur ſæpius *ſub tit. de detract. & ſub altero de fideicommiſſis*.

Quamuis autem contra ſingulas ſupradictas probationes in ſpecie, plura per ſcribentes in contrarium deducerentur; Attamen, vltrà quod videbātur æquiuo-
11 ca, & non omninò concludentia; Dicebam quod difficultatē cadere poſſet, quādo de ipſis ſingulis, ac ſingulariter conſideratis agendum eſſet, ſecùs autem ijs inſimul, & vnitim attentis iuxtà vulgatam regulam in ambiguis, & coniecturalibus perpetuò attendendam, *vt ſingula quæ non proſunt, vnita iuuent*; Ideoquè credebam, vt iuſtitia huic parti aſſiſteret; Vltrà ea, quæ aduersùs eaſdem actrices in eiſdem diſputationibus deducebātur ſuper huiuſmodi fideicommiſſi inſubſiſtentia, vel magna turbiditate in toto, vel in parte; Poſt hanc autem controuerſiam ſopitam per concordiā, actrices effectæ ſunt meæ clientes *in Romana fideicommiſſi de monte ſub tit. de fideicommiſſis diſc.* 42., vbi tamen de fideicōmiſſo diuerſo.

RO.

ROMANA

PRÆTENSI FIDEICOMMISSI

PRO

PIORDIS

CVM

PETRO PAVLO DE ROSIS.

Caſus diſputatus in Rota, incertus eſt exitus.

Legatum, cuius caducitas ob contrauentionem prætendatur, àn ita dicatur eſſe in hæreditate teſtatoris, vt cadat ſub fideicommiſſo vniuerſali per ipſum ordinato; Et de differentia inter caſum caducationis, & caſum caducitatis.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*

2 *Legata effecta caduca, remanent in hæreditate, ideoquè cadunt ſub fideicommiſſo vniuerſali.*

3 *De differentia inter caſum caducationis, & caducitatis.*

4 *An in caſu contrauentionis non dato ſubſtituto, intret caducitas, necnè.*

5 & 6 *De differentia inter caſum conditionis, & modi, ſeù priuationis, & non acquiſitionis.*

7 *Pœna non declarata in vita, non declaratur poſt mortem.*

8 *De quæſtione an contrauentio cauſet mortem ciuilem.*

9 *De alia differentia inter modum, & conditionem.*

10 *Quando contrauentio referri non poſſit dolo, vel delicto, ex quo reſultet pœna.*

DISC. XXIX.

1 SImon Corona, Inſtitutis hæredibus pluribus filijs Anaſtaſij fratris, tunc iam exiſtentibus, cum fideicommiſſo reciproco, ac ſucceſſiuo inter ipſos, eorumquè deſcendentes, quamdam domũ reliquit primo filio maſculo eiuſdẽ Anaſtaſij naſcituro, cum onere aſſumendi nomen ipſius teſtatoris, et quatenus dictus Anaſtaſius alios filios non procrearet, illam reliquit Franciſco vni ex dictis filijs iam exiſtentibus, ſub eodem onere, quod ipſe nomen teſtatoris aſſumere, ac retinere teneretur, ſub pœna caducitatis in caſu contrauentionis ad fauorem Melchioris alterius filij Anaſtaſij, cum eodẽ onere tenendi nomen, ac inhabitandi domum; Cum autem alijs filijs non procreatis, tàm Melchior, quàm Franciſcus Religionem ingreſſi eſſent, facta prius donatione Anaſtaſio patri, tàm dictæ hæreditatis pro eorum portionibus, quàm legati domus reſpectiuè, vndè propterea ex hoc titulo Anaſtaſius dictam domum iure domini poſſedit, atquè Piordi eius creditores ex remedio interdicti ſaluiani obtinuiſſent ad eamdem domũ immitti; Hinc Petrus Paulus de Roſis, tanquàm poſſeſſor dicti fideicõmiſſi vniuerſalis ex perſonis Sulpitiæ, & Annæ Mariæ teſtatoris deſcendẽtium (ad quarum fauorem Rota in ſatis agitata *Romana fideicommiſſi de Coronis*, in qua plures habentur deciſiones *coram Cerro*, & coram alijs, de quibus in hac eadem cauſa *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc.* 131., declarauerat dictum fideicommiſſum apertũ eſſe) prætendere cæpit, vt ſtante contrauentione prædictorum Frãciſci, & Melchioris in non retinendo nomen teſtatoris, neque inhabitando domũ, factus eſſet caſus caducitatis ad fauorem hæreditatis, proindequè illa caderet ſub dicto fideicõmiſſo vniuerſæ hæreditatis complexiuo; Et aſſumpta deſuper diſputatione *in Rota coram Taia*; Scribentes pro actore, procedendo cum terminis legati effecti caduci, vtpotè ab hæreditate nunquàm auulſi, exindè inferebant ad rei le-
2 gatæ compræhenſionem ſub eadem hæreditate, ac ſucceſſiuè ſub fideicommiſſo in

in ipſa ordinato iuxtà *deciſ. Surdi 269.*
cum alijs apud eum, & *per Fuſar. quæſt.*
652. num. 3. ad finem, ex quibus longas
allegationes tranſcribebant.

Scribens ego pro Piordis reis cõuen-
tis, dicebã quod etiam in caſu caduci, nõ
deſunt negantes compræhenſionem le-
gati ſub fideicommiſſo vniuerſali ob de-
ficientem teſtatoris voluntatem illud cõ-
præhendendi, dum expreſsè dictum fuit
inſtitutionem concipi *in alijs bonis*, ex
quibus verbis receptum eſt, vt non
vrgentibus contrarijs adminiculis præle-
gata nõ veniunt ſub fideicommiſſo vni-
uerſali, vt pluries in ſua materia *ſub tit.*
de fideicõmiſſis; Et in ſpecie tenent col-
lecti per eumdem *Fuſar. dicta quæſt. 652.*
num. 1. & 2.; Verùm admiſſo etiam, vt
iuxtà magis communem, & probabilem
opinionem, vt tali caſu bona legata vt-
porè ab hæreditate non auulſa, ſed in ea
per ius non decreſcendi extantia eodem
iure regulanda eſſent, quo reliqua bona
hæreditaria; Adhùc tamen ceſſabat di-
3. ctæ concluſionis applicatio ad factum,
quoniam admiſſa etiam contrauentione
per actorem prætenſa, eramus in caſu ca-
ducitatis, qui emolumẽti acquiſitionem,
ac reſpectiuè priuationem ſupponit, non
autem in caſu caducationis, qui ſuppo-
nit non acquiſitionem, & ſucceſſiuè non
abdicationem, ſeù ſeparationem bono-
rum à ſuo corpore vniuerſali hæredita-
rio, ideoquè magna differentia eſt inter
vnum caſum, & alterum.

Caſus enim caduci diuerſus eſt ab
illo caducitatis, quoniam in primo caſu
caduci, legatum nunquam naſcitur, ne-
què res legatæ auelluntur ab hæreditate,
in qua proindè iure continuationis per-
ſeuerare dicuntur bona tanquam per
ceſſationem cauſæ productiuæ ſeparatio-
nis, ſeù diſmembrationis; In ſecundo au-
tem, emolumentum iam quæſitum eſt le-
gatario, atquè dominium ab hæreditate
abdicatum eſt, ac translatum in legata-
rium, qui proindè in caſu contrauentio-
nis dicitur priuari per viam pœnæ, ſeù
conditionis ad fauorem ſubſtituti parti-
cularis in legato, quatenus hic datus ſit;
4 Vbi verò iſte non adeſt (niſi teſtator ali-
ter diſpoſuerit) non videtur iure cautum
vt reuertatur ipſo iure ad hæredem (vt
opus eſſet ad effectum, de quo erat quæ-
ſtio); Sed vel præceptum reſoluitur in
conſiliũ, Vel quod legatarius non adim-
plens aſtringi poteſt per Iudicem ad im-
plementum præuijs monitionibus, qui-
bus ſpretis ex Iudicis officio procedi etiã
poteſt ad priuationem ex deductis *per*
Molin. de primogenitura lib. 2. cap. 12. nu.
8. & cap. 14. num. 13. & ſequen. Altograd.
conſ. 84. num. 41. & ſequen. lib. 1.

Tunc enim non implementum one-
ris cauſat non acquiſitionem, quan-
do adiectum eſt per viam conditionis
ſuſpenſiuæ à parte anteà, itaùt eius im-
plementum præcedere debeat acquiſi-
tionem, cuius principio non implemen-
tum ſe opponat; Secùs autem vbi adie-
ctum eſt per viam modi à parte poſteà,
cum tunc ſupponat præcedentẽ acquiſi-
5 tionẽ, atq; non implementum, ſeù contra-
uentio dicatur cauſa priuationis iuxtà
traditionem *Bart. in l. quibus diebus §.*
Tarmilius num. 5. & ſeqq. ff. de condit. &
demonſtr. Bald. in l. cum eorum Cod. de
ſentent. & interlocut. num. 6., quos cæteri
ſequuntur collecti *per Molin. dicto lib.*
12. *num. 2. cum ſequen.*, *& cap. 14. numer.*
13. *cum ſequen. Altograd. dicto conſ.*
84. *numer. 6. lib. 1. Rouit. pragm. 1. de*
viat. numer. 11. & 12. benè *Rota deciſ.*
39. *num. 1. & ſeqq. par. 1. diuerſorum*,
et de qua diſtinctione habetur etiam
ſub titulo de teſtamen. diſcur. 73., *& ſub*
altero de matrim., quando ſcilicèt ma-
trimonium contra præceptum teſtatoris
contractum, ſit cauſa non acquiſitionis,
vel priuationis, & *ſub tit. de fideicommiſſ.*
diſc. 134.

In facti verò ſpecie, planum videba-
tur, vt ageretur de modo, tàm reſpectu
oneris habitandi domum, quod perne-
6 ceſſe præſupponit præcedentem acquiſi-
tiononem, ſine qua ſequi non poteſt ha-
bitatio habens tractum futurum, & ſuc-
ceſſiuum, vndè impoſſibile eſt, vt ea dici
poſſit conditio à parte anteà, quàm etiã
circa aſſumptionem nominis, quæ ex
magis cõmuni, & recepta, non eſt facien-
da niſi poſt iam pacificè quęſitum, & ob-
tentum emolumentum ex deductis per
Molin. dicto cap. 12. Rota dicta deciſ. 39.
par. 1. diuerſ. & 310. num. 5. par. 7.; Po-
tiſſimùm quia implementũ non conſiſtit
in ſimplici aſſequutione, ſed in retentio-
ne, & ſic pariter eſt actus habens tra-
ctum futurum, & ſucceſſiuum, cui con-
gruere non poſſunt termini cõditionis à

parte

parte anteà ſe opponentis principio acquiſitionis.

Iſta theorica ità conſtituta; Dicebam (etiam cum ſenſu veritatis) quod cum Anaſtaſius, cuius perſonam, & iura rei conuẽti tanquàm creditores repræſentabant, eſſet donatarius, tam primi legatarij, quàm etiam ſubſtituti, atque in vtroq; doceretur in facto de implemento, donec fuerunt in ſæculo, hinc prorſus improbabile remanebat actoris prætẽſio excitata poſt vtriuſq; mortem, quoniàm cum ageretur de pœna priuationis
7 præuijs monitionibus, & contrauentione declaranda per Iudicis ſententiam, id ſequi non poterat poſt mortem ad notata *per DD. in l. finali, Cod. de repud.* & alibi ex deductis *per Buratt. & adden. dec.* 617. *num.* 2. *&* 7. *dec.* 143. *num.* 18. *par.* 10. *rec.*, & habetur latiùs actum *ſub tit. de fideicommiſſis in Parmen. fideicommiſſi de Scoffonis diſc.* 148.

Quæſtio enim, an contrauentio cauſet mortem ciuilem, atque aperiat locum fideicommiſſo, ſeu ſubſtitutioni non expectata ſententia, vel Iudicis declaratio-
8 ne, procedit, vbi datus eſt ſubſtitutus, itaùt dici valeat, vt implementum, vel reſpectiuè contrauentio conſideretur potiùs tanquàm qualitas, ſeu conditio reſolutiua, ex ijs, quæ *dicto tit. de fideicomm.* habetur *diſc.* 7. *&* 148. & in alijs; Sed vbi ceſſat ſubſtitutus, itaùt iuxtà magis rigoroſam ſententiam, non reſoluto præcepto in conſilium (vt alij volunt) fiat locus officio Iudicis, ad cuius effectum eo perſeuerante in contumacia, perneceſsè dare oportet proceſſum contumacialem, & ſententiam contrà viuentem.

Alterum item notabilem effectum ponderabam reſultare ex dicta differentia inter conditionem, & modum, quoniàm primo caſu non ſpectatur, an non
9 implemẽtum conditionis reſultet ex dolo, & malitia, necnè, quoniàm ſufficit, vt ea non ſit impleta, ſeu ſit defecta, cum in conditionibus attendatur nudum factum; Vbi autem agitur per viam pœnæ, tunc opus eſt, vt contrauentio ſequuta ſit ex certa ſcientia, adeoùt actus redoleat dolum, vel malitiam, à quibus quælibet cauſa excuſat ex deductis *per Otthobon. deciſ.* 110. *num.* 21. *& ſeqq. deciſ.* 230. *num.* 7. *& ſequen. par.* 7. *rec.* cum alijs *ſub tit. de fideicommiſſis diſc.* 154., vbi ità diſtinguendo habetur inter implementum cõſideratũ tanquã conditionẽ, ſeu qualitatem, & alterum conſideratum tanquàm delictum productiuum priuationis.

Dici autem abſque dubio non poterat, vt iſta contrauentio dici poſſit ſequuta ex dolo, vel malitia, redolente delictum poſitiuum pœnæ productiuum, quo-
10 niam ad hunc effectum requirebatur ſcientia certa, & ſpecifica ex deductis *per Buratt. dicta dec.* 167. *nu.* 1. & paſſim, & de qua in præſenti conſtabat; Atq; abſonum fuiſſet dicere, vt ingreſſus in religionem, ac electio ſtatus perfectioris importaret delictum punibile, ideoque, Vel præceptum intelligendum eſſet, quatenùs fuiſſet in ſæculo, ac iuſtam non haberet cauſam aliàs faciendi; Vel quod tale præceptum haberetur in iſto caſu factum tanquàm conſilium; Vel quod ſaltim id præberet iuſtam cauſam, quæ excuſaret à delicto, & pœna, dum præſertim non concurrebat ſubſtitutus, atque res non erat integra vt ſuprà; Incertum eſt autem qualis fuerit reſolutio, ſed puto quod, Vel iuxta prẽmiſſa ad fauorẽ huius partis, Vel quod dilata reſolutione, actor deſtiterit ab vlteriori proſequutione, dũ non audiui ampliùs actum de cauſa, niſi ea mutauerit deſenſores, vt frequenter contingere ſolet in Curia ob mutationem cauſæ Patroni, credebam tamen, vt iuſtitia huic parti aſſiſteret.

RO-

ROMANA LEGATI DE AGGAZARIIS PRO CLERIA DE PAVLELLIS CVM FABRICA S. PETRI, SEV EIVS CESSIONARIO.

Conſilium pro veritate.

De eadem materia caducationis in legatis particularibus; Et an, & quando in eis intret vulgaris directa, vel anomala, necnè.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De vulgari anomala, ſeu in fidei-commiſſo.*
3 *An in ea intret differentia inter diſpoſitiones vniuerſales, & particulares.*
4 *Quod etiam in legatis intret vulgaris directa, vel anomala.*
5 *Declaratur, quando per vnam, vel aliam verborum ſpeciem concepta.*
6 *De dictæ declarationis, vel diſtinctionis verborum impugnatione.*
7 *De materia tranſmiſſionis.*
8 *Quod cauſæ conſiſtentes in articulis iuris, ſint ſemper dubiæ, & incertæ, ideoque conſuli debeant concordiæ.*

DISC. XXX.

1 IN caſu mortis abſq;prole Virginiæ filiæ, ac hæredis vniuerſalis, Camilla teſtatrix legatum fecit Magdalenæ, Victoriæ, Iulio Cæſari, & Coſmo filijs Cleriæ ſororis, vel neptis, ſcutorũ 1500. pro ſingulis, cum reciproca inter eos; Cum autem viuente teſtatrice, obijſſet Coſmus, ſuperſtite Cleria iuniore filia; Hinc facto caſu dicti legati, orta eſt quæſtio, an per legatarij prædeceſſum, ſequuta eſſet caducatio, vel potiùs locus eſſet vulgari anomalæ, à dicta caducatione pręſeruanti ad fauorem filiorum pręmorientis, qui dupliciter vocati erant; Primò ſcilicèt per teſtatricem; Et ſecundò tanquàm poſiti in conditione ex Statuto 142. Vrbis; Cumque dicta Cleria ex Coſmo prędefuncto ſuperſtes, fauorabilem ſententiam reportaſſet pro caducationis excluſione, ac legati aſſequutione, atque pendente appellatione, aſſumptus eſſet quidam concordiæ tractatus ſuper aliqua dicti legati diminutione, hinc proindè ex parte eiuſdem, ſeu veriùs eius, qui ipſam adhùc puellam vxorem ducere intẽdebat, pro veritate conſultus fui, an expediret concordiam amplecti, proindèque aliquam diminutionem pati, vel potiùs litis aleam proſequi, vt totum obtineretur.

Quamuis autem Alij priùs deſuper conſulti, ſeu cauſæ defenſores, eſſent in ſenſu, vt nihil dimittendum eſſet tan-
2 quàm in re clara, freti ijs, quæ plenè ex
dicta theorica *Bart. in l. quamdiù nu.* 10. *ff. de acquir. hæred.* firmantur *per Rotam decif.* 201. *&* 227. *par.* 8. *rec.*, quæ ſunt repetitæ *apud Bich. dec.* 17. *&* 27. cum alijs, de quibus *dicto tit. de fideic. diſc.* 107. *& ſeq.* in materia vulgaris anomalę caducationem impedientis, & ob quam ſecundus per corruptionem primi, atque per ſubingreſſionem in eius locum efficitur primus; Attamen diuerſa fuit mea ſententia, cum non ageretur de diſpoſitione vniuerſali, in qua facilius dicta theorica intrat, atque difficilius admittitur limitatio deducta ex altera theorica *Angeli in eadem l. quamdiù*, de qua pariter *dicto tit. de fideicom. diſc.* 107.; Sed agebatur de le-
3 gato particulari, in quo aliqua maior du-
bitandi ratio cadere videtur ex ijs, quæ in ijs terminis legati particularis habentur *eodem tit. de fideic. diſc.* 108., ac in deciſione in eo caſu edita.

Quamuis enim, ex magis communi opinione per Rotam recepta, etiam in legatis particularibus rectè intret ſubſtitutio vulgaris directa, vel etiam anoma-
4 la ad textum *in l. vt hæredibus, ff. de lega.*
2. & l. ſi legata, Cod. de legat. cum concordantibus, de quibus *in Bonon. legati vſuſfructus 5. Decembris 1650. coram Bichio in-*

*inter ſuas deciſ.*445., Attamen iſto caſu
requiritur, vt verba ſint directa ciuilia,
ſecùs autem, vbi communia, vel obliqua,
5 vt ex theorica *Bartol.* cæteris relatis fir-
matur in deciſione edita in caſu, de quo
*dicto diſc.*108. *de fideic.*, vbi concordan-
tes; Et conſequenter in legatis particu-
laribus aliqua maior dubitandi ratio ca-
dere videtur, ob quam, ſtante illa, quàm
quotidie experimur, ingeniorum varie-
tate, vt quod vni videtur album, alteri
æqualis doctrinæ, ac integritatis nigrum
videatur, mea eſt conſuetudo ſemper
conſulendi concordias, neque certum
iudicium pro veritate dandi, quoties ad
purum articulum iuris, ſiue ad coniectu-
ras, quæſtio reducatur.

Eſt benè verum, quod vt *eodem diſc.*
108. aduertitur, iſta diſtinctio, inter di-
ſpoſitionem vniuerſalem, & particula-
rem, & an hæc poſterior, per vnã, vel per
alteram verborum formulam concepta
6 ſit, pro meo ſenſu continet æquiuocum
clarum, atque vnam de conſuetis legu-
leicis frigiditatibus, quoniàm reuerà ſen-
ſus *Bartoli*, & ſequacium percutit pri-
mam, ſeu directam vulgarem, non autem
hanc ſecundam, quam anomalam, ſeu in
fideicommiſſo dicimus, ad diuerſum ef-
fectum, vt ſcilicèt legatarius rei particu-
laris, ità defecto hærede vniuerſali, effi-
ciatur hæres directus ex ibi deductis;
Sed quia cõmunis ſchola id recepit, hinc
difficile eſt in foro id ſuadere, cum huiuſ-
modi ponderationes, vel diſtinctiones,
referri ſoleant acumini Aduocatorum,
ideoque vocantur ratiocinia.

Credebam quoque in hac facti ſpecie,
vt ad fauorem huius filiæ legatarij de-
functi ante factum caſum ſuæ vocatio-
nis, ſeu legati, aſſiſteret alterum mo-
tiuum inſinuatum *in Senogallien. diſc.* 3.
7 ſuper tranſmiſſione ex coniecturata ve-
riſimili voluntate teſtatricis, etiam vbi
de ſtricto iure, ipſius filiæ vocatio pro-
pria in vim dictæ vulgaris anomalę non
intraret, adeoût, ſiue vno, ſiue altero
modo, caducatio per hæredem prætenſa
non intraret, cum faciliùs admittatur
tranſmiſſio, quàm vocatio ex pluries de-
ductis in dicta ſua materia *ſub titulo de*
fideicom. præſertim *diſc.*98.

Adhùc tamen concordiam conſului,
quoniàm, vbi ea honeſta ſit, adeoût re-
miſſio non eſſet valdè notabilis, tunc ex
motiuo ſuperiùs inſinuato, quod ſcilicèt
8 vbi cauſæ reducũtur ad coniecturas, pu-
roſq; articulos iuris, ob dictam ingenio-
rum varietatem, ſemper ſunt periculoſæ,
neque certum iudicium ſuper earum
euentu dari poteſt, vt quotidiè experi-
mur; Siquidē vincũtur cauſæ, quarũ certa
ſuccumbentia in congreſſibus Aduoca-
torum timetur, eamdem verò ſuccum-
bentiam patiendo in ijs, quas concludi-
tur eſſe planas, ſiue eas vincendo ex
motiuis, quæ omninò fallacia, & debilia
reputantur, reiectis illis, quæ ſolida cre-
duntur, iuxtà præſertim caſum, de quo *in*
*Mantuana ſub tit. de feud. diſc.*10. & 11. &
in alijs; Ideoque, vt præſertim aduertitur
in Bonon. fideicommiſſi de Pepulis ſub tit. de
fideicommiſſ. diſc. 179., irriſione digni
videntur illi, qui nullam fori notitiam,
ac negotiorum experientiam habentes,
antiquiorum dicta cum improbo labo-
re ſolum tranſcribendo, obloquuntur dè
mala conſcientia Aduocatorum defen-
dentium cauſas iniuſtas, quoties iſtæ
cõſiſtant in articulo, ſeu in quæſtione iu-
ris, vel in materia coniecturali, cum eo-
rum propoſitiones verè procedant, quo-
ties iniuſtitia pendeat ex facto inaltera-
bili, vt *dicto diſc* 179. *de fideic.* aduerti-
tur, ac etiam *ſub tit. de iudic in praxi &*
relatione Curiæ, Et conſequenter concor-
diæ ſemper ſunt laudandę, & conſulendæ.

ROMANA
LEGATI VSVSFRVCTVS
PRO
VRBANO MILLINO
CVM
PATRITIIS.

Caſus diſputatus coram A.C., ſeu Prælato deputato, ſub incerto exitu.

Legatarius vſusfructus vniuerſalis, an participare debeat de vſufructu rei particularis, alteri relicto, Et an dictus legatarius vniuerſalis haberi debeat loco hæredis.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De quæſtione, an vſufructuarius ſit hæres, vel legatarius.*
3 *De eodem, vt ſit legatarius.*
4 *De coniecturis contrarijs remiſſiuè.*
5 *Et quomodò debeant attendi.*
6 *Vſufructuarius vniuerſalis participat de vſufructu rei particularis legatæ.*
7 *Quomodò iſta concluſio procedat, & quando limitetur.*
8 *De eodem, & quomodò in coniecturis procedendum ſit.*

DISC. XXXI.

1 CVM CATHARINA Pinella, inſtitutis hæredibus Aſtallis eius filijs, ex primo matrimonio ſuſceptis, vſufructuarium vniuerſalem reliquiſſet Vrbanum Millinum eius tertium virum, relicto etiam vſufructu quorumdam bonorum Patritijs, ex eo intuitu, quod eadem bona in eam obueniſſent ab iſta domo ex ſucceſſione vnius filij, quem ex Patritio ſecundo viro ſuſceperat; Hinc orta eſt controuerſia, an Vrbanus vſufructuarius vniuerſalis, participare deberet etiam de vſufructu dictarum rerum particularium; Et introducta cauſa coram A.C., ſeu Prælato per eum deputato; Scribentes pro Patritijs legatarijs particularibus, in eo principaliter inſiſtebant, quod Vrbanus, potiùs hæres quàm legatarius cenſendus eſſet, ideoque ad legatorum præſtationem obligatus, ità aſſumendo quæſtionem, de qua *apud Merlin.dec.505. aliàs 22.par.6. rec. Alto-*
2 *grad. conſ.104.lib.2. Capyc.Latr.conſult. 112. Marcian.iun.diſput.99.* cum alijs, de quibus non ſemel *ſub tit. de legit. & detract.* ac etiam *ſub altero de fideicommiſſis*; An ſcilicèt inſtitutus hęres in vſufructu, poſt cuius mortem alter ad hæreditatem vocatus ſit, dicatur hæres pleno iure cum onere reſtituendi poſt mortem alteri, qui ſubſtitutus potiùs dicendus veniat; Vel èconuerſo, hic cenſeatur hæres à principio, ille verò legatarius.

Verùm, vltrà quod, quando etiam titulo inſtitutionis, vſusfructus vniuerſalis relinquitur, adhùc magis communis, ac recepta opinio eſt, vt cenſeatur legatarius potiùs, non autem hæres, vt locis citatis aduertitur.

Dicebam difficultatem ceſſare ex facto, dum dictus vſusfructus, non titulo inſtitutionis, ſed titulo legati in teſtamento relictus legebatur; Ea etiam notabili circumſtantia accedente, quod inſtitutio concepta erat fauore filiorum,
3 quos purè ab initio mater inſtituere tenebatur, vndè propterea, Vel fauore teſtamenti, pro eo ſubſtinendo; Vel ità deſumendo voluntatem à poteſtate, faciliùs intrabat dicta communis opinio, vt qui poſt mortem vocatus eſt, cenſeatur hæres ab initio, ità inſinuato tempore mortis pro effectu vtilitatis fructuum de facto; Iſtaque circumſtantia præponderare videbatur aliqui-
4 bus leuibus coniecturis, quas ex clauſula *omni modo meliori*, ſiue ex præcepto conficiendi inuentarium, ac ſimilibus deducebant Scribentes in contrarium, eas deſumentes ex ijs, quæ plenè in materia pro huiuſmodi coniecturis deducuntur *per Bellon.iun.de iur.accreſc.cap.7. qu.16.ex n.292.& ſeq.*, vbi omniũ latiùs agitur de hoc articulo; Potiſſimè verò, quia cauſæ Patronus in facto plures etiam coniecturas ex hac parte deducebat,

bat,circa quas ponderabam, vt opus non eſſet, quod alijs præponderarent, eaſque omninò ſuffocarent, ſed ſufficeret, vt eas conquaſſarent, ſeu ita debilitarent,
5 vt aptæ non eſſent ad ſtabiliendam limitationem, qua non probata intentionem fundatam habere dicitur, ille qui habet pro ſe regulam, cuius hic eſt præcipuus effectus *Mantic. deciſ.* 251. *num.* 4. & ſæpiùs.

Hoc poſito, niſi per legatarium particularem doceatur, ſaltim de præſumpta, & coniecturali diuerſa diſponentis voluntate, tunc licèt articulus inter ſcribentes ſit controuerſus; Attamen, magis
6 communis & recepta præſertim per Rotam & Curiam, videtur opinio *Bart.*, vt legatarius vſusfructus vniuerſalis, concurrere debeat cum altero rei particularis ex plenè deductis *per Adden. ad dec.* 636.*par.*4.*rec.tom.*3.*num.*24. *& ſequen.*, & admittitur *deciſ.*579.*num.* 10. *par.* 5., quæ emanauit in ſpecie inter hanc teſtatricem, ac dictos Patritios legatarios, & de qua concluſione habetur etiam actum in ſua materia vſusfructus *ſub tit.de ſeruitutibus diſc.*55.

Incertus autem eſt huius quæſtionis exitus, dum poſt vnicam diſputationem, non audiui ampliùs de cauſa tractatum, forſan (vt probabile eſt) concordia eam
7 terminauit; Quoniàm verò iſta dicitur quæſtio facti potiùs quàm iuris; Hinc proindè ponderatis toto contextu teſtamenti, alijſque circumſtantijs reſultantibus à qualitate perſonarum, & à cauſa legandi per teſtatricem expreſſa, ac etiam ab ijs, quæ inter eamdem teſtatricem, ac legatarios in lite inter eos habita contigerant; Ego non leuem difficultatem habebam contrà vſufructuarium vniuerſalem; Licèt enim in ſtricta iuris cenſura, concluſiones illi aſſiſterent, atque ſingulæ coniecturæ pro legatarijs conſideratæ eſſent leues; Nihilominùs, attenta tota maſſa negotij, ac ſubſtantia veriſimilis voluntatis teſtatricis maior probabilitas aſſiſtere videbatur legatarijs; Potiſſimè, quia iſta videtur ſubtilitas iuris, in ſenſu humano non facilè perceptibilis, quoniàm primo aſpectu, quilibet non ſatis peritus Iuriſta, contrarium reſponderet.

Ideoque ponderabam, quod non multùm vrgentes coniecturæ neceſſariæ eſſet pro receſſu ab ea communi opinione, quam circà dictam participationem ſupponere ſolemus pro regula, dũ iſta nõ eſt regula certa, quæ reſultet ex claris principijs iuris, ſed ſolũ prouenit ex illa opinione DD., quę maiores habeat ſequaces,
8 & conſequenter, pro regulanda limitatione, magna conſtituenda videtur differentia, inter iſtum caſum & alterum, in quo regula ſit certa, quia nempè ex claris iuribus reſultet, vt in propoſito vocationis filiorum in conditione poſitorum, & ſimilium regularum, quæ ex DD. opinionibus deriuant, habetur alibi ſæpiùs, præſertim *ſub tit.de fideicommiſſis.*

VELITERNA

LEGATI

PRO

ELEVTHERIO SCANNELLONO.

Reſponſum pro veritate.

Legatum, in quo alter ſubſtitutus ſit ſub conditione mortis vtriuſque primi legatarij, an ſubſtituto debeatur, ſi conditio mortis naturalis in vno tantùm purificata ſit, in altero verò contigerit mors ciuilis, ſeu ficta, putà tranſitus ad ſecunda vota.

Et aliqua in materia ademptionis, an ſcilicèt adempto onere, quod legato adiectum eſt, ità quoq; legatum ademptum cenſeatur, ſiue illud ceſſet, tanquàm ex ceſſante cauſa.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *Secundæ nuptiæ poſitæ in conditione inducunt mortem ciuilem, & æquipollent morti naturali.*
3 *Portio hæreditaria hæredis contraueniențis, vel legatum, cuius caducitas incurratur, debetur cohæredi ex teſtamento, non autem venientibus ab inteſtato.*
4 *De alio caſu controuerſiæ.*
5 *An legatum factum tutori eſſet, ſi ceſſat tutela.*
6 *De eodem, & quando cauſa legato adiecta, dicatur finalis.*

DISC. XXXII.

ANdreas, inſtitutis hæredi-
bus Magdalena matre, &
Euphemia vxore, cui cō-
ditionē viduitatis adie-
1 cit, reliquit quamdam vi-
neam poſt mortē vtriuſq;
Eleutherio; Cumque poſt mortem teſta-
toris, obijſſet etiam Magdalena, quæ in
teſtamento, quę hæredem ſcripſit eamdē
Euphemiam poſtmodùm ad ſecūda vota
conuolauit; Hinc pro parte Eleutherij
pro veritate conſultus fui, an factus eſſet
caſus legati ad eius fauorem; Et affirma-
tiuè reſpondi, non obſtante, quod lega-
tum conceptū eſſet ſub conditione mor-
tis vtriuſq; mulieris, quarum vna tantùm
obierat, Altera verò adhùc ſuperuiuebat,
quoniàm iſtius reſpectu conditio purifi-
cata etiā erat, per ſecundas nuptias, quæ
ſtante conditione per teſtatorem adie-
cta, inducere dicuntur mortem ciuilem,
naturali æquipollentem, vt in ſpecie fir-
mat *Io. Andr. ad ſpecul. in rubr. de ſecundis
nupt.*, ex cuius originali traditione
(quidquid dubitet *Roman. in l. ſi quis hæ-
res, l. 2. nu. 2. ff. de acquir. hæred.*) communi
calculo firmant *Bart., Bald., & Alberic. in
auth. quod locum, C. de 2. nupt. Iaſ.* & cæ-
teri *in l. 3. & de inſtit. & ſubſt., Ruin. conſ.
17. num. 18. vol. 2., Decian. conſ. 1. num. 89.
lib. 1.*; Et hanc eſſe veram, & communem
profitentur *Gomez var. reſol. tom. 2. cap.
11. de qualitatibus contractuum num. 34.,
Craſs. de ſucceſſ. §. legatum quæſt. 45.* plenè
*Simō de Pret. de interpræt. vlt. vol. lib. 1 ſol.
14. ex num. 5., Menoch. lib. 4. præſumpt. 65.
num. 10. & præſumpt. 185. num. 31. Bellon.
iun. de iur. accreſc. cap. 7. quæſt. 18. num. 69.*
& alij cōmuniter, adeoùt non videatur in
iudicando, vel conſulendo de huiuſmodi
opinione amplius dubitandum; Niſi di-
uerſa voluntatis inditia concurrerent,
potiſſimè, quia in hac facti ſpecie ceſſat
illa dubitandi ratio, quæ in caſu poſito
per Io. Andr. militare poſſet, vbi ſcilicèt
ſupereſt hæres innocens, ac dilectus, pe-
nès quem donec purificetur conditio
per veritatem, poſſet remanere legatum
ademptum legatariæ binubæ, ſeù aliàs
contrauenienti, cum eadem contraue-
niens, ſeù delinquens hæreditariam qua-
litatem mediatè haberet vt ſuprà, ideoq;
eramus in caſu plano, quod ſcilicèt lega-
tarius vtpotè coniunctus teſtatori eſſet
magis dilectus quàm hæres.

Prætēdebat quoq; idem Eleutherius,
vtpotè proximior, atq; ab inteſtato ſuc-
ceſſor, tàm teſtatoris, quā Magdalenæ, vt
ob dictæ Euphemiæ contrauentionē, hæ-
3 reditas quoquè ſibi aperta eſſet, ſtante
caducitate in caſu dicti tranſitus per te-
ſtatorem expreſsè ordinata; *Verùm* in
hac parte contra ipſum reſpondendum
eſſe cenſui, quoniam non datur inteſtata
ſucceſſio in caſu teſtati, ideoquè portio,
hæredis contrauenientis, non defertur
ſucceſſoribus ab inteſtato, ſed accreſcit
alteri cohæredi teſtamentario, nè detur
inconueniens, vt paganus decedat par-
tim teſtatus, & partim inteſtatus, dum
dicta defecta portio, vtpotè accreta por-
tioni Magdalenæ cohæredis, ad iſtius
hæreditatem pertinebat, & conſequēter
ad eamdem Euphemiam, vtpotè repræ-
ſentantem perſonam omninò diuerſam.

In propoſito autem ademptionis;
Pro veritate pariter interrogatus fui in
vna *Interamnen.* pro parte Valenti-
4 ni Saluoli; Cum enim Nicolaus, &
Pompilia fratres, vnicum commune te-
ſtamentum ordinaſſent, in quo facta re-
ciproca inſtitutione ad fauorem ſuper-
ſtitis, continebatur quoddam pium lega-
tum celebrationis 5. m. miſſarum circi-
tèr, aliorumquè piorum operum implē-
dorum, quorum omnium, cura, & exe-
quutio demandata fuit dicto Valenti-
no, cui fecerunt legatum ſcutorum
50., atquè mortuo Nicolao, Pompilia ſu-
perſtes poſt aliquod temporis interual-
lum

lum

lum morti proxima aliud ordinaſſet teſtamentum, in quo approbatis dictis pijs operibus in præcedenti demandatis, illorum curam, & exequutionem iniunxit hæredi ſcripto, hinc orta eſt dubitatio, ân ſtante ademptione oneris dicto Valẽtino iniuncti, cenſeretur etiam ademptũ legatum, cuius nulla mentio facta fuit.

Quoad medietatem; Reſpondi, caſum videri planum pro legatario, cum iſte aſſequi diceretur ex iudicio Nicolai primi teſtatoris iam defuncti, quod per hæredem reuocari non poterat, quamuis dici poſſet, vt legatum prædictum fuiſſet omninò correſpectiuum ad curã, & exequutionem dictorũ piorum operum, dũ oneris ademptio non proueniebat ex iudicio eiuſdem teſtatoris, nequè hæres poterat in præiudicium legatarij adimere onus, vt ità reſultaret ademptio legati; Quouerò ad alterã medietatem; Dixi quod iſta ſit quæſtio potiùs facti, quàm iuris, vtpotè pendens ab ea facti circumſtantia, ân ſcilicèt onus fuiſſet cauſa finalis, ac præciſa legati, & ſinè qua illud
5 factum non eſſet iuxtà materiam *text. in l. Neſennius ff. de excuſat. tutorum*, & *text. in l. alumna S. Seia ff. de adimen. legat.* ex deductis aliàs *hoc eodẽ tit. diſc.* 22. ſuper articulo, ân legatum factum tutori, ceſſet, ſeù ademptũ cenſeatur ob ademptam, ſeù aliàs ceſſatam tutelam.

In hac autem facti ſpecie reſpondi, vt legatario probabilitas maior aſſiſteret; Tùm quia difficultas cadit, quoties vtſu-
6 pra, conſtet quod onus fuerit vnica, & finalis cauſa legandi; Secùs autem vbi plures cauſæ concurrant, ex deductis *per Gratian. diſcept.* 284. *num.* 39. *Surd. deciſ.* 38. *num.* 25. & 26., vbi plenè *Hodiern. in addit.* cum alijs, quæ in dicta materia ceſſationis legati facti tutori ſuperius deducta habentur; Tùm etiam, quia hæc ſecunda teſtatrix in vltimo teſtamento, expreſsè profeſſa eſt, priùs teſtamentum reuocare, ſeù reformare in expreſſis tantùm, in reliquis autem omnibus illud cõfirmare, & approbare, vndè propterea, ob rationem regulæ generalis reſultantis ex limitatione in certis caſibus expreſſa; Eo ipſo quod iſtud legatum in primo teſtamento contentum, non legebatur expreſsè ademptum, locus erat confirmationi, vt cæteris allegatis habetur *apud eoſdem Surd. & Adden. dicta deciſ.* 38.

ROMANA

LEGATI DE COLVMNA

PRO

STEPHANO COLVMNA DVCE BASSANELLÆ

CVM

ALIQVIBVS FAMILIARIBVS POMPEI COLVMNÆ PRINCIPIS GALLICANI.

Caſus diſputatus coram A.C., & reſolutus pro Duce.

Legatum annuum, vel menſtruum relictum familiaribus, vel alijs, ân intelligendum ſit ad vitam tantũ, vel potiùs perpetuum, ac tranſmiſſibile ad hæredes.

Et ſi duobus, vel pluribus fiat menſtruum legatum ſub vnica ſumma, ân illa intelligatur pro omnibus collectiuè inter eos diuidenda, vel potiùs diſtributiuè, vt illa ſingulis relicta dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Annuum, vel menſtruum legatum dicitur ad vitam.*
3 *Quando dicatur declaratio, vel noua diſpoſitio pro numero teſtium.*
4 *De eodem.*
5 *Verbum in perpetuum eſt adaptabile vitæ hominis.*
6 *An legatum menſtruum factum duobus, intelligatur vnitiuè, vel diſtributiuè.*

DISC. XXXIII.

1 Pompeus Columna filius olim Ducis Zagarolæ, (Princeps Gallicani nuncupatus) deſtitutus prole, aliiſquè agnatis de proprio colonnello, qui in eius perſona terminauit; Inſtituto hærede Stephano Columna Duce Baſſanelli filio Principis Carbognani ex colonello, ſeù domo olim Dominorũ Ciuitatis Preneſtinæ, deſcendente ab illo Sarra ſatis noto in vita Bonifacij Octaui; Pluribus eius familiaribus reliquit quaſdam menſtruas præſtationes, maiores, vel minores, iuxtà ipſorum familiarium conditionem, & quæ erant proportionatæ illis prouiſionibus, quas ipſe viuens eis præſtare ſolitus erat; Cumquè aliqui ex dictis legatarijs, ſequuta morte teſtatoris, prætenderent, vt tale legatum eſſet perpetuum ad eorum hæredes, etiam tranſmiſſibile, illi innixi fundamento, quod quidam Religioſus, qui fuerat teſtamenti ſcriptor, teſtaretur, quod teſtator dixiſſet, vt huiuſmodi præſtationes in perpetuum dari deberent.

Hinc introducta cauſa coram A. C.; Scribens pro dicto hærede (cum ſenſu etiam veritatis, qualem etiam Iudex agnouit, ità pronunciando) dicebam, vt parùm probabilis eſſet huiuſmodi legatariorum prætenſio, quoniam,
2 vbi etiam, non de menſtruo, ſed de annuo legato ageretur, adhùc de iure illud, non perpetuum, ſed ad ſolam vitam legatarij intelligendum eſt *ad text. in l. in ſingulos, & l. cum in annos ff. de annuis legatis l. in annalibus Cod. de legatis cum concord. per Mart de ſucceſſ. par. 4. quæſt. 18. art. 12. num. 74. Anell. de Amat. conſ. 34. de Marin. reſol. 239. lib. 1. num. 8. Buratt. deciſ. 643. numer. 6.*; Multò magis, vbi agitur de legato menſtruo, quod ad formam mercedis, vel ſubuentionis per Principes, & Magnates in vita familiaribus præſtari ſolet, loco alimentorũ, atq; in præmium famulatus, vel obſequij; In morte autem relinquitur quodam iure continuationis, nè ijdem familiares cogantur alieno ſeruitio ſe addicere, vel in miſero ſtatu viuere, iuxtà eam legandi ſpeciem, de qua habetur *in Romana legati ſub titulo de teſtamentis diſcur. 8.*, vbi agitur de materia *Senat. Conſult. Liboniani*, Et quam conſuetudinem ſatis attendendam eſſe dicebam ad clarius corroborandam dictam iuris diſpoſitionem.

Neqè alicuius momenti videbatur dicta atteſtatio; Quoniam cum ex allegatis iuribus, aliiſquè facti circumſtantijs clarè, ac indubitantèr legatum prædictum ad ſolam vitam legatariorum intelligendum eſſet, hinc reſultabat, vt dicti teſtis depoſitio induceret potiùs quãdam nouam diſpoſitionem diuerſam ab ea, quæ in teſtamento legitur, et conſequenter requiritur idem ſolemnis nu-
3 merus teſtium, qui in vltimis voluntatibus eſt neceſſarius, vt ità diſtinguendo inter teſtes inductos ſuper declaratione, ſeù interpretatione ambiguæ voluntatis, ac alios ad nouam voluntatem probandam cæteris allegatis habetur *apud Mantic. de coniect. lib. 5. tit. 15. numer. 9. Guttier. practicar. quæſt. 180. Capyc. Latr. conſult. 143. num. 36. & ſequen. Rota in Romana annuæ præſtationis 4. Iulij 1662. coram Beuilaqua*, de cuius caſu habetur actum *ſub dicto tit. de teſtamentis diſc. 46.*

Hoc autem motiuum, quod tanquam Aduocatus deducebam (reflectendo ad veritatem) non videbatur tutum, quo-
4 niam licèt regula ex ſupra allegatis iuribus talis eſſet; Nihilominùs ex ea reſultare dicitur ſolùm probatio præſumptiua, quàm ſicuti prohibitum non eſt per contrarias fortiores præſumptiones, vel adminicula deſtrui, ità prohibitum non videtur poſſe declarari per teſtes voluntatis teſtatoris conſcios, præſertim verò per ſcriptorem teſtamenti, cui ſatis deferendum eſſe habetur ſæpiùs *ſub tit. de teſtamentis*, ac etiam *ſub altero de fideicommiſſis*.

Adhùc tamen videbatur, vt dictæ atteſtationi deferendum non eſſet, Tùm ob aliquas exceptiones, quæ per cauſæ Patronum in facto deducebantur dicti atteſtantis fidem ſatis diminuentes; Tùm clariùs quia ipſe nõ deſcendebat ad hanc ſpeciem, àn ſcilicèt teſtator voluiſſet, vt legatum terminari non deberet cum vita, ſed eſſet ad hæredes tranſmiſſibile, cũ ſolùm diceret, teſtatorem dixiſſe, vt dicta præſtatio danda eſſet in perpetuum, quod pernecesſè non concludebat dicta

lega-

legatariorum prætenſionem; Hoc enim verbum *in perpetuum* plures habet in iure 5 ſignificationes, atquè ſæpius intelligitur iuxtà ſubiectã materiam pro perpetuitate vitæ hominis *Alciat. conſ.* 203. iuxtà impreſſ. Lugdunen. aliàs *conſ.* 7. *lib.* 4. iuxtà illam Baſileæ *nu.* 28. *cum ſequen. Menoch. conſ.* 451. *num.* 25. *Annell. de Amat. dictò conſ.* 34. *num.* 31. *cum ſequen. Marta de ſucceſſ. dicta par.* 4. *quæſt.* 18. *art.* 12. *num.* 73. *Capyc. Latr. conſult.* 24. *num.* 4. *de Marin. dicta reſol.* 239 *nu.* 11.; Quod etiam inſinuabam edoceri per tyrones in principijs inſtitutionum ſuper definitione iuſtitiæ, quæ dicitur conſtans, & perpetua voluntas ſuum cuiquè tribuendi, cum illud verbum *perpetuò* interprætetur pro perpetuitate vitæ hominis; Vndè propterea dicebã, quod iuris interprętatio magis caderet ſuper dicto atteſtantis, quàm ſuper diſpoſitione teſtatoris.

Cum autem inter dictos legatarios duo adeſſent fratres de eadem familia Columnenſium exiſtente in Inſula Siciliæ, qui in eiuſdem Principis teſtatoris obſequio, ac domo viuebant, eiſquè in teſtamento relicta eſſent menſtrua ſcura 20., nõ exprimendo, àn ſingulis, vel vtri- 6 què collectiuè; *Hinc* priuſquã ad aliorũ legatariorum inſtantiam dicta lis in iudicio introduceretur, orta eſt extraiudicialis beneuola controuerſia ſuper dicti legati interprætatione, atquè vtraquè parte profitente meæ declarationi acquieſcere; Quamuis in ſtricta iuris cenſura, prò hærede reſpondendum eſſet, dũ vnicum videbatur legatum, vnica oratione conceptum; Attamen ex facti circumſtantijs, cõtrarium dixi probabilius, põderatis nempè dilectione teſtatoris, & qualitate legatariorum, quos vtpotè de familia, atq; ob longum, ac aſſiduum, ſatiſq; diligens, & fidele obſequium, ac ſeruitium præſtitum præſertim in ſatis longa infirmitate, omnes credebant longè pinguius prouideri debere per teſtatorem, legitimo ſucceſſore propriæ domus deſtitutum, ac de pigni aſſe ſcutorum circiter 700. m. diſponentem, ad fauorem vnius quidem de familia, ſed nullo ſanguinis gradu coniuncti; Ac etiam habita ratione eius, quod viuens ipſe teſtator eidem præſtare ſolitus erat, quodque dicta ſumma diſtributa omninò incongrua, & inueriſimilis eſſet; Cum enim iſtæ videantur quæſtiones potiùs facti, quàm iuris, ex facti circumſtantijs decidendæ; Hinc proindè ex his, vel ſimilibus circumſtantijs decidi debent; Declaraui tamen, vt legatarij renunciare deberent prætenſioni per alios iam extraiudicialiter excitatæ, ſuper huiuſmodi legatorum perpetuitate, ac tranſmiſſione ad hæredes, ſed ſolùm eo contenti eſſent ad cuiuslibet ipſorum reſpectiuè vitam, atquè huic determinationi vtraque parte acquieſcente, ità exequutum fuit.

ROMANA

LEGATI MISSARVM

PRO

DVCE BASSANELLÆ

CVM

PP. CONVENTVALIBVS SS. APOSTOLORVM.

Caſus diſputatus coram A. C., & reſolutus pro PP., poſteà concordatus.

Legatum annuæ pręſtationis quod nõ eſt directum ad legatarium, ſed iniunctum hæredi, vt præſtaret alicui Eccleſiæ, àn intelligatur de primo hærede, itaùt eo defuncto ceſſet, vel potiùs ſit perpetuum, ac præſtandum ab alijs hæredibus mediatis.

Et àn legatum iniũnctum hæredi, debeatur etiã à ſubſtituto; Et quid in hoc operetur fauor piæ cauſæ.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Legatum iniunctum hæredi, non egreditur primum.*
3 *An legatum ab inſtituto, debeatur à ſub-ſtituto.*
4 *De coniecturis id ſuadentibus.*
5 *Contrarium fuit reſolutum, & de ratione.*
6 *De eodem, de quo num.2. & 3.*
7 *Et quod regula ceſſet ex coniecturis.*
8 *Quales ſint coniecturæ.*
9 *De alio caſu controuerſiæ, & an ſecundũ onus deroget primo, vel cenſeatur vtrumque iniunctum.*
10 *De eodem, vt onus iniunctum vni, non cenſeatur repetitum alteri &c.*

DISC. XXXIV.

DVX Zagarolæ Petrus Frã-
1 ciſcus Columna, domum
habens è conſpectu Baſi-
licæ Sãctorum duodecim
Apoſtolorum, cum ibi
quotidiè miſſam audien-
di conſuetudiuem haberet, ſoluere ſole-
bat eidem Eccleſię annuos ſcutos 60. pro
celebratione vnius miſſæ quotidianæ;
Moriens autem, in teſtamento iniunxit
Pompeo eius filio, & hæredi, vt eamdem
præſtationem continuare deberet, cum
facultate ab ea ſe liberandi, ſoluendo
pro vna vice ſcuta 800. Religioſis ibi
exiſtentibus, ad eumdem effectum inue-
ſtienda, vt de facto ſequutum fuit; Mor-
tuo autem dicto primo hærede, orta eſt
controuerſia inter dictos Religioſos, &
Ducem Stephanũ Columnam dicti Pom-
pei hæredem ſuper huiuſmodi prętatio-
nis continuatione; Et introducta cauſa
coram A C., quamuis hæredi liberè in-
ſinuarem difficultatem, nihilominùs ipſo
volẽte diſputationis aleam tentare; Scri-
bendo more Aduocati ad cauſæ oportu-
nitatem deducebam ea, quæ ex *Berrett.*
2 *Menoch. Surd.*, & alijs deducuntur per
Scribentes *apud Capyc. Latr. conſult. 24.
num. 1. cum ſequen.*, *& per eumdem con-
ſult. 23. num. 52. cum ſequen.*, vbi in ſpe-
cialibus terminis legati pij relicti qui-
buſdam Religioſis, vt ſcilicèt illud iniũ-
ctum primum hæredi, iſtum non egre-
diatur, nequè ad ſecundum tranſeat;
Ad quod comprobandum cumulabam
3 etiam ea, quæ habetur *apud Menoch. lib.
4. præſumpt.* 108. plenè deducta in quæ-
ſtione, àn legatum relictum ab inſtituto,
debeatur à ſubſtituto, vbi præſertim cõ-
currit dictio, ſeù verbum *infraſcriptus*,
quod tamẽ in præſenti nõ concurrebat,
cum tunc perſona hæredis videatur ad
oculum demonſtrata ex deductis *apud
Surd. dicto conſ. 23. Capyc. Latr. vbi ſupra,
Buratt. deciſ. 385. num. 5. & 387. num. 9.*
Atquè ad probandũ, quod talis fuiſſet
teſtatoris voluntas, ponderabam aliquas
coniecturas; Primò ſcilicèt primor-
4 dialem qualitatem huius præſtationis,
quã teſtator in vita dare dictis Religio-
ſis pollicitus fuit, vndè ab initio in ani-
mo non habuit eam faciendi perpetuam;
Secundò quia eiuſdem præſtationis con-
tinuationem demandauit hæredi in nu-
mero ſingulari, in iſtum, non autem in
ipſam Eccleſiam, vel PP. verba dirigen-
do, idque denotare videbatur perſo-
nalitatem; Tertiò ex diſcretiua reſul-
tante à quibuſdam alijs diſpoſitioni-
bus perpetuitatem expreſſam habenti-
bus, ideoquè vbi eam voluit, dixit, ſignũ
quod quando non dixit, noluit, argumẽ-
to *text. in l. vnic. §. ſin autem ad defi-
cientis Cod. de caduc. tollen.* cum ibi nota-
tis, vt in ſpecie obſeruant Scribentes
apud Capyc. Latr. dicta conſult. 24. nu. 3.;
Et quartò ob ſummam ſcutorum 800.,
cum qua teſtator voluit, vt hæres poſſet
iſtud onus redimere; Cum enim ex de-
cretis generalibus Sacr. Congregationis
Concilij editis de anno 1625., quæ *de
celebratione miſſarum* vulgò dicuntur,
ſtatutum eſſet, vt pecuniæ relictæ cum
onere perpetuo miſſarum, (prohibito in-
ueſtimento in cenſus), inueſtiri non poſ-
ſint niſi in bona ſtabilia fructifera, vel
loca montium, quorum vtraque ſpecies
attento etiam eo tempore, aſcendere non
poterat ad annua ſcut. 40., hinc improba-
bile videbatur, quod teſtator intellexiſſet
de perpetuitate eiuſdẽ præſtationis ſcu-
torum 60., ad quam conſtituendam, ad
minus attenta illius temporis cõditione,
aſſignare oportebat ſcuta 1300. & vltrà,
vndè ex vulgari axiomate, de quo *apud
Greg. & Adden. deciſ.* 126. & alios in fo-
ro quotidiano, vt ex pretij quanti-
tate deſumatur contrahentium, ac diſpo-
nen-

Digitized by Google

nentium voluntas, quæ ità probata remanebat pro ſola vita primi hæredis, ad quam dicta ſumma ſufficiebat, eam inueſtiendo in loca montium vacabilia ſub eiuſdem hæredis vitæ periculo, quorum fructus dictam præſtationẽ adæquabant, etiam cum aliquo exceſſu.

His tamen non obſtantibus, contrarium iudicatum fuit, atquè mihi pro ſuccumbente ſcribenti, reſolutio placuit, vt
5 potè iuxtà votum antè diſputationem parti inſinuatum, ideoquè conſului, vt negligendo appellationem, acquieſceret, ſeù eo meliori quo poſſet modo ſe concordaret, vt ſequutum fuit mediãte aſſignatione tot locorum montium vinculatorum, quæ licèt ratione vinculi eſſent minoris valoris, atquè nõ conſtituerent dictam ſummam ſcutorum 800., nihilominùs per dictos PP. vlteriorem litem timentes, concorditèr acceptata fuerunt.

Quidquid enim in hac materia varient Scribẽtes occaſione dictæ quæſtionis, àn legatum iniunctum hæredi, debeatur ſolùm à primo, vel etiam ab vlte-
6 rioribus, & de qua latè *apud Menoch. dicta præſumpt.* 108., *& Caſtill. dicto cap.* 32. *lib.* 8.; Vbi etiam conſtituenda eſſet regula ſecundo hæredi, vel ſubſtituto fauorabilis; Illa tamen inter alias limitationes, eam recipit deriuantem à priuilegio, ſeù fauore cauſæ piæ, ex deductis *per Tiraqu. de priuil. piæ cauſæ cap.* 36. *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 16 *&* 17., *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 15. *Menoch. dicta præſumpt.* 108. *nu.* 36. *Caſtill. dicto cap.* 32. *per tot. Rot. deciſ.* 140. *num.* 3. *par.* 2. *diuerſ.*

Et licèt, vbi habeatur cõtraria voluntas etiam præſumptiua, & coniecturalis, tunc nulla ratio habenda veniat de hoc priuilegio, quod operatiuum eſt circa defectus reſpicientes ſolemnitatem, ſeù
7 aliàs à ſubtilitate iuris poſitiui prouenientes, non autem à voluntate, quam non ſupplet ex frequentèr deductis *ſub tit. de teſtamentis*, & in his terminis *Riminald. iun. conſ.* 236. *nu.* 76., vbi in puncto præſtationis pro annua celebratione anniuerſarij *Surd. conſ.* 123. *num.* 17. *cum ſequen. Capyc. Latr. dicta conſult.* 23. *num.* 54. *& conſult.* 24. *num.* 2.; Nihilominùs, vbi efficaces coniecturæ diuerſæ voluntatis non habeantur, tunc inhærendum eſt regulæ pro pia cauſa facienti, vt huiuſmodi diſpoſitiones potiùs ſucceſſiuæ, ac perpetuæ cenſendæ ſint.

Coniecturæ autem, vt ſupra in contrarium ponderatæ, parui ponderis videbantur; Illa enim deducta ex eo quod
8 in perſonam hæredis verba directa eſſent, rectè procederet, atquè operatiua eſſet, quando concurrerent verba perſonalitatem denotantia, quia ſcilicèt primo hæredi ſub nomine proprio, ac appellatiuo onus iniunctũ eſſet, ſiuè quod eiuſdem nominis præcedenter explicati repetitio in hac diſpoſitione haberetur per verba repetitionem denotantia, in quibus terminis loquuntur allegati, & eſt præſertim caſus, de quo *apud Capyc. Latr. dicta conſult.* 23. *&* 24.; Secùs autem, vbi hæredi ſimpliciter, ac indeterminatè onus adiectum ſit, quoniam tunc tale vocabulũ tanquàm genericũ, nedùm primo, ſed cuicumquè vlteriori hæredi conuenire poteſt.

Altera coniectura deducta ex quantitate pecuniæ pro dictæ præſtationis redemptione præſtandæ, videbatur pariter nimiũ leuis, quoniam nõ conſtabat, quod teſtatori cognita eſſent dicta decreta de celebratione miſſarum, atq; probabilius erat, quod eſſent ignota, vndè iuſtè credere potuit cum dicta ſumma inueſtienda in cenſus dictam præſtationem conſtitui poſſe, cum in hoc ſæpè teſtatores decipi ſoleant iuxtà caſum, de quò *in Camerinen. dotis Eccleſiæ* 22. *Iunij* 1650., *&* 9. *Maij* 1653. *coram Meltio*, quarum prima eſt *deciſ.* 62. *par.* 11. *rec.*, de quo alia occaſione habetur actùm *hoc eodem tit. diſc.* 14.; Quinimò iſta circumſtantia videbatur potius retorquenda, dum teſtator ſollicitus fuit de inueſtimento, quod expreſſè precepit, nõ neceſſarium, ſi in animo nõ habuiſſet perpetuitatem, ideoq; remanebat ſolùm argumẽtum diſcretiuæ, quod non videbatur tantæ efficaciæ, vt dictæ regulæ præponderare poſſet, ac limitationem inducere, præſertim ſtante dicta alia contraria coniectura deducta ex demandato inueſtimento.

Conſimilem habui quæſtionem pro eiſdem PP. Conuentualibus dictæ Eccleſiæ SS. Apoſtolorũ cum Fabrica, in eiuſ-
9 dem Fabricæ Tribunali; Cum enim Orienta Argentea, inſtituto hærede Ca-

ſolo Galante viro, huic iniunxiſſet, vt quoad vixiſſet, celebrari faceret à dictis PP. vnam miſſam quotidianam pro eius anima, eiquè morienti ſubſtituiſſet eoſdem PP., adiecto onere ex fructibus bonorum hæreditariorum dotandi ſingulis annis tot pauperes puellas cum ſubſidio per eamdẽ teſtatricem præſcripto; Hinc facto caſu ſubſtitutionis, orta eſt dubitatio, ân dicti PP. ad vtrumquè onus implẽdum tenerentur, miſſæ ſcilicèt quotidianę, & maritaggij; Et quamuis ipſi cuperent magis primũ, quàm ſecundum onus implere; Nihilominùs ego dicebam in oppoſitum videri maiorem probabilitatem aſſiſtere, quod ſcilicèt tenerentur ad ſecundum onus maritaggij vtpotè ipſis in caſu ſubſtitutionis, expreſsè, ac nominatim iniunctum, quod proindè tãquam expreſſum nõ admittebat gloſas, & interpraetationes ad vulgatum *text. in l. ille aut illa ff. de legat.* 3.; Secùs autem quoad primum, quoniam licèt fauor piæ cauſæ operetur, vt legatum ab inſtituto relictũ, à ſubſtituto repetitum cenſeatur; Attamen id procedit in dubio, ſecùs autem diſponentis reſiſtente voluntate, cui talis fauor ſemper cedit; Et hic erat caſus, quoniam dictum onus celebrationis miſſæ quotidianæ, non ſolùm iniunctum erat primo hæredi per nomen appellatiuum, & cum verbis perſonalitatem denotantibus, ſed etiam quia expreſsè dictum fuerat *quoad vixerit*; Et clarius ob immutationem oneris, dum ſubſtitutis dictum diuerſum onus maritationis iniunxerat, quod non dederat hæredi, nequè vires hæreditariæ erant tales, quod de vtroquè veriſimiliter ſentire potuiſſet; Idenquè in concurſu duarum diſpoſitionum, quarum vna eſt expreſſa, & verbalis, & altera ambigua, quæ probabilius contrarium intellectum ceſſationis recipiat, tunc probabilius videtur, vt clara præualeat dubiæ; Nequè nouum eſt, vt onerum ſpecies ex mutatione perſonarum immutetur, cum de tempore, quo hæc diſputabantur iam
10 præceſſiſſet diſputatio *in Romana reſtitutionis dotis coram Peutingerio, & Priolo*, de qua *ſub tit. de fideicommiſſis diſc.* 109., vbi in puncto oneris celebrationis miſſarum iniuncti per vxorem viro hæredi ſcripto donec vixiſſet, vt ceſſaret in ſubſtituto, cui diuerſum onus iniunctum fuit, quoniam in huiuſmodi quæſtionibus, cum non ſint iuris, ſed facti, ac voluntatis, iſta principaliter attendenda eſt, atq; totum facit; Putò autem quod ſtante reddituum tenuitate, compoſitio cum Fabrica controuerſiam terminauerit.

CATANIEN.

LEGATI

PRO

CLERICIS REGVLARIBVS MINORIBVS CATANIAE

CVM

MONASTERIO S. CLARAE NEAPOLIS

Caſus diſputatus coram Cardinali Protectore Clericorum, credo concordatus.

De contributo inter legatarios, et de legatorũ diminutione, àn, & quando intret necnè, vbi hæreditas non ſit omnibus legatis idonea.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *Animus non trahitur ad ignorata.*
3 *Ademptio non eſt præſumenda.*
4 *Legatum ad vitam magis priuilegiatum.*
5 *Legatum ſubſidij vitalitij Monialis dicitur legatum dotis.*
6 *Legatum pro dote, vel alimentis non venit in contributum.*
7 & 8 *De materia contributi, & quod hæres conſideretur tanquam legatarius.*

9 *Quomodo in iſta contributi materia ſit procedendum.*

DISC. XXXV.

1 CVM N. de Paternò, ſcripta hærede domo Clericorum Regularium Minorū Ciuitatis Cataniæ, quam habere voluit quādam ſummam in redditu pro eius congrua ſuſtentatione, quamplura feciſſet legata pia, vires eius hæreditatis longè excedentia; Ortis proindè inter hæredem, ac legatarios controuerſijs, atquè re delata ad Sac. Congregationem Concilij pro eorumdem legatorum moderatione, ea negotium remiſit Cardinali dictæ Religionis Protectori, qui erat etiam vnus ex eiuſdem Congregationis Cardinalibus; Iſteque partibus auditis, ac omnibus maturè ponderatis, declarauit, vt ex redditibus hæreditarijs deberentur dictæ domui hæredi annuæ vnciç 500., quamuis teſtator ſatis maiorē ſummā decreuiſſet, ex reliquis verò effectibus hæreditarijs, integrè, & ſinè aliqua deductione, adimpleri voluit duo pia legata, vnum pro ſubſidio dotali pauperum puellarum, & alterū pro veſtitu, ac eleemoſyna 30. pauperum, diminuendo proportionabiliter iuxtà vires hæreditarias cætera legata, eo excepto, quod teſtator fecerat de annuo redditu ad vitam, cuidam coniunctæ moniali profeſſæ in Monaſterio S. Claræ Neapolis; Cumquè poſt dictæ monialis mortem iam ſequutam, comparuiſſet Monaſterium petēdo à dictis Clericis tanquàm hæredibus, omnes annualitates decurſas, quæ ſummam notabilem importabant; Hinc coram eodē Cardinali, potiùs in forma extraiudiciali, quàm contentioſa, actum fuit de dictæ petitionis ſubſiſtentia, prætendentibus aliquibus eorumdem PP. defenſoribus, vt illud legatum nullatenùs deberetur, vtporè à dicto Cardinali omninò neglectū, quaſiquod ità per eum declaratum eſſet quodammodò ademptum, dum idem in repartitione facta profitebatur vidiſſe integrum teſtamentum, illudquè in omnibus eius partibus diligenter conſideraſſe.

Requiſitus autem pro parte eorumdē PP.; Dixi iniuſtam, parumquè probabilem eſſe huiuſmodi pretenſionem, quoniam dum in dicta repartitione nulla de dicta legataria mentio habebatur, nequè aliàs conſtabat, quod Cardinalis ad illam cogitaſſet, non poterat eius animus, ſeù voluntas trahi ad ignorata, & incogita-
2 ta ex deductis *deciſ. 624. nu. 9. par. 4. rec.*, & paſſim; Ac etiam quia legatorum ademptio dicitur in iure odioſa, ideò nō admittenda niſi in expreſſis, non autem per læuia argumenta extendenda ad non
3 expreſſa, quæ tanquàm in caſu omiſſo remanere dicuntur ſub diſpoſitione iuris *ad text. in l. 3. §. in duobus ff. de adimen. legatis* cum concordantibus plenè deductis *per Menoch. lib. 4. præſumpt. 167. Rota in Romana legat. ſcutorum 50. m. 11. Martij 1640. coram Dunozetto inter ſuas deciſ. 579.*

Clariùs verò ex veriſimiliter ceſſante voluntate dicti Cardinalis, nequè in parte reducendi, multò minùs in totum adi-
4 mendi hoc legatum, vtporè vitalitium, breui tempore duraturum, atquè non habens tractum perpetuum, ac ſucceſſiuum, vt alia legata habebant, ſtante etiam veriſimili teſtatoris voluntate, vt iſtud legatum eſſet magis priuilegiatum, vtporè factum perſonæ coniunctæ, & quod in monialibus, iuxtà communem conſuetudinem, pro earum extraordinarijs indigentijs, quibus Monaſterium prouidere non ſolet, ſapere dicitur ſpeciem alimentorum vel dotis, vt in ſpecie huiuſmodi vitalitiarum præſtationum mo-
5 nialium, quod dicantur pars dotis, eiuſquè ſpeciem habeant, etiam ad effectum, vt intret ſubſidiarium remedium *auth. Res, quæ Cod. commun. de legat. Rot. apud Merlin. deciſ. 671. aliàs deciſ. 30. par. 7. rec.*, & non ſemel habetur in ſua materia *ſub tit. de dote*; Hoc autem poſito, inter priuilegia dotis, & alimentorum illud numerari ſolet, vt legata in huiuſmodi cauſis facta, regulariter, non conſtito de contraria voluntate, non veniant in con-
6 tributo, potiſſimè accedente coniunctione legatarij in teſtatore, adeòut concurrat præſumptio maioris dilectionis, quàm ergà alios, ex deductis *per Surd. de alimentis tit. 8. priuil. 30. Caſtill. 8. tom. controu. cap. 52.*, apud quos concordantes; Magno etiam adminiculo in idem deducto, ex eo, quod duo legata pro dotibus puellarum, ac pro veſtitu, & eleemo-

Digitized by Google

moſyna 30. pauperum, quamuis eſſent perpetua, attamen Cardinalis noluit venire in contributo, ſed declarauit integrè pręſtari debere, ideoquè multò minùs dicendum videbatur voluiſſe, nec quidem diminuere iſtud legatum vitalitium tantùm.

Neque mirum videbatur, quod in dicta repartitione de hoc legato nulla mẽtio habita erat, quamuis profeſſus eſſet teſtamentum integrè vidiſſe, & conſideraſſe, quoniam nemine comparente, cum ageretur de præſtatione ad vitam tantũ, opinari potuit, quod legatum eſſet finitum per eiuſdem monialis mortem.

Difficultas autem cadere poterat in eo, an dum eramus in caſu omiſſo, atquè per dictum repartitorem non cogitato, legatum prædictum integrè implendum eſſet per dictos clericos tanquàm hæredes vniuerſales, vel potiùs agi deberet
7 contrà alios legatarios ad contributum pro rata; Et in hoc, quamuis primo aſpectu regula ſtare videretur contrà dictos PP., qui ob implicantiam, vt idem ſit hæres & legatarius, ac ſui ipſius debitor & creditor, totum iure hæreditario obtinere dicebantur, proindèque, quatenùs vires hæreditariæ ſuppeterent, ad legatorum præſtationem obligati eſſent; Contrarium tamen (cum ſenſu etiam veritatis) probabilius dicebam, quod ſcilicèt, Vel ad nihil teneri deberẽt ex dictis 500. vncijs ſibi aſſignatis tanquàm præcipuis; Vel quod ad ſummum obligati eſſent ad ſolum contributum pro rata, dum in dicta repartitione dictum fuerat, vt præfatæ domui Clericorum aſſignarentur annuæ vnciæ 500. ſumendæ, ac retinendæ primo loco; De reliquis autem, alia legata iuxtà vires adimplerentur; Ideoquè iſta portio tanquàm ſpecies legitimæ, ſeu legati particularis, ac priuilegiati, ex veriſimili volun-
8 tate teſtatoris deducenda erat præcipua, vtpotè ab hæreditate ſeparata, cum in hac materia cõtributi, quidquid Scribentes ſatis variauerint circà cauſas pias, vel prophanas, vel etiam inter æquè pias, ſuper maiori, vel minori pietate, ac etiam inter legata ſpeciei, & illa quantitatis, ex ijs, quæ cæteris allegatis habentur in materia, *Rolan.conſ.25.num.3.& ſeqq.lib.4. Franch.deciſ.236. vbi adden. Rouit. deciſ. 87.Capyc.Latr.& adden. dec.12. Caſtill.8. tom.controu.cap.9.num.15.& 16.* latè *Rub. de teſtam.ad pias cauſas cap. 66.* præſertim *ex num.141.Rot.dec.55. poſt Merlin. de pignor.num.10.*& in alijs.

In hoc autem propoſito contributi inter legatarios, quando hæreditas omnibus legatis idonea non ſit; Frequenter de hoc puncto agere occaſio dedit, modò
9 pro æquali contributo, & modò pro eius excluſione reſpondendo, iuxtà Aduocatorum ſtylum ferè neceſſarium, cum in eorum electione poſitum non ſit, vnam, vel alteram partem defendendam aſſumere.

Quamuis autem in hoc puncto, DD. cum conſuetis varietatibus, nimiùm ſe inuoluere videantur, diſtinguendo legata ſpecierum ab illis quantitatis, ac etiam pia à prophanis, cum alijs diſtinctionibus, de quibus apud proximè allegatos; Verius tamen eſt, (vt etiam ſuprà inſinuatur), vt iſta tanquàm nuda quæſtio voluntatis, certam regulam generalem cuicumquè caſui applicabilem non recipiat, ſed pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantijs decidenda ſit, veriſimilem teſtantis voluntatem indagãdo; Atq; piæ cauſæ fauorẽ; Siue inter plura pia legata, maiorem pietatem; Aut quoad prophana, ſanguinis coniunctionem, vel maiorem affectionem; Siue deſiderium conſeruandi bona indiuiſa per fideicommiſſum; Aut ipſorum bonorum indiuiduam qualitatem, ſimileſq; circumſtãtiæ rectè põderando in caſu merè dubio, & quando voluntas omninò incerta ſit, adeoùt ad regulas generales, vel præſumptiones à DD. ponderari ſolitas recurrere oporteat, cum tunc iſtæ circumſtantiæ nimiùm proſint.

RO.

ROMANA
LEGATI
DE IVSTINIANIS
PRO
FAMILIA IVSTINIANA
CVM
SOCIETATE SS. DVODECIM APOSTOLORVM.

Caſus deciſus per Rotam pro familia.

Legatum annuum, vel menſtruum relictum pro ſubuentione iuuenum de familia, qui certam ætatem habentes, ſtudijs per determinatum tempus vacarẽt; An ſit perpetuum, & reiterabile cum tractu ſucceſſiuo; Vel potiùs intelligendum veniat pro vnica vice ad fauorem eorum, qui primò admiſſi ſint; Et de concurſu plurium iuuenum eiuſdem familiæ, quibuſnam debita ſit prælatio, & quomodò regulari debeat ætas à teſtatore præfinita.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Quod diſpoſitio intelligatur de primo actu.*
4 *Declaratur.*
5 *Legatum pro alimentis eſt pium.*
6 *Itá pariter illud pro ſtudijs.*
7 *Quomodò eleemoſynæ, & ſubſidia debeant diſtribui.*
8 *De circumſtantijs facti ſuadentibus tractum ſucceſſiuum.*
9 *De alio caſu controuerſiæ, & quomodò intelligenda ſit diſpoſitio ſuper ætate.*
10 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidi debeant.*
11 *Vt attendi debeat finis à teſtatore volitus.*
12 *Proximior, vel magis habilis ſuperueniens non excludit admiſſum.*
13 *In concurſu plurium ad idem ſubſidium, quis debeat præferri.*

DISC. XXXVI.

1 Silvanus Iuſtinianus nobilis Ianuenſis Vrbis incola, inſtituta hærede Societate duodecim Apoſtolorum, poſtquàm ceſſaſſet quoddam pingue menſtruum legatum ad vitam Caroli famuli, dictam Societatem grauauit ad ſubminiſtrandum menſtrua ſcuta decem cuilibet ex duobus pauperibus adoleſcentibus de familia, qui exiſtentes in tenera ætate decem, vel duodecim annorum, ſtudijs vacare vellent in Vrbe vſque ad ætatem annorum 20.; Cumquè facto dicti legati caſu, ad illud admitti petijſſet Ioſeph filius Stephani (qui iuxtà morem huius prudentis, ac induſtris nationis alibi quærentis eam fortunam, quam proprium cœlum non dedit, morabatur in Ciuitate Licienſi), eiuſdem Societatis Adminiſtratores, nullam habentes difficultatem ſuper admiſſione dicti adoleſcentis, vtpotè habentis omnia requiſita per teſtatorem deſcripta, prætenſionem excitarunt, vt priuſquàm hæc diſpoſitio ad praxim deduceretur, declarari deberet, vt in iſto, ac alio adoleſcente, qui compareret, legatum abſquè alio tractu ſucceſſiuo finem habere deberet; Huic autem prætenſioni ſe opponente familia, atquè de concordi Partium conſenſu cõmiſſa per Protectorem Societatis cauſa in Rota pro huius puncti determinatione, ad fauorem familiæ pro legati
2 perpetuitate, ac tractu ſucceſſiuo, binæ prodierunt reſolutiones *ſub diebus* 23. *Martij & 9. Decembris* 1661. *coram Albergato*, quibus Adminiſtratores acquieuerunt, ideoquè legatum ſuam habuit, ac habet durationem.

Reſolutiones mihi pro familia ſcribenti (reflectẽdo etiam ad ſolam veritatem), probabiles, benèque fundatæ viſæ ſunt; Quamuis enim regula ſit deducta ex vul-
3 gari textu *in l. Boues, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignific.*, vt legatum aliquibus de-

ta.

ſamilia, vel de certo genere relictum, in
primo admiſſis expiret, neque vlteriorem
durationem habeat, ex ijs, quæ cæteris re-
latis habentur *apud Manticam de coniect.*
lib.8.tit.12.num.19.Cancer.par.3. cap.20.
de legat.num.278.Surd.dec.349. num.19.
& 23., apud quos concordantes; Atta-
men iuxtà generalem naturam omnium
regularum, ſeù propoſitionum, quas in
materia vltimarum voluntatum habe-
mus, illa ceſſat, vbi expreſsè, vel etiam
coniecturaliter, ac præſumptiuè conſtet
de diuerſa diſponentis voluntate, vt lega-
tum debeat eſſe reiterabile cum tractu
4 perpetuo & ſucceſſiuo; Siue vbi ità ſua-
deat ſubiecta materia, quæ eamdem reite-
rationem, ſeù tractum ſucceſſiuum de ſui
natura exigat, adeoùt, iuxtà omnes alias
quæſtiones, præſertim vltimarum volun-
tatum, quæſtio videatur potiùs facti,
quàm iuris, certam ac determinatam non
recipiens regulam cuicumque caſui ap-
plicabilem, ſed pro ſingulorum caſuum
qualitate, & circumſtantijs decidenda
veniat; Et conſequenter erroneum eſt,
deciſiones, aut doctrinas vnum caſum
percutientes, cuicumque alteri indefini-
tè applicare, benè tamen eas attendere
oportet pro norma, vt facta circumſtan-
tiarum combinatione, cōgrua congruis
applicentur, ad textum *in l. annua, & l.*
cum quidam, ff. de ann. legat., vbi commu-
niter Scribentes, de quibus *Barboſ. in l.*
diuortio, §. quod in anno, ff. ſolut. matrimon.
Menoch. lib.4. præſumpt. 132. Cyriac. con-
trou. 340. nu.3. cum ſeqq. Caſtill 8. tom. con-
trou. cap.42. num.16. cum ſeqq.

Applicando autem ad rem; In hac fa-
cti ſpecie, pro limitatione, & ſic pro rei-
teratione, ac perpetuitate legati, quoties
caſus eueniret, omninò probabilius re-
ſpondendum videbatur; Primò nempe
ratione pietatis cauſæ dupliciter concur-
5 rentis, dum agebatur de alimentis
præſtandis nobilibus pauperibus conti-
nentibus cauſam piam *Surd. de alim. tit.*
8. priuil. 58., ac etiam ex cauſa ſtudij,
quæ etiam pia dicitur *Gratian. diſcept. 62.*
6 *num.3.*, vbi concordantes; Atq; vtraq; eſt
pietas ſatis benè ordinata, quoniàm vbi
pauperibus eſt ſubueniendum, cum con-
iunctis potiùs quàm cum extraneis, ſeù
cum ciuibus quàm cum exteris, ac nobi-
libus potiùs quàm cū vilibus id eſt exer-
cendum, & fortiùs vbi concurrit etiam
cauſa reſpiciens bonum publicum, qualis
7 eſt illa ſtudiorum, cū potiùs in iſtā quàm
in indignorum, & vagātium alimoniam
charitas applicāda ſit, vt in propoſito di-
ſtributionis eleemoſynarum, cæteris alle-
gatis benè habetur *apud Franch. deciſ.*
190.

Fortiùs id comprobabat ea circum-
ſtantia, quod teſtator motus non fuit ad
ità diſponendum ex aliqua particulari af-
fectione perſonarum, ſed ex ſola generi-
ca affectione ergà familiam, ac rem litte-
rariam, vndè quemadmodùm vtraque
perpetuitatem continebat, ità diſpoſitio
intelligenda erat.

Idem quoque ſuadebat qualitas hære-
dis inſtituti, ſeu diſpoſitionis de vniuerſa
hæreditate, dum eam reliquit dictæ So-
cietati, vt ſingulis annis in perpetuum
iuxtà eius inſtitutum redditus in paupe-
8 rum præſertim infirmorum ſubuentiones
erogarentur, vndè quandò occaſio præ-
beret, vt adeſſent in Vrbe huiuſmodi
adoleſcentes pauperes, qui ſtudijs vaca-
re vellent, aliud teſtator ordinaſſe viſus
non eſt, niſi hæredi inſinuare hunc benè
ordinatū modum diſtribuendi has elee-
moſynas, vt ſcilicèt potiùs illis de fami-
lia, ſtudijs incumbere volentibus, quàm
extraneis pro hac rata ſuæ hæreditatis
fructus diſtribuerent.

Accedebat conſuetudo familiæ, quæ,
pro meo iudicio, etiam ſola efficaciſſi-
mū præbebat huius volūtatis inditium,
quoniàm ex diſpoſitionibus Cardinalium
Benedicti, & Vincentij de Iuſtinianis, idē
cautum reperitur pro illis eiuſdem fa-
miliæ adoleſcentibus, qui in Ciuitate Pe-
ruſij, vel alijs publicis Vniuerſitatibus
ſtudijs operam nauare vellent in perpe-
tuū, & quoties occaſio daret; Atq; genera-
liter nimiùm laudabilis cōſuetudo viget
in Ciuitate Ianuenſi erigendi montes, ſeu
alias faciendi diſpoſitiones, per quas de
fructibus ſingulis annis ſubueniatur pau-
peribus de familia, vt præſertim habetur
de iſta Iuſtinianorum, vndè propterea
ſatis probabile erat, quod teſtator ſuo-
rum maiorum, ac patriæ conſuetudini ſe
conformem reddere voluerit.

Sopita iſta quæſtione; Cum vnus ex
filijs Fabiani Iuſtiniani filij Petri Vin-
centij, peteret admitti ad locum vacan-
tem per completam ætatem 20. annorum
9 vnius ex eiuſdem Petri Vincentij filijs
pri-

primo loco vt ſuprà admiſſis, orta eſt difficultas coram eiuſdem ſocietatis Iudice ſuper huius de nouo admittendi ætate, ſtante quod decimum annum ſolum inchoaſſet, an ſcilicèt menſtruæ ſubuentiones initiari deberent poſt completum decimum annum, ex quo teſtator dictos pueros admitti voluit, vel ſufficeret initiatio, & ſic, an annus incœptus, habendus eſſet pro completo.

Super hoc autem multa hincindè deducta fuerunt iuxtà varias opiniones DD., qui ponderare ſolent verborum formulas, an ſcilicèt in genitiuo, vel in accuſatiuo, ſiue in ablatiuo annus poſitus eſſet; Alij verò ponderant diſpoſitionis cauſam, an eſſet fauorabilis, vel odioſa, vt ferè omnes opiniones referendo, materiam diſcutit *Prat.obſer.27.* apud quem concordantes.

Erroneum autem mihi videbatur hūc punctum ex verborum formulis decidere, dum præſertim teſtator non præcisè
10 de decimo anno loquutus fuerat, ſed alternatiuè de decimo, ſeu duodecimo, ibi, *due putti di dieci, ò dodici anni*; Ex iſto enim loquendi modo clarè deſumebatur, quod teſtator reſpexerit ad certum effectum, præſcribendo ſcilicèt illam ætatem, quæ magis ſtudijs ſcientiarum congrua eſſet, cum ſtudia grammaticę etiā in quolibet paruo loco, atq; in propria domo ſine diſpendio fieri poſſint, ideoque, iuxtà communem experientiam ſubſidium neceſſarium eſt pro ſe ſubſtentando in locis publicarum Vniuerſitatum extrà patriam; Vndè propterea ſi reperiretur puer ingenioſus, qui etiam in ætate nouem annorum habilis eſſet ad ſcientiarum ſtudia, nil prohibere dicebam, vt etiam in hac ætate admittendus eſſet, cum naturæ beneficium non deberet eſſe præiudiciale; Et è contrà ſi adoleſcens, qui tardè ſtudijs operam dedit, iſtis incœptis, ob ſuperuenientem ætatem 20. annorum, ea complere non poſſet, vtique irrationale videretur, atq; iudaiſmi ſpeciem contineret contrà veriſimilem teſtatoris voluntatem, vt impediendus eſſet ſtudia complere ob ſubſidij deficientiam.

Hinc proindè totū diſcretè intelligēdū eſt pro facti qualitate, & circūſtantijs ponderandis cum prudenti Iudicis arbitrio, principaliter ſpectato fine, ſeu effectu per teſtatorem volito, non autem cortice, & figura verborum ex benè firmatis *apud Dunozett.dec.427.repetit.de-*
11 *ciſ.93.par.7.rec.*, vbi diſpoſito per teſtatorem, vt extincta propria domo, per exequutores eligeretur iuuenis, familiam fictè aſſumpturus, qui vxorem duceret, ac procrearet filios, quibus mediantibus eadem familia conſeruari, & propagari poſſet, benè deciditur, quod valida fuerit electio viri maturi in ætate annorum 50.& vltrà vxorati, qui plures filios iam procreauerat, quoniam ita pinguius impletur finis per teſtatorem volitus, atq; obtinetur effectus principaliter attendendus, vt ſæpiùs habetur deductum *ſub tit.de fideicommiſſis*, præſertim *in Roman. fideicommiſſi de Baldaſſinis eodem tit.de fideicommiſſ. diſc.45.* & aduertitur alibi *hoc eodem tit.* & in propoſito ætatis puerorum *eodem tit.de fideicommiſſ.in Bonon.fideicommiſſi de Amorinis diſc.30.*

Poſtquàm verò dictus puer, ex præmiſſis admiſſus fuit, atq; per plures menſes ſubſidium obtinuerat, comparuit alter adoleſcens de eadem familia, conſtitutus in ætate 16.vel 17. annorum, prætendens, quod dictus locus vt ſuprà va-
12 catus, ſibi potiùs decernendus eſſet, dum alter admiſſus in intempeſtiua, & tenera ætate expectare poterat; Verùm ſcribendo pro admiſſo dicebam, quod iſta prætenſio fuiſſet iuſta, quandò comparitio fuiſſet re integra, adeoùt ambo ęqualiter agendo venirent ad locum vacantem; Secùs autem, vbi res non ſit integra, itaùt agatur de expellendo iam admiſſum, cum tunc maior proximitas, ſeu altera præponderans qualitas non habeatur in conſideratione, niſi contraria diſponentis voluntas accedat ex ijs, quæ cæteris deductis habentur *deciſ.206 par.3.rec. in Bonon.fideicommiſſi de Barberijs 5 Decembr.1650.coram Corrado poſt Cenſal. ad Peregr. deciſ.34. repetit. deciſ.95. par 11.recent.*, & in alijs, de quibus frequentèr *ſub tit.de fideicommiſſis*; Ideoquè ſibi imputet ille, qui meliorem habet qualitatem, cur debito tempore, ac reintegra non comparuerit; Atque reſponſio (reflectendo etiam ad veritatem) fuiſſet ſolida, niſi obſtaret circumſtantia, quod vacatio ſequuta erat antè completam ætatem 20.annorum prioris poſſeſſoris, qui vt nepotis admiſſionem abſq;

con-

contradictione obtineret, ità per aliquos menſes iuri ſuo ceſſerat; ità enim ille, qui poſtmodùm venit, dicere poterat non comparuiſſe priùs, quia ſciebat locum plenum; Atquè id tam Iudici, quàm etiam mihi non leuem inferebat difficultatem, quam ſubſtulit concordia, dum alter ex dictis primis admiſſis per aliquos menſes pariter ſuo iuri ceſſit, vt ità vterquè contendens haberet intentum.

Ponderabam tamen, in ordine ad præponderantiam reſultantem à prouectiori ætate, vt in iſto concurſu, principaliter haberi deberet in conſideratione habilitas illius, qui in prouectiori ætate conſtitutus erat, an ſcilicèt in eo modico ſpatio, quod ſupererat ad complendam ætatem à teſtatore præfinitam, aſſequi
13 poſſet doctoratum, ſeù finem, ad quem huiuſmodi ſubſidia ordinari ſolent, ne aliàs illius præſtatio inutilis eſſet, ac præter veriſimilem intentionem diſponentis; Ideoquè firmum remanet, vt iſta materia non ex formulis verborum decidenda ſit, ſed principaliter inſpecto fine, ſeu effectu per teſtatorem volito; & conſiderato, & quiſnam eſſet magis habilis ad profectum, ſeu ad aſſequendum finem à teſtatore volitum.

SPOLETANA

PRÆDII

PRO

MONASTERIO S. LVCIÆ TREBII

CVM

CANONICIS S. ÆMILIANI.

Caſus diſputatus coram Prælato Iudice commiſſario ſuper alijs punctis, reſolutus pro Canonicis.

An pro fructibus legati ad legatarij fauorem cumulandis pro certa ſumma conſtituenda, affecta ſint bona teſtatoris in præiudicium aliorum legatariorum, vel fideicommiſſariorum.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quid requiratur ad efformandum iudicium in cauſis.*
3 *Referuntur agentes de quæſtione, an pro fructibus legatorum affecta ſint bona teſtatoris, & quod debeant diſtingui caſus.*
4 *Sunt affecta pro legato annuæ præſtationis.*
5 *Legata annua ſunt ſoluenda ex fructibus.*
6 *Declaratur, ad quem effectum procedat iſta concluſio.*
7 *Quod pro annuis præſtationibus non ſolutis debeatur intereſſe.*
8 *De eadem declaratione, de qua num. 6. circa fructus cenſus, aliaque annua onera.*
9 *Pro legato quantitatis affecta ſunt bona, quamuis dicatur, vt ſoluatur ex fructibus, & de ratione.*
10 *De dote extrahenda in vim auth.* Res quæ, *ex fideicommiſſo, an ex fructibus.*
11 *Si legatum eſt certæ rei, vel quantitatis, cuius fructus debeant cumulari fauore legatarij, pro fructibus non ſunt affecta bona teſtatoris.*
12 *Quomodò iſta materia regulanda, & decidenda ſit.*
13 *De alio caſu controuerſiæ ſuper eodem puncto.*

DISC. XXXVII.

1 Venturinus, ſcripto hærede Raynaldo nepote ex fratre, inter alia legata, reliquit Monaſterio Sancti Bartholomæi Trebij, adhuc formiter non erecto ſcuta 3000. in tot cenſibus, ſub ea lege, vt per quattuor annos eorum fructus reponi deberent in arca depoſitorum, ad effectum cumulandi aliam ſummam ſcutorum 1000.; Et quatenùs dicti Mo-

Monaſterij formalis erectio non ſequeretur, mandauit, vt, tàm ex dictis ſcutis 3000., quam ex fructibus vtſupra cumulatis, erigi deberent quatuor Canonicatus in Eccleſia Collegiata Sancti Emiliani eiuſdem loci, aliaquè fecit legata, præſertim duabus neptibus monialibus in Monaſterio S. Luciæ; Cumquè per Sac. Congregationem denegata dicta clauſura, ſeù formali erectione Monaſterij, erecti eſſent Canonicatus, neglectus autem eſſet dictus cumulùs fructuum, quos hæres exegit, & conſumpſit; Hinc per Canonicos motum fuit iudicium coram Ordinario pro ſ. ppletione dictorum ſcutorum mille ex fructibus cumulandorum ſuper quodã prædio hæreditario per hæredem ipſis monialibus aſſignato in cauſam earum legati, atquè ſententiam fauorabilem reportarunt; Commiſſaquè cauſa appellationis Prælato per Papam cum clauſula *appellatione remota*, eadem ſententia confirmata fuit.

Super dictarum ſententiarum iuſtitia, vel iniuſtitia maturum iudicium efformari non potuit, quoniam in ſecunda
2 inſtantia poſt diſcuſſam cauſam cum alijs defenſoribus, in limine expeditionis, quãdo Iudex determinatus erat, atquè cauſa ſemimortua dici poterat, ſemel ſcripſi, abſquè alia diſputatione in contradictorio, vel communicatione iurium alterius Partis, ſine quibus non de facili notitia haberi poteſt motiuorum, cum quibus Iudex proceſſerit, ad effectum inſpiciendi, an benè, vel malè, quoniam (vt pluries inſinuatur) frequenter accidit, vt Iudices moueãtur ex motiuis non deductis à Partibus, ipſiſquè ignotis.

Retenta verò dicta pura facti ſerie, quodquè alia alteratiua circumſtantia non concurreret, mihi videbatur, quod improbabilis eſſet dictorum Canonicorũ prætenſio ſuper bonis hæreditarijs teſtatoris in præiudicium alterius legatarij, vel fideicommiſſarij ab eodem teſtatore ſuum ius metientis, cum in hac rata cõtrouerſa prouenientе ex fructibus cenſuum à teſtatore legatorum, non iſtius, ſed hæredis debitum dicendum eſſet, ideoquè teſtatoris bona non eſſent affecta in præiudicium aliorum legatariorũ, ſeù fideicommiſſariorum, benè tamen in præiudicium ipſius hæredis, ac habẽtium cauſam ab eo, et cõſequenter quod ſententiæ eſſent iniuſtæ.

In iſta etenim quæſtione, pluries, ac pluries à me diſputata; Quamuis aliqua opinionum diuerſitas dignoſci videatur inter modernos, cum antiquis ea penè
3 ignota videatur, vt patet ex deductis *apud Surd. deciſ. 28.*, & ibi *Hodiern. in addit. Grat. diſcept. 294. num 22. cum ſeqq.* & alios cumulatos *per Prat obſeruat. 32. num. 21.*, ac etiam licèt incidentèr *apud Rot. deciſ. 260. num. 13. cum ſeqq. par. 11. rec.*, procedendum videtur, vt in omnibus ferè quæſtionibus forenſibus aduertitur, cum diſtinctione caſuum.

Primus igitur caſus eſt, vbi agatur de legato annuæ præſtationis, et tunc pro annualitatibus decurſis, & non ſolutis, legatarius, actionem habet contra bo-
4 na hæreditaria, atquè dicitur defuncti creditor, quoniam ſubſtantia legati conſiſtit in ipſis annuis præſtationibus, quæ ità ſortis vicem habent, ex regula, vt quot ſunt anni, tot cenſeantur legata.

Et quamuis huiuſmodi annualitates, per hæredem, vel vſufructuarium ſolui debeant ſingulis annis ex fructibus, non autem ex ſorte principali, quæ pro eis
5 conſumi, vel alienari non debet, ideoquè dicitur debitum hæredis, non autem teſtatoris ex deductis *apud Franch. deciſ. 374. num. 12. Rot. apud Dunozettum deciſ. 846. Prat. dicta obſeru. 32. num. 21.*, & habetur in ſua materia *ſub tit. de fideicom.*, & ſub altero *de legit. & dotract. præſertim diſc. 25.*, occaſione agendi, an, & quæ detractiones, facto caſu reſtitutionis, hæredi grauato competant pro debitis, & legatis ſolutis.

Attamen id rectè procedit inter ipſũ hæredem grauatum, & eius neceſſarium ſucceſſorem iure fideicommiſſi, ad dictũ
6 effectum competentię detractionum, ſiuè inter vſufructuarium, & proprietarium, ad effectum inſpiciendi, cui nam huiuſmodi legatorum onus incumbat; Secùs autem quoad ipſum legatarium, cui hæredis negligentia, vel mala adminiſtratio in erogando fructus in alios vſus, prȩiudicare non debet, dum ſubſtantia legati iſto caſu conſiſtit in ipſis annualitatibus, quæ (vt dictum eſt) habent vicem ſortis in ſingulis annis ex dicta propoſitione, vt quot ſunt anni, tot ſint legata.

Adeo vt in illis partibus, in quibus data mora pro debito in ſorte principali, datur curſus vſurarum, ſeù interuſuriorū abſquè iuſtificatione requiſitorum, quæ
7 recenſet *Caſtrenſ. in l. 3. ff. de eo quod certo loc.*, quæ habentur pro notorijs, vt præſertim receptum eſt in Regno Neapolitano, eiuſquè laicalibus Tribunalibus, ex ijs, quæ pluries habentur in ſua materia *ſub tit. de vſuris*; Quamuis ibidem recepta quoquè ſit opinio, quæ damnat anathocyſmum, & ſic vſuras vſurarum, ſeù intereſſe alterius intereſſe; Attamen admittitur intereſſe huiuſmodi annuarum præſtationum, quoniam ad inſtar eorū, quæ habentur in fructibus cenſuum, dicuntur potiùs debitum ſortis ſtantis de per ſe, ex plenè deductis *apud Rouit. decıſ.* 9 cum alijs de quibus in dicta ſua materia *ſub tit. de vſur.*

Hinc proindè ſtant benè ſimul, vt huiuſmodi annualitates ſolui debeant per hæredem ex fructibus, et tamen, vt pro eis affecta ſint bona hæreditaria in ſorte principali tanquam pro debito defuncti, quamuis fideicommiſſario, vel alteri ius habenti in hæreditate, actio competat contra ipſum hæredem grauatū ad rein-
8 tegrationem, ſeù ad id, quod intereſt, vt frequens, & quotidianum habemus in propoſito fructuum cenſuum, ſeù canonum, & liuellorum, ac ſimilium annualiū onerum, quibus fideicommiſſaria hæreditas affecta eſt, ex deductis *dicto tit. de fideicomm.*, ac in altero *de legitim. & detract.*, ac etiam ad hoc propoſitum habetur *ſub tit. de feud.* ad materiam bullæ Baronum *diſc.* 74.

Alter caſus eſt, vbi legatum in ſubſtantia ſit de certa ſumma in ſorte principali, quam tamen teſtator etiam per viam præcepti, non autem conſilij mandet hæ-
9 redi, vt abſquè diſtractione bonorum in ſorte, ſoluere debeat ex fructibus; Et tunc pariter, idem quod ſupra, fauore legatarij dicendum venit, quoniam ſubſtantia legati conſiſtit in ipſa ſumma, quæ relicta eſt, fructus autem deſtinati ſunt pro modo ſoluendi, qui hæredi præſcriptus eſt potiùs demonſtratiuè, quàm taxatiuè.

Ad inſtar eorum, quæ habentur deducta *ſub tit. de dot. diſcur. generali* 145. ad
10 materiam *Auth. Res quæ Cod. commun. de legat.*, & in pluribus diſcurſibus particularibus ad eamdē materiam in propoſito dotium conſtituendarum puellis deſcendentibus, quādo fideicommittentis præceptum accedit, vt ex fructibus id faciendum ſit, non autem ex ſorte, quoniam tale præceptum obligabit quidem hæredem, vel poſſeſſorem fideicommiſſi, vt aliàs faciendo teneatur fideicommiſſum reintegrare, ſed non obligabit ipſas puellas, quibus dos debita eſt, quandò commodè cū fructibus prouideri non poteſt, cùm ſimilibus, niſi adſit præciſa taxatio.

Tertius demùm eſt caſus, vbi ſubſtantia legati directa eſt ad certam quantitatem in ſorte principali, ſiuè ad certa bona limitatè; Idem verò teſtator pro
11 pinguiori legatarij prouiſione iniungat hæredi, vel alteri cumulum, ſeù multiplicum fructuū, vt ex eis aliqua maior quantitas cōſtituatur iuxtà caſum, de quo habetur actum *in Romana legati de Frangipanis ſub tit. de fideicommiſſ. diſc.* 187., vbi recenſentur deciſiones in eo caſu æditæ, aliæquè concordantes; Siuè quod teſtator relinquat certam quantitatem in ſorte, obliget verò hæredem, vt eius ſolutione pendente vſuras ſoluere debeat cum præſuppoſito, vt tale præceptum validum, & obligatorium ſit iuxtà diſtinctionem, de qua *ſub tit. de vſur. præſertim diſc.* 32.; Et tunc omninò verius eſt, vt hærede negligente ſoluere, vel cumulare fructus, iſtorum debitum ſit ipſius hæredis, non autem defuncti, et conſequenter iſtius bona affecta eſſe non debeant in præiudicium aliorum legatariorum, vel fideicommiſſariorum, ſeù aliàs in bonis hæredirarijs ius habentium, vt *per Surd. dicta deciſ.* 28. (quidquid *Adden.* in contrarium motiuent), cum ratio motiuandi verè, & propriè percutiat alterum caſum præcedentem, atquè in iſtorum caſuum mixtura, ſeù confuſione conſiſtit æquiuocum; Potiſſimè verò vbi ſolutio fructuū nominatim directa ſit in hæredem, vt aduertitur *per eumdem Surd. deciſ.* 193. *num. 2. cum ſeqq. Capyc. Latr. conſult.* 24. *num.* 9., & dixit etiam *Rot. in Viterbien. legati* 24. *Iunij* 1664. *coram Taia edita in caſu*, de quo *hoc eodem tit diſc.* 49., vbi pariter de iſta concluſione.

Et quando Auctores deſuper non haberemus, ità clarè ad ſenſū probaret ipſa ratio naturalis, & communis vſus, quoniam cum teſtatoris hæredibus, alijſquè

ſuc-

ſucceſſoribus demandentur huiuſmodi cumuli, & multiplica ad fauorē alicuius perſonæ, vel operis, ità per negligentiam hæredis, vel alterius, cui onus iniunctum eſt, nimium facilis eſſet, hæreditatum, ac fideicommiſſorum euerſio, ac omnimoda ſupplantatio contra diſponentium volũtatem; Ideoquè pariter iſta quæſtio nō
12 eſt iuris, ſed facti, ac voluntatis, et conſequenter ex ipſius facti qualitate, & circũſtantijs decidenda, an ſcilicèt ſubſtantia legati conſiſtat in integra ſumma, quam à legatario teſtator aſſequi voluit, fructus autem, ex quibus ſumma legata in toto, vel in parte ſoluenda eſſet, ſtarēt ſolùm demonſtratiuè iuxtà ſecundū caſum ſupra exemplificatum, vel potiùs ſtarent taxatiuè iuxtà tertium caſum, atquè in iſtorum caſuum confuſione, non reflectēdo ad eorum diſtinctionem, ac diuerſam rationem, conſiſtere ſolent æquiuoca.

Vndè proptereà *in Romana legati* inter Paulum Troualuſcium, ſucceſſorem in fideicommiſſo, & PP. SS. Apoſtolorum; Cum teſtatrix Conuentui reliquiſſet quã-
13 dam ſummam in ſorte principali inueſtiendam, vt ex fructibus ſingulis annis miſſæ celebrarentur, iniungendo hæredi, vt pendente ſolutione, ac inueſtimento reſpectiuè, deberet ſoluere fructus in quadã ſumma, quæ veriſimiliter, attenta conditione temporum, ex inueſtimento obtineri potuiſſet, atquè tàm hærede, quàm legatario negligentibus, conflata dictorum fructuum ſumma, iſta peteretur à Paulo fideicommiſſario ex bonis fideicommiſſarijs; Introducta cauſa coram A.C., atquè me pro Paulo ſcribente, pro eo prodijt reſolutio, et quidē iuſtè; Idemquè in plerisquè alijs cauſis practicatum fuit, quoniam videtur vera, & germana diſtinctio.

In caſu autem principali huius cauſæ *Spoletan.* poſt hæc ſcripta comperij, quod mortuum fuit non ius Monialium, quæ iam ſatisfactæ erant, quodquè hæres, ſiuè eſſet debitor, ſiuè ex errore, agnouerat etiam ſe iſtorum fructuum debitorem.

ROMANA

LEGATI NEGOTII

PRO

IACOBO HYEOT

CVM

FRANCISCO MOREAV.

Caſus diſputatus in Rota vbi pendet.

An facto legato negotij expeditionum Datariæ, quod teſtator exercebat, illud factum cenſeatur cum iuribus etiam paſſiuis, adeoùt legatarius teneatur ad debita, ad quę defunctus ex cauſa eiuſdem negotij tenebatur; Et quid de creditis ex cauſa negotiorum iam expletorum à defuncto aſſequendis, & de quibus creditis legatum intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*

2 *Non ſunt diſputandæ quæſtiones ſuper accidentibus, vbi incerta eſt ſubſtantia.*

3 *An pecunia domi reperta veniat ſub legato mobilium domus.*

4 *Legatis creditis vna cum legato alicuius vniuerſitatis, intelligitur de illis dictæ vniuerſitatis.*

5 *Si teſtator exigit aliqua credita, iſta non cadunt ſub legato generali.*

6 *Quid ſi credita ſint exacta à procuratore inſcio teſtatore.*

7 *Legata vniuerſitate, veniunt debita, & iura paſſiua, vt in hæreditate.*

8 *Idem in grege, vel ratione bancaria, aut alia vniuerſitate ſubalterna.*

9 *In ſpecie de legato negotiorum Datariæ.*

10 *An hæres grauatus faciat ſua lucra negotij hæreditarij.*

11 *Recenſetur doctrina* Bartol. *in legata apotheca, quid veniat.*

Digitized by Google

12 *De diſtinctione, an pro hærede, vel pro legatario ſit facienda interpretatio.*

13 *Legata apotheca, an veniat auiamentum.*

14 *Quomodo iſta quæſtio decidi debeat, & de applicatione ad caſum.*

DISC. XXXVIII.

IN teſtamento quod, iuxtà
1 ſeriem, de qua *ſub tit. de teſtam. diſc. 34.*, condidit adoleſcens Adrianus filius familias, qui per aliquos dies præcedentes inſtitutus fuerat hæres per Ioannem patruum negotiorum Datariæ ſollicitatorem, vulgò expeditorem; Franciſco legauit mobilia domus, ac omnia credita correſponſalium ratione dicti negotij, & ipſummet negotium, vltra quamdam aliam ſummam pecuniariam; Quare inter iſtũ, ac Iacobum patrem & hæredem, priuſquã excitaretur altera quæſtio inualiditatis teſtamenti ratione patriæ poteſtatis, de qua *dicto diſc. 34.*, orta eſt controuerſia ſuper interpretatione primæ partis legati mobilium domus, an complecteretur pecuniã numeratã, ac etiã alterius partis legati dicti negotij, & creditorum, ſeù nominum debitorum, àn ſcilicèt, & quæ nomina debitorum ad legatarium ſpectare deberent, et an ipſe teneretur ſoluere primi teſtatoris debita, eiuſdem negotij occaſione contracta, conſiſtentia in reſtitutione pecuniarum, quas correſponſales tranſmiſerant, vt frequenter cõtingit, pro expeditionibus, quæ poſtea effectum ſortitæ non ſint, ſiuè, quæ obtentæ, tantam impenſam non exegerint; Introductaquè cauſa coram A.C., prodijt ſententia Iacobo hæredi fauorabilis, vt ſub prima parte, pecunia numerata non contineretur, quodquè ſub altera continerentur ſolùm credita pertinentia ad negotium exiſtentia tempore mortis ſecundi teſtatoris, non autem exacta, quodquè idem legatarius teneretur ad debita prędicta; Deuoluta verò per appellationẽ cauſa *in Rota coram Priolo*, eaquè propoſita *ſub die 26. Februarij 1668.*, nulla capta fuit reſolutio, ex ea ratione, quod
2 cum iam introducta eſſet, ac penderet ſuper omnimoda inualiditate teſtamenti, tanquam conditi à filio familias, hinc proindè dictæ cauſæ exitum expectari debere prudenter exiſtimatum fuit, quoniam inanis labor eſt agere de interpretatione accidentium, quoties ipſa ſubſtãtia incerta ſit.

In huiuſmodi ergo diſputationibus in vtroque Tribunali habitis, quatuor fuerunt puncti; Primò nempè ſuper compræhenſione pecuniæ numeratæ domi repertæ, ſub legato mobilium domus; Secundò ſuper legato creditorum correſponſalium, àn ſcilicèt venirent credita ab eiſdem aſſequenda ex diuerſa cauſa, & aliàs quàm pro negotijs Datariæ; Tertiò circa credita huius negotij, àn venirent ea, quæ poſt mortem primi teſtatoris, per vltimum exacta fuerant; Et quartò demùm, quid de debitis eidem negotio annexis vt ſupra.

Super primo deducta fuerunt eadem, quæ in iſta quæſtione habentur *hoc eodẽ tit. diſc. 5. & ſeqq.*, atquè facti circumſtantiæ dictam comprænhenſionem verè
3 excludere videbantur; Quamuis etenim Scribentes pro legatario, penè tranſcribendo deducta *in Catacen. legati coram Cerro impreſſa deciſ. 269. par. 11. rec.*, totam vim pro conſueto ſtylo pragmatico in ea conſtituerent; Attamen ſcribens ego pro hærede, ad euitandam huius deciſionis applicationem, dabam eaſdem reſponſiones, de quibus *dicto diſcur. 5.*, conſiderando illius caſus circumſtantias particulares, ex quibus, ad caſum præſentis controuerſiæ qui nimiũ diuerſas, imò oppoſitas circumſtantias habebat, non benè arguere licebat.

Facti verò potiùs, quàm iuris erat alter punctus comprænhenſionis nominum debitorum, ſeù creditorum ex diuerſis
4 cauſis aſſequendorum, cum legati contextus in verbis probare videretur, vt huiuſmodi credita explicata eſſent tanquam ſpecies generis quoquè legati, per expreſſionem eius, quod tacitè inerat.

Dabam in hoc exemplũ feudatarij, vel clerici habentis beneficia eccleſiaſtica, quod ſi relinquat alicui feudũ, & credita à vaſſallis exigenda; Siuè, (quatenùs fieri poſſit, vt contingit in merè ſæcularibus cappellanijs, piorum legatorum ſpeciem redolentibus) relinqueret beneficium, & omnia credità, à colonis, vel miniſtris aſſequenda, vt intelligendum veniat de cre-

creditis ratione feudi, velbeneficij, non autem ex diuerſis cauſis à feudo, vel beneficio extraneis, in quibus teſtator conſideratur duplex, ac omninò diuerſus homo, vt pluries *hoc eodem titulo*, ac *ſub altero de Feudis*, & altero *de beneficijs*, ac alibi aduertitur.

Quouerò ad tertium punctum, diſtinguebam; Aut enim agebatur de nominibus exactis per ipſum met ſecundum
5 teſtatorem, adeoùt ipſi rectè innoteſceret, quod illa non eſſent amplius talia, vtpotè extincta, et tunc caſus videbatur planus pro non compræhenſione, abſquè neceſſitate aſſumendi quæſtionem alibi *hoc eodem titulo* inſinuatam, an per exactionem nominis legati à teſtatore factã, intret legati ademptio, quoniam ea procedit, quando agitur de legato certorum nominum; Secùs autem, vbi de illo generis, quoniam cum iſtud eſſentiã, ac perfectionem recipiat à tẽpore mortis, capere non poteſt niſi illas ſpecies, quæ ſub genere legato eſſent.

Aut verò agitur de illis nominibus, & creditis, quæ de iure eſſent iam tempore mortis extincta, id autem non in-
6 noteſceret teſtatori, qui ea reputaret adhùc vigentia, quia nempè debitores ea ſoluiſſent alicui procuratori, vel negotiorum geſtori, qui pecuniam nomine principalis retineret; Et tunc pro non compræhenſione, ponderabam ea, quæ habentur *in Lucana legati diſcur.4.*, vbi in ſpecie an legatum nominum debitorum compræhendat pecunias extantes penès negotiorum geſtorem, à debitoribus, alijſquè effectibus iam exactas; Verùm reflectendo ad veritatem, in hac facti ſpecie contrarium credebam probabilius; Tùm quia teſtator opinabatur, vt iſta credita eſſent exigenda; Tùm etiam quia legatum reſtrictum non erat ad ſolos debitores, ſed etiam ad correſpõſales, ſub quorum vocabulo, ex negotij, vel ſubiectæ materiæ natura, venire videtur etiam huiuſmodi procuratores, ſeù negotiorum geſtores, qui curam habent exigendi expenſas expeditionum à principalibus, vel ab ijs, qui eas committunt.

Maior igitur, ac penè tota quæſtio erat ſuper debitis, de quibus in quarto puncto; Et in hoc (etiam in ſenſu veritatis) dicebam, vt contra legatarium reſ-
ponderi deberet, (proùt à Iudice primæ
7 inſtantię reſponſum fuit) iuxtà generales terminos textus *in l.1.& 4.& tot.tit.de hæreditate, vel action. vendit.*, & in ſua materia *ſub titulo de hæred.*, ac etiam *ſub altero de empt. & vendit.*, quod ſcilicèt cum legatum ſit ipſum genus, ſeù ipſa vniuerſitas, hinc proindè ſub iſta veniunt omnia eius membra, & iura, tàm actiua, quàm paſſiua, quæ diuidi non poſſunt, iuxtà practicum naturale exemplũ, quod non poteſt diuidi caro ab oſſibus, ſed (vt vulgò dici ſolet), illa cum iſtis capienda eſt.

Atquè in genere magis ſubalterno, puta, grege, peculio, dote, menſa nummularia, ſeù bancaria ratione, ac ſimilibus, quæ vniuerſitatem conſtituant, habemus
8 expreſsè cautum in iure, vt vniuerſitate legata, non poſſit legatum diuidi, atque in parte vtili acceptari, in altera verò oneroſa ſperni, per textus expreſſos *in l. grege autem legato, & l. Mæuio §.1.ff.de legat.2.,& l.cum taberna ff.de pignor.* cum ibi notatis.

Et per quæ iura, in indiuiduo negotij Datariæ ità firmatur *apud Caualer. deciſ. 277.n.1.*; Et in proximis terminis legati,
9 vel donationis rationis bancariæ *apud Peniam dec.397.& apud Grat.diſcept 256. n.7.cum ſeqq.* vbi concordantes; Atq; in idem confert regula *ſecundum naturam &c.* ponderata *apud Coccin.deciſ.409.*, vbi de drogheria, ſeù taberna negotiatoria, quodquè illius debeat eſſe onus, cuius eſt commodum, & è contra, iuxtà ea, quæ in
10 hoc propoſito *dictæ deciſionis Coccini* habentur *ſub tit. de fideicom.diſc.191.*, ac etiam *ſub tit.de hæred.diſc.7.*, ſuper puncto, an hæres grauatus reſtituere teneatur lucra negotiationis hęreditariæ continuatæ.

Scribentes pro legatario, magnã vim cõſtituebant in theorica *Bartol. in l.cum pater §.menſæ ff.de legat.2*, cum quo pertranſeunt ibidem *Florian.de Sanctopetro, Imol., Caſtrenſ.*, & alij, vbi in ſpecie de le-
11 gato apothecæ, vt ad iſtã legatũ reſtringatur, & nõ capiat ea, quæ extra eam ſint; Verùm aduertebam, vt id clarũ contineret æquiuocũ, quoniam potiùs iſta theorica, in hac facti ſpecie ad euidentiam retorquebatur contra legatarium, pro legati reſtrictione, nõ autem ampliatione; Dicit enim *Bartolus*, quod ſi legatur alicui

cui

cui apotheca pannorum, cenſetur ſolùm legata apotheca materialis ſine pannis, quæ demonſtratiuè enunciata cenſentur; Vel ſi dicatur legari apothecam pannorum, cum omnibus, quæ ibi ſunt, cenſentur quidem legatæ merces ibi exiſtentes, non autem credita & debità, ac auuiamentum, niſi legatum conceptum eſſet de genere, ideſt de ipſo negotio, ſeù mercãtia; Iſta igitur doctrina *Bartoli*, tota tendit ad reſtringendum, non autem ad ampliandum legatum; Ac vlterius verſabamur in vltima eiuſdẽ doctrinæ parte, ſeù declaratione, quod agebatur de legato generis omnium complexiuo.

Ponderabam quoquè aliàs pluries inſinuatam veram, ac receptam diſtinctionem, ſuper larga, vel ſtricta legati inter-
12 prætatione, regulanda ex maiori dile-
ctione, quæ ratione ſanguinis, ac maioris
coniunctionis vigeat potiùs pro hærede,
vel pro legatario reſpectiuè, cum verè
iſta non ſit quæſtio iuris, ſed facti, ac vo-
luntatis, decidenda ex ſingulorum caſuũ
circumſtantijs particularibus, veriſimi-
lem voluntatẽ ſuadentibus, iuxtà ea quæ
in terminis legati librariç facti per libra-
13 riũ eius famulo, vel iuueni, an compræ-
hendat non ſolum libros, ſed etiam auuia-
mentum, al aquè annexa, & dependentia,
habentur *apud Carill. deciſ. vltima* 303.,
cum ſimilibus; Ideoquè manifeſta eſt
inepria pragmaticorum, qui pro con-
ſueto ſtylo, cum regulis generalibus, ſiuè
cum deciſionibus, ac doctrinis percutiẽ-
tibus caſus diuerſos, huiuſmodi quæſtio-
nes tractant, ac decidunt.

Applicando autem ad rem, cum ageretur de teſtamento, quod, vbi
14 etiam, non obſtante obſtaculo patriæ
poteſtatis, ratione clericatus ſubſtineri
poſſet, adhùc vtpotè ab imprudenti ado-
leſcente, aliquam ſuſpicionem redolebat,
vt aduertitur *dicto diſcur.* 34. *de teſtam.*,
cumquè hæres eſſet pater, qui ſine dubio
eſt prædilectus, legatarius autem eſſet
remotus tranſuerſalis, pinguiſſimè proui-
ſus, non ſolum de hoc legato negotij, ſed
de alijs mobiliũ domus, & notabilis quã-
titatis ſcutorum 4.m., adeoùt fortè plus
importaret legatum, quàm reliqua hære-
ditas, detractis alijs oneribus; Hinc proin-
dè, de plano intrabat conſequentia, vt in
dubio, fauore hæredis contra legatarium,
facienda eſſet interprætatio.

ANCONITANA
LEGATI
INTER
DOROTHEAM PASSARAM,
ET
IO. BAPTISTAM BERTOLDVM.

Reſponſum pro veritate.

De legato relicto vxori, vt ſit domina, & vſufructuaria, àn importet alimenta, vel formalem vſumfructum; Et quatenus vſumfructum importet, quæ cautio per eam præſtanda ſit; Et an de illo participare debeat hæres vniuerſalis; Siuè an capiat legitimam ipſi hæredi debitam,

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Legatum vſusfructus generalis non capit legitimam filiorum.*
3 *Legatum vſusfructus factum vxori vna cum filio eſt huic commune.*
4 *Quod debeat in his attendi ſubſtantia voluntatis.*
5 *Et quod teſtatores non ſoleant cogitare ad iuris ſubtilitates.*
6 *Declaratur concluſio, de qua num.2., & quando onus vſusfructus reſecandũ ſit à legitima.*
7 *De eadem materia oneris ſuper legitima.*
8 *Quando digreſſiones ſint potiùs commendabiles.*
9 *De cautione mutiana, quando præſtanda ſit.*
10 *Quod iſta cautio poſſit remitti.*
11 *Altera cautio de vtendo, & fruendo in mobilibus non poteſt remitti, ſed declaratur.*
12 *Quandoque legatum vſusfructus importat proprietatem.*

DISC.

DISC. XXXIX.

1 CVM teſtator, inſtituto
hærede Io. Baptiſta filio,
Dorotheam vxorem (qua-
tenus vitam viduilẽ ſer-
uaret, & non aliàs), hære-
dem vſufructuariam, ac
dominam, & patronam abſolutam in om-
nibus bonis reliquiſſet, cum expreſſa de-
claratione, vt legatum ad ſola alimenta
reſtrictionem pati non deberet, ſed fa-
ctum cenſeretur de vero, ac formali vſu-
fructu vna cum dicto Ioanne Baptiſta fi-
lio, & hærede, illam expreſsè liberando
ab onere cuiuſcumquè cautionis etiam
mutianæ, ſeù aliàs, quæ de iure communi,
vel ſtatutario præſtanda eſſet; Hinc ſe-
quuta eiuſdẽ teſtatoris morte, inter ma-
trem & filium, de tribus dubitari conti-
git; Primò an iſtud legatum vſusfructus
vniuerſalis caperet legitimam ipſi filio
debitam in bonis teſtatoris; Secundò an
de eodem vſufructu, ſiuè eſſet de vniuer-
ſa hæreditate, ſiuè de beſſe, participare
deberet idem hæres vniuerſalis; Et ter-
tiò an eadem legataria præſtare deberet
vtramquè cautionem, non obſtante diſ-
poſitione teſtatoris eam ab hoc onere li-
berantis; Quarè deſuper (incertum eſt
ex cuius parte), pro veritate conſultus
fui.

Ad primum, & ſecundum reſpondi,
quod vbi huiuſmodi quæſita, diſtinctè, ac
in abſtracto, iuxtà generales propoſitio-
nes, vel doctrinas, conſideranda veni-
rent, tunc in vtroque, pro filio, & hærede
reſpondendum veniret; Ad primum ſci-
2 licèt, vt hoc legatum vſusfructus non ca-
peret legitimam, quoniam eam præci-
puam tanquam æs alienum pleno iure in
proprietate, & vſufructu, filius in inſtan-
ti mortis parentis, per quamdam reſeca-
tionem, quæ per legem fiat à reliqua hæ-
reditate, detrahit; Ideoquè legatum in-
telligitur in reliquo beſſe, quod remanet
ad liberam ipſius teſtatoris diſpoſitionẽ,
vt cæteris relatis firmatur *apud Merlin.
de legit. lib. 3. tit. 2. quæſt. 13.*, ac *per Rotam
deciſ. 579. num. 1. par. 5. rec., & deciſ. 290.
num. 12. par. 10.* & in alijs, ac inſinuatur
in ſua materia vſusfructus *ſub titulo de
ſeruit.*

Proût, iuxtà opinionem, quam Rota
ſequitur, de qua *deciſ. 241. par. 5. rec.*, *in
3 Fauentina vſusfructus 20. Iunij 1664. co-
ram Veroſpio, & in Firmana vſusfructus
5. Iulij 1666. coram Albergato*, & in alijs,
de quibus *ſub dicto tit. de ſeruit. ad mate-
riam vſusfructus diſc. 50.*, edito in caſu,
de quo *in dicta Firmana*; Quando lega-
tario vſusfructus adiunctus eſt etiam hæ-
res cum verbo, ſeù dictione *cum*, vel
ſimili, quia nempè dictum ſit relinqui
vſumfructum vxori vna cum filio, tunc
vtriquè ille relictus cenſetur, ex ibi de-
ductis; Et conſequentèr, attentis huiuſ-
modi generalitatibus, ità reſultare vide-
tur, vt dicta mulier vſumfructum ex ſolo
bonorum triente, & ſic in tertia parte
habere deberet, dum filius tertiam par-
tem præcipuã detraheret pro legitima,
reliquus autem beſſis, ità eſſet communis
æqualiter diuidendus.

Verùm procedendo cum cõſueta mea
geniali, ac pro meo ſenſu, omninò vera,
& germana propoſitione, vt in huiuſmo-
di vltimarum voluntatum quæſtionibus,
4 regulæ, & propoſitiones generales, con-
gruæ quidem ſint, ac neceſſariæ, pro be-
nè regulando arbitriũ legaliter, non au-
tem in ſolo ſenſu, ſeù lumine naturali, nõ
tamen, vt cum eis iudaico more, & gene-
raliter in ſolo ſenſu litterali in omni ca-
ſu pariformiter procedendum ſit, ſed vt
attendi, ac indagari debeat ex facti qua-
litate, totoquè diſpoſitionis contextu,
ſubſtantia veriſimilis voluntatis; Iſta vi-
debatur eſſe, vt vxoris, ac reſpectiuè ma-
tris, & filij, æqualis eſſe deberet conditio
in fruitione omnium bonorum, per quã-
dam ſpeciem communionis vitæ, non re-
flectendo ad has ſubtilitates legales, ad
5 quas frequentius teſtatores, qui præſer-
tim non ſint peritiſſimi Iuriſtæ, quamuis
doctoratus gradu in legibus decorati, ſeù
earum ſuperficialem notitiam habentes,
cogitare, ac aduertere non ſolent, vndè
propterea ſæpè contingit, quod Legiſtæ
cum huiuſmodi leguleicis rigoribus, non
interprætantur, nequè exequuntur, ſed
deſtruunt teſtantium voluntatem, facien-
do de directò oppoſitum.

Et quamuis, quoad primum punctum
reſecationis legitimæ, id non proueniat
à ſola teſtantis voluntate, ſed à defectu
6 poteſtatis, adeoût nequè volens, poſſit pa-
ter relinquere filio legitimam hac ſerui-
tute grauatam; Attamen id rectè pro-
cedit,

Digitized by Google

cedit, quādo pater ſolam legitimam filio
de iure debitam relinqueret, cum tunc
filius impugnare poſſit paternum iudi-
cium, atquè ex illo legis, legitimam libe-
ram detrahere, tanquam æs alienum, et
conſequenter intrat reiectio oneris, vel
ſeruitutis ex defectu poteſtatis, cum nil
vigeat, quod ipſum filium obliget ad ha-
bendum ratum factum patris, quem non
agnoſcit in auctorem, vt aduertitur in
ſua materia fuſiùs *ſub tit. de legit. & de-
tract.*, ac etiam *ſub tit. de dote* occaſione
pactorum, & grauaminum in dote ſucce-
dente loco legitimæ, ſeù aliàs ex neceſſi-
tate debita; Secùs autem vbi filius eſt
hæres vniuerſalis, vndè propterea ex pa-
tris liberalitate reliquū beſſem obtinet,
quoniam, vbi expreſſa accedat diſpo-
ſitio, vt integer vſusfructus alterius
eſſe deberet, cum certa, & præciſa teſta-
toris voluntate, tunc nō videtur, vt filio
licitum reddatur impugnare illud iudi-
cium, ex quo tàm magnum lucrū repor-
tat, ac ſpernere poſſit factū ſui auctoris,
dum valor proprietatis reliqui beſſis,
abſquè dubio in magno exceſſu maior
eſt, quàm ſit ille vſusfructus ſolius trien-
tis; Ideoquè rectè intrant ea, quæ ad vul-
garem regulam textus *in l. cum à matre
C. de rei vendic.* habentur pluries *ſub tit.
de fideicommiſſ.*, ſuper poteſtate teſtatoris
grauandi hæredem etiam in eius bonis
proprijs, ac etiam *ſub tit. de legitima, &
detractionibus* in propoſito grauaminis
legitimæ, etiam in totum, & in proprie-
tate, cum ea cautela, quam *Soccini* dici-
mus, vel æquipollenti; Et aduertitur etiā
ſub tit. de dote, quod ſi dotator, cui facul-
tas non tribuitur onera adijcere doti
congruæ debitæ ex neceſſitate legis, vel
hominis, maiorem dotem ſtatuat, adeoùt
illud augmentum, quod ex liberalitate
prębetur, plus valeat, quā importet onus,
tunc non videtur, quæ lex, vel quæ ratio
id prohibeat, iuxtà practicum exemplū
locorum montium, vel pecuniarum ha-
bentium aliquod vinculū, quod de pre-
tio, ſeù valore minuit ex deductis *ſub tit.
de Regal. diſc. 30. & ſeqq.*, *& ſub tit. de
camb. diſc. 21.*, ac etiam pluries *ſub tit. de
credit.* (vbi eſt propria ſedes pecuniæ vin-
culatæ) quoniam ſi (e. g.), quis eſt debi-
tor in mille, quæ liberè ſoluere tenetur,
admittendus non eſt ad præſtandum de-
cem loca montiū vinculata, quæ in valo-
re intrinſeco importent quidē eamdem
ſummam, ſed ratione vinculi importent
minus; At ſi debitor, vt creditori mo-
rem gereret, illi det, ſeù leget viginti, vel
triginta loca montium animo compen-
ſandi cum debito, eaquè, æſtimata etiam
cum vinculo, longè excedant valorem
debiti, vtiquè creditor conquæri non
poterit, nequè vinculi reſecationem pe-
tere, ſi diſpoſitionem vult acceptare, quo-
niam in ijs, quæ expreſsè per legem re-
probata non ſunt, adeoùt pro non ſcri-
ptis habeantur, non poſſunt ſtare ſimul,
acceptare alicuius iudicium, atque ex eo
lucrum reportare, illudquè eodem tem-
pore impugnare, quoties illud ſit certū,
cum id aduerſetur, nedum iuri poſitiuo,
ſed etiam illi naturæ, quoniam eſſet fo-
uere ingratitudinem.

Illa verò reiectio oneris, de qua in
propoſito legitimæ, vel dotis eius loco
ſuccedentis, habetur in dictis ſuis reſpe-
ctiuè materijs *de legitim. & de detract.*, *&
de dote*, quando ea cautela, quæ dicitur
Soccini, vel alia æquipollens, ſiuè ſpecialis
mentio non accedat, prouenire magis di-
citur ex præſūpta ipſius diſponētis volū-
tate, quoties iſta ſit ambigua, cū potè tali
caſu interpretationē recipiat à poteſta-
te, ſiuè à diſpoſitione legis, cui in dubio
præſumptio eſt, vt ſe cōformem reddere
voluerit; Secùs autem vbi iſta ſit certa,
adeoùt reſecatio oneris importare dica-
tur ſpretū poſitiuum, qui ingratitudinis
vitiū redoleat; Et conſequentèr, pro meo
iudicio, contemptibiles videntur, ac irri-
ſione dignæ illæ leguleicę propoſitiones,
vel doctrinæ, quas in hac materia habe-
7 mus inſinuatæ *dicto tit. de legitim. & de-
tract.* præſertim *in Lucana diſc.* 18. ſuper
præciſa formalitate verborum, & caute-
larum, quaſi quod (vt alibi etiā per mo-
dum loquendi dicitur) eſſent verba con-
tinentia formam ſacramenti, quod ſine
illis non perficiatur, dum ſubſtantia vo-
luntatis potiùs attendi debet, quam hu-
iuſmodi verbales formalitates.

Verùm in hac facti ſpecie, diſcurrebā-
tur hæc ad ſuperabundantiam, atquè pro
ea digreſſione, quæ non ſemper vitioſa
eſt, vtpotè quandoq; neceſſaria, vel opor-
8 tuna pro caſuū diſtinctione, ex qua reſul-
tare ſolet æquiuocorū delucidatio, quo-
niā ob æqualē cōmunicationem, ob quā
ità filius, etiam vſumfructum in ſemiſſe
obti-

obtinebat, reſultabat, vt legitima pleno iure, tàm in proprietate, quàm vſufructu aſſequeretur.

Ad tertium reſpondi, quod de iure duplex cautio per iſtam mulierem vſufructuariam præſtanda erat; Primò ſcilicèt mutiana, dum legatum conceptum erat ſub conditione viduitatis, ità & taliter, quod in caſu contrauentionis totum perceptum reſtituendum eſſet, iuxtà
9 diſtinctionem inter conditionem, & modum, de qua *dicto tit. de ſeruit.* ad materiam vſusfructus *diſc.* 49. *&* 51.; Et altera generalis de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, quæ à quocumquè vſufructuario præſtari debet ex deductis *eodem tit. de ſeruit.* ad dictam materiam *diſc.* 48. *&* 51. *& ſeq.*

De poteſtate autem teſtatoris remittendi primam cautionem, dixi quod nullatenus dubitandum videbatur, dum ipſe poterat dictam conditionem viduitatis
10 non adijcere, ſeù eamdem viduitatem adijcere per viam modi, et conſequenter ſi habet poteſtatem deſtruendi ſubſtantiam, non videtur quid prohibeat illam deſtruendi accidentia, quodquè onus reſtitutionis in caſu contrauentionis, ità verificaretur in eo quod de bonis legatarij ſupereſſet.

Quouerò ad alteram cautionem generalem; Quamuis DD. magis communiter firment in teſtatore defectum poteſtatis eam remittendi, vbi præſertim agatur de
11 mobilibus, ac alijs conſumptioni, vel diſſipationi ſubiectis, ex relatis *per Caſtill. de vſufruct. cap.* 15. *& per Rotam deciſ.* 185. *num. fin. par.* 10. *rec.*, ac inſinuatur pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de ſeruitut.*; Attamen aduertebam, quod adhùc diſcretè id intelligendum eſt pro facti qualitate, ex qua prudens Iudicis arbitrium regulari debet, an ſcilicèt vrgeat, necnè ratio, cui iſta concluſio innixa eſt, ne remittatur dolus de futuro, ſeù detur delinquendi occaſio, quod publico fauori, atquè bonis moribus naturalibus aduerſatur; Ideoquè meritò lex huiuſmodi diſpoſitiones interpretatur, vt intelligendæ ſolum veniant pro remiſſione implementi rigoroſi, vel ſcrupoloſi, & non aliàs; Ad inſtar eorum quæ habemus de liberatione relicta tutori, vel adminiſtratori à redditione rationum, ſiuè à confectione inuentarij cum ſimilibus.

Secùs autē vbi teſtatoris volūtas certa, & enixa ſit (vt in hac facti ſpecie eſſe videbatur ob nimiā verborū amplitudinē), atq; facti qualitas ſit talis, vt ei non congruat dicta ratio remiſſionis futuri doli, vel inuitationis ad delinquendū, quæ tutoribus, & curatoribus, alijſq; adminiſtratoribus congruit; Tunc etenim iudaiſmi ſpecies videtur, dictam concluſionem ità generalitèr, ac in verbis attendere, quoniam ſi poterat teſtator omnia ea bona mobilia, vel diſſipationi ſubiecta, liberè, ac pleno iure, etiam in proprietate legatario vſusfructus relinquere, hinc non videtur, quæ legalis, vel humana ratio prohibeat relinquere in ſolo vſufructu cum remiſſione dicti oneris ex certo legali, & naturali principio, vt qui poteſt facere plus, poſſit etiam facere minus.

Ac etiam quia receptum in iure habemus, vt illud legatū, quod in verbis cātat de ſolo vſufructu, proprietatem quoq; ex coniecturis, vel circumſtantijs incompa-
12 tibilibus importet, atquè in vſumfructū cauſalem magis, quàm formalem reſoluatur, ex deductis in dicta ſua materia *ſub tit. de ſeruit.*; Igitur totum pendet à voluntate, cuius ſubſtantia attendenda eſt, reiectis huiuſmodi pragmaticorū iudaiſmis, ac formalitatibus; Attendendo benè regulas, & concluſiones iuris, pro cōgrua eiuſdem voluntatis interpretatione, quādo ambigua ſit, non autem pro eius deſtructione, quando ſit clara.

Non fuit autem opus agere de quæſtione, an hoc legatum iuxtà conſuetudi-
13 nem *Bulgari* reſolueretur in alimenta, & de qua *dicto tit. de ſeruit. diſc.* 50. *& ſeq.*, quoniam voluntas erat expreſſa, nimiūq; in verbis declarata, vt verum vſumfructū importaret.

Digitized by Google

BONONIEN.

DOTIS, ET LEGATI

PRO

COMITISSA CAMILLA CAETANA DE DOZIIS

CVM

MARIA ISABELLA DOZIA.

Caſus deciſus per Rotam pro Camilla.

De interpretatione legati quantitatis monetæ per teſtatorem expreſſæ in teſtamento, extrà eius patriam condito, quia nempè dixerit de tot ſcutis, de quibus intelligendum ſit, an ſcilicèt de illis propriæ patriæ, vel de illis loci teſtamenti; Et quatenus plures ſcutorum ſpecies in eodem loco currerent, de qua ſpecie legatum intelligendum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Legatum factum à debitore non compenſatur cum debito voluntario dotis.*
4 *De legato habitationis, vel facultatis habitandi, & in quo differant.*
5 *Partus in dubio præſumitur vitalis.*
6 *Vt legatum debeatur de moneta patriæ teſtatoris, non autem loci teſtamenti.*
7 *Contrarium.*
8 *Quod ſit quæſtio voluntatis.*
9 *De eodem, & quando quæſtio intret.*
10 *In quo differant forenſes à ſcholaſticis.*
11 *De varijs ſcutorum ſpeciebus in Vrbe, & in Ciuitate Bononiæ.*
12 *An in legatis debeatur, quod plus, vel quod minus.*
13 *De alio ſimili caſu controuerſiæ.*
14 *De voto Auctoris, ac reſolutione.*
15 *Eadem res non poteſt diuerſo iure cenſeri.*
16 *Quomodo iſta quæſtio decidi debeat, & num. 20.*
17 *Scriptor, vel conſultor teſtamenti eſt eius interpres.*
18 *De legato dotium filiabus, in qua moneta ſit interpretandum.*
19 *De diuerſa interpretatione vnius ex pluribus legatis, quàm aliorum.*
20 *De eodem de quo num. 16.*
21 *Declaratur axioma, de quo num. 15.*

DISC. XL.

1 Comes Ioſeph Maria Dozius nobilis Bononien., qui vxorem duxerat Camillam Caetanã nobilem Romanam, infirmatus in Vrbe, vel propè eam intra diſtrictum, in teſtamento ibi condito, inſtituta hærede Maria Iſabella Dozia filia, inter cætera legata reliquit vxori ſcuta 10.m.; Cumquè eiuſdem vxoris venter prægnans de proximo eſſet, ex quo ad octo menſes poſt mortem, altera fœmina poſthuma procreata fuit, quæ ad breue tempus obijt, ac etiam teſtator eidem vxori legatum habitationis in propria domo exiſtente in Ciuitate Bononiæ reliquiſſet; Hinc proptereà, inter ipſam, ac dictam Mariam Iſabellam filiam, & hæredem, ſeù veriùs Hipolytam teſtatoris matrem dictæ pupillæ auiam, & tutricem, plures exortę fuerunt controuerſiæ; Primò ſcilicèt ſuper reſtitutione dotis, an iſtius ſolutio probaretur; Secundò an dictum legatum cenſeretur factum animo compenſandi cum dicto credito dotali, & lucro; Tertiò ſuper dicto legato habitationis; Quartò ſuper ſucceſſione matri delata in portione, ſeù legitima debita dictæ poſthumæ, quæ inſucceſſibilis prætendebatur ſub prætextu, quod nata octauo menſe, non eſſet vitalis; Et quintò ſuper qualitate monetæ dicti legati ſcutorum 10.m., an ſcilicèt intelligendum eſſet de ſcutis Romanis, vel de illis Bononiæ, cũ iſti minus, quàm illi importarent.

2 Cauſaq; ex compromiſſo delata *ad Rotam coram Emerix*, penè in omnibus reſolutiones fauore Camillæ prodierunt *ſub diebus 23. Ianuarij, & 14. Iunij 1669.*, ad quarum reſolutionum normam, emanata ſententia arbitram. n tali, ea confirmata

mata fuit in alia inſtantia, in qua non ſcripſi, cum procederetur cum eiſdem fundamentis iam firmatis, ideoquè neceſſaria non reputabatur opera plurium Aduocatorum, cum inani ſumptu, dum ſufficiebat illa Aduocati ordinarij, qui ab initio, pro ſtylo, onus habuerat cauſæ.

Primus punctus erat nudi facti; In ſecundo proceſſum fuit cum recepta cõcluſione, ſeù regula, de qua alibi *hoc eodem tit. præſertim diſc. 15.*, vt ceſſan-
3 tibus diuerſæ voluntatis coniecturis, legatum à viro vxori factum, compenſandum non veniat cum debito dotis, vel lucri tanquam debito voluntario potiùs, quàm neceſſario iuxtà receptam diſtinctionem.

Super tertio deducta fuerunt eadem, quæ in hac materia habentur *ſub tit. de ſeruit. diſc. 66.*, vbi in ſpecie de conſimili legato facto per virum vxori, ac de di-
4 ſtinctione inter legatum habitationis, & legatum facultatis habitandi; Et in quarto ſuper ſucceſſione dictę poſthumę, mo-
5 dica fuit diſputatio, ob non iuſtificatum factum præſuppoſitum, quod partus non eſſet vitalis, cuius contrarium in dubio præſumitur, vt in cauſæ deciſionibus, cæteris relatis, firmatur.

Quatenùs igitur pertinet ad vltimum punctum, ſuper interpretatione dicti legati ſcutorum 10. m., de qua ſcilicèt ſpecie ſcutorum intelligendum eſſet, an de Romanis, & ſic de loco conditi teſtamenti, vbi teſtator accidentaliter morabatur, vel potiùs de illis Ciuitatis Bononiæ, quæ erat teſtatoris patria originaria, & domiciliaria, reſolutiones prodierunt fauore legatariæ, vt intelligendum veniret de Romanis maioris valoris, ſeu importantiæ.

In diſputationibus autem deſuper habitis; Scribentes pro hærede prætendente ſoluere legatum in moneta Bononiæ minoris valoris, dicebant quod ſibi aſſi-
6 ſteret regula per textum expreſſum *in l. nummis 73. ff. de legat. 3.* ibi *ex regione vndè fuerit*, ibique firmant *Cyn., Bartol.*, & alij, de quibus *Corn. conſ. 244. lib. 2.*, vbi loquendo de legato facto per teſtatorem Peruſinum in teſtamento condito in Ciuitate Anconæ de tot florenis, vt intelligendum veniat de moneta Peruſina, non autem de Anconitana, & ſequuntur *Menoch. lib. 4. præſumpt. 106. nu. 4. Mantic. de coniect. lib. 6 tit. 8. n. 13. Grat. diſcept. 565. num. 18. Surd. deciſ. 227. num. 2.* & alij apud eos.

Econuerſo autem Scribentes pro hac parte (quibus Rota adhæſit), præcipuum fundamentum conſtituebant in eo nimiùm probabili, imò claro facti motiuo, redolente ſpeciem expreſſæ probatio-
7 nis, cui dicta ſimplex iuris præſumptio cedere debet, quoniàm quando teſtator loqui voluit de moneta Bononiæ, id expreſſit, illam explicando cum ibi vſitata ſpecie librarum, in quibus communis vſus, ſeu commercium tam in actibus inter viuos, quàm per vltimam voluntatem habetur, vndè propter eà hæc diſcretiua claram præſeferre videbatur huius voluntatis probationem.

Et his aduectebantur etiam ea, quæ habentur *apud Soccin. conſ. 247. num. 4. & ſeq. lib. 2. Surd. deciſ. 227. num. 4.* cum alijs *apud Menoch* & alios vbi ſuprà, præſertim *Gratian. dicta diſcept. 565.* vbi hunc pũctum examinat, (& à quo totum tranſcribi ſolet), cum alijs in cauſæ deciſionibus ſuper alijs coniecturis, & circumſtantijs, illis præſertim vſus loquendi Notarij, & quod teſtator diù verſatus fuerit in loco, in quo teſtamentum conditum fuit cum ſimilibus.

Scribens ego pro eadem Camilla legataria, atq; deducendo quoq; eadem fundamenta; Addebam vlteriùs, quod inanis labor videretur in huiuſmodi generalita-
8 tibus immorari, quoniàm cum iſta ſit quæſtio voluntatis, & conſequenter facti potiùs, quàm iuris, hinc proindè (vt frequenter aduertitur), erroneum pro meo iudicio eſt, ex huiuſmodi generalitatibus iudicium efformare, cum potiùs illud inquirendum ſit ex circumſtantijs facti, quæ ſubſtantiam voluntatis ſuadeant.

Hoc autem prænotato; Aduertebam, quod quæſtio ceſſabat in radice ex facto, quoniàm tunc illa caderet, quando in
9 vtroque loco eſſet verificabile idem monetæ vocabulum, vndè propterea intraret dicta quæſtio, an vocabulum, quo teſtator vſus eſt, potiùs referendum eſſet ad monetam propriæ patriæ, vel ad illam loci teſtamenti, quia nempè in vtroquè loco idem ſcutorum, vel ducatorum vocabulum eſſet vſitatum; Eo modo, quo

in caſu,de quo agit *Corn.d.conſ.*244.nam idem florenorum vocabulum vtrique loco commune erat, cum aliqua tamen valoris differentia.

Id autem in hac facti ſpecie in facto ceſſabat, ideoquè pro meo iudicio, iſte inanis labor erat,dum ſemper erroneum eſt aſſumere diſputationes iuris,vbi quæſtio decidi poteſt cum facto, quod potiſſimùm, ac principaliter in forenſibus cõ-
10 trouerſijs decidendis attendendum venit;Siquidem(vt alibi pluries aduertitur) in hoc differunt ſcholaſtici,ſeu academici à forenſibus, quod illi, pro ingenijs exercendis,diſputant quæſtiones iuris in abſtracto, iſti autem agunt de cauſis in concreto, pro ipſarum qualitate, ac particularibus circumſtantijs decidendis.

In Vrbe etenim, alijſque adiacentibus locis, iſtud ſcutorum vocabulum, duplicem habet ſignificationem; Vnam
11 ſcilicèt ſcutorum monetæ, qui conſtituuntur ex decem nummis argenteis, qui *iulij*, ſeu *pauli* vulgò nuncupantur,atque ad differentiam ſcutorum auri vulgò dicuntur ſcuti monetæ; Et alteram ſcutorum auri, qui ſubdiſtinguuntur in tres ſpecies recenſitas *ſub tit. de Regal.* ad materiam monetarum, ac etiam *ſub tit.de penſion.*& *ſub tit.de credit.*, quod ſcilicèt; Alij ſunt ſcuti aurei, qui dicuntur ſtamparum modernarum; Alij verò ſcuti aurei ſtamparum veterum,ſiuè vt vulgò dicitur, qui non ſint ſtamparum currentium, ac antiquitùs dicebantur ſtricti, ad differentiam aliorum maioris valoris, qui antiquitùs erant magis in vſu, qui ſcuti, ſeu ducati largi, vel ſolis dicebantur.

In Ciuitate autem Bononiæ, moneta argentea,ſeu alterius inferioris materiæ, explicari non ſolet cum hoc vocabulo ſcutorum, ſed cum dicto alio librarum, quod continet monetam imaginariam, ſiuè cum vocabulo ducatorum, aut ducatonorum;Vocabulum autem ſcutorum in vſu ſolùm eſt reſpectu ſcutorum auri, qui pariter ſunt diuerſarum ſpecierum, maioris, vel reſpectiuè minoris valoris, vt in ſpecie de hac Ciuitate Bononiæ habetur *per Rotam deciſ.*398.*par.*9.*rec.repetit.*inter illas *Bichij deciſ.*298.,& aduertitur in propoſito Ciuitatis Mediolani, aliorumque Locorum Lombardiæ *in dicto tit.de penſionib.*

Igitur, quando etiam admittenda eſſet opinio, vt attendi deberet locus patriæ teſtatoris, dum iſte adhibuit vocabulum ſcutorum, quod non eſt verificabile niſi in ſcutis auri, ità magis expediret legatariæ, etiamſi admittenda eſſet
12 regula,de qua plenè cæteris relatis *apud Surd.deciſ.*298.& inſinuatur alibi *hoc eod. tit.* & ſub altero *de dote*, ut facto legato de ſcutis, vel ducatis, qui diuerſi in regione ſint, diuerſumquè valorem habeant, illud intelligendum veniat de illis minoris valoris, quodq;cenſeatur legatũ, quod minus fauore hæredis, niſi fauor cauſæ piæ, vel dotis, aut præſumpta teſtatoris voluntas deducta ex qualitate, ac maiori dilectione legatarij, vel alijs circumſtãtijs diuerſimodè ſuadeãt;Quoniàm quomodocumquè diceretur, plus importabat inferior ſcutus aureus Bononienſis, quàm ſcutus monetæ Romanæ, in quo legatum petebatur, atquè reuerà aliæ facti circumſtantiæ iſtam veritatem clarè conuincere videbantur,ideoque ad factum, non autem ad ius, in huiuſmodi quæſtionibus eſt recurrendum.

In hoc autem propoſito; Cum Plumbini Princeps Nicolaus Ludouiſius, ad mortem infirmatus in Calaritana Ciui-
13 tate, vbi duplex diuerſum munus exercebat, Proregis, & Ducis generalis Claſſis maritimæ illius Regni Sardiniæ, teſtamentum condidiſſet (pro loci ſtylo) hiſpanico idiomate, in quo quamplura legata quantitatiua fecit, explicata cum termino, ſeu vocabulo ſcutorum, nonnulla ſcilicèt pia Eccleſijs,& Monaſterijs dictæ Ciuitatis; Alterum ſcutorum 100. m.pro dote filiæ fœminæ primogenitæ, cum expreſſione, quod dicta ſumma relinquebatur tanquàm congrua, & conſueta filiarum primogenitarum eorum, qui ſunt Hiſpaniarũ Primi vulgò *Grandi*;Aliud ſcutorum 10.m.diſtribuendum inter eius familiares, iuxtà Principum & Magnatum ſtylum;Et alterum ſcutorum 10.m.pro vna vice, & annuorum ſcutorum 4000.in perpetuum, pro perfectione, conſeruatione, & ornamento conſpicui templi Sãcti Ignatij in Collegio Romano,cõſtructi ex legato Cardinalis germani fratris; Dictaque pia legata facta illis Eccleſijs,& Monaſterijs illicò adimpleta fuiſſent in ſcutis monetæ eiuſdem regionis, qui conſtituuntur ex valore il-

illarum monetarum hiſpanicarum, quæ vulgò dicuntur *pezze da otto*, conſtituentes octo partes cum dimidia ex decem, ex quibus conſtituitur ſcutus monetæ Romanæ; Hinc proindè, reſpectu dictorum aliorum legatorum pro veritate conſultus fui, an in eadem ſpecie monetæ illa intelligenda eſſent, vel potiùs in ſcutis monetæ Romanæ maioris valoris vt ſuprà.

Reſpondi, vt pro tribus primis legatis, quæ facta fuerunt Eccleſijs dicti loci, ac familiaribus, & filiæ, iſtud vocabulum
14 ſcutorum attendendendum eſſet iuxtà monetam, ſeu valorem loci teſtamenti; Alterum verò factum dictæ Eccleſię Vrbis intelligẽdum eſſet de moneta Romana, Atq; ità reſpectiuè in eodẽ Tribunali A.C. per diuerſos tamen Locumtenentes diuerſimodè iudicatum fuit, vt illud ſcilicèt familiarium deberetur ad rationem ſcutorum Sardiniæ, illud verò Eccleſiæ ad rationem monetæ Romanæ (quamuis ex prudentialibus motiuis in dictis cauſis iudicialiter agitatis, ego non ſcripſerim), ſed exitus fuit iuxtà votum iam datum; De alijs etenim duobus legatis agere non oportuit, quoniàm primum illicò poſt mortem pacificè in ea moneta impletum fuit; Et alterius legati adimplendi defuit occaſio, dum dicta filia primogenita, vitam ſpiritualem Oblatarum in Monaſterio Turris Speculorum, piè elegit.

Reſponſum autem, ſeu votum deſuper à me datum, tunc pleriſquè viſum eſt exorbitans, atq; contradictorium, contrà vulgare axioma, ſuper quo plura colligit *Barboſ. axiom.* 74. *nu.* 4. vt ſcilicèt vna
15 & eadem res, vel diſpoſitio diuerſo iure cenſeri non poſſit, quodquè propterea, iſtud ſcutorum vocabulum, quod teſtator adhibuit, vel de vna, vel de altera ſpecie intelligendum eſſet, non autem de vtraque, cum id incompatibile videatur.

His tamen non obſtantibus, in prædictam deueni ſententiam, motus, non quidem ex generalitatibus, de quibus ſuprà in altero caſu, cum quibus procedi ſo-
16 let, ſed cum regula, pro meo ſenſu ſolidiſſima, atque principaliter attendenda, quod cum iſta ſit quæſtio voluntatis, iſtius ſubſtantia veriſimilis indaganda eſt, ex facti circumſtantijs, non autem ex generalitatibus, vel doctrinis, ac deciſionibus, quæ diuerſos caſus, vel terminos percutiant, cum iſte videatur error nimiùm clarus.

Quo enim ad duo legata, Eccleſiarum ſcilicet & piorum locorum Ciuitatis, in qua teſtator obijt, ac diſtributionis faciendæ in familia, quæ tota, vel in longè maiori parte ibi erat, ideoquè ex veriſimili teſtatoris voluntate, atque pro eius honorificentia ibidem facienda; Cum, tam ordinatio legati, quàm aſſecutio ibidem ſequi deberent, vel deſtinatę eſſent, idcircò omnes regulæ aſſiſtebãt, vt de illa moneta intelligẽda venirent, ex deductis *per Surd. & add. dec.* 227., & cõmuniter; Et clariùs ob ſubſequutam obſeruantiam in primo legato exequuto per Conſiliarios, ac aſſiſtentes, qui teſtamentum reſpectiuè conſcripſerant, vel conſuluerant, dum vt alibi *hoc eodem tit.*
17 aduertitur, ac etiam ſub altero *de teſtam.*, *& de fideicom.* iſti dicuntur optimi interpretes ambiguæ voluntatis defuncti.

Alterum verò legatum dotis, pariter, imò clariùs eodem modo interpætandum videbatur, ob cauſam eidem adiectam, quod ſcilicèt ea ſumma legabatur, tanquàm ſolita dari filiabus eorum, qui ſunt Primi, ſeu Magnates Hiſpaniarum; Addendo etiam dictæ conſuetæ ſummæ ſcutorum cẽtum mille, alia viginti mille, ideoquè cum ſupponeretur, vt in Hiſpa-
18 nijs dicta ſumma conſueta conflaretur ex dictis petijs argenteis Hiſpanicis, ità credebam, quod in hoc nimiùm clara eſſet teſtatoris voluntas, ſe conformandi cum dicta conſuetudine, dum declarauit aliud facere additamentum ex particulari motiuo beneuolentiæ, ac etiam veriſimiliter, vt ità fieri poſſet ſuppletio ſcutorum centum mille monetæ Romanæ, quatenùs in Vrbe (vt probabilius eſt teſtatorem opinaſſe) ea nuberet.

Verùm quoad vltimum legatum factum dictæ Eccleſiæ in Vrbe, diuerſa vigebat ratio, quoniàm cum iſtud legatum habere deberet, ex intentione teſtatoris ita pluries explicita, implementum ſuc-
19 ceſſiuum, & perpetuum quolibet anno ex redditibus bonorum, quæ in Vrbe, & Statu Eccleſiaſtio exiſtebant, hinc proindè quando loquutus eſt de ſcutis, probabile eſt, vt intelligere voluerit, iuxtà commu-

nem

Digitized by Google

nem vſum loci implementi, ſeu faciendæ ſolutionis in moneta eiuſdem loci certa, & inuariabili; Non cogitauerit autem ad petias argenteas hiſpanicas, dum earum frequens, ac manualis vſus in Vrbe non habetur, neque ſub ſcutorum nomine vnquam veniunt, vel repntantur, cum diuerſum habeant vocabulum prædictum *di pezze da otto*; Ideoque iſte
20 mihi videbatur modus interpretandi dicta legata diuerſimodè pro diuerſa eorum natura, ſeu qualitate, procedendo, vt dictum eſt, cum dicta propoſitione indagandi veriſimilem teſtatoris voluntatem, eiuſque ſubſtantiam attendendi, non autem immorandi in formulis verborum, ſiue in dictis generalitatibus, quæ, vt dictum eſt, Iuriſtarum ineptiæ, ſeu frigiditates mihi videntur.

Neque præmiſſis obſtare aduertebam dictam repugnantiam, vt vna, & eadem res diuerſo iure cenſeretur, ſiue quod vnum, & idem vocabulum diuerſas ha-
21 beat ſignificationes, quoniàm id obſtaret, quando ageretur de vnico, eodemquè legato; Secùs autem, vbi de pluribus diuerſis, quæ diuerſam rationem habeant, quoniam quot ſunt legata, tot ſunt diſpoſitiones; Cumquè iuxtà ſuprà inſinuatam *dec.* 298. *Surd.*, & alibi *hoc eodem tit.* habeamus, vt facto legato rei, quæ duplicem habeat ſignificationem, ac importare poſſit, magis & minus, regulariter legatum importet minùs, ſed fauore cauſæ piæ, vel dotis, aut ratione prædilectionis importet plus; Hinc proindè rectè dari poſſunt in eodem teſtamento diuerſa legata, quæ pro legatariorum qualitate hanc diuerſam recipiant interpretationem, quamuis eadem ſint verba, ſeu vocabula, cum iſtorum interpretatio fieri debeat iuxtà ſubiectam materiam, ſingula ſingulis cõgruè referendo, iuxtà dictum exemplum plurium legatorum piorum, & prophanorum, quæ in eodem teſtamento contineantur, cum ſimilibus.

IANVEN.

LEGATI

PRO

STEPHANO LOMELLINO.

Reſponſum pro veritate.

De materia interpretationis legati, & quomodò iſta facienda ſit, quando verba ſint ambigua, & apta recipere plures diuerſos intellectus, & ſignificationes.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De dote congrua per patrem debita.*
3 *Legatarius ſpeciei præfertur creditoribus, vel filijs pro legitima.*
4 *De quæſtione contributi inter legatarios.*
5 *Gerundium an importet conditionem, vbi reſoluatur.*
6 *Quomodò legata interpretari debeant, & de circumſtantijs, ex quibus fiat interpretatio.*

DISC. XLI.

O. Franciſcus Lomellinus tres habens filias, quarum vna in Monaſterio pro-
1 feſſionem iam emiſerat, factis aliquibus pijs, ac prophanis legatis, atque relicta dictæ filiæ moniali quadam annua vitalitia præſtatione, alijs duabus innuptis ſtatuit dotem ſcutorum 20. m.; quatenùs in ſæculo nuberent, vbi verò Monaſterium ingrederentur, relinquit dotem Monaſterio dari ſolitam, ac etiam pinguem vitalitiam ſubuentionem, eaſdemquè filias innuptas hæredes vniuerſales inſtituit, quibus Stephanum fratrem, vel eius prædefuncti, filios, & deſcendentes ſubſtituit, tam in caſu monachagij, quàm etiam matrimonij carnalis, quatenùs abſquè filijs decederent antè

antè completam ætatem annorum 25.

Per capitulum autem ſeparatum poſt legata, & priuſquam ad inſtitutionem hæredis deueniret, facta narratiua, quod domus habitationis cum annexis vtpotè proueniens à paterna hæreditate, adhùc indiuiſa eſſet cum dicto Stephano fratre, idcircò, eam, & quædam alia bona pariter indiuiſa ab eadem hæreditate prouenientia illi reliquit, ſub ea tamen lege, vt legatum reſpectu domus, effectum ſortiri non deberet, niſi poſtquam dictæ filiæ, quatenùs ſuperuiuerent, vno vel altero modo collocatæ eſſent ibi, *dopo che le Signore figlie d'eſſo teſtatore, viuendo, haueranno preſo ſtato, cioè ſi ſaranno maritate, ò monachate*; Quarè ſequuta morte teſtatoris, dictis filiabus in ſtatu inupto cõtinuantibus, ſuper duobus inter ipſas, ac dictum Stephanum dubitari contigit; Primò nempè, an dicto legato locus eſſet, ex eo quod impleta non eſſet conditio earum collocationis ipſo teſtatore viuente; Et ſecundò, àn idem Stephanus in dicto legato, ac bonis in eo contentis præferri deberet eiſdem filiabus in dote, quã iuxtà paternum iudicium aſſequi debebãt, quatenus carnale matrimonium eligerent, atquè ſuper vtroquè pro veritate conſultus fui.

Quatenus pertinet ad ſecundum quæſitum, dixi quod certum I. C. reſponſum, ſeù iudicium deſuper dari non poterat, dum quæſtio non erat iuris, ſed facti, vtpotè pendens à duplici facti circumſtã-
2 tia; Primo nempè, an, & quæ eſſet pro qualitate perſonarum, & more regionis, vel familiæ, dos congrua iuxtà illam cõgruitatis taxam, de qua *ſub tit. de dote* pluries præſertim *diſcur. generali* 144., adeoùt ad eam pater à lege cogeretur; Tunc etenim cum redoleat ſpeciem æris alieni, ſine dubio iſtud vincit legata, in quibus legatarius fouet cauſam merè lucratiuam, & voluntariam; Ac etiam an in hæreditate alia eſſent bona, ex quibus iſta dos præſtari poſſet, quoniam vbi etiã ſpeciem æris alieni redoleat, adhùc in-
3 trat concluſio, de qua pluries *ſub tit. de legit. & detract.*, quod legatarius ſpeciei in re legata prefertur filio in legitima, ac etiam creditoribus chirographarijs, vbi alia ſuppetant bona, ex quibus conſuli valeat.

Quatenùs verò dicta ſumma prodicta dote conſtituta excederet congruam ex legis neceſſitate debitam, adeoùt ex-
4 ceſſus redoleret voluntarium, & gratuitum legatum; Tunc tanquam inter æquè legatarios, ſi hæreditas omnibus idonea non eſſet, intraret quæſtio contributi, et an iſtud locum habeat inter legatariũ quantitatis, & legatarium ſpeciei, & de qua quæſtione habetur in alijs *hoc eodem tit.*; Illa verò in hac facti ſpecie non intrabat ob claram, & expreſſam diſpoſitionem teſtatoris, vt iſtud legatum factũ fratri, contributioni non ſubiaceret etiã cum legatis pijs, cum indubitatum ſit, vt iſta contributi materia tota ſit voluntatis, quæ etiam tacita, & coniecturalis in propoſito ſufficit; Eaq; in præſenti adeſſe videbatur, vbi etiam nõ fuiſſet expreſſa, dum conſtabat de ſubſtantia voluntatis teſtatoris, vt iſta maiorum bona antiqua, in domo, & familia conſeruarentur, iſtudquè eſt magnum huiuſmodi voluntatis argumentum.

Quouerò ad alterum punctum, in quo in tranſmiſſa notula ſupponebatur, quod maior quæſtio, ſeù difficultas reſideret; In aliquibus Reſpõſis datis pro parte dictarum filiarum ad hunc effectum tranſmiſſis, cum magno generalium propoſitionum, ſeù grammaticalium regularum apparatu, nimium inſiſtebatur in eo ver-
5 bo *viuendo*, quod in gerundio conceptũ erat, an ſcilicet illius reſolutio importaret, necnè conditionẽ ſuſpenſiuam, iuxtà ea, quæ in hoc propoſito reſolutionis gerundij, an importet modum, vel conditionem, habentur *hoc tit., & ſub tit. de teſtam., & de hæredit.* ſuper qualitate viduitatis legato adiecta, cum ſimilibus.

Ac etiam, an idem verbum, potiùs ad teſtatorem, quàm ad ipſas filias referendum eſſet, quatenùs ſcilicèt ipſo teſtatore viuente filiæ collocarentur, ac ſtatum ſumerent, ità curando probare cum regula, vt verborum relatio ad proximè præcedẽtia fieri debeat, quodq; hæc relatio magis congrua eſſet, dum verbum teſtatoris magis proximum erat, cum ſimilibus generalitatibus, ſeù leguleicis frigiditatibus; Hiſquè poſitis, inferebatur ad conſequentiam caducationis legati, ob nõ purificatam conditionem.

His tamen non obſtantibus, Reſpondi, vt, pro meo iudicio, punctus eſſet omninò planus fauore legatarij, adeoùt in-

dignus

Digitized by Google

dignus videretur hac diſputatione, ſeù
6 I. C. reſponſo, cum diſpoſitio eſſet nimis clara, adeoùt rectè intraret frequenter inſinuata regula textus *in l. ille, aut ille ff. de leg 3.*

Neglectis etenim præfatis generalitatibus, quas in huiuſmodi vltimarum voluntatum quæſtionibus, vtpotè facti, ac voluntatis potiùs, quàm iuris, meras ineptias perpetuò reputare conſueui; Atquè attendendo ſubſtantiam diſpoſitionis, ſeù voluntatis; Iſta nimium clara erat, quod cum prudentiſſimus teſtator (qui qualificatum munus Procuratoris Reipublicę habebat), prole maſculina careret, prudenter eius diſpoſitionem ordinando, filias fœminas dote prouidit in certa quãtitate, ex mobilibus, alijſquè effectibus ab eo acquiſitis, reliquum de eiſdem bonis in pia, & prophana legata, pro anima, amicis, & familiaribus diſtribuit, domum verò paternam, aliaquè antiqua, & maiorum bona ſtabilia, quæ in familia, & agnatione notabili tempore fuerant, in eadem agnatione relinquere voluit, vt ibi conſeruarentur, dum non ſe reſtrinxit ad perſonam Io. Stephani fratris, ſed eo præmoriente vocauit eius deſcendentes, diſponendo vt hoc legatum ſubiacere non deberet contributo, quatenùs vires hæreditariæ non eſſent alijs legatis idoneæ; Verùm quia incongruum erat, vt eædem filię, donec ſtatum aſſumerent, à paterna domo egredi cogerentur, atq; alibi viuere vna cum vxore, & matre reſpectiuè, (quam vſufructuariam quoq; reliquit); Hinc proindè, eadem prudentia retenta, diſpoſuit, vt legatum domus tantùm, diſcretè ab alijs bonis paternis eidẽ fratri relictis, non deberet ſortiri effectum, niſi poſtquam dictæ filiæ iam collocatæ eſſent cum vno, vel altero matrimonio, ob cuius caſum in domo viri, vel Monaſterio reſpectiuè viuere deberent, adijciendo etiam dictũ verbum *viuendo* ex eo quod per earum mortem idem reſultaret effectus; Ponderando potiſſimè quod iſta cõditio deſumpta ex dicto verbo *viuendo*, ac altera aſſumptionis ſtatus adiecta non erat ſubſtantiæ legati, ſed potiùs exequutioni, & tanquàm per ſpeciem dilationis, dictam probabilem cauſam, ſeù rationem habentis, dum in verbis dicebatur, quod iſtud legatum reſpectu domus non ſortiretur effectum, niſi poſt dictam ſtatus aſſumptionem vno; vel altero modo, ideoquè teſtator clarè præſuppoſuit, vt teſtamentum, ac reſpectiuè legatũ perfectionem iam ab eius morte reciperet, vndè propterea mereretur exequutionem, ſeù effectum, quem ità in parte ſuſpendere voluit; Ergò ad nimiam euidentiam conſtare dicebam, vt omninò incongruus, ac ineptus eſſet dictus intellectus, ſed potiùs oppoſitus, vt teſtator prǽſupponeret, quod de tẽpore mortis filiæ nõ eſſent prouiſæ, adeoùt intraret dicta ratio congruentiæ, & honeſtatis, vt in paterna domo cum matre interim viuerent; Iſtequè eſt modus interpræ tandi legata, & vltimas voluntates, indagando ſcilicèt ſubſtantiam veriſimilis voluntatis, non autem immorãdo in huiuſmodi verborum formalitatibus, ac generalitatibus, quæ vt dictum eſt, potiùs ineptiæ, ac frigiditates dici merentur.

CAMERINEN,

LEGATORVM

PRO

MARIOTTIS

CVM

LEGATARIIS, vel PROCVRATORE FABRICÆ S. PETRI.

Caſus diſputatus in Tribunali Fabricæ, credo ſopitus per concordiam.

An legata tractum ſucceſſiuum habentia, relicta ab inſtituto, cenſeantur repetita à ſubſtituto; Siuè an cenſeantur iniuncta primis tantùm, non autem vlterioribus hæredibus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Vt legata etiam pia relicta à primo hærede non debeantur à ſecundo.*
3 *De reſtrictione oneris ad primum per verba perſonalia.*
4 *Item per diſcretiuum modum loquendi.*
5 *In ijs, quæ ſunt voluntatis, fauor piæ cauſæ non operatur.*
6 *Quid agere ſoleant Aduocati, quando timent de cauſis.*
7 *Et quid iſto caſu agere debeant.*
8 *Quod fauore piæ cauſæ relicta ab inſtituto, debeantur à ſubſtituto.*
9 *Declaratur concluſio, de qua num. 5., & quod fauor piæ cauſæ operetur etiam in ijs, quæ ſunt voluntatis.*
10 *Cuius ſit fauor maior, an piæ cauſæ vel liberorum &c.*
11 *Recenſentur coniecturæ, ſeù circumſtantiæ probantes tractum ſucceſſiuum etiam cum ſecundo, & vlteriori hærede.*
12 *Quando fortiùs intret quæſtio, de qua num. 2. & 8.*
13 *Quomodo quæſtio decidi debeat.*

DISC. XLII.

1 CVM teſtator prole carens, relicta vxore vſufructuaria, hæredem inſtituiſſet nepotem ex fratre, cum fideicommiſſo ſucceſſiuo, antequam verò ad inſtitutionem deueniret, aliqua feciſſet pia legata, annuum, ac ſucceſſiuum tractum habentia, quæ tamen in verbis iniuncta videbantur inferius deſcribendis hæredibus per illa verba *mandat vt infraſcripti eius hæredes quolibet anno ſoluant &c.*; Hinc proindè, defunctis, tàm vxore, quàm primo hærede inſtituto, prætenſionem excitarunt ſubſtituti, vt huiuſmodi legata, ſeù onera, tanquam perſonalia, iam terminaſſent, ideoq; per aliquos annos ea non adimplendo, iuxtà ordinarias Fabricæ Sancti Petri facultates alibi *hoc eodem tit.* inſinuatas, in eius Tribunali per legatarios, vel (iuxtà ſtylum) per eiuſdem Fabricæ Procuratores pulſati fuerunt, atquè cauſæ Patrono firmiter credente dictam perſonalitatem, cum requiſitus eſſem ad ſcribendum pro eadem opinione ſubſtinenda, more Aduocati, cauſæ inſeruientis.

Deducebam in primis regulam generalem deductam ex vna opinione, de qua apud infra allegandos, vt legata relicta
2 ab inſtituto, nõ cenſeantur relicta à ſubſtituto; Atquè in terminis ſpecialibus annui legati pij, pro anniuerſarijs, alijſquè ſimilibus operibus pijs, vt quoties directa ſunt ad primum hæredem, non afficiant ſecundum, deducebam ea, quæ habentur *apud Riminald. iun. conſ. 236. num. 76 Surd. conſ. 123. num. 17. cum ſeqq. Capyc. Latr. conſult. 23. num. 54. & conſult. 24. num. 2.*

Reſtrictionem autem ad primos hæredes deducebã dupliciter; Primò nempè ex illo verbo *infraſcripti*, quod eſt
3 perſonale, ac ad oculum demonſtratiuum perſonarum, quibus directum eſt, vt in eiſdem ſpecialibus terminis aduertitur *apud Surd. conſ. 123. num. 16. & 17. Capyc. Latr. dicta conſult. 23. num. 53. & 54. & conſult. 24. nu. 1. cum ſeqq.*, et generaliter *Rota apud Buratt. deciſ. 355. nu. 5. & 387. num. 9.* & frequenter in alijs.

Et ſecundò ob diſcretiuam, quod ſcilicèt quando de vlterioribus hæredibus
4 teſtator loqui voluit, id expreſſit, vt fecerat in prohibitione alienationis bonorum, dum expreſsè locutus eſt de inſtitutis, & ſubſtitutis, ideoquè intrat vulgare argumentum diſcretiuę, quod vbi voluit, dixit &c. cõmuniter deductum ex textu *in l. vnic. §. ſin autem Cod. de caduc. tollend.* vt in eiſdem ſpecialibus terminis aduertitur *per Capyc. Latr.*, ſiuè Scribẽtes apud eum *dicta conſult. 24. num 3.*

Nequè obſtare dicebam, quod ageretur de legatis pijs, quoniam ex veriori, magiſquè recepta ſententia pluries dedu-
5 cta *hoc eodem tit.*, frequentiùs autem *ſub altero de teſtam.*, fauor piæ cauſæ, nimiũ operatiuus eſt circa ſolemnitates, eaquè remouenda obſtacula, quæ pendeant à iure poſitiuo, non autem circa voluntatem, cuius defectus dicitur iuris naturæ, quod magis afficere debet cauſam piam, quàm prophanam, ex pluries inſinuata ratione, quod Eccleſia, vel pia cauſa, ad maiorem veritatis naturalis cultum tenetur, dum eam tantùm actiuè, ac paſſiuè attendit, atquè ſæcularibus in hoc exemplum præbere debet, ſiuè eſſe exemplar.

Digitized by Google

Curando præmiſſa omnia , & alia (præter ſtylum)exornare cum alijs regulis , ac propoſitionibus generalibus , atque ſuper earum ſingulis , cum conſueto
6 inepto , ac ſuperfluo pragmaticorum labore , magnum facere auctoritatum , ſiuè allegationum cumulum, vt ità ignaro vulgo ſcriptura docta , benèquè elaborata,ac fundata videretur, vt frequentiùs ſequi ſolet in illis cauſis , de quibus ipſi Scribentes magis timent; Ideoq; in claſſicis, ac iudicioſis Aduocatis, de ſcripturis breuibus magis timēdum eſt, quoniam tunc ſignum eſt, quod habent motiua ſolida,& ſtringentia; Niſi quandoq; neceſſitas reſpondendi obiectis,vel elucidandi æquiuoca (cum quibus procedi dignoſcatur),ad aliquam prolixitatem cogat, cum aliàs prolixitas paupertatem iudicij denotet.

Quamuis autem hæc deducerem more Aduocati conducti ad cauſæ opportunitatem ; Pro conſueto tamen ſtylo(Dei
7 gratia benignè aſſiſtente , nunquam violato), Partibus , vel alteri pro eis requirenti, liberè inſinuaui meas difficultates, meumquè diuerſum ſenſum, ideoquè cōſului , vt honeſta concordia procurari deberet,vt credo ſequutum eſſe.

Ad id mouebar in primis,quoniam in ſuperius inſinuata queſtione diſputata *per Bart.* & alios *in l. 3. §. fin. ff. de alim. & cibar. legat.* , an ſcilicèt legata repeti-
8 bilia,tractumquè ſucceſſiuum habentia , relicta ab inſtituto , repetita cenſeantur à ſubſtituto ; Quoties agatur de legatis pijs, probabilior, magiſquè cōmunis opinio videtur affirmatiua, vt patet ex relatis *per Surdum de alimen. tit. 8 priuil. 15. Menoch. lib. 4. præſumpt. 108. numer. 37. Caſtill.* (quem ſolum pro notitia aliorum allegare ſufficit) 8. *tom. contr. cap. 32. per tot. Rot. deciſ. 140. num. 3. par. 2. diuerſ.*

Vt enim pluries in alijs *hoc eodem tit.* aduertitur , præſertim occaſione agendi de quæſtione, an certa deſignatio fauore piæ cauſæ , ſemper importet demonſtratiuam necnè ; Quamuis vera ſit ſuperius inſinuata propoſitio , vt in ijs,
9 quæ ſunt voluntatis,nullus piæ cauſæ fauor dignoſcatur ; Attamen id procedit, vbi voluntas ſit certa , adeoùt eſſet dare, vt pia cauſa aliquid aſſequeretur,præter, vel contra intentionem diſponentis ; Secùs autem vbi agatur de ambigua voluntate , quæ interpretationem exigat ; ideoquè ſit quæſtio , àn lata , magiſquè benigna, vel è conuerſo ſtricta, & rigoroſa interpretatio facienda ſit, quoniam in hoc operatiuus eſt piæ cauſæ fauor,vt lata, benignaquè interpretatio fieri debeat , iuxtà generalem propoſitionem , quam habemus , vbi legatarius ſit magis coniunctus, ſeù veriſimiliter magis dilectus, quàm hæres,qualis reputatur pia cauſa in concurſu præſertim hæredis extranei, vt in hac facti ſpecie.

Quæſtio etenim,maioris , vel minoris dilectionis,cadit in concurſu piæ cauſæ, cum filijs,& deſcendentibus, iſtoquè caſu noſtri (pro conſueta frigiditate) nimiùm certant,ac ſcinduntur ; Alijs ſim-
10 pliciter, ac indiſcretè tenentibus partes piæ cauſæ ; Alijs è conuerſo indefinitè tenentibus partes liberorum ; Alijs verò diſtinguentibus, inter legitimam, & reliquam hæreditatem,vt in prima parte , pro liberis, in altera verò pro pia cauſa reſpondendum ſit ; Et alijs demùm,probabiliùs , magiſquè iudicioſè opinantibus , vt in iſta quæſtione , vtpotè facti, ac voluntatis,erroneum ſit, certā, ac generalem ſtatuere regulam cuicumquè caſui applicabilem,cum potiùs,iuxtà huiuſmodi quæſtionum generalem naturam , deciſio pendeat ex facti qualitate,ac ſingulorum caſuum circumſtantijs, ex quibus , etiam in tranſuerſalibus, vel extraneis hæredibus,non implicat dari poſſe veriſimilem maiorem dilectionem ergà hæredem, quàm ergà piam cauſam legatariam , et è contrà reſpectu liberorum; Benè tamen piæ cauſæ , aduerſùs eos, qui non ſint de liberis, pro maiori dilectione aſſiſtit regula , quæ licèt inducat præſumptionem iuris tantùm,elidibilem per contrariam probationem,etiam præſumptiuam, & coniecturalem; Attamen eam facit operationem , vt pro ipſa in dubio ſit iudicandum , vbi contrariæ probationes , vel coniecturæ non vrgeant ; Iſtequè eſt effectus dictæ quæſtionis in abſtracto diſputatæ,non autem, vt idem generaliter in omni caſu dicendum ſit.

Vltrà hanc generalitatem, quod ſcilicèt concurſus eſſet inter piam cauſam , & hæredes extraneos; Accedebant quoquè pleræquè ſpecialitates, quæ pro meo ſenſu in hoc propoſito principaliter,magiſquè ſpectandæ ſunt ; Primò nempè, verbum

bum *in perpetuum* pluries repetitum ;
11 Secundò ſubiecta materia, ſeù qualitas piorum operum, quæ tractum perpetuũ, ac ſucceſſiuum probabilitèr ſuadebat; Tertiò vires hæreditatis, dum ità benè vtriquè conſultum remanebat, (idq; nimiùm in hoc propoſito attendendum venit); Quartò inuerifimilitudo,vt plus grauare voluerit vxorem, & nepotem cognitos,ac dilectos,quàm alios ſucceſſores naſciturus, ac ignotos, magiſquè remotos; Quintò quia loquutus eſt de hęredibus in numero plurali,cum tamen vbi de ſtricto iure in verborum formalitate immorandum eſſet, vnicus eſſet hæres, nepos ſcilicèt, dum ex veriori ſententia, inſtitutio vxoris hæredis vſufructuariæ, importat ſolum legatũ iuxtà plenè firmata *apud Merlin. deciſ.* 505. aliàs *deciſ.22.par.6.rec.*,& pluries *ſub tit. de legit.& detract.*,ac etiam *ſub altero de hæred.*, & *ſub altero de fideic.*; Et ſextò, quoniam ex alijs teſtamenti partibus cõſtabat,quod etiam ſubſtitutos, ac vlteriores mediatos hæredes,ſub iſto hæredum vocabulo expreſſerat, dum idem genericum vocabulum in eius lata ſignificatione, ipſis quoquè conuenit; Ideoquè ex his omnibus,probabilius eſſe credebã, vt hæc legata perpetuũ ſucceſſiuum tractum habere deberent.

Maior enim dubitatio circa dictam quæſtionem,an legata relicta ab inſtituto,repetita cenſeantur à ſubſtituto,cadere videtur, quando ad primò inſtitutum,
12 per nomen proprium, ac appellatiuum diſpoſitio directa ſit, vt alibì *hoc eodem tit.* ſuper iſta quæſtione aduertitur præſertim *diſc.34.*; Et nihilominùs etiam iſto caſu,id producit ſimplicẽ iuris præſumptionem in dubio attendendã,quando alia in contrarium nõ vrgeant (quod tamen nimium rarum eſt.)

Ideoquè omninò veriùs eſſe dicendũ eſt,vt in iſta quęſtione,eodem modo,quo generaliter in alijs vltimarum volunta-
13 tum, erroneum ſit, in generalitatibus principaliter immorari,quoniam deciſio in ſingulis caſibus,ex eorũ particularibus qualitate, & circumſtãtijs inquiri debet, attendendo principaliter ſubſtantiam veriſimilis voluntatis potiùs, quàm immorando in verborũ formulis, & grammaticalibus ſignificationibus, ſiuè in regulis, & doctrinis generalibus; Idquè pluries,ac ſemper inculcare oportunum, imò neceſſarium videtur,cum in hoc nimium inualuiſſe videatur modernorum pragmaticorum abuſus in contrariũ,pro meo ſenſu,perpetuò damnandus; Id etenim producit in iſta facultate tot æquinoca,& confuſiones in dies maiores,non diſtinguendo caſuum, vel circumſtantiarum diuerſitatem, diuerſamq; rationem, & à qua diſtinctione pendet cõgrua applicatio, ſeù deciſio, cum in hoc tota verſetur Iudicantis,vel Conſulentis peritia; Doctrinarum etenim,& allegationũ conſarcinatio, etiã ineptis copiam temporis,& librorum,ac patientiæ habentibus, nimium hodie eſt facilis, ſed punctus eſt in benè diſtinguendo triticum à palea,quod non omnibus conceditur.

ROMANA

LEGATI, ſeù ONERIS

PRO

ARCHICONFRATERNITATE SANCTISSIMÆ TRINITATIS PEREGRINORVM

CVM

BARTHOLOMÆO CEDRONO.

Reſponſum pro veritate.

An cõditiones, vel onera legato adiecta, quæ ſint adeo præiudicialia, vt non expediat legatario acceptare vitient legatum, vel potiùs viciata remaneant, ac pro non ſcriptis habeantur, ideoq; legatum adhùc debeatur.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Voluntas teſtatoris non poteſt diuidi, atque pro parte acceptari, & pro parte non.*
3 *Quod in vltimis voluntatibus conditiones à iure reprobatæ vitiantur, ſecus in contractibus.*
4 *Munus Procuratoris, & Miniſtri confidentiarij eſt quandocumque reuocabile.*
5 *De captatoria, vel diſpoſitione, quæ cum ea ſimilitudinem habeat.*
6 *Vbi voluntas eſt certa, illa debet naturaliter per Eccleſiam, vel piam cauſā ſeruari.*
7 *De differentia, vbi conditio ab initio ineſt legato, vel quando illi puro adijcitur ex interuallo.*
8 *Grauiter infirmi plura dicunt ad ſuggeſtionem præter intentionem.*
9 *De veriſimili voluntate teſtatoris, quod ſi cogitaſſet ad oneris præiudicium non adieciſſet, ac etiam legaſſet, & dantur ſimilia.*
10 *Ademptio eſt odioſa, & ſtrictè capienda.*
11 *Exitus cauſæ.*

DISC. XLIII.

1 IN teſtamento legauit Antonius Confraternitati, cui erat adſcriptus, loca 20. montium, adiecto ſolùm onere modici numeri miſſarum ſingulis annis; In codicillis autem, ad biduum, ac penè in mortis articulo conditis, aliud addidit onus, vt Confraternitas teneretur Bartholomęo nepoti conferre munus exactoris in capite eius redditituum, cum mercede, ſeù ſalario dari ſolito; Sin minus in eiuſdem Bartholomæi facultate eſſet, aliam Eccleſiam, vel pium locum in dicto legato nominare; Cumquè ex prudentialibus, & æconomicis motiuis, dictæ Cōfraternitatis nimium qualificatæ Adminiſtratores iudicarent non expedire huiuſmodi onus adimplere; Tùm quia munus erat magnæ confidentiæ; Tùm etiam ob huiuſmodi malam introductionem, vt ità captari poſſent Confraternitatis officia, ſeù munera; Hinc proptereà plures deſuper conſuluit Aduocatos, quid expediret, et an reſpuendo dictum onus, legatum aſſequi poſſet.

Alter Aduocatus credebat, vt legatum diuidi non poſſet, ſed vel eſſet in totum acceptandum cum ſua cauſa, vel in totum repudiandum; An autem expediret vnum, vel alterum eligere, id non pendebat ex puncto iuris, ſed ex alijs prudentialibus, & æconomicis motiuis, de quibus ad ipſos Adminiſtratores, non, autem ad Iuriſconſultos inquirere pertinebat.

Mouebatur autem dictus Reſpōdens, ex generali, nimiumquè vulgato axiomate, de quo *in S. diſponat auth. de nupt.*, vt teſtantium præcepta pro lege ſeruanda
2 ſint, ac etiam ex altero axiomate, quod vnus & idem actus non poteſt pro parte approbari, & pro parte reprobari, vt in ſpecie conditionum, quæ in legatis, aliiſquè vltimis voluntatibus adijciuntur, habemus integros titulos; *De condit. inſtitution.*; *De condit. adiectis &c.*; *Et de inſtit. & ſubſtitut.*; Eodemquè triplici *tit. de legat.* 1. 2. & 3.

Et quamuis ipſe admitteret verum iuris principium, de quo particulariter, ac plenè actum habetur *ſub tit. de teſtamen. diſc.* 73. deductum ex text. *in l. 3. ff. de*
3 *condit. & demoſtr. l. 1. ff. de condit. inſtit.* vbi *Bart.* & alij communiter *l. reprehendendo Cod. de inſtit. & ſubſtit.* cum concordantibus, de quibus *dicto diſcur.* 73., quod in vltimis voluntatibus, conditiones impoſſibiles, vel turpes non vitiant, ſed vitiantur, eiſquè pro non ſcriptis habitis, legatum validum eſt, ac debetur, cū in hoc differant vltimæ voluntates à contractibus, vt in iſtis indiuiduum voluntatis rigorosè attendatur, magiſquè ſtrictè procedatur, in illis autem ex præſumpta mente teſtatoris fiat magis benigna interpretatio, vt *eodem diſc.* 73. *de teſtament.*; Nihilominùs eius difficultas erat in applicatione, quod ſcilicèt iſta conditio non videretur impoſſibilis, nequè turpis, vel inhoneſta, ſeu aliàs de iure reprobata, cum ageretur de munere inferiori, & mecanico proportionato perſonæ, et cū iam per locum retineretur exactor tanquam neceſſarius, neque alteraretur ſolitum ſalarium, et conſequenter id aliud non contineret niſi

niſi ſimplicem gratificationem aſſumendi in eodem munere, magis vnam, quàm alteram perſonam.

Diuerſa fuit mea ſententia, vt ſcilicèt, potiùs intraret dicta iuris regula, pro cõditionis, ſeù oneris vitiatione, quodquè iſta conditio inhoneſta eſſet, ac de iure improba, ideoquè vitianda, ac habenda pro non ſcripta, eaquè non obſtante, legatum debitum eſſet.

Mouebar; Tum ex circumſtãtijs facti, ex quibus in omnium ſenſu iſta reputabatur mala, & pernicioſa introductio, ideoquè potiùs expediebat legatum repudiare; Tum etiam quia, cum munus huiuſmodi procuratoris, & exactoris, reputetur ſummę fiduciæ, illud de ſui natura debet eſſe liberum, & quandocum-
4 què reuocabile, adeoùt neque contractus expreſſus, atquè de ſui natura obligatorius ad id obliget, iuxtà vnam opinionẽ, quam ſequuta eſt *Rota in Romana œconomiæ*, de qua habetur actum *libr. 7. tit. de tutor. & adminiſtr. diſc.* 20., vbi concordantes; Igitur multò minus dicebam vt obligatoria eſſe non debeat vltima voluntas, in qua iuxtà ſupra inſinuatam diſtinctionem, longè magis benignè proceditur.

Et fortiùs quia, cum hic miniſter, ſeù officialis, magoum peculium adminiſtrare debeat, ità poſſet ſocietatem notabiliter damnificare, eiuſquè exigendas pecunias conſumere, alijſquè vſibus erogare, vndè propterea dicebam quod iſta dici
5 poſſet diſpoſitio captatoria, de qua *ſub tit. de teſtam. diſc.* 42.; Vel quod quamdam ſimilitudinem cum ea contineret, et cõſequenter vt dicenda eſſet conditio à iure improbata.

Quamuis autem crederem, quod de ſtricta iuris cenſura hæc aliquam probabilitatem haberent, atquè in iudicio ſubſtentabilia eſſent; Attamen, vbi conſtaret certitudinaliter, quod talis eſſet præciſa, & determinata voluntas teſtatoris,
6 quia nempè aliàs legatum non feciſſet; Tali caſu in eamdem ſentẽtiam ego quoquè deueniſſem, vt legatum, vel acceptãdum eſſet cum tali onere, vel reſpuendũ, cum in eo ſemper fuerim ſenſu pluries inſinuato, vt Eccleſia, vel pia cauſa, debeat magis attendere ſolam veritatem naturalem, atquè nolle ex quibuſdã ſubtilitatibus iuris poſitiui, captare aliena inuito domino; Solumquè vt alibi *hoc eod. tit.* aduertitur, piæ cauſæ fauor operatur circa benignam interpretationem voluntatis, quando hæc ambigua ſit.

Verùm fauore legatarij pro reiectione oneris magis me mouebant contrariæ facti circumſtantiæ, ex quibus probabiliter teſtatoris voluntas eſſet potiùs in oppoſitum, dum onus, vel conditio adiecta non erat in ipſa met prima diſ-
7 poſitione, adeoùt dicenda veniret conditio natiua, atquè ab ipſa ordinatione inſita, redolens indiuiduum voluntatis, dũ legatum in ſua ordinatione facta in teſtamento condito in ſtatu magis valido, & quando melior erat intellectus operatio, erat purum, illudquè ſuam probabilem habebat cauſam magnæ affectionis, quam idem teſtator habebat erga adeo pium opus, in quo ipſe longo temporis interuallo, tanquam vnus ex cõfratribus, cum nimia charitate, ac frequentia ſe exercuerat; Codicilli autem initi erant penè in articulo mortis, ipſoquè Bartholomæo præſente, quo caſu præſumitur, vt ad eiuſdem ſugeſtionem id factum eſſet
8 ex deductis *apud Capyc. Latr. conſult.* 93. *num.* 40.; Quoniam vt pluries aduertitur in dicta ſua materia *ſub tit. de teſtam.*, grauiter infirmi, ac morti proximi, ex vi morbi, ac mortis cogitatione turbati, vel oppreſſi, non benè diſcurrentes quid agant, vel dicant, omnibus reſpondent affirmatiuè.

Et nihilominùs, vbi etiam admittendus non eſſet hic intellectus, qui aliquã redolere videtur ſpeciem delicti, ac turpitudinis, ſed dicendum eſſet, vt iſta conditio, ex ſincera teſtatoris voluntate prouenirent; Adhùc tamen, probabilius dicendum eſſe credebam, vt ità diſponeret, eò quia crederet, quod conditio
9 congruè impleri poſſet, nequè exindè ſuperius inſinuata inconuenientia reſultarent, quodquè ſi ad id aduertiſſet, veriſimiliter eam non adieciſſet, vel remiſiſſet; Ad inſtar eorum quæ habemus ad materiam textus *in l. ſi vnquam Cod. de reuocand. donat.* ſuper reſolutione donationis ob ſuperuenientiam filiorum; Siuè (magis proximè) quæ habemus de omnimoda irritatione teſtamẽti ex cauſa præteritionis ignoranter factæ etiam reſpectu legatorum, adeoùt non intret diſpoſitio *Authentic. ex cauſa Cod. de liber.*

liber. prateris., vt in dicta ſua materia *de teſtamen.* aduertitur, quoniam, tàm in vno, quàm in altero, vel in alio ſimili caſu, intrat conſideratio, àn ex facti circumſtantijs, veriſimilis teſtantis voluntas deſumi valeat, vt hoc non obſtante, adhùc legatum, vel aliam diſpoſitionem feciſſet.

Ponderando quoquè in idem ea, quæ pluries *hoc eodem titul.* inſinuantur circa odibilitatem ademptionis non præſumendæ, ac difficiliùs inducendæ, et ſic
10 quod magna differentia ſit inter caſum, in quo iſta eſſet vnica diſpoſitio, cui ab initio huiuſmodi conditio ineſſet, tanquam natiua, & in ipſa ſui origine inſita, cum tunc probabiliter dubitari poſſet, vt iſtius conditionis implementum fuiſſet primarium in intentione teſtatoris, atquè diſpoſitionis cauſa finalis, vel ſaltèm principaliter impulſiua; Et caſum controuerſiæ, in quo conſtabat, quod diſpoſitio in ſui origine erat pura, & principaliter ordinata erga pium opus, non ſolum ex legis generali præſumptione, ſed ex dictis particularibus facti circumſtantijs id nimium probabiliter ſuadentibus; Onus autem ex interuallo adiectum erat cum dictis circumſtantijs aliquam ſuſpicionem, ſeù malam faciem redolentibus, illudquè ademptionem ità importabat; Atquè cum his conſiderationibus, & particularibus facti circumſtantijs, indagando ſubſtantiam veriſimilis voluntatis teſtatoris, huiuſmodi quæſtiones decidendæ veniunt, potiùs quàm cũ regulis, ac propoſitionibus generalibus.

Quia verò legatarius præuidens difficultates adierat Congregationem Fabricæ Sancti Petri, eamdemquè in caſu non implementi nominauerat, libenterquè nominatio acceptata fuerat, niſi ſocietas, intra certum terminum, legatum
11 cum ſua cauſa acceptaret; Quamuis probabiliter ſperari potuiſſet, præſertim à Congregatione Generali, iuſtitiæ complementum proùt de iure, omni eiuſdem Fabricæ vtilitate, vel intereſſe poſtpoſito; Attamen ex prudentialibus motiuis, ego quoquè in eam deueni ſententiam, vt non deducendo ad praxim dictam conditionem, cum aliquo honeſto concordiæ temperamento eiuſdem conditionis remiſſio à præfato intereſſato obtineretur, atq; ità credo ſequutum eſſe, cum amplius de controuerſia actum non audierim.

MARSICANA
LEGATI
PRO
THOMASETTIS
CVM
PP. SCHOLARVM PIARVM.

Caſus diſputatus coram Arbitris, poſtea concordatus.

Demandata per teſtatorem erectione alicuius Monaſterij in domo eius habitationis, àn ipſa domus legata cenſeatur, & quomodo, quatenus nõ ibi, ſed alibi Monaſterium fundaretur; Et quid ſi domus, pleno iure non ſpectaret ad teſtatorem, àn hæres teneatur eam redimere, vel ſoluere æſtimationem legatario.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De vſuris legatorum remiſſiuè.*
3 *Teſtator legare poteſt rem hæredis, ſeù aliàs de ea diſponere, & quãdo ſecus.*
4 *An legata re aliena, debeatur æſtimatio remiſſiuè.*
5 *De axiomate quod actore non probante, reus abſoluitur, & de alijs ſimilibus.*
6 *Legatum factum cum certo præſuppoſito, ſeù cum certo fine, non debetur iſto*

iſto ceſſante.

7 *Si mandetur erigi Conuentum in prædio, non per hoc ipſum prædium totum legatum cenſetur.*

8 *Si quis mandet ex eius bonis erigi Monaſterium, iſtud cenſetur hæres inſtitutus.*

9 *Inſtitutio hæredis fit per quæcumq; verba vniuerſitati adiecta.*

10 *Legato redditu, cenſentur legata tot bona illum fructantia.*

11 *De concluſione de qua num.8., & quando ſecus dicendum ſit.*

12 *De materia fructuum rei legatæ, & differentia inter legatum ſpeciei, & quantitatis &c.*

DISC. XLIV.

1 IVxta ſeriem de qua in hac eadem cauſa *ſub tit. de vſur. diſc.29.*, legatum factum per N. Thomaſſettum ſcutorum 10. m. pro erectione Conuentus Religioſorum in patria, plures produxit cõtrouerſias; Primam nempè inter iſtos PP.Scholarum Piarũ, & Silueſtrinos,cui potiùs illud cõgrueret,& de hoc habetur *ſub tit. de Regular. in Miſcellan. Eccleſiaſtic.diſc.34.*; Et ſecundò poſt Victoriam à dictis PP. Scholarum Piarum reportatam,cũ hæredibus teſtatoris ſuper legati implemento, quod plures habebat inſpectiones,ſeù punctos, quorum aliqui conſiſtebant in nudo facto; Duo autem potiſſimùm conſiſtebant in iure; Primò ſcilicèt, an pro dicto legato quantitatis deberentur vſuræ illius medij temporis, in quo implementum dilatum fuit; Et ſecundò cum teſtator mãdaſſet, vt Conuentus erigeretur in domibus eius habitationis, quarum aliqua pars tãtùm erat ad eius liberam diſpoſitionem,altera verò pars tanquam emphyteotica pacti, & prouidentiæ, tranſierat ad eoſdem hæredes tanquam agnatos iure proprio;An ipſi tenerentur,ob qualitatem hæreditariam,totam domũ præſtare,vel eius æſtimationem, nec non reſtituere penſiones ſeù fructus medij temporis;Cumquè iſtæ differentiæ compromiſſæ eſſent in duos Prælatos Partium beneuolos,poſt aliquas diſputationes coram eis habitas,honeſta concordia ipſas terminauit.

De primo puncto cõcernente fructus, ſeù vſuras dicti legati quantitatis, habetur actum *dicto diſc. 29. de vſur.*, tan-
2 quam in propria ſede, idquè priuſquam quam iſtæ diſputationes habitæ eſſent, occcaſione ſcribendi pro veritate, ſiuè occaſione moleſtiarum Tribunalis Fabricæ S. Petri.

Quatenus igitur pertinet ad alterũ pũctũ legati domorũ;Dicebam ego ſcribens pro hæredibus (etiam in ſenſu veritatis) quod quãdo ageretur de noua fundatione,quam Religio actrix,ad normam deſiderij, ſeù voluntatis teſtatoris facere vellet in his domibus; Tũc pro illa earũdem domorum parte,quæ neceſſaria,imò Iudicis arbitrio congrua, ſeù oportuna
3 eſſet,tenerentur id pati,non obſtante iure proprio,quod in vim inueſtituræ emphyteoticæ in maiori parte habebant,ex recepta concluſione, de qua pluries *ſub tit.de fideicom.*, ac etiam ſub altero *de teſtam.*,& ſub altero *de legitima,& detractionibus*, & forſan alibi hoc eodẽ titulo quoque inſinuata, quod teſtator legare poteſt bona propria hæredis,ſeù aliàs de eis diſponere, ſaltem ad menſuram, ſeù proportionem virium ſuæ hæreditatis, eiuſquè emolumenti;Quodquè ex magis communi, & recepta opinione, regula *textus in l.cum à matre C.de rei vendicat. & l. vendicantem ff. de euict.*, vt hæres ratum habere teneatur factum auctoris, illudquè præcisè, ac in forma ſpecifica adimplere,procedat etiam in bonis proprijs, vel ex propria perſona ſibi competentibus; Quoties tamen non obſtet ipſa qualitas bonorũ,quę nõ ſint in cõmercio abſquè certa ſolemnitate, vndè propterea etiam hæredi licentia tribuatur impugnandi factum auctoris,vt præſertim contingit in feudis, vel illis bonis, quæ ſint de Regalibus; Vel quod expreſſa hominis prohibitio ſiuè etiam prohibitio implicita per legem ſubintellecta, ratione dilectionis,& deſiderij teſtatoris, aut conſpicuæ qualitatis ipſorum bonorum,
4 huius regulæ limitationem non inducat, vndè propterea intret altera quęſtio, an debeatur æſtimatio iuxtà inſinuata *hoc eod. tit.in Ianuen. diſc.1.*

Difficultas verò intrabat, quod ijdem Religioſi contemnentes in hac parte votum teſtatoris,pro maiori oportunitate (cum auctoritate tamen ſuperiorum),aliũ ele-

Digitized by Google

elegerant locum fundationis Cõuentus,
vndè propterea iſta domus petebatur ad
lucrum, ſeù legati impinguationem, pro
burſali emolumento in redditu, quate-
nus eam retinere vellent, vel in pretio in
caſu venditionis; Atquè in hoc, licèt
pro diligentijs tunc habitis, per Scriben-
tes hincinde, caſus non dediſſet inueni-
re DD. qui ad hos præciſos terminos de-
ſcendant; Attamen ego dicebam, quod
5 magis fundata videretur intentio hære-
dum, quibus tanquam reis conuentis ſuf-
ficit vincere per non ius actoris iuxtà
vulgarem regulam textus *in l. actor Cod.*
de probat., de qua *apud Mantic. deciſ.* 241.
Gregor. & Add. dec. 228. & paſſim; Eamq;
habere locum quoque in beneficialibus,
alijſquè iuribus eccleſiaſticis, vel ſpiri-
tualibus, habetur pluries *ſub tit. de benef.*;
Siuè quod intraret vulgare, & quotidia-
num dicterium *Io. Andr. in addit ad ſpe-*
culator., de quo pluries *ſub tit. de fideic.*,
nempè *fideicommiſſum de te non loquitur*;
Aut dicterium *Baldi*, vt id quod inſtru-
mentum, vel teſtamentum nõ cantat, ne-
què ego cantabo, cum ſimilibus.

Subſtantia etenim legati per viam
diſpoſitiuã, reſidebat in præſtatione ſcu-
torum 10. m.; Domus autem ſtabat ſo-
lùm demonſtratiuè, ſeù præſuppoſitiuè,
pro loco conſtructionis, quatenùs iſta ibi
6 ſequeretur; Et conſequenter, dicebam
quod intrabat altera vera, & recepta
propoſitio iuris, vt quælibet diſpoſitio
facta cum certo præſuppoſito, ſubſiſtat
quatenus iſtud quoquè ſubſiſteret; Siuè
quod facta pro certo fine, eatenus locum
habeat, quatenùs iſte impleatur; Et ſic
quod hæredes ità præſtare deberent pa-
tientiam, atquè ſe opponere non poſſent
voluntati, ſeù deſiderio teſtatoris, quate-
nùs Religioſi prædicti, erectionem in
hoc loco facere vellent, idquè pro ſola
parte ad id neceſſaria, vel oportuna, non
autem quod iſto fine non adimpleto, ipſę
domus cenſerentur legatæ ad emolumẽ-
tum burſale.

Ad quod probandum ponderabam,
quod vbi iſta Religio primo loco voca-
ta, nollet, vel non poſſet hanc fundatio-
nem facere, teſtator ſubſidiariè vocaue-
7 rat illam Capuccinorum, iſtiſquè funda-
re volentibus, ſtante eorum inſtituto vi-
uendi extrà mœnia ſeù habitatum, teſta-
tor alium locum deſtinauerat in quadam
eius tenuta, ſeù magno prædio, quod vti-
què dici non poterat, vt totum veniret
ſub legato, ſed ſolum, id importaret, vt
hæredes, quamuis ſolo iure hæreditario
idem prædium poſſidentes, in eo dictam
fundationem pati tenerentur, atquè tan-
tam aſſignare terreni partem, quanta
neceſſaria, vel oportuna eſſet pro Conuẽ-
tu, ac proportionatis hortis, & officinis;
Ità à pari.

Scribentes in contrarium pro actori-
bus, totum fundamentum conſtituebant
in doctrina *Baldi, & Imolæ in l. 1. ff. de*
8 *teſtam.*, illam, pragmaticorum more ni-
miùm magnificando tanquam ſpecialẽ;
Verùm aduertebam quod hæc doctrina
extranea videbatur à caſu controuerſiæ;
Dicunt enim prętati DD. (& benè) quod
ſi teſtator, nullo ſcripto hærede, mandet,
vt de eius bonis erigatur Monaſterium,
tũc iſtud dicitur inſtitutus hæres, quod-
què ità per huncmodum loquendi, im-
plicita inſtitutio vniuerſalis facta dici-
tur; Id autem nil commune habet cum
caſu, cum id proueniat ex diuerſa ratio-
ne alibi *hoc eodem tit.*, & ſub altero *de*
hæred., & *de teſtamen.* inſinuata, quod .ſ.
9 per ius nouũ, ſublatis ſuperſtitioſis ſub-
tilitatibus iuris antiqui, hæredis inſtitu-
tio fieri poteſt per quæcumque verba,
quæ bonorum vniuerſitati adiecta ſint,
quamuis obliqua, ac etiamſi iure legati.

Deducebant quoq; doctrinam *Ruin.*
conſ. 63. *num.* 3. *lib.* 2., quæ pariter extra-
nea erat, dum continet concluſionem ali-
10 bi *hoc eodem tit.* inſinuatam præſertim
diſc. 21., vt facto legato alicuius annui
redditus, legata cenſeantur tot bona, quæ
reddant illum fructum ad materiam tex-
tus *in l. ſi quis argentum Cod. de donat.*,
ſed pariter id extraneum erat à caſu con-
trouerſiæ.

Concipiebam ego aliquam probabilẽ
dubitandi rationem (per Scribentes ta-
men in contrarium non deductam) quod
cum pro fundatione alicuius Conuentus
neceſſaria ſint ædificia, quoties iſta iam
11 habeantur, minor ſumptus requiratur
pro eiuſdem ædificij reductione ad vſũ
Religioſorum; Et conſequenter, quod
ideo teſtator ſufficientem crediderit di-
ctam ſummam ſcutorum 10. m., quia
prouiſum ità credebat cum hoc ædifi-
cio materiali, ſine quo maiorem ſummã
probabiliter reliquiſſet, quodquè ità im-

pli-

plicitè, ſeù præſuppoſitiuè, iſtæ domus venirent ſub legato, eiuſquè pars eſſent, iſtaquè conſideratio aliquam mihi inferebat difficultatem; Pro ea tamen euitanda (quatenus excitaretur), conſiderabam, quod vbi, neque iſta Religio, neque altera Capuccinorum per ipſum teſtatorem vocata, hanc fundationem facerent, tunc idē reſtator vocabat eam Religionem, quam Communitas loci eligeret, & quæ iam elegit illam Silueſtrinorum, vt aduertitur *dicto tit. de Regular.*; Iſtoquè caſu, nullam de loco, vel domibus mentionem fecit, ſed ſolùm dictam ſummam ſcutorum 10. m. præſtari voluit, vndè propterea deſumebam argumētum, quod mentio domorum non fuit cauſa ſummæ minoris, quodquè aliàs ſumma maior relicta fuiſſet, ſed potiùs quod ſtante huius Religionis inſtituto, circa pauperū puerorum inſtructionem, pium teſtatoris deſiderium eſſet, vt hoc opus ab eo exoptatum in patria, impleretur in loco, in quo, ob eius habitationem in vita, aliquā habebat affectionem, ideoquè adeſſet dictum implicitum legatum patientię, quatenus finis ab eo deſideratus impleretur, & non alias.

Hinc de conſequenti reſultabat deciſio alterius puncti fructuum, quoniam ſi
12 domus non veniebat ſub legato, vtiquè vanum erat prætendere fructus ſine ſorte, ac accidentia ſine ſubſtantia; Si verò è conuerſo domus ſub legato veniebat, cum tunc ageretur de legato ſpeciei pręſertim fauore Eccleſiæ, vel piæ cauſæ, cuius fauore dominium ipſo iure, ac recta via in eam tranſit, admittebā quod fructus ſibi deberentur, vt diſtinguendo inter legatum ſpeciei, & legatum quantitatis in hac materia fructuum, vel vſurarū legati aduertitur *dicto tit. de vſur. eodem diſc. 29.* & in alijs ibidem.

EVGVBINA
LEGATI
AD PETITIONEM
HAEREDVM LÆLII DE FONTIBVS,

Reſponſum pro veritate.

An legatum factum de fructibus aliquorum bonorum, ſit perpetuum, ac tranſmiſſibile ad hæredes, vel potiùs perſonale, vndè terminetur cum vita legatarij.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Bona poſſunt eſſe vnius, & fructus poſſunt eſſe alterius etiam in perpetuum.*
3 *Quod legatum fructuum ſit idem, ac illud vſusfructus, & num. 6.*
4 *De dictione* vltrà *quid importet.*
5 *Diſcretiuus modus loquendi probat diuerſam voluntatem.*
6 *De eadem concluſione de qua num. 3.*
7 *De verbis perſonalitatem denotantibus.*
8 *Quando procedat concluſio, de qua num. 2.*
9 *Quomodo Aduocati debeant ſe gerere in Conſilijs, quæ ab eis petuntur &c.*

DISC. XLV.

1 Tiberius de Fontibus, in notabili aſſe ex eius virtute parto, hæredes inſtituit plures ex fratre nepotes, quorum primogenito (qui Lælius appellabatur) legauit fructus aliquorum locorū montium, ratione adiecta, vt melius eius decorem ſubſtinere poſſet; Quare ſequuto dicti Lælij obitu, inter eius hæredes, ac illos Tiberij, orta eſt controuerſia, ān iſtud legatū, cum vita legatarij ceſſaſſet, vel potiùs ad eius hæredes tranſmiſſum eſſet, ſuamquè durationem haberet; Atquè deſuper ex parte dictorum heredum

Lælij pro veritate conſultus, Reſpondi præcisè, vt ſequitur.

Pro tranſmiſſione plura faciunt; Primò, quod non implicat, vt alicui ſoli rei fructus perpetuò, ac tranſmiſſibiliter acquirantur, eiuſdem rei dominio penès
2 alterum exiſtente, adeoùt detur dominium fructuum, contradiſtinctum à dominio ipſius rei, ſeu cauſæ productiuæ, ex deductis *apud Grat.diſcept.*839.*nu.*21. *& 22. Ann.alleg.*104.& firmauit *Rota in Tiburtina caſtrorum* 1. *Octobris* 1662., 13.*Iunij* 1663., 9.*Iunij* 1664., *& 9.Februarij* 1665 *coram Beuilaqua*, in quibus agitur ſolùm de difficultate reſultante à diſpoſitione textus *in l.antiquitas, C.de vſufr.*, an ſcilicèt hoc dominium eſſe poſſit perpetuum, vel ſolùm ad primos, aut aliquos hæredes limitatum ob inconueniens, nè proprietas perpetuò inutilis remaneat, & de quo caſu agitur *ſub tit.de feud.diſc.*62.; Ideoquè quidquid ſit de iſta difficultate, certum videtur, vt non exindè quod diſpoſitio de ſolis fructibus loquatur, ità de ſui natura terminetur cum vita, dum ſimul ſtare poſſunt, vt ſit de ſolis fructibus, & tamen ſit tranſmiſſibilis.

Et quamuis in pleriſque iuribus inferiùs allegandis, expreſsè diſponatur, vt idem importet legatum fructuum, ac illud vſusfructus, de cuius natura eſt, vt
3 cum vita termineiur; Nihilominùs dicta iura procedunt, vbi de annuis fructibus diſpoſitio concepta ſit, adeoùt, ex illa annuali diſtributione potiùs, quàm ex natura diſpoſitionis fructuum, hic effectus reſultet.

Secundò, quia teſtator dixit facere hoc prælegatum, vltrà portionem hæreditariam eidem Lælio relictam; Dictio
4 autem *vltrà* importat repetitionem qualitatum præcedentium, vt ex *Decio*, & alijs plenè habetur collectum *per Barboſ.dict.*428.*num.*3, eiuſq; naturæ eſt omnia æqualiter determinare, vt ex *Bero. conſ.*204.*nu.*44.*lib.*1. *Surd.dec.*285. *num.* 12.*in princip.*, vndè cum hęreditaria portio ſit abſq; dubio perpetua, & tranſmiſſibilis, talis etiam videtur hæc alia diſpoſitio, eodem iure per dictam dictionem regulanda.

Tertiò fortiter, ex diſcretiuo modo loquendi, quo teſtator vſus eſt, quoniam, vbi voluit legatum terminari cum vita legatarij, id expreſſit, vt liquet ex lega-
5 to annuorum ſcutorum 12. relicto Hippolytæ ſorori ibi, *mentre la detta viuerà, e che ſeguita la ſua morte, ceſſi il pagamento*; Igitur quando voluit, vt legatum eſſet temporale cum vita terminandum, id expreſſit, ſignum clarum quod diuerſimodè voluit, vbi non dixit *ad text.in l. vnic.§.ſin autem, C.de caducit.tollend.*, & eſt axioma quotidianum.

E conuerſo plura in contrarium vrgent; Primò nempè illud verbum *annuatamente*, fructuum legato adiectum, per quod legatum fructuum ab illo vſusfru-
6 ctus non differre litteraliter diſponitur *in l.ſi quis ità* 23.*ff.de vſufruct.& l.cum ità* 41.*ff.de vſufruct.legat.*, quarum verba regiſtrantur *per Caſtill. de vſufruct. cap.*29.*num.*5.; Atquè liquet ex omnibus tractantibus quæſtionem, an legatum fructuum importet idem, quod vſusfructus, & de qua poſt magiſtralem traditionem *Bart.in l.fundi Trebatiani ff. de vſufruct.legat.* habetur *apud Menoch.lib. 4.præſumpt.*136. *Mantic.de coniect. lib.*9. *tit.* 5. *Caſtill. dicto cap.* 29. & alios apud eos, quoniam dicta quæſtio percutit effectum, vt legatum fructuum ſit minus, quàm illud vſusfructus, non autem vt ſit maius, ac tranſmiſſibile.

Secundò nimiùm vrgere videntur illa verba, *acciò poſſa mantenere meglio il ſuo decoro*, quæ videntur perſonalia, atque
7 reſpiciunt ſolam perſonam dicti legatarij, vt denotat illud verbum *ſuo*, *Seraphin.deciſ.*1337.*num.*4. *Barboſ. dict.*397. *num.*3.

Tertiò ſubiecta materia, ſeu qualitas bonorum, quorum fructus legati ſunt; Non agitur enim de caſtro, vel alia re
8 conſpicua, cuius interſit habere dominium ſine fructibus ad alium pertinentibus iuxtà caſum, de quo *in dicta Tiburtina caſtrorum ſub tit.de feud.diſc.*62. cum ibi allegatis; Sed de locis montium, quorum proprietas abſquè fructu omninò inutilis, ac fatua eſt; Si enim teſtatoris voluntas fuiſſet facere legatum perpetuum, ac tranſmiſſibile, probabiliter reliquiſſet ipſamet loca montium, non autem ſolos fructus; Multò magis adiuncto illo verbo *annualmente*, quod vſumfructum potiùs importare videtur; Ac etiam, ſtante dicta ratione reſtricta ad perſonam Lælij legatarij.

Ex

Ex his autem videtur, vt hæc ſecunda pars videatur probabilior, ſed quoniam non deſunt difficultates, quæ liti anſam
9 præbere poſſunt, vt ſuprà, atquè agitur de modica re, pro qua non conuenit inter coniunctos litem haberi; Hinc proindè videtur caſus aliqua honeſta concordia dignus; Atquè ità credo, quod ſequutum ſit.

ROMANA
REDDITIONIS RATIONVM
PRO
COMITISSA MARIA CATANEA COSTA
CVM
PHILIPPO & OCTAVIO FILIIS.

Caſus diſputatus coram A.C., ſeu Prælato deputato, credo, ſopitus per concordiam.

De legato facto per ſocerum nurui vſus gemmarum & iocalium, an ceſſet per diſſolutionem matrimonij ſequutam per mortem viri, adeoùt congruat, necnè eidem legatariæ in ſtatu viduitatis.

SVMMARIVM.

1 F*acti ſeries.*
2 *Legatum factum tutori, vel adminiſtratori, an ceſſet ob ceſſatam tutelam, vel adminiſtrationem.*
3 *An & quæ veſtes, & iocalia cenſeantur donata ſponſæ, necnè.*
4 *Quod in caſu non adeſſent doctrinæ ſpeciales, & quid tali caſu agendum ſit.*
5 *Sub nomine mortis venit quandoque mors ciuilis per contrauentionem.*
6 *Per tranſitum ad ſecunda vota non amittitur legatum, niſi dicatur.*
7 *An vſus gemmarum, & iocalium congruere poſſit mulieri viduæ.*
8 *Quando intret officium iudicis pro ſuppletione voluntatis teſtatoris in omiſſis.*
9 *Quod ea, quæ enunciantur, vel præſupponuntur, non importent legatum.*
10 *De regula, quod verba præſuppoſitiua non inducant diſpoſitionem.*

DISC. XLVI.

Nito matrimonio inter Benedictum & Mariam iuxtà ſeriem, de qua *ſub*
1 *tit. de dote diſc.* 57.; Octauius pater, ad formam ſuæ promiſſionis, etiam ſumptuosè ſpōſā, prouidit de gemmis, & veſtibus, alijſquè ſponſæ iocalibus, & ornamentis; Poſtmodùm autem in teſtamento ordinato iuxtà ſeriem, de qua *ſub tit. de ſeruitut. diſc.* 58. diſpoſuit, vt huiuſmodi gemmæ, ac alia vt ſuprà, per ipſum de proprio data nurui, poſt iſtius mortem, per quam deſtinatus vſus ceſſaret, deberent vendi, pretiumquè inueſtiri iuxtà formam ab eo præſcriptam ad commodum fideicommiſſi, vel primogenituræ; Commiſſa dictæ Mariæ adminiſtratione nepotum, ac domus, eidemq; legando fructus quarumdam domorum in Ciuitate Ianuæ, & de qua adminiſtratione habetur *ſub tit. de tutor. & adminiſtrat. diſc.* 14.; Cum autem inter matrem & filios, vel eorum alterum, eſſent ortæ controuerſiæ ſuper redditione rationum dictæ adminiſtrationis, vltrà plures alios punctos circà partitas dati & accepti, in facto potiùs, quàm in iure conſiſtentes, de duobus præſertim coram Prælato Iudice deputato actum fuit; Primò nempè circà dictum legatum fructuum domorum, an eſſet correſpectiuum ad dictam adminiſtrationem, ac ſubſtentationem familiæ ſibi commiſſæ, vel potiùs ab hoc independenter cæteretur factum ipſi Mariæ priuato nomine, ac ad proprium commodum; Et quatenùs

nùs eſſet iuxtà hanc ſecundam partem,
an ab eo cecidiſſet ob contrauentionem
præcepti teſtatoris cohabitandi in Ciui-
tate Albinganenſi iuxtà ſeriem, de qua
*apud Royas deciſ.*204.; Et ſecundò circa
dictam diſpoſitionem gemmarum,& io-
calium, an ſcilicèt ea cenſeretur facta
cum præſuppoſito durationis matrimo-
nij, in cuius cauſam à teſtatore data fue-
runt, adeoùt illo diſſoluto per mortem
viri,vndè propterea huiuſmodi bona in-
congrua eſſent viduæ, factus eſſet caſus
præcepti teſtatoris, ſuper eorum vendi-
tione,ac inueſtimento pretij.

Super primo legato,cuius interpræta-
tio pariter nudi facti videbatur, ex ver-
bis,& contextu teſtamenti,quoad ea,quę
iuris ſunt, deducebantur hinc indè ea-
dem,quæ ad materiam textus *in l.Neſen-*
2 *nius ff.de negot.geſt.*habentur *hoc eodem*
*tit.diſc.*22.ac etiam *ſub tit.de ſeruitut.* ad
materiam vſusfructus *diſc.*50.*&* 52.,an
ſcilicèt, & quando legatum factum tuto-
ri,vel educatori, ſeu adminiſtratori hæ-
redis, vel alterius, cenſeatur correſpe-
ctiuum ad tutelam, vel adminiſtratio-
nem,ſeu edutationem, adeòut ea ceſſata,
ceſſare debeat,ex ibi deductis, ex quibus
patet, quod quæſtio pariter eſt potiùs
facti, quàm iuris,ex facti qualitate deci-
denda,ideoquè certam,ac generalem re-
gulam non recipit, vt in omnibus alijs
voluntatis quæſtionibus contingit.

Quatenùs verò pertinet ad alterum
legatum gemmarum,& iocalium; Nō in-
trabat quæſtio,de qua cæteris relatis ha-
betur præſertim plenè actum *in Piſauren.*
iocalium corā Arguelles impreſſ. poſt Pai-
*tell.deciſ.*20.*&* 21.,& quarum poſterior
3 eſt etiam repetita *deciſ.*340.*par.*10.*rec.*,
an ſcilicèt,& quando veſtes,ac gemmæ,
& iocalia ſponſæ tranſmiſſa, cenſeantur
donata,necnè,& de qua quæſtione habe-
tur *ſub tit. de dote in ſupplemento*, vbi de
recepta diſtinctione,de qua in mox alle-
gatis *deciſ.poſt Paitell.*inter vſualia,& pre-
tioſa feſtiua, quoties in vna, vel altera
ſpecie diuerſæ voluntatis probationes,
vel argumenta non habeantur;Quoniam
planum erat, ac extrà controuerſiam in-
ter partes,vt ea donata non cenſerentur,
ſed tanquàm tradita ad ſolum vſum, ac
ornatum,remanerent in dominio,& hæ-
reditate Octauij; Ideoquè ſolus punctus
erat ſuper interprætatione legati, ſeu di-
ſpoſitionis vt ſuprà ſuper eis factæ in te-
ſtamento.

In his autem terminis præciſis, pro il-
lis diligentijs,quę in huiuſmodi diſputa-
4 tionibus per Scribentes hinc indè adhi-
bitæ fuerunt, caſus non dedit inuenire
doctrinas,quę ad eos deſcendant,iſtumq;
punctum decidant; Quare diſcurrendo,
(vt tali caſu facere oportet) cum genera-
litatibus, ac ratiocinijs; Dicebam ego
ſcribens pro Maria,quod cum teſtator in
verbis præſuppoſuiſſet vſum ad vitam di-
ctæ mulieris, diſponendo venditionem
poſt mortem, ità de plano intrare vide-
retur ſæpiùs enunciata regula deducta ex
vulgari textu *in l. ille, aut ille ff.de leg* 3.
quod in claris, & expreſſis non intrant
quæſtiones, & argumenta.

Et quamuis, vt aduertitur *hoc eodem*
*tit.diſc.*32. & alibi, in huiuſmodi legatis,
quæ fiūt mulieribus, quādoq; verbū *mor-*
tis verificetur etiā in morte ficta, vel ci-
uili, adeòut non ſemper naturalis requi-
5 ratur;Attamen id procedit,quando iſta
ſequatur ob caducitatem,quæ frequenter
in mulieribus verificatur, ob tranſitum
ad ſecunda vota, quoties diſpoſitio facta
ſit ſub conditione, ſeu qualitate viduita-
tis,vel alia ſimilis contrauentio accedat,
quoniam verbum mortis in iſto etiam
caſu verificatur ex ijs,quæ cæteris relatis
habentur *apud Menoch. lib.* 4. *præſumpt.*
65 *num.*10.*& præſumpt.*185.*nu.*31.*Craſſ.*
*§.legatum quæſt.*45. *Bellon. iun. de iur. ac-*
*creſcend.cap.*7.*quæſt.*18.*num.*69.cum alijs
*dicto diſc.*32.

Attamen ſecùs eſt,vbi ex parte mulie-
ris legatariæ nulla contrauentio accedat,
quoniam tunc mutatio ſtatus per mor-
6 tem viri,vtpotè ex eius parte non culpo-
ſa, hunc effectum cauſare non debet,dum
veriùs eſt, vt etiam ipſemet tranſitus ad
ſecunda vota hunc effectum non produ-
cat,neque ceſſare faciat legatum,etiam à
viro,vel ſocero factum, niſi conſtet de di-
uerſa voluntate illud faciendi ſub condi-
tione viduitatis, ac permanentiæ in eo
ſtatu, & non aliàs, vt *ex Bart., Aretin.*,
Natt.,Mantic. & alijs plenè firmatur *per*
*Rot.deciſ.*95.*num.*4.*&* 5.*par.*12.*recen* &
pluries in alijs, & præſertim *in Firmana*
vſufructus,de qua *ſub tit.de ſeruitut.diſc.*
50.

Ideoquè non videbatur ſubeſſe con-
grua ratio, ob quam illud legatum fa-
ctum

ctum ad vitam, iſta durante, ceſſare de-
beret, quoniam licèt vſus huiuſmodi bo-
norum incongruus eſſet viduæ, attamen
dicebam (atq; Iudex admittebat), vt in-
7 congruitas, imò & turpitudo percuteret
quidem vſum, ad illum ornatum paten-
tem, qui mulieribus nuptis congruus eſt,
nullibi autem prohibitus videretur ille
modeſtus & occultus vſus, qui, dum vi-
dua eſt in domo cum ſolis ancillis, ad
animi exhilarationem habeatur, ſiue
etiam ſubtùs veſtes viduiles, vt in pleriſ-
què viduis, citrà ſcandalum, praxis docet
quaſi quod viduitatis quoddam ſolatium
id eſſe videatur.

Quamuis autem præmiſſa deducerem
more Aduocati ſcribentis ad cauſæ, &
clientis oportunitatem; Reflectendo ta-
men ad veritatem, mihi cõtrarium pro-
babiliùs videbatur (vt ingenuè pro ſtylo
cauſæ Patrono, ſeu agentibus pro eadem
muliere inſinuabam) ideoq; conſulebam,
vt actoribus alijs parùm iuſtis præten-
ſionibus cedentibus, ipſa huic cedere de-
beret ſaltim ex quodam æquitatis, vel cõ-
gruentiæ motiuo fundato in regula, *vt
quod vni non nocet, & alteri prodeſt &c.*,
8 dum reuerà iſta prudens matrona, neque
dictum occultum vſum ad aliquod ſola-
tium, vel oblectamentum habebat; Et cõ-
ſequenter videbatur ſpecies iniquitatis,
ſeu æmulationis cõtrà proprios filios re-
tinere donec viueret in arca inutiliter
huiuſmodi bona, impediendo notabilem
vtilitatem, quæ eius vita durante repor-
tari potuiſſet ex fructifero inueſtimen-
to, ad normam præcepti teſtatoris, ex eo-
rumdem bonorum pretio faciendo, vndè
propterea tanquam in caſu omiſſo, veri-
ſimiliter tamen in mente teſtatoris habi-
to, aduertebam, vt prohibitum non vide-
retur Iudici eius officium deſuper inter-
ponere, ità teſtatoris voluntatem ſup-
plendo, iuxtà eam ſuppletionem, de qua
habetur præſertim actum *ſub tit. de fideic.
diſc.* 115. & alibi.

Et clariùs, quoniam benè pondera-
ta iſta diſpoſitione teſtamentaria, ea re-
uerà non continebat in hac parte lega-
tum, vel diſpoſitionem aliquam fauore
dictæ mulieris (adeout admirationem
9 conciperem, quod ſcribentes in contra-
rium ad id non aduerterent), quoniam
dictæ nurus vſus, enunciatus potiùs fuit
præſuppoſitiuè, non vt ei aliquod nouum
legatũ fieret, ſeù liberalitas cũ ea exerce-
retur, aut nouũ, ac maius ius, quã habebat
ei tribueretur, ſed cum teſtator in apoca,
vel inſtrumento dotali promiſiſſet ſub-
miniſtrare ſponſæ gemmas, aliaquè orna-
menta, vndè propterea ob illud ſecũdariũ
ius, quod ipſi mulieri durãte matrimonio
pro eius vſu, ac ornatu competebat, idem
teſtator non potuiſſet, ipſa muliere inui-
ta, huiuſmodi bona reaſſumere, ac diſtra-
here, neque in teſtamento id præcipere;
Hinc proindè huius prohibitionis con-
ſcius, ità præſupponendo id, ad quod te-
nebatur, enunciatiuè ſeu præſuppoſitiuè
poſuit in conditione vitam nurus, quo-
niam cum homines facilè credant, vel
ſupponant id quod ſperant, idcircò non
cogitauit ad triſtem euentum diſſolutio-
nis matrimonij per mortem eius filij,
ſed potiùs per mortem nurus, & nè aliàs,
iſta ſequuta, ipſe filius, ac vir reſpectiuè,
de cuius prudentia dubitabat, iſta bona
diſſiparet, ideoquè ità diſpoſuit, ac pro-
uidit.

Et conſequenter iſta diſpoſitio, non
fuit principaliter ordinata ad fauorem
nurus, adeoùt legatum contineret (vt ma-
lè, pro meo iudicio ſupponebatur), ſed
principaliter ordinata fuit ad fauorem
hæredis, pro dicto inueſtimento pretij;
Vſus autem mulieris enunciatus fuit præ-
ſuppoſitiuè, tanquã cõnaturalis, ac neceſ-
ſarius, qui ab eo prohiberi nõ poterat; I-
deoq; intrare videbatur receptũ axioma,
10 ſeù propoſitio, quod qui præſupponit
non diſponit, neque verba præſuppoſiti-
ua diſpoſitionem inducunt *Clementin.* 1.
de præben, cum concordan. *apud Gregor.
deciſ.* 208. *nu.* 2. *vbi add.*, benè *Rouit. ſuper
pragm.* 1. *de titul. abuſ n.* 83. *& ſeq.*, *Rot. de-
ciſ.* 62. *poſt collect. Bonden.* & ſæpiùs; Atq;
ità credo, quod cum honeſto concordi
temperamento ſuper alijs, controuerſia
finem habuerit.

NAR.

Digitized by Google

NARNIEN.

BONORVM

PRO

CAROLO ALBERTO

CVM

ANTHEA SORORE.

Caſus diſputatus coram A.C., in hac parte reſolutus pro Carolo.

An liberatio generalis à redditione rationum,& à quacumq;alia actione, per vxorem legata viro, qui eiuſdem vxoris bona extradotalia adminiſtrauit, importet etiam liberationem à debito reſtitutionis dotis.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *De modo decidendi has quæſtiones ſuper interpratatione legati.*
3 *An probibitio detractionis dotium capiat dotem ab ipſo teſtatore debitam, & num 8.*
4 *Inquirenda eſt ſubſtantia voluntatis, & non immorandum in verbis.*
5 *De diſtinctione inter teſtatorem litteratum,& illitteratum.*
6 *Vir non eſt debitor, neque adminiſtrator dotis conſiſtentis in quantitate conſtante matrimonio.*
7 *Liberatio legata à debitis cum expreſſione cauſæ, ab iſta reſtrictionem recipit.*
8 *De eadem concluſione, de qua num.3.*
9 *De coniecturis,vel circumſtantijs voluntatem teſtatoris ſuadentibus.*
10 *Quod in coniecturalibus, veriſmile, vel inueriſimile principaliter attendi debeat.*

DISC. XLVII.

1 VTriuſq;parentis teſtamenta, inter iſtos fratrem, & ſororem,multas produxerunt lites coram A.C. diſputatas, varièq; deciſas, præſertim verò iſtam ſuper interpætatione legati liberationis, quam vxor viro fecerat, an ſcilicet debitum reſtitutionis dotis compræhenderetur, atque pro non compræhenſione iudicatum fuit ad fauorem Caroli; Cum etenim, contracto inter Albertum, & Magdalenam matrimonio, cum dote in quantitate ſcutorum 3000., in partis ſolutionem, quidam cenſus aſſignati fuerunt, matrimonio autem conſtante, ad fauorem Magdalenæ aperta eſſet illa inteſtata ſucceſſio, in qua prodierunt adeò celebres deciſiones *Narnien. bonorum coram Merlino,* quarum mentio pluries habetur *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſtato*, vtpotè circumferri ſolitæ tanquam magiſtrales ſuper vtraque copulatiua ſubiectione perſonarum & bonorum ſtatuto fœminarum excluſiuo, ac etiam ad eumdem effectum ſuper dotationis qualitate; Vndè propterea magnas expenſas pro huiuſmodi lite ſubſtinenda Albertum virum facere oportuit; Deindèque poſt victoriam aliqua bona ex huiuſmodi ſucceſſione obuenta diſtracta ſint
2 pro dictarum expenſarum reintegratione,ſeù pro diſſoluendis debitis ex eadem cauſa contractis; Hinc proindè mulier prædecedens viro,inſtitutis filijs maſculis,cum perpetuo ſucceſſiuo fideicommiſſo, priùs in linea maſculina, deindèquè fœminina, & demùm fauore cuiuſdam generis tranſuerſalium, viro (quem vſufructuarium quoquè reliquit) ampliſſimum fecit legatum liberationis à quacumquè redditione rationum ex cauſa adminiſtrationis eius bonorum,ac etiam de omni & toto eo, cuius ipſe eſſet debitor,tam ratione fructuum perceptorum, quàm ex cauſa alienationis quorumcumque bonorum & effectuum, aſſignata ratione, vt quidquid exindè perceptum fuiſſet, vel ipſi teſtatrici à viro manualiter datum,vel de eius voluntate, ac mandato pro litibus,alijſquè occurrentijs expenſum eſſet.

Cumquè

Cumquè poſteà vir decedens, pariter aliquas feciſſet diſpoſitiones Antheæ filiæ fœminæ nimiùm fauorabiles,quæ liti cauſam dederunt ; Hinc proindè Carolus,qui, ob aliorum maſculorum naturalem, vel ciuilem præmorientiam, erat vnicus matris hæres,petebat à paterna hæreditate priùs detrahi dictum debitũ dotale ad fauorem hæreditatis maternæ, ſoror autem excipiebat de dicto legato liberationis à quocumquè debito,ſub quo iſtud quoque creditum comprænenſum eſſe prætendebatur,ſed meritò prętenſio reiecta fuit.

In diſputationibus autem deſuper habitis, cum nullus caderet iuris articulus in abſtracto, tanquam in quæſtione vo-
2 luntatis, idcircò omnia, quæ hincindè deducebantur, iuxtà ferè generalem naturam controuerſiarum ſub iſta materia cadentium, percutiebant interprætationem verborum legati, ac pondus præſumptionum,& coniecturarũ pro teſtantis voluntate deſumenda ; Scribentes etenim pro ſorore prætendente incluſionem huius debiti ſub legato liberationis, principale fundamentum conſtituebant in amplitudine verborum vniuerſalium, atquè in generalibus regulis,vel axiomatibus iuris, ſuper eorumdem verborum operatione, quodquè verbũ vniuerſale, *omnes*, omnia complectatur, quodq; qui totum dicit nihil excludit ; Ponderando etiam ea,quæ habentur firmata in aliquibus deciſionibus æditis *in Romana fideicommiſſi de Alberinis ſub tit. de legitim. & detract. diſc.* 31., in proxima quæſtione,
3 an ſcilicèt prohibitis per fideicommittentem hæredibus grauatis quibuſcumq; detractionibus etiam ex cauſa dotium, ità prohibita cenſeretur etiam detractio debiti ex cauſa dotis matris ipſorum hæredum,ipſiuſquè teſtatoris vxoris, ex ibi deductis,cum ſimilibus generalitatibus, ſuper quibus,pro ſtylo ad ſatisfaciendum vulgo,atquè vt diſtingueretur,quod eſſet ſcriptura iuris,conſuetum ſuperfluum allegationum cumulum faciebant.

Scribens ego pro Carolo dictam compræhenſionem negante (etiã cum ſenſu veritatis per Iudicẽ quoq;agnitæ),dicebã, quod huius partis iura probabiliora
4 eſsẽt, ex adeo frequẽter inſinuata veriſſima,imò neceſſaria propoſitione,in huiuſmodi quæſtionibus decidendis principaliter,ac perpetuò attẽdenda, vt immorãdum non ſit in verborum formulis, vel grammaticalibus ſignificationibus, ſed inquiri debeat ſubſtantia voluntatis ex factis potiùs,quàm ex verbis ; Potiſſimè verò attẽta aliàs pariter ſæpiùs inſinuata diſtinctione inter teſtatorem litteratum,
5 qui per ſe ipſum,ſeriò,ac ſtudioſè in ſtatu valetudinis teſtamẽtum compoſuerit ; Et mulierem, vel illiteratum, ſeù etiam litteratum, qui ab infirma valetudine impeditus per Notarij,vel alterius organum eius voluntatem explicauerit, vt primo caſu aliqua verborum ratio haberi debeat, in altero autem dicta ſubſtantia voluntatis ex factis potiùs, quàm ex verbis deſumi debeat, nimiumquè clarus error ſit, ac ineptia, totam vim conſtituere in nuda verborum formalitate, ſeù grammaticali ſignificatione,cum reuerà ſint verba Notarij,vel alterius,non autem teſtantis, atq; verſabamur in ſecunda parte diſtinctionis, in teſtamento ſcilicèt mulieris.

Voluntatis autem ſubſtantiam nimiũ clarè deſumi dicebam ; Tum ex cauſa per ipſam teſtatricem aſſignata principaliter reſpiciẽte adminiſtrationem eius
6 bonorum,eorumquè diſtractionem ipſo viuente, quando, ac de ipſo tempore teſtamenti,præſupponi, vel prætendi poterat ipſe vir debitor pro debito conſequutiuo, ab ipſa adminiſtratione reſultante ; Id autem nullatenus dicto debito dotali congruere poterat,quoniam cum dos conſiſteret in quãtitate, hinc ſequebatur, vt conſtante matrimonio, in ea non caderet adminiſtratio,quæ non datur in re propria, neque verificari poterat terminus debiti, vel debitoris, cum debitum reſtitutionis naſcatur, facto illius caſu per mortem, vel diuortium,aut alium in iure ſtatutum, quamuis cum retrotractione ad ſuum initium, pro anterioritatis, vel potioritatis prærogatiua.

Vndè propterea dicebam intrare regulam, ſeù concluſionem generalem, vt facto legato liberationis, ſeù aliàs facta
7 quietantia de debitis, cum certæ cauſæ expreſſione, ad iſtam fiat reſtrictio, niſi aliàs diſpoſitionis tenor oſtendat ex deductis *deciſ.* 80. *num.* 6. & 7. *poſt Merlin.*

de

de pignor., *& apud Carill.deciſ.*151.*nu.*1. & in alijs.

Ac etiam retorquebam ea,quæ habentur deducta *dicto diſc.* 31. *de legitim. &*
8 *detract.* ſuper non compræhenſione debiti dotalis propriæ vxoris ſub prohibitione detractionis dotium,vtpotè intelligẽda de illa detractione, quæ cum tractu ſucceſſiuo in bonis fideicommiſſi pro dotibus conſtituendis, vel reſtituendis proueniat ex diſpoſitione iuris *in auth. Res quæ Cod. commun. de legat.*, ex ibi ponderatis,

Comprobari quoque dicebam nimiũ clarè hanc voluntatem ex pluribus facti circumſtãtijs,quæ (vt dictum eſt) potiſſi-
9 mùm,ac principaliter in huiuſmodi quęſtionibus voluntatis attendi debent; Primò nempè ob ſummam valdè notabilem attenta loci, & perſonarum qualitate, vndè propterea omninò veriſimile eſt, quod id ad ſpeciem deductum fuiſſet; Secundò ob magnam inueriſimilitudinem reſultantem ex numero filiorum, quos tunc teſtatrix habebat, et elarius ex eius deſiderio ſummo ſtudio explicato perpetuæ conſeruationis bonorum cum fideicommiſſo perpetuo,& ſucceſſiuo in vtraque eius linea maſculina, & fœminina,deindequè in altero genere vt ſupra vocato; Hoc .n. poſito,omninò improbabile videbatur, vt viro liberè,& cũ facultate tranſmittendi etiã ad extraneos ſummã,quæ notabilẽ aſſis hæreditarij partẽ conſtituebat,remittere voluerit; Ideoquè deducebam vulgarem propoſitionem, quam pariter ad ſatisfaciendum ſuperius enunciato inæpto ſtylo eum ſu-
10 perfluis inutilibus allegationibus exornabam,quod .ſ. veriſimile imaginẽ habet veritatis, inueriſimile autem illam falſitatis; Quodquè (vt pluries aduertitur in omni ferè materia præſertim *ſub tit. de fideicom.*, vbi frequentiùs de quæſtionibus coniecturatæ volũtatis agitur,ac etiã *ſub tit. de dote* ad materiam dotis confeſſatæ, & alibi) iſtud veriſimilitudinis, vel inueriſimilitudinis argumentum,in materijs coniecturalibus dicitur omnium maximum, ac principaliter à iudicantibus præ oculis habendum in alijs coniecturis,& argumentis metiendis; Iſteque eſt modus,cum quo huiuſmodi quæſtiones decidendæ ſunt, non autem eum ſolitis frigiditatibus generalium propoſitionum, ſiuè grammaticalis ſignificationis verborum, vt frequentiùs per leguleicum vulgus fieri, praxis docet.

ROMANA
LEGATI DE CARAFFIS
PRO
PRINCIPE BELVEDERII

Reſponſum pro veritate.

An per alienationem voluntariam rei legatæ,reſultet legati ademptio, vel diminutio, ſi pretium vnico contextũ in alia bona erogetur, vel potiùs intret iſtorum bonorum ſubrogatio.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An debitor cenſus poſſit iſtum extinguere cum hærede abſquè conſenſu legatarij.*
3 *An,& quando per alienationem rei legatæ,cenſeatur ademptum legatum.*
4 *De eodem,vt intret ademptio per alienationem voluntariam.*
5 *Secùs autem per neceſſariam.*
6 *Declaratur.*
7 *De circumſtantijs facti,ob quas vno,vel altero modo ſit reſpondendum.*
8 *Quid vbi pretium rei diſtractæ in aliam rem eſt erogatum.*
9 *Quando potiùs pro hærede, quam pro legatario ſit reſpondendum, & è contrà.*

10 Ex-

10, 11, & 12 *Expenduntur plura iura de hoc agentia.*
13 *Quomodo iſta quæſtio decidenda ſit.*
14 *De iſto legato remiſſiuè.*

DISC. XLVIII.

1 Ræſuppoſita facti ſerie, de qua in hac eadem cauſa *ſub tit. de fideicom. diſc.* 52.; Cum teſtator mandaſſet præſertim, vt ex locis montium, aliiſquè effectibus in teſtamento deſignatis, emi deberet palatium pro habitatione Cardinalium,& Prælatorum de familia; Deindequè poſt ordinatam ſchedulam teſtamentariam,quam iuxtà ſeriem enunciatam *ſub tit. de teſtamen. diſcur.* 1. in ſcrinio repoſuit (quamuis non niſi in articulo mortis ad formam teſtamenti redactam), vendiderit 70. loca montium pro pretio ſcutorum 7500.,cum quibus, ac aliis 4500. in pecunia numerata admixtis,cenſum in ſorte principali ſcutorum 12.m. emit à Collegio Romano Societatis Ieſu; Hinc dicto Collegio poſt teſtatoris mortem dictum cenſum redimere volente, per eius Adminiſtratores, & Conſultores, excitata fuit difficultas, an redemptio, ſeù extinctio fieri poſſet cum Principe Beluederii teſtatoris ex fratre pronepote, hærede vniuerſali,non conſentiente,vel non citato Prælato poſſeſſore legati, vel non curando inueſtiri dictam partem pretii prouenientis à locis montium ad fauorem dicti legati,ſub quò hanc ratam venire credebatur;Quare deſuper, tàm ex parte dicti Principis hęredis, quàm etiam eiuſdē Collegii,Cōcorditer pro veritate conſultus.

In Reſponſo deſuper edito,duas efformabam inſpectiones; Primò ſcilicèt,an Collegium, faciendo extinctionem ſimpliciter cum hærede, liberationem obtineret,quamuis legatarius contra ipſum hæredem actionem haberet pro reſtitutione, ſeù reintegratione dictæ ſummæ; Et ſecundò, àn hæc actio competeret, necnè.

Quatenùs pertinet ad primum;Reſpōdi,quod planum videretur,vt Collegium
2 rectè cenſum extinguere poſſet cum hærede vniuerſali, quoniam in inſtrumento impoſitionis, nulla fiebat mētio quod pecunia numerata iuxtà formam Pianæ conſtitutionis coram Notario, & teſtibus,proueniret ex alienatione dictorum locorum montium;Et conſequenter nulla cadebat dubitandi ratio, cui ſolùm locus eſſe poſſet, quando ipſe cenſus legatus fuiſſet in ſpecie,vel quod idem legatum in genere, ità conceptum eſſet, vt cenſum quoque comprænhenderet; Vndè propterea, quamuis ad ſcripturæ ornatum, plura deducerentur ſuper quæſtione,de qua *ſub tit. de cenſibus diſc.* 23., an ſcilicèt,& quando debitor cenſus,extinctionem facere poſſit cum hærede grauato, vel potiùs teneatur eſſe ſollicitus de inueſtimēto fauore legati, vel fideicommiſſi; Attamen erat potiùs ſuperflua euagatio, cum nequè iſta quæſtio intraret,adeòut ineptam crederem difficultatis excitationem.

Quoueró ad alteram inſpectionem, inter hæredem,et legatarium; Adhùc dicebam, quod nequè videretur intrare
3 quæſtio, an,& quando per alienationem rei legatæ, reſultet legati ademptio,cum ea verè,& propriè cadere videatur,quādo poſt iam conditum teſtamentum, vel aliam vltimam voluntatem, in qua legatum contineatur, rei alienationem teſtator faciat;Id autē in præſenti non intrabat, quoniam licèt ex indulto Cardinalium, ſola ſchedula teſtamentaria propria manu ſcripta ſufficiat ſine teſtibus, vel alia ſolēnitate; Attamen id procedit, quando ità teſtator diſponere voluerit, eam ſchedulam reducendo ad actum teſtandi; Secùs autem, vbi conſtet (vt in præſenti)quod eſſet ſolum præparatoria futuri teſtamēti,quod per relationem ad eamdem ſchedulam ordinatum fuit in Cōclaui in articulo mortis iuxtà ſeriem, de qua *ſub tit. de teſtamen. dicto diſc.* 1.

Cæterùm,vbi etiam verſaremur in caſu quæſtionis; Adhùc dicebam,quod regula aſſiſtit hæredi contra legatarium,
4 vt per voluntariam alienationem rei legatæ cauſetur ademptio quoad ipſam rem alienatam *ad text. in l. rem legatam ff. de adim. legat. l. legatum* §. *pater ff. eodem*,vbi *Bart.* & cæteri cum concordantibus *per Alex. conſ.* 169. *lib.* 6. *Gabr. conſ.* 103. *lib.* 1. *ex num.* 5. *Mantic. de coniect. lib.* 12. *tit.* 6 *numer.* 2. & 3. *Menoch. lib.* 4. *P.* 1. *de Legat.* S *præ-*

præſumpt. 167. *ex nu.* 6. *Cañcer.* [*lib.* 3. *var.*
cap. 20. *de legatis ex num.* 259. cum alijs
per Rot. in Reggien. bonorum 23 *Ianuarij*
1647. *coram Corrado* § *finali*, vbi firma-
tur id procedere, etiamſi agatur de lega-
to facto fauore piæ cauſæ.

Ratio autem dubitandi in eo conſi-
ſtere videbatur, quod alienatio fuerat ex
cauſa correſpectiua, eiuſquè pretium ex-
tabat, vtilitèr conuerſum in alterius ſpe-
ciei acquiſitionem, ideoquè iſta acquiſi-
5 tio tanquàm ſubrogata loco rei legatæ
ad legatariũ ſpectaret *per text. in l. fidei-*
cõmiſſa 11. §. *ſi rem in fine verſ. paulatim*
ff. de legat. 3., vbi diſponitur, quod ſi ex
pecunia exacta nominis legati, teſtator
rem comparauerit, illa venit ſub legato;
Et clariùs per *tex. in l. pater* 23. *ff. de adim.*
legatis, vbi habetur, quod ſi pater relin-
quat filiæ 300., quæ habebat inueſtita in
quædam officia, ſi his alienatis, cum eorũ
pretio, ac alijs pecunijs prædium emat,
videtur, vt pro dicta rata, prædium ad
legatarium pertineat; Et in *l. filiæ* 28.
§. *intra ff. de cond. & demonſtr.*, vbi quod
ſub legato ancillæ, venit illa, quæ ex pre-
tio alterius venditæ, acquiſita eſt.

Per iſta verò, ac alia iura, vt legatario
debeatur pretiũ extans rei legatæ, & di-
ſtractæ, ſeù alia res ex tali pretio cõpara-
ta, generaliter firmãt *Ioãnes de Platea, &*
Iaſ. in § *ſi rem Inſtit. de legatis Bald. in l.*
3. *nu.* 12 *Cod. de legatis Roman. conſ.* 229.
n. 3., & alij *apud Menoch. dicta præſumpt.*
167. *nu.* 39., plenè *Gratian. diſcept.* 251.
ex n. 5., *Modern. de Luca ad Franch. deciſ.*
283. *num.* 3.; Et magis ſpecialiter probat
Bart. conſ. 29. *lib.* 1., vbi quod facto legato
domus pro conſtruenda Eccleſia, ſi te-
ſtator illam vendat, atq; ex pretio aliam
emat, iſta cadit ſub legato; Et *Alex. conſ.*
157. *lib.* 7., vbi de legato locorũ montiũ
Florentiæ, vt capiat pretiũ, quod ex eiſdẽ
alienatis in banco per teſtatorẽ depoſitũ
erat; Idemquè firmat *Menoch. conſ.* 254.,
vbi de prædijs legatario debitis, quæ ac-
quiſita eſſent per teſtatorem ex pretio
quorumdã redditu ũlegatorũ cum locis
montiũ fraternizãtiũ; Sequũtur *Honded.*
conſ. 61. *lib.* 1., vbi de cenſibus, vel alijs
bonis quæſitis ex pretio cenſus legati, &
Cyriac. controu. 118., vbi de terris acqui-
ſitis ex pretio aliarum terrarum legata-
rum, atq; cũ hac opinione procedit *Gra-*
tian. dicta diſcept. 251. *num.* 11. *& per tot.*,
licèt ipſe omnia deſumendo ex elabora-
to, & confuſiſſimo *Simon. de Pretis*, mul-
tum ſe inuoluat in tot caſuum diſtin-
ctione.

His tamen non obſtantibus, in hac
facti ſpecie, contrarium probabiliùs vi-
deri dicebam, quoniã, vt obſeruant *Bart.*
in dict. l. ſi rem, & cæteri de quibus benè
Gabr. dicto conſ. 103. *lib.* 1. *num.* 13., ac ha-
betur *in dicta Reggien. bonorũ* 23. *Ianua-*
6 *rij* 1647. *corã Corrado* §. *finali*, ſupradi-
cta iura procedunt, ac intelligenda ve-
niunt in caſu alienationis neceſſariæ, quę
in nominibus debitorum contingit ob
ſolutionem à debitore factam, quam cre-
ditor recuſare non poteſt, ità pariter in
extinctione cenſuum, ac in extractione
locorum montium, ac etiam quandoquè
in ipſiſmet bonis ſtabilibus, quæ ab inui-
to emuntur, vel ex iure retractus, vel pro
publico ornatu, vt habemus in *V*rbe ex
Conſtitutione Gregorij XIII., vel ex diſ-
poſitione *text. in l. ſi quis ſepulchrum ff.*
de Relig. & ſumpt. funer. cum ſimilibus;
Secùs autem vbi de alienatione merè vo-
luntaria.

Clariùs autem in hac facti ſpecie, ex
ea circumſtantia, per quam omnium di-
ctorũ contrariorum applicatio de facili
7 euitabilis videbatur, quod iſta ſcilicet lo-
ca montiũ diſtracta, ad ſpeciem deducta
non erant ſub legato, vel in quantitate,
vel in qualitate, quia nempè teſtator
dixiſſet relinquere tot, vel talia loca mõ-
tium poſtmodùm diſtracta, dum ſolùm
mandauit, emi palatium ex locis montiũ,
tanquàm ex effectibus, à quibus magis
promptè pecunia numerata haberi pote-
rat, quodquè illa loca, quæ ſupereſſent
poſt factam dictã emptionem, cederent
commodo Prælatorum, & Cardinalium
pro ſubuentione; Ideoquè legatum erat
potiùs generis quàm ſpeciei, et conſe-
quenter intelligendum erat de illis locis
mõtium, quæ reperirẽtur in hæreditate
de tempore mortis, quãdo etiam maiora
eſſe poterant, quàm eſſent de tempore
conſcriptæ ſchedulæ teſtamentariæ, ob
alias intermedias acquiſitiones, vndè
proptereà, non eramus in caſu dictorum
iurium, & auctoritatum, cum teſtator nõ
reſpexiſſet illud tempus præſens, quo ca-
ſu fortè obſtare poterat *text. in l. ſcribit*
36. §. *item ſcribit ff. de auro, & argento*
legat.; Ponderata etiam qualitate teſta-
toris

toris viri accuratiſſimi, & qui in eo intermedio tẽpore inter ſcripturã ſchedulæ,& ingreſſum Conclauis iuxtà contingentias, plura addiderat, vel reſpectiuè diminuerat, vndè ſi habuiſſet animum ſubrogandi ad commodum legatarij iſtũ cenſum per plures menſes antè dictum ingreſſum acquiſitum, ſatis veriſſimile eſt,vt id adnotaſſet.

Alij per hæredem deſuper conſulti, magnum,ac penè totum fundamentum conſtituebant in eo, quod cenſus acquiſitus non eſſet ex ſolo pretio dictorum locorum montium, ſed cum mixtura alterius notabilis ſummæ, dum iuxtà præ-
8 miſſam facti ſeriem, cenſus erat ſcutorũ 12.m., pretium autem prædictum importabat 7500.ponderando in id *text. in dicta l.pater.23.ff.da adim.legat.*; Verũ obſeruabam, vt iſtud fundamentum de per ſe, ac ſolum conſideratum,eſſet nullius, vel ſatis modicæ releuantiæ, quodquè potiùs iſte textus retorqueretur, dũ (vt ſuprà dictum eſt) in eo caſu prædiũ emptum maioris valoris erat,quàm 300., quæ filiæ relicta erant,& ſic ſumma legata commixta erat cum alia pecunia teſtatoris,vt obſeruat *gloſ.ibid.*verbo *parauit*; Admittebam tamen quod iſta circumſtãtia coadiunaret alias, ſuperiùs cõſideratas,atq; faceret aliquid plus,ſed præcipuæ,ac fortiores eſſent ſupradictæ, quod ſcilicèt ageretur de alienatione voluntaria,quodquè legatum non contineret in ſpecie quantitatem, vel qualitatem locorum montium vt ſupra.

In idem quoque ſuffragante alia circumſtantia maioris dilectionis præſumendæ in hærede,quàm in legatario,ob maiorem ſanguinis coniunctionẽ iuxtà
9 receptam diſtinctionẽ,de qua *in Romana legati 14.Martij 1644. corã Carillo inter ſuas deciſ.303. Romana executionis laudi 14.Iunij 1647.corã Arguelles dec.77.p.10. rec.*& in alijs,quod ſcilicèt vbi agitur de larga, vel ſtricta interpretatione legati ambigui,attendi debeat maior,vel reſpectiuè minor dilectio hæredis, & legatarij; Si enim legatarius eſt magis coniunctus, ſeù aliàs veriſimiliter magis dilectus,quàm hæres, tunc benigna ac lata pro eo ſit interpretatio, ſecùs autem è contrà.

Nequè obſtare dicebam contraria, ſiquidem *text. in dicta l.fideicommiſſa* §.*ſi rem ff.de legat.3.*duplici reſponſione tolli videbatur; Primò quia ibi conſtare
10 videbatur de perſeuerantia voluntatis teſtatoris, vt duraret legatum,quod non erat aliàs verificabile, niſi in pretio depoſitato,vel in alia re ex illo comparata; In præſenti autem licèt conſtaret de perſeuerantia voluntatis teſtatoris,attamen illa non remanebat inutilis, & ſinè effectu, vtpotè verificabilis in alijs ſuperexiſtentibus locis montium in notabili quãtitate, itaùt eorum pretium ſufficeret ad emptionẽ palatij, ac exuberarent alia ferè centum pro ſubſidio; Ratio autem textus prædicti conſiſtit in eo, quod voluntas teſtatoris aliàs fatua nõ remaneat, vt ex *Cuman.* rectè probat *Gabr.dict.conſ.* 103.*num.*13.

Et ſecundò quod ibi ageretur de legato nominis debitoris, cuius exactio ſequĩ potuit ex cauſa neceſſaria,quam teſtator euitare non poterat, vndè deponendo pecuniam,vel illam inueſtiendo,declarare videtur eius perſeuerantem voluntatem ad commodum legatarij,cui ſufficit ſola poſſibilitas cauſæ neceſſariæ pro euitanda ademptione ex plenè deductis *per Cyriac.dicta controu.*118. *num.*7. *&* 8. *& num.*11.*cum ſequen.*

Magis ſtringere videbatur *text. in l. pater ff.de adim. legat.*; Verùm vt obſeruant *Bart.ibidem Alex.dicto conſ.*69.*lib.* 6. *& Gabr.dicto conſ.* 103. *num.* 13. (qui ſatis benè loquitur) ille agit de legato quantitatis; Et licèt *Gratian. dicto cap.* 251.*num.*11. dicat veriorem eſſe ſenten-
11 tiam volentium, vt indiſtinctè procedat, ſiuè agatur de legato quantitatis, ſiuè ſpeciei, attamen hæc opinio videbatur potiùs indigeſta, & non benè fundata, dum contrarium ſentiunt *Bart. Alex.*& cæteri,de quibus benè *Gabr.*loco citato.

Textus autem *in l.filiæ* 28. §. *Titia ff. de cond. & demonſtr.*, in qua fundari videtur dicta opinio *Gratian.*, ex eo quod ille loquatur de legato ſpeciei, non obſtat, quoniam in eo caſu teſtator ſecun-
12 dæ ancillæ emptæ ex pretio alterius legatæ, ac poſtmodùm venditæ, appoſuit idem nomen Agathæ,quod illa habebat, ex quo deſumi videbatur ſufficiens argumentum voluntatis ſubrogandi; Cum enim iſta ſit quæſtio magis facti,ac volũtatis,quàm iuris, hinc dictæ voluntatis

coniecturæ, tàm pro ademptione, quàm pro ſubrogatione, principaliter attendi debent, ac præualere generalibus regulis, & diſtinctionibus iuris, vt aduertunt idem *Gabr. dicto conſ. 103. Honded. conſ. 72. lib. 2. Cancer. lib. 3. var. cap. 20. de legatis num. 273. & ſequen.*

Ideoquè cum iſta ſit quæſtio facti, ac voluntatis, certam vniformem, ſeù generalem determinationem recipere non poteſt, ſed decidenda venit iuxtà ſin-
13 gulorum caſuum particulares circumſtantias, vnam, vel alteram voluntatem veriſimiliter ſuadentes; Iſtaque voluntas in hac facti ſpecie ex eius circumſtantijs inſimùl ponderatis, hæredi magis aſſiſtere videbatur; Atquè iuxtà præmiſſa impoſitus fuit finis dubitationi, quoniam Conſiliarijs Collegij debitoris, his acquieſcentibus, iuxtà conſuetam formam Conſtitutionis Pij V., cum decreto Iudicis de deponendo, niſi hæres oblatam ſortem ſtatuta die reciperet, extinctio ſequuta fuit abſquè eo quòd aliud in contrarium ex parte Prælati poſſeſſoris legati motiuaretur, dum idem Prælatus peritus I. C., his viſis, ac ponderatis in eamdem deuenit ſententiam.

De iſto autem legato facto Cardinalibus, & Prælatis de familia, quomodo veniat intelligendum, an cumulatiuè, &
14 per ſimultaneum concurſum omnibus, vel vni tantùm prælatiuè, et cum quo ordine, habetur actum *dicto diſc. 52. de fideicommiſſ.*

VITERBIEN.

LEGATI

PRO

OCTAVIA PARMA DE COLLEMODIIS

CVM

COMMENDATARIO CIVITATIS VETVLÆ RELIGIONIS HIEROSOLYMITANÆ.

Caſus deciſus per Rotam pro vtraque parte reſpectiuè.

De legato contento in priori teſtamento, an cenſeatur diminutum per ſecundam diſpoſitionem, quæ expreſſam contineat diminutionem, deindè tamen emendatam; Et àn talis emendatio per apoſtillam, ſeù additionem, facta cenſeatur de ordine, & voluntate teſtatoris; Vel quatenus ea non adeſſet, àn poſterior diminutio, ratione ſubiectæ materiæ, errori potiùs tribuenda ſit.

Legatarius annuæ præſtationis negligens eam exigere ab hærede grauato, àn petere poſſit annualitates decurſas à ſucceſſore, vel actionem habeat ad bona teſtatoris.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *An pro annuis præſtationibus per hæredem non ſolutis legatario competat actio ad bona defuncti.*
4 *Creditor defuncti pro cenſibus, vel annuis præſtationibus habet actionem contra fideicommiſſarium.*
5 *Quid de fructibus dotis debitæ ex remedio* Auth. res quæ.

6 *De*

6 *De eiſdem concluſionibus, & quando ceſſent.*
7 *An pro terminis decurſis penſionis detur actio contra ſucceſſorem.*
8 *An puella quæ prius dotanda eſt, ob negligentiam excludatur.*
9 *Apoſtilla præſumitur appoſita de ordine teſtatoris.*
10 *De ſuppletione caſus omiſſi.*
11 *Teſtamentum reuocatum ſeruit pro declaratione.*
12 *Mutatio non præſumitur ex actus vicinitate.*
13 *De alijs adminiculis.*

DISC. IL.

1 TErentius de Collemodijs Policaſtren. Diœceſis, incola loci Centum cellarum, aliàs Ciuitatis Vetulæ, in teſtamento condito de menſe Decembris 1661., reliquit vxori pro eius ſubſtentatione ad vitam menſtrua ſcuta decem ſoluēda ſingulis menſibus, vltrà habitationem, ac certam quantitatem frumenti, & vini ſingulis annis; Deindè verò in quadam ſchedula futuræ donationis faciendæ Sacræ Religioni Hieroſolymitanæ pro erectione commendæ in dicto loco, (et quam ſchedulam Rota ſufficiētem declarauit ad validam diſpoſitionem iuxtà ſeriem, de qua *in Viterbien. teſtamenti ſub tit. de teſtam. diſc. 16.*) mandauit, vt eidem vxori per commendatarium, vltrà vſum vnius domus pro habitatione, ac annuam præſtationem ſex rubrorum frumenti, præſtari deberent annua ſcuta decem, vt ex his ſe ipſam, ac famulam ſubſtentare poſſet; Cum autem ſchedula eſſet duplicata, eo quia earum vna tranſmiſſa fuit ad Religionē, & altera conformis remanſit penès teſtatorem, hinc in ſecunda, manu eiuſdem ſcriptoris, cancellato illo verbo, *anno*, per apoſtillam adiectum fuit verbum *menſis*, & cum explicatione quod eſſent ſcuta 120. ſingulis annis.

Sequuto igitur obitu teſtatoris poſtquàm effectum ſortita eſt diſpoſitio in dicta Schedula contenta iuxtà enarrata *ſub dicto tit. de teſtamentis diſcur. 16.* viuente eo, quem teſtator voluit eſſe primum commendatarium, nulla inter iſtū, & dictam Octauiam adfuit controuerſia; Dicto autem primo commendatario defuncto, cum Octauia à ſucceſſore peteret, nedùm annualitates currentes, ſed etiam aliquas decurſas à prædeceſſore non ſolutas, Reus conuentus prætendere cæpit, vltrà abſolutoriam à decurſis vt neque in futurū teneri deberet, niſi ad annua ſcuta decem vltrà frumentū iuxtà formam dictæ ſchedulæ Melitam tranſmiſſæ, atq; deſuper contra Octauiam indefenſam ab A. C. reportauit fauorabilem ſententiam, in gradu appellationis per duas inſtantias à Prælatis Iudicibus commiſſarijs reuocatam, quibus ſenten-
2 tijs Religione, ſeù commendatario non acquieſcente, ideoquè commiſſa cauſa *in Rota coram Taia*, datoquè dubio, an, & in qua ſumma dictum legatum deberetur, ſuſpenſa inſpectione ſuper annualitatibus decurſis, illoquè propoſito *ſub die 28. Martij 1664.* pro Octauia legataria reſponſum fuit, legatum ſcilicèt deberi in menſtruis ſcutis decem, ſeù annuis ſcutis 120. iuxtà formam ſchedulæ accommodatæ; Et conceſſa noua audientia, atquè repropoſita cauſa *ſub die 23. Iunij eiuſdem anni*, quoad præſtationes in futurum, perſtitum fuit in deciſis; Verùm in hac diſputatione commendatarius obtinuit declarari, vt non teneretur ad annualitates decurſas, quas eadem legataria neglexerat à prædeceſſore exigere.

Hinc agentes pro Religione, ſeù commendatario acquieſcebant, volentes ex tempore moti iudicij, ſeù poſſeſſionis commendæ poſt mortem primi, ſoluere dictas annualitates ad rationem ſcut. 120.; Nolebat autem acquieſcere Octauia quoad annualitates decurſas pro tempore primi commendatarij, ex cuius hæreditate vtpotè minus idonea, deſperatum opus erat aliquid recuperare; Verùm ego qui pro eadem ſcripſeram, tàm coram Prælatis ſecundæ, & tertiæ inſtantiæ, quàm etiam in Rota, conſului, vt acquieſceret, eius negligentiæ tribuēdo dictarum annualitatum decurſarum ammiſſionem, cum inſpecta veritate, quemadmodum iuſtæ erant reſolutiones ad eius fauorem captæ prò tempore futuro, ità iuſta quoquè videbatur altera capta contrà eam prò dictis annualitatibus decurſis.

Qua-

Quatenùs enim ad iſtas decurſas pertinet; Quidquid more Aduocatorum,ſcribendo ad cauſę opportunitatem pro actrice deducerem, ex auctoritate *Coſta de port.rata quæſt.*60.*num.*4.*cum ſeqq.*, vbi nominatim reprobando *Surdum dec.*28., contrarium probare conatur, vt pro annuis legatis affecta ſint bona teſtatoris, adeout pro annualitatibus decurſis in vita hæredis grauati, vel alterius prædeceſ-
3 ſoris, detur actio ad ipſa bona contra ſucceſſorem, ſuper quo etiam dubitare oſtendit *Cyriac.contr.*18.*nu.*23.; Attamen reflectendo ad veritatem, iſta mihi videbatur in contrarium; Tùm attentis auctoritatibus, de quibus *apud Surd. dicta decif.*28.*Gratian.diſcept.*294 *nu.*8. *&* 22. *Merlin.de pignor.lib.*3.*quæſt.*14.*nu.*160. *& ſeqq.Capyc.Latr.conſult.*24.*num.*4.*cum ſeqq.Prat.obſer.*32.*nu.*21.cum aliis in huius cauſæ deciſione deductis, quod etiam priùs ſentijt *Rot.decif.*260.*par.*11.; Tùm etiam attenta viua ratione, quæ apud me ſatis vrgere videbatur, quod ſcilicèt teſtator legando hanc menſtruam præſtationem in cauſam alimentorum, non cogitauerit afficere ipſa bona, ſed eorum fructus eiſdem ſingulis menſibus, vel anni temporibus percipiendos, vt habetur etiam deductum ſuprà *in Spoletana legati diſcurſ.*37.

Et quamuis in creditoribus annuarum præſtationum fideicommiſſariæ hæreditatis, putà ex cauſa cenſuum, vel ca-
4 nonum, ſeu liuellorum &c., creditori non exigẽti ab hærede grauato, vel fideicommiſſario prædeceſſore, detur actio ad ipſa bona, etiã contrà ſucceſſorẽ ex perſona propria venientem; Quinimò fortius
5 etiam pro fructibus dotis conſtituendæ vel reſtituendæ ex bonis fideicommiſſarijs in vim *auth.res quæ*, idem magis cõmuniter receptum videatur, cum eo tamen temperamento, vt ad ſortis diſtractionem exindè procedi non poſſit, ex deductis *ſub tit. de dote diſc.* 51. *&* 145. *& ſub tit.de feud.*ad materiam Bullæ Baronum *diſc.*78.*&* 79.&alibi.

Attamen non eſt eadem ratio; Ibi enim obligatio prouenit, vel à contractu, vel à diſpoſitione legis, afficiens ipſum defunctum, eiuſquè hæreditatem, ac bona ipſo etiam inuito; In legatis autem totum
6 prouenit à voluntate diſponentis, quæ probabilius ità interpretanda eſt; Quinimò ex ibidem deductis, ac etiam *ſub tit. de fideicom.*, quoties magna negligentia concurrat, fortiùs verò colluſio, neque id competit; Atquè de colluſione nimiùm dubitari poterat, in hac facti ſpecie ex eius circumſtantijs, ex quibus etiam in caſibus præmiſſis magna ſubeſt ratio dubitandi, multò magis in præſenti, cũ nullatenùs probabile ſit, quod teſtator voluerit vt legatario negligente, vel colludente cum hærede grauato talis fieret annualitatum maſſa, quæ totam hæreditatem ſupplantare poſſet.

Et in fortioribus terminis penſionis eccleſiaſticæ Apoſtolica auctoritate reſeruatæ ſuper beneficio, in qua receptum
7 eſt, vt etiam pro decurſis tempore prædeceſſoris, agi poſſit contrà ſucceſſorem, licèt ex voluntate Papæ ipſum beneficium, ſeù eius fructus affecti ſint, adhùc tamen id procedit, quatenùs ex parte penſionarij doceatur de diligentijs contrà titularem ex deductis *apud Greg. decif.*507.*Buratt.& add.decif.*448. & in ſua materia *ſub tit.de penſion.*; Multò magis in his terminis.

Atquè conferre obſeruabam firmata *in Romana bonorum, ſeu vſusfructus* 23. *Iunij* 1653.*coram Zarata*, quod ſi teſtator mandaſſet præſtari aliquibus puellis, iuxtà ordinem ab eo præſcriptum ſingu-
8 lis annis, vel temporibus ſubſidia dotalia, atquè puella, cui priùs debebatur, neglexerit vrgere poſſeſſorem, atq; permiſerit, vt ille exigèret eos fructus, ex quibus ſuum ſubſidium iuxtà præſcripta tempora præſtandum erat, actionem habere non debeat ad fructus futuros in præiudicium aliarum puellarum, quibus futura ſubſidia debentur, vt aduertitur etiam in ſua materia *ſub tit.de dote*, cum ſimilibus; Ideoquè conſului Octauiæ, vt acquieſceret proùt fecit, quoniam facti circumſtantiæ erant tales, quod illam inexcuſabilem reddebant.

Quouerò ad alium punctum futurarum annualitatum; Iuſtas credidi reſolutiones, quales etiam agnouerunt ipſimet cõmendæ defenſores, qui paritèr acquie-
9 ſcẽtiam conſuluerũt; Tùm quia in ſchedula reſeruata penès teſtatorem error expreſsè accommodatus fuit per apoſtillam, quę vbi eſt ex eadem manu, ſeù charactere eius, qui eam conſcripſit, habet

præ-

præſumptionem pro ſe, vt de ordine te-
ſtatoris facta ſit, donèc probetur contra-
rium ex deductis *apud Coccin. deciſ.* 477.
deciſ. 413. *par.* 4. *rec. tom.* 1., *dec.* 544. *n.* 23.
eadem par. 4. *tom.* 3. , *in Vrbinaten. prædij*
13. *Maij* 1658. *coram Beuilaqua* impreſſ.
deciſ. 340 *par.* 12. *rec.*, ac habetur *in Ro-
mana fideicommiſſi de Victorijs ſub tit. de
fideicommiſſis diſc.* 23.

Tùm clariùs quia, vbi etiam dicta apo-
ſtilla erroris correctiua non adeſſet, ad-
hùc idem dicendum eſſe videbatur ex
coniecturis, alijſquè circumſtantijs eum-
10 dem errorem conuincentibus, ex quibus
rectè dici poterat, vt minus ſcriptũ eſſet
quã dictũ, ſeù volitum, ità vt intraret ea
legis ſuppletio, de qua plenè actum habe-
tur præſertim *in Tudertina fideicommiſſi
ſub tit. de fideic. diſc.* 115., vbi habentur
auctoritates, quæ in hac eadem diſputa-
tione cumulabantur, ideòquè fortiùs ad-
mitti debebant ad adminiculandam di-
ctam apoſtillam, ſeù correctionem, om-
nemquè ſuſpicionem abolendam.

Primum etenim adminiculum reſul-
tabat ex priori teſtamento, in quo eadem
adamuſſim ſumma relinquebatur, dùm
11 ex frequentèr deductis *ſub dicto tit. de fi-
deic.*, teſtamentum etiam nullum, vel re-
uocatum deſeruit pro declaratione ſe-
cundæ diſpoſitionis, vt *ex Mantic. de con-
iectur. lib.* 3 *tit. vlt. nu.* 2. *Caſtill. lib.* 5. *contr.
cap.* 108. *num.* 18. *cum ſeqq.* & alijs firma-
tur in huius cauſæ deciſionibus præſer-
tim prima.

Alterum pręcedentis corroboratiuum
deducebatur ex vicinitate actuum, dùm
inter teſtamentum, & ſchedulam, inter-
12 cedebat ſolum ſpatium vnius menſis,
per quod breue interuallum, regula eſt,
vt non præſumatur mutatio voluntatis,
ſed potiùs error, vt cæteris *alleg. Mantic.
de coniect. lib.* 12. *tit.* 1. *num.* 4., & habetur
ſæpiùs deductum in præcedentibus ſuper
caſu conuerſo mutationis de facili præ-
ſumendæ ob longum interuallum.

Tertium fortiſſimum & conuincens
erat illud ceſſantis cauſæ odij, ſeù dimi-
nutionis amoris, cui dicta diminutio re-
13 ferri poſſet, cum potiùs ſchedula proba-
ret augmentum prioris amoris in teſta-
mento expreſſi.

Quartũ fortiſſimũ, & magis cõuincens
erat illud deductum ex qualitate legata-
riæ, & cauſa legandi, ex quibus inſimul
iunctis reſultabat huius veritatis proba-
tio manifeſta; Agebatur enim de vxore
ſatis iuueni & formoſa, ſed pauperrima
quam indotatam penè octuagenarius te-
ſtator ex filiorũ deſiderio duxerat, mul-
tumquè diligebat, vndè cupiens, quod
commodè cum vna famula in ſtatu vi-
duitatis, & caſtitatis ſe ſubſtentare poſ-
ſet, proùt ipſius teſtatoris decentiæ con-
ueniebat idcircò omninò incongrua erat
ad hunc finem aſſequendum dicta ſum-
ma annuorum ſcutorum decem, ſed be-
nè congrua & proportionata erat eadem
ſumma menſtrua.

Et his accedebat obſeruantia illius,
qui teſtatoris fiduciarius, declaratus fue-
rat primus commendatarius, & cuius de-
clarationibus vtpotè de eius voluntate
ſatis conſcij deferendum eſſe idem teſta-
tor mandauerat; Ac etiam quod ipſamet
Religio in concordia, de qua *ſub dicto tit.
de teſtam.* obtinuit Apoſtolicam confir-
mationem, atq; mentionem habuit huius
oneris tanquam menſtrui, vndè propte-
reà caſus videbatur omninò planus, cum
in contrarium aliud non deduceretur ni-
ſi dicta ſchedula Melitam tranſmiſſa, de
qua verè nulla ratio habenda erat, Tùm
quia conſtabat de errore, quem teſtator
correxit in ea ſcriptura, quam corrigere
poterat, non in altera, quam non habe-
bat; Tùm etiam quia deciſio Rotæ ad fa-
uorẽ eiuſdem Religionis firmauerat, vt
diſpoſitio prædicta attendenda eſſet po-
tiùs tanquam teſtamentum, ob actum
coram teſtibus geſtum à Terentio in
actu moriendi quàm vti contractus irre-
uocabilis; Ideò dum ex qua actus initus
erat ſuper hac ſchedula correcta eadem
Religio ſucceſſionẽ obtinuit, ità proindè
omnis dubitandi ratio ceſſare videbatur.

FLO.

Digitized by Google

FLORENTINA
LEGATI
INTER
COLLEGIVM, ET DOMVM NOVITIATVS SOC. IESV FLORENTIÆ.

Reſponſum pro veritate.

De ademptione legati ordinata ſub certa conditione, an ad eius effe-ctum, requiratur implementum in toto, atq; in forma ſpecifica; Vel potiùs ſufficiat in parte, vel per æquipollens.

SVMMARIVM.

1 F*acti ſeries.*
2 *Implementum formæ in parte non ſufficit.*
3 *Non poteſt idem eſſe hæres, & legatarius.*
4 *Ademptio ſtrictè intelligenda eſt.*
5 *Quando ſit conditio voluntaria, vel mixta, ſeù quando præciſa, necnè.*
6 *Quando forma, vel conditio impleatur per æquipollens.*
7 & 8 & 9 *In idem, & dantur ſimilia.*
10 *Quomodò iſta quæſtio decidi debeat.*
11 *Quando dicatur legatum collatum in voluntatem, vel in arbitrium.*

DISC. L.

1 IVxtà ſeriem ſuper diſpo-
ſitione Benedicti Biſſoli,
quæ habetur in hac ea-
dem controuerſia *ſub tit.
de vſuris diſc.* 31; Cum di-
ctus teſtator reliquiſſet
arbitrio P. Generalis Societatis Ieſu,
an Domui Probationis, per Collegium
hæredem inſtitutum, præſtanda eſſent
ſcuta 10.m., iure legati relicta, quatenùs
exigerentur quędam nomina debitorum
relicta eidem Domui Probationis recu-
peranda in Ciuitate Neapolis in ſumma
ſcutorum 59.m., atquè ex illis recuperata
eſſent ſcuta 36.m., reſiduum verò rema-
neret omninò inexigibile; Hinc orta eſt
difficultas, an ſtante quod implementum
conditionis ſequutum erat in parte, in-
traret ademptio, ſeù facultas vt ſuprà cō-
ceſſa adimendi, Atq; rationem dubitandi
mouebat propoſitio, vt de conditionis
2 natura ſit inducendi formam perfe-
ctè adimplendam, vndè propterea im-
plementum imperfectum, ſeù in parte
non ſufficit ex deductis *per Tiraq. de re-
tract. conuent. §. 2. gloſ. vnic. num. 3. Pariſ.
de reſignat. lib. 1. quæſt. 3. num. 15. cum ſeq.
Surd. deciſ. 202. num. 8. Buratt. deciſ. 437.
num. 4.* apud quos concordantes.

Potiſſimè dùm agebatur de transla-
tione legati de vno in alterum, ideoquè
intrant termini ademptionis; Et fortiùs,
dùm penès Collegium vnicum hæredem
3 irreuocabilem, legatum eſſe non poterat,
ob incompatibilem concurſum actionis,
& paſſionis in eodem ſubiecto ad text.
*in l. in fideicommiſſariam §. finali ff. ad tre-
bell. l. legatum §. 1., & l. planè §. ſi duobus,
& l. quidam totum ff. de legat. 1.* cum con-
cordan.; Ademptio autem vtporè odioſa
ſtrictè intelligenda eſt, atq; in dubio pro
4 eius excluſione reſpondendum *l. 3. §. in
duobus ff. de adimen. legatis, Menoch. lib. 4.
præſumpt. 167. num. 1. Greg. dec. 236. num.
1. Buratt. deciſ. 168. num. 4. & 5. Romana
legati ſcutorum 50. m. coram Dunozetto*
inter ſuas *deciſ. 579.*; Iſtaque erant fun-
damenta, quæ deducebantur per ſcriben-
tes pro Domo Probationis coram eodem
P. Generali ad oſtendendum, quod
ipſe non poſſet dictam facultatem exer-
cere, adimendo dictæ Domui hoc lega-
tum, & applicando Collegio; Super his
ex parte dicti Generalis pro veritate
conſultus.

Contrarium (præmiſſis non obſtanti-
bus) reſpondi probabilius videri, quoniā
5 inſpecto tenore diſpoſitionis, tàm in
verbis, quàm in ſubſtantia voluntatis,
conſtabat quod nō verſabamur in con-
ditione voluntaria, quæ ſtrictius adim-
plenda eſt formaliter, ac ſpecificè, vt ſo-
nant verba, quamuis ruditèr concepta
ex congeſtis *per Surd. dicta deciſ. 202. nu.
6.*, ſed in cōditione caſuali, vel mixta, quę
adiecta erat, nō pro aliqua forma, vel ſolē-
nitate, ſeù obedientia, quam teſtator ità
præſtari voluerit per eum, qui emolumē-
tum percepturus eſſet, ſed ad certum ef-
fectum,

fectum, vt ſcilicet ab exactione facienda dictorum nominum debitorum, Domus Probationis remaneret ſufficienter, & congruè prouiſa pro ſubſtinendo eo maiori numero nouitiorũ, qui arbitrio Generalis congruus videretur.

Vbi autem conditio, vel alia diſpoſitio reſpicit certum effectum, ſeù finem, tunc iſte principaliter ſpectatur, non curato rigore formalitatis verborum, minuſquè attentis iuris ſubtilitatibus ſuper
6 ſpecifico, ac pleno implemento conditionis adiectæ pro ſolemnitate, vel forma ad communiter notata *in l. ſcripturas C. qui potiores in pign. Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 43. num. 10. Buratt. deciſ. 910. num. 3. Rot. apud Dunozett. deciſ. 417. repetit. deciſ. 93. par. 7. rec.*, vbi de præcepto iniuncto exequutoribus finita propria deſcendentia, eligendi iuuenem ſolutum aſſumere debentem familiam, ad hoc vt nubat, atq; ità familiam propagare poſſit, quoniam dicitur, & benè, pinguius impletum fuiſſe dictum præceptũ per electionem viri quinquagenarij, & vltrà iam vxorati, qui plures filios maſculos habebat, atquè habetur pluries deductum *ſub tit. de fideicommiſſis* præſertim *diſc. 45.*

Et in proximis terminis id clarè probari dicebam *per text. in l. Lucius Titius §. à te peto ff. de legat. ſecundo*, vbi diſponitur, quod ſi teſtator mandauerit præſtari decem pro eius corpore condendo, pro quo minor ſumma ſufficeret, reliquũ
7 non debeatur, ſed penès hæredem remaneat, quoniam ſpectanda non eſt ſumma, ſed finis ſeù effectus à teſtatore volitus.

Ex iſtius autem textus diſpoſitione reſultat traditio *Butrigar. & Baldi in l. ſi quis ad declinandam Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, quam refert, & laudat *Genuenſis in practicabil. Eccleſ. quæſt. 526.*, quod ſi teſtator aſſignet mille diſtribuenda in
8 pios vſus pro malè ablatis, atquè appareat, quod ea non aſcendant ad tantam ſummam, tunc id quod ſupereſt, cedit ad commodum hæredis, quoniam ſufficit impleri effectum à teſtatore volitũ, pro quò implendo è conuerſo, ſi conſtaret maiorem ſummam neceſſariam eſſe, illa præſtanda eſſet, cum ſumma videatur ſtare potiùs demonſtratiuè.

Atquè ad idem conferunt deducta *in Neapolitana ſeù Ianuen. ſub tit. de teſtamentis diſc. 56.*, vbi de præcepto deponendi quamdam ſummam ad diſpoſi-
9 tionem confeſſarij, ſeù aliquorũ religioſorum pro eodem effectu exonerationis conſcientiæ, vt impletum dicatur cum illa minori ſumma, quam dicti exequutores mandaſſent.

Hinc proindè concludebam, vt iſta eſſet quæſtio potiùs facti, quàm iuris, ideoquè reſolutio penderet ab eo, àn cũ ſumma iam exacta, Domus Probationis remaneret necnè ſufficiẽter prouiſa, itaùt
10 impletus eſſet finis, ſeù effectus per teſtatorem volitus; Et conſequẽter dixi quod determinato nõ pendebat à Reſpõſo I.C. in abſtracto, ſed ab examine dictæ circumſtantiæ, quæ alteri melius eſſe nota non poterat, quàm ipſimet Generali tanquam conſcio ſtatus ſuæ Religionis in illa Prouincia, ſeù Regione, & qualis nouitiorum numerus congruus, ac adaptatus eſſet, vt ità regularet eius arbitrium; Dixi tamen quod iſtud non erat liberũ, & abſolutum, ſed tanquàm illud boni viri à prædicta ratione regulandum erat, cum teſtator id non remiſiſſet per verba denotantia liberam voluntatem, ſed per verbum *videbitur*, quod arbitrium, ità
11 regulandum potiùs denotat, vt ità diſtinguendo in terminis legati habetur de materia *apud Caualer. deciſ. 374. nu. 2.*; Potiſſimè quia diſpoſitio directa nõ erat ad certam perſonam nomine appellatiuo, ſed ſub nomine officij, & ſic tanquàm ad ſuperiorem, vndè clariùs reſultabat, vt non poſſet in hoc declarare prò libito voluntatis, ſed eo modo quo arbitrium regulandum eſt à Iudice, & Superiore, iuſtitiam adminiſtrante.

Digitized by Google

FVLGINATEN.

LEGATI

PRO

HÆREDIBVS IOANNIS ANTONII

CVM

IOANNA.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando legatum ceſſet, per prouiſionem à teſtatore factam, poſt teſtamentum ad fauorem legatarij, ſiuè per implementum in vita, illius operis, pro quo legatum factum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De quæſtione, an per implementum in vita ceſſet legatum.*
3 *De diſtinctione, vt ceſſet ſi eſt expreſſa eadem cauſa.*
4 *Sed quid ſi implementum in vita factum ſit cum minori impenſa, an debeatur reſiduum.*
5 *Debetur legatum, ſi habet cauſam diuerſam ab ea, in quam factum eſt implementum.*
6 *Dos data intuitu renunciationis reportatæ à dotata, non dicitur data per dotantem, ſed de bonis proprijs dotatæ.*
7 *Declaratur quando id procedat.*
8 *Vt attendi debeat propoſitio immorandi in ſubſtantia voluntatis, non autem in formalitate verborum.*
9 *De circumſtātijs, vel argumentis, ex quibus legatum habeat certam cauſam, quamuis non adiectam.*
10 *De eodem, de quo num. 8., vt inquiri debeat ſubſtantia voluntatis, nō autem cortex verborum, & quomodo huiuſmodi quæſtiones decidi debeant.*

DISC. LI.

1 IO. Antonius, inſtitutis hæredibus filijs maſculis, atquè prouiſis filiabus de dote, Ioannæ nepti ex fratre prædefuncto, amore Dei, ac ob beneuolētiam, relinquere profeſſus eſt, victum, veſtitū, & habitationem in eius domo, vſque quò carnaliter, vel ſpiritualiter nuberet; Per capitulum verò ſeparatum, eidem legauit ſcuta 400. inueſtienda in bonis ſtabilibus, quorum fructus ſpectare deberent ad hæredes, vſquequò innupta domi remaneret, atquè victum, & veſtitum reciperet; Ipſa verò Monaſterium ingrediente, poſſent dicta bona liberè in dotem dari, ſed ſi carnaliter nuberet, dari non poſſent, niſi cum pacto reuerſiuo ad hæredes in caſu obitus ſine filijs; Cum autem idem teſtator, ad plures annos ſuperuiuens, eamdem Ioannam maritauerit cum competenti dote in ſumma excedente dictum legatum, reportata ab eadem cōſueta renuncia ſucceſſionibus paternis, & maternis, & cuiuſdam patrui; Hinc proindè ſequuta morte teſtatoris, dicta Ioanna, eiuſquè vir, legatum prædictum prætendebant, vndè deſuper ex parte hæredum pro veritate conſultus, ad effectum deliberandi quid expediret.

Attento ſenſu litterali teſtamenti, attentiſquè iuris regulis, ſeù DD. traditionibus generalibus, pro legataria primo aſpectu reſpondendum videbatur, quoniam in iſta quæſtione, an ea, quæ data
2 ſunt per teſtatorem in vita legatario, cenſeantur data in adimplementum legati, adeoùt iſtud peti non poſſit, vel potiùs debeatur vtrumquè (quod adeo acriter diſputatum fuit *in Romana legati ſcutorum 50. m. coram Dunozetto inter ſuas deciſ. 560. & 579., & coram Cerro deciſ. 41. & 309. par. 9. rec.* & in alijs, editis in ea cauſa, in qua Rota variauit, adeoùt ob difficultatem oportuerit, quod per concordiam finem reciperet.)

Illa videtur diſtinctio, quod, Aut legatum expreſſam habet cauſam, quæ
3 poſtmodùm in vita impleta ſit, et tunc illud ceſſet, vtpotè præuenti iuè ſatiſfactū ad textum *in l. ſilia legatorum Cod. de legatis,*

gatis, & l. Lucius Titius 1. *ff. de legat.*2.,
vbi communiter DD. de quibus genera-
liter *Rota d.deciſ.*41.*&* 309.*par.*9.*rec.*, &
priùs *deciſ.*499. *par.* 2., *& apud Gregor.*
deciſ. 236., & aduertitur in alijs *hoc eo-*
dem tit.; Et in ſpecie legati pro dote
*Paſchal.de patr. poteſt. par.*2.*cap.*6.*nu.*35.
*cum ſeqq. Millin.deciſ.*249.*numer.*1.*add.*
*ad Gregor.dicta deciſ.*236.*num.*15. cum
alijs collectis *per Boſſ. de matrim. cap.*1.
*num.*551., et habetur *ſub tit.de dote diſc.*
generali 154. & in alijs.

Remanente ſolum quæſtione, de
qua *apud Fab. de Ann. conſ.* 91. *de Ma-*
*rin.reſol.*93.*lib.*1.*Andreol.contr.*140.*Boſſ.*
vbi ſupra *num.*552. *Gregor. & add. dicta*
4 *deciſ.* 236., & de qua habetur alibi *hoc*
eodem titulo, ac *dicto diſc.*154. *de dote*,
an debeatur illud plus, quod in legato
continetur, quatenùs implementum in
vita cum minori ſumma factum eſſet, de
quo in præſenti agere non oportebat,
cum potiùs ſupponeretur data maior
ſumma.

Aut nulla cauſa expreſſa eſt, et tunc
aliqua maior intrat dubitatio, ſed ſi eſt
expreſſa, illaquè diuerſa ſit ab altera, in
5 cuius cauſam implementũ in vita ſequu-
tum ſit, tunc ad legatum non refertur,
ideoquè vtrumq; debetur ex ijs quæ cæ-
teris relatis habentur *deciſ.*207.*&* 233.
*par.*3.*rec.*,*& dicta deciſ.*499.*par.*2., quæ
eſt eadem *apud Dunozett.ſen. deciſ.* 20.,
& ſupponitur tanquam abſolutum *in de-*
ciſionibus editis in dicta Romana legati
ſcutorum 50. *m.*, in quarum caſu quæſtio
erat, vbi legatũ, ac reſpectiuè implemen-
tum in vita non continerent identitatẽ,
vel reſpectiuè diuerſitatem cauſæ, adeoùt
verſaremur in ambiguo.

Applicando autem iſtam theoricam
ad factum, pro legataria actrice potiùs
reſpondendum videbatur, quoniam le-
gatum principalem cauſam expreſſam
habebat pro amore Dei, ac etiam pro be-
neuolentia, & non dicebatur pro dote, in
cuius cauſam ſolùm dabatur facultas ero-
gandi bona, in quæ ſumma legata inue-
ſtienda erat, ideoquè verſari videbamur
in ſecunda parte diſtinctionis.

Clariùs verò, quoniam idem teſtator
dotando in vita reportauerat à puella
dotata renunciationem bonis paternis,
& maternis, & quibuſcumq; iuribus ſibi
competentibus ſuper bonis alterius pa-
trui defuncti, vndè propterea intrat fre-
6 quens, ac recepta concluſio, de qua *apud*
Dunozett. deciſ. 267., quæ in Curia cir-
cumfertur tanquam magiſtralis, ſæpiùs
canonizata præſertim *coram eodem deciſ.*
528. *in Romana pecunia* 15. *Iunij* 1665.
coram Albergato, & in alijs, ac inſinuatur
pluries in ſua materia *ſub tit. de dote*, *di-*
*cto diſc.*154. & in alijs, occaſione agendi
de articulo, an, & quando dos ſit aduen-
titia ſiuè profectitia, ſeù recipiat onera,
& grauamina, quod ſcilicèt ea dos, quæ
datur puellæ renuncianti ſucceſſionibus,
alijſquè eius iuribus, ad fauorem dotan-
tis, vel alterius eius intuitu, & contem-
platione, nõ dicitur conſtitui per ipſum
dotãtem de bonis ſuis, ſed de bonis pro-
prijs ipſius puellæ dotatæ, tanquam pre-
tium iurium renunciatorum, ſiuè ſint in
re, ſiuè ſint in ſpe; Et conſequenter neque
intrare videbatur quæſtio, dum ea pro-
cedit, quando vtrumque factum ſit ab
eodem teſtatore de eius bonis, quod in
præſenti dici non poterat, dum dotatio
in vita ſequuta erat de eiuſdẽ puellæ do-
tatæ bonis proprijs, ideoquè legatum re-
manebat in ſuo eſſe, atquè ceſſabat quæ-
ſtio in radice.

Quando iſtud vltimum motiuum ha-
beret facti ſubſiſtentiam, quod ſcilicèt
bona, & iura, in re, vel in ſpe eidem puel-
læ cõpetentia, atq; patruo dotanti renun-
ciata, iſtud pretium ſeù recompenſam
7 mererentur, adeoùt dicta concluſio in-
traret, tunc pro legatario probabilius
reſponderi debuiſſet; Verùm ſuppone-
batur, quod id nullum haberet facti fo-
mentum, quodquè iſta renunciatio eſſet
penè de vento, adiecta inſtrumento do-
tali pro quodam ſtylo, ſeù formula Nota-
rij; Potiſſimè quia eius contextus ver-
balis probabat, quod de illa ſollicitus nõ
fuiſſet ipſe patruus dotator, adeoùt re-
nunciatio dicenda veniret correſpecti-
ua renunciationi, quæ aliàs ſequuta non
eſſet, (in quibus terminis verè, & propriè
dicta concluſio intrat) ſed legebatur ſpõ-
te facta cum aſſertione eiuſdem puellæ,
quod fieret ex motiuo gratitudinis erga
patruum eius prouiſorem, vnde propte-
reà id in nulla conſideratione habendũ
venit, quoniam vt aduertitur in dicta
ſua materia *ſub tit. de dote*, dicta conclu-
ſio non fundatur in ſola formalitate ver-
bali renunciationis, ſed in ſubſtãtia veri-

tatis,ſeù rationis, vt id,quod datur pro
dote,probabiliter, ſeù præſumptiuè dici
valeat pretium adæquatum iuribus re-
nunciatis, vndè propterea intraret cor-
reſpectiuitas, Secùs autem, vbi ea fiat
pro ſtylo,& vſu communi,ſiuè ad quam-
dam exuberātem cautelam, in effectu au-
tem dicta ratio non verificetur, et hic
ſupponebatur caſus; Quare iſto aliàs ni-
mium efficaci motiuo ceſſante, deciſio
pendebat à dicta quæſtione, ſeù dictæ
iuris theoricæ applicatione,et àn potiùs
in vna, quàm in altera diſtinctionis par-
te verſaremur.

In hoc autem(præmiſſis non obſtanti-
bus), pro hæredibus omninò reſponderi
debere cenſui, procedendo cum adeò
frequentèr inſinuata propoſitione, quæ
Iudicantium, & Conſulentium,in huiuſ-
modi quæſtionibus ambiguæ voluntatis,
8 primaria, ac perpetua magiſtra eſſe de-
bet,vt ſcilicèt immorandum non ſit in
formalitatibus verborum,ſiuè in regulis,
& propoſitionibus generalibus iuris, ſed
indagari debet ſubſtantia veritatis, ſeù
voluntatis diſponentis.

Iſta verò attenta,atq; ponderato,non
quidem per partes,grāmaticali more, ſed
toto contextu diſpoſitionis,ad nimiā eui-
dētiā patere videbatur,vt hæc diſpoſitio
alium finem non haberet, niſi illum col-
9 locandi hanc puellam, eiuſquè honeſtati
conſulendi,cum vno,vel altero matrimo-
nio, quatenus illam ſuperuiuentem col-
locare oportuiſſet, iſtaquè prouiſione
pendente, prouiſa remaneret de victu,&
veſtitu, ac habitatione in domo propria
teſtatoris; Et in ſumma,vt hæredes er-
ga eam agerent id,quod ipſe viuens age-
bat,vel acturus eſſet,ſi viueret.

Idquè euidenter probari obſeruabam
ex diſcretiuo modo tento ſuper facultate
aſſignandi in dotem bona ex legato ac-
quirenda,quoniam ſi matrimonium eſſet
ſpirituale, prò quo dare oportebat dotē
liberam, & quæ nullum pactum reuerſi-
uum admittit ex deductis in materia do-
tis monialium *ſub tit. de dote diſc.* 167.,
hanc libertatē expreſſit; E conuerſo au-
tem,adiecit pactū reuerſiuum, quod per
dotantes ex liberalitate adijci ſolet, &
quaſi pro cōmuni vſu eſt cōnaturale etiā
in pijs ſubſidijs dotalibus pro matrimo-
nio carnali in caſu obitus ſine filijs, quo-
niam iuſtum,& congruū eſt,vt potiùs ad
ipſius dotantis hæredes, quàm ad hære-
des extraneos mulieris tanquam ex ceſ-
ſante cauſa dandi,bona reuertantur; Igi-
tur clara remanebat voluntas relinquē-
di hoc legatum, in ſolam, ac præciſam
cauſam dotationis, quamuis in eius or-
dinatione non exprimeretur cauſa pro
dote, dum per ſubſequentem ordinatio-
nem,nimium clarè dicta expreſſio facta
eſt.

Ponderando etiam in idem alteram
prouiſionem, vt fructus bonorum emen-
dorum,collocatione pendente,eſſe debe-
rent hæredum; Ac etiam fortiter, quod
ipſiſmet proprijs tēſtatoris filiabus aliud
relinquere noluit niſi congruam dotem,
vndè propterea, ſi innuptæ decederent
nihil eis relinquere voluit; Ideoque
prorſus improbabile videbatur, vt ne-
pti ex fratre abſquè dubio minus dile-
ctæ, poſtquam eam in vita congruè pro-
uiderat grauando proprios filios maſcu-
los,quos fauore filiarum grauare noluit,
ad ſuperfluam ditationem,vel exuberan-
tiam relinquere voluiſſet hanc ſummam;
Adeoùt ſi caſus dediſſet,vt teſtator hanc
puellam in vita non dotaſſet,eaquè innu-
pta deceſſiſſet, omninò verius legatum
tanquam conditionale fuiſſet caducatū,
quamuis attento rigore formalitatis ver-
borum,ſeù leguleicis propoſitionibus, &
ſubtilitatibus, contrarium dicendum vi-
deretur,eo quia dos poſita non eſſet pro
cōditione explicita,quoniā non formali-
tas verborum, ſed ſubſtantia voluntatis
attendenda eſt,ex ea congrua pluries in-
culcata ratione, quod verba frequentius
potiùs vnā, quàm alterā habent formulā
10 ex ſtylo,vel imperitia Notarij, vel alte-
rius ſcriptoris teſtamenti ſine dubio non
percipientis effectus,qui ex vna,vel altera
loquendi formula reſultant, ideoquè in-
dagare oportet ipſius diſponentis volun-
tatem,potiùs ex facto, eiuſquè circum-
ſtantijs,ac tota maſſa diſpoſitionis,quàm
ex huiuſmodi formalitatibus, & gram-
maticalibus ſignificationibus verborum;
Vndè meritò,citrà ſuperfluitatis vitium,
ſemper repetenda eſt damnatio moder-
ni abuſus inſiſtendi in verbis, vel in
regulis, ac doctrinis generalibus pro de-
cidendis huiuſmodi quæſtionibus, quo-
niam in effectu non ſunt iuris, ſed facti,
& voluntatis,ideoquè pro facti qualitate
decidendæ veniunt.

Ex-

Expreſſio autem dictæ diuerſæ cauſæ beneuolentiæ,& pro amore Dei,non immutabat ſubſtantiam dictæ veritatis, ſed continebat quamdam expreſſionẽ, quod teſtator proprios habens filios, nullamquè habens obligationem,quia nulla bona parentum puellę in manibus habebat, adhùc tamen ex charitate,de illius prouiſione ſollicitus fuit, iſtamquè rationem dicta expreſſio habebat.

ROMANA

CONTRIBVTIONIS

PRO

SOCIETATE SS. STIGMATVM

CVM

HORATIO DE ABBATIBVS.

Diſcurſus in congreſſu pro veritate.

1 An legatarius quotæ,ſeù alicuiùs vniuerſitatis bonorum, teneatur concurrere cum hærede in ſolutione æris alieni, aliorumquè onerum hæreditariorum, ac etiam legatorum.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De diſtinctione inter legatum quotæ hæreditatis, & quotæ bonorum.*
3 *Legatarius particularis non tenetur contribuere ad onera hæreditaria.*
4 *De alia diſtinctione inter legatum quotæ, & illud alicuius generis bonorum.*
5 *In quo conſiſtat differentia inter legatũ quotæ hæreditatis, & quotæ bonorum.*
6 *De Voto Auctoris, & quod hæredis inſtitutio fieri poteſt per quæcumque verba etiam per viam legati adiecti vniuerſitati bonorum.*
7 *Genus aliquorum bonorum reputatur tãquam ſpecies particularis.*
8 *De contributione ad debita inter hæredem allodialem, & feudalem.*
9 *Feudum eſt vniuerſitas, ſed declaratur.*
10 *De vniuerſitate bonorum allodialium, quæ reputetur tanquam res particularis.*
11 *An codicillis hæreditas detur, vel adimatur.*
12 *Quomodo iſta materia regulari debeat.*
13 *Qualis ſit caſus controuerſiæ.*
14 *In dubio pro cauſa pia.*
15 *Ademptio eſt odioſa, & in dubio contrà eam.*
16 *In dubio, an pro hærede, vel pro legatario.*
17 *Deferendum eſt ſcriptori teſtamenti, ſeù aliàs informato.*
18 *De falcidiæ detractione remiſſiuè.*
19 *Quomodo Eccleſia, vel pia cauſa debeat ſe gerere.*

DISC. LII.

1 Marcellus de Abbatibus cauſarum Patronus (parto ex parſimonia, & induſtria notabili aſſe, eius ſtatum, ac omnium opinionem excedẽte), in teſtamento, factis aliquibus legatis particularibus, inter quæ vnum continebatur de duabus tabulis pictis ad fauorem Horatij germani fratris, hæredem ſcripſit Societatem SS. Stigmatum Sancti Franciſci, cui ipſe adſcriptus erat, cum onere erigendi ex fructibus, vel redditibus tot cappellanias pro celebratione miſſarum in eiuſdem Societatis Eccleſia; Poſtmodùm verò, quodam nobili viro eius amico ſuadente, vt dictum eius fratrem melius tractare deberet, in codicillis propè mortem ordinatis, medietatem omnium bonorum ei legauit; Cumquè ſequuta morte, Horatius legatarius prætenſionem excitaſſet, quod ſibi

ſibi integra omnium bonorum medietas debita eſſet, nulla facta onerum, ſeu legatorum deductione, adeoùt illorum implementum incumberet hæredi ex reliquo ſemiſſe; E' conuerſo autem aliqui Societatis zelantes officiales aliam prætenſionem excitaſſent ſuper detractione falcidiæ; Hinc proindè, ex parte eiuſdē Societatis conuocatus fuit plurium Aduocatorum congreſſus, vt pro commendabili Curiæ ſtylo, eiuſdem prætenſionis reſpectiuè inquireretur veritas, cui ipſa, pia, nimiumq; exemplaris Societas, abſq; lite acquieſceret.

In hoc autem congreſſu, Aliqui iuniores, quibus pro ſtylo priùs diſcurrere incumbebat; Quatenùs pertinet ad primum punctum ſuper prætenſione Horatij legatarij, pro ipſo concludebant, procedendo cum communi diſtinctione, de

2 qua, antiquioribus collectis habetur præſertim *apud Spin. in ſpecul. teſtam. gloſ. 8. in principio tit. de legatis, & apud Caſtill. de vſufruct. cap. 59. numer. 12. & ſequent.*, inter legatarium quotæ hæreditatis, & legatarium quotæ bonorum, vt primo caſu intret contributum inter hæredem, & legatarium, atquè per vtrumquè onera impleri debeant, cum tunc legatarius dicatur etiam participare de vniuerſo iure, tàm actiuo, quàm paſſiuo; Secùs autem in altero caſu, in quo ratio huius vniuerſitatis iurium non intret, ideoquè dicatur legatarius particularis, qui non concurrit cum hærede in

3 ſupportatione onerū, niſi quatenùs hæreditas, quæ cum beneficio inuentarij adita ſit, non eſſet omnibus idonea, vt apud allegatos, atquè poſita diſpoſitione particulari, videtur principium certum.

Alij verò in contraria erant ſententia, procedendo cum altera diſtinctione benè tradita *per Marcian. iun. diſput. 82.*, vbi concordantes, quod ſcilicèt etiam in legatario partis bonorum, non autem

4 hæreditatis; Aliud eſt agere de legato alicuius vniuerſitatis, vel generis bonorum, putà de omnibus mobilibus, ac nominibus debitorū, ſiuè de omnibus bonis tàm mobilibus, quā ſtabilibus in aliqua Ciuitate, vel Prouincia exiſtentibus, aut ad aliquam negotiationem, vel rationem pertinentibus; Aliud verò de legato quotæ bonorum in vniuerſum; Vt ſcilicet in primo caſu dicatur legatum particulare, ideoquè non intret contributio; Secùs autem in altero, in quo vniuerſitas iuris actiui, ac paſſiui relicta cenſetur, cum

5 tunc nulla dignoſcatur differentia inter legatariū quotæ hæreditatis, & legatariū quotæ bonorum, niſi illa, quæ ex quadam iuris ſubtilitate ponderari ſolet circa actiones directas actiuas, vel paſſiuas, earumquè fauorabile, vel odioſum exercitium, vt benè ponderatur *apud Marcian. dicta diſput. 82.*

Mihi placuit hæc poſterior ſententia, cui (poſt alios diſcurrendo) dicebam maiorem videri aſſiſtere probabilitatem,

6 non ſolùm ex præmiſſis conſiderationibus, ſed etiam ex alijs, de quibus infrà, quibus auditis, etiam alij diuerſam tenentes in eamdem deuenerunt.

Dicebam igitur, quod hæc vltima diſtinctio probabilior videretur; Licèt enim antiquum ius Digeſtorum circà titulum hæreditarium nimiùm inſiſtat in ſubtilitate, ſeu formalitate verborum; Attamen iſta ſubtilitas de iure nouo Codicis rationabilius ſublata eſt, quoniam vbicumq; diſpoſitio vniuerſitatem contineat, tunc hæreditariam qualitatem importat, non curando, an per verba hæredis inſtitutionem denotantia, vel per alia, quæ denotent legatum, diſpoſitio concepta ſit, ſpectando potiùs ſubſtantiam diſpoſitionis, ſuper ipſa vniuerſitate, quæ omnium actiuorum, ac paſſiuorum iurium complexiua ſit, qualiacumq; ſint bona & iura, & vbicumque ſint poſita, ex ijs, quæ cæteris relatis habentur *apud Capyc. Latr. deciſ. 5. num. 17. & 18., & conſult. 10. num. 14.*, vbi in ſpecie de verbis legatum denotantibus, cum alijs plenè collectis *per add. ad deciſ. 25. nu. 16. & ſeqq. par. 3. rec., Buratt. deciſ. 847. num. 1. & ſeqq., & ſub tit. de teſtamen.*, ac ſub altero *de hæred.*

7 E conuerſo autem, vbi legatum eſt de certo genere bonorū, tunc quamuis iſtud vniuerſitatem contineat, attamen dicitur vniuerſitas ſubalterna, quæ comparatiuè ad alteram maiorem conſtitutam ex vniuerſo iure hæreditario, conſtituere dicitur rem particularem, quamuis ſub eodem genere veniant omnia iura actiua & paſſiua eidem generi annexa, quoniam hæc, diſcretè ab vniuerſitate omnium iurium importantium repræſentationem perſonæ defuncti, particularia dicuntur.

Ad

Ad quod, vltrà præmiſſa, ponderabam
ea, quę cæteris relatis habentur plenè de-
ducta *apud Capyc. Latr. dicta conſult. 9. &*
10. & inſinuatur in ſua materia *ſub tit. de*
8 *feud.*, circà contributionem onerum hæ-
reditariorum, tam ratione æris alieni, &
expenſarum funeris, quàm ratione lega-
torum, aliorumque onerum, inter hære-
dem in allodialibus, ac alterum in feuda-
libus, quoniam vtraque hæreditas veram
vniuerſitatem continet, atque defunctum
æquè repræſentat; Verùm id procedit in
eo, qui eſt hæres, vel ſucceſſor in vniuer-
ſo patrimonio reſpectiuè, ſecùs autem,
vbi agatur de ſucceſſione alicuius iuris
particularis, quamuis iſtud, etiam genus,
vel vniuerſitatem importet, quoniam di-
ſcretè, ſeu comparatiuè dicitur res parti-
cularis.

Vt puta, feudum dicitur vniuerſitas,
cadente ſolùm quæſtione, an ſit vniuerſi-
tas iuris tantùm, vel facti tantùm, vel
9 vtriuſq; ex plenè deductis *per Amichan-*
gel. quæſt. feudal. 3. Capyc. Latr. dicta con-
ſult. 9. & 10., & inſinuatur in dicta ſua
materia *ſub tit. de feud.*; Sed ſi poſſeſſor
plurium feudorum, vnum eorum alicui
relinquat, iſte dicendus veniet legatarius
particularis, non obligatus ad contribu-
tum, quoniam comparatiuè ad vniuerſi-
tatem patrimonij feudalis, dicendus ve-
nit legatarius particularis, dùm vniuerſa-
lis ſucceſſio in vtroque iure actiuo & paſ-
ſiuo explicatur, ſecùs autem, vbi agatur de
illo iure vniuerſo, quod eſt particulariter
annexum ipſi generi ſubalterno.

Quod etiam in patrimonio allodiali
rectè exemplificari poteſt, quia nempè
alicui fiat legatum de ratione bancaria,
10 ſeù taberna, vel alio negotio, aut etiam
de grege, ſiuè de vniuerſitate bonorum
alicuius Ciuitatis, vel prouinciæ, quo-
niam iſta in ſe dicitur vniuerſitas iurium
actiuorum, & paſſiuorum ſpectantium
ad ipſam rationem, ſeù tabernam iuxtà
ea, quæ habentur *in Romana legati de*
Hyeot d. 38. & in celebri deciſione *in Ro-*
mana de Ceulis corā Pænia inter ſuas *dec.*
397., & *apud Gratian. diſcept. 256. num. 7.*
cum ſeqq., vbi de donatione, vel diſpoſi-
tione rationis bancariæ, ac enunciatur
ſub tit. de donat. diſc. 45., occaſione agen-
di quando dicatur donatio vniuerſalis,
vel particularis; Verū cōparatiuè ad vni-
uerſitatem omnium bonorum, & iurium
dicitur res particularis, eo modo, quo
aliquod genus, reputatur tanquam ſpe-
cies comparatiuè ad aliud genus gene-
raliſſimum, ſecùs autem, vbi de iſto ſit
diſpoſitio, & hic erat caſus; Ideoquè for-
malitas verborum attendenda non vide-
tur, ſed potiùs ſubſtātia veritatis, quod ſ.
vterq; tanquam ſucceſſor vniuerſalis ad
eamdem vniuerſitatem per quotas æquè
vocatus eſſet.

Et quamuis in hac facti ſpecie, obſta-
re videretur iuris regula, de qua in ſua
materia *ſub tit. de teſtam.*, quod hæredi-
tas directè codicillis dari, vel adimi non
poteſt, ideòquè iſta codicillaris diſpoſi-
11 tio ius hæreditarium directum importa-
re non poſſet; Nihilominùs aduertebam,
vt id ad rem obſtare non deberet ex du-
plici fundamento; Primò nempè, quia
agebatur cum cauſa pia, cuius reſpectu
non attenduntur huiuſmodi iuris ciui-
lis ſubtilitates, ac diſtinctiones, vt pluries
in dicta ſua materia *ſub tit. de teſtam.*; Et
ſecùdò, quod Aliud eſt de hoc agere, ad
effectum exercitij iurium directorum,
atquè pro ijs, quæ ſunt ordinis; Aliud ve-
rò, ad effectum regulandi voluntatem te-
ſtatoris, & qualis iſtius ſubſtantia ſit, nec-
nè.

Prætereà (laudando iſtas generalita-
tes, quarum inſpectio, ſeù notitia nedùm
congrua, ſed etiam neceſſaria eſt pro ſpe-
cialitate regulanda), inſiſtebam in mea
12 conſueta propoſitione, de qua adeò fre-
quenter *hoc eodem titulo*, ac in alijs *de te-*
ſtam. & de fideicom., & in omni ferè alia
materia; Quod ſcilicèt in his quæſtioni-
bus agitur de interpretando defuncti
voluntatem, quæ totum facit, ac regulat,
atquè iuris generales propoſitiones ceſ-
ſare facit, ex ijs, quæ in his ſpecialibus
terminis contributi inter duplicem hæ-
redem feudalem, & allodialem habentur
ſub tit. de feud. diſc. 21. & ſeqq. ac etiam
hoc eodem tit. in propoſito contributi in-
ter legatarios, quādo hęreditas omnibus
legatis idonea non eſt; Ideoq; omnes di-
cūtur inſpectiones facti, nō autē iuris, ex
ipſius facti ſpecifica qualitate, ac ſingulo-
rum caſuum indiuiduis circumſtantijs
decidendæ, principaliter attendendo
eiuſdem voluntatis ſubſtantiam, non au-
tem verborum formalitates, ſeu gramma-
ticales ſignificatioues, vel iuris apices, ac
regulas generales.

Ap-

Applicando autem ad rem (ſtante præmiſſa facti ſerie) euidens videbatur ſubſtantia voluntatis teſtatoris faciendi
13 eius fratrem in omnibus çqualem Societati, quam hæredem ſcripſerat, adeoùt eſſet vtriuſq; conditio æqualis in eo, quod detractis oneribus, & aliquibus legatis, in hæreditate ſupereſſet.

Et nihilominùs aduertebam, vt ſufficeret ex præmiſſis id reddi dubium, vt in dubio interpretatio ità fauore hæredis contrà legatarium facienda eſſet ex tri-
14 bus regulis, ſeu propoſitionibus, quarum quælibet ſufficeret, multò magis omnibus ſimul iunctis, atq; in idem tendentibus; Primò nempè ob fauorem pię cauſæ, pro qua in dubio facienda eſt interpretatio, vt legatum cenſeatur quod magis, vt pluries alibi *hoc eod. tit.* aduertitur.

Secundò, quod cum iſtud legatum importaret ademptionem medietatis bonorum, quæ generaliter Societati in teſtamento relicta fuerant, atquè ademptio in iure odioſa reputetur; Hinc proindè, cō-
15 trà eam, ſeu pro eius reſtrictione, ac minori operatione, quo magis fieri poteſt, interpretatio facienda eſt.

Et tertiò, quoniam, vt alibi *hoc eodem tit.* aduertitur, in ea quæſtione, cuius fauore potiùs legati interpretatio facienda ſit, an ſcilicèt lata fauore legatarij, vel ſtricta fauore hæredis; Vera & recepta
16 diſtinctio eſt, vt in dubio, quando de voluntate teſtatoris expreſsè, vel coniecturaliter nō conſtet, attendi debeat maior dilectio, an ſit reſpectiuè ergà hæredem, vel ergà legatariū; Ideoq; cū in hac facti ſpecie abſque dubio, etiam ex regulis generalibus, maior cenſenda eſſet dilectio ergà hæredem; Tùm ob pietatem cauſæ, quæ iuxtà receptā diſtinctionem, exceptis liberis circà legitimā, magis dilecta præſumitur, potiſſimè vbi pro celebratione miſſarum, ac ſuffragio animæ ipſius teſtatoris; Tùm etiam ob expreſsè declaratam maiorem dilectionem in teſtamento, hinc proindè videbamur eſſe in caſu plano.

Clariùs verò, ob atteſtationem illius nobilis viri, qui teſtatoris amicus, illi ſuaſerat, vt cum fratre magis beneuolè ſe gereret, dùm tales narrabat circumſtantias, quod penè inuitus ad id teſtator inductus eſſet; *V t. n.* vt pluries habetur *ſub*
17 *tit. de fideic. & ſub altero de teſtam.*, nimiùm deferendum eſt huiuſmodi aſſertionibus eorum, qui teſtamenti, vel alterius vltimæ voluntatis ſcriptores, vel conſultores fuerunt, aut aliàs informati.

Quouerò ad alium punctum detractionis falcidiæ, quamuis Alij diſcurrentes concluderent pro affirmatiua, ex ijs, quæ in ſpecie habentur deducta *ſub tit. de*
18 *legitim. & detraction. diſc.* 34., vbi quod ea, quæ remanent penès Eccleſiam hæredem cum onere celebrationis miſſarum, ſunt detrahenda, & non dicuntur penès hæredem remanere; Attamen ex eiſdem fundamentis, de quibus *dicto diſc.* 34., ego fui in contraria ſententia, quodque vbi etiàm de ſtricto iuris rigore contrarium dicendum eſſet, adhùc tamen ob illam æquitatem, quàm Eccleſia, & pia cauſa ſeruare tenetur, ac etiàm ex conueniē-
19 tiæ, ſeu prudentiæ motiuo, ad alliciendum fideles ad piè diſponendum, huiuſmodi rigores iuris ciuilis adhiberi non debent; Potiſſimè quià ipſa Eccleſia, ſeu pia cauſa iuri poſitiuo ſe non agnoſcit ſubiectam, ſed attendit naturalem veritatem, ideoquè intrare debet regula, *quod quiſque iuris &c.*, vt pluries aduertitur *ſub tit. de teſtament.*; Controuerſia verò adhuc pendet indeciſa.

SPOLETANA

SVCCESSIONIS

PRO

IACOBO TORTO

CVM

ALEXANDRO DE ALBERTIS

ET VINCENTIO DE TORTIS.

Caſus diſputatus coram A.C., ſeu Prælato deputato, incertus eſt exitus.

An & quando per ſecundum legatum con-

contentum in codicillis, cenſeatur ademptum, ſeu diminutum alterum legatum in teſtamento factum eidem perſonæ.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An per ſecundum legatum cenſeatur ademptum primum, vel potiùs debeatur vtrumque.*
3 *Quod ſit quæſtio voluntatis, & quomodò decidenda ſit.*
4 *Ponderantur plures coniecturæ pro ademptione affirmatiua, vel negatiua.*
5 *De eodem &c.*
6 *De alio caſu controuerſiæ, & quando per ſecundum legatum ſpecierum comprahenſarum ſub genere priùs legato, iſtud cenſeatur ademptum, vel reformatum.*

DISC. LIII.

1 PRopertius de Anticis, ſcriptis hæredibus Cinthia,
& Iulia ſororibus, Iacobũ autẽ & Vincentiũ nepotes ex Iulia altera ſorore prædefuncta inſtituendo in vnica portione æquali ſororibus viuentibus, ità ſeruando ordinem inteſtaræ ſucceſſionis; Alexandro dictæ Cinthiæ filio legauit prædium, ſub onere aſſumendi cognomen & inſignia; Cum autem caſus dediſſet mortem prædictarum Cinthię, & Iulię, idcircò in codicillis hæreditatẽ reliquit pro medietate dicto Alexandro, & pro altera medietate præfatis Iacobo & Vincẽtio; Quare inter iſtos, plures ortę sũt cõtrouerſię, inter quas fuit iſta, an.ſ. Alexander præcipuum obtinere deberet dictum legatum in teſtamento ſibi relictum; Habitaque vnica diſputatione coram A.C. ſeu Prælato Iudice deputato, non audiui amplius actum de cauſa; Vel quia concordata fuerit; Vel quia defenſores mutauerit, nequè vidi iura alterius partis, ideoquè iudicium pro veritare deſuper efformari non potuit.

In hac igitur diſputatione; Scribens pro Iacobo, more Aduocati ad cauſæ oportunitatem, admittebam, quod ſtante diuerſitate ſcripturatũ, ac rerum, adeoùt
2 ſubiectæ materiæ duplicatio non reſiſteret, regula aſſiſteret duplicationi, ac reſiſteret ademptioni, ſeu transfuſioni prioris legati in ſecundum, ad communiter notata *per DD. in l. quinquaginta ff. de probat. & in l. Lucius 1. ff. de legat. 2. & l. ſi pluribus §. 1. ff de legat. 2.*, & alibi ex plenè ac elaboratè deductis *per Fab. de Ann. conſ. 91. per tot.*, vbi omnes opiniones recenſentur *Menoch. lib. 4. præſumpt. 167. & 173. Mantic. de coniectur. lib. 12. tit. 2. & tit. 4. & Rota deciſ. 41. num. 53. & ſequen.* & pleniùs *deciſ. 309. num. 50. cum ſequen. par. 9. rec.*

Dicebam tamen, quod iſta, proùt ferè omnes aliæ vltimarum voluntatum quæſtiones, hodiè non vidẽtur amplius iuris,
3 ſed ſunt ſolùm facti & applicationis; Cõtrouerſia enim inter DD. eſt in omninò ambiguis, & quando particulares coniecturæ, vel facti circumſtantiæ diuerſam diſponentis voluntatem non oſtendant, ſecùs autem iſta accedente, cui omnes iurium diſpoſitiones, ac DD. traditiones cedunt, itaùt dicatur more coniecturalium materia repoſita in Iudicis arbitrio potiſſimùm regulando ex facti circumſtantijs, in quarum defectum recurrendum eſt ad regulas, ſeu præſumptiones iuris, nimiùm etiam deſeruientes in concurſu coniecturarum, & adminiculorum hinc indè, itaùt incerta ſit præponderantia, quæ in ambiguo danda eſt illi, cui iuris regulæ aſſiſtunt, vt habetur apud allegatos, ac omnes de materia tractantes.

Plures autẽ cõiecturę põderabãtur pro mutatione volũtatis dicti teſtatoris ſuper legati ademptione, Primò ſcilicèt ex magno temporis interſtitio annorum circi-
4 ter 15. inter teſtamentum & codicillos, per quod faciliùs mutatio voluntatis pręſumitur, quàm incontinenti *Mantic. de coniectur. dicto lib 12. tit. 1. num. 23. in fine, & tit. 4. num. 10.*; Verùm iſta eſt nimis vaga & generalis; Secundò ex mutatione ſtatus rerum ob prædeceſſum ſororum aliorumq; nepotũ; Et iſta etiã videbatur leuis, quoniàm ſi viuentibus adhùc ſororibus proximioribus, ac prædilectis, teſtator hoc legatum nepoti ex ſorore iam honorata relinquere voluit, non videtur vrgere congrua ratio ademptionis; Tertiò more Aduocati arguebam ab incompatibilitate, quoniàm ſi Alexander per codicillarem diſpoſitionem effectus erat

hæres, vel ſaltim fideicommiſſarius vniuerſalis in eius quota, non poterat eſſe legatarius particularis in toto prædio, cum actio, & paſſio non dentur in eodem ſubiecto, neque legatum à ſeipſo præſtari poſſit; Allegãdo ad id (more Cõſulentium pro ornatu ſcripturæ) quamplura iura, & auctoritates ſuper huiuſmodi notoria, & indubitata propoſitione; Verũ iſtud quoque motiuum nullius põderis, ac omninò fallax erat, quoniã implicãtia procederet, vbi inſtitutus eſſet hęres in ſolidũ, itaùt à ſeipſo legatũ recipere deberet, ſecùs autẽ, dũ habebat cohæredem, Quartò deducebam regulam, vt per alienationem, vel diſpoſitionem omnium bonorum cẽſeatur ademptum legatum particulare ſub genere comprahenſum ex deductis *per Menoch. dicta præſumpt. 167. nu. 19.*; Adhùc tamen id leue videbatur, cum diſpoſitio vniuerſitatis bonorum in codicillis contenta, rectè compatibilis eſſet cum hoc legato, eodem modo, quo in teſtamento ità compatibiliter de reliquis bonis hæreditarijs ad fauorem inſtitutorum diſpoſitum erat; Quintò ex motiuo æqualitatis ſeruandæ, potiſſimè, quia pinguius (ſequendo opinionem *Accurſij*) diſpoſitum erat ad fauorem legatarij, quàm ſi ab inteſtato ſucceſſiſſet, cum tunc attẽdi potiùs debuiſſet magis recepta opinio *Azzonis*; Connectendo cum iſta coniectura ponderationem, quod ſecunda prouiſio eſt pinguior, vndè facilius intrat limitatio regulæ deſumptæ ex textu *in d. l. quinquaginta*, quę propriè intrat, quãdò aliàs excluſa duplicatione vna ex duabus diſpoſitionibus remaneret fatua, & inanis, vt benè de materia, ſeu intellectu dicti textus habetur *per Rot. dicta deciſ. 41. num 53 & ſequen., & deciſ. 309. num. 26. cum ſeqq. par. 9. rec.*; Verũ neq; iſta coniectura ſtringebat, quoniàm ſicuti in teſtamento, firmo remanente legato, teſtator in reliquo aſſe, ordinem inteſtatæ ſucceſſionis ad fauorem legitimorum hæredum ſeruare voluit, ità immutatis perſonis, idem fecit in codicillis, abſque alia eiuſdem ordinis alteratione, niſi quod ſequutus eſt magis opinionem *Accurſij* quàm *Azzonis*, vndè hæc ſecunda diſpoſitio videtur regulanda à præcedenti teſtamentaria, per quam, legitimorum ab inteſtato ſuccedentium vocatio, facta eſt compatibiliter cum dicto legato.

Quarè illa videbatur vnica coniectura alicuius momenti, quæ reſultabat ex diſpoſitione partis dicti prædij ad fauorem Agnetis neptis ex Tullia altera ſo-
5 rore defuncta in ſolo vſufructu, cum expreſſa diſpoſitione, vt ea defuncta conſolidaretur cum proprietate ad fauorem dicti Alexandri, Iacobi, & Vincentij hæredum, vndè clara videbatur deduci voluntas, quod prædium, non ſub legato, ſed ſub vniuerſa hæreditate veniret, atque ſtante iſta efficaci coniectura conſiderabiles dicebam etiàm alias ſuperiùs recenſitas inſimùl ponderandas in iſtius corroborationem, quamuis ſingulariter eſſent leues, ex conſueta regula, *vt ſingula, quæ non proſunt &c.*

Licèt enim ſatis me torqueret contraria coniectura deſumpta ex contemplatione agnationis, dùm teſtator dicto prælegato adiecit onus aſſumptionis cognominis & familiæ pro perpetua eius conſeruatione; Nihilominùs dicta altera coniectura videbatur magis ſpecialis; Accedẽtibus etiàm tot alijs generalibus, illis præſertim notabilis diſtantiæ temporis, ac mutationis perſonarum, ac etiã quià ſi teſtator eamdem intentionem de tempore codicillorum habuiſſet, veriſimiliter idem onus repetijſſet in magis pingui diſpoſitione facta ad fauorem eiuſdem Alexandri, ac etiam veriſimiliter idẽ ordinaſſet cũ alijs nepotibus; Verùm hæc omnia ponderabam per diſcurſum abſq; mei iudicij efformatione, dùm altera parte non audita, defuit occaſio maturioris examinis veritatis.

In eadem materia, vnicam pariter diſputationem habui coram A. C. cum incerto exitu *in vna Rauennaten. legati* pro
6 Achille Mattarello cum Lucretia Lupatella; Nicolaus enim Mattarellus ſcripto hærede Achille, in eodem teſtamẽto reliquit ad vitam pro habitatione Lucretiæ vxori appartamentum ſuperius ſuæ domus vna cum granario, columbario, alijſquè manſiunculis vulgò *camerini*; In codicillis autem poſtmodùm confectis, reliquit Antonio Mattarello vnam aulam in dicto appartamento ſuperiori, reliquum verò dicti appartamẽti, vna cum coquina, & dictis manſiunculis vulgò *camerini*, reliquit dictæ vxori ad vſumfructum, ſeu habitationem; Vndè propterea orta eſt controuerſia, an dictæ legatariæ de-

deberentur etiam granarium, & columbarium, de quibus in teſtamento, vel potiùs ſola codicillaris diſpoſitio attendenda eſſet vtpotè prioris ademptiua, ſeu reformatiua.

Pro hęrede autē ſcribens, dicebā, quod cum ageretur de legato, vel ratione cauſæ, vel ratione materiæ non admittente duplicationem, certa videbatur concluſio, vt per legatum magis diminutum in codicillis factum ſuper eadem re, cenſeretur ademptum illud plus, quod in priori teſtamento ad fauorem eiuſdem legatarij continebatur iuxtà textum expreſſum *in l. libertis ff. de alim. & cibar. legatis*, vbi cum teſtator tribus libertis decem menſtruos pro alimentis reliquiſſet, ſi poſteà in codicillis, omnibus libertis ſeptē menſtruos relinquat, priùs legatū moderatum videtur, ibique *gloſ. verb. relicta ſit*, pleraque deducit iura concordantia, cum quibus pertranſeunt *Bart.*, *Iaſ.* & cæteri *in l. non ad ea §. vltimo ff. de condit. & demonſtr. l. cū centum ff. de adim. legat. & in l. quinquaginta ff. de probat.* ac alibi; Atque eiuſdē textus diſpoſitio in propoſito etiā contrà Eccleſiam, ſeù piam cauſam ponderatur *in Romana pratenſi legati coram Ghiſlerio deciſ. 10. par. 10. rec.*, vbi cum teſtator priùs ſe declaraſſet relinquere Eccleſiæ ſcuta mille auri, deindè verò reliquiſſet ſcuta mille monetæ, nedùm excluditur duplicatio ob vnicitatem cauſæ, ſed firmatur, vt hęc ſecunda diſpoſitio attendenda ſit; (Licèt iſta deciſio verè non percutiat caſum, cum præcipuum illius fundamentum conſiſtat in eo, quod prior diſpoſitio contenta ſolùm eſſet in lapide, quem ſuper eius ſepulchro teſtator viuens appoſuerat, ideòque dicenda non eſſet perfecta, vtpotè indicans potiùs velleitatem, ac futuram voluntatem).

Eo magis, quià in ſecundo legato teſtator enumerauit aliam officinā in primo non contentā, nempè coquinā, ex qua poſterioridenominatione videtur ad iſtā ſe reſtringere voluiſſe iuxtà tex. *in l. Seiæ ff. de fundo inſtructo*, in cuius caſu, teſtator reliquerat Seiæ fundos inſtructos cum ſuis villicis & reliquis colonorum, ſub quo legato veniebant omnia, quæ pro patrisfamilias quotidiano vſu in fundo erant, & tamen ſi in codicillis eidem relinquat eoſdem fūdos cum ſupellectili, pecude, villicis, cum reliquis colonorū, & apotheca, deciditur, quod nō debetur amplius, quā in codicillis contētū eſt, eo quia per hāc ſecundā diſpoſitionē cum enumeratione ſpecierum, cenſetur à prima receſſum, & quem textum expēdit *Cyriac. lib. 1. obſer. cap. 27.*; Quoties enim poſterius legatum continet qualem qualē diuerſitatē à primo, tūc iſtud cenſetur in illud transfuſum ad text. *in l. cum centum ff. de adim. legatis, & l. cum non ad ea ff. de condit. & demonſtr. Bellon. iun. conſ. 15. num. 16.*

Ponderabam etiam pro præmiſſorum corroboratione aliquam diſtātiam temporis inter teſtamentum & codicillos, ex qua facilius mutatio voluntatis præſumitur *Mantic. de coniectur lib. 12. tit. 4. num. 10., ac alibi eod. tractat.*; Necnon ſatis conſiderabilis videbatur cauſa minuendi, ex eo quod legataria per plures dies virum languentem dereliquiſſet, & de quo cōſtabat, quod ipſe cōquæſtus eſſet, quæ cauſa etiam ex ſola iuris diſpoſitione reputatur ſufficiens ad inducendam præſumptam ademptionem ex deductis *per Mantic. de coniectur. lib. 12. tit. 2. num. 18. in fine*; Concurrente etiam expreſſa alteratione prioris legati; Tùm in diminutione, dùm eiuſdem appartamenti duas aulas Antonio in codicillis reliquit; Tùm etiam quia ſuper reſiduo dictę vxori relicto, adiecit in codicillis quoddam pœnale præceptum, quod in teſtamento non continebatur.

Difficultas tamen mea (reflectendo ad veritatem) erat in facto, an ſcilicet dicta duo membra controuerſa, granarium, & columbarium, ità connecterent cum dicto ſuperiori appartamento, vt ſub eius generica expreſſione aliàs venirent, itaùt particularis mentio eſſet potiùs expreſſio eius, quod tacitè inerat, vel è contrà, cum in primo caſu ſtante illo verbo generico *reſidui* importante vniuerſitatem totius appartamenti, ſatis dubitari poſſet de applicatione theoricæ deſumptę ex dictis iuribus, in quorum caſu certa erat diminutio inter vnam, & alteram ſpeciem; Defuit autem occaſio id maturius examinandi.

Digitized by Google

ROMANA PECVNIARIA, SEV LEGATI DE BENEDELLIS

PRO

HÆREDIBVS ANTONII BENEDELLI

CVM

MARINO NATO.

Diſcurſus pro veritate.

Reuocato primo teſtamento per ſecundum, an reuocata cenſeantur omnia legata in primo contenta; Vel potiùs aliqua adhùc debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Reuocatio prioris teſtamenti per poſterius procedit etiam in pijs diſpoſitionibus.*
4 *Sed poſſunt deberi legata prioris teſtamenti.*
5 *Ceſſante cauſa ademptionis, ceſſat ademptio.*
6 *Quando legatum cenſeatur impletum in vita.*
7 *Quod per ſecundum teſtamentum reuocetur primum.*
8 *Fortiùs in legatis, quàm in inſtitutione.*
9 *Ampliatur.*
10 *Quando id limitetur.*
11 *De confirmatione tacita ex coniecturis.*
12 *Quando dicta confirmatio ceſſet.*
13 *Legata præuentiuè adimpleta in vita, non debentur.*
14 *An legatum liberationis à debito cenſeatur ademptum ob illius exactionem.*
15 *An diſpoſitio valeat, ſi adeſt falſa cauſa.*
16 *De eodem.*
17 *Quando verba enunciatiuè prolata à teſtatore attendantur.*

DISC. LIV.

Ntonius Benedellus, in primo teſtamento con-
1 A dito de anno 1641., inter quamplura legata, vnum fecit Marino Nato eius amanuenſi, ſeu adiutori,
ſupellectilium domus, ac liberationis à debito ſcutorum 1500. ex cauſa mutui; Morti autem proximus de mẽſe Decembris 1642., præuia dicti teſtamenti, omniumque aliarum diſpoſitionum reuocatione, aliud condidit teſtamentum, in quo declarauit ſe in dicto penultimo teſtamento quamplura legata diuerſis perſonis feciſſe, quæ ex eo, quod viuẽs adimpleuerat, non renouabat, ſed reuocabat, atque ad tres vel quatuor dies, ordinatis interim quibuſdam codicillis, obijt, vndè cõperto, quod dictus Marinus erat hæreditatis debitor in ſcutis 1630., illũ hæredes pulſarũt coram A.C., à quo ſententiam cõdemnatoriam obtinuerũt, ſed introducta cauſa appellationis *in Rota co-*
2 *ram Arguelles ſub die* 11. *Martij* 1650.
prodijt reſolutio ſuper dictæ ſententiæ infirmatione ex capite iniuſtitiæ pro rata ſcutorũ 1500. ſtante liberatione in priori teſtamento vt ſuprà relicta, non attenta eiuſdem teſtamenti, ac legatorum in eo contentorum reuocatione per poſterius; Licèt enim regula ſit, vt ex poſteriore teſtamento, præcedens, omniaq; in eo contenta ex ſola iuris diſpoſitione quamuis expreſſa reuocatio non accederet, corruant, ad text. *in* §. *ſed & ſi quis priore inſtit. quib. mod. teſtam. infirmentur* cũ ſatis notis cõcordãtibus, multò magis
3 accedẽte reuocatione expreſſa, quod magis communiter receptum eſt procedere etiã in legatis, & diſpoſitionibus ad pias cauſas, reiecta ſententia volentium, vt in iſtis ſpecifica & indiuidua mentio requiſita ſit ex deductis *per Rouit. deciſ.* 56. *& conſ.* 93. *lib.* 1.

Nihilominùs id procedit, niſi appareat, quod diuerſa fuerit teſtatoris voluntas, quæ etiam coniecturalis, confirmat legata in priori teſtamento reuoca-
4 to contenta, ad text. *in l. licèt Imperator*

ff.

Digitized by Google

ff.de legat.1.leg.cum proponebatur ff. de
leg.2.Cephal.conſ.73.nu.22. Menoch.conſ.
176.num.3.Afflict.deciſ.44 num.14. cum
alijs in deciſione deſuper extenſa *per Al-*
bergatum in locnm *Arguelles* interim
defuncti ſuffectum,& ſub cuius nomine
deciſio edita eſt.

Voluntas autem prædicta deſumeba-
tur ex ratione in poſteriore teſtamento
adiecta,circa non renouationem, ſed re-
uocationem legatorum, quia ſcilicèt per
ipſum viuentem impleta, & ſatisfacta
erant, vndè propterea procedìtur cum
dilemmatè, quod Aut teſtator intelle-
xit impleuiſſe iſtud legatum tanquam li-
berationis operantis ipſo iure, atq; non
exigentis aliud implementum poſitiuũ,
& tunc plana eſt voluntas; Aut id non
intellexit, et tunc tanquam ex ceſſante
dicta ratione ponderata tanquam cauſa
finali reuocandi, illud non venit ſub di-
cta reuocatione, ex regula, vt ceſſante
5 ademptionis cauſa, ceſſare quoq; debeat
ademptio ad *text. in l.finali ff. de hæred.*
inſtit. gloſ. in §. *ſed & ſi quis verb. ex-*
preſſum inſtit. quib.mod.teſtam.infirmen-
tur cum concordantibus *apud Menoch.*
conſ.857.nu.9.Rouit.conſ.55.num.4.lib.2.

Inclinatur autem in priorem partem
dilemmatis,quod ſcilicèt intellexiſſet di-
ctum legatum, ità impletum, ſeù ſatisfa-
ctũ eſſe,ponderata particùlari affectione
teſtatoris ergà legatarium, vndè propte-
6 reà veriſimile eſt,quod quemadmodùm
reliqua omnia legata facta alijs minùs
dilectis viuens impleuit, ità iſtud ſic im-
pletum eſſe intellexerit; Conſtituendo
etiam fundamentum in aliquibus teſti-
bus deponentibus pluries audiuiſſe à te-
ſtatore, quod Marino donauerat ſcuta
1500.,quæ eſt eadem ſumma dicto lega-
to correſpondens, cui verbum donare
adhùc congruit; Tùm quia legatum eſt
donatio à defuncto relicta, ab hærede
præſtanda; Tùm etiam quia adimplen-
do in vita, magis donaſſe, quàm legaſſe
cenſetur,vt liquet ex dicta deciſione.

In hoc ſtatu hæredes, ad effectum
deliberandi, àn cedere, vel proſequi
deberent, ſeù ad concordiam deuenire,
me tunc circa ſuſceptæ profeſſionis ini-
tia, vtpotè minùs occupatum, atquè in
maiori ſtudiorum feruore conſtitutum
(vt Curiæ cõſuetudo eſt) requiſierunt,vt
pro veritate indagarem, an fundamenta
deciſionis prædictæ ſubſiſterent, nec nè,
ſtante præſertim, quod in contrarium
iudicatum fuerat per Prælatum magnæ
exiſtimationis, tàm quoad doctrinã,quã
quoad integritatem; Petendo etiam, vt
videretur, nedum ſuper dicti legati libe-
ratione, de quo ſolùm agit deciſio, ſed
etiam ſuper altero legato mobilium do-
mus, in quo legatarius erat actor.

Pro hęredibus cõtra legatariũ in om-
nibus reſpõdendũ cenſui,innixus princi-
paliter dictæ regulæ, quod per poſterius
7 teſtamentum cenſetur priùs reuocatum
cum omnibus in eo contentis, quamuis
nulla mentio fieret ex ſuperius allegatis
cum alijs *per Surd.conſ.350.n.9.& 414.n.*
22.Gratian.diſcept.605.n.11 cum ſequen.;
Quinimò facilior eſt reuocatio legatorũ,
quàm inſtitutionis hæredis, adeò vt ſta-
re ſimul poſſint, vt inſtitutio per poſte-
riorem diſpoſitionem vtpotè minus ſo-
lemnem,vel aliàs defectiuam non rema-
neat reuocata, & tamen reuocata ſint le-
8 gata,vt *poſt Bart.Bald.*& alios *Surd. conſ.*
320.n.11., cum alijs *apud Rot.in Reggien.*
bonorum 23.Ianuarij 1647.coram Corra-
do S. & demùm, vbi quod etiam ex actu
nullo, minùſq; ſolemni probatur adem-
ptio.

Dictaquè regula procedit, quamuis
teſtator in poſteriori teſtamento vnum
ex legatis in priori contentis expreſsè re-
uocauerit, alijs ſub ſilentio inuolutis,
9 non enim exindè reſultat argumentum
à contrario ſenſu ſuper confirmatione
eorum,quæ reuocata non ſunt,quoniam
illa ſi non reuocantur ex facto hominis,
dicuntur reuocata ex facto legis *Caſtrenſ.*
in l.hæredes palàm §. *ſi quid ff.de teſtam.*
Mantic.de coniect. lib.12.tit.1. numer.36.
Surd.dicto conſ.350.num.9.Gratian.dicta
diſcept.605.nu.11 & ſequen., vndè pro-
pterea quoties non vrgeant coniecturæ,
vel adminicula ſuadentia diuerſam te-
ſtantis voluntatem,quæ totum facit,atq;
per legatarium probanda eſt,fundata re-
manet hæredis intentio.

Iſta autẽ vera theorica ità conſtituta,
totus punctus erat,àn conſtaret necnè de
dicta contraria voluntate limitationis
10 productiua,de qua in præſenti dicebam
non conſtare,quoniam *Cephal.conſ.73 &*
*Menoch.cõſ.176.*cũ quibus proceditur in
deciſione,& quibus obſeruabã addi poſſe
eumdem Cephal. conſ.74. Nattam in eodẽ
caſu

Digitized by Google

caſu cõſulentem *conſ.483.& ſeq. & conſ.* 527.eumdẽq; *Menoch.conſ.857.*loquũtur in caſu,quo teſtator expreſsè declaraſſet nolle in totum priùs teſtamentum reuocare, ſed tãtùm in aliquibus partibus reformare,& in reliquis confirmare, tunc enim quia ſatis in iure dubitari poteſt de poteſtate ità diſponendi, cum paganus decedere non poſſit cum duobus teſtamentis, idcircò ad hoc obiectum remouendum,voluntas teſtatoris ſuper cõfirmatione,ac ſubſiſtentia contentorum in priori teſtamento, in hoc operatiua remanet, vt ea,quæ reuocata eſſe noluit, cenſeantur implicitè de nouo diſpoſita in poſteriore, ex quo validitatem obtineant, & ſic iure confirmantis potiùs quã confirmati,adeoùt priùs teſtamentũ, in partibus non reuocatis,habeatur tanquàm pars,ſeù codicillus vltimi, vt probatur *per eoſdem, & per Surd. conſ.* 230. plenè *Altograd.conſ.78.& 79.lib.*1.

In præſenti autem nulla accedebat expreſſa voluntas approbatiua contentorũ in priori teſtamento, idcircò dicebam, quod non verſaremur in caſu dictarum auctoritatum, quæ propterea directè ad rem facere non videbantur.

Et quamuis ſuperius allegata *gloſ.in § ſed & ſi quis verb. expreſſè inſtit. quib. mod. teſtam. infirmentur*, cui innititur *Menoch.dicto conſ.176.nu.3.& conſ.857. ſub num.*9. firmet, vt etiam ex tacita, & coniecturata voluntate, dicta confirmatio reſultare poſſit; Nihilominùs adhùc
11 obſeruabam,vt nimiũ de hoc fundamẽto dubitari poſſet; Tùm quia *dicta gloſ.*,ità ſimpliciter intellecta,minùs vera videtur propter exemplum ab eadem adductum, in quo ſe reſtringit ad falſitatem cauſæ, vt obſeruat *Cyriac.controu.168.num.45.*, vbi in ſpecie illam refellit, firmando antecedenter *num.40.& ſequen.*, vt ad tollendam legalem reuocationem primi ex ſecundo reſultantem, requiratur voluntas expreſſa, (ſuper cuius tamen aſſumpti veritate nihil firmandum cenſui); Tùm etiam quia tàm *gloſ.*, quàm *Menoch.* loquuntur,vbi agatur de reuocatione tacita à ſola legis diſpoſitione reſultante ob prçſumptam teſtatoris voluntatem,quoniam tunc voluntas præſumpta cum alia præſumptione tolli poteſt,*vt benè idem Menoch.dicto conſ.176.ſub numer.3.verſ. quocircà,& conſ.857.ſub num.9.*,ideoquè poſita dictarum auctoritatum veritate, ceſſabat earum applicatio ad caſum.

Præterçà poſito etiam,quod tacita, & coniecturalis voluntas in propoſito ſufficeret; Adhùc tamen nõ aſſiſtebat factum,
12 ex cuius circumſtantijs contrarium potiùs euidentèr probari videbatur, quoniam per eoſdem teſtes à legatario inductos probabatur,quod teſtator illo intermedio tempore inter primum, & ſecundum teſtamentum,præfato legatario donauerat diuerſis vicibus ſcuta 3. m., & vltrà,vndè propterea rectè verificabatur cauſa, ſeù ratio implementi per ipſum expreſſa; Quinimò ſtante hac facti circumſtantia dicebam, quod etiamſi priùs teſtamentum reuocatum non eſſet, omniaquè prçmiſſa ceſſarent,adhùc non improbabilitèr prætendi poſſet, vt dicta legata vtpotè per ipſum teſtatorem viuẽ-
13 tem præuentiuè impleta ampliùs non deberentur ex deductis *per Magon.deciſ. Lucen.28. Franch.deciſ.422. Greg. & adden.deciſ.236.,& in Romana legati ſcutorum 50. m. 11. Maij 1640. coram Dunozetto inter ſuas deciſ.579.& in eadem 17. Iunij 1641. & 1.Iunij 1644. corã Cerro,* quæ duæ poſteriores ſunt impreſſæ *deciſ.* 41.*& 309.p.9.rec.*; Quidquid enim eſſet de veritate dicti aſſumpti ſuper tacita ademptione reſultante ab implemento, quod ex alijs titulis per teſtatorem factũ eſſet in vita, ſuper quo *Rota in allegatis deciſionibus* variauit, ac reuera certa,& determinata regula tradi non poteſt,cũ ſit quæſtio voluntatis, & facti, ex iſtius particularibus circumſtantijs in ſingulis caſibus diuerſimodè decidenda, nihilominùs in præſenti deducebatur tanquam per argumentum à fortiori,& de hoc habetur particulariter actum ſupra *diſc.* 51.

Accedebat etiã conſiderabilis circumſtantia, quod illud debitum, cuius liberatio in primo teſtamẽto relicta fuerat,
14 præſupponebatur de tempore ſecundi in maiori parte exactum,itaùt dicta ſententia condemnatoria eſſet pro debito contracto ex alia cauſa, vndè intrare poterat inſpectio, an per ſubſequutam exactionem cenſeretur ademptum legatum liberationis, quamuis primum teſtamẽtum non eſſet reuocatum ex deductis *per Mantic.de coniect. lib.12. tit.2. numer.* 19. *Gratian.diſcept.*251. cum alijs ſupra *diſc.*48.

Mo-

Motiuum autem falſæ cauſæ adiectæ in reuocatione legatorum, ſeù iſtius cauſæ ceſſatio in controuerſis legatis, nequè videbatur conſiderabile, quoniam ea, quæ in huiuſmodi terminis dicũtur per DD., procedunt vbi teſtator ignorat, quod cauſa allegata eſſet falſa, tunc enim ratio-
15 ne erroris excluditur voluntas; Secùs autem, vbi ipſe benè ſciat, an ea ſit vera, necnè; Puta quia agatur de re conſiſtente in facto proprio, vt in præſenti; Tunc enim diſpoſitio valet non obſtante cauſæ falſitate ad *text. in l. demonſtratio* §. 1. *ff. de condit. & demonſtr.* cum concordantibus *per Mantic. de coniect. lib 6. tit. 14. poſt nu. 15. Capyc. Latr. conſult. 85. num. finali.*

Item conſiderabam, vt tunc ea, quæ dicuntur de falſa cauſa adimendi, locum habeant, quando agitur de ademptione
16 legatorum contentorum in teſtamento valido, & non reuocato, adeoùt principalis inſpectio cõſiſtat in ipſa ademptione, qua ceſſante, legatum ſubſiſteret, ac deberetur iure ſuo tanquàm contentum in teſtamento, ſeù alia diſpoſitione valida, adeoùt conſideretur ceſſatio ademptionis tanquàm remotio obſtaculi, ſeù impedimenti in ea re, quæ aliàs non impedita, marte ſuo procederet; Vbi verò teſtamentum, ſeù alia principalis diſpoſitio non ſubſiſtit, vndè propterea, etiamſi nulla legatorum ademptio, vel alia mentio fieret, illa corrueret, tunc intrare nõ videntur argumenta ſuper ſuperflua expreſſione eorum, quæ iam de iure inerant, ſed legatario habenti contrà ſe regulam, incumbit onus probandi diuerſam voluntatem, ob quam à dicta regula recedatur; Nequè occaſione iſtius diſputationis, inſpectis auctoritatibus in dicta deciſione allegatis, ac alijs, quæ per Scribentes pro legatario deducebantur, cõperiebam quod adeſſet auctoritas, quæ iſtos terminos percutiat.

Hinc ponderabam, quod non benè in eadẽ deciſione ponderarẽtur teſtes ad id induci, licèt ſingulares, ac aliàs in perſona, & dicto defectiui, vtpotè ſolùm deſeruientes pro declaranda teſtatoris ambigua voluntate, quoniam poſita ceſſatione omnium legatorum, quæ in teſtamento reuocato continentur, adeoùt eorum aliqua ſubſtinere oporteat tanquàm nouam voluntatem, quæ robur, ac efficaciam recipiat à ſecundo teſtamento, in quo virtualitèr, ac implicitè id contineri diceretur, quotiès id per teſtes faciendũ eſt, cum agatur de probando nouam voluntatem, requiritur numerus ſolemnis iuxtà receptam diſtinctionem, de qua ſæpius *ſub tit. de teſtamentis*; Ac etiam quia in verbis incidentèr, & enunciatiuè prolatis per teſtatorem, fieri non po-
17 teſt ſolidum fundamentum, niſi prolata ſint in ipſo actu ordinandi vltimum teſtamentum validum, ſeù poſt illud ordinatum; Secùs autem ſi anteà, cum tunc proferri potuerint cum præſuppoſito, quod effectum ſortiri deberet primum teſtamentum, vt *apud Capyc. Latr. conſult. 143. num 46. & ſequen. de Marin. reſol. quotid. 95. numer. 23. Buratt. deciſ. 616. num. 10.*

Quid autem ſequutum ſit, incertum remanet, cum ampliùs de controuerſia actum non audierim; Puto autem, quod concordia eam terminauerit, ſeù quod per alios defenſores tractata ſit.

AVENIONEN.

LEGATI

PRO

DOMO CHARITATIS, ſeù ELEEMOSYNA GENERALI AVENIONEN.

CVM

IOANNE BAPTISTA.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando per alienationem rei legatæ ab ipſo teſtatore poſt teſtamentum factam, reſultet legati ademptio, necnè.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quomodo iſta quæſtio decidenda ſit.*
3 *Vnde reſultet deciſionum diuerſitas.*
4 *De modo iudicandi, vel conſulendi remiſſiuè.*
5 *De eodem de quo num. 2.*
6 *Traditur regula, ſeù theorica generalis cum diſtinctione caſuum.*
7 *Illa ceſſat ex diuerſa voluntate.*
8 *De circumſtantijs probantibus ademptionem.*
9 *De eodem, & an legatum fructuum ſit idem quod vſusfructus, & minus.*
10 *Quod dari poſſit perpetua alienatio fructuum ſine alienatione ipſius rei.*
11 *Qualitas teſtatoris eſt nimium conſideranda, an ſit literatus, vel illiteratus.*
12 *De modo interpretandi legatum magis fauore hæredis, quàm legatarij, & è contrà.*

DISC. LV.

1 Melchior de Bus, inſtituto hærede Domo charitatis, vel eleemoſynæ generalis Ciuitatis Auenionen., legauit Io. Baptiſtæ ex fratre vterino nepoti, fructus, ac redditus cuiuſdam prædij, ſub ea lege, vt eis frui non poſſet vſque quò ad ætatem 30. annorum peruenerit, aut matrimonium contraxerit, ſed interim dicti fructus per dictum hæredem, eiuſquè adminiſtratores, erogari deberent in emptionem tot bonorum, vel capitalium ad commodum dicti, Ioannis Baptiſtæ, quo defuncto, prædium ad hæredem reuerti, ſeù ſpectare deberet, remanentibus ſolùm ad commodum legatarij dictis inueſtimentis factis ex fructibus.

Poſt teſtamentum per annum cum dimidio ante obitum, teſtator voluntariè illud vendidit, maiori parte pretij recepta in pecunia numerata, habita fide de reſiduali parte, cũ dilatione ad biennium; Hinc propterea pro veritate conſultus fui, an, & quale ius dicto legatario competeret, vel potiùs dictum legatum per rei alienationem ademptum eſſet.

Reſpondi idem quod in hoc eodem articulo *diſt. præcedenti*, ac generaliter ferè in omni hac legatorum, aliarum-
2 què vltimarum voluntatum materia habetur, quod quidquid noſtri cum regulis generalibus, deſumptis ex aliquibus iuribus, vel maiorum traditionibus, earumdemquè regularum limitationibus, & ſublimitationibus, ſeù declarationibus, ſe inuoluant; Veriùs eſt, vt certa & determinata regula generalis cuicumquè caſui applicabilis deſuper tradi non poſſit, quoniam cum ſit quæſtio voluntatis, à qua totum pendet, eique omnes iuris regulæ cedunt, hinc de conſequenti eſt facti, & applicationis potiùs quàm iuris, eiuſquè in ſingulis caſibus diuerſimodè pendet deciſio ex eorum qualitate, & circumſtantijs, ex quibus in caſibus, qui ſimiles, ac penè identifici videantur, in vno album, in altero autem nigrum reſpondere congruat; Id autem ignarum vulgus non de facili percipit, atq; de varietate deciſio-
3 num in eodem articulo, quinimò etiã in eadem cauſa, ſcandalizatur, ſed malè, ex rationibus de quibus *ſub tit. de iudic.* in relatione, ſeù praxi Curiæ occaſione agẽdi de Rotæ Auditorio, ſub cuius Rubrica generaliter agitur de Iudicibus, ac de modo iudicandi; Ac etiam ſub Rubrica
4 de Aduocatis, & Procuratoribus, vbi de modo ſcribendi. vel conſulendi, & an liceat ſcribere, vel cauſas tueri etiam contra propriam opinionem.

Et cõſequentèr (vt ſæpiùs aduertitur) mera ineptia eſt, in iſtis vel ſimilibus quæſtionibus, cum ſolito improbo Iuri-
5 ſtarum labore, doctrinarum, ac deciſionum magnum cumulum facere, atque ità chartas inutiliter implendo, materiam potiùs iuuoluere, quoniam opportuna quidem, imò neceſſaria eſt notitia theoricæ generalis iuris, & quæ nam ex magis communi, & probabili ſententia, ſit regula, vel quæ ſint limitationes, ad effectum, vt ità, ponderatis facti circumſtantijs, congruè applicari poſſint actiua paſſiuis, ſiuè quomodo colluctantibus, hincindè coniecturis, & argumentis diuerſæ voluntatis, quæ ità omninò obſcura, & ambigua remaneat, per ſolos iuris tramites iudicandum ſit, (quod tamen nimiùm rarum eſt); De reliquo enim, totum cõſiſtit in facto, ſiuè in applicatio-
ne

ne congrua, ideoquè magis iudiciũ adæquatum, quàm ingenium, vel dictus improbus labor deſiderari, videtur.

Deducendo autem in hoc Reſponſo (forſan pleniori ſtylo, vt quandoquè etiam præter genium, vel rectum ſcribendi ordinem in huiuſmodi Reſponſis extrà Curiam ad ſatisfaciendum regionũ moribus facere oportet) eaſdem auctoritates, quæ habentur deductæ *diſc. præcedenti*, eaſdemquè reſponſiones ibidem contentas ad leges, quæ deſuper pugnare videntur; Conſtituebam regulam, ſeù theoricam generalem, cum vera, &
6 recepta diſtinctione, quod; Aut agitur de merè voluntaria alienatione, et tunc regulariter ademptio exindè reſultet, ſiuè pretium extet in ſpecie, vel in æquipollenti, ſiuè non; Aut verò agitur de alienatione neceſſaria, quæ contingat etiam in bonis ſtabilibus per retractum legalem, vel conuentionalem iuxtà illas retractus ſpecies, de quibus in ſua materia *ſub tit. de ſeruit.*; Vel in ea reſolutione, quæ reſultet à iure offerendi, de quo *ſub tit. de empt. & vendit.*; Vel à iure redimendi, quod debitori competat, de quo *ſub tit. de credito*; Aut in cenſibus, vel locis montium cum extinctione, ac in nominibus debitorum cum ſolutione &c.; Et tunc Aut pretium non extat, nec in ſpecie, nec in æquipollenti, ſed verè conſumptum eſt ab eodem teſtatore, et pariter intrat regula pro ademptione; Aut extat præcisè, vel æquipollenter, quia nempè inueſtitum ſit in alia bona, ſeù in alios effectus, qui remaneant in hæreditate, et tunc ſecùs, quodque probabilius intret ſubrogatio; Niſi in omnibus huiuſmodi diſtinctionis parti-
7 bus reſpectiuè, diuerſæ voluntatis coniecturæ, & argumenta vrgeant, in quorum põdere, vel afficacia, omnes forenſes quęſtiones verſari ſolent, vt conciliando, ſeù declarãdo iura, & auctoritates, inſinuatur *diſc. præcedenti*.

Iſta theorica ita conſtituta; Quatenùs pertinet ad applicationem; Reſpondi quod probabiliores viderentur partes hæredis prò ademptione; Pri-
8 mò quia agebatur de alienatione merè voluntaria, pretio pro maiori parte conſumpto, ſeù ità commixto, vt illud in ſpecie, vel in æquipollenti diſtingui non poſſet, reſiduum autem remanebat in terminis puri crediti quantitatis accidentaliter ob fidem de eo habitam, vndè propterea intrare non poterat illud argumentum voluntatis ſubrogandi, quod ponderatur *diſc. præcedenti*, quoties alienatio principaliter ordinetur ad aliud immediatum inueſtimentum, quod pinguius, ſeù magis oportunum reputetur, cum tunc videatur potiùs ſpecies permutationis, quæ in ſubſtantia nõ importat eam alienationem, quæ bona in patrimonio annihilet.

Et ſecundò clariùs, quoniam legatum non erat de ipſa ſpecie pleno iure, & in proprietate, ſed ſolùm de vſufructu, ſeù
9 fructibus quod regulariter importat idẽ ex deductis *in Eugubina hoc eodem titulo diſc. 45.*, cuius quæſtio nequè intrabat, dum in verbis exprimebatur; Quinimò minus importare videtur legatum fructus, quàm vſusfructus, quoniam iſtud importare dicitur ius, ideoquè cadit ſub prohibita alienatione, quod in illo fructuum non procedit vtpotè redolens ſolam commoditatem, ſeù nudum factum ex ijs, quæ habentur pluries *ſub tit. de feud.* præſertim *diſc. 61.*, ac etiam *ſub tit. de alienat. & contract.* & alibi.

Et quamuis non implicet, vt etiam fructus tanquam diſtincti ab ipſa re, perpetuò ad aliquem pertinere poſſint, etiã
10 tranſmiſſibiliter, ex ijs, quæ habentur *ſub dicto tit. de feud. diſc. 62.*, ac etiam inſinuantur *in dicta Eugubina diſc. 45.*, Attamen id regulariter non præſumitur, vt in proximè allegato *diſc. 62.* aduertitur; Ac etiam quia in hac facti ſpecie non diſputabatur de hoc principaliter, ſed ſolùm id inſinuabatur incidenter pro regulanda voluntate diſponentis, dictaquè diuerſa quæſtione decidenda, cum ità in hæreditate nõ remaneret aliquid ex rei legatæ pretio, in quo iſtud legatũ fructuũ eſſet verificabile.

Ponderabam quoquè in idem eam circumſtantiam, quod teſtator eſſet Iuris peritus, benè conſcius de iſta iuris re-
11 gula, vt per voluntariam alienationem, potiſſimè non ordinatã ad immediatum inueſtimentum, reſultaret ademptio; Cumq; habuiſſet oportunũ tempus prouidendi, ità magis dictæ voluntatis præſumptio à lege inducta reſultare videtur, iuxtà ponderationem, de qua habetur præſertim *ſub tit. de fideicom.* inter teſtato-

ſtatorem litteratum, ac Iuriſperitum, & idiotam, cum diuerſimodè vnius, ac alterius voluntas interpretanda veniat; Atquè pleræquè aliæ quoquè videbantur accedere facti circumſtantiæ in idem tendentes; Quibus addebam iuris generalitatem, vt in dubio ſtricta interpretatio contra legatarium, larga verò, ſeù fauorabilis pro hærede facienda ſit quo-
12 ties ſit veriſimiliter prædilectus hæres, vt in præſenti, dum concurſus erat inter cauſam piam,& tranſuerſalem; Quamuis iſta generalitas ſola, & de per ſe abſquè alijs facti adminiculis, vel argumentis, pro meo ſenſu, modicæ, ac penè nullius ponderis eſſet, benè tamen conſiderabilis ad facti circumſtantias muniendas, ſiuè, vt ex eis, huiuſmodi generalitates, vel iuris regulæ faciliùs intrarent,ac admittendæ eſſent; Iſtequè videtur germanus modus,quo mediante, huiuſmodi quæſtiones decidendæ ſunt.

LVCANA

ADEMPTIONIS LEGATI.

Reſponſum pro veritate, ſuppreſſis nominibus.

De interpretatione ademptionis factæ in codicillis,de legato facto in teſtamento, et quomodò talis ademptio intelligenda ſit, vbi conſtet, quod affectio ergà legatarium non ſit diminuta, ſed potiùs diſpoſitio ademptiua maiorem arguat affectionem.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *In claris, & expreſſis non intrant præſumptiones, & argumenta.*
3 *De diſtinctione an teſtibus ſingularibus, vel non ſolemnibus probationibus in materia legatorum, & vltimarum voluntatum deferatur, & num. 8.*
4 *Inducta ob maiorem amorem ad commodum, non debent operari ademptionem.*
5 *Contrà ademptionem capienda eſt interpretatio.*
6 *Ea non præſumitur, & de facti circumſtantijs eam excludentibus.*
7 *Affectio teſtatoris ergà legatarium attenditur pro legati interpretatione.*
8 *De eadem concluſione, de qua num. 3.*
9 *Scriptor, vel conſultor teſtamenti eſt bonus interpres.*
10 *Obſeruantia nimiùm attenditur in interpretatione legatorum.*
11 *Declaratur quomodò, & quando id procedat.*
12 *De diſpoſitione inter liberos.*
13 *Teſti mediatori, ſeu deponenti de facto proprio non intereſſato nimiùm defertur.*

DISC. LVI.

1 Teſtator, inſtituto hærede vnico filio, duabus filiabus iam nuptis, iure legati reliquit annua ſcuta auri 50. pro qualibet ad vitam; Dictoque filio abſq; prole maſculina deficiente, eiſdem filiabus reliquit ſcuta mille auri pro qualibet,declaratione adiecta, vt tali caſu, dictum aliud annuum legatum vitalitium ceſſare deberet.

In codicillis autem, poſt ſex annorum ſpatium conditis, facta magna expreſſione amoris,quo eaſdem filias proſequebatur,eiſdem reliquit ſcuta 400. pro qualibet, ſoluenda ſtatim eius obitu ſequuto; Et demùm in alijs codicillis ſequenti die ordinatis,deficiēte linea maſculina prædicti eius filij,ſingulis dictis filiabus reliquit ſcuta 10.m.,in quibus comprehenſa eſſe voluit ſcuta mille in teſtamento in eodem caſu relicta, reuocando dictum legatum annuum ſcutorum 50. perindè, ac ſi factum non eſſet, cum verbis reuocatorijs nimis amplis.

Sequuta morte teſtatoris, tam per tutores, vel curatores dicti hæredis minoris,

ris, quàm per ipſummet factum maiorem, dictum annuum legatum ſcutorum 50., ſpatio annorum circiter 12. perſolutum fuit; Poſtmodùm verò, cum continuationem recuſaret, ex fundamento dictæ reuocationis in vltimis codicillis contentę; Hinc proindè, ſuppreſſis nominibus, neque exprimendo partem, à quâ conſilium expeteretur, deſuper pro veritate conſultus fui.

Reſpondi, quod pro hærede nimiùm vrgere videbantur verba codicillorum, quæ clarè, ac litteraliter reuocationem indefinitè continent, vndè propterea intraret vulgaris regula textus *in l. ille, aut ille* §. *cum in verbis ff. de leg.* 3., quod
2 vbi verba ſunt clara, locus non eſt gloſis, argumentis, & interprætationibus ex deductis *deciſ.* 44. *par.* 11. *rec. num.* 14. & paſſim.

Et quamuis in facti notula ſupponeretur, quod teſtatoris vxor, ac reſpectiuè contendentium mater, per cuius organum præfatos vltimos codicillos Notarius extēdit, atteſtaretur, quod huiuſmodi reuocatio ordinata eſſet in ſolū caſum deficientiæ lineæ maſculinæ, per quam locus fieret dicto pingui legato ſcutorum 10. m., atque huic atteſtationi accederet quoque adminiculum ſubſequutæ obſeruantiæ.

Nihilominùs, poſito quod teſtatoris voluntas circà dictam reuocationem, in verbis eſſet expreſſa, & litteralis, dicebam quod præmiſſa nil prodeſſent, ob veram,
3 ac receptam iuris theoricam, quod; Aut agitur de interprætando dubiam voluntatem, quæ in verbis licèt ambiguis contineri poteſt, & tunc admittantur etiam teſtes ſingulares de voluntate defuncti informati, aliaque adminicula & coniecturæ; Aut verò agitur de voluntate clara, quam per extrinſecas probationes deſtruere oporteat, ità diuerſam voluntatem deducendo, & tunc requiratur eadem ſolemnis probatio, quæ in vltimis voluntatibus ex integro probandis de iure requiritur, vt ità diſtinguendo firmant (cęteris relatis) *Mantic. de coniectur. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 9. *Guttier. practic. quæſt.* 180. *Capyc. Latr. conſult.* 143. *num.* 36. *& ſeqq. Gabr. conſ.* 112. *lib.* 2. *Hodiern. contr.* 11. *num.* 83. *& ſeq. Rota coram Carillo dec.* 128. *num.* 24. *& ſeqq. deciſ.* 61. *num.* 4. *par.* 10. *rec. in Romana annuæ præſtationis* 4. *Iulij* 1663. *coram Beuilaqua* impreſſ. poſt *Zuff. de legitimat. proceſſ. deciſ.* 102. & habetur pluries *ſub tit. de teſtam.*

Potiſſimè quia eadem reuocandi voluntas in verbis expreſsè probata, adminiculum quoque reapere videtur ex notabili augumento prioris legati facti in decuplo, ac etiam ex alio legato ſcutorum 400. ſtatim poſt mortem ſingulis dictis filiabus facto in codicillis die pręcedenti conditis, quaſi quod ità teſtator, cum hac ſumma, per vnicam præuentiuam ſolutionem, dictum annuum vitalitium incertum legatum pinguius implere voluerit.

His tamen non obſtantibus, pro legatarijs probabilius reſpondendum eſſe cenſui, quoniàm, tam verba priorum codicillorum, quàm notabile augumentum in poſterioribus contentum, oſtendebāt, quod teſtatoris affectio ergà filias legatarias, potiùs creuiſſet; Hoc autē poſito, nullatenùs præſumenda eſt ademptio legati certi, ob euentualem incertam alte-
4 rius legati ſpem à teſtatore potiùs abhorritam, atque veriſimiliter non ſperatam, cum aliàs amoris augumentum, emolumēti diminutionem cauſaret, contrà omnia ſcripti, ac naturalis iuris principia.

Ceſſante autem probabili cauſa ademptionis, pro iſtius excluſione ſemper ſtat præſumptio, ideoquè capiendus eſt om-
5 nis poſſibilis intellectus pro illa euitanda *l.* 3. §. *in duobus ff. de adim. legat. Alex. conſ.* 169. *num.* 3. *lib.* 5. & cæteri *apud Menoch conſ.* 243. *num* 5. *&* 6. *& lib.* 4. *præſumpt.* 167. *num.* 1. *Gregor. deciſ.* 236. *num.* 11. *Rota in Romana legati ſcutorum* 50. *m.* 11. *Martij* 1640. *coram Dunozetto* inter ſuas *deciſ.* 579. *num.* 1. *& ſeqq.* & in alijs.

De poſſibili autem, quinimò vero, ac germano dictorum verborum intellectu, circà dictam reuocationem, acceſſoriè ſolum, & conſequutiuè ad caſum ſubſtitu-
6 tionis, ob quem pinguiori legato ſcutorum 10. m. locus fieret, euidenter conſtare dicebam ex tenore primi teſtamenti, in quo diſpoſitum eſt, vt dictum legatum annuum ceſſare ſolùm deberet in dicto caſu, ideoquè cum voluntatis mutatio non præſumatur, ſed potiùs continuatio ex deductis *per Menoch.* & alios vbi ſuprà, idcircò ſecunda diſpoſitio à præcedenti interprætationem recipere debet,

proindèque,vt dixi, reuocatio, eodem themate retento ad præfatum caſum referenda eſſet, ne daretur abſurdum, vt inducta ad augumentum, operentur diminutionem,quodquè creſcente teſtatoris amore erga legatarium, iſtius conditio deterior efficiatur, atq; certum emolumētum diminuatur,ob incertam ſpem non contingibilem.

Affectio enim teſtatoris erga legatarium, nimiùm eſt conſiderabilis pro fauorabili, ac benigna legati interpretatione,vt *apud Carill.deciſ.303.num.5.*, &
7 aduertitur plures *hoc eodem titul.*; Maximè ob dictam rationem,quod euentus, in cuius caſu dictum pinguius legatum ordinatum fuit, erat nimium triſtis,atquè teſtatori odibilis,ab eo veriſimiliter non ſperatus,ſed potiùs abhorritus.

Et nihilominùs,ex præmiſſis dicebam negari non poſſe,quod huiuſmodi volūtas eſſet ambigua, ac interpretationis capax,vt propterea,iuxtà veram,ac receptam diſtinctionem,in ratione dubitan-
8 di ſuperiùs traditam, teſtibus etiam ſingularibus, aliiſquè coniecturis, ac adminiculis deferendum ſit ex allegatis; Et in ſpecie *in dicta Romana annuæ præſtationis 4.Iulij 1663.corā Beuilaqua poſt Zaff. deciſ.*102., in qua nimiùm defertur atteſtationi, etiam extraiudiciali, vnius,per cuius organum teſtatoris voluntas Notario communicata fuit,vt patet ex dicta deciſione, de cuius caſu agitur *ſub tit. de teſtamen. diſc.*46.; Multò magis in hac facti ſpecie, in qua agebatur de vxore, quam ſatis veriſimile eſt de viri voluntate informatam eſſe, eaquè erat etiam cōmunis mater, quàm inueriſimile eſt, vt contra proprium filium id atteſtari vellet; Attenta præſertim modica ſumma, pro qua omninò improbabile videri dixi, vt matrona nimiùm qualificata, in propriæ animæ perniciem, atquè contra ſtimulum materni amoris,minùs veram atteſtationem facere vellet.

Quodquè teſtamenti,ſeù alteriùs vltimæ volūtatis ſcriptor,dictator, cōſultor,
9 explorator, vel relator, ſit optimus eiuſdem volūtatis interpres,firmāt *Pedrocch. conſil.2. num.89. & ſeqq., Rouit. pragm. 2. de Notar. num.20. Mantic. de coniect. lib.3.tit.1. num.33. Simon.de Præt. de interpret. vltim.volunt.lib.1.dub.1.ſolut.8.*, & habetur *ſub tit. de fideicomm. diſc.*115. & in alijs, ac etiam *ſub tit. de teſtamen.* & alibi.

Nimiùm quoquè conferre dicebam vehemens adminiculum ſubſequutæ obſeruantiæ longæuæ ſpatio annorum 12., quæ in omnibus ambiguis eſt optima in-
10 terpres, ac interpretationum Regina ad *textum in d. l. ſi de interpretatione ff. de legib.* cum ibi notatis; Et vltrà generalia nota, in ſpecialibus terminis interpretandi legati veritatem, ac ſubſtantiā ob ſubſequutum eius implementum,quāuis notabile obiectum *Sen. Conſ. Liboniani* obſtaret, firmatur *in Romana legati 28. Iunij 1658. §.fin. coram Celſo inter ſuas deciſ.271.ad textum in l non dubium Cod. de teſtam.*,vbi *Caſtr. num.2.& 3.*,et habetur *ſub tit. de teſtam. diſc.*8.

Licèt enim iſtud motiuum obſeruantiæ non eſſet conſiderabile in ordine ad deducendam illam obſeruantiam obliga-
11 toriam,quam tanquam per ſpeciem nouæ obligationis ponderant *Bart.in dicta l.non dubium n.fin.* & cæteri,& *apud Giouagn.conſ.7.numer.8.lib.2. Magon. deciſ. Florent. 58. num.33.* & alij, cum id originariè geſtum eſſet per tutores, vel curatores,qui non potuerunt præiudicare pupillo, vel minori, qui factus maior,ſequendo errorem ſuorum adminiſtratorum,præter voluntatem id agere potuit; Attamen dixi,id eſſe nimium conſiderabile, in ordine ad deſumendum adminiculum voluntatis teſtatoris, cuius veriſimiliter conſcij præſumuntur tutores, vel curatores,quibus vnici filij educationem, atquè ingentis aſſis adminiſtrationem commiſit,nam etiam *in dicta Romana legati coram Celſo*, confirmata etiam *coram Priolo, & Veroſpio*, de qua *dicta diſc.8. de teſtam.*, ſolutio conſimilis annuæ,ſeù menſtruæ vitalitiæ præſtationis per ſolum ſpatium aliquorum menſium facta fuerat,non per ipſum hæredem,ſed per eius abſentis matrem procuratricē,et tamen id ſatis habitum fuit in conſideratione; Ideoquè omnia prēmiſſa inſimul, ac vnitim combinata,cum regula in ambiguis, & coniecturalibus perpetuò, ac principaliter attendenda,vt ſingula,quæ non proſunt,vnita iuuent,caſus pro meo iudicio ad fauorem legatariarum videbatur planus.

Omniſquè difficultas ceſſare videbatur, quoniam non agebatur de diſpoſi-

tione

tione ad fauorem extraneorum, in qua requiratur probatio ſolemnis, ſed inter liberos,inter quos ſufficit probatio natu-
12 ralis per duos teſtes,vel aliàs ſpecies probationis,ad communiter notata *in l. hac conſultiſſima* §. *ex imperfecto Cod. de teſtam.* cum concordantibus *ſub tit. de teſtam. diſc.*26.,27.,& 75.; Et conſequenter,vbi etiam non ageretur de faciendo interpretationem voluntatis dubiæ,ſed etiam de probatione voluntatis omninò nouæ,ac diſpoſitiuæ,adhùc dicta atteſtatio, iuncta cum præfatis adminiculis ſufficeret, quoniã teſtis non intereſſatus,&
13 qualificatus, qui deponat de facto proprio,iunctis adminiculis eſt ſufficiens ad perfectam probationem *Rot. apud Merlin.deciſ.*604.*nu.*11.*Buratt. & add. deciſ.* 111.*num.*9.*deciſ.*483.*nu.*3.*& deciſ.*775. *num.*5.*cum ſeqq.*

Quamuis autem,ſuppreſſis nominibus, deſuper conſultus fuerim, puto tamen quod caſus eſſet ſuper eo teſtamento, de quo habetur actum *ſub tit.de legit. & detract.diſc.*10.; Incertum eſt autem quid ſequutum ſit, ſed credo quod hæres his acquieuerit.

PERVSINA
CADVCITATIS
PRO
MONASTERIO S. BENEDICTI.

Reſponſum pro veritate.

An, & quando legatarius,ob non implementum conditionum, & onerum adiectorum legato, iſtius caducitatem,ſeù priuationem incurrat; Vel potiùs ad moræ purgationem admittendus veniat.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De deciſionibus agentibus de caducitate.*
3 *Etiamſi caducitatis pœna non ſit adiecta, an ſubintelligatur.*
4 *De purgatione moræ.*
5 *De diſtinctione inter diſpoſitionem modalem, & conditionalem.*
6 *De diuerſis ſpeciebus contrauentionis &c.*

DISC. LVII.

1 CVM teſtator,ſcripto hærede Monaſterio S. Benedicti Cõgregationis Caſſinenſis, aliquorum prædiorum legatum alteri feciſſet, ſub lege, & conditione præſtandi ſingulis annis eidem Monaſterio certã frumenti,& vini quantitatem; Legatarius autem, qui in primis annis adimpleuerat,per aliquos ſubſequentes defeciſſet; Hinc Monaſteriũ, coram Ordinario,ex conſilio Sapientum de partibus,ſuper caducitate à legato,dictorumquè prædiorum vendicatione, iudicium inſtituit, quo pendente, cum Iudex oſtẽderet difficultatẽ habere;Hinc ex parte eiuſdem Monaſterij,communicato Reſpõſo eius defenſoris,in quo probabatur dicta caducitas, meum pro veritate petitũ fuit conſilium, quod fuit,vt iam oblatas decurſas annualitates reciperet,atquè ab vlteriori litis proſequutione abſtineret,cum nõ videretur opus in foro ſubſtentabile,quodq; lis,euidentẽ temporis, ac expenſarum iacturam contineret.

In Reſponſo autem,ſeù Informatione communicata, elaboratè quidem, ac ingenioſè,cum eo tamen ſuperfluo concluſionum, ac allegationum cumulo,qui extra Curiam connaturalis videtur, in effectu deducebantur ea, quæ habentur in
2 tunc de recenti edita *deciſione Neapolitan.hæreditatis* 27. *Ianuarij* 1668. *coram Carpineo* in caſu, de quo agitur *ſub tit. de fideicom. diſc.*154.,et quæ deciſio ad manus obuenta, forſan huic litis excitationi anſam dedit,vt frequens praxis docet, dum in hac facti ſpecie,præceptum ſuper im-

implemento dictorum onerum conceptum quoquè fuerat per verba expreſsè conditionem denotantia ibi, *con condizione però* &c.; Ità cumulando ea, quæ habẽtur etiam *apud Dunozett.deciſ.* 882. & in alijs concordantibus, de quibus in dicta recentiori *deciſione.*

Dicebam igitur, quod vbi etiam dicta deciſio admittenda eſſet tanquam vera in caſu ſuo, cuius contrarium eſt probabilius ex deductis *dicto diſc.* 154. *de fideicommiſſ.*, illaquè ad litteram attendenda eſſet, adhùc tamen (iſtum inæptum ſtylum inſequendo), nõ erat applicabilis ad caſum, cum in illo deciſionis, in caſu contrauentionis expreſsè adiecta eſſet pœna caducitatis, dato etiam ſubſtituto; In præſenti autem nullum ex his legebatur.

Et quamuis admitterem veritatem concluſionis, ſuper qua idem Scribens nimiùm elaboratè prolixiùs inſtabat, vt etiam teſtatore pœnam caducitatis expreſsè non adijciente, adhùc tamen præcluſum non ſit Iudicis officium in hac
3 parte ſupplere hanc partem omiſſam veriſimiliter à teſtatore volitam, ex auctoritatibus, de quibus ſuper iſta concluſione habetur *eodem tit. de fideicom.diſc.*7., ac in deciſionibus in ea cauſa editis; Attamen aduertebam, quod æquiuocum clarum erat in applicatione, quoniam ex deductis *eodem diſc.* 7., id rectè procedit, quando præuia Iudicis monitione, ſubſequatur talis contumacia, ſeù proteruia, quæ malitiam redoleat, ac ſpretum poſitiuum voluntatis teſtatoris, adeoùt reſultet ingratitudo, quæ legatarium, ſeù aliàs ex diuerſo titulo obtinentem reddat hoc beneficio indignum, quod in præſenti dici non poterat, dum legatarius initio iudicij, illicò totum obtulit, atquè ad moræ purgationem admitti petijt.

Si etenim iuxtà ea, quæ pluries habẽtur in ſua materia *ſub tit. de emphyt.*, etiam in materia emphyteotica, in qua
4 ſtrictius proceditur, vtpotè in contractibus, præſertim verò vbi ageretur de primo inueſtito, in quo propriæ obligationis conuentionalis, ac præſtitæ fidei violatio ità accederet, adhùc ex recepta æquitate canonica, quinimò iuxtà vnam opinionem, etiam ex intentione iuris ciuilis admittitur purgatio moræ; Multo magis in vltimis voluntatibus, in quibus abſquè dubio longè benigniùs proceditur.

Ad diſtinctionem autem ex *dicta deciſione Neapolitana* deſumptam, in qua, idem Scribens nimiùm, ac principaliter inſiſtebat, quod ſcilicèt ea, quæ habentur de dolo, vel malitia deſiderandis ad
5 effectum caducitatis, procedant vbi agatur de diſpoſitione modali, quæ pœnam formalem importet, non autem vbi ea concepta ſit per viam conditionis, vt in hac facti ſpecie verba denotabant; Reſpondebam eadem, quæ latiùs deducta habentur *dicto diſc.* 154. *de fideicom.*, ac etiam *in Foroliuien. donationis ſub tit. de donat.* in ſupplemento, & *ſub tit. de teſtamen. diſc.* 73., ac etiam *ſub tit. de matrim.* & alibi, quod in hoc propoſito, immorandum non eſt in littera, ſiuè in ſenſu, vel ſignificatione grammaticali verborum, ſed in ſubſtantia veritatis, an ſcilicèt implementum conditionis, vel oneris præcedere debeat emolumenti aſſequutioni, adeoùt (quemadmodum noſtri dicere ſolent) illud adiectum ſit à parte anteà, vndè propterea non implementum ſe opponat principio acquiſitionis, nullumquè cauſet legatario, vel alteri, cui illud iniunctum eſt, damnum, vel præiudicium in bonis proprijs, vel iure quæſito, ſed ſolùm impediat ius quærendum; Vel è conuerſo implementum ſit ſucceſſiuum, atquè ſupponat præcedẽtem emolumenti acquiſitionem, vtpotè ex eius fructibus cum tractu ſucceſſiuo faciendum, ideoquè dicitur adiectum à parte poſteà, cum tunc importet pœnam formalem priuationis; Primò etenim caſu diſpoſitio dicitur conditionalis, quãuis verba in ſenſu litterali, ſeù grammaticali modum ſignificarent; In altero autem dicitur modalis, quamuis verba in eodem ſenſu litterali, ſeù grammaticali importarent conditionem, quoniã in hac materia, ſubſtantia veritatis, ſeù diſpoſitionis natura, non autem verborũ formalitas attendi debet, vt locis citatis aduertitur.

Ideoquè, cum in hac facti ſpecie ageretur de implemento à parte poſtea, cum tractu ſucceſſiuo præſupponente etiam perneceſsè exequutionem diſpoſitionis, & acquiſitionem bonorum, ex cuius fructibus illud faciendum erat, ità ſine dubio

bio

bio in ſecunda diſtinctionis parte verſabamur; Potiſſimè verò, dum nequè pœna adiecta erat ab homine, ſed ex officio Iudicis illam ſupplere oportebat ex intentione legis, quo caſu ſtrictiùs proceditur.

Ponderabã quoquè, quod in hoc propoſito, notabilis differentia conſtituenda ſit inter illam ſpeciem contrauentionis,
6 quæ de ſui natura quemdam ſpretum teſtatoris, vel benefactoris redoleat, puta deferendo eius nomen, ac inſignia, vel ſimilem actum faciendo ex ponderatis *dicto diſc.7. de fideicomm.*; Et huiuſmodi contrauentionem reſultantem à non ſolutione alicuius præſtationis, quæ negligentiæ, vel inopiæ, ſeù incommoditati referri valeat, ideoquè pariter erroneum eſt in hac materia, cum generalitatibus procedere, cum deciſio pendeat à facti qualitate, & circumſtantijs ſpretum poſitiuum redolentibus, necnè; Iſteque videtur modus decidendi huiuſmodi quæſtiones.

SENEN.

LEGATI

PRO

CATHERINA.

Reſponſum pro veritate.

An legatum, vel alia diſpoſitio facta ad fauorem puellæ adhùc non nubilis prò quando erit in certa ætate, ac nubet, debeatur, ſi ante illam ætatem nubat, vel potiùs caducitas intret; Et de interpretatione legati, ſeù diſpoſitionis, vt vxor teſtatoris tractari debeat eo modo quo ipſo viuente tractabatur.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*

2 *Puella ſi nubat ante ætatem à teſtatore præfinitam, an adhùc legatum conſequatur, vel intret caducitas.*

3 *Aſſequitur, ſed actio non eſt exercibilis, niſi poſt ſuperuentam ætatem.*

4 *Quãdo dictum tempus adiectum dicatur prò præciſa conditione, vel potiùs prò dilatione, & executione, & num. 9.*

5 *Contrauentio an operetur caducitatem ſi iſta adiecta non fuerit.*

6 *Cõditiones reſpicientes matrimonij libertatem, an vitient, vel vitientur remiſſiuè, & num. 11.*

7 *In his quæ per legem reprobata ſunt, vel intret dubitatio reprobationis, non eſt præſumenda voluntas.*

8 *Quod ſub generica renunciatione, vel obligatione non veniant prohibita.*

9 *De eodem de quo ſupra num. 4.*

10 *In caſu caducitatis an intret reſtitutio in integrum remiſſiuè.*

11 *De eadem concluſione de qua ſupra num. 6.*

12 *Heres grauatus dicitur interim verus dominus.*

13 *De interpretatione diſpoſitionis, vt vxor tractari debeat prout ipſo teſtatore viuente tractabatur.*

14 *De conſuetudine* Bulgari.

DISC. LVIII

1 CArolus iure legati Lucretiæ vxori reliquit vſumfructũ hæreditatis, donec Catherina neptis ex fratre inferius inſtituta, ætatẽ 15. annorũ compleret, ac nuberet, iſtoquè caſu facto, eidem vxori reliquit ad vitam vſumfructũ particularem quorumdam bonorum, generaliter mandando, vt eſſet domina, ac tractari deberet eo modo quo, ipſo teſtatore viuente, tractabatur; Poſt plura verò alia legata, deueniendo ad hæredis inſtitutionem, hæredem inſtituit eamdem Lucretiam cum onere reſtituendi hæreditatem Catherinæ poſtquam dictam ætatem compleuerit, ac nupſerit, eam ex nunc pro tunc hæredem inſtituẽdo; Cum

autem

autem dicta Catherina eſſet in ætate annorum 12.,atq; nubere intenderet; Hinc de pluribus ex eius parte prò veritate conſultus fui; Præſertim verò (quatenùs ad hanc materiam pertinet) an eius nuptijs etiam ante dictã ætatem ſequutis, reſtitutio ei debita eſſet, atquè ceſſare deberet dictum legatum vſusfructus vniuerſalis ad fauorem Lucretiæ; Ac etiam quomodo intelligendum eſſet dictum aliud legatum, ſeù præceptum, quod eadem teſtatoris vxor, eſſet domina,ac tractari deberet ſicut in eius vita tractabatur.

Ad primum reſpondi,quod duplex inſpectio cadebat; Primò nempè, an ob
2 contrauentionem præcepti teſtatoris nubendo ante ætàtem ab eo præfinitam, intraret caducitas, adeoùt etiam ætate adueniente, diſpoſitio ad eius fauorem effectum ſortiri non deberet; Et ſecundò, quatenus dictæ caducitati locus non eſſet, an ob ſequutas nuptias etiam antè ætatẽ ceſſare deberet legatum vſusfructus fauore vxoris.

Super vtroquè puncto, mihi ſequi viſum eſt deciſionem Sac. Conſ.Neap.relatam,ac exornatã per *Merlin. lib.2.contr.* 45.,vbi in ſpecie de conſimili diſpoſitione ad fauorem puellæ ex teſtatoris volũtate nubendæ poſt completam ætatem 16. annorum, vt ſcilicèt,per nuptias ante ætatem ſequutas,diſpoſitio non ceſſaret, non tamen pro ea exercibilis eſſet actio
3 contra hæredem,niſi poſt ſuperuentam ætatem, & non antea.

Quatenus enim pertinet ad punctum caducitatis, abſquè neceſſitate aſſumendi quæſtionem poteſtatis, de qua infra, ceſſare videbatur difficultas, ex ceſſante vo-
4 luntate,quoniam ex contextu teſtamenti conſtabat quod teſtator id preciſè nõ demandauerat,nequè adiecerat pro præciſa,& ſuſpenſiua conditione adimente aliàs cõſenſũ ab actu, adeoùt eius purificatio diſpoſitionem perficeret,ſiuè quod adeò præciſè eſſet præceptiua voluntas,
5 vt contrauentio per ſpeciem ingratitudinis indignum redderet legatarium,vel alium, cuius fauore ſub ea lege diſpoſitũ ſit,et quò caſu pœna caducitatis licèt expreſsè non adiecta per legem ſubintelligenda venit, ſiuè per Iudicem ex officio ſuppleri poteſt,iuxtà ea,quæ in hoc propoſito contrauentionis præcepto teſtatoris habentur *ſub tit. de fideic.* pluries præſertim *diſc.7. & hoc tit. diſc.29. & 57.*

Potiſſimè verò quoniam in hac materia,vt patet ex plenè deductis *ſub tit. de teſtam.diſc.73.*, vbi habetur,an & quãdo huiuſmodi cõditiones cõcernẽtes matri-
6 monium,obligent,vel potiùs vitientur, ac pro non ſcriptis habendæ ſint, et de quo etiam habetur *in Auenionen. ſub tit. de matrim. in Miſcellaneo Eccleſiaſtico*; Negari nõ poteſt quin id ſub quæſtione
7 ſit,et conſequenter in his, quæ clarè per legem reprobata ſunt, vel ſaltèm eſt dubium, an ſub reprobatione cadant,præſumenda,vel ſubintelligenda non eſt voluntas, quoties illa expreſſa non ſit; Ad inſtar eorum quæ habentur *ſub tit.de credit.diſc.13. & 151.*, *& ſub tit.de renunc.*
8 *diſc.4. & ſeq.*, vt ſub generica renunciatione,vel obligatione nõ veniant prohibita,ſeù ea, in quibus probabilis ſuſpicio cadere valeat,quod prohibita,ſeù per legem reprobata ſint.

Ac etiam quia contextus diſpoſitionis, quamuis aliquo groſſolano, ac rudi modo conceptæ,& qualitas perſonarum,cla-
9 rè probabant, vt pro ſola dilatione, ſeù executione diſpoſitionis,ità teſtator præſuppoſitiuè, ſeù conſultiuè dictam ætatẽ ſtatuiſſet,vtpotè cõgruam; Et conſequẽter, quod id non percuteret ſubſtantiam diſpoſitionis per viã præciſæ conditionis, cuius defectus volũtatem ceſſare faceret, ſed potiùs dilationem, ſeù executionem cõtineret vtpotè in tẽpore cõgruo,iuxtà caſum præciſum, de quo *in dicta controu. 45. Merlini*, ideoq; hic punctus videbatur planus; Nequè intrabant ea,quæ habentur plenè deducta *per Rotam in Venuſina legati coram Coccino deciſ.*493 *par.4. rec. tom.2.* cum alijs de quibus *dicto diſc. 73. de teſtam.*,dum in eo caſu aderat expreſſa pœna,vel prouiſio in caſu contrauentionis, quod in hac diſpoſitione non legebatur, ideoquè non oportebat exa-
10 minare punctum, de quo ibi, & *in dicta Auenionen. ſub tit. de matrim.*,an ſcilicèt in omnem euentum,ſtante tenera ætate, euitari poſſet incurſus caducitatis, vel pœnæ ex beneficio reſtitutionis in integrum, ex ibi deductis, dum ità ceſſabat quæſtionis occaſio in radice.

Hinc proindè diſputandi ratio potiùs cadere videbatur ſuper ſecundo puncto, an ſcilicèt ſtante matrimonio ante dictã

æta-

ætatẽ ſequuto, deberetur diſpoſitio,atq; ceſſaret legatum ad fauorem vxoris.

Et in hoc,ad fauorem Catherinæ contra Lucretiam pro huiuſmodi conditio-
11 nis,ſeù dilationis reiectione reſpondendum videretur, ex plenè cumulatis per *Altograd. conſ.77. lib.2.* ſuper iuris concluſione,vt omnia quæ viduitatem inducunt, ſeù matrimonij libertati aduerſantur,prò non ſcriptis habenda ſint,rectèq; ſperni valeant,cum alijs in hoc propoſito relatis *eodem diſc.73 de teſtam.*

Verùm his, ac ſimilibus non obſtantibus, contrarium iuxtà dictam reſolutionem S.Conſ.,mihi probabilius viſum eſt, Tum quia cõcluſio prædicta in ſuis caſibus vera,rectè procedit,quando perpetuã percutiat viduitatem,ſeù indiſcretam dilationem, quæ aliqua ratione, ſeù iuſto motiuo veſtita non ſit; Secùs autem vbi prudens, ac rationabilis diſpoſitio ſit, vt in præſenti eſſe videbatur,dum ætas præfinita nimiùm diſcreta erat,magiſquè cõgrua,eo quia puella in magis tenera ætatẽ ſeductionibus ſubiecta, faciliùs eſt, vt matrimoniũ parùm dignũ contrahat, vt *eodem diſc.73. de teſtam.* aduertitur.

Tùm clariùs, quia non agebatur de diſpoſitione directa in ipſam puellam, adeoùt in ea radicata dici poſſet,eiq; ius quæſitum, ſed de ſubſtitutione facta ad eius fauorem, quando qualitates à teſtatore deſideratas obtinuerit,et conſequẽter non agebatur de aliqua priuatione iuris quæſiti,quæ pœnæ ſpeciem redoleret, ſed potiùs de qualitate neceſſaria ad aſſequendum, ſeù de conditione,ſub qua hæres grauatus eſt reſtituere, & antecuius purificationem rectè dicere poteſt, quod caſus ſui grauaminis non euenerit, iuxtà magiſtralẽ diſtinctionem deductã ex celebri *conſ. 16. Oldrad.*, quæ magis communiter recepta eſt ex deductis *dicto diſc.73. de teſtam.*, ac etiam *diſc.44. ſub tit.de fideicom.*,vbi in ſpecie agitur de caſu,de quo *per Altogr.dicto conſ.77. lib.2.*, eiuſq; opinio reijcitur, cum re vera probabile non habeat fundamentum,ſed potiùs ſit doctrina venalis, vt frequentiùs eſt illa Cõſulentium ad requirentis opportunitatem.

Et ſic aduertebam, quod nõ intrabant termini ceſſationis legati primo loco facti de vſufructu, quoniam præcedens legatùm, inutile potiùs remanebat,ob ſubſequutum titulum hæredis incompatibilem cum illo legatarij, et conſequenter
12 quod hæres, (qui licèt fideicõmiſſo grauatus interim verus dominus dicitur,ex pluries deductis *ſub tit.de fideicom.*), iure proprij dominij continuaret, tanquã per non factum caſum, vel non purificatam conditionem.

Quouerò ad aliud quæſitum, ſuper interpretatione alterius legati facti ad fa-
13 uorem vxoris poſtquã purificatio cõditionis ſequuta erit, ſuper eius tractamẽtis; Reſpondi quod hæc diſpoſitio in iſta parte contineret potiùs ad fauorem vxoris quamdam dominicalem præeminentiam in domo, iuxtà illam ſpeciem de qua *ſub tit.de ſeruit.* ad materiam vſuſfructus, agendo de cõſuetudine *Bulgari*,
14 quando vxor relinquatur *donna, e madonna*, & *vſufruttuaria*, vt non per hoc id importet aliud niſi alimenta, non tamen, eo modo quo pauperi alimentario ex beneuolentia, ſeù charitate præſtanda ſunt, ſed cum dicta præeminentia dominicali, eo modo quo vxor in domo viri viuere ſolet; Quaſi quod hæc puella hæres inſtituta, quæ per teſtatorem, ipſamquè mulierem, ex fratre neptis, tanquam filia educata erat, ità etiam poſt nuptias, in eadem reuerentia erga matrem continuare deberet, nõ autem, vt congrua prouiſio, quam teſtator eidẽ vxori reliquerat cum vſufructu particulari aliquorum bonorum, deſeruire deberet ad meram locupletationem, & cumulum, cum id improbabile videretur, atq; voluntati teſtatoris veriſimiliter cõtrarium,quod .ſ. neptem hæredem,quam tãquam filiã tractauerat, ſpoliare voluerit, vt ditaret hæredes extraneos vxoris ſibi ignotos; Atquè cum his ponderationibus,ſpectata ſubſtantia veriſimilis voluntatis defuncti, legata ambigua interpretanda ſunt, non autem cum verborũ formalitatibus, aut cum regulis, ſeù propoſitionibus generalibus.

DISCVRSVS GENERALIS

An, & quando legatum dicatur purum, vel conditionale, vbi præſertim agatur de legato dotis; Et de effectibus exindè reſultantibus.

SVMMARIVM.

1 *Occaſio edendi diſcurſum.*

2 *Agitur in præſenti principaliter de dote conſtituta per vltimam voluntatem, an ſit pura, vel conditionalis.*

3 *Diſpoſitio de dote ſuccedēte loco legitimæ, eſt pura, ſed quæſtio eſt, an conditionis reiectio proueniat ex potentia legis, vel ex præſumpta voluntate diſponentis.*

4 *Effectus ex dicta quæſtione reſultantes, præſertim quod vbi eſt pura ex voluntate diſponentis, eſt talis in totum etiam in eo, quod excedit legitimam, ſed vbi eſt ex potentia legis, eſt pura in ſola quantitate legitimæ.*

5 *Diſpoſitio de dote non ſuccedente loco legitimæ eſt regulariter conditionalis.*

6 *Fallit accedentibus coniecturis contrariam diſponentis voluntatem ſuadentibus.*

7 *Agitur de vna ex coniecturis, vbi dotis verbum, ſeù temporis dilatio, non ſubſtantiæ, ſed executioni eſt adiectum, & concluditur veriùs eſſe, hanc diſtinctionem nō eſſe attendendam in vltimis voluntatibus, ſecùs in contractibus; Et quid vbi tempus eſt certum.*

8 *Quando tempus dicatur adiectum ſubſtantiæ diſpoſitionis, vel potiùs executioni.*

9 *Alia dari ſolet coniectura, quæ deducitur ex contextu ſermonis, nùm ſcilicèt nuptiæ poſitæ ſint conditionaliter, vel modaliter, quod reprobatur, & traditur regula generalis, quomodo in his coniecturis Iudex debeat ſe gerere.*

10 *Obſeruantia ſubſequens eſt vna de coniecturis, quod declaratur procedere in caſu dubio, non in claris, in quibus obſeruantia non dicitur interpretatiua, ſed deſtructiua, vel diſpoſitiua.*

11 *Quid vbi pendente tempore, vel implemento matrimonij, diſponens relinquit alimenta, vel interuſurium dotis non ſolutæ, an ex hoc reſultet coniectura puritatis.*

12 *Ius congrui, ſeù retractus, an intret in conceſſione ſub annuo cenſu, vel præſtatione ab initio ex pacto redimibili.*

13 *De alijs coniecturis, ex quibus conditio reijcitur, & puritas inducitur remiſſiuè.*

14 *Quid vbi mandetur, vt legatum ſtatim præſtari debeat.*

15 *De effectibus exindè reſultantibus.*

DISC. LIX.

1 VLtrà ea, quæ ad hanc materiam legati conditionalis habentur in caſibus particularibus ſupra præſertim *diſc.* 3.; Cum circa ea legata, quæ puellis pro earum dote fiant, iſta conditionalis diſpoſitionis inſpectio frequentius cadere ſoleat; Hinc proindè, in eo otio, cuius mentio habetur *ſub tit. de dote diſc.* 142.

2 in principio, in hac materia legati dotiū, quando ſcilicèt dicatur conditionale, vel vbi in verbis eſſet tale; Idcircò ſequētia adnotaui, quæ legata tantùm, vel alias vltimas voluntates percutiunt.

Diſtinguendo igitur inter legatum illius dotis, quæ legitimæ loco ſuccedat, quia nempè factum ſit ab eo, qui ad legitimam ergà legatariam tenebatur; Et alterum factum ab extraneo, vel ab eo, in quo hæc ratio non intret.

Primo caſu, in quo dos ſuccedat loco legitimæ; Certum eſt, vt legatum non ſit conditionale, quoniam legitima, neque onus, neque conditionem admittit; Solumq; intrat dubitatio, an id proueniat

3 ex ſola potentia legis, vel potiùs ex præſumpta mente diſponentis; Atquè vera reſolutio eſt, quod; Aut diſpoſitio continet expreſſam conditionem futuri matrimonij, et tunc, quia in claris ceſſant præſumptiones, & coniecturæ, idcircò totum tribuendum eſt priuile-

uilegio legitimæ, ac legis diſpoſitioni; Aut verò diſpoſitio non continet claram conditionem, et tunc cenſenda eſt pura, non ex priuilegio legitimæ, ſed ex præſumpta mente diſponentis, vt grauamen, quod non poterat, noluerit adijcere, ſed relinquere prout ex iuris neceſſitate tenebatur, iuxtà ſententiam *Bart. in l. Titio centum* §. *Titio genero de condit. & demonſtr.* magis communiter admiſſam ex deductis *per Mantic. de tacit. dicto lib.* 11. *tit.* 22. *nu.* 35., *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.* 6. *gloſ.* 3. *par.* 1. *num.* 5. *Menoch. conſ.* 251. *num.* 33. *& ſeqq.*, *& lib.* 4. *præſumpt.* 146., latè *Giouagnon. conſ.* 41. *&* 42. *lib.* 1. cum alijs inferius allegandis.

Nimiùm autem expedit, an diſpoſitio ſit pura ex præſumpta voluntate diſponentis, vel ex defectu poteſtatis, quoniam primo modo ea dicitur pura in totum,
4 etiam quoad exceſſum legitimæ, iuxta ſententiam *Bart.* vbi ſupra, quæ ſic intellecta, eſt vera, quoniam voluntas, tanquã indiuidua, tota venit pariformiter terminanda; Secundo verò modo, non niſi vſquè ad quantitatem legitimæ, intra cuius limites diſponentis poteſtas eſt reformanda, atquè iuxtà hunc ſenſum ſunt capiendi illi, qui reprobant prædictam theoricam *Bartoli*, & in his terminis loquuntur *Gabr. conſ.* 116. *lib.* 1. & alij deducti *ſub tit. de dote diſcur.* 90. *&* 91. *&* 155., vbi de hac poteſtate reſpectu pacti reuerſiui, aliorumquè onerum dotationi adiectorum; Aliaquè conſideratur differentia inter puritatem orientem ex præſumpta voluntate, vel ex defectu poteſtatis, ad effectum tranſmiſſionis, vt infra ſuo loco.

In ijs verò caſibus, in quibus dos, vel ab extraneo, vel etiam à parente relicta, non ſuccedat loco legitimæ, tunc conſtituenda eſt regula, vt diſpoſitio, quam-
5 uis in cauſam dotis ſimplicitèr, abſque alia conditione ordinata, cenſeatur conditionalis; Cum enim dos non detur ſine matrimonio, hinc proindè, qui ſupponit conſequens, ſupponere cenſetur neceſſarium antecedens, ex eiuſdem *Bartoli* ſententia *in dicto* §. *Titio genero*, quã (reprobata diſtinctione *gloſſe*) cæteri communiter ſequuntur, vt conſtat *apud Mantic. dicto tit.* 22. *ex num.* 7., *Fontanell. & Menoch.* vbi ſupra, *Giouagnon. ibidem*, *Rota* tam in deciſionibus apud eumdem *Giouagnonum* impreſſis, quàm *coram Greg. deciſ.* 346., *in Romana fideicommiſſi de Cartulis* 20. *nouembris* 1647. *coram Verojpio, Bononien. legati* 28. *Iunij* 1652. *coram eodē, Romana domus* 3. *Iunij* 1658. *corã Beuilaqua*, quarũ deciſionum aliquæ ſunt impreſſæ *deciſ.* 123. *par.* 10. 291. *par.* 11., & in alijs pluries, quoniam eſt concluſio vera.

Regula hæc in abſtracto, controuerſiam amplius in foro non admittit; Et è conuerſo, indubitata eſt limitatio, quo-
6 ties conſtet de contraria voluntate, quæ totum in hac materia facit, ac regulat, cum indubitanter valeat quis diſpoſitionem, quæ de ſui natura ſit conditionalis, facere puram, & è contra *Mantic. dicto lib.* 11. *tit.* 23. *num.* 1., plenè *Cyriac.* alios cumulans *controuerſ.* 72. *num.* 18.; Hinc proindè iſta dicitur quæſtio potiùs facti, quàm iuris, dum tota difficultas reſidet circa coniecturas, ex quibus, à regula recedendo, intret pro puritate limitatio; Circa quam aduertendum eſt ad æquiuoca plurium Doctorum, qui caſum dotis ſuccedentis in locum legitimæ ab alio non diſtinguentes, eam benignam interprætationem, quæ pro conditionis excluſione primo caſu etiam quoad exceſſum facilè ſumitur, huic ſecundo quoquè tribuunt, ſed malè.

Primam coniecturam deſumunt nonnulli Scribentes ex eo, quod verbum dotis, non ſubſtantiæ diſpoſitionis, ſed exe-
7 quutioni adiectum ſit, quaſi quod tùnc diſpoſitio à principio pura, & perfecta, in ſola exequutione dilata ſit, ità *Bald. conſ.* 286. *num.* 4. *vol.* 3., *Crauett. conſ.* 101., *Viuius dec.* 484. *num.* 6 *lib.* 3., *Cyriac.* alios deducens *controuerſ.* 72. *num.* 42.

Aliqui verò eam temperant, quoties huiuſmodi verbum, exequutioni adiectum eſt purè, vel ſub modo, ſecùs autem ſi conditionaliter, quoniàm dies incertus, cum verbis conditionaliter prolatis, importat conditionem, quamuis conditio reſpiciat exequutionem, vt *ex Bald. in l. ambiguitatem nu.* 4. *C. de vſufr.*, *Ruin. conſ.* 65. *num.* 14. *vol.* 2., *Gratian.* (licèt ad aliud propoſitum) *deciſ.* 153. *nu.* 21., *& diſcept.* 136. *num.* 29. *& ſeqq.*, vbi regiſtrata eſt deciſio Rotæ *in Maceraten. legati coram Coccino*.

Veriùs tamen eſt, vt hæc limitatio indiſtinctè non ſit vera, quoniam cum

conditio matrimonij, ſub verbo dotis, tacitè ſubintellecta ſit, hinc proindè ſequitur, vt dies omninò incerta in vltimis voluntatibus quomodocumquè adijciatur, ſiuè ſubſtantiæ, ſiuè executioni, ſemper faciat conditionem.

Contraria verò procedunt, vel in contractibus, in quibus conditio adiecta executioni, non facit diſpoſitionem conditionalem iuxtà *deciſ.Gregorij* 117.; Vel vbi diſpoſitio conferatur in tempus certum, atque omninò futurum, vt *ex gloſ. in l.Seius Saturninus ff.ad Trebell.* firmant *Angel. & Alex. ibidem*, alijque congeſti *per Mantic. de coniect. lib.*11.*tit.*18.*num.*20.*& ſeqq., & tit.*23.*num.*7.*, Gabriel.conſ.*150.*num.*3.*& ſeq.lib.*2.*, Laderch.conſ.*60.*nu.*7.*, Morot.conſ.*3.*, Giouagnon.dicto conſ.*40.*num.*3.*, Noal de tranſmiſſ. caſu* 17.*nu.*54.*& ſeqq., Merlin.de legitim.lib.*3.*tit.*1.*quæſt.*8.*num.*61.*& ſeqq., Fontanella* (qui tamen effuſo ſermone diſcurrendo, neſcitur quid concludat) *dicta clauſ.*6 *gloſ.*3.*par.*2.*ex num.*1.*&* 19.; Et hanc ſequuta eſt *Rota apud Gregor.dicta deciſ.*346.*, & in dicta Bononien.legati coram Veroſpio deciſ.*291.*par.*11.*rec.*, vbi expreſſim habetur, quod auctoritates in contrarium facientes, vel loquuntur contrà communem, vel procedunt in dote ſuccedente loco legitimę, atq; latè caſus diſtinguẽdo, benè in conditione, vel die omninò incerto, an & quando *Caſtill.lib.*4.*controu.cap.*56.*num.*71. & conferunt plenè in ſimili deducta *per Capyc.Latr. deciſ.*107.; Et quidem nullatenus rationi congruit, vt ea verba, quæ tam ex legis diſpoſitione, quàm ex naturali intellectu, de ſui natura conditionem important, debeant ex inaduertentia Notarij, vel teſtatoris, in eis, vno aut altero modo concipiendis, totam diſpoſitionis naturam immutare.

Ideoque coniectura, ſeu limitatio, ſolùm procedit, vbi agatur de tempore omninò extituro, putà nubilis ætatis; Tunc enim admittenda videtur prædicta diſtinctio, ſi verba percutiant ſubſtantiam, vel executionem; Dummodò tamen non adſint verba importantia conditionem, nam tunc, etiamſi ad certam diem præſtatio collata ſit, non deſinit diſpoſitio eſſe conditionalis, vt *ex Dec.conſ.*2.*num.*5.*& Bero.conſ.*160.*num.*8 *lib.*3. in puncto legati dotis ſub conditione nuptiarum præſtandi, cùm puella fuerit in ætate 17. annorum *Rota in dicta deciſ.*291.*par.* 11.; Continet enim diſpoſitio duo impedimenta, vnum conditionis, & alterum temporis, ideoque remoto vno, remanet alterum.

Et licèt aliqui credant, vt coniectura procedat, ſaltem in diſpoſitione paterna ad fauorem filiæ; Attamen id non eſt ità ſimpliciter admittendum, quoniam, Aut dos ſuccedit loco legitimæ, & tunc non eſt agendum de limitatione, dum deficit regula principalis; Aut non ſuccedit, & tunc nulla differentia dignoſcitur inter patrem & extraneum.

Beuè verum, quod magis in paterna, quàm in extraneorum diſpoſitione, coniecturis locus præſtatur, non quidem ad effectum inducendi prædictæ regulæ limitationem, ſed ad effectum inducendi agnitionem filiæ in ſuam, atque deducendi voluntatem ſubrogandi dotem loco legitimæ, vt aduertitur *ſub tit.de ſucceſſ* præſertim *diſc.*4.*& ſeq.*

Quando autem tempus dicatur adiectum ſubſtantiæ, vel executioni, tradunt *Noal., Mantic.* & alij vbi ſuprà, & *Rota in dicta dec.*291.*par.*11.*num.*10.; Aut enim,
8 tam legatum, quàm præſtatio reguntur ab vno verbo, & ſub vnica oratione, & tunc dicatur eſſe circà ſubſtantiam; Si verò vnaquæque oratio ſit perfecta, Vel fortiùs ſi præcedente pura diſpoſitione in vna parte, in alia adijciatur tempus, & tunc dicitur eſſe circà exequutionem, quod etiam benè expendit *Merlin.lib.*2.*controuer.*45.

Altera tradi ſolet coniectura, quæ reſultet ex contextu ſermonis, quia nempè nuptiæ ſint poſitæ conditionaliter, vel
9 modaliter, & cauſatiuè, vt conſtat ex deductis (licèt indigeſtè) *per Noal. dicto caſu* 17.*ex num.*38.*ad* 56.*, & Fontanell.dicta gloſ.*3.*par.*2.*num.*45.*& ſeqq.*

Verũ mihi ex ſolo modo concipiendi verba, non concurrentibus alijs coniecturis, vel præſũptionibus, nũquã in iſta, omnique alia materia placuit, vt ob formalitatem verborum immutari debeat regularis natura diſpoſitionis, quoniam ſatis notum eſt, quod Notarij, vel ipſimet teſtatores ad ſolam rei ſubſtantiam reflectendo, vel ignorant, vel non aduertunt ad hanc differentiam verborum cõditionalium, ac modalium; Idque etiam magnis Iuriſconſultis ex improuiſo teſta-

menta

menta dictantibus, plures eueniſſe ſcio in praxi; Ideoque vt nimiùm frequenter aduertere conſueui; Tam in iſta,quàm in alia quacumque materia coniecturali vltimarum voluntatum, ſemper legis intentioni, ac diſponentium voluntati, ſeu rationi aduerſantem cenſui hunc iudaicum ſtylum, inſiſtendi ſuper verborum cortice, ac ſubtili grammaticali intelligẽtia; Sunt etenim iſtæ ſubtilitates Conſulentium non attendendæ per Iudices prudentes, quorum munus præcipuum eſſe debet (induẽdo perſonam defuncti) ex particularibus facti circumſtantijs,indagare ſubſtantiam diſpoſitionis,ac veriſimilem illius voluntatem; Ideoq; iſtam, ac alias coniecturas cumulatas *per Noal., Fontanellam, Manticam, Merlinum*, & alios allegatos,ſumere,ſiue attendere debent,tanquam adminicula ſe ad inuicem coadiuuantia,attenta præſertim quantitate legata, & perſonarum qualitate, ad effectum videndi,an teſtator ſenſerit de expenſis præparatorijs ad nuptias, vel de ipſa dote iuxtà diſtinctionem *Caſtren. in dicto §.Titio genero*,cui adhæret *Mantica dicto lib.11.tit.21.num.5.& ſeqq.*

Inter alias verò coniecturas,ea nimiùm ponderari ſolet, quæ ab obſeruantia deducatur,quia nempè hæredes, antè con-
10 ditionis aduẽtum,dotem ſoluerint,quaſi defuncti voluntatem ità interpretaſſe videantur *Crauett.conſ.101.num.3.& 4., Noal.dicto caſu 17.num.36., Viuius deciſ. 484.num.7.,Caſanatt.conſ.35.nu.22.Fontanell.*vbi ſuprà *num.*20.

Id autem recipiendum videtur,vbi ex alijs coniecturis,vel facti circumſtantijs, res eſſet probabiliter dubia; Tunc enim intrat recepta & tuta concluſio, quod obſeruantia eſt optima interpres, & interpretationum regina; Sed niſi aliud concurrat,id de nihilo ſeruit;Cum enim regula clara ſit pro cõditionalitate, hinc proindè ſola credulitas, vel obſeruantia hæredis, non diceretur interpretatiua rei dubiæ,ſed potiùs diſpoſitiua, ac deſtructiua regulæ claræ,vt benè in puncto *Rota in dicta deciſ.291.par.11.rec.*

Et generaliter, vt ſola obſeruantia cauſata ex credulitate facientis in caſu claro non operetur *Rota deciſ. 329. & 351.par.6.recent., in Auenionen.fideicommiſſi 26.Iunij 1647.coram eodem Veroſpio dec.98.par.10.,in Auenionen.Saluiani 10. Februarij 1651.coram Bichio* inter ſuas *deciſ.*449.in quibus concordantes.

Alia quoque ponderari ſolet coniectura,ſi diſponens mandauerit,vt interim
11 puellæ alimenta, vel annuus redditus præſtari debeat,quaſi quod tunc,ex legato à principio puro, & dilato ad ſoluendum,pro dilatione interuſurium præſtari voluerit,vt obſeruant *Ancharan. conſ. 323.,Mantic.dicto tit.23.num.33.,Cyriac. dicta controu.72.num.34., Giouagnon.dicto conſ.41.num.40.& conſ.42. num.20., Merlin.de legitim.dicto lib.3.tit.1.quaſt. 8.num.66.& ſeqq.*

Verùm diſtinguendum videtur, quod Aut iſta coniectura attendenda eſt reſpectu paternæ diſpoſitionis,ad effectum deſumendi voluntatem ſubrogandi dotem loco legitimæ, in quibus terminis loquuntur allegati; Aut reſpectu diſpoſitionis extranei, vel etiam patris, ſecluſo effectu prædicto,& tùnc niſi aliæ concurrant coniecturæ, ea ſola, & de per ſe nullius, vel leuiſſimi ponderis videtur; Probabile ſiquidem,ac humanæ rationi congruũ eſt,vt ex eadẽ charitate, cũ qua diſponens puellæ in nubili ætate de dote prouidere voluit, prouidere quoque voluerit in tempore preambulo de alimentis, vel pro ipſis de annuo redditu; Semper enim vera erit ſolida ratio, in qua principalis regula fundatur, quod ſcilicet finis à diſponente habitus,iam terminatus fuerit cum perſona,quã prouidere voluit, non autem eiuſdem hæredem, quem teſtator non curauit,nec dilexit; Ideoque meritò hanc alimentorum coniecturam in extraneo,parui fecit *Rota in dicta deciſ.291.par.11.rec.*

Benè verum,quod ſi annua præſtatio, non ſub nomine alimentorum,ac ſubuentionis,ſed ſub nomine interuſuriorum relicta ſit, ad rationem tot pro centenario, tùnc videtur coniectura magnæ efficaciæ, quoniam debitum vſurarum præſupponit debitum ſortis; Niſi cõſter, quod diſpoſitio ad eumdem finem directa fuerit, vt *in Bononien. ſucceſſionis 29. Nouembris 1599.coram Lancellotto* impreſſa *apud Giouagnon.dicto conſ.42.num. 134.*

Ad quod conferunt deducta *per Frãch. deciſ.392.num.2., & Merlin. deciſ.210. num.6.*,quod ſcilicèt, vbi conceditur res
12 ſub annuo cenſu, vel præſtatione, tùnc

non

Digitized by Google

non intrat retractus, dùm non eſt venditio, ſed ſi fiat conceſſio ſub annua præſtatione ſoluenda, vel redimenda, ad rationem tot pro centenario, tùnc intrat retractus, quoniàm in effectu eſt venditio, atque cenſetur principaliter deductum in contractum pretium ſortis, eiuſque loco præſtatio tanquam ſortis acceſſio, vt aduertitur *ſub tit. de ſeruit.* ad materiam retractus, ideoque debitum videretur à principio purum, ſed ob dilatam ſolutionem, ſit interuſurij productiuum loco damnorum, & intereſſe iuxtà eius legitima requiſita, & non aliàs ex ijs, quæ habentur *ſub tit. de dote diſc.*161.& pluries *ſub tit. de vſur.*

Eſt pariter certa coniectura deducta ex *Bart. in dicto* §.*Titio genero*, vbi nempè conſtat diſponentem fuiſſe aliàs relicturum, ſed quia hoc non præſumitur, pendet autem ex facti probationibus, hinc proindè dicenda potiùs eſt probatio hominis, quàm coniectura legis.

Alias quamplures ponderant coniecturas *Mantica dicto tit.* 23., *Giouagnon.*
13 *allegat. conſ.*41.& 42., *Cyriac. controuerſ.* 72. *Merlin. de legitim. dicta quæſt.* 8. *lib.*3. *tit.*1.; Verùm, vt dixi, vt plurimum illæ potiùs percutiunt paternam diſpoſitionem, ad effectum deſumendi agnitionem filiæ in ſuam, Et è conuerſo etiam in caſibus, in quibus regulariter diſpoſitio pura cenſenda eſſet, adhùc ex potentioribus coniecturis, vel facti circumſtantijs poteſt eſſe conditionalis, quoniàm (vt præmiſſum eſt) ex diſponentis voluntate ſit purum id, quod de ſui natura eſt conditionale, & è contrà, quoties defectus poteſtatis non reſiſtat.

Quoties verò diſponens mandet dotem ſtatim ſequuta morte præſtari, tùnc non coniectura, ſed aperta eſt probatio
14 puritatis, vt *per Caſtr. conſ.*125. *nu.*2. *lib.*1., *Crauett. dicto conſ.*101. *num.*2., *Mantic. dicto tit.*23. *num.*24.; Niſi præceptum hoc de ſtatim ſoluendo hæredi fuerit iniunctum, non ad effectum ſoluendi, ſed ad effectum deponendi ad hoc, vt accedente tempore nuptiarum, pecunia prompta ſit, & parata; Tùnc enim adhùc diſpoſitio remanet conditionalis, vt egregiè *Rota in dicta deciſ.*291. *num.*14.& *ſeq. par.*11.

Effectus autem exindè reſultantes, ſunt quamplures, frequentiores autem, ac principaliter conſiderandi ſunt; Primò iam dictus, vt ſcilicèt diſpoſitio pro nuptijs carnalibus ſit applicabilis ſpiritualibus; Tota enim hæc inſpectio fundatur in præſuppoſito, quod diſpoſitio ſit conditionalis; Secūdò, de quo *diſc. ſeq.*, an conueniat nuptis, vel pro vlterioribus nuptijs, cum ex ibidem deductis hoc præſuppoſitum conditionalitatis ſit fundamentum quæſtionis; Tertiò circà exercitium actionis ad huiuſmodi legatum conſequendum, quoniàm ſi eſt diſpoſitio pura, ſtatim agi poteſt, ſaltem ad effectum, vt adueniente tempore exequatur, ſecùs verò ſi eſt conditionalis, quoniàm non purificata cōditione, deficit actio; Quartò circà tranſmiſſionem, vel caducationem; Quintò circà fructus medij temporis; Sextò circà conditiones, & pacta per hæredes diſponentis adiecta cum ſimilibus, de quibus in proprijs ſedibus videndum eſt, præſertim *ſub tit. de dote*, quæ eſt eius ſedes, ac etiam de aliquibus *ſub tit. de ſucceſſ.*, & *ſub tit. de legitim.* & *detraction.*

An legatum alicui puellæ in ſpecie, vel puellis in genere factum pro dote, conueniat iam nuptis; Vel an intelligatur ſolùm de primis nuptijs, vel conueniat vlterioribus fauore viduarum; Et an ſecundum legatum deroget primo pinguiori.

SVMMARIVM.

1 R*Egulæ generales inducunt confuſionem.*

2 *Diſpoſitio de dote præſtanda patris, vel ſui immediati, qui etiam diuitem, & nuptam dotare tenentur, conuenit nuptis, & aliundè prouiſis.*

3 *Dos per partem data, vel conſtituta poſt diſpoſitionem à ſe factam de dote præſtanda, ſi eſt maior, vel æqualis,*

cen-

Digitized by Google

cenſetur data in compenſationem dictæ diſpoſitionis, vndè vnica & ſecunda dos tantùm debetur.

4 *Legatum factum per patrem filiæ indotatæ, ſemper cenſetur in cauſam dotis, licèt non exprimatur.*

5 *Vbi ſecunda dos eſt minor, quàm in prima diſpoſitione continetur, an filia petat reſiduum, ſeu ſupplementum.*

6 *Dos ſemel deſtinata, vel conſtituta à patre, an minui poſſit remiſſiuè.*

7 *Diſpoſitio de dote facta ab alio, quàm à patre ad fauorem certæ perſonæ, intelligitur pro futuris nuptijs, ſi teſtator ſciebat tunc mulierem eſſe nuptam, & dotatam.*

8 *Intellige ſi erat congruè dotata, ſecùs ſi adhuc opportuna prouiſione indigebat, quia ad iſtam diſpoſitio eſt referenda.*

9 *Vbi verò teſtator eſt ignarus nuptiarum, vel quia iſta ſequutæ ſint poſt teſtamentum, diſcrepant DD. nùm diſpoſitio ad fauorem certæ perſonæ, vel incertæ de certis, conueniat iam nuptæ, & diſtinguuntur plures caſus.*

10 *Dotes præſtandæ puellis innuptis, an, & quando debeantur etiam nuptis antè dotium diſtributionem.*

11 *Diſpoſitiones de dotibus, ſeu ſubſidijs dotalibus præſtandis, incertis de incertis.*

12 *Dictæ diſpoſitiones pro incertis de incertis non conueniunt nuptis, ſed ſolùm nubendis, quod tamen declaratur, vt etiam aliquando malè nuptis conueniant, vt houeſtati conſulatur.*

13 *Diſpoſitio de dote præſtanda intelligitur pro primis nuptijs, non pro vlterioribus.*

14 *Limitatur tripliciter; Primò, vbi conſtat de præſumpta diſponentis voluntate; Secundò, vbi primæ nuptiæ non fuerunt conſumatæ, itaut agatur de vidua virgine; Tertiò, vbi agitur de vidua iuuene, & formoſa, vt periculo conſulatur.*

15 *Primæ nuptiæ nullæ, non merentur nomen nuptiarum, ideoque ſecundæ nuptiæ dicuntur primæ, ſi nullitas non eſt culpoſa, ſecùs ſi culpa mulieris accedat.*

DISC. LX.

CVM in forenſibus materijs experientia probet,
1 quod niſi caſus diſtinguãtur, generales propoſitiones, confuſionem potiùs, quàm reſolutionem producũt; Hinc proindè, pro huius materiæ aliquali cognitione, ità diſtinguendum videtur; Aut agitur de diſpoſitione illius, qui dotare tenetur, etiam nuptam, ac di-
2 uitem, vt eſt pater, ac etiam certis caſibus auus, vt habetur *ſub tit. de dote diſc. 1. &* 142. & tunc non dubitatur, vt diſpoſitio conueniat etiam nuptis abſque dote, vel aliundè dotatis, ideoque diſpoſitio cenſetur facta in adimplemẽtum debiti, atq; pro illius taxatione; Non enim inconuenit, vt mulier duplicem habeat dotem, vnam aliũdè, & alteram à patre, vt *dicto diſc. 1. & 144. de dote*; Atque iſto caſu vera ratio reſolutionis, non conſiſtit in expiratione, vel implemento conditionis, vt aliqui malè credunt, ſed in iam dicta, quod pater, etiam nuptam dotare tenetur, vt benè declarando *Guliel. de Cuneo* obſeruat *Paſchal. de patr. poteſt. par. 2. cap. 6. num. 50. & ſeqq.*

Si verò mulier, ad cujus fauorem diſpoſitum fuerit, dotata poſtmodùm ſit ab eodem patre, vel auo diſponente, cum dote maiori, vel æquali, & tunc certum
3 pariter eſt, vt legatum, vel diſpoſitio ceſſet ob illius cauſæ expirationem ad text. *in l. filia legatorum C. de legat.*; Licèt enim iſte textus loquatur de legato expreſsè facto in cauſam dotis; Attamen procedit etiam in legato ſimplici, quoniàm ſemper à patre cenſetur factum in cauſam dotis, vt quidquid ſentiat *Bart. in dicta l. filia legatorum*, firmant ibidem com-
4 muniter Scribentes, de quibus *apud Fab. de Anna conſ. 91. nu. 4. & ſeqq. & nu. 21., Paſchal. dicta par. 2. cap. 6. num. 35. & ſeq., Franch. deciſ. 422. num. 6., Boſſ de matrim. cap. 11. num. 553., Arias de Meſa lib. 2. variar. cap. 11. num. 15. & 18.*; Atque videtur hodie abſolutum, quoties, tam legatum, quàm poſterior conſtitutio, conſiſtant in quantitate, ac fortiùs, vbi vtraq; dos conſiſtat in ſpecie, quæ difficilius recipit duplicationem ad text. *in l. Lucius 2. §. impuberem de legat. 2.* cum concor-

dan-

dantibus *per Fab. de Anna* vbi ſuprà *in princ.*; Dubium etenim aliquod eſſe poſſet, quoties, vna cõſiſteret in ſpecie, & altera in quãtitate; Verùm adhùc idem eſt dicendum, vel ratione compenſationis, vel ſaltim ex altera ceſſantis cauſæ.

Difficultas igitur eſt, vbi ſecunda dos data, vel conſtituta ſit minor; Tùnc enim intrat famigerata quæſtio, an filia, in vim primæ diſpoſitionis reſiduum petat; In
5 hoc autem duæ ſunt opiniones; Vna eſt negatiua *Dyni in l.Lucius de legat.* 2., quoniàm ceſſante cauſa legati, illud remanet extinctum, & ſequuntur *Imol.*, *Cuman.*, *& Caſtren.*, quos refert *Fab.de Anna dicto conſ.*91.*num.*11.*& ſeq.*, atq; hanc veriorem credunt *Cancer. lib.* 3. *variar. cap.*20.*num.*182.*in fine*, *Merenda tom.*3. *controu.lib.*16.*cap.*20., *de Marin.reſolut. quotidian.*93 .*tom.*1.

Altera eſt opinio affirmatiua *Oldradi in eadem l.Lucius*, quem ſequuntur *Angelus*, *Iacobin.*& alij relati *per Fab.de Anna ibidem n.*14., eamq; veriorem profitentur *Iaſ.in l.huiuſmodi* §.*cum pater num.*18.*& ſeqq.de legat.*1.*Couarr.in c.officij num.*10. *de teſtament.Franch.deciſ.*422.*num.*6. *Caſanatt.conſ.*35.*num.*17.*Capyc.Latr.conſultat.*17.*adden.ad Gregor.deciſ.*236. *Rota apud Millin.deciſ.*404.*in princ.*, vbi hæc admittitur pro regula.

Et licèt aliqui, tertiam tradant opinionem *ex Bart in eadem l.Lucius*, diſtinguẽdo inter legatum pro dote, & illud pro maritanda, vt primo caſu procedat opinio *Dyni*, quaſi quod tùnc cauſa ceſſaſſe non dicatur, cum etiam conſtante matrimonio, dos augumentum recipere valeat; Attamen reprobatur hęc diſtinctio, quodq; *Bartolus* computãdus veniat cum ſententia *Oldradi*, obſeruat *Couarr.*, quem rectè expendit *Fab.de Anna* vbi ſuprà *nu.* 20.

Quamuis autem iſta ſecunda opinio magis recepta videatur; Attamen mihi non placet, neq; probabile rationis fundamentum habere videtur; Finis enim parentum in huiuſmodi diſpoſitionibus eſt, condecenter collocare filias; Neque mirum, quod maior ſit quantitas in legato contenta, quoniàm ſatis notum eſt, quod maior neceſſaria eſt dos in orphanis, cum patris viuentis qualitas ſæpiùs pars dotis eſſe ſoleat, ideoque patres prudentes, plus in caſu mortis pro dote filiabus legare ſolent, quàm ſi; viuentes darent, vt ità de nuptijs dignis magis tuti reddantur; Probabileque omninò eſt, quod ſi pater voluiſſet dare viuens tantam dotem, quantam in præcedent diſpoſitione ſtatuerat, eam conſtituiſſet à principio, dilata ſolutione partis poſt eius mortem, cum ità vtique digniorem generum habere potuiſſet, vt ad ſenſum.

Verùm quia eam ità ſimpliciter reſpuere nõ audeo, idcircò crederem, quod iſtę opiniones conciliari poſſint, quodq; vtraq; opinio ſit reſpectiuè vera iuxtà facti circũſtãtias, & cõiecturas, vt etiã obſeruat *Rota apud Millin.d.dec.*404.; Si .n. pater vir prudens, poſt dotem conſtitutam, habens congruum tempus ad reuocandum priorem diſpoſitionem, illiuſque memor, contrariã diſpoſitionem, vel declarationem facere neglexit, tùnc videtur illud plus etiam filiæ poſt mortem præſtari voluiſſe; E conuerſo autem, ſecùs dicendum, ſi morte improuiſa pręreptus, teſtamentum mutare non potuit, vel ex facti circumſtantijs conſtet, quod illius memor non fuerit; Siue quod ſit perſona talis, quæ probabiliter credere potuit, vt per iam ſequutam prouiſionem filiæ, prior diſpoſitio euanuerit; Ideoq; totum prudentis Iudicis arbitrio, inſpectis facti circumſtantijs, remittendum videtur.

Quatenùs verò ſecunda opinio regulariter tenenda eſſet, adhùc certum eſt, vt dictæ, vel aliæ coniecturæ inducant limitationem, vt ſuprà; Proùt etiam indubitatum eſt, quod ſi prior diſpoſitio ſit dubia, tùnc ſequens conſtitutio dotis, tanquàm deſeruiens pro interprætatione, veniat attendenda; Putà, legauit pater pro dote ſcuta mille, atque in eadem Ciuitate currunt ſcuta diuerſi valoris, ſeu qualitatis, nempè ſcuta auri, & ſcuta monetæ, vt in Vrbe; Tùnc in dubio fauore dotis venit quod magis, vt in ſua materia aduertitur, ſed ſi viuens mille ſcuta monetæ dederit, vel promiſerit, tùnc iſta conſtitutio attendenda eſt in totum tanquàm interpres legati æquiuoci.

Eſt tamen iſta quæſtio voluntatis, non autem poteſtatis, vt malè credidit *Crot.in l.ſi conſtante* 16.*in* 2.*lect.num.*19. relatus *per Paſchal. de patr.poteſt. par.* 1. *c.*4.*nu.*94., qui dixit vt ſummam pro do-
6 te legatam pater, neque volens poſſit ampliùs minuere, quoniàm hæc opinio nul-

lum

lum habet iuris, vel rationis fundamentum, vt in dicta ſua ſede *ſub tit. de dote* aduertitur.

Aut verò ſumus in diſpoſitione alterius, quàm patris; Vel etiam iſtius, in ijs caſibus, in quibus nuptam, vel aliundè prouiſam, dotare non tenetur; Et tùnc pariter ſubdiſtinguendum eſt, an ſcilicèt agatur de legato facto ad fauorem certæ determinatæ perſonæ, vel potiùs incertæ; Primo enim caſu, ſi mulier de tempore teſtamenti erat nupta, idque cognitum erat teſtatori, tùnc planum eſt, vt conditio intelligenda veniat de futuris vlterioribus nuptijs, non autem de contractis ad text. *in l. ſi iam facta 11., & l. ſi ità legatum 67. de condit. & demonſtrat., Iaſ. in l. 3. §. ex pluribus num. 26. ff. de acquir. poſſeſſ., Felin. in cap. ad hæc, ante fin de reſcript. Cancer. dicto cap. 20. lib. 3. var. num. 179.*

Id autem intelligendum eſt, ſi cum præſentibus nuptijs, legataria eſt ità benè collocata, vt illis durantibus alio do-
8 tali ſubſidio probabiliter non egeat, quoniã ſi nupta eſſet cũ nulla, vel cũ exigua dote, tùnc crederem, vt amplectenda eſſet ſupradicta diſtinctio *Bartoli*, quę aliàs in caſu ſuo reprobata eſt, niſi coniecturæ aliter ſuadeant; Vbi enim veram, vel coniecturatam diſponentis voluntatem habere poſſumus, tùnc ceſſant iſtæ inſpectiones.

Si verò de tempore teſtamenti, vel etiam poſteà, teſtatore viuente, ſed ignorante, mulier eſſet nupta, & tùnc intrat
9 non leuis difficultas, ob Scribentium varietatem; Prima enim opinio eſt magis recepta, maiorique legum, ac rationum munimine roborata, vt legatum indiſtinctè debeatur, ſiue nupta ſit de tempore teſtamenti, ſiue poſteà teſtatore viuente, & fortiùs eo mortuo antè alterius conditionis aduentum; Idque ex triplici ratione; Primò nempè, quia pro diſpoſitione conditionali conſequenda, ſufficit conditionem quandocumque adimpleri, ad tex. *in l. ſi ità ſcriptum §. fin. de legat. 2.* & in terminis *in l. ſi quis hæredẽ C. de inſtit. & ſubſtit.*; Secundò quia, vbi effectus alicuius rei attenditur, tùnc nil intereſt, quod finis præcedat, vel ſequatur, *gloſ. in Clem. 1. verbo Nerua, de conceſſ. præben.*; Et tertiò, quia matrimonium non eſt cauſa extinctiua, ſed productiua dotis; Atq; per hanc vltimam rationẽ reſpondetur obiecto extinctæ, ſeù ceſſantis cauſæ legati.

Vbi enim tempus adiectum eſt, non cauſa terminandi, vel extinguendi, ſed perficiendi, vel exequendi obligationẽ, tùnc non procedunt ea, quæ de tempore limitato tradi ſolent *Bald. in l. fin. C. de ſent. quæ ſine cert. quantit. numer. 11. Lup. in c. per veſtras 3. notab. §. 20 num. 6. Caſtr. conſ. 148. vol 2. & conſ. 308. lib. 1. & in l. Publius ff. de cond. & demonſtrat. nu. 2. Imol. conſ. 113. num. 9.*

Altera etiam ratio ponderari ſolet, quod ſcilicèt mulier cum illa ſpe meliorem virum inuenit *Imol. dicto conſ. 113. Doccius conſ. 163 Spin. in ſpecul. teſtament. gloſ. 14. num. 152 Ceuall. comm contr. com. quæſt. 138. num. fin. Sanchez de matr. lib. 7. diſp. 91. nu. 65.*, ex profeſſo *Caſanatt. conſ. 35.*, benè *Marta de ſucceſſ. lib. 4. quæſt. 18. artic. 3. num 15. & ſeqq*, *Capyc. Latr. conſult. 17., Cancer. dicto cap. 20. num. 17. & 185.*, & alij (quamuis inter iſtos adſint plures id ſimpliciter firmantes etiam in legato generali facto pro incertis, ſed ità ſimpliciter non benè vt infrà.)

Alia eſt opinio præcedenti de directo contraria, quæ ſimpliciter negat, vt maritatis hoc legatũ debeatur, ex ea ratione, quod extincta eſt cauſa legandi, atquè ceſſauit finis, ob quem teſtator inductus eſt ad diſponendum; Atquè ad contrariam rationem, quod matrimonium eſt cauſa, potiùs productiua, quàm extinctiua, reſpondetur, id procedere in legato facto per patrem obligatum dotare etiam nuptam, & dotatam, *Bald. conſ. 360. lib. 4. & 493. lib. 5., Simon de Pret. de interpræt. vltim. voluntat. lib. 4. dubitat. 12. num. 46. & ſeq., Manent. deciſ. 35., Paſchal. de patria poteſt. par. 2. cap. 7. num. 55. & 60.*

Tertia eſt opinio diſtinguens inter diſpoſitionem conceptam in futuro, & in ſubiunctiuo, vt in primo non debeatur, in ſecundo autem ſic, vt per *Natt. conſ. 485.* latè *Manent. conſ. 147.*, *Mandell. conſ. 52.*, & his videtur etiam adhærere *Paſchal.* vbi ſupra.

Ex præmiſſis igitur conſtat, vt priori ſententiæ magis adhærendum videatur, illaquè tanquam doti magis fauorabilis teneri potiùs debeat, nedũ in legato facto certæ, ac determinatæ perſonæ, ſed etiã incertis de certis, quoniam (excepto *Bal-*

do), ferè omnes vtrumquè caſum videntur æqualiter determinare.

Mihi verò, conſideratis attentè præfatis auctoritatibus (alijs omiſſis vtpotè loquentibus de diſpoſitione patris, in qua vt ſupra viget diuerſa ratio) videtur, vt iſta materia, vtpotè pendens à coniecturata diſponentis intentione, cum certa vniformi regula determinari non poſſit, ſed quod regulanda ſit iuxtà ſingulares facti circumſtantias; Ideoquè iuxtà penè generalem naturam huiuſmodi quæſtionum voluntatis, quæ facti potiùs quàm iuris dicuntur, cum caſuum diſtinctione procedi debeat.

Aut enim agitur de legato nominatim relicto ad fauorem certæ perſonæ præſtando per legatariæ patrem, vel aliũ dotare obligatum, ac veriſimiliter à teſtatore magis dilectum, quia nempè teſtator, inſtituto hærede eius fratre, vel alio coniuncto, fecerit legatum, pro ſubſidio dotis alicuius ex eiuſdem hæredis filiabus; Et tunc ſi legataria de eo tempore, vel poſteà per ipſum met hæredem congruè prouiſa ſit, cum ceſſatio legati, reſpiciat eiuſdem dotantis commodum, amplectenda venit ſententia *Baldi conſulentis*, dum potiùs in ſubleuamen dotare debentis, quàm pro exceſſiua ſuperflua dote, diſpoſitum eſſe cenſetur; Et hic eſt proprius caſus, de quo agunt *Mandeli. conſ. 52. & Maneut. deciſ. 35.*; Magna enim æquitas, ac veriſimilitudo id ſuadere videntur, maximè ſi in defectum vnius, alteri ſiliæ ſit conſultum iuxtà caſum *Mandelli*.

Aut agitur de legato, pariter ad fauorem certæ perſonæ, præſtando ab alio, quàm ab eo, qui dotauit abſquè alia ſubſtitutione, itaût legati ceſſatio reſpiciat commodum hæredis non dotantis, et tunc amplectenda ſit opinio *Baldi repetentis*, quoniam aliàs intentio teſtatoris remaneret ſine effectu, atquè rectè tunc dici poſſe videtur, vt potiùs affectio perſonæ, quàm cauſa contemplata fuerit, vt obſeruat *Sanchez* (niſi verſemur in caſu, in quo diſpoſitio cenſenda eſſet de iure ſubſidiaria, vt in ſua materia *ſub tit. de dote diſp. 37. & ſeq., & diſp. 145.*

Verùm ſi diſpoſitio contineat fauorẽ alterius perſonæ, in qua vigeat eadem ratio charitatis, quia nempè relicta ſint mille pro dote Titiæ, & in eius defectũ, pro dote Semproniæ, tunc verior, & æquior videtur dicta ſententia *Baldi conſulentis*, dum ceſſat in prima prouiſa, finis charitatis habitus à diſponente, illequè vrget in altera nõ prouiſa, pro qua teſtator viuens, veriſimiliter potiùs reſpondiſſet.

Id autem multò magis dicendum eſt in legato pro incertis de certis, quoniam auferendo nuptæ, ac prouiſæ, non ceſſat diſpoſitio, ſed confertur in aliam magis indigentẽ, iuxtà magis veriſimilẽ diſponentis intentionem, contra quam, ac omnem charitatis rationem videretur, vt ex ſola legum rigoroſa intelligentia abũdandũ eſſet in ſuperfluis, vt deficeretur in neceſſarijs, iuxtà ſtylum imprudẽtum, & prodigorum; Ideoquè contraria ſententia *Caſſanat. dicto conſ. 35., & Capyc. Latr. conſult. 17.*, quatenus generaliter capiatur, placet; Niſi prima non ſit cum nuptijs benè prouiſa; Vel niſi nuptiæ ſequutæ ſint poſt factum caſum legati, cũ tũc agatur de iure quæſito, vt rectè *Bald. dicto conſ. 360. lib. 4.*

Proceſſit hęc quatenus diſpoſitio concepta ſit ſub incerta conditione; Quo-
10 niam ſi conditio ſit certè extitura intra aliquod tempus, quod puella expectare non poteſt, vel non debet, tunc pręcedentes nuptiæ non præiudicant, quoniam agitur de iure quæſito; Vt puta diſponẽte Statuto, vt dotes nõ niſi quoquo triennio, vel quinquennio puellis de familia diſtribuantur, tunc non tenentur vocatæ expectare finem huius termini, cum non ſubſtantiam, ſed potius dilationem executionis dictus terminus percutiat, et in his terminis rectè procedunt dicta *per Capycium Latr. dicta conſultat. 17.*; Iſtoque caſu, benè intrat ratio *Imola dicto conſ. 113 nu. 9.*, quod ſcilicèt iſta ſpes eſt pars dotis; Maximè vbi agatur de dotibus præſtandis per Montes familiarum, de quibus loquitur *Capyc. Latr.*, quoniam iſto caſu, puellæ ab inſtanti natiuitatis, tanquam ex cauſa onerosa, ius quæſitum quodammodo habere videntur, vt firmat idem *Capyc. Latr. conſult. 127.*

Idemquè dicendum videtur in conditione poteſtatiua pendente à facto tertij, iuxtà caſum *Valenzuelæ conſil. 132. lib. 2.*, quia nempè dotes dandæ ſint puellis de familia, nominandis per exequutores, vel nubendis cum eorum, vel aliorum con-

Digitized by Google

conſenſu, quoniam, ſi iſti requiſiti, abſq; iuſta cauſa, nominationem facere, vel cõſenſum præſtare renuunt, atquè puella, hoc non expectato nubat, tunc nuptiæ non præiudicant, vt benè *Valenzuela* vbi ſupra.

Aut agitur de diſpoſitione generali pro incertis de incertis, vt frequẽter eſſe
11 ſolent pia legata, vel diſpoſitiones pro dotali ſubſidio generali pauperibus puellis præſtando, et tunc; Aut iſtæ ſunt, nedum nuptæ, ſed etiam aliundè dotatæ, & nulla cadit quæſtio, cum huiuſmodi diſpoſitiones cenſeantur ſubſidiariæ pro ſolis pauperibus non prouiſis *Cyriac. controuer. 94. num. 41.*; Ideoquè deteſtabilem abuſum eſſe, dare huiuſmodi ſubſidia puellis aliundè prouiſis dicit *Rota in Romana dotis 21. Februarij 1650. coram Corrado apud Salgad. in labyrint. deciſ. 22.* vbi inuehit contra ſimulationes in iſta materia fieri ſolitas, & habetur *ſub tit. de dote*; Aut verò ſunt nuptæ, ſed non dotatæ, et quia tunc nulla viget ratio affectionis potiùs erga vnam, quàm alteram, atquè denegare legatum nuptis, non tol-
12 lit pietatem operis, principaliter inducti ad conſulendum honeſtati puellarum innuptarum, idcircò omninò vera eſt dicta prima ſententia *Baldi in dicta l. fin.*, quam abſolutam cenſet *Sanchez dicta quæſt. 91. lib. 7. num. 63. & ſeqq.*; Atquè ità paſſim in praxi ſeruari videmus.

Benè verùm, quod nõ repugnante voluntate diſponentis, ſi ex facti circumſtantijs, eadem ratio pietatis, vel conſulendæ honeſtatis vigeat, tunc non videtur prohibitum executoribus, huiuſmodi ſubſidia, etiam nuptis diſtribuere; Ponamus enim, quod ſimus in muliere iuuene, ac formoſa de dote non prouiſa, quę habeat virum exulem, vel aliàs inutilem, adeoùt, ad inſtar innuptæ, honeſtatis periculo ſubiaceat, vtiq; dicendum non eſt vt maximũ foret charitatis opus, idem ſubſidiũ nubendarum, huic malè nuptæ præſtare, vt ità honeſtatem tutam reddere valeat, vt expreſsè ſentit etiam *Sanchez*, atque in hoc ſenſu capiendi videntur *Caualcanus deciſ. 26. num. 36. par. 3. & Boſſ. dicto cap. 11. num. 556. in fin.*; Niſi vſus obſtet, vt etiam aduertitur in dicta ſua materia *ſub tit. de dote.*

Quoverò ad ſecundam partem propoſitæ materiæ, an ſcilicèt dos pro nuptijs
13 relicta, debeatur ſolùm pro primis, vel etiam pro vlterioribus; Regula eſt negatiua, quoniam diſpoſitio conſumitur in prima vice ex ratione *text. in l. Boues §. Hoc ſermone, de verb. ſignific.*, & firmant *Bald. in proœm. decret. nu. 25. Sanch. lib. 7. diſp. 91. num. 55.* latè *Capyc. Latr. conſult. 127. num. 10. & 53.*

Verùm ea tripliciter temperatur; Primò nempè, vbi ex facti circumſtantijs
14 conſtet diſpoſitionem vlterioribus etiã nuptijs conuenire, et in his terminis venit intelligendus *Caſtrenſ. conſ. 308. lib. 1.*, qui pro omnibus nuptijs legatum deberi firmat.

Secundo vbi primæ nuptiæ fuerint tantùm ratæ, ſed non conſumatæ, cum tunc mulier tanquam virgo dicatur capax diſpoſitionis, dum regula *in l. Boues* procedit cum effectu *Sanch.* vbi ſupra *num. 56.*, *Capyc. Latr.* ibidem *num. 54. & ſeqq.*, vbi ità deciſum in Sac. Conſilio Neapolit.

Tertio (iudicio meo), vbi ageretur de vidua nimis iuuene, ac formoſa, adeoùt probabiliter credatur honeſtatis periculo ſubiecta; Quemadmodum enim in ſua materia *ſub tit. de dote diſc. 142.*, nedùm coniunctos regulariter ad vnicam dotationem obligatos, ſed etiam filios primi matrimonij, contra omnes iuris regulas, ex iſta ratione ad ſecundarum nuptiarum dotem teneri habetur, ità pariter, & in præſenti; Maximè vbi agitur de ſubſidio debendo incertis de certis, ex aliqua particulari ratione ſanguinis, vel affectionis, ob veriſimilem diſponentis voluntatem; Vbi enim agitur de ſubſidio dando incertis de incertis, non ità de facili hoc admittendum eſt, ſaltem ob contrariam communem obſeruantiam, à qua, etiam non reſiſtente diſponentis voluntate, vel particulari Statuto, nõ crederem rationi incongruũ eſſe, vt aliquando recederetur, vt ſupra obſeruatum eſt.

Benè verùm, quod hoc tertium temperamentum, in ſola æquitatis ratione fundatum, admittendum videtur, non militante altera æquitate in cõtrarium, atquè ſine præiudicio aliarum puellarũ; Si enim agatur de monte alicuius familiæ, cui poſt præſtitas dotes omnibus puellis tunc exiſtentibus, ſuperſint reditus, tunc pro iſto ſubſidio viduæ videtur

omni ratione prædictæ æquitati locum fore; Secùs autem vbi, ob dotem viduæ præſtandam, ceſſaret ſubſidium alteriùs puellæ nubilis, cum tunc in concurſu æquitatis, hincindè non ſit recedendum à regulis iuris.

An autem primæ nuptiæ nullæ, nuptiarum nomen, ac effectum mereantur, adeoùt ſequentes dicendæ ſint ſecundæ, vel primæ; Negat *Sanchez dicta diſput. 91. num. 56.*, quoniam non entis nullæ ſunt partes *ad text. in l. dotis 68. de Iur. dotium*; In contrarium verò vrget *text. in l. hæc conditio ff. de condit. & demonſtr*, vbi diſponitur, vt per inutiles nuptias illarum conditio, licèt non impleta, adhùc tamen defecta ſit; Verùm non videtur recedendum à priori ſententia, quoties nullitas non proueniat ex culpa, vel delicto, adeoùt mulier reddatur æquitate indigna; Secùs autem eius culpa accedete, nè aliàs melioris conditionis dicatur contrahens criminoſas nuptias, & illicitas, quàm licitas, & honeſtas; Atquè iſte, inter plures intellectus, quos habet *text. in dicta l. Hæc conditio* benè congeſtos *per Arias de Meſa lib. 2 variar. c. 40. ex nu. 15.*, videtur ex littera textus, *& ex gloſ.*, ac Doctoribus verior; Vt nempè procedat de ſummo iure, ſecùs autem de benignitate.

SVM-

Digitized by Google

SVMMA
SIVE
COMPENDIVM

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in hoc Lib. XI. Par. I. de Legatis.

I.

De legatorum validitate, eorumquè operatione, compræhenſione, & interpretatione, *à num.* 1. *ad* 32.

II.

De legatorum priuilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus, pro eorum aſſequutione competentibus, *à num.* 32. *ad* 42.

III.

De legatorum diminutione, ſeù cōtributo, quādo hæreditas omnibus idonea nō ſit, ac de falcidiæ detractione; Et de ademptione, vel alia ceſſatione, ſeù caducatione, vel caducitate *à num.* 42. *ad* 67.

IV.

De legatis pijs, eorumquè priuilegijs; Et de legatariorum capacitate, vel incapacitate; Et de facultatibus exequutorum teſtamenti, ac illorū, qui ſint de iure exequutores, vt ſunt Epiſcopus, vel Fabrica S. Petri, & de iſtius facultatibus, *à num.* 67. *ad* 78.

SVMMARIVM.

I.

1 *QVando exiſtente valido, ac perfecto teſtamento corruant legata.*

2 *De* Senatus Conſulto Liboniano *in ſibi ipſis adſcribentibus.*

3 *An à validitate teſtamenti liceat arguere ad validitatem legatorum.*

4 *Quandoque legata debentur etiam à ſucceſſore ab inteſtato, & quando.*

5 *Minores requiruntur ſolemnitates in legatis, quam in teſtamentis, & qua ſit differentia.*

6 *Acceſſoria, ſunt legata, quæ tamen ſtare poſſunt ſine teſtamento, quod eſt principale, & quando.*

7 *An pecunia numerata, & merces veniant ſub legato mobilium, & de qua ſpecie monetæ legatum intelligatur.*

8 *Quid de legato generis, de quibus ſpeciebus intelligatur.*

9 *In legato generis, cuius ſit electio.*

10 *An poſſit eligi melius, vel deterius.*

11 *In dubio, an pro hærede, vel pro legatario fieri debeat, lata vel ſtricta interpretatio.*

12 *Quis præſumatur magis dilectus, an hæres, vel legatarius, diſtinguitur.*

13 *Quando cenſeatur de ſolo vſufructu, vel etiam de proprietate.*

14 *Quando dicatur purum, vel conditionale, & quando ætas, vel tempus, ſeù caſus faciat conditionem.*

15 *Quid veniat ſub legato domus, vel prædij &c.*

16 *Factum pluribus de annua, vel menſtrua præſtatione, an intelligatur diſtributiuè pro ſingulis, vel vnica ſumma per omnibus.*

17 *An cenſeatur ad vitam tantùm, vel ſit perpetuum, & tranſmiſsibile.*

18 *Iniunctum hæredi, an cenſeatur de primo tantum, vel etiam de vlterioribus.*

19 *Factum filijs, vel filiabus alicuius, de quibus intelligatur.*

20 *De legato facto illis de familia certam ætatem, vel qualitatem habentibus pro ſubſidio ſtudiorum, quomodo ſit intelligendum.*

21 *Certa deſignatio in legatis, an ſtet taxatiuè, vel demonſtratiuè, & quid in hoc operetur fauor piæ cauſæ.*

22 *Quando res legata non eſt in commercio, vel eſt aliena, an præſtanda ſit æſtimatio.*

23 *Factum ſimpliciter de aliqua re, an de tota, vel de ſolo iure teſtantis.*

24 *Collatum in arbitrium, ſeù voluntatem an valeat, & quomodo praſtandum.*

25 *Le-*

Digitized by Google

25 *Legatum vſusfructus, an reſoluatur in proprietatem.*

26 *Vel an importet ſolùm alimenta.*

27 *Et an totus vſusfructus debeatur, vel ſolum pars, alia parte debita proprietario.*

28 *Ex obſeruantia recipit reſtrictionem, vel interpretationem.*

29 *De legato habitationis, vel facultatis habitandi, & de differentia.*

30 *De legato vſus aliquorum bonorum.*

31 *Quod ſuper his, & ſimilibus non detur certa regula, & quarè &c.*

II.

32 *De hypotheca, quæ competit pro legatis.*

33 *Creditores defuncti etiam in ſola actione perſonali vincunt legatarios.*

34 *Legatarij autem in bonis defuncti vincunt creditores hæredis.*

35 *Ad quid proſit hypotheca, de qua nu. 32.*

36 *De eodem, & de beneficio ſeparationis bonorum.*

37 *An dicta hypotheca competat pro legatorum fructibus, & acceſſionibus annuis.*

38 *Ratione hypothecæ remanet proficuum legatum, quod debitor faciat creditori, ſeù pater de legitima, vel de dote.*

39 *An, & quando pro legato competat via executiua.*

40 *An pro legato debeantur fructus, vel vſuræ &c.*

41 *An, & quando legatum cenſeatur factum animo compenſandi.*

III.

42 *Ex quibus cauſis legata diminutionem patiantur.*

43 *Falcidia poteſt, & ſolet prohiberi etiam tacitè.*

44 *De priuilegio piæ cauſæ in hac materia falcidiæ.*

45 *Quando hæreditas omnibus legatis idonea non eſt, fit diminutio per contributum &c.*

46 *Fallit ex diuerſa teſtantis voluntate etiā coniecturata, & quando hæc adeſſe dicatur.*

47 *Quid in legatis ad pias cauſas, an veniāt in contributum.*

48 *Et quid inter legata ſpeciei, & illa quantitatis.*

49 *De quæſtionibus ademptionis, vel reformationis.*

50 *An, & quando ſecunda diſpoſitio ſit accumulatiua, vel ademptiua.*

51 *Et quid vbi in vita teſtator aliquid præbet legatario.*

52 *De regulis, vel propoſitionibus generalibus, quæ deſuper habentur, & in quo ſint operatiuæ.*

53 *De differentia inter caſum caduci, & caſum caducitatis.*

54 *Quando legatum dicatur conditionale, & quando modale, & de effectibus ex vna, vel altera ſpecie reſultantibus.*

55 *Quando conditiones legato adiectæ pro non ſcriptis habendæ ſint, ac vitientur, vel potiùs vitient.*

56 *Quando intret retrotractio pro reſtitutione fructuum.*

57 *Quomodo dignoſcatur, an præceptum ſit conditionale, vel modale.*

58 *Quando mors, vel dies, ſeù caſus faciat conditionem, vel potiùs dilationem contineat, atque exequutionem percutiat.*

59 *De effectibus tranſmiſſionis, vel caducationis exindè reſultantibus.*

60 *Legata fideicommiſſis particularibus exæquata ſunt, ideoque diſpoſita in fideicommiſſis, legatis congruunt.*

61 *An, & quādo legatum capi poſſit propria auctoritate, vel à manu hæredis capi debeat.*

62 *Onera, quibus res legata ſubiaceat, an ad hæredem, vel ad legatarium pertineant.*

63 *An in legatis debeatur euictio.*

64 *Quando legatum ab vno factum cenſeatur in exequutionem voluntatis alterius.*

65 *De ademptione, quæ reſultet ab alienatione rei legatæ, & de ſubrogatione rei quæſitæ ex pretio.*

66 *An legatarius quotæ bonorum concurrat cum hærede in ſupportatione onerum hæreditariorum; Et de ceſſatione legati ob ceſſantem legandi cauſam, putà tutelam, vel educationem &c.*

IV.

67 *In fauorabilibus à legatis prophanis ad pia, intrat generale argumentum, vt quod prophanis conceditur, pijs quoque competat.*

68 *In ijs, quæ voluntatis imperfectionem reſpiciunt, pia cauſa nullum habet priuilegium, quod in eiuſdem voluntatis interpretatione cadit.*

69 *Priuilegium conſiſtit in ijs, quæ pendent à ſo-*

Google

à ſolemnitatibus.
70 *Vel alijs, quæ à iuris poſitiui prohibitione vel diſpoſitione pendeant.*
71 *De effectibus, ſeù priuilegijs piorum legatorum.*
72 *De incapacitate legatarij, quando adſit.*
73 *Data incapacitate legatarij, cui nam piũ legatum debeatur, & de auctoritate Epiſcopi.*
74 *De facultatibus Fabricæ S. Petri.*
75 *De materia exequutorum teſtamentariorum remiſſiuè.*
76 *Quando etiam Religiones incapaces in communi, ſint capaces legatorum.*
77 *De alijs incapacibus.*
78 *De differentia inter capaces, & indignos.*

I.

De legatorum validitate, & operatione, eorumque compræhenſione, vel interprætatione; Et quandoſint reiterabilia, cum tractu ſucceſſiuo.

TEſtamenti validitate, ac
perfectione præſuppoſi-
1 tis, nulla cadit quæſtio
validitatis legatorum,
quæ in eo continentur;
Niſi legatarij incapaci-
tas, vel aliqua particularis circumſtan-
tia, contrarium ſuadeat, quia non pè
error, ſeù falſum præſuppoſitum acce-
dat.

Siuè quod ad fauorem ſcriptoris te-
ſtamenti, ſua manu, ac ſibi ipſi legatum
2 conſcripſerit, adeoùt *Liboniano Senatuſ-
conſulto* locus fiat, eiuſquè non intret li-
mitatio. A.

His etenim, vel ſimilibus circumſtan-
tijs non accedentibus, ex quibus legatum
in teſtamento, quamuis valido, ac perfe-
cto contentum, inutile ſit; A teſtamenti
3 validitate, ad illam legatorum, quæ in
eo continentur, arguere licitum eſt, non
autem è conuerſo, à legatis ad teſtamen-
tum; Legata etenim, ab inteſtato etiam
valere poſſunt, atquè per inteſtatum hæ-
redem quoquè præſtanda ſunt.

Vbi nempè ex cauſa exhæredationis,
vel præteritionis, aut per inofficioſi quæ-
relam, teſtamentum corruat, ſeù aliàs,
4 non ſortiatur effectum; Quoties tamen
de præteritione ignoranter, vel de ex-
hæredatione ex falſo præſuppoſito facta
non agatur, adeoùt veriſimiliter defi-
cientis voluntatis ratio accedat, etiam
legandi, eo modo quo in ipſa præteritio-
ne, vel exhæredatione viget. B.

Ac etiam quia, minor in legatis, quàm
in teſtamento ſolemnitas requiritur, cũ
5 iſtud ſeptem idoneos teſtes, aliaſquè ſo-
lemnitates, prò eius diuerſa qualitate
exigat, legata verò, per codicillos, aliam-
ue ſimplicem vltimam voluntatem, cum
ſolo numero quinque teſtium, tot non
deſideratis ſolemnitatibus, relinqui poſ-
ſint. C.

Hinc proinde, acceſſoriorum regula,
non ſemper tuta eſt, vt ſcilicèt, ea cor-
6 ruant, principali corruente, quoniam, et
ſi legata partes acceſſoriæ ſint teſtamen-
ti, adhùc tamen, eo corruente, ipſa firma
remanere poſſunt, quoties teſtamenti de-
fectus naturalis non ſit, ex mentis ſcili-
cèt infirmitate, vel deficientia, vndè pro-
ptereà in vniuerſam diſpoſitionem, ille
influat.

Super legatorum autem operatione,
vel compræhenſione, ſeù interprætatio-
ne, maiores, ac frequentes in foro quæ-
7 ſtiones cadunt; Putà an pecunia nume-
rata, vel merces, aliaquè, auri, & argenti
pretioſa mobilia, ſeù debitorum nomi-
na, ſub legato mobilium cadant; Idquè
(neglecta opinionum varietate in abſtra-
cto), veriùs eſt, vt certam regulam gene-
ralem, cuicumquè caſui applicabilem nõ
recipiat, ſed tanquam facti, ac volunta-
tis quæſtio, ex ſingulorum caſuum qua-
litate, & circumſtantijs, atq; voluntatis
argumentis, illo præſertim veriſimilitu-
dinis, deciſionem recipiat; Ideoquè nõ
eſt ſub compendio explicabile, ſed in ſua
ſede videndum eſt. D.

Aut de qua monetæ ſpecie legatum
intelligendum ſit, vbi plures ſpecies ad-
ſint. D.

Idem-

A. *De materia Sen. Conſ. Liboniani de ſibi adſcribentibus ſub tit. de teſtam. diſc. 8.*

B. *Eod. tit. de teſtam. diſc. 57. & ſeqq., & ſub tit. de fideicom. diſc. 181.*

C. *ſub tit. de teſtamen. pluries.*

D. *hoc tit. diſc. 4 cum pluribus ſeqq.*

D. *hoc tit. diſc. 40.*

Idemquè ſuper legato earum rerum, quæ ſint generis, ad certam ſpeciem nō redacto, de quibus ſcilicèt intelligendum
8 veniat, adeoùt peremptio earum, quæ in hæreditate erant, legatarij periculo cedere debeat, necnè. E.

Siuè cuius eſſe debeat electio, àn hæredis, vel legatarij; Et quatenùs, vni, vel
9 alteri competat, ſuper modo illam faciēdi, an ſcilicèt eligi valeat melius, vel de-
10 terius reſpectiuè, ſiuè potiùs mediocre ſit eligendum; Id etenim plures recipit diſtinctiones, præſertim circa res inanimatas, quas etiam deteriores habere expedit, et res inanimatas, quas deteriores potiùs expedit non habere, quàm habere, cum alijs diſtinctionibus, de quibus pariter in ſua ſede videndum eſt. F.

In dubio autem, circa præmiſſa, aliaquè ſimilia, cuius fauore potiùs interpretatio facienda ſit, an ſcilicèt lata, & be-
11 nigna, fauore legatarij, vt plus obtineat, Vel ſtricta, & rigoroſa fauore hæredis, vt quò minus cenſeatur grauatus; Veriùs eſt, vt à prædilectione pendeat deciſio; Si enim facti qualitas maiorem ergà hæredem ſuadeat prædilectionem (in dubio præſumendam), ſtricta fiat interpretatio, ſecùs autē è cōuerſo, vbi ea ſit maior ergà legatarium. G.

Quæſtione cadēte ſuper hac dilectione, quando vni potiùs, quàm alteri eius
12 præſumptio aſſiſtat, vbi præſertim filiorum, & piæ cauſæ fauor concurrat, ſiue de eiuſdem piæ cauſæ concurſu, ex diuerſo hæredis, & legatarij titulo reſpectiuè agatur; Idquè certam non recipit regulam, cum pro facti qualitate, decidendū ſit; Potiſſimè autem, ſi alia vrgeant argumenta, quæ ſimplici iuris præſumptioni ex generalibus propoſitionibus reſultanti, præponderare debent.

Super legatorum interpretatione plures aliæ frequenter cadunt quæſtiones;
13 Præſertim an factum cenſeatur de vſufructu tantùm, vel etiam de proprietate; H. Siuè quando dicatur purum, atq; ab initio perfectum, ad certum tempus,
14 vel caſum, dilata ſolū exequutione; Vel potiùs cenſendū ſit conditionale, adeoùt tempus, vel caſus, legati ſubſtantiam percutiat, illudquè conditionale reddat, ad effectum caducationis, ac alios ex conditionali imperfecta diſpoſitione reſultantes. I.

Aut quæ, ſub alicuius domus, vel prædij legato veniant, àn ſcilicèt aliæ offici-
15 næ, aliauè prædia, quæ materialiter diuerſa ſint, ex deſtinatione tamen, ſeù diſponentis voluntate, ſub eare veniant, quę in legatum deducta eſt. L.

Siuè an legatū pluribus de eadem annua, vel menſtrua præſtatione factum,
16 diſtributiuè in ſingulis intelligendū ſit, vel potiùs, eadem ſumma, inter omnes repartiri debeat. M.

Vel, an idem annuum, vel menſtruum legatum, ad vitam tantum factum cen-
17 ſeatur, vel ad hæredes, cum tractu ſucceſſiuo tranſmiſſibile ſit. N. Aut primo
18 tantùm hæredi, non autem alijs ſucceſſiuè venientibus iniunctum. O.

Seù circa perſonas, ſub aliquo generico, ſiuè collectiuo nomine explicatas,
19 quia nempè alicuius filijs, vel filiabus, certum, vel incertum ſubſidium, relictum ſit, de quibuſnam intelligendum ſit. P.

Siue vbi legatum fiat illis de familia certam habētibus qualitatem, vel ad cer-
20 tum effectum, puta ſtudiorum, & an ſit vnicum, vel reiterabile. Q.

Potiſſimè autem, ac frequentiùs diſputare contingit, vbi certa deſignatio facta
21 ſit, vndè generis, vel quantitatis legatum præſtandum ſit, an taxatiuè, vel demonſtratiuè facta cenſeatur; Et quid in hoc piæ cauſæ fauor operetur, ac ſpeciale habeat. R.

Atquè ſi res legata in libero commercio, liberaue teſtantis diſpoſitione non ſit

E. *hoc tit. diſc.* 11.
F. *hoc tit. diſc.* 12. & 13.
G. *dicto diſc.* 4. & *ſeqq.* & *diſc.* 12. & *ſeqq.* & *pluries hoc tit.*
H. *hoc tit. diſc.* 3.
I. *hoc tit. diſc.* 58. & 59. & *diſc.* 3.
L. *diſc.* 7. *cum ſeqq. hoc eod. tit.*
M. *hoc tit. diſc.* 33.
N. *eod. diſc.* 33. & 45.
O. *hoc tit. diſc.* 34. & 42.
P. *hoc tit. diſc.* 16. & *ſeqq.*
Q. *Hoc tit. diſc.* 36.
R. *hoc tit. diſc.* 14. & 27.

ſit, adeoùt præſtari non poſſit, vel non
22 debeat, an inutile remaneat legatum,
vel potiùs in æſtimatione ſit adimplendum. S.

Factumquè ſimpliciter de re, an de
23 tota intelligendum ſit, vel de ipſius teſtantis portione, vel iure. T.

Collatumuè ad legatarij, vel hæredis, aut tertij arbitrium, ſeù voluntatem, an
24 vtile, vel inutile ſit; Et quatenùs vtile, quomodo arbitrium ſit interponendum, cum ſimilibus ambiguis diſpoſitionibus, claram, ac certam legem ipſius diſponentis non habentibus. V.

Vt etiam contingit in ijs legatis, quæ de vſufructu facta ſint, an ſcilicèt de ve-
25 ro formali, vel etiam cauſali, qui proprietatem importat; X. Siuè vbi etiam
26 de ſolo formali, an ipſum verum importet, vel potiùs in alimenta reſoluatur; Y. Seù an de ſola portione intelli-
27 gendum ſit, alia portione hæredi, vel proprietario reſeruata; Z. Vel an ab
28 obſeruantia interprætationem recipiat.

Idemquè in legato habitationis, quãdo ſcilicèt veram, ac formalem habita-
29 tionis ſeruitutem importet, vel potiùs facultatem habitandi; A. Siuè in legato vſus aliquarum rerum, earum præſer-
30 tim, quæ perſonæ ornamentum concernant, quomodo intelligendum ſit.

Super his autem, ac ſimilibus, vtpotè, facti potiùs, quàm iuris quæſtionem redolentibus, certa, & determinata regu-
31 la generalis, cuicumquè caſui applicabilis, non de facili ſtatui poteſt, cum ex ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtãtijs, varijſquè diſtinctionibus, deciſio pẽdeat, ideoque proprias ſedes, in caſus occurrentia adire oportet. B.

II.

De legatorum priuilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus pro eorum aſſequutione competentibus.

Illud præcipuum legatis à iure nouo priuilegium conceſſum eſt, quod lex antiqua nõ cõcedebat, hypothecæ ſcilicet le-
32 galis, quæ tacita vulgò dicitur, ad differentiam expreſsæ ſub qua conuentionalis explicatur. C.

Quamuis enim in concurſu legatariorum, & creditorum ipſius diſponentis, hoc priuilegium nullius operationis vi-
33 deatur, cum ſemper creditores, vtpotè cauſam oneroſam fouentes, quamuis chirographarij tãtum, vincant legatarios.

Atquè in alio concurſu legatariorum, & creditorum hæredis, quamuis expreſſam, vel tacitam hypothecam habentiũ,
34 potior ſit legatariorum conditio in bonis defuncti ex beneficio ſeparationis bonorum, quod ab eadem antiqua lege cõceditur priuſquàm à moderna hoc priuilegium tribueretur. D.

Adhùc tamen proficuum, nimiumquè operatiuum eſt, vt legatarius ſuas exercere valeat actiones contrà tertios bonorũ
35 poſſeſſores, in quos ex particulari titulo dominij, bona per hæredem, citrà fraudem, ex oneroſa, & correſpectiua cauſa tranſlata ſint, cum ceſſante hypothecæ beneficio, ſola perſonalis actio nõ de facili remaneat experibilis cõtrà tertium, quoties illud non intret edictum, quod ad fraudes tollendas à lege prodijt E; Siuè, quod firmiora ità rema-
36 nent legatariorum iura, exempta à faciliori præſcriptione, alijſquè limitationibus, ex quibus beneficium ſeparationis bonorum inutile remanere ſolet.

Quæſtione cadente, an prò ijs legatis,

S. *hoc tit. diſc. 1. & 2.*
T. *ibidem proximè.*
V. *hoc tit. diſc. 10.*
X. *tit. de ſeruit. pluries.*
Y. *hoc tit. diſc. 39. & de ſeruit. diſc. 50. cum duob. ſeqq.*
Z. *hoc tit. diſc. 31. & de ſeruit. diſc. 55.*
A. *ſub tit. de ſeruit. diſc. 65. & 66.*
B. *Locis ſupra citatis.*
C. *hoc tit. diſc. 37. & 49. & de credito diſc. 7. & in alijs.*
D. *tit. de credito diſc. 27. & de feud. diſc. 78.*
E. *tit. de feud. diſc. 78. & ſub dicto tit. de credit. pluries.*

quorum ſors, fructuum, vel annualium
37 acceſſionum cum tractu ſucceſſiuo pro-
ductiua ſit, non ſolùm pro ſorte, ſed etiã
prò fructibus, vel annualitatibus decur-
ſis, bona teſtantis eidem hypothecæ ſu-
biaceant, cũ potioritate, vel beneficio ſe-
parationis bonorum aduersùs credito-
res hæredis, vel tertios, in quos ex præ-
fato particulari titulo dominij translati-
uo, bona diſtracta ſint.

Licèt autem id aliquã opinionum va-
rietatem habeat; Veriùs tamen, ab ea di-
ſtinctione determinationem recipit, vt
attendendum ſit, an ipſæ acceſſiones, vel
annualitates, ità per teſtatorem deman-
datæ ſint, vt ipſius legatum contineant,
de eius bonis implendum; Vel potiùs
id iniunctum ſit hæredi, qui ex bono-
rum fructibus implere debeat, vt primo
caſu, bona defuncti affecta ſint, ipſaquè
hæreditas debitrix exiſtat; Secùs autem
in, altero. F.

Ex hoc autem legali priuilegio reſul-
tat, vt inutile nõ ſit legatum, quod debi-
tor creditori faciat de eo quod debet, cũ
38 ità proficuus reſultet effectus iſtius hy-
pothecæ, ſeù proceſſus exequutiui, aliàs
non competentis; Vt præſertim praxis
frequentior docet in legato, quod pa-
rens liberis faciat legitimæ, vel dotis cõ-
gruæ, ſeù de paragio, cum veriùs ſit prò
vno, vel altero legali debito hypothecam
à lege tributam non eſſe, illam verò ex
legato reſultare. G.

Super proceſſu exequutiuo, ân pro le-
gatis competat, in iure non eſt expreſsè
deciſum, ideoquè variæ deſuper haben-
39 tur opiniones, quarum negatiuam Ro-
ta Romana, ob quamdam antiquitatis
reuerentiam, tenet; Alia verò Romanæ
Curiæ Tribunalia, magiſq; communitèr
illa aliarum ditionum, affirmatiuam, verè
probabiliorem, ſequuntur, pro viæ exe-
quutiuæ competentia. H.

Cum ea tamen moderatione, vt con-
tra hæredem in eodem teſtamento ſcri-
ptum, id procedat, cum eidem facultas
non detur ſui auctoris factum impugna-
re, eiuſquè reſpectu, res iudicata ſit, at-
què probatio probata, illa diſpoſitio, ex
qua ipſe ſuum ius metitur; Secùs autem,
vbi de inteſtato hærede agatur, qui re-
ſciſſo, vel annullato teſtamento ex capi-
te inofficioſitatis, vel ex alio defectu, qui
in legata non influat, ad eorũ implemen-
tum adhùc teneatur.

Siuè vbi de eodem teſtamentario aga-
tur, qui directè ſui auctoris factum non
impugnet, ſed aliam iuſtam habeat cau-
ſam, ſeù probabilem dubitationem, de-
negandi legati ſolutionem, quia nempè
interpretationis, vel comprehenſionis,
aut non impletæ conditionis, ſiuè ca-
ducationis, vel incapacitatis, vel inſuffi-
cientiæ quæſtio cadat, ſuper qua Iudicis
determinatio prodierit, à qua potiùs,
quàm à iudicio defuncti hæres credat ſe
grauatum, ideoquè appellet. I.

Fructuum, vel acceſſionum quæſtio-
nes, inter hæredes, & legatarios frequen-
40 ter forus audit, cum conſueta opinio-
num diuerſitate.

Illa tamen probabilior diſtinctio eſt,
ex qua deciſio pendet, inter legata,
quæ de ſpecie ſint, ac alia quantitatis, vt
primo caſu, fructus ab inſtanti mor-
tis teſtatoris, tanquam ſequela domi-
nij, ad legatarium pertineant, tanquàm
dominum (cui proindè rei vendicationis
actionem lex concedit); Niſi ea in hære-
de, vel in alio poſſeſſore concurrat bona,
vel media fides, quæ à perceptorum, &
conſumptorum reſtitutione excuſet.

In altero autem caſu, in quo de legato
quantitatis agatur, (præſuppoſita mora
regulari, vel irregulari, ſine qua, intereſ-
ſe, vel vſurarum obligatio non datur), lex
ciuilis, fauore pupilli, vel piæ cauſæ, ſeù
alterius priuilegiatæ perſonæ, vel cauſæ,
acceſſionum, vel vſurarum curſum conce-
dit.

Contrarium verò lex canonica ſtatuit,
cui propterea in hac vſuraria materia,
lex ciuilis vbiq; in laicali etiã foro cede-
re debet, vt aliud intereſſe non debeatur,
niſi illud, quod ſuadeat ratio lucri ceſ-
ſantis, vel damni emergentis, vel altera
non impleti mandati, quod per teſtato-
rem hæredi ſit iniunctum, vt in vſura-
rum ſede aduertitur.

Quinimò, vt neque ipſius teſtantis lex,
vel ordinario huiuſmodi acceſſiones lici-
tas

F. *hoc tit. diſc. 37. & 49.*
G. *dicto tit. de feud. diſc. 78.*
H. *hoc tit. diſc. 6.*
I. *eodem diſc. 6. hoc tit.*

tas reddere valeat; Niſi vbi prohibita interim facultate legatario, ſortem principalem petendi, ipſæ acceſſiones, in legatum deductæ dici valeant; Secùs autem, vbi legatum peti poteſt, eiuſque actio ſit experibilis. L.

A debitore creditori legatum, quod factum ſit, an compenſandi cum debito præſumptionem habeat, vel potiùs vtrūq;
41 debitum ſit, ſub frequenti quæſtione cadit; Ea verò illā genericam recipit diſtinctionem inter debitum neceſſarium, & voluntarium, vt in prima ſpecie, compenſandi præſumptio cadat, non autem in altera; Niſi contrariæ voluntatis expreſſa, vel præſumpta probatio accedat, in cuius caſu, tam vna, quàm altera pars diſtinctionis ceſſat, cum legis præſumptiones, ac regulæ, teſtantis volūtati perpetuò cedant; Ideoque certa deſuper ſtatui non poteſt regula, cum à facti ſpeciali qualitate pendeat, quando probationes, vel præſumptiones, & argumenta, concludant, necnè.

Neceſſaria verò cauſa, ea eſt, quæ citrà voluntarium factum hominis, à legis obligatione manet, ſecùs autem, vbi neceſſitas à voluntate initium trahat, cum tùnc voluntaria cenſenda veniat; Quæſtione cadente in lucris dotalibus, quæ, etiā abſq; expreſſa partiū conuentione, ex Statutis, ac legibus municipalibus manēt an ſcilicèt, neceſſariā, ideſt legalē, vel potiùs voluntariam, ideſt conuentionalem, cauſam redoleant, iure implicitæ voluntatis à lege municipali ſubintellectæ; Idque opinionum varietatem habet; Ea verò in Romana Curia recepta videtur, quæ voluntariæ cauſæ id refert, ideoque compenſationem excludit; Alibi verò diuerſa retinetur opinio, ideoque cum ea procedendum eſt, quæ in loco recepta ſit. M.

III.

De legatorum diminutione, ſeu contributo, quando hæreditas omnibus idonea non ſit; Ac de falcidiæ detractione; Et de ademptione, vel alia ceſſatione, ſeu caducatione, vel caducitate.

DVplici ex cauſa, legata diminutionem pati ſolent, adeoùt in parte illorum ſequatur implementum, Vel quia hæreditas, detracto ære alieno, ſeù legitima filiorum, omnibus legatis idonea non ſit,
42 quamuis falcidiæ detractio non intret, Vel quia hæc detractio eamdem cauſet diminutionem.

Rarus autem eſt huius poſterioris detractionis caſus, cum penè pro communi ſtylo, hæc detractio ſoleat expreſsè prohiberi; Quinimò, etiam tacitè, & coniecturaliter iſta prohibitio admittatur,
43 quamuis leues eſſent coniecturæ, ob præmiſſam frequentiorem conſuetudinem, ac etiam ob nouiſſimam introductionem beneficij inuentarij, ob quam ceſſaſſe videtur ea ratio, quæ huius detractionis cauſa fuit. N.

Siue quia, pro frequentiori vſu, legata concipi ſolent fauore piæ cauſæ, quæ ab hac detractione exempta eſt; Cadente quæſtione, an hoc priuilegium, aduersùs
44 aliam æquè priuilegiatam piam cauſam locum habeat, quod varias habet opiniones; Probabilius autem videtur, vt priuilegium quoque intret. O. Adhùc tamen quandoque, præmiſſis, vel ſimilibus limitationibus ceſſantibus, hæc detractio legatorum diminutionem producit.

Siue igitur, vno, ſiue altero modo, integrum omnium legatorum implemen-
45 tum ſequi non valeat; Regula eſt, vt omnes per contributum, ſeù per æs & librā, ac pro rata, iuxtà arithmeticam computationem, talem diminutionem pati debeant; Niſi ex diſponentis voluntate aliqua legata exēpta ſint ab hoc cōtributo.

In hoc itaque, vbi expreſſa ſit voluntas nul-

L. *de hac materia fructuum, vel vſurarum legati ſub tit. de vſur. diſc. 29. cum duobus ſeqq.*

M. *de hac materia compenſationis legati cum debito, vel lucro hoc tit. diſc. 15. & tit. de dote diſc. 99. & 120., ac etiam ſub tit. de credito.*

N. *tit. de legitim. & detract. diſc. 32. & 34.*

O. *eod. diſc. 34. de detraction.*

nulla cadit quæſtio, cum iſta non ſit iu-
46 ris, ſed facti, ac voluntatis; Cadentibus quæſtionibus quando id, ex coniectura-ta, ſeù præſumpta voluntate deduci prætendatur, quod certam non recipit regulam generalem cuicumque caſui applicabilem, cum iuxtà generalem omnium coniecturalium quæſtionum naturam, in ſingulis caſibus, ex eorum indiuiduis circumſtantijs deciſio pendeat; Potiſſimè verò, vbi legatum non omninò voluntariam, ſed neceſſariam, vel quaſi, cauſam habeat; Quia nempè ad conſcientiæ exonerationem; Siue ad antidoralem remunerandi obligationem, aliamue cauſam, quæ aliquam habeat ſpecialem rationem, legatum referri valeat, diſcretè ab alijs, quæ affectionis voluntarium habeant motiuum; Siue vbi ratio ſanguinis, vel alia, ſpecialitatem aliquam inducat.

Quæſtione cadente, an generaliter pia cauſa in concurſu prophanæ hanc habeat ſpecialitatem, vel potiùs çquale con-
47 tributum inter pia, & prophana legata intret; Idque varias habet opiniones, diuerſaſque recipit diſtinctiones in propria ſede recenſitas, non de facili ſub compendio explicabiles.

Alia etiã quæſtione inter æquè pia, vel çquè prophana legata cadẽte, vbi diuerſa ſit legatorũ conditio, ſeù qualitas, quia
48 nempe alia ſint ſpecierum, alia verò quãtitatis, quod pariter varias habet opiniones, diu rſaſque recipit diſtinctiones, à quibus deciſio pendet; Adhùc tamen veriſimilis, vel alias coniecturata voluntas, totum facit. P.

Ademptionis item, vel reformationis quæſtiones frequenter cadunt certam non recipientes regulam, niſi eam, vt in
49 dubio præſumendæ non ſint, omniſque pro earum excluſione capi debeat interpretatio; In reliquis etenim, totum eſt facti, ac voluntatis, ex facti qualitate decidendum. Q.

Vbi verò geminata eiuſdem teſtatoris diſpoſitio accedat ergà eumdem legatarium, frequentiores cadunt quçſtiones,
50 an ſcilicèt poſterior, prioris ademptiua, ſeù impletiua, vel potiùs accumulatiua ſit, adeoùt vtrumque legatum debeatur; Siue vbi diſponens, qui ſuperuiuat, ergà legatarium alium per actum inter viuos
51 liberalitatis, ac beneuolentiæ actum exerceat, illumq; finem impleat, ad quem vltima voluntas directa ſit.

Super his autem, ac ſimilibus, pariter certa compendioſa regula ſtatui non poteſt, cum totum pendeat à ſingulorum caſuum circumſtantijs, ex quibus veriſi-
52 milis voluntatis probationes, vel argumenta reſultent; Licèt enim aliquæ generales deſuper habeãtur propoſitiones, an in vnica, vel diuerſa ſcriptura diſpoſitiones contineantur; Siue an prior beneuolentię augmentum, vel decrementum intermedio tempore receperit; Aut an vtraque eamdem habeat expreſſam, vel ſaltim implicitam cauſam, vel rationem; Vel an id, quod in vtraque continetur, ſit reiterabile, atque multiplicationem admittat; Attamen iſtæ, ſimileſq; generalitates, benè operatiuæ ſunt, vbi voluntas omninò incerta ſit, vndè propterea, facti adiutorio ceſſante, cum regulis, ac præſumptionibus iuris, quæſtionem decidere oporteat; Siue vbi argumentis, & coniecturis hinc indè colluctantibus, quæſtio ſit de præponderantia, cui regularum iuris aſſiſtentia magnum præbet pondus, vel fomentum. R.

Caduci quoque, & caducitatis quæſtiones cadunt, Notabili tamen differentia inter vnum caſum, & alterum caden-
53 te, ad effectum ſubſtitutionum, & an ea, quæ in legato continentur, ab hæreditate auulſa cẽſeãtur, vel potiùs adhùc in ea exiſtãt; In caſu etenim caducationis iſta poſterior pars verificatur, ſecùs autem in caſu caducitatis, quæ præcedentem ſupponit acquiſitionem, quam caducatio negat, ac ſi legatum factum non eſſet, ob longam diuerſitatem effectuum, ex vna, vel altera ſpecie reſultantium, vt magis diſtinctè in ſua ſede aduertitur. S.

Ad id autem dignoſcendum, eadem in legatis diſtinctio intrat, quæ in fideicommiſſis, alijſque vniuerſalibus, etiam directis diſpoſitionibus habetur, an ſcilicèt

P. *de his omnibus in materia contributi hoc tit. diſc. 35.*

Q. *de hac materia ademptionis hoc tit. diſc. 32. & diſc. 49. cum ſeqq.*

R. *de his omnibus, & an ſecunda diſpoſitio ſit ademptiua, vel impletiua hoc tit. diſc. 49. cum plur. ſeqq.*

S. *hoc tit. diſc. 29. & 30.*

54 cèt modalis,vel conditionalis diſpoſitio
ſit; Vbi etenim de conditionali agatur,
quæ à conditionis purificatione perfe.
ctionem, ac eſſentiam recipiat, adeoùt
acquiſitionem impediat, eiuſque princi-
pio ſe opponat,conditionis defectus, vel
non implementum, ſiue culpoſum ſit,vel
caſuale nil refert,ideoque caducationem
cauſat; Vbi verò modalis, adeoùt iuris
iam quæſiti amiſſionem, ſeù priuationem
importet, cum ſpeciem pœnæ id redo-
leat,culpoſa contrauentio requiritur, vt
locus fiat caducitati, cuius terminus in-
trat; Ideoq;ad reſtitutionis in integrum,
vel alicuius excuſationis præſidium con-
fugere conceditur, quod priori caſu ne-
gatur.T.

Ad plures alios effectus iſta diſtinctio
quoque nimiùm confert; Potiſſimè verò,
vbi de ijs conditionibus agatur,quas lex
55 reprobat, atque pro non ſcriptis haberi
mandat, vt (exempli gratia) ſunt illæ,
quæ viduitatem inducant, ſiue libertatis
matrimonij, aut electionis vitæ religio-
ſæ præiudicium contineant, cum facilius
in caſu,quo reſolutiuæ ſint,quā in altero
quo ſint ſuſpenſiuę,reijciantur,ac vitien-
tur,in altero autem vitiēt; Ob eam nota-
bilem differentiam,quæ inter iuris quæ-
ſiti amiſſionem, & quærendi impedi-
mentum dignoſcitur.V.

Alter effectus eſt retrotractionis,
pro reſtitutione ſcilicèt fructuum, ſeù
totius emolumenti,quod interim perce-
ptum ſit,vt in caſu conditionis intret,ſe-
56 cùs verò in caſu modi, vt frequens di-
ſputandi occaſio potiſſimùm præbet in
ijs legatis, alijſque diſpoſitionibus, quæ
ſub viduitatis præcepto vxoribus fiant,
ſiue adinſtar,in alijs, quibus eadem ratio
congruat.

Maiores itaque deſuper, facti, ſeù ap-
plicationis,eſſe ſolent quæſtiones, quan-
do ſcilicèt,in vno,vel altero caſu eſſe di-
57 camur, quoties non omninò clara, & ex-
preſſa ſit voluntas, quæ omnes dirimit
iuris quæſtiones.

Quamuis autem deſuper magna di-
gnoſcatur ſenſuum, ſiue opinionum va-
rietas;Plerìſque grammaticalibus verbo-
rum,vel clauſularum, ac dictionum ſenſi-
bus, vel legalibus ſignificationibus prin-
cipaliter inhærentibus, ideoque nimiùm
quoq;laborantibus ſuper gerundiorum,
ac participiorum reſolutionibus, cum ſi-
milibus frigiditatibus,ac ineptijs.

Veriùs tamē eſt,vt rei veritas,vel ſub-
ſtantia volūtatis attendi debeat,an.ſ. im-
plementum,acquiſitionis initio ſe oppo-
nat,illudque impediat,vel ſuſpendat, ſiue
lex ob diſponentis voluntatem, ſuſpen-
ſum, vel impeditum cum retrotractione
fingat; Vel potiùs idem implementum
acquiſitionem ſubſequi debeat,illamque
ſupponat velut neceſſarium antecedens,
adeoùt iuris iam quæſiti contrauentio,
pœnalem amiſſionem, ſeù priuationem
cauſet.X.

Cumque tempus,vel caſus,ad duplica-
cem effectum adijci ſoleat;Vel ſcilicèt,vt
ſubſtantiam diſpoſitionis percutiat,ideo-
58 que interim,quod eius purificatio ſequi-
tur,perfectionem impediat,atque condi-
tionem facere dicatur; Vel ſolā exequu-
tionem,eiusque dilationem, ipſo actu ab
initio puro, ac perfecto exiſtente; Hinc
propterea, inuoluta pariter quæſtio eſt,
an & quando mortis,vel ætatis, ſeù nup-
tiarum tempus,alteriuſue caſus purifica-
tio,conditionem faciat, necnè, quod ex
varijs diſtinctionibus, non de facili ſub
compendio explicabilibus, deciſionem
recipit, ideoque in ſua ſede quoque vi-
dendum eſt.Y.

Atque hinc, tranſmiſſionis, vel reſpe-
ctiuè caducationis,alter effectus reſultat,
vt in caſu quo ſubſtantiam percutiat,atq;
conditionem faciat, mors legatarij, quæ
59 antè conditionis purificationem ſequa-
tur, tranſmiſſionem impediat, atque ca-
ducationem inducat,niſi teſtantis volun-
tas aliud ſuadeat, ſecus autem, vbi dila-
tionem ſolum, vel exequutionem con-
cernat Z.

Generaliter item lege fideicommiſſis
particularibus legata exequantur; Hinc
ea, quæ in fideicommiſſorum ſede ſuper
60 vulgari,vel fideicommiſſaria,aliaue ſub-
ſtitutionum ſpecie,vel ſuper caducitate,
ſeù caducatione habentur, legatis quo-
que

T. *hoc tit.diſc.43.& 58., ſub tit. de teſtam. diſc.73.& ſub tit.de fideic.diſc.154.*

V. *locis proximè citatis.*

X. *locis proximè cit.& præſertim diſc.154.de fideicommiſſ.*

Y. *hoc tit.diſc.3.58.,& ſeqq.& dicto diſc.73. de teſtam.*

que congruunt . A.

Amiſſionem quoquè legatorum , lex ,
in pœnam temeritatis induxit eorum ,
qui propria ſibi auctoritate ius dicunt ,
61 bonaq; legata capiunt,cum illa ab hære-
dis manu capi debeant ; Niſi teſtator
hanc tribuerit licentiam;Siuè legatarius
abſquè vitio in rei legatæ poſſeſſione ſit,
ex alio titulo,quem ſibi mutet,quod etiã
abſq; expreſſa declaratione factum eſſe ,
lex præſumit ; Aut quod , Eccleſiæ , vel
piæ cauſæ fauor eamdem tribuat licen-
tiam ; Seù quod certa detractionum in-
competentia , vel canonica æquitas, ina-
nem non permittat circuitum ; Adhùc
tamen, his , vel ſimilibus limitationibus
ceſſantibus , vitioſa quidem reputatur
poſſeſſio, vt legatarium non faciat hære-
di legitimum contradictorem, non au-
tem, vt hanc pœnam incurrat, raro , vel
nunquam ad praxim redigi ſolitam, cum
quælibet cauſa pœnam excuſet . B.

Diminutionis legati quæſtiones quo-
que inter hæredem , & legatarium oriri
ſolent,quamuis hæreditas idonea ſit,ne-
62 que detractiones , legatorum integro
implemento impedimentum præſtent ;
Vbi ſcilicèt de legatis agatur ſpecierum,
quæ cenſibus , alijſuè oneribus ſubiecta
ſint,quæ illarum valorem,ſiuè vtilitatem
minuant, an ad hæredem, vel ad legata-
rium ſpectent; Idque (ceſſante teſtatoris
voluntate , cui ſemper deferendum eſt)
ex oneris qualitate recipit determina-
tionem; Vbi etenim merè reale ſit, vt in
canonibus, ac liuellis, vel cenſibus reſer-
natiuis, alijſuè verè realibus reſponſioni-
bus, id verificari dicitur, planum eſt le-
gatarij onus eſſe ; Et è conuerſo, planum
eſt onus eſſe hæredis , vbi de ſimplicibus
hypothecis generalibus , vel ſpecialibus
ab ipſo teſtatore contractis agatur , pro
debito generis, vel quantitatis ; C. (Vbi
etenim pro hypothecis à tertio rei lega-
tæ priori domino moleſtias legatarius
recipiat , euictionis quæſtionem potiùs
id percutit;) Niſi legatum ſit vniuerſita-
tis,quæ tam actiua, quàm paſſiua iura ſe-
cum trahat,cum tùnc ad legatarium,non
autem ad hæredem onera pertineant.D.

Tùnc itaquè iuris dubietas cadit ,
quando de illo mixto agatur onere ,
quod ex conſignatiuo cenſu reſultare di-
citur , quia nempè pro pecunia ad Apo-
ſtolicarum Conſtitutionum præſcriptum
ſuper ea re tanquàm fundo , cenſus ſit
conſtitutus;Atquè vbi,non ab ipſo teſta-
tore onus adiectũ ſit,ſed à tertio,quod in
teſtatorẽ trãslatũ ſit cauſatiuè, ipſius ſci-
licèt rei occaſione,adeoùt,cauſatiuum ,
vel occaſionale onus dici valeat , Veriùs
eſt , vt ad legatarium pertineat, quaſi
quod teſtator id,quod ſibi cõpetat,ſeù eo
modo,quo ipſe rem poſſidet in legatariũ
transferre voluerit ; Si verò ab ipſomet ,
vel ab alio , cuius perſonam vniuerſali
hæreditario iure ipſe repræſentet,impo-
ſitio facta ſit , opinionum non modica
ſciſſura cernitur;Ea verò probabilior vi-
detur , quæ hæredi potiùs, quàm lega-
rio onus defert , niſi diuerſæ voluntatis
argumenta, quæ ex ipſius rei, ac reſpecti-
uè oneris qualitate præſertim deriuent ,
aliud ſuadeant.E.

Euictio legatorum , regulariter non
præſtatur, niſi teſtantis voluntas aliud
ſuadeat,ſiuè oneroſam , atq; correſpecti-
63 uam cauſam habeat,pro qualitate facti ,
cuius potiùs, quàm iuris eſt quæſtio,pro
facti qualitate decidenda . F.

An propriũ itẽ , vel alienum legatum
ſit,ſub quæſtione cadere ſolet,adeoùt le-
gatario,ad hæreditaria teſtantis bona nõ
64 cõpetat actio,quia nempè, in alienæ vo-
luntatis exequutionem,ità legatũ conce-
ptum ſit , vt alterius potiùs quàm ipſius
teſtantis legatum dicendum veniat, idq;
ex facti qualitate , ac circumſtantijs de-
terminationem recipit. G.

Per voluntariã autem rei legatæ alie-
nationem, ſiuè per neceſſariã, cuius pre-
tium in aliam rem erogatũ ſit, àn adem-
65 ptio reſultet,vel potiùs alterius rei ſub-
rogatio,quæſtio eſt,quæ pariter certam
non recipit regulam, cũ à facti qualitate
veriùs deciſio manet;Quãuis enim aliquę
deſuper habeantur generales regulæ, vel
propoſitiones, illæ tamen pro norma po-

Z. *ibidem.*
A. *ſub tit. de fideicommiſſ.*
B. *de his etiam ſub tit. de fideicom. & ſub tit. de iudic. ad materiã legitimi cõtradictoris.*
C. *hoc tit. diſc.* 38.
D. *eod. diſc.* 38.
E. *dicto diſc.* 38. *& ſub tit. de cenſib. diſc.* 18.
F. *hoc tit. diſc.* 7.
G. *hoc tit. diſc.* 57.

tiùs deſeruiunt, vt diſpoſitionis voluntas
deſumatur, vt in ſua ſede aduertitur. H.

Contributi quæſtio, inter hæredem, &
legatariũ quotæ bonorum, cadere ſolet,
ſuper aliorum legatorum, ac onerum im-
66 plemento, àn ſcilicèt æqualis eorum cõ-
curſus eſſe debeat, vel potiùs totum ſit
hæredis onus, quod varias habet opinio-
nes; Probabilior autem videtur ea, quæ
vtrumquè obligat, niſi argumenta acce-
dant, quæ diuerſam arguant volũtatem,
quæ totum facit. I.

An autem ceſſante legandi cauſa, lega-
tum ceſſet, quia nempè tutori, vel cura-
tori, ſeù educatori factum ſit, varias reci-
pit diſtinctiones, atquè facti, & volunta-
tis quæſtio eſt, ex facti circumſtantijs
decidenda. I.

IV.

De legatis pijs, eorumque priuilegijs; Et de legatariorum capacitate, vel incapacitate, ſeù indignitate; Et de facultatibus exequutorum, ſiuè illorum, qui ſint de iure exequutores, vt ſunt Epiſcopus, vel Fabrica Sancti Petri, & de iſtius facultatibus.

EA omnia, quæ prophanis legatis fauo-
rabilia ſunt, pijs congruere quoties
legatarij incapacitas non obſtet, de iure
67 non dubitatur, cum à minus fauorabili-
bus, minuſquè priuilegiatis, ad fauorabi-
liora, magiſquè priuilegiata, fauorabi-
le argumentum intret, non autem odio-
ſum; Ideoquè ſuper ijs cadunt quæſtio-
nes, quæ prophanis, vel temporalibus le-
gatis, per legem denegata, pijs, ex ſpecia-
li fauore, vel priuilegio, competere con-
tendatur.

Duplex itaquè defectus, vel imperfe-
ctio, in legatis, alijſquè vltimis volunta-
tibus dignoſci ſolet, voluntatis ſcilicèt, ac
68 ſolemnitatis; In ijs itaquè voluntatis
defectum reſpicientibus, (quidquid ali-
qui malè opinentur) nullus eſt piæ cauſæ
fauor; In eo ſolùm conſiderabilis, vt eiuſ-
dom integræ, ac validæ, ſed ambiguæ vo-
luntatis interpætatio, magis lata, beni-
gnaquè fiat interprætatio, quàm in pro-
phanis facienda eſſet, quoniam defectus
eſt naturæ, cui legis poſitiuæ priuilegia
non diſpenſant, vt generaliter in teſta-
meutorum, aliarumquè vltimarũ volun-
tatum ſede, occaſione legatorum quoq;
aduertitur. L.

In alijs autem, quæ iuris poſitiui ſole-
mnitates percutiant, iſte fauor nimium
69 operatiuus eſt, omniaquè ſupplet ab eo-
dem poſitiuo iure manantia, cum ſola
naturalis veritas, vel probatio attenden-
da veniat. M.

Idemquè generaliter in ijs omnibus,
quæ ab eodem iure poſitiuo, ex eius au-
70 ctoritate, non autem pro diuini, vel na-
turalis iuris obſeruantia, vel declaratio-
ne manant, dicendum eſt; Putà circa ea,
quæ patriæ poteſtatis defectum, vel
inofficioſi quærelam, ſeù verborum vim,
ac operationem concernant, cum ſimili-
bus. N.

Qualia verò ſingulariter ſint priuile-
gia, vel effectus, qui ex hac generica
theorica reſultant, compendio incon-
71 gruum eſt recenſere, cum formalem exi-
gat, ac particularem tractationem, ab
alijs iam peractam; Potiſſimè quia non
legatis tantùm, ſed etiã directis, ac obli-
quis diſpoſitionibus vniuerſalibus, alijſ-
què diſpoſitionibus ea communia ſunt;
Atquè ex hac generica theorica, ſeù di-
ſtinctione vir ſenſatus, omniũ ſingulariũ
priuilegiorum competentiam rectè com-
periet.

Legatarij verò incapacitas, pias etiam,
quãuis aliàs validas, ac perfectas diſpoſi-
tiones, inutiles quandoq; reddit, quia nẽ-
72 pè, de illis agatur Religionibus, vel Reli-
gioſis, in quibus, ob arctum paupertatis
inſtitutũ, tàm in particulari, quàm in cõ-
muni, acquirendi, ac retinendi incapaci-
tas accedat; Tunc etenim, dato ſubſti-
tuto, vel alia fauore hæredis diſpoſitione
accedente, quatenùs præciſum legati im-
plementum non ſequatur, inutile rema-
net legatum, atquè pro non ſcripto ha-
bendum eſt, ex legatarij defectu; Eo
modo quo illud remanet legatum, quod
perſonæ in rerum natura non exiſtenti,
vel antè teſtatorem defunctæ, fiat.

Vbi

H. *hoc tit. diſc. 48. & 55.*
I. *hoc tit. diſc. 52.*
I. *hoc tit. diſc. 22. & 23. & de ſeruit. diſc. 50. & 52.*
L. *ſub tit. de teſtamen. pluries.*
M. *ibidem proximè.*
N. *ibidem proximè.*

Vbi verò nullus detur ſubſtitutus,nul. laquè alia fauore hæredis accedat diſpo-
73 ſitio; Cum piæ diſpoſitiones,ad Deum, vel propriam animam primariò directæ cenſeantur,vnum verò,vel alterum pium opus,demonſtratiuè,atq; pro modo exequendi adiectum dicatur; Hinc proindè,per loci Epiſcopum, vtpotè piarum diſpoſitionū legalem exequutorem, alijs pijs operibus, (non autem ſibi, nec ſuis) eadem pia diſpoſitio applicabitur. O.

Per Apoſtolicas autem Cōſtitutiones, in aliquibus præſertim Italiæ partibus, vel Ditionibus,cumulatiuè cū Epiſcopo,
74 iſtoquè non benè præueniente, Fabrica S.Petri has explet partes exequutoris,ſibi ipſi etiam,ad earumdem Conſtitutionū, aliarumq; eius auctoritatum normam,in toto, vel in parte applicando id, quod iuxtà teſtantis deſiderium applicari non poteſt; Vel quia legatarij incapacitas id prohibeat; Vel quia eiuſdem incertitudo id impediat; Vel quia ad opus volitum non ſufficiat. P.

Aliorū verò,quæ particulariū exequutorum ab eodem teſtante deſtinatorum, ac Epiſcoporum, & Fabricæ poteſta-
75 tem concernant, aliqua compendioſa mentio in teſtamentorum ſede habetur, cum eadem ſit generica ratio, ac poteſtas. Q.

Non ſemper tamen, Religioſorum,ac Religionum præfatum arctum paupertatis votum, etiam in communi profitē-
76 tium,incapacitas viget, pia legata aſſequendi, vel retinendi,cum in aliquibus, retentionem perpetuam ad redditum, non autem aſſequutionem pro erogatione in quotidianos vſus,ea percutiat; Siuè in ijs etiam,quæ omnimodam aſſequendi incapacitatem habeant, ea ſolùm viget,vbi ipſorum Religioſorum prouiſionem diſpoſitio concernat,adeoùt diurnę mendicitati ex quæſtuatione id aduerſetur; Secùs autem vbi,Eccleſiæ,vel Conuentus fabricam, & ornamenta, ſiuè ſachriſtiæ ſacram ſuppellectilem,aut infirmariæ, vel librariæ vſum concernat, vt in Regularium ſede aduertitur. R.

Aliæ quoque, in legatis, alijſquè vltimis voluntatibus incapacitates legata-
77 riorum, ſiuè paſſiuæ inteſtabilitates in iure habentur,quarum aliquæ in teſtamentorum ſede habētur; Ea præſertim quæ in ſpurijs, potiſſimè verò in ijs,qui ex damnato coitu progeniti ſunt,dignoſcitur,vltrà id, quod alimentorum obligatio exigat. S.

Quamuis etenim plures, legatorum, aliarumquè diſpoſitionum indignos lex reputet, vt ſunt teſtatoris occiſor, vel
78 quia aliàs eum graui iniuria affecerit,ac ſimiles; T. Attamen non ſemper id importat incapacitatem, cū indignitatem, quandoquè cauſet; Vt etiam in teſtamenti impugnatore habetur. V.

Nimium autem refert, an incapax, vel indignus quis exiſtat, cum incapacis reſpectu, inutile remaneat legatum,atq;pro non ſcripto habendum ſit,perindè ac, ſi factum non eſſet, ideoquè bona per ius non decreſcendi,in hæreditate remanēt, vel ad ſubſtitutum deferuntur, qui proptereà,ex ſecundo,primus efficitur; Indignus autem acquirit, ſed,ab eo, quod iam quæſitum eſt, fiſcus aufert. X.

De alijs verò, de quibus in praxi tractare occaſio non præbuit, apud ſuas ſedes,qui cupit,perquirat,cum non totiùs materiæ,per ſpeciem abſolutæ tractationis,ſed eorum,de quibus agere contigit, compendioſam inſinuationem, iſti labores contineant.

O. *de teſtam. diſc.24. & in alijs.*
P. *tit.de fideic.diſc.108.de teſtamen.diſc.22. & 23.*
Q. *tit. de teſtamen.diſc.68.*
R. *ſub tit.de Regular.diſc.35.*
S. *ſub tit.de teſtam.diſc.52. & ſeq.& 74.*
T. *dicto tit.de teſtam. diſc 55.*
V. *hoc tit.diſc.24 & d.diſc.55.de teſtam.*
X. *tit. de Regal. ad materiam confiſcationis diſc.160.*

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Quæ ſub hoc titulo de Legatis continentur.

ABBAS

VLtra proprium legatum, participat de eo, quod fit omnibus monacis, diſcur. 16. ſub num. 11.

ACCEPTATIO

Legati, quando inducta dicatur, & de alijs, *vid.* Legatum quoad Acceptationem.

Præſumitur in actu lucratiuo data ſcientia, diſc. 28. num. 3.

Ex quibus dicta ſcientia deducatur, num. 4. ibid.

Declara id procedere in actu merè lucratiuo, non autem oneroſo, diſcur. 28. num. 5.

Niſi tamen vtilitas, & cõmodum præponderarent, num. 6. ibid.

Voluntatis teſtatoris non poteſt fieri pro parte, & pro parte non, diſc. 28. num. 7. diſc. 43. num. 2.

ACTIO

Ad exigendum legatum dotis, quò tempore competat puellis legatarijs, *vid.* Legatum dotis, & *vid.* Puella.

Ad ſupplementum rei legatæ, quando detur, vbi res deſignata non ſufficeret, vel diminueretur, *Vid.* Legatum quoad deſignationem demonſtratiuam ſeù &c.

Contra bona teſtatoris an competat legatario pro fructibus legati, diſcur. 37. ex num. 3.

Diſtingue caſus de quibus nu. 4. & ſeq. ibid.

Pro legato annuæ præſtationis eſſent affecta, num. 4. ibid. diſc. 49. ex num. 3.

Idemque procederet vbi legatum ſoluendum erat ex fructibus de præcepto teſtatoris, diſc. 37. num. 9.

Secus autem vbi ſubſtantia legati directa eſt ad certam quãtitatem, cum hoc vt fructus multiplicentur, num. 1 1. & 13. ibid.

Præſertim vbi fructuum ſolutio directa eſt in ipſum hæredem, diſc. 37. ſub num. 11.

Contra ſucceſſorem an detur pro terminis decurſis in vita prædeceſſoris, diſcur. 49. num. 7.

Creditor defuncti prò cenſibus, vel annuis præſtationibus, an habeat actionem contra fideicommiſſarium, diſc. 49. n. 4.

Quid de fructibus dotis debitæ ex remedio *Auth. res quæ*, num. 5. ibid.

Executiua an competat pro legatis, diſc. 6. num. 5. & ſeq.

Regulariter (excepto Tribunali Sac. Rotæ) dicta actio executiua competit, num. 5. ibid.

Declara tamen prout, num. 8. & ſeq. ibid.

Vbi adeſt aliqua dubietas circa comprænhenſionem alicuius rei, tunc ab ea tantùm datur appellatio, ſecùs autem in reliquo, diſc. 6. num. 12.

Legata &c. *Vid.* Iura.

Vltra ſalarium an competat famulis pro ſeruitio præſtito, diſc. 2. num. 12.

Vid. Legatum in genere.

ACTVS

In dubio referendus eſt ad titulum licitum, diſc. 4. num. 9.

Lucratiuus quando inducat tacitam acceptationem; *vid.* Acceptatio.

ADEMPTIO

Eſt odioſa, ſtrictequè interpretanda, diſc. 43. num. 10. diſc. 52. num. 15. diſcur. 56. num. 5.

Legati non præſumitur, diſc. 35. num. 3. diſc. 56. num. 5.

Ex quibus autem inducta dicatur, *vid.* Legatum quoad Reuocationem.

ADIMPLEMENTVM

Conditionum, *vid.* Conditio. Caducitas.

Formæ in parte non ſufficit, diſcur. 50. numer. 2.

Et ſi ademptio legati ordinata ſit ſub certa conditione, an requiratur implementum in totum, vel ſufficiat in parte,

diſcur. 50. per tot.
Legati factum in vita, an, & quando illud extinguat, diſcur. 51. per tot. diſcur. 54. num 13.
Ceſſaret vbi eſſet expreſſa eadem cauſa diſc. 51. num. 3.
Secus ſi haberet cauſam diuerſam ab ea, in qua factum eſt implementum, diſc. 51. num. 5.
Ex quibus arguatur legatum habere certam cauſam, quamuis non fuerit adiecta, num. 9. ibid.
Quid vbi adimplementum in vita factum ſit cum minori impenſa, an debeatur reſiduum legati, diſc. 51. num. 4. diſ. 60. num. 5.
Non ſequutum an priuet legatarium, vel potiùs admittatur ad moræ purgationẽ, diſc. 57. per tot.
Et quod admittatur ad purgationem moræ, num. 4. ibidem. *vid.* Caducitas. Pœna.
Præcepti teſtatoris eligendi iuuenem, qui nubere debeat, dicitur ſequutum per electionem ſenis vxorati habentis filios, diſ. 50. num. 6.
Et ſi mandauerit, aliquem ad beneficium præſentari, ſequutum dicitur per factam præſentationem licèt effectum non ſortitam, diſc. 2. num. 4.

ÆSTIMATIO *Vid.* LEGATVM. quoad æſtimationem &c.

Æ T A S

In iuuene, cui relictum ſit aliquod ſubſidiũ pro ſtudijs, quomodo ſit regulanda, diſ. 36. num. 9. & ſeq.
Et ſi debuerat eſſe 10. annorum, ſi admittatur ante completum decimum annum, ſubſidium, de quo tempore incipiat deberi, diſc. 36. n. 9. *vid.* Scholaris.
Prò dilatione, aut conditione, quãdo adiecta dicatur, diſcur. 3. ſub numer. 5. & 9. *Vid.* Tempus. Puella.

A L I E N A

Res legari an poſſit, *vid.* Legatum quoad æſtimationem.

ALIENATIO

Rei legatæ, an & quãdo importet adẽptionem legati, *vid.* Legatum quoad Reuocationem, *verſ.* Alienatio cum ſeq.

A L I M E N T A

Debentur matri, cui filiorum educatio ſit demandata, diſc. 23. num. 14.
Legata, an peti valeant extra domum &c. *vid.* Legatum Alimentorum.

A N C I L L A

Legata, ſi fuerit vendita, & ex pretio alia fuerit acquiſita, iſta cenſetur legata, diſc. 48. ſub numer. 5. *Vid.* Legatum quoad Reuocationem.

A N I M A L I A

Quando veniant ſub legato fundi, diſc. 9. num. 2. 4. & ſeq.
Vid. Equus.

A N I M V S

Non trahitur ad ignorata, diſc. 35. num. 2. *vid.* Voluntas.

ANNVA PRÆSTATIO

Dari ſolita monialibus reputatur pars dotis, diſc. 16. num. 8.
Hæres an vendere poſſit bona, ex quibus illa debetur, diſc. 21. num. 10.
Non ſoluta parit intereſſe, diſc. 37. nu. 7.
Prò ea affecta ſunt bona teſtatoris, diſc. 37. num. 4. diſc. 49. ex num. 3.
Vid. Hypotheca.
Quæ directa non ſit legatario, ſed onus iniunctum ſit hæredi, an expiret in primo hærede, diſc. 34. per tot.
Regulariter expirat in primo, n. 2. ibi. diſc. 42. num. 2.
Præſertim vbi concurrat dictio, ſeũ verbum *infraſcritto*, diſc. 34. num. 3. diſc. 42. num. 3.
Declara prout, diſc. 34. num. 8.
De coniecturis perpetuitatis, vel è cõtra, diſc. 34. num. 4. diſc. 42. num. 3. 4. & 9.
Fallit fauore piæ cauſæ, diſc. 34. nu. 6. diſc. 42. num. 8.
Niſi tamen adeſſent coniecturæ in contrarium, diſc. 34. num. 7.
Relicta aliquibus de familia pro ſtudijs, expirat in primo admiſſis, diſc. 36. num. 3.
Fallit ex coniecturis, nu. 4. & ſeq. ibid. vbi enumerantur. *Vid.* Scholaris, & Puella.
Si fiat duobus, vel pluribus ſub vnica ſumma, an intelligatur collectiuè, vel diſtributiuè, diſc. 33. num. 6.
Soluenda eſt ex fructibus, diſc. 37. num. 5.
Et contra quæ bona legatarius actionem habeat, num. 4. 6. & ſeq. ibid.
Suppleri, an poſſint ex tot bonis tantumdem redditus, diſc. 21. ex num. 2. diſc. 44. num. 10.
Quod facto legato certæ quantitatis annuæ vini, poſſit aſſignari vinea, diſcur. 21. num. 4.
Declara id procedere vbi legatum ſit perpetuum, ſecus ſi vitalitium, n. 5. ibid.

De

De differentia inter hæredem, & legatarium, num.6.& 9.ibid.

Quid conferat legatarium eſſe Prælatum, num.6.ibid.

Vel menſtrua relicta familiaribus, intelligitur ad vitam non tranſitoria ad hæredes diſc.33.num.2.& ſeq.

Amplia etiam quod dictum fuerit *in perpetuum*, num.5. ibid.

ANNVS

Inceptus quando habeatur prò completo, diſc.36.num 9.& 10.

ANOMALA

Vid. Caducitas in fine.

APOSTILLA

An dicatur appoſita de ordine teſtatoris, diſc.49.num.9.

Et an inducat præſumptionem ademptionis legati, ex num.11.ad finem, ibid.

APOTHECA

Librariæ legata quid veniat, diſc.38.n.13.

Pannorum legata quid veniat, numer. 11. ibid.

An veniat auiamentum, num.13.ibid.

APPELLATIO

A legato datur ſolùm in parte dubia, & in qua poſſit cadere interpretatio, non autem à reliquo, diſc.6.num.12. *Vid.* Actio verſ. Executiua.

Etiam in executiuis intrat ratione iniuſtitiæ, diſc.6.num.3.

APPROBATIO

Vid. Acceptatio.

ARBITRIVM

Legatum quando collatum dicatur in arbitrium hæredis, diſc.50. num.11.

Verbum *videbitur* illud denotat, ibid.

ARGENTVM

Non venit ſub legato mobilium domus, diſc.10.num.2. *vid.* Legatum mobilium.

ARGVMENTVM

A contrario ſenſu non valet in reuocatione legatorum, diſc.54.num.9.

ASSIGNATIO

Bonorum prò faciendo aliquo opere, ſi tractu temporis diminuatur, an intret ſuppletio. *vid.* Legatum quoad deſignationem demonſtratiuam &c.

AVIAMENTVM

An legatum cenſeatur, legata apotheca, diſc.38. num.13.

AVVS

Tenetur dotare neptem licèt nuptam, & aliundè prouiſam, diſc.60.num.2.

B

BENEFICIVM

Legatum ipſius an valeat, diſcur.2. numer.5.

Et quatenus eſſet relictum vna cum omnibus creditis à colonis, ſeù miniſtris aſſequendis, intelligeretur de creditis ratione dicti beneficij, diſc.38.num.5.

Si teſtator mandauerit aliquem ad illud præſentari, dicitur adimpletum, etiã quod præſentatio non fuerit effectum ſortita, diſc.2.num.4.

Neque ideo debetur legatario aliqua æſtimatio, diſc. 2. per tot. *vid.* Tranſlatio.

Quid differat à feudo, diſc.2.num.8.& 9.

BONA

Aliena ſi legentur, an & quando debeatur æſtimatio. *vid.* Legatum quoad æſtimationem &c.

Annexa, vel ſeparata quando dicantur, diſc.7.ex num.11.

Diuerſitas vocabulorum, vel ſeparatio materialis non attenditur, diſc.7.nu.13. diſc.8. num.3.

Quid vbi vnico pretio, & tempore fuerint quæſita, diſc.8.ſub num.6.

Aſſignata pro aliquo opere ſi tractu temporis diminuantur, an intret ſuppletio. *vid.* Aſſignatio, remiſſiuè.

Data, ſeù legata ad vſufructuandum, inducunt præſumptionem legati proprietatis, diſc.3.num.15.

Declara prout, num. 16. ibid.

Dotalia ſi per vxorem viro legentur, an cenſeatur dempta quota ſpectans ad ipſum ratione lucri, diſc.15.à num.7.

Empta ex pretio rei legatæ venditæ, cenſentur ſubrogata in locum rei legatæ, diſc.48.num.5.

Vid. Legatum quoad Reuocationem.

Emphyteotica. *vid.* Emphyteuſis.

Ex quibus debetur annua præſtatio, an vendi poſſint per hæredem, diſc 21.num.10.

Mobilia *vid.* Legatum mobilium.

Poſſunt eſſe vnius, & fructus poſſint eſſe alterius, etiam in perpetuum, diſcur. 45. num. 2.

Declara prout num.8. ibid.

Prohibita non cadunt ſub generali renunciatione, diſc.58. num.8.

Stabilia legata, an compræhendant anima-

Digitized by Google

lia, blades &c. exiſtentia in ipſis, vel potiùs veniant ſub legato mobilium, diſc.9. per tot.
Diſtingue prout num 2. ibid.
Tantundem redditus an dari poſſint loco annuæ præſtationis. *vid.* Annua præſtatio. *verſ.* Suppleri.
Teſtatoris an affecta ſint prò fructibus legati. *vid.* Hypotheca.

C

CADVCITAS

AN in caſu contrauentionis non dato ſubſtituto intret necnè, d.29.num.4. & 57.num 3.diſc.58.num.5.
Declarata ſi non fuerit in vita, non declaratur poſt mortem, diſc.29 num.7.
Legati non incurritur ob tranſitum ad ſecunda vota, diſc.24. num.11. diſcur.46. num.6.
Declara vt ſtante conditione viduitatis, mulier habeatur prò mortua, ad effectum, vt alteri vocato poſt eius mortem aperiatur ſubſtitutio, diſc.32. num.2.
Et an totum perceptum reſtituat, diſc. 39. num.9.
Quid ſi puella nupſerit ante ætatem à teſtatore præfinitam. *vid.* Puella.
Quando autem contrauentio cauſet mortem ciuilem, & aperiat locum vocatis abſquè Iudicis declaratione, diſc. 29. num.8.
Diſtingue diſpoſitiones conditionales, & modales ad plures effectus, de quibus num.5.6.& 9. ibid.
De diuerſis contrauentionum ſpeciebus, diſc.57.num.6.
Legati an operetur, vt illud cadat ſub fidei commiſſo per teſtatorem ordinato, diſc. 29.diſc.28.num.2.
Regulariter remanet in hæreditate, & cadit ſub fideicommiſſo, diſc.29.nu.2.
Quid vbi inſtitutio facta ſit in reliquis bonis diſc.28.num.2.diſc.29.ſub num 2.
Diſtinguitur caſus caduci à caducitate, vt primo caſu cadat ſub fideicõmiſſo, ſecùs in ſecundo, diſc.29.num.3.
Ob non ſequutum adimplementum, an admittat purgationem moræ, diſcur. 57. per tot.
Et quod admittatur, num. 4. ibid.
Portio hæredis contrauenientis non ſucceſſoribus ab inteſtato, ſed altero hæredi teſtamentario accreſcit, diſc.32.nu.3.
Requirit ſcientiam ſpecificam conditionis implendæ, diſc.29. num.10.
Vulgaris anomala, ſeù in fideicommiſſo, an procedat in legatis, adeoùt illam impediat, diſc.30.per tot.
Affirmatiua procederet vbi verba ſint directa ciuilia, non autem communia, vel obliqua, num.4. & 5. ibid.
Contr. num.6. ibid.

CANCELLATIO

An inducat legati ademptionem, diſcur.49. ex num.11.

CAPPELLA

Legatum pro ſubſtentatione cappellanorũ cum lege, vt fructus primi anni erogari debeāt in illius reſtaurationem quomodo intelligatur, diſc.19 per tot.
Et ſi tractu temporis bona aſſignata diminuantur an diminui debeat eorum numerus, vel potiùs prouiſi diminutionẽ pati debeant, diſc. 20. per tot. *vid.* Legatum quoad Deſignationem &c.

CAVSA

Finalis nulla eſſe dicitur, vbi adſunt plures cauſæ, diſc.32.num.6.
Legandi ceſſante, quando ceſſet, & ipſum legatum. *vid.* Legatum Habitationis, & Legatum quoad onera Legatum quoad Reuocationum *verſ.* Ceſſaret.

CAVSA PIA

Attendit veritatem naturalem, cuius defectum illa non ſupplet, diſc.14.nu.8.
Cuiuſnam dicatur maior fauor illiusne, an filiorum, diſc.42.num.10.
Debet obtinere quod magis, diſc.12.nu.13. diſc.13.num.5.
Quid vbi ſit hæres alia pia cauſa, diſc. 13.ex num.6.
Defectum voluntatis non ſupplet, diſc. 42. num.5.
Declara prout num.9.ibid.
Deſignatio taxatiua, an ad illius fauorem reſoluatur in demonſtratiuam. *vid.* Legatum quoad Deſignationem &c.
Quænam dicatur cauſa magis pia, diſc.13. num.8.
Vid. Legatum ad pias cauſas, & Legatum annuum.

CAVTIO

De vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, an vſufructuario remitti poſſit, diſc.39. num.11.
Et an antequam illam præſtiterit faciat fructus ſuos, diſc.24.num.7.
Mu-

Mutiana quando ſit præſtanda, diſcur. 39. num. 9.

Remitti poteſt per teſtatorem, nu. 10. ibid.

CENSVS

Conſignatiuus eſt onus perſonale, diſc. 26. num. 4.

Nec tribuit dominium, num. 5. ibid.

Secus eſt in occaſionali, num. 6. ibid.

Debitor ipſius, an poſſit illum extinguere cum hærede abſquè conſenſu legatarij ipſius, diſc. 48. num. 2.

Habens aliquod vinculũ ſi legetur, an ſpectet ad hæredem, vel legatarium, diſ. 12. num. 20. *vid.* Legatum quoad onera.

Legatis cenſibus in genere pro erectione Eccleſiæ ſeù &c. dicitur Legatum quantitatis non ſpeciei, diſc. 12. nu. 14. & 15.

Et onus eſt hæredis vendere prædictos cenſus, & pretium erogare in opus deſtinatum, diſc. 12. num. 15. *vid.* Electio.

Legatus ſi alienetur, & alter acquiratur, iſte cenſetur ſubrogatus, diſc. 48. ſub num. 5. *vd.* Legatum quoad Reuocationem *verſ.* Alienatio.

Si non habet ab initio fundum idoneum, non eſt cenſus, diſc. 12. num. 21.

Vendi poteſt minori pretio quàm ſit impoſitus, diſc. 12. num. 18.

CESSATIO

Legati an intret vbi idem teſtator adimpleuerit in vita. *vid.* Adimplementum, *verſ.* Legati.

Quid ceſſante tutela. *vid.* Legatum quoad Onera, & Legatum Habitationis. Legatum quoad Reuocationem.

CLERICVS

Relinquens beneficium, & omnia credita à colonis, vel miniſtris aſſequenda, intelligitur de creditis ratione beneficij, diſc. 38. num. 5.

Vid. Præſentatio.

Sæcularis, an poſſit accedere ad Eccleſias Regularium ad celebrandum, diſcur. 25. ex num. 5.

Et quod Regulares teneantur præſtare patientiam, vt in eorum Eccleſijs celebrare poſſit, num. 10. ibid.

Cum qua tamen contributione, ibidem.

Et vbi Regulares obſtarent, tunc hæres poſſet in aliam Eccleſiam onus miſſarum transferre, num. 11. ibid.

Vid. Miſſa, & Cappella.

CODICILLIS

An detur, vel adimatur hæreditas, diſc. 52. num. 11.

Quid fauore piæ cauſæ, ibid.

Per ſecundum legatum in eis contentum, an cenſeatur reuocatum illud, quod fecerat in teſtamento, diſc. 53. per tot.

COLLEGIVM. *Vide* Scholaris.

COMMVTATIO *Vide* Mutatio.

COMPENSATIO

Dotis legatæ in teſtamento, inducta dicitur per dotationem factam ab eodem patre in vita, diſc. 60. num 3.

Vbi tamen ſecũda dos eſt minor, quàm in prima diſpoſitione, an filia petat reſiduum, ſeù ſupplementum, num. 5. ibidem. *Vide* Adimplementum.

Dotis debitæ non dicitur facta per legatum factum à viro vxori, diſc. 40. num. 3.

An autem cenſeatur facta compenſatio cum lucro dotali per legatum factum per vxorem, diſc. 15. num. 2. & ſeq. diſc. 40. num. 3.

Per legatum factum à debitore creditori, quando inducta dicatur, diſc. 15. num. 2.

CONDITIO

Ab initio adiecta legato quid differat ab ea, quæ ſit adiecta ex interuallo, diſc. 43. num. 7.

Adiecta legato quando vitietur, diſc. 43. diſcurſ. 58. num. 2. & ſeq. *Vide* Puella.

Dies incertus cum verbis conditionaliter prolatis ipſam inducit, licèt reſpiciat exequutionem, diſc. 59. ſub num. 7. *Vide infrà* verſ. Mortis.

Gerundium an illam importet, diſc. 41. n. 5.

Habitationis eſt modalis, diſc. 29. num. 6.

Idemque de aſſumptione nominis, ibid.

Impoſſibilis in vltimis voluntatibus vitiatur, ſecùs in contractibus, diſc. 43 num. 3.

In contractibus adiecta exequutioni non facit actum conditionalem, diſc. 59. ſub num. 7.

Matrimonij quando ineſſe dicatur in legato dotis. *Vide* Legatum dotis.

Mortis tempus legato adiectum, quando illud reddat conditionale, vel potiùs inducat dilationem, diſc. 3. num. 5. & ſeq. diſc. 59. num 8.

Diſtingue caſus prout diſc. 3. num. 7. & ſeq.

Prout tempus certæ ætatis quid importare dicatur, diſc. 3. ſub num. 5. & 9. diſc. 58. per tot. *vid.* Puella.

Digitized by Google

Non adimpleta an priuet de facto legatariū, vel potiùs admittatur ad moræ purgationem, diſc.57. per tot.

Et quod admittatur, num.4. ibid.

Et an habeat reſtitutionem in integrum, diſc.58. num.10. remiſſ.

An, & quando producat mortem ciuilem, & aperiat locum ſubſtituto abſq; alia Iudicis declaratione, diſc.29. n.8.

Diſtingue diſpoſitiones conditionales à modalibus ad plures effectus de quibus, diſc.29. num.5.6. & 9.

Quid differat à modo, diſc.29. nu. 5.6. & 9. diſc.57. num.5.

In conditionalibus non attenditur, an defectus implementi reſultet ex dolo, ſeù malitia; Secus in modalibus, diſc.29. num.9.

Et quando contrauentio non poſſit dolo, vel delicto referri, num.10. ibid.

Vbi reſpicit certum finem, ſeù effectum, ſufficit adimpleri per æquipollens, diſc.50. num.6.

Verbum *viuendo* an conditionem importet, & quid operetur, diſc.41. num 5. & 6.

Viduitatis ſi non adimpleatur mulier habetur prò mortua ad effectum, vt alteri vocato poſt eius mortem aperiatur ſubſtitutio, diſc.32. num.2.

Et an hoc caſu totum perceptum reſtituat, diſc.39. num.9.

An, & quando huiuſmodi conditiones vitient, vel vitientur, d.58. n.6. & 11. *vid.* Puella.

Voluntaria adimplenda eſt formalitet, ac ſpecificè, diſc.50. num.5.

CONFESSIO

Debiti an importet legatum, diſc.7. num.6.

Meritorum quando attendatur in donatione, diſc.7. num.10.

Viri de dote recepta non probat etiam in præiudicium confitentis, vel eius hæredum, ibid. ex num.5.

CONFRATERNITAS

Sui huic fiat legatum à confratre cum onere, vt alicui conferat munus exactoris reddituum, an dicta conditio ſperni valeat, diſc.43. per tot.

CONGREGATIO BARONVM

Quomodo liberet pecuniam, diſc.12. ſub num.1.

CONNEXIO

Bonorum ex quibus inducatur. *Vide* Bona.

CONSTITVTIO

Pij V. de applicãdis Capitulo fructibus primi anni, diſc.19. num.3., 4. & 9.

CONTRAVENTIO

An operetur caducitatem, vbi nullus datus ſit ſubſtitutus in caſum non adimplementi, diſc 29. num.4. diſc.57. numer.3. diſc.58. num 5.

Quando cauſet mortem ciuilem, & aperiat locum vocatis, abſque alia Iudicis declaratione, diſc.29. num.8.

Diſtingue diſpoſitiones conditionales, & modales ad effectus, de quibus num.5., 6., & 9. ibid.

De diuerſis contrauentionum ſpeciebus, diſc.57. num.6.

Vide Caducitas. Conditio. Mulier. Puella.

CONTRIBVTIO

Ad debita inter hæredem allodialem, & feudalem, diſc.52. num.8.

Legatariorum vbi hæreditas non ſit omnibus idonea. *Vide* Legatum quoad Contributionem.

Legati facti omnibus monacis fieri debet ad fauorem Abbatis, vltrà proprium legatum, diſc.16. ſub num.11.

Vide Legatum Vſusfructus. *Verſ.* Legatarius.

CREDITA

A colonis, ſeù miniſtris aſſequenda relicta per aliquem clericum, intelliguntur de creditis ratione beneficij, diſc.38. num.4.

A vaſſallis exigenda relicta per feudatarium, intelliguntur credita ratione feudi, diſc.38. num.41.

Et indefinitè quod legatis creditis vna cum legato alicuius vniuerſitatis, intelligendum veniat de creditis dictæ vniuerſitatis, diſc.38. num.4. *Vide* Vniuerſitas.

Cenſuum in genere ſi fuerint legata pro erectione cappellæ, ſeù &c. *Vide* Cenſus. Electio.

Iura, & actiones ſi fuerint legata, an intelligendum ſit pro liberatione legatarij, non autem vt ei legata cenſeantur iura, & actiones contrariæ, diſc.4. ex num.2.

Et an compræhendat nomina debitorum, vel pecunias deſtinatas inueſtimento, diſc.4. ex num.51. *Vide* Iura. Vniuerſitas.

Legata ſi exigantur à teſtatore, an cadant ſub legato, diſc.38. num.5.

Et quid vbi exactio fiat à procuratore inſcio teſtatore, num.6. ibid. *Vide* Legatum quoad Reuocationem.

CREDITOR

Defuncti pro cenſibus,vel annuis prꝑſtationibus habet actionem contra fideicommiſſarium,diſc.49.num.4.

Quid de fructibus dotis debitæ ex remedio *Auth.res quæ*,num.5.ibid.

Quid in credito ex cauſa legati alicuius annualitatis,num.3.& ſeq.ibid.*Vide* Fructus.Hypotheca.

CVLPA

Fraus,& dolus,non attendũtur in conditionalibus,ſecùs verò in modalibus,diſc.29. num.9.

D

DAMNVM

SEu peremptio rei legatæ, ad quem ſpectet,diſc.27.ex num.7.

DATIO INSOLVTVM

Dicitur legatum factum per debitorem creditori,diſc.7.num.4.

DEBITI

Confeſſio an importet legatum, diſc.7.n.6.

Contributio inter hæredem feudalem, & allodialem,diſc.52.num.8.

Vide Legatum quoad Contributionem.

DEBITOR

Cenſus an poſſit illum extinguere cum hærede abſque conſenſu legatarij, diſc.48. num.2.

Legans creditori an cenſeatur facere animo compenſandi,diſc.15.num.2.*Vide* Compenſatio.

DECLARATIO

Caducitatis non facta in vita, non poteſt amplius fieri poſt mortem,diſc.29.nu.7.

Facta per morientem eſt attendenda, diſc. 27.num.10.

Intellige, vbi illa emanauerit de tempore mortis,ſecùs ſi in ſtatu valido,num. 11.ibid.

Fiduciarij, ſeù executoris eſt attendenda, diſc.27.num.12.

Idemque procedit in ſcriptore teſtamenti, aut aliàs informato, diſc.52.num. 17.diſc.56.num.9.

Voluntatis deducitur etiam ex teſtamento reuocato,diſc.49.num.11.

DEMONSTRATIVA.*Vide* Deſignatio remiſſiuè.

DESIGNATIO

Pro aliquo opere faciendo,quando dicatur ſtare taxatiuè,vel demonſtratiuè. *Vide* Legatum quoad Deſignationem.

DICTIO

Præſertim quid importet,diſc.27.num.6.

Vltrà quid importet,diſc.45.num.4.

DIES

Incertus cum verbis conditionaliter prolatis importat conditionem, licèt conditio reſpiciat exequutionem, diſc.59.ſub nu. 7.*Vide* Conditio.

DILATIO. *Vide* Tempus.

DIMINVTIO

Fructuum ex bonis aſſignatis pro aliquo opere faciendo, vbi ſequatur, an intret ſuppletio facienda per hæredem.*Vide* Legatum quoad Deſignationem.*Verſ.* Pecunia.

DISPOSITIO

Cenſetur facta de eo iure, quod quis in re habet,diſc.2.num.3.diſc.15.num.8.

Collata in fiduciam religioſi, an dicatur pia,diſc.27.num.14.

Et quando dicatur collata in voluntatem,ſeù arbitrium hæredis, diſc.50.n.11.

Continens falſam cauſam an valeat,diſc.54. num.15.& 16.

Generalis non compræhendit prohibita, diſc.58.num.8.

Intelligitur & expirat in prima vice abſque tractu ſucceſſiuo, diſc.19.num.2.diſc.36. num.3.

Fallit fauore piæ cauſæ, diſc.19.nu.7.

Declara etiam prout, num.6. ibid. & diſc.36.num.4.*Vide* Legatum dotis.*Vide* Hæres.Annua præſtatio.

Inter liberos contentatur probatione naturali per duos teſtes,diſc.56.num.12.

Non inducitur per verba præſuppoſitiua, diſc.46.num.9.& 10.

Noua quando dicatur,non autem declaratio, diſc.33.num.3.& 4. *Vide* Voluntas.

DOLVS. *Vide* Culpa.

DOMINIVM

Fructuum poteſt eſſe vnius, & illud bonorum eſſe alterius etiam in perpetuum, diſc.45.num.2.

Declara prout num.8.ibid.

DOMO

Legata an veniant hortus, ſtabulum, aliæq; officinæ,diſc.8.ex num.2.

Diſtingue prout num.5.ibid.

Pro conſtruenda Eccleſia ſi teſtator eam vendat,& ex pretio aliam acquirat, ita cadit ſub legato, diſc.48.ſub num.5.

Vide Legatum quoad Reuocationem.

Quæ in hæreditate non adeſſet, an legatum ſit inutile, vel debeatur, diſc. 12 ſub num. 2. & ſeq.

Debentur fructus, diſc. 44. num. 12.

Legatum rerum in ea, vel fundo exiſtentium quid capiat, diſc. 9. num. 3.

D O M V S

An intelligatur legata, ſi mandetur, quod in ea fiat erectio Monaſterij, quatenùs ibi fundari non poſſit, diſc. 44. ex nu. 4.

Vendi an poſſit, vbi legata ſit habitatio, diſcurſ. 21. ſub num. 10. remiſſiuè.

D O N A T A R I V S

Tenetur ad onera rei donatæ, diſc. 26. nu. 2.

Quid de legatario, ibid. *Vide* Legatum quoad onera.

D O N A T I O

Contemplatione matrimonij an acquiratur etiam filijs procreatis ex alijs matrimonijs, diſc. 18. num. 6.

In dubio non præſumitur, diſc. 7. num. 16.

Remuneratoria verificari etiam poteſt ergà pueros, & infantes, diſc. 18. num. 4.

Quando verè dicatur talis, & quæ merita attendantur, num. 17. ibid.

Et an confeſſio meritorum attendatur, diſc. 7. num. 10.

D O S

Confeſſata non probat, neque in præiudicium confitentis, vel eius hæredum, diſc. 7. ex num. 5.

Data ab extraneo intuitu patris dicitur profectitia, diſc. 17. num. 4.

Extrahēda à fideicommiſſo cum fructibus, de præcepto teſtatoris, quid importet, diſc. 37. num. 10.

In quantitate vbi conſiſtat, vir non dicitur eius debitor, aut adminiſtrator, conſtante matrimonio, diſc. 47. num. 6.

Liberatio legata per vxorem viro à quacumque redditione rationum, an importet liberationem à reſtitutione dotis, diſcurſ. 47. per tot.

Monialium antè ſuſceptum habitum deponenda eſt apud ædem ſacram, vel in ipſo Monaſterio, diſc. 16. ſub num. 5.

Vitalitiæ ſubuētiones reputantur pars earum dotis, diſc. 16. num. 8. diſc. 35. n. 5.

Pater, vel auus tenentur illam conſtituere filiæ licèt nuptę, & diuiti diſc. 60. num. 2.

Et vbi illam conſtituerunt in vita, cenſetur in compenſationem dotis legatæ in teſtamento, diſc. 60. num. 3.

Si autem ſecunda dos ſit minor, quàm in prima diſpoſitione, an filia petat ſupplementum, diſc. 60. num. 5. *Vide* Adimplementum.

Prohibitio detractionis dotium, an capiat dotem à teſtatore debitam, diſc. 47. num. 3. & 8.

Quando dicatur profectitia, vel aduentitia, diſc. 17. num. 5. remiſſiuè.

Quæ priùs danda erat puellæ ex cumulo fructuum, ſi neglexit exigere primas annualitates, excluditur à petitione ſequentium, diſc. 49. num. 8.

Renunciantis conſtituta dicitur ex bonis proprijs, non de illis dotantis, diſc. 51. num. 6.

Declara prout num. 7. ibid.

Semel à patre deſtinata, vel conſtituta, an minui valeat, diſc. 60. nu. 6. remiſſiuè. Cætera *vide* Legatum Dotis.

E

E C C L E S I A

HÆres inſtituta in detractione falcidiæ, an teneatur imputare ea, quæ penès ipſam remanent cum onere celebrationis miſſarum, diſc. 52. num. 18.

Regularium an pati debeat, vt clerici ſæculares ibi celebrent miſſas. *Vide* Miſſæ.

Seù manus mortua prohiberi poteſt ne rem emphytheuticam obtineat, diſc. 1. nu. 4.

Declara prout num. 5. ibid.

Intellige id procedere ad effectum retinendi, non autem vendendi infrà annum, diſc. 1. num. 4.

Vbi tamen accederet prohibitio hominis, tùnc eſt incapax etiam ad effectum vendendi, num. 6. ibid.

Subintellige, & diſtingue prout num. 8. & 10. ibidem.

Vide Cappella.

E F F E C T V A T I O

In parte, operatur effectuationem in totum, diſc. 28. num. 8.

E L E C T I O

Cuius ſit in legatis, an hæredis, vel legatarij, diſc. 12. ex num. 6. diſc. 13. ex num. 3.

In rebus animatis eſt legatarij, ſed in inanimatis eſt hæredis, diſc. 12. num. 8. vbi de ratione.

Vbi teſtator genus ad ſpeciem deduxit, dicendo equum album, vel nigrum, tùnc electio eſt hæredis, num. 6. ibid.

Locis montium in genere legatis pro conſtructione cappellæ, cuius ſit electio, di-

diſcurſ. 13. per tot. *Vide* Cenſus.
An fieri poſſit partim de vnis, & partim de alijs,diſc.21.num.7.& 8.
Quando vni, vel alteri competit electio, quid ſit eligendum, diſc.12.num.12.
Vbi ageretur de pia cauſa deberetur quid magis,num.13.ibid.diſc.13.num.5.
Sed quid vbi ſit hæres alia pia cauſa, diſc.13.ex num.6.
Mobilium facienda ad libitum vxoris,quomodò ſit regulanda, diſc.10. ex num.3.

ELEEMOSYNA

Aliaque ſubſidia quomodò debeant diſtribui,diſc.36.num.7.

EMPHYTHEVSIS

Bona emphytheutica ſi alicui fuerint legata,an debeatur æſtimatio,diſc.1.per tot.
Pretium ipſius non dicitur emphytheuticum,diſc.1.num.11.diſc.2.num.9.
Prohiberi an poſſit, nè tranſeat in Eccleſiam, aliaſque manus mortuas. *Vide* Eccleſia.
Quindennia quare in ea fuerint introducta,diſc.1.num.5.
Vel feudum dari non poteſt tam ſuper re, quàm ſuper pretio,diſc.1.num.9.

ENVNCIATIVA

Verba, ſeù præſuppoſitiua non diſponunt, diſc.46.num.9.

EQVO

Albo legato, ſi in ſtabulo adeſſent ſolum rubei, vel nigri, de his legatum intelligitur,diſc.11.ſub num.6.
Et ſi quis relinqueret album, vel nigrum,cuius eſſet electio, diſc.12.num.6.
Legato defecto, an hæres teneatur alium ſupplere,diſc 11.ex num.5.
Vide Legatum quoad Deſignationem.

ERECTIO

Collegij pro ſtudijs.*Vide* Scholaris.
Monaſterij demandata per teſtatorem in domo eius habitationis, an hæc legata cenſeatur, quatenùs in ea erectio ſequi non poſſit,diſc.44.ex num.4.
Quid ſi demandetur erigi in aliquo prædio,num.7.ibid.

ÆSTIMATIO

An,& quando debeatur, vbi res legata ſit aliena,vel prohibita alienari. *vid.*Legatum quoad æſtimationem &c.

ETAS

Certa an dicatur ſtare pro conditione, vel dilatione,diſc.3.ſub num.5.& 9.diſc.58. num.9. *vid.*Puella. Conditio.
Puella nubens ante ætatem à teſtatore præfinitam, an aſſequatur legatum. *vid.* Puella.
Scholaris, cui per teſtatorem aliquod ſubſidium fuerit legatum, quomodo ſit regulanda,diſc.36. ex num.9. *vid.*Scholaris.

EVICTIO

Non præſtatur in legatis,diſc.7.num.3.
Fallit vbi eſſet ex cauſa oneroſa, num. 4. ibid.

EXACTIO

Nominis debitoris legati, an inducat præſumptam reuocationem, diſc.38.nu.5.
Et quid vbi illa facta fuerit per procuratorem,inſcio teſtatore,num.6.ibid.
Et an inducat ademptionem legati liberationis,diſc.54.num.14.
Si ex pretio aliquid acquiratur, iſtud legatum cenſetur, diſc. 48. num. 5. *vid.* Legatum quoad Reuocationem. *verſ.* Alienatio.
Reddituum alicuius Confraternitatis. *vid.* Confraternitas.

EXECVTIO

Partis liquidæ in rebus diuiduis retardari non debet per partem illiquidam, diſc.6. num.13.
Quid vbi ſententia ſit concepta vnica Verborum ſtructura, non autem per capitula ſeparata, num.14.ibid.
Vid. Actio. *verſ.* Executiua.

EXECVTORI

Pij legati cum aliqua recognitione,ſi adimatur onus iniunctum, an legatum quoque ademptum cenſeatur,diſc.32.n.4. & ſeq.
Vid. Legatum quoad onera.

F

FABRICA

Sancti Petri quaſnam habeat facultates, diſc.27.num.3.

FACVLTAS

Data per virum vxori eligendi mobilia ſibi benè viſa,quomodo ſit intelligenda,diſc. 10.ex num.3.
Legatum quando collatum dicatur in liberam hæredis facultatem,diſc.50.nu.11.
Et ſi fuerit collatum in fiduciam alicuius Religioſi, an ex hoc dicatur diſpoſitio pia,diſc 27.num.14.

FALCIDIA

Eccleſia hæres inſtituta, an teneatur in illius detractione imputare ea, quæ penès ipſam

ipſam remanent cum onere celebrationis miſſarum, diſc.52.num.18.

FAMVLVS

Actionem an habeat vltra ſalarium pro ſeruitio præſtito, diſc.2.num.12.

Annua præſtatio, vel menſtrua ipſi relicta intelligitur ad vitam, nec eſt tranſitoria ad hæredes, diſc.33.ex num.2.

Amplia etiam quod dictum fuerit *in perpetuum*, num.5.ibid.

Si duobus, vel pluribus fiat legatū ſub vnica ſumma, an intelligatur collectiuè, vel diſtributiuè, diſc.33.num.6.

FOEMINA

An comprehendatur ſub legato facto omnibus filijs, diſc.16.num.3. *vid.* Mulier.

FEVDATARIVS

Si relinquat feudum, & credita à vaſſallis exigenda intelligitur de creditis ratione feudi, diſc.38 num.4.

FEVDO

Legato, an debeatur æſtimatio, diſc.1.nu.13, diſc.2.ex num.7.

Et an legatarius teneatur ad contributum, diſc.53. num.9.

FEVDVM

Conceſſum patri, & filijs, vel filijs tantùm intuitu patris, an ipſis filijs directè acquiſitum dicatur, diſc.18.num.16.

Dicitur vniuerſitas, ſed an iuris tantùm, vel facti, vel vtriuſque, diſc.52.num.9.

Pretium ipſius non dicitur feudale, diſc.1. num.11.diſc.2.num.9.

FIDEICOMMISSARIVS

An conueniri poſſit à creditore defuncti pro cenſibus, vel annuis præſtationibus, diſc.49. num.4.

Quid de fructibus dotis debitæ ex remedio *Auth. res quæ*, num.5 ibid.

Et quid pro fructibus legati alicuius annualitatis, numer.3. & ſeq. ibidem, *vid.* Fructus.

FIDEICOMMISSVM

An comprehendat legata, quæ ſint effecta caduca, diſc.28.num.2. diſc.29. *vid.* Caducitas.

FIDVCIARII

Declaratio eſt attendenda, diſc. 27. nu.12.

Legatum collatum in fiduciam alicuius Religioſi, an dicatur pium, diſc.27 num.14.

FILII

An directè acquirere dicantur feudū, quod conceſſum eſt patri, & ipſis, vel ipſis tantùm, diſc.18.num.15.

Legatum factum omnibus filijs, an conueniat filiabus, diſc.16.num.3.

Et an factum filijs in ſeculo exiſtentibus, conueniat nouitio, diſc.16.ex nu.4.

An conueniat ſolùm tunc natis, vel etiam natis poſt mortem teſtatoris, diſc. 16.num.13.diſc.17. & ſeq.

Regulariter intelligitur de tunc natis, diſc.18 num.2.

Fallit ex coniecturis, num.3.ibid.

Et an conueniat omnibus filijs etiam ex ſecunda vxore, diſc.17.nu.6.d.18.n.8. *vid.* Donatio.

Vid. Legatum dotis.

Factum illis intuitu patris, an ad iſtū pertineat, diſc.18.num.5.9 14.& 18.

Vbi ageretur de legato dotis quare ipſi patri factum cenſeatur, diſc.18.n.13. diſc.17.num.5.

Et quod vbi fiat intuitu patris ab iſto habere dicantur, ac dicatur peculium profectitium, diſc.16.num.9.

Vid. Vſuſfructus.

Maior fauor cuiuſnam ſit illorum ne, an cauſæ piæ, diſc.42.num. 10.

FRATER

Reuocans teſtamētum factum cum alio fratre, prò medietate tantùm reuocatum cenſetur, diſc.32.ex num.4.

FRVCTVS

Aſſignati pro aliquo opere, ſi diminuantur, an hæres ſupplere debeat. *vid.* Legatum quoad Deſignationem &c. *vid.* Pecunia.

Debentur de legato domus, diſc.44.nu.12.

Dotis cauſa aſſignati, ſi puella primo maritanda negligat exigere, non admittitur ad illos anni ſequentis, diſc.49.num.8.

Inueſtimenti demandati per teſtatorem, ſi non aſcendant ad rationem per eundem deſignatam, an hæres ſuppleat, diſcur.14. num.3.

Legati an habeant hypothecam, itaùt pro eis bona teſtatoris ſint affecta. *vid.* Hypotheca.

Legatorum particularium participat legatarius vniuerſalis vſuſfructus, diſcur.31. num.6.

Declara prout num.7. & 8. ibid.

Legatum fructuum aliquorum bonorum, an ſit perpetuum, & tranſmiſſibile, diſc.45. per tot.

Et an idem importet, ac legatum vſuſfructus, diſc.45.num.3.& 6 diſc.55.nu.9.

Locorum montium quare decreuerint, diſc. 14.num. 2.

Officiorum ſi alicui fuerint legati, an legatarius

tarius impedire poſſit hæredem ne illa diſtrahat, diſc.21.num.10.
Poſſunt eſſe vnius,& dominium bonorum eſſe alterius,etiam in perpetuum, d. 45. num.2.diſc.55.num.10.
Declara prout diſc.45.num.8.
Primi anni applicandi ſunt Capitulo iuxta Conſtitutionem Pianam,diſc.19.nu.3.4. & 9. & declaratur.
Vidua an illos reſtituat ob tranſitum ad ſecunda vota,diſc.39.num.9. *vid.*Mulier.

FRVMENTVM

An veniat ſub legato mobilium,diſc.11.nu. 3.& 4.

G

GENVS

Legatum generis non ceſſat, quando aliquæ ſpecies pereunt, diſc.11.nu.5.
Declara prout num.6. ibid.
Intelligitur de ijs rebus, quæ ſunt in hæreditate, diſc.13.num.2.
Vid. Incertitudo.

GERVNDIVM

An importet conditionem, diſc.41.nu.5.

GREGE

Legato quid veniat,diſc.38.num.8.diſc.52. num. 10.

H

HABITATIO

Conditio habitationis eſt modalis,diſ. 29. num.6.
Vid. Legatum habitationis.

HÆREDITAS

Affecta an dicatur pro fructibus legatorũ. *vid.* Hypotheca.
Codicillis an detur,vel adimatur, diſc.52. num.11.
Quid fauore piæ cauſæ, ibid.
Dicitur vniuerſitas, vnde ea legata veniunt omnia iura actiuè,& paſſiuè,diſc.38.n.7. *vid.* Vniuerſitas.
Idonea vbi non ſit omnibus legatarijs, an & quando intret contributio. *vid.*Legatum quoad contributionem.

HÆRES

Grauatus an faciat ſua lucra negotij hæreditatis,diſc.38.num.10.
Dicitur verus dominus, diſc.58.n.12.
Impediri an poſſit vendere officia vacabilia per legatarium fructuum ipſorum, diſc.21.num.10.
Inſtitutio ipſius fieri poteſt per quæcumq; verba,diſc.44.num.9
Etiam per viam legati adiecti vniuerſitati bonorum, diſc.52. num.6.
Inſtitutus dicitur monaſterium, cuius ſola erectio, de eius bonis demandata fuerit per teſtatorem,diſc.44.num.8.
Declara prout num.11. ibid.
Legatarius ſimul non poteſt quis eſſe,diſc. 50.num.3.diſc.58.num.12.
Legatum annuum ei iniũctum, an ceſſet in primo hærede, vel potiùs ſit perpetuum, diſc.34.per tot.
Regulariter ceſſat in primo,nu.2.ibid. diſc.42.num.2.
Præſertim vbi concurrat dictio, ſeù verbum *infraſcritto*,diſc.34.num.3. diſc. 42.num.3.
Quod intellige prout, diſc.34.num.8.
Et de alijs coniecturis, num. 4. ibid. diſc.42.num.3. & 4.
Fallit fauore piæ cauſæ, diſc. 34.nu.6. diſc. 42.num.8.
Niſi tamen adſint coniecturæ in contrarium, diſc.34. num.7.
Et an legatum ab inſtituto debeatur à ſubſtituto,diſc.34. ex num.3.
Onus rei legatæ affixum, an ad ipſum, vel legatarium ſpectet,diſc.26. per tot.
Vid. Legatum quoad onera.
Prædilectus an ſit legatario, diſc.48.num.9. diſc.52.num.16. diſc.55. num.12.
Vid. Interpretatio.
Quando legatum collatum dicatur in liberam eius voluntatem,ſeù arbitrium,diſc. 30.num.11.
Vltimi poſſeſſoris tenetur ad factum auctoris ſaltem in æſtimatione,diſc.1.nu.12.
Vocatus poſt mortem vſufructuarij, an dicatur hæres ab initio,diſc.3.num.2.diſc. 31.num 2.
Vſufructuarius participare debet de fructibus legatorum particularium, diſc.31. num.6.
Declara prout num.7. & 8.
Vid. Vſufructuarius, & Vſusfructus.

HYPOTHECA

An detur contra bona teſtatoris pro fructibus legati ad legatarij fauorem cumulãdis, diſc.37. ex numer. 3. diſc.49.ex numer.3.
Diſtingue caſus de quibus, diſc.37. ex num.4.

Pro legato annuæ præſtationis eſſent affecta, diſc.37.num.4.diſc.49.ex num.3.

Prout ſi legatum ſoluendū eſſet ex fructibus de præcepto teſtatoris, diſcur.37. num.9.

Secus autem vbi ſubſtantia legati directa eſt ad certam quantitatem, cū hoc vt fructus multiplicentur, num.11.& 13. ibid.

Præſertim vbi ſolutio fructuum nominatim directa eſt in hæredem, diſc.37. ſub num.11.

HORTVS

An veniat ſub legato domus, diſcur. 8. ex num.2.

Diſtingue prout num. 5. ibid.

I

IMPLEMENTVM

Vid. Adimplementum.

IMPVGNATIO

Teſtamenti facta per legatarium, quando eum priuet cōmodo legati, diſc.24.nu.3.

Et an reſtituatur in integrum, num.4. 8.& 9. ibid.

INCERTITVDO

Legatum factum de aliqua re in genere, an valeat, diſc. 12. num.2.

Et quando collatum dicatur in volūtatem, ſeù arbitrium hæredis, diſcur.50. num.11.

Et ſi cōmiſſum fuerit fiduciæ alicuius Religioſi, an & hoc dici valeat pium, diſc.27. num.14.

INSTITVTIO

Facta in reliquis bonis, an operetur præſeruationem legati ne cadat ſub fideicommiſſo, diſc.28.num.2.diſc.29. ſub num.2.

Hæredis poteſt fieri per quæcumq; verba, diſc.44.num.9.

Etiam per viam legati adiecti vniuerſitati bonorum, diſc.52. num.6.

Operatur, vt legatum cum hoc titulo relictum non ſit capiendum de manu hæredis, diſc.21. num.3.

INTERESSE

Debetur ob annuam præſtationem non ſolutam, diſc.37.n.7.

INTERPRÆTATIO

An magis ad fauorem legatarij quam hæredis ſit facienda, diſc.48. num.9. diſc.52. num.16.diſc.55.num.12.

Affectio teſtatoris erga legatarium attenditur prò illius interpretatione, diſc. 56.num.7.

Legati, quādo largè, vel ſtrictè fieri debeat, diſc.7. num.14.

Obſeruantia quando attendatur, diſc. 56.num.10.& 11.

Diuerſa vnius ex pluribus legati fieri poteſt, diſc.40.num.11.

Et de ratione, num.11.ibid.

Vid Legatum quoad Interpretationem.

INVESTIMENTVM.

Demadatum per teſtatorem, ſi non fructet ad rationem per eum deſignatam, an hæres ſupplere debeat, diſc.14. num.3.

Vid. Legatum quoad Deſignationem.

Legatum creditorum, iurium.& actionum, an comprehendat pecunias deſtinatas inueſtimento, diſc.4.num.5.

Vide Credita.

Verbum *inueſtire* quid ſignificet, diſcur.4. num.8.

Non conuenit mutuo, ibid.

IOCALIA

Illorum legatum factum per ſocerum nurui, an ceſſet ſoluto matrimonio per mortem viri, diſc.46. per tot.

Quænam ſponſæ donata cenſeantur, diſcur. 46. num.2.

Vſus eorum, an congruere poſſit mulieri viduæ, diſc.46. num.7.

IVRA

Actiuè, & paſſiuè veniunt legata vniuerſitate, diſc.38.num.7. *vid.* Vniuerſitas.

Et actiones ſi fuerint legata, an intelligendum ſit pro liberatione legatarij, non vt ei legata cenſeantur iura, & actiones cōtrariæ, diſc.4.ex num.2.

Et an comprehendant ſolùm nomina debitorū, vel etiam pecunias deſtinatas inueſtimento, diſc.4. num.5.

IVS ACCRESCENDI

Portio hæredis contrauenientis, non accreſcit ſucceſſoribus ab inteſtato, ſed alteri hæredi teſtamentario, diſc.32.num.3.

Si pecunia deſignata per teſtatorē pro aliquo opere faciendo iſtud exuberet, reliquum accreſcit hæredi, diſc.50. num.7. & ſeq.

Vbi autem non ſufficeret, an & quando ſupplementum debeatur. *vid.* Legatum quoad Deſignationem.

LE.

Digitized by Google

L

LEGATARIVS

ACceptaſſe quando dicatur legatum. *vid.* Legatum quoad Acceptationẽ.

Alimentorum an ea petere poſſit extra domum. *vid.* Legatum alimentorum.

Annuæ quantitatis, an conſequi poſſit proprietatem, quæ reddat dictam quantitatem, diſc.21.ex num.4.

Vid. Annua Præſtatio. *verſ.* Suppleri.

Cenſus an præſtare debeat conſenſum in illius extinctione, diſ.48.num. 2.

Contributioni, an & quando ſubiaceat. *vid.* Legatum quoad Contributionem.

Electionem an habeat in re legata, vel potius ea ſpectet ad hæredem. *vid.* Electio.

Fructuum officiorum vacabilium, an impedire poſſit nè illa diſtrahantur, diſc.21. num.10.

Hypothecam an habeat aduerſus bona teſtatoris pro fructibus legati. *vid.* Hypotheca.

Impugnans teſtamentum quando cadat à commodo legati, diſc.24.num.3.

Et an reſtituatur in integrum, num.4. & ſeq. & num.8.& 9.ibidem.

Non cogitur accipere legatum de manu hæredis, vbi fuerit relictum titulo inſtitutionis, diſcur.21.num.3.

Onera rei legatæ affixa ad quem ſpectent: *vid.* Legatum quoad Onera.

Prout ſi illa recuſet, vel ceſſent, an amittat legatum ibid. & *vid.* Legatum Habitationis.

Prædilectus an dicatur hæredi, & prò quonam benignior interprætatio ſit facienda, diſc.48.num.9. *vid.* Interprætatio.

Simul & hæres quis eſſe non poteſt, diſcur. 58.num.12.

Speciei in re legata præfertur filio in legitima, ac alijs creditoribus chirographarijs, vbi alia ſuppetant bona, diſc.41.n.3.

Viam executiuam, an habeat, diſc.6.ex n.5.

Vid. Actio *verſ.* Executiua.

Vſusfructus vniuerſalis participare debet de fructibus legatorum particularium, diſc.31.num.6.

LEGATVM IN GENERE

Beneficij Eccleſiaſtici, an valeat, diſcur.2. num.5.

Bonorum ſtabilium an compræhendat animalia, blades &c. exiſtentia in ipſis fundis, vel potiùs ea cadant ſub alio legato mobilium, diſc.9. per tot.

Diſtingue prout num. 2. ibid.

Cenſetur factum de portione, vel iure ſpectante ad teſtatorem, diſc.15.nu.8.

Collatum quando dicatur in liberam volũtatem, ſeù arbitrium hæredis, diſcur.50. num.11.

In fiduciam Religioſi, an dicatur piũ, diſc.27.nu.14.

Creditorum, iurium, & actionum, an intelligendum ſit pro liberatione legatarij, non vt ei legata ſint iura, & actionss contrariæ, diſc.4.num.2.

Et an ſolùm compræhendat nomina debitorum, vel pecunias deſtinatas inueſtimento, num.5.ibid. *vid.* Credita.

Domus an cenſeatur factum ſi teſtator mãdet, quod in ea fiat erectio Monaſterij, quæ ſequi non potuit, diſc.44.ex num.4.

Vid. Domo, & Domus.

Extenſionem nõ admittit de caſu ad caſum diſc.17.n.7.& 8.

Factum per debitorem creditori habet ſpeciem dationis in ſolutum, diſc.7.num.4.

Et quando cenſeatur factum animo compenſandi, diſc.15.num.2.

Vid. Compenſatio.

Factũ duobus, vel pluribus ſub vnica ſumma, an intelligatur collectiuè, vel diſtributiuè, diſc.33. num. 6.

Filijs intuitu patris ab iſto habere dicũtur, & dicitur peculium profectitium, diſcur. 16.num.9.

An conueniat etiam filiabus, diſc.16. num.3.

Et an conueniat ſolum tunc natis, vel etiam natis poſt mortem teſtatoris, diſc. 16.nu.13. diſc.17.& ſeq. *vid.* Filij.

Fundi, vel domus, quæ in hæreditate non adſint, an ſit inutile, vel debeatur, diſ.12. ſub num.2. & ſeq.

Generale ſi fuerit factum Prioribus Ciuitatis, & particulare alicui, an vtrumque debeatur, ſic hic eſſet prior, diſc.16.nu.11.

Et quid de facto Monacis, & Priori, ibid.

Et an familiares honorati cum legato particulari participent de legato generali facto familiæ, num.12. ibid.

Generis non ceſſat, quando aliquæ ſpecies pereunt, diſc.11. num.5.

Declara prout num.6.ibid.

An valeat ſi fiat de aliqua re in genere, diſcur.12.num. 2.

Legatis cẽſibus in genere pro erectione Eccleſiæ,ſeù &c. dicitur legatum quãtitatis non ſpeciei,diſc.12.num.13.& 15.

Et onus eſt hæredis vendere tot ex dictis cenſibus pretium autem erogare in hoc opus,diſc.12.num.15.

Generis intelligitur de ijs rebus , quæ ſunt in hæreditate,diſc.13.num.2.

Interpretari quomodo debeat . *vid.* Interpretatio.

In ſpecie ceſſat illa perempta , diſcur. 11. num.8.

Iocalium. *vid.* localia.

Perfectum à teſtatore in vita,amplius non debetur,diſc.16.à num.6.

Vid. Adimplementum.

Sed ſi minus expedit,debetur id quod ſupereſt , num. 7.ibid.

Vid. Compenſatio.

Prædij, vel poſſeſſionis,quando comprahẽdat prædia ſeparata,diſc.7.ex nu.11.

Et vbi comprahenſa non eſſent , an legatarius teneatur reſtituere fructus perceptos , numer. 11.ibid.

Quando autem dicantur connexa , vel ſeparata. *vid.* Bona.

Quantitatis non ſpeciei dicitur illud cenſuum in genere pro erectione alicuius Eccleſiæ,diſc.12. num.14.& 15.

Et quomodo dignoſcatur, an ſit de ſpecie, vel quantitate, num. 16. & ſeq. ibid.

Relictum titulo inſtitutionis non eſt capiẽdum de manu hæredis, diſc.21.nu.3.

Repudiatum an cadat ſub fideicommiſſo ordinato, diſc.28. numer.2. *vid.* Caducitas.

Rerum in domo,vel fundo exiſtentium,cõprahendit ſolùm ea quæ ſunt ibi perpetuo manſura,diſc.9. num.3.

Studentibus factum. *vid.* Scholaris.

Viam exequutiuam, an & quando habeat, *vid.* Actio. *verſ.* Executiua.

Reliqua vide infra in ſuis reſpectiuè ſedibus hoc ordine diſtinctis videlicet.

LEGATVM *quoad Acceptationem.*

Acceptatio legati, ex quibus inducta dicatur ad effectum, vt bona legata tanquam ſeparata non cadant ſub fideicommiſſo, diſc.28. per tot.

Vbi enim illa non ſequeretur,legatum remaneret in hæreditate ſubiectum vinculis hæreditatis, num.2.ibid. *vid.* Caducitas.

In dubio *præſumitur*, diſc.28. num.3.

Intellige vbi agatur de legato mere lucratiuo, non autem oneroſo , diſc.28. num. 5.

Niſi tamen vtilitas præponderaret, num. 6. ibid.

Non poteſt fieri prò parte tantùm,diſc.28. num.7. diſc.43. num.2.

LEGATVM *Alimentorum.*

Dicitur pium,diſc.36.num.5.

Extra domum hæredis , quando ex aliqua iuſta cauſa peti valeat, diſcur.24. ex nu. 12. & 15.

De differentia, vbi alimenta debeantur officio iudicis, & iure actionis, ſub num.12. ibid. remiſſ.

Quæ nam dicatur iuſta cauſa ad effectum, de quo agitur,diſc.24.num.13.

Et quando etiam iſta non obliget,nu. 14.ibid.

Vbi extra domum præſtanda non eſſent,& accedat iuſta cauſa , dandum eſt quanti domi eſſet hæres impenſurus, diſcurſ.24. num.16.

Non ſubiacet contributioni, diſc. 36. numer.6.

LEGATVM *Annuum,& Reiterabile.*

Ad vitam dicitur magis priuilegiatum, diſc. 35.num.4.

Annuum legatum, quod non ſit directum legatario, ſed iniunctum hæredi, an expiret in primo hærede, diſc.34. per tot. diſc.36. ex num.3.

Regulariter expirat in primo, diſc.34. num.2. diſc.42.num.2.

Præſertim vbi concurrat dictio , ſeù verbum *infraſcritto*, diſc.34.num.3.diſc. 42.num.3.

Declara prout diſc.34. num.8.

De coniecturis perpetuitatis, vel vnicitatis,diſc.34.num.4. diſc.36.ex num.4. diſc.42.num.3. 4. & 9. diſc.19.numer.6. & 7.

Fallit fauore piæ cauſæ,diſc.34.nu.6. diſcur.42.num.8.

Niſi tamen adeſſent coniecturæ in contrarium , diſc.34.nu.7.

Fructuum legatum an ſit perpetuum , & tranſmiſſibile, diſc.45. per tot. *Vid.* Fructus.

Hæres an vendere poſſit bona, ex quibus illud debeatur, diſc.21. num.10.

Hypothecam habet aduersùs bona teſtatoris,diſc.37.num.4.,diſc.49. ex num.3. *vid.* Hypotheca.

Relictum aliquibus de familia pro ſtudijs expi-

expirat in primo admiſſis, diſc. 36. nu. 3.

Fallit ex coniecturis, de quibus nu. 4. & ſeq. ibid. *vid.* Scholaris.

Soluendum eſt ex fructibus, diſcur. 37. num. 5.

Et contra quæ bona legatarius actionem habeat, num. 4. 6. & ſeq. ibidem *vid.* Hypotheca.

Suppleri poteſt ex bonis reddentibus eumdem annuum redditum, diſc. 21. ex nu. 2. diſc. 44. num. 10.

Intellige vbi legatum eſſet perpetuũ, ſecus ſi vitalitium, diſc. 21. num. 5.

De differentia inter hæredem, & legatarium, num. 6. & 9. ibid.

Quid conferat legatarium eſſe Prælatum, num. 6. ibid.

Vel menſtruum relictum familiaribus, intelligitur ad vitam non tranſitorium ad hæredes, diſc. 33. ex num. 2.

Etiam quod dictum fuerit *in perpetuũ* num. 5. ibid.

LEGATVM *quoad Contributionem.*

Contributio legatariorum, vbi hæreditas non ſit omnibus idonea, diſc. 7. numer. 7. diſc. 35. ex num. 7. diſc. 41. num. 4.

Legatarius quotæ, an teneatur concurrere cum hærede in ſolutione æris alieni, ac legatorum, diſc. 52. per tot.

Diſtinguitur legatarius quotæ hæreditatis à legatario quotæ bonorum, vt primo caſu intret contributio, ſecus in ſecundo, num. 2. ibid.

Et de differentia inter iſta duo legata diſc. 52. num. 5.

Datur alia diſtinctio inter legatum quotæ, & illud alicuius generis bonorũ, num. 5. ibid.

Legatarius particularis ſine dubio nõ concurrit, num. 3. ibid.

Legatarius feudi an ſubiaceat, diſc. 59. num. 9.

Et de contributione inter hæredem allodialem, & feudalem, diſc. 52. num 8.

Legatum ad pias cauſas an debeat prius integrè adimpleri, diſc. 20. ſub numer. 4. *verſ.* quartus caſus.

Legatum dotis, ſeù alimentorum non ſubiacet contributo, diſc. 35. num. 6.

LEGATVM *quoad Deſignationem Demoſtratiuam, ſeù Taxatiuam.*

Deſignatio in legatis pro aliquo opere, quãdo dicatur ſtare taxatiuè, vel demonſtratiuè, diſc. 14. ex nu. 10. diſc. 20. ex n. 3. diſc. 27. ex num. 7.

Diſtingue plures caſus, de quibus, diſc. 20. ex num. 5. *vid.* Pecunia.

Fauore piæ cauſæ an taxatiua reſoluatur in demoſtratiuam, diſc. 14. ex num 4. diſc. 20. numer. 5.

Hæres non tenetur ſupplere, vbi bona aſſignata non important redditum præſuppoſitum, diſc. 14. num. 3.

Legatis equis, an defectis illis, quos teſtator habebat, teneatur hæres alios ſupplere, diſc. 11. ex num. 5.

Miſſarum dote deſignata diminuta, ſunt etiam illæ diminuendæ, diſcur. 14. ſub num. 3.

LEGATVM *Dotis*

Cenſetur factum contemplatione patris, diſc. 17. num. 5.

Et de ratione, diſc. 18. num. 13.

Contributioni non ſubiacet, diſcur. 35. numer. 6.

Factum filiabus alicuius, an intelligatur ſolum de natis viuente teſtatore, diſc. 17. per tot.

Et an conueniat omnibus filijs etiam ex ſecunda vxore, d. 17. num. 6. d. 18. n. 8. *vid.* Filij.

In dubio cenſetur tale ſi factum ſit per patrem filiæ indotatæ, diſc. 60. num. 4.

Intelligitur pro primis nuptijs, non autem pro vlterioribus, d. 60. num. 13.

Limita vbi conſtat de præſumpta diſponentis voluntate, num. 14. ibid.

Vel vbi primæ nuptiæ non fuerint cõſumatæ, ibid.

Aut vbi agatur de vidua iuuene, & formoſa ibid.

Declara vt primæ nuptiæ nullæ non attendantur, num. 15. ibid.

Vbi tamen nullitas non eſſet culpoſa, ſecus ſi culpa mulieris accedat, ibid.

Nuptis, an & quando conueniat, diſc. 60. nu. 2. 7. & ſeq.

Et ſi puella nupſerit ante ætatem à teſtatore præſcriptam, an conſequatur legatum. *Vid.* Puella.

Perfectum in vita à teſtatore, amplius non debetur, diſc. 60. num. 3.

Vbi tamen ſecunda dos eſſet minor legata, an filia poſſit petere ſupplementum num. 5. ibid. *Vid.* Adimplementum.

Purum an conditionale dicatur, diſcur. 59. per tot.

Et de effectibus ex hoc reſultantibus, num. 15. ibid.

Eſſet purum, vbi dos ſuccederet loco legi-

Digitized by Google

legitimæ, num. 3. ibid.
An autem id proueniat ex ſola potentia legis, vel potiùs ex præſumpta mente diſponentis, ibid.
Vbi eſſet pura ex voluntate diſponentis, eſſet talis in totum etiam in eo, quod excedat legitimam, ſed vbi eſt ex potentia legis, eſt pura in ſola quantitate legitimæ, num. 4. ibid.
Vbi non ſuccedit loco legitimæ regulariter eſt conditionale, diſc. 59. num. 5.
Fallit accedentibus coniecturis, num. 6. ibid.
Quæ enumerantur ex nu. 7. & num. 13. remiſſ. ibid.
De differentia inter diſpoſitionem aſcendentium, & extraneorum, diſc. 59. ſub num. 7.
Tempus quãdo dicatur adiectum ſubſtantiæ, vel potiùs executioni, nu. 8. ibid. diſc. 3 ex num. 5. *Vid.* Tempus.
Obſeruantia ſubſequens, an attendatur diſc. 59. num. 10.
Quid vbi pendente tempore matrimonij diſponens reliquerit alimenta, vel annuam præſtationem, num. 11. ibid.
Et quid vbi mandetur, vt legatum ſtatim præſtari debeat, diſc. 59. num. 14.
Puella quę prius dotanda erat ex fructibus, ſi negligat exigere, non admittitur amplius in præiudicium aliarum, diſc. 49. num. 8.
Subſidij vitalitij monialis dicitur legatum dotis, diſc. 35. num. 5. *Vid.* Puella.
LEGATVM *quoad Aeſtimationem rei alienæ, vel non exiſtentis in commercio.*
Æſtimatio quando debeatur, vbi res legata ſit aliena, vel prohibita alienari, diſc. 1. & ſeq.
Vt de emphyteuſi, diſc. 1. per tot.
Quid de feudo, diſc. 1. num. 13. diſc. 2. ex num. 7.
Et quid de re aliena, d. 44. n. 4 remiſſ. diſc. 2. num. 2. & 3.
Cenſetur factum de portione, ſeù iure ſpectante ad teſtatorem, diſc. 15. n. 8.
Non debetur de ijs rebus, quæ non ſunt in noſtro comercio, diſc. 2. num. 6.
Si præſentatus ad beneficium ex iudicio teſtatoris, præſentatio non habuerit effectum, an debeatur, diſcur. 2. numer. 1. & ſeq.
Quid in translatione penſionis, num. 13. ibid.
An in hoc attendatur ratio meritorum, diſc. 2. ex num. 10.
LEGATVM *Habitationis.*
An ita domum afficiat, vt vendi nequeat, diſcur. 21. ſub num. 10. remiſſ.
Cum alio, eſt onus, & non fauor, diſcur. 23. num. 11.
Et ex quibus deducatur eſſe in fauorẽ hæredis, num. 12. & 13. ibid.
Quid differat à legato habitandi, diſc. 8. nu. 6. diſc. 24. num. 17. diſc. 40. nu. 4.
Vna cum filijs vxori relictum, an per illorũ mortem, vel abſentiam ceſſet, diſc. 23. per tot.
Diſtingue caſus prout, num. 3. ibid.
Vbi legatum cum dicto onere, reſpicit fauorem liberorum, et tunc legatum exſpirat, num. 3. ibid.
Secus vbi reſpiciat commodum ipſius vxoris, num. 4. ibid.
Quid vbi cauſa legandi reſpiciat commodum vtriuſque, num. 5. ibidem.
De coniecturis fauorem legatarij ſuadentibus, diſc. 23. num. 9.
Et ex quibus arguatur habitationem relictam eſſe in ſolam cauſam educationis, num. 13. ibid.
LEGATVM *quoad Interpretationem.*
An, magis ad fauorem legatarij quam hæredis ea ſit facienda, diſc. 48. n. 9. diſc. 52. num. 16. diſc. 55. num. 12.
Et quãdo largè, vel ſtrictè fieri debeat diſc. 7. num. 14.
Diuerſa vnius ex pluribus legatis fieri poteſt, diſc. 40. num. 19.
Et de ratione, num. 21. ibid.
Mobilia ad electionem vxoris legata, quomodo eligi debeant, diſc. 10. ex num. 3.
Obſeruantia quando attendatur, diſcur. 56. num. 10. & 11.
Præceptum quod vxor tractari debeat eo modo, quo ipſo viro viuente tractabatur, quomodo intelligendum, diſc. 58. nu. 13. & 14.
Teſtatoris affectio erga legatarium attenditur pro illius interprætatione, num. 7. ibid. *Vid.* Cappella.
LEGATVM *Mobilium.*
An comprætendat ea, quæ ſunt extra domũ diſc. 6. num. 4.
Animalia, blades &c. exiſtentia in fundis alteri legatis, an capiat, diſcurſ. 9. per tot.
Argentum non comprætendit, diſcur. 10. num. 2.
Factum vxori, collato in eius arbitrium quæ-

quænam mobilia ſibi placeret,quomodo intelligendum, diſc.10.ex num.3.

Frumentum, vinum, oleum &c. an compræhendat,diſc.11.num.3. & 4.

Et quid de mercibus venalibus,diſc.5. num.4. in fine remiſſ.

Quid de animalibus, diſc.9. num.2.

Pecuniam, an & quando compræhendat, diſc.5.per tot. diſc.38.num.3.

Diſtingue caſus prout diſcurſ.5. ex numer.4.

Vbi retinetur peculij,ſeù præſidij cauſa, compræhenditur; Secus vt fœnori detur, vel inueſtimento deſtinata, diſc. 5.num.7.diſc.6. num.2.

Quando autem dicatur de vna, vel altera ſpecie, diſc.5. ex nu.8.

Et cuinam qualitati magis aſſiſtat præſumptio, num.9. ibid.

Quid ſi pecuniam erogare oportuit in expenſas funerum, & medicinarum, diſcurſ.6.ex num.2.

Rerum in domo, vel fundo exiſtentium cõpræhendit ſolùm ea, quæ ſunt ibi perpetuò manſura, diſc.9. num.3.

LEGATVM quoad Onera.

Ad quem ſpectet onus rei legatæ affixum, hæredi nè,aut legatario, diſc.26.per tot.

Eſſet donatarij,non autem legatarij,& de ratione differentiæ,num.2.ibid.

Diſtingue an onus ſit proprium, vel occaſionale tauquam poſſeſſor ex num.3. ibid.

Quid operetur legatum eſſe relictum titulo inſtitutionis,diſc.25.num.10.

Et quid ſuffragetur fauor piæ cauſæ, num.8.ibid.

Ex quibus circumſtantijs deciſio ſit regulanda, num.8.& ſeq.& num.12.ibid.

Celebratio miſſarum. *Vide* Miſſæ, & Legatum ad pias cauſas.

Confrater ſi leget confraternitati cum onere,vt alicui conferat munus exactoris redditauum, an ſperni valeat, diſc.43.per tot.

Habitationis legatum cum aliq, dicitur onus, diſc.23. num.11. *Vide* Legatum Habitationis.

Onus iniunctum ſi ceſſet,vel adimatur, an legatum quoque ademptum dicatur, diſcurſ.32.ex num.4.diſc.22.per tot.

Aſſirmatiua procederet, vbi conſtaret intuitu tutelæ,vel curæ relictum eſſe; Secùs ſi contemplatione perſonæ, diſc. 22. num.2.

Contrar. vt legatum indiſtinctè ceſſet, num.3.ibid.

Declara,vt procedat,quando ceſſatio ſequatur ex culpa tutoris,ſecùs ſi ex facto teſtatoris,num.4.& 9.ibid.

In dubio regula aſſiſtit ceſſationi, diſcurſ.22.num.6.

De coniecturis contrarium ſuadentibus,num.7.& 8.ibid.

Vna eſſet ad fauorem tutoris,vbi legatum eſſet vitalitium, duraturum etiam poſt expletam tutelam, ſub num.7.ibid.

Si non fuerit adimpletum,an & quando intret caducitas. *Vide* Caducitas.Conditio.

Et quid ſi mulier nupſerit antè ætatem à teſtatore præſcriptam. *Vide* Puella.

LEGATVM ad Pias Cauſas.

An contributioni ſubiaceat,diſc.20.ſub nu. 4.*Verſ.*Quartus caſus.

Debetur quid magis, diſc.12.num.13.diſc. 13.num.5.diſc.40.num.12.

Quid vbi alia pia cauſa eſſet hæres; diſc.13.ex num.6.

Deſignatio bonorum pro aliquo pio opere faciendo,ſi diminuatur,an hæres ſupplere teneatur. *Vide* Legatum quoad Deſignationem.

Dicitur illud alimentorum, diſc.36.num.5.

Et illud ex cauſa ſtudij,num.6.ibidem. *Vide* Scholaris.

Non dicitur tale, ſi opera pietatis ad ſpeciem deducta non fuerint, diſc.27.nu.2.

Non expirat in primo hærede, diſc. 34.nu. 6.diſc.42.num.8.

Niſi adeſſent coniecturæ in contrarium,diſc.34.num.7. *Vide* Scholaris.

Pro celebratione miſſarum, diminuto aſſignamento relicto ſunt etiam illæ diminuendæ,diſc.14.ſub num.3.

Huiuſmodi legatum ſpectat ad Rectorem illius Eccleſiæ, in qua celebrari demandatum fuit,diſc.25.num.2.

Intellige, vbi onus iniunctus legitur Eccleſiæ, ſecùs vbi iniunctum eſſet ipſi hæredi,num.2.& 3.ibid.

Si legatum dirigatur Eccleſiæ monialium, cui nam Eccleſiæ debeatur, ſi moniales transferantur,num.4.ibid.

Alia *vide* Miſſæ.

Religioſi fiduciæ commiſſum quando non importet piam diſpoſitionem,diſcur.27. num.14.

Reuocatio talis legati, an ſequatur ex ſimplici reuocatione teſtamenti, d.54 nu.3.

Digitized by Google

Vide Legatum in ſequenti Rubrica.

Si demandetur, quod in domo teſtatoris fiat erectio Monaſterij, quæ ſequi non potuit, an domus legata cenſeatur, diſc. 44. ex num. 4.

LEGATVM *quoad Reuocationem.*

Ademptio probatur etiam ex actu nullo, & minus ſolemni, diſc. 54. ſub num. 8. *Vide* Ademptio.

Adimpletum in vita, an reuocatum cenſeatur, diſc. 51. per tot. diſc. 54. num. 13. diſc. 60. num. 3.

Ceſſaret, vbi eſſet expreſſa eadem cauſa, diſc 51. num. 3.

Secùs ſi haberet diuerſam cauſam ab ea, in qua factum eſt implementum, diſc. 51. num. 5.

Quid vbi adimplementum factum ſit cum minori impenſa, an debeatur reſiduum, num 4. ibid. diſc. 60. num. 5.

Alienatio rei legatæ, an & quando tacitam reuocationem inducat, diſc. 48. & 55.

Diſtinguitur alienatio merè voluntaria à neceſſaria, diſc. 55. num. 6.

Si enim agatur de alienatione voluntaria dicitur ademptum, diſc. 48. num. 4. diſc. 55. num. 6.

Etiam quod eſſet legatum ad pias cauſas, diſc. 48. n. 4.

Declara, vt ſola poſſibilitas cauſæ neceſſariæ ſufficiat legatario pro euitanda ademptione, ſub n. 10. ibid.

Declara, vt ſi pretium vnico contextu in alia bona erogetur, iſta cadunt ſub legato, diſc. 48. num. 5. diſc. 55. num. 6. in fine.

Subdeclara id procedere, vbi alienatio fuerit neceſſaria, ſecùs ſi voluntaria, diſc. 48. num. 6.

Et quid ſi adſit mixtura alicuius notabilis ſummæ vltrà pretium ex re alienata retractum, num. 8. ibid.

Et an procedat tam in legato quantitatis, quàm ſpeciei, num. 11. ibid.

Apoſtilla, ſeù cancellatio an illam inducat, & ex quibus excludatur, diſc. 49. ex n. 11.

Ceſſante cauſa ademptionis legati, ceſſare debet ademptio, diſc. 54. num. 5.

Et quando etiam falſa cauſa accedente reuocatum cenſeatur, num. 15. & 16. ibid.

Exactio nominis debitoris legati, an inducat præſumptam reuocationem, diſc. 38. num. 5.

Et quid vbi facta eſſet per procuratorem, inſcio teſtatore, num. 6. ibid.

Et an inducat ademptionem legati liberationis, diſc. 54. num 14.

Onus iniunctum ſi legatario ceſſet, vel adimatur, an præbeat ſignum reuocationis. *Vide* Legatum quoad Onera, *Verſ.* Onus, & Legatum Habitationis.

Per ſecundum legatum contentum in codicillis, quando cenſeatur ademptum, ſeù diminutum alterum legatum in teſtamento factum eidem perſonæ, diſc. 53. per tot.

Et quando per ſecundum legatum ſpecierum compræhenſarum ſub genere, priùs legato, iſtud cenſeatur ademptum, vel reformatum, num. 6. ibid.

Pro medietate reuocatum cenſetur, ſi frater reuocauerit teſtamẽtum factum cum alio fratre, diſc. 32. ex num. 4.

Teſtamento poſteriori reuocato, an & quãdo reuocata cenſeantur omnia legata in primo contenta, diſc. 54. per tot.

Regulariter poſteriori teſtamẽto omnia in præcedenti contenta corruunt, diſcurſ. 54. num. 2. & 7.

Etiam quod expreſſa reuocatio non accederet, ibid.

Et procedit etiam in legatis ad pias cauſas, num. 3. ibid.

Niſi concurrant diuerſæ voluntatis argumenta, num. 4. & 11. ibid.

Quæ enumerantur num. 4. 10. & ſeq. ibid.

An autem requiratur expreſſa voluntas, num. 11. ibid.

Amplia etiam quod teſtator vnum tantum legatum expreſsè reuocauerit, cum non valeat argumentum à contrario ſenſu, diſc. 54. num. 9.

Limita prout num. 10. ibid.

Amplia etiam quod teſtator dicat talia legata in vita adimpleuiſſe, quod aliàs eſſet falſum, num. 15. & 16. ibid.

Tranſitus ad ſecunda vota, an operetur tacitam reuocationem. *Vide* Mulier, & Matrimonium. *Vide* Caducitas.

LEGATVM *Vſusfructus.*

Et legatum fructuum, an idem importet, diſc. 45. num. 3. & 6. diſc. 55. num. 9.

Et an iſtud ſit perpetuum, ac tranſmiſſibile, diſc. 45. per tot.

Facto legato bonorum ad vſufructuandum, an dicatur legata proprietas, diſc. 3. num. 15. & 16.

Et quando legatum cenſeatur in ſolo vſufructu, num. 14. & ſeq. ibid.

Le-

Legatarius vſusfructus vniuerſalis participare debet de fructibus legatorum particularium,diſc.31.num.6.
Declara prout num.7.& 8.ibid.
Legatum vſusfructus generale,non capit legitimam filiorum,diſc.39.num.2.
Declara vt num.6.ibid.
Factum vxori vna cum filio eſt huic commune,diſc.39.num.3.
An reſoluatur in alimenta ſi iuſſerit, quod tractaretur eo modo, quo ipſo teſtatore viuente,diſc.58.numer.13.& 14.
Proprietatem quandoque importat, diſc. 39.num.12.
Vſufructuarius nõ impedit proprietarium, nè vendat ſuam proprietatem, diſc. 21. num.10.
An faciat fructus ſuos cautione non data,diſc.24.num.7.

LEGITIMA

Non compræhenditur ſub legato generali vſusfructus,diſc.39.num.2.
Declara prout num.6.ibid.
Onus ſuper ea quando admittatur, diſc.39. num.6.& 7.
*Vid.*Legatum Dotis,*Verſ.*Purum cum ſeq.

LEX

Si quis argentum C. de donat. expenditur, diſc.21.ex num.2.

LIBERATIO

Debitorum cum expreſſione cauſæ ab iſta reſtrictionem recipit, diſc.47.num.7.
Generalis à redditione rationum, & quacumq; alia actione per vxorem viro legata, an importet liberationem à reſtitutione dotis,diſc.47.per tot.
Legatum liberationis an cenſeatur ademptum ob illius exactionem, diſc. 54. nu. 14.

LIBRARIÆ

Legatum an compræhendat non ſolùm libros,ſed etiam auiamentum, diſc.38. nu. 13.remiſſiuè.

LOCA MONTIVM

Fructus eorum quare deficiant, diſc.14. n.2.
Habentur pro ſtabilibus,& circumſcribuntur loco,diſc.4.n.7.
In genere legata pro conſtructione cappellæ ſeù &c.quis nam debeat eligere hæres, vel legatarius, diſc.13. per tot. *vid.* Electio.
Legata ſi alienentur, venit pretium in banco per teſtatorem depoſitum,diſc.48.ſub num.5.
Quid ſi aliqua res ex eodem pretio acquiratur ex num.7.ibid.
Vid. Legata quoad Reuocationem. *Verſ.*Alienatio cum ſeq.*vid.* Cenſus.

LVCRVM

Dotis dicitur pars quotitatiua, diſc.15.n.7.
Et acquiritur viro ipſo iure in ſingulis rebus dotalibus eo modo, quo legitima.ibid.
An cenſeatur compenſatum cum legato facto per vxorem, diſc. 15. ex num.2.
Et legatis per eamdem fundis dotalibus, an cenſeatur dempta quota rationc lucri, diſc.15.ex num.7.

M

MARITVS

Legans vxori non cenſetur facere animo compenſandi cum debito dotis,diſc.40.num.3.
Vid. Lucrum. *Vid.* Vxor.
Non eſt debitor,neque adminiſtrator dotis conſiſtentis in quantitate, conſtante matrimonio,diſc.47.num.6.
Præceptum ipſius vt vxor tractari debeat eodem modo,quo ipſo viuente tractabatur quomodò intelligendum,diſc.58.nu. 13.& 14.*vid.*Liberatio.

MASCVLINVM

In legatis an concipiat fœmininum, adeo quod legatum factum filijs conueniat filiabus,diſc. 16.num 3.

MATER

Cui filiorum educatio ſit demandata, conſequi debet alimenta,diſc.23.num.14.

MATRIMONIVM

Conditiones reſpicientes eius libertatem an vitient, vel vitientur, diſc.58.num.2. & 11. *Vid.*Conditio, & Puella. Nuptiæ.
Si diſſoluatur per mortem viri,an ceſſet legatum iocalium factum per ſocerum nurui,diſc.46.per tot.

MERCES

An compræhendantur ſub legato mobilium,diſc.5.num. 4.in fine remiſſiuè. *Vid.* Vniuerſias.

MERITA

Etiam in infantibus verificari poſſunt,diſc. 18.num.4.*vid.*Donatio.
Legatarij an attendantur ad effectum præſtandæ æſtimationis rei legatæ inutilis, vel alienę,d.2.ex nu.10.*vid.*Pręſentatio.

MINORES S. FRANCISCI

Sunt incapaces legatorum ad effectum retinendi, ſecùs ad effectum vendendi, & pretium erogandi in vſus religioſos, diſcurſ.1.num 3.

Qui vſus enumerantur, num.3. ibid.

Vide Religioſus.

MISSAE

An clerici ſæculares accedere poſſint ad celebrandum ad Eccleſias Regularium, diſcurſ.25. ex num.5.

Et quod Regulares teneantur præſtare patientiam, num. 10.ibid.

Sed cum aliqua contributione facienda per ſæculares, ibidem.

Et vbi Regulares obſtarent, tùnc hæres poſſet in aliam Eccleſiam, onus transferre, num.11.ibid.

Vid. Legatum ad pias cauſas, *verſ.* Pro celebratione miſſarum.

Eccleſia an teneatur imputare in falcidiam ea, quæ penès ipſam remanent cum onere celebrationis miſſarum, diſc.52.num. 18.

MIXTVM

Aſſumit qualitatem illius ſimplicis, de quo magis participat, diſc.23.num.8.

MOBILIA

Vide Legatum Mobilium.

MODVS

Quid differat à conditione, diſc.29.num.5. 6.& 9.diſc.57.num.5.

Vide Conditio.

MONASTERII

Erectione demandata per teſtatorem in domo eius habitationis, an hæc legata cenſeatur, quatenùs ibi erectio fundari non valeat, diſc.44.ex num.4.

Hæres dicitur inſtitutus, vbi alio hærede exiſtente, mandatur erigi per teſtatorem de eius bonis, diſc.44.num.8.

Declara prout num. 11.ibid.

MONETA

Patriæ teſtatoris, vel loci conditi teſtamenti, an ſit attendenda, diſc. 40. ex numer. 6.

Vide Legatum mobilium. *Verſ.* Pecuniam, vbi an ſub eo comprædendatur.

MONIALIS

Dos antè ſuſceptum habitum eſt deponenda apud ædem ſacram, vel in ipſo Monaſterio, diſc.16.ſub num.5.

Vitalitia ſubuentiones reputãtur pars earum dotis, diſc.16.num.8.diſc.35.numer.5.

Legatum pro miſſis in earum Eccleſia, cuinam Eccleſiæ debeantur, ſi moniales transferantur, diſc.25.num.4.

Vide Legatum ad pias cauſas.

MORAE

Purgatio. *Vide* Adimplementum.

MORIBVNDVS

Declaratio per ipſum facta eſt attendenda, diſc.27.n.10.

Intellige, vbi illa emanauerit de tempore mortis, ſecùs ſi in ſtatu valido, num. 11.ibid.

Non præſumitur immemor ſalutis æternæ, diſc.27.num.10.

MORS

Ciuilis quando incurratur ex contrauentione, itaùt fiat locus vocatis abſque alia iudicis declaratione, diſc.29.num.8.

Vide Caducitas.

Mulieris tranſeuntis ad ſecunda vota, non eſt expectanda per ſubſtitutum in caſu mortis eiuſdem, diſc.32. num.2.diſc.46. num.5.

Vide Conditio. *vid.* Moribundus.

MVLIER

Legataria ſub conditione viduitatis, ſi conuolet, an totum perceptum reſtituat, diſc.39.num.9.

Vide Cautio.

Quid ſi nubat antè ætatem à teſtatore præſcriptam. *Vid.* Puella.

Tranſiens ad ſecunda vota non amittit legatum, diſcurſ.24. num.11. diſc.46. numer.6.

Declara vt ſtante conditione viduitatis, habeatur pro mortua, ad effectum vt alteri poſt eius mortem vocato, aperiatur ſubſtitutio, diſc.32. num.2. diſc. 46. num. 5.

Declara vt tranſitus ad ſecunda vota iunctus cum deſertione tutelæ, poſſit eſſe cauſa ademptionis legati, diſc. 22. numer. 10.

Vid. Vxor. Vidua. Puella.

MVLTIPLICVM

Fructuum ad legatarij fauorem faciendum, an afficiat bona teſtatoris, diſc. 37.ex numer. 3.

Vid. Hypotheca.

MVTATIO

Hæres qui fuit grauatus, vt faceret celebrare miſſas in aliqua Eccleſia, quando poſſit id facere in alia Eccleſia, diſc.25.numer. 11.

Vide Legatum quod Reuocationem;

Vo-

Voluntatis non præſumitur ex actuum vicinitate, diſc.49. num.12.

MVTVO

Non conuenit verbum *inueſtire*, diſc.4. numer.8.

N

NEGLIGENTIA

PVellæ in exigendo primas annualitates pro ſua dote, eam excludit à fructibus annorum ſeqnentium, diſc.49.num.8. *Vid.* Puella.

NEGOTII

Expeditionum Datariç quod teſtator exercebat, facto legato, an factum cenſeatur cum iuribus etiam paſſiuis, diſc. 38. per tot.

Et quid de creditis ex cauſa negotiorum iam expletorum, de quibus intelligatur, num.4.ibid.

Vid. Vniuerſitas.

NOMINA DEBITORVM

Legata, ſi præuentiuè exigantur, & ex pretio aliquid comparetur, iſtud legatum cenſetur, diſc.48.num.5.

Vid. Legatum quoad Reuocationem. *Verſ.* Alienatio cum ſeq.

Non veniunt appellatione bonorum teſtatoris, vel depoſitarij, & miniſtri, diſc.4. num.6.

Quæ propriè dicantur, num.5.ibid.

Vid. Credita.

NOVITIVS

Dicitur perſona religioſa, diſc.16.numer.2.

Declara id procedere ad quoſdam tantum effectus fauorabiles, ſecùs autem ad alios, de quibus num.4.ibid.

Legatum factum filijs in ſæculo exiſtentibus, an illi conueniat, diſc.16. ex num.4. *Vide* Religioſus.

NVPTIÆ

Legatum dotis intelligitur pro primis, non autem pro vlterioribus nuptijs, diſc.60. num.13.

Declara & limita proùt in *verb.* Legatum Dotis. *verſ.* Intelligitur cum ſeq.

Sequutæ antè ætatem à teſtatore præſcriptam, an operetur caducitatem. *vid.* Puella.

Tranſitus ad ſecundas nuptias quid operetur. *vid.* Mulier.

O

OBSERVANTIA

EST optima interpres, eiq; deferendum venit, diſc.18.num.10.diſc.59.numer.10.

Legatum an interpretetur, diſc.56. nu.10. & 11.

Non procedit in caſu claro, diſc.59. ſub numer.10.

OFFICIA

An legatarius poſſit impedire hæredem, nè illa vendat, ſi eorum fructus ſibi fuerint legati, diſc.21.num.10.

Legata ſi alienentur, & ex pretio prædium acquiratur, iſtud legatum cenſetur, diſc. 48. ſub num.5. *Vid.* Legatum quoad Reuocationem. *verſ.* Alienatio cum ſeq.

OFFICIALIS

Conſequitur legatum ſibi factum ex perſona propria, & alterum tanquam officialis, diſc.16.num.11.

OLEVM

An comprehendatur ſub legato mobilium, diſc.11.num.3.& 4.

ONVS

Affixum rei legatæ, an ſpectet ad hæredem, vel legatarium, diſc.26. per tot. *vid.* Legatum quoad onera.

Iniunctum vni, non cenſetur alteri repetitum, diſc.34.num.10.

Legitimç, an & quando imponi valeat, diſc. 39.num.6.& 7.

Non adimpletum quando inducat caducitatem. *Vide* Caducitas, & *vide* Conditio.

Si ceſſet, vel adimatur, an legatum quoque amittatur. *Vide* Legatum quoad onera. *Verſ.* Onus. *Vid.* Legatum Habitationis.

OPVS

Perfectum ſi fuerit à teſtatore in vita, non debetur amplius legatum, diſc.16. num. 6.diſc.60.n.3.

Sed ſi minùs expendit, debetur id, quod ſupereſt, diſc.16.n.7.diſc.60.n.5.

Vide Adimplementum.

Si bona pro eo deſignata deficiant, an & quando intret ſuppletio. *Vide* Legatum quoad Deſignationem &c. *Vide* Pecunia.

P

PARTVS

Natus in octauo menſe præſumitur vitalis, diſc. 40. num. 5. *Vide* Filij.

PATER

Dotare tenetur filiam licèt nuptam, & diuitem, diſc. 60. num. 2.

Dotem conſtituens in vita, cenſetur feciſſe animo compenſandi dotem legatam in teſtamento, diſc. 60. num. 3.

Declara vt ſi dos data in vita, ſit minor ea quàm in teſtamento conſtituit, filia petit ſupplementum, *diſc. 60. num. 5.*

Vid. Adimplementum, & Compenſatio.

Quam ſemel deſtinauit, vel conſtituit, an minuere valeat, num. 6. ibid. remiſſ.

In dubio cenſetur filiæ indotatæ legatum feciſſe pro dote, diſc. 60. num. 4.

Vide Legatum Dotis.

Ipſius intuitu cenſetur factum legatum dotis, diſc. 17. num. 5.

Et de ratione, diſc. 18. num. 13.

PECVNIA

Deſtinata per teſtatorem, ad certos effectus, ſi de facto minor ſumma ſufficiat, reliquum accreſcit hæredi, diſc. 50. nu. 7. & ſeq.

Vbi autem non ſufficeret, an & quando intret ſuppletio. *vid.* Legatum quoad Deſignationem &c.

Legato mobilium, an comprehendatur, *vid.* Legatum mobilium *verſ.* Pecuniam,

Patriæ teſtatoris, vel potiùs loci conditi teſtamenti, an ſit attendenda, diſc. 40. ex num. 6.

Quam teſtator ex re legata alienata, retraxit, ſi poſtea eam ſubroget in alias res emptas, iſtæ cadent ſub legato, diſc. 48. num. 5.

Vid. Legatum quoad Reuocationem *verſ.* Alienatio cum ſeq.

Si duobus, vel pluribus fiat legatum ſub vnica ſumma an intelligatur collectiuè, vel diſtributiuè, diſcur. 33. num. 6.

PENA

Caducitatis legati. *vid.* Caducitas.

PENSIONIS

Tranſlatio, vbi non habuit effectum, an debeatur æſtimatio ab hæreditate tranſferentis, diſc. 2. nu. 13.

Vid. Præſentatio.

PERICVLVM

Rei legatæ ad quem ſpectet, diſcur. 27. ex num. 7.

PIA CAVSA

Vid. Cauſa pia.

PRÆCEPTVM

Eligendi iuuenem, qui nubere debeat, dicitur impletum per electionem ſenis vxorati habentis filios, diſc. 50. num. 6.

Vt ex quantitate legata fructus debeantur, vbi ſit validum bona teſtatoris non ſunt affecta pro fructibus, diſcur. 37. ſub num. 11.

Vid. Hypotheca.

Vt vxor tractari debeat eo modo quo ipſo viro viuente tractabatur:, quomodo interpretandum, diſc. 58. numer. 13. & 14.

PRÆSENTATIO

Ad aliquod beneficium facta de mandato teſtatoris, ſi effectum ſortita non fuerit, an debeatur æſtimatio legatario, ſeù præſentando, diſc. 2. per tot.

Vid. Tranſlatio.

Et an ad hunc effectum attendatur ratio meritorum, ex num. 10. ibid.

PRAESTATIO

Annua. *vid.* Annua Præſtatio.

PRÆSVMPTIO

Acceptationis. *vid.* Acceptatio.

PRETIVM

Arguit quid in contractum deductum fuerit, diſc. 7. n. 18.

Feudi, vel emphyteuſis non eſt feudale, vel Emphyteoticum, diſc. 1. num. 11. diſc. 2. num. 9.

Rei legatæ alienatæ, ſi erogetur in emptionem aliorum bonorum, iſta cadunt ſub legato diſc. 48. num. 5.

Vid. Legatum quoad Reuocationem *verſ.* Alienatio cum ſeq. Loca montiū, Nomina debitorum, & Officia.

Vid. Pecunia.

PRIVILEGIA

Quando conquaſſentur inter æque priuilegiatos, diſcur. 13. numer. 7. diſcur. 19. num. 8.

PROBATIO

Minus ſolemnis quando admittatur in legatis, aliiſquè vltimis voluntatibus, diſc. 56. nu. 3. & 8.

Naturalis per duos teſtes ſufficit in diſpoſitione inter liberos, diſc. 56. nu. 12.

Reuocationis legatorum reſultat etiam ex

actu

actu nullo,& minus ſolemni, diſcur. 54. ſub num.8.
Vid. Legatum quoad Reuocationem.
Voluntatis ambiguæ. *vid.* Voluntas.

PROCVRATOR

Miniſter, confidentiarius,eſt quandocumque reuocabilis, diſc.43. num.4.
Neque cõtractus expreſſus aliter obligare poteſt, ibid.
Si inſcio Domino exegerit aliquod creditum, quod idem Dominus alicui legauerat,an hoc legatum reuocatum cenſeatur,diſc.38.n.6.

PROHIBITIO

Detractionis dotium an capiat dotem à teſtatore debitam, diſcur. 47. num.3. & 8.

PROPRIETARIVS

Non impeditur ab vſufructuario, ſi velit vendere bona,quorum ille habeat vſumfructum,diſc.21.num.10.

PROPRIETAS

Aliquando legata cenſetur ſub legato vſuſfructus,diſcur.39.num.12.
Quid vbi factum ſit legatum bonorum ad vſufruẽtuandum,diſc.3.num.15. & 16.
Et quando cenſeatur in ſolo vſufructu,non autem in proprietate, num.14. & ſeq. ibid.
Vid. Legatum Vſuſfructus.

PVELLA

Negligens exigere primas annualitates ſibi deſtinatas,excluditur à petitione ſequentium, diſc.49.num.8.
Si nubat ante ætatem à teſtatore præfinitam, adhùc legatum conſequitur, diſc. 58.num.2.
Actio tamen pro legato non eſt exercibilis contra hæredem niſi poſt ſuperuentam ætatem,num.3.ibid.
Vid. Scholaris. *vid.* Dos, & Legatum Dotis.

Q

QVINDENNIA

IN enphyteuſi quare introducta,diſc.1. num.5.

R

RATIO BANCHARIA
Vid. Vniuerſitas.

RECTOR

Eccleſiæ,in qua celebrare debet,conſequitur legatũ celebrationis miſſarũ, diſc.25. num.2.
Intellige vbi onus iniunctum legitur Eccleſiæ, ſecùs vbi iniunctum eſſet ipſi hæredi, num. 2. & 3. ibid.
Vid. Miſſæ.

REDDITIO RATIONVM
Vid. Liberatio.

REGVLARIS
Vid. Miſſæ.

RELIGIOSVS

Diſpoſitio collata in eius fiduciam, quando non importet piam diſpoſitionem, diſc.27. num.14.
Nouitius dicitur, diſc.16. num.2.
Declara prout num. 4. ibid.
Legatum factum filijs in ſæculo exiſtentibus, an illi conueniat, diſc.16. ex num.4.
Vid. Minores S. Franciſci,*vid.*Abbas, Monialis, Miſſæ.

REMISSIO

Cautionis. *vid.* Cautio.

RENVNCIATIO

Non comprænhendit prohibita, diſcur. 58. num. 8.
Vbi facta ſit per puellam dotatam dos dicitur conſtituta ex bonis proprijs, non autem dotantis, diſcur.51. num.6.
Declara prout num.7.ibid.

RES ALIENA

Legata ſi fuerit, an & quando debeatur æſtimatio, diſc.44. num.4. diſc.2. num. 2. & 3.
Vid. Legatum quoad Æſtimationem &c.

RESTITVTIO IN INTEGRVM.

An detur vxori impugnanti teſtamentum viri nè cadat à commodo legati, diſcur. 24.ex num.3.
Puellæ nubenti ante tempus à teſtatore præſcriptum, an competat, diſcur. 58. num. 10.
Vid. Puella.

RETRACTVS

Seu ius congrui, an intret in conceſſione ſub annuo cenſu, vel præſtatione, diſc. 59. num. 12.

REVOCATIO

Legatorum ex quibus inducatur. *vid.* Legatum quoad Reuocationem.

Procuratoris, ſeù miniſtri, & confidentiarij poteſt, quandocumque fieri, diſc. 43. num. 4.

Neque cõtractus expreſſus aliter obligare poterit, ibid.

Teſtamenti. *vid.* Teſtamentum.

S

SALARIVM. *Vid.* Famulus.

SCHOLARIS

Etas quomodo in eo ſit regulāda, vbi legatum ei fuerit aliquod ſubſidium diſc. 36. ex num. 9.

Si debeat eſſe decem annorum, & ingrediatur in collegium ſeù &c. ante dictum tempus completum, annua ſubuentio, de quo tempore currat, num. 9. ibid.

Et quid ſi reperiatur puer, qui etiam dicta ætate non expleta, eſſet habilis, ſub num. 10. ibid. *vid.* Puella.

In concurſu plurium ad idem ſubſidiū, quis ſit præferendus, diſc. 36. num. 13.

Proximior, vel magis habilis ſuperueniens, non excludit iam admiſſum, nu. 12. ibid.

Declara niſi adeſſet aliqua fraus, de qua ſub num. 12. ibid.

Vid. Studium.

SCIENTIA

Conditionis implendæ requiritur ad incurrendum caducitatem, diſc. 29. num. 10.

Legati, an inducat illius acceptationem, diſc. 28. ex n. 3.

Vid. Acceptatio, & Legatum quoad Acceptationem.

SCRIPTOR

Teſtamenti, aut aliàs informatus declarare poteſt dubiam teſtatoris voluntatem, diſc. 52. num. 17. diſc. 56. num. 9.

SENEX

Vxoratus habens filios eligi poteſt loco iuuenis, qui deberet nubere, diſcur. 50. num. 6.

SENTENTIA

Vel alia iudicis declaratio, an requiratur ad incurrendum caducitatem legati, diſc. 29. num. 8.

Vid. Executio.

SEPARATIO

Bonorum ex quibus inducatur. *vid.* Bona.

SOLVTIO

Annui legati fieri debet ex fructibus, diſc. 37. num. 5.

Vid. Annua præſtatio.

Probatur per verbum *reſiduum*, diſcur. 27. num. 9.

SPECIEI

Legatum ceſſat ea perempta, diſc. 11. nu. 8.

Illius legatarius præfertur creditoribus, & filijs ſuper legitima, vbi adſint alia bona, diſc 40. num. 3.

STABVLVM

An veniat legata domo, diſc. 8. ex num. 2.

STVDIVM

Legatum ex eius cauſa, dicitur pium, diſc. 39. num. 6.

Si aliquibus de familia relinquatur aliqua annua præſtatio pro ſtudijs, expirat in primo admiſſis, diſc. 36. num. 3.

Fallit ex coniecturis de quibus, nu. 4. & ſeq. ibid.

Vid. Scholaris.

SVBROGATIO

Pretij rei legatæ alienatæ in alia bona, an operetur, vt iſta cadant ſub legato. *vid.* Legatum quoad Reuocationem. *verſ.* Alienatio cum ſeq.

SVBSIDIVM

Quomodo diſtribui debeat, diſc. 36. num. 7.

Vitalitium dari ſolitum Monialibus reputatur pars dotis, diſc. 16. num. 8. diſc. 35. num. 5.

Vid. Scholaris Annua Præſtatio.

SVBSTITVTVS

In caſu mortis mulieris, admittitur ſequuto tranſitu ad ſecundas nuptias, diſc. 32. nu. 2. diſc. 46. num. 5.

Vbi non eſt datus, an in caſu contrauentionis intret caducitas, diſc. 29. num. 4. diſc. 57. num. 3. diſc. 58. num. 5.

Vid. Caducitas.

SVCCESSSIO

In quarta parte bonorum viri defertur vxori pauperi, diſc. 10. num. 8.

SVCCESSOR

Qui ſit hæres vltimi poſſeſſoris tenetur ad factum auctoris ſaltem in æſtimatione, diſcur.

diſcur. 1. num. 12.
Vid. Actio.

SVPPLEMENTVM

Dotis in teſtamento legatæ, an debeatur mulieri, cui teſtator in vita minorẽ dotem conſtituerit, diſc. 60. num. 5.
Vid. Adimplementum *verſ.* Legati.
Fructuum an, & quando debeatur ab hærede, vbi fuerint diminuti, adeo quod opus deſignatum perfici non poſſit. *vid.* Dos quoad Deſignationem &c. *vid.* Pecunia.

SVPPLETIO

Voluntatis teſtatoris, quando à iudice, vel à lege fieri valeat, diſc. 12. num. 4. diſc. 46. num. 8. diſc. 49. num. 10.
Vid. Legatum Annuum &c. *verſ.* Suppleri.

T

TAXATIVA

Vid. Legatum quoad Deſignationem &c.

TEMPVS

Mortis legato adiectum, quando illud reddat conditionale, vel potiùs inducat dilationem, diſcur. 3. ex num. 5. diſcur. 59. num. 8.
Diſtingue caſus prout, diſc. 3. num. 7. & ſeq.
Prout tempus certæ ætatis quid importare dicatur, diſc. 3. ſub num. 5. & 9. diſc. 58. num. 2. & ſeq. & num. 9.
Vid. Puella.
Quando dicatur adiectum potiùs ſubſtantiæ quàm executioni, diſcur. 59. num. 8.

TESTAMENTVM

Factum à duobus fratribus, ſi ab vno ex his reuocetur, pro medietate tantùm reuocatum cenſetur, diſc. 32. num. 4.
Poſterius quando reuocaſſe dicatur legata in primo contenta. *vid.* Legatũ quoad Reuocationem.
Reuocatum inſeruit pro declaratione, diſc. 49. num. 11.
Primum teſtamentum in partibus non reuocatis, habetur tanquam pars, ſeù codicillus vltimi teſtamenti, diſcur. 54. ſub num. 10.
Viri ſi impugnetur ab vxore, an cadat à commodo legati, vel habeat reſtitutionem in integrum, diſcur. 24. ex num. 3.

TESTATOR

Cautionem mutianam, an remittere poſſit, diſcur. 39. numer. 10.
Legare an poſſit rem hæredis, diſcur. 44. num. 3.
Litteratus, vel illiteratus, an ſit, plurimum confert, diſc. 47. num. 5. diſc. 55. num. 11.
Perficiens in vita legatum à ſe factum in teſtamento, amplius non debetur, diſcur. 16. num. 6. diſc. 60. num. 3.
Sed ſi minus expenderit debetur id, quod ſupereſt, diſc. 16. num. 7. diſcur. 60. num. 5.
Vid. Adimplementum.
Vbi voluit dixit &c. quando procedat, diſc. 34. ſub num. 4. diſc. 45. num. 5.

TESTIS

Mediator, ſeù deponens de facto proprio eſt attendendus, diſc. 56. num. 13.
Singularis aut non ſolemnis probatio, quãdo admittatur in legatis, alijſque vltimis voluntatibus, diſc. 56. num. 3. & 8.
Vid. Voluntas, Probatio.

TRANSITVS

Ad ſecunda vota an importet mortem ciuilem in muliere, vt vocatus poſt eius mortem, in hoc etiam caſu admittatur
Vid. Subſtitutus, & *Vid.* Mulier.

TRANSLATIO

Penſionis ad fauorem alicuius facta per teſtatorem, ſi effectum ſortita non fuerit, an debeatur æſtimatio, diſc. 2. num. 13.

TRANSMISSIO

Annuæ, vel menſtruæ præſtationis ad fauorem alicuius non ſit ad hæredes, diſc. 33. ex nu. 2.
Etiam quod dictũ fuerit *in perpetuum* num. 5. ibid.
Fructuum legatorum, an detur diſcur. 45. per tot.
Quando detur in legatis, diſc. 30. num. 7.
Vid. Legatum dotis, & Legatum Annuum.

TVTELA

Ceſſata, vel recuſata, an ceſſet, & expiret legatum eidem tutori factum, diſcur. 22. per tot. diſc. 46. num. 2.
Vid. Legatũ quoad Onera *verſ.* Onus cum ſeqq.
Tranſitus ad ſecunda vota non eſt cauſa ademptionis legati, ſed benè iunctus cum deſertione tutelæ, diſc. 22. num. 10.
Vid. Mulier.

VA-

V

VALOR

Minuitur à vinculo, diſcur. 12. numer. 17.

VENDITIO

Domus in qua legata eſt habitatio, an fieri poſſit, diſc. 21. ſub n. 10. remiſſ.

Officiorum vacabilium, an impediri poſſit à legatario fructuum ipſorum officiorũ, diſc. 21. nu. 10.

Proprietatis nõ impeditur per vſufructuarium, ibid.

VERBA

Enunciatiuè per teſtatorem prolata, quando attendantur, diſc. 54. num. 17.

Præſuppoſitiua non diſponunt, diſcur. 46. num. 9. & 10.

VERBVM

Infraſcritti eſt perſonale, diſcur. 42. numer. 3.

In perpetuum eſt etiam adaptabile vitæ hominis, diſc. 33. num. 5.

Inueſtire quid ſignificet, diſcur. 4. numer. 8.

Non conuenit mutuo, ibid.

Perpetuo in definitione iuſtitiæ quid operetur, diſc. 33 ſub num. 5.

Reſiduum denotat ſolutionem, diſcur. 27. num. 9.

Suo denotat perſonalitatem, diſcur. 45. num. 7.

Videbitur denotat arbitrium, diſcur. 50. num. 11.

Viuendo an importet conditionem, & quid operetur, diſc. 41. num. 5. & 6.

VIA EXECVTIVA

An competat pro legatis. *Vid.* Actio *verſ.* Executiua.

VIDVA

Cautionem mutianam, quando debeat præſtare, diſc. 39. num. 9.

Et an illa remitti poſſit per teſtatorẽ, diſc. 10. ibid.

Iocalium vſus, an illi congruat, diſcur. 46. num. 7.

Iuuenis, & formoſa conſequitur denuò legatum doris, etiã poſtquam illud ſemel habuerit, diſc. 60. ſub num. 14.

Vid. Mulier, Vxor.

VIDVITATIS

Conditio quid operetur *Vid.* Cõditio *verſ.* Viduitatis.

VINCVLVM

Minuit de valore, diſc. 12. num 17.

VINEA

Aſſignari poteſt legatario certæ quantitatis vini, diſc. 21. num. 4.

Declara prout num. 5. & ſeq. ibid.

Vid. Annua Præſtatio *verſ.* Suppleri.

VINVM

An compræhendatur ſub legato mobilium, diſc. 11. num. 3. & 4.

VNIVERSITAS

Bonorum allodialium, quando habeatur tanquam res particularis, diſcur. 52. num. 10.

Dicitur ſeudum, ſed an iuris tantùm, vel facti, aut vtriuſque, diſc. 52. num. 9.

Legata, compræhendit debita, & iura actiuè, & paſſiuè, diſc. 38. num. 7.

Vt de hæreditate, ibid.

De Grege, vel Ratione bancaria, diſc. 38. num. 8. diſc. 52. num. 10.

In ſpecie negotiorum Dataria, diſc. 38. num. 9.

VOLVNTAS

Ambigua probatur duobus teſtibus, ſecùs vbi ſit clara, cum tunc requiratur idem numerus teſtium, qui in teſtamento, diſc. 33. num. 3. diſc. 56. num. 3. & 8.

Defectum ipſius non ſupplet cauſa pia, diſc. 42. num. 5.

Declara prout num. 9. ibid.

Legatum quando dicatur collatum in voluntate hæredis, diſc. 50. num. 11.

Mutata non præſumitur ex actuum vicinitate, diſc. 49. nu. 12.

Vid. Ademptio.

Non poteſt pro parte acceptari, & pro parte non, diſc. 43. num. 2. diſc. 28. num. 7.

Non trahitur ad ignorata, diſc. 35. num. 2.

Neque ad ea quæ per legem reprobata ſunt, diſc. 58. n. 7.

Teſtatoris quando à Iudice, vel à lege ſuppleri debeat, diſc. 12. num. 4. diſc. 46. n. 8. diſc. 49. num. 10.

VSVFRVCTVARIVS

Ante præſtitam cautionem, an faciat fructus ſuos, diſc. 24. nu. 7.

Et an illi huiuſmodi cautio remitti valeat, diſc. 39. num. 11.

Non impedit proprietarium ne proprietatem vendat, diſc. 21. num. 10.

VSVS

VSVSFRVCTVS

Legatum. *Vid.* Legatum Vſusfructus.

VXOR

Habens electionem mobilium quomodo ſe gerere debeat, diſc. 10. ex num. 3.

Impugnans teſtamentum viri, an cadat à commodo legati, vel habeat reſtitutionẽ in integrum, diſc. 24. ex nu. 3.

Legatum faciens viro, an cenſeatur animo compenſandi cum lucro dotis, diſc. 15. ex num. 2. diſc. 40. num. 3.

Et ſi ei legauerit fundos dotales, an cenſeatur dempta quota ad virum ſpectans ratione dicti lucri, diſc. 15. ex n. 7.

Vid. Compenſatio.

Legatum vſusfructus factum illi vna cum filio, eſt huic commune, diſc. 39. num. 3.

Liberationem à redditione rationũ, & quacumque alia actione viro legans, an importet liberationem à reſtitutione dotis, diſcur. 47. per tot.

Pauper obtinet ſucceſſionem in quarta parte bonorum viri, diſcur. 10. num. 8.

Plebea copulata viro nobili efficitur nobilis, & quid è contra, diſc. 10. num. 7.

Quomodo interpretetur diſpoſitio ad eius fauorem facta, vt tractari debeat eo modo, quo teſtatore viuente tractabatur, diſc. 58. num. 13.

Et an iſto caſu intret conſuetudo *Bulgari*, vel potiùs obtineat integrũ vſumfructum, num. 14. ibid.

Si ei fiat legatum cum onere habitandi cũ filijs, an per iſtorum mortem, vel abſentiam ceſſet, diſc. 23. per tot.

Vid. Legatum Habitationis. *verſ.* Vna cum filijs &c.

Vid. Mulier Vidua.

FINIS.

PARS II.
HVIVS
VNDECIMI LIBRI
DE
SVCCESSIONIBVS
AB INTESTATO
ET
DE STATVTIS.

Digitized by Google

INDEX
ARGVMENTORVM
IN DISCVRSIBVS
Qui habentur in hoc Libro XI. Par. II. de Succeſſionibus ab inteſtato, & de Statutis.

Diſc. I.
Peruſina ſucceſſionis.

De Statuto Peruſino ſuper ſucceſſionibus ab inteſtato, decernente ſucceſſionem patruis, eorumque deſcendentibus, vna cum ſorore, & matre; An locum habeat, quando nullis patruis exiſtentibus, adſint ſolùm patrueles; Et àn huiuſmodi Statuta excludentia fœminas, & cognatos propter maſculos, & agnatos reſpectiuè, cenſenda ſint odioſa, & exorbitantia, vel potiùs fauorabilia, adeòut benignè interpretanda ſint.

Diſc. II.
Peruſina ſucceſſionis.

De Statuto Peruſino excludente fœminas propter maſculos, dummodò eas dotent, in caſu negligentiæ eas ad ſucceſſionem vocante, ſeù reintegrante; Quomodo intelligatur; Et quæ mora in maſculo ad hunc effectum requiratur.

Diſc. III.
Nepeſina, vel Sutrina ſucceſſionis.

De Statuto Scrophani excludente fœminas propter maſculos, an intelligendum veniat data gradus æqualitate, vel potiùs maſculi remotiores ſuccedant; Et demãdata excluſione propter dotem, an vnica ſufficiat pro omnibus caſibus, vel diſcretiuè requiratur dotatio ex qualibet ſucceſſione.

Et de huiuſmodi Statutorum ceſſatione, ob exiſtentiam matris in medio, tanquam in caſu mixto; Et quid vbi mater non ſuccedat; Vel ea ſuccedente in ſua portione; Quid inter fratres, & ſorores; Et àn ſorores vterinæ concurrant cũ matre.

Diſc. IV.
Ianuen. ſucceſſionis.

De famigerata quæſtione, occaſione Statuti Vrbis in ſucceſſione exteri in ea morientis; An Statuta capiant bona extrà territorium; Siuè an in bonis in territorio exiſtentibus ſuffragentur maſculo forenſi, in cuius patria idem vigeat Statutum; Et an intret, necnè combinatio vtriuſque Statuti, perſonarum, & bonorum.

Diſc. V.
Bononien. ſucceſſionis de Zanis.

De Statuto Bononiæ excluſiuo fœminarum propter maſculos, an afficiat moniales tanquam perſonas eccleſiaſticas, & Statuto non ſubiectas; Et generaliter de omni alio ſimili Statuto.

Diſc. VI.
Tudertina ſucceſſionis.

De Statuto Tudertino excludente fœminas propter maſculos, an procedat in ſucceſſione clerici, quamuis contentio ſit inter ſolos laicos; Et de bonis extrà territorium, àn & quando veniant ſub Statuto, vbi præſertim accedat morientis voluntas.

Diſc. VII.
Tudertina ſucceſſionis.

De eodem Statuto Tudertino, excludente matrem, ab inteſtata ſucceſſione filij, ob remotiores agnatos, an valeat; Et àn ſtatuta diſponentia de ſucceſſione ab inteſtato, procedant in ſucceſſione inteſtabilis; Et quid in hoc operetur voluntas patris pupilli, de cuius ſucceſſione agitur.

Diſc. VIII.
Florentina ſucceſſionis.
De Statuto Florentino excludente forores, vel alias fœminas proximiores propter agnatos remotiores, etiam vſque ad ſextum, vel reſpectiuè octauum gradum; An intelligendum veniat de agnatis lineæ inferioris, vel etiam de illis lineæ ſuperioris; Et de alijs ad eiuſdem Statuti materiam; Et præſertim an ſit fauorabile, vel odioſum.
Et de aliquibus differentijs inter collaterales lineæ ſuperioris, & illos lineæ inferioris, ſiuè inter patruum, & nepotem ex fratre.

Diſc. IX.
Florentina ſucceſſionis de Franceſchis.
De Statuto Florentino excluſiuo fœminarũ propter maſculos, an contentetur ſola ſubiectione perſonarum, non curata illa bonorum, ſiuè àn vtriuſque Statuti combinationem admittat.
Et vbi ſucceſſio complectatur bona in diuerſis Principatibus exiſtentia, qualis dicatur huiuſmodi ſucceſſionis forus cõpetens, etiam reſpectu bonorum alibi exiſtentium; Et incidenter de legibus, ſcriptis, vel non ſcriptis, quæ in Ciuitate, ac Regno Neapolitano habeantur ſuper fœminarum excluſione, ab inteſta ſucceſſione.

Diſc. X.
Anconitana ſucceſſionis.
De Statuto Anconitano excludente cognatos propter agnatos intrà quartum gradum, an ſuffragetur fœminis agnatis.
Et de actiua, & paſſiua ſucceſſione naturalium tantùm, ſeù eorumdem legitimatorum per reſcriptum, àn in iſtis intrent iura agnationis actiuè, & paſſiuè.

Diſc. XI.
Maſſanen. ſucceſſionis.
De Statuto Plumbini excludente fœminas propter maſculos, an procedat in bonis in defunctum obuentis à matre, in excluſionem ſororis vtrinque coniunctæ, ſi maſculus ſit conſanguineus tantùm.
Et de ſucceſſione morientis in captiuitate, àn in ea attendi debeat tempus mortis naturalis, vel potiùs illud captiuitatis, iuxtà fictionem *L. Cornelia.*

Diſc. XII.
Reatina ſucceſſionis.
De Statuto Reatino vocante proximiores conſanguineos, an intelligendum ſit ſolùm de agnatis, qui ſub hoc vocabulo veniant; Et quatenùs ſic, quid de bonis obuenientibus à matre, vel à latere materno.

Diſc. XIII.
Bononien. ſucceſſionis de Mazzochinis.
De Statuto Bononiæ præferente agnatos cognatis, an intelligatur indefinitè de omnibus agnatis, vel potiùs de ſolis exiſtentibus intra quartum gradũ, ad quos in præcedẽti capitulo reſtricta eſt excluſio fœminarum.

Diſc. XIV.
Interamnen. ſucceſſionis.
De Statuto Interamnen. excludente fœminas propter maſculos ex fœmina prædefuncta; Et de differentia inter excluſionem reſultantem à renunciatione, et illã reſultantem à Statuto; Et àn attento iſto Statuto, vnica dotatio ſufficiat pro omnimoda excluſione ab omnibus ſucceſſionibus.

Diſc. XV.
Fanen. ſucceſſionis.
De Statuto Fani excludente matrem ob agnatos tranſuerſales, an procedat fauore patris, vel aui paterni.
De materia text. in *L. ſi infanti Cod. de iure deliber.* fauore patris, vt bona filij occupet iure peculij, an hodiè locum habeat.
Et de materia tranſmiſſionis ſucceſſionis nõ agnitæ, delatæ ex iure communi, vel ſtatutario.

Diſc. XVI.
Viterbien. hæreditatis.
De Statuto Viterbij excludente fœminas propter maſculos, & cognatos propter agnatos, an procedat ſolùm data gradus æqualitate, et an iſta admittatur fictè ratione repræſentationis, vel ſubingreſſionis; Et de caſu mixto faciente ceſſare Statutum, ob exiſtentiam perſonæ non excluſæ.
Et incidenter de alio Statuto Viterbienſi prohibẽte mulieri diſponere extrà filios.

Diſc.

Diſc. XVII.
Firmana ſucceſſionis.

De Statuto Amandulæ excludente cognatos propter agnatos vſque ad ſecundum gradum, an requirat, vt cognatorum mater ſit dotata per eum, de cuius ſucceſſione agitur; Et de graduum computatione, an facienda ſit de iure ciuili, vel canonico.

Diſc. XVIII.
Nucerina ſucceſſionis.

De Statuto Gualdi vocante fratres, & fratrum filios ad ſucceſſionem fratris, excluſis fœminis; An attendenda veniat inter ipſos fratres diſtinctio vnitatis, vel duplicitatis vinculi; Et an ſub generica excluſione fęminarum, veniat etiam mater.

Diſc. XIX.
Anconitana, ſeù Bergomen. ſucceſſionis.

De Statuto Bergomi excludente ſorores ob agnatos; Et an ciuilitas, vel ſubiectio Statuti retineatur per eos, qui decedunt extrà patriam, ſeù territorium, à quo diù abſentes fuerunt; Et an mobilia, & nomina debitorum exiſtentia extrà territorium, ſequantur perſonam defuncti, necnè ad hunc effectum compræhenſionis ſub Statuto.

Diſc. XX.
Romana, ſeù Spoletana ſucceſſionis.

De ciuilitate, quæ requiritur in perſona excludente, ad effectum vt Statutum excluſiuum ei ſuffragari valeat, quando adeſſe dicatur, necnè; Et in ſpecie Statuti Vrbis excludentis matrem, & ſororem propter fratres.

Diſc. XXI.
Parmen. hæræditatis.

De Statuto Parmenſi excludente fœminas propter maſculos, ſub conditione dotis, qua non data, vel non oblata, fœminæ ad ſucceſſionem reintegrentur; An dotatio, ſeù oblatio fieri poſſit per maſculorum creditores, vel hæredes extraneos.

Diſc. XXII.
Bononien. ſucceſſionis de Mareſcottis.

De Statuto Bononiæ excludente matrem etiam à legitima propter fratres, an locum habeat vbi defunctus, condito teſtamento, inſtituat fratrem, cui ſubſtituat extraneum, qui ſuccedat adhuc viua matre.

Diſc. XXIII.
Senogallien. ſucceſſionis.

De Statuto Oppidi Corinaldi excludente fœminas, & coniunctos per eas, propter maſculos, quomodo intelligatur, & quos caſus compræhendat; Et an ſufficiat ſubiectio perſonæ excludentis, quamuis non adſit ſubiectio perſonæ excludendæ.

Diſc. XXIV.
Foroliuien. ſucceſſionis.

De Statuto Foroliuien. deferente ſucceſſionem filiorum patri in excluſionem ſororum, an ſuffragetur patri binubo; Vel potiùs intelligi debeat iuxtà diſpoſitionem iuris, vt moriens, proprietatem filijs primi matrimonij, quamuis fœminis, reſeruare teneatur; Et incidenter de altero Statuto continuatiuo poſſeſſionis in hæredem.

Et an filij cenſeantur veri proprietarij ab initio.

Diſc. XXV.
Firmana ſucceſſionis.

De Statuto Firmano prohibente matrimonia cum forenſibus, an attendendum ſit in ſucceſſione matris binubæ, quæ vnum virum habuit ciuem, & alterum forenſem; Et an filij ex viro forenſi procreati, ei ſuccedant in bonis exiſtentibus in territorio.

Diſc. XXVI.
Beneuentana reintegrationis.

De Conſuetudine Neapolitana, *Capuana*, & *Nidi*, ſeù more nobilium, ſuper ſucceſſione in dote mulieris; Et de alijs Cõſuetudinibus, vel Statutis in eadem ſucceſſione dotis remiſſiuè, præſertim de Barenſi, Vrbeuetano, & Bononienſi.

Diſc. XXVII.
Romana, vel Senen. ſucceſſionis.

An morientis ab inteſtato auerſio ex iuſta cauſa, & tali, quæ ad exhæredationem ſufficeret, apta ſit excludere ab inteſtata ſucceſſione perſonam aliàs ad eam vocatam, vt locus aperiatur remotiori, vel æquali; Et àn voluntas eiuſdem morientis deſumpta ex eius teſtamento, quod ca-

caducatum ſit, vel aliàs inutile remaneat, pro eadem excluſione ſufficiat.

Diſc. XXVIII.
Nouarien. ſucceſſionis.
An legitimati per reſcriptum ad inſtantiã, vel de conſenſu patris, cum clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, habeant primam cauſam inteſtatę ſucceſſionis, in excluſionem fratrum, & aliorum.

Diſc. XXIX.
Romana hæreditatis de Armannis.
De excluſione matris à ſucceſſione filij pupilli, eo quia non curauit infrà annum illi prouideri de tutore; Et àn detur in hac materia purgatio moræ; Et de eiuſdem matris excluſione ob tranſitum ad ſecunda vota, non redditis prius rationibus tutelæ per eam adminiſtratæ, quando, & quomodo id procedat.

Diſc. XXX.
Romana ſucceſſionis de Comitibus.
An diſpoſitio textus *L. fœmina Cod. de ſecundis nuptijs* ſuper neceſſaria ſucceſſione reſeruanda per matrem binubam filij defuncti, locum habeat ſolum in ſucceſſione immediata, vel etiam in mediata.
Et an dicta neceſſaria ſucceſſio procedat fauore illorum filiorum, qui ſint Religioſi profeſſi.

Diſc. XXXI.
Anconitana dotis.
An bona primi coniugis obuenta in alterũ binubum, non ex ſucceſſione, ſed ex renunciatione filiorum primi matrimonij, ſubiaceant neceſſariæ ſucceſſioni reſultanti ex diſpoſitione textus *in l. fœmina*.

Diſc. XXXII.
Romana hæreditatis.
Ad materiam textus *in L. hac edictali Cod. de ſecund. nupt.*; An ſcilicèt ſecundus vir obtinere poſſit plus, quàm quilibet ex filijs primi matrimonij; Et an in huiuſmodi æquali ſucceſſione regulanda, detrahi prius debeat tanquam præcipua legitima filiorum.
Et àn in amaſio, ſeù concubino procedat idem, quod in ſecundo viro.

Diſc. XXXIII.
Romana ſucceſſionis de Pelegris.
An diſpoſitio textus *in L. fœmina* procedat etiam contrà virum contrahentem ſecundas nuptias; Et an excuſet conſenſus filiorum, ſeù alia iuſta cauſa; Et incidẽter; An renũciatio capiat hanc ſucceſſionem neceſſariam debitam ex dicto textu *in l. fœmina*.

Diſc. XXXIV.
Romana ſucceſſionis de Ambroſijs.
An illa proprietas, quæ per parentem binubum reſeruanda eſt filijs primi matrimonij, tranſmittatur per dictos filios, qui parenti binubo prædecedant in eos, quorum fauore per teſtamentum, ſeù aliàs diſpoſitum ſit; Et de ceſſatione diſpoſitionis textus *in l. fœmina* in ijs, quæ parens binubus, non ex inteſtata ſucceſſione, ſed ex voluntate filij morientis obtinet.

Diſc. XXXV.
Volaterana ſucceſſionis.
An parens binubus poſſit in bonis, quæ filijs à Statuto reſeruantur, grauamina apponere, & quæ; Et an poſſit nolle acquirere, vt ità faceret deteriorem conditionem filiorum primi matrimonij, ac meliorem illam ſecundi viri, ſeù filiorum ſecundi matrimonij; Et incidenter de vxore relicta per virum vſufructuaria.

Diſc. XXXVI.
Auximana ſucceſſionis.
An in augmento dotis facto pro ſecundo matrimonio, cum pacto, vt filij primi in eo nil prætendere poſſent, præcipua ſit ſucceſſio filiorum ſecundi matrimonij; Vel potiùs etiam alij ex primo ſuccedere debeant.

Diſc. XXXVII.
Romana adminiſtrationis.
De bonorum poſſeſſione concedenda proximiori in gradu eius, cuius incerta ſit vita, vel mors, quia nempè abſentis, ac peregrinantis nullus habeatur certus nuncius; Et quatenùs iſta decernatur matri, an huic in aliquo obſtet tranſitus ad ſecunda vota,

Diſc.

Diſc. XXXVIII.

Meleuitana ſucceſſionis, ſeù communionis.

De conſuetudine Inſulæ Meleuitanæ ſuper neceſſaria ſucceſſione filiorum in quota bonorum per vtrumque parentem, conſtante matrimonio quæſitorum; Et de alia conſuetudine adijciendi in pactis dotalibus pactum communionis inter coniuges bonorum conſtante matrimonio quærendorum, ſeù reciprocæ ſucceſſionis in eis; Et ſi de dicto pacto expreſſa mentio non fiat, an adhuc, ſtante conſuetudine, ſubintelligatur.

Diſc. XXXIX.

Diſcurſus relatiuus, ſiuè inſtructiuus ſuper extraordinarijs ſucceſſionibus debitis, aliàs quàm ratione ſanguinis; Et præſertim de ſucceſſione vxoris pauperis ad materiam *Auth. præterea Cod. vndè vir. & vxor.*

Diſc. XL.

Diſcurſus generalis ſuper puncto; An Statuta excluſiua fœminarum à ſucceſſionibus propter dotem, impleri dicantur, atque locum habeant, ob dotem deſtinatam, vel potiùs effectiua traditio requiratur.

Diſc. XLI.

Diſcurſus generalis remiſſiuus.

In materia Statutorum, & Conſuetudinũ, circa ſucceſſionem ab inteſtato; Et iſtius occaſione de alijs Statutis, quæ habentur in alijs materijs, cum diſtinctione inter Statuta particularia certorum locorum, cum alphabetico ordine locorum, vel Diœceſum; Ac etiam de Statutis generalibus, ſeù de ijs, quæ generaliter in materia Statutorum habentur.

SVMMA
SIVE COMPENDIVM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in hoc Libro XI. Par. II. de Succeſſionibus ab inteſtato.

Digitized by Google

INDEX CAVSARVM

Hoc titulo de Succeſſionibus ab inteſtato ordine alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.

A

ANconitana dotis, diſc.31. fol.132.
Eadem, ſeù Bergomen. ſucceſſionis, diſc.19. fol.98.
Eadem ſucceſſionis, diſc.10. fol.67.
Auximana ſucceſſionis, diſc.36. fol.146.

B

BEneuentana reintegrationis, diſc.26. fol.116.
Bononien. ſucceſſionis de Mareſcottis, diſc.22. fol.106.
Eadem ſucceſſionis de Mazzochinis, diſc.13. fol.76.
Eadem ſucceſſionis de Zanis, diſc. 5. fol.17.

F

FAnen. ſucceſſionis, diſc.15. fol.81.
Firmana ſucceſſionis, diſc.17. fol.92.
Eadem ſucceſſionis, diſc.25. fol.113.
Florentina ſucceſſionis, diſc.8. fol. 57.
Eadem ſucceſſionis de Franceſchis, diſc.9. fol.62.
Foroliuien. bonorum, diſc.24. fol.110.

I

IAnuen. ſucceſſionis, diſc.4. fol.14.
Interamnen. ſucceſſionis, diſc. 14. fol. 79.

M

MAſſanen. ſucceſſionis, diſc. 11. fol. 71.
Meleuitana ſucceſſionis, ſeù communionis, diſc.38. fol.150.

N

NEpeſina, vel Sutrina ſucceſſionis, diſc.3. fol.9.
Nouarien. ſucceſſionis, diſc.28. fol.121.
Nucerina ſucceſſionis, diſc.18. fol.95.

P

PArmen. hæreditatis, diſc.21. fol.103.
Peruſina ſucceſſionis, diſc.1. fol.1.
Eadem ſucceſſionis, diſc.2. fol.6.

R

REatina ſucceſſionis, diſc.12. fol.73.
Romana adminiſtrationis, diſc. 37. fol.149.
Eadem hæreditatis, diſc.32. fol.134.
Eadem hæreditatis de Armannis, diſc.29. fol.124.
Eadem ſucceſſionis de Ambroſijs, diſc.34. fol.140.
Eadem ſucceſſionis de Comitibus, diſc.30. fol.127.
Eadem, ſeù Senen. ſucceſſionis, diſc. 27. fol.119.
Eadem, ſeù Spoletana ſucceſſionis, diſc.20. fol.101.
Eadem ſucceſſionis de Pellegris, diſc. 33. fol.136.

S

SEnogallien. ſucceſſionis, diſcurſ.23. fol.108.
Sutrina, *Vide* Nepeſina.

T

TVdertina ſucceſſionis, diſc.6. fol.49.
Eadem ſucceſſionis, diſc.7. fol. 54.

V

VIterbien. hæreditatis, diſc.16. f.86.
Volaterana ſucceſſionis, diſcurſ.35. fol.144.

DE

DE SVCCESSIONIBVS AB INTESTATO

DISCVRSVS PRIMVS.

PERVSINA SVCCESSIONIS PRO IACOBO, ET PETRO PAVLO DE MVSCOLIS CVM LEOPARDA, ET HORTENSIA.

Reſponſum pro veritate.

De Statuto Peruſino ſuper ſucceſſionibus ab inteſtato, decernente ſucceſſionem patruis, eorumque deſcendentibus, vna cum ſorore, & matre; An locum habeat, quando nullis patruis exiſtentibus, adſint ſolùm patrueles; Et àn huiuſmodi Statuta excludentia fœminas, & cognatos propter maſculos, & agnatos reſpectiuè, cenſenda ſint odioſa, & exorbitantia, vel potiùs fauorabilia, adeòut benignè interpræ-tanda ſint.

SVMMARIVM.

1 *QVales ſint quæſtiones cadentes in ſucceſſionibus ab inteſtato.*
2 *Refertur Statuti diſpoſitio.*
3 *Facti ſeries, ſeù caſus controuerſiæ.*
4 *Quod punctus eſſet nimium ambiguus.*
5 *Quomodo in ambiguis quæſtionibus de iure debeat reſponderi.*
6 *Qualis videatur ſenſus, vel intellectus magis probabilis Statuti.*
7 *De differentia àn ſit vnica ſucceſſio, vel conſiderentur duæ diuerſæ.*
8 *Statuta in materia ſucceſſionis continent teſtamentum legis.*
9 *Vbi vocantur plures lineæ, vel plura genera, quomodo attendatur proximitas gradus.*
10 *Non vocatus à Statuto, cenſetur exhæredatus,*
11 *Quando aliqui ſtent demonſtratiuè potiùs, quàm taxatiuè.*
12 *Statuta excluſiua fœminarum, vel cognatorum non ſunt odioſa, ſed potiùs fauorabilia.*
13 *De ratione dictæ concluſionis, & de hiſtoria legali ſuper antiquo more ſuccedendi.*
14 *De differentia inter non vſum initiatiuū, & præſcriptiuum legis.*
15 *Ex vſu fideicommiſſorum edocemur de moribus regionis.*
16 *Declaratio non importat nouam diſpoſitionem.*
17 *Quod in dubio ſit capienda interpretatio fauorabilis maſculis, vel agnatis.*

DISC. I.

NVllæ, vel nimiùm raræ
ſunt in foro quæſtiones,
1 ſuper ſucceſſionibus ab
inteſtato, in ſolis termi-
nis iuris communis, quo-
niam, ſi quæ antiquitùs
inter Scribentes aderant; Attamen ex
eo quod per Tribunalia, vna opinio vſu
magis recepta ſit pro regula; Altera ve-
rò opinio recepta eſt pro limitatione,
hinc proindè videntur hodiè remanere
ſcholarum, & academiarum pabulum;
Vt potiſſimũ videmus in èa antiquiorũ
adeò celebri, & agitata quæſtione inter
Accurſium, & *Azzonem*, an plurium
prædefunctorum fratrum nepotes, ceſ-
ſante concurſu patrui, ſuccedant in ſtir-
pes, vel in capita, dum hodiè receptum
eſt, vt ceſſante neceſſitate repræſenta-
tionis, ſucceſſio ſit in capita; Ac etiam
in altera ad materiam text. *in l. quod ſci-
tis Cod. de bonis quæ lib.*, vel ad materiam
text. *in l. ſi infanti Cod. de iur. deliber.*,
cum ſimilibus.

Frequentes autem fori hodiernæ con-
trouerſiæ ſunt, ſuper inteſtatis ſucceſſio-
nibus ratione iuris ſtatutarij, vel con-
ſuetudinarij in caſibus, qui non benè ab
eo fuerint explicati.

Cum autem Statutum Peruſinum *Ru-
br.45.lib.2*, inter alia diſponat vt aliquo
2 ſine filijs, vel fratribus moriente, ſuper-
ſtitibus ſororibus vtrinque coniunctis,
& patruo, ſeù patruis, eorumque de-
ſcendentibus, iſti vna cum ſororibus ad
ſucceſſionem admitti debeant; In altera
verò parte diſponat, vt moriente pari-
ter aliquo ſine filijs, vel fratribus, ſuper-
ſtite matre, ſeù aſcendentibus per lineã
maternam, & patruis, vno, vel pluribus,
ac præmortui patrui filijs, vel deſcen-
dentibus, in medietate bonorum mo-
rientis ſuccedat mater, vel auia paterna,
vel aſcendentes per lineam maternam
iuris ordine ſeruato, & in alia medieta-
te, patrui, vnus, vel plures, ac præmor-
tuorum filij, & deſcendentes in ſtirpes,
excluſis fratribus, & ſororibus vterinis,
nec non auunculis, materteris, & amitis,
expreſsè declarando caſum, in quo adeſ-
ſet mater, ac ſoror vtrinque coniuncta,
& patrui, vt omnes æqualiter ſuccedant.

Caſus autẽ dederit mortem Sebaſtia-
ni de Muſcolis, ſuperſtitibus Leoparda
matre, Hortenſia ſorore vtrinque con-
3 iuncta, & Iacobo, ac Petro Paulo Vin-
centij patrui prædefuncti filijs; Hinc
orta eſt quæſtio, an iſti, ob nullius patrui
exiſtentiam, admittendi eſſent ad æqua-
lem ſucceſſionem, vna cum matre, & ſo-
rore; Atq; deſuper pro veritate conſultus.

Reſpondi, quod adeò dubius reputa-
tus fuerit iſte articulus plenè tractatus
4 per DD. Peruſinos nempè *Eugen. conſil.
37.lib.2.* ſubſtinentem iura patruelium,
& Honded conſ.1. & 2. lib.1. ſubſtinen-
tem eorumdem excluſionem ad fauorem
matris, & ſororis, vt introducta in Ro-
ta eadem quęſtione per dictos Conſulen-
tes diſputata, cauſaque pluries propoſi-
ta, capi non potuerit reſolutio, vndè
propterea controuerſiæ finem dedit cõ-
cordia, ab eodem Tribunali inſinuata,
vel demandata, vt in nimium ambiguis
quæſtionibus, ſtylus commendabilis eſt
Tribunalis faciendi.

Hinc proindè dixi, temerarium vi-
deri, determinatum iudicium pro veri-
tate deſuper tradere, cum ſolum in hu-
iuſmodi caſibus, Conſulentis partes eſſe
5 videantur, reſpondendi de proprio iu-
dicio, & quomodo ipſe, ſi Iudicis par-
tes gereret, decerneret; Et iuxtà quem
reſpondendi modum, frequens eſt mea
conſuetudo, potiſſimè verò in materijs
coniecturalibus, in quibus coniecturarũ
pondus, vel efficacia, certam, determina-
tamque regulam non recipit, ſed vt ſæ-
piùs *ſub tit. de fideicommiſſis*, ac alibi ha-
betur, id pendet à ſingulorum caſuum
indiuiduis circumſtantijs, penſandis ex
prudenti Iudicis arbitrio, quod etiam in
ijs, qui ſolam iuſtitiam, ac veritatem præ
oculis habeant, pro ingeniorum varieta-
te, frequenter varium eſſe ſolet.

Probabilior autem mihi videbatur
opinio *Eugenij* pro patruelibus, tam ex
rationibus, ac fundamentis per eum do-
ctè deductis, quæ rectè intuenti, ſolida,
6 & ſtringentia, ac adæquata videntur,
potiùs quàm alia deducta *per Honded.
dicto conſ.1. & 2.*, apud quos, abſq; ſuper-
flua repetitione videri poſſunt; Quàm
etiam, ac principaliter, quia Statutum
non conſtituit in vnica ſucceſſione, ſeù
patrimonio huiuſmodi perſonarum con-
curſum, ſed diuidendo in duas partes
hære-

ditatem, diſtinguere voluit vtramq; lineam, agnationis ſcilicet, & cognationis, atq; conſtituere duas ſucceſſionum cau ſas omninò diuerſas, vt in vna medietate ſuccedat, vel mater, vel auia, vel aſcēdentes per lineam maternam, non data diſtinctione numeri perſonarum; Et in alia medietate ſuccedant patrui, vnus, vel plures, ſeù prædefunctorum filij, & deſcendentes in ſtirpes, paritèr abſque differentia numeri, quoniam comparatiuè ad aliud genus maternum, id nihil refert, dum tantùm capiunt decem, vel viginti, quantum caperet vnus, ſeruando ſolum ordinem ſucceſſionis inter ſeipſos in quolibet genere; Eo modo, quo, vocatis æqualiter ab initio duabus lineis, vel perſonarum generibus, tantùm obtinet vna linea, in qua adſit vnus, vel duo, quantū alia, in qua adſint centum, vt infrà, atque aduertitur pluries *ſub tit. de iurepatr.*, ac etiam aliquandò *ſub tit. de fideicommiſſ.*

His autem ſic ſtantibus, nullatenùs intrare videntur propoſitiones, ac regulæ generales deductæ *per Honded.* in ma-
7 teria Statutorum excludentium maſculos propter fœminas in gradus æqualitate, quoniam illæ procedunt in concurſu perſonarum inſimul ad eamdem hæreditatem, vel ſucceſſionem venientium, quorum vna, alteram ratione proximitatis excludere prætendat; Secùs autem vbi fingantur duæ ſucceſſiones pro diuerſis perſonarum generibus, iuxtà ea, quæ in proximis terminis conſimilis diſtinctionis habentur deducta locis citatis, ac etiam *hoc eodem tit. in Reatina diſc.* 112. quoniam non curatur numerus, vel qualitas perſonarum omnium per vnicum ſimultaneum concurſum, vtriuſq; lineæ, ſeù generis, ſed ſolùm ille conſideratur inter perſonas cuiuslibet lineæ diſcretiuè.

Huiuſmodi etenim ſtatutariæ diſpoſitiones dicuntur continere teſtamentū legis *Bald. conſ.* 205.*num.*1.*lib.*4. & cæteri *per Rot. apud Celſ. deciſ.*248.*num.*11.
8 *edita in dicta Reatina, diſc.* 12.; Vndè propterea, ſi teſtator ab initio per nomen collectiuum duas diuerſas lineas conſtituat, ſeù duo diſtincta perſonarum genera vocet, cum diſtinctione portionum, quia nempè ad vnam medietatem vocet vnum genus, & ad alteram medie-
9 tatem alterum, cum ſucceſſiuo fideicommiſſo, tunc eueniente caſu, iuxta magis cōmunem, & probabilē opinionē, nō curatur proximitas omnium vtriuſq; generis, ſed attenditur ſolum illa generis proprij, in qua ſufficit eſſe proximior in ſua linea, ſeù genere, quamuis comparatiuè ad perſonas alterius generis, eſſet remotior, quoniā per ſubingreſſionem in gradum corruptum ſui aſcendentis, ità ſit proximior, atq; ſufficit eſſe talis in ſua linea ab initio, per teſtatorem conſtituta, & diſtincta, vt cæteris relatis, *Odd. conſ.*39.*num.*58. *cum ſeqq. Menoch. conſ.* 124.*num.*78. *Giouagn. conſ.* 26. *num.* 6. *lib.*1.*Rot. dec.*96.*poſt Merlin. de legitima* aliàs *dec.* 198.*par.*4.*rec.tom.*2 & habetur *ſub tit. de fideic. diſc.* 17. & 18. & in alijs.

Et licet retento eodem axiomate, vt ordo ſucceſſionis ab inteſtato, continere dicatur teſtamentum legis, communis, vel municipalis, intret obiectum, quod qui non reperitur in huiuſmodi
10 teſtamento vocatus, præteritus, ſeù exhæredatus cenſeatur, vt ex *Bald. dicto conſ.*205.*lib.*4.& 473.*lib.*5 habetur in ſuperius allegata *dec.* 248. *Celſi.*

Ponderabam tamen, quod hoc obiectum in propoſito non intraret, cum Statutum non prætererit, ſed expreſsè vocauerit patruorum prædefunctorum filios, ac deſcendentes, ideoque iſte per-
11 ſonarum ordo dici non poteſt neglectus, vel ommiſſus, ſed potius expreſſus; Nil obſtante quod in eius vocatione ſupponatur exiſtentia patrui, quoniam illa non enunciatur taxatiuè, quaſi quod in eo tantum caſu, & non aliàs iſtud perſonarum genus vocatum ſit, dum nulla penitus congrua ratio id ſuadere videtur, ſed ſolùm quoad ordinem ſuccedendi inter ſe, vt ſcilicet tali caſu, prædefunctorum filij, vel deſcendentes, in ſtirpes, non autem in capita ſucceſſionem prætendere valeant; Ideoque non eſt extendere Statutū ad caſum omiſſum, vel ad perſonas non vocatas, vt credit *Hondedeus*, qui ſuper huiuſmodi extenſionis regulari denegatione multum inſiſtit, ſed eſt ſolum interpretari, vt expreſſa vocatio huiuſmodi perſonarum non ceſſet, ob ceſſationem illarum, quarum exiſtentia quoq; à Statuto conſiderata eſt.

Fortiùs verò, quia non agitur de Statuto

tuto odioſo, ac verè exorbitanti (quo
caſu ſtrictius in materia extenſionis, vel
compræhenſionis proceditur), ſed po-
12 tius reuerſiuo ad ius, quo Romani ma-
gis viuebant, vel conſeruatiuo morum
Italiæ, de tempore, quo ius ciuile inuen-
tum eſt, et conſequenter, vel fauorabi-
le, vel non odioſum cenſendum venit, vt
de huiuſmodi Statutis excluſiuis fœmi-
narum, vel cognatorum propter maſcu-
los agnatos, quod non ſint odioſa, neque
adeò ſtrictè, & rigoroſè attendi debeant,
vt ſunt alia odioſa, & exorbitantia, cæ-
teris allegatis habetur *apud Gratian. diſ-
cept.449.num 43.Rota.dec.188. num. 15.
dec.548.num.8.par.1.rec.438.par.4. tom.
2.Add.ad Baratt.dec.6.in fine*.

Et quidem, vt ſæpius infra *hoc eodem
titulo*, & ſub altero *de teſtamentis*, ac
alibi aduertitur; Prò meo ſenſu fabuloſum,
ac erroneum videtur illud aſſum-
ptum, quod per ora pragmaticorum ità
volitare ſolet, vt huiuſmodi Statuta,
exorbitantia, & iuris communis corre-
ctoria ſint, ex eo quod aduerſentur iuri
nouiſſimo *Iuſtiniani* dirimenti differen-
tiam ſexus, ac agnationis, & cognatio-
nis; Siquidem attentis occidentalium re-
gionum moribus, præſertim verò Ro-
manorum, totiuſque Italiæ, potius dictum
ius nouiſſimum, exorbitans, atque con-
trarium cenſendum eſt, huiuſmodi verò
ſtatutarium, noſtris moribus magis ada-
ptatum eſt, ac fauorabile.

Quamuis enim DD., præſertim Inſti-
tutionum gloſatores, ac præcipuè illi
13 moderni ſcholaſtici, qui legali, erudi-
tioni ac temporum ſupputationi magis
inhærent, longas retexerint quæſtiones,
quid nam verius diſponerent leges 12.
tabularum, ac media iuriſprudentia,
(quæ lex *Vaconia* dicitur) ſiuè Prudentũ
interpretatio; Aut Prętoris æquitas cum
remedio poſſeſſionis bonorum, vel Im-
peratorum Conſtitutiones, ab Auguſto
initium ſumentes; Atque in hoc ijdem
eruditionis profeſſores, nimium certent
ad notata *per Gotifred.*, *Miſinger.*,
Piccard. Harprect., & alios *in §. cæte-
rum inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ.*, *Albert.
Brun. de ſtatut. excluſiu. art.* 2. & a-
lios; De quibus *Cyriac. controu.* 353.
num. 26.*& ſeqq.*,; Atque præter ciui-
tæ neceſſitatem, & cum aliqua fortè
nimia euagatione agitur *in Firmana
fideicommiſſi* .... 1671.*coram Al-
bergato*; Hoc vnum tamen certum eſt,
quod nouiſſimis temporibus, in quibus,
ſub Conſtantino Magno, ſequuta eſt Se-
dis Romani Imperij translatio ad Con-
ſtantinopolitanam Ciuitatem, in Vrbe
viuebatur eo iure, quod maſculos agna-
tos vocabat, non autem fœminas, vel
cognatos, atque ità continuatum eſt
vſque ad tempora Iuſtiniani, qui om-
nem ſexus, ac agnationis, vel cognatio-
nis differentiam ſubſtulit; Verùm, iuxta
legalem hiſtoriam ſæpius enuciatam
præſertim *ſub tit. de ſeruit. diſc.*1., latius
vero actam *per Valentin. Foreſter. inter
tract. magn. tom.*1., iſtæ nouiſſimæ leges
Iuſtiniani, quinimò omnes, iuxtà eius
compilationem, vel nullatenus cognitæ
fuerunt Italiæ tunc à Vandalis, & Gho-
tis, aliiſque barbaris nationibus iam pe-
nè deuaſtatæ, ac oppreſſæ; Vel ſi cogni-
tæ fuerunt, poſtmodum ex Longobardo-
rum, aliarumque dominantium extera-
rum nationum Romani Imperij nomi-
ni, & dignitati infenſarum, legibus, ac
prohibitionibus, ſub obliuione ſepultæ
fuerunt, per ſex ſæcula, & vltrà, viuendo;
Vel cũ legibus Longobardorum, quæ fę-
minas, vel per eas cognatos excludunt;
Vel cum legibus, & vſibus particulari-
bus, idem diſponentibus, ideoquè iſta
Prouincia, eiuſq; populi hoc iure viuebãt

Cumque ſequuta in duodecimo ſæcu-
lo noſtræ Salutis, caſuali dictarum legum
ciuilium inuentione, eiſq; receptis, com-
pertum eſſet, quod ex litterali earum
ſenſu, (ad hæc non reflectendo), primi
Gloſatores, ac interpretes, dictum ius
nouiſſimum Iuſtinianì editum in Græ-
cia, huius regionis moribus oppoſitum,
ad praxim deducerent; Hinc proindè,
vel renouando antiqua Statuta, ſeù con-
ſuetudines, quæ ante dictam inuentio-
nè in ſingulis Ciuitatibus vigebant; Vel
ità declarando animum non acceptandi
leges ciuiles in hac parte; Per Statuta fe-
rè vbique prodita, etiam in ipſa met Ro-
mana Ciuitate, eorum animum populi
declararunt, adeò vt non ſint noua Sta-
14 tuta iuris communis iam recepti, ac pra-
cticati correctoria, ſed potius impedi-
tiua primæuæ eius receptionis, & vſus,
iuxtà diſtinctionem non vſus initiatiui,
ac alterius deſtructiui, de qua *eodem
diſc.*1.*de ſeruit.*

Et

Et conſequenter, clarus error videtur
iſtos terminos correctionis, ac exor-
15 bitantiæ, adhibere, cum præſertim
frequens vſus fideicommiſſorum agnati-
tiorum nos doceat, vt iſti ſint regionis
mores, eodem themate retento; Potiſ-
ſimè quia Statutum in hac parte,
non proceſſit per viam nouæ diſpoſitio-
nis, ſed per viam declarationis, vt liquet
ex illo verbo *declarantes*; Qui etenim
16 declarat, nil de nouo diſponit, ſed quid
iam diſpoſitum ſit, melius aperit, ad in-
ſtar excutientis grana à ſpicis, iuxta exẽ-
plum traditum *per textum in l. adeo ff. de
acquir. rer. domin.*, atq; aduertitur ſæpius
*ſub tit. de donat. & ſub altero de fideicom-
miſſis*, & alibi; Ideoq; patrui ſtare dicun-
tur ſolum demonſtratiuè ad præceden-
ter diſpoſita, non autem taxatiuè, ſeù mo-
deratiuè; Maximè dum vtitur dictione
pariter, quæ de ſui natura eſt præceden-
tium repetitiua.

Iſtam itaque dixi mihi videri ve-
ritatem, quoniam in meo ſenſu, ſuf-
ficit caſum eſſe dubium, vt in dubio ca-
17 pi debeat interpretatio pro fœminarũ,
& cognatorum excluſione ad fauorem
agnatorum ob iam dictam rationem,
ob quam nunquam intellectum captiua-
re potui vt acquieſcerem noſtrorũ pra-
gmaticorum traditionibus, ac rigori-
bus, cum quibus in huiuſmodi Statuto-
rum intelligentia procedi ſolet, ob dictũ
præſuppoſitum quod ſint exorbitantia,
& iuris communis correctoria, dum ius
ciuile non habemus in ratione auctori-
tatiua Imperatoris, eo modo, quo edi-
tum fuit, ſed potius in ratione vſus, ac
legum reſpectiuè particularium cuiusli-
bet regionis, vel Principatus, vt ſæpè
in omni ferè materia aduertitur.

PERVSINA
SVCCESSIONIS
PRO
ASTORRE BENINCASA
CVM
PHYLOMENA SORORE.

Caſus deciſus per Rotam pro Aſtorre.

De Statuto Peruſino excludente fœminas propter maſculos, dummodo eas dotent, in caſu negligentiæ eas ad ſucceſſionem vocante, ſeù reintegrante; Quomodo intelligatur; Et quæ mora in maſculo ad hunc effectum requiratur,

SVMMARIVM

Facti ſeries.
Reſolutio cauſæ.
3 *De conſuetudine Neapolis maſculi ant fœminas excluſas.*
4 *Quod maſculus etiam non requiſitus, teneatur dotare fœminam excludendam.*
5 *Ille qui negligit dotare puellam vſque ad ætatem 25. annorum, eſt in mora*
6 *Laudatur reſolutio, & de ratione.*
7 *De fide non præſtanda Conſulentibus, & præſertim* Ruino.
8 *Non eſt immorãdum in verbis ſed attendi debet ſubſtantia voluntatis Statuti.*
9 *Quod maſculus debeat conſtitui in mora, & non procedat concluſio de qua, num. 5.*
10 *In hæredem non tranſmittitur facultas implendi conditionem legalem.*
11 *Hoc Statutum diuerſimodè diſponit de ſucceſſione materna, quàm de paterna.*
12 *De nouis reformationibus poſt quam ſcripſit* Corneus.
13 *Datur regula quomodo intelligenda, & practicanda ſit concluſio de qua, num. 5. & 9.*

DI-

DISC. II.

PARENTIBVS ab inteſta-
to defunctis, Aſtorres,
1 Phylomenam ſororem in
pupillari ætate exiſten-
tem, in Monaſterio edu-
cari curauit; Cumq; eius
factæ nubilis, diuerſitas geniorum
nuptias diſtuliſſet vſque ad ætatem
annorum 30., in qua, nulla conſtitu-
ta dote, inſcio fratre, virum duxit; Sta-
tutum autem Peruſinum excluſiuum fœ-
minarum propter maſculos *Rubric.* 45.
excluſionem demandet, dummodo fra-
ter ſororē congruè dotet, ſin minus illa
in ſucceſſione cū eo cōcurrat; Hinc dicta
Phylomena prætēdēdo, vt ob nō adim-
pletam conditionem factus eſſet caſus
ſucceſſionis vtriuſq; parentis, iudiciū de-
ſuper inſtituit corā illius Ciuitatis Gu-
bernatore, qui ad maternam ſucceſſionē
eam admiſſit, à paterna verò, ſtante dote
per fratrem oblata, excluſit; Introductaq;
cauſa per appellationem *in Rota coram
Albergato*, ac dato dubio an mulieri ap-
pellanti paterna ſucceſſio debita eſſet
(cū materna non controuerteretur) *ſub*
2 *die* 26. *Nouembris* 1660. negatiua pro-
dijt reſolutio, cui actrix acquieuit, ideo-
que cauſa vlteriorem progreſſum non
habuit.

Huius diſputationis punctus erat, an
hæc ſtatutaria excluſio ſub onere dotan-
di, dicenda eſſet conditionalis, adeo vt
onus eſſet maſculi excludere volentis,
cōditionē adimplere, priuſquā ſucceſſio
agnoſcatur, vnde propterea etiā non re-
quiſitus, & ſine aliqua mora, dotem dare,
vel ſaltim offerre teneatur; Vel potius è
conuerſo neceſſaria ſit interpellatio, per
quam incurratur mora, quæ locum ape-
riat reintegrationi fœminæ, iuxta quæ-
ſtionem præ cæteris magis tractatam
per DD. Neapolitanos ſuper inter-
prætatione illius Conſuetudinis quæ
3 diſponit vt fratre negligente mari-
tare, ac dotare ſororem intra ætatem
16. annorum, ea æqualiter cum maſculo
ad ſucceſſionem admittatur, quod ibi
ſub vocabulo *maſculiare* ſeu *maſculiatio-
nis* explicatur, cuius Conſuetudinis mē-
tio habetur *in Beneuentana ſub hoc tit.*
26. *diſc.* 26. *& in Neapolitana ſub tit. de
dote diſc.* 103.

In hoc autem, Scribentes pro actrice
dicebant verius eſſe, vt id pro conditio-
ne adiectum ſit, quodque frater, etiam
non requiſitus, dotare, vel dotem offerre
teneatur, innixi auctoritati *Ruin. conſ.* 74.
4 *lib.* 2. *num.* 12., & magis in ſpecie aucto-
ritati *Corn. conſ.* 300. *lib.* 4. qui loquitur
in ſpecie huius Statuti Peruſini, cum quo
pertranſit *Rota dec.* 264. *par.* 6. *rec. repetit
apud Gilian. ad Statut. fol.* 258.; Et nihilo-
minus quod vbi etiam contraria opinio
tenenda eſſet ſuper mora, adhuc illa qui-
dem magna contracta erat, quoniam ex
ijs. quæ habentur in ſua materia *ſub tit.*
5 *de dote diſc.* 1. *&* 2. *&* 144., lex moram in
maritando, ac dotando puellam ſupponit
per lapſum ætatis 25. annorum, adeovt
licentiam illi tribuat etiam indignè nu-
bendi, quinimò, & ſe proſtituendi, mul-
to igitur magis dum vſque ad maiorem
ætatem annorum 30. id fuerat dilatum,
atque maior dilatio acceſſiſſet, niſi ipſa
mulier abſque fratris opera inueniſſet
virum, qui eam ſine dote ducere con-
tentus fuit.

Contrarium, etiam in ſenſu veritatis,
probabilius dicebam ego, ſcribens pro
fratre, ideoque reſolutio, iuſta, benèque
fundata viſa eſt; Tū ex facti circumſtan-
6 tijs, dum ex hac parte iuſtificabatur,
quod frater plures inuenerat, ac obtule-
rat dignarum nuptiarum occaſiones, ab
ipſa muliere recuſatas; Tum etiam, quo-
niam quidquid dicat *Ruin. dicto conſ.* 74.
lib. 2., (cui ſicut in ingenij acumine
non immeritò inter Conſulentes fortè
prima laus ſaltim poſt *Baldum* danda eſt,
ita etiā cōgrua videtur obtrectatio, quod
7 pecuniç nimium inſeruiendo, totum id,
quod Partes volebant, ſæpius ſibi con-
trarius, probare curabat, vt in dies face-
re coguntur Aduocati) vndè propterea
pro meo ſenſu perniciosus eſt Conſilio-
rum vſus, magnuſque error videtur Iudi-
cantium, huiuſmodi Conſulentiū aucto-
tati deferre, quoties nō ſint Conſilia de-
ciſiua ad veritatē, quæ nimiū rara ſunt.

Omninò verius, magiſque rece-
ptum eſt, vt mora vera requiratur me-
diante formali interpellatione, quoniam,
8 vt benè aduertit *Iſern. in Conſtitutione
Regni* quæ incipit *In aliquibus quinta Co-
lumna poſt num.* 8., quoties Statutum non
reſtringit excluſionem fœminæ ad iam
dotatam, ſed ſupponit futuram dotatio-
nem

nem immorandum non eſt in verborum formula vel ſubtilitate, quam pertinacibus relinquendā eſſe dicit, ſed attēdi deber ſubſtantia voluntatis ſtatuentium, ſeù finis ab eis cōtemplatus, nō curata diſtinctione, an verba importent modum vel conditionem; Et conſequenter requiritur mora vera per iudicialem interpellationem cum præfixione termini *vt per Iſern. vbi ſupra num. 50. Afflict. ibidem nu.3.* & in fortioribus terminis dictæ *Conſuetudinis Neapolitanæ*, quæ habet tempus præfinitum, vnde intrare poteſt diſpoſitio textus *in l. magnam Cod. de contrahend. & committend. ſtipulat. Afflict. in dicta conſtitutione in aliquibus 8. notab. num.69. Molfeſ. ad conſuetud. par.4.q.4. num.6. Capyc. Latr. deciſ. 59. num.23. vbi add. num.13. & ſeqq. & deciſ. 125. n.8.*, Et habetur *dicto diſc. 103. de dote*; Et generaliter *Gabr. conſ.5. num. 30. & ſeqq. lib.1. & conſ.139. n.5. & ſeqq. lib.2. Fenzon. ad Statut. Vrbis cap.145. num.21. & ſeqq. Mart. de ſucceſſ. par.1. quæſt.13. art. 6. nu.30. cum ſeqq.* cum alijs in cauſæ deciſione.

Et in terminis ſpecialibus huius Statuti idem *Corn. conſ.75. num.4. lib. 1. Ambroſin. dec.46. n.21. p.1.*, cum alijs in deciſione ideoq; curandū nō eſt de dicta auctoritate *Ruin.*, potiſſimè quia ipſe percutit caſum diuerſum, quod iam defuncto patruo, cui ex Statuto competebat
10 ius excludendi neptem, huius conditionis, vel modi implementum offerebatur per eius hæredem, in quem vna opinio credit non tranſmitti facultatem implēdi conditionem legalem, vt aduertit *Menoch. conſ.1170 num.25. & ſeqq.*, qui cū hoc præſuppoſito eum ſequitur, vndè propterea quidquid ſit de hoc aſsumpto quod examinare nō oportuit, ſufficiebat quod non eſſemus in caſu.

Neque præmiſſis obſtare dicebam au-
11 ctoritatem *Rotæ dicta deciſ.264. par.6. rec. repetit. poſt Gilian.* quoniā loquitur de ſucceſſione materna, in qua diuerſa militat ratio, dum Statutum diſcretè de hac ſucceſſione agit, cuius reſpectu præſupponit fœminam iam dotatam, ſecus autē reſpectu ſucceſſionis patris, vel aui, in qua ſupponit fœminam eſſe innuptam, ac indotatam, dum diſponit vt frater admittatur ad eam offerendum ſorori quāuis inuitæ, ac interim decernit alimenta, ſeù fructus eorum loco.

Quo vero ad auctoritatem *Corn. dicto conſ. 300.*, de illa pariter non veniebat habenda ratio; Tum quia percutit caſum diuerſum, magiſque exorbitantem con-
12 ſobrini excludere volentis à ſucceſſione fratris germanam ſororem; Tum etiam quia *Corn.* ſcripſit in terminis Statuti antiqui, quando adhuc non prodierant nouę reformationes editę de anno 1563. et ſic ferè per ſæculum poſt *Corneum*, in quibus reformationibus ad huiuſmodi difficultatem remouendam addita fuerant illa verba *mulierem etiam inuitam, & in quacumque ætate conſtitutam*, vt aduertunt *ſcribentes apud Gilian. ad hoc Statut. fol.261. num.74.*

Quamuis autem in iſta cauſa, ex eius particularibus circumſtantijs, probabiliter neglecta fuerit mora deducta ex lap-
13 ſu congruæ ætatis, quoniā docebatur de diligentijs à fratre adhibitis, quodque mora potius prouenerat ex parte ipſius mulieris reſpuentis occaſiones à fratre oblatas, adeòvt potius ex facto, quàm ex iure prodierit deciſio; Attamen reflectendo ad veritatem, pro meo iudicio, improbabile videtur dictam concluſionem ita generaliter ſtatuere, vt ſemper neceſſaria ſit vera mora non incurrenda, niſi per iudicialem interpellationem cum præfixione termini, quoniam cum puellæ innuptæ, ſub fratrum educatione, ac poteſtate viuere ſoleant, eos loco patris, vt plurimùm metuentes, atque ex virginali pudore non de facili audentes etiam extraiudicialiter, atq; intrà domeſticos parietes, eos requirere de viro, cum huiuſmodi licentiæ, ſeù petulantiæ in puellis contingere ſoleant, ſolum vbi reperiantur in Monaſterijs, quæ iuxta frequentem experientiam pro ijs, quæ maritandæ ſunt, pernicioſa potius videntur; Hinc proindè nimiùm rari eſſent caſus, in quibus iſta concluſio practicabilis, eſſet, ſatiſque lata via aperiretur fratribus, exercendi tyrannidem cum ſororibus, eaſque cogendi ad perpetuam viduitatē, illas domi tanquā famulas retinendo cum denegatione tā ſucceſſionis, quàm dotis; Ideoque pro meo iudicio iſta dicenda videtur quæſtio facti potius, quàm iuris diſcretè pro facti qualitate,

tate, ac diſcretè, prudenti arbitrio tractanda, non autem inepto, & leguleico more cum regulis, ac propoſitionibus generalibus tam cõtra puellas vt in præſenti concluſione, quàm pro eis iuxta exorbitantes propoſitiones practicatas in caſu, de quo *dicto diſc. 1. & 2. ſub tit. de dote*; Aut enim puella ante ætatem immaturam, ex regionis vſu metiendam, petulanter cum patre, vel fratre agendo, eis neglectis, virum ſibi eligat, abſque eo quod ipſi de culpa redargui poſſint, et tunc recte iſta concluſio recipienda ſit ſuper mora vera, nonniſi per iudicialem interpellationem cum præfinitione termini a Iudice facienda, incurrenda; Aut è conuerſo conſtat de culpa nimium comprobata à lapſu dictæ ætatis 25. annorum, ob quem lex indignè nubendi, quinimmò etiã ſe proſtituendi, licentiã concedit, et tunc alia mora deſideranda non ſit, quoniam ideò prudenter ſtatuẽtes, maſculis, fœminarum reintegrationem, ſeù maſculiationem comminantur, vt ita prouidi, ac ſolliciti ſint ad eas collocandum ex impulſu proprij intereſſe, dictique timoris, ideoque ſubſtantia iſtius veritatis pro facti qualitate attendenda videtur, non autem procedendum eſt cũ verborum formalitatibus, vel cum generalibus traditionibus quas ſemper erroneum eſt, generaliter, ac indeterminatè practicare, cum principaliter ſpectari debeat finis, ſeù effectus à ſtatuentibus conſideratus.

NEPESINA
VEL
SVTRINA SVCCESSIONIS
INTER
FRANCISCVM, ET ALIOS DE COSTANTINIS.
CVM
ANNA MARIA, OLIMPIA, ET ALIIS.

Votum deciſiuum.

De Statuto Scrophani excludente fœminas propter maſculos, an intelligendum veniat data graduꝰ æqualitate, vel potiùs maſculi remotiores ſuccedant; Et demandata excluſione propter dotem, an vnica ſufficiat pro omnibus caſibus, vel diſcretiuè requiratur dotatio ex qualibet ſucceſſione.

Et de huiuſmodi Statutorum ceſſatione, ob exiſtentiam matris in medio, tanquam in caſu mixto; Et quid vbi mater non ſuccedat; Vel ea ſuccedente in ſua portione, quid inter fratres, & ſorores; Et àn ſorores vterinæ concurrant cum matre.

SVMMARIVM.

1 F*acti ſeries.*
2 *Votum ſeù reſolutio.*
3 *Quod difficiliores ſint partes Iudicis, quã illa Aduocati.*
4 *Statuta excluſiua fœminarum intelligenda veniunt propter maſculos æqualis gradus.*
5 *Declaratur quando ſecus.*
6 *Quomodo in materia procedi debeat.*
7 *Quod agatur potius de caſu limitationis, & de ratione.*
8 *De huiuſmodi Statutorum benigna interpretatione.*

9 *An*

9 *An in hoc dignoſcatur aliqua differentia inter fœminas agnatas, & cognatas.*

10 *In ſucceſſione attendenda eſt cauſa immediata.*

11 *Hæ Statuta procedunt in ſucceſſione dotantis.*

12 *Quando ſecus vt vnica dos ſufficiat & de diſtinctione.*

13 *De applicatione ad caſum.*

14 *Quomodo in materia procedendum ſit.*

15 *Quod improprium ſit eidem fœminæ plures dotes dari debere.*

16 *Statuta excluſiua non procedunt, exiſtente matre in medio.*

17 *Fratres, vel ſorores ex latere paterno tantum non concurrunt cum matre, & è contra ex materno cum patre.*

18 *Quid vbi coniunctio eſt ex eodem latere ipſius matris, vel patris.*

19 *An exiſtentia matris de facto ſufficiat ad effectum de quo num. 16. quamuis illa non ſuccedat.*

20 *Contrarium verius.*

21 *Statuta continent teſtamentum à lege factum pro morientibus ab inteſtato.*

22 *De Statuto Fauentino.*

23 *De illo Imolæ.*

24 *Etiam vbi mater eſt in medio intrat Statutum inter ipſos fratres, & ſorores.*

25 *De ratione, ob quam in iſtorum Statutorum interpretatione benignè procedendum eſt.*

DISC. III.

1 DEFVNCTO ab inteſtato Ioanne Antonio de Conſtantinis, ſuperſtitibus matre binuba, pluribus ſororibus vterinis ex ſecundo matrimonio, & duobus patruis; Cum in loco Scrophani, de quo omnes erant, cum bonorum etiã ſituatione, vigeret Statutũ vt fœminæ maritatæ vel maritandæ à patre, auo, matre, auia, alijſque ſuperioribus, vel à fratre, patruo, auunculo, nepotibus, alijſque conſanguineis, vel affinibus vel extraneis perſonis, dote contentæ eſſe debeant, nec aliud prætendere poſſint, aſſignata ratione, quià expedit honeſtati habere mulieres dotatas, & maritatas, familias autem, & ſtirpes conſeruare. Hinc, vltra aliam controuerſiam fideicommiſſi in aliquibus defuncti bonis auitis; quatenus ad eius inteſtatam ſucceſſionem pertinet, orta quoq; eſt controuerſia inter patruos, & ſorores; Cumque ageretur de aſſe notabili, Partes concorditer obtinuerunt à loci Domino, vt ille Gubernator, coram quo cauſa pendebat, procedere deberet de voto alicuius I. C. in Curia, vbi punctus formiter diſcuti poſſet; Quare mè deputato, aſſumptiſque hincinde pluribus primi nominis Aduocatis, ſuper duobus articulis acriter diſputatum fuit; *Primò* nempe an hoc Statutum intelligendum veniret, data gradus æqualitate vel potius, vt maſculi quamuis remotiores excludant fæminas proximiores; Et ſecundò an intelligi debeat ſolùm de illa ſucceſſione, de qua fœmina dotata ſit, vel potius vnica dotatio ſufficiat pro omnibus.

In vtroque autem puncto, mihi verius viſum fuit, pro patruis contra ſorores
2 reſponderi debere; Excitaui tamen ego motiuum contra patruos ab hac ſucceſſione excludendos, ob exiſtentiam matris, vt ea veniente atque ſucceſſionem petente, Statutum tanquam in caſu omiſſo ceſſaret, ideoque ſubintraret diſpoſitio iuris communis, qua attenta, ſine dubio, in concurſu matris, & ſororum, patrui non veniunt, quæſtione remanente inter ipſas matrem, & ſorores; Vndè proptereà Scribentes pro patruis acquieuerunt, bonis fideicommiſſarijs contenti, incertumque eſt quid inter matrem, & ſorores ſequutũ ſit, cum deſuper meum votum expetitũ non eſſet, credebã tamẽ quod totũ matri deberetur; Ideoq; tres fuerunt puncti ſeù articuli, duo ſcilicet inter Aduocatos diſputati; Et alter à me tanquam Iudice excitatus.

Rari autem ſunt caſus, in quibus ego has partes geſſerim, quoniam agendo Aduocatũ, effugi quantũ potui partes Iudicis, vtpotè pro meo ſẽſu expertus quod
3 longè difficiliores ſint partes Iudicis, quàm Aduocati, adeout maiorem laborem, ac timorem, & applicationem mihi præberet vna cauſa in iudicando, quàm quatuor, & vltrà, more Aduocati defendendæ, et tamen videmus, quod cũ tanta facilitate, partes Iudicis etiam per inexpertos explicantur.

Quatenùs igitur pertinet ad primum punctum, an ſcilicèt huiuſmodi Statuta

excludentia fœminas propter maſculos,
intelligenda ſint per maſculos æqualis
gradus, non autem inæqualis; Scriben-
tes pro fœminis dicebant (& benè),
4 quod eis aſſiſtebat regula, vt ſ. Statuta
intelligenda veniant, data gradus æqua-
litate, & non aliàs, ex ijs, quæ cæteris re-
latis habentur *apud Brunum de Statut.
art. 1. num. 248. Honded. conſ. 1. num. 33.
lib. 2. Tob. Non. conſil. 15.* vbi de Statu-
to Tudertino *Franch. deciſ. 87. Rouit.
deciſ. 20. num. 50. Rota dec. 8. num. 33. par.
1. diuerſ.* plenè *deciſ. 68. num. 4. par. 6.
recen.*, & in alijs pluries.

Admittebant Scribentes pro maſculis
hanc regulam, cum illi aſſiſteret magis
5 communis, & recepta opinio; Inſiſtebãt
autem in limitatione, pariter magis cõ-
muniter recepta, vbi ex Statuti contex-
tu pateat de diuerſa voluntate, deſumen-
da, vel à ratione conſeruationis agna-
tionis in ipſo expreſſa, vel à generalitate
verborum, alijſque argumentis hanc Sta-
tuentium voluntatem ſuadentibus, cum
in effectu iſta ſit quæſtio facti, & volun-
tatis potiùs, quàm iuris, ex ijs, quæ cæ-
teris relatis, habentur *apud Honded. conſ.
4. num. 85. & ſeqq. lib. 1. Borgnin. dec. 22.
num. 20. cum ſeqq. part. 4.* latè *Theſaur.
deciſ. 37.* vbi plures cumulantur, *Rota
in Romana, ſeù Spoletana bonorũ 22. Maij
1602. coram Sacrato*, & in alijs, atque
Scribentes pro fœminis, nõ negabãt ve-
ritatem limitationis in abſtracto, ſed ne-
gabant applicationem, ſuper qua certa-
tum fuit, adeout ex iam inſinuatis, verè
iſta non ſit quæſtio iuris, ſed facti, &
applicationis, certam non recipiens re-
gulam generalem cuicumque caſui ap-
6 plicabilem, cum deciſio pendeat ex ſin-
gulorum Statutorum contextu; Ideoque
erroneum eſt, cum doctrinis, & propo-
ſitionibus generalibus procedere, benè
iſtis deſeruientibus ad intellectus illumi-
nationem pro huiuſmodi interpretatio-
ne facienda, eo modo quo in alijs ambi-
guis morientium, vel contrahentium
voluntatibus habemus.

Mihi verò viſum fuit, quod verſare-
mur potiùs in caſu limitationis fauore
maſculorum, quàm in caſu regulæ; Tum
7 ob rationem aſſignatam à Statuto con-
ſeruationis bonorum in familijs, & ſtir-
pibus, quodque in fœminis ſufficiat pro-
uidere honeſtati, eas maritando, & do-
tando; Tum etiam ob verborum ampli-
tudinem, vt Statutum dote etiam ab ex-
traneo danda contenteur; Nimiùmque
me mouit auctoritas quatuor inſignium
huius Curiæ antiquorum, ac primi no-
minis Aduocatorum, quorum duo de
tempore huius diſputationis obierunt,
alij verò duo in conſpicuo Prælaturæ
ſtatu conſtituti erant, nempè, *Spada*,
Portius, *Andoſilla*, *& de Rubeis*, qui in
conſimili controuerſia circa huius ſæculi
initium excitata, ità pro veritate reſpõ-
derunt; Ità etiam nimium impellente
meo ſenſu, vel genio ex pluries hoc titu-
lo inſinuata ratione præſertim *in Peruſi-
8 na diſc. 1.*, quod ſcilicèt huiuſmodi Sta-
tutorum latam, ac benignam interpræ-
tationem facere debemus fauore agna-
torum contra fœminas, cum id noſtris
Italiæ moribus magis adaptatum ſit, ex
ibi deductis.

Facilius autem in hac facti ſpecie
quoniã non agebatur de excludendo ſo-
rores vtrinq; coniunctas, vel conſangui-
neas, cũi ſto caſu aliqua maior dubitandi
9 ratio cadere videatur, eo quia fœminæ
de familia, dicantur etiam agnatæ, in fi-
deicommiſſis agnatitijs quoque ſucce-
dentes, ex motiuatis in ſpecie *apud Theſ.
d. deciſ. 34.*, & in terminis Statuti 141.
Vrbis habetur *apud Rot. dec. 491. par. 9.
rec.*; Licèt .n. verius ſit, vt id neque ſuffi-
ciat, quoniam fœminæ de familia dicũ-
tur quidem agnatæ, ac ſuccedunt in
agnatitijs diſpoſitionibus in ſubſidium,
quando maſculi amplius non extant, ex
deductis *d. dec. 34. Theſaur.*, & in termi-
nis dicti Statuti 141. Vrbis plenè, rece-
dendo *à d. dec. 491.* firmatur *dec. 267. &
383. ead. par. 9.*, & in terminis fideicom-
miſſarijs plenè habetur *deciſ. 133. eadem
par. 9. recen.*, & pluries in ſua materia
ſub tit. fideicommiſſ.

Adhuc tamen videbatur circumſtan-
tia conſiderabilis, non quidem apta vt
ſola, & de per ſe induceret dictæ regulæ
limitationem, ſed vt alijs concurrenti-
bus, quæ limitationem ſuadeant, non
tamen omninò clarè, adeout res in am-
biguo maneat, id nimium conſiderabile
ſit ad regulandum Iudicis arbitrium, vt
in vnam, vel alteram partem deflectat;
Cum enim omnia bona controuerſa ob-
uenerint in defunctum à paterna ſucceſ-
ſione, hinc nimium aſperum, ac impro-

babile

babile videbatur, vt ſorores vterinæ, &
ſic filiæ ſecundi viri, probabiliter exo-
ſæ tam defuncto, quàm eius patri,
agnatos adeò proximos excludere de-
berent; Siquidem, licèt attento leguleico
rigore, id non attendatur, ex regula at-
10 tendendi cauſam immediatam, non au-
tem mediatam, quodque ità bona non
dicantur amplius paterna, ſed fraterna;
Attamen adhuc id ab ipſa lege in conſi-
deratione habetur, vt in materia ſecun-
darum nuptiarum hoc *eodem titulo* plu-
ries habetur, ad effectum ſcilicèt regulã-
di arbitrium in caſu dubio.

Quouerò ad ſecundum punctum, an
ſcilicèt vnica dotatio ſufficeret pro ex-
cluſione ab omnibus ſucceſſionibus, vel
potiùs Statutum diſcretiuè intelligẽdum
eſſet de ſucceſſione illius, de cuius bonis
fœmina dotata ſit; Scribentes pro fœmi-
11 nis, pariter dicebant eis aſſiſtere regu-
lam, quoniam ex magis communi opi-
nione, huiuſmodi Statuta fęminarum ex-
cluſiua propter dotem, intelligenda ve-
niunt à ſucceſſione dotantis tantùm, non
autem ab alijs, vt firmant magis commu-
ter Scribentes, de quibus plenè relatis
habetur *per Rotam apud Merlin. deciſ.*
390. & 429. repetit. deciſ. 247. & 321.
par. 5. recent., *& deciſ. 179. & 202. poſt*
Merlin. de legitim., & in alijs frequenter.

E' conuerſo Scribentes pro maſculis,
non negando hanc regulam, inſiſtebant
in limitatione, ſeù diſtinctione latè de-
ducta *in dictis deciſ. 390. & 429. Merlin.*
12 *& d. deciſ. 179. & 202. poſt Merlin. de*
legit. apud Celſ. deciſ. 46. apud Dunozett.
deciſ. 929., & in alijs, quod ſcilicèt; Aut
Statutum enumerat plures perſonas, &
ſucceſſiones per copulatiuam, et tunc
vnica dotatio ſufficiat pro excluſione ab
omnibus; Aut per alternatiuam, et idem
dicendum ſit, vbi ſit in capite dotatio-
nis, non autem excluſionis, ſecùs autem
vbi alternatiua ſit, tam in dotatione,
quàm in excluſione; Cumq; dicta diſtin-
ctio non negaretur per Scribentes pro
fœminis, hinc tota quæſtio paritèr erat
ſuper applicatione, an in vna, vel altera
diſtinctionis parte verſaremur.

Atq; in hoc mihi quoque viſum fuit
pro maſculis reſpõdere; Tùm ex contextu
Statuti, quod ſcilicèt per copulatiuam
magis, quàm per alternatiuam procede-
ret; Tùm etiam, quia Statutum conſi-
13 derat caſum ſucceſſionis de tempore,
quo fœmina adhuc dotata, & maritata
non ſit, dum diſponit de fœmina mari-
tanda, & dotanda, vt conſiderat *Rota*
apud Merlin. de legit. deciſ. 202.

Clariùs verò, quia cum iſta (vt dictum
eſt) ſit quæſtio potiùs facti, & volunta-
tis, quàm iuris, idcircò pro meo ſenſu
decidenda venit cum regula pluries in-
14 ſinuata *ſub tit. de fideicommiſſ.* & alibi,
vt non cortex, & figura verborum, ſed
ſubſtantia voluntatis attendi debeat, re-
gulanda potiſſimum ex qualitate teſtato-
ris, an ſit litteratus, vel idiota, ac etiam
ex alijs circumſtantijs, quæ veriſimile,
vel inueriſimile ſuadeant; Ideoque, cum
ageretur de Statuto parui loci, groſſola-
no modo, ab idiotis, vel parùm doctis
viris ordinato, improbabile mihi vide-
batur, vt ex ſola phraſi, ſeù forma elo-
quutionis, inferri poſſet ad huiuſmodi
voluntatem, omninò inueriſimilem, etiã
15 in Statutis conditis per magnas, ac
primarias Ciuitates, atq; per viros litte-
ratos, ratione ſubiectæ materiæ, & com-
munis vſus, qui in iure etiam præſuppo-
nitur tanquam abſolutus, quod ſcilicèt fę-
minis vnica dos conſtituitur, ſuper cu-
ius congruitate, vel natura, ſeù reſtitu-
tione, aut fructibus, & alijs, ſemper lex
loquitur in numro ſingulari, alia autem
bona enunciantur ſub genere extradota-
lium, ſeù paraphernalium; Et tamen
vbi ageretur de familia numeroſa, in
qua propterea agi contingeret de pluri-
bus ſucceſſionibus vtriuſque parentis, &
quatuor auorum vtriuſq; lateris, ac etiam
fratrum, aliorumque coniunctorũ, opor-
teret dare inconueniens, vt vna, & ea-
dem fœmina, haberet decem, & vigin-
ti dotes; Item quia notorius vſus docet
pluries enunciatus *ſub tit. de fideicomm.*,
& alibi, quod omnes humanæ diſpoſitio-
nes, per ipſos diſpoſitores, vel ordinato-
res concipiuntur in compendio, ſiuè in
ſubſtantia, deindèq; alicui Notario, vel
Iuriſconſulto, ſeù linguæ latinæ profeſſo-
ri committitur extenſio, quæ in vna, vel
altera eloquutionis forma concipi ſolet
pro ipſius extenſoris loquendi ſtylo, vel
phraſi, nõ apta proindè alterare ſubſtan-
tiam eius, quod à diſponente, vel à legiſ-
latore volitũ ſit; Ideoq; huiuſmodi Iuri-
ſtarum ſubtilitatibus, originatis vt pluri-
mùm ab acumine Conſulentium, qui ad

pecuniã, ſeù ad cauſæ oportunitatẽ ſcri-
pſerunt,(vt in dies nos Aduocati experi-
mur) intellectũ nunquã adaptare potui,
erroneumq; videtur, in iudicando cũ eis
procedere, dum potiùs procedendum
eſt cũ dicta ſolida propoſitione ex vtro-
que poſitiuo, & naturali iure manante,
vt ſubſtantia voluntatis attendi debeat;
Ii idem ſuffragante alia recepta propo-
ſitione frequenter inſinuata, vt capitula
tanquam verba Partium, non autem in-
ſtrumentum, tanquam verba Notarij at-
tendi debeant, cum ſimilibus.

Nihil autem profuit patruis, vt in
vtroque puncto eorum fauore reſponde-
rem, dum practicando propoſitionem,
*vt ea, quæ deſunt Aduocatis, Iudex ſup-
pleat*, excitaui dictum alterum motiuum
eorum excluſiuum, propter matrem, cui
ſolùm dixi debitam eſſe ſucceſſionem, ex
concluſione communiter recepta, vt
huiuſmodi Statuta excludentia ſorores
propter fratres, vel alios agnatos, locum
16 non habeant, matre exiſtente in medio,
vtpotè in caſu mixto, in quo ceſſante
Statutaria diſpoſitione, ſubintrat illa iu-
ris cõmunis *Napod. ad conſuetud. Neap.*
incipien. *Si quis, vel ſi quis numer.* 552.
*Ann. alleg.70. num.49. & ſeqq. & alleg.
117.num.13. cum ſeqq. Minad. deciſ.* 38.
*Franch. dec.91.deciſ.92.n.7.& deciſ.606.
per tot., de Marin. reſol.70. num.5. lib.1.
Rota deciſ 59 par.1 recen. & dec.43. par.*
7. apud quos concordantes.

Cum etenim ſorores ex vno tantùm
latere coniunctæ eſſent, concurſum cum
17 matre prætendere non poterant, vt de
ſorore conſanguinea non concurrente
cum matre eſt planum, ex ijs, quæ cæte-
ris ibidem relatis, firmatur *dicta dec.* 43.
par.7. recen., & in alia præcedenti deci-
ſione eiuſdem cauſæ ibidem enunciata,
cum poſita diuerſitate coniunctionis, res
ſit extrà controuerſiam.

Et quamuis diſputent DD., an idem
dicendum ſit vbi coniunctio eſſet ex eo-
18 dem latere, vt in præſenti, dum ſorores
coniunctæ erant ex eodem latere mater-
no, vel quod conſanguineæ concurrerẽt
cum patre, vndè propterea *Caſtr. in
Auth. defuncto num.7.*, qui nonnullos ha-
bet ſequaces, credit quod vnicitas vin-
culi iſto caſu non obſtet; Contraria ta-
men opinio eſt magis communis, & re-
cepta, vt cæteris relatis *Boer. deciſ.185.
num.2. Franch. deciſ.682. Fab. de Ann.
conſ.92 num.35 Graſſ. de ſucceſſ. quæſt.24.
in fine, Michalor. de fratr. par.3.cap.14.
num.10.*, apud quos alij.

Non fuit autem opus examinare quid
dicendum eſſet, vbi mater ſucceſſionem
negligeret, ſeù aliàs eam non obtineret,
an ſcilicèt eius exiſtentia de facto indu-
ceret dictam mixturam adimentem di-
ſpoſitionem Statutariam, ac aperientem
locum iuri communi, dum mater ſucceſ-
ſionem agnouerat, ideoque ex facto ceſ-
ſabat quæſtio; Adhuc tamen in voto de-
19 ſuper edito, obiter inſinuaui, quod ea
etiam non ſuccedente, pro ſororibus tan-
quam proximioribus in excluſionem pa-
truorum reſponderi debuiſſet ex aucto-
ritate *Rot. d. deciſ.59. p.1. rec. & dec.43.
par.7.*, in quibus firmatur, quod ſola
exiſtentia de facto matris, vel alterius
perſonæ proximioris, cauſat dictam mix-
turam, ac aperit locum alijs à Statuto
excluſis, quibus iuris communis diſpoſi-
tione attenta, ſucceſſio priuatiuè, vel in
concurſu debita eſſet.

Verùm licèt adhuc occaſio non præ-
buerit particulariter in foro id diſputa-
re, attamen reflectendo ad rei veritatem,
20 iſtud aſſumptum nũquam placuit, Tum
ex deductis *ſub tit. de legit. & detract.
diſc.* 4. in propoſito huiuſmodi Statu-
torum excludentium fœminas propter
maſculos, vel cognatos propter agna-
tos, vt ex veriori, magiſque recepta
opinione, ſola exiſtentia perſonæ à Sta-
tuto contemplatæ, de facto non ſufficiat
niſi ſequatur finis, vel effectus à Statuto
contemplatus, attendendo ſubſtantiam
voluntatis, non autem huiuſmodi meta-
phyſicã ex Conſulentium ſubtilitatibus
originatã; Tum etiam quia huiuſmodi
Statuta continere dicuntur teſtamentũ,
quod lex ordinat pro moriente ab inte-
21 ſtato, iuxtà traditionem *Baldi conſil.
205.num.1.lib.4.* cum alijs *apud Celſ.dec.
248. num.11., & in d. Peruſina diſc.1.*,
& alibi, vndè propterea ſi teſtator negli-
git aliquem ex filijs, vel parentibus veri-
ſimiliter prædilectum, vel ab eo de ne-
ceſſitate vocandum, non per hoc diſpo-
ſitio corruit, ac ordo ſucceſſionis ab eo
ſtatutus reſpectu aliorum peruertitur,
niſi quatenùs exigat fauor perſonæ præ-
teritæ ad terminos textus *in Authen. ex
cauſa Cod. de liber. præterit.*, de quibus

in

in ſua materia *ſub tit. de teſtamen.*; Ac etiam à ſimili conferunt, quæ ob caducationem gradus antecedentis habentur *ſub tit. de fideicomm.* ad materiam vulgaris anomalæ præſeruantis caducationem graduum ſequẽtium, cum ſimilibus; Ideoque meus intellectus captiuari non potuit in obſequium dictarum deciſionum ſequentium quandam merè leguleicam traditionem Conſulentium omninò improbabilem, atq; à legali, & naturali ratione alienam, adeò vt videatur, (vt vulgò dici ſolet) ſpecies iudaiſmi legalis.

In dicta enim *deciſ. 59. par. 1. recen.*, cum cuius fide, & auctoritate proceditur in altera *deciſ. 43. par. 7.*, cum ageretur de Statuto Fauentino excludente matrẽ
22 propter agnatos intrà quartum gradũ, ſupereſſet autem patruus, qui erat religioſus profeſſus in Religione clauſtrali, cui ſtatutum profitetur nolle ſuffragari, deciditur, quod ſola iſtius exiſtentia, quamuis non ſuccederet, ſufficeret ad faciendum ceſſare Statutum, ac aperiendum locum matri in excluſionem aliorũ agnatorum remotioris gradus, quod nullam habet probabilitatem, dum Statutum noluit ſuffragari clauſtralibus ex eodem motiuo, ex quo matrem, ac fœminas excluſit, vt ſcilicèt bona conſeruarentur in agnatione, & familia, ideoque non videtur, quæ ratio vnquam ſuppetat, vt ità inferri poſſit ad hunc effectum, qui ſtatuentium voluntati de directo oppoſitus eſt.

Et *in dicta deciſ. 43. par. 7.* agitur de Statuto Imolæ excludente matrem pro-
23 pter patruum; Dicitur enim quod iſtud Statutum non operatur excluſionem ſororis conſanguineæ, de qua illud non loquitur, quodque proptereà iſtius exiſtẽtia faciat ceſſare diſpoſitionem ſtatutariam, atque locum aperiat matri, quæ excludat in totum ipſam met ſororem, quæ eſt cauſa excluſionis patrui, quo nil improbabilius, atq; de directò contrariũ menti, ac fini ſtatuẽtium; Eatenùs enim perſona non excluſa in conſideratione habenda eſt, quatenùs ità remaneat præſeruatum eius præiudicium, iuxtà dicta *d. diſc. 4. de legit. & detractionibus*, non autem vt exindè ad hanc magnam exorbitantiam inferendum ſit.

Hinc proindè ſemper placuit, nimiũque probabilis viſa eſt opinio, benè cõprobata *per Apont. conſ. 61. lib. 1.*, iuxta
24 quam deciſum fuit *apud Franch. deciſ. 92. num. 7. & ſeqq.* cum concordan. *per modern. adden. ad eum*, quod ſcilicèt exiſtente matre in medio, ceſſet ſtatutaria diſpoſitio ad effectum, vt ipſa mater ſuccedat in eo, quod ius commune ſibi defert tanquam in caſu omiſſo per Statutũ, ſed non per hoc ceſſet excluſio ſororis vtrinque coniunctæ per eius germanum fratrem, ad cuius fauorem, faciendo numerum, faciat partem, iuxtà ea, quæ ad aliud propoſitum habentur *dicto diſc. 4 & ſeq. de legit & detract.*, quoniã ſpectandus eſt finis, ſeù effectus à Statuto volitus, ſiuè attẽdenda eſt ratio, ob quã in caſu omiſſo ità receptum ſit, nõ autem immorandũ eſt in huiuſmodi iudaiſmis verè alienis ab omni probabilitate, & ratione, quæ legis anima dicitur; Ponderãdo etiam quod in omnibus huiuſmodi ſtatutarijs quæſtionibus reflectendum eſt ad ſupra inſinuatum principium la-
25 tiùs deductum *in dicta Peruſina diſc. 1.*, vt inſpiciendum ſit, an agatur de Statuto verè odioſo, ac exorbitanti, quod ab omni iure communi verè exorbitet; Vel potiùs de eo, quod ſit reſtitutorium iuris, cum quo in Romano Imperio, quando in Italia ſedem habebat, viuebatur, ſiuè per quod conſeruentur noſtri Itali mores, qui aderant de tempore, quo legum ciuilium inuentio ſequuta eſt, ſeù earum vſus haberi cœpit, atque exindè reſultent tot omninò irrationabiles exorbitantiæ contrà omnem rationem humanam, quæ eſt legis præcipuum fundamẽtum, vel anima.

IANVEN.

SVCCESSIONIS PRO THOMA SPINOLA CVM DELIA SORORE.

Diſcurſus pro veritate.

De famigerata quæſtione, occaſione Statuti Vrbis in ſucceſſione exteri in ea morientis; An Statuta capiãt bona extrà territorium, ſiuè an in bonis in territorio exiſtentibus, ſuffragentur maſculo forenſi, in cuius patria idem vigeat Statutum, an ſcilicèt intret, necnè, combinatio vtriuſque Statuti, perſonarum, & bonorum.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Quod requiratur vtraque ſubiectio perſonarum, & bonorum, & non detur combinatio Statutorum.*
3 *De Statuto Ianuæ ſuper prohibita declinatione illius fori.*
4 *De Rotæ Romanæ auctoritate.*
5 *Vbi viget Statutum in loco perſonarum, & non bonorum, an iſta ſub eo veniant.*
6 *De rationibus, ob quas veniant etiam bona extrà territorium.*
7 *Vt verius ſit eſſe debere locum combinationi.*
8 *Contrarium tenet Rota, & de eius fundamentis.*
9 *De rationibus pro benigna Statutorum interpretatione.*
10 *Quarè apud Ianuenſes non habeatur vſus fideicommiſſorum.*
11 *De alio tamen vſu æquiualenti.*
12 *Quod paganus non poſſit habere duos hæredes, duaſque diuerſas hæreditates.*
13 *Contrarium verius.*
14 *Ad quid iſtud inconueniens ſit operatiuum.*
15 *Quod debeat attendi Statutum perſonarum.*
16 *Statuta operantur quoad bona extrà territorii ratione voluntatis morientis.*

DISC. IV.

1 CVm in Vrbe obijſſet Nicolaus Spinola nobilis Ianuenſis, qui occaſionaliter in ea moram trahebat, ſuperſtitibus, Epiſcopo Sauonenſi germano fratre, Thoma ex vno, & Delia ex altero, pariter germanis fratribus prædefunctis, nepotibus; Hinc orta eſt dubitatio, an in bonis Vrbis, dicta Delia ad inteſtatam ſucceſſionem admittenda eſſet, (cum in alijs exiſtentibus in Ciuitate, ac Ditione Ianuenſi, nulla caderet dubitatio ob copulatiuum concurſum vtriuſque ſubiectionis perſonarum, & bonorum); Quarè deſuper ex parte Thomæ pro veritate conſultus.

Reſpondi, quod vbi de quæſtione diſputari debuiſſet in Curia Romana, vbi caſus ſucceſſionis contigerat, plana erat reſolutio fauore fœminæ, cum hodiè poſt huiuſmodi quæſtionem accerrimè diſpu-
2 tatam in celebri *Narnien. ſucceſſionis coram Merlin.* inter ſuas *dec.352. & 526.*, quarum prima eſt repetita *dec.177. par. 5.*, & altera *deciſ.68. par.6. recen.*, extra controuerſiam ſit, vt vtraque ſubiectio perſonarum, & bonorum copulatiuè requiratur, neque intret combinatio Statutorum, quamuis conſimilium vtriuſq; loci reſpectiuè, ac habetur etiam *apud Buratt. & adden. deciſ.188. & 262., deciſ. 228. par.8. rec.* & frequenter.

Verùm quia cauſa tractanda erat in dicta Ciuitate Ianuenſi communi patria, cuius forus, ex eo rigoroſo Statuto (ſu-
3 per cuius obſeruantia nimium inſiſtitur) neque pro bonis extrà illud territorium, vel ditionem exiſtentibus, declinari poteſt, vt aduertitur in ſua materia *ſub tit. de Iudic.*; Cum ibi non habeãt Rotæ deciſiones illam maiorem auctoritatem, quam habent in Curia Romana, & in alijs Tribunalibus ab ea dependentibus;
4 Quãuis vbiq; ipſius Tribunalis magnã eſſe auctoritatẽ, vltrà ea, quæ dicunt noſtri præ-

præſertim *Gomez. in proem. ad regul. can-*
cellar. q. 2. n. 10. teſtantur cæteris relatis
Franch. dec 605. n. 6. Fontanell. de pactis
clauſ. 6. gloſ. 2. p. 3. n. 46., *Gait. de credito*
c. 4. quæſt. 7. n. 729. & alij; Hinc proindè
de meo ſenſu conſultus fui, quid in pun-
cto iuris probabilius videretur, perindè,
ac ſi articulus non eſſet adhuc deciſus in
loco.

Super hoc autem dixi, quod, quando
non concurreret vtrumque vniforme
Statutum, ſed ſolum adeſſet illud loci
perſonarum concurrentium, non autem
alterum loci bonorum ſub controuerſia
5 cadentium, tunc aliqua maior dubitan-
di ratio cadere videretur; Quamuis ad-
huc ex proprio ſenſu, vel genio, magis
etiã placeret, atq; probabilior videretur
opinio maſculo fauorabilis, quàm plenè,
ac doctè alijs relatis veriorem eſſe pro-
bat *Bellon. iun. conſ. 74. num. 117. cum*
ſeqq.; Tum ex pluries inſinuata ratione
veriſimilis voluntatis ipſius morientis;
Tùm etiã ex altera inhabilitationis pro-
prij ſubditi, qui non videtur à proprio
6 Principe, vel Superiore prohiberi, nè
alterum ſubditum, cui magis ex publica
cauſa fauere voluit, moleſtet etiam in bo-
nis, quæ extrà propriam ditionem ſita
ſint, eodem modo, quo circa ordinato-
ria iudicij, ſiuè fori competentiam præ-
cipit.

Verùm vbi vtriuſque Statuti concur-
ſus adeſt, (vt in præſenti), adeout, tam
inſpecto loco perſonarum, quàm altero
bonorum, excluſio fœminarum propter
maſculos ſit vniformis, nullamque exor-
7 bitantiam cauſare dicatur, tunc eſſe ferè
omnium receptam opinionem maſculo
fauorabilem pro combinatione, probat
Bellon. iun. d. conſ. 74. num. 99. vbi allegat
Succin. Peregr. Surd. Theſaur., & alios
fruſtrà tranſcribendos.

Et quamuis *in d. deciſ. 352. Merlin.*
repetit. deciſ. 177. par. 5. recen. num. 42. &
ſeqq., iſtis DD. nominatim relatis, ac
8 reiectis, contrarium firmetur pro dictæ
combinationis excluſione; Attamen ad-
uertebam, quod, (vt ex eiuſdem deciſio-
nis contextu patet), huic opinioni adhæ-
rere viſum eſt, non quidem ex maiori
auctoritatum calculo, vel rationum præ-
ponderantia, ſed ſolum in obſequium
auctoritatis eiuſdem Tribunalis, eo quia
idem aliàs tenuerat *apud Gregor. deciſ.*
255. & apud Buratt. d. dec. 188., aliã nõ
allegãdo auctoritatem DD. niſi *Gratian.*
diſcept. 43. num. 16 cum ſeqq.; Ideoq; in
puncto iuris, atq; in loco tertio Reſpon-
di quod mihi probabilior videbatur, ma-
giſque placebat contraria opinio, iuxtà
9 quam extrà Curiam ego iudicarem, ex
fundamentis benè expenſis *apud Bellon.*
d. conſ. 74.; Potiſſimùm verò ex illo, de
quo ſupra *in Peruſina diſc. 1.*, & infià *in*
Tudertina diſc. 6., & in alijs pluries, ve-
riſimilis ſcilicèt voluntatis morientis.

Iſta veriſimilitudine ducta à noſtris
Italiæ moribus ibi ponderatis, quodque
rigor ſuper huiuſmodi Statutorum intel-
ligentia, vel reſtrictione vtpotè proue-
niens à quadam ſubtilitate, vel leguleica
ſimplicitate noſtrorum maiorum, nullã
haberet probabilitatẽ ità in hoc Diſcur-
ſu, ſeù Reſponſo deducendo eaſdem pon-
derationes, de quibus ſupra allegatis *di-*
ſcurſ. 1. & 6. ſuper noſtris Italis moribus
antiquis, ac modernis, comprobatis tam
ab antiquis legibus Romanorum editis
ante tranſlationem ſedis Imperialis in
Græciam, quàm etiam à legibus Lon-
gobardorum, & ferè communi huiuſmo-
di Statutorum, ſeù legum particularium
vſu; Nec non à quotidiana praxi ſuper
fideicommiſſorum, ac maioratuum or-
dinationibus, præſertim verò in hac Ci-
uitate, in qua licet, exceptis quibuſdam
10 conſpicuis bonis ſtabilibus, frequens nõ
habeatur vſus fideicommiſſorum niſi in-
trà certam ætatem ex ratione pluries aſ-
ſignata *ſub tit. de fideicomm.* præſertim
diſc. 153. & ſub tit. de feudis diſc. 108.;
Attamen alter habetur laudabilis vſus in
ea frequentior, quàm alibi, quo mediã-
11 te decor, ac nobilitas familiarum con-
ſeruatur, iuxtà deducta *eodem tit. de*
fideicomm. diſc. 3. & ſub tit. de iurepatr.
diſc. 54.

Ponderabam etiam alteram probabi-
lem rationẽ abſurdi, quod retenta dicta
opinione Rotæ ſuper excluſione cõbina-
12 tionis, reſultat, quod ſcilicèt eiuſdem
pagani dentur plures hæredes, plureſq;
hæreditates diuerſo iure cenſendæ, quod
in iure implicat, ex deductis *per Merẽd.*
lib. 11. controu. 45.

Et quamuis Rota pręſertim *dicta dec.*
228. num 22. cum ſeqq. par. 8. rec., reſpon-
dendo nominatim huic difficultati, di-
cat non implicare vt pro diuerſitate
terri-

Digitized by Google

13 territorioru͂ dētur, diuerſæ ſucceſſiones,
diuerſo iure regulandæ, quaſiquod nil
prohibere videatur, cur id, quod ius ci-
uile deſuper induxit in milite, ad cuius
inſtar idem receptum habemus in feu-
datario, vel clerico, ex deductis *ſub tit.*
de feudis diſc.21. & ſeqq., & alibi pluries,
induci non poſſit per Statutum, quod
etiam repetitur *apud Merlin. decis.* 828.
& 853. *& apud Roias deciſ.* 157., & in
alijs, atque habetur deductum *ſub tit. de*
*dote diſc.*103. *cum ſeq.*, & alibi, præſer-
tim *ſub tit. de hærede diſc.3.*; Attamen
dicebam iſtam videri nimium conſide-
rabilem circumſtantiam, non in ordine
14 ad illam omnimodam incompatibilita-
tem, quam ſcholaſtico more in puro le-
guleico rigore ponderat *Merend.* vbi ſu-
pra pro defectu poteſtatis, quādo Statu-
tum ſit clarum, cum reuerà id improba-
bile ſit, quoniā nihil impedit, vt id, quod
vna lex induxit, altera tollat, ſed ad effe-
ctum interpretationis, ac attendēdi ma-
gis vnam, quàm alteram opinionem.

Ideoque mihi probabilius ſemper vi-
ſum eſt, vt lex patriæ defuncti, eiuſque
coniunctorum in ſucceſſione concurren-
tium, pariformiter vbique, tanquam ſu-
per vnica ſucceſſione, (vbi expreſſa lex
15 non reſiſtat), attendi debeat eo modo,
quo *ſub tit. de iuriſdiction. & for. compet.*
diſc. 86. habemus in materia fori ſuper
hæreditate, vel ſucceſſione quando bona
in pluribus prouincijs ſita ſunt, vt attē-
di debeat (vt Hiſpani dicunt) caput hæ-
reditatis; Potiſſimè verò, ex motiuo vo-
luntatis morientis, ob quam habemus, vt
attendatur Statutum loci conditi teſta-
16 menti, etiam pro bonis extrà territo-
rium, non in ratione auctoritatiua ip-
ſius Statuti, ſed in ratione voluntatis te-
ſtatoris, ex deductis *per Rotā apud Mer-*
*lin. dec.*447. *repetit. deciſ.*355.*par.*5.*rec.*,
& habetur *ſub tit. de fideicomm.*, ad ma-
teriam Statuti vocantis filios in condi-
tione poſitos, cum ſimilibus; Semper præ
oculis habendo ponderationes, de qui-
bus præſertim *in dicta Peruſina diſc.*1. &
in alijs.

BONONIEN.

SVCCESSIONIS DE ZANIS

PRO

COLLEGIO SOCIETATIS IESV

CVM

MONASTERIO MONIALIVM SANCTISSIMÆ TRINITATIS.

Diſcurſus pro veritate ſuper caſu variè deciſo per Rotam.

De Statuto Bononiæ excluſiuo fœminarum propter maſculos, an afficiat Moniales tanquam perſonas eccleſiaſticas, & Statuto non ſubiectas; Et generaliter de omni alio ſimili Statuto.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Statuta Bononiæ præferunt fœminis, etiam legitimatos.*
3 *Reſolutiones cauſæ.*
4 *Rota tenet opinionem, vt fœminæ Moniales non excludantur à Statuto.*
5 *De Cathalogo ferè omnium Doctorum de iſta quæſtione agentium.*
6 *Ad quem punctum DD. reſtringere ſoleant dictam quæſtionem.*
7 *Fœminæ forenſes, & Statuto non ſubditæ adhuc excluduntur.*
8 *Quod incongruè quæſtio reſtringatur ad punctum, de quo num.6., & qualis verè ſit.*
9 *De eodem, & qualis ſit ratio excluſionis fœminarum.*
10 *De Statuti laicalis operatione circa iuramentum.*
11 *De excluſione clericorum à feudis.*
12 *De alijs licitis clericorum, & religioſorū excluſionibus.*
13 *De excluſione religioſorum à beneficijs, & penſionibus.*
14 *De inuentione iuris ciuilis, et quarè Statuta debeant etiam comprahendere mulieres religioſas.*
15 *De ratione aſſignata per oraculum Pontificium.*
16 *Cathalogus recenſitus, num.5.*

DISC.

DISC. V.

1 AB inteſtato defuncto Angelo de Zanis, ſuperſtitibus Febronia ſorore moniali profeſſa in Monaſterio Trinitatis, & Carolo Antonio germani fratris filio legitimato, qui emiſſis tribus votis,quæ dicuntur ſimplicia,non autem quarto ſolemni, ingreſſus fuerat Societatem Ieſu,et cuius ingreſſus intuitu, amplam fecerat renunciationem cum pacto reſolutiuo in caſu egreſſus; Fuit iſte per Superiores, iuxtà ſtylum huius Societatis, exiuſtis cauſis ab ea dimiſſus, vndè propterea in ſtatu ſæculari conſtitutus, ſublato etiam per dictum pactum reſolutiuum, obſtaculo renunciationis, hanc ſucceſſionem agnouit prælatiuè ad dictam Febroniam, ſtante Statuto Bono-
2 niæ excluſiuo fœminarum propter maſculos etiam legitimatos; Introductaque cauſa in Rota *coram Bichio ſub die* 17.
3 *Maij* 1641. ad dicti Caroli fauorem prodijt reſolutio, quæ habetur impreſſa inter illas *Bichij deciſ.* 52. *repetit. deciſ.* 32. *par.*9. *recen.*, dictaque reſolutio produxit concordiam, qua mediante lis quieuit, donec vixit Carolus; Eo autem defuncto, ſcripto hærede Collegio eiuſdem Societatis, hinc indignati aliqui agnati, Monaſterij prætenſiones iam ſopitas (impugnando concordiam tanquam læſiuam) ex reſcripto Signaturæ Gratiæ excitare curarunt *coram eodem Bichio*, coram quo propoſita cauſa *ſub die* 9. *Decembris* 1654.,fauore Monaſterij, (recedendo à dicta priori deciſione)reſolutum fuit, vt patet *ex deciſ. inter illas eiuſdem* 625. *repetit. deciſ.*349. *par.* 11.*rec., deciſ.* 18. *poſt Zuff. de legitim. proceſſ.*, *& deciſ.* 36. *poſt Michalor. de fratr.* (iſto abuſu inter alios per Librarios, ſeù Bibliopolas introducto); Cumque poſt hanc deciſionem editam, nouus concordiæ tractatus aſſumptus eſſet; Hinc per Societatis Superiores, ego,qui pro neutra partium in cauſa ſcripſeram, de proprio ſenſu pro veritate conſultus fui, ad effectum deliberandi, an expediret concordiam amplecti, quæ à me libenter conſulta, ſequuta fuit, atque liti finem dedit.

Duo autem erant puncti ſub diſputatione cadentes in vtraq; deciſione enunciati; Primò nempè,an obſtaret, necnè renunciatio,non obſtante pacto reſolutiuo in caſu egreſſus, ex eo quod hic prætenderetur minus legitimus, vtpotè abſque legitima cauſa ſequutus; Et ſecundò, poſito quod renunciatio non obſtaret, an Statutum prædictum afficeret dictam Febroniam tanquam monialem profeſſam,à laicorum ſtatuentium iuriſdictione exemptam.

Super primo, ego non ſcripſi, quoniam, agnita dictæ prætenſionis inſubſiſtentia, in repropoſitione cauſæ, nulla capta reſolutione, difficultas reſtricta fuit ad ſecundum ſuper compræhenſione monialis ſub Statuto, quo non obſtante ſoror abſque dubio, iuris communis diſpoſitione attenta, eius intentionem fundatam habebat.

In hoc autem; Quamuis pro meo ſenſu, omninò verius videretur, vt dicta fœmina ſub Statuto compræhenſa eſſet, proindèq; ad eius normam ſucceſſio debita foret ſoli maſculo; Attamen libenter dictam concordiam, quamuis Collegio præiudicialem,conſului;Tùm ex prudentialibus motiuis reſpicientibus primum punctum; Tum etiam agnoſcendo quod Rota moderna, iuxta ſenſum ſn ea tunc ſedentium, vel maioris partis eorum,
4 iſtam opinionem tenaciter ſubſtinere profitebatur, dum id formiter, & ex profeſſo firmauerat *in Spoletana bonorum* 13. *Aprilis* 1646. *coram Corrado impreſſ. poſt Cenſal.ad Peregr. dec.* 34.;Idemque poſtea pariter ex profeſſo dixerat *in Tudertina de anno* 1652. *coram Meltio impreſſ.deciſ.*256.*par.*11., et conſequenter quod probabiliter receſſus ſperandus non eſſet,vt ſubſequutus euentus docuit, dum poſtmodum in pleriſq; alijs cauſis, cum eodem ſenſu proceſſum fuit, & præſertim *in Tudertina, de qua ſub tit. de teſtam. diſc.*25.

In Reſponſo autem, ſeù Diſcurſu deſuper edito, in quo concludebam quod omninò improbabilis videretur hęc opi-
5 nio, quæ anteſignanum habet *Salicetum*, quem ſequuntur alij in cathalogo de quo infra, nullum adhibui laborem in parte doctrinali,expendendo ſcilicet nūmerū, & dicta DD. in verbis; Tum quia hunc improbum, ac ineptum humerorum laborem qui nullas ingenij partes habet, ge-

Digitized by Google

genium ſemper abhorruit, ac nauſeauit;
Tum etiam quia, occaſione repropoſi-
tionis cauſæ poſt dictam vltimam reſo-
lutionē, vel vnus ex Scribentibus, in cau-
ſa, vel alter qui maius otium haberet, cũ
magna patientia, magnoque labore,
omnium DD. hinc inde de materia agē-
tium cathalogum compoſuerat, ordine
alphabetico diſpoſitum, plurium DD.
verba præciſa recenſendo.

Iſte autē labor pro ſtudioſorũ cōmodita-
te, ac veritatis elucidatione regiſtratur
in calce pręſentis diſcurſus; Ac etiã vt ità
conuincatur ineptia eorũ, qui inanē alle-
gationum cumulum optant, vel in ſcri-
bentibus laudant, cũ ità dignoſcatur quã
facile ſit id proprio operi referre agen-
do munus tranſcriptoris, vel collectoris.

Hinc proinde pro genio, & ſtylo, aſſu-
mendo partem diſcurſiuam, ſeù ratioci-
natiuam; Aduertebam quod (pro meo
iudicio) malè per aliquos DD., (cum quo-
6 rum ſenſu in ſecunda præſertim deciſio-
ne Rotæ proceditur) reſtringi ſolet hu-
ius articuli nodus ad punctum ſubiectio-
nis, ſiue temporis, in quo Statutum ex-
cluſiuum hanc operationem facere de-
beat, an ſcilicet attendatur ſtatus perſo-
næ in inſtanti natiuitatis fæminæ exclu-
ſæ, quæ ita tunc in ſtatu ſæculari, Sta-
tuto ſubiecta erat, adeò vt per di-
uerſum ſtatum eccleſiaſticum aſſum-
ptum, dictus effectus iam conſuma-
tus tempore habili, ceſſare non de-
beat, vt ſubſtinet opinio Statuto fauo-
rabilis; Vel potius attendendum ſit
tempus apertæ ſucceſſionis, et an tunc
fœminæ, vel aliæ perſonæ excluſæ ſubia-
ceant, nec ne Statuto, vt credit altera
opinio, quam Rota moderna ſequitur;
Vnde propterea pro conſueto Iuriſta-
rum ſtylo, (qui mihi verè ineptus vide-
tur, ideoque tam in iſta, quàm in omni
alia interprętatiua materia nunquam in-
tellectum in eius obſequium captiuare
potui), immorantur in formalitate ſeù
grammaticali ſignificatione verborum,
& an iſta importent excluſionem ſeù in-
habilitationem in ipſo inſtanti natiuita-
tis, vel potius percutiãt dictum alterum
tempus ſucceſſionis; Siuè vt alij diſtin-
gunt, an Statutum prodierit de tempo-
re quo perſonæ excluſæ erant iã in ſtatu
eccleſiaſtico, ac exemptionis, vel potius
in ſtatu ſæculari poſtea immutato, vt
patet ex DD., qui pro vtraque ſenten-
tia in dicto cathalogo, ac etiam in
iſtius cauſæ, ac aliarum ſupra allegatis
deciſionibus recenſentur.

Erroneum ſiquidem videtur, iſtam
excluſionem referre ſubiectioni Statuti,
ſeù eius iuriſdictionali, ac poteſtatiuæ
7 auctoritati cum perſonis excluſis; Si
enim ita eſſet, ſequeretur quod fœminæ
forenſes neque excludi poſſent vtpote
Statuti iuriſdictioni non ſubiectæ; Et ta-
men contrarium eſt verius, ab ipſo etiã
Rotæ Tribunali receptum, vt ſcilicet ſu-
biectio perſonæ excludentis, iuncta cum
altera ſubiectione bonorum in propoſi-
to ſufficiat, non curata non ſubiectione
perſonæ excludendæ ex deductis, *infrà
diſc.3 3.* Igitur iſta ratio exemptionis
fœminæ excluſæ prorſus incongrua eſt.

Idemque comprobari dicebam pro-
cedendo etiam cum opinione ab ipſo
met Tribunali moderno tempore tenta,
8 quamuis pariter pro meo ſenſu minus
probabili, ex ijs, quæ habentur in *Tu-
dertina diſc. 6.*, quod ſcilicet vbi agatur
de ſucceſſione clerici, quamuis contentio
ſit inter laicos Statuto æquè ſubiectos,
attendi non debeat Statutum, ex ratione
veriſimilis voluntatis defuncti, qui po-
tius eius ſucceſſionem regulare voluerit
iuxta ordinē iuris communis, cui ſubia-
cebat, quàm iuxta illum iuris ſtatutarij,
à quo erat exemptus; Ergò ſi regulanda
eſt ſucceſſio à præſumpta, ſeù veriſimili
morientis voluntate, deſumenda ex eiuſ-
dem ſubiectione, non curata ſubiectione
ſuccedentium; Ita ex eadem ratione de
conſequenti reſultat quod moriente lai-
co, qui eſt ſubiectus Statuto, ad iſtius li-
mites ſucceſſio debeat regulari, non cu-
rata exemptione aliquorum ex ſucceſſo-
ribus, cum nullum rationis diſcrimen
deſuper dignoſci videatur.

Multo verò magis dum, iuxta ea, quæ
*in dicta Tudertina diſcur. 6. & in
Peruſina diſc. 1.* ac frequenter in alijs in-
9 ſinuantur, iſta præſumptio voluntatis
morientis ſe conformandi cum Statuto,
ad cuius limites eius ſucceſſio regulari
debeat, maximum habet naturæ fomen-
tum, ob regionis mores tam antiquos,
quàm modernos ex ibi latius deductis;
Igitur vis non eſt in ſubiectione perſo-
næ excluſæ, ſed eſt in præſumptione di-
ctæ voluntatis morientis, pro quo vt ad-
uerti.

uertitur *in dicta Peruſinæ dicto diſc.* 1. & in alijs pluries, Statutum facere dicitur teſtamentum; Quemadmodum igi ur ſi moriens cum teſtamento, maſculis, vel agnatis inſtitutis, fœminas prætermiſiſſet, vtiq; nõ poſſent iſtæ ratione eccleſiaſticæ immunitatis, morientis voluntatem impugnare, niſi quatenus contra illam ratione legitimæ aliquid prætendere poſſent; Sic à pari.

Ad quod bene conferre obſeruabam ea, quæ habentur *ſub tit. de dote, diſc.* 143., & pluries *ſub tit. de alien. & con-*
10 *tract. prohib.*, in materia iuramenti, quod legibus, & Statutis laicalibus non ſubiacet, adeò vt hæc Statuta directè eius vim tollere non poſſint, et quatenus id agant, tanquam improba, & caſſa cenſenda ſint ex defectu poteſtatis; Et tamen rectè admittitur eneruatio indirecta, quæ reſultat ex actu tẽporali, ſuper quo lex laicalis rectè diſponit, et de conſequẽti ceſſat iuramentum ex defectu eius probationis, quia nempe adimatur fides ſcripturæ, vel ex defectu naturali conſequutiuo illi vitio voluntatis, cuius præſumptiuam probationem lex inducit, præſumendo ſcilicet actum doloſum, vel meticuloſum, quoniam Statutum operatur circa probationem animi proprij ſubditi contrahentis; Sic in præſenti.

In idem quoque nimium conferre obſeruabam ea, quæ habentur *ſub tit. de feud. præſertim diſc.* 54. ſuper inhabilitatione clericorum ſæcularium, vel regu-
11 larium in ſucceſſione feudorum, quoniam licet plures credant huiuſmodi leges, vel conſuetudines feudales cadere ſub diſpoſitione *textus in Authentica caſſa, & irrita &c. Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. & in cap. Eccleſia Sancta Mariæ de Conſtitutionibus*; Contrarium tamen eſt verius, magiſque vſu receptum, ex ea congrua, nimiumq; probabili ratione, quod lex directè non ſtatuit ſuper inhabilitatione clericorum, iuriſdictionem cum eis exercẽdo, ſed ita præſumit voluntatẽ infeudantis, quod ſcilicet hanc legem rei ſuæ adijcere voluerit, ſiuè deſiderare in ſucceſſore feudi qualitatem laicalem, ex cuius deficientia de conſequenti, clericorum, & eccleſiaſticorum excluſio, ſeù inhabilitas reſultat, non directè ratione clericatus, ſed indirectè, & conſequutiuè ratione deficientis qualitatis laicalis.

Eodẽ modo quo *ſub tit. de dote diſc.* 12. & 167. habetur de diſpoſitionibus, quæ circa dotes, vel dotalia ſubſidia fiũt, taxatiuè, ac limitatè fauore nubentiũ in ſæcu-
12 lo, vt ab eis excluſæ ſint eligentes vitam ſpiritualem, non in iſtius odium, ſed ob directionem alterius qualitatis matrimonij carnalis, ob cuius deficientiam inhabilitatio reſultat; Ac etiam habetur *ſub tit. de fideic. diſc.* 44. & *ſub tit. de teſtam. diſc.* 73. ſuper inhabilitatione nuptarum, quodque ſolum innuptæ habilitatæ ſint, quamuis id, attento iure ciuili prohibitam viduitatem redolere videatur; Siue earũ, quæ cũ certis perſonis, vel certo modo nubant, quãuis attento iure canonico, talis cõditio aduerſetur libertati matrimonij eiuſq; impeditiua ſit, quoniã nõ dicitur diſpoſitio odioſa, & priuatiua, ſed ſolum inuitatiua perſonarum habentium certam qualitatem, iuxta parabolam Euangelij, vt inuitati ad nuptiale conuiuium, veſtem nuptialem habere debeant, ſine qua cœnaculum ingredi non liceat; Ideoque vt pluries habetur *eodem tit. de fideic. præſertim diſc.* 63. & *ſeq.*, quidquid aliqui minus probabiliter dixerint, receptum eſt, validas eſſe teſtantium diſpoſitiones ſuper excluſione religioſorum, vel clericorum, ex dicta ratione, quod non eſt illos directè excludere, in odium ſtatus clericalis, vel religioſi, ſed eſt inuitare ſolos laicos.

Quod etiam in materijs eccleſiaſticis & ſpiritualibus praxis docet, quod quãuis Eccleſia Catholica nimium laudet
13 ſtatum regularem, iſteque in ſenſu aliquorum, reputetur perfectior, quàm ille clericorũ ſæculariũ; Attamen eos excludit ab aſſequutione beneficiorũ ſæculariũ & penſionũ eccleſiaſticarũ, adeò vt inducat amiſſionẽ etiã obtentorũ, *vt ſub tit. de benef. & ſub altero de penſ. n.*, nõ in odiũ ſtatus regularis, ſed ob deficientem qualitatẽ clericatus ſæcularis, cum ſimilibus.

Hinc obſeruabam, quod ſi caſus non dediſſet editionem iuris nouiſſimi *Au-*
14 *thenticorum*, per quod, agnationis, & cognationis, ac ſexus differentia ſublata fuit; Siuè quod pluries recenſita legum ciuilium caſualis inuentio poſt tot ſæculorum ſepulturam, & obliuionem, id dediſſet de ſolis *Pandectis*, & *Codice*, non autem de *Authenticis* ſeù *Nouellis*

Iuſtiniani, vtique fœminæ nullum ius in ſucceſſione habereut, ſiuè eſſent ſæculares, ſiue moniales, vtpotè à dicta lege non inuitatæ ad inteſtatam ſucceſſionẽ, cuius beneficium prouenit à iure poſitiuo, non autem à iure naturæ; Igitur non videtur quid prohibeat, cur hanc fœminini ſexus habilitationem, quam induxit Ius ciuile nouiſſimum correctorium Iuris antiqui, vel medij, non poſſit idem Ius ciuile particulare corrigere, ſiuè antiquum reſtituere; Aut verius, ita non potuerint populi declarare animum non acceptandi dictum ius nouiſſimum *Authenticorum*, dum vt pluries aduertitur, à populorum vſu potius, quàm ab Imperiali auctoritate, iuris communis obſeruantia prouenit, ità inhabilitando ſexum in genere, ſeù pro regula, abſque aliqua ſtatus diſtinctione, et conſequenter non videtur quid in propoſito commune habeat materia eccleſiaſticæ exẽptionis, vel immunitatis; Quæ tunc intraret, quando ſucceſſio alias debita eſſet de iure Diuino, vel naturæ, ſeù gentium, aut etiam de iure canonico, ſiue quod ſola ratio ſtatus eccleſiaſtici ſeù religioſi eſſet cauſa excluſionis, quia nempè fœminæ ſęculares non eſſent excluſæ; Secus autem vbi excluſio eſt generalis de ſexu tollendo eam habilitationem, quam aliud ius laicale *Authenticorum* induxit.

Nimium quoque in id conferre obſeruabam ponderationem iam ab alijs in iſta cauſa factam, ſuper confirmatione Statutorum Peruſij facta per Grego-
15 rium XIII., qui non ſolũ Sanctiſſimus, ac iuſtiſſimus Pontifex fuit, ſed etiã doctiſſimus I.C. fuit, dũ eã aſſignat congruã rationẽ, quod ſi Statutũ excludit fœminas in ſæculo nuptas, quæ, earumque filij, & deſcendentes, verè, ac de facto ſanguinem retinent, atque bona, quatenus ſucceſſio eis deferretur, in ſanguine conſeruantur, multò magis excludere debet moniales, dum iuxta Canoniſtarum, in Curia Romana, ac foro eccleſiaſtico receptam opinionem, ita directè, ac immediatè, ſuccedit potius Monaſterium, quod in effectu eſt omninò extraneum;

Et quamuis in dicta vltima deciſione *coram Bichio*, reſpondendo huic motiuo, dicatur, quod iſta ſit prouiſio particularis pro ea Ciuitate, ad alias non extendenda; Attamen videtur parum congrua reſponſio, quoniam id attendẽdum non eſt in ratione priuilegij, cuius extenſio non datur, ſed attendi debet ratio generalis ità tanquam congrua per Summum Pontificem cannnizata, cuicumque caſui applicabilis, cui ea congruat.

Sequitur

CATHALOGVS DOCTORVM ſuprà in diſcurſu enunciatus.

TRibus de cauſis compulſi ſumus ad hanc prolixitatem, alioquin oneroſam ijs, qui anguſtijs temporis vrgentur,
16 aut inuiſam illis, qui vel incuria, vel diſſimulatione affectata, tantum Auctoritatum numerum, & pondus declinare malunt, quàm experiri. *Prima* eſt, quòd non nemo Aduerſariorum, auſus eſt affirmare opinionem excluſiuam Monialium *Falſam eſſe, & communiter reprobatam*; incluſiuam verò *magis veram & communem*, & pro illa *plures Doctores ſtare*, vel plurimos. *Secunda* eſt quòd maior pars illorum (licet perpaucorum) qui contra Statutum excluſiuum Monialium adduci ſolent; aut in hoc puncto iuris perperàm adducitur, aut etiam manifeſtè ſtetit tandem pro tali Statuto. *Tertia*, vt de Rationum ipſarum momentis conſtet, ex ipſa qualitate, & quantitate Doctorum, qui illi tanquam ſolidioribus, & euidentioribus permoti ſunt ad pronunciandum in fauore Maſculorum contra fœminas Moniales, ſperandum enim eſt à RR PP. Romanæ Rotæ, & ab æquitate Tribunalis tam Sacri, fore vt recognita cauſa, ſecundùm eam, quæ verè *verior* eſt & *Communis* opinio iudicent, ac decernant perſiſtendum in priſtina, & iuſtiſſima Deciſione 17. Maij anni 1641. Coram R. P. D. Bichio.

1 ABBAS Panormitanus in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitutionibus numero 25. ibi: *& ideò fuit aliàs conſultum quòd ſi Statuto cauetur, vt ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, ſi fœmina erat monialis, Statutum non extenditur ad eam. In hoc tamen aduerte ad tres caſus: aut Statutum iniecit vinculum ante clericatum aut poſt, aut oritur ius agendi ex facto Clerici ſeu quaſi ſiue Statutum iniecerit vinculum ante, ſiue poſt. Primo caſu ſtatutum porrigitur ad Clericum: Exemplum,*

plum, ſtatuto cauetur quod primogenitus ſuccedat patri, ſi ſecundogenitus fiat clericus poſt ſtatutum, ligatur illo ſtatuto, & ſcribens Lapo affirmat *quòd ſi ſtatuto cauetur quòd ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, ſi tempore ſtatuti filia fœmina erit ſæcularis, repellitur à ſucceſſione, licet intret monaſterium poſtmodum.* Idem Abb. in cap. Quod Clericis; de Foro competenti num. 39. ibi: *Exemplum, iam ſtatutum conditum eſt ante clericatum ſecundogeniti, quòd primogenitus ſuccedat in hæreditate; certè licet ſecundogenitus poſtea fiat clericus, ligatur iſta conſuetudine, quia ante clericatum ſecundogeniti, ius primogenituræ erat effectum pro primogenito, ideo non debet tolli per clericatum ſuperuenientem.* mox num. 40 ſubdit: *Et faciunt hæc ad quæſtionem quotidianam: ſtatuto cauetur quòd ſuperſtantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, nunquid hoc ſtatutum præiudicet fœminis effectis religioſis? Et ſecundùm prædicta conclude, quòd ſi aſſumpſerunt monachatum ante ſtatutum, non præiudicat eis, ſecus ſi poſt.* Requirit tamen Abbas, vt ſtatutum generaliter excludat fœminas, tam laicas quàm moniales, ideoque in fine numeri 40. ſubiungit: *Sed ſi in omnem euentum filia fœmina veniret excludenda, extantibus maſculis, valeret ſtatutum ante ingreſſum factum; vt ſi diceret; Extantibus maſculis filia fœmina non ſuccedat, etiam ſi ingrediatur religionem, tunc enim non impedit religionis ingreſſum, cum in omnem euentum ſit excludenda.* Hinc patet quare idem Abbas Conſilio CXI. Catharinam monialem dixerit non excludendam à ſucceſſione, *quia* vt ibi dicit nu. 4. *ſtatutum non potuit præiudicare mulieribus, quæ iam intrauerant monaſterium tempore ſtatuti, erat iſta Catherina, quæ non ſolum intrauerat, ſed etiam adiuerat hæreditatem paternam.*

2 ACCVRSIVS teſte Alberico de Roſ. mox adducendo determinauit, ſtatutum, de quo hic quæritur, debere ſeruari.

3 AFFLICTVS lib. 3. conſtitit. Sicil. rubr. 23. de ſucceſſ. Filiorum n. 17. q. 6. ait hanc eſſe opinionem communem, & ſe de hoc non dubitare.

4 ALBERICVS de Roſate lib. 2. de ſtatutis, quæſt. 103. num. 1. refert Franciſcum Accurſium præceptorem ſuum diſputaſſe an valeat ſtatutum quo cauetur, ſi quis inteſtatus deceſſerit relicto filio maſculo, & filia, quod filia non veniat ad ſucceſſionem ſed debeat dotari? & nu. 8. concludit. *Succeſſio defertur filijs, & filiabus per ius ciuile; ergo tolli poteſt per aliud ius ciuile: ipſe Dominus Franciſcus determinando tenuit ſtatutum valere, & debere ſeruari, & dotata debeat eſſe dote contenta: non dotata dotetur decenter, & illa quæ religionem intrauit dotetur decenter, ſecundùm verba ſtatuti.*

5 ALBERTVS Brunus Aſtenſis tractat. de ſtatutis excludent. fœminas, articulo 6. num 33. mouet quæſtionem hanc, quam num. 37. repetens reſoluit dicens: *An talia ſtatuta excluſiua fœminarum comprehendant perſonas Eccleſiaſticas, quando generaliter, & indiſtinctè loquuntur &c. vt quia ſimpliciter dicunt, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedunt; & tunc etiam ſunt opiniones: ſed magis vera & communis eſt ſententia, quòd fœminæ, quæ tempore ſtatuti conditi non erant eccleſiaſticæ, ſed factæ ſunt poſtmodum, per tale ſtatutum à ſucceſſione propter maſculos, excludantur, quia tunc ceſſat ratio, per quam videantur timidiores reddi ad ingrediendam religionem:* & allegatis multis à num. 38. ad 43. allegat etiam iura pro contraria parte, ſed numero 44. perſiſtens in ſua opinione dicit: *Sed iſtis non obſtantibus adhuc puto prædictam opinionem tenendam, & eſſe pro ea magis communem opinionem, & maximè ex eo quod dicitur de primogenito, qui ex ſtatuto vel conſuetudine in ſucceſſione præfertur, vt excludat ſecundogenitum etiam clericum, ſecundùm magis communem opinionem, prout etiam dicit Franc. Aretinus,* & numero 48. ſoluens rationes aduerſariorum de ſuo ait: *Dici poteſt quòd clericatus vel religio ſuperueniens non ſe extendunt ad caſus, qui ſuam virtutem ante clericatum ſortiuntur, ſicut patet in exemplo de primogenito, cui à principio ineſt ius primogenituræ, quod ſibi confert emolumentum ſucceſſionis, & conſequenter idem dicimus in maſculo, qui fœminæ ex forma ſtatuti præfertur, quia ratio ſexus, quæ hunc effectum producit, adeſt illi à principio: ſic dicimus quòd ius agendi ante clericatum obſeruatur in vtroque foro, & quòd ſuperuenientia clericatus non impedit cauſam prius inchoatam coram iudice ſæculari,* & num. 51. ad-

ducto

Digitized by Google

ducto exemplo de teſtamento pagani non ſolemni, & poſtea militis addit: *Sic ergo in propoſito qualitas quæ adſuit à principio in muliere, per ſuperuenientem religionem non mutabitur, nec ipſius qualitatis effectus*: & tandem num. 52. accumulat aliam rationem: *quia ſtatutum afficit bona, vnde cùm antequam perſona ſit facta eccleſiaſtica, ſint affecta, valebit quoad eam ſtatutum, ſiue illam ligabit l. reſcripto §. fin. ff. de mune. & hono. cum concordantibus ſupra allegatis: nec per hoc ſit grauamen, vel iniuria Eccleſiæ vel Religioni, quia in omnem euentum talis perſona excluſa remanſiſſet, etiam ſi nec fuiſſet eccleſiaſtica.*

6 ALCIATVS eiuſdem ſententiæ fuit in conſ.358. nu 2. antiquæ impreſſionis, prout eum quoque allegant Carpanus, & Theſaurus, de quibus infra.

Alexander Raudenſis, vide infra, Raudenſis.

7 ALTOGRADVS conſil.66. num.37. *Exiſtentibus maſculis, ab hæreditate patris fæmina eſſet excluſa ex diſpoſitione ſtatuti fœminas propter maſculos excludentis, quod eum iniecerit vinculum priuſquam puella monaſterium ingrederetur, eam etiam afficiat, vt in puncto pluribus probat Tamburinus, & Martinus Medices deciſ 53 per totam.*

8 ANCHARANVS Conf. 11. in fine dicit *quòd licet in iam quæſitis Laici nullo ingenio poſſint derogare eccleſiaſticis, tamen bene in acquirendis, ſi laici hoc non faciunt mala animo ſed pro bono publico*, & conſil.107. num.2. decidit Monialem *dotandam eſſe, ne per ingreſſum religionis, ſpirituale coniugium eſſe debeat deterioris conditionis*, & in fine aut admittendam eſſe ad ſucceſſionem *aut dotandam*, & conſ.108. quęrit item de Moniali, an ſit dotanda, & præmittit num. 1. *Non abſurdè quidem dici poſſet ſtatutum excludens fœminas à ſucceſſione ab inteſtato extantibus maſculis non debere intelligi de filiabus Monialibus, circa quas non potuiſſent ſtatuentes expreſsè diſponere.* Supponit ergo Statutum expreſsè excludens Moniales, vt tales, non autem generaliter, vt fœminas, deinde num. 3. *Sed præſuppoſito ſine præiudicio veritatis, quod arbiter nollet hanc interpretationem amplecti, ſed præcisè ipſam tanquam fœminam, licet monialem cum maſculo non admitti, vtrum ſecundum formam eiuſdem ſtatuti debeat dotari?* & tandem *num.* 4. concludit dotandam *quia ſpirituale matrimonium eſt fortius, quàm carnale, & ne impediatur vita contemplatiua*, & quia alioquin retraheretur *à vita contemplatiua quæ eſt melior quàm actiua*. Quare ſi Statutum æqualiter diſponat de laicis, ac monialibus, eaſque ſic excludat, vt vtraſque dotet, ceſſat ratio Ancharani, & poterit arbiter non admittere Monialem ad ſucceſſionem. Ex initio tamen huius conſilij, & ſine ſatis indicatur Statutum Ferariæ tunc factum fuiſſe poſt ingreſſum illius fœminę in Monaſterium, quod magis confirmabitur mox ex Antonio de Butrio.

Andreas Gail. vide Gail.

9 ANTONIVS de Butrio in Cap. Quod Clerici, de Foro competenti ſub n. 10. ſic habet: *Ideò ſi ſtatutum eſt factum quòd primogenitus ſuccedat in hæreditate ante clericatum ſecundogeniti, & ſecundogenitus poſtea fuit Clericus, ligabitur illa conſuetudine, quòd ante Clericatum iam erat affectum ius primogenituræ; non debet ergo tolli per clericatum ſuperuenientem.* Deinde Lapi opinioni adhærens addit: *Ideò ſtatuta iſta, quæ excludunt fœminas à ſucceſſione, vſque ad certum gradum agnatorum, ſi fierent poſtquam fœminæ monachatæ ſunt, eis non præiudicarent, & ſic de facto conſului in Ferraria ego, & Dominus Petrus Ancharanus. At ſi ſtatuta eſſent ſimplicia, & ad tales non extenderentur; ſi eas præuenirent antequam monacharentur, eas ligarent, niſi ſpecificè diſponerent de monachatione ipſa.* Sed & antea in Cap. Eccleſia S. Mariæ; de conſtitutionibus ſub num. 20. dixerat: *Si eſt ſtatutum, vel conſuetudo quod primogenitus ſuccedat in hæreditate, ſi ante conſuetudinem ſecundogenitus iam ſit Clericus, illa non ligat eum, aliàs ſi præuenit, ſic*; & ibi. *Si autem iniecit vinculum ante Clericatum*, &c.

10 ANDREAS Barbatia Meſſanenſis conſil. 4. num. 17. & 18. cum Antonio Butrio, & Io. Andrea docet. *Quod ſi conſuetudo primogenituræ fuit introducta antequam ſecundogenitus fuerit effectus clericus, excludit a ſucceſſione, quia iam conſuetudo talis iniecit ei vinculum ante clericatum & ideò Dominus Antonius in cap. quod Clericis refert ſe conſuluiſſe cum D.*

Petro

Petro de Ancharano, quod maſculus excludat fœminam in ſucceſſione inteſtati, quòd huiuſmodi ſtatutum excludit fœminam effectam Monialem, (niſi illud ſtatutum emanaſſet, poſtquam illa fuiſſet effecta Monacha, quia tunc ligaretur tali ſtatuto condito poſt monachatum) & ſic ſtatutum iniecit vinculum ante Monachatum.

11 ARETINVS in Cap. Quod Clericis, de foro competenti; quamuis argumentando dubitauerit in contrarium, in fine tamen fatetur eſſe magis communem opinionem quod ſtatuto ante clericatũ facto excludatur Secundogenitus ab hęreditate, quamuis poſtea fiat Clericus, &c. & argumenta dirigit contra ſtatutum, quod conferat ſuum effectum in tempus delatæ ſucceſſionis, ſed vt notat Flauius Tortus infra allegandus, dicit ſequendam eſſe communem Io. Andreæ non obſtante ſubtili diſtinctione Salyceti.

12 ARGELVS de acquirenda poſſeſſ. ex remedio legis finalis. Cod. de edicto D. Adriani tollendo quæſt. 3. art. 4. n. 799. poſt alios aſſerit; *Receptam eſſe opinionem quòd in huiuſmodi Statutaria diſpoſitione, ante ingreſſum Monaſterij emanata, contineantur etiam Moniales, quia non poteſt dici contra libertatem Eccleſiaſticam, & ideo ſeruanda eſt*: quem etiam allegat Redenaſcus infra.

13 ARNALDVS Ferron. lib. 2. conſuetudin. Burdegal. tit. 15. de teſtam. in fine, à verſic. *An ſtatuto* planè ſtat pro eadem ſententia, & *hoc eſſe certum* ſcribit nititurque vinculo à natiuitate iniecto.

14 AVCTOR Additionum ad Panormitanum in Cap. Eccleſia S. Mariæ, tit. de Conſtitutionibus poſt num. 25. §. *Fœminæ non ſuccedant* ſubſcribit Abbatis, & Pauli Caſtrenſis opinioni de excluſione Monialium, ſi non erant in Monaſterio tempore ſtatuti.

Azorius: vide infra. Io. Azorius.

15 BALDVS in l. Cunctos populos Cod. de Sũma Trinit. & Fide Cathol. num. 55. litt. b. proponit hoc dubium. *Numquid Clerici includantur in ſtatutis odioſis, vel excluſiuis, tunc ſi odium eſt irrationabile non includuntur exempti, nec veniunt in generali ſermone &c. Si autem ratio finalis Statuti concernat bonum publicum, vt quod mulier non ſuccedat, niſi in certa particula, extantibus maſculis, tunc dic vt dicam in l. Deo nobis, & ibi per Iacob. Butr.* Poſtea verò in l. Deo nobis, §. Hoc etiã Cod. de Epiſcopis, & Clericis num. 8. iterum proponit caſum hunc ibi: *Dicit Statutum quod filia dotata, vel Religionem ingreſſa extantibus maſculis non ſuccedat, modò quæritur vtrum iſtud Statutum valeat, quantum ad iſtam ingreſſam? Super hoc diſtinguit Iacob. Butrius: aut ingreſſio præcedit ſtatutum, aut ſtatutum præcedit ingreſſum; primò caſu ſtatutum non poteſt excludere illam Monialem, quia tempore conditi ſtatuti illa non erat ſubiecta &c. Secundò caſu dicit: quod videtur quod Statutum valeat, quia reſpectu bonorum deferendorum, Statutum poteſt diſponere, quod deferantur filijs maſculis tantum, vnde excludatur fœmina non quia Monialis, ſed quia maſculus includitur ad totam hæreditatem: dicit tamen ipſe quod iſtud eſt dubium vtrum iſtud ſtatutum ſit contra libertatem Eccleſiæ: dicit quod ipſe non ſoluit, quia tunc quæſtio pendebat de facto.* Erat enim dubium id apud quoſdam; mox Baldus ſolutionem ſuam ſubiungit dicens: *Tu ſolue quòd in primo membro ipſe dicit verum ſine dubio, quia quantum ad ius municipale Monachus habetur pro mortuo, vnde eſt exemptus à iuriſdictione Laicorum. Sed in ſecundo membro ſubdiſtingue: nam aut ſtatutum dicit, quod ingreſſus Monaſterium non ſuccedat, & tunc non valet, quia confert diſpoſitionem ſuam eo tempore, quo ſtatutum non poteſt diſponere. Aut dicit quòd ingrediens non ſuccedat, & ſic non requirit actum conſummatum ipſius ingreſſus, & tunc valet, quia ſecundum id tempus perſona erit ſubiecta &c. Nec eſt verum quod ſit contra libertatem Eccleſiæ: nam ex quo principale eſt permiſſum, ſcilicet prouidere de cõſeruatione domus, & agnationis, iſtud quod venit incidenter, & ſecundariò, non intelligitur tunc prohibitum argum. l. 1. ff. de author. tutor. & inſtituta de teſt. §. Legatarijs.* Antea verò Baldus in l. Omnes populi num. 54. ff. de Iuſt. & iure eiuſdem ſentẽtiæ fuerat cum Iacobo Butrio, non obſtante quod alios dubitare in contrarium ſciret, inquit enim: *Sed quid ſi Statutum dictet quòd Monachus non ſuccedat? Certè ſi quis ante Statutum eſſet factus Monachus, non includitur in ſtatuto, quia Laici non poſſunt*

ſtatue-

ſtatuere contra Monachos, & Clericos; ſed monachati poſt Statutum non ſuccedunt, quia ſtatutum præambulans profeſſioni, reddit eos incapaces ſecundùm Iacobum Butrium. Alij dicunt quod non valet ſtatutum tanquam religioni contrarium: Item videtur l. Deo nobis iſtam cauſam, & cauſatum ſimul reprobare. Iunctis igitur quę poſtea in l. Deo nobis, §. Hoc etiam numer. 8. Cod. de Epiſc. & Clericis cum Iacobo Butrio determinauit, manifeſtum eſt Baldum, & Iacobum Butrium, non obſtantibus aliquorum dubitationibus pro certo hanc ſententiam retinuiſſe. Neque verò ſibi repugnauit Baldus, aut mutauit ſententiam, vt quidam colligũt ex eiuſdem Conſil. 55. lib. 5. in quo conſuluit pro Moniali, caſus enim diuerſiſſimus erat à noſtro: Statutum enim Fulginij, de quo ibi, excludebat fœminam à ſucceſſione ſub duplici conditione, nẽpè quod eſſet *dotata*, & quod maſculus illi *ſuperuiueret*: Sed Monialis in odioſis non venit nomine Dotatæ, & Angelus, ac Franciſcus, vt narratur ibi in facto, filius Lilli inteſtati non ſuperuixit Sorori ſuæ Moniali: verba Baldi ſunt num. 1. *Nam licet ſtatutum excludat filiam dotatam, tale ſtatutum nihil diſponit de Monacha. Item quia ſtatutum loquitur de dotata excludenda quando ſuperuixit maſculus, ſed hic non ſuperuixit,* & num. 2. *Et hoc eſt clarũ ſi iſta monacha viuit, item dico ſi deceſſit poſt mortem Angeli, & Frãciſci,* & mox *Monialis non includitur in ſtatuto non Excludente.* Quia ſcilicèt non includitur ſub nomine dotatæ niſi in fauorabilibus, & quia ipſa potius ſuperuixit maſculis.

16 BALTHASAR Carducius Conſ. 78. apud Ziletum num. 10. tunc tantum ait non valere Statutum excluſiuum ingredientis Religionem, quando non æque excludit laicas, *Quia tale ſtatutum eſſet intimidatiuum vitæ contemplatiuæ*, ceſsãte igitur hac vnica cauſa per eum adducta, & Statuto generaliter fœminas ingreſſuras excludente, valet.

17 BALTHASAR Tomaxius, Modernus propugnator Eccleſiaſticæ Immunitatis: tractatu de Immunitate Eccleſ. tit. 1. numer. 799. rotundo ore pronunciat *Statutum excludere etiam Moniales, & hunc eſſe communem.*

18 BAEZA De non meliorandis filijs cap. 14. num. 33. ſentit Statutum generaliter excludens fœminas propter maſculos, excludere etiam Moniales, eo prorſus modo, quo Sanchez infra allegandus.

19 BARTOLVS in l. Cunctos populos, Cod. de Summa Trinit. & Fide Cathol. numer. 29. *Aut ſtatuta ſunt directò ſuper Eccleſijs, vel rebus eccleſiaſticis, & non valent &c. aut ſtatuta ſunt facta ſimpliciter, & tunc aut redundant contra ea quæ ſunt conceſſa Eccleſiaſticis, vel Clericis in priuilegium, & non valent; aut contra ea quæ competunt Eccleſijs, vel Clericis, non in priuilegium, ſed vt cuilibet, & tunc ligant Clericos, & ſunt ſeruanda in foro Epiſcopali, dummodo ſint honeſta.* Sed in puncto quæſtionis huius l. final. Cod. de pactis num. 6. proponit caſum de Statuto Aſſiſij, *quòd ingrediens monaſterium non ſuccedat*, & ſoluit diſtinguendo ſic. *Aut Statutum diſponit in ingrediente per hæc verba: (ingrediens monaſterium, vel ſi quis intraret monaſterium, ſit priuatus iure ſuccedendi, vel non ſuccedat) & dico quòd ſtatutum valet, nam non diſponit circa Clericum, ſed circa Laicum, nam laicus eſt ille qui ingrederetur monaſterium, ſicut viuens moritur l. qui duos in princip. de manu. teſt. & huic non obeſt quod dicitur in authentica Caſſa. & irrita. Nec obeſt authentica: Niſi grauati, quia ibi grauatur ſi monaſterium ingreditur, hic verò lucrum aufert non autem in ſibi quæſito grauatur. Si verò ſtatutum diſponit de iam ingreſſo, per hæc verba ſi quis ingreſſus fuerit monaſterium, tunc non valet ſtatutum, quia non poteſt Clerico auferre ius ſuum, & eſſet contra libertatem Eccleſiæ, & hoc dico ſaluo meliore iudicio, & determinatione Canonica, & Theologorum.* Quamuis autem hæc diſtinctio Bartoli viſa ſit aliquibus propter ſubtilitatem ſuam, verbalis potius quàm realis, & etiam in primo caſu contra libertatem Eccleſiæ, quia ingreſſurus religionem retardaretur ab ingreſſu, videns ſe priuari lucro, & iure quærendo; tamen hinc manifeſtum eſt Bartolum multò magis ſtare pro ſtatuto, quod nõ excludat ingreſſuram religionem ſpecificè, ſed generaliter vt fœminam.

20 BARZIVS quoque deciſ. 17. num. 29. vbi agatur de iure quærendo, docet Statuta laicorum Clericos ligare, & ità illũ

addu-

adducit Mangilius inferius allegandus.

21 BELLETTVS, quem R.P.D. Meltius in Tudertina ſucceſſionis 29. Maij 1652. indicat ſub nomine *Moderni Pedemontani*: Eſt enim Io. Maria Bellettus Vercellenſis, Diſquiſitionum Clericalium parte 1. Titul. de Exemptione Clericor. à ſtatut. ſæcul. §. quarto, num. 18. ait. *Quod ſi ſtatuta fuerint in ſpecie, quoad ea quæ tangunt perſonas Eccleſiaſticas, approbata per Papam, tunc valerent etiam contra Clericos, & Eccleſias* &c. *& tunc dicentur ſtatuta Papalia, iuxta regulam illam: Omnia noſtra facimus, quibus authoritatem noſtram impertimur, l. 1. §. meritò Cod. de veteribus iuribus enucl. Gloſſ. in cap. 1. de præſumpt.* & ſtatim idem Bellettus num. 19. ſubiungit. *Statutum tamen tam in incluſione agnatorum, quàm excluſione Fœminarum, conditum ante ſuſceptum Clericatum, ſiue monachatum, dummodo probibitio non fiat in perſonam, comprehendit perſonas Eccleſiaſticas*, & cum Soccino, Neuizano, Burſatto, & Maranta dicit *eſſe communem Quia huiuſmodi ſtatutum non excludit perſonas eccleſiaſticas, vt Eccleſiaſticas, ſed vti vel ſecundogenitos, qui repelluntur à primogenitis, vel vti mulieres, quibus præferuntur maſculi, & ità non læditur libertas Eccleſiaſtica.*

22 BENEDICTVS Capra in Communium Opinionum Regulis Concluſ. 15. num. 39. *Quando tale ſtatutum eſſet de ſe honeſtum, & rationabile ligat Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas*, & numer. 47. *Tertiò fallit quando ſtatutum iniÿcit vinculum ante Clericatum, cum tunc liget Clericos quoad bona patrimonialia*, & num. 51. ſubſcribens Domino Nicolao, idest Nicolao Tudeſchio, qui idem eſt ac Abbas Panormitanus in Cap. Eccleſia S. Mariæ dicit. *Idem eſſe ſi ſtatutum diſponat quòd ſtantibus maſculis fœmina non ſuccedat, nam ligabitur tali ſtatuto ipſa filia, quantumcunque poſtea intret monaſterium: ſecùs ſi tempore dicti ſtatuti fuiſſet monialis, vt voluit Lapus, quod verum intellige.*

23 BLANCHETTVS de Compromiſſ. quæſt. 3. num. 32. poſt verſum: *In hac quæſtione*, noſtram ſententiam docet *ſic deciſam ab omnibus*, vt habetur etiã apud Tamburinum infra adducendum.

24 BONACINA de cenſuris in Bulla Cœnæ diſput. 1. quæſt. 16. Sect. 2. puncto 2. num. 21. contra diſtinctionem Bartoli de qua ſupra dicit, *Statutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi Religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione parentum agnatorum, vel aliorum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia impedit ne bona locis pÿs, vel Eccleſÿs acquirantur, tùm quia retrahit Eccleſiaſticos à ſtatu Clericali, & Religionis.* At Statutum Bononienſe non impedit fœminis potius religioſis quàm laicis acquiſitionem hæreditatis, nec eas retrahit à ſtatu Religionis: cum æquè excludat laicas: in quo caſu ſtatutum ſit generale, & antiquius ingreſſu, non negat Bonacina valere, immo valdè indicat oppoſitum, dũ pro ſe adducit Felinum, & Duardum, quos conſtabit infra ſtetiſſe pro tali ſtatuto, & remittit lectorem ad *Carolum de Graſſis effectu 2. num.* 269. quem cùm Marta, Pariſio Macorello, & alijs fatetur *Oppoſitam ſententiam tueri, ſi ſtatutum editum fuit antequam fœmina Religionem ingrederetur*, quam diſtinctionẽ non modò non reprobat, ſed breuitati conſulens, & tacitè illi ſubſcribens ſubdit, *Vide prædictum Carolum de Graſſis, vbi plures quæſtiones ad hanc rem pertinentes tractat.* Tranſit ergo cum illo quem conſtat eſſe pro nobis.

25 BORGNINVS Caualcanus parte 2. deciſ. 9. num. 81. poſt aſſertum ſtatutum excluſiuum etiam Monialium affirmat *Contrariam opinionem eſſe periculoſam*, nempè ſuſcitandi infinitas lites, ac perturbationes Familiarum; *& pro iſta magis Communi fuiſſe iudicatum per Rotam Florentinam.* Pluribus verò hanc noſtrã opinionem tuetur parte 3. deciſ. 33. num. 15. à verſu *Quia tale ſtatutum*, vbi addit Opinionem hanc *inconcuſsè ſeruari in Ciuitate Papiæ*, & par. 4. deciſ. 31. num. 19. perſiſtens in eadem ait: *Hinc eſt quòd Statutum excludens fœminas propter maſculos comprehendit etiam Moniales, & Clericos, quia Moniales excluduntur propter maſculos ſæculares, & Clericos, & etiam comprehendit bona, & hæreditatem Clericorum, & vocat maſculos Laicos, & excludit fœminas etiam Moniales, quia iniecit à principio vinculum ſubiectionis, cui principio quilibet reperiebatur maſculus, & fœmina ſæcularis, licet tempore hæreditatis, & ſucceſſionis non reperiretur*

ſæcularis, tamen eos comprehendit, ligat, & vocat, vt eſt communis opinio, & ità ſeruatur, vt latè ego deciſ.33. num.15. in 3. parte.

26 BOTTILIERIVS I.C. Neapolit. tractatu de Succeſſionibus ab Inteſtato cap. 1. theorem. 12 vt confirmet fœminas excludi à ſucceſſione in bona Clerici inteſtati, per Maſculum extantem, addit num. 18. *Immò dixerunt Doctores hanc conſuetudinem vigere etiam contra Moniales, ita vt ipſe excludantur per exiſtentiam fratrum*, & allegatis Lapo, Bruno, Petro de Gregorio, Caualcano, & de Graſſis concludit, *Igitur à fortiori dicendum eſt noſtram conſuetudinem habere locum in hæreditate Clerici defuncti, ſcilicet fœminas excludi per exiſtentiam fratrum.*

Brunus. vide ſupra num. 5. Albertus Brunus.

27 BVRSATVS I.C. Mantuanus lib. 1. cõſil. 93. num. 28. ita loquitur. *Inſuper ex alia opinione frequentiori calculo Doctorũ admiſſa quòd fœmina licet ingreſſa monaſterium, ſeù Monialis, poſt ſtatutum conditum effecta, vel quæ virginitatem vouerit, ab hæreditate maſculis agnatis exiſtentibus excludatur virtute Statuti, ea ratione vt plurimum aſſignata, quod ſtatutum tempore natiuitatis filij maſculi illum tantummodo habilem ad ſucceſſionem, fœminam verò inhabilem, ac incapacem reddat;* & num. 38. adducit illos, qui volebant ſtatutum differre ſuam diſpoſitionem, & effectum in tempus delatæ ſucceſſionis, quando vtitur his verbis. *Si quis decedat inteſtatus*, ac proindè non ligare monialem, vel Clericum; ſecus autem ſi vtatur his verbis. *Agnati maſculi excludant fœminas in ſucceſſione tranſuerſalium; cum iſto caſu ſtatim natus maſculus habilitetur ſolus ad ſucceſſionem, fœmina excluſa, & nata fœmina ſtatim ſucceſſionis incapax efficitur ob excluſionem extantibus maſculis, adeò vt licet poſtea, vel alter clericus ordinetur, vel illa monialis conſtituatur retineant tamen dictam qualitatem incluſiuam, & excluſiuam. Oſſibus affixam, & ante profeſſionem acquiſitam.* Idem tamen num. 38. dicit quod etiam ſi ſtatutum loqueretur per verba *ſi quis decedat*; comprehendit clericum, & monialem poſt ſtatutum ad ordinem receptos *eo quia vinculum ante profeſſionem, vel clericatum ſit; iniectum cum iura & c. aſſiciant vti præuentos ante clericatum, & profeſſionem; ſecus ſi poſt clericatus, vel religionis ingreſſum ſtatutum fiat.* Quod firmat per exemplum *de ſtatuto totam hæreditatem primogenito deferente*, & num. 40. *Quam quidem doctrinam vinculi iniecti ante vel poſt clericatum ab omnibus paſſim probari video.*

Butrius. vide ſupra Antonius de Butrio.

28 CACCIALVPVS in l. Cunctos populos, Cod. de Summa Trinit. & Fide Cathol. num. 109. adducitur pro hac ipſa ſententia per Gaſparem Antonium Theſaurum, de quo infra verbo Theſaurus. Sic Cacheranus deciſ. Pedemontana 80. apud Burſatum, docet in ſimilibus caſibus Eccleſiaſticos ligari ſtatutis laicorum.

29 CALCANEVS Conſil. 7. num. 17. ità concludit. *Sicut ergo ſuper rebus ſibi ſubditis diſponere poteſt ſtatutum laicorum, antequam ſint acquiſita Eccleſijs, vel Clericis, ita & ſuper perſonis antequam ſint effectæ Eccleſiaſticæ; propterea dicunt Doctores, ſtante ſtatuto quod ingreſſi monaſterium, vel quod Clerici non ſuccedant, quòd tale ſtatutum non valet* &c. *Sed ſi ſtatutum diceret quòd ingrediens monaſterium non ſuccedat, & ſic non requirit actũ conſumatum ipſius ingreſſus, & valebit ſtatutum, quia ſecundùm id tempus perſona erat ſubiecta ſtatuto.*

30 CALDERINVS in diſput. quæ incipit *Statuto ciuitatis cauetur*, diſtinctione illa vtitur de vinculo iniecto ante Clericatum, ſi ſtatutum diſponat de ijs, quæ habent principium, & fundamentum ante Clericatum, non autem poſt. Certum eſt autem principium, & fundamẽtum excludendi fœminas, vt conſeruetur agnatio per maſculos eſſe ſexum, qui ante Monachatum ab ipſa natiuitate incœpit.

31 CAMPEGIVS de Dote par. 3. quæſt. 32. tunc tantummodo putat non valere ſtatutum excluſiuum à ſucceſſione, quando dirigit verba ad tempus, quo nondũ eſt quæſitum ius hæreditatis vlli, & excluditur monialis hac ſola de cauſa quod fiat Monialis, ideoque num. 2. ait *Non poteſt negari quod tale ſtatutum non ſit impedimento futuræ ingreſſioni, & ſic contra libertatem Eccleſiæ*. Qua vnica ratione excluſa ſequitur per tacitum ſaltem ipſius

ipſius aſſenſum excludi Moniales, quando excluduntur non vt Moniales, ſed vt Fœminæ.

32 CANCERIVS par.1. Variarum reſolutionum cap.24. num.10. mouet dubiũ. *An valeat ſtatutum vt ingrediens religionem, ſucceſſione priuetur*, & reſpondet *tale ſtatutum valere*, adductiſque Bartolo, & Caſtrenſi, approbat etiam Baldum: *Quòd licet in iam quæſitis Laici nullo ingenio poſſunt derogare Eccleſijs, ſeu iuribus Eccleſ. poſſunt tamen benè in acquirendis*, ſi laici hoc *non faciunt malo animo, ſed pro bono publico*: & infra reddens eam rationem, *Cum tale ſtatutum non fiat odio religionis, nec vt quis à religione auertatur, ſed tantum in fauorem familiæ, ne bona extra familiam exeant* concludit: *Omninò fatendum eſt tale ſtatutum valere*. Parte verò 3. cap. 11. à num. 187. ad 179. loquens de ſua hac opinione antea tradita, perſeuerat in ea dicens: *A priori ſententia non exiſtimo eſſe in iudicando, & conſulendo recedendum, eum certum ſit prædicta ſtatuta religionis odio non fieri, ſed tantum cauſa conſeruandæ agnationis*.

Capra: vide ſupra: Benedictus Capra.

33 CAROLVS de Graſſis, de effectibus Clericat. effect.2. num.269. *Quæro quartò an ſtatutum quòd exiſtentibus maſculis fœmina non ſuccedat excludat moniales, quæ habitum habuerunt poſt conditum ſtatutum, & dicas quod ſic*, adducitque Auctores ferè 20. cum quibus cenſet eſſe magis communem, & id patere clariſſime ait num.270. & num.271. inquit *Ratio prædictæ opinionis eſt, quia cum omnes naſcantur laici, & ſic à natiuitate ſint ſuppoſiti diſpoſitioni ſtatutorum, clericatus ſuperueniens eos non eximit à iure ſtatutario, à quo à principio ſunt ligati*. deindè ſubdit: *Alia ratio eſt quia cum ſpes ſuccedendi fuiſſet certa à natiuitate, & ſic antequam mulier efficeretur monialis, & ante delatam hæreditatem, ſtatutum potuit talem ſpem à principio tollere, eos faciendo omnino incapaces, quod ſecus eſt in alijs ſtatutis, vbi tempore natiuitatis nulla vigebat ſpes, neque excogitari poterat caſus ſuperueniens, ex quo ſequitur quod cum ſtatutum iniecerit vinculum ante monachatum, cum ipſo eodem vinculo etiam ad monachatum tranſit*.

Carolus Ruinus: vide infra: Ruinus.

34 CARPANVS ad Statuta Mediolani lib.1. cap.278. cum num.130. dixiſſet ſecundum opinionem quorundam non videri ſtatutum hoc comprehendere Moniales, ſtatim num.131. ait *Verum quòd comprehendat moniales factas poſt confectionem ſtatuti huius, vbi ſtatutum ſimpliciter excludat fœminas propter maſculos notat idem Caſtrenſis &c.* & de ſententia multorum quos ibi accumulat, confirmat eſſe communem, *& tantò magis ſi factæ ſint Moniales antequam hæreditas eis deferretur*; qui eſt caſus Febroniæ ante mortem Co. Angeli de Zanis Monaſterium ingreſſæ.

35 CASTRENSIS, ideſt Paulus de Caſtro Cõſilio in vetuſtis editionibus 339. libri primi, ſed 304. in recentibus anno 1423. conſuluit pro Hoſpitali S. Mariæ veniente ex perſona Antonij cõtra Monialem excluſam à ſucceſſione vi Statuti Florentini: & prius num.4. aduerſariorũ fundamentũ præmittit ibi: *In contrarium dicitur & allegatur per Monaſterium contra Hoſpitale quod ſtatutum Cõmunitatis Florentiæ præiudicium facere potuit dictæ Moniali, vel monaſterio, ex quo tempore delatæ ſucceſſionis illa erat Monialis, quia cum tunc temporis præfatum ſtatutũ operaretur ſuum effectum excluſionis mulieris à ſuccedendo, maſculo extante, dicta q. Monialis tunc non eſſet ſubiectæ iuriſdictioni ſtatuentium, nec etiam monaſterium, non potuit præfatum ſtatutum eam excludere*, & inter alia pro aduerſarijs allegat Salycetum in auth. Caſſa. Cod. de Sacroſ. Eccleſ. ſtatimque ſubdit. *Sed ſi iſta procederent videbitur laicis reſultare magna iniquitas, quod euitandum videtur, vt notat Gloſſa Cod. de tranſact. l. ſi maior. Nam ſequeretur quod ſi quis deceſſerit inteſtatus relicto filio, & filia moniali, & in monaſterio competenter dotata, nihilominus Monaſterium veniat ad dimidiam hæreditatis quantumcunq; magnæ vna cum maſculo: Sed efficictur melioris conditionis, quia non excludetur à ſtatuto, à quo, ſi non eſſet ingreſſa, excluderetur, quod quidem abſurdum, & intolerabile videbitur laicis. Idcirco in hoc articulo ſaluo iudicio melius ſentientis, videtur mihi ſic dicendum, quòd longè aliud ſit quando ſtatutum ſpecificè, & expreſsè diſponit de Monialibus tantum, dicendo quod non ſuccedant extante maſculo, ſed de monialibus nihil diſponit: & aliud ſit*

quando generaliter diſponit quod mulier non ſuccedat, extante maſculo, non approbat enim diſtinctionem aliorum de ingreſſa, & de ingrediente, immo fusè illam reprobat, deinde ſubdit: *Si verò ſtatutum non loquitur ſpecialiter de ingredientibus, vel ingreſſis monaſterium, ſed generaliter quòd nulla mulier ſuccedat extante maſculo, tunc ceſſant rationes prædictæ, quia non efficiuntur deterioris conditionis propter ingreſſum: cum etiamſi non ingrediantur, excludantur: vnde non poteſt dici contra libertatem Eccleſiaſticã; nec ex hoc capite nullum ſtatutum. Videndum eſt ergo an poſſit comprehendere moniales: & puto quòd ſic tali ratione. Nam in loco vbi tale ſtatutum viget, cenſetur correctum ius commune, quia cum illud deferat hæreditatem fœminæ vnà cum maſculo; ſtatutum verò delationem reſeruet ſi maſculus non extet, ſed ſi extat aufert, ex hoc toto ius municipale efficitur ff. de iuſt. & iure l. ius ciuile, & non dicitur deferri hæreditas de iure communi ſed ex forma legis municipalis ff. de lege, & ſenatus conſ. l. 1. Igitur eo ipſo quod mulier naſcitur, infligitur ſibi hæc potentia ſuccedendi, ab ipſo ſtatuto, ſcilicet in totum ſi non extiterit maſculus, & in nihilum ſi extiterit: Transeundo igitur in monaſterium, tranſit cũ illa potentia ſic limitata, & ſic conditionata, & non cum illa, quã mulieres habent à iure communi, quia, vt dixi, in loco, vbi tale ſtatutum viget, non cenſetur vigere ius cõmune, quoad fœminas, vel ſi viget, ſub conditione dicitur vigere adiecta à ſtatuto videlicet, ſi maſculus non extabit*, & poſt pauca *Satis enim eſt quòd nõ efficiatur deterioris conditionis propter ingreſſũ, nõ ergo debet petere quòd ſit melioris. & ſi non fiat melioris, non propterea poteſt monaſterium conqueri argum. ff. quæ in fraud. Cred. l. qui autem, §. ſimili modo*: & iterũ ſub eodem num. 4. *Dico quod ſtatutum non ligauit moniales nec eas impotentes effecit, ſed effecit dudum antea, ſcilicet tempore ſuæ natiuitatis, & ſic antequam de ingreſſu eſſet cogitatum.* Et in fine eiuſdem numeri. *Aliàs ſequeretur quod ſi fieret hodie lex Imperialis, ſtatuens illud idem, quod ſtatuit hoc ſtatutum, non ligaret moniales, quia poſſent venire ſecũdum ius commune anterius; quia qua ratione ſtatutum non ligat eccleſiaſticas, eadem nec lex Imperialis, niſi quatenus per Eccleſiam recipitur, vt not. in auth. hoc ius porrectum; & tamen hoc eſſet ridiculum dicere. Concludo ergo dictam Montalem, vel eius monaſterium audiendum non eſſe contra Hoſpitale ad aliquid petendum vltra quam habuit tempore ingreſſus.*

36 CAVAGNOLVS ad decreta Montiſferrati 13. §. 1. quæſt. 7. fol. 79. de vinculo iniecto ante ingreſſum ſtatus Eccleſiaſtici, idem quod cœteri ſupra tenet.

Caualcanus, vide ſupra. Borgninus Caualcanus.

37 CEPHALVS I.C. Ferrarienſis eſt vnus ex illis, quos aduerſarij allegant paſſim pro ſe: Sed ille lib. 1. conſ. 53. num. 43. & 44. ait *Dico etiam quod ſtatutum noſtrum loquitur etiam in rem &c. quo caſu omnes fatentur diſpoſitionem ipſam perſonas quoque Eccleſiaſticas includere: vel ſaltem effectus huiuſmodi prohibitionis eſt propter rem: quia ſi prohibentur ſubditi, vetantur contemplatione ipſarum rerum: intereſt enim reipublicæ, vt bona remaneant inter ſubditos, quo caſu quando ſaltem prohibitionis effectus eſt realis, ad Clericos etiam porrigitur: non enim debemus conſiderare corticem verborum, neque in quem ea ſint directa, ſed intentionem.* Quæ notanda ſunt pro puncto infra diſcutiendo an diſpoſitio de ſucceſſione ad hęreditatem, vt conſeruentur bona in familijs agnationis ſit realis potius, quàm perſonalis, & in fine num. 48. addit: *Poſſet etiam dici quod iſte fuit factus Clericus poſt conditum ſtatutum, quo caſu videtur vt liget etiam Clericos*, & pro hoc dicto allegat Io. Andream, Calderinum, Butrium, Imolam, & Ruinum. Idem lib. 1. conſ. 95. cum num. 14. dixiſſet. *Ad primum reſpondetur, ſtatutum non complecti moniales, quod ſtantibus maſculis fœminas excludit, & ita Butrius cum Ancharano conſuluit in Ciuitate Ferrariæ.* At ſupra oſtēſum eſt num. 9. Antonium de Butrio cum Petro Ancharano ita conſuluiſſe, quod tunc ſtatutum Ferrariæ non excludebat ſimpliciter fœminas vt fœminas, ſed vt religioſas, & extendebatur etiam ad eas, quæ ante ſtatutum fuerant Moniales: Statutum enim Ferrariæ antiquũ ſub rubr. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 141. habet hæc verba: *Etiam ſi eſſent bona quæ recognoſcerentur ab Eccleſijs, vel pijs locis, vel perſonis; & hæc locum habeant tam in præteritis, quàm in futuris.* Sed pergit Cephalus, & num. 15. eiuſdem Conſilij dicit: *Eorum fundamentum quo*

ſolo

ſolo mouentur, quod ſcilicet ſtatutum iniecerit vinculum ante profeſſionem in ipſa natiuitate tam ex parte maſculi, quàm fœminæ, locum habere non poteſt in Statuto Ferrarienſi, quod expreſsè confert ſuum effectum in tempus ſucceſſionis delatæ, nec prius excludit fœminam, nec includit maſculum vt ſubtiliter id perpendendo, & maturè conſiderando concludit Ruynus conſ.200.num.8. & conſ.204. num.8. &c. & ibidem concludit: *Sic igitur vbi Statutum ſtantibus maſculis fœminas ſimpliciter excludit, poteſt procedere illorum ſententia, vt effecta monialis poſt conditum ſtatutum excludatur*: potuitnè clariori diſtinctione loqui pro ſtatuto Bononienſi, quod in hoc toto cœlo diuerſum eſt ab antiquo illo Ferrarienſi, cum Simpliciter excludat fęminas vt tales, ob incluſionem maſculorum, & multis annis præceſſerit monachatum Februniæ? & tamen aduerſarij non dubitant pro ſe adducere Cephalum hoc ipſo Conſ.95. & hoc ipſo num.15. Sed nondum finis: nam lib. 1. conſ.146. num. 26. contra Monialem ſic concludit. *Ex dictis infertur idem eſſe dicendum circa ſecundum dubium, de quo ſupra: nam ingreſſura monaſterium, licet etiam cenſeatur comprabenſa per ſtatutum fœminas excludens, ſecundùm magis communem opinionem, tamen ipſa habet maiorem facultatem renunciandi bonis paternis, nam ingreſſus monaſterium non poteſt dici ſe enormiter læſum cum paupertatem profiteatur; nec monaſterium vllam læſionem poteſt prætendere, cum ſpe lucri non debeat accipere ingredientem, quoniã eſſet ſimonia per Decium conſ. 31.* Supereſt Cephali conſ.309. lib.3. vbi concludit ſtatutum Mutinenſe excludens fęminas propter maſculos à ſucceſſione in bona extra territorium ſita, quia ſtatutum ob bonum publicum poteſt reddere inhabiles mulieres ſibi ſubiectas, & cum generaliter loquatur cenſetur eas inhabilitaſſe quoad bona omnia, ſic ille num. 73. quæ licet diuerſa ſint à noſtro caſu potiùs tamen illi ſuffragantur.

38 CORNEVS. Conſil.94. lib.2.num.9. aſſerit ius quæſitum primogenito ante Clericatũ ſecundogeniti, & ideo vi ſtatuti aut conſuetudinis antecedentis excludi ſecundogenitum ab hæreditate, etiam ſi poſtea fiat Clericus.

39 COTTA nomine Catellanus in memorialibus verbo Clericus: ibi, *Secundò limitatur quando ſtatutum prius vinculum iniecisſet cognato vel mulieri, quæ monacha efficeretur, antequam clericatum aſſumeret, vel religionem ingrederetur*: aſſerit enim tunc ſtatuto ligari, immò aſſerit omnes recentiores Canoniſtas idem ſentire, ibi *vbi omnes moderni*.

40 CRAVETTA, nomine Aymon.conſ. 251.in fine num.1. & initio 2. *Maximè autem efficax erit eiuſmodi conſuetudo circa ſucceſſionem, quia in ea tractatur de iure quærendo, &c. ideò valet ſtatutum laicorum in præiudicium Eccleſiæ quando tractatur de iure quærendo.*

41 CROTTVS Conſ.267.num.27.& 29. lib. 2. Stat. pro excluſione Monialium prout teſtãturCaualcanus, & Redenaſcus aſſerens ſe Auctorem hunc in fonte vidiſſe conſ.26.lib.5.num.9.

42 DECIANVS in tractatu Criminali lib.2. cap.35.num.4. *Quod tamen intellige quoad quæſita non quoad quærenda: quia ſtatutum Laicorum poteſt præiudicare Eccleſijs quoad quærenda, licet non quoad quæſita*: & num.13. *limitatur quartò quando ſtatutum iniecit vinculum ante clericatum, quia licet poſt efficeretur clericus, ligaretur illo Statuto*, & allato exemplo de ſecundogenito addit ſtatim: *Similiter & ſtatutum quòd extantibus maſculis fœminæ excludantur, excludit fœminam factam monialem poſt ſtatutum, & hanc dicit communem Aretinus in cap. quod Clericis in fine.*

43 DECIVS adeò conſtanter, aut rationibus ſibi adeo repugnantibus loquitur, vt non minus pro nobis quàm contra nos adduci queat: quod breuiter oſtendo: nam in l. filiæ dotem. Cod. de Collationibus columna penult. prope finem inquit ingreſſam monaſterium comprehẽdi ſtatuto excludente fœminas, *ſecundùm magis communem*, & Conſil. 296. col.vltiur hac doctrina. *Teſtator manifeſtam facit differentiam inter maſculos & fœminas, quia filios maſculos dumtaxat hæredes inſtituit, filiabus autem particulariter dotes relinquit; quo caſu teſtator non videtur motus alia ratione, niſi fauore agnationis, vt bona in familia conſeruentur, prout Doctores dicunt in illo ſtatuto, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant.* Deinde Conſil.588.numero 15. *Statutum laicorum valet in præiudicium*

Eccle-

Eccleſiæ in querendis, non in quæſitis, & ſubdit *Ideo cum in cauſa iſto agebatur de iure quærendo agnatis in futurum, clarum quod illud factum ex cauſa à principe tolli poteſt*. Igitur ● Statutum diſponens de ſucceſſionibus futuris ab inteſtato, ob conſeruationem agnationis, agit de iure quærendo, non de quæſito, ac proinde poteſt diſponere, ita vt ad moniales, non perueniat. Et in Cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtitut. num. 240. ait *Tertia concluſio ſupra facta, habes locum quando tractatur de præiudicio iuris quæſitis: Secùs videtur eſſe in quærendo, in quibus valet ſtatutum laicorum in præiudicium Eccleſiæ & Clericorum*, quod confirmat tribus exemplis dicens *Facit quod ſupra dictum eſt de beneficio ſtatuti quod Clericis denegari poteſt*, & num. 241. *& ad id quod dictum eſt de prædijs tributarijs, quæ cum ſuo onere tranſeunt ad Eccleſiam: facit quod dicitur de prælato, qui Eccleſiæ præiudicare poteſt in quærendis, licet non quæſitis*, & num. 249. admittit quod ſtatutum valeat, quando non loquitur *ſpecialiter, & principaliter in præiudicium Clericorum. ſed generaliter*: & inculcat illud *In quæſtione iſta de bonis quærendis in quibus Eccleſiæ videtur quòd facilius præiudicari poſſit*, ac tandem num. 251. *Quando non agitur de graui præiudicio Eccleſiæ, & ſtatutum laicorum habet rationabilem cauſam, etiam reſpectu Eccleſiarum, & piæ cauſæ debet ſeruari. Hactenus Decius pro nobis*. In eodem tamen Cap. Eccleſ. S. Mariæ num. 212. ait: *Et ideò ius quæſitum in Moniali debet conſiderari tempore mortis eius de cuius hæreditate agitur vt expreſsè tenet Salycetus*: & num. 213. *& ſic in puncto iuris videtur quòd dicta monialis à dicto ſtatuto non excludatur, nec etiam Clericus ſecundogenitus, niſi in fraudem hoc factum fuiſſet: nec obſtat quod quando quis naſcitur ſit purus laicus, & ſic videatur ligatus ſtatutis Laicorum: quia à tali vinculo eximitur per ordinem Clericatus, per quem hoc priuilegium conſequitur*. At hoc priuilegium nullo iure ciuili aut canonico probat, aut probare poteſt, deinde deberet aſſignare diſparitatem inter hunc caſum, & ſequentem, quem num. 214. admittit dicens. *Quòd autem ſupra dictum eſt de vinculo iniecto, bene procedit reſpectu bonorum* & n. 211. cum Bartolo ait. *Quòd pro bonis, quæ non ſunt quæſita Eccleſijs vel Clericis ſtatuta poſſunt fieri quòd etiam ſi perueniant ad Eccleſias vel Clericos collectæ imponi poſſunt*. Quæro igitur cur per Clericatum non conſequuutur hoc priuilegium, vt eximantur à vinculo iniecto? cum perſona quæ debet compelli ad collectam ſoluendam, ſit Eccliſieaſtica, etiam ſi videatur ſtatutum loqui in rem: ſeu cur non ſimiliter dici poteſt iniectum eſſe à ſtatuto vinculum hæreditati Laicorum, ac poſſit peruenire niſi ad maſculos, cum hæc nondum ſit quæſita Eccleſiæ, ſed Lis ſit de quærendis? Supereſt vt exaggeratoriam illam rationem examinemus quam ibidem num. 212. addit dicens: *Nec placet illa ratio Pauli de Caſtro quod ſufficit quòd monialis non efficiatur deterioris conditionis quàm priùs eſſet, quia attenta tali ratione Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ, ferè ſemper ſtatutis præiudicialibus laicorum ſubijcerentur*: quam etiam conſil. 53. attulit: At hoc falſiſſimum eſt, quia vt contra illum reſpondit Burſatus Conſil. 93. num. 41. ſæpius fiunt ſtatuta de nouo in quibus Clerici non comprehenduntur quoad ea, quæ non habent qualitatem aut principium ante Clericatum, & plurimi ſunt caſus in quibus gaudent immunitate Eccleſię, nec habent paritatem cum caſu hoc Monialium, hanc eandem exaggerationem Decij reprobant Rochus Curtius, Sarayna & Tiraquellus infra adducendi & Flauius Tortus addens eorum reſponſionem tollere omne dubium. Immò veriori exaggeratione dici poſſet, quòd ſi per ſuperuenientem Clericatum, ac Monachatum, poſſet quis eximere ſe à vinculo antea iniecto, & ſuccedere in bona laici inteſtati, in nullo fere caſu valeret doctrina de vinculo iniecto bonis aut perſonis, & ſic ferè ſemper ſtatuta & leges laicorum poſſent eludere.

44 DIANA parte 6. Reſolutionum Moral. tract. 3. reſol. 8. ad 3. argum. hæc habet. *Sed pro dilucidatione veritatis ad indiuidua deueniendo: Pone quòd Statutum excludat fœminas à ſucceſſione ab inteſtato ſtantibus maſculis, quæritur an excludat filias Moniales. & diſtinguitur. Aut ſtatutum generaliter modo, quo ſupra, loquitur, & perſona de cuius ſucceſſione tractatur, non erat religioſa tempore conditi ſtatuti, & tunc cum tranſeat in monaſte-*

rium

rium cum illa impotentia ſuccedendi, ligatur tali ſtatuto etiam facta Monacha, cum per ingreſſum non efficiatur deterioris conditionis, allegatiſque multis, quos penè infinitos eſſe apud Hondedeum refert, & cum Socino ac Pariſio ſupponens ita eſſe communem, , *vt in iudicando & conſulendo ab ea non ſit recedendum*, proſequitur ſic. *Aut Statutum non loquitur generaliter ſed ſpecificè, vt puta quia excludit mulieres religioſas, & tale ſtatutum non valet, ſiue loquatur de ingreſſa, ſiue de ingrediente* vbi poſt adductos DD. concludit. *Si ergo ſtatuta ex aduerſo allegata ſunt generalia, includunt etiam moniales, cùm ipſæ ingreſſæ ſint monaſterii cum illa impotentia ſuccedendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingreſſum: ſi verò ſtatuta ſint ſpecifica, non valent.* Hæc alioquin Eccleſiaſticę Immunitatis propugnator acerrimus.

45 DVARDVS, quem in nupera Deciſ. Romana videas allegatum ſub cognomento *Monialcitenſis* in Bullam Cœnæ lib. 2. Can. 15. q. 17. loquens de Statutis num. 25. ait: *Quòd ſi ſpecialiter & ex certa ſcientia fuerint à S. P. approbata, tunc ſunt indiſtinctè ſeruanda inter Eccleſiaſticos, quoniam confirmatio facta ex certa ſcientia, dicitur actus Sedis Apoſtolicæ*: poſthæc loquens de Statutis non confirmatis ſpecialiter à Papa dicit num. 28. *Si verò in Eccleſiaſticorum odium ac diſpendium tendant, eos non includunt. Vnde ſtatutum excludens à ſucceſſione fœminas propter maſculos, non comprehendit Moniales, vbi non iniecerit vinculum ante Religionis ingreſſum, ſed contulerit effectum ſuum ad tempus delatæ ſucceſſionis, quando ipſa Monialis non erat ſub ditione ſtatuentium.* Et ibidem de ſententia Alterij in eandem Bullam ſubijcit. *Quòd ſi huiuſmodi ſtatutum expreſſam mentionem facit de Religioſis, ſeu Monialibus excludendo eas, non valet & repugnat libertati Eccleſiaſticæ: tum quia ſæculares carent poteſtate ſtatuendi aliquid de perſonis Eccleſiaſticis, tum quia hac ratione retraherentur mulieres à monachatu*, ex quibus liquet de mente Duardi tunc valere ſtatutum quando generaliter diſponens de fœminis & eas vt tales excludēs nec retrahens à monachatu, iniecit antea vinculum. Ideo Canone 15. q. 19. loquens de ſtatuto laicali num. 35. dicit. *Adde etiam quod quando ſtatutum generaliter diſponens poteſt ſe habere ad commodum, & incommodum, non poteſt dici præiudiciale, & proinde ſtante ſtatuto, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, ſicut Clerici maſculi excludunt à ſucceſſione fœminas ſæculares, ita fœminæ Moniales excluduntur à ſucceſſione à maſculis ſæcularibus, & in hoc bene ſeruatur æqualitas vt habetur ex Felino.*

46 EMILIANVS conſ. 1. num. 19. ſtat pro ſtatuto Mutinenſi excludente Monialem iam dotatam, vt teſtantur Theſaurus & Redenaſcus.

Epiſcopus Eugubinus, à Rota Romana ſic allegatus in Bononienſi hæreditatis 28. Iunij 1652. coram R. P. D. Bichic, idem eſt ac Alex. Sperellus, de quo plura infra inter Auctores contra nos allegatos.

47 FABER in definitionibus Senatus Sabaudiæ tomo 1. lib. 1. tit. 2. definit. 22. noſtræ opinioni ſuffragatur, vt quidam Scribentes pro nobis allegant.

48 FELINVS Sandeus I. C. Ferrarienſis in Cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtitutionibus ſub num. 77. inquit. *Sexto quæro vtrum ſtante Statuto, quod maſculi excludant fœminas ab inteſtato, excludatur mulier monacha? Et breuiter concludo, quod ſi aſſumpſit monachatum ante ſtatutum, non excluditur: ſecus ſi poſt*: deinde num. 79. ſubſcribens rationibus Pauli Caſtrenſis, quas attuli ſupra, nempe de Statuti Municipalis vi, & de impotentia ſuccedendi à natiuitate fœminis inſita, dicit cogitandum de Salyceti & Aretini opinione, quia eſt additio perfunctoria: mox ſubiungit. *Cæterùm quia communiter talia ſtatuta ita demum excludunt fœminas, dummodo videlicet fuerint dotatæ, dicas quod etiam debet dotari, aliàs non excluditur à ſtatuto.* Et num. 101. quærit an conſuetudo, quæ præfert primogenitum in hæreditate, noceat Clerico ſecundogenito reſpondetque *Et concluſio eſt, quod nocet clerico, quia talis ſecundogenitus iã in natiuitate ſua ligatus erat illa conſuetudine per quam ipſi primogenito debebantur bona etiam inuito patre.* Quod confirmat ex dictis à ſe ſupra ſic. *Vbi allegaui multos ipſam ſequentes dum dixi, quòd ſtatutum excludens fœminas, excludit eam, quæ poſt ſtatutum ingreſſa eſt monaſterium, propter vinculum ſibi inie-*

Digitized by Google

iniectum ante profeſſionem.

49 FLAVIVS Tortus in Annotationibus ad Statutum Papiæ ſub rubrica Statuti 95. in ciuilibus num. 84. affirmat. *Communem eſſe diſtinctionem, quòd ſi ſtatutum iniecit vinculum ante aſſumptionem clericatus, vel monachatus, & tunc comprehedunturſub hoc ſtatuto, & excludantur ſtantibus maſculis à ſtatuto vocatis*, & allatis DD. addit: *ea ratione clara quia per hoc ſtatutum non fit præiudicium aliquod ipſis monialibus, cùm etiam ſi in ſæculo remaneant, nihilominus eſſent incapaces ſucceſſionis*, & poſt pauca: *cum iſte defectus ſexus fœminini naſcatur cum ipſis fœminis, ipſe eſt cauſa excluſionis non autem ipſa aſſumptio habitus monachalis, & propterea nullatenus retrahuntur à religione occaſione huius Statuti.* & num. 91. *Hoc Statutum comprehendit perſonas monialium in capite excluſi eo, vt ſupra dictum fuit ſecundum communem opinionem, & communem praxim in hac ciuitate Papiæ.* Poſtea num. 101. adducto exemplo ſecundogeniti excluſi, quamuis clerici ſubiungit. *Neque obſtat quod dicta diſtinctio Io. Andreæ, & communis videretur intelligenda non de ipſa factione ſtatuti ante vel poſt aſſumptionem clericatus, ſed de effectu ipſius Statuti, ſiue de caſu illius contingente ante vel poſt Clericatum, per id quod Salycetus, Decius &c. quia reſpondetur pluribus modis: Primò quod iſta ſubdiſtinctio communiter reprobatur, vt teſtatur Aretinus in cap. quod Clericis in fin. de foro compet. & inquit diſtinctionem Io. Andreæ eſſe ſimpliciter ſequendam ab omnibus vti communiorem, non obſtante ſubtili diſtinctione Salyceti.* Quapropter num. 102. pergit dicens. *Vinculum ſtatuti inijcitur ipſis perſonis ciuium tempore, quo naſcuntur. ſi tunc temporis Statutum erat conditum, non autem tempore quo caſus ſtatuti contingit: vnde fœmina ſtatim vt naſcitur, dicitur naſci incapax ſucceſſionis maſculi ſuperſtitis.* Obiectum vero Decij quod ſemper ſtatuta laicorum ligarent Clericos ſolutum eſſe à Rocho Curtio & Tiraquello plenè, & *hæc reſponſio tollit omne dubium*: ad hæc num. 103. ſubdit. *Tertiò etiam ex abundanti dico quod ſubdiſtinctio* ſcilicet Salyceti *non procedit quando ante effectum ſtatuti, vel in collatione illius eſt acquirendum ius ipſis vocatis à ſtatuto.*

Poſtremò num. 130. & 131. repetit comprehendi moniales hoc ſtatuto antea condito, & *eſſe magis communem.*

Franciſcus Aretinus, vide ſupra: Aretinus.

50 FRANCISCVS Marcus in Deciſionibus Parlamenti Delphinalis quæſt. 250 num. 4. ſcribit. *Nec obſtat ſi dicatur quòd ſtatuta laicorum non ligant clericos: quia hoc verum eſt quando ſpecialiter loquuntur de Clericis, ſecus ſi generaliter Cap. cum veniſſent de eo qui mitt. in poſſeſſ. & maximè quando ſtatutum non concernit perſonam nec loquitur ſpecialiter de perſona clerici &c.*

51 FRANCISCVS Redenaſcus lib. Conſil. 26. num. 9. *Cuius ſanè generalis ſtatuti diſpoſitione fœminas quoque & Sorores Moniales, quæ poſt ſtatutum aſſumpſerũt Monachatum, & ſunt dotatæ, excludi propter maſculos voluerunt præ cæteris infraſcripti Patres, quos oculata fide perlectos ordine recenſeo.* Et ſubtexit Cathalogum Doctorum quadraginta quinque, dicit hanc ſeutentiam fuiſſe *receptam in varijs Tribunalibus, & in praxi obſeruatam*, ſubſcribitque Caualcano *contrariam opinionem eſſe periculoſam: & in hac ciuitate Cremonæ nephas propè eſſet ab iſta opinione recedere, quam in dubium audio nunquam fuiſſe reuocatam*: additque num. 10. *Fundamenta nanque habet in illa ſolidiſſima Ratione, qua dici ſolet per huiuſmodi ſtatutum nullum fieri præiudicium ipſis Monialibus, quæ etiam ſi in ſæculo remanſiſſent pari modo incapaces ſucceſſionis fuiſſent, & à maſculis excluſæ, quando non aſſumptio monachalis habitus, ſed ipſemet defectus fœminini ſexus ſit cauſa earum excluſionis: Eo enim ipſo quod naſcitur fœmina, infligitur ſibi à ſtatuto character priuatiuus iuris ſuccedendi* &c. *ſicut eo ipſo quod naſcitur maſculus recipit habilitatem ſuccedendi* &c. *Vnde tranſeundo poſtea ad Monaſterium, tranſit fœmina cum illa impotentia ſuccedendi, quo fit vt per tale ſtatutum minimè dici poſſit effecta timidior ad religionis ingreſſum.* Immò vlterius ait *Statutum inijciens vinculum tempore natiuitatis, potuit ab ea auferre ius ſuccedendi etiam viuente patre, aut alio de cuius hæreditate agitur, quæ oblata cenſetur ſub conditione ſi maſculus extabit: non obſtante quod tempore delatæ ſucceſſionis in Monaſterio reperiatur, quia*

ſuper-

ſuperueniens Religio non tollit ea, quæ à iure communi ſtatuta ſunt: At ſtatutum hoc in caſu dicitur Ius commune, & non eſt poſtea quærendum quid fiat poſt delatam ſucceſſionem, cum perſona ſit affecta diſpoſitione ſtatuentium.

52 FRANCISCVS Vegius Conſ. 14. num. 14. relata opinione Felini de ſtatuto excludente Moniales, & ſecundogenitum Clericum, ſi poſt ſtatutum aſſumpſere habitum Eccleſiaſticum, approbat eam addens: *Et ratio eſt quia ſtatutum, & cõſuetudo iam iniecit vires ſuas antequam perſonæ eſſent Eccleſiaſticæ, meritò illas comprehendit, vt latè probat Felinus, & atteſtatur hanc eſſe communem opinionem &c. & ita dicendum in propoſito.*

Fuſarius, vide infra: Vincentius Fuſarius.

53 GABRIEL Commun. Concluſ. lib. 6. titulo de Statutis: Concluſ. 6. num. 11. dicit opinionem de ſtatuto excluſiuo generaliter quarumuis fœminarum ob fauorem agnationis veram eſſe, *& magis communem.*

54 GAIL nomine Andreas lib. 2. Practicarum obſeruationum, obſeru. 32. num. 4. *Statuta ſi ſimpliciter, & generaliter diſponerent mulierem non ſuccedere, extãte maſculo, rectè includunt etiam moniales, cum in vniuerſum omnes fœminæ fauore agnationis excludantur, nihilque eo caſu contra libertatem Eccleſiæ ſpecificè ſtatuatur.*

55 GASPAR Antonius Theſaurus lib. 2. quæſtionum Forenſium quæſt. 3. num. 2. narrat à Senatu Pedemontano in cauſa Aſtenſi deciſum fuiſſe *Moniales ab iſto ſtatuto excluſas cenſeri*, & num. 3. limitat ſic. *Quod quidem habet locum quando ſtatutum generaliter diſponit mulierem non ſuccedere extantibus maſculis, cum nihil tunc contra libertatem Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum odio ſpecificè ſtatuatur*: & num. 4. Neque dicatur *ſtatutum non poſſe comprehendere perſonas Eccleſ. quia non militat quando ſtatutum iniecit vinculum ante religionis ingreſſum, & ingreſſus religionis ſit magis accidentaliter, quàm principaliter* &c. *quia intentio principalis ſtatuentium eſt vt bona, ſuper quibus ſtatuere poſſunt, conſeruentur in agnatione & familia defuncti, non autem vt excludant perſonas religioſas à laicorum ſucceſſione*, & concludit: *In praxi non ſolet ab iſta opinione recedi, quæ vbique terrarum recepta eſt.* Verùm eodem lib. 2. tota quæſt. 92. reaſſumens hanc controuerſiam; firmat ſuam opinionem auctoritate Doctorum plurium quàm quadraginta, & refellens aduerſarios ait: *Sed opinio Decij non eſt tenenda, & contra cum eſt magis communis opinio, & veritas eſt in contrarium, quia ſuperueniens Religio non tollit ea, quæ à iure communi ſtatuta ſunt, & ſtatutum dicitur ius commune in caſu iſto: neque attendendum eſt tempus delatæ ſucceſſionis, quia cum tempore mortis perſona reperiatur inhabilis, non eſt poſtea quærendum quid fiat poſt delatam ſucceſſionem cum perſona iam ſit affecta diſpoſitione ſtatuentium.* Subnectit poſtea tres alias rationes ſumptas à ſtatuti cauſa Finali, Materiali, & Formali, nempè à fine *conſeruandæ agnationis ob bonum publicum*, & *quod ſtatutum diſponit de bonis temporalibus, licet ſecundario de perſonis ſuccedentium tractet*, & quod ſtatutum ſimpliciter, *& indiſtinctè diſponat circa res quæ iure communi competunt.* Poſtremò notetur illa Theſauri concluſio ad finem columnæ 3. *Quando ſtatutum iniecit vinculum ante Clericatum, illa eſt procul dubio verior & magis communis opinio vt Monialis excludatur, & cum iſta declaratione tranſeunt omnes Doctores ſupra &c.*

56 GEORGIVS Natta lib. 2. conſil. 282. num. 11. & 12. *Statutum non valeret, ſi ſpecificè tantùm diſponeret de ingredientibus religionem, quia videretur principaliter retrahere homines à religione, ſicut etiam hac ratione non valet ſtatutum ſpecificè diſponens, quòd filia ingrediens monaſterium non ſuccedat: ſed diſponendo generaliter & ex honeſta cauſa ſtatutum includit etiam monachas quando iniectum eſt vinculum ante monachatum*, ideſt vt ſtatim ſe explicat *ſi iam condito ſtatuto, monachæ fuerint effectæ*: & lib. 3. conſ. 514. num. 13. dicit *Statutum prohibens ſucceſſionem, ſiue loquatur in rem, ſiue in perſonam, videtur effectualiter diſponere de rebus, ſeu de perſonis contemplatione rerum*, & conſ. 515. num. 6. cum Cyno, & Ancherano docet. *Non eſſe contra libertatem Eccleſiæ Statutum, ſi præferat ſuam publicam vtilitatem vtilitati Eccleſiæ: nam principaliter intendit ſuam propriam vtilitatẽ, licet incidenter redundet in Eccleſiæ damnum,*

num, vel potiùs in probibitionem nouæ acquiſitionis.

57 GERARDVS Mazollus Conſil. 53. num. 47. *Habet locum huiuſmodi ſtatutum, etiam ad excluſionem Monialium religioſarum, quia lex dicitur de bonis, & poteſt probibere bona acquiri vni, & alteri dare, cum bona ſint ſibi ſubdita.* Idem conſ. 83. num. 34 *Intelligerem quòd moniales filiæ iſto ſtatuto non probiberentur ſuccedere, quæ eſſent moniales tempore ſtatuti.*

58 GREGORIVS XIII. Pontif. Max. teſte Giliano ad Statutum Peruſiæ, verbo fœmina fol. 135. cum Reformatores Statuti Peruſini ſub Rubrica 45. & 46. excludēte fœminas propter maſculos, addidiſſent illam clauſulam *Sine præiudicio locorum piorum, & perſonarum ibi exiſtentium*, eam abolendam decreuit, & de facto abolitam fecit hac expreſſa ratione. *Quòd conſeruationi Agnationum aduerſaretur, eſſetque contra omne iuris, & æquitatis debitum*, adiungēs vniuerſalem rationem illam: *Cum par ſit & eſſe debeat conditio fœminarum pia loca ingredientiũ, quàm nubentiũ.* Ita Oraculũ Sedis Apoſt. ex quibus liquet hoc nō in Priuilegium Peruſini Statuti, ſed vniuerſaliter pro quouis tali Statuto pronunciatum eſſe.

59 GVLIELMVS de Benedictis in Capit. Raynutius, verbo, duas habens filias num. 126. *Quoties ſtatutum, aut patriæ conſuetudo habet, quod filia ſtantibus maſculis non ſuccedat; tunc non ſuccedere poſſunt, cum conſuetudo, vel ſtatutum eas excludat, etiam ſi moniales factæ eſſent; tanquam ſtatuto comprebenſæ, quia naſcē do iam ligatæ erant ſtatuto aut conſuetu dine, filias propter maſculos excludente, vnde monachatus ſubſequens tollere non poteſt ius maſculis quæſitum &c. Si autem monachatus ſtatutum præcederet, vel conſuetudinem, non poſſet eas, quibus ius erat iam quæſitum, excludere, & idem ſi monachatus ſtatutum ſequeretur, & ſtatutum eas expreſſim excluderet. Sed vbi ſtatutum ſimpliciter fœminas excludit, nibil expreſſè de monialibus diſponendo, tunc omnes fœminas excludit quamuis religioſas.*

60 HONDEDEVS Eugubinus lib. 2 conſil. 11. num. 15. proponit aduerſariorum negantium excluſionem Monialium argumentum illud *quando ex verbis ſtatuti conſtat quòd incluſio maſculi, & incluſio fœminæ confertur poſt mortem illius de cuius ſucceſſione agitur, quo caſu ceſſat ratio, quæ in contrarium adduci poſſet, quòd ſtatutum iniecerit vinculum in ipſa natiuitate fœminæ, & ſic antè monachatum, vt in terminis ſtatuti Ferrarienſis reſpondit Ruinus, & Cephalus.* At ipſe tandem reſpondet num. 37. *Verius quidem eſt ſtatutum Caſſianum generaliter excludēs fœminas propter maſculos, nulla facta mentione de monialibus, excludere etiam eam, quæ poſt conditum ſtatutum effecta eſt monialis, ea ratione quia ſtatutum iniecit vinculum ab initio, & in natiuitate fœminas ligauit, eaſque tempore, quo erant in ſæculo ſub iuriſdictione ſtatuentium inhabiles fecit ad ſuccedendum cum maſculis, & cum hoc vinculo inhabilitatis tranſeunt in monaſterium.* Poſt quæ, allegatis plurimis Scribentibus, affirmat *hanc opinionem ſequendam in conſulendo, & iudicando, cum ſit non ſolùm verior, ſed etiam magis communiter recepta* & num. 38. *huic opinioni omninò inhærendum, quando ex verbis ſtatuti non apparet ſtatuentes voluiſſe conferre excluſionem fœminæ in tempus delatæ ſucceſſionis, ſed ſimpliciter excludit fœminas.* Denique num. 39. improbat diſtinctionem Ruini, & Cephali, *Quia communiter Doctores dicunt fœminam effectam monialem poſt conditum ſtatutum remanere excluſam.*

61 HODIERNA ad Surdum deciſ. 20. num. 11. dicit hanc eſſe communem opinionem. Nouiſſimè aut in Controuerſijs Forenſibus lib. 1. cap. 7. nu. 58. *Sed contrarium videtur dicendũ à maſculo nempè excludi monialem ab omnium ſucceſſione* &c. *ſiquidem veriſſimum eſt ius commune eſſe correctum in ciuitate Neap. & ius municipale eſt ius Ciuile illius ciuitatis, vnde eo ipſo quod mulier naſcitur, infligitur ſibi bæc ſuccedendi potentia ab ipſo ſtatuto, ſcilicet in totũ ſi non extiterit maſculus, in paragio ſi extiterit, ipſo enim puncto quo maſculus natus eſt, qualitatem incluſiuam recipit, & filia etiam vt nata eſt impotentiam ſuccedendi. Ingrediendo igitur Monaſteriũ cum illa impotentia ſic limitata, & restricta ingreditur, & non cum illa, quam mulieres habent de iure communi: argum. text. in l. Statius Florius §. Cornelio Felici ff. de iure fiſci l. peto §. prædium ff. de leg. 2. & hoc modo ius quæſitum conſiderat Lapus allegat. 9. in fin. quem ſequitur Tiraquell.* & in fine num. 68. negat *effectum ſtatuti*

non

non conſiderari niſi tempore executionis, quia huic motiuo ſingulariter reſpōdet Tiraquell quæſt.43.de primog. à num.16.

62 IACOBVS Butrigar. tenuit quod ſi Statutum præcedat ingreſſum, ſtatutum hoc excludit Monialem, cum id poſſit facere reſpectu bonorum deferendorū, vt de illo atteſtatur Baldus in l. Deo nobis §. Hoc etiam C. de Epiſcop.& Clericis ſub num.8. & in l. Omnes populi nu. 54. ff. de iuſt. & iure.

63 IACOBVS Mandellus de Alba lib. 1. conſil.98.num.1. *Reſpondeo eſſe veriorem, & magis communem opinionem, quòd ſi ſtatutum loquitur de omnibus fœminis, ſiue tradantur nuptui, ſiue ingrediantur religionem, comprehendit tale ſtatutum eas omnes in effectu, & eas excludit ſtantibus maſculis, quia ceſſant eo caſu rationes omnes, quibus ſolent talia ſtatuta impediri, ne comprehendant fœminas ingredientes religionem; videlicet ne retrahantur mulieres ab ingreſſu religionis, timore ſtatuti, vel ne ſaltem efficiantur timidiores: quia etiamſi fœmina non ingrediatur religionē, comperit ſe excluſam à ſucceſſione.* Idem lib.3.conſil.498.num.1. *Si ſtatutum ſimpliciter* diceret *quòd ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, & factum ſit ipſum ſtatutum antequam nata ſit ipſa fœmina, de qua agitur, vel ſaltem antequam ingreſſa ſit religionem; tunc comprehenderent etiam Monialem, dato quod hæreditas deferatur poſtquam eſt facta Monialis, ſecundùm magis communem opinionem.* Et lib.3. conſil.53. num.19. *ſi ex duobus filijs iunior efficiatur Regularis, erit talis filius excluſus per ſtatutum.*

64 IACOBVS Puteus in deciſionibus Rotæ par.3.deciſ.99. num.3. *Eſt communis opinio in illo ſtatuto, quod ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, quia tale ſtatutum ligat fœminas Eccleſiaſticas, quæ tamen poſt ſtatutum fuerunt factæ Eccleſiaſticæ, & ſic quando ſtatutum per prius inuenit vinculum &c.*

65 IASON Maynus in l. finalis Cod. de pactis, & in l. Serui legato §. ſi teſtator col.2.ff.de leg. eiuſdem fuit opinionis, vt atteſtatur diſcipulus eius Albertus Brunus tract. de Statut. Exclud. fœm.art.6. à num.38.

66 IMOLA in Cap. Eccleſia S. Mariæ, & in Cap. Dilecti, de Conſtitutionibus, & in Cap. Quod Clericis de Foro competenti, docuit quod Eccleſiaſtici ligantur ſtatutis excluſiuis laicorum, ſi fiant Eccleſiaſtici poſt ſtatutum conditum, & firmat id exemplo ſecundogeniti poſtea Clerici; eumque pro excluſione monialium adducunt Brunus, Capra, Maſcardus, Riminaldus, Tamburinus, Theſaurus, Tiraquellus locis ſupra, vel infrà allegatis.

67 IOANNES Andreas in Regula Sine culpa in Mercurialibus, de regulis Iuris in 6. n.17. cenſet & ipſe comprehendi, & ligari à ſtatuto, vel conſuetudine primogenitum præferente, ſecundogenitum quamuis poſtea Clericum, ne detur locus fraudi, & aliquis cum ſpe præripiendi primogenituram, vel ſuccedendi ex æquo aſſumat Clericatum: quo argumento Io: Andream pro excluſione Monialium innumeri allegant ex his, quos partim iam nominaui, partim deinceps recenſebo.

68 IOANNES Azorius 1. parte Inſtit. Moralium lib. 5. cap. 13. ſub §. Octauo quæritur: *Item ſolent eſſe ſtatuta, vt primogenitus excludat ſecundogenitum in bonis paternis; item vt maſculi excludant fœminas: Quæres an valeant huiuſmodi ſtatuta Laicorum contra Clericos, vel fœminas religionis voto conſecratas? & conſtans eſt multorum, & communis opinio, quam refert & ſequitur Felinus nu. 101. valere, quoniam nihil detrahunt Eccleſiaſticæ immunitati: nam ante Clericorum ordinem ſuſceptum, ius eſt alteri acquiſitum, proinde ſi ſecundogenitus ſit Clericus nihil mirum ſi non ſuccedat in bonis, quia lex conſtituta fuit antequam clericus crearetur. Similiter ſi fœmina ſit Sanctimonialis Deo dicata, poteſt à ſucceſſione paterna excludi, quoniam non excluditur eo quòd ſit Sanctimonialis, ſed quia antequam religionis votis ſeſe aſtringeret, & Deo obligaret, lex fuerat conſtituta, vt maſculi fœminas excluderent, & propterea excluditur: ſicut etiam ſecundogenitus non excluditur quia clericus, ſed quia ſecundogenitus. Ergo huiuſmodi ſtatuta nihil Immunitati Eccleſiæ derogant, & eo ipſo tuta conſcientia firma & rata cenſentur,*

69 IOANNES Bapt. de Sancto Seuerino *in l.Cunctos Populos Cod. de Summa Trinit. & Fid. Cathol. num.189. & 190.* dicit huiuſmodi ſtatutum afficere ipſam perſonam antequam monaſterium ingrediatur, & ob iniectum antea vinculum

culum excludi à ſucceſſione: & hanc opinionem magis communem, & veriorem atteſtatur: & proinde merito allegatur à Bruno num.33.& Burſato & alijs.

Io: Cephalus: vide ſupra: Cephalus.

70 IOANNES Iacobus de Ferro ſuper lege municipali Vicentiæ Cap. 14. n. 15. nititur vinculo iniecto Monialibus in ipſa natiuitate eo quod naſcantur omnes laici.

71 IOANNES Bapt. Laderchius de Imola Conſil.74.num.29. *Si inijciatur vinculum ante ingreſſum, nam hoc caſu verius eſt valere: ſicut dicimus de Statuto excludente fœminas; ob talem enim rationem & Moniales excluduntur, de qua ego aliàs latè tractaui*: Et in fine eiuſdem Conſilij concludit. *Quare arbitror hanc Monialem &c. omnino eſſe excludendam: alioquin malè ageretur cum pleriſque familijs Ferrarienſium; quandoquidem omnia bona earum breui tempore Monaſteria vendicarent.*

Io: Salas: vide infra: Salas.

72 LÆLIVS Caputus ad conſuetudines Neapolitanas in prælud. §. 3. n.22 pro hac parte ſtat.

Lardechius: vide Paulo ſupra Io: Bapt. Laderchius.

73 LAPVS Allegatione 101. num. 26. *Nec obſtat ſi dicatur quòd Statutum quod repellit filiam à ſucceſſione extante patruo non obſeruaretur in foro Eccleſiaſtico contra filiam Monialem: Primò quia hoc de ſe eſt falſum, quando ſtatutum præcedit monachatum, quia iura quæ inhabilitant eam & excludebant ante profeſſionem, excludunt, & afficiunt eam puellam tanquam præuentam l. cum quædam puella § ſi ff. de iuriſd. omn. iud.*

Laurentius Calcaneus: vide ſupra Calcaneus.

74 LAVRVS de Palatijs *ſuper Statuto Communiter per Italiam vigente, quòd extantibus Maſculis Fœminæ non ſuccedant* à numero 89. ad 100. diſputans de hoc in vtramque partem, tandem num. 100. concludit: *Si verò Statutum non loquatur ſpecialiter de ingredientibus vel ingreſsis monaſterium, ſed generaliter quòd nulla mulier ſuccedat extante maſculo, tunc ceſſant rationes prædictæ, quia non efficiuntur deterioris conditionis propter ingreſſum, cum, etiamſi non ingrediantur, excludantur, vnde non poteſt dici contra libertatem Eccleſiæ, nec ex hoc capite nullum: ſi ergo quæritur vtrum tunc poſſit comprehendere, dico quòd ſic tali ratione*: num. 101. 102. 103. *Nam in loco vbi tale ſtatutum viget videtur correctum ius commune* &c. & pergit exſcribendo penè de verbo ad verbum Pauli de Caſtro diſcurſum, quem ſupra deduxi num.35. propterea non eſt cur eum hoc loco reſcribam.

75 LOPEZ in l.32. Hiſpan. tit.9. parte 6. in gloſſa verbo *No valdera* citatur à Molina Iur. Conſ. de quo infra pro hac opinione.

Mandellus: vide ſupra: Iacobus Mandellus.

76 MANDOSIVS ad Lapum allegat. 101. ſub finem. *Non deſunt tamen, qui diſtinctè affirmant Statuto fœminas excludente nunquam Moniales excludi: Sed horum opinio communiter eſt improbata*, & antea dixerat valere, *quando ſtatutum cuiuſcumque generis filias, non autem ſolas Moniales excludit, licet etiam de ipſis Monialibus mentionem faciat: tunc enim illud Statutum non impedit religionis ingreſſum ob metum non ſuccedendi, nec Moniales efficiuntur deterioris conditionis, quoniam tam moniales, quàm aliæ filiæ excluduntur.*

77 MANGILIVS Piſaurenſis de imputatione q.58. num. 8. *Statuti mens fuit excludere filiam ab vniuerſali ſucceſſione cum fratribus; vt prouideret agnatis, & ne bona ad alienam familiam tranſirent: quæ ratio eſt etiam in ea, quæ monaſterium ingreditur, vt patet ad ſenſum*: & num.33. reſpondet *Verius eſſe quòd ſtatutum generaliter excludens fœminas propter maſculos, nulla facta mentione de monialibus, excludit etiam eam, quæ poſt conditum ſtatutum effecta eſt monialis, ea ratione, quia ſtatutum iniecit vinculum ab initio, & fœminas à natiuitate ligauit, quas tempore, quo erant in ſæculo ſub iuriſdictione ſtatuentium, fecit inhabiles ad ſuccedendum cum maſculis, & cum hoc vinculo inhabilitatis tranſeunt in monaſterium.* Deinde paulò poſt allegato in contrariam partem Salyceto, improbat eius opinionem dicens: *Tamen hæc eſt ſequenda in iudicando & conſulendo cum ſit verior, & magis communiter recepta*, & num.37. *Statutum diſponit ſuper bonis quæ defert maſculis & aufert à filia, quonia filia, non quatenus monialis eſt* & mox:

mox: *At in quæſtione noſtra dici non poteſt contra libertatem Eccleſiæ, quia ex quo principale permiſſum eſt, ſcilicet prouidere pro conſeruatione domus & agnationis, iſtud quod venit incidenter & ſecundario, prohibitum non intelligitur.*

Manicalciatenſis allegatur à R. P. D. Bichio in Bononienſi Hereditatis 28. Iunij 1652. ſub §. Quæ ratio. Sed is ſtat pro nobis & idem eſt ac Duardus, de quo ſupra num. 44.

78 MARANTA diſput. 8. num. 26. & 36. opinionem hanc de vinculo iniecto ante monachatum, & ob id de excluſione fœminarum monialium *teneri communiter*.

Marianus Socinus: vide Socinus.

79 MARSILIVS in Capit. At ſi clerici num. 75. de Iudicijs: & in ſingularibus num. 303. ſubſcribit Paulo Caſtrenſi, quoad excluſionem Monialium, vt teſtatur Gaſpar Anton. Theſaurus ſuperadductus.

80 MARTA Neapolitanus in Conſilijs Anno 1628. primum editis, Conſil. 118. num. 14. ait veriorem & communiorem eſſe ſententiam, quòd ſtatutum laicorum excludat fœminas à ſucceſſione in bona Clerici præſertim patrimonialia, deinde num. 15. in puncto hoc dicit: *Item hoc ſtatutum comprehendit perſonas Eccleſiaſticas in capite excluſiuo, vt Moniales dicantur & ſint excluſæ per maſculos quando dictum ſtatutum iniecit vinculum ante aſſumptionem habitus, ita poſt multos relatos atteſtatur eſſe magis communem Pariſius, Brunus, Burſattus &c.* Vbi manifeſtum eſt Martam ſeipſo doctiorem factum retractaſſe, aut explicaſſe, quæ anno 1621. in contrarium attulerat in tractatu de ſucceſſione legali parte 1. q. 13. art. 13. num. 1. dicens: *Effectus huius ſtatuti non conſideratur inſpecto tempore quo conditur, ſed conſiderato tempore ipſius exequutionis, quando videlicet effectum ſortiri poteſt*: & allegatis quibuſdam textibus & Alberico concluſerat: *Si igitur tempore delatæ ſucceſſionis filia reperiatur monialis facta, ipſa dicto Statuto ligari non poteſt, quoniam ſtatutum ante monachationem non adhuc iniecit vinculum: etenim an aliquis ſit capax, tempus delatæ ſucceſſionis attenditur non ante*, pro quo mirum eſt quod alleget Cephalum, Brunum, ac Ruinum, ac ſupra Albericum, quos manifeſtè oppoſitum ſenſiſſe docuimus, ac docebimus, quando ſtatutum præcedens monachationem non excludit ſpecificè fœminas, nec ex verbis ipſius colligitur ipſum differre ſuam diſpoſitionem ad tempus delatæ ſucceſſionis. Aduertendum eſt etiam Martam quæſtione illa 13. art. 12. n. 14. excluſionem filiæ odioſam, ſed ſororis (qui eſt caſus noſter) fauorabilem putaſſe. Cum igitur ſtandum ſit vltimis reſolutionibus Doctorum ſicut vltimis voluntatibus, & Marta poſtea agnouerit ex Pariſio, Bruno, & Burſato noſtram hanc opin. eſſe magis communem, allegandus eſt potius pro nobis, quam contra nos, vt rectè allegat pro nobis Theſaurus: & idem eſto iudicium de Martæ dictis in tract. de Iuriſdict. part. 4. centuria 1. caſu 4.

81 MARTINVS Laudenſis de Primogenitis quæſt. 30. in fine pro noſtra Opinione affertur à Theſauro, ſicut & Martinus Medices deciſion. Senenſ. 53. per totam adducitur ab Altogrado ſuperius recenſito.

82 MASCARDVS ad general. ſtatut. Interpret. Concluſ. 1. num. 235. *Secus ſi laicus ſit, vel de foro ſæculari tempore ſtatuti, quia tunc à ſtatuto vinculum inijcitur, à quo poſtea non eximitur per Clericatum ſuperuenientem* & exemplificat in ſtatuto, quo primogenitus præfertur ſecundogenito *quamuis poſtea Clericus efficiatur*: poſtea ſubſcribit Abbati. *Quod ſi ſtatutum diſponat, quòd ſtantibus maſculis fœmina non ſuccedat, ligabitur ex eo filia, quantumcumque poſtea intret monaſterium. Secus ſi tempore dicti ſtatuti fuiſſet monialis*: & num. 236. *Primò ſublimita vt procedat limitatio de vinculo iniecto ante Clericatum in Caſibus, qui habent principium & fundamentum ante clericatum, ſicut in exemplo de ſecundogenito, & de moniali fœmina quæ excluditur. Secus eſt in alijs caſibus qui eſſentiam, & principium ſumunt poſt Clericatum.* Additque hanc eſſe *bonam & neceſſariam diſtinctionem pro modo cognoſcendi vinculi iniecti ante Clericatum vel poſt*, quo vſos eſſe ait Butrium & Calderinum.

83 Mazollus: vide Gerardus: Mazollus ſupra.

84 MENCHACA: de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. num. 179. allegatur p... hac

opinione à Sanchez, infra recenſendo.

85 MENOCHIVS lib. 4. Præſumptione 189. cum num. 89. propoſuiſſet dubium an alienari poſſint bona fideicommiſſi pro dote conſtituenda filiæ, vel nepti quæ vult ingredi religionem & monialis effici, cum Bartolo, ac plurimis docet poſſe, idque confirmat num 94. ſic *Quarto accedit eorum traditio, qui dixerunt ſtante ſtatuto, quod filia nupta & dotata excludatur à ſucceſſione, ſatis dici dotatam & nuptam, quæ religionem accepta dote eſt ingreſſa*. Accepit ergo Menochius tanquam traditionem quandam, ſeù cõmunem doctrinam per manus traditam, quod filia quæ accepta dote religionem eſt ingreſſa, ſatis ſit dotata, & excludenda ſit à ſucceſſione. Neque obſtat quod idem Menochius *Conſ.* 1170. *nu*. 8. dicit de attendendo tempore mortis in ſucceſſione deferenda: loquitur enim ibi de filia excludenda à ſucceſſione, ſed ſub conditione quod ſit dotata à patre ſaltem poſt teſtamentum, nam ſi non dotata, eſt habilis ad ſuccedendum: quare vt de hoc iudicetur expectanda eſt mors patris vt conſtet nùm ſaltem per teſtamentum prouiſum ſit illi de dote & lib. 4. Præſumpt. 83. num. 25. nihil de hoc ex ſua ſententia, ſed ſolum aliter ſoluit argumentum, dimiſſa hac opinione.

86 MERENDA lib. 23. Controuerſiarum Iuris Cap. 30. num. 6. *Circa ſecundam quæſtionem non eſt quod multis explicem, cum recepta opinio, & vſus quotidianus reſiſtat feminis*: poſt quæ allegatis aliquibus DD. pergit ſic. *Cum enim ſtatutum impediat fœminis acquirere ius ſuccendi, ſi extiterint maſculi, non poteſt allegari quod ſtatutum aliquid ipſis adimat, ſi tempore ſumpti habitus extabant maſculi: dum ab iiſdem maſculis excluduntur, hæc enim excluſio eſt effectus eius iuris, quod prius ipſi acquiſiuerunt, quàm illæ ſumerent habitum religioſum. Si verò maſculi non extabant tunc temporis, dicemus ſtatutum diſponere circa ſucceſſionem perſonæ ſubditæ generaliter, ac proinde non poſſunt conqueri moniales quod inde damnum ſentiant iuxta L. ſi quis nec cauſam ff. ſi certam perſonam. Omnia enim perturbarentur ſi perſonæ Eccleſiaſticæ occaſione damni per accidens venientis, impedire vellent effectum ſtatutorum à laicis conditorum ſuper rebus ſuorum ſubditorum, & proinde non poſſunt allegare ius commune l. Omnes populi ff. de iuſt. & iur.*

87 MERLINVS de legitima lib. 3. tit. 2. nu. 21. *Infertur etiam ex prædictis quoad ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, vel propter agnatos, quod ſtatutum locum etiam ſibi vendicat aduerſùm Monialem fœminam agnatam*, & cum Theſauro ſupponit eſſe *veriorem & communem*.

88 MICHELORVS de duobus fratribus parte 3. cap. 8. num. 2. eiuſdem opinionis adducitur.

89 MICHAEL Graſſus de ſucceſſionibus ab inteſtato q. 3. num. 2. *Sed quæro numquid ſtatuto excludantur fœminæ religionem profitentes? Reſpondeo quod ſic: ita tenet Abbas, & hanc dicit eſſe communem*.

90 MIEREZ de Maioratu parte 3. q. 3. num 2. eiuſdem eſt opinionis.

90 MINADOVS in repetit. comm. n. 13. & 22. & pro eadem ſolet afferri.

91 MOLINA Iuriſconſ. de Hiſpan. Primogenijs lib. 2. cap. 10. num. 80. *Similiterque eam quæſtionem proponunt in ſtatuto excludente fœminas à ſucceſſione parentum propter maſculos, vtrum ſcilicet comprehendat Monialem? in qua quæſtione communis reſolutio eſt, quòd ſi ſtatutum factum fuit poſt Clericatum, ſeù monachatum, illos non excludat; ſi verò ante factum fuit, ſic: idque in ſpecie ſic reſoluunt &c.* Et nu. 81. id probat ex eo *quòd hæreditas, exceptis alimentis neceſſarijs, competat filijs à iure ciuili, legibuſue Regijs, ideòque conſequens eſt, vt à principe quoad hoc ante delatam ſucceſſionem tolli poſſit ex communi opinione, de qua per Bartolum & communiter Scribentes in l. Gallus §. & quid ſi tantum ff. de liber. & poſthum. in quo non eſt facienda differentia inter Clericos ſeù Religioſos, & Laicos, cum omnes ex lege ciuili ius ſuccedendi capiant, atque adeò iure eiſdem ante delatam ſucceſſionem tolli poſſit*: poſtremò idem num. 82. addit. *Quod etiam comprobatur ex eo quòd lex principis facta ob bonum publicum, quæ generaliter diſponit, nec de Clericis aliquam mentionem facit, indiſtinctè tam Clericos, quàm laicos comprehendit, niſi Clericis præiudicialis ſit: cum non potius in Clericorum, quàm laicorum fauorem ſeu odium condi ſoleat, quod ſufficit ad hoc, vt lex non dicatur Clericis*

ricis præiudicialis, vt Abb. Decius, Felin. & Scrib. in Cap. Eccleſ. S. Mariæ reſoluunt.

92 MONTALBVS lib. 5. Fori tit. 5. num. 10. ſolet adduci pro hac ipſa opinione.

93 MONTERENTIVS ad Statutum Bononienſe ſub rubrica de Succeſſionibus, ad §. de Clericis Religioſis, ac Monialibus, eſt manifeſtè pro ſtatuto hoc in hoc puncto.

94 NATTA in tract. quod ſtantibus Maſculis &c. quæſt. 2. princip. num. 57. verſu *Limita illam*, pro eadem opinione allegatur per Hondedeum, Mangilium, & Theſaurum.

95 NEAPOLITANVS additionator in Conſuetud. Neapolit. tit. de ſucceſſ. ab inteſtato folio 100. littera D. & F. in hanc ſententiam propendet.

96 NEVIZANVS Conſil. 39. num. 16. & 17. docet non eſſe huiuſmodi ſtatuta contra libertatem Eccleſiæ, *quia non diſponunt ſpecifice de Clericis, aut bonis in Eccleſiaſticis.*

97 PAVLVS Æmylius de Exceptionibus ſucceſſ tit. 1. except. 1. part. 1. n. 72. & titul. 4. Except. 1. part. 1. num. 23. videndus pro eadem opinione.

Paulus Caſtrenſis: vide ſupra: Caſtrenſis.

98 PAVLVS Pariſius lib. 3. Conſil. 40. num. 15. *Dico tale ſtatutum ligaſſe & comprehendiſſe dictam ſororem effectam monialem, quoniam poſt conditum ſtatutum ipſa effecta fuit monialis, non enim ſtatutum loquitur de ingreſſis vel ingredientibus religionem &c. ſed loquitur generaliter & excludit fœminas à ſucceſſione fratrum extante maſculo* & numero 16. *Quæ fœmina ſoror, ſi poſt conditum ſtatutum aſſumpſit habitum, excludi debet à ſucceſſione, nam ſtatutum iniecit vinculum antequam habitum aſſumeret*: & num. 17. *Et etiam cum ſtatutum prædictum concernat ius quærendum & non quæſitum quo caſu valet etiam in præiudicium Eccleſiæ & Clericorum*: & num 24. *Quia omnibus iſtis obſtat dictum ſtatutum quod præfertur iuri communi, & ius municipale obſeruandum eſt*: & ibidem addit *Communem opinionem, & iudicando, & conſulendo ſequendam eſſe, vt Monialis comprehendatur, quando poſt ſtatutum conditum habitum aſſumpſit.*

99 PEREGRINVS lib. 1. conſ. 91. n. 11. *Lex municipalis pro publico beneficio lata generaliter reſpiciens bonum commune, modò directè non ſit lata ad onus perſonæ Eccleſiaſticæ, valet & ligat etiam perſonas Eccleſiaſticas*: & num. 12. *Statutum Laicorum ſimpliciter, & indiſtinctè diſponens ex aliqua iuſta, & honeſta cauſa afficit perſonas, & res Eccleſiaſticas, in ijs quæ iure communi competunt, & contraria opinio Canoniſtarum in quæſitis locum habet, ſed in quærendis limitatur vt in his etiam clericos comprehendat.* Idem Marc'Anton. Peregrinus in Deciſionibus Patauinis deciſ. 138. num. 4. *Sic & è contra ſtatutum iſtud prodeſt filio maſculo aduerſùs fœminam profeſſam, quia ſtatim cum nata fuit, ex lege excluſionis vnus ei fuit iniunctum.*

100 PETRI de Gregorio Additio facta à Garzia Maſtrillo de Dote & Paragio quæſt. 13. lit. A., per Bottilierium adducitur pro hac ipſa opinione tract. de ſucceſſ. ab inteſt. cap. 1. theor. 13. num. 18.

101 PLOTVS conſil. 93. num. 3 ad hanc ipſam rem allegatur à Theſauro, & à Redenaſco; & Piagg. de conſuetud. q. 11. num. 226. allegatus à Carolo de Graſſis eundem adducit.

102 PVRPVRATVS in l. final. num. 153. Cod. de pactis apud Redenaſcum ſtat pro eadem.

103 RAVDENSIS, nomin. Alexand. Variarum reſolutionum Cap. 11. num. 9. *Nec obſtat quòd ſtatutum laicorum non adſtringit clericos, nam iſtud eſt verum, ſed non procedit quoad eorum bona laicalia vbi eſt ſtatutum conditum, ſeu confirmatum à principe vibrante enſem Cæſaris in ſuo ſtatu, eſtque honeſtum, non in odium Clericorum, & verba ſunt vel cenſentur directa in ipſa bona, vel inijciunt vinculum ſtatim à natiuitate, & antequam quis efficiatur clericus, tunc enim cum nullus ſit contemptus Eccleſiaſticæ qualitatis, ac iuriſdictionis, nec audacia diſponendi ſuper bonis Clericorum, ſed modeſtia & laudabilis prudentia habet finem vtilitatis publicæ, nec imponatur falx in alienam meſſem, & præſumatur conſenſus Pontificis, ſtatutum abſque dubio valet*: ac nu. 20. *Et generaliter ſtatuta laicorum condita non in odium Eccleſiaſticorum, ſed principaliter propter cauſam rationabilem, & publicam vtilitatem comprehendere Eccleſias, & pia loca tenent Doctores.*

Re-

Redenaſcus : vide ſupra : Franciſcus Redenaſcus.

104 RICCIVS in praxi Fori Eccleſiaſtici reſolut. 207. num.8. part.3. ſtat & ipſe pro nobis.

105 RIMINALDVS Senior in l.fin.nu.8. verſu:& ad prædicta Cod. de pactis euiſdem opinionis fuit, & lib.2. conſil.246. num.21. vbi de primogenito.

106 RIMINALDDVS Iunior lib.1. conſ. 15.num.79. *Ante Clericatum forenſis erat & inhabilis ad acquirendum, ex dictis decretis, & ſi iniectum iam erat vinculum incapacitatis ergo nulla vis, & iniuria fit clericatui, cum non excludatur tanquam Clericus, ſed vti forenſis, quæ qualitas eſt naturalis, illa verò Clericatus accidentalis vnde illa debet huic prævalere l. 3. ff. de tutela*: Et ibidem num.80. *Quod & in ſtatuto fœminarum excluſiuo latè proſequitur Brunus*: & lib.3.conſ.293. nu.12. *Dixi & nunc repeto, tale ſtatutum comprehendere Clericos, & prodeſt ad excluſionem fœminarum &c.*

107 RIPA reſponſo 84.nu.11. apud Theſaurum, & antea Reſponſo 6. num. 11. titulo de Lege, & longa conſuetud. ait hanc eſſe *communem Doctorum Concluſionem*.

108 ROCHVS Curtius in Cod. cum tanto, de Conſuetudine num. 689. ſed in noua impreſſione ſect.8.num.81.ait: *Sexto limita dictam concluſionem, vt non procedat quando conſuetudo iniecit vinculum ante clericatum, quia tunc, licet poſt conſuetudinem inductam quis efficiatur clericus, ligabitur tamen illa conſuetudine &c. Exemplū ſi conſuetudine vel ſtatuto caueatur quòd primogenitus ſuccedat; certè ſecundogenitus factus clericus poſt ſtatutū, vel conſuetud. ligabitur illo ſtatuto.* Quod corroborat per Abbatem, & alios dicentes. *Quod ſtatutum diſponens, quòd extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, excludit moniales, quæ aſſumpſerunt monachatum poſt ſtatutum &c. & eandem opinionem veram eſſe præſupponit Rota in antiquioribus ſub hoc titulo de conſuetud. deciſ.1. & iſtam deciſionem dicit eſſe communem Aretinus in C.quod Clericis in fine, licet arguat in contrarium*. Refert deindè duas obiectiones aduerſariorum, quarum prima eſt Aretini à Salyceto ſumpta, *quòd ſtatutum ſolum iniicit vinculum tempore ſucceſſionis deferendæ*; & hanc ſoluit primò cum Paulo Caſtr. aſſerendo, *quòd ſtatutum prædictum iniicit vinculū fœminis tempore quo naſcuntur, non autem tempore, quo ſuccedunt, quia ſtante dicto ſtatuto ius commune non habetur in conſideratione in eo loco, in quo viget &c. Excluſio enim fœminæ cauſatur propter qualitatem impotentiæ ſuccedendi, quæ præcedit ingreſſum monaſterij &c.* ſoluit ſecundo dicens: *Vel breuius poſſet negari id quod dicit Salycetus &c. quia de natura ſtatuti eſt ligare ſtatim, vt tradunt Abbas, & alij in cap. 2. ſupra eod. nec illi verbo, ſuccedat, eſt adiecta, aliqua qualitas per ſtatutum, quæ qualitas debeat regulari ſecundum tempus ipſius verbi iuxtà l. in delictis §. ſi extraneus ff. de noxalibus*.

Soluit deindè alteram obiectionem Decij dicens: *Non obſtat modò ratio Nouiorum dicentium, quod attenta dicta deciſione omnia ſtatuta laicorum ligarent clericos, quia omnes qui nunc viuunt, ſunt nati poſt ſtatutum. Quia reſpondeo quòd aſſumptum non eſt verum, quia plerumque fiunt ſtatuta noua, vel reformationes, & ſic non omnes, qui viuunt, ſunt nati poſt ſtatuta. Vel ſecundò melius ex deciſ. Cald. quòd quando actus, de quo loquitur ſtatutum, recipit conſumationem, poſt Clericatum, tunc Clerici non ligantur.* Et dat aliqua exempla diſparitatis addens. *Sed in caſu ſtatuti excludentis fœminas dicimus, quòd actus excluſiuus fœminarum recipit conſumationem tempore natiuitatis ipſius*. Et concludit: *Stat ergo defenſata dicta limitatio* de qua ſupra dixerat. *Tamen tenendo limitationem prædictam, quæ in practica obſeruatur in hac patria maximè*: nempè Papiæ.

109 ROMANVS nomine Ludouicus in l. Stipulatio hoc modo concepta 61.nu. 18. ff. de verborum obligation., tenet *Moniales factas poſt Statutum excluſiuum excludi à ſucceſſione*.

110 ROMANA Rota olim idem tenuit in Deciſionibus antiquis, quas indicant Abbas, & Rochus Curtius ſupra relati, & ſub Iacobo Puteo, de quo vide ſupra, nomine Iacobus Puteus; & valde fauet deciſ.99.num.3.par.3.& deciſ.405.par.5. recent. in Romana ſucceſſionis coram R.P. D. Veroſpio 15. Nouembris 1630. dum num.30. & 31. admittit excluſionē fœminarum ab hæreditate eſſe ob conſeruan-

ſeruan-

ſeruandam agnationem, & ſtatuta huiuſmodi *plurima per vniuerſum orbem terrarum condita reperiri*, & ex Cyno hanc eſſe *obſeruantiam ferè omnium Ciuitatum Italiæ*. Sed expreſsè in hac noſtra Bononienſi Succeſſionis de Zanis 17. Maij 1641. coram R.P.D. Bichio cuius Deciſio in terminis eſt huius tenoris. *Carolo filio naturali Com. Ioannis de Zanis, & viuente patre per DD. de Campeggijs ampliſſimè legitimato dandam eſſe immiſſionem bonorum hæreditariorum Com. Angeli patrui, Rota cenſuit; Monaſterio Monialium Sanctiſſimæ Trinitatis venienti ex perſona Monialis Februniæ ſororis defuncti excluſo, vigore Statuti Bonon. excluſiui fœminarum propter maſculos*. Vbi cum bis nominentur *Moniales*, non poteſt dici Rota aut tantus Auditor non aduertiſſe ad hanc qualitatem, ſed dicendum eum non reputaſſe illam pro releuanti, præſertim cum in tota illa Deciſione, nuſquam fiat mentio de hoc motiuo facto ab aduerſaria parte, quamuis, vt dicitur in fine deciſionis, *iterum atque iterum, acerrimè informante*. Quia tunc Aduocati Monaſterij alias omnes ſubtilitates excogitarunt, & hanc de qualitate Monachatus obuiam, & patentem non auſi ſunt producere, tanquam certiſſimi quòd ob vim, & obſeruantiam ſtatuti, nihil releuatura eſſet apud Romanam Rotam. Sed neque in tot Deciſionibus eiuſdem Rotæ vlla hactenus reperta eſt; in qualis intentata fuerit contra Maſculorum ſucceſſionem à Monialibus illorum locorum, in quibus Statutum à Papa ſpecificè confirmatum excludat æquè laicas, ac religioſas fœminas.

111 RVINVS, quem aduerſarij non verentur contra nos allegare, manifeſtiſſimè ſtat pro nobis ſiquidem lib. 3. conſil. 42. loquens de Statuto Peruſino ait nu. 5. *Et Statutum hoc excludit etiam moniales dotatas, ex quo Statutum non loquitur ſpecialiter de monialibus, ſed ſimpliciter de filiabus, vel ſororibus dotatis, quia ſtatutum iniecit vinculum ante monachatum, & in natiuitate*: & pro hac ratione adducit Abbatem, Caſtrenſem, Butrium, Ancharanum, Lapum, Io. Andr. Imolam, & Calderinum. Meritò tamen cõtrarium dixerat de Statuto facto poſt monachatum, & expreſsè excludente perſonam Eccleſiaſticam vt talem, nempè lib. 1. conſ. 95. num. 6. ibi: *Si ſtatutum excludit filias à ſucceſſione extantibus maſculis, non excludetur monialis, quæ erat profeſſa ante ſtatutum &c. & idem multo magis eſt dicendum ſi lex, vel ſtatutum à iure delato ſpecialiter excluderet iam profeſſum*. Etſi verò lib. 1. conſ. 204. vt probet Renunciationem à Monacho factam ante ingreſſum Monaſterij iuramento vallatam, non obſtare quo minus Monaſterium nomine ipſius ſuccedere poſſit in hæreditatem, quia in hoc attẽditur tempus delatæ ſucceſſionis, & ad id num. 10. adducat doctrinam Salyceti, illi tamen firmiter non adhæret: nam ibidem dicit. *Et dato etiam quod Opinio Pauli de Caſtro, Romani, & Abbatis in quæſtione ſtatuti ſupra proximè formata, eſſet vera, tamen adhuc ſecus dicendum eſſet in caſu noſtro. Prædicti enim Doct. illam ſequuntur opinionem, præſupponentes abſolutè quod tale Statutum iniecerit vinculum, & effectum ſuum conſumauerit ante delationem*. Quod pluribus probat, & poſtea ſub finem num. 10. hoc ſuppoſito argumentatur à contrario ſenſu ſic: *De mente ergo omnium eſſe videtur quòd ſi ſtatutaria excluſio referretur ad tempus delatæ ſucceſſionis, quod monachos, vel moniales eo tempore exiſtentes non exiſtẽtes non excluderet, dato quod poſt Statutum forent ingreſſæ monaſterium. Sed omnes, vt ſupra dictum eſt, tenent quod excluſio, quæ ex renunciatione cauſatur, ſortitur effectum tantùm tempore ſucceſſionis delatæ, ergo ex mente omnium concludendum mihi videtur, quòd non operetur aliquid ſi tempore delationis eſt monachus, licet tempore renunciationis eſſet laicus*. Statimque ſubiungit aliam diſparitatem inter Statutum, & Renunciationem, dicendo: *Pro qua differentia inter prædictũ ſtatum, & dictam renunciationem facit, quòd Statutum excludens fœminas ſuperſtitibus maſculis tollit ſuitatem vt per Bartol. in l. 1. §. ſciendum de ſuis, & leg. & per Bald. in l. maximum vitium in fin. C. de liber. præter. Renunciatio verò prædicta eam non tollit*: Ruini autem conſil. 195. lib. 2. nõ facit ad rem, loquitur enim de paſſiua hæreditate Clerici, à qua negat excludi fœminas ob rationem eam num. 4. *Nam in caſu noſtro Statutum loquitur in perſonam, dum dicit, ſi quis ab inteſtato deceſſerit ſine liberis &c. ex quo*

ſequitur quod non comprehendit forenſem, ergo nec Clericum, qui non eſt ſubditus: & quòd perſona Clerici, de cuius ſucceſſione agitur, magis etiam attendatur, quàm perſona ſuccedens, vel excluſa.

Libro autem 2. Conſil. 200. loquitur in terminis de ſtatuto Ferrarienſi, quod peculiares clauſulas habere ſuppoſuit ob quas ſuum effectum differret in tempus delatæ ſucceſſionis, nec adhæret abſolutæ Opinioni Salyceti num. 8. ſed ſubdit. *Sed etiam dato quod quando ſtatutum ſimpliciter extantibus maſculis excluderet fœminas, operaretur etiam contra mulierem profeſſam poſt hæreditatem delatam, prout voluerunt aliqui quos ſuperius retuli. Nihilominus in caſu noſtro arbitror firmiſſimè quòd Statutum Ferrarienſe cum non excludat. Nam tenentes contrariam partem, mouentur ſolùm hac ratione, quia ſtatutum iniecit vinculum ante profeſſionem in ipſa natiuitate tam ex parte maſculi, quàm fœminæ &c. Quæ ratio locum habere non poteſt in caſu de quo agitur, quoniam prædictum Statutum expreſſè confert ſuum effectum in tempus ſucceſſionis delatæ, & prius non excludit fœminam, nec maſculum includit.* Ponderat autem Ruinus ſtatuti verba illa *ſi quis deceſſerit, vel decedat, tunc ſuccedant, & præferantur fœminis, quæ dictio, tunc, denotat extremitatem temporis, & ſignificat quod poſtquam quis deceſſit, & non prius maſculi præferantur* pro quo adducit quoſdam textus. Quarè ſi Statutum ſimpliciter dicat præferantur, vel ſuccedant, nec ibi apponat particulam, tunc, vel aliam, per quam exprimatur dilatio ad tempus ſucceſſionis deferendæ; Doctrina de vinculo iniecto ante monachatum non eſt contra mentē Ruini. Omnibus ergo conſideratis apparet Ruinum non fuiſſe abſolutè contra nos in terminis ſtatuti Bononienſis, immo ſtando, vt oportet poſteriori ipſius ſententiæ lib. 3. Conſiliorum eum expreſſe ſtare pro nobis.

112 SALAS tract. 14. de legibus diſput. 14. ſect. 8. cum docuiſſet Eccleſiaſticos non teneri legibus laicorum; ponit tamen cum Rebuffo varias exceptiones, inter quas hanc. *Sexta exceptio, niſi ante Clericatum ordinatio in Clerico cœperit habere vires*, pro quo adducit non ſolum Io. Andr. de Clerico ſecundogenito, ſed etiam Albert. Brunum in tract. de Statuto exclud. *fœminas*, de quibus ſatis ſupra; quare vtriq; videtur ſubſcribere quoad excluſionem Monialium à ſtatuto præuentarum, alioquin non allegaret eos ad propoſitum.

113 SANCHEZ lib. 7. in Decalogū cap. 12. cum n. 18. reprobaſſet diſtinctionem Bartoli, & aliquorum de ſtatuto excludente ingreſſum, vel ingredientem Religionem, quia per expreſſam mentionē Religioſorum effectus ſtatuti dirigitur in tempus, quo ille eſt ingreſſus religionem, tamen num. 19. limitat & ait. *Valeret tamen lex ciuilis ſtatuens maſculos in ſucceſſione præferendos fœminis, nec obſtaret quamuis fœminæ aliquæ effectæ eſſent moniales, adhuc enim ea lege ligarentur, & ipſæ poſtponerentur maſculis. Ratio eſt quia lex ciuilis generaliter, & ob bonū publicum edita, nec mentionem Clericorū, aut Religioſorum faciens &c. ligat æquè illos ac laicos, vt diximus ſupra ſed huiuſmodi eſt lex ergo omnes ligat. Secundò quia cum tam ſæculares, quàm clerici ex iure ciuili ius ſuccedendi habeant &c.*

114 SARAYNA Veronenſis in Annotationibus ad Matheſilani Singularia ſub num. 110. in Conſilio Annotationi ſubiuncto num. 54. reprobat opinionem dicentium *quòd reſpectu ſucceſſionis, tempus mortis eius, de cuius ſucceſſione agitur, inſpiciatur* & ait: *Immò ius erat quæſitum ipſis agnatis viuente eo, de cuius hæreditate agitur &c. Nam quoad eius excluſionem ius videtur agnatis quæſitum, ſiquidem eo ipſo quòd naſcitur fœmina, recipit inhabilitatem ſuccedendi*: & num. 56. *Et quod dicitur tempus mortis quoad ſucceſſionem inſpiciendum eſſe, illud verum eſt quoad executionem, & effectum diſpoſitionis, non quoad ipſam diſpoſitionem*: quod latè probat vſque ad num. 62. vbi ex eo quod ſtatutum conditum fuit *ante natiuit. Dom. Lucæ, & tempore eius natiuitatis vigebat* infert *quod vinculum hoc ſtatuarium fuit eidem à ſtatuto impoſitum tempore quo erat laicus, & ſic ſubditus ſtatuentium iuriſdictioni. Vnde concludi poteſt quod dictum vinculum, quo iam agnatis ius erat quæſitum, per qualitatem Clericatus poſtea ſuperuenientem tolli non poſſit*, & num. 71. ac 72. attendendam eſſe intentionem principalem Statuti, quæ eſt incluſio maſculorum, non excluſionem fœminarum, quę in conſequentiā venit,

venit, & num.79. ſtatuta quæ generaliter diſponunt, porrigi ad Clericos. Et num.92. ac 93. diſcutit diſtinctionem de ſtatuto loquente in perſonam, & in rem.

115 SEBASTIANVS Medices de legibus & ſtatutis par.4.quæſt.6.num.5. cenſet, *quod ſi Statutum ſimpliciter factum eſt contra ea, quæ Eccleſijs, vel Clericis non in priuilegium, ſed vt cuilibet, ligat Clericos*.

116 SFORTIA Oddus apud Flauiũ Tortum, & Redenaſcum lib.1.conſ.26.num. 9. ait: *communem eſſe diſtinctionem in hoc articulo, quòd aut Statutum iniecit vinculum poſt aſſumptionem habitus Monachalis, & Moniales non comprehenduntur ſub capite excluſiuo Statuti: Aut iniecit vinculum ante aſſumpt. monachatus, & tunc comprehenduntur, & excluduntur ſtantibus maſculis*.

117 SIGNOROLVS de Homodeis conſ. 6.in fine, de lege generaliter loquente, & ligante Clericos, eadem dicit, quæ Peregrinus ſupra, num.97.

118 SOCINVS Senior lib. 1. conſil. 81. colum. 4. S. *Sed reſtat alia pulchra difficultas*: tandem ſubſcribit opinioni Pauli Caſtrenſis, & concludit: *Si Statutum non ſpecificè, & expreſsè de Monialibus, ſed ſimpliciter, & generaliter diſponit quòd mulier non ſuccedat extante Maſculo, valet, nec eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, quia non efficiuntur deterioris conditionis propter ingreſſum, cum etiam ſi non ingrediantur, excludantur*. Addit & approbat radicalem illam Caſtrenſis rationem. *Nam in loco vbi tale ſtatutum viget, cenſetur correctum ius commune* & reliqua omnia, quæ iam ex Caſtrenſi ſupra retuli, & concludit. *In loco vbi tale ſtatutum viget, non cenſetur vigere ius commune quoad fœminas*: & item *quia non ligauit vt Moniales, ſed dudum tempore natiuitatis*. Et confirmat *ex communi theorica Canoniſtarum, quòd quando Statutum iniecit vinculum ante Clericatũ, tunc inſequitur Clericum, & eum obligat*, datque exemplum de ſecundogenito.

Idem lib.2. conſil. 230. ad finem ait. *Tertiò & vltimò confirmatur ea clara ratione. Nam antequam dicta Catherina efficeretur de tertio ordine, erat iniecta qualitas filiæ; vnde ſuperueniente qualitate religionis in perſonam matris, non debet hoc ius ſibi quæſitum auferre*. Repetitque exemplum de primogenito. *Nam ante Clericatum ſecundogeniti erat iam acquiſitum ius primogenito, & ideo non debet tolli per Clericatum ſecundogeniti ſuperuenient. Et hanc deciſionem ſequuntur Canoniſtæ, quia ſtante ſtatuto quod ſtantibus maſculis, filia fœmina non ſuccedat, comprehendit etiam fœminas religioſas, quòd iniectum eſt vinculum ante religionem aſſumptam*: & eodem lib.2.conſ.241. eandem diſtinctionem, & exempla eadem de excluſione ſecundogeniti Clerici, & fœminæ factæ Monachæ poſt ſtatutum repetit, & comprobat.

119 SOCINVS Iunior lib.3.conſ.25.num. 11.dicit ſic. *Tertiò euidentiſſimè demonſtratur: nam quando Statutum excludit ſimpliciter certas perſonas à ſucceſſione, puta filiam, ſororem, matrem, aut ſimiles fauore maſculorum, non habetur conſideratio cuius qualitatis ſint dictæ fœminæ; ſed ſatis eſt eas eſſe fœminas, & extare maſculos propter quos excluduntur: adeo vt etiam Moniales, & ſic non ſubditæ ſtatutis dicantur excludi*. & cum Bruno dicit eſſe *magis veram, & communem*: & num.13. *Nec obſtat quòd Statutum non poteſt præiudicare non ſubditis, quia reſpondetur quòd illud non procedit quando illud præiudicium venit in conſequentiam permiſſæ diſpoſitionis*.

120 SVRDVS, & ipſe allegatur pro aduerſaria parte, quia deciſ.20. num.7 dicit. *Non obſtat autem quod ſtatutum iniecerit vinculum ante adeptum Clericatum: reſpondetur enim hoc falſum eſſe, quia ſtatutum tunc videtur excludere, quando caſus euenit ſuccedendi*. Sed ibi diſputat de bonis clerici, cui ſuccedendum erat. At deciſ.160. num.7. de fœminis earumque actiua ſucceſſione aliter ſuppoſuit dicens. *Sed præter eos eſt deciſio Ancharani conſ.433.col.1.num 3 vbi vult quòd vtile dominium rei Eccleſiaſticæ, ligetur ſtatuto, licet ſtatuti vis non porrigatur ad directum exiſtens penes Eccleſiam: quia quoad vtile competens laico nihil ad Eccleſiam: & ſtatutum hoc caſu non dicitur diſponere de rebus Eccleſiæ, ſed de iure perſonarum ſibi ſubditarum, putà quando diſponit quod ſuccedat maſculus vel fœmina, vel agnatus*. Immo eadem deciſ.20. num.8. agnoſcit diſtinctionem inter ſtatuta quæ non ſimpliciter ſed ſpecificè dirigũtur in Eccleſiaſticos, & quæ ſecùs, nam

nam laudato Ceohali conſ. 95. num. 14. ſubdit. *Vbi diſtinguit an ſtatutum ſimpliciter excludat, vel vim ſuam conferat in tempus delatæ ſucceſſionis &c. Doctores autem in contrarium citati, loquũtur quãdo ſtatutum conſumauit ſuum effectum ante clericatum*. Et conſil 2. num. 43. dicit. *Nemo cogitur alijs benefacere, & aliud eſt tollere ius quæſitum, aliud verò denegare quærendum, & proindè non tenentur laici Statutorum beneficium Clericis impartiri*, & de ſtatuti huiuſmodi caſu ait. *Primo caſu non aufertur libertas Eccleſiaſtica, ſed denegatur beneficium, aut priuilegium, non tamen exercetur iuriſdictio in Clericos, ſed ius quærendum adimitur*. Et conſil. 192. num. 21. ad ſui fauorem adducit multos dicentes, *quod nomine dotis intelligatur etiam id quod datur puellæ ingredienti monaſterium, & eam ſic dotatam excludi à ſtatuto*. Poſtremò conſil. 343. num. 10. allegat, ſequiturque multos docentes Statutum diſponẽs de ſucceſſionibus, & excludens fœminas ob maſculos, diſponere principaliter de rebus eſto videatur loqui in perſonam, & ſic ſemper, & abſolutè ligare etiam nõ ſubditos, ſi bona de quibus diſponit, ſint laicalia: additque aliam rationem: *Quia intentio ſtatuti non eſt tam fœminam excludere, quàm maſculos vocare; quia ſi fœmina eſſet ſubdita excluderetur, ergo multò magis cenſetur excludere nõ ſubditam, nempè quia multò minus vult vt bona trãſeant ad non ſubditam*; & nota illa verba *& id procedit multo fortius quando defunctus eſt ſubditus*. Quidquid ergo ſit de ſucceſſione paſſiua Clerici defuncti inteſtati, certè ſi agatur de Fœminarum etiam Monialium ſucceſſione actiua in bona laici inteſtati, & de quærendis non de quæſitis, Surdus ſtat potius pro excluſione Monialium, quàm contra illam.

121 TAMBVRINVS de Iure Abbatiſſarum & Monialium diſput. 8. quæſito 10. cuius titulus eſt. *Vtrum ſtatutum laicale fœminarum excluſiuum propter maſculos liget Moniales*. Reſpondet initio ſtatim ſic. *Licet ſit controuerſia inter Doctores, recepta tamen magis communis opinio in iudicando, & conſulendo videtur affirmatiua ſiue Rationes attendamus, ſiue numerum Doctorum, qui eam ſequuntur*. Et num. 1. ac 2. præponit rationem Pauli Caſtrenſis, de Iure Municipali à quo ſolo petendum eſt ius ſuccedendi cum reliquis, quæ ſupra ex Caſtrenſi attuli, & num. 3. addit: *& hæc ratio tanquam clara deſtruit vnicam in contrarium* &c. & num. 4. *Nam ratio ſexus quæ hunc effectum producit, adeſt illi à principio, & ſic etiam ſecundùm ſententiam eorum, qui contrariam partem conantur defendere, cum Religio ſuperueniens non ſe extendat ad caſus qui ſuam virtutem ſortiuntur ante Religionem, ſtatutum obſtat, cum ratio ſexus quæ effectum producit, adſit à principio*: Et num. 5. inculcat attendendum ſolum Statutum tanquam ius commune. Et num. 7. corroborat id exemplo de Secundogenito excluſo, non obſtante Clericatu ſuperueniente, & num. 8. Exemplo de prædijs tributarijs tranſeuntibus ad Eccleſiam cum onere reali collectæ, & ex generalitate ſtatuti nihil diſponẽtis ob odium Religionis & num. 9. quia ſtatutum non diſponit de Monialibus vt talibus, nec retrahit fœminas ab ingreſſu religionis. Ibidem ad opinionem Salyceti de attendendo tempore delatæ ſucceſſionis: ait *Clara eſt reſponſio, quòd tempus delatæ ſucceſſionis, licet conſideretur reſpectu emolumentorum, tamen ad id requiritur facultas ſuccedendi, nec poteſt conſiderari illud tempus, cum facultas & ius ſuccedendi ſit ſublata ante per ſtatutum quod fieri poteſt etiam viuente patre*, Quibus latè probatis concludit: *Ex quibus ſine dubio patet quòd opinio in contrarium, tanquam ſine ratione, non ſit ſequenda, cùm iſta ſit magis communis & verior*. Confirmat tandem inde quod *verſemur in quærendis non in quæſitis, cum bona antequã acquirantur, ſint in poteſtate ſtatuentium*: & ex fine conſeruandæ agnationis, ob quem per totam Italiam ſunt huiuſmodi ſtatuta.

Theſaurus: vide ſupra: Gaſpar Antonius Theſaurus.

122 THOMAS del bene Neapolit. De Immunitate Eccleſ. tomo 1. cap. 8. dub. 11. ſect. 4. num. 4. & 5. Docet Statuto excluſiuo ligari Eccleſiaſticos ſi fiant Eccleſiaſtici poſt ſtatutum, hac etiam ratione, ne aperiatur via fraudibus.

123 THVSCVS Cardinalis tomo 7. Practicarum Concluſionum littera S. concluſione 581. num. 27. *Tertius caſus eſt quando Statutum Laicorum eſt generale & ad bonum publicum, & ita poteſt iuuare*

re

re Eccleſiaſticos ſicut etiam nocere, non tamen loquitur de ipſis Eccleſiaſticis, veluti ſi fiat ſtatutum pro conſeruatione agnationum, quod ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, quia ſicut fœminæ quæ efficiuntur Moniales, excluduntur à laicis maſculis, ita etiam filiæ laicæ excluduntur à maſculis Clericis & in fine approbat apoſtillam ad Lapum quæ dicit: *Quòd attendi debet quia non retrahuntur mulieres à cælibatu & religione, quia omnes fœminæ excluduntur à maſculis, & tantum confert quantum aufert.*

Tiberius Decianus: vide ſupra: Decianus.

124 Tiraquellus de iure Primogenitorum q.43.num.7. tom.1. totus eſt pro nobis non ſolum in caſu Secundogeniti Clerici, ſed etiam Monialis, ſi facti ſint Eccleſiaſtici poſt conditum ſtatutum, eo enim caſu affirmat Statutum *Excludere fœminas moniales*: & num. 14. *Confeſtim vt maſculus natus eſt recipit qualitatem incluſiuam, & filia etiam vt nata eſt, impotentiam ſuccedendi ideoque ingreditur monaſterium cum illa impotentia ſucceden di exiſtentibus maſculis*, & paulò poſt: *Sufficitque quod per ingreſſum non efficiatur deterioris conditionis iuxta textum in in l.Deo nobis* §.*Hoc etiam in fin. nec enim debet conqueri ſi non melioris efficiatur argum.l.Qui autem* §.*vlt.ff.quæ in fraud. credit. & propterea non eſt verum quòd Monialis excludatur, eum priùs eſſet excluſa à tempore natiuitatis ſuæ, id quod ſimiliter dici poteſt de ſecundogenito Clerico & ita dicitur iniici vinculum ante clericatum, excluſio naſcatur ex qualitate præcedenti Clericatum*: addit autem ius eſſe quæſitum hisante mortem, nec expectandum tempus delatę ſucceſſionis, quod pluribus probat, & abunde ſoluit fallentiam Salyceti.

Tomaxius: vide ſupra: Balthaſar Tomaxius.

Vegius: vide ſupra: Franciſcus Vegius.

125 VILLALOBOS in commun. Opinion. verbo Statutum, adducitur pro hac opinione à Burſato & Theſauro.

126 VINCENTIVS Fuſarius de Fideicommiſſaria ſubſtitut. q.439 ſub n.25. ait per accidens eſſe quod in excluſione ab hæreditate retrahatur, quis à vita contemplatiua quando intentio diſponentis illuc non ordinatur, ſed ad bonū conſeruandæ familiæ: quāto magis ſi Statutū non retrahat à vita contēplatiua, eo quod excludat tā laicas, quā Moniales.

Vincentius Hondedeus: vide ſupra: Hondedeus.

127 VIVIVS lib. 2. comm. Opinion. verbo Statutum Exclud. num. 10. ſeù opin. 812.num.14. ait hanc opinionem de Excluſione etiam Monialium eſſe communē, & pro tali eum allegant Mangilios, Molina, Redenaſcus.

128 VRSILLVS ad Afflictum deciſ.310. num.9. in fine idem docet, *quia verſamur in bonis quærendis, & nondum Eccleſiæ quæſitis &c.*

DOCTORES PRO CONTRARIA opinione allegari ſoliti.

INter hos quidam falſo allegantur ab Aduerſarijs, alieno in puncto loquentes qui tamen in puncto noſtro apertè ſtant pro nobis, cuiuſmodi ſunt, *Ancharanus, Baldus, Cephalus, Duardus, Imola, Ruinus, Surdus*, vt oſtenſum eſt ſupra; Quidam mutarunt poſtea ſententiā vt *Marta*; Quidam diſputando tantùm videntur contrarij vt *Aretinus*, ſed tandem opinionem noſtra communem fatetur; Quidam denique vt *Decius* ita inconſtanter loquuntur, vt ex doctrina eorum ſequatur eos, aut pro nobis potius, aut non magis pro contraria, quam pro hac allegandos, vt ex præcedēti Cathalogo conſtat. Superſunt ergo perpauci alij, nempe Alexander Tartagnus, Cumanus, Rolandus, Salycetus, Sperellus. De quibus eodem ordine agemus.

1 Alexander Tartagnus de Imola libro 2.Conſil.221. num. 9. *Ex hoc quod contractus fuit celebratus poſt clericatum non dicitur ſtatutum iniecíſſe vinculum &c. nam ius primogenituræ de quo loquitur Io. Andr. etiam viuente patre producit effectum; non mirum ſi in caſu illo poteſt dici quod procedit, quia ante clericatum ſecundogeniti ius primogenituræ erat radicatum, & acquiſitum primo: aliàs ſecus, vt eſt etiam de mente Salyceti in auth.Caſſa.* & adductis verbis eius ſubdit. *Ecce quod Salycetus vult, quod ſufficit ipſam eſſe monacham, tempore quo acquiritur ius: & licet tale ſtatutum eſſet factum ante clericatum, tamen non ligabit & idem conſuluit Petr. de Anch. in conſ. incip. in Chriſti nom. amen,*

amen , in paucis verbis & ita etiam vult
Bald. Sed de Aucharani & Baldi opinio-
ne ſatis patet ex dictis. At eodem lib.
conſ.121.num.5.loquitur de teſtamento
habente conditionem turpem,de qua di-
cit *habetur pro non adiecta, quia impediti-
ua eſt vitæ contemplatiuæ.* Libro porro
5. conſ.44. cum Butrio loquitur de mo-
nachatis ante ſtatutum dicens: *Statutum
non excludit filias iam monachatas , quæ
nunquam fuerunt ſub iuriſdictione ſta-
tuentium* , addens ſic conſuluiſſe Anton.
de Butrio in ciuitate Ferrariæ & n. 16.
improbat ſtatutũ loquens in perſonam. Fa-
tendum igitur eſt Alexandrum licet obi-
ter , tamen propendiſſe in opinionem
Salyceti .

Raphael quoque Cumanus conſil.84.
2 ait. *Nam in ſucceſſione inteſtati potiſſimum
attenditur tempus aditionis in non ſuis
hæredibus* : & in fine . *Cum dictum ſtatu-
tum laicorum non poſſit præiudicare , di-
cendum eſt ipſam Dominam Luciam Mo-
nialem , & eius monaſterium admitti per
edictum ſucceſſorium .*

Rolandus de Valle lib. 2. conſ.57.vi-
3 detur ſed nequaquam eſt contrarius ,
concludit enim Antonium licet Cleri-
cum, teneri tamen vi ſtatuti ad compro-
miſſum , & ſoluens obiecta aduerſario-
rum ponit reſponſiones, quas aliqui da-
re poſſent, & inter has hanc num.24. &
25. verſ. *Secundò reſponderi poteſt &
quod ſi ſtatutum iniecit vinculum ante
clericatum , quod ligatur ſtatuto* , quod
etiam n.26.per Abb. *habet locum in mo-
niali ſtante ſtatuto , quod fœminæ exclu-
dantur , quia ſi tempore ſtatuti non erat
monialis, ſed ſæcularis , excluditur poſtea:*
poſt quæ num. 27. ait . *Verùm quia hu-
iuſmodi reſponſiones videntur pati aliquã
difficultatẽ* , & inter difficultates adducit
Alexandrum Salyceti ſectatorem , de
ſtatuto excluſiuo fœminarum, effectum
ſuum dirigente in tempus delatæ ſucceſ-
ſionis his inquam relatis , ſubdit nu. 29.
*Ideò tranſeo ad aliam reſponſionem , quæ
non habet ſcrupulum .* Male igitur alle-
gatur hoc loco Rolandus , tanquam ad-
hærens opinioni . Alexandr. & Salyce-
ti, cum eam nec approbet, nec reprobet,
ſed ſolutionem meliorem quærat . Idem
lib.3.conſ.35.num.26. *quòd ſtatutum diſ-
ponens quod ingrediens monaſterium non
ſuccedat, non valet, quia eſſet impedimen-
tum vitæ contemplatiuæ.* At ſtatutum Bo-
noniæ , cùm æque laicas ac moniales ex-
cludat , non eſt impedimentum vitæ
complatiuæ: non eſt igitur ad rem locus
4 iſte Rolandi .

Salycetus eſt aduerſariorũ anteſigna-
nus, qui primus doctrinam de expectan-
do tempore ſucceſſionis delatę in lucem
protulit in *Auth. Caſſa & Irrita* . C. de
Sacroſanctis Eccleſijs num. 14. dicens .
*Et ex his inſertur ad ſtatuta cauſà inte-
ſtati concernẽtia, quorum aliquo cauetur,
vt filijs maſculis extantibus filiæ fœminæ
non ſuccedant patri ab inteſtato , vt ſta-
tutum illud non vendicet ſibi locum ſi tem-
pore mortis patris , filia concurrens cum
maſculo ſit Monacha & idem ſi cauetur
ſtatuto vt extantibus agnatis vſque ad
tertium gradum, cognati, licet intra illum
gradum , non ſuccedant . Nam cognatus
intra gradum illum, & in ſacris conſtitu-
tus non erit Excluſus &c.* Quod firmat
ſic . *Et ita vidi determinari per valentiſ-
ſimos Doctores in perſona Domini Viti de
Alidoxijs Epiſcopi Imolenſis. Et prædicta
intellige, quando tempore mortis defuncti,
ille, de cuius excluſione tractatur, erat Cle-
ricus in ſacris conſtitutus , aliàs ſi poſt
mortem Clericus eſſet effectus de iure re-
maneret excluſus , & ei non prodeſſet ſu-
perueniens clericatus , quia tempore dela-
tæ ſucceſſionis iam erat per ſtatutum liga-
tus & excluſus . Vnde Clericatus ſuper-
ueniens ius alteri iam quæſitum tollere
non poteſt .* Sed primò ego non video
quomodo & vnde Salycetus colligat il-
lam conſequentiam *& ex his infertur* cũ
ſub eadem rubrica multos caſus admiſe-
rit , in quibus Clerici ligantur legibus ,
ac ſtatutis laicorum : vt quando ſtatutũ
dat formam & modum ædificandi por-
ticum vel viam , de quo num. 12., aut
quando terminat inſtantiam infra tri-
ginta vel pauciores dies , aut de ſatisda-
tione præſtanda , de quibus num.10. &
alios quoſdam caſus admittit num.8.Sed
neque ex Regula , generali, quam ſub fi-
nem numeri 1. dederat ſibi . *Dico ergo
quod ſtatutum tunc eſt contra libertatem
Eccleſiæ, quando per ipſum directo, vel per
indirectum , aliquid diſponitur , propter
quod Eccleſia, ſeu perſona Eccleſiaſtica ,
timidior efficiatur, quàm libertas ex priui-
legijs validis eis conceſſa exigit & requi-
rit .* Immò ex his potius deducitur ſta-

tutum

tutum,quod æquè excludit laicas ac Religioſas à ſucceſſione, non ſit contra libertatem Eccleſiæ,cum non reddat timidiores fœminas ingredientes Religionem, nec vllum priuilegium ſit, quod Monialibus fœminis concedat ſucceſſionem illam, quæ in iure ciuili denegatur fœminis laicis.

Sed eſto quod Salycetus ſibi nõ contradicat, contradicũt tamen illi innumerabiles Doctores, qui poſt eum ab anno 1382. vſque ad hunc 1655. de hac materia ſcripſerunt exceptis enim Alexandro, Cumano, Decio, & Sperello nemo illi conſtanter & abſolute adhæſit, Qui verò doctrinam de vinculo iniecto ab antiquiore ſtatuto, & generaliter excludente à ſucceſſione tã laicos quã Eccleſiaſticos aſſeruerunt expreſsè, ſunt plures quàm centum: immò qui Moniales excludi per huiuſmodi ſtatutum cenſuere, ſunt ſaltem nonaginta & inter hos qui communem eſſe ac receptiſſimam opinionem noſtram aiunt, ſunt ferè quadraginta; Qui denique expreſsè impugnant vel improbant Salycetum, ſunt *Burſatus, Caſtrenſis, Hodierna, Hondedeus, Mangilius, Merenda, Flauius Tortus, Redenaſcus, Rochus Curtius, Sarayna, Tamburinus, Tiraquellus*. Quare in iudicando & conſulendo nullo modo debet his præualere ſolitaria illa doctrina Salyceti.

5 Alexander Sperellus Epiſcop. Eugub. In deciſionibus Fori Eccleſiaſtici: deciſ. 11. num. 20. hæc habet. *Quod autem dicebatur ſtatuto excludente filias fœminas à ſucceſſione ab inteſtato propter maſculos comprehendi etiam Moniales, reſpondeo hanc opinionem Theſauri eſſe falſam & reprobatam: nam immò totum oppoſitum, vt nempè Moniales non afficiantur dicto Statuto, tenuit pulchrè Salycetus, Alexander, latè Cephalus, Ruinus, Brunus, Marta, Duardus, Rolandus & eſt communis & magis vera opinio, non obſtante quod ſtatutum prædictum iniecerit vinculum, antequam mulier efficeretur Monialis*. Et num. 23. approbat opinionem Salyceti de expectando tempore ſucceſſionis delatæ, & ob id de Moniali non excludenda, quam dicit *Eſſe veram & in praxi receptam*.

Cæterùm Sperelli auctoritas in hoc puncto multis de cauſis claudicat. *Primo* enim hanc *opinionem Theſauri* appellat, quaſi vnus vel primus Theſaurus eam inuenerit, ac propugnarit, cum tamen num. 5. ipſemet alios ſex Doctores enumerarit; & ſi legiſſet Theſaurum ipſum lib. 2. quæſt. Forenſ. q. 92. tota, agnouiſſet apud illum Doctores plures quam quadraginta pro excluſione Monialium allegatos, quibus ſi reliquos ex noſtro catalogo adiungas, euadunt plures quam 90. immo ſi addas reliquos ſuffragatores ſunt multo plures quam Centum. *Secundò* itaque miror quomodo potuerit dicere opinionem Theſauri eſſe *falſam ac reprobatam*, ſuam verò *veram & in praxi receptam*, cum pro opinione Theſauri ſtet non ſolum Centuria integra Doctorum, ſed ex illis ferè quadraginta numerauerim, qui aſſerunt eam eſſe *Veriorem, Communem, receptam, Conſtanti calculo probatam, ſequendam in iudicando, & conſulendo, deciſam in Tribunalibus*, &c. Contrariam verò *reprobatam, periculoſam, perturbationi familiarum obnoxiam, intolerabilem, & iniquam laicis* vt ex Cathalogo noſtro patet, & in fine ſub vnũ aſpectum eos exhibebo. Sperellus autem ſeptem tantum pro ſe Doctores adducat, ſed non omnes ad rem.

Tertiò enim ex ſeptem Doctoribus à Sperello pro ſua opinione allegatis duo tantum rectè allegantur: uempè *Salycetus* & *Alexander*. Reliqui videlicet Brunus, Cephalus, Duardus, Marta, Ruinus tandem ſtetere pro noſtra opinione, & inter eos Cephalus, Brunus, Marta agnouerunt eam eſſe communem, Rolandus autem neque pro nobis, neque contra nos ſtat, vt ex verbis ipſorum demonſtraui in Cathalogo.

Quartò concedit Sperellus ibidem num. 21. *Statutum quod ante Clericatum, vel profeſſionem vinculum iniecit, perſonas Eccleſiaſticas comprehendat: ſi ius agendi oritur ex facto ante Clericatum, vel ante ingreſſum in Monaſteriũ*. Sed num. 23. malè applicat doctrinam hanc dicens. *Porrò ius ſuccedendi oritur ex facto nempè ex morte Patris, vel Aui*. Horum enim mors, ſi ſint Laici, non eſt factum perſonæ Eccleſiaſticæ. nec ipſa mors eſt cauſa deferens ius ſucceſſionis, ſed aut teſtamentum, aut Statutum, & Ius municipale; eſto expectanda ſit mors inteſtati tanquam conditio purificanda, & dice-

dicere quòd poſt mortem tantùm inteſtati ſtatutum diſponat, & tunc tantum naſcatur ius ſuccedendi, eſt aſſerere ſine probatione id, quod eſt in quæſtione.

Quintò Idem D. Sperellus par. 2. deciſ. 135. num. 125. vtitur diſtinctionẽ Calderini, de ijs quæ eſſentiam ſuam habent ante Clericatum, vel monachatum ad dignoſcendum quandonam vinculum fuerit iniectum ante Clericatum, & adducit plures auctores, & illis pro ſe vtẽs dicit: *Qui omnes ponunt exempla tam ſtatuti quod ante Clericatum iniecíſſe vinculum dici poteſt, vt de inducente primogenituram, vt valeat contra ſecundogenitum Clericum, vel de excludente fœminas propter maſculos, vt comprehendat etiam Moniales, (licet etiam in his caſibus aliqui ſecus ſenſerint) Quàm etiam Statuti quod non poteſt dici iniecíſſe vinculum ante Clericatum.* Sicut ergo deciſ. 11. num. 24. non obſtante aduerſantium opinionẽ, dixit Secundogenitum Clericum excludi à ſucceſſione, ità ex dictis hac deciſ. 135. num. 125. non obſtantibus aliquibus ſecus ſentientibus, *Dici poteſt ſtatutum excludens fœminas propter maſculos comprehendere Moniales*, & iniecíſſe vinculum ante monachatum, cum ſexus, ob quem excluduntur, habeat eſſentiam ſuam ante monachatum, nec quidquam ſuperueniat in quod tendat excluſio. Dici ergo hoc loco poſſet aduerſus Sperellum, ſicut & Decium, & Martam, quòd Doctori qui fuit ſibi contrarius, in eo non creditur, vt *l. in cauſa ff. de procurat.* Alexander *Conſ. 185. num. 32. lib. 7.* Iaſon *Conſil. 89. colum. penult. lib. 3.* Suidus *Conſil. 2. num. 49.*

Totus igitur numerus eorum, qui firmiter, abſolutè, & conſtanter aduerſantur nobis in puncto particulari Statuti huius, reſoluitur in Salycetum, Alexandrum, Cumanum, qui tanquam nulli cenſendi ſunt, reſpectiuè ad centum, & amplius Doctores inſigues pro nobis allegatos.

CONCLVSIONES
Pro excluſione Monialium ab Auctoritate.

I. Conclusio. Si ſola Auctoritas Doctorum, & Qualitas attendatur, Excludendæ ſunt omninò Moniales à ſucceſſione, de qua agitur. Quia vt ex Cathalogo præmiſſo manifeſtum eſt, pro excluſione illarum ſtãt plures quam *Centum Doctores*, & inter hoc præclariſſimi Iuriſconſulti. *Abbas, Accurſius, Albericus, Ancharanus, Baldus, Bartolus, Brunus, Burſatus, Butrius, Butrigar., Caſtrenſis, Carpanus, Caualcanus, Cephalus, Decianus, Felinus, Gail, Gulielmus de Benedictis, Hondedeus, Imola, Laderchius, Lapus, Laurus de Palatijs, Mandellus, Mandoſius, Mangilius, Maranta, Marta tandem, Maſcardus, Merendã, Merlinus, Molina, Natta, Pariſius, Peregrinus, Raudenſis, Redenaſcus, Riminaldus vterque, Rochus Curtius, Ruinus tandem, Sarayna, Sfortia Oddus, Socinus vterque, Thuſcus, Tiraquellus, Theſaurus.* Præterea acerrimi propugnatores Eccleſiaſticæ Immunitatis *Azorius, Bellettus, Bonacina, Carolus de Graſſis, Diana, Duardus, Salas, Sanchez, Tamburinus, Thomas del Bene, Tomaxius, & ipſe Gregorius XIII. Summ. Pont.*

Contraria verò ex parte ſtant ſolummodò *Salycetus, Alexander, Cumanus, Decius* ſecum parum cohærens, & vt aliquid de iure noſtro cedamus, *Marta* olim, ſed poſtea pro nobis. *Sperellus* non omninò ſibi conſentiens.

II. Concluſio. Si Cenſura & qualificatio opinionum attendatur, excludendæ item ſunt in caſu noſtro Moniales. *Nam non eſſe ab hac opinione in praxi recedendum, nec ſolere recedi in Conſulendo, & Iudicando* expreſsè affirmant *Cancerius, Carolus de Graſſis, Diana, Flauius Tortus, Hondedeus, Mangilius, Merenda, Pariſius, Rochus Curtius, Caualcanus, Tamburinus, Theſaurus.* Eſſe vero *Communem reſolutionem*, aut *concluſionem*, vel *deciſam ab omnibus*, vel *paſſim probatam ab omnibus*, vel *Traditionem quandam*, vel *Canoniſtarum communem theoriam*, vel *conſtantem multorum opinionem*, dicunt in terminis *Azorius, Blanchettus, Burſatus, Cotta, Molina, Menochius, Ripa, Roch. de Curtijs, Sfortia Oddus, Socinus ſenior. Et per totam Italiam vigere* aiunt *Cynus, Iacobus Philippus Portus, Laurus de Palatijs, & Tamburinus.* Item hanc opinionem eſſe nixam ratione *clara, certa, indubitata, euidentiſſima, patente ad ſenſum, ſolidiſſima* affirmant *Afflictus, Arnaldus Ferron, Flau. Tortus. Mangilius, Socinus ſenior, Socinus iunior, Tamburinus, Redenaſcus,*

Digitized by Google

naſcus, Vrſillus. Nec vnquam *reuocatam in dubium*, *& nephas eſſe in ſua patria ab hac recedere*, atteſtatur *Redenaſcus*. Eſſe verò *communem & veriorem*, *magis communem* præter prædictos Doctores aſſerunt, & alij illis addendi, videlicet *Aretinus, Antonius de Butrio, Angelus, Azorius, Balthaſar Tomaxius, Brunus Aſten-ſis, Carpanus, Cephalus, Decius ipſe, Gabriel, Hodierna, Mandellus, Io. Bapt. de S. Seuerino, Mandoſius, Marta, Merlinus, Puteus, Viuius, Vegius*. Contrariam autem opinionem, *Communiter improbatam, periculoſam & perturbatricem familiarum; Intolerabilem & iniquam laicis*. Aduerterunt, *Caualcanus, Ladercbius, Mandoſius, Merenda, Paulus de Caſtro, Redenaſcus*. Immò *eſſe ſine Ratione* pronunciauit *Tamburinus*; poſtremò *eſſe contra omne iuris & æquitatis debitum* pronunciauit Summus ipſe ac Max. Pōtifex Gregorius XIII. Quorum loca, & verba ſupra in Cathalogo retulimus.

TVDERTINA
SVCCESSIONIS
PRO
BEATRICE DE ODDIS
CVM
FRATRE.

Reſponſum pro veritate.

De Statuto Tudertino excludente fœminas propter maſculos, an procedat in ſucceſſione clerici, quamuis contentio ſit inter ſolos laicos; Et de bonis extrà territorium, àn & quando veniant ſub Statuto, vbi præſertim accedat morientis voluntas.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *Quod Statuta excluſiua fœminarum exigant copulatiuam ſubiectionem perſonarum, & bonorum iuxtà opinionem Curiæ Romanæ.*
3 *Eadem opinio tenetur in Regno Neapolitano vbi rarus eſt vſus Statutorum, & conſuetudinum particularium.*
4 *Loca montium, & ſimilia iura circumſcribuntur loco. & cenſentur Vrbis, vel Ciuitatis Metropolis.*
5 *Declaratur concluſio, de qua num. 2. vt procedat ab inteſtato, ſecùs autem condito teſtamento.*
6 *Quando ſtatutum porrigatur extrà territorium ratione voluntatis teſtatoris.*
7 *Vt declaratio de qua numer. 5. procedat etiam reſpectu legitimæ, & quod legitima poſſit tolli per Statuta.*
8 *An & quando fœmina excluſa, cenſeatur per teſtatorem reſtituta ſuitati, vt ceſſet ſtatutum per teſtamentum.*
9 *De legitima filij naturalis legitimati per reſcriptum.*
10 *De duplici quæſtione cadente in materia exemptionis Eccleſiaſticorum ab his ſtatutis.*
11 *De concurſu perſonæ eccleſiaſticæ aliàs per ſtatutum excluſæ remiſſiuè.*
12 *An ſucceſſio clerici defuncti inter laicos regulanda ſit iuxtà Statutum, vel potius de iure communi.*
13 *De rationibus ob quas attendi etiam debeat Statutum.*
14 *Et quando iſtud ceſſet.*
15 *Quod etiam clericorum morientium voluntas reguletur à Statuto, & de ratione.*
16 *Quomodo Conſulentes debeant ſe gerere.*

DISC. VI.

1 COndito per N. de Oddis clerico in minoribus teſtamento, ſcripto hærede filio maſculo, relictis Beatrici fœminæ ſcutis 500., quibus, ac dote iam ſibi nuptæ conſtituta, eam contentam eſſe voluit; Cum dictus teſtator bona notabilis valoris poſſideret, partim in

in territorio Tudertino eius patria, partim verò alibi, præſertim plura loca môtium in Vrbe; Hinc dicta filia fœmina, prætenſionem excitauit ſuper legitimæ ſupplemento, non obſtante ſtatuto Tudertino fœminarum excluſiuo propter maſculos, illud etenim tripliciter non intrare prætendebatur; Primò nempè quia agebatur de ſucceſſione clerici Statuto non ſubiecti; Secundò quia ſub eo non cadebant bona extrà territorium; Et tertiò quia ob particularem inſtitutionem de dicta fœmina factam in teſtamento pro omni, & toto eo, quod etiam ex cauſa legitimæ prætendere poſſet, ità cenſeretur eam reſtituiſſe ſuitati, et conſequenter quod ceſſante ſtatutaria excluſione, ſubintraret ius commune, quod, nulla data ſexus diſcretione, filijs legitimam defert; Atque ſuper his ex parte eiuſdem fœminæ pro veritate conſultus fui, ad effectum deliberandi, an deberet cum fratre litem proſequi, vel potiùs quamdam honeſtam oblatam concordiã amplecti.

Reſpondi quoad bona extra territorium, conſiſtentia in toto, vel pro maiori parte in locis montium Vrbis, quod licèt in diſcurſiua ratione, non improba-
2 biliter dici poſſet, vt etiam hæc ſub ſtatutaria diſpoſitione, cui ſubiaceant tam defunctus, quàm ſucceſſores, venire debeant, vbi præſertim accedit expreſsè declarata voluntas morientis, ex ijs, quæ ponderantur *in Ianuen. diſc.4.*; Attamen cum ageretur de cauſa tractanda in Statu Eccleſiaſtico coram Gubernatore dictæ Ciuitatis, atq; in gradu appellationis in Curia, vanum erat hoc opus aſſumere, cum Rota, & Curia ſequatur diuerſam opinionem ſuper neceſſario copulatiuo concurſu vtriuſque ſubiectionis, perſonarum, & bonorum ſub eodem Statuto, adeòut neque admittatur combinatio Statutorum vtriuſque loci idem diſponentium, quia nempè tam in loco perſonarum, quàm in loco bonorum idem adamuſſim vigeret ſtatutum, cum neque id ſufficiat, ex ijs, quæ cæteris relatis plenè habentur firmata *per Rot. apud Merlin. deciſ.352.& 426. repetit. deciſ.177. par.5. & dec.68. par. 6. recen.* ac etiam *deciſ.144. & 290. part.8.*; Et in indiuiduo huius Statuti Tudertini dictum fuit *in Tudertina ſucceſſionis coram Meltio deciſ.250. part.11. recen.*, & in alijs, quoniam hoc iure paſſim viuitur in Curia, adeout ſit concluſio, quæ hodiè præſupponatur, aliamque diſputationem non admittat.

Eandèq; recepiſſe videtur Tribunalia Regni Neapolitani occaſione agendi de
3 conſuetudinibus Neapolitanæ Ciuitatis cum aliàs nulli, vel nimium rari ſint huiuſmodi quæſtionum caſus in alijs eiuſdem Regni Ciuitatibus, & locis, dum ibi Statutorum vſus non habetur, ſed benè aliquis licèt rarus vſus conſuetudinũ, vt de illa *Baren.* in propoſito ſucceſſionis filiorum in dote aduertitur *ſub tit. de dote diſc.104. & 105.*

Prout extrà controuerſiam eſt hodiè, vt loca montium, vel ſimilia iura cum Principe, circumſcribantur loco, ac cenſeantur de territorio Ciuitatis Metropo-
4 liticæ, ſiuè illius, in qua eorum erectio facta eſt, atque deſtinata ſolutio ibique fiat contractatio, quamuis effectus deſtinati à Principe conſiſtentes frequentius in gabellis, alijſque redditibus publicis, ſparſi eſſent per vniuerſum Regnum, ſeù Principatum, vt firmatur *per Rotam apud Merlin.d. deciſ.352. num. 38. repetit. deciſ.177. par. 5. recen. apud Buratt. deciſ.474. num.1. deciſ.144. num. 12. par.8. recen.*, aliàs *apud Roias deciſ. 66. num.10.* & in alijs, & probat etiam *Rouit. ſuper pragmat. in rubr. ſeù pragm. 1. de iurib. & exact. fiſcal. num.66. & 80.* & infrà *diſc.40. ex num.214.*

Dicebam tamen, vt retenta etiam iſta opinione, ſuper vtraque copulatiua ſubiectione perſonarum, & bonorum, à qua in Curia temerarium eſſet hodiè recedere, ſiuè illam ſub diſputationis trutina reducere; Illa rectè procederet in caſu
5 mortis ab inteſtato, quo caſu lex fingit, vt moriens cenſeatur ſuam voluntatem adaptare ad limites neceſſitatis, ac ſubiectionis, et conſequenter cum lex particularis non obliget niſi intra ſuum territorium, dici poteſt quod extra illud cenſeatur moriens voluiſſe ſe regulare cum diſpoſitione iuris cõmunis, cũ qua ibi procedendum eſt, ad inſtar eorũ, quæ habentur proximè infrà ſuper alio puncto rationе clericatus, perſonæ morientis.

Secùs autem vbi hæc ratio ceſſet, quia nempè moriens expreſsè eius volũtatem in contrarium declaret, quod ſcilicèt de cedere

cedere voluerit, atque in eius bonis ſuccedi ad normã ſtatutariæ diſpoſitionis, vt in præſenti fecerat, dum ad formam Statuti, ſolum maſculum hæredem ſcripſerat, fœminam verò dote contentã eſſe voluit, ſolum beneuolentiæ gratia quoddam particulare legatum relinquendo, quod cõparatione ſucceſſionis erat quid ſatis modicum; Iſto etenim caſu probabilius videtur, vt veniant omnia bona etiam extra territorium non in ratione auctoritatiua, ſeù iuriſdictionali ipſius Statuti quod extrà proprij territorij vires porrigi non poteſt, ſed in ratione voluntatis ipſius morientis iuxtà ea, quæ cæteris relatis habentur firmata *per Rot.*
6 *apud Merlin. deciſ.447. repetit. dec.355. par.5. recen. num.13. cum ſeqq.* in propoſito agẽdi de Statuto Vrbis 142. per quod filij in conditione poſiti cenſentur vocati, vt attendendum veniat etiam in teſtamento forenſis, qui in Vrbe teſtetur, ſiuè in bonis extra territorium, ex dicta ratione vt id non proueniat à potentia, vel operatione Statuti, ſed à voluntate morientis, vt in ſua materia *ſub tit. de fideicommiſſ.*

Et quamuis in contrarium vrgeret, vt id rectè procedat in ijs, in quibus moriens liberam habeat teſtandi, ac diſponendi facultatem, adeò vt nullo militante poteſtatis defectu, ſola eius explicita, vel implicita volũtas attendenda veniat; Secùs autem iſto caſu, in quo agatur de legitima filiorum de neceſſitate debita, adeout neque volens pater poſſit eam minuere, vel alterare, cum tunc dicta ratio voluntatis in nihilo operatiua videatur.

Adhuc tamen mihi probabilius videbatur vt id obſtare nõ deberet, quoniam
7 Statutum ità operatur circa perſonam, illam ſcilicèt diſpenſando à dicta obligatione, quam altera lex poſitiua induxit, eamque conſtituendo in ſtatu libertatis diſponendi, cum tunc non ſit diſponere de bonis extra propriam Ditionem exiſtentibus, ſed ſit qualificare perſonam diſponentis, illique iſtud onuſ, ſeù vinculum adimere, quod de iure poſitiuo fieri poſſe, non videtur amplius hodiè cadere ſub quæſtione, vt aduertitur pluries *ſub tit. de legitima, & detractionibus* prçſertim *diſc.10.*, vbi habetur quod licèt aliqui DD. crediderint, vt legitima vtpotè de iure naturæ inducta per Statutũ tolli, vel minui non poſſit, attamen inter fabulas reponi mereatur, cum id in iure ciuili dicatur per quemdam loquendi modum capiendo ius naturæ pro illo naturali inſtinctu, quo mouentur homines ad filiorum educationem, eiſque alimenta ſuppeditãdũ, quorum loco legitima ſucceſſit, quæ propterea ad ſummum iuris naturæ dici poſſet in filijs aliundè non prouiſis, neque modum ſibi comparandi victum habentibus, adeout negando alimẽta eſſet ſpecies necationis, ſecùs autem erga filios qui cum bonis proprijs, vel cum proprio labore, & induſtria huiuſmodi prouiſionem habeant, ac etiam circa quotam, vel modum, cum id totum proueniat abſque dubio à iure ciuili, cui derogare poteſt ius municipale, quoties legitima auctoritate conditum ſit, vt in dicta ſua ſede latiùs habetur.

Fortiùs autem hæc procedere aduertebam ex duplici circumſtantia; Primò ſcilicet pluries inſinuatæ rationis, quod huiuſmodi Statuta noſtris Italiæ moribus adaptata ſint, atq; non corrigant ius cõmune ciuile, ſed potius declarẽt quod illud ab initio in hac parte noluerint recipere; Et ſecundò quia etiã in loco bonorum idem viget ius, capiendo combinationem vtriuſque Statuti pariter non in ratione auctoritatiua, & iuriſdictionali, quando morientis voluntas incerta ſit, ſed in ratione benignæ interpretationis pro dicta libertate tribuenda morienti, vt cum eius filijs qui Statuto patriæ quoque ſubditi ſint ad iſtius normam, etiam de bonis extra territorium diſponere poſſet.

Quo verò ad alterum punctum agnitionis in ſuam, mediante dicta particulari inſtitutione facta ſub præcepto, ne aliud prætendere poſſet, pariter contra
8 ipſam fœminam requirentem Reſpondi ex eiſdem rationibus, & fundamentis, de quibus *dicto tit. de legit. & detract. diſc.4.* vbi habetur, vt concluſio quod huiuſmodi Statuta procedant ab inteſtato, non autem contra teſtamentum, per quod poteſt parens ceſſare facere ſtatutariam diſpoſitionem, atque fœminam à Statuto reputatam extraneam, reſtituere ſuitati, vtpotè fundata in voluntate parentis, rectè procedit ad iſtius limites, & quatenus iſta ſtatutariæ diſpoſitioni aduerſetur, vnde conſtet quod ab ea mo-

riens recedere voluerit; Secùs autem vbi
cũ illa ſe potius conformet,quãuis iuxta
Notariorum ineptas cautelas, legitimæ
mentio fiat, cum id fieri ſoleat ad ſuper
abundantiam, atque ad maiorem teſta-
menti validitatem, ideoque inducta ad
vnum finem, operari non debent alterũ
omninò diuerſum,imminò oppoſitum, ne-
que voluntas trahenda eſt vltra id, quod
ipſa ſit.

Potiſſimè verò, quoniã iſta cautela in
propoſito non incongrua fuit,ob dictam
exiſtentiam bonorum extra territo-
rium, quorum reſpectu dubium cadere
poterat, an ad limites iuris communis,
ob filiæ præteritionem, teſtamentum
corruere poſſet, nec ne, et conſequenter
legaliter, ac naturaliter omninò impro-
babile videtur, vt iſta cautela talem ef-
fectum operari debeat,cum ſolum in ijs,
quæ pendent à voluntate eius, qui pote-
rat nihil relinquere, voluntas attenden-
da ſit ad eius limites,& non vltra;Ad in-
ſtar eorum, qua eodem *titulo de legit. & detract.* habentur circa diſpoſitiones,
quæ fiunt cum naturalibus legitimatis
per reſcriptum,cum clauſula *ſine præiu-
dicio venientium ab inteſtato* quoniam ita
9 pater habilitatus eſt ſublato iuris ciuilis
obſtaculo, aliquid eis relinquere ac etiã
totum,quando filiorum legitimorum,&
naturalium exiſtentia non obſtet, ſed
nolens non tenetur, niſi ad id, quod ex
cauſa alimentorum eum obligat æquitas
canonica,quoniam ſi in aliquo eos inſti-
tuat cum expreſſione pro conſueta cau-
tela *pro omni, & toto eo &c. etiam pro le-
gitima*, non per hoc in iſtius neceſſitate
conſtitutus cenſetur, vt ad ſupplemen-
tum actio competat, ſiue quod onera, &
conditiones reijci valeant, quoniam qui
poteſt nihil relinquere, multo magis po-
teſt relinquere minus, vel qualificatè,vt
eod.tit.de legitima diſc. 12.

Demum quoad tertium punctum cle-
ricatus, àn,& quando per illum ceſſent
huiuſmodi Statuta; Cum aliqui ex parte
10 eiuſdem fœminæ, vel eius viri deſuper
conſulti, multa cumulaſſent in hac ma-
teria non comprehenſionis clericorum
ſub ſtatutis laicalibus, & præſertim fir-
mata *in dicta alia Tudertina coram Mel-
tio deciſ.* 256. *par.* 11. *rec.*, *& in Bonon. de
Zanis coram Bichia deciſ.* 349. *eadem p.* 11.
repetit. inter illas Bichÿ deciſ. 625. *& de-
ciſ.* 18. *poſt Zuff. de legitim. proceſſ.*, & ſi-
milia; Hinc proindè aduertebam, quod
in hoc propoſito duæ cadunt diuerſæ
quæſtiones; Vna eſt vbi perſona exclu-
ſa per Statutum, contendat de ſucceſ-
ſione ſibi aliàs de iure communi debita,
vt ſtatutaria excluſione non obſtante,
adhuc ſibi debeatur,ob clericatum, vel
eccleſiaſticam qualitatem, ob quam Sta-
tuto excludenti non ſubiaceat, vt
frequentius in huiuſmodi Statutis ex-
cluſiuis contingere ſolet in fœminis,quæ
reperiantur moniales; Et altera vbi ſuc-
ceſſionis quæſtio,ſit quidem inter laicos
Statuto ſubiectos, ſed defunctus de cuius
ſucceſſione agitur ſit clericus, vel aliàs à
Statuto exemptus.

De prima agunt mox allegatæ deci-
11 ſiones, & aliæ ſimiles, eaque non cade-
bat in hac facti ſpecie, à qua proinde
erant extraneæ, atque de ea agitur *diſc.
præced.*, De altera verò in præſenti age-
batur;In qua dicebam,quod licet *Rota a-
pud Otthobon. dec.* 149. hodie in Curia re-
cepta,& cũ qua poſthæc ſcripta proceſsũ
12 fuit in *Vrbinaten. ſucceſſionis* 11. *Maÿ*
1668. *deinde confirmata corã Taia* et in
alijs ſequuta ſit opinionẽ negatiuã *Imo-
læ*,& ſequacium, vt ſcilicet in ſucceſſione
clerici non intrent hæc Statuta,quamuis
contentio ſit inter laicos, ex illa vnica
ratione præſumptæ voluntatis morien-
tis, quod ſcilicet cenſeatur voluiſſe eius
ſucceſſionem regulari iuxta ordinem
iuris communis,cui ipſe ſubiacebat,non
autem ſtatutarij, à quo exemptus erat.

Adhuc tamen iſta opinione retẽta,ceſ-
ſabat applicatio, ſtante diuerſa volunta-
te, vtſupra per teſtatorem explicata,
dum ita illa ſimplex iuris præſumptio,
quæ, iuxtà dictam opinionem, perſonis
à Statuto excluſis aſſiſtit, ceſſat per con-
trariam probationem, cui ſine dubio
præſuptio cedit, vt admittit idem *Man-
tic. de coniect. lib.* 6. *tit.* 7. *num.* 10. in cuius
auctoritate potiſſimum *in dicta deciſ.*
149. *Otthobon.* magnum ſit fundamen-
tum,atq;aduertitur *in alia Tudertina ſub
tit. de teſtam. diſc.* 25., vbi quod etiam te-
ſtamentum imperfectum,ſeù alias inuali-
dum ad hanc probationem inducendam
ſufficit,ex regula quod etiam ex actu inu-
tili voluntas probatur, multo verò ma-
gis illa ambigua declaratur; Vnde pro-
pterea denuò reflectendo ad reſolutio-
nem

Digitized by Google

nem, de qua in dicta alia Tudertina, intellectus illi acquieſcere non poteſt neq; percipere eius probabile fundamentum.

Verùm vbi nullo condito teſtamento, nullaque alia facta animi declaratione, ageretur de ſucceſſione morientis ab inteſtato, quamuis clerici, vel aliàs à Statuto exempti; Adhuc mihi ſemper probabilior viſa eſt altera opinio, quam eadem *deciſ.* 149. *Otthoboni*, fatetur eſſe magis communi DD. calculo receptam, multas ibi cumulando auctoritates eam firmantes; Tùm ex deficiente ratione exemptionis; Tum clariùs ex aſſiſtentia veriſimilis voluntatis eiuſdem morientis.

Quatenus enim ad deficientem rationem pertinet; Ponderabam quod potiſſimum fundamentum tenentium opi-
13 nionem clericis, & eccleſiaſticis fauorabilem, quando ipſi ad laici defuncti ſucceſſionem concurrunt, conſiſtit in eo quod ſpectandum non ſit initium ſeu ſtatus præcedens clerici vel eccleſiaſtici, in quo dum eſſet laicus in inſtanti natiuitatis lex laicalis excluſionem impreſſiſſet, vt DD. laici, ſeù Ciuiliſtæ tenent, ſed attēditur præſens quādo ſucceſſio aperitur ex deductis *dicto diſc. præced.*; Ergò ex regula *quod quiſque iuris &c.* ſiue ex altera *ſecundum naturam &c.* idem dicendum eſt in præſenti, vt attendi non debeat ſtatus, ſeù qualitas antiqua bonorum, ſed illa de præſenti qnando ſucceſſionis quæſtio agitur, de quo tempore, ob annihilationem prioris poſſeſſoris amplius in rerum natura non extantis, bona ſunt in ſtatu laicali, ſi laicis inſimul contendentibus eorum ſucceſſio delata eſt.

Item quia ſi bona etiam defuncto clerico, delata laicis, in quorum dominio ſaltim habituali, vel in facultate eſſe dicuntur, quinimmò etiam in actuali, poſt agnitionem, quæ illico hunc effectum operatur (dum Iudicis declaratio ſuper pertinentia nihil de nouo inducit, ſed quod à principio iam exiſteret declarat) prioris poſſeſſoris exemptionem retinerent, ità ſequeretur quod deberent eſſe exempta etiam ab oneribus laicalibus, atque à Iudicis laici iuriſdictione, cuius contrarium verius eſt, atque quotidiana praxis omnium Tribunalium docet; Atque ita de manifeſto errore conuinci videtur ratio plenè expenſa præſertim per *Surd. dec.* 20. *nu.* 10. *& ſeqq.* quod. ſ. ita eſſet per indirectum ſubijcicere clericum legi laicali, cui ſubeſſe cogatur, quoniam eo defuncto, atq; annihilato, eiuſq; dominio reſoluto, quoties eius voluntas nō reſiſtat, nil defūcti intereſt, an vna, vel altera lex in eius ſucceſſione ſeruetur.

Tunc etenim iſta ratio conſiderabilis eſſet, (vt alibi quoque aduertitur) qnando Statutum ita perſonam excluſam inha-
14 bilitaret, vt neque ex teſtamento bona obtinere poſſet vt (ex. gr.) contingit in legibus, & Statutis forenſium inhabilitatiuis, quoniam ità eſſet adimere clerico libertatem aliàs ſibi competentem de eius bonis diſponendi, atque lex laicalis ita ligaret ipſum clericum adhuc viuentem, illum priuando dicta libertate, eumque cogendo ad diſponendum cum perſonis à Statuto volitis, Ceſſante autem iſta ratione, non videtur quæ probabilitas id ſuadere poſſit.

Vrget etiā pro alia opinione probabilius voluntas morietis, quoniam ex deductis *ſub tit. de dote diſc.* 22. *&* 143. ac alibi, quāuis clerici non ſubiaceant Statutis laicalibus ſubiectione paſſiua, non tamen eis prohibetur eorumdem Statutorum vſus in ratione actiua, & priuilegiatiua, qualis videtur iſte, vt potius agnati ſuccedant pro conſeruatione bonorum in familia, cū id (ex inſinuatis pluries) magis adaptatum ſit huius regionis moribus naturalibus, qui per clericatum non amittuntur, nec mutantur; Atque notoria praxis docet, quod etiam clerici, ęquè ac laici amant propriam agnationem, & familiā, vt aduertitur per eumdem *Surd. conſ.* 554. *num.* 14. *& ſeqq.*, (et vtinam non magis); Et conſequenter iſta ratio præſumptæ voluntatis pariter corruit, immò retorquetur; Vndè propterea extenſor dictarum deciſionum *Vrbinaten.* tenaciter hanc diuerſam tenet opinionem, dū in eiſdē ita proprium teſtamentū ordinat; Atq; de me ipſo quoq; fateor, quod vbi agnatos in gradu ſucceſſibili haberem, potius iſtos vellem ſucceſſores, quam proprias ſorores moniales, vel cognatos in gradu longè proximiori, ita generaliter impellente natura ex Italiæ moribus, vt in dies docet fideicommiſſorum, ac maiorатuum ordinatio præſertim in caſu, de quo *ſub tit. de fideic. diſc.* 25.

Digitized by Google

25., *cum eius annotationibus in ſupplemento*, quoniam ſi quæ ratio fauore proximiorum de ſanguine adaptabilis eſt, eatenus intrat, quatenus fictè, ſeù artificialiter cognati proximiores fiant agnati, & non aliàs, vt ibi ponderatur, ideoque opinio, quam Rota tenet, plauſum alibi non habuit, neque retineri poteſt, ſed ab ea recedi debere ſperandũ eſt, cũ ipſe naturalis diſcurſus, atq; cõmunis vſus nimiùm aduerſentur; Neq; eccleſiaſtica immunitas in hoc aliquid commune habet, niſi quatenus lex laicalis, clerici morientis voluntatem prohibeat vtſupra.

Ex his autem patet, quod in omnibus reſpondi contra eum qui meã operam,
16 requiſierat quãuis in contrariũ vrgerẽt pecunia per eam tradita, magis verò nimia beneuolentia ergà virum, vt ita facilis redderetur concordia cum fratre atque accerrimæ præparatæ liti occurreretur, vt ſequutum fuit; Vtinam verò frequẽter per huius facultatis profeſſores id practicaretur, quodq; modici turpis lucri gratia ad lites etiam indebitas præſertim inter coniunctos, nõ adhortarentur, atque prouocarent eos, qui eorum conſilium petunt.

TVDERTINA
SVCCESSIONIS
PRO
CATHARINA DE PISENTIS.

Reſponſum pro veritate.

De eodem Statuto Tudertino, excludente matrem, ab inteſtata ſucceſſione filij, ob remotiores agnatos, an valeat; Et àn ſtatuta diſponentia de ſucceſſione ab inteſtato, procedant in ſucceſſione inteſtabilis; Et quid in hoc operetur voluntas patris pupilli, de cuius ſucceſſione agitur.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Statutum excludens matrem iniquum, & irrationale.*
3 *Loquens de ſucceſſione inteſtata, non procedit in ſucceſſione inteſtabilis.*
4 *Contrarium eius de quo num. 2. & quod hæc ſtatuta non ſint odioſa.*
5 *Et contrarium eius de quo num. 3. vt procedant, etiã in ſucceſſione inteſtabilis.*
6 *De vſu loquendi in hac materia attendendo.*
7 *De rationibus, ob quas verior ſit opinio de qua num. 5.*
8 *Magis legis præſidio digni ſunt inteſtabiles, quàm teſtabiles.*
9 *De prouiſionibus circa inteſtabiles.*
10 *De ratione ob quam in verborum ſenſu grammaticali immorandum non eſt.*
11 *An ſtatuta diſponentia fauore agnationis proſint fœminis agnatis.*
12 *Fœminæ agnatæ veniunt ad fideicommiſſa etiam agnatitia defectis maſculis.*
13 *Quod concluſio de qua num. 5. ceſſet accedente voluntate patris defuncti.*
14 *An & quando à fideicommiſſo in caſu delicti, inferatur ad caſum mortis.*

DISC. VII.

1 PETRVS, Inſtituto Angelo filio in pupillari ætate conſtituto, ſub tutela, & educatione Catherinæ vxoris, & matris reſpectiuè, iſtam ei ſubſtituit in caſu delicti, eamque ab initio vſufructuariam reliquit; Cumque in eadem ætate pupillari, præfati Angeli obitus contigiſſet, ſuperſtitibus dicta Catherina matre, & N. amita; Hinc inter iſtos orta eſt ſucceſſionis controuerſia, cuĩ cauſam dedit Tudertinæ ciuitatis Statutum *diſtinctione 2. rubr.* 56., per quod mater ab inteſtata filij ſucceſſione excluditur per agnatos, quorum appellatione, in eodem Statuto declaratur, venire ſororem, & amitam; Super qua controuerſia

uerſia; Aliqui ex parte dictæ Catherinæ
matris conſulti, reſponderunt eius fauo-
re, ex duplici fundamento; Primo nem-
pe ob dicti Statuti inualiditatem pro-
pter eius iniquitatem, ac irrationabili-
tatem excludendi matrem à luctuoſa filij
ſucceſſione ex indiuiduali auctoritate
2 *Baldi conſ.58. lib.5.*, Et ſecundò quod cũ
illud ità diſponeret de ſucceſſione moriẽ-
tis ab inteſtato, locum habere non debe-
ret iſto caſu, in quo agebatur de ſucceſ-
ſione inteſtabilis iuxta opinionem *Bald.*
3 *conſ. 232. num. 2. lib. 4.* quam plures ſe-
quuntur plenè, ac elaboratè collecti per
Andreol.contr.330., vbi profitetur cũ illo
ordine litaniæ, qui pro quodã moderno
nunquã mihi placito ſtylo introductus
eſt ſexaginta tres Auctores referre hanc
opinionem tenentes, quorum plures col-
lecti habentur apud *Gabr. de Statut.con-
cluſ.1.*& in puncto huius ſtatuti Tuder-
tini *Bald. ſeù verius Io: de Amelia apud
eum conſ.133. n. 3. lib. 4.*

Deſuper autem ex parte eiuſdem Ca-
therinæ pro veritate conſultus; Reſpon-
di, quod neutrũ ex his fundamentis pro
meo iudicio ſubſiſtentiam baberet; Be-
nè tamen probabilius ei ſucceſſio debita
eſſet ex altero motiuo voluntatis mo-
rientis, vt infrà; Quatenus enim perti-
net ad primum, illud dixi omninò im-
probabile; Tum ob contrarium vſum
4 huius Statuti per plura ſæcula extra con-
trouerſiam; Tum etiam ob falſum *Baldi*
præſuppoſitum, circa illius iniquitatem
vel irrationabilitatem, cum attentis hu-
ius regionis moribus, tam antiquis, quã
modernis, ac medijs, verius ſit contra-
riũ, ex rationibus pluries inſinuatis, præ-
ſertim *in Peruſina diſc.1.*; Vndè propte-
reà, quãuis Rota, atq; moderni ſcriptoress
ſequãtur hãc parũ probabilem antiquo-
rum credulitatem, ſeù traditionem, quod
huiuſmodi ſtatuta dicantur iuris corre-
ctoria, atque ab eius diſpoſitione exor-
bitãtia; Attamen fatentur quod non ſint
odioſa *vt dicto diſc. 1.* & alibi aduerti-
tur.

Quouerò ad alterum fundamentum,
(quod aliquam maiorem ſoliditatem
habebat); Aduertebam, quod licet plures
5 dictam opinionem teneant relati *per
Andreol. dicta controuerſia 330.*, quorum
maiorem partem referunt quoque *Me-
noch. conſ.569.& Caſtil.lib.6.controu.cap.
154.* ac *alij*, de quibus infra, ex quibus
probabiliter dictus Auctor, cum impro-
bo labore tranſcriptoris potius quam
Doctoris, dictam litaniam compoſuit;
Attamen, vt etiam attento numero, ma-
gis communis (quæ anteſignanum habet
Bartol.in l.1.ff.de ſuis & legit.) ſit in con-
trarium, plene probant. *Menoch.d.conſ.
569.Gabr.dicta concluſ.1.num.1. & conſ.
14.num.15.lib.1.Caſtil. dicta contr. 154.
lib.6.Theſaur.lib.2. quæſt.forenſ. 18. Re-
denaſch. conſ.22. cum duobus ſeqq.*, atq;
hanc pluries ſequuta eſt Rota præſertim
*dec.349.num.35.par.6.rec. & apud Celſ.
dec.125.num.13. cum ſeqq.*

Clarius verò quia cum iſtius opinio-
nis potiſſimum fundamentum conſiſtat
in communi vſu loquendi, ſuper quo alij
tenentes contrariam, nimium certant,
6 quod ſcilicet hic vſus debeat formiter
probari, vt appellatione inteſtati veniat
inteſtabilis, ita cum conſuetis Legiſtarũ
ineptijs, acriter immorando in formali-
tate verborum, quibus Statutum vtatur
eorumque grãmaticali ſignificatione,
ob quam aliqui ex eadem formalitate
tres caſus conſtituunt ſeù diſtingunt, vt
apud Cirocc.contr.18.n.10.; Id probari di-
cebã, dũ idẽ *Bald.* qui reputatur cõtrariæ
opinionis anteſignanus, in *conſ. 4. lib. 2.*,
agendo de hoc eodem Statuto indiui-
duali, (quamuis ad alium effectum), pro-
cedit cum præſuppoſito iſtius vſus lo-
quendi in hac Ciuitate, vt appellatione
inteſtati veniat etiam inteſtabilis.

Quãuis autẽ hæc deducerem vt cur-
renti inepto ſtylo ſatisfacerẽ, immoran-
do in auctoritatibus, earumque maiori
calculo, ac etiam pondere, ob illam præ-
ſertim Rotæ, cui potiſſimè in hoc Prin-
cipatu magis deferendum eſt, & ne alias
mihi obijceretur ſolitũ obiectũ ratioci-
7 niorum, ſeù diſtinctionum de capite; At-
tamen poſt expletas iſtas, improbi, ac
inepti laboris partes, aſſumendo partem
ratiocinatiuam genio magis adaptatam;
Dicebam, quod pro meo iudicio, mani-
feſta ineptia videtur huic puncto tantã
diſputationis dotem præbere in verbo-
rum formalitate, ſeù communi loquendi
vſu immorando, cũ attenta veriſſima, ſẽ-
perque præ oculis habẽda à Iudicantibus
& Conſulentibus adeo frequenter inſi-
nuata propoſitione, in omnibus attẽdẽdi
potius ſubſtantiam voluntatis, quàm
ver-

Digitized by Google

verborum formalitates, vel grammatica-
les ſignificationes, punctus videretur pla-
nus tali diſputatione indignus.

Vt enim in præcedentibus pluries ad-
uertitur, huiuſmodi Statuta cõtinere di-
cũtur teſtamentũ legis ita ab eis ordina-
tum, ſupplendo partes eius, qui non cre-
dendo ſe moriturum, vel ex improuiſo
moriens, teſtatus non eſt, tanquam per
ſpeciem illius teſtamenti quod in aliqui-
bus partibus Epiſcopi circa pias diſpoſi-
tiones pro morientibus ab inteſtato fa-
cere ſolent, vt habetur *ſub tit. de teſtam.
diſc.* 24.

Si ergo lex ità occurrere voluit, atq;
commiſerando eum, qui ex vi morbi,
vel alio caſu, teſtari non potuit, quam-
uis caſum præueniendo potuiſſet, pro eo
teſtari voluit, multò magis, & abſque
dubio dicendum eſt, vt id agere voluerit
pro ijs, qui neque volentes potuiſſent id
8 agere ob ætatẽ, vel amentiã, ſeù ob aliud
impedimentũ naturale, dum iſtis obijci
non poteſt ea negligentia, de qua illi re-
dargui poſſunt; Et conſequenter, abſque
dubio, maiori legis præſidio, ac aſſiſten-
tia digni ſunt; Vt in propoſito hypothe-
cæ legalis non competentis aduersùs vo-
luntarios adminiſtratores bonorũ eius,
qui poterat per ſe ipſum eius bona admi-
niſtrare, benè tamen competentis aduer-
sùs adminiſtratores legales, ac neceſſa-
rios eorum, qui non poſſunt, ideòque
legis præſidio magis dignos, habetur *in
Anconitana ſub tit. de credito diſc.* 39. cum
ſimilibus.

Idque rectè comprobari dicebam ex
pluribus Italiæ Statutis, vel conſuetudi-
nibus præſertim ex *Neapolitan. & Baren.*
9 enunciatis *ſub tit. de dote diſcurſ.* 103. *&
ſeqq.*, & pluries etiam *hoc eodem titulo*,
quod .ſ. vbi filij ex aliquo matrimonio ſu-
perſtites decedant in ætate non apta ad
teſtandum, habeantur pro non extãtibus,
adeò vt, non ex ipſorum, ſed ex præde-
functi parentis perſona, ſucceſſio regule-
tur; Et clarius comprobat ipſum ius cõ-
mune, quod facultatem præbet patri te-
ſtamentum condere pro filio pupillo, vel
amente mediante ſubſtitutione pupilla-
ri, vel exemplari cum ſimilibus; Ergò
planum eſt, vt Statuta potiùs inteſtabilis,
quàm inteſtati caſum cogitauerint.

Et quidem iſtam præ cæteris inter Le-
giſtarum ineptias obſeruare conſueui;
Tùm ob claram fallaciam præſuppoſiti
odibilitatis huiuſmodi Statutorum, in
qua ipſi magnum fundamentum conſti-
tuere ſolent; Tùm etiam ob verborum
10 formalitatem, & criticationem à Con-
ſulentium ſubtilitate proditam, (vt mer-
cenario more cauſæ inſeruirent), non ſo-
lum ob dictam propoſitionem, vt ſub-
ſtantia veritatis potiùs, quàm formalitas
verborum attendi debeat; Sed etiam re-
flectendo quod huiuſmodi Statuta, vt
plurimùm in Italia, ordinata fuerunt de
tempore quo illa adhuc rudis erat, atque
linguæ latinæ notitiam adhuc non benè
recuperauerat; Vndè propterea videmus
quod *Accurſius*, *& Bartolus*, alijque pri-
mi noſtri in hac facultate parentes, &
magiſtri, quos adeò (et meritò) vene-
ramur, in grauiſſimos errores linguæ in-
ciderunt, circa captatoriã, ſiuè circa vſu-
ras centeſimas, & ſimilia; Igitur prorſus
incongruum eſt, leges, quæ rudi, & groſ-
ſolano more, iuxtà illorum ſæculorũ cõ-
ditionem compoſitæ fuerunt, interpræ-
tari cum verborum grammaticali criti-
catione, dũ potiùs eodem groſſolano mo-
do, ſubſtantia veriſimilis ſtatuentium
voluntatis attendenda eſt, eodem modo
quo in teſtamentis pluries aduertitur *ſub
tit. de fideicomm.*, & alibi; Et propterea
in hac materia, omninò in iudicando, &
conſulendo, cauendum videtur à Conſu-
lentibus, qui vt eorum conductam ope-
ram ad conducentis oportunitatem præ-
berent, huiuſmodi ſubtilitates excitare,
atq; vt vulgò dici ſolet cum Legiſtarum
aureo argano, leges ad ſuum ſenſum
trahere, ſeù extendere ſtuduerunt.

Aliqua dubitandi ratio cadere vide-
batur in hac facti ſpecie ſuper Statuti
odibilitate, vel ſtricta intelligentia, ex
11 eo quod non ageretur de concurſu ma-
tris cum agnatis maſculis, in quibus
actu, & habitu vrgeret ratio, ſeù fauor
conſeruationis agnationis, & familiæ,
dum agebatur de concurſu cum fœmina,
quæ licet eſſet agnata, non tamen apta
erat agnationem conſeruare, quinimò,
neque actu de facto conſeruabat ob Ita-
liæ mores, quod fœminæ nuptæ tranſeũt
in familiam virorum, eamque aſſumunt,
iuxtà ea quæ in propoſito Statuti Vrbis
141. latè habentur *per Rot. deciſ.* 267.
par. 9. recen.; Verùm quamuis id eſſet ali-
qua conſideratione dignum, quando
agere-

ageretur de interprætatione magis, vel minus benignè facienda de lege ambigua; Id non intrabat in præſenti, quoniam punctus erat, an Statutum indefinitè loquens de ſucceſſione inteſtati, locum haberet in ſucceſſione inteſtabilis fauore agnatorum in genere, et ſic etiam maſculorum; Iſto autem puncto generaliter, ac indefinitè pro affirmatiua firmato, dicta ponderatio deſeruire poſſet in quæſtione, an ſub nomine agnatorum veniant fœminæ de familia, quatenùs id nō exprimatur; Sed quia in verbis ità diſponitur, limitatè tamē fauore ſororis, & amitæ, hinc ità intrat vulgaris regula textus *in l.ille aut ille ff. de legat.* 3., quod in claris, & expreſſis non intrant præſumptiones, & argumenta, vel interprætationes.

Ac etiam quia (vt pluries habetur in ſua materia *ſub tit. de fideicommiſſ.*), quidquid aliqui contradicant, verius, magiſq;
12 receptum eſt, vt etiam in fideicommiſſis, & primogenituris expreſsè agnatitijs, defectis maſculis, fœminæ veniant, quoniam verè agnatæ ſunt, quamuis nuptæ, quinimò quamuis moniales ex ibi deductis, idque in ſpecie fauore fœminæ deciſum habetur *apud Celſ. dict. deciſ.* 125., atque difficultas cadit contrà aliam fœminam agnatam, de qua *dicta deciſ.* 267. *par.* 9. *recen.*

Adhuc tamen, his non obſtantibus, in hac facti ſpecie pro matre reſpondendū eſſe cenſui, ex fundamento, de quo in alia *Tudertina diſc. præcedenti*, & alibi, quod
13 .ſ. cum huiuſmodi ſtatuta contineant fictam ſuppletionem voluntatis eius, qui inteſtatus, vel inteſtabilis obijt, dum lex præſumit, vt ità eius ſucceſſionem regulari voluerit, hinc proindè cum perpetuò cedat præſumptio veritati, huiuſmodi Statuta ceſſant, vbi de contraria morientis voluntate conſtat, vt etiam pluries aduertitur *ſub tit. de legitim. & detraction.*, vbi pariter de huiuſmodi ſtatutis fœminarum excluſiuis propter maſculos, vel agnatos; Ideoque cum in hac facti ſpecie conſtaret de voluntate patris pupilli, (quæ etiam in ipſius pupilli ſucceſſione attendenda eſt) de vxoris, ac reſpectiuè matris prædilectione, non ſolum illam relinquendo vſufructuariam, ac filij nutricem, & educatricem, ſed etiā eam illi ſubſtituendo in caſu delicti, hinc proindè ità eius voluntas clara fauore matris deſumi videbatur.

Quamuis enim regulariter, ſubſtitutio in caſu delicti, ſtrictè ad eius limites intelligenda veniat, neque ab illa inferri poſſit ad ſubſtitutionem in caſu mor-
14 tis, vt pluries habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de fideicomm.*, ideoque inferri non poſſet ad compendioſam, quæ ſub ſe contineret pupillarem; Attamen id nimium cōſiderabile mihi videbatur; Vel ex recepta propoſitione pluries in dicta ſua materia inſinuata, vt hæc ſubſtitutio in caſu delicti nimium ſit conſiderabilis etiam pro caſu mortis, tanquam vna ex coniecturis voluntatis teſtatoris; Vel quod ità admittenda eſſet ea ſuppletio, de qua præſertim *in alia Tudertina eodem tit. de fideicommiſſ. diſc.* 115., quaſi quod minus dictum, quàm volitum; Vel demùm quod iſta ſit circumſtantia, ob quam ex duplici aſſiſtentia legis, & voluntatis defuncti, quamuis mater habeat, ità per quamdam ſpeciem limitationis, recipienda potiùs veniat dicta prima opinio *Baldi*, his omnibus ſimul, ac vnitim ponderatis.

FLORENTINA
SVCCESSIONIS
PRO
ELISABETHA DE MARVSCELLIS
CVM
PETRO FRANCISCO DE CASTELLIS

Caſus deciſus per Magiſtratum Florentiæ pro Petro Franciſco.

De Statuto Florentino excludente ſorores, vel alias fœminas proximiores

miores propter agnatos remotiores, etiam vſque ad ſextum, vel reſpectiuè octauum gradum; An intelligendum veniat de agnatis lineæ inferioris, vel etiam de illis lineæ ſuperioris; Et de alijs ad eiuſdem Statuti materiam; Et præſertim an ſit fauorabile, vel odioſum.

Et de aliquibus differentijs inter collaterales lineæ ſuperioris, & illos lineæ inferioris, ſiuè inter patruum, & nepotem ex fratre.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*

2 *De hærede putatiuo non benè conficiente inuentarium remiſſiuè.*

3 *Quod ſuper notorijs, & certis non debeant fieri allegationes.*

4 *Interpretatio Statutorum pendet ex eo an ſint fauorabilia, vel odioſa.*

5 *De iſta quæſtione an ſint fauorabilia, vel odioſa, & de varijs opinionibus.*

6 *Statuta debent intelligi ad litteram, & non admittunt extenſionem.*

7 *De verbo* cippus *quid ſignificet.*

8 *De differentia inter collaterales lineæ ſuperioris, & inferioris.*

9 *Patruus, vel auunculus non ſuccedit cum nepote ex fratre, vel ſorore.*

10 *Inter plures nepotes ex fratribus prædefunctis non intrat repræſentatio, ſed omnes ſuccedunt in capita etiam ſi adſit amita à ſtatuto excluſa.*

11 *Nepotes ex fratre defuncto ſuccedunt cũ patre, vel matre.*

12 *Patruus, vel auunculus non ſuccedit cum patre, vel matre.*

13 *Nepotes ex fratre vtrinque excludunt nepotes ex fratre conſanguineo, vel vterino.*

14 *In feudis Regni Neapolitani ſuccedit nepos ex fratre, ſed eſt ſub quæſtione in patruo.*

15 *Gratia extendens ſucceſſionem ad quartum gradum intelligitur de linea inferiori.*

16 *Statutum fauore fratrum ſuffragatur filijs fratrum, ſed non patruis.*

17 *De conſuetudine Neapoli ſuper collateralibus remotioribus.*

18 *Vbi lex eſt clara non curantur ratiocinia, & abſurda.*

19 *Idem de voluntate teſtatoris.*

20 *De nouis reformationibus Statutorum Florentiæ.*

21 *Excluſa ſorore, cenſentur excluſi eius filij, & vlteriores.*

22 *Fæmina eſt agnata, & ſuccedit in agnatitijs.*

23 *Quod quædam ſubtilitateses à ratione deuiantes non debeant attendi.*

24 *Statuta vocantia agnatos, ſunt potiùs fauorabilia.*

DISC. VIII.

1 DEfuncto ab inteſtato Octauio de Caſtellis, cuius nimiùm pinguem hæreditatem adiuit Eliſabetha ex germana ſorore neptis; Petrus Franciſcus agnatus ſexto gradu æquali, vtpotè ab Antonio communi proauo deſcendens, ex diſpoſitione Statuti Florentini, hanc ſucceſſionem ſibi potiùs debitam petijt; Introductaquè cauſa coram eiuſdem Ciuitatis quodam Magiſtratu per M. Ducem deputato, eaque pendente, ex parte dictæ Eliſabethæ (ità cauſæ grauitate meritò exigente), per vniuerſam Italiam alicuius nominis Scribentes conſulti fuerunt, præſertim verò in Vrbe expetitum fuit cõſilium quatuor Aduocatorũ, mediante eorum congreſſu, iuxtà laudabilẽ ſtylum habito præuijs diſcurſibus qui in ſcriptis à ſingulis editi fuerũt; In hoc autem congreſſu ſciſſa fuerunt vota; Duo etenim crediderunt potiores eſſe partes dictæ Eliſabethæ, dictamque ſtatutariam diſpoſitionem non obſtare; Alter autem ſenior, magnuſq; Aduocatus, & ego tũc omnium iunior, in contrario fuimus voto, nimiam difficultatem contra eam habentes; Adhuc tamen agentes pro dicta Eliſabetha, ex prudenti conſilio petierunt, vt omnes pro ea ſingulariter ad cauſæ oportunitatẽ ſcribere deberemus, ne aliàs duorum abſtentio à ſcribendo, malam impreſſionem cauſæ præiudicialem produceret, cumque iuſta eſſet petitio, deneganda non erat.

Duo igitur Reſponſa deſuper à me data fuerunt; Vnum pro veritate in forma diſcurſiua pro congreſſu vt ſupra; Et alterum

Digitized by Google

terũ more Aduocati ad cauſæ oportuni-
2 tatē, vltrà aliud Reſponsũ pro eacē poſt deciſam cauſam datum, quod fuit ſuper pũcto nō benè confecti inuētarij, de quo *ſub tit. de hærede, & hæreditate diſc.* 17.

Quatenùs igitur pertinet ad ſecũdum Reſpōſum ad cauſæ oportunitatem, poſtquam (vt ignaro vulgo, atque pragmatico mori ſatisfieret) inanis chartarum repletio facta fuit cum allegationum
3 cumulo, ſuper notoria, & præſupponenda concluſione, quod attenta diſpoſitione iuris communis nouiſſimi, per quod ſublata ſexus, ac agnationis, ſeù cognationis differentia ſola gradus proximitas attendenda eſt, ſucceſſio debita eſſet Eliſabethæ in tertio, non autem actori in ſexto gradu exiſtenti; Vt Statuti obſtaculum remoueretur, ad quod difficultas reſtringebatur, aſſumpſi quæſtionem ſuper huiuſmodi Statutorum natura, ſeù qualitate, an ſcilicèt fauorabilia, vel
4 odioſa cenſenda ſint, cum ex hoc pendeat eorum interpretatio, an ea ſtricta, & rigoroſa, vel potiùs lata, & benigna eſſe debeat.

In hoc autem, DD. de more nimium variant, pluresque habentur opiniones relatæ *per Soccin. iun. conſ.* 1. *num.* 46. *lib.* 1., *& Rot. deciſ* 53. *par.* 3. *recen.*; Prima
5 ſcilicèt, vt cenſenda ſint fauorabilia, vel ſaltim non odioſa odio irrationabili, vt potè ordinata fauore agnationis, quam ſequitur *Rota* ex relatis *per adden. ad Buratt. deciſ.* 6. *&* 288. *& dicta dec.* 53. *p.* 3.; Altera eſt de directò contraria, vt ſint omninò odioſa, & exorbitantia, quam ſequuntur plures relati *per Rotam dicta deciſ.* 53. *par.* 3. *recen. num.* 2.; Tertia eſt diſtinguens, vt cenſenda ſint odioſa, quoad caput excluſiuum ex relatis *eadem deciſ.* 53. *num.* 3.; Quarta demùm diſtinguens inter maſculos æquales gradu, & alios inæquales; Siuè inter fœminas, quibus debita ſit legitima, et alias, quibus non ſit debita, vt primo caſu dicenda ſint fauorabilia ſecùs autem in altero, cum exorbitans videatur, vt remotior, ac inæqualis, proximiorem excludere debeat, ex deductis *per Molin. de primogen. lib.* 3 *cap.* 4. *num.* 15. *cum ſeqq. Giouagnon. conſ.* 66. *n.* 12. *lib.* 1., *& dicta dec.* 53. *num.* 4. apud quos concordantes; Quinta diſtinguens inter fœminas agnatas, & non agnatas vt eadem *deciſ.* 53 *n.* 5.; Et ſexta àn Statutum exprimat, necnè rationem agnationis vt eadem *deciſ.* 53. *num.* 6.

Secundam igitur, ſeù quartam opinionem diſtinguentem, dicendo veriorem, ac probabiliorem, ità inferebam, quod verſaremur in Statuto omninò odioſo, ac exorbitanti, vt adeò proxima neptis ex ſorore, per nimium remotum, perinde ac extraneum tranſuerſalem excludi deberet; Atque hoc poſito inferebam ad con-
6 cluſionem, de qua plenè *Giouagnon. dicto conſ.* 66. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 68. *num* 3. *&* 4. *p.* 6. *rec.* cum alijs infrà *in Fanen. diſc.* 15., quod ſcilicèt huiuſmodi Statuta intelligenda ſint ad litteram, ac de perſonis, de quibus loquuntur in verbis, denegata extenſione, etiam ex identitate, vel maioritate rationis; Ideoque dum loquitur de ſorore morientis, extendendum non eſſet ad caſum controuerſiæ, in quo agebatur de nepte ex ſorore iam defuncta.

Item quod idem Statutum intelligendum eſſet de collateralibus lineæ inferioris, non autem ſuperioris, ex duplici pōderatione; Primò quod Statutum in
7 parte incluſiua agnatorum vocat eos, qui ſint eiuſdem cippi, qualis dicitur ille, qui ſit communis excludenti, et excluſo vtpotè ab vtriuſque patre, vel auo, ex ijs, quæ ſuper huius vocabuli ſignificatione habentur *ſub tit. de fideicomm.* præſertim *diſc.* 33, vbi de ſubdiſtinctione familiæ contentiuæ in proximā, et remotam; Et ſecundò ob magnam differentiam, quam lex conſtituit inter tranſuerſales lineæ ſuperioris, & illos lineæ inferioris, iſtos
8 magis diligendo, ac priuilegiando in hac materia ſucceſſionis; Siquidem ius commune admittit nepotes ex fratre, quamuis tertio gradu diſtantes vna cum parentibus, ac etiam cum germanis fratribus ad inteſtatam ſucceſſionem, & tamen non admittit patruos, quamuis in eodem tertio gradu conſtituti ſint, ex relatis *per Cyriac. controu.* 405. *num.* 34.

Neque vim argumenti tollere poteſt reſponſio, vt id proueniat ex beneficio repræſentationis, cuius ratione nepotes, qui ſunt in tertio gradu occupare dicũtur ſecundum eorum patris, quoniam iſtud quoque beneficium denotat maius priuilegium; Ac etiam quia, etiam eo non intrante, adhuc eadem prælatio cōceditur, quoniam ſi moriente aliquo ab inteſtato, nullis extantibus parentibus,

vel germanis fratribus, vndè propterea
ceſſet hæc fictio, ob quam remotior fiat
proximiori æqualis, adhuc ex magis cō-
9 muni, & recepta opinione, ſucceſſio de-
betur ſolum nepoti, non autem patruo,
iuxtà opinionem quam tenēt *Bart.*, *Bald.*,
Nicol. de Vbald., *Marta*, & alij relati per
Cyriacū dicta controu. 405. *n.* 34. *& ſeqq.*,
& latiùs per *Vrſin. de feud. par.* 2. *quæſt.*
8. *art.* 1. *num* 2. reiecta contraria opinio-
ne *Salyceti*, & aliorum, quos refert, & ſe-
quitur *Mantic. de tacit. lib.* 23. *tit.* 30. *nu.*
35. *& tit.* 32. *num.* 17. *& ſeqq.*

Atque vbi nulli ſuperſunt fratres, ſed
ſolum nepotes ex pluribus fratribus prę-
defunctis, (quidquid antiquiores acerri-
mè certauerint, adeo vt iſta fuerit vna
ex magis inuolutis quæſtionibus, quæ in
10 iure habentur,) hodiè forſan vbique,
præſertim verò in Rota, & Curia Roma-
na, ac etiam in Tribunalibus Regni Nea-
politani, receptum eſt, vt non intret fi-
ctio repræſentationis, ſed omnes ſucce-
dant in capita ex plenè relatis *per The-
ſaur. deciſ.* 162. *Franch. deciſ.* 24. *num.* 10.
Prat. obſeru. 11. *Buratt. & adden. deciſ.*
352. *deciſ* 600. *par.* 5. *recen.*, *deciſ.* 180. *&*
278. *par.* 6. *& deciſ.* 178. *par.* 7. *recen.*, &
ſæpiùs; Idque Rota ampliauit quamuis
adeſſet amita per Statutum excluſa *vt in
Romana de Mareſcottis* 27. *Februarij*
1637. *corā Buccabella, &* 18. *Iunij* 1646.
coram Veroſpio, & in alijs.

Et tamen ſi iſto caſu ſuperſint paren-
tes, adhuc iſti nepotes ex fratribus cum
parentibus admittuntur ad ſucceſſionem
11 iuxta magis communiter receptam
opinionem, ſuper qua *Marin. in addit.
ad Reuerter. deciſ.* 418., multos refert, at-
que ità in fine refert deciſum per S.
Conſiliū et tamen ſine dubio patrui, vel
auunculi non admittuntur ad ſucceſſio-
12 nem cum patre vel matre, etiam ſi ſint
eiuſdem lateris, quamuis eadem ſit gra-
dus proximitas, ergò magna differentia
eſt inter collaterales lineæ ſuperioris, &
illos lineæ inferioris.

Prout nullis extantibus germanis fra-
tribus, vndè propterea dicta fictio re-
præſentationis ceſſet, adhuc in patruis,
vel auunculis nō intrat diſtinctio vnici-
tatis, vel duplicitatis vinculi, an ſcilicet
ex vno, vel ex vtroque latere coniuncti
13 ſint, cum iſtam differentiam lex conſi-
derauerit ſolum in fratribus, & fratrum
filijs, quamuis ceſſet neceſſitas repræſen-
ſentationis vt ſupra, quia nempè ſuper-
ſint nepotes ex fratre vtrinque, & nepo-
tes ex altero fratre conſanguineo iuxta
caſum, de quo *in Romana hæreditatis de
Spatis ſub tit. de fideic. diſc.* 57., quoniam
ex magis communi, & recepta opinione
potior eſt conditio nepotum ex fra-
tre germano, cum quibus alij nepotes
non concurrunt iuxta authoritates rela-
tas *dicto diſc.* 57. *de fideic. num.* 7.

In ſucceſſione itē feudorū Regni Nea-
politani, quę reſtricta eſt per illius Con-
ſtitutiones ad tertium gradum, extra
controuerſiam veniunt nepotes ex fra-
14 tre, et tamen in patruo, qui eodem gra-
du attinet, eſt ſub quæſtione, vt patet ex
deductis *per Vrſin. de feud. dicta par.* 2.
quæſt. 7. *art.* 1. *Bilott. concluſ. feudal.* 23.
Rouit. dec. 94.; Et quamuis hodie ex mo-
derna gratia, ſucceſſio extenſa ſit ad
15 quartum gradum ciuilem, intelligitur
tamen in linea inferiori, non autem ſu-
periori, vt in ſua ſede, cum ſimilibus.

Et in ipſamet materia ſtatutaria, ex-
cluſio fœminarum propter fratres iuxta
16 ſententiam *Bart. in l. liberorum ff. de
verbor. ſignific.* canonizatam plene *per
Rotam in Romana ſucceſsionis de Girona*
23. *Ianuarij* 1574. *coram Robuſterio*, ſuf-
fragatur etiam nepotibus ex fratre, quā-
uis id nō ſit extra aliquā dubitationē ex
deductis infrà *in Viterbien. diſc.* 16.; Sed
extra quæſtionem eſt, vt patruus non ve-
niat ex deductis *per Gabriel. de ſtatutis
concl.* 7. *&* communiter, Idemque habe-
mus in materia Conſuetudinū Neapolis
17 de quibus mētio habetur infrà *in Bene-
uētana diſc.* 26. quod ſcilicet data gradus
inæqualitate inter maſculos & fæminas,
intrat concluſio ſolum fauore maſculorū
lineæ inferioris, non autem ſuperioris
cum ſimilibus.

Quamuis autem cum his, ac ſimilibus
floribus, aliiſque generalibus propoſi-
tionibus atq; cū ſuperflua copioſa allega-
tionum congerie, ignaro vulgo grata,
curaſſem, more Conſulentium conducti-
tio iure ſcribentium, Reſponſum ſiue In-
formationem exornare, adeout ob di-
ctas ſimilitudines, ea fortè aliquem ha-
buerit plauſum.

Attamen reflectendo ad veritatem
(liberè vt dictum eſt, tam oretenus in
congreſſu, quàm in ſcriptis in diſcurſu
inſi-

inſinuatam) ego contrarium credebam probabilius, vndè propterea reſolutio iuſta viſa fuit ex vulgari regula textus *in l. ille aut ille ff. de leg. 3.* quod ſcilicet in cla-
18 ris, & expreſſis nõ intrant quæſtiones, & argumẽta; Ac etiam ex propoſitione deſumpta ex textu *in l. non omnium ff. de legibus*, quod vbi lex eſt clara, non curãtur abſurda, & an ratio naturalis reſiſtat, nec ne, cum iſta ſit præcipua legis prærogatiua, vt quamuis dura, ſeruari debeat, nimium attendendo rationẽ etiã ſupra doctrinas, vbi agatur de interpretatione legis dubiæ.

Quod etiam habemus in materia fideicommiſſorum aliarumque vltimarũ
19 voluntatum, quod ſcilicet magnũ reputatur abſurdorum argumentum pro coniectura ſeu interpretatione ambiguæ voluntatis, vbi verò ea eſt clara, iſtud ar- argumentũ negligitur vt præſertim aduertitur *ſub tit. de fideic. diſc.* 30. & in illius cauſæ deciſionibus ibi relatis, cum ſimilibus.

Cum igitur in nouis reformationibus editis, tam ad maiorem declarationem antiqui Statuti, quàm etiam reſpectiuè pro extenſione fauoris agnatorum vſq; ad octauum gradum §. *& nulla mulier*,
20 *vel eius filij*, & §. *ſequen.* incipien. *alij verò omnes*, generaliter diſponatur vt ſorores per agnatos tranſuerſales intra ſextum, & omnes aliæ fœminæ, alijque per eas coniuncti excludantur per agnatos vſque ad octauum gradum, neque cum eis concurſum prætendere poſſint, quod clarius explicatum habetur in earumdem reformationum publicatione, quæ materna lingua populo facta fuerat; Hinc proinde, (pro meo iudicio), contemptibiles remanent Iuriſtarum ſubtilitates, atque, vt vulgò dicitur *ſtirature*, quæ per ſcribentes pro hac parte, pro ingeniorum varietate deducebantur, cũ id in verbis claris deciſum eſſet, nõ ſolũ de ſororibus, ſed etiã de omnibus alijs mulieribus, ac deſcendentibus per eas.

Et nihilominus, vbi etiam id explicatum non eſſet, idem quoque dicendum veniret ex regula, quod infecta primitiua, infecta dicitur deriuatiua, et con-
21 ſequenter quod excluſio fœminæ proximioris ſecum trahat excluſionem eius filiorum, ac deſcendentium iuxta magis communem, ac probabilem opinionem, de qua alijs relatis *apud Surd. conſ.* 85. *Rota dec.* 405. *par.* 5. *rec.* & habetur infrà *in Interamnen. diſc.* 14.

Prorſus enim improbabile, ac humano diſcurſui contrarium videtur, vt remoti agnati excludere deberent germanam ſororem, quę non ſolum habet prærogatiuam maioris proximitatis primi
22 gradus, ſed etiam alteram agnationis, quoniã fœminæ licèt non prorogent familiã, attamen donec viuunt, illam conſeruant; Ideoque ceſſante concurſu maſculorum, ex magis communi, & recepta ſententia ſuccedunt etiã in fideicõmiſſis, ac maioratibus agnatitijs vt pluries habetur in ſua materia *ſub tit. de fideic.*, et tamen, quod nõ debeant excludi fęminæ ex fœmina, quæ ſunt gradu remotiores, & extraneæ à familia, & agnatione; Ideoque huiuſmodi ſimplicitates à naturali ratione, ac humano diſcurſu adeò
23 aberrantes, irriſione dignæ videntur; Multo verò magis eadem irriſione digni ſunt, non quidẽ ipſi; Conſulentes, qui eas deducunt, vtpote excuſabiles, vt ſibi commiſſas partes, ingenium acuendo, explicent eo quo poſſunt modo, ſed Iudices qui Conſulentium auctoritatem ita in cœca fide ſequuntur, quoniam repugnantia eſt nimis clara; Potiſſimè quia, licet in quadam phyſica poſſibilitate dari poſſint collaterales lineæ inferioris vſq; ad octauum gradum, attamen ex magis communi, & frequenti contingentia id moraliter eſt impoſſibile; Ideoque dictæ ponderationes de linea inferiori vel ſuperiori percutientes gradus magis proximos, in quibus ſint verificabiles, non videbantur ad rem adaptabiles in gradibus adeò remotis.

Clarius verò dum (pro meo pluries inſinuato ſenſu) ex ratione ponderata præ-
24 ſertim *in Peruſina diſc.* 1. & in alijs, magis efficax argumentum, quod in iſta ſtatutaria materia fauore fœminarum deduci ſoleat ſuper huiuſmodi Statutorũ exorbitantia, & odibilitate, corruit, nullamque habet probabilitatem, cum potius, noſtris moribus attentis, contrarium dicendum ſit, ideoq; ſit potius fauorabile, vt formiter diſcuſſo articulo, relatiſque omnibus opinionibus, ac ſingulis reſpondendo, firmatur *dicta deciſ.* 53. *par.* 3.

par. 3. recent., cum quà proceſſum eſt in alijs relatis *per add. ad Buratt. dictã dec.6.& 228.*

FLORENTINA
SVCCESSIONIS DE FRANCESCHIS
PRO
MARIA LVCRETIA, ET MARIA MAGDALENA
CVM
PHILIPPO FRATRE.

Reſponſum ſeù Diſcurſus.

De Statuto Florentino excluſiuo fœminarum propter maſculos, an contentetur ſola ſubiectione perſonarum, non curata illa bonorum, ſiuè àn vtriuſq; Statuti combinationem admittat.

Et vbi ſucceſſio complectatur bona in diuerſis Principatibus exiſtentia, qualis dicatur huiuſmodi ſucceſſionis forus competens, etiam reſpectu bonorum alibi exiſtentium; Et incidenter de legibus, ſcriptis, vel non ſcriptis, quæ in Ciuitate, ac Regno Neapolitano habeantur ſuper fœminarum excluſione, ab inteſtata ſucceſſione.

SVMMARIVM.

1 Facti ſeries.
2 *De fructibus an veniant in iudicio petitionis hæreditatis remiſſiuè.*
3 *Ad materiam tex.* in l.hæres abſe is.
4 *De foro abſentis, cui dandus ſit curator.*
5 *De foro rei ſitæ, & an hæres conueniatur in loco implementi.*
6 *Vbi de ſucceſſione ſit quæſtio, atque bona ſint in pluribus Principatibus vel locis, quis ſit forus magis competens.*
7 *De eodem vt attendatur caput hæreditatis, & quomodo.*
8 *Paganus non habet duplex patrimonium neque hæreditatem.*
9 *Declaratur quomodo, & quando procedat, & de pluralitate ſucceſſionum.*
10 *De frequentia Statutorum, & praxi dictæ concluſionis ſuper diuerſo modo ſuccedendi.*
11 *Fortius vbi ſunt plures Principatus diuerſi.*
12 *An quilibet faciat confiſcationem in ſuo.*
13 *Obſeruantiæ eſt deferendum in interpretatione Statutorum.*
14 *De ratione ob quam non placeat opinio exigens ſubiectionem bonorum.*
15 *Quid in hoc Statuto Florentino.*
16 *Præſcriptio nunquam datur cum mala fide.*
17 *De legibus Ciuitatis, & Regni Neapolis ſuper excluſione fœminarum.*
18 *Conſtitutiones, & pragmaticæ Regni dicuntur ius commune.*
19 *Dos ibi ſuccedit loco legitimæ.*
20 *De conſuetudine Neapolis ſuper excluſione fœminarum.*

DISC. IX.

1 IVXTA ſeriem in hâc eadem cauſa recenſitam *ſub tit. de Hæred. & Hæredit. diſc.* 9; Defunctis ab inteſtato in ciuitate Florentina patria originaria, prius Franciſco patre, deindeque Iulio filio, ſuperſtitibus Philippo filio, ac fratre reſpectiuè, ac Maria Lucretia, & Maria Magdalena filiabus, & reſpectiuè ſororibus; Cum Philippus, ad normam Statuti Florentini fœminarum excluſiui, ne dum per fratres, ſed etiam per vlteriores agnatos ex deductis *in alia Florentina diſc. præced.*, hæreditaria bona in ipſa patria, eiuſque ditione exiſtentia, ex-

tra

tra omnem controuerſiam obtinuiſſet, pleraque verò alia ad eaſdem hæreditates pertinentia exiſterent in Vrbe, vel Statu Eccleſiaſtico, ac etiam in Ciuitate ſeù Regno Neapolitano, nec non in Ciuitate ſeù Dominio Veneto, eorumque poſſeſſionem, ac fruitionem de facto, tacita ſororum exiſtentia, obtinuiſſet; Certiorque factus de pluries inſinuata opinione, quam Vrbis, ac etiam Neapolis Tribunalia retinent ſuper copulatiuo concurſu vtriuſque ſubiectionis perſonarum, & bonorum, in huiuſmodi Statutis excluſiuis neceſſario, quodque propterea reſpectu bonorum in his Principatibus exiſtentium, ad limites Iuris cõmunis æqualis ſororum conditio eſſet; Hinc proinde, cum præſuppoſito quod Rota Florentina, aliaque illius Ciuitatis Tribunalia diuerſam ſequantur opinionem, vt ſola perſonarum ſubiectio ad id ſufficiat etiam pro bonis extra territorium, multo verò magis vbi in bonorum loco eadem lex vigeret; In iudicio *l. diffamari* quod vulgo *iactationis & iactationum* dicimus, eaſdem ſorores ſuper vniuerſæ ſucceſſionis iudicio etiam reſpectu bonorum in dictis alijs Principatibus exiſtentium coram Iudice qui ibi dicitur *Quartariorum*, alijſque dictæ patriæ Tribunalibus prouocauit; Quare ex earumdem ſororum parte ſuper quatuor conſultus fui; Primò nempè ſuper fori competentia, &, an iuſtè petere poſſent remiſſionem cauſæ ad Tribunalia Principatuum, in quibus reſpectiuè bona poſita ſunt; Secundo in meritis negotij principalis, an ſcilicet dictũ patriũ Statutum afficiat reſpectu dictorum bonorum in diuerſis Principatibus exiſtentium; Tertiò quid de fructibus hoc medio tempore à fratre perceptis; Et quartò, an eiſdem ex aliquibus prudentialibus motiuis huiuſmodi litis proſequutionem negligentibus, obſtare poſſet aliqua preſcriptio; Iſtaque occaſione requiſitus fui de notitia legum Ciuitatis, ac Regni Neapolitani ſuper fœminarum excluſione.

De tertio puncto fructuum habetur actum *dicto diſc. 9. de hæred. & hæredit.*;

2 Quatenus verò pertinet ad primũ ſuper competentia fori; Cum aliqua Reſponſa quæ deſuper hincindè data erãt cõmunicata eſſent, in quibus deducebatur vniuerſa ferè materia cõpetentiæ fori ſuper facultate conueniendi hæredem, cũ aliqua tamẽ cõfuſione caſuũ, ſeù quæſtionũ, vt hodiernus ſtylus frequenter docet; Hinc proindè, ad veritatem eruendam, tollendaque æquiuoca, cum quibus mihi videbatur quod procederetur; Pro genio, & conſuetudine aduertebam ad plurium caſuum, ſeù quæſtionum diſtinctionem.

Primus enim caſus eſt vbi agatur de terminis, ac materia *textus in l. hæres abſens ff de iudic.*, quia ſæpè quæſtio non ſit

3 ſuper hæreditate vel ſucceſſione, ſed creditor hæreditarius, vel alter qui aliquod ius habere prætendat in bonis aliàs, quã iure hæreditario, conueniat eum, quem non dubitetur eſſe hæredem, in foro defuncti, quamuis ipſe alibi moretur, diuerſumque forum habeat iuxta caſum de quo *ſub tit. de iuriſdict. & foro competent. diſc. 86.* vbi de materia; Id autem nimium extraneum erat à præſenti controuerſia, ideoque extrà propoſitum deducebantur auctoritates iſtum percutientes.

Alter caſus eſt vbi agatur contra debitorem abſentem à Ciuitate, vel Prouincia, ſeù Principatu, conueniendum in

4 loco contractus deſtinatę ſolutionis, ſiuè habentem plures foros, an, & vbi conueniri debeat, ſiue ad quem Iudicem pertineat dare curatorem abſenti ex deductis *per Virgil. de legit. perſonarum cap. 14. num. 30.* & alios relatos *per Amat. reſolut. 33. num. 6. & ſeqq. & per totum*, qui allegabantur, ſed pariter id extra caſum controuerſiæ, & conſequenter doctrinæ erant extra propoſitum.

Quales erant quoque aliæ, cum magna congerie deductæ ſuper tertiò caſu ad

5 materiam *textus in l. fin. C. vbi in rem actio*, de qua poſt antiquiores *Barboſ. in dicta l. hæres abſens §. proinde num. 15. & 16. Carleual. de iudic. tom. 1 diſput. 2. num 149. & ſeqq. Amat. dicta reſolut 33. num. 18. & ſeqq.*, vbi ſcilicet agatur de foro rei ſitæ, an ſit competens etiam contra abſentem, qui alibi forum originis, vel domicilij ſortiatur; Atque de hoc tertio caſu agitur *eod. tit. de iuriſd. & for. compet. diſc. 75.*, vbi in ſpecie de hærede originario, ac domiciliario Vrbis, an conueniri poſſit in Ciuitate Senarum pro adimplemento voluntatis teſtatoris ibi

ſa-

faciendo; Omnia verò prædicta vtpote
extraoea à caſu quæſtionis, inanem char-
tarum repletionem continebant, vt in
dies hanc miſeriam experimur.

Caſus igitur proprius, ac præciſus
quæſtionis erat, (de quo tamen minus
agebatur, quàm de alijs), vbi contentio
ſit de ipſa ſucceſſione, vel hæreditate, quę
habeat bona in diuerſis locis, vel diuerſis
prouincijs, vbi ſcilicet illa tanquam indi-
uidua tractari debeat, ne continentia
cauſæ diuidatur, ob vnicum, ac indiui-
6 duum punctum ſucceſſionis directæ vel
obliquæ, et quis ſit forus, vel Iudex magis
competens ad notata *per Bart. Dec. Curt.
& alios in l. fin. Cod. de edict. diu. Adr.*, *de
quibus Peregr. de fid. art. 53. nu. 1. & ſeqq.
Molina de primog. lib. 2. cap 13. num. 73.
Salgad. in labyr. par. 1. cap. 4. num. 27.* cum
alijs de quibus *eodem tit. de iuriſd. & for.
compet. diſc. 74.*

Verùm pariter quæſtio tractata per
DD. vbi ſupra, non omninò percutiebat
caſum præciſum, cũ ipſi contendentes ità
inter ſe, diuerſi fori ſupponantur, vndè
quilibet prętẽdat trahere cauſam ad forũ
ſuum, ſiuè impugnet geſta in foro electo
per emulum in alio foro, quem oppoſi-
tor dicat quoad ſe incompetentẽ; Et ni-
hilominùs etiam iſto caſu magis commu-
niter concluditur, ac probabilius eſt, il-
lum dici digniorem, magiſque compe-
tentem forum, vbi (vt Hiſpani dicunt)
eſt caput hæreditatis ex deductis *dicto
diſc. 86. de iuriſdict. for. compent.*

Atque his ſtantibus, multò magis, ac
extrà controuerſiam põderabam pro ra-
tione dubitandi, quod iſte forus Floren-
tinus quoad omnes videretur magis cõ-
petens, non ſolum ob dictam rationem,
quod ibi defunctus tanquam in patria
7 originaria vixiſſet, ac obijſſet, ibique
adeſſent bona ſtabilia antiqua conſtituẽ-
tia caput hæreditatis, (cum alia in di-
uerſis Principatibus ſparſa, accidentaliter
quæſita eſſent occaſione induſtriæ, & ne-
gotiationis,) ſed etiam quia omnes con-
tendentes, tam origine, quàm domicilio
erant eiuſdem fori, vndè propterea ca-
ſus remanere videbatur planus quod iſte
forus, potiſſimè præuentus, declinari non
poſſet, cum ità ceſſaret ea ratio dubitan-
di, quæ cadit quando contendentes di-
uerſum reſpectiuè forum ſortiuntur.

Poſita verò dicta competentia nil ob-
ſtare videbatur diuerſitas Principatuum,
in quibus bona hæreditaria ſparſa erant,
quoniam cum in pagano non detur plu-
8 ralitas hæreditatum, ac patrimoniorum,
quæ ſolum in militibus conceſſa eſt, vt
habetur pluries deductum *ſub tit. de hæ-
red. & hæredit.*, & in auctoritatibus de
quibus proximè infrà, hinc proindè in
vnica ſucceſſione, vel hæreditate, diuerſi
Iudices dandi non ſunt, ſed vnus inter
plures alios trahere debet, atque inter
plures eſt magis competens ille, qui ha-
beat circumſtantias iſto caſu concur-
rentes.

His tamen non obſtantibus, contra-
rium dixi mihi probabilius videri, quo-
niam dicta regula excluſiua pluralitatis
9 hæreditatum, vel patrimoniorum in pa-
gano (quidquid ſit ad alios effectus, &
præſertim concurſus creditorum, de
quo in ſua materia *ſub tit. de credito*), ad
hunc effectum ſucceſſionis, rectè intrat,
quando illa eodem iure communi, quod
vbique pariformiter ſeruetur, veniat re-
gulanda, vt cõtingebat ſub antiquo Ro-
mano Imperio, quod non exiſtente tan-
ta Principatuum, ac iurium municipa-
lium diuerſitate, vbique vna, & eadem
erat lex; Secùs autem vbi etiam in eo-
dem Principatu diuerſa vigeant Statuta,
iuxtà quæ, attenta opinione, quam ſe-
quitur Rota, & Curia, quodlibet Statu-
tum operatiuum ſolum remanet in bonis
intra proprium territorium exiſtenti-
bus, non autem extra, quoniam tũc mo-
riens reputatur multiplex homo, atque
tot dicuntur ſucceſſiones, quot ſunt loca,
ſeù territoria, in quibus reſpectiuè Sta-
tuta vigeant, vt cæteris plenè relatis ha-
betur apud *Capyc. Latr. deciſ. 137. num.
49. apud Merlin. deciſ. 353. num. 35. &
deciſ. 828. num. fin. apud Roias deciſ. 157.
num. 8. deciſ. 228. num. 38. cum ſeqq. par. 8.
& deciſ. 131. num. 21. & ſeq. par. 9. recen.*
& in alijs, ex quibus patet, quod in eodẽ
Statu Eccleſiaſtico, in quo potiſſimum
nimium frequens eſt hic Statutorũ vſus,
10 diuerſa eſt ſucceſſio bonorum in vno,
vel altero loco exiſtentium; Quod etiam
in dies praxis docet in Ciuitate Neapo-
lis, quod alius eſt ſuccedendi modus in
bonis exiſtentibus intrà Ciuitatem, eiuſ-
que territorium; Alius verò in bonis exi-
ſtentibus intrà Regnum, quoniam pri-
ma ſpecies regulatur iuxtà cõſuetudines
Ciui-

Digitized by Google

Ciuitatis, & altera iuxtà Conſtitutionem Regni vt infra, quod etiam frequenter contingit præſertim in Hetruria, vbi pariter fortè frequentius, quàm in reliquis Italiæ partibus quilibet etiam paruus locus habet propria Statuta.

Multò igitur magis vbi agatur de Principatibus omninò diuerſis, ac inde-
11 pēdentibus quorum vnus ab altero dependentiam non habeat, adeout dici non poſſit quod ſint diuerſa mēbra eiuſdem corporis diuiſam operationem habentia, quoniam quilibet Principatus in ſe ipſo reputatur integer Orbis ſtans de per ſe, ſiuè integrum Imperium cum proprio Imperatore, cum eadem proportione, cum qua ius commune intra limites Romani Imperij diſponit; Et cōſequenter multò magis vnus, & idem reputatur multiplex homo, qui in vno Imperio poſſit eſſe ſeruus, & in altero ingenuus, atque in vno capax, & in altero
12 incapax, vt pluries aduertitur præſertim *in Romana confiſcationis ſub tit. de Regalibus in ſupplemento* occaſione agendi de quæſtione, an ſub confiſcatione ſequuta ex delicto in vno Principatu, cadant bona extantia in altero; Ideoque cum fingendæ veniant tot diuerſæ hæreditates, quot ſunt patrimonia in diuerſis territorijs, vel Principatibus exiſtentia, ceſſat ratio connexionis, atque quilibet forus cognoſcit de proprio patrimonio, vndè contentio ſolum cadit inter plures Iudices, vel foros eiuſdem Principatus, eo modo quo de iure communi inter plures Iudices eiuſdem Imperij.

Ea quoque conſideratione accedente, quod cum Statutorum, ac iurium municipalium interpretatio nimium pendeat ab obſeruantia, quæ dicitur omnium humanorum actuum, ac etiam legum
13 optima interpres ex generaliter deductis *per Rotam deciſ.* 199. *num.* 12. *&* 13. *&* *deciſ.* 256. *num. fin. par.* 10. *deciſ.* 323. *n.* 13. *p.* 11. *rec.*; Et in ſpecie huius Statuti Florentini excluſiui fœminarum *Monach. deciſ. Florent.* 46. *num.* 2. *cum ſeqq.*; Siuè pendeat à moribus locorum, & populorum, omninò incongruit, vt alibi hæc interpretatio fieri debeat vbi ignota eſt obſeruantia illius legis, ignotique ſunt illius populi, vel loci mores.

Atque hinc magis me confirmo in proprio ſenſu (quamuis iuxtà hodiernū rerum ſtatum præſertim in Vrbe, & Statu Eccleſiaſtico, ac etiam in Regno Neapolitano minus receptum) vt locus de-
14 functi vbi caput eſt hæreditatis, vniuerſam ſucceſſionem regulare deberet, quodque perſona trahat omnia bona eo modo quo trahit mobilia, vel iura, & actiones iuxtà deducta *hoc eodem titulo diſc.* 19., cum ità ex huiuſmodi leguleicis diſtinctionibus, & ſubtilitatibus, ab humana ratione, humanoq; diſcurſu extraneis, magnæ reſultent confuſiones.

Et his ſtantibus non reſpondi ad ſecundum punctum, an ſcilicèt Statutum Florentinum contentum ſola ſubiectione perſonæ capiat omnia bona vbique exiſtentia, quamuis extra eius Ditionem,
15 iuxtà teſtimonium *Salycet. in l. cunctos populos Cod. de Summ. Trinit. num.* 14. cuius tamen contrarium, agendo de eodem Statuto, dicit *Thuſc. litt. S. concluſ.* 658. *num.* 16., ſed ſuper eo me referebam ad verſatos in regione, quibus in his materijs deferri debet.

Alter punctus pręſcriptionis erat planus pro negatiua ob veram malam fidē
16 reſultantem à lite, ſtante diſpoſitione iuris canonici *in cap. fin. de præſcript.*, vbique etiam in laicalibus principatibus, atque vt noſtri dicere ſolent, etiam in terris Imperij recepta, vt *ſub tit. de credito*.

Quouerò ad particulare quæſitum, quænam leges peculiares in Ciuitate, ac Regno Neapolitano vigerēt in hac materia inteſtatæ ſucceſſionis ſuper exclu-
17 ſione fœminarum propter maſculos; Reſpondi quod vbi huic maſculo non obſtaret obiectum deficientis alterius ſubiectionis perſonæ, cuius requiſitum quoque eſt magis neceſſarium in excludente, quamuis non in excluſo, vt in alijs hoc *eodem titulo* pluries aduertitur, tunc quoque debita eſſet ſucceſſio vniuerſalis, cum obligatione tamen dandi ſororibus dotem; Diſtinguendo ſiquidē Regnum à Ciuitate; Quatenùs pertinet ad Regnū, in quo vſus non habetur particularium Statutorum, ſed ſolum aliquis nimiū rarus adeſt Conſuetudinū, viuitur eodem iure Conſtitutionum, & Capitulorum, & Pragmaticarum conſtituentiū ius, quod ibi, et meritò, dicendum non eſt municipale, ſed commune, vt præ-

ſertim aduertit *Rouit. deciſ.78.num.5.*;

18 Iſtoque iure attento,ſtantibus maſculis æqualis gradus, fœminæ excludũtur per Conſtitutionem Regni, quæ incipit *In aliquibus*; Et quamuis illa in verbis loquatur de ſucceſſione paterna; Attamen ex recepta Sapientum Regni interpretatione,capit etiam materna, non autem fraterna ex deductis *apud Franch. deciſ. 171. Fab.de Ann.conſ.45.*& communiter; Debent tamen fœminæ dotari de paragio, quod ſuccedit loco legitimæ, quæ per dictam Conſtitutionem ſublata non eſt, ideoque dos etiam ante matrimo-

19 nium, et quatenus iſtud neque ſequatur, mortuo parente, non poteſt eſſe minus legitima, eaque tranſmittitur,atque producit fructus ſicut legitima ex deductis in ſua materia *ſub tit. de dote*, & etiã ſub altero *de legitim. & detract.*, & inſinuatur quoque *ſub tit. de feud. diſc.108.* vbi de paragio debito in bonis feudalibus.

In Ciuitate autem adſunt Conſuetudines in ſcripturam redactæ cum diuerſitate, de qua *hoc eodem tit. in Beneuentana diſc. 26. & ſub tit. de dote diſc. 103.*,

20 eamdem continentes excluſionem imò latiorem, nam etiam excludunt à ſucceſſione fraterna; Remanente quæſtione,an dotatio requiratur ex qualibet hæreditate, vel ſucceſſione vt requiritur attenta dicta Conſtitutione Regni; Vel ſufficiat vnica, ſuper quo variæ habentur opiniones, quoniam negatiuam, vt vnica non ſufficiat, ſuſtinet *Ann. allegat 70. 81 & 117.*; Affirmatiuam autem eſſe magis communem, & receptam patet ex deductis *per Franch. & adden. deciſ. 87. Molfeſ. ad conſuet.par 4.quæſt.2.num.16. Hodiern. controu.24. in princ.* & alios.

ANCONITANA
SVCCESSIONIS
PRO
MARIA NEROTTA
CVM
THOMASIIS.

Caſus diſputatus coram A.C., poſteà concordatus.

De Statuto Anconitano excludente cognatos propter agnatos intrà quartum gradum, an ſuffragetur fœminis agnatis.

Et de actiua, & paſsiua ſucceſsione naturalium tantùm, ſeù eorũ dẽ legitimatorum per reſcriptum, àn in iſtis intrent iura agnationis actiuè, & paſsiuè.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Quomodo ſe gerere debeãt Aduocati.*
3 *Statutum nõ egreditur gradus expreſſos.*
4 *Quando Statutum debeat ſtrictè, & quando largè interpretari.*
5 *An, & quando fœminæ dicantur agnatæ in Statutis, vel fideicommiſſis.*
6 *Quod ſub hoc Statuto non veniant, & de ratione.*
7 *De Statuto Aſculano remiſſiuè.*
8 *Quod generaliter maſculinum non concipiat fœmininum.*
9 *Naturales tantùm habent ius cognationis non autem agnationis.*
10 *Ius ſucceſſionis eſt reciprocum, ſeù viciſſitudinarium.*
11 *Cum cognatis datur ſucceſſio indefinita.*
12 *Procreati ex damnato coitu, neque habent ius cognationis.*
13 *Sed vxor eis ſuccedit.*
14 *Quod in motiuis adhibenda ſit prudentia.*
15 *An procreati ex vxorato, & ſoluta, dicantur ex damnato coitu.*
16 *An legitimati habeant iura agnationis.*
17 *De diſtinctione inter bona antè, & poſt legitimationem.*

18 *An*

Digitized by Google

18 *An legitimatio tribuat ius agnationis ſucceſſione paſſiua, non pro actiua.*

19 *De materia ſucceſſionis ſpuriorũ,& naturalium,ſeù legitimatorum remiſſiuè.*

DISC. X.

1 AD inteſtatam ſucceſſionem Cyriaci Thomaſij filij naturalis Nicolai,concurrebant, Ioanna conſobrina ex latere materno,& altera Ioãna etiã conſobrina ex latere paterno, cuius iura repræſentabãt Franciſcus,& Thomas de Thomaſijs agnati ſexto gradu attinentes, ipſiq; etiã ex propria perſona ex Statuti Anconitani diſpoſitione ſucceſſionem prætendebant; Quarè introducta cauſa coram A. C. inter dictos Thomaſios duplici titulo vt ſupra venientes, et Mariam defuncti vxorem, tam ex perſona propria, quàm ex illa dictæ Ioannæ conſobrinæ ex latere materno,plures deſuper habitæ fuerunt diſputationes, abſque determinatione, ob ſubſequutam concordiam, quam dictæ Mariæ(pro qua ſcribebam) conſului; Tum ob aliquam difficultatem in parte vt infrà; Tum etiam, quia pauperi viduę non expediebat cum viris potentibus litem in iudicio ordinario tractandam ſubſtinere; Ad quod ex debito

2 charitatis, cum prudentialibus motiuis Aduocati reflectere debent, non autem cogitãdo ad ſolum punctum iuris in abſtracto ſemper ignorãdo factum, ſiuè ad proprium turpe lucrum, mordicùs litem ſubſtinere,cum ſupplantatione clientum.

In diſputationibus autem prædictis duo fuerunt puncti, ſiuè inſpectiones; Primò nempè regulando ſucceſſionem cum iure ſtatutario; Et ſecundò quatenùs Statutum non intraret, vndè proptereà procedendum eſſet cum diſpoſitione iuris communis, cui, & quomodo iſta ſucceſſio debita eſſet.

Quoad primum; Excluſio dictorum de Thomaſijs erat plana, cum Statutum excluſiuũ cognatorũ propter agnatos reſtrictum eſſet intrà quartum gradum, vltrà quem extrà omnem quæſtionem eſt, vt illud non operetur, neque eius extenſio admittatur, vndè proptereà, tanquam extrà caſum Statuti, perindè, ac ſi iſtud in rerum natura nõ exiſteret,

3 ſubintrat ius commune, cuius diſpoſitione, ſeù ordine attento, abſolutum pariter eſt, vt in concurſu dictarum mulierũ exiſtẽtium in quarto gradu, venire non poſſent dicti agnati exiſtentes in ſexto, dum hodiè attento iure nouiſſimo,ſublata ſexus, ac agnationis antiqua prærogatiua, illa gradus tantùm attenditur.

Et quamuis in meo pluries inſinuato ſenſu,qui in regionis moribus fundatur huiuſmodiStatuta potiùs noſtro iuri Romanorũ conformia, quã correctoria,ſint ideoq;fauorabilia cẽſenda veniant,Nihi-

4 lominùs id rectè procedit pro benigna eorũ interpretatione,& nè admittantur illi merè leguleici irrationabiles rigores, de quibus infrà *diſt.* 15.cum ſimilibus,nõ tamen, vt extendi poſſint vltrà gradus, intrà quos ſtatuentes id agere voluerũt, quoniam Aliud eſt interpretari, vel agere de compræhenſione caſus minus dubitabilis, Et Aliud eſt extendere vltrà caſus, & gradus expreſſos; Idque vbi etiam ageretur de ſucceſſione perſonæ verè legitimæ, & naturalis, quæ ius agnationis habeat, multò magis dum agebatur de naturali, & legitimato per reſcriptum, in quo dictum ius agnationis, vel non intrat, vel eſt ambiguum vt infrà caſus erat planus.

Hinc proindè Scribentes pro eiſdem (cedendo prætenſioni ex perſona propria), eam reſtringebant ad illam Ioannæ agnatæ, intra quartum gradum exiſtentis, ideoque ad formam Statuti excludentis dictam alteram Ioannam cognatam;Non obſtante quod eſſet fœmi-

5 na, quoniam tranſcribendo penè ad litteram(iuxta modernam ineptiam)deducta *per Rotam in Romana ſupplementi legitimæ 22. Iunij* 1643.*coram Cerro impreſſ.deciſ.*491.*par.*9.*rec.* dicebant,quod etiam fęminæ de familia dicuntur agnatæ, in quibus verificetur diſpoſitio ſtatutaria,ex firmatis in dicta deciſione occaſione Statuti Vrbis 141.

Et quamuis notæ eſſent deciſiones poſteriores reuocatoriæ *coram eodem Cerro impreſſa eadem p.9. rec.dec.*267. *&* 383., in quibus firmatur, vt dictum Statutum intelligẽdum ſit de maſculis, non autem de fœminis; Attamen præueniendo reſponſionem, replicabant, caſum eſſe diuerſum, cum ibi contentio eſſet inter duas germanas ſorores, in quarum vtra-

que eadem agnatitia qualitas concurrebat, et conſequenter ceſſante ratione ſucceſſiuę conſeruationis, quæ non intrat niſi in ſexu maſculino, admittebant quod probabiliter à dicta priori reſolutione fuiſſet receſſum; Secus autem in hac facti ſpecie, in qua agebatur de excludendo cognatam, ideoque ſufficere debebat, vt verificaretur caſus Statuti etiam attenta littera; Cum pariter extrà controuerſiam hodiè receptum ſit, vt ſubſidiariè, atque ceſſante concurſu maſculorum de agnatione, fœminæ dicantur agnatæ ſuccedentes in fideicommiſſis, & primogenituris, quamuis agnatitijs, ex ijs, quæ cæteris relatis habentur *apud Dunozett. dec.853 dec.133.par.9.rec.deciſ.40. poſt Conſul. ad Peregr.* & pluries in ſua materia *ſub titulo de fideicommiſſ.*

His tamen non obſtantibus (etiam cũ ſenſu veritatis, qualem ab initio quoque Iudex agnouit, & declarauit), contrariũ dicebam verius, quamuis ageretur de ſucceſſione verè legitimi, & naturalis, adeout non intraret difficultas, de qua
6 infra ſuper iure agnationis, multo magis ea vrgeret; Siquidem abſque neceſſitate alicuius ratiocinij ſuper generalibus, dicebam quod idem Statutum in ſpecie decidit quæſtionem, vt ſub nomine agnatorum, fœminę quamuis agnatæ non veniant, dum poſtquam vocauit patruos, eorumque filios, vocantur amitæ, quæ ſunt agnatæ, atque filijs patruorum abſque dubio proximiores, dum tertium illę occupant gradum, conſobrini autem quartum, vt in propoſito arguunt *Alex. conſ.45. num. 8. lib.7. Soccin. iun. conſ.23.*
7 *num.55. lib.1.* & alij relati *per Rub. tom.2. ſing. fol.35.* occaſione agendi de Statuto Aſculano.

Verùm vbi, (iſta particulari circumſtantia ceſſante,) ageodum eſſet de generica diſpoſitione Statuti intra certum gradum excludentis cognatos propter agnatos; Adhuc omnino verius eſſe di-
8 cebam, vt id intelligendum eſſet fauore maſculorum, per quos agnatio conſeruatur, quoniam in hac ſtatutaria materia, in qua non intrat illa præſumpta morientis voluntas, ob quam ex benigna interpretatione, in vltimis voluntatibus, maſculinum concipit fœmininum, iſta conceptio admittenda non eſt, tanquam ex ceſſante voluntate ſtatuentium fundata in ratione conſeruationis agnationis ex auctoritatibus relatis *in dictis deciſ.267. & 383. par. 9. rec.*; Ideoque potius intrat concluſio oppoſita, quam habemus in contractibus correſpectiuis ſtrictè intelligendis, vt maſculinum non concipiat fœmininum ex deductis *ſub tit. de emphyt. diſc. 15. & in annotationibus ad eumdem in ſupplemento*, ac admittitur in ſua materia *ſub tit. de fideicõmiſſis*; Declarando tamen iſtam concluſionem vt procedat, vbi agatur de contractu oneroſo, & correſpectiuo ſtrictè intelligendo, ſecus autem, vbi ageretur de ſimplici voluntario fideicommiſſo, quod non expectato caſu mortis, per actum inter viuos ordinatum eſſet ex ibi deductis.

Et fortiùs quia potiſſima ratio, ob quã in dicto meo pluries inſinuatò ſenſu, huiuſmodi Statuta fauorabilia cenſenda ſint, atq; latè, & benignè interpretãda, conſiſtit in eo, quod ita reſtituant illud ius, quo Romanum Imperium regebatur, quando in Italia ſedem habebat, & cum quo in iſta regione ob leges Longobardorum, ac alias viui continuatum fuit, imitando etiam in hoc legem Sacræ ſcripturæ Teſtamenti veteris, et conſequenter ad dicti antiqui iuris limites fauore agnationis iunctæ cum ſexu; Vndè propterea dicta ratione ceſſante, de plano intrat ea propoſitio, quæ generaliter apud pragmaticos magis recepta eſt, vt in huiuſmodi Statutis, ſtricta, & rigoroſa interpretatio facienda ſit, ideoque incongrui remanent dicti termini vltimarum voluntatum.

His autem ſic ſtantibus, atque per Iudicem in ipſa prima diſputatione ſine dubio admiſſis, reſtricta fuit difficultas ad ordinem ſuccedendi iuxta diſpoſitionẽ Iuris cõmunis; Iſta verò attenta, vbi de ſucceſſione legitimi, & naturalis ageretur, tunc planum erat quod vtriuſque conſobrinæ æqualis eſſe deberet concurſus ob gradus æqualitatem, non curata diuerſitate lateris, vtpotè hodie iam ſublata; Verum ſcribens pro Maria habente intra Ioannæ cognatæ, dicebam quod huic tantùm ſucceſſio debita eſſet, non autem alteri Ioannæ coniunctæ ex latere paterno, ex regula quod naturales tantum, habent ſolum iura cognationis, non autem agnationis, ideoque ſicuti naturales non concurrunt in ſucceſſione agnatorum,

9 torum, ita neque iſti in eorum ſucceſſione concurrere debent ratione iuris viciſſitudinarij *ad textũ in l. ſi ſpurius ff. vnde cognati* §. *vulgò quæſitus Inſtit. de ſucceſſ. cognat. DD.* communiter plenè cõgeſti *per Matheſilan. de ſucceſſ. ab inteſt. membr. 3. artic. primo in princ. Paleot. de noth. & ſpur. cap. 39 num. 4. Peregr. de iur. fiſci lib. 3. tit. 18. n. 26. Lup. de illegit. commentar. 1. §. 2. n. 4.* & cęteri collecti *per Lucidor. in tract. de illegit. cap. 13. num. 5.*, vbi dicit hanc regulam certiſſimam; Quodque ius ſucceſſionis ſit viciſſitudinarium, vt cui non ſuccedimus, neque ille nobis ſuccedat, & è contra *Couarr. de ſuc-*
10 *ceſſ. ab inteſt. poſt num. 13. verſ. decimatertia concluſio, Peregrin. de iur. fiſc. lib. 3. tit. 18 num. 29. Surd. dec. 293. num. 1. cum ſeqq. Buratt. dec. 520. nu. 1. & 7.* vbi concordantes.

Pro iſta difficultate euitanda Scribentes in contrarium dicebant; Primò quod littera ſupra allegatorum iurium tollentium in naturalibus tantùm ius agnationis, procedit in matre, & fratribus tantùm, ideoque id trahendum non eſt ad vlteriores, de quibus lex non loquitur, vt motiuare videtur *Capra conſ. 1. n. 21.*, ideoq; poſt matrem, & fratres; Vel quod tanquam in caſu omiſſo, omnium æquè coniunctorum æqualis eſſet conditio;
11 Vel quod potius nulli ſuccederent; Verùm hæc reſponſio friuola erat, quoniã verius eſt, vt cognatorum indefinita ſit ſucceſſio cum naturalibus *per Matheſilan. vbi ſupra num. 10. Paleot. dicto cap. 39. num. 4. Pereg. de iur. fiſc. dicto lib. 3. tit. 18. num. 25. & de fideic. art. 22. nu. 85. Lup. de illegit. commentar. 1. §. 2. num. 14.*

Replicabant tamen vt id procederet in naturalibus tantùm, vel etiam in ſpurijs ſimplicibus, non autem in illis, qui ex damnato coitu procreati ſunt, quoniam iſti neque iura cognationis habent,
12 vt ex profeſſo probant *Capr. conſ. 108. num. 105. & ſeqq. & conſ. 136. num. 19. Cepoll. conſ. ciuil. 1. num. 6. lib. 1.* ac admittunt alij proximè ſupra allegati, et in his terminis verſari dicebant, dum agebatur de adulterino vtpotè procreato per virum vxoratum, quamuis ex muliere ſoluta.

Motiuum, vbi etiam eſſet verum, non tamen ſuffragatur Parti, pro qua deducebatur, ſed potius ei nocebat, atque con-
13 firmabat intentionẽ huius Partis, quoniam tali caſu, ſublatis tam agnatis, quã cognatis, prima ſucceſſionis cauſa fuiſſet ipſius vxoris iuxta doctrinam *Bald. in l. ſi qua illuſtris C. ad Orficianum num. 6. Lup. de illegit. commentar. 1. §. 2. num. 15.*
14 *& 17.*; Ideoque id arguebat iudicij imbecillitatem; Idque in ijs, qui magis ingenioſi ſunt, vel concluſionum, ac doctrinarum copiam profitentur, frequentius contingit, quoniam vt ingenij, vel doctrinarum oſtentationem faciant, non reflectunt, an expediat, nec ne motiuum deducere; Ideoque in Aduocatis potiſſima pars eſt illa iudicij, eligendo motiua, quæ expediant, non autem totum id, quod in mentem venit.

Et nihilominus, neque de iure motiuum ſubſiſtebat, quoniam licet apud DD. non leuis quæſtio ſit, an procreatus ex coniugato, & ſoluta, adeò vt obſtet ſolum macula adulterij ex parte viri, di-
15 cendus veniat ex damnato coitu, vt patet ex plenè relatis *per Peregr. de iur. fiſci lib. 3 tit. 18. num. 35. & ſeqq.* vbi varias adhibet diſtinctiones, & conciliationes; Nihilominus quia de conſuetudine violatio thori maritalis per accidentalem concubitum cum fœmina ſoluta, vbi nõ accedat qualitas concubinatus, non eſt punibilis, hinc proindè filij ita procreati dicendi non ſunt ex damnato coitu, adeò vt iure cognationis quoque priuati remaneant *vt Paleot. dicto tract. de illegit. c. 42. Lup. dicto commentar. 1 §. 50. n. 152.*, vbi procedit cum dicta diſtinctione inter formalem concubinatum, & accidentalem ſeu caſualem concubitum, idque in praxi, & communi vſu receptum videtur.

Maior autem difficultas pro æquali concurſu dictæ fœminæ agnatæ, reſultare videbatur ex legitimatione, per quam natalium macula abluta erat, dum ita eũ ordine legitimorum procedendum videtur ex regula, quod legitimati pro legitimis habendi veniunt; Verùm dicebam quod difficultas eſſet conſiderabilis,
16 quando præſuppoſita ſufficienti probatione filiationis quoad patrem, legitimatio fuiſſet pura, & plenaria, ſecus autẽ vbi (vt in præſenti) ad normam Conſtitutionis Pij IV. qualificata per clauſulam *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*; Quamuis enim ex veriori, magiſque

que

que recepta ſententia, iſta non ſit ſimplex diſpenſatio, vt alia opinio credit, ſed vera legitimatio ex plenè firmatis *per Rotam dec.* 35. *p* 8. *recent.*, quæ reputatur in materia magiſtralis ſæpius canonizata, vt aduertitur *in Nouarien. diſc.* 28. & pluries *ſub tit. de teſtam. & de fideic.*; Attamẽ habet hanc reſtrictionẽ ſeù qualificationẽ, intra cuius limites operatiua eſt quoties agatur de ſucceſſione ab inteſtato, ſecùs autem de teſtamentaria ex deductis *dicta deciſ.* 35. *p.* 8. & *apud Roias deciſ.* 316. cum alijs de quibus locis proximè citatis, et conſequenter legitimatio non obſtabat Ioannæ cognatæ, cui eadem legitimatione ſecluſa, integra ſucceſſio debita eſſet.

Motiuabat Iudex, an id procedere ſolum deberet in bonis quęſitis antè legitimationem, in quibus cognatis ab inteſtato venientibus aliquod ius in ſpe quæſitum dici poſſet, ſecus autem in obuentis poſt legitimationem; Sed quamuis cũ diligẽtijs tũc per Scribẽtes hinc indè adhibitis, non reperti eſſent DD. ad hãc reflexionẽ deſcendentes, vndè propterea
17 pũctus viſus eſt nouus, attamen nõ videbatur intrare, cũ hęc diſtinctio inter bona prouenięntia ante, vel poſt legitimationẽ, de qua *apud Lup. d. commentar.* 3. §. 2. *n.* 17., percutiat ſolũ bona obuẽta à patre pro excluſione vxoris, ac etiam ad effectũ ſucceſſionis teſtamentarię, attamen dicebam, quod in propoſito diſtinctio non intraret, dum ob dictam clauſulam indefinitè adiectam in hac parte exceptuata, legitimatio habetur pro non extante, perinde ac ſi conceſſa non eſſet.

Dicta etenim diſtinctio inter bona, quæ antè vel poſt legitimationem delata ſunt, de quà *Lup. commentar.* 3. §. 1. *n.* 58., non percutit ea bona, quæ per ipſum naturalem legitimatum quæſita ſint, atque remanſerint in hæreditate, ſuper qua ſit controuerſia, ſed percutit ea bona, quæ ex parentum, vel coniunctorum ſucceſſione obueniant, vbi naturalis tantùm per puram, & amplam legitimationem etiam in præiudicium venientium ab inteſtato fuerit legitimatus, vt ſcilicet hæc habilitatio non habeat oculos retrò, neque ſuffragetur pro ſucceſſionibus iam apertis, & delatis ante legitimationem ob ius tertio quæſitum, cui in dubio non cenſetur quod Princeps derogare voluerit, niſi dicatur, iuxta diſtinctiones de quibus præſertim *diſc.* 148. *ſub tit. de Regalibus* ad materiam poteſtatis tollendi ius tertij, & alibi, ideoque motiuum non intrabat.

Ponderabam ego potuiſſe motiuari ex parte dictę agnatæ, (quamuis motiuatum non eſſet,) vt dicta clauſula præſeruatiua iurium venientium ab inteſtato
18 rectè procederet in ſucceſſione actiua ipſius legitimati, non autem in paſſiua, & ſic quod ipſe legitimatus in præiudicium legitimorum, parenti, & alijs non ſuccederet, non autem è conuerſo, quoniam quoad ipſum legitimatio habetur, ac ſi eſſet pura, vt aduertunt *Angel. conſ.* 250. *num.* 8. *Alciat. conſ.* 14. *lib.* 9. *Honded.* eum referens *dicto conſ.* 83. *num.* 46. *lib.* 2. *Martin. Lauden. de legitimat. num.* 106. *inter tract. magn. tom.* 8. *par.* 2. *fol.* 95. *Carpan. ad ſtatut. Mediol. tom.* 1 *cap.* 456. *num.* 31. & *ſeqq. Paſchal. de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 262. *in fin.* Idque ex pluribus rationibus confirmari videtur; Primò nempè vt inducta ad fauorem retorqueri non debeant in odium; Secundò vt adiectio huius clauſulæ prouenięs ex dicta Conſtitutione Pij IV. reguletur à Regula Cancellariæ reſpiciente dictum effectum; Et tertiò melius ex voluntate ipſiuſmet naturalis, qui curauit legitimationem obtinere, ſiuè eadem ab alio obtẽta vſus eſt, dũ ità voluit de ea agnatione ſe facere, atque agnatos etiam ad ſucceſſionem admittere; E conuerſo autem obſtabat dicta regula viciſſitudinis, & inæqualitatis, quoniam iuſtum non eſt vt nobis ſuccedant illi, quibus nos non ſuccedimus; Adhuc tamen iſta difficultas tolli videbatur ex quadam ſpeciali natura huius ſucceſſionis illegitimorum, in quibus iſta claudicatio, ſeù inæqualitas dignoſcitur in parentibus, & ſic quod iſta non eſſet ſucceſſio iure quaſi contractus reciproci, & correſpectiui, ſed eſſet potiùs iure ſolius voluntatis ipſius naturalis iure cuiuſdam impliciti teſtamẽti à lege ſubintellecti, quod faciendo ſe legitimare, voluerit agnoſcere agnatos in ſuos ſucceſſores, quamuis è conuerſo ipſi eum non agnoſcerent; Non tamen deſuper maturum iudicium efformari potuit, cum formalis diſputatio deſuper habita non fuerit; Verum hæc difficultas vltrà alias conſiderationes prudentia

dentiales me impulit ad conſulendum, & facilitandum concordiam.

De alijs autem ad baſtardorum ſucceſ-
17 ſionem, vel capacitatem ſuccedendi pertinentibus habetur actum *ſub tit. de teſtament. diſc.* 52. *& ſeq. & diſc.* 74. vbi etiã de legitimatis, *& ſub tit. de fideicommiſ-ſis diſc.* 68. *&* 69.

MASSANEN.
SVCCESSIONIS
INTER
LAVRENTIVM, ET NICOLAVM DE ZORA.

Reſponſum pro veritate.

De Statuto Plumbini excludente fœminas propter maſculos, an procedat in bonis in defunctum obuentis à matre, in excluſionem ſororis vtrinque coniunctæ, ſi maſculus ſit conſanguineus tantùm.

Et de ſucceſſione morientis in captiuitate, àn in ea attendi debeat tempus mortis naturalis, vel potius illud captiuitatis, iuxta fictionem *l. Corneliæ*.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An ſtatutum excludens ſorores propter fratres procedat in bonis obuenientibus à matre.*
3 *De ſucceſſione parentum, & an detur diſtinctio bonorum obuenientium ab vtroque latere.*
4 *Quod cauſa immediata attendatur, dantur exempla.*
5 *Quomodo decidenda ſit quæſtio de qua num. 2.*
6 *Quod ſtatuta aliorum locorum attendi debeant prò interpretatione.*
7 *&* 8 *De fictione* l. Corneliæ, *vt moriens apud hoſtes cenſeatur mortuus præambula hora captiuitatis.*
9 *De diſpoſitione* l. fœminæ, *vt procedat etiam in patre.*

DISC. XI.

1 VIVENTE Paſqualino patre, Iacobus in Turcarum ſeruitutem redactus eſt, eoque ob mortem patris interim ſequutę, in dicto ſtatu naturaliter defuncto; Stante Statuto Plumbini excludente fœminas propter maſculos, nè dum à parentum, ſed etiam à fratrum ſucceſſione; Hinc orta eſt controuerſia inter defuncti fratrem conſanguineum ex ſecunda vxore ſuſceptum, ac ſororem vtrinque coniunctam ſuper eius ſucceſſione in eiuſdem Iacobi bonis maternis, quæ liti cauſam dabant (cum paterna, vel aliundè quæſita non adeſſent;) Quare deſuper per vtramque partem concorditer meo voto prò veritate expetito.

Ad fauorem ſororis vtrinq; coniunctæ, in excluſionem fratris conſanguinei ex ſecunda vxore ſuſcepti, probabilius reſpondendum eſſe cenſui, quoniam Statutum non explicat, àn fratres ex vno tantùm latere coniuncti excludant, nec nè ſorores quamuis germanas, & ex vtroque latere, vt faciunt Statutum 146. Vrbis, & alia conſimilia, et quo caſu intrat quæſtio de qua præſertim *apud Roias de-*
2 *ciſ.* 399. *&* 413., vbi refert opiniones hinc indè ſuper æquitate ponderata per *Caſtrenſ. in Authentica itaque mortuus ſub num.* 2. *C. communia de ſucceſſ. de qua Gabr. conſ.* 6. *lib.* 1. *nu.* 5. *& ſeqq.*, & alij relati in dictis deciſionibus; *Coram Roias*; Ex quibus patet fortè magis communem, ac veram eſſe in contrarium, quam tenent alij ibidem deducti, ex ea probabili ratio-
3 ne, quod in materia ſucceſſionis non attenditur cauſa, ſeù perſona mediata, ſed immediata, vt præſertim habemus in celebri quæſtione, an inter patrem, & matrem filio ſuccedentes facienda veniat iſta ſeparatio bonorum, ſpectata origine, quod ſcilicet pater ſuccedat in ijs, quæ obueniunt ex eius latere, & mater è con-

conuerſo in illis lateris proprij iuxta opinionem *Bart.*, quam plures ſequuntur relati *per Theſaur. deciſ.* 27., quoniam contraria opinio magis communis, ac verior reputatur, atq; præſertim in Rota, & Curia recepta eſt iuxta plenè firmata *per Rotam apud Merlin. dec.* 126. & 218. quarum primam, quæ in materia reputatur magiſtralis, plenè reaſſumunt *addent. ad Buratt. dec.* 433., quidquid parum maturè innuat *de Marin. reſolut.* 162. *lib.* 1. *in fine*, Ac etiam vt infra habetur ad ma-
4 teriam textus *in l. fœminæ* cum concordan., & *ſub tit. de renunc.* in propoſito renunciationis factæ bonis paternis, ſeù maternis, vt non excludat renunciantem à fraterna ſucceſſione, quãuis eius bona à dictis parentibus obuenerint, quoniam non dicuntur amplius paterna, ſed fraterna, cum ſimilibus.

Attamen quidquid ſit de dicto articulo, ſuper quo adhuc occaſio non dedit formalem in foro habere diſputationem, ideoque omninò maturum iudiciũ pro veritate efformari non potuit, po-
5 tiſſimè quia pro meo ſenſu verius videtur iſtam eſſe quæſtionem interpretationis voluntatis ſtatuentium, ideoque potiùs facti, quàm iuris pro ſingulorum Statutorum tenore, vel interpretatiua obſeruantia decidendam.

Aduertebã quod iuxtà ponderationes, de quibus in propoſito Statuti Bononien. habetur *deciſ.* 167. & 206. *par.* 6. *rec.*, quæ ſunt eædẽ *apud Merlin. dec.* 564. & 581., quod dicta æquitatiua conſideratio *Caſtrenſ.* & ſequacium, rectè intrat, atque recipienda eſt pro huiuſmodi Statutorũ interpretatione, quãdo ad hanc ſpeciem nõ deſcendatur, quia nempè ſimpliciter Statutum diſponat vt in ſucceſſione fratris, frater ſuperſtes excludat ſororem, vt paſſiuam interpretationem recipiat à iure communi, et conſequenter intelligendum veniat data æqualitate vinculorum eodem modo, quo regulariter huiuſmodi Statuta intelligenda veniũt, data æqualitate gradus, non autem quod coniunctus ex latere paterno tantùm excludat germanam ſororem, in ijs, quæ à matre obueniunt, quoniam nimis aſperum, atque ab humana ratione alienum videtur, vt filius ſecundi matrimonij qui primæ vxori exoſus eſt, in iſtius bonis, excludere debeat filiam ex ea ſuperſtitẽ; Ideoque conſideratio cauſæ mediatæ rectè intrat pro interpretatione, quando Statutum ſimpliciter diſponat, ad hanc ſpeciem non deſcẽdendo; Potiſſimè quia iſtam æquitatem agnoſcunt aliqua Statuta ad dictam ſpeciem deſcendentia vt
6 præſertim patet ex dicto Statuto 146. Vrbis, quoniam licèt fratrẽ cõſanguineũ tantùm præferat etiam germanis ſororibus vtrinque coniunctis; Attamen excipit bona obuenientia à matre, vel eius latere; Ideoque licèt iſtud Statutum in auctoritatiua ratione legis attẽdendum non veniat, niſi in ſuo territorio; Attamen etiam alibi conſiderabile eſt pro interpretatione tanquam doctrina magiſtralis, vt de quadam cõſuetudine Neapolitana aduertitur *ſub tit. de legit. & detraction. diſc.* 3. & alibi pluries, ex ibi inſinuata concluſione de legibus aliorum locorum pro interpretatione caſus dubij attendendis.

Motiuabatur ex parte fratris conſanguinei, quod in omnem euẽtum, ſibi medietas bonorum maternorum debita eſſet tanquam iam effecta de bonis, ac patrimonio Paſqualini patris, à cuius hære-
7 ditate, & ſucceſſione non dubitabatur, quod ipſe tanquam maſculus ſororem excluderet, dum reſpectu eiuſdem parentis iſta diſcretio non intrat, eo quia ob fictionem *l. Corneliæ*, dictus Iacobus, qui naturaliter poſt patrem obierat, fingebatur mortuus præambula hora captiuitatis ex claris iuribus, de quibus *ſub titulo de benef. diſc.* 16., occaſione agendi an beneficij vacatio ad effectum reſeruationis ratione menſis, regulanda ſit ex tẽpore mortis naturalis; Licèt enim ibi probabilius firmetur, vt id non procedat in beneficialibus, ac ſpiritualibus, vtpotè nullam iuris ciuilis ſubiectionem patiẽtibus; Secùs tamen eſt in materia ſucceſſionis in qua cum iure ciuili proceditur; Ideoque cum attento eo tempore, pater ſupereſſet vna cum dicta ſorore vtrinq; coniuncta, iuris communis diſpoſitione attenta, æqualis fuit eorum ſucceſſio; Verùm abſque neceſſitate ſubtiliùs examinandi hũc punctum, et an dicta fictio *l. Corneliæ* operatiua ſit, vbi extrema nõ ſint habilia, quibus ceſſantibus retrotractio regulariter nõ intrat, (quod pariter
8 in ſpecie practicè, ac in foro diſputare adhuc occaſio non dedit); Ceſſabat omnis diffi-

difficultas ex diſpoſitione textus *in l. fœminæ Cod. de ſecund. nupt.*, quod ſcilicèt
9 dum pater erat binubus, poſita etiam eius æquali ſucceſſione, adhuc iſtam portionem reſeruare tenebatur ad fauorem dictæ vnicæ filiæ ex primo matrimonio ſuperſtitis, dum hodiè extrà controuerſiã, præſertim in Rota, & Curia frequentius, ac etiam in alijs Tribunalibus recepta eſt opinio, vt diſpoſitio dicti text *in l. fœminæ*, & concordantium, quamuis matrem binubam in verbis percutiat, attamen locum quoque habeat in patre, in quo tamen quandoque aliqua maior excuſationis ratio dari ſolet de facili in matre admittenda, vt infrà pluries ad hanc materiam ſecundarum nuptiarũ aduertitur.

REATINA
SVCCESSIONIS
PRO
CHRISTOPHORO, ET ALIIS DE LEONIIS
CVM
LVDOVICO, ET ALIIS DE TOSTIS.

Caſus variè deciſus per Rotam.

De Statuto Reatino vocante proximiores conſanguineos, an intelligendum ſit ſolùm de agnatis, qui ſub hoc vocabulo veniant; Et quatenùs ſic, quid de bonis obuenientibus à matre, vel à latere materno.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſa.*
3 *De verbo* conſanguineus *cui conueniat, & de duplici ſignificatione.*
4 *Quod regula eſt, vt conueniat ſolum agnatis in ſenſu ciuili.*
5 *In materia ſucceſſionis attendendum eſt ius ciuile.*
6 *Defertur vſui loquendi, & quod iſtud Statutum vtatur hoc verbo in ſenſu canonico, ſeù naturali.*
7 *De diſtinctione patrimoniorum vtriuſq; lateris paterni, & materni.*
8 *De alio caſu controuerſiæ.*
9 *De caſu mixto ob exiſtentiam matris, vel aui.*
10 *Tranſuerſales præter fratres, & fratrum filios, non concurrunt cum aſcẽdentibus.*

DISC. XII.

1 OB mortem Hieronymi de Toſtis ab inteſtato, orta eſt controuerſia inter illos de Leonijs auunculos, & illos de Toſtis conſobrinos, ſuper ſucceſſione, ſtante Statuto Reatino *lib. 2. de ſucceſſion. ab inteſtat. Rubric. 19.*, vocante conſanguineos, ſub quorum nomine prætendebant agnati, quamuis vno gradu remotiores, quod ipſi ſolum venirent, ideoq; ità ceſſaret ordo iuris communis, quo attento non dubitabatur de potioritate auunculorum; Introductaque cauſa in *Rota coram Celſo ſub die 15. Februarij* 1658. pro agnatis prodijt reſolutio, poſt-
2 modum reuocata *ſub diebus 21. Iunij, & 10. Decembris 1660. coram eodem*, in quibus pro auunculis reſponſum fuit vt patet inter *deciſiones Celſ. deciſ. 248. 327. & 336.*; Incertumque eſt an cauſa vlteriorem progreſſum habuerit, cum ego in ea ſolùm ſcripſerim poſt editam primam reſolutionem ſuper illius impugnatione tanquam alijs defenſoribus adiunctus iuxtà frequentem ſtylum.

Diſputationis igitur punctus erat ſuper ſignificatione dicti vocabuli *conſanguineus*, an accipiendum eſſet in ciuili, & propria ſignificatione pro ſolis agna-
3 tis iuxtà opinionem *Baldi conſ. 269. num. 2. lib. 2.* de qua *apud Peregr. de fideicom. art. 22 num. 35. Marta de ſucceſſ. part. 2. art. 6. num. 25. & ſeqq. Fuſar. quæſt. 364. num. 7.*, *& conſ. 49. in princ. & ſub titulo*

præeminent. diſc. 13.; Et in terminis Statuti *Rot. deciſ.* 349. *part.*6. *& deciſ.* 102. *par.*7. *recen.*

Vel potiùs recipiendum eſſet in ſenſu canonico, & naturali, ſignificante omnes coniunctos, iuxtà opinionem *Bart. in l. cum quidam ff. de acquir. hæred.* cum concordãtibus *apud Buratt. & add. deciſ.* 750. *Rota deciſ.*76. *num.*3. *par.* 1. *diuerſ. deciſ.*616. *numer.*1.*& ſeqq. part.*4. *recen.* cum alijs pro vtraque opinione inſinuatis in huius cauſæ deciſionibus, *& dicto diſc.* 13. *de præeminent.*

Quando Statutum, ità ſimpliciter cõſanguineos ad inteſtatam ſucceſſionem vocaret, abſque circumſtantijs, quæ limitationem inducerent, adeò vt ageretur de ſtatuendo regulam generalem, ac in abſtracto, tunc ego admittebam quod
4 regula eſſet in ſenſu ciuili iuxtà opinionem *Baldi*, quodque propterea prima reſolutio iam edita probabilis eſſet, vt etiam admittitur *dicto titulo de præminen. diſc.*13. *& ſub titulo de fideicommiſſ. diſc.*34.

Potiſſimùm verò vbi agitur de interpretandis huiuſmodi Statutis, ex triplici ratione; Primò nempè quod in materia ſucceſſionum receptum eſt vt procedi
5 debeat cum diſpoſitione iuris ciuilis, quoties de contraria ſtatuentium voluntate non conſtet, vt occaſione cõputationis graduũ aduertitur infrà *in Firmana ſucceſſionis diſc.* 17.; Secundò quod ità Statutum inane, ac fatuum remaneret, ſi aliquam iuris communis alterationem non induceret; Et tertiò fortiùs quoniam, ex pluries inſinuatis, huiuſmodi Statuta in Italia prodierũt fauore agnationis, atque ad conſeruandum regionis mores, cum quibus etiam ſub Romano Imperio, quando in Italia ſedem habebat, ac etiam poſteà ſub Longobardis, & alijs ità viuebatur; Nimiùm huiuſmodi mores comprobante adeò frequenti agnatitiorum fideicommiſſorum vſu, vt etiam aduertit *Rota deciſ.*53. *par.*3. *rec.*, quæ videtur in hac materia magiſtralis ſuper puncto, quod huiuſmodi Statuta potiùs fauorabilia, quàm odioſa cenſenda ſint.

Verùm in hac facti ſpecie, cõtrarium probabilius mihi videri reſpondi, poſt editam primam deciſionem, quam in hac parte parùm probabilem credidi,
6 ideoque probabiliores viſæ ſunt poſteriores reſolutiones; Tum ob præſuppoſitum, ac etiam in facto poſteà iuſtificatum loquendi vſum particularem loci, quem non dubitatur attendi debere, ac præualere vſui generali, iuxtà auctoritates deductas in duabus poſterioribus *deciſ.*327.*&* 336.; Tum etiam clariùs, quia ipſummet Statutum in pluribus partibus in eiſdem proximè allegatis deciſionibus ponderatis, pro ſynonimis habet, ſeù pariformiter explicat agnatos, & cognatos ſub iſto conſanguineorum vocabulo; Ac etiam quia in ipſomet ſpeciali puncto inteſtatæ ſucceſſionis denotat, quod ſtatuentes verè nimium confuſo, & groſſolano modo huiuſmodi Statuta ordinantes, rationem nõ habuerunt agnationis, dum fœminas etiam, ac attinentes per eas pluries interſecant, ideoque ceſſat tertia ratio ſuperius ponderata, quæ in hac materia videtur potiſſima.

Hinc proindè aliqua maior dubitandi ratio ex eiuſdem Statuti contextu reſultabat ſuper diſtinctione patrimoniorũ, an. ſ. Statutũ ità diſtinguere voluerit
7 bona lineæ paternæ, ac maternæ, perindè ac ſi eſſent duæ diuerſæ hæreditates, ad quas reſpectiuè vocarentur coniuncti de quolibet latere tanquam duo diuerſa genera; Vndè propterea inter perſonas ipſorum generum non intraret proximitatis, vel gradus concurſus, qui ſolum attendendus eſſet diſcretiuè inter perſonas cuiuſlibet generis, iuxtà ea, quæ de pluribus lineis ab initio vocatis habentur *ſub tit. de fideicomm. diſc.*17. *&* 18., ac etiam pluries *ſub tit. de iurepatr.*, & alibi; Et de hac patrimoniorum diſtinctione pro vtriuſque paterni, ac materni lateris diuerſitate habetur *apud Bald. conſ.* 104. *lib.*2. *& apud Rot. dicta deciſ.* 349. *par.*6. *& deciſ.*102 *par.*7. *recen.* vbi concordantes, & inſinuatur alibi *hoc eodem titulo*.

Verùm probabiliter iſta diſtinctio in duabus poſterioribus deciſionibus neglecta fuit, quoniam, benè perpenſo Statuti tenore, videbatur, quod in hac parte ſolum percuteret caſum excluſionis fœminarum in concurſu maſculorum coæqualis gradus, & nè maſculi vnius lateris tantùm, excluderent fœminas in bonis prouenientibus ab altero latere, in quo ipſi maſculi extranei eſſent, & earum

por-

Digitized by Google

portiones, quatenùs maſculi ex eodem latere non adeſſent, ad limites iuris communis præſeruatæ remanerent, vel maſculis eiuſdem lateris accreſcerent, vt alibi ſuper huiuſmodi patrimoniorum, ſeù laterum diſtinctione *hoc eodem titulo* aduertitur, iſtoſque terminos percutere videntur auctoritates in prima deciſione ſuper iſta diſtinctione deductæ præſertim *Baldi in l. vnica Cod. quando non petent. part. num.* 26., & aliorum, de quibus *apud Bellon. iun. de iur. accreſcen. cap. 7. quæſt. 6 t. num. 19. cum ſeqq.*

Iſto autem medio tempore, inter primam, & poſteriores reſolutiones, ſuper hoc eodem Statuto Reatino, aliam habui diſputationem coram A.C. inter Gabrielem Omegnam, & Ioan. Baptiſtam
8 Ciocchium; Cum etenim Gabriel nuptui tradidiſſet Catharinam Carolo dicti Io. Baptiſtæ fratri, ſequuta vtriuſque coniugis morte de tempore epydemiæ, ac paulò poſt, illa duorum filiorum ſuperſtitum in infantili ætate, vndè propterea Gabriel pulſaret Io. Baptiſtam in ſolidum obligatum pro reſtitutione dotis, excipiebat ipſe quod dos prædicta effecta fuerat proprium patrimonium dictorum infantium, qui matri ſuperuixerant, quodque propterea regulando ſucceſſionem ex perſona illorum, non curata bonorum origine, ex pluries inſinuata regula attendendi cauſam immediatam, non autem mediatam, ſibi tanquam conſanguineo ſucceſſio debita eſſet, iuxtà firmata in dicta prima iam edita deciſione, cum qua procedendum eſſe dicebant Scribentes pro reo conuento.

Verùm huiuſmodi exceptione reiecta, contrarium iudicatum fuit cum relaxatione mandati exequutiui, canonizati etiam per Signaturam Iuſtitiæ cum ſolita clauſula, *ſine præiudicio exequutionis*; Et quidem meritò, non ſolum ob dictas difficultates vrgentes contra dictam deciſinnem, quas ego ſcribens pro Actore deducebam, (cum donec reuocatio deciſionis ſequatur, pro inferiorum Tribunalium ſtylo, ſit labor irritus), ſed potiſſimùm ob mixturam caſus, dum Statutum agit de conſanguineis
9 collateralibus cum præſuppoſito quod non adeſſent aſcendentes, ideoque intraret concluſio, de qua *in Sutrina, ſeù Nepeſina diſc.* 3.; Ac etiam quia, vbi etiam cum dicta iam edita deciſione procedi debuiſſet ob diſtinctionem patrimoniorum, ſeù laterum, de qua ſupra, adhuc prò Gabriele auo materno contrà Io. Baptiſtam patruum reſponderi debuiſſet, dum agebatur de bonis, ab iſto latere, ſeù linea obuentis.

Fortiùs autem quia non vrgebat ſola conſideratio obuentionis bonorum ex eo latere, ſed agebatur de dote conſtituta filiæ ab eodem Gabriele, ad quem de iure reuertere debuiſſet, iuxtà expreſſam diſpoſitionem textus *in l. dos à patre Cod. de iure dot.*, cuius diſpoſitio ità ceſſabat ob breuem ſuperuiuentiam viri cũ filijs ex conſuetudine *Martini* pluries inſinuata in ſua materia *ſub tit. de dote*, quæ exorbitans reputatur, ideoque facilius dicta ſeparatio admittẽda veniret.

Ceſſante autem Statuto, ac procedendo cum terminis iuris cõmunis, patruus
10 ex veriori ſententia, de qua *apud Honded. conſil. 12. lib. 2. num. 13. Theſaur. dec.* 5., vbi in ſpecie, cum alijs cõcordantibus *apud Rotam in Peruſina ſucceſſionis 23. Ianuarij 1654. coram Veroſpio*, concurſum prætendere non poterat cum auo, quoniam collateralium concurſus cum aſcendentibus non datur, niſi fratribus, vel eorum filijs, non autem alijs; Atque iſte eſt vnus ex caſibus, in quibus intrat prærogatiua lineæ inferioris, qued licèt nepos ex fratre, & patruus eodem tertio gradu attineant, attamen id, quod vni conceditur, alteri denegatur, vt aduertitur infrà *in Florentina diſc.* 8.

BONONIEN.

SVCCESSIONIS DE MAZZOCHINIS

PRO PETRONIO MAZZOCHINO

CVM DOMINICO DE NIGRIS.

Diſcurſus pro veritate.

De Statuto Bononiæ præferente agnatos cognatis, an intelligatur indefinitè de omnibus agnatis, vel potiùs de ſolis exiſtẽtibus intra quartum gradum, ad quos in præcedenti capitulo reſtricta eſt excluſio fœminarum.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries, & de diſpoſitione Statutorum Bononiæ.*
2 *De Doctoribus tractantibus in ſpecie de hoc Statuto.*
3 *Conſulentibus in oppoſitum in eodem caſu non eſt deferendum.*
4 *De intellectu Statuti reſtringendi ad quartum gradum.*
5 *Et quod cenſantur repetitæ qualitates Statuti præcedentis.*
6 *Quod non ſit ſtandum in formalitate verborum.*
7 *Quod hæc Statuta ſint potius fauorabilia.*
8 *De moribus Bononienſium in fideicommiſſis.*
9 *Quomodo Statuta, & leges populorum debeant interpretari.*
10 *De diſtinctione patrimoniorum vtriuſque lateris.*
11 *Quando repetitio intret, necnè.*
12 *Diſpoſitio fauore agnatorum intelligitur de maſculis.*
13 *De concluſione, vt Statuta intelligenda veniant data æqualitate gradus.*
14 *In hac materia deferendum eſt obſeruantiæ.*

DISC. XIII.

1 Diſponente Statuto Bononiæ *lib. 4. Rubr. de ſucceſſ. ab inteſtato* §. *Agnati nanque*, vt in inteſtata ſucceſſione, agnati intra quartum gradum, ſecundùm ius ciuile computandum, omnibus fœminis, quamuis agnatis præferantur; Cum in alio §. *ſequenti* incipiente *Et etiam prædicti agnati*, indefinitè diſponatur agnatos præferri cognatis tranſuerſalibus; Hinc facto caſu inteſtatæ ſucceſſionis Nicolai Mazzochini, orta eſt controuerſia inter Petronium agnatum in ſexto, & Io. Dominicum cognatum in tertio gradu attinentes, cui nam ſucceſſio debita eſſet, prætendente Io. Dominico cognato proximiore, qui ſine dubio attenta nouiſſimi iuris communis diſpoſitione potiora iura habebat, quod ius ſtatutarium, cui innitebatur agnatus, non progrederetur vltrà quartum gradum; Quarè deſuper conſultus; Cum pro mea notitia caſus non eſſet adhuc particulariter deciſus per Rotam Romanam, ſed de illo in obiectum agerent
2 *Decian. conſ. 17. lib. 1.* qui tenet partes agnati in quocumque gradu exiſtentis, & *Giouagnon. conſ. 66. lib. 1.*, qui nominatim reſpondendo *ad Decian. dicto conſil. 17.*, contrarium plenè ſubſtinet, atque in fine refert, quod licèt illa controuerſia per concordiam ſopita fuerit, attamen id prouenit ex alijs punctis; Super hoc autem modicã rationem habitã fuiſſe putet de dicta auctoritate *Deciani.*

Reſpondi quod, vbi cum dictis auctoritatibus procedendum eſſet, neutri deferri deberet, cum ambo eſſent Conſulentes ad cauſæ oportunitatem, ideoque vtriuſque auctoritas eſt ſuſpecta; Ad
3 inſtar duorum teſtium inuicem pugnantium, quorum quilibet de directo affectatè deponat ad oportunitatem ſui inductoris reſpectiuè, vt vterque poni mereatur ad partes, et conſequenter quod punctus examinandus eſſet ex integro, perindè ac ſi iſti Auctores non adeſſent.

Procedendo autem hoc modo, attentiſque pariter auctoritatibus; Probabilior dici poſſe videbatur ea pars, quam ſuſtinet *Giouagnon.*, eò quia ſuper intellectu

lectu conſimilium Statutorum, idem te-
4 nuerunt plures relati per eundem *Giouagnon. dicto conſ.66. num.18.*; Ac etiam quia ſuper hoc, idem ſentire videntur *Alex.*, *Grat.*, *Monterent.*, & alij relati ab eodem *Giouagnon. poſt num.19. verſ. ſexto hæc opinio*, vt ſcilicèt dictum Statuti capitulum ſubſequens, vtpotè continens verba dupliciter repetitiua; Primò ſcilicèt verbum *etiam*; Et ſecundò verbũ *prædicti*, intelligendum ſit ad limites capituli præcedentis, cuius reſtrictio intra quartum gradum repetita cenſetur.

Magis autem ſtringere videbatur auctoritas *Rotæ in Bonon. hæreditatis de Be-*
5 *roaldis* 10. *Martij* 1597. *coram Litta impreſſ. poſt eumdem Giouagn. conſ.1. eodem lib.1. num.59.* vbi *in §. Nec poteſt prætendi num.66.*, conſiderando dictum verbum *prædicti*, firmat, quod ſit repetitiuum orationis præcedentis cum ſuis qualitatibus; Quamuis enim dicta deciſio malè *per Giouagnon.* dicatur punctualis, quodque decidat caſum præciſum, dum percutit terminos diuerſos, an ſcilicet ſub nomine agnatorum veniant fœminæ de familia, atque decidatur negatiuè, ſtante quod in capitulo præcedenti agitur de agnatis maſculis, qui repetiti cenſentur; Attamen dum indefinitè firmatur, vt dictum verbum cauſet repetitionem cũ omnibus eius qualitatibus, ità poſita generali repetitione, ea in omnibus danda videtur.

E conuerſo autem, negligendo ea, quæ per vtrumque Conſulentem hinc indè plenè deducuntur ſuper explicatione ſeù
6 grammaticali ſignificatione dictionis *etiam*, ac alterius dictionis *prædicti*, cum nunquam intellectus adaptari potuerit nudæ verborum formalitati, eorumque grammaticali ſignificationi, atq; prò genio, ac ſenſu verius videatur, vt in huiuſmodi quęſtionibus interpretationis perſcrutari debeat ſubſtantia veriſimilis voluntatis; Mihi magis placebat ſenſus *Deciani*, ex generali propoſitione pluries inſinuata, quam *per Decianum* deductam *Giouagnonus* acriter impugnat, magnum
7 fundamentum conſtituendo in propoſitione oppoſita; Quod ſcilicet huiuſmodi Statuta tãquam reſtituentia illud ius antiquum, vel medium, ac nouum, cum quo in Romana Republica viuebatur quãdo Imperium in Italia ſedem habebat, fauorabilia potius dicenda ſint, quàm odioſa, atque latè, & benignè, non autem ſtrictè, & rigorosè interpretanda, ſpectando principaliter finem Statuti, qui eſt iuxta noſtros Italos mores, vt bona conſeruentur in agnationibus, & familijs, vt frequenter in alijs inſinuatur.

Id autem, ſi per vniuerſam Italiam æquè procedit, multo magis ac potiſſimùm recipiendum videtur in hac Ciui-
8 tate Bononiæ, quæ videtur fideicommiſſorum agnatitiorum fœcundiſſima mater, ac magiſtra, adeòut (per quemdam modũ loquendi) maiores producat cauſas fideicõmiſſarias iſta Ciuitas, quã reliquę Italię partes, vt patet ex tot Rotæ deciſionibus, & Conſulentiũ Reſponſis, quę ſuper hac fideicommiſſaria materia in cauſis Bononienſibus habentur; Atque agendo de me ipſo, dignoſcitur *in titulo de fideicõmiſſis, eiuſq; ſupplemento*, vbi patet, quod adeo per Bononiẽſes inſiſtitur in conſeruatione agnationis, & familiæ, vt præter aliarum partium morem, defectis legitimis vocentur illegitimi, qui priuatiuè ad aliarum Italiæ partium vſũ, in aliqua maiori exiſtimatione habentur, atque illegitimis quoque deficientibus, ita cordi eſt agnatio, quod ea ficta, ſeù artificialis renouatio, quæ demandatur in maſculis deſcendentibus ex fœminis, reſtringi ſoleat ad immediatè procreatos à fœminis agnatis, negligendo cognatas, adeòvt ſpreto proprio ſanguine etiam deſcenſiuo per cognationem, vocentur cognati mediati ex fœmina agnata, immò etiam extranei agnationem renouaturi iuxta caſus, de quibus *dicto tit. de fideicom. diſc.29. & ſeq.*, alioſque ſimiles.

Id autem pro meo iudicio principaliter conſiderandum venit pro congrua intelligentia, ſeù interpretatione Statu-
9 torum, quoniam vt alibi hoc eodem tit. aduertitur ac etiam pluries ponderatur *lib.14. miſcell. rerum eccleſiaſtic. ſub tit. de matrim.* & in alijs, in propoſito interpretationis Sac. Conc. Tridentini, quando leges per conſilium, vel populum, ſeù aliam vniuerſitatem, ac adunantiam ordinantur, explicatur ſenſus omnium in compendio, ſeù in ſubſtantia, deindeque vni ſolùm committitur, qui ſit illius vniuerſitatis ſecretarius, vel miniſter, vt
ex-

extendat, idque ſequi ſolet iuxta diuerſas eloquutiones, ac phraſes, quæ pro ingenij, vel ſtyli diuerſitate diuerſimodè concipiantur, ideoq; manifeſta ineptia videtur, iudaico more, mordicùs inſiſtere in formalitate verborum, eorumque rigoroſa grammaticali ſignificatione, quoniam probabiliùs indagandus eſt ſenſus vniuerſi populi, ex eiuſdem vſu, ac moribus, ſiue ex ratione, quæ omnes mouere potuit, aliſque facti circumſtantijs in idem tendentibus, iſtique mores deſumendi veniunt ex communi vſu, vel ſtylo diſponendi.

In idē nimirū conferre aduertebā eam-
10 dem ponderationem de qua ſupra *in Peruſina diſc. 1. & infrà in Reatina diſc. 12.* quod ſcilicet ſtatuentes ſeparare voluerūt patrimonia, ſeù bona diſtinguere obuenientia à linea paterna ab alijs obuenientibus à materna, atque reſeruare fauore cognatorum ea, quæ obuenirent ab eorum materno latere, agnatis autem id, quod prouenit à latere paterno agnatitio, ideoque vnum, & alterum genus ita inuitatum dicitur generaliter, ac pro regula, quo caſu non curatur de gradibus, *vt ex Baldo*, & alijs ibidem allegatis firmatur *per Rotam dec. 349. par. 6. rec. num. 15. cum ſeqq.*

Et quoad repetitionem reſultantem à dictis verbis repetitiuis; Aduertebam ad propoſitionem pluries inſinuatam *ſub*
11 *tit. de fideicom.* ſuper eius regulari excluſione, vbi potiſſimùm aliqua diuerſitatis ratio dignoſci valeat, quod ad rem benè conferre dicebam, dum in præcedenti capitulo agitur de excludendis fœminis etiam agnatis, atque in caſu fortiori diuerſam rationem habente.

Exinde etiā obſeruabā ad rē non facere dictā deciſionē *in Romana hæreditatis de Beroaldis coram Litta*, in qua tanquā pūctuali *apud Giouagn. dicto conſ. 66.* magnū
12 fundamentum conſtituitur, vtpotè in caſu diuerſo, atq; ad diuerſum effectum vt ſcilicet in ſequenti capitulo ſubintelligenda eſſet repetitio qualitatis maſculinæ, de qua in capitulo præcedenti, et meritò, quoniam ità, & non aliàs verificatur finis, vel intentio ſtatuentium pro conſeruatione familiarum; Licet enim fœminæ de familia ſint agnatæ, non tamen conſeruant agnationem, quæ in eis finem recipit, dum filij ab eis procreati paternam, non autem maternam familiam aſſumunt; Vndè propterea in terminis Statuti Vrbis 141.; quamuis *in Romana ſupplementi legitimæ coram Cerro* ex dicta generalitate, quod fœminæ de familia ſint etiam agnatæ, firmatum eſſet, vt in gratiam vnius filiæ fœminæ, altera fœmina in vim dicti Statuti dote prouiſa, excludi poſſet, vt patet *ex deciſ. 491. par. 9. rec.*; Attamen *à dicta deciſione* receſſum fuit, firmando (et melius) vt ſpectato fine habito per Statutū, illius diſpoſitio conuenire non debeat niſi agnatis maſculis, vt patet *ex deciſ. 267. & 383. eadem parte 9. rec.*, atque hoc iure viuitur; Ideoque magna differentia videtur inter eam ſpeciem repetitionis maſculinæ qualitatis, de qua agitur *in dicta deciſ. de Beroaldis*, et iſtam ſuper reſtrictione gradus, cum in prima ſpecie vrgeat ratio Statuti, eiuſque finis, vel effectus, quod non verificatur in altera.

Obſeruabam etiam conuinci de errore *Giouagnonum* ſuper altero aſſumpto, vt Statutum intelligendum ſit, data gradus
13 æqualitate, cuius contrarium in propoſito eſt verius, quoniam licet in Statuto ſimpliciter excluſiuo fœminarum propter maſculos, iſta ſit regula, attamen ea ceſſat, vbi accedat contemplatio agnationis, vt alibi aduertitur præſertim ſupra *diſc. 3.*

Hæc deducebam in diſcurſiua ratio-
14 ne, inſinuando meum ſenſum inclinantem pro agnato, nihil tamen præciſè determinando, niſi prius haberetur notitia obſeruantiæ, cui tanquam optimæ interpreti deferendum veniret; Verùm non audiui amplius actum de controuerſia.

IN-

INTERAMNEN.

SVCCESSIONIS

PRO

IOSEPHO BERARDVCCIO

CVM

FILIIS FRANCISCÆ SORORIS.

Caſus diſputatus coram A. C. reſolutus pro Ioſepho.

De Statuto Interamnen. excludente fœminas propter maſculos, an excludat etiam nepotes maſculos ex fęmina prædefuncta; Et de differentia inter excluſionem reſultantem à renunciatione, et iſtam reſultantem à Statuto; Et àn attento iſto Statuto, vnica dotatio ſufficiat pro omnimoda excluſione ab omnibus ſucceſſionibus.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Statutum excludit ſolum à ſucceſſione dotantis.*
3 *Non obſtat excluſio matris filio venienti ex perſona propria.*
4 *Idem in renunciatione.*
5 *Teſtamentum facit ceſſare Statutum.*
6 *Contrarium eius de quo num. 2. in hoc Statuto.*
7 *Contrarium eius de quo num. 3. eſt verius.*
8 *De differentia inter excluſionem Statuti, & illam ex renunciatione.*
9 *Declaratur concluſio de qua num. 5.*

DISC. XIV.

1 SVPERSTITIBVS ex Catharina Ioſepho filio, ac duobus nepotibus maſculis ex Franciſca filia prædefuncta; Cum mater, Ioſepho hærede inſtituto, quędā bona iure particularis inſtitutionis pro omni, & toto eo, quod ratione legitimæ ſeù aliàs prætendi poſſet, reliquiſſet dictis nepotibus, iſti autem auiæ iudicio non acquieſcentes, iudicium coram A. C. ſuper legitimæ ſupplemento inſtituerint contra auunculum; Hinc aſſumpta diſputatione, Ioſeph, (me pro eo ſcribente,) ſententiam abſolutoriam cum iuſtitiæ fundamento reportauit, cui puto quod actores acquieuerint, dum amplius de cauſa actum non audiui.

Tria verò erant eorumdem Actorum fundamenta pro euitando ſtatutariam diſpoſitionem, qua ceſſante de plano eorum intentio ad limites iuris communis fundata remanebat pro legitimæ ſupplemento; Primò nempè quod cum Sta-
2 tutum excludat fœminas propter dotem, iſta diſcretiuè debita eſſet de qualibet ſucceſſione *iuxta deciſiones* 390. *&* 429. *Merlini repetit. dec.* 247. *par.* 5. *rec. & dec.* 329. *par.* 6.; Secundò quod cum prædefuncta matre, ipſi nepotes non iure repræſentationis, ſed ſubingreſſionis pri-
3 mum gradum iure proprio occuparent, materna excluſio eis obſtare non deberet, deducendo ad id probandum ea, quæ pro ratione dubitandi habentur deducta *per Rotam deciſ.* 405. *num* 2. *cum ſeqq. par.* 5. *rec.*, ac etiam concluſionem, *de*
4 *qua ſub tit. de renunciat.* præſertim *diſc.* 15., vt ſcilicet renunciatio matris prædefunctæ non impediat ſucceſſionem nepotum ex perſona propria in bonis aui, vel auunculi; Et tertiò in idem, quod vbi etiam Statutum intraret, attamen illud
5 vtpotè operatiuum ab inteſtato, ceſſaret in caſu teſtamenti, per quod aliàs cū dicta ſpeciali mentione legitimæ eos fuiſſet reſtituerat iuxta firmata *per Gabr. conſ.* 190. *nu.* 8. *&* 9. *Rot. deciſ.* 266. *par.* 1. *diuerſ. in Romana legitimæ* 5. *Decembris* 1659. *coram Priolo impreſſ. poſt Michalor. de fratr. dec.* 60. & in alijs inſinuatis *ſub tit. de legitima, & detract*, ac etiam in alijs *hoc eod. tit.*

His tamen non obſtantibus, (cum ſenſu etiam veritatis, qualem Iudex quoque agnouit) contrarium dicebam probabilius, dictaque fundamenta ſingulariter expendendo; Quatenus pertinet ad primum, illud ferè nullam diſputationem exegit, quoniam quidquid ſit de con-
6 cluſione firmata in allegatis *deciſionibus Merlini*, de qua præſertim *in Sutrina & Nepeſina diſc.* 3; In ſpecialibus terminis iſtius

iſtius Statuti Interamnenſis,ex eius tenore, *Rota vſque ab anno* 1606.*in Interamnen de Paradiſis coram Pamphilio*, (qui poſtmodùm fuit Pontifex Innocentius X) firmauit, quod vnica dotatio ſufficeret ab excluſione omnium; Idemque firmatum fuit *de anno* 1649. *in alia Interamnen. coram Cerro impreſſ. deciſ.* 329. *par.* 10.*rec.& repetit. dec.*202. *poſt Merlin. de legitima*, adeo vt ſuper hoc non videatur amplius cadere dubitatio.

Alterum fundamentum pariter de facili ſublatum fuit ex plenè firmatis *per Rotam dicta deciſ.*405.*par.*5.*rec.*,quæ in
7 hoc articulo eſt magiſtralis vt potè ſolida deducens fundamenta,deducta etiam *per Surd. conſ.*85., & alios ibi relatos, ob nimium congruam, & probabilem rationem, alibi quoque hoc *eodem titulo* inſinuatam præſertim *in Florentina diſc.* 8. quod vbi excluditur cauſa, multo magis excludi debet cauſatum, ideoque infecta primitiua, infecta quoque remanere debet deriuatiua;Cum etenim nepotes auo, vel auiæ coniungantur per medium eorũ matris,vtique habito illo medio pro impertinente ſeù extraneo, nulla remanet coniunctio ex defectu extremorum; Et conſequenter prorſus improprium eſt, vt excluſa remanere debeat filia primi gradus,ſi viueret,et incluſi remaneãt remotiores contra omnem iuris ſcripti, ac naturalis rationem.

Neque dicta concluſio in materia renunciationis ad rem adaptabilis eſt, ob notabilem differentiæ rationem inter vnum caſum, et alterum; Vbi enim agi-
8 tur de excluſione fœminæ ob renunciationem, tunc illa ſupponitur capax, & habilis ad ſucceſſionem, à qua ſolum ex eius voluntate reddit ſe extraneam, eo modo, quo faciat ille, qui ſibi delatam ſucceſſionem agnoſcere nolit, id autem non tollit vinculum ſanguinis,atque pertinentiam, ſeù habilitatem medij, ob quod ipſius fœminæ filij remaneant ſui, vel habiles, tanquam ex ceſſante illo accidentali impedimento perſonalij, quod ipſi renuncianti ſolum obſtabat; Non ſic autem eſt in caſu Statuti, quoniam iſtud reddit illud medium impertinens, vel extraneum,et conſequenter ceſſat habilitas extremorum ſeù ceſſat habilitas illius medij naturalis, ob quod nepos auo, vel patruo, ſeù auunculo coniungatur; Iſtaque eſt potiſſima ratio, vltra plures alias ponderatas *apud Surd. dicto conſil.* 85., & *per Rot. dicta deciſ.* 405.*p.*5. *recent.* vbi concordantes.

Ad tertium demùm obiectum, deducebam eamdem reſponſionem, de qua
9 pluries in præcedentibus præſertim *diſc.* 6.& *dicto tit.de legitima*, & *detraction. diſc.* 4.; Quod ſcilicet, tunc teſtamentaria diſpoſitio ſtatutariam ceſſare facit, quando inter vtramque incompatibilitas vrgeat, ideoque pateat, de morientis voluntate recedendi à Statuto, atque ſuitati, vel ſanguini reſtituendi eam perſonam, quam Statutum extraneam effecit; Secus autem, vbi idem moriens, Statuto voluntatem accommodando, atque ad eius limites diſponendo, aliquam beneuolentiam exercere voluit cum perſona excluſa, cum nunquam actus merè voluntarij vltra ipſam voluntatem operari valeant; Iſtaque ſemper mihi viſa eſt vna ex Legiſtarum ineptijs, ex huiuſmodi diſpoſitionibus deducendi effectum oppoſitum diſponentiũ volũtati,quò nil abſurdius, vt aduertitur, *d. tit.de Legit.& detract.*

FANEN.

SVCCESSIONIS

PRO

ALEXANDRO MARIOTTO

CVM

ANNA BARTOLELLA

Caſus variè deciſus per Rotam, vt infrà.

De Statuto Fani excludente matrem ob agnatos tranſuerſales, an procedat fauore patris, vel aui paterni,

De

De materia tex. in *l. ſi infanti C. de iur. deliber.* fauore patris, vt bona filij occupet iure peculij, an hodiè locum habeat.

Et de materia tranſmiſſionis ſucceſſionis non agnitæ delatæ ex iure communi, vel ſtatutario.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *De punctis, vel inſpectionibus diſputatis.*
4 *Quod hodiè filius familias habeat hæredem, & pater non occupet bona iure peculij, ſed veniat iure ſucceſſorio in concurſu.*
5 *Statuta ſtrictè, & in verbis intelligi debent prohibita extenſione.*
6 *Quomodo debeant ſe gerere Aduocati, & quando liceat celere motiua minus ſolida.*
7 *Potentior eſt cauſa, quàm cauſatum, ideoque ſtatutum, quòd excludit matrem vel alios ob tranſuerſales, fortius præcedit ob patrem, vel auum.*
8 *Vbi Statutum expreſſam habet rationem, iſta præualet verbis.*
9 *De propoſitionibus tendentibus in idem ſuper interpratatione Statutorum.*
10 *Quod voluntas ſtatuentis vel aliàs diſponentis, regulanda ſit iuxta opinionem, quam ipſe habebat, vel tunc vigebat.*
11 *Quare hoc Statutum non faciat mentionem de patre, vel auo.*
12 *Interpretatio facienda eſt iuxta ſenſum prudentium, & rationalium.*
13 *De aditione hæreditatis maternæ ob retentionem dotium à patre.*
14 *Statutum non excludit fœminam niſi à ſucceſſione dotantis.*
15 *Poteſt maſculus non vti Statuto excluſiuo, ideoque requiritur vt conſtet de animo vtendi.*
16 *De quæſtione tranſmiſſionis ſucceſſionis Statutariæ, diſtinguuntur plures caſus, an intret, nec ne.*
17 *De altera quæſtione tranſmiſſionis hæreditatis non aditæ de iure communi.*
18 *Quid ad hunc effectum operetur Statutum excludens matrem.*

DISC. XV.

1 DEfuncta Lauinia vxore Franciſci ab inteſtato, ſuperſtitibus Io: Andrea, Victoria, & Maria filijs, obijt poſtmodum Ioannes Andreas, ſuperſtite Andrea filio infante, quo in pupillari ætate defuncto; Cum Statutum Ciuitatis Fani *Rubrica 66.* excludat matrem propter fratrem, patruum, patruelem, & alios ibi expreſſos ex latere paterno approximātes; Hinc ſuper eius ſucceſſione, (quæ in toto, vel maiori parte in dote dictę Lauiniæ cōſiſtebat), orta controuerſia inter Annam pupilli matrem, & Franciſcum auum paternum, introductaque cauſa *in Rota coram Albergato ſub diebus 6. Aprilis 1663. & 23. Ianuarij 1664.*
2 *26. Iunij 1665. & 15. Martij 1666.*, pro Anna matre prodierunt reſolutiones, à quibus *ſub die 11. Februarij 1669.* reſpectu bonorum dictæ Lauiniæ tantum, receſſum fuit, eis firmis remanentibus in alijs bonis, atque reſolutum pro Franciſco auo, ſeu Andrea repræſentante eius iura, ac etiam prædictarum Victoriæ, & Mariæ, atque in hoc ſtatu cauſa adhuc pendet.

In his autem diſputationibus tres fuerunt puncti; Primò ſcilicet, an ad fauorem aui paterni, in cuius poteſtate pu-
3 pillus erat, intraret diſpoſitio textus *in l. ſi infanti C. de bon. quæ liber.*, vt omnia iure peculij occuparet, ex eo quod exiſtens in aliena poteſtate, hæredem non haberet; Secundò quatenus id non ſubſiſteret, an eidem auo ſuffragaretur Statutum matris excluſiuum; Et tertiò quatenus non ex perſona dictarum Victoriæ, & Mariæ filiarum Lauiniæ detrahi poſſet materna dos, quę in dicti pupilli, vel Io: Andreę eius patris hæreditate non veniret, dum de aditione hæreditatis dictæ Lauiniæ non conſtabat, ideoque hæreditas non adita ad præfatam Annam extraneam tranſmitti non potuerit.

Primū motiuū quod ab alijs, antequam ego ad cauſæ defenſionem aſſumptus eſſem, excitatū fuit, meritò reiectum ſem-
4 per fuit, adeò vt ego ſcribens pro eodem auo

auo, ſeù ab eo cauſam habente, illud ſem-
per neglexerint, quoniam quidquid ex
diſpoſitione dicti textus *in l. ſi infanti*
teneant plures relati *per Fab. de Anna-
nconſil.* 1., & alios de quibus infrà, omni-
no verior, magiſque recepta eſt contra-
ria opinio, vt iſte textus correctus rema-
neat per ius nouiſſimum, introductiuum
peculij aduentitij, contradiſtincti à pro-
fectitio, per quam introductionem, fi-
lius familias in aduentitijs, patriæ pote-
ſtatis defectu non obſtante, eſt capax do-
minij, ac hæredem, & hæreditatem ha-
bet, ideoque in eius ſucceſſione ſeruatur
ordo præſcriptus à nouiſſimo Iure *Au-
thenticorum*, nulla patriæ poteſtatis ra-
tione habita, adeò vt pater, vel reſpecti-
uè auus, ſi morientem habeat in poteſta-
te, vincatur per eiuſdem morientis filios,
vel parentes magis proximos, et conſe-
quenter, vt auus vincatur per matrem,
ac etiam pater concurſum eiuſdem ma-
tris, & fratrum vtrinque pati teneatur
ex relatis *per Apont. & Martam* infrà
allegan. *Fab. de Ann. d. conſ.* 1. *& per alios.*

Quo verò ad ſecundum punctum iuris
ſtatutarij, Rota proceſſit cum vulgari
5 regula textus *in l. commodiſſimè ff. de libe-
ris & poſthum.*, vt Statuta iuris correcto-
ria, atque ab eius diſpoſitione exorbi-
tantia tanquam odioſa ſtrictiſſimè intel-
ligenda ſint in ſolis perſonis, & caſibus
ibi expreſſis, atque, (vt noſtri dicunt) in
ijs, quæ oculis corporeis legi poſſunt;
In omiſſis autem intret diſpoſitio iuris
communis, nullatenus admiſſa extenſio-
ne de caſu ad caſum, ac de perſona ad
perſonam, quamuis rationis identitas vel
maioritas accederet, iuxta firmata *per
Alex. conſ. 97. num. 9. lib. 2. Dec. conſ. 688.
num. 2. Onded. conſ. 95. num. 65. lib. 1. Gio-
uagn. conſ. 66. num. 19. lib. 1. Rot. apud Se-
raph. dec. 496. nu. 2. dec. 329. num. 12. par.
6. rec.* & in alijs, quæ in deciſionibus ha-
bentur.

Quamuis autem, ex tertio motiuo, de
quo infrà per vltimam reſolutionem 11.
Februarij 1669., ex hac parte victoria
reportata fuit, atque ità præcedentes re-
ſolutiones ſuper diſpoſitione ſtatutaria
inanes remanſerunt, prudenſque conſi-
lium ſit Aduocatorum, inhærendo veſti-
6 gijs Iudicum, proponere motiua, quæ il-
lis magis placent, quamuis ipſis Aduo-
catis parum fundata videantur, quoties
ex alijs credant iuſtitiam fouere, vt plu-
ries inſinuatur præſertim in caſu de quo
ſub tit. de feud. diſc. 11. iuxtà vulgare
dicterium, *habeatur intentum, & non
curetur de modo*; Attamen dictæ reſolu-
tiones non placuerunt, nimiùmque diſ-
plicuit quod in hac parte firmæ remane-
rent; Non quidem ex motiuo affectionis
cauſæ, vel clientis, qui ità obtinebat in-
tentum, ſed ex altero motiuo iuſtitiæ
pro caſibus futuris, cum id pro meo iu-
dicio, ad ſolam veritatem reflectendo,
omninò improbabile videretur, vt etiā
aliquibus ex Iudicibus videbatur, quorū
tamen votum non præualuit.

Contrariū etenim verius videbatur, vt
ſtatutaria diſpoſitio intraret, ex ea viua,
& cōuincenti ratione, *de qua diſc. præced.*
quod omne ius, ſēper potētius eſt in cau-
7 ſa, quàm in cauſato, ac etiā ex alia regula,
Si vinco vincentem te &c., ideoque ſi fra-
ter, patruus, & patruelis à patre, vel
auo reſpectiuè geniti gradu remotiores,
atque in iure ſucceſſorio longè minus
ius habentes, excludunt matrem, multò
magis eam excludere debent pater, vel
auus, vt ex his rationibus firmant in
ſpecie *Caſtr. conſ. 175. num. 3. verſ. tunc ad
partem lib. 1. Abb. conſ. 73. num. 6. verſ.
non enim eſt lib. 1.*, qui agunt de conſi-
mili Statuto Senen. *Dec. conſ. 332. num. 3.
in fin. Gabr. conſ. 14. num. 32. & conſ. 15.
num. 2. lib. 1., Brun. de Statut. artic. 12.
quæſt. 15. ſub num. 198. verſ. & hanc opi-
nionem, & quæſt. 16. ſub num. 216. verſ.
ſecundus caſus, Phanut. de Statut n. 183.
& ſeq. Mart. Medic. deciſ. 77. num. 21.*

Clariùs verò vbi ratio agnationis, quæ
in huiuſmodi Statutis, quamuis non ex-
plicata implicitè adeſſe dicitur, in eo ex-
preſſa ſit, vt in præſenti, cum tunc ca-
ſus nullum dubium habere videatur, vt
in ſpecie aduertit *Caſtrenſ.* vbi ſupra; At-
que ad euidentiam comprobare videtur
ipſe naturalis diſcurſus; Vbi etenim Sta-
tutum expreſſam habet cauſam, ſeù ra-
8 tionem, tunc iſta principaliter attendē-
da eſt, non curato cortice verborum, illo
modo, quo attenditur anima in corpo-
re, cum tunc non dicatur extenſio, ſed
intenſio, ſeù enucleatio eius, quod iam
ſub ratione ineſt, quamuis apparenter
lateat, ex ijs, quæ cæteris relatis haben-

tur

tur *apud Maſcard. de Statutorum interpret concluſ. 4. num. 167. cum ſeqq.*

Ad quod conſerre dicebam pluries enunciatam propoſitionem, à Iudican-
9 tibus, & Conſulentibus principaliter, ac perpetuò præ oculis habendam, vt non cortex, & figura verborum, ſed ſubſtantia veritatis, ſeù veriſimilis voluntatis diſponentis attendi debeat, cum etiam in Statutis procedatur eo modo, quo in teſtamentis, alijſque morientium, ſeù viuētium diſpoſitionibus proceditur; Ac etiam quia, vt pluries inſinuatur præſertim latius, ac particulariter *in Peruſina diſc. 1.*, pro meo ſenſu, prorſus erroneū eſt aſſumptum, vt hæc Statuta iuris correctoria, & exorbitantia dicenda veniāt, quoties conſeruationi bonorū in agnatione proſpiciant, vtpotè regionis vſui, noſtriſque moribus magis adaptata.

Quia verò per Scribentes in contrarium, ac etiam in deciſionibus, magnum conſtituebatur fundamētum in eo, quod Statutum, patris, vel aui nullam faciat
10 mentionem, nec in parte diſpoſitiua, neque ſaltim in conditionali, vt facit Statutum Senen., de quo agunt *Abb. & Caſtr.* vbi ſupra, quodque ab eodem Statuto diſponatur, vt in caſibus omiſſis ſeruari debeat ius commune.

Hinc proindè adhibendo eā genialē partē ratiocinatiuā, quæ tamen ineptis pragmaticis adeò exoſa eſt, aduertebam quod, vt pluries habetur *ſub tit. de fideicommiſſ.* & alibi; Ad regulandam, vel interpretandam aliquam diſpoſitionem, attendendum eſt quid veriſimiliter diſponens crediderit, vel opinatus ſit, quamuis eius opinio, vel credulitas erronea ſit, vndè propterea habemus, quod ad regulandam tranſactionem, an ex iuſta cauſa, & cum probabili dubietate ſequuta ſit, attendi debet illa opinio, quæ tunc retinebatur, quamuis deindè illa reprobata fuerit, paſſimque de præſenti contraria retineatur, vt *apud Otthobon. deciſ. 28. ex num. 11.*, & aduertitur præſertim in caſu de quo *ſub tit. de fideicomm. diſc. 173.* cum ſimilibus.

Cum igitur, attento iure antiquo, & & medio *Digeſtorum*, & *Codicis*, filius familias non haberet hæredem, ſed omnia, pater, vel auus occuparet iure peculij,
11 atque vſque ad ius nouiſſimum *Authenticorum* ſub ipſo *Iuſtiniano* conditū mater in ſucceſſione filij extranea reputaretur in concurſu patris, vel aui ad textum *in l. 2. §. obijcitur ff. ad Tertulian. §. ſed & filiæ, & §. pater verò inſtit. eodem*, cum concordantibus benè præſertim ponderatis *per Barboſ. in l. quæ dotis num. 67. & 68. ff. ſolut. matrimon.*; Quinimò nō deſunt volentes, vt etiam hodiè, dicto nouiſſimo iure non obſtante, infantis ſucceſſio non detur, ſed omnia pater, vel auus occupet iure peculij, dum contraria opinio, de qua ſupra magis recepta eſt ex ſenſu modernorum, qui materiam magis explanarunt; Hinc proindè nimium probabile videtur, quod ſtatuentes ijs antiquis temporibus legum ciuilium proximis, quando illę adeo (vt de præſenti) explanatæ non erant, cum iſto ſenſu, iſtaque credulitate proceſſerint, vt .ſ. exiſtentibus patre, vel auo, opus non eſſet ità ſtatuere ſuper excluſione matris à ſucceſſione filij, dum iſte ſucceſſionis caſus non daretur, cum aliàs nulla probabilis ratio ſuadere valeat, cur ſtatuentes ob remotiores agnatos matrem excludere voluerint, atque patrem, vel auum, quorum in iure antiquo, & nouo, longè melior cauſa erat, ità negligere.

Si enim in teſtamentis, & contractibus, alijſque humanis diſpoſitionibus ha-
12 bemus, quod oportet interpretationem facere eo modo, quo viri ſapientes, ac rationales interpretarentur, cum diſponentes præſupponendi non ſint homines beſtiales, ac irrationabiles, multò magis id dicendum eſt in Legislatoribus; ideoque huiuſmodi improbabiles, ac leguleici rigores, qui in iſta ſtatutaria materia adhiberi ſolent, perpetuò nauſeam mihi fecerunt, vbi præſertim humana ratio, atq; cōmunis vſus regionis in contrarium vrgeāt; Potiſſimè autem vbi ius ſtatutarium non ſit omninò nouum, ſed importet reuerſionem ad ius antiquū, cū quo iſta regio viuebat de tempore, quo Romanum Imperium in Italia ſedem habebat, ità corrigendo, ſeù veriùs declarando animum non acceptandi ius nouiſſimum in Græcia editū pro illis Græcorum moribus, ſeù veriùs, (vt aliàs aduertere conſueui), pro adulatione, quam ſagaciſſimus Tribonianus facere voluit ergà ſexum muliebrem in gratiam Theodoræ dominantis, et quæ in ſenſu Hiſtori.

ſtoricorum magis, quàm Iuſtinianus imperabat.

Quo verò ad tertium punctum reſtrictum ad hæreditatem Lauiniæ vltimi morientis auiæ; Ille tres habebat inſpectiones; Vnam ſcilicèt potiùs facti, quàm iuris, an conſtaret, quod Io. Andreas filius materuam hæreditatem adiuiſſet, & quatenùs de expreſſa aditione non conſtaret, an ea reſultaret ex retentione dotium facta per dictum Franciſcum virum, ac patrem reſpectiuè; Altera erat ſuper tertia portione, quæ ſecluſo Statuto ad limites iuris communis nouiſſimi ad dictum Io. Andream, & ſucceſſiuè ad Andream eius filium ſpectabat, cum aliæ duæ ſpectarent ad dictas Victoriam, & Mariam filias fœminas; Et tertiò ſuper iſtarum fœminarum portionibus præfato Io. Andreæ maſculo debitis ex eodem Statuto fœminarum excluſiuo propter maſculos.

Super prima inſpectione, cum de explicita aditione non cōſtaret, vndè propterea pūctus reſtringeretur ad alteram aditionem reſultantem à retentione dotium facta per patrem, & virum reſpe-
13 ctiuè, deducebantur eadem, quæ habentur deducta *ſub tit. de hæred. & hæredit. diſc.* 13. pro aditionis excluſione, dum actus retentionis ad ius, vel titulum proprium ipſius viri referri poterat; Alijs etiam facti circumſtantijs concurrentibus, quæ nimiùm pro iſta excluſione cooperabantur.

Quouerò ad tertiam inſpectionem ſuper tranſmiſſione dictarum duarum portionum de iure ad fœminas pertinētium, & quæ in vim Statuti excluſiui ma-
14 ſculo delatæ erant, vltima deciſio huic parti fauorabilis, principale fundamentum conſtituere videtur in eo, quod ſtatutaria diſpoſitio non intraret, cum ea intelligenda veniat quoad ſolam ſucceſſionem dotantis, et quatenùs fœmina dotata ſit ab eo, de cuius hæreditate agitur, iuxtà firmata *deciſ.* 175. & 179. *poſt Merlin. de legit.*, & habetur ſupra *diſc.* 3. & in alijs; Verùm iſtud fundamentum mihi debile videbatur ex eiſdem conſiderationibus, de quibus *d. diſc.* 3.

Solidius autem erat alterum motiuū, quod cum Statutaria excluſio pendeat ab animo maſculi, qui poteſt nolle hoc beneficio vti, atque fœminas quamuis
15 excluſas admittere ad æqualem ſucceſſionem iuxtà terminos iuris communis, vt *deciſ.* 146. *num.* 6. & 7. *par.* 10. *rec.*, & *in Vrbinaten. ſucceſſionis* 28. *Iunij* 1647. *coram Bichio* inter ſuas *deciſ.* 320. *nu.* 32. *Otthobon. deciſ.* 173. *num.* 24., in quibus concordantes, idcircò requiritur talis aditio per actum poſitiuum, vt per eam declaretur animus vtendi hoc Statuto ex relatis *per Altograd. conſ.* 82. *num.* 25. *lib.* 1. cum alijs, de quibus infrà.

Dicta verò declaratione non accedente, vndè propterea intret inſpectio trāſmiſſionis; Aduertebā quod licèt Moderni pro conſueto ſtylo, vnum caſum cum altero cōfundendo, materiam inuoluere videantur, attamen tres caſus diſtinguē-
16 di veniunt, cum quorum diſtinctione, congrua congruis applicando, benè conciliantur ea, quæ inuicem pugnare videntur.

Primus enim caſus eſt, vbi ex maſculo, cui Statutum in ſucceſſione aduersùs fœminas prælationem concedit, ſuperſit alter æquè maſculus, vndè propterea vigeat eadem ratio excluſionis, atque verificetur vtrumque extremum à quo, & ad quod ob eamdem qualitatem æquè militantem in tranſmittente, ac in tranſmiſſario, et tunc concors videtur opinio pro tranſmiſſione..

Alter caſus eſt, vbi ex maſculo ſuperſunt etiam hæredes ſanguinis, ſed diuerſæ qualitatis, quia nempè filiæ, vel neptes fœminæ, et tunc intrat maior difficultas ob varietatem opinionum quarum vna tribuitur *Cyno*, & altera *Salyceto*, iuxtà caſum diſputatum *apud Franch. deciſ.* 32. vbi modernus additionator *de Luca*, plura colligit ſuper vtriuſque opinionis ſectatoribus, magiſque fortè recepta videtur opinio pro tranſmiſſione, dum vrget ratio ſanguinis, ac ſuitatis ex ijs, quæ in terminis fortioribus ſucceſſionis feudalis habentur *ſub titulo de feud. diſc.* 13.; Verùm de hoc formiter agere non oportuit, cum non verſaremur in caſu, ideòque deſuper nullum iudicium efformari potuit.

Tertius demùm eſt caſus, vbi maſculus decedat ſuperſtite hærede, qui extraneus ſit ei, de cuius ſucceſſione agitur, et tunc licèt non deſint tenentes partes trāſmiſſarij, ex deductis *apud Surd. deciſ.* 138. & *Grat. in addit. ad deciſ.* 235.; Attamen

magis

magis communis, ac rationabilis videtur cōtraria opinio ex relatis *per Altogr. d.conſ.*82.*num.*16.*& ſeq.lib.*1. *Bottiglier. de ſucceſſ. theor.*2. *num.*44.*& ſeq. Ciroch. contr.*42.*nu.*26.*cum ſeq.*, atq; ſentire viſa eſt *Rota apud Caualer. deciſ.* 504. *num.* 10. *& in dicta Vrbinaten. coram Bichio* inter ſuas *deciſ.*320. *in fine*; Iſtaq; opinio videtur omninò probabilior, neglecta præſertim *dicta deciſ.*138. *Surdi*, quæ in eius caſu ob aliquas circumſtantias à probabilitate aliena non videtur, dum commodum tranſmiſſionis redundabat
16 ad fauorem agnatorum, ideoq; verificabatur Statuti ratio, ſiuè implebatur eius finis, ſed iſta circumſtantia ceſſante, nulla ſuppetere videtur congrua ratio cui hæc opinio innitatur, ideoque dicebam quod deciſio eſt bona, ſed mala eſt ratio per Extenſorem aſſignata.

Quarè maior difficultas reſidere videbatur in tertia portione, quæ ad limites iuris communis maſculo debebatur ex perſona propria; Circa quam aduertebā quod quidquid ſit de terminis generalibus tranſmiſſionis, quando iſta ſit vnica, à primo ſcilicèt tranſmittente in primū tranſmiſſarium, ſuper quo multa haben-
17 tur deducta *in d. deciſ.*320. *Bichij*, quæ videtur in materia magiſtralis; Inhærendo commendabili Curiæ ſtylo, immorandi ſtrictè ſuper puncto præciſæ controuerſiæ, quatenùs ſcilicèt primus hæres non agnita ſucceſſione, eam tranſmittat in eius filium, qui deindè infans, ſeù aliàs decedat, vndè intret quæſtio ſecundæ tranſmiſſionis ad eius matrem, quæ morienti, de cuius ſucceſſione agitur, extranea eſt, ſuperſtite auo paterno iuxtà materiam text. *in dicta l. ſi infanti.*

Et tunc licèt *Apont. conſil.* 19., cum cuius auctoritate ſimpliciter non examinata materia, neque habita notitia contrariæ deciſionis, pertranſit *Marta de ſucceſſion. part.* 1. *quæſt.* 24. *artic.* 4. *num.*2. *cum ſequ. & deciſ.* 21. teneat pro matre; Attamen in eodem indiuiduo caſu, in quo ſcripſit *Aponte*, in oppoſitum magiſque neruosè ſcripſit *Fab. de Anna conſ.*1. qui *conſil.*2. teſtatur ità fuiſſe deciſum; Ideòque rectè intrat propoſitio *Franch. deciſ.*260. *num.*5., quod vbi allegantur Cōſilia, oportet videre deciſiones; Atque, quidquid ſit de puncto iuris in abſtracto, & in ratione diſputatiua, iſta videtur longè æquior, iuxtà quam Tribunalia procedere conſueuerunt cōtrà tranſmiſſionem, contra quam etiam deciſum fuit *apud Theſaur. deciſ.* 88. *& per Rotam in d. dec.*320. *Bichij*, quoniam vbi ceſſat motiuum æquitatis, nullatenus hæc aſpera opinio pro tranſmiſſione recipienda eſt, vt potè fundata in quodam irrationabili leguleico rigore, vt latè proſequitur *Altograd. conſ.*81.*&* 82.*lib.* 1., & conferunt deducta *per Altogr. iun. controuerſ.* 13. *numer. penult.* quoniam eſſet dare fictionem fictionis cum repugnantia æquitatis; Licèt enim fallax dignoſcatur fundamentum deductum ex *dict. l. ſi infanti*, cui plures innituntur; Attamen Aliud eſt vt filius familias habeat hæredem, atque in eius hæreditate attendatur ordo ſucceſſorius; Aliud verò an intret hæc tranſmiſſio, vbi æquitas repugnet.

Et quamuis vrgere videretur deciſio *Rotæ in Hortensiana ſucceſſionis* 5.*Nouembris* 1601. *coram Panphilio*, in qua pro tranſmiſſione ad fauorem matris contrà patrem reſponſum fuit, et quæ deciſio maiorem in hoc propoſito difficultatem inferebat; Attamen ea particularem habebat circumſtātiam, ob quam probabilis dici poteſt, quod ſcilicèt de culpa redargui poterat pater tanquam legitimus adminiſtrator filij, quod fraudulenter hæreditatis aditionem non fecerit, vt facere tenebatur; Id autē in præſenti dici non poterat, dum Io. Andreas filius per plures annos ætate maior, vxoratus, ac Iuris vtriuſque Doctor ſuperuixerat, & quamuis non in formali ſtatu patrisfamilias, in eius tamen figura.

Clariùs autem combinando dictam ſtatutariam diſpoſitionem, ob quam dicebam omninò de plano intrare, ac reci-
18 piendam eſſe opinionem, dè qua *Fab. de Ann. d conſ.*1 *&* 2. cum alijs allegatis cum ità conſtaret quod cauſa matris non eſſet ità fauorabilis, vt eſt, attenta ſola iuris communis diſpoſitione, in cuius terminis hinc indè allegati loquuntur, quodque propterea Statutum, ad hunc effectum nimium conſiderabile, ac operatiuum eſſet; Ideòque licèt de ſtricto iuris rigore fallaciam contineret dictum argumentum duplicis tranſmiſſionis nimiùm ponderatum *apud Fab. de Ann. d. conſ.*1., quod ſcilicèt ità eſſet dare trāſ-

miſſio-

miſſionem tranſmiſſionis, dum data etiã non agnitione Ioannis Andreæ filij, per iſtius mortem nepos effectus eſt primus; Attamen æquitas, ac ſtatutaria diſpoſitio hũc rigorem omnino ſuffocare debẽt, ac propterea probabilis viſa eſt reſolutio.

Verùm in meo ſenſu ea in totum debuiſſet eſſe talis ad formam Statuti, quoniam, vt ſupra, omninò improbabilis videtur intellectus illi datus.

VITERBIEN.
HÆREDITATIS
PRO
CARDINALI GVALTERIO
CVM
LAVRENTIO CHISIO.

Caſus deciſus per Rotam vt infrà, poſteà concordatus.

De Statuto Viterbij excludente fœminas propter maſculos, & cognatos propter agnatos, an procedat ſolùm data gradus æqualitate, et an iſta admittatur fictè ratione repræſentationis, vel ſubingreſſionis; Et de caſu mixto faciente ceſſare Statutum, ob exiſtentiam perſonæ nõ excluſæ.

Et incidenter de alio Statuto Viterbien. prohibente mulieri diſponere extrà filios.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Renunciatio paternis, & maternis non capit fraterna.*
4 *De reciproca non attendenda de linea ad lineam.*
5 *De Statuto vt pater non poſſit diſponere extrà filios.*
6 *De motiuis excludentibus Statutum excluſiuum.*
7 *Quomodo debeant ſe gerere Aduocati.*
8 *De linea maſculina, cui data ſit prælatio quomodo attendi debeat, & qui dicantur de eadem linea.*
9 *Statutum excluſiuum intelligitur data gradus æqualitate.*
10 *De repræſentatione, vel ſubingreſſione, an detur ad hunc effectum.*
11 *Expenditur deciſio* in Romana ſucceſſionis de Girona coram Robuſterio, *& de vnica, vel duplici fictione.*
12 *De eodem, & quarè illa nunquam controuerſa fuerit.*
13 *Expenduntur auctoritates in ea deducta circa repræſentationem.*
14 *De eodem, & de differentia caſuum.*
15 *De auctoritate Conſulentium ſuſpecta.*
16 *Nepos ex fratre primogenito excludit patruum in primogenituris, & feudis indiuiduis.*
17 *Quid in ſucceſſionibus diuiduis.*
18 *De fauorabili, vel odioſa intelligentia Statutorum.*
19 *De caſu mixto, qui faciat ceſſare Statutum in totum.*
20. & 21 *De eodem.*
22 *Ponderatur ratio an perſona omiſſa, quæ facit ceſſare Statutũ, & inducit mixturam, ſit etiam fœmina collateralis.*

DISC. XVI.

1 Poggio Chiſio ab inteſtato defuncto, ſuperſtitibus, Franciſco, & Laurentio ex altero Laurentio germano fratre nepotibus, Victoria germana ſorore, ac Hieronyma ex Ludouico altero fratre prædefuncto nepte; Contrà Franciſcum, & Laurentium poſſeſſores bonorum patrui, cum quo pro communi viuebant, iudicium ſuper ſucceſſione inſtituit Hieronyma ex fratre neptis; Et introducta cauſa *in Rota coram Buccabella ſub die* 27. *Nouembris* 1638. reſtricta
2 diſputatione ad bona extrà territorium, ad fauorem actricis prodijt reſoluto, quæ habetur impreſſa *deciſ.* 290. *par.*8. *recen.*, quæ reputatur magiſtralis ſuper puncto, vt cenſus circumſcribantur loco fundi cenſiti, quoties ibi deſtinata etiam ſit

ſit ſolutio, ac etiam de locis montium; Aſſumptaque poſtea diſputatione quoad bona etiam intrà territorium *coram Roias* ſubrogato, pariter pro actrice reſpõſũ fuit *ſub die 26. Aprilis 1641. vt ex dec. 291. eadem par. 8.* repetit. inter illas *Roias deciſ. 135.*, neque reſpectu dictæ Hieronymæ, cauſa vlteriorem progreſſum habuit, quia forſan concordia ei finè dedit; Cumque ad cauſam admiſſa quoque fuiſſet Victoria ſoror, eius fauore quoque ſub diebus 10. *Iunij* 1639. *&* 19. *Maij* 1643. prodierunt reſolutiones, quæ habentur inter illas *Roias deciſ. 66. & 206.*; Poſtmodùm verò cauſa diù ſiluit, vſquequò Cardinalis Gualterius hæres inſtitutus à Iulio Gualterio Victoriæ prædefunctæ filio, cauſam reaſſumpſit *coram Taia* ſubrogato, datoque dubio ſuper immiſſione ex interdicto quorum bonorum *ſub die 2. Maij 1664.* affirmatiua prodijt reſolutio, quæ anſam dedit honeſtæ concordiæ litem terminanti.

In hac igitur vltima diſputatione, in qua ſolum ſcripſi pro Cardinali actore (cum de tempore præcedentium adhuc ſcholaris eſſem in Neapolitano gymnaſio), tres fuerunt puncti, quamuis non de omnibus agat deciſio deſuper edita; Primò nempè ſuper dictæ Victoriæ renunciatione; Secundò ſuper detractionibus, inter quas potiſſima erat illa bonorum maternorum, ob fideicommiſſum ab ipſa ordinatum; Et tertiò Statuti excluſiui fœminarum propter maſculos, reſpectu bonorum exiſtentium in territorio, cum in illis extrà territorium Scribentes pro Reo darent manus victas.

Super primo puncto, ſatis modica fuit difficultas, ob hodie planam concluſio-
3 nem, de qua in ſua materia *ſub tit. de renunciat.*, vt renunciatio facta bonis paternis, & maternis, non comprælendat fraterna, quamuis à parentibus obueniẽtia, ob regulam attendendi cauſam immediatam, vt in vltima deciſione.

De altero pũcto detractionũ, ſuper quo deciſio nimium ſe diffundit, habetur actũm *ſub tit. de legit. & detract. diſc. 16.*;
4 Et quoad fideicommiſſum à matre ordinatum, illud euitabatur; Tum ex regula quod reciproca ordinata inter filios intelligenda eſt diſcretiuè in qualibet linea *iuxta deciſ. 1023. Seraph.*, & in ſua materia *ſub tit. de fideic.*; Tum etiam ob alterum eiuſdem Ciuitatis Statutum, quod prohibet matri (excepta decima parte) diſponere de bonis extra territoriũ, & de quo Statuto agit *Caſtrenſ. conſ. 427. lib. 1.* atq; mentionem faciunt *Dec. in cap. Eccleſia de conſtitutionib. nu. 252. & Zabarell. conſ. 144.*, Ideoque interebatur quod fideicommiſſum deſuper ordinari non potuerit, ex ijs, quæ occaſione conſimilis Statuti Vrbeuetani vel Conſuetudinis Neapolitanæ, ac Bituntinæ habentur *ſub tit. de dote diſc. 103. cum ſeqq.*

Quo verò ad tertium punctum Statuti excluſiui fœminarum propter maſculos, de tribus ex hac parte replicabatur ad eius diſpoſitionem euitandam; Primò
6 quod, cum Statutum excludat ſorores propter fratres, vel alios de linea maſculina, intelligendum veniat de eadem linea, de qua non erat Laurentius reus conuentus vtpote de linea Laurentij eius patris, & ſic diuerſa ab altera, de qua erat Victoria de linea Franciſci eius patris, cum linea conſtituatur ex proprio ſtipite cuiuslibet; Secundò quod huiuſmodi Statuta intelligenda veniunt data gradus æqualitate, ideoque fœmina proximior in ſecundo gradu excludenda non eſt per maſculum remotiorem in tertiò gradu exiſtẽtem; Et tertiò quod cum ſupereſſet dicta Hieronyma neptis ex fratre prædefuncto, de qua Statutum non loquitur, ideoque excluſa non erat, vt iam firmatum fuerat *in dicta deciſ. 135. coram Roias repetita dec. 291. par. 8. rec.* eiuſdem Hieronymæ fauore edita, & quæ de ſtylo Tribunalis erat præſupponenda, ita intraret caſus mixtus, cuius ratione, Statutum in totum ceſſaret, etiam reſpectu perſonæ excluſę.

De primo, & ſecundo motiuo agit deciſio, non autem de tertiò, quia fortè ſatisfacta Rota de duobus primis, non credidit neceſſarium agere de altero; De omnibus autem magis diſputatum fuit inter eiuſdem Cardinalis actoris Aduocatos poſt editam deciſionem in congreſſibus habitis, tàm pro noua diſputatione habenda ſuper iam demandata deciſionis reuiſione, quàm pro conſilio, an expediret amplecti concordiam, cuius magna cauſa fuerunt excitatæ difficultates iuxta nimium verè commendabilem
7 Romanæ Curię profeſſorum ingenuitatẽ pro-

promouendi difficultates contra clientem, ſummoque ſtudio procurandi litiś terminationes contra propria commoda; Quare dicta tria motiua ſingulariter expendendo.

Quatenus pertinet ad primum diuerſitatis lineæ; Quamuis illud firmatum eſſet ad fauorem Hieronymæ neptis *in dicta deciſ.* 135. *Roias num.* 21., cum qua fa-
8 uore Victoriæ quoque proceſſum eſt in alijs deciſionibus *coram eodem Roias*, ex propoſitione quod vbi fit mentio lineæ, intelligitur de effectiua, nō autē de contentiua, atque cum eodem ſenſu proceſſum fuerit in vltima reſolutione *coram Taia*; Nihilominus ego, (reflectendo ad veritatem,) non modicam deſuper habebā difficultatē ex defectu applicationis dictæ propoſitionis, quæ vera eſt in ſuis caſibus, in quibus loquūtur auctoritates ad id deſuper inductæ nempè *Soccin. conſ.* 33. *lib.* 3. & *Rota dec.* 417. *p.* 1. *rec.* quoniam *Soccin.* loquitur de patruo excludere volente defuncti germanam ſororem, ideoque in ea diuerſitas rectè verificabatur, cum lineæ patrui ſtipes non eſſet ille, qui erat ſtipes lineæ defuncti, ac ſororis, ideoque diuerſitas linearum erat certa; Idemque in caſu, de quo agitur *dicta dec.* 417. *par.* 1. *rec.* vbi de linea maſculorum deſcendentium per fœminam, quæ non facit lineam, ſed dicitur finis lineæ, cum iſta conſtituatur per patrem, non autem per matrem, ideoque dictæ auctoritates percutiunt caſus diuerſos.

In caſu autem de quo agitur, Laurentius ſenior pater Laurentij iunioris Rei conuenti, ac Poggius defunctus, ipſaque Victoria ſoror, ex cuius perſona actor veniebat, omnes erant ex eadem linea effectiua Franciſci communis patris, quę per neceſsè attendenda eſt in Statuto diſponente de ſucceſſione fratris momentis abſque propria prole, et conſequēter Laurentius iunior dicti Laurentij filius erat de eadem linea effectiua dicti Franciſci communis ſtipitis, ideoque iſtud motiuum apud me magnam habebat difficultatem.

Quo verò ad ſecundum, ſuper gradus inæqualitate; Scribentes pro reo conuen-
9 to non negabant regulam pluries *hoc eodem tit.* & in alijs inſinuatam, vt huiuſmodi Statuta quoties non habeant amplitudinem verborum, vel rationem aliquam vnde limitatio reſultet, intelligenda veniant data gradus æqualitate, non autem per maſculos inæquales, vt præſertim aduertitur *diſc.* 3.; Dicebant tamē quod cum ageretur de filio ſuperſtite ex fratre prædefuncto, iſte occupabat locum patris ex beneficio repræſentationis, quæ de plano intrat fauore nepotum ex fratre in ſucceſſionibus inteſtatis, cū difficultas verſetur in ſucceſſione fideicōmiſſaria, vel
10 ex eo pinguiori beneficio ſubingreſſionis, ob quod etiam in fideicommiſſaria ſucceſſione remotior fit proximiori æqualis ex pluries deductis *ſub tit. de fideic. præſertim diſc.* 17. & 18., atque ita ceſsabat inæqualitatis obiectum.

Ad id autē, probandū, vltra generalia, quæ locis proximè citatis, ac alibi pluries habētur ſuper hac vtraq; repræſētationis, & ſubingreſſionis legali fictione; In ſpecie huiuſmodi Statutorū deducebam firmata *per Rotā in Romana ſucceſſionis de Girona* 23. *Ianuarij* 1574. *coram Robuſterio*, & *in Vrbeuetana hæreditatis* 28. *Maij* 1599. *corā Litta*; Ideoq; in dictis congreſſibus, qui occaſione reuiſionis vt ſupra habiti fuerūt, principaliter examinatæ fuerūt iſtæ deciſiones, quæ maiorē timorem inferebant, ob ſtylum nimium deferendi deciſionibus præſertim antiquis.

Poſterior deciſio *Vrbeuetana*, de facili euitabatur ex facto, dum præcipuum eius fundamentum conſiſtit in littera clara Statuti, per quod ſoror tam per fratres, quàm per fratrum filios excluditur, ideoq; ad rē nō faciebat, vndè propterea difficultas reſtringebatur ad alteram de-
11 ciſionem *in Romana de Girona coram Robuſterio*, pro qua autem euitanda ponderabam, quod inter Statutum antiquum Vrbis, de quo ipſa loquitur, & iſtud Viterbienſe, aliqua poſſit aſſignari ratio differentiæ; Illud enim vocat fratres diſpoſitiuè; Iſtud autem loquitur cōditionaliter; Iſtaque differentia notabilis eſſe videtur, quoniam in primo caſu, vna tantum fictio intrat repræſentationis vel ſubingreſſionis; In altero autem duplicem fictionem admittere oportet, contra iuris regulas, Vnam ſcilicet fingendo, vt maſculi in conditione poſiti cenſeantur vocati; Et alteram, vt remotiores ex dicto repręſētationis vel ſubingreſſionis beneficio, efficiantur proximiores; Iſtud autē inconueniens duplicis fictionis in ſpecie obſer-

obſeruat *Faber de error.pragm.decad.*29. *error.* 1.cum quo pertranſit *Robles de repræſent.lib.*3.*cap.*1.*num.* 20. *cum ſeqq.* & *num.*30.vt in cauſæ deciſione.

Præterea aduertebam mirandum non eſſe,quod dicta deciſio ſucceſſiuis temporibus impugnata non fuerit, neque de ea amplius actum ſit, quamuis aliquo
12 æquiuoco vt infrà laboraret, dum paulò poſt illam editam prodierũt ſub Gregorio XIII. Statuta noua, per quæ huiuſmodi quæſtio litteraliter tollitur, diſponendo in fratrum filijs idem,quod Statutum antiquum de fratribus diſponebat; Vbi etenim id non contigiſſet, non improbabiliter ea impugnari potuiſſet; Siquidẽ principaliter ſe fundat in doctrina *Bart.in l.liberorum ff. de verborum ſignif. num.*12., vbi loquitur de nepote directo ſuccedente in locum patris, atque ità
13 primum locum occupante in ſucceſſione aui, ad exclufionem filiæ, et ſic de repræſentatione in linea deſcenſiua in quibus terminis loquuntur *Fulgoſ.conſ.* 77. & cæteri ſequentes *Bart.* in eadem deciſione allegati; Atque in eodem ſenſu loquuntur *Faber.* & *Robles vbi ſupra*, procedentes cum eadem doctrina *Bart.*; In eiſdemque terminis diſputat quæſtionem *Brun.* dictæ doctrinæ impugnator *de Statuto excluſiuo art.*12.*num.*202.*cum ſeq.*, (licèt paucos habeat ſequaces;) Nemo autem ex allegatis in eadem deciſione deſcendit ad iſtam diſtinctionem inter lineam deſcenſiuam, & collateralem, quam indiuiduãliter excitat *Brunus vbi ſupra num.*206., quamuis illam omittendo, atque terminos quodammodo confundendo,pertranſeat ad alterã quæſtionem, àn ſub nomine fratrum veniant patrueles.

Et qnamuis in eadem deciſione allegentur *Aretin. conſ.* 162. *Alex.conſ.* 88. *lib.* 1. & *conſ.*36.*lib.*6. *Dec. conſ.* 484. *Soccin.conſ.*252.*lib.*2.*Roland.conſ.*68.*lib.*1.& alij, qui loquuntur in his terminis concurſus nepotis, ex fratre prædefuncto cũ patruo pro ſucceſſione defũcti fratris vel
14 patrui reſpectiue, & ſic in proprijs terminis repræſentationis in linea collaterali; Attamen omnes percutiunt terminos diuerſos, nemo autem percutit illos præſentis quæſtionis excepto *Gabr.conſ.* 1.*lib.* 2.ſcribendo in eadem cauſa in qua deciſio prodijt; Siquidem *Alex.*, & *Decius*, ac alij loquuntur in terminis quæſtionis inter nepotem, & patruum de qua *Bald. conſ.* 30. *lib.*1., vbi ſcilicet vocato per Statutũ fratre vel proximiore, frater ſuperſtes, denegando beneficium repræſentationis,ac proximitatem fictã, prætendat ſuccedere in totum priuatiuè ad nepotem ex altero fratre prædefuncto iuxta *Baldi* ſententiam, quam ipſi negant, & ſic ad diuerſum effectum, quoniam; Aliud eſt admittere repræſentationem, vt remotior eius beneficio admittatur ad æqualiter ſuccedendum cũ proximiore;Aliud verò vt ex eodem beneficio, remotior proximiorem excludat, in quibus terminis loquuntur *Aretin.dicto conſ.*162. & *Soccin. d. conſ.*252. *lib.*2.ſcribentes pro nepote in duabus famoſis ſucceſſionibus feudalibus, in Regnis Siciliæ vltrà, & citrà; Verùm de iſtis auctoritatibus dicebam nullam in propoſito habendam eſſe rationem; Tum quia ipſi ſuccubuerunt atque contrarium pro patruo iudicatum fuit, vt teſtantur *Milanen. deciſ.* 8. *num* 224 & 269.*Rauden.conſ.*1.*num.*66. & *ſequen. Vrſin. de feud. par.*2.*quæſt.* 4. *art.*1. *num.*9., dum tunc magis recepta erat opinio vt repræſentatio, quę per Feudiſtas datur in linea directa,non procedat in collaterali, vndè propterea re-
15 ctè quoad iſtas auctoritates intrat conſideratio *Francb.dec.*260.*num.*5.& canonizata *per Rotam in Lauden. Cenſus* 23. *Iunij* 1666.*coram Taia in fine*,quod quãdo allegantur Conſilia, oportet videre deciſiones ſuper eis editas; Tum etiam quia ibi agitur de ſucceſſione feudorum iuris Francorum, quæ ſunt indiuidua & non conueniunt niſi vni perſonæ cum ordine primogenituræ, itàut difficultas intret ratione indiuiduitatis, ob quam, atq; ob peculiarẽ primogenituræ naturam, primum locum obtinet linea non
16 curato gradu;Atq;ex hac ratione prouenit apud modernos,vt magis communis opinio ſit pro nepote ex fratre primogenito ex deductis per *Rouit.dec.*51. *Vrſin. d.art.* 1.*per* tot.plenè & elaboratè *Marcian. iun. diſput.* 1. *cum ſequen.*, qui licèt extrà cauſæ neceſſitatem euagando, ingenioſè conetur probare, vt etiam ex ſola diſpoſitione iuris communis, beneficium repræſentationis operatiuum, ſit nedum quoad excluſionem nepotis in-

ſimul cum patruo, ſed etiam quoad eiuſdem patrui excluſionem, Nihilominus ſi benè ponderentur Nouellæ Iuſtinian, ac auctoritates *Mantic.* & aliorũ per ipsũ deductæ, contrarium videtur verius, quoniam cum hoc beneficium introductum ſit ex quadam æquitate, iſta ſemper exerceri debet ſinè alterius detrimento, cum aliàs iniquitatem potiùs contineret; Ideòque vera ratio dictæ opinionis conſiſtere videtur in indiuiduitate, ac in natura primogenituræ, in qua primum locum occupat linea ex ijs, quæ deducta habentur *ſub tit. de feud. diſc.* 13. & latius *in deciſione Siciliæ* ibidem regiſtrata, *&* *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc.* 16. & alibi.

Vbi verò agitur de materia diuidua,
17 tunc iuridica, ac rationabilis videtur *deciſ.* 21. *Capicij*, quæ indebitè impugnatur *in dicta deciſ. de Girona*, cum eam à Sac. Conſilio canonizatam eſſe etiam in temporibus, quibus hæc poſterior opinio ad fauorem nepotis retinebatur, obſeruet in ſpecie *Vrſin. dicta par.* 2. *quæſt.* 4. *art.* 5. *&* 6, vbi multas ponderat differentias inter repræſentationem in linea deſcenſiua, & alterã in linea collaterali; Ac etiã quia magna differentia eſt inter repræſentationem ad ſolum effectum includendi cumulatiuè, & ad alterum effectum excludendi, vt obſeruat etiam *Rota dec.* 417. *par.* 5. *rec* vbi admittitur, vt etiam in Statutis intret prima ſpecies, quoties Statutum non eſſet ita conceptum, quod ex verbis vel alijs circumſtantijs eius ambigua diſpoſitio diuerſam mereretur interpretationem, cũ non minùs in ambiguis ſtatuentium diſpoſitionibus, quàm in illis teſtantium vel contrahentium, coniecturata voluntas inquirenda ſit.

Hæc ſuper iſtos puncto diſcurrebam, deduci poſſe, loquendo more Aduocati, cum probabili ſpe, quod admittenda eſſent, ſtante opinione, cum qua communiter proceditur ſuper ſtricta intelligentia huiuſmodi Statutorum, vtpotè
18 exorbitantium; Verum quia in proprio ſenſu, hæc Statuta potius fauorabilia reputanda videntur, vtpotè ad antiquum Ius Romanorum reuerſiua, noſtriſque Italis moribus adaptata, ex ijs, quæ habentur *in Peruſina ſucceſſionis diſc.* 1. & *in alijs*; Hinc proindè magis placebat opinio Rotæ firmata in allegata *Romana de Girona*, ideoque tam ob affectionem erga propriam opinionem, quàm etiam ob auctoritatem dictæ deciſionis, libenter conſului concordiam, quodque ſuſcipi non deberet futuræ diſputationis alea, vt ſequutum fuit.

Et quoad tertium motiuum in deciſione deſuper edita non tactum, eo quia Rota ſatisfacta de motiuis in prioribus deciſionibus canonizatis, de illo nõ curauit; Quod ſcilicet cumupereſſet dicta Hieronyma fœmina ex maſculo prædefuncto, de qua Statutum nullam habet mentionem, & quę propterea tanquam in caſu omiſſo, atq; per Statutum non cõſiderato, admiſſa fuit in allegatis *deciſionibus* 291. *per.* 8. *rec.*, *&* 135. *apud Roias*, ita reſultaret quod verſaremur in caſu mixto, ideoque iſta mixtura perſonę non excluſæ faceret in totum ceſſare Statu-
19 tum, etiam reſpectu perſonæ excluſæ iuxtà *conſil. Collegij Peruſini inter conſ. Angeli* 210., cum quo cæteri tranſeunt, vt omnium latius, & melius *Gabr. de ſucceſſ. concluſ.* 4. *num.* 10. *cum ſequen. Marta de ſucceſſ. legal. par.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 2. atque hanc opinionem tenuit *Rota, in Bonon. de Berualdis apud Giouagn. conſ.* 1 *lib.* 1. *dec.* 59. *par.* 1. *rec.* *&* *deciſ.* 43. *par.* 7. & habetur *in Nepeſina ſeù Sutrina ſucceſſionis diſc.* 3.

In diſcurſu autem, qui ſuper hoc motiuo in congreſſibus habitus fuit, Collegæ non negabant veritatem concluſionis, ſed dubitabant de effectu ob auctoritates *Ruini conſ.* 39. *num.* 2. *lib.* 3. *Brun. in tract. extantibus maſculis art.* 6. *num.* 136., & aliorum, de quibus plenè *Giouagn. conſ.* 2. *num.* 28. *&* *ſequen.* *&* *conſ.* 3. *lib.* 1., quod ſcilicet vbi perſona excludens eſt in pari gradu cum excluſa, & cum altera non excluſa, vnde reſultet mixtura, tunc vel excluſa nõ admittatur vel ſi admittatur, faciat partem ad fauorem excludentis; Ponendo exemplum de fratre excludente ſororem dotatam, quod ſi adſit etiam ſoror indotata, iſta quidem ſuccederet, ſed non per hoc aperit locum ſorori dotatæ, & excluſæ facienti partem ad fauorem maſculi; Et de quo etiam in terminis Conſuetudinum Neapolis habetur *apud Rouit. conſ.* 28. *&* 29. *lib.* 2. *Apont. conſ.* 61. *Capyc. Latr. deciſ.* 61. *Montan. controu.* 1. *Bottiglier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.* 16. *num.* 9 *&* 10.

Prò

Prò iſto obiecto euitando, (quatenus in proſequutione cauſæ, illud eſſet deductum); Dicebam in congreſſu, quod dupliciter reſponderi poſſet; Primò iuxta ſtylum ſimplicium pragmaticorum,
20 quod allegatæ auctoritates non percuterent caſũ controuerſiæ, cum loquantur vbi perſona excludens eſt in pari gradu cũ excluſa, nõ deſcendentes ad caſum vbi duo obſtacula concurrant, vnum mixturæ, et alterum inæqualitatis gradus, ſupplendum cum fictione repræſentationis.

Et ſecundò neotericè, aſſumendo prouinciam probandi, quod hæc *Ruin.* & ſequacium opinio non videatur tuta, cũ ipſi moueantur ex eo quod concluſio deſumpta *ex dicto conſ. Collegij Peruſini* fundetur ſolum in ea ratione, quod eatenus perſona excluſa non admittitur, quatenùs excludens admittatur, itaùt iſta excluſa ab alia perſona per Statutum omiſſa, ceſſet dicta ratio, quam ipſi vnicam præſupponunt.

Iſtud autem præſuppoſitum detegitur fallax, cum non ſit iſta vera ratio concluſionis, ſed potius altera, quod Statutum loquens in caſu ſimplici, non habeat locum in mixto vtpotè omiſſo, in quo
21 proindè, ipſo Statuto de medio ſublato, ac ſi non ad eſſet, intrat indefinitè diſpoſitio iuris communis, cum eadem ſit ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem, vt benè ratiocinatur *Rouit. conſ. 29. num. 6. & per tot. lib. 2. ex Ann. alleg.* 117.& alijs quos allegat, iſtaque eſt ratio, quam probauit *Rota in ſupra allegatis deciſionibus 59. par. 1., &* clarius *dec. 43. p. 7. rec.*; Ideoq; cum cauſa diſputanda eſſet in eodem Tribunali, dicebam quod procedendum eſſet cum ratione per ipſum Tribunal canonizata, non autem cum ſubtilitatibus Conſulentium, quorum, vtpotè ad pecuniam, vel affectionem ſcribentium, auctoritas ſemper eſt ſuſpecta; Verùm defuit occaſio id diſputandi, atq; maturius examinandi, ob ſubſequutam vtſupra concordiam, quæ ſtantibus prædictis difficultatibus, ab omnibus concorditer conſulta fuit.

Ponderabam quoq; quod facilius hæc admittenda eſſent ob particulares facti circumſtantias, quod ſcilicet perſona non excluſa, & à Statuto admiſſa, eſſet etiam fœmina, & remotior; Durum
22 enim, atque ab humana ratione alienum eſſe videtur, vt ſoror excludi debeat à ſucceſſione fratris, ad effectum vt eius excluſio impinguaret portionem alterius fœminæ remotioris; Verùm videbatur, quod in ſenſu ſupra allegatorũ, hoc abſurdum ceſſaret, quoniã dicta neptis non excluſa contenta eſſe debebat ſua portione, ſoror verò excluſa faceret partem ad fauorem excludentis.

Adhuc tamen non ceſſabat durities, quod ſoror primi gradus excluderetur per maſculos remotiores in ſecundo gradu exiſtentes, & quod fœmina remotior ſuccederet, vndè poſita iſtius remotioris admiſſione (in ſenſu etiam veritatis) credebam iuſtas dictas reſolutiones pro ſorore; Difficultas tamen mea erat contra vtramq; vt ex benigna in meo ſenſu, huiuſmodi Statutorum interpretatione ęqualiter excludi deberẽt, ex ijs quę ſuper hoc puncto habentur *in dicta Nepeſina diſc. 3.*, diuerſaque ratio eſt in matre, cuius cauſa in hoc eſt proximior, ac fauorabilior.

FIRMANA
SVCCESSIONIS
PRO
MANARDIS
CVM
PICCVCIIS.

Caſus variè deciſus per Rotam.

De Statuto Amandulæ excludente cognatos propter agnatos vſque ad ſecundum gradum, an requirat, vt cognatorum mater ſit dotata per eum, de cuius ſucceſsione agi-

tur; Et de graduum computatione, an facienda ſit de iure ciuili, vel canonico.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *De punctis controuerſiæ.*
4 *Quid diſponat hoc Statutum.*
5 *Quod debeat ſufficere vna dotatio.*
6 *Vt ſecunda pars Statuti eſſet independens à prima.*
7 *In teſtamentis non eſt immorandum in formula verborum, vel ſuperficie ſcripturæ, ſed in ſubſtantia voluntatis.*
8 *Idem in Statutis, & de ratione.*
9 *De alijs Statuti interpretationibus.*
10 *Rubrica habet vim legis, vel deſeruit pro interpretatione.*
11 *Obſeruantiæ nimium eſt deferendum pro interpretatione.*
12 *In computatione graduum attenditur diſpoſitio iuris ciuilis.*
13 *Quando ſecus, vt attendatur ius canonicum.*

DISC. XVII.

1 Cum Mandricardus Manardus, ſcriptis hæredibus tribus filijs, vnicæ filiæ dotem in certa ſumma reliquiſſet, atque fratres, dicta ſorore nupta, & dotata, pro communi viuerent, defunctoque vno eorum ſuperſtitibus Cæſare, & alijs filijs, iſti conuixerint cum patruis, eiſque vno poſt alterum ab inteſtato abſque prole defunctis, dicti nepotes poſſeſſionem antiquam pro communi continuantes, totum poſſederint pacificè continuato ſpatio annorum viginti circitèr; Poſtmodùm Piccucij filij Mariæ Ioannæ prædefunctæ Raphaeli vltimo defecto, prætendentes vt ipſis ad formam iuris communis inteſtata ſucceſſio tanquam nepotibus ex ſorore æquè debita eſſet, ac nepotibus ex fratre, iudicium immiſſionis in interdicto *quorum bonorum* inſtituerunt coram A. C., à quo prodijt reorum conuentorum abſolutoria; Introductaque per appellationem cauſa *in Rota coram Beuilaqua*, datoque dubio, àn actoribus
2 danda eſſet immiſſio *ſub die 14. Martij 1664.* negatiuè reſponſum fuit; Repropoſita verò cauſa 13. *Iunij 1668.* recedendo à deciſis, affirmatiua prodijt reſolutio, aduerſùs quam conceſſa noua audientia, pendet diſputatio ſoliti dubij, an ſtandum ſit in primò, vel in ſecundò loco deciſis.

Quamuis autem Rei conuenti cum tribus motiuis actores repellere curarent, de quibus omnibus diſputatum fuit coram A.C.; Primò nempè de renunciatione; Secundò de fideicommiſ-
3 ſo à dicto Mandricardo ordinato (vt ſupponebatur) omnia controuerſa bona abſorbente; Et tertiò de Statuto loci cognatorum excluſiuo propter agnatos; Attamen Rota ſuſpenſis duobus primis, iiſque alijs diſputationibus reſeruatis, de ſolo puncto inteſtatæ ſucceſſionis, ac Statuti reſpectiuè diſputare voluit, de dicto autem alio puncto fideicommiſſi habetur *ſub tit. de fideicom. diſc.* 105.

In his autem diſputationibus; Cum Statutum duo capitula, vnum poſt alterum contineret, quorum primum excludit fœminas propter maſculos ſub con-
4 ditione dotis, etiam in modica ſumma, de bonis eius, de cuius ſucceſſione agitur; In altero autem ſubſequenti demandetur excluſio cognatorum propter agnatos vſque ad ſecundum gradum; Hinc proindè vnicus quæſtionis punctus, ſuper quo Rota variauit, erat an iſta poſterior pars Statuti eſſet dependens, & conſecutiua à præcedenti, ita vt intelligenda veniret eodem themate retento, quod ſcilicet fœmina, à qua cognati deſcendunt, dotata eſſet de bonis eius, de cuius ſucceſſione agitur, vel potius eſſet independens, adeòut dicta dotatio repetita non cenſeatur.

Credebant actores euitare difficultatẽ cum ſolo facto, in quo ſupponebatur, quod fratres, vltrà ſummam dictæ ſorori à patre relictam, aliam de proprio dediſſent pro dote, ideoque ſatisfactum eſſet Statuto, quod non exigit integram dotationem, ſed aliquam partem etiam modicam; In huius autem facti verificatione, certamen erat cauſæ Patronorũ, cum de his Aduocati non ſe ingerant.

Vbi verò dictum factum non aſſiſteret;

Digitized by Google

ret; Quatenùs pertinet ad Aduocatorum partes ſuper dicti Statuti interpretatione, mihi pro reis conuentis ſcribenti
5 (etiam in ſenſu veritatis) probabilior videbatur prima reſolutio, quoniam, vt dictum eſt, Statutum duas habet partes, in quarum prima agitur de excluſione fœminarum propter maſculos, et tunc cum Statutum exigat illarum dotationē ſaltim in parte, opportet illius formam implere, quatenùs explicitè id exigat; Secùs autem vbi verba ſint ambigua, adeò vt intret quæſtio, an vnica dotatio pro excluſione ab omnibus ſucceſſionibus ſufficiat, vel requiratur, vt ſequatur de bonis, de quibus in ſpecie eſt quæſtio, et ſic de qualibet ſucceſſione, cum tunc, quidquid, diſtinguendo ſuper verborum formulis, & an per alternatiuam, vel copulatiuam, habeatur in ſæpiùs enunciatis *deciſ. 390. & 429. Merlini*, & in alijs, pro meo ſenſu omninò verius videtur oppoſitum, vt vnica dotatio ſufficere debeat, vt aduertitur *in Sutrina, & Nepeſina diſc. 3.* & in alijs, quoniam lex ciuilis in mulieribus, vnicam ſemper cōſiderat dotem in numero ſingulari; Idēque comprobat communis vſus, ac etiam naturalis diſcurſus, ideoque dicta opinio nullam probabilitatem habere videtur, cum ità eiſdem fœminis, quando in familia numeroſa multarum ſucceſſionum caſus daretur, oporteret multas dotes conſtituere, vt alibi aduertitur.

Verùm quidquid ſit de hoc, inane opus videbatur punctum diſputare, quoniam ob prædeceſſum ſororis, ac etiam ob non exiſtentiam patrui, adeout iuxtà receptam opinionem *Azonis*, nepo-
6 tes, excluſis fratribus, vel ſororibus, venirent in capita, non autem intraret repræſentatio, idcircò dictæ fœminæ perſona extranea erat à quæſtione, dum actores veniebant tamquam cognati ex perſona propria in cōcurſu agnatorum, et conſequenter non agebatur de prima parte Statuti, in qua ſit mentio de fœminis, quibus dos congruit, ità ſexu exigente pro conſeruanda honeſtate, ac pro publico bono, ſed de ſecūda parte, in qua generaliter, ac indefinitè agitur de vtroque agnatorum, & cognatorum genere complexiuo maſculorum, quibus terminus dotationis incongruit, ideoq; omninò improbabilis videbatur poſterior intellectus in ſecūda deciſione præſtitus, quod ſcilicèt hæc ſecunda pars Statuti eſſet dependens, & conſecutiua præcedēti, ac propterea intelligenda veniret eodē dotationis themate, ſeù præſuppoſito retento, cum iſto ſecundo caſu ceſſet illa ratio, ob quam Statuta facientia fœminas à ſucceſſione extraneas, illas de dote prouidere curant, dum etiā lex antiqua, vel noua, quæ eamdem excluſionem demandabat, de dotatione ſollicita erat, ac etiam quia inhumanum eſſet, vt fœminæ à ſucceſſione excluderentur, eiſque non daretur prouiſio.

Pro iſta verò interpretatione, vno, vel altero modo facienda, plura per Scribentes hinc indè dicebantur, ac in vtraque deciſione ponderantur, attenta ver-
7 borū formalitate, & àn vna pars ab altera diſtincta eſſet per ſeparatam periodū, ſeù orationem, necnè; Et ad quem effectum conſiderabantur illæ frigiditates Iuriſtarum, de quibus habetur pluries *ſub tit. de fideicomm.*, ſuper puncto, an & quando oratio adiecta prohibitioni alienationis, vel excluſioni delinquentium, ſtet dependenter, vel independenter, ſeù principaliter, vel famulatiuè, ponderando, an adſit punctus, vel littera maiuſcula, quæ vnam orationem ab altera diſtinguat, cum ſimilibus conſiderationibus, quas pro meo ſenſu ſemper pueriles cenſui, congruas Ludi magiſtris cum pueris grammaticam addiſcētibus, quoniam in teſtamentis, quæ ſcribuntur, vel per ipſos met teſtatores litterarum ignaros, vel per Notarios, ſiuè alios eamdem imperitiam habentes, ſiuè ad id non aduertentes, inſiſtitur in ſubſtantia diſpoſitionis, vt etiam litterati experiuntur, quando ſcribunt negotia, ideoque prorsùs improprium eſt ex huiuſmodi formalitatibus, voluntatem, vno vel altero modo regulare.

Fortiùs verò idem dicendum eſt in Statutis, quæ retroactis barbaris, ac in-
8 doctis ſæculis ordinata fuere, quando etiam in magnis Ciuitatibus, loquendi, ac ſcribendi modus, ad modernam politiorem formam redactus non erat, multò magis in huiuſmodi paruis oppidis, & locis, in quibus etiam hodiernis temporibus ſtylus groſſolanus connaturalis videtur, ideoq; prorsùs improprium eſt, cū huiuſmodi verborum formalitatibus, & gram-

grammaticorum rigoribus procedi debere, cum omninò veriùs procedendum ſit cum ſæpiùs inſinuata propoſitione, vt neglecto verborum cortice, attendi debeat ſubſtantia voluntatis, quæ ſtantibus pluries inſinuatis Italiæ moribus, ea eſt, conſeruandi bona in agnatione, ac regulandi ſucceſſiones in ea forma, cum qua in hac regione regulabantur, priuſquam iuris nouiſſimi inuentio, ac vſus ſequeretur, præferẽdo agnatos cognatis.

Ac etiam quia, dum in parte præcedenti excluduntur non ſolùm fœminæ dotatæ, ſed etiam earum filij, iſta ſecun-
9 da pars omninò ſuperflua, ſeù fatua eſſet, cum ſoli filij primi gradus fœminarum ſint illi, qui veniunt ſub nomine cognatorum excludendorum intrà ſecũdum gradum, ideoque non videbatur ad quid oporteret repetere hanc ſecundam partem, niſi vt ea eſſet omninò diſcreta à præcedenti, magiſque ampla, & complexiua totius generis cognatorum, quã diſcretionem clarè comprobare videtur pleraque argumenta etiam ex ſenſu litterali deſumpta, & præſertim ampliora verba denotantia etiam inteſtabilium ſucceſſionem ob illa verba *propriè, vel impropriè*; Potiſſimè verò attenta Rubrica dictam diſcretionem clarè oſtendente, dum profitetur de quatuor diuerſis diſponere, nempè de Teſtamentis, de Subſtitutionibus, de Succeſſionibus ab inteſtato, Et quod mulier dotata non ſuccedat; Ergo diſcretus eſt caſus ſucceſſionis ab inteſtato generalis, à caſu particulari excluſionis fœminarum propter dotem; Receptaque propoſitio eſt, quod Rubrica vbi habet orationem perfectã, pro lege habenda eſt, multò verò magis
10 illa attendi debet pro legis, ſeù nigri interpretatione, ex deductis *per Fenzon. ad Statut. Vrbis* 151. *numer*. 8. *&* 9. *Rot. apud Gregor. deciſ.* 5. *num.* 2. *apud Roias deciſ* 359. *num*. 14., & frequenter.

Quia verò vbi agitur de materia interpretationis legis, vel alterius diſpoſitionis ambiguæ, optima, omniumque melior interpræs eſt obſeruantia, in
11 qua in ſecunda deciſione magnum conſtituitur fundamentum; E' conuerſo autem agnati rei conuenti acriter inſiſtebaut, quod iſta inconcuſſa eſſet in contrarium; Hinc proindè eiſdem Reis conſului, vt curando quæſtionem dirimere cum facto, cuius motiua ſemper meliora, & ſolidiora ſunt; Quatenùs hæc præſuppoſita iuſtificatio ſequatur, pro certo ſperandus videtur receſſus à ſecunda reſolutione, cum ità obſeruantia accedente, omnis difficultas ceſſet.

In prima diſputatione Rotali, ac etiã corã A.C., prætendebant Scribentes pro actoribus, quod data etiam dictæ ſecundæ partis Statuti dependentia, adeout
12 motiuum dotationis non intraret, adhuc tamen, non erant in gradu, de quo Statutum loquitur vtpotè reſtrictum ad ſecundum gradum, ex recepta regula, de qua *ex Baldo in l. ſi auia Cod. de ſucceſſor edict.*, *Mareſcott. lib.* 2. *var. cap.* 8. *num.* 23. *Honded. conſ.* 4. *n.* 3. *lib.* 1. *Grat. diſcept.* 67. *num.* 1. *Altogr. conſ.* 47. *lib.* 2., vt etiam in terris Eccleſiæ in materia ſucceſſoria, graduum computatio fieri debeat iuxtà ordinem iuris ciuilis, cum ordo præſcriptus à iure canonico percutiat ſolum materiam matrimonialem; Atq; hoc poſito, reſultabat quod attenta perſona defuncti, actores erant in tertio gradu, ipſique contendentes tanquam conſobrini inter ſe erant in quarto.

Verùm iſtud motiuum nullam penitùs probabilitatem habebat; Tum quia idem Statutum in alia parte diſponit, quod vbi fit mentio graduum, intelligendum veniat iuxtà ordinem iuris ca-
13 nonici, ideoque verſabamur in claris, & expreſſis, in quibus ceſſant omnes quæſtiones, & argumenta; Tùm etiam quia receptum eſt, vt etiam præſumpta, ſeù adminiculatiua diuerſæ voluntatis ſtatuentium probatio in hoc propoſito ſufficiat ex doctrina *eiuſdem Bald. in l. fin. verſ. Sed ſi ſtatutum C. de ſucceſſor. edict.* cum cõcordantibus *per Honded. d. conſ.* 4. *num.* 49. plenè *Altogr. dicto conſ.* 47. *lib.* 2.; Iſtaq; voluntas videbatur non ſolum adminiculatiua, ſed clara, quoniã iuxtà diſpoſitionem iuris ciuilis, ſufficiebat dicere, quod fratres excludant ſorores, dum intrà iſtos reſtringuntur duo gradus de iure ciuili, ideoque non eſſet verificabilis alter caſus magis genericus concurſus cognatorum, & agnatorum, niſi inter conſobrinos, vel nepotes, & auunculos, et ſic attento ordine, ſeù cõputatione iuris canonici.

NV-

Digitized by Google

NVCERINA SVCCESSIONIS PRO FRANCISCO MORONO CVM N.

Caſus diſputatus coram Prælato Iudice commiſſario, incertus eſt exitus.

De Statuto Gualdi vocante fratres, & fratrum filios ad ſucceſsionem fratris, excluſis fœminis; An attendenda veniat inter ipſos fratres diſtinctio vnitatis, vel duplicitatis vinculi; Et an ſub generica excluſione fœminarum, veniat etiã mater.

SVMMARIVM.

1 *FActi ſeries.*
2 *De Doctoribus tractantibus quæſtionem hinc indè.*
3 *Ità ſufficit eos indicare abſque ſuperfluo cumulo allegationum.*
4 *Quomodo iſta quæſtio decidi debeat, & num. 12.*
5 *De Statuto Vrbis vocante fratres per copulatiuam.*
6 *Secùs vbi vocat per alternatiuam, quæ denotat prælationem.*
7 *Concurrunt omnes vbi contemplata eſt agnatio.*
8 *De eodem concurſu in fideicommiſſis.*
9 *Vbi latus maternum non eſt excluſum vtrinque coniuncti præferuntur.*
10 *De ratione, cui innititur opinio fauorabilis conſanguineis.*
11 *De hiſtoria legali in materia ſucceſſionis.*
12 *De eodem, de quo num. 4. quomodo quæſtio debeat decidi.*
13 *Declaratur concluſio, de qua num. 6. circa copulatiuam, vel alternatiuam.*
14 *Mater non venit ſub generica excluſione fœminarum, ſed indiget nota ſpeciali.*
15 *De hoc Statuto particulari eiuſque diſpoſitione, & interpretatione.*
15 *De reduplicatione coniunctionis vtrinque, an uincat vnicam coniunctionem.*

DISC. XVIII.

1 SEquuta morte eius, qui fratres vtrinque coniunctos, & conſanguineos tantùm habebat, ſtante Statuto Gualdi, ſeù alterius loci iſtius Nucerinæ diœceſis ad inteſtatam fratris ſucceſſionem vocante fratres, eorumq; filios cum excluſione fœminarũ; Hinc orta eſt controuerſia, an ex hac ſtatutaria diſpoſitione reſultaret æqualis concurſus fratrum conſanguineorũ, qui de iure ſine dubio non intrat cum vtrinque coniunctis, pro quibus in cauſa pendente corã Prælato in gradu appellationis ego ſemel ſcripſi, incertumque eſt quid in cauſa ſequutum ſit, forſan concordia ei finem dedit, dum amplius de illa actum non audiui, neque iurium alterius Partis cõmunicatio ſequuta eſt; Vndè propterea iudicium maturum deſuper efformari non potuit.

In dicta igitur vnica informatione deſuper edita, duas efformabam inſpectiones; Vnam generalem, ſeù in abſtracto, àn ille ordo, qui per ius commune ſtatutus eſt inter fratres vtrinque, ac illos ex vno tãtùm latere, procedat etiam in huiuſmodi Statutis, vel potiùs ſola coniunctio ex eodem paterno latere ſufficiat; Et alteram in concreto, quid ſcilicèt in caſu iſtius Statuti dicendum eſſet.

Quatenùs pertinet ad primum; Quãuis DD. in hoc nimiùm certare videantur, atque per claſſes diuidi, adeout præ cæteris inter modernos, doctus, nimiùmque elaboratus *Cyriac. controu.* 353. relatis
2 *Mandell. conſ* 85. *Mart. conſ.* 84. *Menoch. conſ.* 187. *Surd. deciſ* 239., & alijs quæſtionem tractantibus pro opinione præferente fratres vtrinque ad normam iuris communis, quadraginta duo Doctores colligat, quibus addi poſſunt deducta pro eadẽ opinione *per Michalor. de fratr. par.* 3. *cap.* 14. *num.* 16.; Econuerſò autem, pro altera admittẽte æqualem concurſum etiam conſanguineorũ, quam ipſe in terminis Statuti Mantuani veriorem firmat, & iuxtà quam deciſum teſtatur, referat maiorem numerum quinquaginta octo Doctorum, pluraque deducat fundamenta præſertim *num.* 26. *& ſeqq.*

Digitized by Google

ſeqq. reaſſumat legalem hiſtoriam in hac materia ſucceſſoria inſinuatam ſupra *in Peruſina diſc.*1.

Attamen, loco omnium, dicta auctoritate *Cyriac.* inſinuata, vt ità oſtende-
3 retur notitia agētium de materia, quodque nimium facilè eſſet, tranſcriptoris partes gerendo, chartas allegationibus implere, (genio, tamē ac ſtylo id nimiū prohibētibus); Aduertebā, pro meo ſenſu erroneum videri, cum huiuſmodi generalitatibus, vel cum arithmetico DD.numero, in iſta quæſtione procedere, atque
4 cuicumque caſui applicare auctoritates, vni, vel reſpectiuè alteri opinioni aſſiſtentes, cum verius videatur, iſtam eſſe pariter quæſtionem facti, ac voluntatis potius, quàm iuris, ad inſtar ferè omnium quæſtionum, quas in vltimis voluntatibus, & præſertim in materia fideicommiſſaria habemus, quodque propterea cum eadem methodo procedendum ſit, deſumendi ſcilicèt deciſionem ex ſingulorum Statutorum tenore, ac particularium caſuum qualitate, ſeù circumſtantijs, cum ità auctoritates, quæ ſaltim pro notabili parte pugnantes videntur, potiùs diuerſæ, quàm contrariæ remaneant, cum congrua earum applicatione, ſuper qua totus eſt punctus, benè reflectendo ad circumſtantias, de quibus ſinguli agunt; Vndè propterea *Cyriac.*, *Surd.*, & alij vt ſupra benè loquantur in terminis illius Statuti Mantuani, vel ſimilis, non tamen generaliter cuicumque Statuto applicari debent, & è contra; Quarè plures caſus, vt decet, diſtinguendo.

Aut enim Statutum vtranq; fratrū ſpeciem explicitè diſtinguit, vt facit Statu-
5 tum 146. Vrbis, ac etiam illud præſentis controuerſiæ, et tunc ſubdiſtinguendum eſt; Aut eos copulat, vndè propterea omnimodam æqualitatem inter eos denotat, vt facit Statutum Vrbis, et tenenda ſit opinio, quam ſubſtinent *Ciriac.* vbi ſupra & alij per eū relati, vt aduertit *Rota deciſ.*118.*poſt Fenzon. ad Statut.* vbi allegantur *Gabr.conſ.*6. *lib.*1.& alij; Aut verò loquitur per alternatiuam, et tunc diuerſa opinio tenenda ſit, cum alternatiua denotet prælationem, ſeù ordinem per prius, & per poſterius vt in his terminis *Ruin. conſ.* 28. *num.*4. *lib.*3; Et generaliter de hac operatione alternatiuæ habetur pluries *ſub tit. de fideic.* ac
6 etiam *ſub tit. de feud.* ad materiam Bullæ Baronum *diſc.*89 & alibi.

Aut verò dictas ſpecies non diſtinguit, nullumque alium diſcretiuum loquendi modum inter eos tenet, et tunc principaliter inſpiciendum ſit, an maternum latus extraneum à ſucceſſione efficiatur, nec ne, quia nempè habita explicita, vel
7 implicita contemplatione agnationis, mater, ac alij per eius latus attinentes, excludantur, & pro concurſu æquali conſanguineorum cum vtrinque coniunctis reſpondendum veniat; Ad inſtar eorum, quæ in fideicommiſſis agna-
8 titijs in hac eadem quæſtione habentur in magiſtrali *deciſ.*91. *Ottbobon.*, & in alijs relatis *ſub tit. de fideic. diſc.*20.; Cum enim Statuta dicantur continere teſtamentum legis, hinc proindè meritò hæc materia, cum fideicommiſſaria regulanda videtur.

Aut verò maternum latus extraneum effectum non eſt, et tunc probabilior altera opinio videatur, quoniam vt pluries
9 aduertitur *dicto tit. de fideic.*, cognatorum incluſio ſeù mixtura, deſtruit agnationis contemplationem, et conſequenter ceſſat potiſſima ratio, cui innititur opinio admittentium hunc æqualem concurſum, neglecta vinculi inæqualita-
10 te, quod ſcilicet maternum latus tanquam extraneum ſeù impertinens in cōſideratione non habetur, ac ſi non eſſet, ideoque iſtius vinculi prærogatiua nullatenus remaneat conſiderabilis.

Hiſtoria verò legalis, quæ *ex Valent. Foraſter.* & alijs in his terminis expendi-
11 tur *per Ciriac. vbi ſupra*, & inſinuatur *dicto diſc.*1., benè conſiderabilis eſt, pro Statuti interpretatione in caſu dubio, vt ſcilicet faciliùs reuerſio fiat ad noſtros Italos mores, atq; ad illud ius, quo Romanum Imperium regebatur, dum erat in Italia, neglecto altero nouiſſimo condito in Græcia, quod (neſcitur quo ſpiritu) primi Interpretes, primique in hac facultate noſtri parentes ita mordicùs receperint; Sed vbi iſta ratio ceſſat, non videtur ſubeſſe probabile fundamentū, ob quod à iam recepto ſucceſſionis ordine recedere teneamur, cum plerique ex tenentibus dictam opinionem pro concurſu æquali, procedant, vel cum terminis feudalibus, vel cum illis fideicom-

miſſi

Digitized by Google

miſſi agnatitij, ita præſupponendo extraneum, ac impertinens latus maternũ, prò vt in vtraq; feudali, & fideicommiſſaria ſucceſſione extraneum remanet.

Et in ſumma, vt procedendo cum pluries inſinuata regula in huiuſmodi quæſtionibus voluntatis neceſſaria, quod
12 principaliter immorandum ſit in ſubſtantia veriſimilis voluntatis, inſpiciendus veniat finis, ſeù effectus à Statuto volitus, quoniam ſi ille eſt (vt frequentius eſſe ſolet), iuxta noſtros mores pro conſeruatione bonorum in agnatione ſeù familia, ità ſufficiat impleri hunc finem, qui æquè habetur in conſanguineis tantum, ac in vtrinque coniunctis, ſecus autem è conuerſo; Adeò vt iſta voluntate aſſiſtente, pro meo iudicio, negligenda veniat dicta diſtinctio inter copulatiuam, & alternatiuam; Ea etenim conſiderabilis videtur in ambiguo, ſecus autem vbi de contraria expreſſa, vel coniecturali voluntate pro-
13 babiliter conſtat, quoniam ex pluries deductis *ſub dicto tit. de fideic.* ac etiam *ſub tit. de credito diſc. 55.*, & alibi frequenter, copulatiuæ tribuitur virtus alternatiuæ, & è conuerſo, alternatiua vim copulatiuæ habet, firma ſemper remanente dicta propoſitione attendendi potius ſubſtantiam voluntatis, quàm corticem ſeù figuram verborum.

His autem ita generaliter prænotatis, atque deſcendendo ad alteram inſpectio-
14 nem ſuper applicatione in concreto; Dicebam probabilius videri, vt ſeruari deberet ordo iuris communis ad fauorem fratrum vtrinque coniunctorum, dum nullibi legebatur excluſa mater, quę ſub generica excluſione fœminarum, ex magis communi, & recepta opinione non venit, vtpotè indigens nota ſpeciali, ex ijs, quæ poſt *Bald. conſ. 197. lib. 4. &* alios habentur relata *per Menoch. lib. 4. præſumpt. 39. num. 21. & conſ. 197. nu. 4. & 958. nu. 2. Mart. de ſucceſſ. par. 2. q. 3. art. 10. num. 7. & 10. cum ſeqq. Molpheſ. ad conſuet. par. 4. quæſt. 44. num. 1. cum ſeqq.*, & conferunt, quæ habentur *in Sutrina, ſeù Nepeſina diſc. 3.*, de matre exiſtente in medio, vt ceſſare faciat ſtatutariam diſpoſitionem.

Clarius verò attento ipſius Statuti tenore, dum ſpecialem mentionem facit de matre, quam certis ibi expreſſis caſi-
15 bus excludit, ideoque facilius intrat dicta concluſio, quod ea ſub generali fœminarum excluſione non veniat; Ac etiam quia Statutum loquitur de fœminis eiuſdem cippi, de quo ſine dubio mater dici non poteſt; Et quod magis, diſcretiuè agendo de fratribus vtrinque coniunctis, propter iſtos, explicitè mater excluditur à ſucceſſione reſeruata ſola legitima, in concurſu autem conſanguineorum relinquitur ſub ſilentio, atque inter eoſdem fratres adhibetur alternatiua, quæ his alijs circumſtantijs accedentibus, benè conſiderabilis remanet, pro conſueta operatione prædicta, inducẽdi inter alternatos ordinẽ per prius, & per poſterius, ideoq; probabilius videbatur, vt in hac facti ſpecie, iuxtà ordinem iuris communis, pro fratribus vtrinque reſpondendum eſſet.

De notabili autem caſu in Italia ni-
16 miùm raro, in Luſitania verò, alijſque regionibus, in quibus magis in vſu eſt matrimonia contrahere cum coniunctis, frequentiori an ſcilicet coniunctio vtrinque reduplicata, vincat vnicam, agit in ſpecie *Souſa decis. 1.*

ANCONITANA
SEV
BERGOMEN. SVCCESSIONIS
PRO
CÆCILIA IOANELLA.

Reſponſum pro veritate.

De Statuto Bergomi excludente ſorores ob agnatos; Et an ciuilitas, vel ſubiectio Statuti retineatur per eos, qui decedunt extra patriam, ſeù territorium, à qua diù abſen-

tes fuerunt; Et an mobilia, & nomina debitorum exiſtentia extra territorium, ſequantur perſonam defuncti, nec ne ad hunc effectum comprænhenſionis ſub Statuto.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De Statutis Bergomi, & Brixiæ.*
3 *Suffi it ſubiectio bonorum, & perſonæ excludentis, non curata ſubiectione perſonæ excluſæ.*
4 *Per abſentiam occaſionalem non amittitur ciuilitas naturalis, neque contrahitur domiciliaria.*
5 *Poteſt haberi duplex ciuilitas, & an attendatur ſubiectio morientis.*
6 *Quod ſtatutum non operetur in bonis extra territorium.*
7 *Referuntur agentes de quæſtione an mobilia, iura, & nomina debitorum circumſcribantur loco, & quomodo.*
8 *Diſtinguuntur ſpecies bonorum ad effectum huius quæſtionis.*
9 *Vniuerſitas mercimonij reputatur iure ſtabilium, vt circumſcribatur loco, & de ratione.*
10 *Rationes negotiationis videndæ ſunt in loco, in quo geſta eſt.*
11 *Quæ bona mobilia circumſcribantur loco, & quæ non.*
12 *Quid de pecunia numerata.*
13 *Et quid de iuribus, & actionibus.*
14 *De nominibus debitorum.*
15 *Quod iſta ſit quæſtio facti, & quomodo decidenda.*
16 *An ſub confiſcatione veniant bona extra territorium.*
17 *Quomodo decidi debeat quæſtio de qua num. 7. & 15.*

DISC. XIX.

1 CVM Silueſter Ioanellus Bergomenſis, qui diuturno ſpatio annorum 40. circiter vixerat in Ciuitate Anconæ, mercaturam exercendo, atque teſtamentum condiderat, in quo in quadam eiuſdem Ciuitatis Eccleſia ſepulturam elegerat, obijſſet in Ciuitate Recanaten. occaſione nundinarum, ab inteſtato (ob teſtamenti caducationem per hæredis in eo ſcripti prædeceſſum), ſuperſtitibus Cæcilia germana ſorore, & duobus conſobrinis; In Ciuitate autem Bergomi adſit Statutum, ſeu Pragmatica excludens
2 ab inteſtata ſucceſſione fratris ſororem ob agnatos intra quintum gradum, præterquam in tertia parte, quæ illi præſeruatur, iuxta conſimile Statutum Brixiæ de quo loquitur *Fulgoſ. conſ.* 84; Hinc proindè, inter ſororem, & patrueles, orta controuerſia, ſuper ea pro veritate conſultus fuit.

Cumque teſtator, tam in patria (de qua erant contendentes) quàm in dicta ciuitate Anconæ, alijſque pluribus locis, bona poſſideret, præſertim verò quamplura ſparſa in varijs locis nomina debitorum ex cauſa mercimonij quod exercebat; Hinc proindè; Reſpondendo diſtinguebam cauſam in plures inſpectiones, iuxta dictorum bonorum qualitatem; Primò nempè quoad bona ſtabilia exiſtentia in territorio Bergomen., in quo dictũ Statutũ viget; Secundo quoad bona ſtabilia vel æquipollentia, vt ſunt cenſus, & loca montium exiſtentia in dicta ciuitate Anconæ, vel in Vrbe, & alibi; Et tertiò circa merces, & bona mobilia, ac etiam nomina debitorum.

Quatenùs pertinet ad primam; Reſpondi fauore agnatorũ contra ſororem, cum ita de plano vtraque ſubiectio verificaretur, dum tam defunctus, quàm omnes de ſucceſſione contendentes, ac etiam bona ſubiacebant Statuto; Et nihilomi-
3 nus aduertebam vt ſufficeret quod concurreret ciuilitas agnatorum excludere volentium, ac ſubiectio bonorum, quamuis deficeret ciuilitas fœminæ excludendæ, quoniam vbi fœminarum exemptio non prouenit ratione eccleſiaſticæ qualitatis, vndè intrent difficultates de quibus ſupra *in Bononien. diſc.* 5., non curatur an ipſæ ſint Statuto ſubditæ, nec ne, dum ſufficit ſubiectio maſculorum excludentiũ, in quorum gratiam, ac fauorem principaliter Statutum prodijt, quamuis fœminæ, vel aliæ perſonæ excluſæ ſiut forenſes, vt reprobata contraria ſententia, quam teneut *Calderin. conſ.* 34. *de teſtam., & Ancharan. conſil.* 157. *num.* 4. & alij; Sequendo alteram magis communem, cuius ſequaces plenè referunt *Theſaur. lib.* 2 *quæſt* 4., *& ſurd. conſ.* 343. & in locis

loeis proximè citandis firmauit pluries *Rota*, &præſertim benè *deciſ.582. n.11. cum ſeqq. par.5. rec.& deciſ.364.num.9. & ſeqq. ead. par. 5. Add. ad Gregor. deciſ.255.lit. B. in fin.*, & fuit dictum *in Senogallien. ſucceſſionis 28. Iunij 1669. coram Albergato* edita in caſu de quo *hoc eod tit. diſc. 23.* ex ea congrua ratione quod poteſtas adeſt ratione bonorum, ac adeſt fauor familiarum ſubditarum, & quia ſi excluduntur fœminæ de loco magis dilectæ, multò magis aliæ minus dilectæ.

Neque dubitandum erat de ſubiectione, ſeù ciuilitate defuncti, cum pariter eſſet de territorio Statuti ratione originariæ ciuilitatis, quā ſemper retinuerat, ibi poſſidendo plura bona, & ſupportando publica onera, non obſtante diuturna abſentia ab ipſa cum animo, & credulitate decedendi extra patriam, & in loco, in quo diù vixerat, vt electio ſepulturæ in teſtamento contenta, aliæque diſpoſitiones denotabant, quoniam
4 cum dicta mora fuiſſet occaſionalis ex cauſa mercaturæ, ob quam iſta induſtris natio Bergomenſis per Italiam, aliaſque partes, nimiùm ſparſa viuere ſolet, idcirco id non tollit naturalem, veramque ciuilitatem, nedum reſpectu eorum, qui nati in patria ab ea diſcedendo, ex iſta vel altera occaſione, alibi vitam ducant, ſed etiam reſpectu filiorum, qui extra patriam originariam naſcantur, ex ijs, quæ habentur, *ſub tit. de Regalibus in alia Anconitana diſc.* 104. ac etiam pluries *ſub tit. de præeminentijs* vbi de hac materia ciuilitatis; Quinimò etiāſi defunctus verū domiciliū in dicta ciuitate Anconæ cōtraxiſſet, vndè propterea illius ciuis factus eſſet, quoniā non implicat retentio duarum ciuilitatum, quarū vna ſit ratione originis, & altera ratione
5 domicilij ex deductis *dicto tit. de Regal. diſc.* 104., cum tamen poſita ſubiectione concurrentium, & bonorū, de non ſubiectione defūcti ratio baberi nō ſoleat, niſi pro eius voluntate regulanda iuxtà ea, quæ habentur *in Tudertina diſc.6.*; Vnde propterea iſtorum bonorum reſpectu nulla cadere videbatur probabilis ratio dubitandi.

Quò verò ad bona ſtabilia, vel æquipollentia, vt ſunt cenſus, & loca montium exiſtentia in dicta ciuitate Anconæ, ac in Vrbe, aliiſque Status Eccleſia-
6 ſtici partibus; P. [illegible] reſpondi, non quia in pu. cto iuris ego ità ſentirem, cū probabilius mihi videatur, vt vniuerſa ſucceſſio ex perſona defuncti, & ex capite hæreditatis pariformiter pro omnibus bonis regulanda ſit iuxta motiuata *in Ianuen. diſc.* 4.; Sed cum controuerſia tractanda eſſet coram Gubernatore Anconæ, & ſucceſſiuè per appellationem in Curia, manifeſtè imprudens cōſilium eſſet cum dicta diuerſa opinione procedere, dum nimiùm recepta eſt alia opinio *eodem diſc.4.* inſinuata ſuper copulatiuo concurſu vtriuſque ſubiectionis perſonarum, & bonorum, adeout vbi ego (quamuis diuerſum habeam ſenſum) iu Vrbe, vel Statu Eccleſiaſtico iudicare deberem, ità quoque iudicarem.

Difficultas igitur reſtringebatur ad bona mobilia, & nomina debitorum; àn ſcilicet ei cumſcriberentur loco, vel
7 potius ſequerentur perſonā defuncti, vndè propterea caderent ſub Statuto; In hoc autem, vt patet ex deductis *per Tiraquell. de primog quæſt.* 48 & 49. *Franch. dec.93. vbi adden. Rouit. pragm.1 de iurib. & exact ſiſcal. num.74. & ſeqq. Michalor. de Fratr par.3. cap.7. Bellon. iun. de iure accreſc. cap.10 quæſt.2. ex num.115. Merlin. de legit. lib.3. tit.1. quæſt.18 n.95. & ſeqq. Buratt. dec.474.*, cum alijs apud eos, videtur quod DD. in varias abierint ſententias, vndè propterea reputatur inuoluta quæſtio, ob magnam opinionum verietatem; Hinc proinde vt planius procedi poſſet, banc inſpectionem ſubdiſtinguebam in plures bonorum, et iurium ſpecies; Primò nempè in ipſam tabernam ſeù fundacum mercium cum eius annexis, & dependentibus, ſub qui-
8 bus veniunt nomina debitorum ex cauſa mercium minutatim venditarum, habita fide de pretio, vt vulgò dicitur ad credentiam, ſiue ex cauſa pecuniarum anticipatè ſolutarum pro mercium vendendarū pretio; Secundò in alia nomina debitorum ſtantia de per ſe independēter à fundaco; Tertiò iura & actiones; Quartò mobilia domi retenta; Et quintò circa pecunias, quæ domi, vel in bancis vel depoſitis publicis, aut priuatis retinerentur.

Quoad fundacum, ſeù mercimonium cum annexis vtſupra, dixi probabilius vi-

videri, vt circumſcriberetur loco,et con-
9 ſequenter nnn caderet ſub Statuto;Tum
ex huius Anconitanæ Ciuitatis vſu repu-
tandi huiuſmodi negotia inter ſtabilia
occaſione æſtimi, ſeù collectarum; Tum
etiam quia, vt pluries alibi aduertitur,
præſertim *ſub tit.de vſur.diſc.*15.*&* 16.,
huiuſmodi mercimonia conſtituunt vni-
uerſitatẽ, quę iure ſtabilium fructiferorũ
reputari ſolet etiam ad effectum fru-
ctuum recompenſatiuorum iuxta termi-
10 nos textus *in l.curabit C.de act.empti*;Ac
etiam quia pro eodem negotio retinen-
tur libri, qui pro iure, & intereſſe plu-
rium ita contractantium, non poſſunt,
nec debent à loco remoueri, adeò vt id
prohiberi poſſit, ibique videndę ſint ra-
tiones, ex ijs, quæ habentur *ſub tit. de*
*iuriſdict.& foro compet.diſc.*73.; Et con-
ſequenter ſituatio ſeù circumſcriptio lo-
ci videtur certa, ſecum trahens exigen-
tias, quæ reputantur partes, ac membra
ipſius vniuerſitatis, vt aduertitur præ-
ſertim *ſub tit.de empt.& vendit. diſc.*34.,
vndè ſi in alijs quamuis remotis partibus
adeſſent merces deſtinatę pro hoc nego-
tio, iſtius loci cenſerentur; Tùm ratione
vniuerſitatis, ſeù corpnris vniuerſalis ad
ſe trahentis omnia membra; Tum etiam
ratione deſtinationis, quæ in hac mate-
ria totum facit, vt habetur *ſub tit.de le-*
gatis diſc.7.

Quo verò ad bona mobilia indepen-
dentia à præfato mercimonin, cuius
pars, vel membra dici non poſſent;
Subdiſtinguebam inter illa, quæ de ſui
11 natura deſtinata ſunt,vt in eo loco per-
maneant, et quæ non ſequuntur perſonã
domini, & poſſeſſoris, vt ſunt mobilia
lapidea, ænea, lignea, ac etiam mobilia
grnſſa, lanæ, lini, vel ſerici, tanquam
ſupellectilia domus, in qua ità fixè ha-
bitetur, vt tunc pariter pro circumſcri-
ptione loci reſpondendum ſit; Potiſſimè
verò in hac facti ſpecie,quod tam atten-
tis præfata diuturna habitatione, quàm
electione ſepulturæ, alijſque diſpoſitio-
nibus, excludebatur animus diſcedendi,
pntiùſque includebatur animus diuerſus
continuandi habitationem in loco, ibiq;
decedendi; Secùs autem in altera ſpecie
mobiliũ,quæ perſonam potius ſequuntur
vt ſunt, gemmæ, aurum, argentum, &
ſimilia.

Quo verò ad pecuniam numeratam
pariter diſtinguebam; Aut eſt iure pē-
culij, ſeù præſidij, vt in loco certo per-
12 petuò maneat; Vel ſit deſtinata in em-
ptionem ſtabilium, vel cenſuum; Siuè
ſit membrum mercimonij, et tunc cir-
cumſcribatur loco, Aut eſt vſualis, et ſe-
quatur perſonam iuxtà diſtinctionem,
quę habetur *eodem tit. de legatis* præſer-
tim *diſcurſ.* 5. *&* 6. in quæſtione, an, &
quando ſub legato mobilium veniat, nec
nè pecunia numerata, quæ domi, vel
in bancis retineatur.

Circà iura, & actiones, dicebam vi-
13 dēdum eſſe,ad quid competant;Si enim
ad bona ſtabilia,iſtorum iure cenſentur,
ideoque ſi ad feudalia, feudorum iure
cenſenda veniunt, vt in ſua materia *ſub*
tit. de feud., et eſt concluſio plana.

Demùm quoad nomina debitorum,
in quibus maior opinionum diſcrepan-
tia dignoſci videtur;Aduertebam, quod
14 licèt magis communis opinio videatur,
vt attendi debeat locus contracti debiti,
ac deſtinatæ ſolutionis, vel ſaltim iſte ſe-
cundus; Attamen,cum frequentius adij-
ci ſoleant pacta, vt debitores vbique de-
ſuper conueniri valeant, quod implicitũ
eſt ſub formula obligationis cameralis,
ob quam receptum eſt, vt electio forī
competat, quodque etiam de iure loca-
litas pręcisè non attendatur,vbi creditor
offerat deducere id,quod intereſt, ex de-
ductis *ſub tit. de credito diſcurſ.*92., ſiuè
quod mora incurſa per debitorem hunc
effectum operetur; Hinc proindè his
circumſtantijs accedentibus, probabilius
mihi videbatur, vt certi loci circum-
ſcriptio non intraret, ſed quod perſonã
creditoris potiùs ſequi deberent, vtporè
animo potiùs, quàm corpore, ſeù loca-
liter poſſeſſa.

Conſiderabam prætereà, vt iſta quæ-
ſtio, in qua DD. adeò diſcordant, at-
15 que pro conſueto mihi exoſo ſtylo
aliquas ponderant formalitates,ex legum
diſpoſitione, ſiuè inductione, vel anti-
quorum traditionibus deſumptas, potius
facti, & voluntatis, quàm iuris dicenda
veniat,ideoq; decidēda ſit cũ regulis,vel
diſtinctionibus inſinuatis *dicto diſc.*5.*&*
6. *de legatis* occaſione agendi,an & quã-
do pecunia,vaſa aurea,& argentea,gem-
mæ, merces, & ſimilia veniant ſub lega-
16 to mobilium;Siuè iuxtà eas ponderatio-
nes, quæ habentur *in Romana confiſca-*
tionis

Digitized by Google

tionis ſub tit. de Regal. in ſupplemento, vel *ſub tit. de iudicijs*, occaſione agendi de materia cōfiſcationis, quæ in vno territorio, vel Principatu ſequatur, àn capiat bona, & iura in alio territorio, vel Principatu exiſtentia.

Si enim caſualiter, (ità exigente negotiatione, vel alia occaſione) habeat quis in diuerſis locis pecunias in bancis,
17 vel penès campſores ad vſum, vel merces, aliaque mobilia, ſeù etiam nomina debitorum in dies exigenda, abſq; certo fine, vel particulari deſtinatione, Et tunc probabilius iſta ſequi debeant perſonam potiùs, quàm locum, quidquid noſtri varient, cum reuerà hæc perſonæ cohærere videantur, Secùs autem vbi, ſtudioſè, ac appenſatè, ad certum finem, ſeù effectum, pecuniæ deponantur in bancis aliarum Ciuitatum, vel Principatuum, ibique ſtudeatur habere etiam aurum, argentum, gemmas, & alia mobilia pretioſa, necnon, vt pecunia non remaneat omninò otioſa, quod ibi ea traficetur ſuper cambijs, vel aliàs ad aliquod honeſtū, ſiuè inhoneſtum lucrū detur, animo ibi habendi quoddam ſeparatū peculium pro præſidio in caſu infortuniorum, quæ in propria patria, vel in loco domicilij contingere poſſent, vt conſideratur in dicta confiſcationis materia; Cum enim animus, vel deſtinatio in his totū faciat; Hinc proindè circumſcribuntur eo loco, in quo poſſeſſor eſſe voluit, vt ibi exiſtāt; Ideòque erroneum ſemper cenſui procedere cum generalitatibus, ſed quod ſit quæſtio facti, ac propterea in ſingulis caſibus pro eorum circumſtantijs, & facti qualitate, vt ſuprà decidenda.

ROMANA
SEV
SPOLETANA SVCCESSIONIS
PRO
PAVLO MORICONO
CVM
ALPINIA, ſeù FRANCISCA.

Reſponſum pro veritate.

De ciuilitate, quæ requiritur in perſona excludēte, ad effectum vt Statutum excluſiuum ei ſuffragari valeat, quando adeſſe dicatur, necnè; Et in ſpecie Statuti Vrbis excludētis matrem, & ſororem propter fratres.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Ad effectum Statuti requiritur ciuilitas excludentis.*
3 *Qualis debeat eſſe ciuilitas.*
4 *De acquiſitione ciuilitatis domiciliariæ.*
5 *Poſſunt haberi duæ ciuilitates.*
6 *Mora occaſionalis non inducit domiciliū.*
7 *Aliud eſt acquirere ciuilitatem, aliud verò acquiſitam amittere.*
8 *De eodem.*
9 *Quando facilius, vel difficilius intret retentio duarum ciuilitatum.*
10 *De alio caſu ſuper eadem concluſione, de qua num. 5. & 8.*

DISC. XX.

1 Super inteſtata ſucceſſione Fabij Moriconi de Mōte Leone Spoletanę diœceſis indubitati domiciliarij Vrbis, vbi totus, vel maior eius aſſis conſiſtebat, orta eſt controuerſia extraiudicialis inter Paulum germanum fratrem, & Alpiniam matrem, ſiuè Franciſcam iſtius interim defunctæ filiam, & hæredem;

Præ-

Prætendente etenim Paulo ad normam Statuti Vrbis 146. ſibi, excluſa matre, & ſororibus, ſucceſſionem debitam eſſe; Replicabatur quod Statutum non intrabat ex defectu ſubiectiouis, quæ copulatiuè requiritur tam honorum, quàm perſonæ
2 excludentis licèt non adeſſet illa perſonæ excluſæ, vt pluries in alijs aduertitur præſertim *in Ianuen. diſc.*4., ex eo quod dictus Paulus origine eſſet pariter de dicto oppido Montis Leonis, quodque licèt diuturnum incolatum in Vrbe habuiſſet ſpatio annorum viginti circiter, ac etiam ex priuilegio Populi Romani ciuilitate potiretur; Attamen eam, ſiuè ex priuilegio, ſiuè ex domicilio quæſitã amiſerat, dum per plures annos antequã iſtius ſucceſſionis caſus contingeret, vxore ducta in patria, ibi viuebat, et conſequenter quod ciuilitas ficta, ſeù accidentalis Vrbis non ſuffragaretur ad hunc effectum, pro quo neceſſaria eſt ciuilitas effectiua, cum domicilio vero, & perſonali, vel ſaltim interpretatiuo, retinendo domum apertam, & familiam, ac etiã ſupportãdo onera publica more aliorum
3 ciuium, & ſubditorum ex deductis *per Barboſ de Epiſcopo alleg.*4.*Giurba obſeru.* 75. *&* 76. cum concordantibus *per Rotam apud Roias deciſ.* 332. *&* 333. *deciſ.* 292.*num.*8.*par.*6.*recen.*

Super hoc autem, ex parte dicti Pauli, vel eius interim defuncti hæredum pro veritate conſultus, pro eo probabilius reſpondendum eſſe cenſui, duas Reſponſi conſtituendo partes; Primò ſcilicèt ſuper requiſito veræ domiciliariæ ciuilitatis, quàm admittebam ad hunc effectum neceſſariam eſſe; Et ſecundò, an ea poſita, ſeù quæſita, per dictum diſceſſum ceſſaſſet, ſeù amiſſa eſſet.

Quatenùs pertinet ad primum; Ciuilitatis probatio videbatur plana, non ſolum ob initium certum reſultans ex dicto priuilegio, per quod ità declaratus fuit animus, cuius declaratione accedẽte, ceſſat quæſtio, in qua DD. adeò ſe inuoluere videntur, tam ſuper requiſito
4 temporis decennalis, quàm ſuper alijs ſignis, vel argumentis in propoſito ponderari ſolitis, cum hæc procedant in ambiguo, non autem in claris, ex ijs, quæ habentur deducta *ſub tit. de præeminen. diſc.*36. *&* *ſeq.* vbi habetur actum de iſta materia ciuilitatis; Sed etiam accedebant, longæua habitatio per duplicatum decennium, aliæque probationes, ea præſertim, quod in quodam Vrbis Collegio, in quo ex fundatione nonniſi ciues Romani admitti poſſunt, ipſe admiſſus fuerat, pluriumque annorum ſpatio vixerat; Ideoque dubitandi ratio ſolum cadebat, an eadem iam contracta, & quæſita ciuilitas, amiſſa fuiſſet per dictum diſceſſum.

In hoc autem dicebam, quod niſi efficacia huiuſmodi deſertionis argumenta in facto concurrerent, verius pro non
5 deſertione reſpondendum erat, ex vera, & recepta concluſione, de qua *apud Buratt. & adden. deciſ.*811., & pluries *dicto tit. de præeminen.* vbi eſt ſedes huius materię ciuilitatis præſertim *diſc.*37., quod ſcilicèt duæ ciuilitates etiam veræ, vna ſcilicèt originis; et altera domicilij, ſunt inuicem compatibiles, rectèque poteſt eadem perſona eſſe duorum locorum ciuis, tam ad effectum onerum, quàm etiã honorum, ac priuilegiorum, aliorumque proficuorum effectuum; Idque præſertim in exteris Romanam Curiam ſequentibus, quotidiana praxis docet, quoniam curant ciuilitate Romana donari, etiam cum effectiua adeptione publicorum officiorum, & munerum Ciuitatis, et tamen retinent alteram propriæ patriæ; Quamuis etenim, vt pluries in eadem propria ſede aduertitur, mora in
6 Vrbe occaſionalis ratione Curialitatis quamuis per longiſſimum tempus, ciuilitatem non inducat iuxtà notiſſimas deciſiones *in Firmana codicillorum coram Otthobono deciſ.*89 *num.*9. *&* 145. *nu.*31. *& deciſ.*312.*num.*17.*par.*9.*recen.* cũ alijs in dicta ſua ſede, attamen id procedit in dubio, ſecùs autem contraria probatione accedente.

Poſita verò ciuilitate iam legitimè cõtracta, & quæſita; Dicebam non obſtare moram alicuius temporis extrà Vrbem in patria originaria, ducendo ibi vxorem, atq; acquirendo aliqua bona, quoniã
7 huiuſmodi, ac ſimilia argumenta ponderantur per DD., benèque conferunt, ad effectum probandi incolatum, atque ità acquirendi fictam, ſeù artificialem ciuilitatem domiciliariam, non autem vt exindè inferri poſſet ad deſertionem ciuilitatis iam contractæ, præſertim vbi huiuſmodi actus ſint potiùs connaturales,

les, nouum, ac diuerſum animum non redolentes vtporè geſti in patria originaria, cuius ciuilitas rectè compatibilis eſt cum domiciliaria, vtramque eodem tempore retinendo, iuxtà caſum præciſũ, de quo habetur actum *in Britinorien. dicto tit. de præeminen. diſc.* 37. vbi de originario Florentino, qui domiciliariã ciuilitatem in Statu Eccleſiaſtico benè contraxerat, deindéq; occaſione Senatoriæ dignitatis in patriam reuerſus fuerat, Quamuis .n. in eo caſu aliqua haberetur difficultas, vndè propterea ad omnẽ bonum finem obtenta fuit Apoſtolica diſpenſatio; Attamen id prouenit ex rigore Conſtitutionum Apoſtolicarum cum verbis nimium efficœnatis requirentibus verum, ac effectiuũ domicilium, atq; excludentibus quamcumque fictam ciuilitatem, ſecùs autem ad alios effectus, in quibus iſta particularis ratio non vrgeat.

Et conſequenter, (vt mox allegato diſcurſu aduertitur), Aliud eſt ponderare huiuſmodi adminicula ad effectum acquirendi nouum domicilium; Aliud verò ad effectum inducendi illius deſertio-
8 nem, atq; ciuilitatis iam contractæ amiſſionem; Potiſſimè verò dum in facto ſupponebatur quod idẽ Paulus ſingulis annis ad Vrbem accedere ſolitus erat, ibiq; morari per aliquod tempus, atq; domũ apertam retinere, vt de facto in eadem viuendo cum vxore, & filijs obijt.

Faciliùs autem dicta præſumptio retentionis, ſeù non deſertionis domicilij Vrbis admittenda venit, cum ſit merè fauorabilis, ac priuilegiatiua nullum
9 præſeferens onus, cui ſubiaceant ciues, non autem forenſes, vt contingit in paruis Ciuitatibus, & locis, in quibus ſoluuntur collectæ, aliaq; ciuica onera ſupportantur, quo caſu facilius intrat præſumptio deſertionis ratione inueriſimilitudinis, quod quis duplicia onera ciuica in duobus locis velit ſupportare.

Hinc proindè, in pleriſque conſimilibus controuerſijs, & præſertim in vna *Fauentina* pro Auguſtino Maiolo cum Thereſia etiam Maiola, in qua occaſio-
10 ne cuiuſdam renunciationis, cuius mẽtio habetur in ſua materia *ſub tit. de Renunciat. diſc.* 14., incidenter actum fuit de Statuto Fauentino excludente ſorores propter agnatos, an ſcilicèt Dominicus patruus, qui neptem, ac reſpectiuè ſororem excludere volebat, eſſet, necnè ciuis Fauentinus, ad effectum, vt ei Statutum ſuffragari poſſit; Cum obijceretur, quod dicti Maioli origine Mediolanenſes, occaſione mercaturæ effecti eſſent ciues Fauentini ex ciuilitate eorum patri donata per Ciuitatem, ſub expreſſa conditione domicilij, ideoq; ſuffragari non poſſet, ſtante domicilij deſertione, aliud habendo in Ciuitate Rauennæ; Replicabam de eiſdem, de quibus ſupra, quod ſcilicèt incolatus in dicta Ciuitate Rauennæ eſſet accidentalis, ſeù occaſionalis ratione mercaturæ, ac etiã ob dictam ciuilitatis duplicitatem rectè compatibilẽ, præſertim, dum in filijs eius, qui hanc ciuilitatem ex priuilegio obtinuerat, ea erat potiùs naturalis, ſeù originaria, quàm accidentalis, & acquiſita.

PARMEN.

HAEREDITATIS

PRO

CATHARINA SPANA

CVM N.

Reſponſum pro veritate.

De Statuto Parmenſi excludente fœminas propter maſculos, ſub conditione dotis, qua non data, vel non oblata, fœminæ ad ſucceſſionem reintegrentur; An dotatio, ſeù oblatio fieri poſſit per maſculorum creditores, vel hæredes extraneos.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *De Statuto continuante poſſeſſionem defuncti in hæredem.*

3 *An*

3 *An Statutum reintegrans fœminam intrà certum tempus non dotatam, exigat interpellationem, & moram.*
4 *Non ſunt adhibendæ diligentiæ non profuturæ.*
5 *Ius excludendi fœminas à ſucceſſione non tranſmittitur ad extraneos.*
6 *Quod negatur hæredibus, multò magis creditoribus.*
7 *Quando ius ſtatutariæ excluſionis tranſmittatur.*
8 *Quando dicatur pœna, vel conditio.*
9 *An creditoribus cõpetat purgatio moræ, nè debitor incurrat pœnam, & priuetur bonis.*

DISC. XXI.

Retenta eadem facti ſerie
enunciata *ſub tit. de hære-*
1 *de, & hæredit. diſc. 26.*,
occaſione agendi de Sta-
tuto continuatiuo poſſeſ-
ſionis defuncti in hæredẽ;
Diſponente Statuto Parmen. excluſiuo
fœminarum propter maſculos, vt fœmi-
nis dos dari, vel offerri debeat infrà ſex
menſes à die interpellationis, ſin minùs
ad ſucceſſionem reintegrentur; Cum in
hac facti ſpecie Cæſar, antequam Catha-
rina ſoror nubilis efficeretur, plura con-
traxiſſet debita, ob quæ bona hæredita-
ria patris diſtracta fuerunt, ipſeque à
ſorore interpellatus, reſpondiſſet non ha-
bere modum dandi, vel offerendi dotẽ
ex carentia bonorum, ideoq; elapſo ter-
mino, ad formam Statuti, fœmina præ-
tẽderet ſe ad ſucceſſionem reintegratam
eſſe, atque tanquam cohæres vindica-
re vellet à tertijs poſſeſſoribus bona pro
ſua virili, ac etiam iuuari beneficio al-
terius Statuti continuatiui in poſſeſſo-
rio; Rei conuenti, qui bona emerant, ac
etiam eis adhærentes creditores tãquam
neceſſarij defenſores, ac principales in-
tereſſati prætendebant ipſos admitten-
dos eſſe ad moræ purgationem median-
te congruæ dotis oblatione; Quarè in-
troducta deſuper cauſa, (vt credo), in
Conſilio Parmen., duo erant puncti,
2 Vnus ordinis circa beneficium Statuti
continuatiui poſſeſſionis; Et alter in
meritis negotij principalis, atque de pri-
mo habetur *dicto diſc. 26. de hærede, & hæredit.*

Quatenùs igitur pertinet ad alterum
punctum negotij principalis, an ſcilicèt
factus eſſet locus reintegrationi fœminę
tanquam per reſtitutionem ſuitati, vel
iuri cõmuni ob nõ impletam in termino
conditionem, ſub qua Statutum eam ex-
cludere voluit, & non aliàs; Non oppor-
tebat aſſumere quęſtionem, de qua ſupra
3 *in Peruſina de Benincaſa diſc. 2.*, an .ſ. ter-
minus à Statuto pręfinitus curreret ipſo
iure, adeò vt dies interpellet pro homi-
ne, & ſufficiat ad inducendam moram,
vel potiùs neceſſaria ſit formalis inter-
pellatio iudicialis, quoniã quæſtio ceſſa-
bat ex facto tripliciter; Primò quia Sta-
tutum (vt ſupponebatur) expreſsè de-
mandat interpellationem; Secundò quia
illa iam ſequuta erat in forma iudicij,
ac ſer. ſer.; Et tertiò quia non oportet
ſpectare fictionem, vbi habetur veritas,
dum maſculus interpellatus ad dandam,
vel offerendam dotem, declarauerat neu-
trum implere poſſe ex carentia bonorũ,
ideoq; intrabat recepta propoſitio plu-
ries inſinuata ſub diuerſis materijs, & de
4 qua cæteris relatis habetur *apud Bich. deciſ. 484. num. 1.*, quod non oportet ad-
hibere, vel expectare illas diligentias
quas iam certò conſtat eſſe inanes, & nõ
profuturas.

Hinc proindè, vnicus diſputationis
punctus erat, an maſculi excludentis cre-
ditores, ſub quorum nomine veniebant
etiam emptores, ac poſſeſſores bonorũ;
Vel quia ſucceſſerint in iura creditorũ
cum prætio dimiſſorum; Vel quia eſſent
euictionis creditores, moram nomine
debitoris purgare poſſent, atque dotem
congruam ad formam Statuti dare, vel
offerre etiam poſt lapſum termini.

In hoc autem, ſcribendo pro fœmina,
atq; ſubſtinendo negatiuã; Quamuis oc-
caſio non dederit inuenire tractantes,
qui ad hos præciſos terminos deſcendãt;
Attamen arguendo à fortiori iuxtà le-
gale argumentum deductum *ab Authen. multò magis &c.*; Dicebam planam vide-
5 ri dictam negatiuam, dum ex firmatis
apud Ruinum conſ. 74. lib. 2., iſtud ius
perſonale non trãſmittitur ad hæredem
extraneum, in quo ceſſet Statuti ratio,
ſeù finis, vel effectus ab eo contempla-
tus, vt etiam in propoſito tranſmiſſionis
huius prælatiuæ ſucceſſionis ſtatutariæ
non admittendæ, quando in trãſmiſſario
non

non concurrat eadem qualitas, vel ratio, quæ in tranſmittente, vel ſaltim ratio ſãguinis, habetur ſuprà *in Fanen. diſc.* 15., quoniam, vt ibi aduertitur, hæc eſt facultas in animo latens, quæ ab alio explicari non poteſt, dum maſculus poteſt nolle hoc beneficio vti, atque fœminam ad coæqualem ſucceſſionem admittere.

Multo igitur magis vbi id, quod negatur hæredi, negandum eſt creditori, qui longè minus ius in huiuſmodi bonorum, ac iurium acquirendorum agnitione ha-
6 bet, quoniam fideicommiſſum vel legatum purificatum, ac delatum, quamuis non agnitum, tranſmittitur ad hæredes; Prout etiam tranſmittitur ius petendi legitimam vel eius ſupplementum; Atque in plerisque caſibus ratione ſanguinis vel anni ad deliberandum, ſiuè ex capite reſtitutionis in integrũ, eſt tranſmiſſibilius hęreditariũ, et tamen hæc denegãtur creditoribus, quibus ius nõ datur niſi ad bona iã effecta de dominio debitoris, qui poteſt in eorum præiudicium non agnoſcere ex ijs, quæ ad materiam textus *in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditor.* habentur pluries *ſub tit. de credit.* præſertim *diſc.* 137.

Quamuis autem, quando hoc Reſponſum dedi, ex præmiſſis concluſionibus, ac rationibus in iure veris, hæc deducerem, etiam cum aliquo ſenſu veritatis (ſuper qua tamen in huiuſmodi controuerſijs ſeù cauſis extrà Curiam ad inſtantiam vnius ex partibus abſque formali diſputationis trutina non de facili maturum
7 iudicium efformari poteſt); Attamen ex aliquo interuallo, ad hæc reflectendo, aliqua exorta fuit difficultas conſiderabilis; Præmiſſa, ſiquidem rectè procederent quando maſculus nec verbis, nec factis eius animum declaraſſet, adeòvt ambiguum remaneret, an voluiſſet ſororem ad æqualem ſucceſſionem admittere, atque non vti beneficio Statuti iuxta caſum de quo *in dicta Fanen. diſc.* 15.; Secus autem in hac facti ſpecie, dum ſucceſſionem maſculus in totum agnouerat, diſtrahendo omnia bona, etiam pro viduli fœminæ, vndè propterea, ex hoc actu, qui in iſta portione geri non poterat citrà ius, & nomen hæredis, reſultauit aditio iuxtà terminos textus *in l. gerit & l. pro hærede ff. de acquirend. hæred.* de quibus pluries in ſua materia *ſub tit. de hæred.*; Et conſequenter, data acquiſitione non intrant amplius termini dicti textus *in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditorum* cum in iam quæſitis debitor creditoribus præiudicare non poſſit, ex deductis in locis citatis *ſub tit. de credito*, adeovt iſta reintegratio, quæ fœminæ conceditur, redolere videretur potius ſpeciem pœnæ, & caducitatis iuris iam quæſiti propter moram in non adimplendo, et conſequenter vt intraret concluſio *de qua ſub tit. de emphyt.*, vt creditor admittatur ad moræ purgationem.

Et quamuis, vt aduertit in ſpecie *Ruin. dicto conſ.* 74. *lib.* 2. & habetur in hac eadem cauſa *dicto diſc.* 26. *ſub tit. de hærede*, verè ac propriè iſta non dicatur caducitas formalis ſeù pœnalis, qualis
8 dicitur illa, quæ conſiſtat in amiſſione rei propriæ, ſed potius detectio non implementi conditionis potius ſuſpenſiuæ, quàm reſolutiuæ cum retrotractione ad ſuum initium, vt etiam plenè comprobat *Camerat. reſpons.* 5. *& ſeqq. lib.* 1., occaſione agendi de eodem Statuto continuatiuo, atque aduertitur *ſub tit. de teſtam. diſc.* 73. vbi de diſtinctione conditionis ſuſpenſiuæ, & reſolutiuæ, ac etiã *ſub tit. de Matrim diſc.* 14. ad materiam *conſ.* 116. *Oldradi*, & an contrauentio cauſet impedimentum iuris quærendi, vel amiſſionem iuris quæſiti, quaſi quod iſta ſit conditio ſuſpenſiua, quæ in ſubſtantia inſit ab initio, ac ſe opponat principio acquiſitionis, quamuis ex interuallo eius purificatio detegatur, dum non eſt facere de nouo ſed detegere; Attamen inſpecta veritate naturali, ac de facto, iſta dicitur fictio, vel ſubtilitas legalis, operatiua quidem ad effectum vt excludatur illa reiectio, quæ in ijs, quæ ſunt formaliter pœnalia de iure intrat, non autem impedit quin verè dicatur tolli id, quod iam obtineatur iuxta deducta *in Venuſina coram Coccino deciſ.* 493 *p.* 4 *rec. tom.* 2. cum alijs, de quibus *dicto diſc.* 73. *de teſtam. & ſub dicto tit. de matrim. diſc.* 14.

Hinc propterea, purgatio moræ admittenda videtur, quando æquitas ſua-
9 deat, quoniam aliud eſt agere de ſubſtinendo validitatẽ diſpoſitionis, & ne tanquam formaliter pœnalis improba dici valeat, atque pro non ſcripta habenda ſit; Aliud verò agere ad effectum im-

pediendi amiſſionem lucri iam quæſiti, atque priuationem illorum bonorum, quæ naturaliter, & de facto acquiſita, & poſſeſſa fuerunt, præſertim fauore contendentium ex cauſa oneroſa, adeòvt congruere videantur ea, quæ fauore creditorum habentur *in Farſen. ſub tit. de emphyt. diſc.* 8. cum ſimilibus; Defuit tamen occaſio hucuſque hunc punctum præciſum diſputare, ideoque maturum iudicium deſuper efformari non potuit, incertuſque eſt huius cauſæ exitus, dum poſt vnicum reſponſum, de illa amplius actum nō audiui, quod in cauſis, quæ extra Curiam diſputantur, vt plurimum contingit.

BONONIEN.

SVCCESSIONIS DE MARESCOTTIS

PRO

CORRADINO, ET NICOLAO

CVM

CATHARINA DE PAZIIS.

Reſponſum.

De Statuto Bononiæ excludente matrem etiam à legitima propter fratres, an locum habeat vbi defunctus, condito teſtamento, inſtituat fratrem, cui ſubſtituat extraneum qui ſuccedat adhuc viua matre.

SVMMARIVM.

1 Facti ſeries.
2 *Quod ſtatutum tollat legitimam parentum vel filiorum in totum.*
3 *Referuntur agentes de hoc Statuto in ſpecie.*
4 *Statutum ceſſat in caſu teſtamenti.*
5 *Declaratur quando id procedat.*
6 *De intelligentia Statutorum eorumque extenſione.*
7 *Non ſufficit exiſtentia perſonæ excludentis, niſi ea ſuccedat.*
8 *De congrua interpretatione huius Statuti Bononiæ.*
9 *Declaratur concluſio de qua num.* 7.
10 *De regula* ceſſante cauſa &c. *quando procedat.*
11 *Quod fideicommiſſarius habeatur etiam ad effectum Statuti tanquam primus hæres.*
12 *An fideicommiſſarius ſuccedat teſtatori vel grauato, diſtinguitur.*
13 *Quando Statutum non ſuffragetur extraneo ſubſtituto.*

DISC. XXII.

1 Alexander Maria de Mareſcottis, ſcripta hærede vſufructuaria matre, hæredem inſtituit Clementem Mariam fratrem, cui ſine liberis decedēti, ſubſtituit Corradinum, & Nicolaum agnatos; Cumque factus eſſet ſubſtitutionis caſus, adhuc ſuperſtite matre, iſta prætenſionem excitauit, ea poſtmodum defuncta proſequutam per Catharinam filiam, ſuper legitima ſibi de iure debita, ex triplici fundamento; Primo quod Statutum Bononiæ *Rubric. de ſucceſſ. ab inteſtat.* §. *ipſi quidem fratres*, excluſiuum matris propter fratres, non poſſit tollere legitimam de iure naturæ debitam; Secundò quod, cum loquatur de ſucceſſione ab inteſtato, locum non habeat condito teſtamento; Et tertiò quod in omnem euentum, defecto fratre, tanquā ex ceſſante ratione Statuti, in concurſu remotorum tranſuerſalium, ad legitimam reintegrari deberet.

Quare deſuper ex parte ſubſtitutorum conſultus, pro ipſis probabilius de iure reſpondendum eſſe cenſui; Siquidem ſtatutaria diſpoſitio ſuper excluſione matris, etiam à legitima, eſt litteralis; Et quamuis aliqui crediderint Statutis hanc poteſtatem denegari, ex eo quod legitima ſit de iure naturæ; Attamen in fo-

ro

ro,id inter fabulas reponi meretur, etiã
circa legitimam filiorum, quorum ali-
2 quod maius ius eſſe videtur, dum quoad
eos,concors eſt DD. ſenſus, vt ea ſit de
iure naturæ; Multo magis quoad illam
parẽtum, in quibus id eſt ſub quæſtione,
vt patet ex deductis in ſua materia *ſub
tit. de legit. & detract. diſc.* 10., & in
ſpecie iſtius Statuti agunt *Grat. conſ.* 21.
3 *lib.* 1. *Bero conſ.*133.*in fine & conſ.* 177.
*n.*1.*lib.*2. *Rot. Bonon. dec.* 11. *& Rot. Ro-
mana deciſ.*272.*num.*10.*par.*5.*rec.*; Mul-
tò verò magis, dum iſtud Statutũ neque
tollit legitimam in totum, ſed eius loco
ſubrogat vſumfructum, ideoque ità ſa-
tisfacit illi iuri naturæ, quod impropriè
à DD. in hoc propoſito ponderatur, cũ
circa quotam, vel modum, extra omne
dubium ſit, vt totum pendeat à mero
iure poſitiuo; Ideoque primum funda-
mentum verè leuiſſimum, nullaque pon-
deratione dignum erat.

Minus ſubſiſtere dixi alterum, vt
Statutũ procedat ab inteſtato,ideoq;ceſ-
ſet condito teſtamẽto, & ſuper qua pro-
poſitione,iuxta conſuetam ineptiam, al-
legationibus columnę implebantur per
aliquos ex parte matris conſultos, quo-
niam concluſio eſt vera, ſed fallacia clara
eſt in applicatione; Vt enim alibi *hoc eo-
dem tit.* aduertitur, & in ſpecie huius
4 Statuti *in dicta deciſione* 11.*Bonon.& di-
cta dec.*272.*num.*11.*par.*5.*rec.*,id proce-
dit, quando teſtator, recedendo à ſtatu-
taria diſpoſitione,facit ſuam, & ſucceſſi-
bilem illam perſonam, quam Statutum
extraneam, ac inſucceſſibilem fecerat,
ita recedendo à ſtatutaria diſpoſitione;
Secùs autem vbi, cum iſta ſe conformet,
quoniam tunc ea faciliùs procedit.

Vt enim pluries in alijs habetur,huiuſ-
modi Statuta continere dicũtur fictum,
ſeù præſumptum teſtamentum eius, qui
5 te ſtari noluit, vel non potuit,quaſi quod
ita eius ſucceſſionem regulari voluerit;
Cumque ſine dubio,nè dum in legali,ſed
etiam naturali ſenſu, ac ratione, maior
ſit virtus, ac operatio expreſſi, & veri,
quam taciti, & præſumpti; Hinc proindè
prorſus fabuloſum eſſe dicebam hoc mo-
tiuum fundatum in ea(pro meo ſenſu)
inepta propoſitione, quæ per ora pra-
gmaticorum volitare ſolet, vt huiuſmodi
Statuta intelligi debeant in verbis,quod-
6 que tantùm diſponant, quantum ſonent,

neque admittenda ſit extenſio ab identi-
tate, vel maioritate rationis, ſed ſolum
attendenda veniant in ijs, quæ oculis
corporeis legi poſſunt, vt præſertim pa-
tet ex adductis *in Fanen. diſc.* 15. ac in
deciſionibus in ea cauſa editis.

Alicuius autem conſiderationis vide-
batur tertium motiuum ceſſantis ratio-
nis Statuti, ſtante concluſione de qua
7 in alijs *hoc eodem titulo* præſertim *in Su-
trina diſc.*3.*& dicto tit.de Legitim.*pluries
præſertim *diſc.*4., vt nõ ſufficiat exiſten-
tia perſonæ excludentis de facto, niſi ex-
cluſionis effectus ad eius commodum ce-
dat, non autem alterius extranei, vel re-
motioris à Statuto non contemplati,
(quidquid in contrarium teneant plures
locis ſupracitatis relati,)quoniam ſpectã-
da eſt ratio Statuti, ſeù finis, vel effectus
ab eo conſideratus; Vnde propterea
8 *Monterent. ad hoc ſtatut. Bonon. eodem
tit.* §.*filiabus litt. A. verb. vniuerſa*,benè
obſeruat, quod ſi moriens pro parte in-
ſtituat perſonam excludentem à Statuto
contemplatam,& pro parte extraneum,
in hac ratâ fœmina excluſa, cui de iure
debita ſit legitima, iſtius ſupplementum
petet; Atque his Scribentes pro matre
addebant vulgarem regulam cum ea-
dem inepto ſtylo copioſiſſimè exorna-
nam, quod ceſſante cauſa, ceſſare debet
effectus.

Verùm pariter dixi fallaciam conſiſte-
re in applicatione concluſionis in ſuo ca-
ſu veræ, malè autem applicatæ; Procedit
9 enim quando perſona excludens non
vult, vel non poteſt ſucceſſionẽ obtine-
re, adeò vt Statuti ratio, vel finis non
impleatur; Tunc etenim admittebam ve-
rius eſſe vt illud non intret; Secus autem
vbi perſona à Statuto prædilecta,ſucceſ-
ſionem obtinuit,quam deindè amiſit per
mortem naturalem,vel ciuilem,ob quam
eam amplius retinere non poterat, quo-
niam tunc ſucceſſionis effectus iam im-
pletus,ſeù conſumatus eſt;Et conſequen-
ter vbi agatur de Statuto ſimpliciter ex-
cludente abſque illa reintegratione, de
qua *in dicta Peruſina diſc.*2.duę intrãt in
propoſito receptæ propoſitiones; Prima
10 ſcilicet quod ſemel excluſus, perpetuò
remanet excluſus,ab eo tamẽ caſu ſucceſ-
ſionis, in quo excluſio ſequuta eſt; Et
ſecunda,quod dicta regula *ceſſante cauſa,
&c.*non procedit quando effectus eſt iã

conſumatas, iuxta theoricam *Bart. in l. fin. ſub num.2. ff ad Tertullian.*cum concordātibus collectis *per Merlin.de legit. lib.3. tit.1. q.3.n.1.& ſeqq. & q.23.n.2.* & paſſim.

Et quamuis in contrarium ponderaretur concluſio, de qua *dec.582.par.5. rec.num.26.*, vt fideicommiſſarius reputetur verus, ac primus hæres morientis, ac ſi ab initio ſcriptus eſſet; Attamen pariter fallacia conſiſtebat in applicatione, iuxta adeo frequens, & quotidianum vitium pragmaticorum immorandi in ſola littera doctrinarum; Dicta enim concluſio eſt vera, ſed procedit in caſu oppoſito, quando ſcilicet moriens hæredem ſcribat ipſam perſonam excluſam, cui ſubſtituat excludentem, aduersùs quam facto caſu reſtitutionis, detractionem prætendere non poterit ſub prætextu quod receſſum fuerit ab ordine Statuti, quoniam ſi poterat directè, & ab initio in totum excludere eum, quem primò honorauit, ac vocare ſubſtitutum, manifeſtæ ingratitudinis ſpecies eſſet, id obijcere, ideoque prætenſio irrationabilis remaneret, quod nil commune habet cum caſu controuerſiæ.

11 Licet enim ſubſtitutus, primo teſtatori, non autem grauato ſuccedere dicatur, atque ex illius, nō autem iſtius iudicio ſucceſſionem obtinere; Attamen non exinde inferri poſſe dicebam ad effectum, de quo agebatur, quoniam ſi defunctus purè inſtituiſſet fratrem, qui deindè moriens, alterum ſibi placitum hæredem ſcripſiſſet, vel ab inteſtato de iure communi, vel ſtatutario habuiſſet, nihil aduersùs eum perſona iam excluſa prætendere poſſet; Igitur multo minus aduersùs illum ſucceſſorem, quem prudenter moriens deſtinauit, inhærendo eidem rationi per Statutum conſideratæ, dum vt pluries aduertitur *ſub tit. de fideic.* & alibi præſertim *ſub tit.de feud.* ad materiam Bullæ Baronum, fideicommiſſarius, ex quodam ordine neceſſario inducto per teſtatorem, ſuccedere dicitur grauato, cuius proximitas attendenda eſt, dicitur autem primi, non autem ſecundi hæres, ad effectum onerum, & ne teneatur ſeruare factum grauati.

12 Tunc autē aduertebā quod probabilis dubitandi ratio cadere poſſet, quai do

13 ſubſtitutio facta eſſet in fraudem, quia nempè moriens inſtituiſſet perſonam à Statuto vocatam, quam purè, ſeù alias ita grauaſſet, quod in effectu commodū excluſionis non eſſet ſuum, ſed extranei, ita eludendo legalem obligationem ſub pallio Statuti, eius fine vel ratione non impleta; Secùs autem vbi ſincerè, ac citrà fraudem, perſona excludens inſtituta eſt, eique ſine prole decedenti detur alter ſubſtitutus rationabilis, ac iuxta mentem eiuſdem Statuti, ita illius rationem, ſeù finem proſequendo, cum tunc nulla probabilis dubitandi ratio cadere videatur.

SENOGALLIEN.

SVCCESSIONIS PRO LIVIO PIISSIMO CVM CHRISTOPHORO, ET ALIIS DE FONTINIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Liuio.

De Statuto Oppidi Corinaldi excludente fœminas, & coniunctos per eas, propter maſculos, quomodo intelligatur, & quos caſus compræhendat; Et an ſufficiat ſubiectio perſonæ excludentis, quamuis non adſit ſubiectio perſonæ excludendæ.

SVMMARIVM.

1 F*acti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *Planum eſt vt proximiores excludant remo.*

remotiores abſque diſtinctione agnationis & cognationis.

4 *De duplici ſubiectione requiſita ad effectum Statutorum.*

5 *Declaratur vt ſubiectio perſonæ intelligatur in excludente non autem in excluſa.*

6 *Quid diſponat hoc ſtatutum, & de diſtinctione inter deſcendentes, & traſuerſales.*

7 *In Statutis non datur extenſio.*

8 *Quod hæc Statuta ſint potius fauorabilia & benignè interpretanda.*

9 *Declaratur ad quos effectus hæc benigna interpretatio capienda ſit.*

DISC. XXIII.

1 INſtestatā ſucceſſionē Hippolyti Fontini defuncti in oppido Corinaldi patria originaria, ab eo Iudice ſibi decerni obtinuerunt agnati, octauo, ac reſpectiuè nono gradu tranſuerſali attinentes; Habita verò de his notitia per Liuiū quarto cognationis gradu attinentem, qui in patria diuerſa viuebat, iudicium petitionis hęreditatis contra
2 eos inſtituit cum ſubſequuta ſententia, à qua introducta per appellationē cauſa *in Rota coram Vicecomite, ſub die 27. Iunÿ 1668.* eius fauore reſolutio prodijt, ad cuius normam expedita ſententia, & commiſſa cauſa in eadem *Rota coram Albergato*, conformes reſolutiones prodierunt *ſub diebus 28. Iunÿ 1669., & 27. Iunÿ 1670.*, expeditaque tertia ſententia, Signatura reſcripſit cum ſolita clauſula *ſine præiudicio exequutionis trium conformium*, vnde propterea actor intentum obtinuit.

Non dubitabatur de bono iure actoris, attentis terminis iuris communis nouiſſimi, per quod, ſublata differentia agnationis, & cognationis, ac ſexus, ſola gradus proximitas attenditur, cum iura ſint litteralia, ad quorū normā procedūt omnes DD. ſine cōtradictione, adeòut nimiū diſpliceret, quod in aliquibus ex di-
3 ctis deciſionibus (dum in eis loquendum eſt magiſtrali ſtylo) ſuper principio adeo notorio, ac præſupponendo, iura, & auctoritates, ac deciſiones allegarentur, quod etiam in ipſiſmet Aduocatorum Reſponſis, vel Informationibus inutile, ac nauſeatiuum videtur; Ideoque in effectu diſputationes fuerunt ſuper iure ſtatuario loci indefinitè excludente propter maſculos fœminas, ac deſcendentes per eas abſque vlla gradus reſtrictione.

In hoc autem, ſcribens pro Liuio actore, duo deducebam fundamenta; Primò nempè quod ipſe non eſſet huic
4 Statuto ſubiectus, ideoque ſub eo non comprehenſus, ex concluſione, quę iuxta opinionem in Rota, & Curia receptam hodie tanquam vulgaris præſupponenda etiam venit, pluries inſinuata, vt ad effectum huiuſmodi Statutorum duplex ſubiectio copulatiuè requiratur perſonarum ſcilicet, ac bonorum; Et ſecundò quod vbi etiam hæc ſubiectio concurreret, adeòvt inter ciues, ac ſubditos contentio eſſet, adhuc Statutum non comprehenderet caſum, vtpotè vltra perſonas, vel gradus ab eo conſideratos.

Primum fundamentum, quamuis more Aduocati à me cōprobatum cum pluribus allegationibus deſumptis *ex deciſionibus 353. & 390. Merlin.* & alijs, quas in iſta concluſione habemus, neglectum tamen fuit, & meritò, quoniam vt pluries in alijs hoc eodem titulo aduertitur, *præſertim diſc. 19.*, requiſitum ſubiectionis perſonæ, ex probabiliori ſententia, in qua Rota, & Curia hodie reſidet, per-
5 cutit perſonam excludentem, non autem *excluſam*; Et conſequenter, cum agnati, quatenus eſſent intrà gradum à Statuto conſideratum, eſſent ciues, ac ſubditi, nil referebat quod cognatus eſſet forenſis, cum ſpectandus veniat effectus, ſeù finis Statuti, vt ſcilicet bona in eo territorio exiſtentia conſeruētur in eiuſdem loci agnatione, & familia, vt in eiſdem deciſionibus firmatur, concordantes pro ſtylo cumulando.

Alterum verò fundamentum erat ſolidum, ideoque (reflectendo ad ſolam veritatem) reſolutiones iuſtæ, beneque fundatæ viſæ ſunt, quoniam hoc Statutum duas habet partes; Vnam nempè in linea deſcenſiua, ſeù directa; Et alteram in trāſuerſali; In prima indefinitè diſpo-
6 nit, atque propter maſculos omnes fœminas, & quoſcumque per eas deſcendentes excludit, nulla data gradus reſtrictione, vel diſcretione; In altera verò ſe continet intra fratres, eorumque filios maſ-

culos

culos excludentes matrem, ac ſorores, & deſcendentes ab eis, quos gradus non egreditur, vndè propterea planum remanet, vt in omiſſis intret diſpoſitio iuris communis, potiſſimè verò vbi non vrgeat identitas, vel maioritas rationis,
7 cum longa differentia ſit inter lineam directam, & tranſuerſam; Et nihilominùs attenta magis communi opinione, quam Rota ſequitur, etiam in caſu identitatis, vel maioritatis rationis, nō admititur extenſio vltra perſonas, vel gradus expreſſos ex pluries inſinuatis præſertim *in Fanen. diſc.* 15.

Scribentes pro agnatis reis conuentis tranſcribendo deducta in magiſtrali *deciſ.* 53. *par.* 3. *rec.* ſæpius in alijs canoni-
8 zata, cum longa allegationum congerie, inſiſtebant in propoſitione mihi nimiū grata, vt huiuſmodi Statuta agnationis fauore edita, cenſeri debeant potius fauorabilia, quàm odioſa, ideoque largè, ac benignè potius, quàm ſtrictè, ac rigoroſe interpretari debeant.

Admittebam ego propoſitionem, quā negare, nec poteram, nec volebam, vtporè à me ſæpius inculcatam, ac declamatam; Dicebam tamen fallaciam eſſe in applicatione, illa enim ad duplicem effectum rectè procedit; Primò ſcilicet
9 ad illum validitatis Statuti cum ſola confirmatione in forma communi, vel cum ſola confirmatione præſumpta ob longiſſimi temporis obſeruantiam, quæ in forma communi tantùm reputatur, ad effectum vt deſideranda non veniat illa confirmatio in forma ſpecifica, quæ neceſſaria eſt in Statutis, verè à iure exorbitantibus, quæ odioſa cenſenda ſunt.

Et ſecundò ad alterum effectum interpretationis, quando iſta cadat, in caſu ſcilicet ambiguo, ac etiam ad illum intentionis, ſeù comprehenſionis iuxta caſum, de quo *in dicta Fanen. diſc.* 15., non autem ad effectum omninò nouæ, ac formalis extenſionis, cum apud omnes extrà controuerſiam ſit, vt iſta non detur eodem modo, quo in vltimis quoque voluntatibus receptum eſt ex pluries deductis *ſub tit. de fideicommiſſ.*; Potiſſimè verò vbi non vrgeat rationis identitas, ſeù æquitas, ſed potius iſta etiam attenta cōmunis vſus reſiſtat, vt in præſenti, quod iſti agnati erant in gradu adeo remoto, quod tanquam cum extraneis matrimonium in ijs præſentim, qui in nono gradu præſupponebantur, contrahi potuiſſet, adeovt ſingulare in Italia videatur Statutum Florentinum, de quo ſupra *diſc.* 8. quod iuxta nouas reformationes præfert agnatos vſque ad octauum gradum, ſororibus, ac deſcendentibus ex eis.

FOROLIVIEN.

BONORVM

PRO

FRANCISCA SAXIA

CVM

ANTONIA SORORE.

Caſus diſputatus coram A. C., reſolutus pro Franciſca.

De Statuto Foroliuien: deferente ſucceſſionem filiorum patri in excluſionem ſororum, an ſuffragetur patri binubo; Vel potius intelligi debeat iuxta diſpoſitionem iuris, vt moriens, proprietatem filijs primi matrimonij, quamuis fœminis, reſeruare teneatur; Et incidenter de altero Statuto continuatiuo poſſeſſionis in hæredem:

Et an filij cenſeantur veri propietarij ab initio.

SVMMARIVM.

1 Fiſtiſeries.
2 *Proprietario finito vſufructu debetur manutentio, & de ratione.*
3 *Statutum continuatiuum ſuffragatur venienti*

nienti contra iudicium defuncti.
4 *Declaratur concluſio de qua num.* 2.
5 *De eodem Statuto de quo num.* 3.
6 *Quod parens binubus non dicatur ſimplex vſufructuarius.*
7 *In idem, & de rationibus id comprobantibus.*
8 *An Statutum deferens ſucceſſionem parenti binubo intelligendum veniat ad limites tex.* in l. fœminæ.
9 *De hoc Statuto Foroliuij, eiuſque diſpoſitione & intelligentia.*
10 *De differentia inter patrem, & matrem ex eodem Statuto.*

DISC. XXIV.

DEfuncto Carolo Saxio, duabus ſuperſtitibus filia-
1 bus, Antonia ſcilicet ex prima, & Franciſca ex ſecunda vxore, cum ſecundam filiam hæredem vniuerſalem inſtituiſſet, primæ verò ab ipſo viuente, nuptæ, & dotatæ quædam bona reliquiſſet; Hinc iſta prætenſionem excitauit ſuper præcipua, & neceſſaria ſucceſſione in bonis eius matris obuentis in patrem per mortem alterius filiæ ex Statuto Foroliuienſi *libr. 5. Rubrica* 32. deferente filiorum ſucceſſionem patri, vel alteri deſcendenti maſculo, quia nempè illud non tolleret diſpoſitionem textus *in l. fœminæ Cod. de 2. nupt.* vt bona in parentem binubum obuenta ex ſucceſſione filiorum primi matrimonij, ſint præcipua filiorum euiſdem matrimonij abſque participatione illorum ſecundi; Cumque in hac Ciuitate vigeat alterum Statutum continuatiuum poſſeſſionis defuncti in hæredem, inſinuatum etiam *ſub tit. de hærede diſc.* 26.; Hinc dicta Antonia inſtituit coram A. C. iudicium manutentionis, quæ tamen decreta fuit Franciſcæ pro ſe allegantí eamdem ſtatutariam ciuiliſſimam poſſeſſionem, ac etiam naturalem, quam de facto habebat, idque canonizatum fuit per Signaturam Iuſtitiæ, reſcribendo de appellatione cum clauſula *ſine præiudicio exequutionis.* commiſſa cauſa in deuolutiuo in Rota, vbi pendet; Atque in diſputationibus deſuper habitis, duæ fuerunt inſpectiones; Vna ordinis, ſuper manutentione hinc inde petita; Et altera iuſtitiæ in meritis negotij principalis.

Quatenùs pertinet ad primam; Per
vtranque partem deducebatur idē Sta-
tutum cōtinuatiuum poſſeſſionis defun-
cti in hæredem, vnde quæſtio erat cuī
eſſet adaptabile; Dicebant etenim Scri-
bentes pro Antonia actrice, cum præſup-
poſito quod intraret dicta diſpoſitio di-
cti textus *in l. fœminæ*, quod cum parēs
2 binubus ſuccedat in ſolo vſufructu, re-
ſeruata filijs primi matrimonij proprie-
tate, ità ab ipſo inſtanti mortis alterius
filiæ, illa portio, de qua erat controuer-
ſia, delata fuit ipſi actrici, ac propterea
in vim dicti Statuti, ex tunc, mortua ſo-
rore, etiam patre viuente, poſſeſſionem
habuerat proprietatis, quæ defuncto
vſufructuario tanquam ex ceſſata ſerui-
tute, iure conſolidationis, ac per remo-
tionem obſtaculi, ad ſe trahit vſumfru-
ctum, ideoq; manutentio ei competeret
iuxta firmata *in Recanaten. corā Cerro dec.
120. & 172. p. 9. recen.*, & in ſua materia
ſub tit. de ſeruitut. ad materiā vſusfructus.

Contrarium probabilius dicebam ego
ſcribens pro Franciſca (etiam in ſenſu
veritatis per Iudicem quoque agnitæ)
quoniam Statutum continuat poſſeſſionē
defuncti in hæredem venientem ex eiuſ-
3 dem defuncti iudicio, non autem in il-
lum, qui eiuſdem iudicium impugnat,
atque iure fideicommiſſi, ſeù alio pro-
prio indepēdenter à defuncto veniat, ex
deductis *deciſ. 176. & 195. Ottbobon. &
in Leodien. dominij 10. Ianuarij 1650.
coram Cerro*, vbi de filio impugnante te-
ſtamentum paternum ratione præteri-
tionis, vt ei tanquam venienti contra
defuncti iudicium hoc Statutum non
ſuffragetur.

Admittebam igitur concluſionem ſu-
pra deductam per Scribentes in contra-
rium ſuper manutentione debita ei, qui
eſſet hæres in proprietate vltimi defun-
cti, cui vltimus in ſolo vſufructu ſucceſ-
ſiſſet; Dicebam tamen id rectè procede-
re, quando certum eſſet, quod vltimo
4 defunctus aliud ius in bonis non haberet
niſi illud ſimplicis, ac formalis vſusfru-
ctus, omninò contradiſtincti à proprie-
tate, ideoq; redolentis nudam ſeruitutem,
quæ ſupponit dominium, ac poſſeſſionē,
nedùm ciuilem, ſed etiam naturalem pe-
nès proprietarium, quadam nuda deten-

ratio.

Digitized by Google

tatione facti remanente penès vſufructuarium, qui tranſmittere non poteſt in eius hæredem poſſeſſionem, quam nõ habebat, vt in propoſito huius Statuti continuatiui ſubſtinui in alia *Foroliuien.* 5 *donationis* pro ſororibus de Numaijs cũ Pontirolis *ſub tit. de donationibus in ſupplemento*, quod ſcilicèt hæres donatoris iuuari nõ poſſet contra donatariũ huius Statuti beneficio in bonis donatis in vita, cum trãſlatione poſſeſſionis mediante clauſula conſtituti, ac reſeruatione vſusfructus, quoniã ità defunctus non poſſidebat, atque donatarius, contra ipſum, quamuis viuentem obtinere deberet manutentionem, ideoque non poteſt plus operari fictio, quàm veritas; Niſi ageretur de vitio intrinſeco ipſius donationis, quod influeret in ipſas clauſulas tanquam acceſſorias, ſuper quibus dubietas cadat, an intrent, ac ſuffragentur, nec nè, vt pluries aduertitur *ſub tit. de iudicijs*, vbi de his interdictis poſſeſſorijs.

Negabam verò dictæ concluſionis, ſeù theoricæ applicationem ad factum, ex deficiente præſuppoſito exiſtentiæ proprietatis penès filios primi matrimonij, adeout parens binubus habere dicatur eam nudam facti detentationẽ, quam importat ille formalis vſusfructus, qui merè perſonalem ſeruitutem redolet; Tum quia, vel certum vt infrà, vel ſaltim nimium dubium, ac diſputabile erat, in ordinario iudicio petitorij decidendum, an diſpoſitio textus *in l. fæminæ* intraret, necnè, ſtante Statuto, ideoq; erat præſupponere id, quod principaliter diſputabatur.

Tum etiam quia, licèt in iure dicatur, vt parens binubus huiuſmodi bonorum proprietatem filijs primi matrimonij reſeruare teneatur, ipſeque ſolo vſufructu contentus exiſtat, attamen iſte eſt mo-6 dus loquendi, ſpectato effectu, eo modo, quo pro vſu loquẽdi dicitur vſufructuarius hæres grauatus reſtituere fideicommiſsũ, quamuis verè ſit dominus; Ac etiã dicitur mulier in lucris dotalibus, cum ſimilibus, cum ſit vſusfructus cauſalis redolens tam dominium, quàm poſſeſſionem ſub obligatione reſtituendi, ſeù reſeruandi filijs per quamdam ſpeciem fideicommiſſi euentualis à lege inducti, ideoque dicitur dominus cum vero dominio, euentuali tamen reſolutioni ſubiecto, dum poſſunt alij filij præmori, ipſeque obtinere bona pleno iure, non ex noua aſſequutione, ſed ex continuatione tanquam per remotionẽ obſtaculi, dum vt pluries in alijs aduertitur præſertim infrà *diſc.* 34. iſta dicitur ſucceſſio neceſſaria fauore filiorum, qui ſuperſint de tempore mortis patris binubi; Ae etiam quia receptum eſt ex clara eiuſdẽ 7 textus diſpoſitione, vt ipſe parens poſſit inter ipſos met filios gratificari, vnum præeligendo, & alios excludendo; Et conſequenter cum incertum ſit, an ipſi filij ſuperuiuere debeant, et quatenùs ſuperuiuant, quis nam eorum hanc proprietatem ſit obtenturus, implicat, quod interim penès eos eſſe poſſint dominiũ, ac poſſeſſio proprietatis; Ac etiam quia vt alibi hoc eodem titulo aduertitur, ſi ità eſſet, ſequeretur, quod viuente etiam parente, poſſent filij hanc proprietatem alienare, ſiuè illa per eorum creditores exequi, ac ſubhaſtari poſſet, vt etiam ponderatur in propoſito lucrorum *ſub tit. de dote in Romana de Sfortijs diſcurſ.* 140. ideoque verius videtur, vt id remaneat in terminis ſpei, ac neceſſariæ ſucceſſionis euentualis, ad inſtar vocati ad fideicommiſſum, vel ad feudum, ſeù emphyteuſim ex pacto, & prouidentia, cum ſimilibus.

Quo verò ad alteram inſpectionem iuſtitiæ in meritis negotij principalis; Quæſtio eſt inter DD., an Statuto deferente parenti ſucceſſionem filij, aliquo 8 pinguiori, ac ſpeciali modo, vltrà id quod ius commune defert, ità cenſeatur derogatum dictæ diſpoſitioni textus *in l. fæminæ C. de 2. nupt.* cũ coucordãtibus; Vel potiùs ad eius limites intelligendum veniat, firma remanente obligatione reſeruandi proprietatem filijs primi matrimonij; In hoc autem variæ habentur opiniones, dum partes filiorum contra parentem ſubſtinent *Salycet.* (qui benè loquitur) *in d. l. fæminæ* §. *illud*, quem refert, & ſequitur *Dec. conſ.* 87. *num.* 3. *& conſ.* 396.; E' conuerſo autem, partes parentis plenè alijs relatis ſubſtinet *Burſatt. conſ.* 12. *num.* 15. *cum ſeqq.*, vbi ſeptẽ fundamenta deducit.

Aſſumpta verò non fuit formalis diſputatio huius quæſtionis, in ſolo puncto iuris, ac in abſtracto, ità inhærendo cõmendabili Curiæ ſtylo abhorrenti ſuperfluas

ſuas euagationes, ac ſtrictè immoranti ſuper caſu, ſeù puncto præciſo, qui diſputatur, dum Statutum deſcendit ad hanc ſpeciem, atque conſiderat caſum tranſitus parentis ad ſecunda vota, ideoque punctus erat ſuper huius Statuti intelligentia; Credebam tamen quod in dicta quæſtione generali, ſeù in abſtracto, probabilior eſſet prima opinio *Salycetti, & Decij*, quodque motiua *Burſat.* eſſent parùm ſolida, quamuis adhuc occaſio non præbuerit id formiter diſputare, ſed quod ſecùs dicendum eſſet in iſto caſu.

Statutum ſiquidem *dicta Rubr.* 32. S.4. incipien. *Si verò prædicti deſcendentes*
9 cõſiderat caſum patris, vel alterius aſcẽdentis maſculi ſuccedentis filio, & tranſeuntis ad ſecunda vota, eumque grauat ad reſeruandam proprietatem fratribus tantùm, non autem ſororibus, non ſolum quia agendo de fratribus adijcit taxatiuam, *tantùm*, ſed etiam quia adijciuntur alia verba negatiua ſororum ibi, *Non autem ſororibus*.

Replicabant Scribẽtes in contrariũ, id rectè procedere, vbi ex primo matrimonio ſupereſſent filij maſculi, qui ità prælatiuè ad fœminas à Statuto vocantur, non autem eis non extantibus, cum tunc tanquam in caſu omiſſo ſubintret, diſpoſitio iuris communis; Verùm replicatio tollebatur; Tum quia idem Statutum ſupponit non exiſtentiam maſculorum, quodque caſus ſucceſſionis contigerit in alia fœmina, dum vtitur vtroque genere maſculino, & fœminino ibi, *non autem ſororibus defuncti, vel defunctæ*, qui caſus contingere non poterat niſi cum præſuppoſito non exiſtentiæ maſculorum, quibus extantibus, nulla eſt fœminarum ſucceſſio, iſtudque motiuum nimium captiuauit intellectum Iudicis; Tum etiã (et iudicio meo clarius) ex altero Statuto *Rubr.* 34. vbi agendo de matre binuba ſuccedente alicui ex filijs, mandatur eadem reſeruatio proprietatis, ſpecificato ordine fauore maſculorũ quatenùs adſint, ſin minus fauore fœminarum, deindèque agendo de patre, mandat ſeruari *Rubr.* 32.; Iſta etenim diſcretiua clarè tollere videtur motiuũ caſus omiſſi, dum ſtatuentes ad id cogitarunt, atque: vbi voluerunt, dixerunt, ergò noluerunt vbi non dixerunt.

Ponderando probabilem differentiæ rationem, quoniam pœnæ ſecundò nubẽtium litteraliter impoſitæ ſunt mulieribus, non autem viris, ideoque eſt ſub
10 quæſtione, an quod de matre dicitur, locum habeat in patre, atq; negatiuam ſuſtinet *Faccbin. lib.3. controu. cap.64.*; Et quamuis in Rota, & Curia recepta ſit opinio, vt etiã patrem cõprehendant, vt infrà *diſc.*33., & in alijs; Attamen negari non poteſt id eſſe in quæſtione, quæ præſertim dubia erat de tempore Statuti, ideoq; ſtatuentes quamdam mediam viam eligendo, ità magis benignè cum viro, quàm cum muliere agere voluerũt, illum in vno, & non in altero caſu grauando; Et ſic quod generaliter, ac in abſtracto probabilis eſſet opinio *Salyceti*, ſed quod in caſu iſtius Statuti verius eſſet contrarium.

FIRMANA
SVCCESSIONIS
PRO
VINCENTIO, ET ALIIS DE MANCINIS
CVM
FRATRIBVS VTERINIS EX PRIMO MATRIMONIO.

Reſponſum pro veritate.

De Statuto Firmano prohibente matrimonia cum forenſibus, an attendendùm ſit in ſucceſſione matris binubæ, quæ vnum virum habuit ciuem, & alterum forenſem; Et an filij ex viro forenſi procreati, ei ſuccedant in bonis exiſtentibus in territorio.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Qualem confirmationem habeat hoc Statutum.*
3 *Ciuitates ſubditæ Status Eccleſiaſtici non condunt Statuta.*
4 *Statutum inhabilitans forenſes eſt fauorabile.*
5 *In quibus ſufficiat confirmatio in forma communi.*
6 *Declaratur, & de differentia inter Statuta excluſiua fœminarum, et illa forenſium.*
7 *De inualidis Statutis probibentibus, vel reſtringentibus matrimonij libertatem.*
8 *Quando lex laicalis in materia matrimonij manus apponat.*
9 *Quod conceditur priuatis, conceditur ſtatuentibus.*
10 *Aliud eſt pœna, aliud autem conditio, ſeù qualitas.*
11 *Lex poſitiua poteſt tollere ſucceſſionem, vel legitimam in totum.*
12 *De prohibitione dandi feuda in dotem.*
13 *De impedita libertate matrimonij per legem laicalem.*
14 *De eadem concluſione, de qua num.4.*

DISC. XXV.

CLaudia, primis nuptijs
cum Alexandro forenſi,
1 poſterioribus autem cũ
Euandro ciue cõtractis,
eaque decedẽte ex vtro-
que matrimonio relictis
filijs, inter iſtos orta eſt quæſtio inte.
ſtatæ ſucceſſionis in bonis in territorio
Firmano exiſtentibus, controuerſiæ cau-
ſam præbente eiuſdem Ciuitatis Statuto
lib. 4. rubr. 88. prohibente mulieribus
matrimonia contrahere cum forenſibus
ſub pœna amiſſionis bonorum illi Com-
muni applicandorum, ac etiam forenſes
ad inteſtatam, vel teſtatam ſucceſſionem
inhabilitante; Iſtius etenim Statuti vi-
gore, filij ſecundi matrimonij præten-
debant, quod eis tantùm in maternis
bonis ſucceſſio debita eſſet, excluſis fra-
tribus vterinis ex primo matrimonio ſu-
ſceptis tanquam forenſibus; Quarè de.
ſuper pro veritate ex parte excludere vo-
lentium conſultus.

Cõtra eos pro æquali omniũ ſucceſſio.
ne reſpondendũ cenſui, ex potiſſimo fũ.
damento inefficaciæ Statuti vtpotè in
hoc non habentis (vt in facti notula ſup.
ponebatur) puram, ac plenam confirma.
2 tionem Apoſtolicam in forma ſpecifica,
dum confirmationes Eugenij IV., Pauli
IV., & Sixti V. impreſſæ initio volumi.
nis eorumdem Statutorum, præſeruatiuã
libertatis eccleſiaſticæ, aliaſque clauſulas
continent, denotantes non in omnibus
intentionis fuiſſe confirmandi huiuſmo.
di Statuta probabiliter edita de tempo.
re, quo, Sede Apoſtolica in Gallia exi-
ſtente, ſeù aliàs temporum conditione
exigente, illa Ciuitas quamdam liberta.
tis imaginem habere videbatur, dum
(vt alibi pluries aduertitur), etiam iu.
ris communis diſpoſitione attenta, mul.
tò verò magis in Statu Eccleſiaſtico per
Ægydianam Conſtitutionem per Sum.
mos Pontifices Sixtum IV., & Paulum
III. confirmatam, atque ad vniuerſum
Statum Eccleſiaſticum extenſam, ſubdi.
3 tis Ciuitatibus prohibitum eſt condere
Statuta ſine Apoſtolica licentia, vel cõfir.
matione; Vbi verò iſta in forma cõmuni
exiſtat, non ſuffragatur in ijs, quæ ſint
contra ius, vt generaliter *apud Buratt.
decis.6. & 129. Gregor. decis.267.*, & in
alijs pluries, & in indiuiduo huiuſmodi
Statutorum forenſes inhabilitantium
Grat. diſcept.245. num.37. cum ſeqq.

Qiamuis enim, vt aduertitur *ſub ti.
tulo de alienation. & contractibus prohib.*
4 *diſcurſ.39.* huiuſmodi Statuta prohi.
bentia alienationes in forenſes potiùs
rationabilia cenſenda veniant ex ratio.
nibus ibi ponderatis, ac etiam *ſub titulo
de Regal. diſc.77. & 83.* ac alibi; Atque
concluſionem habeamus pluries in præ.
cedentibus inſinuatam, de qua *per Add.
5 ad Burast. dicta decis. 6.*, *& in Spoletana
ſucceſſionis 19. Iunij 1651. coram Celſo*
inter ſuas *decis.125.*, & in alijs, vt in ijs,
quæ non ſunt odioſa odio irrationabili,
confirmatio in forma communi ſufficiat;
Attamen id firmatur occaſione Statuto.
rum excludentium fœminas propter ma-
6 ſculos, vel cognatos propter agnatos, in
quibus nõ ſolum vrget dicta ratio, quod
cenſenda non ſint odioſa odio irratio.
nabili, ſed potiùs fauorabilia, ob fauo.
rem,

rem, ac probabile motiuum conſeruationis bonorum in familijs, & agnationibus; Sed etiam quia licèt aduerſentur iuri nouiſſimo, attamen aſſiſtentiam habent iuris antiqui, & noui, ad quod, dicto iure nouiſſimo potiùs non acceptato, quàm deſtructo, redeunt, ideoque iuri contraria verè dici non merentur; Secùs autem in hac ſpecie Statutorum, quoniam licèt irrationabilia dicenda nõ ſint, ſed rationis, & æquitatis potiùs probabile motiuum habẽtia ex deductis *dicto diſc.39. de alienat.& contract.*, nullam tamen habent iuris communis tam antiqui, quàm noui, vel nouiſſimi aſſiſtentiam, dum omni iure attento, quilibet vir ingenuus, Romanique Imperij nõ hoſtis, abſq; locorum diſcretione, habilis, & capax reputatur in vniuerſo Imperio bona acquirere, ac retinere, omneſque eiuſdem Imperij ſubditi quadã mutua ciuilitate vbique ad hunc effectum donati videbantur, cum huiuſmodi prohibitiones, ac reſtrictiones poſt dicti Imperij ſciſſuram ex tot Principatuum diuiſione, magiſque ex factionarijs diſſenſionibus prodijſſe videantur; Et conſequenter dicebam quod dicta concluſio, quæ dictum diuerſum caſum percutit, huic adaptabilis non eſſet.

Quatenus verò iſte poteſtatis defectus non concurreret; Dum agebatur de Statuto Ciuitatis ſubditæ Sedis Apoſtolicæ, quoties iſtius pura, & ſimplex confirmatio in forma ſpecifica accederet, etiam in ea parte, in qua matrimonia cum viris forenſibus prohibentur, dixi quod attendi deberet; Licet
7 enim iuxta plene deducta *per Ciriac. contr.449.num.2. cum ſeqq.* in his ſpecialibus terminis huiuſmodi laicalia ſtatuta matrimonij libertatem prohibentia ſub aliqua pœna, inualida cenſeantur, vt etiam aduertitur *ſub tit. de teſtam. diſc. 73. & ſub tit. de matrimon. diſc.14.*; Attamen vbi confirmatio Apoſtolica in forma ſpecifica ſupponitur, per quam ſpecialis approbatio reſultare dicitur,
8 ceſſar poteſtatis quæſtio, quæ in laicis dignoſcitur diſponẽdi ſuper ſpiritualibus.

Eatenus enim laicali poteſtati conceditur ſuper hac materia ſtatuere, quatenus diſpoſitio verſetur circa nudam temporalitatem, quæ tamen matrimonij libertati non aduerſetur, minuſque ipſam ſpiritualitatem tangat, quia nempè non ſimpliciter, ac indefinitè inhabilitet, vel priuet bonis temporalibus contrahentes matrimonia ſine certa ſolemnitate, cum tunc, tam ex ſacrorum Canonum diſpoſitione, quàm clariùs ex illa Sacri Concilij Tridentini, eorum inualiditas ſit extra controuerſiam; Sed vbi indirectè, non per viam pœnæ formalis, ſed per viam denegationis lucri, ſeù inductionis certæ qualitatis ad acquirendum neceſſariæ, ità ſtatuat, abſque eo quod dicta libertas ſimpliciter impedita remaneat; Putà præſcripta tali qualitate ratione loci, temporis, vel generis perſonarum, quia intra ipſam qualitatem, ſeù permiſſionem, congrua libertas ſit exercibilis, iuxta diſtinctionem, de qua in propoſito validitatis, vel inualiditatis conditionum, quæ ab homine adiectæ fuerint, habetur *dicto diſc.73.de teſtam. & diſc.14. de matrim.*

Illud enim quod priuatis per actum inter viuos, vel per vltimam voluntatem diſponentibus conceditur, viro publico, qualis eſt Princeps, vel alter, qui legis condendendæ poteſtatem habeat, nõ
9 eſt denegandum, quoniam hic omnium nomine, atque de omnium conſenſu ita diſponere dicitur, teſtamenta, vel contractus pro omnibus ordinando, ex pluries inſinuata concluſione quod Statutum dicitur teſtamentum legis; Ideoque ſicuti teſtatori, vel aliàs diſponenti conceditur vocare ſolum innuptas, nuptas autem excludere, non in odium, vel pœnam ma-
10 trimonij, ſed ex altero probabili motiuo, quod licet non expreſſum, in dubio præſumendum eſt, ita adijciendo qualitatem neceſſariam pro emolumento obtinendo ex deductis *dicto diſc.73. de teſtament. & diſc.14. de matrim.* ac etiam *diſc.44. de fideic.*, ita non videtur quid prohibeat, id à Statuto fieri poſſe, dum ità benè libertas exercibilis remanet intra omnium ciuium, ac ſubditorum genus.

Et quemadmodum lex poſitiua auferendo ſolum illud beneficium, quod ipſamet conceſſit, fœminas generaliter, ac pro regula extraneas facere poteſt, at-
11 que ad ſucceſſiones, ac bonorum acquiſitiones inhabilitare, parentes quoque à le-

à legitimę, vel alimentorum onere abſoluendo, cum illud non à iure Diuino, vel naturali præciſo ex obligatione iuſtitiæ naturalis, ſed ab ipſa lege poſitiua manet, ex ijs quæ habentur in alijs *hoc tit.* ac pluries *ſub altero de legit. & detract.*, ad materiam huiuſmodi Statutorum, fœminas, etiam à legitima excludentium; Ita non videtur quid prohibeat eaſdem cum certa qualitate, & non aliàs habilitare ad acquirendum, ac retinendum, quoniam qui poteſt totum denegare, ac non concedere, multo magis dare poteſt diminutè, vel qualificatè; Vt etiam occaſione prohibitionis legum laicalium dandi
12 in dotem feuda ſine Principis conſenſu, aduertitur *ſub tit. de feud. diſc.* 20. & *ſub tit. de dote diſc.* 146., vbi etiã *diſc.* 149. habetur de hac materia dandi in dotem bona forenſibus; Ideoque punctus eſt, nè laicalis poteſtas ſe ingerat in huiuſmodi ſpiritualitate validitatis .ſ. vel inualidi-
13 tatis matrimonij, ſiuè in illius directa, ac pręciſa prohibitione, ne illud abſque eius licentia contrahatur, aut aliàs prohibendo, vel impediendo, quoties prouiſio non ſit circa temporalitatem libertatis conſenſus, & occurrendi coactionibus; Aut quod indirecta prohibitio mediante priuatione, vel inhabilitatione bonorũ temporaliũ, directæ, ac præciſæ coactionis vim habeat, eumdemq; opereturr effectũ, quia nẽpè indefinita ſit, ſecus autẽ vbi diſcretè ad certũ genus, locũ, vel modum reſtricta, vndè propterea libertas congruè exercibilis remaneat.

Clarius verò, data ſufficienti poteſtate, quamuis laicali, Statutum iſtud ſeruari debuiſſet, quoniam non agebatur de illa
14 parte, in qua pœnaliter matrimonium cum forenſi prohibetur, non per viam ſubtractionis lucri, & emolumenti, ſed per viam pœnæ, quæ dupliciter talis remanet vera, & formalis; Primò nempè priuando bonis iam quæſitis, & poſſeſſis; Et ſecundò illa fiſcò ſeù Communi applicando; Sed agebatur de altera parte excludendi (matrimonio iam ſoluto) filios ex eo procreatos, non quia ex illo matrimonio procreati ſint, atque in eiuſdẽ matrimonij odium, vel pœnam, ſed quia generaliter forenſes, ac inhabiles, cum de huiuſmodi inhabilitatione, quoties ceſſet defectus iuriſdictionis iuxta deducta apud *Bichium deciſ.* 466., hodie dubitandum non ſit iuxta magiſtralem *deciſ. in Lucana maioratus coram Coccino dec.* 251. *par.* 8. *recent.* cum alijs *dicto diſc.* 39. *de alien. & contract.*

BENEVENTANA
REINTEGRATIONIS
PRO
IO: DOMINICO, ET ALIIS DE MORRA
CVM
GOFFREDO ETIAM DE MORRA

Caſus diſputatus coram A.C. poſtea concordatus.

De Conſuetudine Neapolitana *Capuana, & Nidi*, ſeù more nobiliũ, ſuper ſucceſſione in dote mulieris; Et de alijs Cõſuetudinibus, vel Statutis in eadem ſucceſſione dotis reſtitutiuè, præſertim de Barenſi, Vrbeuetano et Bononienſi.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De præſcriptione ſtatutaria remiſſiuè.*
3 *De conſuetudine Neapolitana* Capuanæ, & Nidi.
4 *Etiam exteri poſſunt ex pacto eis ſe ſupponere.*
5 *De Statuto Beneuentano conformi dictæ Conſuetudini.*
6 *De duplici limitatione dictæ conſuetudinis.*

7 *Im.*

7 *Impugnatur limitatio in muliere vidua.*
8 *Prohibitio facta mulieri ita capit vxoratam, ac viduam.*
9 *De quæſtione an mulier, quæ primas nuptias contraxit more nobilium, poſſit contrahere ſecundas more Magnatum.*
10 *De Magnatibus diuerſis à nobilibus.*
11 *Nobiles Ciuitatis magnæ præcedunt illos Ciuitatis paruæ.*
12 *De alia limitatione vt prohibitio percutiat prohibitionem per vltimam voluntatem, non autem per contractum.*
13 *In Curia defertur deciſionibus.*
14 *Declaratur limitatio de qua num. 12.*
15 *De alijs Conſuetudinibus, & Statutis, neceſſariam ſucceſſionem inducentibus.*

DISC. XXVI.

1 CAmillus, & Iulia coniuges, Lucretiæ filiæ in matrimonio collocatæ, dotem conſtituerunt ſcutorum 3500., cum pacto in eius conſtitutione adiecto, vt matrimonium contractum cenſeretur more nobilium, ſiuè iuxta Conſuetudines Sedilium Capuanæ, & Nidi Ciuitatis Neapolis; Lucretia verò ſine prole decedens, poſtquam teſtamentum condiderat, in quo Goffredum inſtituerat hæredem, morti proxima, per donationem inter viuos eidem donauit dictæ dotis reſiduum ſcutorum 1500. à dotantium, præſertim Iuliæ hæredibus, ac bonis aſſequendum, vna cum fructibus decurſis, notabilem ſummam importantibus, pro quibus omnibus mandatum ab A.C. obtinuit, aduersùs quod per Signaturam commiſſa fuit cauſa in Rota cum clauſula ſuſpenſiua *coram Meltio*, atque prætendente actore, vt ob appellationem non interpoſitam, vel non proſequutam, adeſſet res iudicata, ſuper ea datum fuit dubium, ac præparatæ diſputationes, quę impeditæ fuerunt ex ſubſequuta concordia ſuper iſta, & alijs controuerſijs emanata.

In diſputationibus autem habitis, tam coram A.C. quàm in Signatura, & præparatis etiam in Rota, plures erant puncti, quorum aliqui conſiſtebant in facto, duo verò iuridici pertinebant ad Aduocatos; Primò nempè reſpectu fructuum,
2 ſuper præſcriptione reſultãte ex Beneuẽtanæ Ciuitatis Statuto ob ſilentium 20. annorum, an ſ. præſumptio, quæ ex hoc Statuto reſultat, ſublata remaneret ex contrarijs præſumptionibus, quæ ex parte actoris deducebantur, & de hoc habetur actum in ſua materia *ſub tit. de credito diſc.* 129. *& ſeq.* vbi de præſcriptione ſtatutaria.

Quo verò ad ſortem ab eodem Statuto ad inſtar illius Vrbis exceptuatam; Punctus erat in Conſuetudine prædicta regiſtrata inter Conſuetudines genera-
3 les Neapolis cum commentarijs *Napodan.* compilatas iuxta compilationem *Salerni* poſt Conſuetudinem, quæ incipit *Si quis, vel ſi qua &c. pag.* 132., per quam, diſponitur, vt mulier abſque prole decedens diſponendi facultatem non habeat, niſi de medietate dotis; In altera verò medietate, neceſſaria ſit ſucceſſio dotantium, vel eius hæredum.

Et quamuis iſta Conſuetudo, vtpotè localis, non egrediatur Neapolitanam Ciuitatem, eiuſque nimium breue territorium, et conſequenter locum non habeat in alijs Regni Ciuitatibus, & locis; Multo verò minus in hac Beneuentana, quæ eſt de pleno dominio Sedis Apoſtolicæ tanquã non compræhenſa in Regni inueſtitura, adeovt neq; Conſtitutiones, & Pragmaticæ, quæ ſunt leges generales, ſeù ius commune Regni, ibi vigeant, iuxta ea, quæ habentur *ſub tit. de iuriſd. diſc.*
4 60., Attamen Scribentes pro actore, eius obſtantiam in genere non negabant, ſtãte pacto adiecto, cum poſſint forenſes ex conuentione (quæ in Regno nimiùm frequens eſt inter nobiles) eis ſe ſubijcere, quoniam tunc attendendæ veniunt, non in ratione auctoritatiua tanquam leges, ſed in ratione conuentionali, & ex pacto inter Partes ita relatiuè inito, vt in ſpecie *apud Theodor. alleg.* 1. *num* 43. *Galeot. lib.* 2. *controu.* 30, *num.* 59 *Rouit. dec.* 100. *n.* 5. *Merlin. lib.* 2. *contr.* 49. *n.* 8.; Et generaliter de voluntaria ſubiectione alicui Statuto habetur *ſub tit. de cred. diſc.* 116. Omniſq; difficultas ceſſabat, quoniam in eadem Ciuitate adeſt Statutum, quod
5 idem diſponit, vt ceſſantibus limitationibus, ſupponitur *per Rotam in alia Beneuentana Dotis dec.* 876. *par.* 4. *diuerſ.*

Verùm actoris fundamentum conſiſtebat

ſtebat in duplici limitatione, quarum vtraque firmatur *in dicta deciſ.*879 ;Prima nempè vt dicta Conſuetudo procedat, quatenus mulier decedat ſuperſtite viro, ſecus autem vbi eo defuncto in ſta-
6 tu viduitatis;Et ſecundò vt procedat circa diſpoſitiones per vltimam voluntatem, non autem per actum inter viuos, dum Conſuetudo vtitur verbo *diſponere* quod de ſui regulari natura ad vltimas voluntates refertur.

Circa primam limitationem, (etiam cum ſenſu veritatis), dicebam quod in
7 dicta antiqua deciſione procedente cum terminis generalibus Cõſuetudinis *Martini* proceſſum fuerat cum æquiuoco manifeſto ſuper illius interpretatione, dum in contrarium illam interpretati ſunt ſapientes eius commentatores præſertim *Anton. de Alex.& Frece.* relati *ſub tit. de dote diſc.*103., occaſione agendi de eadẽ Conſuetudine prohibente mulieri morienti cum filijs diſponere de dote, præterquam de decima parte, dum ibi quoque eadem difficultas excitata fuit, quæ reuerà nullum habet probabile fundamentum, ex tribus rationibus, quas ponderabam; Prima nempè ob rationis identitatem, vt bona redeant vnde venerunt, vt generaliter de Statuto adi-
8 mente mulieri poteſtatem diſponendi de dote, vt procedat tam in coniugata, quàm in vidua ob paritatem rationis æquè vigentis in nuptis, ac in viduis *Rota in Fanen. nullitatis apocæ* 13 *Martij & 26. Iunij* 1648. *coram Roias inter ſuas deciſ.*359 & 378.; Secundò attenta ſcaturigine huius particularis Conſuetudinis ab altera generali, quæ in eadem Ciuitate habetur ſuper adempta facultate generaliter omnibus tam viris, quàm mulieribus diſponendi de bonis antiquis aliàs, quàm ex propria acquiſitione obueniẽtibus, niſi de medietate, ex deductis *eodem diſc.* 103. *de dote*, cum dos tradita à parentibus vel coniunctis inter bona antiqua recenſenda veniat;Et tertiò quia vt *eodem diſc.* 103. aduertitur, manife-
9 ſta fatuitas eſſet tot inſignium DD. adeo diſputantium quæſtionem ibi inſinuatam, an mulier quæ primas nuptias contraxit iuxta ſtas Conſuetudines Capuanæ,& Nidi, quæ vulgò dicuntur more nobilium *alla noua maniera*, poſſit in præiudicium filiorum primi matrimonij, vel dotantium, effecta vidua, contrahere ſecundas more magnatum, qui iuxta probabiliorem opinionem à contradictionibus non immunem, idem importat, ac exemptionem ab huiuſmodi Conſuetudinibus vt ſeruetur ius commune,

Quaſi quod magnates, tanquam nobiles
10 totius Regni, atque conſtituentes ſeù repræſentantes Regni nobilitatem, diuerſi ſint à nobilibus dictę Ciuitatis eiuſque Sedilium, qui dicuntur ſolum nobiles ex nobilitate priuata vnius Ciuitatis, eo modo quo diſcretiuè in omnibus alijs eiuſdem Regni Ciuitatibus ſunt alij nobiles in propria patria abſque aliqua differentia, niſi ea quã de iure tribuit qualitas reſidentiæ Regis, eiuſque Tribunalium, quod operatur, vt Regiæ ſeù metropolitanæ Ciuitatis figuram faciat, quod prælationem inducit, ex propoſi-
11 tione, quod ciues magnę ſeù Regiæ Ciuitatis præferuntur ciuibus aliarum Ciuitatum eiuſdem Principatus ex deductis *apud Capyc. Latr. deciſ.*181.*num.*17., *& ſub tit. de præeminent. diſc.*35 *n.*18.& 19. vbi in ſpecie, ſemper tamen remanet nobilitas priuata vnius Ciuitatis, non autem publica totius Regni, qualis eſt ſolum illa ordinis magnatitij, ideoque iſte ordo noluit huiuſmodi ciuicis conſuetudinibus agnoſcere ſe ſubiectum.

Aliqua verò maior difficultas reſidebat in altera limitatione, quæ ex eorum-
12 dem Regnicolarum *ſeù Commentatorum* communi ſenſu eſt recepta, vt ſcilicet ſtante verbo *diſponere*, intelligenda veniat per actus vltimæ voluntatis, non autem inter viuos iuxta auctoritates relatas *eodem diſc.*103. *de dote*.

Adhuc tamen (eodem ſenſu veritatis retento), dicebam ex facti qualitate, limitationem non intrare, idque Iudex primæ inſtantiæ rectè agnoſcebat, tam
13 ſuper vna, quàm ſuper altera limitatione, ſed ob auctoritatem *Rotæ in dicta deciſ.*879.*par.*4.*diuerſ.*, auſus non eſt, pro Curiæ ſtylo in contrarium iudicare, vt probabiliter ſperabam iudicari debuiſſe ab eodem Tribunali non ligato à proprijs reſolutionibus, à quibus recedendi liberum habet aditum; Quoniam vt latius *eodem diſc.* 103. *de dote* aduertitur (eadem ibi deducta, in iſta cauſa prius diſputata deducendo) iſta facultas diſponendi inter viuos, non autem per vltimã

vo-

14 voluntatem, intelligenda venit diſcretè inſpecto fine ſeù ratione differentiæ inter vnam diſponendi ſpeciem, & alteram, non autem in ſola formalitate verborum, et ſic vbi adſit iuſta cauſa, quæ per illos DD. explicari ſolet, ſeù reſtringi ad quatuor ſpecies, nempè vt nupta viuat, vt caſta viuat, vt libera viuat, & vt ſana viuat, ex quibus patet quod diſponendi facultas inter viuos, ad neceſſariā, vel ſaltim iuſtam, & congruentiæ cauſā reſtricta eſt; Et quidem meritò; Tum ex eadem ſuprainſinuata ratione fatuitatis, qua laboraret diſputatio adeo acriter habita inter illos Sapientes, an contractis primis nuptijs iuxta Conſuetudines, contrahi poſſint ſecundæ more magnatum; Tum etiam ex regula generali deſumpta ex textu *in l. fin. Cod. de vſur.*, quod lex nunquam dicitur impoſita verbis, ſed rebus, quodque vt pluries hoc eodem titulo aduertitur, etiam in Statutis, & legibus procedendum eſt cum eadem propoſitione, quam habemus in vltimis voluntatibus, & contractibus, vt non cortex & figura verborum, ſed ſubſtantia veritatis attendi debeat, cum aliàs diceretur lex de vento ita de facili cum hac formalitate èludibilis, ei fraudem faciendo, et quæ fraus in hac facti ſpecie videbatur euidens; Tùm ob ſtatum morti proximum, in quo actus initus erat, vt aduertitur *d. diſc.* 103. *de dote*; Tum etiam quia, dum idem erat iam hæres vniuerſalis ſcriptus in teſtamento, incongruus remanebat iſte nouus actus, alium non habens finem, niſi illum fraudandi legem.

De ſimilibus autem Statutis, & Conſuetudinibus inducentibus in dote ſucceſſionem neceſſariam, præſertim fauore fi-
15 liorum tanquam per ſpeciem legitimæ adauctæ, vt propterea fideicōmiſſi onere grauari non poſſint; Et præſertim de Cōſuetudine Barēſi & Bituntina, ac de Statuto Vrbeuetano, & de altero Bononien. habetur actum *eodem tit. de dote diſc.* 104. *cum duobus ſeqq.* vbi de materia.

ROMANA
VEL
SENEN. SVCCESSIONIS
PRO
ALEXANDRO DE BORSELLIS
CVM
ARIADENO.

Reſponſum pro veritate.

An morientis ab inteſtato auerſio ex iuſta cauſa, & tali, quæ ad exhæredationem ſufficeret, apta ſit excludere ab inteſtata ſucceſſione perſonam aliàs ad eam vocatam, vt locus aperiatur remotiori, vel æquali; Et àn voluntas eiuſdem morientis deſumpta ex eius teſtamento, quod caducatum ſit, vel aliàs inutile remaneat, pro eadem excluſione ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Collaterales ingrati excluduntur ab inteſtata ſucceſſione.*
3 *Contrarium verius.*
4 *Frater occidens fratrem, non excluditur ab eius ſucceſſione, ſed reputatur indignus.*
5 *De differentia inter incapacem, & indignum.*
6 *Indignus in odioſis habetur pro ſuccedente, dantur ſimilia.*
7 *De ratione, ob quam ingratus excluditur, ob voluntatem ſcilicet morientis.*
8 *De teſtamento tempore peſtis.*
9 *De differentia inter probationem voluntatis diſpoſitiuæ, & declaratiuæ.*
10 *De eadem de quo num. 7.*
11 *An excluſus ex teſtamento excludatur ab inteſtata ſucceſſione ob caducationem teſtamenti.*
12 *De beneficio repræſentationis quando competere non debeat.*

DISC. XXVII.

1 DEfuncto in Vrbe ex morbo epydemiali Petro de Burſellis Senen., ſuperſtitibus Alexandro fratre, & Ariadeno ex altero fratre prædefuncto nepote, qui ſupponebatur defuncto nimium exoſus ex aliquibus cauſis in iure expreſſis, ex quibus licitum eſt parenti filios, & deſcendentes exhæredare; Cum de iure æqualis eſſet fratris, ac nepotis ex altero fratre ſucceſſio ex beneficio repræſentationis; Hinc ex parte Alexandri fratris ad integram ſucceſſionem aſpirantis, conſultus fui, an ex dicta cauſa præfatum Ariadenum excludere poſſet, vt ità integram ſucceſſionem obtineret.

Reſpondi diſtinguendo Reſponſum in duas inſpectiones; Vnam ſcilicet ſuper puncto ſeù quæſtione generali iuris in abſtracto; Et alteram in concreto, ob huius caſus particulares circumſtantias ex parte requirentis præſuppoſitas.

Quatenus pertinet ad primam; Dixi quod regulariter contra ipſum
2 requirentem potius reſponderi debuiſſet; Quamuis enim *Angel. in §. ingratitudinem Auth. de nupt num.64. & Salicet. in l. fratres C. de inoffic. teſtam.*, credant vt illæ cauſæ, quæ in iure ſufficiunt ad filiorum exhæredationem, ſufficere quoque debeant ad excluſionem venientium ab inteſtato, vt etiam tenet *Corſett. ſingular.* 142. quod incipit *ingratitudo*, vbi allegantur *Iacob. de Aren. & Io. Andr.*, & alij.

Attamen contrarium eſt verius magiſque communiter receptum per textum *in l. cognatis ff. vndè cognat.* vt
3 tenent *Gulielm. de Cun. in dicta l. fratres Cod. de inoffic. teſtam. vbi Bart. nu.6. Bald. num.11. idem Angel. num.6. in fin. Iaſ. n.9.* (qui nominatim reprobat Salicetum,) *Aretin. in l. 3. §. filius num. 8. & 9. ff. de liber. & poſthum.* ac firmant *Amanell. de clar. aquis ſingul.* 147. *Ioannes Legier. de primog. lib.3. quæſt.6. num.9. Mandoſ. de ingratitud. cap.* 113. *Menoch. conſ.* 256. *num.*12. *Vaſquez de ſucceſſ. creat. lib.3. §. 3. limit.* 24. *num.* 179. *Molin. de primog. lib.1. cap.9. nu.15. Gomez. var. reſol. tom.1. de ſucceſſ. contra teſtam. cap.11. num.* 37. *Paſchal. de patr. poteſt. par. 2. cap.5. num.* 101. *& ſequen.*, apud quos habetur reſponſio ad textum *in dicto §. ingratitudinem*.

Idque adeò verum, quod ſi frater occidat fratrem, de cuius ſucceſſione agatur, non per hoc ſucceſſione priuetur
4 tanquam incapax, ſed benè reputetur illa indignus, vt ab eo tanquam indigno Fiſcus auferat, ex ijs, quæ *poſt Peregr. de iure fiſci*, & alios ibi relatos colligit *Michalor. de fratr. par.3. cap.56. num.29. & ſeqq. & num.54. & ſeq.*

Iſta etenim differentia dignoſcitur inter incapacitatem, & indignitatem, vt primo caſu intret omnimoda excluſio, perindè ac ſi ea perſona non eſſet in re-
5 rum natura, vndè propterea locus aperitur vlterioribus ſucceſſoribus, eo modo, quo habemus de profeſſis in Religione incapaci, tam in communi, quàm in particulari, ſeù aliàs de iure ad ſuccedendum inhabilitatis, ac etiam in ijs, qui voluntariè ſe faciunt tales per renunciationem, quæ dicitur merè realis, & extinctiua, iuxtà deducta in ſua materia *ſub tit. de renunciat. diſc.* 1. *cum pluribus ſequentibus*; Indignitas autem eſt priuatio, quæ ſupponit habitum, quoniam ille ſuccedit, atque acquirit bona, quæ tamen ab eo fiſcus aufert tanquam ab indigno, ipſo indigno adhuc re-
6 manente hærede in partibus odioſis, ac præiudicialibus, eodem modo quo filius ingratus remanet ſuus, ac in poteſtate in præiudicialibus, quamuis in fauorabilibus, ac priuilegiatiuis omne ius patriæ poteſtatis amiſerit; Et èconuerſo in patre turpi, vel criminoſo cum filio; Siuè in Religioſo profeſſo expulſo tāquam incorrigibili, cum ſimilibus.

Quo verò ad alteram inſpectionem facti, ſeù applicationis; Reſpondi, quod probabiliores viderentur ipſius fratris partes pro dicti nepotis ingrati, ac exoſi excluſione, quoniam ſupponebatur iu-
7 ſtificari per tres teſtes, quod defunctus, dum à propria domo ad lazarettum, iuxtà miſerrimā epydemialis calamitatis conditionem, ducebatur, expreſsè coram eis declarauerat, vt dictus Ariadenus nepos nullam participationem in eius bonis habere deberet, tanquam ſibi exoſus, & ingratus; Quamuis enim dicti teſtes non ſufficerent ad concludendum teſta-

teſtamentum, ſeù vltimam voluntatem
8 incluſiuam, & ademptiuã, cum etiam de eo tempore ex decreto Alexandri VII. edito ad omnem ambiguitatem tollendam, quinque teſtes requirerentur; Attamen dicebam quod in hoc propoſito, etiam duo, quinimmò vnus iunctus cum adminiculis ſufficere deberent, iuxtà di-
9 ſtinctionem pluries inſinuatam *ſub tit. de teſtamen. & ſub altero de fideicommiſſ.*, ac alibi, inter nouam, ac diſpoſitiuam voluntatem, et inter declarationẽ voluntatis ambiguæ, vt primo caſu deſiderandus veniat numerus ſufficiens teſtium tanquam in teſtamento, ſeù noua vltima voluntate, ſecùs autem in ſecundò.

In hoc autẽ poſteriori caſu verſari credebam, quoniam ſub quæſtione eſt inter DD. vt ſupra, an ſolum odium, ſeù cauſa ingratitudinis ad huiuſmodi excluſionem ſufficeret, pleriſque affirmatiuam
10 vt ſupra tenentibus ex ſola ratione præſumptæ voluntatis morientis, quam alij diuerſam ſententiam ſequentes negant, ex eo quod vbi id in animo habuiſſet, curaſſet decedere cum teſtamento, in quo perſonam exoſam excluderet, atq; aliàs præſumptio eſt, quod decedere voluerit cum eo teſtamento quod lex pro ſe ordinauit; Igitur eſt quæſtio ambiguæ voluntatis, quæ benè remanet capax declarationis, ideoque intret dicta ſecunda pars diſtinctionis.

In ea etenim quæſtione, quam pluries diſputaui præſertim *in vna Peruſina* plenè tractata *apud Gabr. conſ.* 129. *lib.* 2. &
11 *per Rotam apud Carill. deciſ.* 82. & 125. *repetit. deciſ.* 82. & 129. *par.* 8. *recen.*; An ſcilicèt teſtamentum, quod ratione caducationis, vel ex alio accidenti effectũ non habuit, ſufficiat, nec nè ad excludendum ab inteſtata ſucceſſione illum coniunctum, quem conſtat, quod moriens noluit habere ſucceſſorem; Quamuis reprobata opinione *Angel. conſ.* 206. & ſequacium, magis recepta ſit altera pro venietibus ab inteſtato, quamuis in teſtamento excluſis, vt firmatur *in dictis deciſ.* 82. & 125. *Carilli* canonizantibus firmata *per Gabr. d. conſ.* 129.; Attamen fundamentum conſtituitur in benigna interpretatione voluntatis; Vel quia excluſio venientis ab inteſtato non habeat cauſam odij, ſed illam maioris beneuolentiæ ergà teſtamentarium, aut etiam illam modicæ beneuolentię, non autem formalis auerſionis, & odij poſitiui; Vel quod morti proximus, ſequendo Chriſti præcepta, odia remittere voluerit, ſiuè quod ſigna reconciliationis accedãt, cum ſimilibus conſiderationibus circa præſumptam voluntatem, quæ proindè benè declarationem admittit.

Fortiùs autem aduertebam id recipiẽdum eſſe in hac facti ſpecie, quod atten-
12 to Iure Antiquo, cum cuius præſuppoſito procedit textus *in dicta l. ſi cognatis*, ſucceſſio ſoli fratri, attenta proximitate gradus per veritatem, ſeù naturam debita eſſet; Nepotes autem ex fratre prædefuncto, admittuntur ad coęqualem ſucceſſionem ex quadam æquitatiua fictione, quã Ius Nouiſſimum introduxit mediante beneficio repræſentationis, ideoque cum iſtud ſit beneficium fundatum in quadam æquitate, ab iſta quoque regulandum veniat, et conſequenter admitti debeat opinio *Salyceti* magis quàm altera communior, vtpotè fundata in diſpoſitione textus *in dicta l. ſi cognatis*, qua attenta, iſte nepos etiam non exoſus, nullum concurſum cum fratre prætendere potuiſſet.

NOVARIEN.

SVCCESSIONIS

Reſponſum pro veritate ſuppreſſis nominibus.

An legitimati per reſcriptum ad inſtantiam, vel de conſenſu patris, cum clauſula, *ſine praiudicio venientium ab inteſtato*, habeant primam cauſam inteſtatę ſucceſſionis, in excluſionem filiorum legitimorum fratrum, vel filiorum naturalium patris.

SVMMARIVM.

1 F *Acti ſeries.*
2 *Legitimati cum clauſula,*ſine præiudicio &c. *non excludunt venientes ab inteſtato.*
3 *De eodem, & de ratione, & num.*10.
4 *Legitimatio cum dicta clauſula eſt vera legitimatio, non autem diſpenſatio.*
5 *Non autem in parte excepta etiam ſi à patre ſit obtenta.*
6 *Declaratur concluſio, de qua num.* 2. & 3. *quando procedat.*
7 *Ad quid adyciatur, & operatiua ſit dicta clauſula*, ſine præiudicio &c.
8 *De eodem reſpectu ipſius patris.*
9 *Conſiderandum eſt an de voluntate ipſius patris adiecta ſit.*
10 *Ponderatur ratio, de qua num.*3. *quando procedat, & quomodo iſta quæſtio decidi debeat.*

DISC. XXVIII.

1 FActo caſu mortis ab inteſtato cuiuſdam diuitis viri in hac Ciuitate, vel diœceſi, ſuperſtitibus quibuſdam filijs naturalibus, qui ad inſtantiã eiuſdem patris legitimati fuerunt per Collegiũ Scriptorum Archiuij Vrbis cum cõſueta clauſula, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, et germana ſorore legitima, & naturali; Orta eſt dubitatio, cui nam inteſtata ſucceſſio debita eſſet; Quarè ex parte filiorum legitimatorum deſuper pro veritate conſultus fuit quidam huius Curiæ in parte doctrinali doctiſſimus, ac verè inſignis Aduocatus enunciatus *ſub tit. de ſeruitut. diſc.* 74. (quo in hac parte doctrinali nõ cognoui maiorem); Ipſeque iuxtà eius ſtylum in dicta ſola parte, cum auctoritatibus tamen benè ſtringentibus, ac præciſis, non autem vagis, reſpondit contrà requirentes, cum magno, & accurato labore, cumulando pluſquam quinquaginta DD. hanc opinionem tanquam veriorem firmantes,
2 quorum plures refert *Merlin. de legit. lib.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 3. *cum ſeqq. Rota deciſ.* 572. *par.* 5. *recen. & dec.* 35. *par.* 8., atque ex eis multi deſendunt ad iſtos præciſos terminos legitimationis ab eodem patre procuratæ.

Cum autem habito hoc Reſponſo, dicti filij legitimati, vel eorum deſenſores in partibus, non acquieſcerent dicto Reſponſo, atque alterius Aduocati huius Curiæ iudicium audire cuperent; Hinc deſuper ego, quamuis tunc iunior, dictoque Reſpondente longè inferior, deſuper conſultus; Reſpondi quod agendo de articulo in genere, ſiuè in abſtracto, abſque alia facti circumſtantia, idem di-
3 cendum venire mihi videbatur, quoniam hæc videtur opinio, nedùm frequentiori DD. calculo recepta, ſed etiam melioribus munita rationibus, in quibus pro genio, ac ſtylo principaliter inſiſtere cõſueui, quoniam, vt aduertitur *ſub titulo de legit. & detract.* occaſione agendi an filijs legitimatis debita ſit legitima; Siuè àn illa, quam pater eis relinquat ſub aliqua conditione, vel onere, conſueta legitimæ priuilegia habeat pro conditionum, vel onerum reiectione; Quamuis reiecta ſententia volentium, vt hæc ſpecies legitimationis ità qualificatę importet ſolum ſimplicem diſpenſationẽ,
4 verior, magiſq; recepta ſit, opinio vt importet veram legitimationem, vt plenè diſcuſſo articulo firmatur *in dicta deciſ.* 35. *par.* 8. *recen.* vbi concordantes, pluries in alijs canonizata; Attamen id intelligitur in alijs, quàm in expreſſis, ſeù exceptuatis, in quibus habetur pro non extante, & acſi conceſſa non eſſet.

Neq; obſtare dixi quod ad inſtãtiam eiuſdẽ patris legitimatio obtenta fuiſſet,
5 quoniã cum ipſe ità qualificatã obtinere curauerit, negligendo illã obtinere purã, & generalẽ à Principe ſupremo, vel altero, qui refrœnatam nõ haberet poteſtatẽ à Conſtitutione Pij IV., ità cenſetur noluiſſe quod actus præiudicaret venientibus ab inteſtato, quos potiùs vocare voluerit; Ex ea ratione pluries hoc eodẽ titulo inſinuata, quod moriẽs ab inteſtato cenſetur voluiſſe teſtari cum eo teſtamento, quod lex communis, vel municipalis pro eo fecit, vt in ſpecie ratiocinatur præſertim *Galuan. conſ.* 18. *num.* 28. *& ſeqq.*

Verùm aduertebam, quod cum ex proximè inſinuata ratione, in caſu quo legitimatio ab ipſo patre procurata eſſet, ſeù aliàs de eius mandato, vel volun-

lun-

luntate ſerio obtenta, punctus reducatur
6 ad quæſtionem ambiguæ voluntatis, id eoque potiùs ad factum, quàm ad ius, idcircò reflectendum eſſet, an facti circumſtantiæ dictam præſumptam voluntatem tollere poſſent, atque contrariam ſuadere; Vt ſcilicèt patris voluntas, obtinendo legitimationem, ad id directa fuerit, vt tollēdo legis obſtaculum, filios haberet ſucceſſores, vt eſt nimium probabile, cum etiam per eos dicta macula abluta, agnatio, & familia conſeruetur, vbi potiſſimum legitima proles deſit, vt comprobat frequens Italiæ vſus notorius, probando ſcilicèt quod pater, ſequuta legitimatione, notabiliter immutaſſet tractatus cum filijs, eos publicando ſuos, ac retinendo domi ad menſam, eoſque tractando in veſtitu, famulatu, ac alijs eo modo, quo veri legitimi tractari ſolent, diuerſimodè à baſtardis, pro communi vſu, atque procurando vt conuerſarentur inter nobiles, vel ciuiles eius ſpheræ, aliaque peragerent, legitimis, non autem naturalibus congrua, pro facti qualitate, ac regionis more; Potiſſimùm verò ex diſcretiuo modo abeodem patre tento ante, & poſt legitimationem reſpectiuè; Multò verò magis vbi cum amicis animum habendi dictos filios in ſucceſſores explicaſſet, ſeù alia geſſiſſet hanc voluntatem probantia, vel adminiculantia.

Iſta etenim legitimatio, quamuis ità qualificata, ex veriori, magiſque recepta ſententia, eſt verè talis, non autem ſim-
7 plex diſpenſatio vt ſupra; Clauſula verò prædicta ex Conſtitutione Pij IV. potiùs adijci ſolita, principaliter operatiua eſt in ijs, quæ dependent à voluntate alterius, quàm ipſius patris, qui filios legitimare voluit; Putà pro ſucceſſione in fideicōmiſſo maiorum, vel feudo, ſeù emphyteuſi pacti, & prouidentiæ, cum ſimilibus; Et nihilominus etiam in iſtis, quoties voluntas fideicommittentis, vel primi acquirentis non reſiſtat, ſed aſſiſtat, dicta clauſula operatiua non eſt, neque obſtaculum præbet, vt aduertitur pluries *ſub tit. de fideicomm.* præſertim *diſc.* 98.; Vndè propterea iſto caſu, tam in patre, quàm in ipſo legitimante, qui ſit Princìpe inferior, dictamque facultatem ità limitatam habeat, concurrere videtur etiam defectus poteſtatis.

In bonis autē liberis, atq; ad liberam ipſius patris diſpoſitionem, de alio non quæritur, niſi de eius voluntate, qua accedente iſta clauſula nullius operationis eſt; Adeout dicta volūtate aſſiſtente, legitima, quæ legitimatis relinquatur,
8 conſueta priuilegia obtineat, eodem modo quo illa legitimorum, vt aduertitur *ſub tit. de legit. & detract. diſc.* 12.; Atque in ſumma, aliud iſto caſu non operatur niſi quod præſeruet patrem ab ea neceſſitate, qua de iure præmitur relinquendi filijs legitimis legitimam liberā, cum honorabili titulo inſtitutionis, vt ſcilicèt ad id inuitus cogi non poſſit; Sed eius voluntate aſſiſtente, nil differre videntur iſti legitimati à legitimis; Et cōſequenter congruere videntur ea, quæ habentur *ſub tit. de teſtamen. diſc.* 26. 27. & 75. in materia teſtamenti patris inter filios, quod ſufficiat ſola probatio naturalis, & non requiratur ſolemnis.

Potiſſimè verò quia, vt plurimū præſertim perſonæ idiotæ, ſiuè ſint nobiles, ſiuè populares, huiuſmodi legalium ſub-
9 tilitatum ignaræ, ad huiuſmodi qualitates, & clauſulas aduertere non ſolent; Quinimò vt ſæpiſſimè ego expertus ſum neque legere, vel audire curant quid in priuilegio legitimationis cōtineatur, ſiuè an à Papa, vel ab Archiuio, aut ab alio Magiſtratu inferiori obtineatur, quoniam cogitatur ſolum ad ſubſtantiam faciendi actum legitimationis; Atq; vbi obtinetur à Curia Romana priuilegium in charta pergamena, non diſtinguitur in partibus, an illud ſit Papæ, vel alterius inferioris, ſed quotquot vident huiuſmodi chartas à Romana Curia venientes, reputant bullas, & Breuia Papalia etiam ſimplicia monitoria A. C., quæ Breuia vulgò dicuntur, ac reputantur; Quinimò non deſunt Rabolæ forenſes, qui iſtam eorum correſponſalium ſimplicitatem cōfirmant, & fouent, magnas pecuniarum ſummas ità extorquendo, ſeù verius furtum, ac rapinam committendo, ex eo quod eſſent Breuia, vel Bullæ Apoſtolicæ, vt inſinuatur *ſub tit. de iudicijs* in relatione, & praxi Curiæ.

Hinc proindè, ratio ſuperius ponderata, quod quando pater non curat obtinere legitimationem puram, ſed obtinet ità qualificatam, ità eius voluntatem explicare dicitur, non præiudicandi venien-

nientibus ab inteſtato, quodque ità decedendo, cenſeatur condere teſtamẽtum eo modo quo lex communis, vel muni-
10 cipalis illud ordinauit, eſt vera in abſtracto, ſed punctus eſt in concreto, ſeù in applicatione, quoniam rectè procedit quando conſtat quod pater ità ſciens, & volens hac ſpeciem legitimationis potiùs, quàm alteram obtinere ſtuduit, ſiuè quod ea directè, ac principaliter per eũ obtenta non ſit, ſed obtenta per ipſos filios naturales, vel alios eorum coniunctos, qui ſtudiosè patris ſimplicem conſenſum obtinuiſſent, abſque eo quod ipſe veriſimiliter cogitaſſet ad effectus exindè reſultantes; Vel quia habens filios legitimos, & naturales, conſtet hanc legitimationem obtinuiſſe ad alios effectus, reddendi ſcilicèt eos capaces illorũ munerum, & officiorum, quorum aliàs eſſent incapaces, & cum quibus prudens pater ipſos prouidere poſſet, retenta de facto inferiori qualitate filiorum naturalium diſcretorum à verè legitimis; Secùs autem vbi prolem legitimam non habens, obtenta legitimatione continente huiuſmodi reſtrictiones, potiùs ex ſtylo legitimantis, quàm ex eius voluntate, illos legitimos declarauerit, ac tractauerit, atque ab alijs recognoſci, & tractari curauerit, decedere verò inteſtatus potius à caſu, quàm electione prouenerit; Et in ſumma iſta eſt quæſtio facti ex iſtius qualitate, & circumſtantijs decidenda, non autem cum regulis, & doctrinis generalibus iuxtà conſuetã pragmaticorum ineptiam; Super his autem circumſtantijs, an illę aſſiſterent, nec nè, iudicium dari non potuit, cũ conſilium ità ſuper quęſtione in abſtracto ſuppreſſis nominibus petitum fuerit.

ROMANA HAEREDITATIS DE ARMANNIS.

PRO ANNA, CVM IOACHINO, IO: BAPTISTA, ET ALIIS DE ARMANNIS.

Caſus diſputatus coram Prælato, credo, reſolutus pro Anna.

De excluſione matris à ſucceſſione filij pupilli, eo quia non curauit infrà annum illi prouideri de tutore; Et àn detur in hac materia purgatio moræ; Et de eiuſdem matris excluſione ob tranſitum ad ſecunda vota, non redditis prius rationibus tutelæ, per eam adminiſtratæ, quando, & quomodo id procedat.

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *Quando mater priuetur ſucceſſione filij ob non petitum tutorem.*
3 *De eadem priuatione ob non redditas rationes.*
4 *Datur purgatio moræ ſuper obligatione, & pœna, de qua num. 2.*
5 *De concluſione, de qua num. 3.*
6 *Pœnæ ſecundo nubentium ſunt abrogatæ præter fauorem filiorum.*
7 *An filij religioſi in hoc propoſito conſiderentur.*
8 *De eadem concluſione, de qua num. 6.*
9 *Quod purgatio, de qua num. 4. non procedat de iure ciuili.*
10 *Contrarium verius.*
11 *Quando ius canonicum admittatur etiam in terris Imperij.*
12 *De adimplemento poſt terminum, an ſufficiat.*
13 *Quod pœnæ, de quibus num. 2. & 3. procedant etiam fauore extraneorum.*

14 De-

14 *Declaratur, & de differẽtia inter vnum, & alterum caſum.*

DISC. XXIX.

1 DEfuncto Ioanne Baptiſta Lupo Annæ viro, ſuperſtite Veronica vnica filia pupilla, Anna mater, nullum actum iudicialem gerendo circà tutelæ acceptationem, illam de facto per annum, & menſes exercuit, tam circà pupillæ educationem, quàm bonorum adminiſtrationem, deindèq; formiter eamdem tutelam in iudicio acceptauit, adimplendo ſolemnitates cum interuentu, & conſenſu Ioachini, & Ioannis Baptiſtæ eius fratrum; Volenſque poſtmodùm ad ſecunda vota conuolare, curauit eidem pupillæ de tutore prouideri, rationes etiam ſuæ adminiſtrationis exhibendo, quamuis ob aliqua impedimenta, priuſquàm ſecundæ nuptiæ ſequerentur dicta redditio non omninò completa eſſet; In hoc autem ſtatu ſequuta morte dictæ Veronicæ in eadem pupillari ætate; Cum Anna tanquàm mater hæreditatem peteret, ſe oppoſuerũt præfati Ioachinus, & Ioannes Baptiſta pupillæ auunculi, quibus aliàs tanquàm proximioribus, matre de medio ſublata, dicta inteſtata ſucceſſio debita eſſet, prætendendo illam excludere ex duplici capite.

Primò ex quo infrà annum non curauerit pupillæ de tutore prouideri, vndè propterea ipſius ſucceſſione priuatur, quatenùs tamen illa in eadem ætate decedat, ſecùs ſi poſt illam completam, quando teſtari poteſt ad text. *in l.2. §.ſi*
2 *mater ff. ad Tertull. §. penult. Inſtit. eod.* DD.communiter, de quibus *Cancer. par. 1. var. cap.7. de tutelis num.53.*, vbi de ampliatione, etiamſi de facto interim ipſamet mater adminiſtraſſet, quia non per hoc pupillæ conſultum dicitur *Guttier. de tutelis par.1. cap.16.* & per alios, de quibus infrà.

Et ſecundò ob tranſitum ad ſecunda vota non redditis prius rationibus tutelæ per eam triennio circitèr adminiſtra-
3 tæ ad text. *in l. omnem Cod. ad Tertull. Auth. eiſdem Cod. de ſecundis nuptijs*, & in corpore vndè ſumitur; Vndè introducta cauſa coram Vicario, ſeù Prælato deputato.

Scribens pro Anna (cum ſenſu etiam veritatis) improbabilem dicebam huiuſmodi prætenſionem; Quatenus enim pertinet ad primam excluſionis cauſam, ob neglectam tutoris petitionem; Cum poſt tres vel quatuor menſes anni decurſi eadem Anna re integra tutelam acceptauerit, omniaque adimplenda impleuerit, hinc proindè quæcumque mora per eam deſuper contracta, purgata remanſit, & quæ moræ purgatio (quicquid de ſtricto rigore iuris ciuilis in contrarium dixerint *Salicet. in l. ſciant num. 7. & 8. Cod. de legitimis tutoribus*, & cæteri
4 *per Cancer. dicto cap. 7. num. 56. Montan. de tutelis cap. 18. num. 22. Merenda controu. Iur. lib. 24. cap. 4 n. 17.*); Verius eſt vt de canonica æquitate intret vt per *Alex. & Bart. in d. l. ſciant*, & cæteri *per Gabr. de tutelis concluſ. 1. num. 22. Guttier. de tutelis par. 1. cap. 16. poſt nu 68.* vbi hanc dicit opinionem benignam, & veram, *Galganett. eodem tract. lib 3 q 28. num. 38. Surd. dec. 48. num. 8.* benè *Spada conſ. 305. num. 8. cum ſequen. lib. 3.*, vbi quod contraria opinio *Saliceti*, & ſequacium procedit de ſtricto iure ciuili, ſecùs autem de æquitate canonica in hac materia purgationis moræ admittenda; Accedente præſertim iuſta cauſa ſimplicitatis, ſeù ignorantiæ muliebris, ac etiam alia circumſtantia, vt ius pupillæ interim effectum non ſit deterius, ſtante bona adminiſtratione de facto per eamdem matrem geſta, adeòvt adeſſe ſolum videretur quædam culpa iuris in negligendis ſolemnitatibus, quarum ignorantia de facili in muliere admittenda eſt, vbi nulla cõcurrat culpa vera, ſeù malitia de facto, quæ ad huiuſmodi pœnæ incurſum attendenda videtur, vt per *Spad. vbi ſupra, & Gratian. diſcept. 668. num. 7.*

Quouerò ad alterum excluſionis caput, ob non redditas rationes, difficultas tollebatur ex ſolo facto, in quo per cauſæ Patronum de redditione docebatur; Scribentes autem pro oppoſitoribus replicabant, quod neque per hoc ſatisfactum eſſet, ob non ſequutam reliquatus reſtitutionem, dum iſta per allegata iura copulatiuè demandata eſt; Verùm
5 hoc obiectum pariter de facili dupliciter tollebatur; Primò nempè ex motiuo illiquiditatis cauſatæ ex eorumdem oppoſitorum culpa, & facto, dum per aliquas

eorum

eorum oppoſitiones malitioſè protra-
ctas, peritus aliquas partitas controuer-
ſas certificare non potuit, quas turrix
credebat non debere, ideoque prætendi
non poterat mora pœnæ inductiua, à
qua incertitudo, ſeù illiquiditas ſemper
excuſat *ad text. in l.2. Cod. de vſuris Af-
flict.& ibi Vrſill.dec.205.Duran.dec.346.
in fin.* & paſſim.

Et ſecundò quia hæc eſt vna de pœnis
per ius nouiſſimum ſecundò nubentibus
6 inflictis; Iſtæ autem pœnæ generaliter
fauore libertatis matrimonij abrogatæ
ſunt, illis tantum firmis remanentibus,
quæ concernant fauorem filiorum ex
primo matrimonio ſuperſtitum *Sanchez
de matrimonio lib.7. diſput. 87. num. 39.
Capyc. Latr.dec.22.num.1.Rota dec. 479.
n.9. p 1.rec.dec. 116. 181.223. 267. &
503.par.5 rec.*& in alijs frequenter; Id-
7 que adeò verum, quod etiamſi filij prio-
ris matrimonij ſuperſint, ſed ſint Reli-
gioſi de Religione incapaci in communi
& in particulari, adhuc dictæ pœnæ ceſ-
ſant ob non exiſtentiam filiorum capa-
cium, ad quorum commodum pœnæ
prædictæ cedere poſſint; Solaq; difficul-
tas eſt, vbi ſint Religioſi de Religione
capaci, quo caſu adeſt aliqua inter Scri-
bentes diſcrepantia, vt liquet ex deductis
*in Romana ſucceſſionis de Comitibus de
qua diſc.ſequ.*

Et in terminis indiuidualibus iſtius
pœnæ amittendi filij pupilli ſucceſſio-
8 nem ob tranſitum ad ſecunda vota, antè
redditionem rationũ tutelæ adminiſtra-
tę,& reſtitutionẽ reliquatus plenè *Capyc.
Latr. dec.131.*;Ideoq;cũ in præſenti nul-
lus ex primo matrimonio ſuperſtes eſſet
filius, ad cuius commodum cederet ſuc-
ceſſio, à qua mater excluderetur, ſed id
opponeretur per collaterales, quorum
nihil intereſt, àn mater vidua permanſe-
rit, vel binuba effecta ſit, hinc proindè
indebitè huiuſmodi pœna objiciebatur.

Aduersùs iſtas reſponſiones replica-
bant Scribentes in cõtrarium circa mo-
ræ purgationem, quod cum illa proue-
niat ex æquitate canonica, attendenda
non erat in Vrbe, vbi ex Statuto ſeruan-
9 dum eſt ius ciuile, quo attento dicta æ-
quitas intrare non debet allegando in id
*Peregr.conſil.20.aliàs Aldouin. apud eum
num.15. lib.4.*; Verùm leuis erat replica-
tio, quoniam vbi ius partis effectum non
eſt deterius, purgatio moræ re integra
admittitur etiam ex intentione iuris ci-
uilis, vt benè *Mantic. dec. 270. num. 4.*
vbi cõcordantes; Et nihilominus vbi etiã
ex ſola æquitate canonica reſultaret, ad-
huc magis communis, & recepta opinio
eſt, vt etiam in Terris Imperij, & vbi vi-
10 uitur cum iure ciuili, iſta æquitas ad-
mittenda veniat, vt relatis opinionibus
hinc indè, verius firmat *Fulgin. de em-
phyteuſi tit. de ſolutione canonis q. 6. n.7.*
vbi quod etiam Iudei admittuntur ad
moræ purgationem; Idque vltra rationes
per Fulgineum & alios deductas, ex ea
probari videtur, quod nullibi de iure
ciuili huiuſmodi purgatio prohibita re-
peritur; Vbi autem aliquid eſt dubium
de iure ciuili, ſeù ab eo non eſt defini-
11 tum, ſed expreſsè definitum eſt à iure
canonico, tunc iſtud tanquam in ca-
ſu omiſſo ſuppletiuum attendendum eſt,
etiam, vbi cum iure ciuili viuatur, vt be-
nè *apud Merlin. deciſ.671.*aliàs *deciſ.30.
num.34.cum ſequen. par.7.rec. deciſ.266.
p.6.*& in alijs nõ curata dicta auctorita-
te *Aldouini apud Peregr. vbi ſupra*, cum id
ſolùm deducatur pro ratione dubitandi,
& iuxtà illas ſuperfluas, & incidentes dif-
ficultates, quæ ex ſtylo Conſulentium
ad reddenda Conſilia copioſa, deduci ſo-
lent.

Omnemque difficultatem in propoſi-
to ceſſare dicebam, quoniam quæſtio
12 de admittenda, nec ne, purgatione mo-
ræ, procedit vbi res eſſet in fieri, quia
nempè moroſus velit illam purgare, al-
ter autem, cuius interſit purgationem
non ſequi, illi ſe opponat, atque impe-
diat; Secùs autem vbi ille, cuius intereſt
adimplementum in tempore ſequutum
vel non ſequutum eſſe, poſt elapſum ter-
minum ſcit & patitur illud ſequi, cum
tunc videatur ità moram remiſiſſe *ad
text. in l. poſt diem ff. de l. commiſſoria
Mantic. dicta dec. 270.n. 14.& 16.Greg.
& Adden.dec.75.& 148.Romana locatio-
nis 10.Iunij 1661.corã Veroſpio* impreſſ.
poſt colluſtat. Bondeni dec. 88. & ſæpius.

Replicabant ijdem Scribentes quoad
alium punctum ceſſationis pœnarum ſe-
cundò nubentium fauore extraneorum
de auctoritate *Franch. dec.167., Guttier.
d. cap.16.n.117.Surd. conſ.175.n.15.Soc-
13 cin. conſ.39.num.11.& ſequen. lib.1.* ad
probandum, quod huiuſmodi pœna etiã
ho-

hodiè non ſit correcta, dicendo præſertim quod in dicta *deciſ.*479 *n.*9. *par.*1. *rec.* id ex curſu calami firmetur, ſe fundando *in conſilio Aretini* 40. communiter reprobato ex deductis *per Guttier. vbi ſupra num.*123. *& ſeqq.*

Verùm hæc replicatio laborabat æquiuoco manifeſto; Allegati enim & alij, nō loquuntur de iſta pœna priuationis ſuc-
14 ceſſionis ob non redditas rationes tutelares, & non reſtitutum reliquatum antè tranſitum ad ſecunda vota, ſed loquuntur de alia pœna ob non petitum tutorem intra annum, ad quam pœnam incurrendam nil commune habent ſecundæ nuptiæ, quoniā ſiuè illæ contrahantur ſiuè non, ea incurritur, cū ius Digeſtorū, à quo id prouēit, huiuſmodi diſtinctionem non dederit, nequè ſuper ſecundis nuptijs aliquam fecerit prouiſionem, vndè proptereà non benè ab vno caſu ad alterum inferebatur; Præſertim quia eodem Digeſtorum Iure attento, dari non poterat caſus alterius pœnæ ob non redditas rationes tutelares antè tranſitum ad ſecunda vota, cum tunc, etiam mater, & auia compræhenderentur ſub generali inhabilitatione mulierum ad tutelæ munus publicum exercendum, vtpotè habilitatæ ſolùm per ius nouiſſimum Authenticorum; Ideoque credo, quod cum iuſtitiæ fundamento pro matre ſententiatum fuerit, niſi aliqua concordia controuerſiam terminauit, dum poſt binas diſputationes, non audiui amplius de cauſa actum.

ROMANA
SVCCESSIONIS
DE COMITIBVS
PRO
COM: MARCO ANTONIO DE MARSCIANO.

Caſus diſputatus coram A. C. & in Rota, & concordatus.

An diſpoſitio textus *l. fœmina C. de ſecundis nuptijs* ſuper neceſſaria ſucceſſione reſeruanda per matrem binubam filijs primi matrimonij in bonis obuentis à ſucceſſione filij defuncti, locum habeat ſolum in ſucceſſione immediata, vel etiam in mediata.

Et an dicta neceſſaria ſucceſſio procedat fauore illorum filiorum, qui ſint religioſi profeſſi.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De primis deciſionibus huius cauſæ in materia renunciationis.*
3 *De læſione in tranſactione.*
4 *Quando tranſactio obliget ſucceſſores.*
5 *De punctis diſputatis.*
6 *Aſcendentes ſecundi gradus ſuccedunt cum fratribus.*
7 *Quod diſpoſitio* l. fœminæ, *non procedat in ſucceſſione mediata.*
8 *De diſtinctione inter medium directum, & tranſuerſum.*
9 *Impugnatur concluſio de qua num.* 7. *ac etiam diſtinctio de qua num.*8.
10 *Diſpoſitio* l. fœminæ *procedit etiam fauore nepotum, & quando.*
11 *De ratione in quà fundata eſt* l. fœminæ.
12 *De eodem, & quare non ſubſiſtat diſtinctio de qua num.*8.
13 *Filij religioſi profeſſi habentur pro non extantibus ad effectum* l. fœminæ.

4 Di-

14 *Diſtinguitur inter Religionem capacem, & incapacem.*
15 *Impugnatur diſtinctio.*
16 *An Monaſterium habeat ius vindictæ, & querelæ prò iniuria Monaci.*
17 *Monaſterium ſuccedit directè, & immediatè iuxta opinionem Canoniſtarum.*
18 *Quod vera ſit diſtinctio de qua num.* 14.
19 *Quomodo dicatur pœna hæc ſucceſſio ex* l. fœminæ.
20 *Declaratur concluſio de qua num.* 17.
21 *Si mater binuba de tempore ſucceſſionis eſt vidua, an procedat* l. fœminæ.
22 *Aliud eſt conſiderare iniuſtitiam in cauſa noua, aliud pro informatione.*
23 *Quomodo Iudices in hoc debeant ponderare concluſiones.*

DISC. XXX.

Baldaſſare de Comitibus
defuncto ab inteſtato, ſu-
1 perſtitibus Cornelia auia
materna, aliàs binuba,
tunc autem vidua, Cleria
germana ſorore, ac An-
gela, & Hippolyta amitis, omnibus mo-
nialibus profeſſis in Monaſterio Sanctæ
Catherinæ de Senis, orta dictæ ſucceſſio-
nis controuerſia inter dictam Corneliam,
& Monaſterium ex perſona monialiū, in-
troductaque cauſa in Rota coram Duno-
zetto, duæ prodierunt deciſſiones inter
ſe variæ *ſub diebus* 15. *Ianuarij &* 23.
Iunij 1642. impreſſæ inter illas eiuſdem
dec. 641. *&* 676., quarum prima eſt repe-
2 tita poſt *Marin. reſol.* 190. *lib.* 2., illæq; ſūt
celebres in materia renunciationis, an
eſſet realis, vel perſonalis, ſiuè an facta
intuitu ingreſſus in Religionem, require-
ret ſolemnitates ſtatutarias, vt pluries in-
ſinuatur in ſua materia *ſub tit. de renun-
ciationibus*; Deindeque inter Partes de-
uentum eſt ad concordiam iuxta ſeriem
inſinuatam quoque *ſub tit. de feud* ad ma-
teriam Bullæ Baronū *diſc.* 96., *& ſub tit.
de ſeruit.* ad materiam retractus *diſc.* 85.

Poſt diuturnam autem pacificam ob-
ſeruantiam, Monaſterium, prætenden-
do ex dicta concordia ſe notabiliter læ-
ſum, litem ſuper eius reſciſſione inſtitu t
coram A. C. contra Marcum Antonium
Corneliæ defunctę ex ſecundo matrimo-
nio filium ac hæredē, & donatarium, (cū
quo etiam dicta concordia inita fuerat),
atque poſt plures diſputationes habitas
coram Iudice ex parte Monaſterij, ob-
tentum fuit reſcriptum à Sanctiſſimo
quod procedere deberet de voto Rotæ,
vbi aſſumpta diſputatione *coram Bichio*,
nulla capta fuit reſolutio, idque anſam
dedit nouæ concordiæ, quæ litem ter-
minauit.

In primis diſputationibus de anno
1642. habitis *coram Dunozetto*, ego non
ſcripſi, vtpote tunc exiſtens in patria,
nec quidem cogitando de acceſſu ad Cu-
riam; De concluſionibus autem, ſeù pun-
ctis in deciſionibus contentis, actum fuit
in hoc nouo iudicio ad effectum inſpi-
ciendi, an adeſſet, nec ne læſio, cuius ra-
tione Monaſterium tranſactionem im-
3 pugnabat; Quamuis enim Curia Roma-
na conſtanter teneat opinionem (ab ali-
quibus acriter) negatam, vt in tranſactio-
ne locum habeat diſpoſitio textus *in l.* 2.
Cod. de reſcind. vend. ex deductis *ſub tit.
de empt. & vendit.* præſertim *diſc.* 27. *&*
alibi; Attamen vt ibidem habetur, pro
læſione regulanda, attendendus non eſt
valor bonorum, ſeù iurium in lite exi-
ſtentium, ſed ille futuri euentus proba-
bilis, qui eſt nimium difficilis æſtima-
tionis, vnde propterea plures credunt id
eſſe impracticabile; Verū Rota, & Curia
in hoc nimium largè agit, atque ad id di-
gnoſcendū reaſſumit cognitionem me-
ritorum, ſeù iuſtitiæ, vel iniuſtitiæ vt
ita id dignoſcatur, vt inſinuatur etiam
pluries in alijs materijs occaſione agendi
4 de concluſione, an tranſactio afficiat ſuc-
ceſſores venientes iure proprio indepē-
denter à tranſigente, vt præſertim *ſub
tit. de feud. diſc.* 49. & ſub illo *de emphyt.
diſc.* 52. & ſub illo *de fideic. diſc.* 172. *cum
ſeq.* & inſinuatur *ſub tit. de alienat. &
contract. prohibit. diſc.* 50., vbi remiſſiuè
de pluribus ad materiam tranſactionis.

Quamuis autem in dictis deciſioni-
bus principaliter agatur de materia re-
nunciationis, an eſſet realis, vel perſona-
lis, & an requireret ſolemnitates præſcri-
ptas à Statuto Vrbis, Attamen in nouis
diſputationibus, iſti puncti ex parte
5 Monaſterij neglecti fuerūt, ſolumq; actū
de duobus; Primò nempè an diſpoſitio
textus in l. fœminæ in ſucceſſione filij pri-
mi matrimonij in bonis in eum obuen-
tis à primo viro, procedat ſolum in ijs,
quæ

Digitized by Google

quæ in defunctum, de cuius ſucceſſione agitur, immediatè obuenerint à primò viro, vel potius capiat etiam ea, quæ ex ſucceſſione mediata obuenerunt, qualis erat caſus controuerſiæ, quoniam primo viro ſucceſſerat Euander filius, cui deinde morienti ſucceſſerat dictus Baldaſſar primi viri nepos, ac ſucceſſor mediatus; Et ſecundò an eadem diſpoſitio textus *in dicta l. fœmina* fauore filiorum primi matrimonij ſuperſtitum de tempore mortis matris binubæ, procedat in filijs, qui tunc eſſent Religioſi profeſſi.

Non dubitabatur etenim de alia concluſione firmata *in dicta prima deciſ. 641. Dunozetti*, vbi concordantes allegantur, quod ex veriori magiſque recepta opinione (quamuis à contradictionibus nõ immuni) parentes vlteriores poſt patrẽ, vel matrẽ, iſtis de medio ſublatis, æqualem concurſum habent in ſucceſſione inteſtata cũ fratribus, vel ſororibus vtrinque coniunctis, quamuis primum locum occupent.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum mediatæ, vel immediatæ ob-
7 uentionis; Cũ Rota vſque ab anno 1616. iſtam quæſtionem formiter, & ex profeſſo diſputauerit *coram Martin. Andr.*, atque amplexa fuerit opinionem vtpote magis communem, ac melius fundatam, vt diſpoſitio dicti textus procedat ſolùm in bonis à primo viro immediatè obuentis, ad illum filium, de cuius ſucceſſione agitur, non autem de illis, quæ obuenerunt mediatè ex ſucceſſione alterius, iſtãque opinionem, quam etiam latè tuetur *Caſtill. de vſufruct. cap. 1. num. 60. & ſeqq.* firmatam *apud Martin. Andr. inter ſuas deciſ. 74. repetit. deciſ. 771. par. 3. rec.* pluries deinde eadem Rota tenuit *vt dec. 177. par. 4. rec. tom. 2. num. 8. deciſ. 527. num. 14. eadem par. 4. tom. 3. dec. 242. num. 17. par. 6.* cum alijs apud *Celſ. deciſ. 72. num. 14. & ſeq.*

Hinc proindè, Scribentes pro Monaſterio, non impugnabant concluſionem, vbi ageretur de medio collaterali, quia nempè defuncto prius vno ex filijs primi matrimonij, alter ei ſucceſſerit tãquã frater, qualis eſt caſus, *de quo in dicta*
8 *dec.* agitur; Dicebant autẽ ſecus eſſe vbi agatur de medio directo, quia nempè filio primi gradus, qui primi viri hæres extitit, ſucceſſerit eius filius ita eiuſdem primi viri nepos iuxta diſtinctionem traditam *in dicta ſecunda deciſ. 676. Dunoz* fundatam *in conſ. 347. Anchar. & conſ. 58. Ruini lib. 5.*

Mihi ſcribenti pro Marco Antonio Reo conuento, videbatur, quod ſi quæ probabilis dubitandi ratio cadere poſſet, ea procederet ſuper dicto articulo in genere, cum in proprio ſenſu magis placeret, probabiliorque videretur alia opinio, vt indiſtinctè diſpoſitio dicti textus locum habere debeat in mediatis, ac im-
9 mediatis attenta, origine, dum pro genio, ac ſtylo ſemper viſum eſt abhorreri debere formalitates verborum, ſiuè grãmaticales ſignificationes, & an dictio *ex* denotet cauſam mediatam præcisè, nec nè, cum ſimilibus frigiditatibus ex ſola legum littera deſumi ſolitis, cum verius procedendum ſit attenta ſubſtantia veritatis, ac fine, ſeu effectu per legem conſiderato, qui eſt, ne filij ſecundi matrimonij potiantur bonis obuentis à primo, ideoque filij, vel deſcendentes primi viri videant eorum patris, vel aui bona occupata à perſonis exoſis, ipſis excluſis.

Præſuppoſita verò, ſeù retenta dicta diuerſa opinione firmata in allegata *dec. 74. Martin. Andr.*, & in alijs diſtinguente inter cauſam mediatam, & immediatam; Dicebam, etiam in ſenſu veritatis, improbabilem videri præfatam ſubdiſtinctionem inter medium tranſuerſum, ac directum, cum nulla dignoſci videatur probabilis differentiæ ratio, atque auctoritates *Anchar. & Ruin.* locis citatis, deductæ quoque in præfata diſputatione habita de anno 1616. *coram Martin. Andr.*, nominatim reprobantur *in dicta deciſ. 74.*, cum vis quæſtionis conſiſtat, an attendi debeat hæc diſtinctio mediati, vel immediati in genere, ſiuè an ſpectari debeat origo, non autem circa qualitatem medij.

Obſeruando præſertim quod hęc diſtinctio inter medium directum, & trãſuerſum, originem habet ab æquiuoco claro deſumpto ab aliquibus auctorita-
10 tibus firmantibus quod diſpoſitio dicti textus *in l. fœmina*, procedit non ſolum fauore filiorum primi matrimonij, ſed etiam nepotum, ac vlteriorum deſcendentium, quamuis primum locum non occupent ex deductis in eiſdem *deciſionibus*

bus Dunozetti, & apud *Celſ. dec.72 n.20.* Id enim continet æquiuocum clarum, non circa veritatem concluſionis, ſed circa applicationem; Procedit etenim in illis nepotibus, vel deſcendentibus, qui prædefuncto patre, primum locum occupent de tempore quo fiat caſus ſucceſſionis, vndè propterea agatur de nepote veniente iure actiuo ad ſucceſſionem, non autem quod congrua differentiæ ratio intret inter vnam ſpeciem medij, et alteram, quoties admittatur dicta diſtinctio cauſæ mediatæ, & immediatæ in ordine ad ſucceſſionem paſſiuam, quoniam vel talis diſtinctio in totum neganda eſt, vel in totum acceptanda.

Quinimo obſeruabam quod diſcurrendo materiam per rationes, eadem diſtinctio inter cauſam mediatam, & imme-
11 diatam, potius reprobari deberet in dicto caſu medij transuerſi, de quo agitur *in dicta dec.74. Martin. Andr.*, quoniam ſi diſpoſitio dicti textus *in l. fœminæ* fundata eſt in iniuria, quæ fiat filijs primi matrimonij, alijſq; deſcendentibus, maior eſt iniuria eorum, qui ſint primi, & immediati, quàm eorum qui ſint vlteriores et conſequenter non videtur ſubeſſe cōgrua ratio, cur dicta pœna procedere non debeat in filijs primi gradus, & debeat procedere in nepotibus remotioribus, gradus vlterioris.

Et ſecundò quoniam de iure Codicis fratri morienti, ſoli fratres in tota pro-
12 prietate ſuccedebant, parentes autem in ſolo vſufructu *ad textum in l. fin. Cod. ad Tertull.*, nepoti verò ſuccedebant ſoli aſcendentes, excluſis amitis, ſolumque certa portione patruis aſſignata, ideoque potentius eſt ius vlterioris aſcendentis in bonis nepotis, ſeù deſcendentis vlterioris gradus, quàm ſit illud filiorum primi gradus, ergò ſi in iſto caſu, in quo minus habēt ius, intrat dicta diſtinctio cauſæ immediatæ, & mediatæ, iuxta opinionem firmatam à Rota, quæ non impugnabatur, multo magis, & à fortiori in iſto; Ideoque quantum dignoſci potuit in vnica diſputatione Rota inclinabat in hunc ſenſum, qualem quoque habebat Iudex cauſæ, et conſequenter Monaſterium aliqua modica maiori vtilitate reportata, liti ceſſit.

Quò verò ad alterum punctum, an ſcilicet habenda ſit ratio filiorum primi matrimonij, qui eſſent religioſi profeſſi?

13 Prima deciſio coram *Dunozetto 641.* procedit cum propoſitione firmata *deciſ. 223. & 267. par. 6. rec., & deciſ. 503. par. 5.*, vt filij religioſi profeſſi, tanquam mortui Mundo, habeantur pro nō extantibus.

In poſteriori autem *deciſ. 676.*, noua adhibetur diſtinctio recepta in materia
14 inteſtatæ, vel fideicōmiſſariæ ſucceſſionis de qua pluries *ſub tit. de fideicommiſſ.* inter capacitatem, & incapacitatem Religionis in communi, quaſi quod habendi ſint pro mortuis filij Religioſi profeſſi in Religione inducente incapacitatem tam in particulari, quàm in communi, ſecus autem vbi illam inducat in particulari tantùm.

Scribens ego, impugnando hanc diſtinctionem more Aduocati ad cauſæ oportunitatem, dicebam illam improbabilem eſſe, quoniam ratio concluſionis
15 non conſiſtit in capacitate, vel incapacitate, ſed conſiſtit in pœna vindictæ, quæ filijs præſtatur ob iniuriam ſibi illatam per tranſitum ad ſecunda vota ex deductis *dicta dec.267. num. 19. par.6. & dec.503. num.9. par.5.* vbi concordantes, et conſequenter, quod cum hæc iniuria iam illata eſſet antequam dictæ filiæ, vel neptes ex primo matrimonio profeſſionem emitterent, ita remiſſa erat per illā cuiuſcumque iniuriæ remiſſionem, quę ſit in formula profeſſionis.

Atque ad id deducebam ea, quæ cæteris relatis plenè habentur *apud Farin. quæſt. 13. nu. 24. & ſeqq. & Rouit. pragm.*
16 *8. de compoſit. n. 19. & ſeqq.* ſuper quæſtione, an Monaſterium habeat ius vindictæ pro iniuria facta monacho, quoniam diſtinctio eſt, an agatur de iniuria facta poſtquam erat Monachus, et tunc habeat; Secus autem, ſi anteà.

In idem quoque ponderando deficientem rationem, cui dicta lex innititur, vt ſcilicet bona primi viri per tranſitum ad ſecunda vota offenſi, redeant ad eius
17 filios, & deſcendentes in dictæ iniuriæ compenſationem quæ ratio non intrat vbi agitur de profeſſis, non ſolum ob rationem incapacitatis in particulari, ſed etiam quia iuxta opinionem Canoniſtarum, quam Rota, & Curia ſequitur, Monaſterium ſuccedit immediatè, ac iure ſuo, non autem mediatè, ideoque ſuc-

cedit

Digitized by Google

cedit extraneus, non autem filius.

Verùm reflectendo ad veritatem aduertebam, quod vbi, non extante tranſactione, agendum eſſet de ipſo puncto ſucceſſionis, adhuc indeciſo, an ſcilicet intraret, necnè diſpoſitio dicti tex. *in d. l.* 18 *fœminæ*, diſtinctio eſſet vera, quodque filijs primi matrimonij quamuis religioſis in Religione capaci dicta ſucceſſio debita eſſet, quoniam profeſſio non tollit iura naturalia, & ſanguinis, ideoque ſicuti non tollit ius ordinariæ ſucceſſionis ab inteſtato, ac fortius non tollit ius ſucceſſionis neceſſariè ex fideicommiſſo, ne dum puro, & reſtitutorio, in caſu mortis, ſed etiam illo, quod ex communi Iuriſtarum loquendi vſu dicitur pœnale ob alienationem, vel aliam contrauentionem, ità non videtur ſubeſſe congrua ratio cur profeſſio in Religione hanc fideicommiſſariam ſucceſſionem à lege ordinatam impediat.

Ea verò quæ dicuntur de remiſſione iniuriæ, ac vindictæ, continere videntur conſuetas ineptias eorum, qui in ſola littera legum procedunt; Id enim dicitur per quemdam modum loquendi pro explicatione rationis, vel impulſus legis ad ita ſtatuendum, non autem, vt dica- 19 tur formalis pœna criminalis illius vindictæ, cuius proſequutio viris religioſis prohibita eſt, quoniam eſſet dare abſurdum per ſacros Canones expreſsè damnatum, quod ſcilicet matrimonium redoleret delictum vindicta dignum, pro quo formalis pœna irroganda veniat, non pro refectione damni, ſed loco vindictæ; Verius etenim eſt quod Ius nouiſſimum benignè agendo cum parentibus, qui à filiorum ſucceſſione in proprietate excluſi erãt, voluit eos ad id admittere ſub iſta cõditione, ſeù qualitate, adijciendo implicitum onus fideicommiſſi, ac reſtitutionis filijs ex eo matrimonio ſuperſtitibus, eodem modo quo illud adiecit ſuper lucris nuptialibus tãquam ex implicita, ſeù præſũpta voluntate primi coniugis, à cuius ſubſtantia in alterum binubum bona obueniunt immediatè, vel etiam mediante ſucceſſione filiorum.

Pœna ſiquidem dicitur etiam per Iuriſtas illa ſuperius inſinuata fideicommiſſi, quod ad differentiam puri in caſu mortis, (quod reſtitutorium dicitur,) cõſeruatorium appellatur, in caſu ſcilicet alienationis vel contrauentionis, et tamen fabuloſum eſſet dicere, vt illi Religioſi, qui ſuccederent in reſtitutorio, non deberent ſuccedere in iſto conſeruatorio redolente pœnam ob iniuriam teſtatori illatam contraueniendi eius diſpoſitioni, quod cum terminis delicti, & ingratitudinis explicari ſolet, quoniam non eſt pœna formalis in bonis proprijs in vindictam, ac punitionem, ſed eſt ſubtractio lucri de alienis bonis ex voluntate domini ob non retentam qualitatem ab eo volitam.

Prout fallaciam continet dictum argumentum deductum ex opinione Canoniſtarum ſuper directo, ac proprio iure Monaſterij independenter à perſona 20 monaci, quoniam vt alibi pluries aduertitur, & præſertim *dicto tit. de fideicommiſſ.*, iſtud eſt priuilegium Religionis, & Monaſterij, et nè in libito monaci, vel profeſſi ſit nolle acquirere, ad inſtar illius iuris, quod habet dominus in ſucceſſione delata ſeruo, non autem vt dicatur ſuccedere Monaſteriũ tanquam extraneus, quoniã ſi religioſus non adeſſet in rerum natura, vtique Monaſteriũ non ſuccederet, neque concurſum cum alijs vocatis prætendere poſſet, cuius contrarium, non refragante teſtatoris voluntate, eſt verius.

Deducebam quoque tanquam Aduocatus ad cauſæ opportunitatem, quod neque verſaremur in terminis dicti textus *in l. fœminæ*, ſtante quod de tempo- 21 re apertæ controuerſæ ſucceſſionis, auia erat in ſtatu viduitatis ob ſecundum matrimonium iam diſſolutum, et conſequẽter quod hic ſtatus attendendus veniret, non curato ſecundo matrimonio, ſiuè præceſſerit, ſiuè poſt iam obtentam ſucceſſionem in ſtatu habili ſubſequatur, vt per plura media probare conatur *Cyriac. controu. 367. num. 44. & ſeqq.*, qui dicit hunc punctum eſſe nouum à nemine tractatum niſi per *Menoch. conſil. 278.*, quem reprobare ſtudet, quaſi quod iſte caſus à dicta lege ſit omiſſus, atque ſub ea non compræhenſus.

Paritèr autem, reflectendo ad veritatem, iſtud motiuum, quando cauſa eſſet integra, videbatur minus tutum; Tum ob auctoritatem *Rot. deciſ. 45. n. 8. & ſeqq. p. 7. recen.* vbi firmatur idem quod dicit

*Menoch. d. conſ.*278.,(quamuis neque de illo, neque de *Cyriaco* mentio habeatur); Tum etiam quia probabiliora videntur *Menochij* fundamenta ob rationis idẽtitatem, quæ rectè intrat, dum verſamur in lege communi, non autem in Statuto, quod ſtrictè, & rigorosè intelligendum ſit, potiſſimè, dum eſt ius non exorbitans, & correctorium, ſed potiùs reintegratorium iuris antiqui, nimiùmque rationabile, & æquum.

Ambo tamen motiua, quamuis eſſent in meo ſenſu reſpectiuè fallacia, opportunè deducebantur, atque conſideratio-
22 ne digna erant, quoniam ob diuerſitatem opinionum, negari non poteſt, quin eſſent quæſtiones diſputabiles, ac expreſsè in iure non deciſæ, et propterea tranſactio, de cuius infirmatione agebatur; ſuſtineri deberet, idque minueret valorem iuris, quod erat in controuerſia pro excludenda læſione; Atque in hoc conſiſtere quoque debet aduertentia Iudicantis, vel Conſulentis ad veritatem, quod ſcilicèt in quæſtionibus dubijs habentibus opiniones hinc indè; Aliud eſt conſiderare magis vnius, quàm alterius opinionis probabilitatem in cauſa noua, & integra; Aliud verò ad effectum iudicã-
23 di ſuper reſciſſione tranſactionis, vel ſuper ea iniuſtitia, quæ deducatur pro reſtitutione in integrum aduersùs rem iudicatam, vel aduersùs tres conformes, cum ſimilibus; Atque in hoc verſatur clarum æquiuocum, quod quotidie experimur, quoniam examinatur in quæſtionibus dubijs vna, vel altera opinio pro hac iniuſtitia conuincenda perindè acſi eſſet cauſa noua, & integra, quod manifeſtum errorem continet.

ANCONITANA
DOTIS
PRO
NICOLOSA
CVM
PIERA DE BONANGELIS.

Caſus diſputatus coram A.C., reſolutus pro Nicoloſa, poſteà, vt credo, concordatus.

An bona primi coniugis obuenta in alterum binubum, non ex ſucceſſione, ſed ex renunciatione filiorum primi matrimonij, ſubiaceant neceſſariæ ſuceceſsioni reſultanti ex diſpoſitione textus *in l. fæmina.*

SVMMARIVM.

1 F*Acti ſeries.*
2 *De quæſtione an renunciatio proſit etiam filijs ſecundi matrimonij, pro affirmatiua.*
3 *Contrarium verius.*
4 *De differentia an tempore renunciationis ſecundæ nuptiæ contractæ eſſent, necnè.*
5 *Declaratio eius qui renunciationem fecit, attendi debet.*
6 *De diſtinctione in quæſtione, de qua num 2. & 3.*
7 *In dubio iuxtà ſenſum, de quo num.3.*
8 *De alia diſtinctione, an pater renunciatarius decedat teſtatus, vel inteſtatus.*
9 *De diſtinctione pacti de non petendo.*

DISC. XXXI.

1 EX prima vxore Franciſci Mariæ Bonangeli, ſuperſtitibus tribus filiabus; & duæ ex eis vitam ſpiritualem eligendo, Monaſterium ingreſſæ, accepta dote dari ſolita Monaſterio, alijſq; conſuetis appendicijs, patri renũciam de paternis,

ternis, maternis, & ſororijs feciſſent; Eo autem defuncto ſuperſtitibus Nicoloſa tertia filia ex prima, & Piera vnica filia ex ſecunda vxore, inter iſtas ſuper paterna hæreditate orta eſt controuerſia, an ſcilicèt Nicoloſa præcipuam detrahere deberet integram dotem maternam, vel potiùs propria virili contenta, reliquæ duæ portiones ſororum monialium, ſtāte dicta renunciatione, ſpectarent ad paternam hæreditatem ad commune commodum; Hinc proindè introducta cauſa coram A.C., ad fauorem filiæ primi matrimonij, me pro ea ſcribente, prodijt reſolutio, decernendo ſcilicèt mandatū contrà hæreditatem pro integra dote, atque altera Parte de more recurrente ad Signaturam pro commiſſione appellationis in Rota cum clauſula tranſlatiua exequutionis, incertum eſt quid reſcriptum fuerit, neq; amplius de cauſa actū audiui; Vel quia (vt probabile eſt) concordata fuerit; Vel quia mutauerit defenſores, vt frequenter contingit ex mutatione cauſæ Patroni, ex quo Aduocatorum electio, ac reſpectiuè mutatio pendere ſolet.

In diſputationibus autem deſuper habitis, tam coram A.C., quàm in Signatura, punctus erat, an, & quæ opinio pro-
2 babilior videretur, an ſcilicèt illa *Alex. conſ.149.lib.7.* & aliorum, de quibus plenè de ſtylo *Surd. conſ.* 244., vt renunciatio acquireretur patri pleno iure; Vel potiùs illa quæ refertur *Aretino conſ.90.*, vt cedere debeat commodo aliorum filiorum eiuſdem primi matrimonij, qui ſuperſint, adeout ex identitate rationis in huiuſmodi bonis ità renunciatis intret eadem neceſſaria ſucceſſio, quæ reſultat ex diſpoſitione textus *in l. fœminæ Cod. de ſecund. nupt.*, vt in eis præcipua ſit ſucceſſio filiorum primi matrimonij, denegata participatione illorum ſecūdi.

Atq; vbi facti particulares circumſtātiæ neutri Partiū aſſiſterent, adeò vt ageretur de quæſtione in ſolo puncto iuris,
3 tūc ſcribens pro filia primi matrimonij etiam in ſenſu veritatis dicebam, quod adhuc probabilior videretur hæc poſterior opinio *Aretini*, vt ex veriſimili, tàm renunciantis, quàm renunciatarij volūtate, renunciatio facta patri per aliquos filios primi matrimonij de iuribus ſibi cōpetentibus in dote, alijſq; bonis maternis, regulariter, vbi aliud expreſsè dictum non ſit, facta cenſetur, vt ſuccedant alij filij ex eodem primo matrimonio ſuperſtites, abſque participatione filiorum ſecundi, quoniam, nec æquum, nec rationale videtur, vt iſti, qui ſunt minus in iure priuilegiati, habeant integram dotem, aliaque bona eorum matris, abſq; eo quod aliquid communicent fratribus ex alia matre ſuſceptis, & quod debeant participare de dote, ac bonis matris prædictorum; Ideoque *Aretini* opinionem magis communiter ſequuntur DD., de quibus apud *Boer. dec.*184. *num.*1.*cum ſequen. Aluarad. de coniectur. voluntate lib.*2. *cap.*3. §.2. *Niger. in cap. Regni mulier dotarium num* 56. *Hodiern. in l. hac edictali quæſt.*11. *num.*12. *cum ſequen. Molin. de Ritu nuptiar. lib.*3. *quæſt.* 85. *num.*10. *cum ſequen Merlin. lib.*1. *controu.*32. *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſtat. theorem.* 51. *per totum*, apud quos concordantes.

Clariùs verò in hac facti ſpecie ex duplici circumſtātia omnem difficultatem remouente; Primò quia de tempore re-
4 nunciationis, pater non tranſierat ad ſecunda vota, ſed ſolùm habebat filios primi matrimonij veriſimiliter à ſororibus renunciantibus contemplatos, iuxtà ea quæ deducuntur infrà *diſc.* 33., et inſinuantur in ſua materia *ſub tit. de renunciat.*, ideoque difficultas cadere ſolet, quando, pater cui fit renunciatio, eſſet binubus, cum tunc renunciās caſum cogitare potuerit, vt habetur locis citatis.

Et ſecundò quod quæſtio prædicta cadit, vbi omninò ſumus in ambiguo, ſecùs autem, vbi dictæ voluntatis inditia, vel coniecturæ habeantur, vel eiuſdem
5 renunciantis declaratio accedat, quod talis fuerit eius voluntas, vt in ſpecie obſeruat *Molin. dicta quæſt.*85. *num.*50.; Et generaliter de donatoris declaratione attendenda, etiam ex interuallo non obſtante irreuocabilitate actus ex regula, quod qui declarat, non diſponit, ſed adinſtar excutientis grana à ſpicis, quid factum ſit aperit, vbi præſertim declaratio ſit veriſimilis, ac iuris aſſiſtentiam potiùs, quàm reſiſtentiam habeat, neque ſuum commodum reſpiciat *Cyriac. contr.* 295. *num.*30. *cum ſequen. Otthobon. deciſ.* 119. *num.*8. *& deciſ.* 195. *num.*18. & ſæpiùs in ſua materia *ſub tit. de donation.*;

Et

Et hic erat caſus, quoniam Moniales renunciantes adhuc viuebant, atque declarabant quod talis fuerat earum voluntas.

Scribentes in contrariũ, vltrà auctoriiates *Alexandri, & Surdi* locis citatis, ac aliorum apud eos, magnũ fundamentum conſtituebant in Rotali deciſione edita *in Romana dotis* 30. *Maij* 1644. *coram Peutingerio*, impreſſ. *deciſ.* 290. *par.* 9. *recen.*, in qua firmatur æqualis ſucceſ-
6 ſio omnium filiorum tanquàm in bonis iam effectis communis patris, qui de eis etiam in extraneos diſponere potuiſſet; Verùm, quidquid eſſet de illius deciſionis ſubſiſtentia in ſuo caſu (quod iuxtà Curiæ ſtylum abhorrentem ſuperfluè examinatũ non fuit); Dicebam quod pũctus erat in applicatione, ob quam deciſio prædicta potiùs huic parti aſſiſtere videbatur, dum admittit diſtinctionem traditam *per Molin. dicta quæſt.* 85. *num.* 60., àn ſcilicèt renunciatio facta ſit per verba expreſsè vniuerſalia, quia nempè dicatur pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, vel potiùs ſimpliciter pro ſe, & ſuis &c., vt primo caſu ob expreſſam compræhenſionem etiam hæredum extraneorum, filij aliarum nuptiarum iſtis deteriores eſſe non debeant, ſecùs autem in ſecundo, in quo ſub illis ſimplicibus verbis indefinitis, ex iam dicta probabili ratione, ac veriſimili voluntate, indefinita non æquipollet vniuerſali, ſed ratione ſubiectæ materiæ intelligenda eſt de hæredibus ſanguinis ex primo ſolùm matrimonio, de qua diſtinctione *Montan. controu* 9. *Hodiern. d. quæſt.* 11. *num.* 38. *Bottilier. d. theor.* 51. *n.* 9., apud
7 quos habetur, quod licèt regulariter renunciatio, ſeù donatio facta patri, & ſuis cõueniat etiam hæredibus extraneis iuxtà *deciſ.* 230. *Guid. Pap.*, nihilominùs intelligitur in materia pænitùs indifferenti, & vbi veriſimilitudo aliud non exigat.

Ponderabã tamẽ quod difficultas tũc intraret, neque præmiſſa de facili recipiẽda eſſent, quãdo pater renunciatarius decedendo teſtatus, animum declaraſſet
8 ſuper equali omnium ſucceſſione etiam in iſtis bonis, ſeù aliàs de eis diſpoſuiſſet, ex propoſitione, de qua frequenter in dicta ſua materia *ſub tit. de Renunc.*, quod iſtæ à filiabus per eos dotatis procurari ſolẽt ad effectũ acquirendi, diſponendi libertate; Secùs autem vbi contrarium animũ non declarat, decedendo inteſtatus, cum tunc, ratione dictæ veriſimilitudinis, iſta renunciatio ad hunc effectum cenſeri debeat perſonalis, atq; in gratiam filiorum eiuſdem matrimonij tantùm.

ROMANA
HÆREDITATIS
PRO
MAVRITIO DE ASTE
CVM
DONATO PALAMOLLA.

Diſcurſus arbitramentalis in congreſſu.

Ad materiam textus *in l. hac edictali Cod. de ſecund. nupt.*, an ſcilicèt ſecundus vir obtinere poſsit plus, quàm quilibet ex filijs primi matrimonij; Et an in huiuſmodi æquali ſucceſsione regulanda, detrahi prius debeat tanquam præcipua legitima filiorum.

Et àn in amaſio, ſeù concubino procedat idem, quod in ſecundo viro.

SVMMARIVM.

1 F*acti ſeries.*
2 *Diuiſio inter filios primi matrimonij & ſecundum virum ſit de toto aſſè, non detracta legitima.*
3 *Contrarium verius.*
4 *Et non habetur ratio lucri dotalis.*
5 *An diſpoſitio* l. hac edictali, *procedat in amaſio, qui aſſimiletur ſecundo viro.*
6 *Quid fauore filiorum naturalium tãtùm cum*

cum alio amaſio procreatorum.

7 *Et quid reſpectu naturalium procreatorum cum eodem.*

DISC. XXXII.

1 CVm Aurelia habẽs ex primo matrimonio enunciato *ſub tit. de dote diſc.* 24., Mauritium vnicum filium, ſcripto hæredeparticulari filio in ſola legitima, hæredem vniuerſalem inſtituiſſet Donatum ſecundum virum, hinc orta inter eos, poſt mortem teſtatricis, controuerſia extraiudiciali, eaque beneuolè remiſſa in cuiuslibet contẽdentium reſpectiuè Aduocatos, ille autẽ ſecundi viri in congreſſu deſuper habito diceret, legem teſtamenti eſſe claram, ideoque Mauritio filio debitam eſſe tertiam partem aſſis hæreditarij pro legitima, reliquum verò Dnnato hæredi vniuerſali; Vel ad ſummum, vbi dictæ teſtamentariç diſpoſitioni obſtaret textus *in l. hac edictali Cod. de ſecund. nupt.*, per quem diſponitur, vt mulier binuba nnn poſſit plus dare, vel relinquere ſecundo viro, quàm cuilibet ex filijs primi, quod tunc procedendo cum æqualitate in eodem textu præſcripta hæreditas inter ens æqualiter diuidenda eſſet.

Diuerſa fuit mea ſententia, in quam traxi Collegam, vt ſcilicèt Mauritio filio beſſis debitus eſſet, reliquum verò triens ad ſecundum virum pertinere deberet, & non vltrà, atque ità ſequutum fuit concorditer.

Quamuis enim plurium ſententia ſit, vt æqualitas per dictum textum demandata inter ſecundum virum, & quemlibet ex filijs primi matrimonij enuncia-

2 ta *ſub tit. de dote* occaſione lucri dotalis *diſc.*130. *& ſeq.*, ac etiam *ſub tit. de donationibus diſc.* 50. indefinitè procedere debeat, habita ratione totius aſſis, nulla facta præcipua deductione legitimæ per filios, vt tenent quamplures relati per *Hodiern. ad l. hac edictali quæſt.7. num.1. & ſequen.*

Attamen Rota, & Curia Romana inconcuſsè tenet diuerſam ſententiam, quã

3 verinrem putant *Hodiern. d. quæſt.7. nu.* 14. *& ſequen. Marta de ſucceſſion. par.3. quæſt.*11. *art.*1., & alij plures apud *Hodiern. ibid.*, vt ſcilicèt priùs tanquam æs alienum detrahi debeat legitima fauore filiorum, deindèque quod ſupereſt, æqualiter diuidatur, vt plenè cæteris relatis ſequendo originalem *deciſ. Creſcent.* 4. *de teſtament.* firmatur *in Vrbeuetana reſtitutionis dotis 6. Februarÿ* 1640. *coram Merlino* inter ſuas *deciſ.*828. *in Romana ſucceſſionis* 18. *Maÿ* 1646., *&* 14. *Iunÿ* 1647. *coram Corrado*, impreſſ. *deciſ.*406.

4 *num.* 4. *par.* 9. *recen.*, *deciſ.*326. *num.* 3. *par.*1n., & in alijs, ac etiam locis citatis aduertitur, vt etiam lucrum ſtatutarium veniat in portione viri.

Et conſequenter dum verſabamur in Curia, dicebam, quòd opus non erat examinare quæſtinnem per rationes, ac principia, & quæ nam opinio probabilior eſſet in puncto iuris, cum id contineret inanem, ac ſuperfluum laborem à Romanç Curiæ commendabili ſtylo abhorritum, dum cum iſta opinione paſſim proceditur.

In propoſito autem huius neceſſariæ ſucceſſionis reſultantis ex diſpoſitione dicti textus *in l. hac edictali*; In vna *Romana hæreditatis de Nerÿs* pro Catharina Cæcilia, cum Arrigonijs, pro veritate

5 conſultus fui, an eadem æqualitas procedere deberet inter filiam naturalem, & amaſium, ſeù concubinum, quem mulier, præterita filia, hæredem vniuerſalẽ inſtituerat; Reſpõdi, quod vbi ageretur de filia legitima, & naturali ex matrimonio ſuſcepta, vndè ageretur de amaſio, vel cõcubino viduæ, tunc caſus eſſet planus, vt diſpoſitio *d. l. hac edictali* à fortiori intraret, vt in ſpecie cæteris relatis probat *Hodiern. in repetitione huius l. hac edictali quæſt.*2n. vbi cnncordantes; Diffi-

6 cultas autem erat, quod ageretur de filia naturali tantùm, ſuſcepta per mulierem ſolutam, quæ licèt reſpectu matris non illuſtris, ceſſante circumſtantia cnitus damnati, non differat à legitima, & naturali, adeò vt æquale ſit ius inteſtatæ ſucceſſionis, ac etiam neceſſariæ in legitima; Attamen non reperitur in iure priuilegiata, dũ textus loquitur de filijs, ex primo matrimonio ſuſceptis; Ideoq; prohibitiones reſtringentes libertatem diſpnnendi de bonis ſuis generaliter cõpetentem, ampliandæ non videntur, vt de eadem lege non ſuffragante naturalibus

bus tantùm habetur apud eundem *Hodiern. quæſt.* 17.

Extrà verò omnem dubitationem cõtrà ipſam filiam requirentem reſpondi, ex eo quod ipſa eſſet procreata ex eodẽ
7 amaſio, ſeù concubino, qui hæres à muliere inſtitutus fuerat, ideoque ceſſabat quæſtio in radice, dum ſicuti vxor non prohibetur, relictâ filijs legitima, virum, ac reſpectiuè ipſorum filiorum patrem hæredem relinquere, ità (quoties ex alia ratione non intret prohibitio legis diſponendi ad fauorem amaſij) ex eadem ratione, ſeù proportione idem dicendum videtur; Adhuc tamen occaſio non dedit id formiter in foro diſputare, quoniam rari ſunt iſti caſus.

ROMANA

SVCCESSIONIS DE PELEGRIS,

PRO ANTONIO PELEGRO

CVM VERONICA FILIA.

Caſus deciſus per Rotam pro Antonio.

An diſpoſitio textus *in l. fœmina* procedat etiam contrà virum contrahentem ſecundas nuptias; Et an excuſet conſenſus filiorum, ſeù alia iuſta cauſa; Et incidenter an renũciatio capiat hanc ſucceſſionem neceſſariam debitam ex dicto textu *in l. fœmina*.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *De punctis diſputatis.*
4 *An pœnæ ſecundò nubentium procedant etiam in viro.*
5 *Conſenſus expreſſus, vel tacitus filiorum ex ſecundis nuptijs an ſuffragetur.*
6 *De cautela deſuper adhibenda.*
7 *Renunciatio non capit hanc ſucceſſionem ex* l. fœminæ.
8 *Quid ſi renunciatio facta eſt poſt contractas ſecundas nuptias.*
9 *Quod in hac facti ſpecie renunciatio capiat iſtam ſucceſſionem.*
10 *Dos congrua quæ dicatur.*
11 *In hac materia attendi debet ſubſtantia voluntatis.*
12 *Ex pretij quantitate deducitur voluntas.*
13 *Renunciatio quandoque eſt præuentiua ſolutio eius, quod debetur renuncianti.*
14 *Conſideratur circumſtantia, de qua numer.* 8.
15 *De regula tenenda in metienda, ſeù interpretanda renunciatione.*

DISC. XXXIII.

1 Diſſoluto matrimonio per mortem mulieris ſuperſtitibus pluribus filijs, maſculis, & fœminis, quorum aliqui in infantili, ſeù pupillari ætate conſtituti erant; Antonius, de conſenſu, ac etiam conſilio filij maioris, in ordine præsbyterali conſtituti, ſecundam duxit vxorem, deindèque Veronicam primi matrimonij filiam maritauit Stephanonio, cum dote ſcutorum 3. m., cuius intuitu conſuetam ab ea reportauit amplã renunciationem, de quibuſcumque ſucceſſionibus, bonis, & iuribus paternis, maternis, & fraternis, qua tamen non obſtante, occaſione poſtmodùm ſubſequutæ mortis vnius, vel plurium eiuſdẽ primi matrimonij filiorum, Veronica prætenſionem excitauit ſuper integra ſucceſſione in bonis maternis iuxtà diſpoſitionem textus *in l. fœmina Cod. de ſecund. nupt.* ſtante tranſitu patris ad ſecunda vota, contrà quẽ adhuc viuentem iudi-

Digitized by Google

iudicium inſtituit coram A.C.à quo ſententiam fauorabilem reportauit; Sed introducta per appellationem cauſa *in Rota corā Albergato ſub die* 27. *Maij* 1658.
2 contraria prodijt reſolutio patri fauorabilis, quæ eſt *deciſ.*351. *par.*12. *recen.*, neque, quod ſciam, cauſa vlteriorem progreſſum habuit, vel quia actrix acquieuerit, vel quia concordia ſequuta ſit.

In diſputatione autem habita in Rota, in qua ſolū ego prò Antonio ſcripſi, plures erant puncti; Primò ſcilicèt an diſpoſitio dicti textus *in l. fœminæ*, qui litteraliter loquitur de muliere tranſeun-
3 te ad ſecunda vota, locum quoque habeat in viro; Secundò an quatenùs in viro quoque procedat, in hac tamen facti ſpecie ceſſare deberet, eo quia dictus tranſitus factus eſſet de conſenſu, imò etiam conſilio vnius ex filijs primi matrimonij ex iuſto motiuo melioris educationis aliorum filiorum, quorum etiā conſenſus, ſeù approbatio accedere videbatur, dum pacificè conuixerant cum patre, & nouerca, iſtam diligendo, ac tractando tanquam matrem; Et tertiò an in omnem euentum, quatenùs neque id Antonio ſuffragaretur, renunciatio iſtam ſucceſſionem complecteretur.

Quatenùs pertinet ad primum; Quamuìs ego ſcribens pro Antonio ex fundamentis ponderatis *per Fachineum lib.* 3. *controu. cap.* 64., cum quo tranſire vi-
4 detur *Cyriac.controu.*137.*num.*9., dicerē quod cum textus *in d.l.fœminæ* loquatur de muliere, non erat eius diſpoſitio trahenda ad virum; Tum ex regula generali prohibente extenſionem pœnalium; Tùm etiam ex diuerſitate rationis, quod ſcilicèt in mulieribus vigeat quædam maior verecundia, tranſeundo ad ſecunda vota, per quæ viro defuncto quædam iniuria inferri dicitur, vndè Iuriſtæ dicunt quod eius anima cōtriſtatur, quod è conuersò non reperitur ſcriptum in muliere, vbi vir ſecundam duceret vxorem, vndè propterea DD. tam antiqui, quàm medij de muliere binuba, ac reſpectiuè matre in hac materia agunt, nō autem de viro, vel patre reſpectiuè.

Attamen agnoſcebam motiui fallaciam, ab initio pro ſtylo parti inſinuatā, quoniam ex natura correlatiuorum magis communiter receptum eſt præſertim verò conſtanter in Rota, & Curia Romana, vt idem procedat in viro, vt cæteris relatis firmatur *per Rotam dec.*45. *num.*2.*par.*7. *rec. in Aſculana hæreditatis* 7. *Aprilis* 1650. *coram Celſo inter ſuas dec.*87. *in eadem* 27. *Ianuarij* 1653. *coram Dunoz. inter ſuas dec.* 929. *Add. ad Buratt.dec.*82. & in alijs frequenter, cum ſit propoſitio receptiſſima, quę hodie abſque aliqua diſputatione præſupponenda venit, adeovt tirocinium, vel ineptam chartarum replectionem importet allegationum cumulus, qui deſuper fiat in Curia, ideoque meritò motiuum neglectum fuit.

Quo verò ad alterum punctum deductum ex conſenſu, ac reſpectiuè ratihabitione filiorum primi matrimonij cum
5 concurſu iuſtæ cauſæ; Quamuis ego more Aduocati, nimium in eo inſiſterem, atque motiuum amplificarem; Attamen reflectendo ad veritatem (pariter ab initio inſinuatam), illud minus probabile reputabam, ideoque meritò de per ſe, ac in abſtracto conſideratum, neglectum fuit; Dicebam tamen illud eſſe nimia conſideratione dignum ad effectum regulandi tertium motiuum renunciationis, quod fuit cauſa reſolutionis.

Quamuis enim filiorum expreſſo conſenſu accedente, plures pro certo credant vt pœnæ ſecundò nubentium ceſſent, tanquam ex ceſſante ratione iniuriæ, quæ inferri non dicitur volenti ex ijs, quæ cæteris relatis habentur *apud Menoch. conſ.* 237. *num.*19. *Caſtill. de vſufruct.cap.*2.*n.*111. *Capyc.Latr.dec.*22. *ibique add.*; Quin immò vt ſufficiat etiā conſenſus tacitus, qui reſultat à cohabitatione, potiſſimè accedente dicto iuſto motiuo ducendi vxorem in gratiam filiorum pro eorum meliori educatione latè probare conatur *Ciriac.dicta controu.* 137.*num.*20.*cum ſeqq.*; Attamen verius, magiſque receptum eſt, vt conſenſus implicitus, vel præſumptus, deductus à cohabitatione cum patre, & nouerca, quin immo etiam explicitus ad id non ſufficiat, cum non audeant filij in hoc parentis voluntati ſe opponere, vndè propterea non contradictio, vel etiam approbatio referri debet modeſtiæ, ac reuerentiæ, et conſequenter tanquam actus vir-

virtutis hoc præiudicium cauſare non debet, vt cæteris relatis aduertitur *per Rotam dec.* 88.197.*&* 242. *par.6. rec. Romana Domus* 10.*Iunij* 1649.*coram Cerro adden.ad Buratt.dec.*82.*Capyc.Latr.dicta dec.*22.*num.* 46.; Vndè propterea requiritur vt conſenſus ità poſitiuè detur, quod filij benè certiorati, ſciant iſtud præiudicium exinde reſultare; Ideoque cautela eſt, vt volens pater ad ſecunda vota conuolare, adeat Iudicem, atque
6 deputato filijs minoribus, vel pupillis curatore, cauſa cognita, obtineat licentiam ducendi ſecundam vxorem ſine incurſu pœnarum, tanquam pro ſeruitio, & vtilitate eorumdem filiorum, pro eorum educatione & cuſtodia, præſertim ſi ſint fœminæ, dum aliàs ſimplex conſenſus approbatiuus non videtur aptus tollere hoc ius, quod, vt aduertitur *in Romana ſucceſſionis de Comitibus diſc.* 30. non importat pœnam formalē compenſatiuam iniuriæ, & vindictæ, ſed potius quãdam ſpeciem fideicommiſſi rationabiliter per legem ordinati.

Demùm quoad tertium punctum renunciationis, attendendo iſtam ſolam, & de per ſe cum ſolis terminis generalibus regulæ, quod renunciantibus ad iura ſua non datur amplius regreſſus, non videbatur motiuum tutum, quoniam ma-
7 gis communiter receptum videtur, vt ſimplex renunciatio ſucceſſionibus, & bonis paternis, & maternis, non capiat hanc ſpeciem ſucceſſionis pœnalis, niſi expreſsè, vel coniecturaliter conſtet de illa quoque actum eſſe, vt cæteris relatis *probant Fontanell.de pact. clauſ.*5.*gloſ.*8. *par.*4.*num.*40.*cum ſeqq.Hoditrn. in l.hac edictali quæſt.*11.*nu.*60.*&* *ſeqq.de Marin.reſol.*273.*num.*8.*lib.*1. *Rota deciſ.*45. *in fine par.*7. *rec.*, & de quo etiam agunt *Merlin contr.*32.*lib.*1.*Altogr.iun.controu.* 27. *Bottilier. de ſucceſſ.ab inteſt. theorem.* 51., quorum aliqui præſertim *Fontanell.*
8 *vbi ſupra* firmant id procedere etiam ſi renunciatio facta ſit parenti iam binubo, et ſic poſt iam contractas ſecundas nuptias, quo caſu plurium ſententia eſt ab eodem *Fontanell.* relatorum, vt renunciatio etiam hanc ſpeciem ſucceſſione capiat, tanquam ius iam apertum, ſeù delatum.

Benè verum quod in hac facti ſpecie, quamuis renunciatio rudi modo concepta eſſet, atque attento verbali contextu non haberet illam amplitudinem, quam aliqui credunt neceſſariam eſſe pro hu-
9 iuſmodi comprænſione, adhuc tamen, ex particularibus circumſtantijs, verius omnino videbatur, eam comprehendi, ideoque (reflectendo etiam ad ſolam veritatem) reſolutio iuſta, beneque fundata viſa eſt; Siquidem attentis illis circumſtantijs, de quibus ad regulandam
10 dotis congruitatem, habetur *ſub tit. de dote diſc. generali* 144., ac in aliquibus diſcurſibus particularibus, nempè qualitate patris, quantitate eius patrimonij, conſuetudine particulari deſumpta ex dote materna, aliarumque coniunctarũ, numero filiorum &c., iſta dos in ſumma ſcutorum triũ mille, quã pater conſtituerat, verè exceſſiua erat, dum etiam medietas ad congruitatem ſufficiebat, ideoque attenta ea ſaluberrima ſæpius inſinuata propoſitione, vt non cortex, & formula verborum, ſed ſubſtantia veriſi-
11 milis voluntatis attendi debeat; In idem quoque accedente altera pariter ſæpius inſinuata, recepta propoſitione, quod ex pretij quantitate deſumitur quid Partes in contractũ deducere voluerint, iſtudque dicatur optimum voluntatis argu-
12 mentum; Ita liquidò conſtare dicebam, quod pater benè ſciens obligationem reſeruandi huic filiæ primi matrimonij eã proprietatem, quam ex primę vxoris ſubſtantia in manibus duplici titulo habebat; Vno ſcilicet ſucceſſionis aliorum filiorum; Et altero proprio lucri ſtatutarij, quod vir vxore præmoriente de tota dote facit, cum obligatione eam in caſu mortis reſtituendi filijs illius matrimonij, ad dirimendam omnem quæſtionem, quæ poſt eius mortem cum filijs ſecundi matrimonij, ab hac filia primi moueri poſſet, largiùs cum ea agendo, ità præeuntiuè in vita dare voluit id, quod non niſi in morte dare tenebatur, ad hũc effectum renunciam procurando, quamuis ex Notarij imperitia hæc voluntas viri idiotæ non benè explicara eſſet, dũ adamuſſim dos materna, quam ad ſummum rigorem hæc filia poſt mortem patris ex hac neceſſaria ſucceſſione ſperare poterat, reſpondebat exceſſui vltrà illam dotem congruam, quam pater conſtitue-

ſtituere tenebatur; Quin immò plus attenta opinione, de qua in Romana ſucceſſionis *de Comitibus diſc.*30. vt diſpoſitio textus *in l. fœminæ* non procedat in ijs, quæ obueniunt ex ſucceſſione mediata, faciendo hanc detractionem; Ideoq;
13 actrix intùs habebat quod petebat, dũ pater ita præuentiuè etiam exuberanter, vt melius filiam collocaret, illi dedit in vita, quod prætendere poterat in morte, vt in propoſito ponderant *Rouit.conſ.*46. *num.* 26. *lib.* 1. *Montan. contr.* 10. *num.* 24., & alij de quibus in cauſæ deciſione.

Iſtaque circumſtantia poſita, benè in idem conferre dicebam alteram ſupra in-
14 ſinuatam, quod renunciatio ſequuta erat poſt iam ſequutas ſecundas nuptias, et ſic iſtud ius delatum, & agnitum iuxtà diſtinctionem de qua ex *Caſtr.conſ.*254. *in fine lib.* 1. & alijs *Galerat. de renunc. centur.* 2. *capit.* 128. *numer.* 11. *Molfeſ. ad conſuet. tom.*1. *de renunc. qu.* 9. *n.*35. cum alijs *per Fontanell. vbi ſupra* (quamuis ipſe dubitet), quoniam dubitatio rationabilis eſt, vbi iſta circumſtantia ſola, & de per ſe conſideretur ab alijs non veſtita, ſecùs autem vbi aliud accedat, quod id ſuadeat.

Hinc proindè, cum iſta dicatur potius quæſtio facti, & voluntatis, quàm iuris,
15 vt pluries aduertitur in ſua materia *ſub tit. de renunc.*, occaſione agendi de compræhenſione bonorum, & ſucceſſionum ſiue de benigna, & lata, vel è conuerſo ſtricta, & rigoroſa interprætatione renunciationis, aut de eius natura, & qualitate metienda, an ſit realis, vel perſonalis; Pro meo iudicio erroneũ eſt hãc materiam regulare ex doctrinis, vel propoſitionibus generalibus, vel ex deciſionibus in aliquibus caſibus æditis, ſiuè ex litterali ſenſu verborum, eorumque grammaticali ſignificatione, quoniam principaliter ſpectandum eſt ad ſtatum rerum, ipſius renunciationis tempore attento, aliaſque circumſtantias ſuadentes tam renunciantis, quàm renunciatarij veriſimilem, ac rationabilem, beneque regulatam voluntatem, non autem iuxta conſuetas inſipiduras Collectorum, vel ſubtilitates Conſulentium pedagogico more inſiſtere in rigoroſo grammaticali ſenſu verborum, quæ frequentius manant, non à contrahentibus, ſed à Notarijs, qui etiam frequentius eorum ſignificationem, vel ſenſum ignorant; Iſteque videtur verus, ac rationabilis modus decidendi has controuerſias.

ROMANA
SVCCESSIONIS
DE AMBROSIIS
PRO
FRANCISCA MORELLA
CVM
IOSEPHO MAZZOCCHIO.

Caſus diſputatus coram A.C. ſopitus per concordiam.

An illa proprietas, quæ per parentem binubum reſeruanda eſt filijs primi matrimonij, tranſmittatur per dictos filios, qui parenti binubo prædecedant, in eos, quorum fauore per teſtamentum, ſeù aliàs diſpoſitum ſit; Et de ceſſatione diſpoſitionis textus *in l. fœminæ* in ijs, quæ parens binubus, non ex inteſtata ſucceſſione, ſed ex voluntate filij morientis obtinet.

SVMMARIVM.

1 Facti ſeries.
2 *Diſpoſitio* l. fœminæ *procedit fauore filiorum, quatenus matri ſuperviuant.*
3 *Limitatur ſi filij præmorientes decedant cum teſtamento.*

4 *Reprobatur limitatio.*

5 *Pœnæ ſecundo nubentium ſunt correctæ quæ non concernant fauorem filiorum.*

6 *Expenduntur doctrinæ ſuper dicta reprobata limitatione.*

7 *De quæſtione an filius poſſit priuare legitima matrem binubam.*

8 *Quæ ſit differentia inter filium morientem ab inteſtato, vel cum teſtamento.*

9 *Expenduntur plura iura in hac materia.*

10 *Expenditur alter tex. in hoc æquiuocè ponderari ſolitus.*

11 *De rationibus, quibus innituntur tenentes limitationem.*

12 *De iuribus pro regulæ limitatione ponderari ſolitis.*

13 *An promiſſa in dotem hæreditate ſimpliciter, cenſeatur de tota, vel de ſola portione dotatæ.*

DISC. XXXIV.

DOminicus de Ambroſijs Franciſcæ vir, hæredem
1 inſtituit Iulium filium, Annæ Fœlici filiæ congrua dote relicta; Cum autem ad breue tempus ſequuta eſſet mors Iulij ab inteſtato, Franciſca, Annam filiam maritauit Ioſepho, illi in dotem aſſignando hæreditatem Dominici patris, cum ſuis oneribus, ac iuribus actiuis, & paſſiuis, talis qualis erat; Sequuta vero etiã morte dictæ Annæ Felicis abſque prole, ſcriptis æqualiter hæredibus Franciſca matre, & Ioſepho viro, orta eſt inter eos controuerſia coram A. C. ſuper modo diuidendi hæreditatem, quoniam Franciſca mater prætendebat, vt iſta cõſiſteret in ſola medietate dictæ hæreditatis Dominici, teſtatrici delata ex inteſtata ſucceſſione Iulij Fratris, cum alia medietas delata eſſet ipſi matri ex perſona propria; E conuerſo autem Ioſeph prætendebat quod integra hæreditas prædicta data fuiſſet in dotem, ita matre ſe abſtinente à portione ſibi delata, vt in filiæ dotatione concurreret; Quodque in omnem euentum, vbi etiam data eſſet in dotem ſola portio propria, adhuc tamen altera portio matri delata, debebatur teſtatrici ſaltem in proprietate ob tranſitum matris ad ſecunda vota iuxta diſpoſitionem textus *in l. fœminæ C. de ſecund. nupt.*; Poſt aliquas autem diſputationes habitas, liti finem dedit concordia, quam ego conſului, ac facilitaui ex primo tamen motiuo, potius quàm ex ſecundo.

Quatenus igitur ad hunc ſecundum motiuum pertinet; Dicebam ſcribens
2 pro matre, vt non intrarent termini textus *in l. fœminæ Cod. de ſecund. nupt.* cum procedant ad fauorem filiorum ex primo matrimonio ſuperſtitum, quatenus ſuperuiuant ex deductis *per Mart. deciſ. 22. num. 25. Fontall. de pactis clauſ. 4. gloſ. 9 par. 1. num. 16. cũ ſeqq. Fab. de Ann. conſ. 74. num. 13. & ſeqq.* & communiter; Idq; adeò verũ, vt aliqui credant, vt ſola mors ciuilis in propoſito ſufficiat ex deductis *ſupra in Romana ſucceſſionis de Comitibus diſc. 30.*

Non negabant Scribentes in contrarium veritatem concluſionis, vbi filij primi matrimonij præmoriantur ab inteſtato; Dicebant verò ſecus eſſe vbi mo-
3 riantur cũ teſtamento ex doctrina *Bolognin. in addit. ad Matthesilan. de ſucceſſ. ab inteſt. art. 2. principali verſ. Item dubitari poteſt num. 22.*, quem relatis eius verbis ſequitur *Io: de Garronib. in repet. Auth. ex teſtamento C. de ſecundis nupt. n. 79.*, eoſdemque referunt, & ſequi videntur *Socein. iun. conſ. 97. lib. 4. & conſ. 71. lib. 2. Gabr. de 2. nupt. concl. 3. num. 31. Merlin. de legit. lib. 4. tit. 2. quæſt 2. num. 13. Rot. dec. 201. num. 5. poſt eumdem Merlin. de legitim.* plenè *Cammarat. reſpon. 46. ex n. 84. tom. 1.*

Verùm, etiam in ſenſu veritatis, dicebam id continere fallaciam manifeſtam, tam attentis auctoritatibus, quàmratio-
4 nibus; Attentis autem auctoritatibus iuxta opinionem *Matteſilan.* in ſpecie firmant *Aretin. in § præferuntur nu. 8. verſ. Item dubitari poteſt Inſtit. ad Tertull. Guliel. de Bened. in cap. Raynutius* verbo *& Vxorem nu. 85. plenè Sanchez. de matrim. lib. 7. diſput. 89. num. 37.* vbi pluribus fundamentis, ac auctoritatibus hanc dicit veriorem, reiecta contraria per ipſum relata *num 39.*, atq; omnium latius forte melius *Riminald. iun. conſ. 305. num. 88.*

cum

Digitized by Google

cum ſeqq. vbi ex profeſſo examinat articulum, ac reprobat *Bolognin.& Garron.*, quem dicit in grauem errorem incidiſſe, atque hanc eſſe veriorem dicunt *Guttier de Matrimonio cap.* 109. *num.*46. *& Sperell.dec.* 33. *num.* 12. *& ſequen.*, vbi quod iniquum eſſet, vt mater priuaretur hac proprietate, quam filij non eſſent habituri.

Idemque comprobant auctoritates generaliter firmantes, vt omnes pœnæ ſecundò nubentium iſta præſertim intelligi debeant, quatenus redundent ad fauorem ipſorum filiorum primi matrimonij ſuperſtitum, quo fauore ceſſante
5 remanent correctæ per ius canonicũ, *vt per Bart.conſ.*54.*num final. lib.*1. *& in autb.ex teſtam. Cod. de ſecundis nuptijs*, *vbi Salicet.*& cæteri *Aretin. conſ.*40. *n.*4. *Sanchez. dicta diſput.* 89. & alij *per Caſtill. de vſuſructu cap.*2.*num.* 11.*&* 16. *Boſſ.de matrim. cap.*11. *n.* 370., vbi quod ſufficit filios eſſe mortuos, antequam veniat caſus reſtitutionis.

E conuersò ſuperius relatæ auctoritates exceptis *Bolognino,& Ioanne de Garronibus* habendæ non ſunt in conſidera-
6 tione, vtpotè non examinantes articulũ, ſed incidenter,ſeù relatiuè loquentes;Siquidem *Soccin. iun.conſ.*71.*lib.* 1. non facit ad caſum, dum ibi ex filio defuncto fuerat ſuperſtes filius, ac reſpectiuè nepos, in quem dicta proprietas tranſmittitur, cum in propoſito nepotes veniant ſub nomine filiorum ex deductis *per Buratt.& Adden.deciſ.*82. *Gratian.in addit. ad diſcept.* 519. atque idem *Soccin. conſ.* 97. *lib.* 4. nihil firmat, ſed ſolum dicit, quod ſecundùm vnam opinionẽ id prætendi poteſt, *& Gabr. de ſecundis nuptijs concluſ.* 3. *n.* 31. eſt ſimplex relator tanquàm adnotans in repertorio non examinando articulum, nequè propriam ſententiam interponendo; *Et Merlin.de legitima lib.*4. *tit.*2.*q.*2. *num.*13. pariter loquitur incidenter, non examinato ar-
7 ticulo, occaſione tractandi de diuerſa quæſtione, àn vltimus filius primi matrimonij moriens teſtatus,excludere poſſit matrem binubam à legitima, in qua quæſtione hic Auctor etiã ſatis æquiuocauit, vt actum habetur in *Bonon. ſub tit.de legitim.& detractionibus diſc.*11;*Et Rota dec.*201.*n.*5.*poſt eumdem Merlin.* pariter id dicit incidenter ex auctoritate *eiuſdem Merlini*, non examinato articulo, vtpotè ab eo caſu extraneo, dum ex filia prioris matrimonij, quæ matri binubæ ſuperſtes etiam fuerat, ſupererat filia, & ſic durabat fauor filiorum, ac ſucceſſiuè pœna, vndè propterea remanent ſolum dictæ auctoritates *Bolognin. & Garron.* quæ ſuffocantur ab alijs ex profeſſo contrarium tenentibus vt ſupra.

Claſius verò, attentis rationibus, ſeù iuris principijs, quæ in iudicando, vel conſulendo primatum obtinere debent; Eis enim inſpectis euidentèr liquet, Auctores prædictos ſolẽnitèr æquiuocaſſe; Siquidem differentia inter filium prio-
8 ris matrimonij morientem ab inteſtato, vel cum teſtamento, ad illum ſolum effectum in iure conſideratur, quod ſi condito teſtamento, filius matrem tunc vel poſteà binubam inſtituat, ſeù aliàs ad eius fauorem diſponat, tunc illa ſuccedit pleno iure, quamuis alij filij eiuſdem matrimonij ſuperſint,itàut nõ intret hęc pœna obligationis reſeruandi alijs filijs proprietatem, cum tunc mater capere dicatur,non à prouiſione legis tanquam mater, ſed ex teſtamento, ſicut quilibet extraneus;Idemque ſi diſpoſitio ſequatur inter viuos, vt expreſsè habetur *in auth. ex teſtam. Cod. de ſecundis nupt. & in corpore vnde ſumitur,in* §. *cũ igitur auth. de nõ eligen.ſecũdò nuben.& in* §.*hinc nos auth.de nupt.*; Atq; in hoc conſiſtit æquiuocum *Bolognin. & Garron.*, ſe fundantium in differentia, quam lex conſtituit inter caſum ſucceſſionis teſtamentariæ & ab inteſtato, quoniam vera quidem eſt differentia, ſed ad diuerſum effectum vt ſupra; Ex ea rationis differentia quod quando mater ſuccedit ab inteſtato,dicitur capere ex diſpoſitione,& beneficio legis, à qua proindè priuatur, quando verò capit ex teſtamento,dicitur capere ex voluntate hominis tanquam extraneus, vt eſt communis ſententia Legiſtarum *in dicta Auth. ex teſtamento* & Canoniſtarum *in cap. finali de ſecundis nupt.*de quibus benè *Gomez. ad leg.* 14. *Tauri num.* 12. *Sanchez. de matrimonio dicto lib.*7.*diſput.*89.*num.*41.*Altogr. conſ.* 49.*num.*7.*lib.*2. *Bottilier.de ſucceſſ.ab inteſtato theorem* 51.*num.*13. plenè *Boſſ. de matrimonio cap.* 11. *num.*356.*& ſequen.*

Prout æquiuocauit etiam *Ioannes de Garronibus* ſuper intelligentia aliquorũ iurium

iurium per ipſum ponderatorum etiam in caſu ſucceſſionis ab inteſtato; Vt enim magiſtraliter aduertit *Bart. dicto conſ. 54 lib 1.num. finali*, *& Aretin. conſ.40.*,
9 in hac materia ſucceſſionis matris binubæ filio morienti ab inteſtato, tria iura habemus; Vnum eſt *Codicis in d. l fœmina §.illud, & in l.finali Cod. ad Tertull.*, per quod diſponitur matrem biuubam ſuccedere filio in ſolo vſufructu cum obligatione reſeruandi proprietatem alijs filijs ex eodem matrimonio ſuperſtitibus; Alterum eſt ius *Authenticorum in §. cum autem auth.de non eligen.ſecundò nubent.* per quod corrigitur ius *Codicis*, atque expreſsè diſponitur, matrem binubam, ſiuè antè, ſiuè poſt ſucceſſionem, ſecundas nuptias contraxerit, pleno iure ſuccedere etiam in proprietate, abſque aliqua obligatione illam reſeruandi alijs filijs eiuſdem matrimonij quamuis ſuperſtitibus; Et tertium demùm eſt Ius nouiſſimũ pariter *Authenticorum in §. hinc nos auth.de nupt.*, per quod, correcto dicto iure medio, fit reuerſio ad primum ius *Codicis* vt ſupra, quod litteraliter dictam proprietatem præſeruat alijs filijs, quatenus eſſent matri ſuperſtites, ideoque dictum Ius nouiſſimum nil diſponit de nouo, ſed ſolùm reintegrat primum ius *Codicis* in ſuis terminis prout loquitur.

Et quamuis ijdem Auctores profiteantur, vt eorum opinio clarè probetur *per tex.in §.primò ſiquidè verſ.ſi verò non habuerint Auth.de nupt.*, vbi diſponitur om-
10 nibus filijs præmorientibus, matrem iſtam habere ſuæ infelicitatis conſolationem, vt bona rurſùs recipiat, ſi inteſtati moriantur, ſecùs autem ſi condito teſtamẽto; Attamen hoc pariter eſt æquiuocum magis ſolemne, quoniam hic textus non loquitur de reuerſione illorum bonorum, in quibus mater filio prædefuncto ſucceſſerat, ſed loquitur de illa medietate bonorum ipſiuſmet mulieris, quam tranſire volens ad ſecundas nuptias, ad euitandam infamiam, aliaſque pœnas, donare tenebatur filijs primi matrimonij, et ſic de rehabendo bona propria, quæ ex dicta cauſa iam perfectè, ac irreuocabiliter dictis filijs poſteà ante ipſam morientibus donauerat, vndè proptereà error remanet clarus; Coadiuuante etiam dicta conuincenti ratione correctionis omnium pœnarum, quæ non concernant fauorem ipſorum filiorum vt ſupra.

Inſipidam quoque dicebam rationem
11 ab eiſdem *Bolognino*, *& Garron.* ponderatam, quod ſcilicet hæres teſtamentarius repræſentet perſonam filij, atque iſtius habeat voluntatem, quoniam etiã hæres ab inteſtato eamdẽ perſonam pariformiter, ac in omnibus repræſentat, eamdemque voluntatem habere dicitur, cum moriens ab inteſtato præſumatur voluiſſe eius voluntatem accommodare diſpoſitioni legis, atque teſtari eo modo quo lex teſtata fuit, vt ſæpius *hoc tit.* occaſione diſpoſitionis ſtatutariæ; Melior autem fuiſſet altera ratio fauoris ità filio reſultantis ſuper facultate diſponendi dè huiuſmodi bonis, atque perſonas ſibi viſas gratificandi, ſed ſufficit dicere, quod id lex habere noluit in conſideratione, dum eſt fauor remotus, qui in effectu reſpicit extraneũ, vndè proptereà ceſſat ratio, cui hæc pœnæ adiectio innixa eſt.

Ponderabatur in contrarium, quod iura prædicta prohibent matri, nè iſtam
12 proprietatem alienare, vel diſſipare poſſit, attributa licentia filijs bona alienata reuocandi, vndè inferebant illam cenſeri de hæreditate vltimi filij morientis; Sed hoc erat pariter æquiuocum, quoniã quicquid alij (ſed malè) dixerint, verius eſt filios huiuſmodi bonorũ alienationẽ reuocare non poſſe, ipſa matre viuente, ſed ſolùm poſt mortem, quando factus ſit caſus conditionis, ſub qua lex, iure cuiuſdam fideicommiſſi per ipſam ordinati, eos vocauit, interim verò tali conditione pendente, dicuntur ſolùm habere illam ſpem, quam fideicommiſſarius habet viuente grauato; Aliàs enim ſi filij in huiuſmodi proprietate ius formale haberent, itaut de eorum hæreditate dici poſſet, plura ſequerentur firmãda, quæ tamen in iure non ſubſiſtunt; Primò ſcilicet quod mater moriens non poſſet in huiuſmodi bonis aliquos ex filijs primi matrimonij gratificari, cuius contrarium eſt verius; Quodque filij poſſent huiuſmodi proprietatẽ in vita diſtrahere, ſeù illa caderet ſub hypothecis per eos contractis, affectaque remaneret eorũ creditoribus, quorum reſpectu nil intereſſet àn decederet teſtatus, vel inteſtatus, et

ſic

ſic verè ex pluribus, iſtud aſſumptum *Bolognin.* & *Garron.* detegitur erroneum.

Difficultas autem erat in altero moti-
13 uo facti, cuius rationè conſului concordiam, dum eadem mater, integram hæreditatem ſimpliciter tanquã ſpectãtem ad filiã, in dotẽ dederat, vndè proptereà ſi quod ius ipſi cõpetebat, itá cenſetur remiſiſſe, præſertim pro iure, ac intereſſe viri fouentis cauſam oneroſam, & qui fortè aliàs abſque tanta dote matrimoniũ non cõntraxiſſet; Quamuis enim ſcribens tanquàm Aduocatus dicerem, quod dictæ filiæ integra Dominici patris hæreditas competeret, ſed diueiſis titulis ſeù reſpectibus, pro medietate ſcilicet ex tunc, & pleno iure, et pro altera medietate in ſpe probabiliter euētura iuxtà naturæ ordinem, dum aliàs eſſet inducere in matre ſuæ portionis donationem adhùc inualidam ob non ſeruatam formã Statutorũ Vrbis 149. & 150., Vndè proptereà deducebã receptas propoſitiones ſuper donatione in dubio excludenda, quoties quicumq; probabilis ſeù compatibilis intellectus dari poteſt; Nihilominus reflectendo ad veritatem, id non ſatisfaciebat, quoniam non conſtabat, quod mater dictam hæreditatem agnouiſſet, itàut bona pro ſua portione eſſent ſibi quæſita, quo caſu dicta motiua rectè intraſſent, ſed potius agebatur de non acquirendo, atque ità declarando animum non agnoſcendi, ad quem effectum dictæ ſolemnitates ſtatutariæ non requiruntur, neque intrat dicta concluſio de donatione non præſumenda, & de capiendo quemcumq; probabilẽ ſeù compatibilẽ intellectum pro eius excluſione, cum ſic faciens depauperari non dicatur, neque ſuum patrimonium diminuere, vndè proptereà omnia ea, quæ in iure in materia donationis habentur etiam inter prohibitos, puta inter coniuges, iſtum caſum non percutiunt; Ideoq; ex hoc motiuo, quod mihi ſolùm inferebat difficultatem, libenter conſului concordiam, quæ controuerſiæ finem dedit

VOLATERANA
SVCCESSIONIS
PRO
ILLIS DE BAVA.

Reſponſum pro veritate.

An parens binubus poſſit in bonis, quæ filijs à Statuto reſeruantur, grauamina apponere, & quæ; Et an poſſit nolle acquirere, vt ita faceret deteriorem conditionem filiorum primi matrimonij, ac meliorem illam ſecundi viri, ſeù filiorum ſecundi matrimonij; Et incidenter de vxore relicta per virum vſufructuaria.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Bona materna delata filijs à Statuto, habent naturam legitimæ.*
3 *Ideo non minuuntur per legata.*
4 *Neque per donationem inter viuos.*
5 *An hoc Statutum valeat vtpotè auferens facultatem teſtandi.*
6 *Factio teſtamenti eſt de iure poſitiuo.*
7 *Poteſt mater non obſtante Statuto non agnoſcere.*
8 *Vſufructuarius poteſt agnoſcere legatum in ſolo vſu, vel alimentis.*
9 *Vſufructuarius non facit ſuos fructus niſi præſtet cautionem.*
10 *An legatum vſusfructus relictum vxori, reſoluatur in alimenta.*
11 *Prohibitus diſponere, eſt prohibitus confiteri, ſecùs ſi confeſſio ſit adminiculata.*
12 *De adminiculis.*
13 *Matri ſuccedunt æqualiter, & in capita filij ex diuerſis matrimonijs.*
14 *Grauatus non poteſt peruertere ordinem ſucceſſionis.*
15 *Statutum inductum ad fauorem filiorum primi matrimonij, non debet operari odium.*
16 *Mater an poſſit plus dare filijs primi matrimonij.*

DISC.

D I S C. XXXV.

DIſſoluto matrimonio per
obitum Bauæ, ſuperſtite
1 Michaele Angelo vnico
filio, ſecundas nuptias
contraxit Lucretia cum
Gotto, qui etiam præmo-
riens, ſuperſtitibus Catharina, & Ludo-
uica, (quas ſcripſit hæredes) vxorem vſu-
fructuariam reliquit, quæ cum filiabus
conuixit; Ea verò moriens cum teſta-
mento, vtriuſque matrimonij filios præ-
dictos in ſtirpes pro numero matrimo-
niorum hæredes inſtituit, hoc eſt in ſe-
miſſe vnicum ex primo, et in altero duas
ex ſecundo, inter quas, & filios dicti Mi-
chaelis Angeli, etiam defuncti, exortis
controuerſijs; Cum dicta Lucretia in te-
ſtamento mandaſſet, ne filiæ ſecundi ma-
trimonij ex cauſa dicti legati vſusfru-
ctus à primo moleſtari poſſent; Hinc,
ſtante loci Statuto diſponente, vt mater
binuba debeat æqualiter tractare filios
primi, & ſecundi matrimonij, neque
plus vni, quàm alij de eius bonis dotali-
bus, ac extradotalibus habere poſſent,
pro veritate conſultus fui, an potuerit
teſtatrix dictum præceptum etiam pœ-
nale adijcere in præiudicium filij primi
matrimonij, qui prætendebat cum dicto
vſufructu pinguis hæreditatis ſecundi
viri, maternam hæreditatem nimium
impinguare, ob plurium annorum de-
curſum.

Stante igitur dicto Statuto; Dicebam
quod omnia bona huius mulieris, præ-
tendi poterant redacta ad naturam, ac
terminos legitimę, ità per Statutũ impin-
guatæ, iuxta ea, quæ in propoſito huiuſ-
modi Statutorum filijs deferentium ſuc-
2 ceſſionem in dote, alijſque bonis mater-
nis, habentur *ſub tit. de dote diſc.* 103. *cum
duobus ſeqq.* vbi concordantes.

Hoc autem poſito; Punctus erat, an
remiſſio vſusfructus in dicto præcepto
contenta, importaret donationem, ſeù le-
gatum iuris iam quæſiti, & agniti, vel
potius declarationem animi non agno-
ſcendi; Primo etenim caſu, dixi certum
videri, vt id fieri non potuerit ideoque
onus habendum eſſet pro non ſcripto,
cum legitima debeatur, detracto quidem
3 ære alieno, non autem detractis legatis,
vel donationibus, quamuis inter viuos,
adeo vt bona inter viuos donata, etiam
cum ſubſequuta traditione habeantur
pro extantibus, ac non donatis, ad effe-
ctum legitimæ ex deductis *per Merlin.
de legit. lib. 2. tit. 1. quæſt. 18. num. 20. &
4 21. Rota poſt eumdem dec. 86. Rouit. deciſ.*
100. *num. 26.*, & pluries in ſua materia
ſub tit. de legit. & detract.

Et quamuis id durum videatur, cum
ità matri auferatur poteſtas de aliquo
diſponendi, vndè propterea inteſtabilis
reddi dicatur; Attamen id in conſidera-
5 tione habitum non fuit in deciſionibus
æditis *in Vrbeuetana* de qua *d. tit. de dote
diſc.* 106.; Vel quia remaneat habilitas
teſtandi in bonis extra territorium,
quę Statuto ſubiecta non ſunt, ſed rema-
nent ſub diſpoſitione iuris communis;
Vel quia rationabiliter pro muliere, ſe-
ductionibus ſubiecta, Statutum ita teſta-
ri dicatur cum proprijs filijs; Neglecta
(et meritò) leguleica dubitatione pote-
ſtatis in ſtatuentibus tollendi hanc fa-
cultatem teſtandi, quoniam poſita po-
teſtate ſtatuendi etiam contra ius, id fa-
buloſum videtur, dum verius eſt, teſta-
menti factionem, ac facultatem diſpo-
6 nendi de bonis ſuis poſt mortem, pro-
uenire à iure poſitiuo, non autem naturę
vel gentium, cui lex poſitiua diſpenſare
non poſſit ex deductis *ſub tit. de fideic.
diſc.* 141. & pluries *ſub tit. de legit. & de-
tract.*, in propoſito quæſtionis, an Statu-
tum deſcendentibus, vel aſcendenti-
bus legitimam, etiam in totum auferre
poſſit.

E' conuerſo autem, vbi dicta diſpoſi-
tio importaret nudam declarationem
animi non acquirendi; Tunc verius eſſe
dixi, vt dicto Statuto non obſtante, di-
ſpoſitio ſubſtineri deberet, non in ratio-
ne præcepti obligatorij redolentis lega-
7 tum, ſed in ratione declarationis animi,
ità impedientis trãſmiſſionem, quæ aliàs
in legatis, & fideicommiſſis puris, vel
iam purificatis de iure datur; Idque ſine
dubio fieri poſſe dicebam, præfato Statu-
to non obſtante, quoniam non poſſunt
huiuſmodi Statuta filijs tribuere maius
ius, quàm habeant creditores ex cauſa
oneroſa, & correſpectiua in bonis debi-
toris, et tamen iſte poteſt hæreditates,
ac legata in creditorum præiudicium
nolle agnoſcere, ad celebrem textum *in*

l. qui

Digitized by Google

l. qui autem ff. quæ in fraudem creditorũ, vt pluries habetur in ſua materia *ſub tit. de credito*, & alibi.

Difficultas verò cadebat ſuper applicatione huius veræ, ac receptæ diſtinctionis inter iura agnita, & non agnita, ſeù quæſita, & quærenda, dum in facto ſupponebatur quod hæc mulier legatum prædictum in parte agnouerit, percipiẽdo in domo teſtatoris alimenta cum dominicali præeminentia, iuxtà eam operationem, quam regulariter, iuxta celebrem, ac vulgarem *Bulgari* conſuetudinem, facere ſolent huiuſmodi legata, quæ vxoribus fiunt, vndè propterea ageretur de iure agnito, non autem agnoſcendo, atque ſuper hoc totam vim conſtituebant aliqui I.C. de partibus ſcribẽtes pro dictis nepotibus ex primo matrimonio.

Verùm quamuis per eoſdem conſultus, dixi quod difficultatem contra ipſos ſentiebam, dicto motiuo non obſtante ex pluribus; Primò ſcilicèt, quia in vſufructu limitari videtur regula, ſeù propoſitio generalis, vt idem ius poſſit
8 agnoſci, & nõ agnoſci, dũ vſufructuarius limitatè poteſt legatum agnoſcere in ſolo vſu ad textum *in l. is qui vſumfructum ff. quibus mod. vſusfruct. amittat.*, de cuius textus intellectu agitur *apud Rouitum deciſ. 97. num. 19. & 20.*, & in ſua materia vſusfructus *ſub tit. de ſeruitut.*

Secundò quia de ſtricto iuris rigore dicta mulier, vel eius hæres neque fructus temporis decurſi nõ perceptos prætendere poſſet, quamuis vellet ob non præſtitam duplicem cautionem ab eo
9 præſtandam ex deductis *per Caſtill. de vſufruct. cap. 16. Capyc. Latr. conſult. 112. Rota deciſ. 259. par. 7. rec. deciſ. 290. par. 10. apud Roias deciſ. 426. & 453.* & pluries in alijs, cum ſit concluſio certa, quoties agitur de fructibus non perceptis; Difficultas etenim cadit in iã perceptis, an ab eis ex muliebri ſimplicitate excuſanda veniat, ne reſtituere teneatur ex deductis pluries in dicta ſua materia vſusfructus *ſub tit. de ſeruitut.*

Et tertiò clarius quoniam, vt pluries habetur *ſub d. tit. de ſeruitut.* præſertim *diſc. 50.*, ſub quæſtione eſt, an, & quan-
10 do huiuſmodi legatum factum vxori importet formalem, ac plenum vſumfructum, vel potiùs reſoluatur in alimẽta iuxtà dictam conſuetudinem *Bulgari*; Atque vt ibi aduertitur, quamuis plures ex noſtris in huiuſmodi quæſtione ſe inuoluant, pro conſueta præſertim pragmaticorum ineptia, retexendo quæſtiones ſuper grammaticali ſenſu, vel ſignificatione verborum, alijſque frigiditatibus; Attamen verius eſt, vt iſta ſit quæſtio facti, ac voluntatis potiùs, quàm iuris, ex ipſius facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantijs decidenda; Et conſequenter dictum præceptum potiùs agnitionem veritatis, ac bonæ fidei redolere videbatur, quod ſcilicèt, legataria conſcia voluntatis viri, ità eam declarauerit.

Et quamuis dicti Scribentes de partibus immorando in generalitatibus, cum copioſis ſuperfluis allegationibus inſiſterent in regula, quod prohibitus alienare,
11 vel diſponere, eſt etiam prohibitus cõfiteri, nè aliàs lex verbis, & non rebus impoſita diceretur, cum ità de facili fraus legi fieri poſſet, atq; indirectè agi, quod directè prohibitum eſt; Dicebam tamen quod vis nõ erat in veritate huius regulæ nimiùm receptæ, ac vulgaris, ideoq; teſtimonijs non indigentis, ſed erat in applicatione, ſuper qua hodiè omnes fori quæſtiones circumferuntur; Siquidem procedit in confeſſione ſimplici, & nuda, non autem in adminiculata, ex ijs, quæ in hoc propoſito prohibitæ confeſſionis habentur præſertim in materia dotis cõfeſſatæ *ſub tit. de dote*, ac etiam alibi pluries, etiam in tutore, vel Prælato, & quocumq; alio adminiſtratore, vt eius adminiculata confeſſio attendenda veniat, cũ prohibenda non ſit agnitio veritatis.

Plura verò adminicula huiuſmodi agnitionem coadiuuare obſeruabam; Primò nempè illud deductum ex dicta generali conſuetudine *Bulgari*; Secundò
12 ex ſubſequuta obſeruãtia, quæ in omnibus dicitur optima interpres; Et tertiò ex nimia inueriſimilitudine, vt teſtator voluerit, quod exuberantes fructus eius bonorum vltrà vxoris alimenta, quę cum dominicali præeminentia accipi voluit, eius aſſem impinguare deberent ad commodũ filiorum primi matrimonij iuxtà ea, quæ ad hanc materiam ſecundarum nuptiarum *hoc eodem tit.* habentur in propoſito renunciationis, quam vnus ex filijs primi matrimonij parenti binubo

faciat; Siuè illius augmenti dotis, quod pro ſecundo matrimonio fiat, cum ſimilibus.

His autem ſic ſtantibus, conſului, vt ab huiuſmodi prætenſionibus abſtinendum potiùs eſſet, ne ità excitarentur dormiẽtes, atque pro lucro damnum reportaretur, quoniam cum mater melius filium primi matrimonij, quam illos ſecũdi tractaſſet, peruertendo ordinem inteſtatæ ſucceſſionis, quo attento æqualis
13 debuiſſet eſſe filiorum ſucceſſio, ità dubitari poterat, an ſtante Statuto deferente filijs ſucceſſionem neceſſariam tanquam per ſpeciem legitimæ ſic adauctæ,
14 potuiſſet teſtatrix dictum ordinem peruertere eodem modo quo in fideicommiſſis non licèt, vt *ſub tit. de fideicomm. diſc. 55. & 57., & d. diſc. 104. de dote.*

Quamuis enim mihi probabilius videretur, vt id fieri potuerit, cum in hac parte Statutum reſpicere videatur fauorem, & gratiam filiorum primi matrimonij, tollendo ſcilicèt poteſtatem matri binubæ faciendi id, quod pro frequentiori vſu fieri ſolet iuxtà praxim de qua *ſub tit. de legit. & detract.*, idcircò quod inductum eſt ad fauorem, retorqueri non debet in odium; Attamen eſt diſputabile, ideoque ob ingeniorum varietatem periculoſum eſt, ac incertum.

De iure autem, quidquid plerique dubitauerint, de quibus *apud Theſaur. deciſ. 170. & Rouit. deciſ. 12.*; Verius, magiſque receptum eſt, vt (ceſſante fraude in dubio non præſumenda, vt ſub nomine, vel pallio filiorum mater binuba fa-
16 uore ſecundi viri diſponere voluerit), poſſit mater magis gratificari filijs ſecundi matrimonij non obſtante diſpoſitione textus *in l. hac edictali*, vt benè omnia hinc indè examinando *Rouit. dicta dec. 12.*, atq; hanc opinionem ſequitur *Rota vt apud Gregor. dec. 173. & 443. deciſ. 406. num. 18. & ſeqq. par. 9. recen.*, & in alijs.

AVXIMANA
SVCCESSIONIS
PRO
CAROLO CIMA
CVM
VBALDO FRATRE VTERINO.

Caſus diſputatus coram A.C., ſub incerto exitu.

An in augmento dotis factõ pro ſecundo matrimonio, cum pacto, vt filij primi in eo nil prætendere poſſent, præcipua ſit ſucceſſio filiorũ ſecundi matrimonij; Vel potiùs etiam alij ex primo ſuccedere debeant.

SVMMARIVM.

1 F*acti ſeries.*
2 *De punctis, vel inſpectionibus cauſæ.*
3 *An valeat pactum, vt in augmento dotis ſecundi matrimonij ſuccedant ſolum iſtius filij.*
4 *De quæſtione an mulier, quæ primò nupſit iuxtà Conſuetudines more nobilium, poſſit ſecundò nubere more Magnatum.*
5 *De diſtinctione inter augmentum voluntarium, & neceſſarium factum à patre fæminæ.*
6 *Quid de augmento facto ab ipſa met muliere.*
7 *Donatio contemplatione matrimonij quomodo filijs acquiratur.*
8 *In idem, & de argumentis contemplationis filiorum.*
9 *An de huiuſmodi donatione participent omnes filij omnium matrimoniorum.*
10 *In concurſu legis vniuerſalis, & particularis, defertur particulari in ſucceſſione.*

DISC.

DISC. XXXVI.

POſt diſſolutum matrimo-
nium, à Catharina cum
dote ſcutor. 4.m. initum
1 cum Alexandro, ſuper-
ſtitibus Vbaldo, & Fau-
ſtina; Alterum eadem
Catharina contraxit cum Carolo, con-
ſtituto per Silueſtrum Catharinæ patrẽ
augmento aliorum ſcutorum bis mille
poſt eius mortem ſoluendorum, ea lege
adiecta, vt filij primi matrimonij nihil
in eo vnquã prætendere poſſent; Sequu-
ta verò morte Silueſtri, instituta hærede
dicta Catharina filia, ac facto quodam
legato particulari præfatis Vbaldo, &
Fauſtinæ nepotibus primi matrimonij,
Eademque Catharina poſtmodùm ab in-
teſtato defuncta ſuperſtitibus pluribus
filijs ex ſecundo matrimonio inito cum
Carolo; Hinc inter iſtos, & Vbaldum
fratrem vterinum, orta eſt quæſtio, co-
ram A.C. ſuper ſucceſſione in dicto aug-
mento, incertuſque eſt cauſæ exitus, dum
poſt aliquas diſputationes, de illa amplius
actum non audiui.

In diſputationibus autem habitis, ac
etiam in congreſſu Aduocatorum pro
cauſæ directione; Pro filijs ſecundi matri-
monij ſcribens dicebam, tres in propo-
ſito cadere inſpectiones; Vnam ſuper hu-
iuſmodi pactorum validitate, vel inua-
liditate, itaùt intret, nec nè diſpoſitio,
2 vel ratio textus *in l. hac edictali Cod. de
ſecundis nuptijs*; Alteram, (poſita validi-
tate), àn dictum augmentum liberè ac-
quiſitum eſſet mulieri, adeoùt volens po-
tuiſſet de illo diſponere, ſeù aliquos ex
filijs gratificari tanquàm de re ſua; Et
tertiã, (poſita huiuſmodi poteſtate) qua-
lis cenſenda eſſet voluntas, dum obierat
ab inteſtato.

Quoad primam, diſputatio maior, quę
in huiuſmodi quæſtione cadit, percutit
3 caſum, in quo dictum augmentum cum
tali pacto factum ſit ab ipſa muliere de
bonis ſuis; Iſtoque caſu quæſtionem
poſt antiquiores ab eis relatos ex profeſ-
ſo examinant *Fontanell. de pact. clauſ. 4.
gloſ. 9. par. 5. num. 197. & clauſ. 5. gloſ. 8.
par. 4. num. 5. Rouit. deciſ. 12. Hodiern. in l.
hac edictali C. de ſecund. nupt. quæſt. 2. &
De Marin. reſol. 23. lib. 2.*, apud quos ha-
bentur tenentes pro inualiditate, quaſi-
quod, cum tunc nulla affectio conſide-
rari poſſit ergà filios ſecundi matrimo-
nij vtpotè adhuc non procreatos, ità id
geſtum ſit in gratiam ſecundi viri, atque
ad fraudandam diſpoſitionem text. *in d.
l. hac edictali Cod. de ſecund. nupt.*; Niſi ne-
ceſſitas, vel iuſta cauſa ad id impuliſſet,
iuxtà ea, quæ inſinuata habentur *ſub tit.
4 de dote diſc.* 103. circa quæſtionem per
Regnicolas tractatam, àn mulier, quæ
primum matrimonium contraxerat mo-
re nobilium, & iuxtà Conſuetudines Ca-
puani, & Nidi, poſſit in præiudicium
filiorum eiuſdem matrimonij, contrahe-
re ſecundum more Magnatum.

Verùm nulla ſuberat neceſſitas huiuſ-
modi quæſtionem formiter diſputandi,
atque indagandi, quæ nam opinio eſſet
verior, dum non eramus in caſu, quoniã
augmentum, non ab ipſa muliere, ſed à
patre factum fuerat; Atque de hoc agit
ex profeſſo *Surd. conſ. 255.*, ac deducta
per eum, latè, & benè examinantur *per
5 Hodiern. in d. l. hac edictali quæſt. 26.*,
vbi diſtinguit inter augmentum volun-
tarium, et ex mera liberalitate factum
tanquàm ab extraneo, & neceſſarium,
ad quod vtpotè ad ſupplendam dotem
congruam, & de paragio pater compelli
poterat; Primò enim caſu, pro validitate
pacti abſque dubio reſpondendum eſt,
cum pater conſideretur tanquam merus
extraneus, qui legem ſibi benè viſam
eius bonis adijcere potui; Niſi vrgen-
tia concurrant fraudis inditia, quod ſci-
licèt ipſa mulier de bonis ſuis, vel aliàs
ſibi debitis, ſub patris, vel alterius ſimu-
lato nomine augmentum tali pacto fieri
curauerit; In ſecundo autem, creditur
pro inualiditate probabilius reſponden-
dum eſſe, quaſiquod tunc eſſet idem, ac
ſi ab ipſamet muliere augmentum præ-
dictum conſtitutum eſſet.

Verùm quidquid ſit de ſubſiſtentia
huius vltimæ partis diſtinctionis; Pariter
defuit neceſſitas illam diſputandi, eiuſ-
que veritatem indagandi, quoniam cum
in facto non dubitaretur quod dos ſcut.
4.m. occaſione primi matrimonij conſti-
tuta, eſſet congrua, ità vt amplius ab in-
uito patre prætendi non poſſet, hinc de
conſequenti augmentum prędictum fuit
merè voluntarium, & ex patris liberali-

Digitized by Google

ta:e, ideòque de validitate dubitandum
non erat.

Quo verò ad alteram inſpectionem
poteſtatis ipſiuſmet mulieris, ào ſcilicèt
6 volens potuiſſet de dicto augmento, ſal-
ua legitima, diſponere ad fauorem fi-
liorum primi matrimonij, vel etiam
extraneorum, eo modo quo de reli-
qua dote potuiſſet; Dicebam, quod vbi
augmentum prædictum ſit merè volun-
tarium, illud cenſetur ſooare in quamdã
donationem factam contemplatione il-
lius ſecũdi matrimonij, vt habetur *apud
Fontanell. & de Marin.* locis citatis; At-
que licèt iuxtà magis communem, ac ve-
ram opinionem, regulariter in huiuſmo-
di donationibus filij ex eo matrimonio
procreandi habere dicantur ſolùm illud
ius, vel intereſſe, quod per noſtros vo-
catur ſecundarium, noo importans ad
eorum fauorem dominium, vel onus im-
peditiuum ſponſi primi donatarij, quin
de bonis donatis in caſu diſſoluti ma-
trimonij liberam habeat diſpoſitionem,
vt ſæpiùs deductum habetur in ſua ma-
7 teria *ſub tit. de donationibus* præſertim
diſc. 1. & 2.; Nihilominùs recepta eſt li-
mitatio, quotiès, nedùm verba expreſſa,
ſed etiam coniecturæ contrarium ſua-
deant, vt locis citatis.

Plures autem coniecturæ in hac facti
ſpecie concurrere videbantur, quæ inſi-
mul vnitę cum regula in coniecturalibus
perpetuò attendenda, *vt ſingula quæ non
proſunt, vnita iuuent &c.* vocationem, ac
8 ius, quod noſtri dicunt primarium, fauo-
re filiorum ſecundi matrimonij conuin-
cere videbantur. Prima enim erat con-
iectura generalis, quoniam viri volen-
tes ducere mulieres viduas, alioſq; filios
iam habentes, ſolent huiuſmodi augmẽta
procurare, tanquam peculiaria pro filijs
ex illo matrimonio procreandis, vt in
ſpecie obſeruat *Iaſon. conſil.* 58. *num.* 1.
lib. 3, & admittuot *Surd. dicto conſ.* 155.
de Marin. dicta reſol. 23. *numer.* 4. *lib.* 2.
& Hodiern. loco citato.

Altera coniectura deducebatur ex prę-
gnantia, & efficacia verborum, ibi, *Che
per alcun tempo mai li figli del primo ma-
trimonio poſſano pretendere &c.*, cum illa
nõ ſint operatiua niſi in caſu mortis, cum
viuente matre nullum ius dicti filij ha-
berent, nullamque prætentionem habere
poſſent; Tertia ex eo quod in inſtrumẽ-
to ſtipulatio dicti augmenti ad fauorem
vtriuſque cooiugis facta erat; Quarta
magis proxima, atque ſpeciem expreſſæ
probationis redoleos, reſultabat ex at-
teſtatione mediatoris, cui nullum inte-
reſſe habenti, atque benè informato
quamuis vnico, ex adminiculis plenariè
deferri ſolet, vt *apud Merlin. decis.* 608.
num. 24., & habetur *ſub tit. de dote diſc.*
27.; Quinta etiam proxima, imò expreſ-
ſa etiam probatio reſultabat ex atteſta-
tione vxoris dicti Silueſtri cootenden-
tium auiæ, in qua penè morti proxima,
& omnium æqualiter coniuncta præſu-
mendum non erat mendacium; Et ſexta
præcedentium ſatis corroboratiua de-
ducta ex teſtamento dicti Silueſtri, dum
cũ legatis benè prouidere curauit filios
primi matrimonij, vt ità ęqualitatem in-
duceret cum illis ſecundi, quos ex eodem
teſtamento conſtabat fuiſſe æqualiter,
imò magis dilectos, et tamen nihil eis le-
gauit, ſignum clarum, quod in eis præ-
ſuppoſuit dictam peculiarem, ſeù præci-
puam ſucceſſionem huius augmenti.

Vndè intrare dicebam firmata *per Ro-
tam in Meleuitana donationis* 12. *Decem-
bris* 1653., & 14. *Maij* 1657. *coram
Cerro*, impreſſ. *deciſ.* 428. & 230. *par.* 12.
recen. & quarum ſecunda eſt repetita *poſt
Cutellum de donat. deciſ.* 13, quod .ſ. facta
donatione contẽplatione certi, & deter-
minati matrimonij, quoties nõ cõſtat de
9 vocatione filiorum ex eo procreandorũ,
in huiuſmodi bonis æqualiter ſuccedant
omnes filij ſponſi donatarij tam ex illo,
quàm ex alio matrimonio procreati, iux-
tà plenè firmata *apud Othobon. dec.* 99 &
133. vbi cõcordãtes; Attamẽ ſi ex verbis,
vel coniecturis cõſtat filios ex eo matri-
monio procreatos, eſſe principaliter
contẽplatos, & vocatos, iſtis tantùm de-
beotur bona donata, denegata poteſtate
ſponſo donatario ad eadem vocãdi filios
alterius matrimonij.

Hinc poſito defectu poteſtatis, inanis
remanebat altera inſpectio voluntatis,
quæ nullius eſt conſiderationis vbi po-
teſtas deficiat; Verùm vbi etiam iſta cõ-
curreret, adhuc dicebam tãquam Aduo-
catus, quod voluntas io dubio ad limites
pacti regulanda eſt, ducto argumento
10 ab ijs, quæ habemus io concurſu dupli-
cis legis, quæ in materia ſucceſſionis ha-
beatur, vniuerſalis ſcilicèt, & particula-

ris

ris, ſeù municipalis,quonia morientis ab inteſtato voluntas, particulari potiùs, quàm vniuerſali accomodata cenſetur, *Caualer.dec.*125.296.& 504.in omnibus *num.*4.& 5. & ſæpiùs; Verùm hoc fundamentum, inſpecta veritate, videbatur leue, ob præponderantiam præſumptionis militantis pro æqualitate inter filios ſeruanda; Solidum autem videbatur primum motiuum deficientis poteſtatis, à qua etiam voluntas regulatur; Credo autem cauſæ exitum fuiſſe, vel iuxtà præmiſſa ad fauorem filiorum ſecundi matrimonij, vel per concordiam,dum præter conſuetudinem, poſt binam diſputationem,non audiui amplius de cauſa tractatum.

ROMANA
ADMINISTRATIONIS
PRO
CATHARINA PAVLINA
CVM
IACOBO PELLE.

Caſus deciſus per Rotam pro Catharina.

De bonorum poſſeſſione concedenda proximiori in gradu eius, cuius incerta ſit vita, vel mors, quia nempè abſentis, ac peregrinantis nullus habeatur certus nuncius; Et quatenùs iſta decernatur matri, an huic in aliquo obſtet tranſitus ad ſecunda vota.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *De bonorum poſſeſſione dãda proximo ſucceſſori, & de adminiſtratione bonorum vacantium danda ei,qui ſperatur ſucceſſor.*
4 *De alio caſu, & de poſſeſſione bonorum emphyteuticorum danda Domino directo.*
5 *Quod in hac materia non intrent termini matris tranſeuntis ad ſecunda vota, ſi eſt tutrix filiorum.*

DISC. XXXVII.

1 SVſcepta peregrinatione per Marcellum Pelle enunciatum *ſub tit. de donat. diſc.*24.; Cum certus nuncius non haberetur eius vitæ, vel mortis, quinimò iſtius potiùs fama, vel rumor irrepſiſſet; Catharina mater, ac proximior, cui in caſu mortis, priuatiuè ad alios coniunctos, inteſtata ſucceſſio debita erat, obtinuit ab A. C. ſibi decerni bonorum poſſeſſionem ſub immiſſionis vocabulo in Curia quoque explicari ſolitã, præſtita cautione in caſu vitæ,ac reditus dicti Marcelli; Cumq; poſtmodùm eadem ad ſecunda vota pertranſijſſet; Hinc Iacobus agnatus tranſuerſalis, (in gradu tamen non ſucceſſibili in concurſu matris), inſtetit pro iſtius remotione
2 à dicta adminiſtratione, introductaque cauſa *in Rota coram Cerro*,ac dato dubio, an remotioni locus eſſet, *ſub die* 1. *Iulij* 1669. negatiua prodijt reſolutio, cui actor acquieuit, neque cauſa vlteriorem progreſſum hucuſque habuit.

In hac autem diſputatione Scribentes pro oppoſitore inſiſtebant in ijs, quæ in iure diſpoſita ſunt contra matrem, quæ ſuſcepta filiorum tutela, tranſitum fecerit ad ſecũda vota, non curando prius prouideri de tutore, ac non reddendo rationes iuxtà ea, quæ habentur ſupra hoc eodem titulo *diſc.*29., atq; ſuper his nimium ſe diffundebant pro conſueta moderna ineptia, chartas allegationibus replendo.

Scribens ego pro Catharina matre rea conuenta, dicebam (etiam in ſenſu veritatis, qualem Rota agnouit) quod huiuſmodi actoris prætenſio omni prorſùs deſtituta eſſet fundamento, ac omninò extranei eſſent dicti termini matris,

tris, quæ ſuſcepta filiorum tutela, vel cura ad ſecundas nuptias tranſitum feciſ-
3 ſet, dum iſta mater, non ex titulo tutelæ, vel curæ filij pupilli, vel minoris, aut amentis adminiſtrationem ſuſceperat, ſed eam obtinuerat, quæ in iure decernitur proximiori ſucceſſuro in bonis eius, cuius incerta ſit vita; Non datur enim verus titulus ſucceſſorius, cum ad hunc effectum dare oporteat certificationem mortis, ſed benè datur hæc bonorum poſſeſſio, cum nemini meliùs vacantium bonorum adminiſtratio decerni valeat, quàm illi, cui debita eſt ſucceſſio, cum ità proprium negotium potiùs gerere credat ad textum *in l. 2. §. ſed ſi ſub conditione, & l. ſi deinum, & l. ſi ſeruus ff. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabul., & l. ſi quis inſtituatur hæres ff. de hæred. inſtit.* vtrobique communiter DD., de quibus *apud Surdum conſ. 125. num. fin. Argel. de legit. contradict. quæſt. 11. art. 1. num. 16. cum ſeqq.* cum concordantibus deductis *ſub tit. de fideicomm.* pluries, præſertim *diſc. 7.* ac etiam *diſc. 188.* in propoſito adminiſtrationis decernendæ hæreditatis, ad quam naſciturus vocatus eſt.

Hinc propterea in vna *Rauennaten. emphyteuſis* diſputata coram A. C., poſteà concordata, de qua habebitur *ſub*
4 *tit. de emphyt. in ſupplemento*; Cum in ea inueſtitura, vocati eſſent ſolum maſculi etiam ex fœminis, atque ſequuta eſſet mors ibi enunciati Andreæ, ſuperſtitibus duabus filiabus puellis, ex quibus ſuberat ſpes procreationis maſculorum; Hinc orta fuit quæſtio, quis nam deberet interim bona poſſidere, & adminiſtrare; Atq; (etiam in ſenſu veritatis) dicebam, vt pro domino directo reſpondendum eſſet ex pluribus fundamentis peculiaribus in materia feudali, vel emphyteuſica cadentibus fauore domini, ibi deductis; Ac etiam ex iſto, vt huiuſmodi adminiſtratio decernenda ſit ei, cui bona debentur, quatenùs prior dominus mortuus eſſet, vel ille, qui naſci ſperatur, non naſcatur; Iſteque adminiſtrator ad aliud non renetur niſi ad cautionem, quatenùs contingat dominum abſentē viuere, ac reuerti, quod in præſenti iam impletum fuerat, ſed concordia quæſtionem terminauit.

Extranea verò erant ea, quæ (redeundo ad cauſam) de matre tranſeunte ad ſecunda vota dicebantur; Tùm ex pluries inſinuata concluſione, quod
5 pœnæ ſecundò nubentium percutiunt ſolum fauorem filiorum primi matrimonij, quatenùs extent, non autem extraneorum, cum aliæ omnes per Ius canonicum correctæ fuerint; Tum etiam quia leges nouiſſimæ ità diſponūt in caſu tutelæ, vel curæ, quam Ius antiquum, vel nouum non cognouit in matre, & auia, quæ veniebant ſub generica excluſione fœminarum à tutela, vel cura, ſolùmque exceptuatæ fuerunt à iure nouiſſimo ſub iſta qualitate cælibatus, quod nil commune habet cum ſucceſſione filiorum maiorum ſub matris tutela non viuentium; Ideoque caſus videbatur hac diſputatione Rotali indignus.

MELEVITANA SVCCESSIONIS SEV COMMVNIONIS.

PRO ILLIS DE MANGION.

CVM ANGELICA.

Diſcurſus pro veritate, ſeù directione ſuper cauſa poſteà concordata.

De conſuetudine Inſulæ Meleuitanæ ſuper neceſſaria ſucceſſione filiorū in quota bonorum per vtrumque parentem, conſtante matrimonio quæſitorum; Et de alia conſuetudine adijciendi in pactis dotalibus pactum communionis inter coniuges bonorum conſtante matrimonio

monio quærendorum, ſeù reciprocæ ſucceſsionis in eis; Et ſi de dicto pacto expreſſa mentio non fiat, an adhuc, ſtante conſuetudine ſubintelligatur.

SVMMARIVM.

1 *INſula Meleuitana eſt membrum Regni Siciliæ data in feudum M. Magiſtro.*

2 *Viuit cum dicti Regni legibus, & præſertim de Statuto continuatiuo poſſeſſionis.*

3 *De Regia* Pragmatica 1. de cenſibus.

4 *De conſuetudine vt bona ſint communia coniugum, & filiorum.*

5 *De more Græcorum, ſeù Romano in matrimonijs, & pacto adijci ſolito.*

6 *Facti ſeries in caſu &c.*

7 *Ex dicta conſuetudine pater poteſt gratificari inter filios.*

8 *De validitate pacti, quia non eſt omnium bonorum, & quæ bona ſub eo non cadant.*

9 *De conſimili conſuetudine, vel lege Cathaloniæ.*

10 *Pactum hoc conſuetum eſt ſubintelligendum, licèt non exprimatur.*

11 *Idem de clauſulis, & pactis apponi ſolitis in genere.*

12 *Societas etiam tacitè inducitur, & probatur per præſumptiones.*

13 *De adminiculis, & præſumptionibus probantibus adiectionem pacti.*

DISC. XXXVIII.

1 CVm Inſula Meleuitana ſit pars, vel membrum Regni Siciliæ vltrà pharũ, per Regem Catholicum eiuſdem Regem infeudata M.Magiſtro Hieroſolymitanæ Religionis, vt hæc ibi, poſt occupationem Turcarum, Inſulæ Rhodi, ſedem haberet iuxtà ſeriem, de qua in hac eadem cauſa *ſub tit. de iuriſdict. & for. compet. diſc.* 69., vbi de puncto, an in cauſis ſæcularibus Curia Romana eligi poſſit, necnè tanquam forus Principis ex priuilegio textus *in l. vnica Cod. quand. Imper. inter vid. & pupill. &c.*, cum alijs ad materiam fori pertinentibus; Hinc proindè, eadem Inſula adhuc viuit cum præfati Regni legibus, & Cõſuetudinibus, vel ſtylis, vt in propoſito Statuti, ſeù Capituli ſuper continuatione poſſeſſionis bonorum defuncti in hæ-

2 redem, de quo ex Siculis. plenè agunt *Amat. reſol.* 39. *& Cammarat. reſp.* 5. *cum ſeqq. lib.* 1., habetur de hac Inſula apud *Otthobon. deciſ.* 176. *&* 195.; Et in propoſito *Regiæ Pragmat.* 1. *de Cenſib.* editæ per Alphonſum I. de Aragonia, tam pro dicto Regno, quàm pro altero Siciliæ citrà, ſeù Neapolitano, in vim Bullæ Nicolai V., in eadẽ Pragmatica inſertæ, & de qua ſpecie cenſuum plenè agit elaboratus amicus meus *Pilata in eius* 2. *tom. deciſ. ſeù miſcellan.*; Præſertim circa pro-

3 ceſſum exequutiuum etiam contra tertium, in cauſis Meleuitanis habetur *dec.* 246. *par.* 10. *recen.*, & in alijs in eadem cauſa editis in ea enunciatis, cum ſimilibus.

Cumque in dicto Regno Siciliæ vigeat Conſuetudo, vt bona per coniuges conſtante matrimonio quæſita, ſint ipſis coniugibus communia, ac etiam filijs ex eodem matrimonio procreatis, id eſt

4 quod tertia pars ſit filiorum, quæ filialis appellatur, aliæ verò duæ ſint dictorum coniugum; Dictaque tertia pars filiorum loco legitimæ ſuccedat, eiuſque ſpeciem, ac naturam habeat, vt generaliter de iſta conſuetudioe totius Regni, cæteris relatis habetur pleoè de more collectum apud *Giurbam ad conſuetud. Meſſanen. cap.* 1. *gloſ.* 12. *num.* 1. *cap.* 4. *gloſ.* 4. *num.* 1. *& apud Nepitam ad conſuet. Catanien. tit.* 3. *num.* 153. *& ſeqq.*; Et in ſpecie de iſta Inſula agit *Imol. in conſ. regiſtrato apud Nepit vbi ſupra* & habetur *per Rotam apud Merlin. dec.* 347. *& ſub tit. de dote diſc.* 90., vbi de puncto an ſuper dote, quam pater ex bonis ad hanc portionem pertinentibus filiæ conſtituit, fideicommiſſum, vel alia onera, & pacta adijcere valeat.

Cum præſuppoſito tamen, vt in hac Inſula Meleuitana, in omnibus contractibus matrimonialibus qui fiant more Græcorum, ſiuè, vt vulgò dicitur, *alla*

5 *Romana*; (Et quo more attento, bona coniugum non confunduntur, vt aliàs forte attentis ordinarijs moribus loci confuſio ſequitur) adijci ſoleat pactum

dictæ

dictę communionis bonorum per coniuges cōſtante matrimonio quęrendorū.

Cū itaque in contractu matrimoniali, inter Valerium, & Iſabellam, iuxta dictum morem Græcorum ſeù *alla Romana* inito, huius pacti ſpecificatio omiſſa eſſet, atq; ex eodem matrimonio, procrea-
6 ti eſſent, Vincentius, & Angelica, dicto Vincentio parentibus prædefuncto, pluribus filijs ſuperſtitibus, & Angelica nupta; Couiuges, in eadem charta teſtamentum vtrique commune ordinarunt, inſtitutis nepotibus ex dicto Vincentio, Defunctaqua Iſabella, Valerius vir ſuperuiuens, inſtitutis eiſdem nepotibus, pingue legatum ad fauorem Angelicæ filiæ fecit; Hinc propterea inter iſtam, eiuſque nepotes hæredes inſtitutos, exorta eſt controuerſia eaq; acriter in partibus diſputata, deinde fuit ad Curiam delata; Quarè per vnam Partium contendentiū, de tribus pro veritate ſeù directione cōſultus fui; Primò nempe, an ex priuilegio *d. l. vnica C. quand. Imper. &c.* ob mixturam pupillorum, fori electio, ſeù variatio competeret; Secundò an dictus Valerius potuerit reuocare primū teſtamentum cum vxore conditum ad fauorem nepotum, faciendo ſatis pingue legatum ad fauorem filiæ; Et tertiò, àn inter dictos coniuges adeſſet bonorum communio, quæ ex dicto pacto apponi ſolito, reſultat, quamuis illud in contractu matrimoniali ad ſpeciem redactum non eſſet.

De primo puncto habetur actum *dicto tit. de iuriſdict. & for. compet. diſc. 69.*; Et ſuper ſecundò reſeruaui reſpondere poſt aliquas meliores facti notitias, quæ datæ non fuerunt.

Quatenus igitur pertinet ad tertium communionis inter coniuges, eius effectus erat, àn præfati nepotes, (ex quorum parte conſultus fui) præcipuam ha-
7 bere deberent, nec nè medietatem, ſeù portionem eorum auiæ, à qua inſtituti fuerant, dum idem pactum, ſeù vſus continet ſub ſe facultatem gratificandi inter filios, vnum vel aliquos præeligendo, alios autem negligendo; Non agebatur enim de portione propria ipſorum filiorum, quæ filialis dicitur, dum illam iam habuerant à parentibus viuentibus, filia ſcilicet occaſione dotis, et filius occaſione donationis ſibi factæ contemplatione matrimonij.

In hoc autem, præſuppoſita validitate dicti pacti, vtpotè non continentis vniuerſitatem bonorum, vndè propterea cadere poſſet difficultas, de qua habetur *ſub tit. de fideic. diſc.* 141., cum eſſet ſolùm, bonorum conſtante matrimonio
8 quærendorum ex induſtria, adeòvt ſub huiuſmodi communione non veniant bona, quæ habebaotur antè initum matrimonium; Quinimmò neque ſub eo veniant ea, quæ ipſo matrimonio conſtāte obueniant ex ſucceſſione teſtata, vel inteſtata, ſeù legato & ſimilibus; Vt de huiuſmodi cōuentionibus habetur in Cathalonia, vnde forſan ad Regnum Siciliæ hic vſus inoleuit, eo modo quo plures Cathaloniæ leges, vel mores irrepſerunt in alterum Regnum Sardineæ ex deductis *in Turritana ſub tit. de dote diſc.* 107.,
9 vbi de ſucceſſione filiorum in dote materna cum ſimilibus; Hinc proinde præſuppoſita validitate tanquam certa, atque reſtringendo quæſtionem ad ſolam voluntatem, àn ſcilicet dictum pactum apponi ſolitum, ſed neglectum, cenſeatur tamen ineſſe.

Pro affirmatiua probabilius reſpondendum cenſui, quoniam ſtante præſuppoſita generali conſuetudine adijciendi
10 in omnibus contractibus, illud ſubintelligendum venit, quamuis non exprimatur, vt plenè cæteris *relatis Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæſt. 77. Cancer. lib. 2. var. cap. 7. de pact. num. 168. cum ſeqq. Fontanell. de pact. dicta clauſ. 11. gloſ. vnica num. 2. & 3.*; Et habemus generaliter receptum in clauſulis, ac pactis de ſtylo adijci ſolitis, vt cenſeantur ineſſe, quam-
11 uis non exprimantur, vt de clauſula cōſtituti præcarij, & pacti de capienda de ſtylo adijci ſolitis in Regno Neapolitano in inſtrumentis, vt ſubintelligantur, quamuis non dicatur; Et de alio pacto vt inſtrumentum poſſit liquidari ſecundum formam Ritus M. C. V., vt quamuis negligatur, adhuc dicta liquidatio fieri poſſit *Franch. deciſ. 366. num. 6.* cum alijs *ſub tit. de credito diſc.* 116.; Et magis ad rem de conſuetudinibus Capuanæ, & Nidi, ſeù nobilium in contractibus matrimonialibus, vt inter illos nobiles ſubintelligantur, quamuis non exprimatur, habetur *dicto tit. de dote diſc.* 103. cum ſimilibus.

Cla-

Clariùs autem in hac facti ſpecie ex pluribus coniecturis,& argumentis,iſtorum coniugum voluntatem ſuadentibus,quod huiuſmodi pactum, vel ſocietatem inire voluerint , cum de iure re-
12 ceptum ſit , vt ſocietas etiam tacitè contrahi poſſit , atque præſumptiuè ſeù adminiculatiuè probari,ex ijs,quæ cæteris relatis habentur *apud Capyc.Latr.dec.26.ibique add., Michalor.de fratr.par.2.cap.14.Roſa conſult.8.*& pluries *ſub tit.de credito*, ac alibi.

Plura verò argumenta id ſuadebant; Primò nempè pactum in eodem contractu dotali contentũ ſuper portione, ſeù neceſſaria ſucceſſione filiorum in tertia
13 parte , quod tanquam connexum præſupponere videtur dictum aliud pactũ; Secundò quia occaſione dotandi filiam, ſeù faciendi filio donationem contemplatione matrimonij in cauſam propriæ portionis reſpectiuè id præſuppoſitum fuit; Tertiò reciproca diſpoſitio facta in eodem teſtamento per coniuges tanquã de bonis communibus,atq;ad vtrũque pertinentibus; Et quartò ſubſequuta obſeruantia, quoniam mortua vxore vir ſuperſtes, nullo confecto inuentario, neque facta formali aditione , continuauit in poſſeſſione bonorum tanquam communium;His autẽ omnibus ſimul iunctis cum dicta generalitate, caſus videbatur planus, niſi aliæ adeſſent ignotæ circumſtantiæ , ex quibus cauſæ facies notabiliter mutari ſolet ; Ideoque vt plurimùm non auditis iuribus alterius partis, neque præuia formali diſputatione in Iudicio,non de facili maturum iudicium pro veritate poteſt efformari;Defuit autem occaſio,dum honeſta concordia huic controuerſiæ finem dedit.

Diſcurſus relatiuus ſiue inſtructiuus ſuper extraordinarijs ſucceſſionibus debitis,aliàs quàm ratione ſanguinis , & præſertim de ſucceſſione vxoris pauperis ad materiam *Auth.prætereà C.vndè vir. & vxor.* ad petitionem Magnatis.

SVMMARIVM.

1 *Deficientibus coniunctis ſuccedũt in vicem coniuges in excluſionẽ fiſci.*
2 *Quid requiratur , vt dictæ ſucceſſioni locus fiat.*
3 *An qualitas coniugis putatiui ad id ſufficiat.*
4 *Quarè nimiùm rara ſit illius ſucceſſionis praxis.*
5 *De ſucceſſione coniugis pauperis in quarta parte iuxta* Auth.Prætereà.
6 *An procedat fauore viri in bonis mulieris.*
7 *De agentibus de materia remiſſiuè.*
8 *De ratione,ob quam etiam in viro procedere debeat.*
9 *De differentiæ rationibus inter virum,& mulierem.*
10 *Requiritur paupertatis exacta,& concludens probatio.*
11 *Quomodo paupertas regulari debeat.*
12 *Legatum vel lucrum eſt imputandum.*
13 *Si neglexit exigere quartam à primo coniuge,non petit à ſecundo.*
14 *Ceſſat ſucceſſio ex ingratitudine , vel indignitate.*
15 *Quod materia ſit rara.*

DISC. XXXIX.

VLtrà illas inteſtatæ ſucceſſionis ſpecies, de quibus, ratione ſanguinis, qui
1 gradus , vel ſexus prærogatiuã quoque habeat,ex cõmunis,vel municipalis iuris diſpoſitione , in præcedentibus *hoc eod.tit.* habetur; Alias eiuſdem ſucceſſionis ſpecies lex induxit , etiam in ijs, in quibus dicta ſanguinis ratio non accedat.

Inter quas , ea primo loco recenſeri ſolet, quæ, non extantibus ſanguine coniunctis , infrà decimum gradum, iuxta iuris ciuilis computationem, quæ in iſta

ſucceſſionis materia attēdenda eſt ex deductis *hoc tit.diſc.17.*,datur inter virum, & vxorem in excluſionem fiſci; Iſtaque nullam recipere ſolet quæſtionem, niſi eam minus legitimi, vel adhuc non du-
2 rantis coniugij, exceptio cauſet, cum apud omnes receptum ſit, vt id non niſi legitimo coniugi competat, & quatenus thori ſeparatio, quæ ex culpa eius, qui ſucceſſionem prætendit, ſequuta non ſit, iuxta generalem omnium aliorum matrimonij effectuum regulam, de qua in ſua ſede *ſub tit. de Matrimonio*; Aliquibus etiam inſinuatis *ſub tit.de dote*.

Neque in hoc propoſito,putatiui matrimonij inſpectio, cadere videtur,& àn bona, vel mala fides accedat, quoniam
3 ea percutit filiorum legitimationem, alioſque effectus iam conſumatos, priuſquam putatiuum potius, quàm verùm eſſe matrimonium detegatur, vt aduertitur *dicto tit.de matr.* ac etiam *tit. de dote, in ſupplemento*;Niſi de tempore apertæ ſucceſſionis matrimonij defectus adhuc detectus eſſet, idque ſucceſſionis aſſequutionem iam conſumatam ſubſequeretur,quod adhuc diſputare occaſio nō dedit; Ex bonorum autem extantiū, vel conſumptorū qualitate,aliiſq;facti circūſtantiis æquitatem, vel iniquitatem reſpectu ſuperſtitis, qui non ſit coniux,redolentibus,quæſtio deciſionem recipere videtur.

Rarò tamen forus huius ſucceſſionis quæſtiones audit,cum rarum ſit, vt ita coniunctis deſtitutæ perſonæ decedant,
4 quodque in tali caſu exiſtentes, de bonis ſuis diſponere negligant, ideoque non mirum, ſi apud Scribentes rara eſt huius ſucceſſionis tractatio, cum præſuppoſitiuè potius de ipſa, occaſione ſucceſſionis fiſci agi ſoleat, tanquam in re de iure expreſsè deciſa.

Minus tamen rara, quamuis neque multum frequens eſt, ea neceſſariæ ſuc-
5 ceſſionis ſpecies, quam lex pauperi coniugi ſuperſtiti decreuit in quarta parte aſſis hæreditarij alterius coniugis decedentis iuxta diſpoſitionem tex. *in Auth. Præterea C.vndè vir.& vxor.*

Quamuis enim in littera de vxore inope ità virò ſuccedere debente diſpoſitum ſit, vndè propterea inter Scribentes
6 quæſtio cadit, àn idem è conuerſo viri ſuperſtitis fauore in bonis vxoris decedentis dicendum ſit, pleriſque id negantibus,adeòvt in caſu diſputato in S.Conſilio Neapolitano relato *per Rouit. deciſ.* 46, magna dos huic quæſtioni attributa fuerit, nimiumque ab alto ea tractata ſit, vt patet ex plenè, ac ingenioſe deductis *dicta deciſ.46.Rouit.* vbi concordan-
7 tes, ac etiam(vt de tota materia)latè agitur *per Fontanell.de pact.clauſ.5.gl.8.par.9.& 10.& 12.*

Contrarium tamen probabilius videtur,ideoque meritò in conſimili caſu diſputato *in Rota apud Celſ. deciſ.115.*, quãuis viro ob non benè probatam paupertatem, hæc ſucceſſio denegata ſit, & ſic ex facto potius, quàm ex iure, attamen ius viri inopis verius eſſe firmatur vt in ſpecie *num.1.*

Et meritò quidem; Tum quia eadem ex correlatiuorum generali regula, vide-
8 tur eſſe ratio; Tum clarius quia, ſi iuxta eam opinionem,quæ magis communiter eſt recepta, in præcedentibus pluries inſinuata, odioſæ leges contrà binubam, mulierem editæ *tot.tit.C. de ſecund. nupt.* contrà virum quoque ad ſecunda vota tranſeuntem locum habent, cum tamen legum littera de mulieribus agat;Aliqua
9 etiam peculiari ratione inter virum, & mulierem vrgente, ob incertitudinem partus, ac etiam ob maiorem honeſtatem in eo ſexu deſideratam, adeòvt vſus receperit, vt in viris,adulterij pœnæ per legem inductæ, non vigeant, vt vigent in mulieribus cū ſimilibus; Hinc proinde ex regula *ſecundum naturam &c.*,omnino probabile eſt, vt dum in odioſis ad virum extenduntur illę leges,quę de muliere loquuntur, quaſi quod demonſtratiuè potiùs pro frequentiori contingentia, quàm taxatiuè, mulierum tantùm fiat mentio, ità in hac fauorabili lege, idem dicendum veniat, vt magis communis opinio ſentire videtur ex relatis *dicta deciſ.115.Celſi* inter quos *Fontanell.* loco citato recenſetur.

Facti proinde potius, quàm iuris hu-
10 iuſmodi quæſtiones eſſe ſolent, ſuper paupertatis ſcilicet ſufficienti probatione, cum ſubſidiarium,atque a iure exorbitans hoc neceſſariæ ſucceſſionis beneficium reputetur; Ideoque paupertatis exacta probatio deſideratur, vt ſuperſtiti coniugi non ſit aliàs de congrua ſub-
11 ſtentatione prouiſum ex relatis *dicta dec.* 115.

115. *Celſi* vbi habentur concordantes. Super hoc autem, certa, & determinata regula, cuicumque caſui applicabilis
11 dari nõ poteſt,ſed cũ illis terminis procedendum videtur, quos frequentiores habemus in ſubſidiarijs alimentis, quæ naturalibus tantùm, debita ſunt, cum ſimilibus;Ex perſonarum enim qualitate, vel dignitate id pendet, quoniam id quod plebeum facit diuitẽ,in nobili paupertatem importat; Idemque reſpectiuè procedit inter ſimplices nobiles, ac magnates; Attenta etiam ætate, ac valetudine, alijſque circumſtantijs, ex quibus dignoſcendum eſt, an ſuperſtes aliundè commodè ſe ſuſtentare valeat; Ideoque ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantijs, deciſio metienda eſt,non autem ex generalibus propoſitionibus, vel doctrinis iuxta conſuetam pragmaticorum ineptiam vt bene *apud Celſ. dicta deciſ.*115.*nu.penult.& fin. & per tot.*

Id autem quod ex lucri dotalis, vel ex legati à defuncto coniuge facti cauſa, ad
12 ſuperſtitem pertineat,in iſtam quartam imputandum eſt, ex deductis *apud Celſ. dicta deciſ.*115.*num.*8.vbi de lucro;Et de legato *deciſ.*123.*num.*4.*par.*10. *rec.*

Atque ſi ex primi coniugis aſſe, hoc
13 legis beneficium reportare poterat, et neglexit, in bonis ſecundi coniugis prætendere non poterit, vt (quamuis incidenter aliud agendo) cæteris relatis habetur apud *Rotam deciſ.*239.*num.*11.*par.* 5.*rec.*;Ideoque in idem conferunt omnia ea quæ ad materiam ſubſidiarij remedij *Auth.res quæ C.l.commun.de legat.* habentur *ſub tit de dote diſc.*145.& in alijs,vt.ſ. ſubſidiarijs beneficijs indigni cenſendi veniant qui alia bona,vel iura aſſequi negligunt,vel aſſequuta dimittunt.

Cumque iſta ſucceſſio, quamdam imaginem habeat illius neceſſariæ ſucceſſionis, quæ liberis, vel parentibus, pro le-
14 gitima debita eſt; Hinc proindè ſi aliqua in coniuge ſuperſtite ingratitudinis cauſa accedat,ob quam filius, vel parens, à dicta magis fauorabili ſucceſſione excludatur,idem fortiùs in præſenti dicendum eſt; Cum alijs quæ apud allegatos habentur ſuper hac materia in foro parùm frequenti, adeovt in meæ diuturnæ forenſis vitæ curſu atq; non modica cauſarum mole, adhuc occaſio id formiter diſputare non dederit; Et hæc ità ad aliqualem materiæ notitiam, atque,vt dici ſolet, pro guſtu deducebam,vt cuiuſdam Magnatis petitioni ſatisfacerem.

Diſcurſus generalis ſuper puncto; An ſtatuta excluſiua fœminarum, à ſucceſſionibus propter dotem, impleri dicantur, atque locum habeant, ob dotem deſtinatam, vel promiſſam tantùm; Vel potius effectiua traditio requiratur.

Editus in gratiam vnius ex ſedentibus in quodam magno Tribunali.

SVMMARIVM.

1 *De opinione vt dos deſtinata, vel promiſſa non ſufficiat, & de ratione.*
2 *De opinione contraria,eiuſque ratione.*
3 *De Conſtitutione vtriuſque Siciliæ ſuper excluſione fœminæ nuptæ, & dotatæ à ſucceſſione feudi.*
4 *Quod ſecunda opinio ſit verior, quodque iſta Statuta ſint fauorabilia.*
5 *Vt ſufficiat etiam implicita deſtinatio.*
6 *Ac etiam dos aliàs data, & reſoluta.*
7 *Quomodo iſta quæſtio decidenda ſit.*
8 *De ratione,ob quam in Statutis non eſt immorandum in verbis.*
9 *De eadem opinione de qua num.* 2. *&* 4. *tenenda.*
10 *De eadem materia de qua num.*3.
11 *De differentia inter quæſtionem de qua dicto num.*3. *et iſtam.*
12 *An fœmina dicatur agnata, etiam ad eſſectum Statuti* 141.*Vrbis.*
13 *Quando fœmina ſuccedat in fideicommiſſo ordinato pro agnatione, & familia.*
14 *De eodem de quo num.*4.*&* 7.
15 *De Monialibus Turris Speculorũ Vrbis,*

P.2.de Succeſſ. V 2 &

& ſimilibus, ac dote eis data.

16 *Quod non intrent termini lucrorum dotalium ob diuerſam rationem.*

DISC. XL.

1 IN iſta quæſtione, an ſcilicet, Statutis excludentibus à ſucceſſione fœminas propter dotem, requiratur dotis effectiua traditio, vel ſufficiat ſola deſtinatio, vel promiſſio; Antiquiores primam opinionem fœminis fauorabiliorem tenuerunt, vt ſcilicet, dos promiſſa, vel deſtinata, non ſufficiat, ſed intelligi debeat, cum effectu iam conſumato de tempore, quo excluſio facienda ſit, tanquam qualitas, ſeù conditio, quæ tunc exiſtere debeat, vt præſertim ſentiunt *Petr. Iacob. de Aren.*, *Raÿner. de Foroliu.*, *& Cyn.*, qui eos refert, & ſequitur; Aſſignata ratione odibilitatis huiuſmodi Statutorum, quæ tanquam redolentia ſpeciem exhæredationis, ſtrictè, ac rigoroſe, non autem benignè intelligi debeant, ideoque loquentia de dote, intelligenda veniant in ſtricta, & propria ſignificatione, de vera, & effectiua dote iam conſtituta, & tradita, non autem de ſolùm promiſſa, multoque minus de deſtinata, quæ remotè, ac impropriè dicitur.

Verùm, quoties Statutum in verbis ex-
2 preſsè id non exigat (quod nimiùm rarum videtur) adeòvt intret vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de leg. 3.* quod ſcilicet in claris, & expreſſis non intrent quæſtiones, & argumenta, ſed illud loquatur ſimpliciter de dote, vel dotata, adeovt congruant termini ſignificationis vel interpretationis huius vocabuli; Tunc verior, magiſque recepta eſt contraria opinio, quę tribuitur *Bartolo in l. Titio centum §. Titio genero n. 6. ff. de condit. & demonſtrat.*, quam idem *Bart.* alibi quoque affirmat, & ſequuntur *Bald. in l. non ſine Cod. de bon. quæ liber.* & alij, quos refert *Bald. Nouell.*, qui benè articulum expendit *in princ. ſeù in prima parte tract. de dote num. 20.* & ſequuntur *Brun. de ſtatut. art. 6. quæſt. 6. caſu 4.* & alij *apud Ioſeph Ludouic. dec. Peruſ. 21. n. 9. & ſeq. Theſaur. dec. 101. per tot. Rot. apud Baratt. dec. 432. num. 2.* plenè *Vrſin. de feud. par. 3. quæſt. 1. art. 2. & 4.*; Qui de
3 iſta quæſtione agit, occaſione agendi de Conſtitutione Regnorum vtriuſq; Siciliæ excludente filiam primogenitam nuptam, & dotatam, eique præferente ſecundogenitam innuptam, quæ ibi vulgò dicitur *in capillo*, an ſcilicet ad hunc effectū ſola dos promiſſa, vel deſtinata ſufficiat, et de qua quæſtione habetur particulariter actum *ſub tit. de feud. diſc. 14.*, vbi de dictæ Conſtitutionis requiſitis, eiuſque intelligentia.

Quidquid autem ſit de veritate in caſu dictæ Conſtitutionis particularis, loquentis de ſucceſſione feudorum tantùm, ex ibi deductis; Quatenus pertinet ad hunc articulum generalem, ſuper ſucceſſione in bonis indifferentibus; Verior, magiſq; recepta eſt hæc poſterior opinio *Bartol.* & ſequacium, altera antiquiore
4 reiecta; Non ſolùm, quia frequentiori, magiſque communi DD. calculo recepta eſt; Sed etiam ob maiorem aſſiſtentiam rationis, ſiuè ob falſum præſuppoſitum, cum quo antiquiores in ea primæua ſimplicitate proceſſerunt, quod ſcilicet hæc Statuta dicenda ſint odioſa, & exorbitantia, redolentia ſpeciem exhæredationis; Quoniam potius in oppoſitum ſe res habet, vt ſcilicet attenta diſpoſitione iuris Romanorum, attentiſque noſtris Italiæ moribus, iuxta ponderationes de quibus pluries in præcedentibus præſertim *diſc. 1.*, huiuſmodi Statuta, potius fauorabilia cenſenda ſunt, atque benignè interpretanda.

Ideoque probabilis etiam videtur opi-
5 nio, quam contrà *Roman.* tuetur *Gabriel. conſ. 15. num. 43. lib. 1.*, vt etiam tacita, ſeù implicita deſtinatio ſufficiat; Prout etiā altera quam ex *Bald. in d. l. non ſine* tenet
6 *Bald. Nouell. vbi ſupra num. 21.*, vt etiam ad hunc effectum, ſufficiat ea dos, quæ ſemel conſtituta, poſtmodum reſoluta fuerit per matrimonij diſſolutionem per mortem viri, iuxta terminos *tex. in l. dos à patre C. de iure dot.*

Et quidem meritò, quoniam, vt in præcedentibus pluries aduertitur, in huiuſmodi Statutorum interpretatione, vel
7 praxi, tanquam in quæſtione voluntatis ſtatuentium, omnino procedendum eſt cum propoſitione, quæ frequēter in omni fere materia inſinuata eſt, præſertim autem frequentius *ſub tit. de fideicommiſſis*, & ſub altero *de alien. & contract.* vt

immo-

immorandum non ſit in cortice, & figura verborum, ſiue in eorum grammaticali ſignificatione, iuxta connaturale vitium Scholaſticorum, ſed attendi debet ſubſtantia veriſimilis voluntatis ſtatuentium, ſeù finis, vel effectus ab eis ponderatus, vt ſcilicet iuxta Romanorum antiquos, ac etiam currentes noſtros Italos mores, bona maſculis deferantur, pro eorum conſeruatione in agnationibus, & familijs, fœminas autem ſufficiat prouidere de congrua dote, vt earum honeſtati, ac ſubſtentationi conſultum ſit; Parũ curando verborum formulam ſeù phraſim, quam Statuti compoſitor adhibuerit, & an adhibeat verbum *dare*, vel aliud diuerſæ ſignificationis; Siuè an idem verbum poſitum ſit in tempore præterito, vel in præſenti, vel futuro, cum id verè continere videatur quoddam legale iudaiſmum, apud iudicioſos forenſes contemptibile, vtpote proueniens à modo loquendi Extenſoris; Eo modo quo in teſtamentis vel inſtrumentis habemus de Notarijs, qui, circa teſtantium, vel contrahentium voluntatem, iſtam pro eorum modo loquendi, deſumpto ex formularijs, explicant, ignorando vim verborum, eorumque operationem.

Potiſſimè verò, accedente pluries in-
8 ſinuata cōſideratione, quod Statuta, quæ pro maiori parte in Italia habemus, ordinata fuerunt in illis ſæculis barbaris, nimiumque indoctis circa tempora legum ciuilium inuentioni, & communi vſui proxima, ad occurrendum ſimplicitati noſtrorum primorum parentum, ſeù Interpretum, qui malè proceſſerunt in hac materia ſucceſſionis cum iure nouiſſimo edito in Conſtantinopolitana Ciuitate, iuxta Græcorum, non autem Romanorum, ac Italorum mores, dum in dictis ſæculis, vel temporibus, lingua latina, non ita reſtituta erat, neque habebantur illi eruditi, eiuſdemque latinæ linguæ magiſtri, ac reſtitutores, qui poſtea prodierunt, vt nos docent tot ſimplicitates, & æquiuoca, in quæ inciderunt *Accurſius, & Bartol.*, alijſque antiquiores ſuper Pandectarum interpretatione, ex deficiente notitia linguæ latinæ; Et conſequenter, prorſus erroneum eſt, interpretari hæc Statuta, quæ vt plurimùm, rudi, & groſſolano modo ordinata ſunt, præſertim vbi non ſint magnarum Ciuitatum, cum illis grammaticalibus ſubtilitatibus, ac regulis, quæ moderñioribus temporibus elucidatæ fuerunt.

Atque hinc (prò meo iudicio), manifeſtam ineptiam continere videtur improbus labor per noſtros adhibitus in ea
9 quęſtione, de qua plenè, alios referendo, pro vtraque ſententia, agunt *Surd. conſ.* 45. *& Theſaur. dec.* 101., (qui eam difficilem, ac inuolutam quæſtionem appellat); Vbi ſcilicet Statutum de dote data loquatur, quoniam verius videtur, vt non ex verborum formula, ſed cum iam inſinuata regula, in hoc propoſito procedendum ſit; Potiſſimè verò nimiùm clarus videtur error eorumdem, ac aliorum, in iſta quæſtione adhibere auctoritatem *Andr. de Iſern.*, aliorumque antiquorum
10 Feudiſtarum vtriuſque Siciliæ, agentium de interpretatione ſuperius inſinuatæ Conſtitutionis illorum Regnorum ſuper excluſione fœminæ primogenitæ nuptæ, & dotatæ per aliam fœminam ſecundogenitam innuptam, iuxta ea, quæ deſuper habentur *dicto diſc.* 14. *de feud.*

Iſtud etenim eſt æquiuocum manifeſtum æquiparandi ſcilicet iſtam materiã Statutorum agentium de ſucceſſione in genere, cum illa dictæ Conſtitutionis,
11 atque auctoritates percutientes dictam legem particularem, ad iſtam generalem quæſtionem applicare, cum in eo caſu non intret ſuperius inſinuata ratio agnationis deſumpta ex antiquis Romanorum legibus, ac etiam ex modernis ab eadem antiquitate deſumptis, & continuatis Italiæ moribus, dum agitur de excludendo fœminam habentem prærogatiuam primogenituræ, ob aliam fœminã; Id enim (vt ibi aduertitur), aliam non habet congruam rationem, niſi illam intermedię mutationis ſtatus rerum, ob deficientiam maſculi, vt ita feuda tranſeant ad viros magis qualificatos, nō non autem ad illum, cui in diuerſo ſtatu, fœmina primogenita nupta fuit; Iſtaque videtur probabilior ratio dictæ Cōſtitutionis, non autem altera agnationis, in qua totus eſt punctus in hac diuerſa quæſtione Statutorum excludentium fœminas propter maſculos agnatos, quoniam excludere vnam fœminam propter aliam fœminam, nullum continet agnationis fauorem.

Licèt enim non deſint DD. aſſerentes quo-

quoque hanc ſimplicitatem, quod ſcilicet fœminæ dicantur quoque agnatæ, et
12 conſequenter quod in earum admiſſione intret fauor agnationis; Idque moderno etiam tempore Rotam deceperit, dum agendo de Statuto Vrbis 141., pluries in præcedentibus inſinuato, ac etiã *ſub tit. de legitim. & detract.*, vt ſcilicet habens ſolum filias fœminas, poſſit diſponendo cum agnatis, eas ſola dote congrua contentas præterire, illis denegato etiam legitimæ ſupplemento; Dictum fuit *in Romana ſupplementi legitimæ coram Cerro deciſ.491.par.9.rec.*, vt cum agnatis quoque ad formam Statuti diſpoſitum cenſeatur, ſi diſpoſitum ſit ad fauorem vnius ex filiabus, eò quia etiam fœminæ ſint agnatæ; Attamen iſta ſimplicitas agnita fuit, à dicta reſolutione recedendo coram eodem vt patet *ex deciſ.267.& 383.eadem par.9. rec.*, atque hoc iure viuitur; Et meritò quidem, quoniam licet fœminæ ſint agnatæ, attamen non conſeruant agnationem, cuius dicuntur finis; Fauor autem conſiſtit in conſeruatione, ac tractu ſucceſſiuo.

13 Solumque ex quadam DD.& Rotæ benigna interpretatione (forſan diſponentium intentioni non multum adaptata), recepta eſt fœminarum compræhenſio ſub generico agnationis, & familiæ vocabulo in ſolo caſu defectus, ac terminationis lineæ, non autem in concurſu maſculorum, niſi quando ratio diuerſitatis lineæ, alios maſculos lineæ diuerſæ faciat extraneos, vt pluries in ſua materia *ſub tit. de fideic.*; Et ſic vbi fideicommiſſum agnatitium, defectis maſculis, habiturum eſt finem; Secus autem vbi vrgeat ratio eius conſeruationis, & continuationis.

Hinc proindè, vbi præſertim agatur de Statutis ita diſponentibus in patre, vel fratribus, ſola congruæ dotis promiſſio
14 vel deſtinatio ſufficiens eſſe debet, ſpectata ſcilicet intentione ſtatuentium, ſeu fine, vel effectu per eos conſiderato, neglectis prædictis, ac ſimilibus ineptijs; Et præſertim, an copulatiuè, vel alternatiuè dotem, ac matrimonium, Statuti verba exigant, cum iſta conſideratio, ſuper vtriuſque qualitatis copulatiuo concurſu ponderato apud *Surd. & Theſaur.* vbi ſupra, ac alios, percutiat dictos diuerſos terminos dictæ exorbitantis, ac irrationabilis Conſtitutionis vtriuſque Siciliæ ob longè diuerſam rationem, *vt dicto diſc. 14. de feud.*

Prout contemptibilis videtur alia põderatio, à pleriſque fieri ſolita, an id
15 quod fœminæ pro dote datum, vel deſtinatum eſt, verè, & legaliter dici poſſit dos, nec nè, quaſi quod dos, nomen, ac eſſentiam recipiat à matrimonio carnali, vel ſpirituali, ſine quo illa non datur, quoniam vt aduertitur in ſua materia *ſub tit. de dot.*, occaſione præſertim agẽdi de mulieribus, quæ vitam cœlibem ſpirituale ducere eligunt in celebri Monaſterio Turris Speculorum Vrbis, vel in altero ad eius inſtar, cum conſueta dote eidem Monaſterio tradita; Quamuis legaliter, ac propriè, iſta non ſit dos, cum nullum intercedat ſpirituale matrimonium, quod reſultat à ſolemni, ac formali Religionis profeſſione, quam iſtæ mulieres non emittunt, neque ſunt moniales, cum ſint ſimplices oblatæ, libertatem retinentes ad ſęculum pro libito redeundi; Attamen per huiuſmodi prouiſionem, verius, ac receptum eſt, vt ità dicatur ſatisfactum Statuto, dum ita eius finis, vel effectus eſt adimpletus; Iſtaque eſt regula, cum qua huiuſmodi Statuta interpretari, ac practicari debent, non autem cum grammaticorum regulis, ac ſubtilitatibus.

Aliqui etiam relati per eoſdem *Surd. & Theſaur.* vbi ſupra, exigendo dotem datam, procedunt cum terminis lucro-
16 rum dotalium, pro quibus dos data, non autem deſtinata, vel promiſſa, prò legum municipalium diuerſa ſpecie neceſſaria eſt (cum alicubi etiam promiſſa ſufficiat, vt præſertim receptum eſt in Statuto vrbis ex deductis in ſua materia *ſub tit. de dote*); Iſti enim termini pariter diuerſi ſunt longè diuerſam habentes rationem, ideoque non benè ab vno caſu ad alium infertur, ſemperque firmũ videtur, vt in huiuſmodi Statutis, attendi ſolum debeat ratio eorum inductiua, iſtaque ſemper mihi viſa eſt genuina veritas, quoties verba Statuti ità expreſsè, ac litteraliter diſponant; Et hæc mihi promptè memoria ſuggerit pro nunc in iſta quæſtione inſinuare, ſaluo maturiori iudicio in caſibus par-

Digitized by Google

particularibus, pro eorum qualitate, & circumſtantijs, ex quibus ſtatuentium voluntatem deſumere debemus.

DISCVRSVS
GENERALIS REMISSIVVS.

In materia Statutorum, & Conſuetũdinum, circa ſucceſsionem ab inteſtato; Et iſtius occaſione aliorum Statutorum, quæ habentur in alijs materijs, cum diſtinctione inter Statuta particularia certorum locorum, cum alphabetico ordine locorum vel Diœceſum; Ac etiã de Statutis generalibus, ſeù de ijs, quæ generaliter in materia Statutorum habentur.

SVMMARIVM.

De Statutis in ſpecie.

1 *De diſtinctione Statutorum generalium, & ſpecialium, & recenſentur ſpecialia.*

A

2 De Statuto Amandolæ *excluſiuo fœminarum, & cognatorum ob agnatos.*
3 Anconæ *de eadẽ excluſione à ſucceſſione.*
4 *Eodem de taxa fructuum dotis.*
5 *Eodem de ſucceſſione in dote.*
6 *Eod. vt credatur proxenetis.*
7 *Eod. de foro mercatorum, & priuilegijs.*
8 Ariminen. *de vſufructu bonorum extradotalium.*
9 *Eod. de vxore obligata conficere inuentarium bonorum viri.*
10 Aſculan. *de taxa fructuum dotis.*
11 *Eod. de ſolemnitate in teſtamento mulierum.*
12 Auenionen. *de prælatione venditioris in bonis ſuis.*
13 *Eod. vt ſubſtitutiones non excedant tertium gradum.*

B

14 Barchinonen. *ſuper exemptionibus Eccleſiaſticorum à gabellis.*
15 *Eod. de ſucceſſione filiorum in dote.*
16 *Eod. de ordinationibus maritimis, & aſſecurationum.*
17 Baren. *de Conſuetudine ſuper ſucceſſione filiorum in dote.*
18 *Eod. vt liceat aditam hæreditatem repudiare.*
19 Beneuentan. *de ſucceſſione filiorum in dote, ac prohibitione diſponendi de illa.*
20 *Eod. ſuper præſcriptione debiti per annos viginti.*
21 Bergomen. *de excluſione fœminarum.*
22 Bituntin. *de ſucceſſione filiorum in dote.*
23 Bononien. *excluſiuo fœminarum, an excludat moniales.*
24 *Eod. de excludente cognatos ob agnatos.*
25 *Eod. de excludente matrem propter fratres.*
26 *Eod. vt mulier habens filios non diſponat de bonis dotalibus.*
27 *Eod. de Statuto fori mercatorum ſuper æquali concurſu creditorum decocti.*
28 *Eod. de Statuto ſuper fideiuſſore expenſarum iudicij.*
29 *Eod. ſuper reſtitutione dotis, & lucro viri.*
30 *Eod. de vſuris dotalibus.*
31 *Eod. ſuper contractibus minorum.*
32 Brachiani *ſuper lucro dotis.*

C

33 Camerini *de ſtatuto excluſiuo fœminarum.*
34 *Eod. circa altiorem eleuationem, vel aliud ædificium.*
35 Canciani *ſuper gabella pro ſucceſſionibus.*
36 Cantiani *ſuper duplicata collecta forenſium.*
37 Caſtri *de Statuto Guardeæ remiſſiuè.*
38 Ciuitæ nouæ *de Statuto excludente fœminam maritatam.*
39 Ciuitatis Caſtelli *de Statuto reddente emptorem tutum.*
40 *Eod. fauore fideiuſſoris, vt petat exemptionem ab obligatione.*
41 *Eod. excluſiuo fœminarum propter maſculos.*
42 *Eod. ſuper renouatione emphyteutica.*
43 Comen. *de antephato ſeù lucro dotis.*
44 Conſulatus *maris.*
45 Corinaldi *ſuper excluſione fœminarum, & cognatorum.*

46 Eu-

E

46 Eugubin. *ſuper Statuto excluſiuo fœminarum.*
47 *Eod. de Decretis Ducalibus circa ſolemnitates in donationibus.*

F.

48 Fani *ſuper Statuto excludente matrem & cognatos propter agnatos.*
49 *Eod. Super Statuto admiſſionis ad Conſilium* Ciuitatis.
50 Farfen. *in materia renouationis emphyteuticæ.*
51 Ferrarien. *de ſucceſſione in bonis emphyteuticis.*
52 *Eod. de gabella contractuum.*
53 *Eod. de gabella frumenti.*
54 *Eod. de Statuto ſuper foro.*
55 *Eod. de inſinuatione, & ſolemnitatibus in donationibus.*
56 Firman. *Ciuitatis ne matrimonia contrahantur cum forenſibus, & de alijs huius diœceſis ſub nomine locorum.*
57 Florentin. *de aditione paternæ hæreditatis.*
58 *Eod. de tollente hæredi beneficium inuentarij.*
59 *Eod. de gabellis pro ſucceſſionibus.*
60 *Eod. de excluſione cognatorum & fœminarum.*
61 *Eod. de eadem excluſione in bonis extra territorium.*
62 Foroliuien. *de inteſtata ſucceſſione.*
63 *Eod. de Statuto continuatiuo poſſeſſionis.*
64 *Eod. de gabella vini forenſis.*
65 *Eod. ſuper Conſilio Ciuitatis.*
66 *Eod. de vſufructu bonorum extradotalium vxoris.*
67 Fulginaten. *de donationibus.*
68 *Eod. de eadem materia donationum.*
69 *Eod. de excluſiuo matris, & fœminarum an tollat legitimam.*

G

70 Gualdi *de excluſione fœminarum.*
71 Guardeæ *de eadem excluſione.*

H

72 Hebræorum *ſuper lucro dotis.*
73 *Eod. ſuper datijs, & oneribus.*
74 *Eod. ſuper locatione domorum in ghetto.*
75 *Eod. de priuilegio pignorum.*
76 *Eod. de vſuris quando exigant.*
77 *Eod. quod ſint ciues, & eis ſuffragentur Statuta, & priuilegia.*
78 *Eod. quando ſeruata ſit lex Moſaica.*
79 *Eod. de matrimonio hebræorum.*

I

80 Ianuen. *de ſtatuto excluſiuo fœminarum*
81 *Eod. de excluſione religioſorum.*
82 *Eod. de obligatione fideiuſſoris.*
83 *Eod. de obligatione mulierum in dote.*
84 *Eod. de teſtamento an corruat ob præteritionem.*
85 *Eod. vt debitor non poſſit non agnoſcere.*
86 *De dote non tranſmittenda.*
87 *Eod. de eleuatione propè domum vicini.*
88 Interamnen. *de excluſione fœminarum.*
89 *Eod. an dos ſuccedat loco legitimæ.*

L

90 Lucan. *de codicillorum forma.*
91 *Eod. excluſiuum matris an tollat legitimam.*

M

92 Maceraten. *ſuper modo reſtituendi dotem.*
93 Mediolanen. *ſuper iure ædificandi ſeù altiùs eleuandi.*
94 Meleuitan. *de communione bonorum inter coniuges, & filios.*
95 *Eod. de Statutis Religionis Hieroſolymitanæ.*
96 Montis Falchi *de paſcuis.*

N

97 Neapolitan. *de conſuetudinibus ſuper dote.*
98 *Eod. de conſuetudine excluſiua fœminarum, an iſtæ faciant numerum, & partem.*
99 *Eod. de eadem excluſione ante dotem.*
100 *Eod. ſuper taxa fructuum dotis.*
101 *Eod. ſuper ritu circa clericatum.*
102 *Eod. de Pragmatica ſuper litteris cambij.*
103 *Eod. de ætate minori.*
104 *Eod. de gratijs ſuper feudis.*

105 Eod.

105 *Eod. de Ritu ſuper liquidatione inſtrumentorum.*
106 *Eod. de Pragmaticis ſuper contractibus Vniuerſitatum.*
107 Nepeſin. *ſuper lucro dotis.*
108 Nonantulan. *in emphyteuſi.*

P

109 Parmen. *de Statuto continuante poſſeſſionem in hæredem.*
110 *Eod. de excluſione fœminarum propter dotem.*
111 Peruſin. *de excluſione fœminarum.*
112 *Eod.de priuilegio DD.ne vltrà quā &c.*
113 Piſan. *de prohibente viro nè relinquat vxori, & è contrà.*
114 Piſauren. *ſuper lucro dotis.*
115 Placentin. *de continuanda poſſeſſione in hæredem.*
116 Plumbini *nè vir teſtetur cum vxore.*
117 *De excluſione fœminarum.*

R

118 Rauennaten. *in materia emphyteutica.*
119 *Eod. de taxa fructuum dotis.*
120 *Eod. de contributione eccleſiaſticorum in aggeribus.*
121 Reatin. *de ſucceſſionibus ab inteſtato.*
122 Regnorum *Neapolis, & Siciliæ.*
123 Religionis *Hieroſolymitanæ circa nobilitatem, & habitum.*
124 *Eod. circa Dignitates, Commendas, & penſiones.*
125 Religionis *S. Stephani, & aliarum Religionum in genere.*
126 Roman. *de Statutis excluſiuis* 141. & 145.
127 *Eod. de eodem Statuto* 145. *circa ciuilitatem.*
128 *Eod. de præſcriptione Statuti* 158.
129 *Eod. de contractibus minorum, & mulierum ex cauſa dotis.*
130 *Eod. de eodem materia in genere.*
131 *Eod. de filijs familias.*
132 *Eod. de dotium moderatione.*
133 *Eod. de lucro dotis.*
134 *Eod. de vſuris, vel fructibus dotalibus.*
135 *Eod. de prohibitione diſponendi cum illegitimis, vel poteſtate reſpectiuè.*
136 *Eod. de Statutis in materia donationū.*
137 *Eod. de vſu muri vicini.*
138 *Eod. de via executiua dotis.*
139 *Eod. ſuper læſione in tertia parte.*
140 *Eod. vt ſeruari debeat ius ciuile in teſtamentis.*
141 *Eod. de Statuto agriculturæ.*
142 *Eod. vt pro dote obligentur bona emphyteutica.*
143 *Eod. de reuerſione dotis ad fratrem.*
144 *Eod. de continuanda poſſeſſione remiſſiuè.*
145 *Eod. de filijs in conditione poſitis.*
146 *Eod. de prohibita donatione inter coniuges.*
147 *Eodem de decreto Camerali fauore inquilini.*
148 *Eodem de Statutis Montis pietatis.*
149 *Eod. de Statuto de duobus conformibus.*
150 *Eod. de Bulla Pij V. de non infeudando.*
151 *Eod. de Bullis prohibentibus alienationes bonorum iuriſdictionalium.*
152 *Eod. de Bullis prohibentibus alienationem in forenſes.*
153 *Eod. de Bulla Baronum Clem.VIII.*
154 *Eod. de Bulla Archiuij Vrban.VIII.*
155 *Eod. de motu proprio Vrban. VIII. ſuper locis montium.*
156 *Eod. de Bulla Pauli III. ſuper pœna decupli.*
157 *Eod. de Conſtitutione Gregoriana ſuper vtroque retractu coactiuo, & prælatiuo.*
158 *Eod. de Conſtitutione Clemen.VIII. ſuper reductione cenſuum.*

S

159 Sancti Gemini *ſuper retractu.*
160 Sardineæ *remiſſiuè.*
161 Scrofani *ſuper excluſione fœminarum.*
162 Senen. *ſuper gabella forenſium.*
163 *Eod. de ſucceſſione filiorum in dote.*
164 *Eod. de iure redimendi pignus prætorium.*
165 *Eod. de titulo inſtitutionis ſubintelligendo.*
166 *Eod. in materia iuris congrui.*
167 Senogallien. *de Statuto excluſiuo fœminarum.*
168 Siciliæ *de Statuto continuante poſſeſſionem in hæredes.*
169 *Eod. de taxa fructum dotis.*
170 *Eodem de legibus ſuper ſucceſſione feudorum.*
171 Spoletan. *de Pragmatica ſuper taxa dotium.*
172 *Eodem de ſolemnitatibus in teſtamentis mulierum.*

T

173 Tudertin. *de Statuto excluſiuo fœminarum, & cognatorum, ac matris.*

174 Turritan. *de ſucceſſione filiorum in dote.*

V

175 Velitern. *de Statuto ſuper retractu.*

176 Viterbij *de Statuto excluſiuo fœminarum.*

177 Vrbinaten. *de conſuetudine, vt gabella per forenſes ſoluatur duplicata.*

178 *Eod. de concordia in materia emphyteutica.*

179 *Eod. de indulto Vrban. VIII. in eadem materia.*

180 *Eod. de Decretis Ducalibus in donationibus.*

181 *De alijs Statutis particularibus remiſſiuè.*

DE STATVTIS IN GENERE.

182 *Excludentia à ſucceſſione ſtabilium, an procedant in cenſibus, & locis montium.*

183 *Excludentia forenſes, an ſint odioſa, vel fauorabilia.*

184 *An Statuta afficiant exemptos ex conuentione.*

185 *Cum non ſubditis, vel in bonis extra territorium deſeruiunt pro interpretatione voluntatis.*

186 *De illo Ciuitatis dominantis quomodo attendatur, vbi adeſt proprium Statutum.*

187 *Vbi diſponant quod in caſu omiſſo ſeruetur ius commune, de quo iure intelligatur.*

188 *An Ciuitas quæ recognoſcit Superiorem, poſſit condere Statuta excluſiua forenſium.*

189 *Quando Statuta capiant etiam præterita.*

190 *Imponentia gabellam, vel aliud onus pro ſucceſſione ſunt odioſa.*

191 *Quando Statuta compræhendant actus iuratos.*

192 *Recipiunt interpretationem à Statutis aliarum Ciuitatum, vel regionum.*

193 *De Statutis inducentibus diuiſionem paſcuorum.*

194 *Quando Statuta comprehendant perſonas eccleſiaſticas.*

195 *Prohibentia alienationes in forenſes, an comprehendant Clericos.*

196 *De materia confirmationis præſumpta Statutorum.*

197 *De Statutis mandantibus expurgationē territorij à latronibus, & bannitis.*

198 *Quale Statutum an viri, vel vxoris, attendi debeat in materia lucrorum dotalium.*

199 *An deferens lucrum cenſeatur derogare* l. hac edictali.

200 *Auferens lucrum viro, an auferat etiam mulieri.*

201 *Prohibentia alienationes in forenſes, an capiant alienationem ex cauſa dotis.*

202 *Quando Statutum cenſeatur vocare filios ad dotem matris.*

203 *Excludentia fœminas maritatas à ſucceſſione, an intelligātur de delata ante matrimonium.*

204 *De excluſiuis fœminarum in genere remiſſiuè.*

205 *De Statutis vocantibus filios in conditione poſitos.*

206 *De Statutis inhabilitantibus minores, & mulieres ad contrahendum, an capiant cauſam dotis.*

207 *De Statutis circa redibitoriam.*

208 *De Statutis circa ſolemnitates in donationibus.*

209 *De Statutis reſtringentibus facultatem teſtandi ſine alicuius præſentia, vel conſenſu.*

210 *De Statuto continuante poſſeſſionem defuncti in hæredem.*

211 *An procedat in iurepatronatus.*

212 *De Statutis circa duas conformes.*

213 *De Statutis circa matrimonium, eiuſque libertatem.*

214 *An & quæ bona circumſcribantur loco, ſeù cuius loci cenſenda ſint ad effectum compræhenſionis ſub Statutis.*

DISC.

DISC. XLI.

1 SVcceſſionum ab inteſtato quæſtiones, frequentiorem occaſionem præbent agendi de Statutis, cum ſuper illis potiſſimùm, ferè per vniuerſam Italiam habeantur Statuta particularia, alterantia ordinem inteſtatæ ſucceſſionis à iure communi præſcriptum; Non tamen ad hanc ſolam materiam, eorumdem Statutorum inſpectio reſtricta eſt, cum omnes ferè alias pertutiat; Sub ea verò, quæ frequentior eſt, huiuſmodi inſpectionem aſſumendo, de alijs remiſſiuè agere, non videtur incongruum; Illa igitur in duas partes diuiſa; Vnam ſcilicèt Statutorum, vel Conſuetudinum, aliorumque particularium Iurium in ſpecie, ſeù localiter; Alteram verò eorumdem Iurium in genere; Prima ad faciliorem cognitionem, iuxtà illum ſtylum, quem Rota, totaq; Curia Romana adhibet in cauſarum diſtinctione, per loca diſtinguitur.

De Statutis, & Conſuetudinibus, alijſque iuribus particularibus per loca, ordine alphabetico diſpoſitis.

A

Amandola de Statuto excluſiuo cognatorũ
propter agnatos, an exigat vt fœminæ,
2 à quibus cognati deſcendunt ſint dotatæ de bonis, de quibus agitur *hoc tit. diſcurſ.* 17.

Anconitan. de Statuto excludente fœminas
3 propter maſculos, ſiuè cognatos propter agnatos; Quomodo procedat, & an locum habeat in agnatis fœminis, *hoc tit. diſc.* 10.

4 Eadem de Statuto taxante fructus, vel vſuras dotis, *tit. de dote diſc.* 161. *num.* 43.

5 Ead. de Conſuetudine, vel Statuto ſuper ſucceſſione in dote, vel eius reuerſione, *tit. de dote in ſupplemento, in Anconitana*.

6 Ead. de Conſuetudine mercatorum
credendi proxenetis, et de iſtorum obligatione, *tit. de credito diſc.* 87.

7 Ead. de Competentia fori mercatorum, & de priuilegijs mercaturæ, *tit. de Iuriſdict. diſc.* 71.

Ariminen. de Statuto vt maritus ſit vſufru-
8 ctuarius bonorum extradotalium vxoris, *tit. de Regal. diſcurſ.* 84., & *tit. de dote diſc.* 168.

Ead. de vxore obligata conficere in-
9 uentarium bonorum exiſtentium in domo, viro defuncto, & quod aliàs non non petat creditum dotale, *tit. de credito diſc.* 128.

Aſculan. de taxa fructuum dotis, *tit. de*
10 *dote diſc.* 161. *num.* 43.

Ead. de Statuto vt mulier non teſte-
11 tur ſine conſenſu coniunctorum, *tit. de teſtamen. diſc.* 31.

Auenionen. de Statuto concedente vendito-
12 ri potioritatem in bonis venditis etiam aduersùs dotem, *tit. de dote diſc.* 81., & *diſc.* 166.

Ead. de Statuto decernente vt ſubſti-
13 tutiones non tranſcendant tertium gradum, *tit. de fideicomm. diſc.* 96.

B

Barchinonen. de Legibus, vel Statutis in exa-
14 ctione gabellarum etiam ab exemptis, *tit. de Regal. diſc.* 58.

Ead. de ſucceſſione filiorum in dote,
15 ſeù de communione bonorum inter coniuges, *hoc tit. diſc.* 26., & *ſub tit. de dote diſc.* 107.

Ead. de decretis, vel prouiſionibus
16 mercatorum in materia aſſecurationis, & nauigationis, *tit. de credito deſc.* 106. & *ſeqq.*

Baren. de Conſuetudinibus ſuper ſucceſſio-
17 ne filiorum in dote, *tit. de dote diſcurſ.* 105.

Ead. de Cõſuetudine vt hæredi liceat
18 quandocumq; repudiare hæreditatem aditam etiam ſine beneficio inuentarij, *tit. de hærede, & hæredit. diſc.* 23.

Beneuentan. de ſucceſſione filiorum, vel
19 dotantium in dote, ac de prohibitione mulieris de illa diſponendi, *hoc tit. diſc.* 26. & *tit. de dote diſc.* 103.

Ead. de Statuto ſuper præſcriptione
20 debiti per annos viginti, *tit. de credito diſc.* 129. & *de dote diſc.* 29.

Bergomen. de excluſione fœminarum pro-
21 pter maſculos à ſucceſſione, *hoc tit. diſcurſ.* 19.

Bituntin. de ſucceſſione filiorum in dote, &
22 an in illa grauari poſſint, *tit. de dote diſc.* 105.

Bononien. de excluſione fœminarum pro-
23 pter maſculos, an excludat moniales, ſeù aliàs perſonas eccleſiaſticas, vel exemptas, *hoc tit. diſc.* 5.
Ead. de Statuto excludente cognatos
24 propter agnatos, intra quos gradus procedat, *hoc tit. diſc.* 13.
Ead. de Statuto excludente matrem
25 propter fratres, an ſuffragetur extraneo, qui ſit fratri ſubſtitutus, *hoc tit. diſc.* 22.
Ead. de Statuto, vt mulier de bonis
26 dotalibus diſponere non poſſit, quamuis habeat filios, *tit. de dote diſc.* 108.
Ead. de Statuto fori mercatorum vo-
27 cante ad æqualem concurſum omnes creditores intra quatuor annos ante decoctionem debitoris, *tit. de credito diſc.* 10. *& tit. de dote diſc.* 143.
Ead. de Statuto ſuper fideiuſſore in
28 expenſis, *tit. de credito diſc.* 100.
Ead. de Statuto ſuper reſtitutione,
29 ſeù reuerſione dotis, & lucro faciendo per virum, *tit. de dote diſc.* 108.
Eadem de vſuris dotalibus debitis vi-
30 duæ, *tit. de dote diſc.* 101. *&* 161.
Eadem circa contractus minorum, *tit.*
31 *de fideicomm. diſc.* 179.
Bracchiani de Statuto, ſeù Conſuetudine tollente lucrum dotale, ac impediente
32 Statutum Vrbis ſuper lucro, *tit. de dote diſc.* 134.

C

Camerini de Statuto excluſiuo fœminarum
33 an faciat eas extraneas, & an dos ſuccedat loco legitimæ, *tit. de dote diſc.* 91.
Eadem de Statuto ſuper facultate al-
34 tius eleuandi, ſeù aperiendi feneſtras &c. *tit. de ſeruitut. diſc.* 4.
Canciani de gabella ſoluenda pro ſucceſſio-
35 nibus forenſium, et an debeatur per mulierem nuptam extrà patriam, *tit. de Regal. diſc.* 83.
Cantiani de Statuto vt forenſes collecten-
36 tur in duplo vltrà ciues, *tit. de Regal. diſc.* 83.
37 *Caſtri*, de Statuto Caſtri, *vide* Guardeæ.
Ciuitæ Nouæ de Statuto excludente fœminã
38 maritatam à ſucceſſionibus, an intelligatur de delatis poſt matrimonium, vel de delatis antea, *tit. de fideicomm. diſc.* 143. *& diſc.* 44.
Ciuitatis Caſtelli de Statuto reddente tutum
39 emptorem, *tit. de empt. diſc.* 43.
Ead. de Statuto concedente fideiuſ-
40 ſori actionem petendi liberationem ab obligatione, *tit. de credito diſc.* 97.
Ead. de Statuto excludente fœminas
41 propter maſculos an faciat fœminam extraneam, necnè, ità vt dos ſuccedat loco legitimæ, *tit. de emphyt. diſc.* 9.
Ead. de Statuto, vel indulto ſuper ne-
42 ceſſaria renouatione emphyteutica, & modo ſuccedendi in emphyteuſi, *eodem diſc.* 9. *de emphyt.*
Comen. de antephato, ſeù lucro dotali, &
43 quomodo filij in ea ſuccedant, *tit. de dote diſc.* 139.
Conſulatus Maris, *tit. de credito diſc.* 106.
44 *cum ſeqq.* in materia aſſecurationis.
Corinaldi de Statuto excluſiuo fœminarum,
45 & cognatorum propter agnatos *hoc tit. diſc.* 23.

E

Eugubin. de Statuto excluſiuo fœminarum
46 propter maſculos an tollat legitimam, ità vt dos eius loco ſuccedat, necnè *tit. de dote diſc.* 13.
Ead. de decretis Ducalibus circa do-
47 nationes, an habeant locum in hac Ciuitate, eorumque intelligentia, *tit. de donat. diſc.* 35.
Eadem *verbo* Cantiani.

F

Fanen. de Statuto excludente matrem, &
48 cognatos propter agnatos tranſuerſales an ſuffragetur patri, vel auo, *hoc titulo diſc.* 15.
Ead. de Statuto ſuper admiſſione ci-
49 uium ad Conſilium, *tit. de præeminen. diſc.* 38.
Farfen. de Statutis ſuper renouatione emphyteutica, vel ſuper facultate diſponen-
50 di de bonis emphyteuticis, *titulo de emphyt. diſc.* 8. *& in ſupplemento, & ſub tit. de feud. diſc.* 52.
Ferrarien. de Statuto ſuper ſucceſſione in
51 bonis emphyteuticis vſque ad quem gradum extendatur, *tit. de emphyt. diſc.* 23.
Ead. de Statuto gabellæ contractuũ,
52 *tit. de Regal. diſc.* 43.
Eadem de Statuto gabellæ frumenti,
53 *tit. de Regal. diſc.* 45.
Ead. de Statuto, vel priuilegio ſuper com-

54 competentia fori, & nè ciues trahantur, *tit. de iuriſdict. diſc.* 80.
Ead. de inſinuatione requiſita in do-
55 nationibus, *tit. de donat. diſc.* 38. *& eod. tit. in ſupplemento in Ferrarien. donationis*.
Firmana de Statuto prohibente matrimo-
56 nia cum forenſibus, & an excludat à ſuc ceſſione matris filios viri forenſis, *hoc tit. diſc.* 25.
Eadem *verbo* Ciuitæ Nouæ.
Eadem *verbo* Amandulæ.
Florentina de Statuto inducẽte aditionem
57 hæreditatis paternæ per habitationem in domo, ſeù retentionem bonorum, *tit. de hærede, & hæredit. diſc.* 16.
Ead. de Statuto tollente hæredi be-
58 neficium inuentarij, *tit. de hærede, & hæredit. diſc.* 17.
Ead. de Statuto mandante ſolui ga-
59 bellam pro ſucceſſionibus, quomodo intelligatur, *tit. de Regal. diſc.* 154.
Ead. de Statuto excludente ſorores,
60 aliàſque fœminas propter agnatos vſq; ab ſextum, vel octauum gradum quomodo intelligendum ſit, *hoc tit diſc.* 8.
Ead. de Statuto excludente fœminas
61 propter maſculos, an capiat bona extrà territorium, adeout ſufficiat ſola ſubiectio perſonarum, *hoc tit. diſc.* 9.
Foroliuien. de Statuto deferente ſucceſſionem filij patri, excluſa ſorore an intelli-
62 gendum ſit ad terminos textus *in l. fœminæ C. de ſecund. nupt.*, *hoc tit. diſc.* 24.
Ead. de Statuto continuatiuo poſſeſ-
63 ſionis defuncti in hæredem, *tit. de hærede, & hæredit. diſc.* 26., *& hoc tit. diſc.* 24.
Ead. de Statuto mandante, vt vir forenſis ſoluat gabellam de bonis extradotalibus, *tit. de Regal. diſc.* 84.
Ead. de Statuto circa Conſilium, & ad-
65 miſſionem Conſiliariorum, *tit. de præeminen. diſc.* 31.
Ead. deferente vſumfructum extra-
66 dotalium viro, *dicto diſc.* 84. *de Regal.*
Fulginaten. de Statuto diſponente circa
67 donationes, an ſit in vſu, & quomodo intelligendum ſit, *tit. de donat. diſc.* 26.
Ead. de eodem Statuto in materia
68 donationis, an procedat vbi fiat in cauſam dotis, vel contemplatione matrimonij, *tit. de dote diſc.* 18.
Ead. de Statuto excluſiuo fœminarũ,
69 vel matris, an tollat legitimam, *tit. de legit. & detract. diſc.* 19.

G

Gualdi de Statuto vocãte fratres, an admit-
70 tat duplicitatem gradus in excluſionem fratrum conſanguineorum, *hoc titulo diſcurſ.* 18.
Guardeæ de Statuto prohibente alienatio-
71 nem in forenſes, *tit. de alienat. & contract. diſc.* 39., & de excluſione fœminarum, *hoc tit.*

H

Hebræorum de Statuto, vel Conſuetudine
72 ſuper lucro dotis, *tit. de dote diſc.* 132.
Eod. de Statuto, ſeù conſuetudine ſu-
73 per datijs, & oneribus *tit. de Regal. diſc.* 100. *ad* 104.
Eod. de Statutis, vel motibus proprijs
74 Pontificijs ſuper locationibus domorum *tit. de locat. diſc.* 33.
Eod. de priuilegio pignorum ſuper
75 bonis etiam alienis *tit. de vſur. diſc.* 7.
Eod. de facultate exigendi vſuras, &
76 quomodo *tit. de vſur. diſc.* 56. *&* 7.
Eod. an eis ſuffragentur Statuta Ciui-
77 tatis fauore ciuium, & Chriſtianorum, etiam vbi fundata ſint in æquitate, ac etiam contra Chriſtianos *tit. de ſeruit. ad* materiam retractus, *diſc.* 70., *& de legit. & detraction. diſc.* 14.
Eod. de lege Moiſis, an, & quomodo
78 attendi debeat, & de Rabinorum traditionibus *dicto diſc.* 132. *de dote, & ſub tit. de matrimonio diſc.* 15.
Eod. de matrimonio Hebræorum, *di-*
79 *cto diſc.* 15. *de matrimonio*.

I

Ianuen. de Statuto excluſiuo fœminarum
80 propter maſculos an capiat bona extra territorium *hoc tit. diſc.* 4.
Ead. de Statuto excludente Religio-
81 ſos etiam à legitima *tit. de legit. & detract. diſc.* 28.
Ead. de Statuto extinguente obliga-
82 tionem fideiuſſoris per lapſum quinquenij *tit. de credito diſc.* 92.
Ead. circa obligationem mulierum,
83 an procedat in dote *tit. de dote diſc.* 16.
Ead. de teſtamento an corruat ex de-
84 fectu præteritionis, *tit. de teſtament. diſc.* 60.

Ead.

Ead. de Statuto vt debitor non poſſit
85 in præiudicium creditorum non agnoſ-
cere ſucceſſiones, & hæreditates, an pro-
cedat vbi agnoſcat, ſed cum onere fidei-
commiſſi *tit. de dote diſc.* 44.

Ead. vt fœmina non tranſmittat do-
86 tem non conſtitutam, *tit. de dote, diſc.*
101.

Ead. de Statuto, an vicinus poſſit ſe
87 in domo altius eleuare, nec ne *tit. de ſer-
uit. diſc.* 2.

Interamnen. de Statuto excludente fœmi-
88 nas propter maſculos, an & quando ex-
cludat fœminas propter maſculos, *hoc tit.
diſc.* 14.

Ead. vt idem Statutum excluſiuum fa-
89 ciat fœminas extraneas adeòvt dos non
ſuccedat loco legitimę *tit. de legitima, &
detract. diſc.* 32.

Judæorum, *vid.* Hebræorum.

L

Lucana de Statuto ſuper codicillis, vt va-
90 leant coram Notario, & duobus teſti-
bus, & quando procedat *tit. de teſt.
diſc.* 10.

Ead. de Statuto excludente matrem à
91 ſucceſſione filij propter fratres vel alios,
& an excludat etiam à legitima *tit. de le-
git. & detract. diſc.* 10.

M

Maceraten. de Statuto concedente hæredi-
92 bus viri dilationem ad reſtituendam
dotem, an ſuffragetur ipſi viro ſuperſtiti
tit. de dote diſc. 109.

Mediolanen. de Statuto ad materiam ſerui-
93 tutis ſeù altius eleuandi, *tit. de ſeruit.
diſc.* 2.

Meleuitana de Conſuetudine communionis
94 bonorum inter coniuges, ac filios *hoc tit.
diſc.* 38. *& de dote diſc.* 90.

Ead. de Statutis Meleuitanæ Reli-
95 gionis *verb.* Religio.

Montiſfalchi de Statuto ſuper vſu paſcuo-
96 rum, *tit. de ſeruit. diſc.* 41.

N

Neapolitana, de Conſuetudinibus Ciuitatis
97 Neapolitanæ tam generalibus, quam
nobilium in ſucceſſione, & facultate diſ-
ponendi de dote, *hoc tit. diſc.* 26. *& ſub
tit. de dote diſc.* 103. & in ſupplemento.

Ead. de Conſuetudine excludente fœ-
98 minas propter maſculos, an tollat etiam
legitimam, & an faciat numerum, & par-
tem, & ad cuius fauorem *tit. de legit. &
detract. diſc.* 3. *&* 4.

Ead. de eadem Conſuetudine exclu-
99 dente fœminas propter maſculos, an
procedat ob maſculi moram in non dan-
do dotem, *hoc tit. diſc.* 2.

Ead. de Conſuetudine ſuper taxa fru-
100 ctum dotis *tit. de dote diſc.* 161. *n.* 43.

Ead. de ritu M. C. V. ſuper clericis
101 iuſtificare debentibus clericatum *tit.
de iuriſdict. diſc.* 64.

Ead. ſuper litteris cambij, ex Regia
102 Pragmatica exigendis *tit. de camb.
diſc.* 25.

Ead. ſuper conſtitutione præſcribente
103 maiorem ætatē in annis 18. *tit. de do-
te diſc.* 2. & alibi pluries.

Ead. de legibus, & gratijs particula-
104 ribus ſuper feudis, eorumque ſucceſ-
ſione, alienatione, vel obligatione,
& ſuper oneribus, & alijs ad materiam
pertinentibus pluries, *ſub tit. de feudis*.

Ead. ſuper Ritu M.C.V. de liquidatio-
105 ne inſtrumentorum, *tit. de credito,
diſc.* 116.

Ead. de Pragmaticis ſuper contracti-
106 bus, & alijs faciendis per Communita-
tes, *tit. de alien. & contract. diſc.* 25.
& 26.

Nepeſina, de Statuto Fiani ſuper lucro dotis
107 *tit. de dote, diſc.* 135.

Ead. *verb.* Bracchiani.

Nonantulana de Statuto ſeù Conſuetu-
108 dine in materia emphyteutica, *tit. de
dote diſc.* 27.

P

Parmen. de Statuto continuante poſſeſſio-
109 nem defuncti in hæredem *tit. de hæ-
red. diſc.* 26.

Ead. de Statuto excludente fœminas
110 propter maſculos, an & quando ceſſet
ob dotem non datam, vel non oblatam,
hoc tit. diſc. 21.

Peruſina de Statuto excluſiuo fœminarum,
111 ac etiam matris ab inteſtata ſucceſſio-
ne ob dotem quomodo, & quando pro-
cedat, *hoc tit. diſc.* 1. *&* 2.

Ead. de Statuto, vel priuilegio DD. quod
non

112 non teneantur vltra quàm, &c. *tit. de credito, diſc.*122.
Piſana de Statuto prohibente vt vir teſtari
113 non poſſit fauore vxoris quomodo procedat, *tit. de teſtam. diſc.*32.
Piſauren. de Statuto ſuper lucro dotis, *tit.*
114 *de dot.diſc.*136.
Placentina, de Statuto continuatiuo poſſeſ-
115 ſionis defuncti in hæredem,*tit.de feud. diſc.*43.
Plumbini, de Statutis huius loci, & præſer-
116 tim illo prohibente viro, ne teſtetur fauore mulieris *tit. de teſtam.diſc.*32.
Eod.de Statuto excluſiuo fœminarum
117 propter maſculos, an ſuffragetur conſanguineo tantùm in bonis, quæ obueniunt à matre morientis, *hoc tit. diſc.*11.

R

Rauuennaten. de concordia in materia em-
118 phyteutica, *tit. de emphyt. diſc.*20.21. *&* 24.
Ead. de taxa fructuum dotis *tit. de*
119 *dote diſc.*161.*num.*43.
Ead. de contributionibus Eccleſia-
120 ſticorum pro aggeribus, *tit. de Regal. diſc.*59.
Reatina de Statuto ſuper ſucceſſione agna-
121 torum, & cognatorum eorumque cõcurſu, *hoc tit. diſc.*12.
122 Regni, *vid.* Neapolitana.
Eod. Siciliæ, *verbo* Siciliæ.
Religionis Hieroſolymitanæ de Statutis
123 huius Religionis circa nobilitatem, & admiſſionem ad habitum, *tit.de præemin. diſc.*32.*& ſeqq.*
Ead de Statutis circa dignitates, &
124 commendas, ac penſioues *de beneſ. diſc.* 68. *&* 69. *& tit. de penſionibus, diſc.*42.
Religionis S. Stephani de intelligentia eius
125 Statutorum,*tit.de iurepatron. diſc.*20. *&* 90.*& de iuriſdict. diſc.*92.
Religionum, in genere *ſub tit. de Regularibus.*
Romana de Statutis 141.& 145.excludenti-
126 bus fœminas propter maſculos, vel agnatos à ſucceſſione, eorumq;intelligentia; Et an faciant fœminas extraneas, vt tollant etiam legitimam *tit.de legit.& detract.diſc.*1.2.3.*&* 4.
Eadem de eodem Statuto 145. exclu-
127 ſiuo fœminarum, quam ciuilitatem exigat, *hoc. tit.diſc.*20.
Ead. de Statuto 158. ſuper præſcri-
128 ptione ſtatutaria quando procedat, *tit. de credito diſc.*129.
Ead. de ſtatutis 113. 151. ſuper con-
129 tractibus mulierum, vel minorum, an procedant in ijs, quæ fiunt ex cauſa dotis, *tit. de dote diſc.*17.& 19.
Ead.de eiſdẽ Statutis 113.& 151. ſuper obligationibus, & contractibus mi-
130 norum; & mulierum *tit. de alienat. & contract. diſc.*28. *&* 30.*&* 31. *& ſeqq.*
Ead. de Statuto 152. ſuper contracti-
131 bus filiorum familias, *tit. de alien.& contract.diſc.*37.*& tit.de credito,diſc.*146.
Ead. de Statuto dotium moderatorio
132 *tit. de dote diſc.* 22. *cum duobus ſeqq. & diſc.*143.
Ead. de Statuto 131. ſuper lucro do-
133 tali; *tit.de dote, diſc* 128.*ad* 135.
Ead. de Statuto137. ſuper fructibus,
134 & vſuris dotalibus *tit. de dote diſc.*161. *& diſc.*117.*& ſeqq.*
Ead. de Statutis 143.& 144.ſuper fa-
135 cultate, vel reſpectiuè prohibitione teſtandi, vel diſponendi cum naturalibus tamen etiam legitimatis, *tit. de teſtam.diſc* 52.
Ead. de Statutis 149. & 150. in ma-
136 teria donationum, ac ſolemnitatum in eis adhibendarum, in quibus caſibus procedant, *tit. de donat. diſc.*27. *&* 28. *&* 32 *cum ſeqq.*
Ead. de Statuto 107. concedente mu-
137 rum vicini, quomodo,& quando procedat, *tit. de ſeruit. diſc.*7.
Ead. de Statuto 83. tribuente doti
138 viam exequutiuam etiam contra tertium quomodo, & quando procedat, *tit. de dote diſc.* 57. *&* 58.
Ead. de Statuto 154. circa leſionem
139 in emptione,& venditione, an ſufficiat in tertia parte, *tit. de empt. & vendit. diſc.* 25.
Ead de Statuto,vt ſeruari debeat ius ci-
140 uile ideoq; in teſtamentis non attendatur diſpoſitio iuris canonici *in c.cum eſſes tit. de teſtam.diſc.*11.
Ead. de Statuto agriculturæ, *tit. de*
141 *ſeruit. diſc.*28.
Ead. de Statuto 122. vt bona emphy-
142 theutica obligari poſſint pro dote, & quando procedat, *tit. de dote diſc.*147.
Ead. de Statuto 130. vt dos data per
143 fratrem ad ipſum reuertatur, *tit. de dote diſc.*101.

Ead.

Ead. de Statuto 143. vt mulier non
144 poſſit diſponere niſi de decima parte
dotis, & quando procedat, *tit. de dote diſc.* 116.

Ead. de Statuto 147. de continuanda
144 poſſeſſione infra in inſpectione generali ſuper ſtatuto de continuanda.

Ead. de Statuto 142. de filijs in condi-
145 tione poſitis, vt cenſeantur vocati, *tit. de fideicomm. diſc.* 74. *cum pluribus ſeqq.*

Ead. de Statuto 135. annullante do-
146 nationes inter coniuges, an & quando
intret *tit. de donat. diſc.* 30. & 31.

Ead. ſuper decreto Camerali, *titul. de*
147 *locat. diſc.* 35.

Ead. de Statutis Montis pietatis Vr-
148 bis, *tit. de credito diſc.* 68.

Ead. de Statuto 180. ſuper duabus
149 conformibus, *tit. de Iudicijs*.

Ead. ſuper bullis ſeù Conſtitutionibus
150 Apoſtolicis.

De bulla Pij V. de non infeudando
tit. de feudis, diſc. 1. 4. & 61.

De Bullis Sixti V. & aliorum Pontifi-
151 cum ſuper prohibita alienatione iuriſ-
dictionalium, *tit. de feud. diſc.* 66. & *ſeqq.* & *diſc.* 105., & *tit. de credito diſc.* 13. & 151.

Ead. de ijſdem bullis ſeù Conſtitutio-
152 nibus prohibentibus alienationem in
forenſes, *tit. de dote diſc.* 149. & *tit. de alienat.* & *contract. diſc.* 39. & *dicto tit. de credit. diſc.* 13. & 151.

De bulla Clementis VIII. ſuper Baro-
153 nibus vulgò Bulla Baronum, *ſub tit. de feud. diſc.* 73. *cum multis ſeqq.* & *ſub tit. de credito, diſc.* 13. 127. 141. & 151.

De bulla Archiuij Vrbani VIII. *tit. de*
154 *feud. diſc.* 85. & 87.

De Bulla Vrbani VIII. ſuper locis
155 montium, *tit. de Regal. diſc.* 25. 38. 41. & *eod. tit. in ſupplemento*.

De Bulla Pauli Tertij ſuper pœna, de
156 culpi contra fraudantes rationes fiſca-
les, *tit. de regal. diſc.* 119. *cum ſeqq.*

De Bulla ſeù conſtitutione 23. Grego-
157 rij XIII. ſuper retractu prælatiuo, &
coactiuo *ſub tit. de ſeruit. diſc.* 74. *cum pluribus ſeqq.*

De Bulla Clementis VIII. ſuper redu-
158 ctione cenſuum Communitatum, *ſub tit. de cenſibus diſc.* 30. & *eod. tit. in ſupplemento*.

S

Sancti Gemini, de Statuto ſuper retra-
159 ctu, *tit. de ſeruit. diſc.* 71.
160 *Sardinæ* verbo *Turritana*.
Scrofani, de Statuto excludente fœminas
161 propter maſculos quomodo intelli-
gendum, *ſit hoc tit. diſc.* 3.
Senen. d de Statuto ſuper gabella ſoluenda
162 per forenſes, *tit. de Regal. diſc.* 83.

Ead. de ſucceſſione filiorum in dote,
163 *tit. de credito, diſc.* 40.

Ead. de Statuto concedente ius redi-
164 mendi bona exequuta, *tit. de credito*, *diſc.* 142.

Ead. de Statuto ſubintelligente in te-
165 ſtamentis titulum inſtitutionis, *tit. de teſtam. diſc.* 59.

Ead. de Statuto in materia ratractus
166 eiuſque intelligentia, & an ſuffragetur
Iudæis, *tit. de ſeruit. diſc.* 68. *cum duobus ſequen.*

Ead. *verbo* Canciani.
Senogallien. de Statuto excluſiuo fœmina-
167 rum, *tit. de fideic. diſc.* 144.
Siciliæ de Statuto continuatiuo poſſeſſio-
168 nis defuncti in hæredem, *tit. de hæred. diſc.* 28. & *hoc tit. diſc.* 38.

Ead. de Conſuetudine ſuper taxa fru-
169 ctuum dotis, *tit. de dote diſc.* 161. *n.* 43.

Ead. de capitulis, & legibus ſuper ſuc-
170 ceſſione feudorum, *tit. de feud. diſc.* 13. & *in deciſ. Siciliæ eod. tit.*
Spoletana, de pragmatica ſuper taxa do-
171 tium, *tit. de dote, diſc.* 23

Ead. de Statuto requirente ſolemni-
172 tates in teſtamentis mulierum, *tit. de teſtam. diſc.* 30.

T

Tudertina de Statuto excluſiuo matris, ac
173 fœminarum à ſucceſſione, an & quan-
do procedat, & præſertim an in ſucceſ-
ſione Clerici, *hoc tit. diſc.* 6. & 7.
Turritana de ſucceſſione filiorum in do-
174 te, *tit. de dote diſc.* 107.

V

Veliterna de Statuto ſuper retractu, *tit.*
175 *de ſeruitut. diſc.* 72.
Viterbien. de Statuto excluſiuo fœminarum
pro-

176 propter maſculos, an, & quomodo procedat, *hoc tit. diſc.16.*
Vrbinaten. de Conſuetudine, vt ſoluatur ga-
177 bella duplicata per forenſes, *tit. de Regal. diſc.77.*
Ead. de concordia Vrbini in materia
178 emphyteutica, *tit. de emphyt. diſc.19. & 26.*
Ead. de Indulto Vrbani VIII. ſuper
179 renouatione in materia emphyteutica in Statu Vrbini, *tit. de emphyt. diſcurſ.5. cum ſeqq.*
Ead. de decretis Ducalibus ſuper ſo-
180 lemnitatibus adhibendis in donatione, *tit. de donation. diſc.2. & in verbo Eugubina.*
De alijs autem Statutis, de quibus
181 hucuſque particulariter agere occaſio non dedit, dabit autem in futurum, habebitur *hoc eodem tit. in ſupplemento*; Ac etiam videri poteſt *apud Rubeum tom.2. ſingularium ex fol.*587. vbi de multis Statutis in ſpecie, ac etiam ea, quæ adeò elaboratè collegit *Tuſch. in ſuis concluſionibus* ſub verbo *Statuta*.

DE STATVTIS IN GENERE.

Excludentia à ſucceſſione ſtabilium an pro-
182 cedant in locis montium, & cenſibus, alijſque iuribus conſtituentibus tertiam ſpeciem, *titulo de Regal. diſc.43. & diſc. 83.*
Excludentia forenſes, an cenſeantur
183 fauorabilia, vel odioſa, *dicto tit. de feud. diſc.83. & de dote diſc.149.*
An afficiant exemptos ex cõuentione,
184 *tit. de feud. diſc.13. & diſc.89.*
In non ſubditis, vel in bonis extra
185 territorium, deſeruiunt pro interpretatione voluntatis contrahentium, vel diſponentium, *eodem titulo de Regal. diſcurſ.128.*
Ciuitatis dominantis quomodo attē-
185 dantur in loco habente Statutum particulare, *tit. de Regal. diſc.83.*
Mandantia vt in caſu omiſſo regulentur à iure communi, de quo iure intelli-
187 gendum ſit, an de illo Romanorum; vel Ciuitatis dominantis, *eodem diſc. 83. de Regal.*
An Ciuitas quæ recognoſcit Superio-
188 rem, condere poſſit Statuta excludentia forenſes, *eod. diſc.83. de Regal., & de dote diſc.149.*
Quando capiant etiam præterita, *tit.*
189 *de Regal. diſc.49.*
Imponentia gabellam, vel aliud onus
190 pro ſucceſſione ſunt odioſa, *eodem tit. de Regal. diſc.154.*
Quando compræhendant actus iura-
191 tos, *diſc.128. de Regalibus, & tit. de dote diſc. 143. & de alienat. & contract. diſc.26.*
Recipiunt interpretationem etiam à
192 Statutis aliarum Ciuitatum, vel locorum, *tit. de Regal. diſc. 83. de ſeruitut. diſc.2. & diſc.72.*
De inducentibus diuiſionem paſcuo-
193 rum, *tit. de Regal. diſc.94.*
Quando compræhendant perſonas ec-
194 cleſiaſticas, *tit. de Regalib. diſc.32. & de dote diſc.22. 143. & 147.*
Prohibentia alienationem in forenſes
195 an compræhendant clericos, *tit. de ſeruitut. diſc.81. & de dote diſc.149.*
Quæ confirmatio in Statutis requira-
196 tur, & de confirmatione præſumpta, quid operetur, *tit. de ſeruitut. diſc. 71., de dote diſc.143.*
De Statutis mandantibus expurga-
197 tionem territorij à bannitis, vel latronibus, *tit. de ſeruitut. diſc.46.*
Quale Statutum attēdi debeat in ma-
198 teria lucrorum dotalium, an illud viri, vel illud vxoris, *tit. de dote diſc.128.*
Deferens lucrum dotale, non cenſe-
199 tur derogare diſpoſitioni textus *in l. hac edictali, tit. de dote diſc.130. & 132.*
Auferens lucrum viro, an auferat etiã
200 mulieri, *tit. de dote diſc.135.*
Prohibentia alienationes in forenſes,
201 an capiant alienationem ex cauſa dotis, *tit. de dote diſc.149.*
Quando cenſeantur vocare filios ad
202 ſucceſſionem dotis, *titulo de dote diſc. 101. & 105. cum ſeqq.*
Excludentia fœminas maritatas à ſuc-
203 ceſſione, intelligũtur de ſucceſſione deferenda poſt matrimonium, ſecùs autem de delata, quamuis non agnita, *tit. de fideicomm. diſc.44.*
De Statutis excluſiuis fœminarũ pro-
204 pter maſculos, vel cognatorum propter agnatos, videndum in locis particularibus, de quibus præſertim *hoc titulo*, & in altero *de legit. & detract.*
De Statutis vocantibus filios in con-

Digitized by Google

205 ditione poſitos pluries *ſub tit. de fidei-comm. diſc.74. cum pluribus ſeqq.*

De Statutis inhabilitantibus minores, vel mulieres ad contrahendum ſine cer-
206 tis ſolemnitatibus, habetur in locis particularibus, *& ſub tit. de alienat. & contract.*, ac etiam *ſub altero de dote*, occaſione agendi an capiant cauſam dotis.

De Statutis circa redhibitoriam, *tit.*
207 *de empt. & vendit. diſc.8.*

De Statutis circa ſolemnitates in do-
208 nationibus, *tit. de donat. diſc.21.28. 30. & pluribus ſeqq.*

De Statutis reſtringētibus libertatem
209 teſtandi ſine conſenſu, vel præſentia alicuius, *tit. de teſtam. diſc.29. & ſeqq.*

De Statutis continuantibus poſſeſſio-
210 nem defuncti in hæredem, *tit. de hærede, & hæredit. diſc.26.*

Et an illa habeant locum in iurepa-
211 tronatus, *tit. de iurepatron. diſc.63.*

De Statutis circa duas conformes, eo-
212 rumque intelligentia, ac de alijs ad materiam *ſub tit. de Iudic.*

De Statutis, & legibus circa libertatē
213 matrimonij, *ſub tit. de matrimon. diſc. 14., & ſub tit. de teſtamen. diſc.73. & ſub tit. de dote diſc.143.*

Cadunt item in hac Statutorum materia quæſtiones circa loci circumſcriptionem; Cum etenim recepta ſit concluſio pluries in præcedentibus *hoc tit.*,
214 & alibi inſinuata, vt Statuta, vtramq; exigant copulatiuam ſubiectionem, perſonarum, & bonorum, ideoque etiam cum ſubditis non operentur in bonis extrà territorium; Hinc proindè frequenter in foro diſputari contingit, an, & quæ bona ſequantur perſonam de cuius ſucceſſione agitur, vel reſpectiuè circumſcribantur loco, & de quo cenſeantur ad effectum compræhenſionis, vel non compræhenſionis ſub Statuto.

Aut ergò agitur de bonis ſtabilibus per veritatem, vt ſunt illa, quæ ſoli dicuntur, quia nempè in ſolo conſiſtant exindè non amouibilia, vt ſunt vineæ, arboreta, prata, campi, ac etiam domus aliaque ruſtica, & vrbana prædia; Et in iſtis nulla cadit quæſtio, quoniam ad hūc effectum extrà omnem controuerſiam circumſcribuntur eo loco, vel territorio in quo ſita ſunt, cum ſolum in hac bonorum ſpecie intret quæſtio, de qua *ſub tit. de legat. diſc.7.*, quando ſcilicèt deſtinatio domini in ijs, quæ ab eius voluntate pendent, faciat illa cenſeri diuerſi loci, vtpotè alteri prædio, vel bonorum vniuerſitati annexa.

Aut de illis iuribus, quæ impropriè ex legis fictione ſtabilia dicuntur, ſeù verius terriam ſpeciem conſtituentia, loco ſtabilium cenſentur, vt ſunt loca montium, aliaque ſimilia iura cum Principe, vel Republica, vel cenſus annui perpetui; Et tunc, licet apud antiquiores id ſub quæſtione fuerit; Attamen hodiè receptum eſt, vt loca montium, aliaque conſimilia iura cum Principe, vel Republica cenſeantur eſſe in Vrbe, ſiue in ea Metropolytica Ciuitate in qua erectio facta eſt, ac deſtinata ſolutio, quamuis effectus pro Montis dote deſtinati, alibi ſiti ſint ex plenè deductis per *Rouit. in in pragmat. 1. de iur. & exaction. fiſcal. num.66. cum ſeqq. Rota apud Buratt. dec. 474. num.1., deciſ.177. num.38. par.5. rec. apud Roias deciſ.66. num.10.*, & habetur *ſub tit. de Regal.* & alibi pluries; Et de cenſibus *Cene. hoc tractat. quæſt.30. deciſ. 235. part.7. recent. Roias dicta deciſ.66. num.11.*, & pluries alibi aduertitur, præſertim *dicto tit. de Regal. diſc.92.*, vbi aduertitur, an idem procedat ad effectum collectarum, quæ diuerſam habent rationem.

Solumque reſpectu ſtabilium, ac aliorum huiuſmodi, quæſtio cadit vbi agatur de bonis dotalibus in ordine ad mulierem cui data ſint in dotem, an ſcilicèt ſequantur ipſius mulieris perſonam ob rationem vniuerſitatis, quam dos conſtituere dicitur, ex ijs quæ in iſta quæſtione vtriuſque opinionis habente anteſignanos *Azon.* & *Bart.* habentur plenè deducta *per Barboſ. in Rubr. ff. ſolut. matrimon. par.3. Mantic. de tacit. lib.12. tit. 6., Capyc. Latr. conſult.91. num.4. Aponte de poteſtate Proreg. tit. de ſucceſſ. mulier. in princ. Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſtato theor.13. num.16. Giurb. ad conſuet. Meſſan. cap.1. gloſ.1. par.1.*, apud quos alij; Et in qua quæſtione reſpectu bonorum, quæ loco circumſcribuntur ad effectum compræhenſionis ſub Statuto verius eſſe videtur, vt cēſeantur de loco in quo ſita ſint, nō autem de loco perſonæ, vt in terminis Statuti deferentis dotem filijs, habetur *apud Merlin. deciſ. 828. & 853. apud Dunozett. deciſ. 528. & apud Roias deciſ.*

deciſ. 157., & aduertitur *ſub tit. de dote diſc.*103. *& ſeqq.*.

Vbi verò agatur de nominibus debitorum, eſt ſub quæſtione, in qua opinionum varietas pro more habetur; Aliquibus volentibus, vt non circumſcribantur loco, ſed ſequantur perſonam creditoris; Alijs, vt attendatur locus contractus; Et alijs, vt attendatur locus deſtinatæ ſolutionis, ex ijs quæ in materia habentur cæteris relatis *apud Bellon. iun. de iure accreſcen. cap.* 10. *quæſt.* 2. *ex num.*138. *Merlin. de legitim. lib.*3. *tit.*1. *quæſt.* 18. *à numer* 93. *ad* 99. *Franch. deciſ.* 93. *ibique Addeu.*, *Rota apud Buratt. deciſion.* 474. *numer.* 4., *& apud Merlin. dict. deciſ* 828. *num.* 17. *Giurb. ad conſuetud. d. cap.*1. *gloſ.*1. *par.*1. *& cap.*12. *gloſ.* 5.; Adhuc tamen occaſio non dedit, vt id formiter, & ex profeſſo diſputaretur, cum ſolùm incidenter de hoc actum eſſet *in Faventina* de qua *ſub tit. de Renunciat. diſc.* 14.; Cumque ſit quæſtio iuris dubia, hinc proindè Tribunalium ſtylis deferendum videtur; Mobilia verò receptum videtur, vt perſonam ſequantur.

SVMMA
SIVE
COMPENDIVM

Eorum, quæ continentur in hoc Lib. XI. Par. II. De Succeſſionibus ab inteſtato, et de Statutis.

I.

De ordine inteſtatæ ſucceſſionis, ex ſola diſpoſitione iuris communis, *à num. 1. ad 22.*

II.

De neceſſaria ſucceſſione, quæ à iure quoque communi, ſecundarum nuptiarum ratione reſultat, *à num. 22. ad 33.*

III.

De alia ſucceſſione neceſſaria, quæ reſultet à iure municipali, vel alio iure ſpeciali, *à num. 34. ad 37.*

IV.

De ſucceſſione prælatiua alicuius generis perſonarum ex iure municipali, quod ſit alterius generis excluſiui, puta maſculorum in excluſionem fœminarum, *à n. 38. ad fin.*

SVMMARIVM.

I.

1 *Qvalis ſit ordo inteſtatæ ſucceſſionis de iure communi.*

2 *Prima cauſa ſucceſſionis eſt filiorum legitimorum, & naturalium ſupra parentes.*

3 *Quomodo ſit illa nepotum ex filio prædefuncto.*

4 *De differentia inter patrem, & matrem circa ſucceſſionem naturalium tantum, vt patri non ſuccedant, matri autem æquè ſuccedant cum legitimis, quod limitatur.*

5 *Filia imputant, vel conferunt dotem, & quando ſecus, & quid in donatione ob cauſam facta filio.*

6 *Non extantibus filijs ſuccedunt pater, & mater, & fratres vtrinq; coniuncti, vel eorum prædefunctorum filij, licet moriens ſit in poteſtate.*

7 *Hiſque extantibus, auus, & auia alijque aſcendentes non admittuntur abſque repræſentatione.*

8 *Non extantibus patre, vel matre, auus, & auia ſuccedunt cum fratribus vel eorum filijs.*

9 *An nepotes ex fratre prædefuncto ſuccedant cum patre, vel matre.*

10 *Fratres ex vno latere vbi extent fratres vtrinque vel eorum filij, & parentes, non habent ius in ſucceſſione.*

11 *Quid deficientibus vtrinque, àn fratres ex vno latere concurrant cum parente eiuſdem lateris.*

12 *Alij collaterales poſt fratres, & fratrum filios non ſuccedunt cum aſcendentibus etiam mediatis licet gradus ſit æqualis.*

13 *Nepotes plurium fratrum, nullis extantibus fratribus, an ſuccedat in ſtirpes, vel in capita.*

14 *Iidem nepotes ex fratribus licet nulli adſint fratres, excludunt patruos, & auunculos.*

15 *De ſucceſſione fratrum vnius lateris tantum.*

16 *De generico ordine ſucceſſionis aliorum coniunctorum poſt prædictos.*

17 *Coniuncti ſuccedunt vſque ad decimum gradum ciuilem, & non vltra.*

18 *Eis non extantibus ſuccedit vxor, eaque non curante, fiſcus, ſed quando hac fiſci ſucceſſio excludatur.*

19 *Illegitimi non habent ius agnationis, ſed ſolum illud cognationis ideoque cognatis, non autem agnatis ſuccedunt, & è contra.*

20 *Quid de legitimatis.*

21 *Et quid de adoptiuis.*

22 *An inter parentes intret diſtinctio, vt paterni in paternis, et materni in*

in maternis ſuccedant.

II.

23 *De neceßaria ſucceßione filiorum primi matrimonij in bonis matris binubæ obuentis à primo viro, vel à filijs primi matrimonij ex* l. fœminæ.

24 *Quas pœnas ſecundò nubentium inductas à iure ciuili, lex canonica aboleuerit.*

25 *Iſtæ pœnæ procedunt etiam in viro binubo, & quando excuſetur.*

26 *De alijs excuſationibus iſtarum pœnarum, præſertim ratione conſenſus.*

27 *An dicta ſucceßio procedat in bonis, quæ mediate obuenerint.*

28 *Iſtud ius filiorum eſt perſonale, ad hæredes non tranſmißibile, ſi ipſi parenti binubo prædecedant.*

29 *Minuſque dicta ſucceßio intrat in ijs bonis, quæ parens binubus ex filij teſtata diſpoſitione, vel donatione obtinuit.*

30 *Aut in obtentis titulo oneroſo.*

31 *Poteſt parens binubus in his bonis gratificari aliquos ex filijs.*

32 *De ſucceßione neceßaria in legitima filijs* debita, *& de illa, quæ debetur coniugi pauperi.*

33 *De alia ſucceßione neceßaria,* ex l. hac edictali.

III.

34 *De neceßaria ſucceßione filiorum in bonis parentis præſertim in dotalibus matris ex iure municipali.*

35 *De illa coniunctorum in bonis antiquis.*

36 *De illa eorumdem volente poſſeſſore diſponere cum illegitimis.*

37 *De ſucceßione neceßaria in fideicommiſſo, vel feudo, ſeù emphyteuſi.*

IV.

38 *De ratione introductionis Statutorum circa ſucceßionem.*

39 *An cenſenda ſint odioſa, & exorbitantia, vel potius fauorabilia, & iuri conformia.*

40 *In eis requiritur vtraque ſubiectio perſonarum, & bonorum.*

41 *An excludant perſonas eccleſiaſticas.*

42 *An ſint ſeruanda inter laicos in ſucceßione perſonæ eccleſiaſticæ.*

43 *De dotatione fæminarum, quæ per hæc Statuta demandatur, quomodo intelligenda ſit.*

44 *De alijs ad materiam remißiuè, & quare de ſingulis non agatur.*

I.

IVris ciuilis diſpoſitione
attenta, quæ vbique, in
terris etiam Eccleſiæ, at-
1 que in Eccleſiaſtico foro,
quoque viget; Quamuis
antiquiori, vel medio
tempore, non modica varietas, ſuper in-
inteſtatæ ſucceſſionis ordine dignoſca-
tur; Ex Nouiſſimo tamen Iuſtinianeo Iu-
re, cum quo viuitur, iſte ordo planus
redditus eſt, cum pleræque dubitationes,
quæ in caſibus omiſſis, vel non ſufficien-
ter explicatis, magnam inter noſtros
maiores pugnam cauſarunt, hodiè quo-
que ſopitæ pœnè ſint; Eam pro regula
amplectendo opinionem, quæ magis
Tribunalibus probabilior viſa ſit, ac pro-
pterea magis communiter recepta.

Filiorum itaque primi gradus, qui
2 nullam natalium maculam habeant, (ſu-
blata ſexus differentia,) prima, & coæ-
qualis eſt cauſa vtriuſque parentis reſpe-
ctu, neque cum filijs, nepotes, ex eiſdem,
qui adhuc extent, minuſque defuncti pa-
ter, vel mater cõcurrunt, cum filij omnes
alios vincant; Nepotes autem, vel vl-
3 teriores deſcendentes, qui alijs prædefun-
ctis, primum cum auo, vel proauo lo-
cum occupent, filiorum loco habentur,
ideoque parentes etiam vincunt, atque
in aliorum filiorum primi gradus con-
curſu, ex repreſentationis beneficio ob-
tinent id, quod eorum parens obtineret
ſi viueret.

Ea verò, inter patris, ac matris ſuc-
ceſſionem, filiorum vel deſcendentium,
ex eis, differentia dignoſcitur, quod pa-
tri, non niſi legitimi, & naturales, non
4 autem naturales tantùm ſuccedunt; ma-
tri autem, omnes coæquali iure, nata-
lium macula non obſtante; Niſi de ma-
tre Illuſtri agatur, quæ filios legitimos
habeat (vtroque requiſito copulatiuè de-
ſiderato); Vel niſi ex damnato, & puni-
bili coitu progeniti ſint, vt in legitima
quoque filijs de neceſſitate debita ſtatu-
tum eſt.

Quamuis autem, ex dicto Nouiſſimo
Iure, ſublata ſit ſexus differentia; Si ta-
5 men fœminæ, ab eo parente, de cuius
ſucceſſione agitur, dotem habuerint,
Iſtam conferre, ac imputare debent;
Niſi ex ea donatione dos data ſit, quæ
ab alio, quàm filiationis motiuo proue-
niat,

niat, ideoque collationi, ac imputatio-
ni non ſubiaceat; Optione data non con-
ferendi, quatenus à ſucceſſione abſtine-
re velit; Idemque in maſculis, quibus cau-
ſatiua donatio, iuxta iuris regulas im-
putabilis, facta ſit. A

Poſt filios, alioſque deſcendentes; Pa-
rentum primi gradus, nempè patris, &
matris, ac fratrum, & ſororum vtrinque
coniunctorum, ſecunda, & coæqualis eſt
ſuccedendi cauſa, patriæ poteſtatis vin-
culo neglecto, in ea bonorum ſpecie
6 quæ, ſub aduentitio peculio cadit, cum
ſolum eorum, quæ ſub verè profectitio
peculio adhuc remanent, occupatio pa-
tri concedatur ipſius peculij iure; In alijs
autem hæreditario, ac ſucceſſorio iure,
cum matre, & fratribus venit.

Atque vbi vterque primi gradus pa-
rens extet, vel eorum alter, aui, vel auiæ
7 ſeù vlterioris aſcendentis, nulla eſt ſuc-
ceſſio, neque repræſentatio ordine in-
uerſo datur.

Si verò germani fratres, vel ſorores
vel eorum prædefunctorum filij adſint,
immediati autem parentes deſint, atque
ſolum mediati extent, auus nempè, vel
8 auia, ſub quæſtione eſt, àn locum paren-
tis coæquali iure occupet, magiſque re-
cepta, & probabilis affirmatiua vide-
tur. B

Prout etiam quæſtio eſt, cum opinio-
num varietate, in caſu conuerſo, vbi nem-
9 pè pater, vel mater extet, non autem fra-
ter vtrinque coniunctus, ſed ex eo præ-
defuncto nepos, àn repreſentationis be-
neficium intret, vt ità primum locum
occupet, maiorque dubitandi ratio ca-
dit, quando alter primi gradus frater
non extet, qui repræſentationi anſam
præbeat; Pariterque probabilior eſt opi-
nio nepotis fauorabilis, vt repræſenta-
tionis beneficio iuuetur. C.

Illi verò fratres, vel ſorores, quibus
vnius tantùm lateris coniunctio datur,
10 cum parentibus, vel cum fratribus vtrin-
que coniunctis, eorumque prædefuncto-
rum filijs, nullum habent concurſum;
Cadente quæſtione, àn vtrinque coniun-
ctis non extantibus, illi qui ex vno tan-
tum latere coniuncti ſunt, ad ſucceſſio-
nem concurrant, cum eo parente, à quo
eorum coniunctio manat, quia nempè
11 vterini cum matre, vel conſanguinei
cum patre concurrere velint, magiſque
recepta eſt negatiua. Non tamen cum
12 aſcendentibus, etſi mediatis, alij colla-
terales poſt fratres, & fratrum filios con-
curſum aliquem habent, licet reſpectiuè
gradus æqualitas adſit. D

Nullis autem extantibus fratribus, ſed
plurium prædefunctorum nepotibus, ma-
13 gna apud antiquiores, nimiumque in-
uoluta fuit quæſtio, àn adhuc intrare de-
beat repræſentationis ordo, per quē ſuc-
ceſſio fiat in ſtirpes, eo modo quo accedē-
te patrui, vel auunculi, ſeù amitæ, vel ma-
terteræ concurſu ſucceditur; Hodiè ve-
rò vbique magis ea recepta eſt opinio, vt
ſucceſſio ſit in capita, cum ceſſet repræ-
ſentationis neceſſitas. E

Adhuc tamen huius repręſentationis
caſu, vel neceſſitate ceſſante, illa in fra-
14 trum prædefunctorum filijs, operatiua
remanet, vbi cum defuncti patruo, vel
auunculo concurſus fiat; Licet enim,
eadem, & coęqualis tertio gradu coniun-
ctio ſit, non tamen æqualis eſt ſucceſſio,
ſed potior eſt illa inferioris lineæ colla-
teralis nepotum ex fratre, primum fra-
ternum gradum ità repræſentantium. F

Vtrinq; coniunctis quoque, vel eorum
filijs, non extantibus, fratrum, ac ſoro-
15 rum ex vno latere tantum, prior quàm,
vlteriorum collateralium ſucceſſio eſt
coæqualis, ſi ex eodem latere attineant,
ſi verò ex diuerſis, diuiditur ſucceſſio pro
bonorum origine, vt in ijs, quæ à patre,
conſanguinei, in ijs autem quæ à matre,
vterini ſuccedant; In quæſitis autem à
defuncto, ſit ius coæquale; Nepotes au-
16 tem ex fratre vnius lateris cum nepoti-
bus ex fratre vtrinque pro magis recepta
opinione non concurrunt.

Aliorum verò omnium vltrà præmiſ-
ſos, indefinita eſt ſucceſſio, ſola gradus
proximitate attenta, ideoque patruus,
vel auunculus cōſobrinum excludit, vin-
culi

A. *de hac materia collationis, vel imputatio-
nis ſub tit. de hæred. diſc. 31. & tit. de le-
git. diſc. 24.*

B. *hoc tit. diſc. 30.*

C. *hoc tit. diſc. 8. n. 11.*

D. *hoc tit. diſc. 3.*

E. *diſc. 8. num. 10. & alibi hoc tit.*

F. *diſc. 8. hoc tit.*

culi vnicitate, vel duplicitate non curata, vſque ad decimum ciuilem gradum, quem ſucceſſionis ordo non egreditur,
17 ſed vir, vel vxor ſubintrat G; Iſtoque etiam non extante ſuccedit fiſcus, quem tamen aliquando in clericis, Eccleſia, et
18 in infirmis, vel addictis aut, expoſitis Hoſpitale, vel alia Congregatio, pro caſuum, vel morum diuerſitate excludit. H

In illegitimis autem, inter agnatos, & cognatos, diſtinctio eſt, vt agnatorum nulla actiua vel paſſiua ſucceſſio de-
19 tur, cognatorum verò ſecus, niſi ea accedat circumſtantia, quæ (vt ſupra) matrem quoque extraneam efficiat, cum ab ea reliqui per cognationem coniuncti normam recipiant. I

Legitimatorum actiua, & paſſiua ſucceſſio, à legitimationis qualitate pen-
20 det, eo modo quo circa legitimæ debitũ aduertitur, an ſcilicet pura, & plena à ſupremo Principe facta ſit, vt explicitã, vel ſubintellectã nõ habeat iuris venientium ab inteſtato præſeruatiuam L; Ado-
21 ptiuorum autem hodiè nullum quæſtionis caſum praxis docere videtur.

In parentibus mediatis præſertim, magna eſt Iuriſtarum lucta, àn coæ-
22 quale ſit ius, ex gradus maiori proximitate regulanda, vel potius patrimoniorum diuiſio intret, ſeù bonorum origo attendatur, vt ſcilicet paterni in paternis, materni autem in maternis ſuccedant; Probabilior autem, atque in praxi magis recepta videtur opinio, quæ primam tenet partem, vt ſcilicet hæc diſtinctio, ſeù differentia hodie ſublata ſit.

I I.

De neceſſaria ſucceſſione, quæ à iure quoque communi, ſecundarum nuptiarum præſertim ratione, vel aliàs reſultet.

INter alias pœnas, quas lex ciuilis, mulieri ad ſecundas nuptias conuolanti
23 iniunxit, ea eſt, in praxi frequenter contingibilis vt in ijs bonis, quæ ex liberalitate, ac beneuolentia primi viri, vel ex immediata ſucceſſione vnius ex filijs primi matrimonij, in eam binubam obuenerunt, ſiue etiam ex lucris dotalibus, neceſſaria ſit ſucceſſio filiorum, aliorumq; liberorũ eiuſdẽ primi matrimonij, diſpoſitione ipſi matri morienti prohibita, vel etiam ea inter viuos, quæ lucratiua ſit, aut aliàs legis fraudem reſpectiuè redoleat.

Quamuis enim, matrimonij libertatis fauore, pœnas, quas ſecundò nubentibus lex ciuilis inflixit, lex canonica abo-
24 leuerit, iſtaque lex correctoria, in foro etiam laicali, atque in laicalium Principum ditionibus, (quæ ſub terrarum Imperij vocabulo explicari ſolent) legi ciuili præualeat; Adhuc tamen incorrectæ remanent illę pœnæ, quæ liberorum primi matrimonij fauorem reſpiciunt. M.

Prædictæ autem legis ciuilis littera, mulieri binubæ iſtam, aliaſque irrogat
25 pœnas, ideoque plurium ſententia eſt, vt in viro locum non habeant; Contrarium tamen magis receptum eſt, vt in vtroque coniuge, vel parente reſpectiuè, pariformiter id procedat; Facilius tamẽ in viro cadet iuſta excuſationis cauſa, in gratiam eorumdem filiorum ex prima vxore ſuperſtitum, quorum, melior educatio alterius vxoris moralem neceſſitatem, vel congruentiam exigat, pro facti qualitate. N

Excuſat itaque ab hac pœna ſuperius inſinuata, vel alia ſimilis iuſta cauſa, li-
26 ue ipſorum liberorum conſenſus, qui tamen expreſſus, ac legitimus exiſtat, ad hunc finem datus, non autem, vbi ex ſola vrbanitate, ſeù beneuolentia, vel quod parenti filius contradicere non audeat, ſiue quod nouercam, vel reſpectiue vitricum amauerit, eique reuerentiæ actus exhibuerit. O

Non leuis autem quæſtio eſt, àn hæc neceſſaria ſucceſſio, in ijs bonis procedat,

G. *diſc.* 39.

H. *ſub tit. de Regal. diſc.* 149. *vbi de hac materia ſucceſſionis fiſci in bonis vacantibus, & quando non intret.*

I. *diſc.* 10.

L. *Sub tit. de legitim. & detraction. & hoc titulo diſc.* 38.

M. *de his pœnis ſecundo nubentium diſt.* 29. *cum pluribus ſeqq.*

N. *diſc.* 33.

O. *eodem diſc.* 33.

27 dat, quæ à primo coniuge in binubum ſuperſtitem, non immediatè, ex vnius ex filijs ſucceſſione, ſed mediatè obuenerunt, quia nempè vno filio prius defuncto, alter prò eius virili ſuccedat, eique poſtea morienti, cum alijs fratribus, parens binubus ſuccedat, an ſcilicet, quod ita mediatè obuenit, huic neceſſariæ ſucceſſioni ſubiaceat, quod varias habet opiniones, variaſq; recipit diſtinctiones præſertim in linea deſcenſiua, vel tranſuerſa, ideoque in ſua ſede videndum eſt P.

Huic verò neceſſariæ ſucceſſioni fauore liberorum tantùm, qui parenti bi-
28 nubo ſuperſint, locus eſt, ideoque primi matrimonij liberi, qui tali binubo parenti prædecedant, ad extraneum hæredem huiuſmodi ſucceſſionis ius non tranſmittunt, quamuis teſtati decedant, quidquid aliquor um error tradat. Q

Minuſque eidem neceſſariæ ſucceſſioni locus eſt, in illis bonis, quæ non ex inteſtata ſucceſſione, legiſque benefi-
29 cio, ſed ex morientis filij beneuolentia, & diſpoſitione, parens binubus obtineat, ſiuè per vltimam voluntatem, ſiuè per actum inter viuos id ſequatur. R.

Prout neque ſub hac pœna cadunt ea, quæ binubus coniux, ex primi bonis obtinuerit, non ex liberalitate, ſed ex cauſa
30 onerosa, & correſpectiua, vt præſertim ea donatio eſſe ſolet, quæ pro alicuius inæqualitatis compenſatione fiat.

Non omnium item liberorum primi
31 matrimonij neceſſaria eſt ſucceſſio, ſed eorum tantùm, quibus parens binubus gratificari velit, cum iſtam à lege habeat poteſtatem, qua ad exercitium non deducta, æqualis eſt omnium conditio, iuxta ſucceſſionis ordinem. S

Aliæ ſunt neceſſariæ ſucceſſiones, quæ à iuris communis diſpoſitione manant, vt
32 eſt legitima, quæ liberis, vel parentibus debita eſt, iſta verò diuerſam habet ſedem vel materiam. T Siue illa, quæ pauperi coniugi ſuperſtiti debetur in bonis morientis coniugis in quarta parte. V

Prout impinguatæ legitimæ ſpeciem habet illa neceſſaria ſucceſſio, quæ in ip-
33 ſiuſmet binubi parentis bonis, primi matrimonij liberis debita eſt, vt vltrà legitimā eis de iure debitam, cuiuslibet eorum conditio æqualis fiat ſecundo coniugi ſuperſtiti, cuius fauore parens binubus diſpoſuerit, quamuis ex cauſa lucri conuentionalis, vel ſtatutarij diſpoſitio manet, vbi lex municipalis, explicitam, vel implicitam non habeat derogationem illi legi, quæ liberorum primi matrimonij fauore ita ſtatuit. X

III.

De ſucceſſione neceſſaria, quæ reſultet à iure municipali, vel ab alio iure particulari.

QVamuis iuxta ordinem in prima Rubrica inſinuatum; Ius ciuile nouiſſimum, inteſtatam ſucceſſionem regulari
34 debere ſtatuerit; Attamen; Vel quia antiqui Romanorum mores, ab illis Græcorum, qui tale Ius nouiſſimum condiderunt, eſſent diuerſi; Vel quia in eo intermedio ſpatio, quod inter Imperij Romani translationem, dictarumque legum inuentionem, ac vſum, interceſſit, prò diuerſarum dominantium Nationum moribus, vel ex alijs accidentibus, diuerſum ſuccedendi ordinem plures præſertim Italiæ populi ſibi ſtatuerint; Hinc proindè; Vel ex antiquarum legum, ſeù conſuetudinum particularium continuatione; Vel ob nouas leges ſtaturarias, quas ijdem populi pro eorum animi declaratione, circa legum ciuilium vſum condiderunt; In pleriſque locis, diuerſus eſt ordo ſuccedendi, etiam neceſſarius, vt præſertim frequentior vſus docet in mulieris dote; In qua filiorum neceſſaria eſt ſucceſſio, adeòvt neque volens poſſit mater aliter, per vltimam præſertim voluntatem, diſponere, vt

P. *diſc.30.*
Q. *diſc. 34.*
R. *eod. diſc.34.*
S. *de præmiſſis; & alijs ad materiam ſecundarum nuptiarum dicto diſc.29.cum plur. ſeqq.*
T. *ſub tit. de legit. & detract.*
V. *diſc.49.*
X. *diſc. 32. & ſub tit. de dote diſc. 130. & ſeqq.*

vt in dotali potiſſimùm ſede aduertitur. Y

Siuè quod de bonis antiquis, ac aliàs quàm ex propria acquiſitione obuentis,
35 non liceat, illis de ſanguine, qui etiam per tranſuerſum coniuncti ſint, excluſis, in toto, vel in parte, cum extraneis diſponere. Z

Aut quod volens cum propria prole
36 naturali tantum diſponere, fratres, vel agnatos in aliqua parte ſucceſſores habere teneatur A; cum ſimilibus reſtrictionibus, certam, ac generalem non admittentibus regulam, cum ab ipſarum legum particulari qualitate id pendeat.

Ex priuato quoque iure, neceſſariam
37 ſucceſſionem frequens praxis vbique docet, vbi ſæpè de fideicommiſſaria, vel de feudali, ſeù emphyteutica ſucceſſione pacti, & prouidentiæ, aut ſimili agatur, vt in earū pœculiaribus ſedibus aduertitur; Id autem, teſtatæ, vel conuentionali, potius, quam inteſtatæ ſucceſſioni referendum eſt, cum non vltimo morienti, ſed primo diſponenti, vel acquirenti ſuccedi dicatur. B

IV.

De ſucceſſione prælatiua alicuius generis perſonarum ex iure municipali, quod ſit alterius generis excluſiuum, puta maſculorum in excluſionem fœminarum.

Ex eadem ratione, quæ initio præcedentis Rubricæ inſinuata eſt, vt ſcilicet antiquis Romanorum moribus, ac
38 etiam illis, cum quibus ſub Longobardis, ac alijs poſt ſciſſum Romanum Imperium Italia continuauit vſq; ad caſualem inuentionem voluminum, ex Iuſtiniani Imperatoris mandato in Conſtantinopolitana Ciuitate ordinatorū, aduerſaretur illud Ius nouiſſimum, quod, vel pro Græcorum moribus, Vel pro tunc dominātis fœminini ſexus adulatione, fauore fœminarum, & cognatorum conditum fuit.

Per vniuerſam pœnè Italiam Statuta condita ſunt, fœminārum, atque cognatorum excluſiua fauore maſculorum agnatorum, ex nimium commendabili voto præfatis Italis moribus valdè adaptato, conſeruandi bona in agnationibus, & familijs, quorum decus, ac nobilitas ità conſeruantur, aliàs autem vileſcunt, ita extraneas ditando familias, ac perſonas, quæ reuerà nullam habeant ſanguinis coniunctionem, ab eo, à quo bona parta ſunt.

Super huiuſmodi verò Statutorum interpretatione, ſcribentium pugna
39 non leuis eſt, àn ea lata, & benigna, vel potius rigoroſa, & ſtricta fieri debeat; Aliquibus in maiori numero, qui cum nouiſſimi Iuſtinianei Iuris diſpoſitione procedunt, opinantibus, vt eiuſdem iuris correctoria ſint, ideoque ſtrictam, nimiumque rigoroſam interpretationem habere debeant, atque odioſa reputari, extenſione prohibita, vltrà verborum ſonum, quamuis rationis identitas, imò, & maioritas, accedat.

Alijs autem (fortè probabilius) primā recipientibus partem, vt præfato Iure nouiſſimo neglecto, vtpotè per Græcos pro eorum diuerſis moribus edito, noſtris autem Italis moribus, atque antiquo Romanorum iuri aduerſo, fauorabilia potius, benignaque interpretatione digna cenſenda ſint hæc Statuta, vtpote veri iuris Romanorum reſtitutiua, ſeù verius, morum regionis continuationē, dictique diuerſi Græcorum iuris non acceptationem comprobantia.

Adhuc tamen in foro, illis deferendum eſt opinionibus, quę in loco magis receptæ ſint, quamuis rationis habeant reſiſtentiam, cum ita exigat legalis facultatis deplotanda miſeria, ad quam pragmaticorum ineptum, ac irratio-

---

Y. *de his legibus, vel conſuetudinibus ſub tit. de dote diſc.*90., *& diſc.*103. *cum plu rib. ſeqq. & hoc tit. diſc.* 38.

Z. *dicto diſc.*103. *de dote*.

A. *de teſtament. diſc.*52.

B. *Sub tit. de fideicommiſſ. præſertim diſc.* 141. *& ſub tit. de renunciat. vbi de pactis ſuper ſucceſſionibus, vel earum renunciationibus*.

nabile vulgus eam induxit.

Eodemque rigoroſo, parumque rationabili ſenſu retento, eam quoque recipe-
40 re oportet reſtrictionem, vt vtriuſque ſubiectionis copulatiuus concurſus pro huiuſmodi Statutorum operatione ſit neceſſarius, perſonarum ſcilicet, ac bonorum, quæ ſtatuentis territorio circumſcribantur.

Vndè propterea clerici, aliæque perſonæ eccleſiaſticæ, quæ à ſtatuentis po-
41 teſtate exemptæ ſint, ad inteſtatam ſucceſſionem aliàs vocatæ ex dicto Iuſtinianeo nouiſſiuo Iure, quod ſexus, ac agnationis, & cognationis differentiam ſubſtulit, neglecto Statuti ordine, admitti debeant; Quinimmò, et ipſimet laici, Statuto alias ſubditi;, quoties de clerici,
42 vel aliàs exempti defuncti ſucceſſione ſit quæſtio; Horum autem neutrum placet, parumque probabile videtur, vt in ſua ſede latiùs aduertitur.

Ibique illa etiam improbabilitas aduertitur, vt Statuto fœminæ excluſæ dotationem demandante, iſta ſequi debeat
43 ex ſingulis quibuſque hæreditatibus, de quibus agitur, niſi Statutum vnica dote contentum ſit, vndè propterea ſuper verborum formalitatibus adeò inſiſtitur, magnæque diſputantur quæſtiones quādò vno, vel altero modo Statutum diſponat; Quod pariter pro meo ſenſu frigiditates, parumque rationabiles legum ſenſus continet, cum potius legis finis, vel effectus attendi debeat, ne ſcilicet mulieres à ſucceſſione excluſæ, à dote quoque excludantur, ideoque honeſtatis iacturam ſeù perpetuam viduitatem cū ſuo, ac Reipublicæ præiudicio pati cogantur; Quando itaque huic inconuenienti conſultum eſt, iſque finis, cum dote congrua pro qualitate perſonarum ſit impletus, nimium improbabile eſt, vt vni mulieri, quę plures habeat aſcendendentes, vel tranſuerſales, quorum ſucceſſionis locus fiat, plures habere: debeat dotes, cum lex eam in ſingulari numero deſideret, communi etiam vſu, ipſaque naturali ratione aduerſantibus.

Quia verò huiuſmodi municipalium legum diuerſa eſt formula, vel diſpoſitio,
44 ipſarumque ſingulę diuerſam receperunt interpretationem, vel praxim; Hinc proindè compendij incapax iſta materia eſſe dignoſcitur, cum facti potius quæſtiones eſſe videantur, pro facti idcircò particulari qualitate decidendę, ac de conſequenti certam non recipientes regulam cuicumque caſui applicabilem, ideoque in ſua ſede videndum eſt; Potiſſimè verò, cum proxima habeatur quoque Statutorum, aliarumque municipalium legum aliqua compendioſa enunciatio. C

C *de his omnibus ad materiam Statutorum in ſucceſſionibus hoc tit. diſc. 1. & ſeqq. & diſc. 41. vbi alia recenſentur.*

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM

Quæ ſub titulo de Succeſſionibus ab inteſtato continentur.

A

ACTIONES.

LOco, àn, & quando circumſcribantur, diſc. 19. num. 13.

ADIMPLEMENTVM.

Poſt terminum, àn, & quando ſufficiat, diſc. 29. num. 12.

ADITIO.

Inducta ex quibus actibus cenſeatur, d. 21. num. 7.

Maternæ hæreditatis, àn reſultet ex retentione dotium facta per patrem, diſc. 15. num. 13.

Poſitiua requiritur vt fœmina patiatur excluſionem vigore Statuti, quo maſculus poteſt non vti, ibid. num. 15.

Vid. Tranſmiſſio.

ADMINISTRATIO.

Bonorum vacantium ex quo incerta ſit vita poſſeſſois, decerni debet proximo ſucceſſori, diſc. 37. num. 3.

Emphyteuticorum bonorum dum ſperatur ortus maſculi ad ea vocati concedenda eſt domino directo, ibid. num. 4.

Hæreditatis ad quam naſciturus vocatur, cuinam ſit interim decernenda remiſſiuè, diſc. 37. num. 3.

ADVLTERII.

Pœnæ locum habentes contrà mulierem nonæque practicantur in viro adultero, diſc. 39. num. 10.

ADVOCATI.

Gerere quomodo ſe debeant in cauſis, & quando poſſint motiua minus ſolida deducere, diſc. 15. num. 6.

ÆQVALITAS.

Inter ſecundum virũ, & filios primi matrimonij in bonis matris ſeruanda eſt, d. 32. num. 2. *vid.* Diuiſio, *vid.* Leg. *verſ.* hac ædictali.

ÆTAS.

Maior in Regno Neapolitano completur in anno 18. remiſſiuè, diſc. 41. num. 103.

AGNATIONIS.

Fauore diſpoſitio facta intelligitur de maſculis, diſc. 13. num. 12. *vid.* Fœminę.

Finis dicuntur fœminæ, diſc. 40. num. 12.

Naturales iura non habent, & proindè non ſuccedunt agnatis, & è contrà, diſc. 10. num. 9. 10. & 11. *vid.* Cognati, *vid.* Naturales.

Et quid de legitimatis, *vid.* legitimatis.

Statuta fauore loquentia ſunt fauorabilia, diſc. 23. num. 8. *vid.* Statuta fœminarum.

AGNITIO.

Iuris eiuſdem quando poſſit in parte fieri, & in parte non, diſc. 35. num. 7. *vid.* Vſufructuarius.

Alia, *vid.* Repudiatio.

ALIENATIO.

Dotis ex cauſa, àn veniat ſub Statuto prohibente alienationem in forenſes remiſſiuè, diſc. 41. num. 201.

Et quid de alienatione facta in clericis remiſſiuè, ibid. num. 195.

ALIMENTA.

Legatum vſusfructus factum vxori, àn, & quando ſolum importet, diſc. 35. n. 10.

ALTERNATIVA.

Denotat prælationem inter eos, inter quos eſt poſita, diſc. 18. num. 6.

Reſoluitur quandoque in copulatiuam, & è contrà ibid. num. 13.

AMASIVS.

Subiacet *l. hac edictali* in relictis ſibi à concubina reſpectu filiæ legitimæ, & naturalis concubinæ, diſc. 32. num. 5.

Et quid reſpectu filij naturalis, diſc. 32. num. 6. vel ſi naturalis eſſet pariter filia eiuſdem amaſij, ibid. num. 7.

AMITA.

Excluſa à Statuto facit ceſſare repreſenta-

tionem inter nepotes patruo ſuccedentes, diſc.8.num.10.

ANCONÆ.

Conſuetudo eſt credendi proxenetis circa venditionem mercium, & de iſtorum obligatione remiſſiuè, diſc 41.num.6.

Mercatores qualem forum ſortiantur, & de eorum priuilegijs remiſſiuè diſc. 41. num.7.

Taberna, ſeù fundaca collectantur, diſc.19.num.9.

Alia, *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Anconæ.

ASCENDENTES.

Nepotibus de iure *Codicis* ſuccedebant excluſis amitis, & certa portione patruis reſeruata, diſc.30.num.12.

Secundi gradus ſuccedunt ſimul cum fratribus defuncti ibid. num. 6. Alia, *vid.* Mater Pares Pater.

AVGVMENTVM DOTIS.

Neceſſarium quando ſit, & quando voluntarium, diſc.36.num.4.

Procurari ſolet à ducentibus viduas cùm filijs ibid.num.8.

Pro ſecundis nuptijs,àn poſſit fieri cum pacto, quod in eo filij ſecundi matrimonij tantùm ſuccedant. diſc. 36. num. 3. *vid.* Pactum.

Voluntarium à patre factum ſonat in donationem contemplatione illius matrimonij, & quomodo filijs acquiratur, ibid. num.6.

AVTHENTICO.

§. Primo ſi quidem verſ. *ſi vero non habuerit Auth.de Nupt.*expeditur,diſc.34. num.10.

AVVNCVLVS.

Defuncti non ſuccedit cum nepote ex ſorore, vel fratre eiuſdem defuncti,diſc.8. num.9.

Nepotis defuncti cum matre non concurrit ibid.num.12.

Alia, *vid.* Patruus.

B

BALDVS.

*Conſ.*58.*lib.*5. refertur,& impugnatur, diſc.7.num.2.& 4.

Primus eſt inter Conſulentes, diſc.2. n.7.

BARCHINONÆ.

Mercatorum decreta, ſeù prouiſiones circa aſſecurationum referuntur, remiſſiuè, d. 41.n.16.

Alia, *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Barchinonen.

BAREN.

Conſuetudo prohibens matri diſponere de dote extrà filios recenſetur remiſſiuè, diſc.26.num.15.diſc.41.num.17.

Conſuetudo permittens hæredi repudiare quandocunque hæreditatem aditam etiã ſine inuentario remiſſiuè, diſc. 41. n.18.

BENEFICIA.

Sæcularia regulares obtinere non poſſunt, diſc.5.num.13.

BENEVENTANA.

Ciuitas non compræhenditur in Regno Neapolitano, ſed eſt de pleno dominio Sedis Apoſtolicæ, diſc.26. num. 3.

Alia, *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Beneuentanum.

BICHI.

*Dec.*625.perpenditur, diſc.5. num.2. 5.& ſeqq.

BITVNTINA.

Conſuetudo prohibens matri diſponere extrà filios, refertur, & àn illos grauare poſſit,remiſſiuè,diſc.26.num.15.diſc.41. num.22.

BOLOGNET.

*In addit. ad Matthæſilan. de Succeſſ. ab inteſtato,art.*2. *principali*, *verſ.* Item dubitari poteſt, num. 22. reprobatur, diſc.34.num.3.8.& ſeqq.

BONA.

Acquirere nemo ingenuus in vniuerſo Imperio prohibetur, diſc.25. num.6.

Clericorum exemptionem non retinent poſt illorum mortem, diſc.6.num.13.

Deſtinatione domini quando cenſeantur diuerſi loci, vel vniuerſitatis, diſc. 41. num.214.

Dotalia àn circumſcribantur loco vbi ſunt ſita, vel ſequantur perſonam mulieris, ibid.

Eius cuius incerta ſit vita cuinam interim ſit decernenda adminiſtratio, diſc.37. num.3. *vid.*Adminiſtratio, Immiſſio.

Filio ex vtroque latere obuenta àn diſtinguantur inter parentes ſuccedentes, diſc.11.num.3.

Loco quomodo circumſcribantur vt ſupra proximè verſ. dotalia, & infrà *verſ.*Mobilia, & *verſ.* Stabilia.

Vid. Actiones,Cenſus,Iura Loca montium,Mobilia, Nomina debitorum, Taberna.

Materna delata filijs à Statuto habent naturam

turam legitimæ, diſc.35.num.2.
Mobilia ſequuntur perſonam, diſc.41.num. 214. in fine, *vid.* Mobilia.
Paterna, vel fraterna dicuntur ſpectato vltimo moriente, diſc.11.num.4.
Paterni, & materni lateris quando diſtinguantur in ſucceſſione, diſc. 12. num.7. diſc.13.num.10.
Stabilia circumſcribuntur loco, in quo ſunt ſita, diſc.41.num.214.

BONONIÆ.

Mos, & frequentia in ordinandis fideicommiſſis recenſentur, diſc.13. num. 8.
Alia, *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Bononiæ.

BONORVM POSSESSIO.

Vid. Immiſſio.

BVLLÆ DIVERSÆ.

Alienationem in forenſes prohibentes recenſentur remiſſiuè, diſc. 41. num. 152.
Clementis VIII. ſuper Baronibus remiſſiuè, diſc.41.num.153.
Eiuſdem ſuper reductione Cenſuum ſuper Communitatibus remiſſiuè, d.41. num.158.
Gregorij XIII. 23. ſuper retractu remiſſ. ibid.num.157.
Pauli III. ſuper pœna decupli circa fraudantes rationes Fiſcales remiſſ. diſc. 41. num.156.
Pij V. de non infeudando remiſſiuè ibid. num. 150.
Sixti V. & aliorum Pontificium ſuper prohibita alienatione iuriſdictionalium, remiſſ.diſc.41.num.151.

C

CADVCITAS.

Canonis ob non ſolutionem ab emphyteuta incurſa, an purgari poſſit per creditorem, diſc.21.num.9.
Formalis non dicitur reintegratio fœminæ ad ſuccedendum ob non dotationem in tempore, ibid. num.8.

CAPTIVVS.

Deceſſiſſe fingitur in momento captiuitatis, & quomodo eius ſucceſſio ſit regulanda, diſc.11. uum.7.& 8.

CATHALONIÆ.

Conſuetudo vt bona ſint communia inter coniuges, & filios recenſetur, diſc. 38. num.9.*vid.* Meleuitana *verſ.* de conſuetudine.

Mores quamplures irrepſerunt in Regno Siciliæ, & Sardineæ, diſc.38. num.9.

CAVSA.

Ceſſante quando ceſſet effectus, diſc. 22. num.10.
Immediata in ſucceſſione attenditur non autem mediata, diſc.3. num. 10. diſc.11. num.3.& 4.diſc.16.num.3.
Potentior eſt cauſato, diſc.15.num.7.

CAVTIONEM.

Proximior præſtare debet in ſuſceptione adminiſtrationis bonorum eius, cuius incerta ſit vita, diſc.38.num.4. *vid.* Adminiſtratio. Immiſſio.
Vſufructuarius præſtare tenetur, aliàs fructus non faciet ſuos, & de diſtinctione, diſc.35.num.9.

CENSVS.

Circumſcribitur loco fundi cenſiti, quoties ibi etiam ſit deſtinata ſolutio, diſc. 16. num.2.diſc.41.num.214.
Siciliæ in Regno, & Inſula Melitæ quomodo creetur, & de via executiua contra tertium, diſc.38.n.3.
Stabilium appellatione, àn veniat in materia Statutorum remiſſ. diſc.41.n.182.

CIPPVS.

Quid ſignificet, diſc.8. num.7.

CIVILITAS.

Difficilius cenſebitur deſerta, quàm contracta, diſc. 20.num.7.& 8.
Domiciliaris ex quibus præſumatur acquiſita, ibid.n.4.
Deſerta non dicitur ob reuerſum ad propriam patriam, & quando præſumatur, diſc.20.num.9.
Occaſionali ex mora non inducitur, ibid. num.6.diſc.19.n.4.
Donata cum conditione habendi domicilium, àn & quando amittatur ex domicilio in alio loco, diſc.20.num.10.
Duplex ratione nempè originis, & domicilij retineri poteſt, diſc.19.num.5. diſc. 20.num.5.7.& 8.
Excludentis requiritur vt operetur Statutum fœminarum excluſiuum, diſc. 20. num.2
Et qualis hæc eſſe debeat ibid. num.3. *vid.* Statuta fœminarum, *verſ.* ſubiectionem.
Naturalis non amittitur per abſentiam occaſionalem, diſc.19.num.4.
Etiam in filijs procreatis durante abſentia, ibid.

CI-

CIVITATES.

Subditæ Status Eccleſiaſtici Statuta condere nequeunt, diſc.25. num.3.

CIVITATIS.

Dominantis Statutum quomodo attendendendum in loco, in quo adeſt Statutum particulare, diſc.41.num. 186.

Ius commune, an dicatur, ſi Statutum particulare mandet ſeruari in caſu omiſſo ius commune, ibid. num.187.

CLAVSVLA.

Conſtituti precarij, & poteſtatis capiendi intelligitur appoſita in inſtrumentis Regni, licèt non exprimatur, diſc.38. n.11.

Idem in pacto vt inſtrumentum liquidari poſſit via Ritus ibid.

Sine præiudicio venientium ab inteſtato adiecta in legitimatione, quid operetur, diſc.28.num.2.& ſeqq. *vid. Legitimatio*, *verſ.* Cum clauſula, *vid.* Legitimatus.

CLERICI.

Agnationem propriam amant, & familiam, diſc.6.num.15.

Bona eo defuncto exemptionem àn retineant, ibid.num.14.

Concurrentes ad ſucceſſionem laici, non ſubiacent Statutis remiſſ.diſc.6. n.11.& de ratione 16.ibid.n.13.

Vid. Moniales.

Feudorum ſunt incapaces, & de ratione, diſc.5.num.11.

Laicalibus Statutis non ligantur, diſc. 16. num.10. remiſſ.diſc.41.num.194.

Poſſunt tamen eis vti actiuè, & in ratione priuilegiatiua, diſc.6. num.15.

Neapolitano in Regno quomodo debeant iuſtificare clericatum remiſſiuè, diſc.41. num.101.

Sub Statuto prohibente alienationem in forenſes, àn veniant remiſſiuè, ibidem num.195.

Succeſſio ſi inter laicos controuertatur, Statutum laicale attendi non debet, & de ratione, diſc.5. num.8. diſc.6. num. 12. Contrarium probabilius oſtenditur, & de rationibus, diſc.6. num. 13. & ſeqq. Niſi Statutum inhabilitaret ad diſponendum ex teſtamento, ibid.num.14.

Attendendum eſt Statutum ſi Clericus condat teſtamentum ad normam illius, diſc.6. num.12.

COGNATI.

Conſanguineorum ſub appellatione in ſenſu ciuili non veniunt, diſc. 11. num. 3. & 4.

Naturalibus tantùm ſuccedunt, diſc. 10. num.9.

Et indefinitè, ibid. num.11.

COLLATERALES.

Fratres præter, & fratrum filios non concurrunt cum aſcendentibus, diſc. 12. num.10.

Ingrati, àn excludantur à ſucceſſione inteſtata, diſc.27.num.2.& 3. *vid.* Ingrati.

Lineæ inferioris ſunt magis priuilegiati collateralibus ſuperioribus, diſc. 8. n.8. remiſſiuè, diſc.12.num.10.

Dari poſſunt vſque ad octauum gradum, ſed rarus eſt caſus, diſc.8.n.23.

COMMVNIO.

Bonorum inter coniuges, & filios conſuetudine, vel pacto induci valet, diſc. 38. num.4.*vid.* Meleuitano *verſ.* de conſuetudine, *vid.* Cathaloniæ.

CONDITIO.

Dici quando valeat potiùs quàm pœna, diſc.21.num.8.

Legalis non poteſt impleri per hæredem, diſc.2.num. 10.

Suſpenſiua, & reſolutiua in quo differant, diſc.21.num.8.

CONFESSIO.

Prohibiti diſponere nihil operatur, niſi ſit adminiculata, & de adminiculis, diſc.35. num.11.& 12.

CONFIRMATIO.

Communi in forma in quibus Statutis ſufficiat, diſc.25.num.6.

Exorbitantibus in Statutis debet eſſe ſpecifica, diſc.23.num.9.diſc.25.nu. 6.remiſſ. diſc.41.num.196.

Et àn reſultet ex obſeruantia, diſc.23. num.9.

Specifica exigitur in Statutis inhabilitantibus forenſes, ad ſuccedendum, diſc. 25.num.3.& de ratione num.6.ibid.

CONFISCATIO.

Ex delicto facto in vno Principatu, àn capiat bona exiſtentia in alio, remiſſ. d.9. num.12.diſc.19.num. 16.

CONIVX.

Coniunctis deficientibus ſuccedit in excluſionem fiſci, diſc.39.num.1. Sed ratus eſt caſus, & quarè, ibid.num.4.

Et quid ſi ſit facta thori ſeparatio, d. 39.num.2.

Atque in coniuge putatiuo, ibidem num.3.

Pauper ſuccedit in quarta hæreditatis coniugis diuitis, diſc.39.num.5.

Et

Digitized by Google

Et àn procedat tàm in vxore, quàm in viro in bonis mulieris, ibid.num.6. & 7. Et de ratione, ob quam in viro procedere debet, diſc.39.num.8.& 9.

Exactè tamen probanda eſt paupertas, & quomodò regulanda, ibid. n. 10. & 11.

Imputare item debet legatum, vel lucrum, diſc.39.num.12.

Ingratus, vel indignus, non conſequitur, ibid.num.14.

Quartam ſi neglexerit exigere à primo coniuge, non petit à ſecundo, d. 39. num. 13. Alia, *vid.* Vxor.

CONSANGVINEVS.

Verbum agnatis tantùm, àn etiam cognatis conueniat, diſc.12.num.3.

In ſenſu ciuili conuenit tantum agnatis, ibid.num.4.

CONSENSVS.

Filiorum primi matrimonij nuptijs parentis, ſiue fuerit expreſſus, ſiuè tacitus, ceſſare facit pœnas, diſc.33.num.4.

Qualis eſſe debeat, & quando referendus ad reuerentiam, ibid.num.5.

De cautela in præſtatione huiuſmodi conſenſus adhibenda, vt filios afficiat, diſc.33.num.6.

CONSTITVTIONES.

Vid. Neapolitani Regni Conſtitutiones.

CONSVETVDINES.

Vid. Neapolitanæ Conſuetudines.

Baren. Bituntina. Cathaloniæ, Meleuitana. Siciliæ.

CONSVLATVS MARIS.

De ordinationibus, & Statutis remiſſ. d.41. num.44.

CONSVLENTIBVS.

In oppoſitum ſcribentibus in eodem caſu deferendum non eſt, diſc. 13.num.3.

Quantum deferri debeat, cum habentur deciſiones in contrarium, diſc. 16. nu. 15.

COPVLATIVA.

Reſoluitur quandoque in alternatiuam, & è contrà, diſc.18.num.13.

CORNEVS.

Conſ. 300. declàratur, diſc.2.num.12.

CREDITOR.

Caducitatem ab emphyteuta ſuo debitore incurſam, àn poſſit purgare remiſſ. diſc. 21.num.9.

Moram incurſam per fratrem in dotanda ſorore admiſſa propterea ad ſuccedendum purgare non poteſt, diſc.21.num.5. & 6. Et quando ſecus, ibid. num.9.

CVRATOR.

Abſenti à quo Iudice dandus ſit, diſc. 9. num. 4.

D

DEBITOR.

Creditori præiudicare non poteſt in iam quæſitis, diſc.21.num.7.

Quærenda poteſt non agnoſcere, diſc.35. num.7.

DECIANVS.

Conſ. 17.*lib.*1. refertur, & comprobatur, diſc.13.num.2.6.& ſeqq.

DECLARATIO.

Donantis, vel renunciantis quamuis ex interuallo facta attendenda eſt, diſc.31. num.5.

Nouam non importat diſpoſitionem, d. 1. num.16.

DEMONSTRATIVA.

Diſpoſitio quando ſit, vel taxatiua, diſc.1. num.11.

DESTINATIO.

Domini quando facit cenſeri bona diuerſi loci, vel annexa diuerſo prædio, diſc.41. num.124.

DETRACTIONES.

Excluſa à Statuto ſi inſtituatur cum onere fideicommiſſi, prætendere non poteſt, diſc.22.num.11.

DICTIO.

Etiam quid ſignificet remiſſiuè, diſc. 13.num.6.

Pariter eſt præcedentium repetitiua, diſc.1.num.16.

DILIGENTIÆ.

Non profuturæ, adhibendæ non ſunt, d.21. num.4.

DISPONERE.

Verbum conuenit tantùm vltimis voluntatibus, diſc.26.num.6.

DISPOSITIO.

Agnatorum fauore facta intelligitur de maſculis, diſc.13.num.12.

Laicalis ſtatus ad fauorem & excluſiua clericalis, ſeù religioſi non dicitur in odiũ Religionis emiſſa, & ſubſtinetur, diſc.5. num.12.

DIVISIO.

Inter filios primi matrimonij, & ſecundum virum fit de toto aſſe, non detracta legitima, diſc.32.num.2.

Con.

Digitized by Google

Contrarium verius, ibid. num.3.
Et quod non detrahitur lucrum fauore viri, diſc.32.num.4.

DOMICILIVM.

Contractum quando dicatur, diſc.20. nu.4.
Occaſionali non contrahitur ex mora, diſc. 19.num.4.diſc.20.num.6.
Alia, *vid.* Ciuilitas.

DOMINVS DIRECTVS.

Adminiſtrare debet bona emphyteutica pendente ſpe natiuitatis vocati, diſc.37. num.4.

DONATIO.

Excludenda eſt in dubio, diſc.34.n.13.
Legitimam filiorum non minuit, diſc. 35. num.4.
DONATIO *contemplatione matrimonij*.
Certas ob nuptias facta ſi fuerit, àn in ea participent filij omnium matrimonium, diſc.36.num.9.
Filijs quomodo acquiratur, ibid. n.7.
Et ex quibus coniecturis vocati cenſeantur ad illam, diſc.36.num.8.

DOS.

Congrua, quæ nam dicatur, diſc.33. n. 10.
Conſtituta ſi fuerit in hæreditate ſimpliciter, àn intelligatur de tota, vel de ſola portione dotatæ, diſc.34.num.13.
Deſtinata, vel promiſſa non ſufficit ad excluſionem fœminæ vigore Statuti requirentis dotationem, diſc.40.num.1.
Contrarium adſtruitur, diſc.40. n.2. & ſeqq. *vid.* Statuta fœminarum, *verſ.* dotationem.
Filiæ conſtituta ex bonis eidem communicandis ex pacto, ſeù conſuetudine, àn recipiat onus, diſc.31. num.4.
Filijs quando reſeruanda ſit, *vid.* Neapolitanæ Conſuetudines, *verſ.* Capuani.
Legitimæ loco in Regno Neapolitano ſuccedit, diſc.9.num.19.
Vnde non poteſt eſſe minor legitima, ibid.
Monialibus Turris Speculorũ id, quod datur, àn ſit, diſc.40.num.15.
Profecta à patre quando ad eundem reuertatur, remiſſ. diſc.12.ſub num.9.
Promiſſa, àn & quando ſufficiat ad lucrum conſequendum, diſc.40.num. 16.
Tradita à parentibus, vel coniunctis mulieris numeratur inter bona antiqua, diſc.26.num.8.*vid.* Neapolitanæ Conſuetudines, *verſ.* antiquis.
Vniuerſitatem conſtituit, diſc. 41. nu.214
Et an proinde bona dotalia ſequantur perſonam mulieris, vel cenſeantur de loco, in quo ſunt ſita, ibid.
Et quid circa ſucceſſionem filijs debitam, ibid.

DOTIS.

Augumentum, *vid.* Augumentum.
Ex Cauſa alienatio in foreſes àn ſit licita non obſtante Statuto prohibente alienationem in foreſes remiſſiue, d.41. num.195.
Diſpoſitio prohibita ſi fuerit mulieri, intelligitur tam in coniugata, quàm in vidua, diſc.26.num.8.
Succeſſio filijs quando ſit debita ex Statuto remiſſiuè, diſc.41.num.202.

DOTES.

Carnalibus pro nuptijs relinqui poſſunt excluſis ſpiritualibus, diſc.5.n.12.
Plures eidem fœminæ dari debere incongruum eſt, diſc.3.num.15.

DOTARE.

Negligens puellam vſque ad ætatem 25. annorum eſt in mora, diſc.2.num.5.
Declaratur concluſio quomodo procedat, ibid.num.13.*vid.* Maſculiatio.

DOTATIO.

Vnica àn ſufficiat, vel tot requirantur quot ſunt ſucceſſiones à quibus fœmina per Statutum excluditur, diſc.3. num. 11. & ſeqq. diſc.14. num.2. diſc. 15. num. 14. diſc.17.num.5.
Et quid in Regno Neapolitano diſtinguitur, diſc.9.num.20.
Atq; in terminis Statuti Interamnen. diſc.14.num.6.
Et Statuti Amandolæ, diſc.17.n.5.

E

EPISCOPVS.

Teſtamentum ad pias cauſas in aliquibus partibus facere ſolet inteſtato morienti remiſſiuè, diſc.7.num.7.

ETIAM.

Dictio quid ſignificet remiſſiuè, diſc. 13. num.6.

EVGENIVS.

*Conſ.*37. *lib.* 2. comprobatur, diſc. 1. num.4.6. & ſeqq.

EVGVBII.

Decreta Ducalia circa donationes àn habeant locum remiſſiuè, diſc.41.n.47.
Alia, *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Eugubinum.

EX-

Digitized by Google

EXCLVSIO.

Matris filijs venientibus ex perſona propria non nocet, diſc.14.num.3.

Cootrarium verius, diſc. 8. num. 21. diſc.14.num.7.

Statuti in quo differat ab excluſione prouenięnte ex renunciatione, diſc.14.n.8.

EXCLVSVS.

Semel quando remaneat perpetuò excluſus, diſc.22.num.9.

Alia *vid.* Statuta fœminarum, & infrà Exiſtentia.

EXISTENTIA.

Perſonæ excludentis non ſufficit ad operationem Statuti, niſi ea ſuccedat, diſc.22. num.7.

Declaratur concluſio, diſc.22. num.9. & 13. *vid.* Statuta fœminarum *verſ.* Excludentis. *Vid.* Statuta *verſ.* Exiſtentiæ.

EXPRESSVM.

Operatur magis quam tacitum, ſeù præſumptum, diſc.22.num.5.

EXTENSIO.

Non datur in Statutis, diſc.23.num.7.

Et quid in diſponentibus fauore agnationis, ibid.num.8. & 9.

F

FAMILIA.

Contentiua diſtioguitur inter proximam, & remotam remiſſiuè, d.8.n.7.

FEVDA.

In dotem dandi prohibitio valet, diſc.25. num.12.

FEVDORVM.

Alienatio, ſeù obligatio, vel ſucceſſio quomodo reguleatur in Regno Neapolitano, remiſſ.diſc.41.num.104.

Clerici, & Religioſi ſunt incapaces, & quare, diſc.5.num.11.

Succeſſio in Regno Siciliæ defertur ſecundogenitæ inuptæ, ſi primogenita ſit nupta, & de ratione, diſc.40.num.3.10. & 11.

IN FEVDIS.

Iure Francorum nepos ex fratre primogenito excludit patruum, & de ratione, diſc. 16.num.15.& 16.

Neapolitani Regni nepotes ex fratre ſuccedunt, & quid in patruis, diſc.8. n.14.

Succeſſio extenſa eſt vſque ad quartum lineæ tamen inferioris, diſc.8. num.15.

FICTIO.

Duplex dari nequit, diſc.16.num.11.

FIDEICOMMISSARIVS.

Habetur tanquam primus hæres etiam ad effectum Statuti, diſc.22.num.11.

Teſtatori, vel grauato, àn ſuccedat, diſtinguitur, diſc.22.num.12.

FIDEICOMMISSVM.

Agnatitium defertur fratribus vtrinque coniunctis, ac conſanguineis ſimul, d.18. num.8.

Finitis maſculis defertur fœminabus, diſc.40.num.13.

Conſeruatorium, àn & quomodò pœnam inducat, diſc.30.num.19.

Delicti in caſu ordinatum, àn & quando extendatur ad caſum mortis, diſc. 7. num.14.

FIDEICOMMISSI.

Onus àn Pater poſſit adijcere in dote, quã conſtituit filiæ ex bonis communicandis ex conſuetudine Meleuitana remiſſiuè, diſc.38.num.4.*vid.* Meleuitana.

FIDEICOMMISSORVM.

Bononiæ inſtitutio frequens eſt, & quomodo ordinentur, diſc.13.num.8.

Ianuæ vſus quarè non ſit frequens, diſc.40. num.10. *vid.* Ianuæ.

Vſus, & modus ea ordinandi edocet mores regionis in ſuccedendo, diſc.1. num.15.

FILII.

Contemplatione matrimonij in donatione quale ius habeant, diſc.36. nu.7. *vid.* Donatio contemplatione matrimonij.

Diuerſorum matrimoniorum matri ſuccedunt in capita, diſc.35.num.13.

In donatis contemplatione certi matrimonij, àn & quando ſuccedant æqualiter, diſc.36.num.9.

Excluſi ſi venerint ex propria perſona non erunt excluſi, diſc. 14. num.3.

Contrarium verius, diſc. 18.num. 21. diſc.14.num.7.

Poſiti in conditione, àn cenſeantur vocati, ſi in loco teſtamenti conditi à forenſi adſit ſuper hoc Statutum, diſc. 4. n.16. diſc.6.num.6.

Primi matrimonij non poſſuot diſtrahere proprietatem eorum, quæ ſibi parens reſeruare tenetur, diſc.24. num.7. diſc. 34.num.12.

Bona quomodò diuidant cum ſecundo viro, *vide* Diuiſio.

Proprietatem alienatam reuocare non poſſunt viuente parente, diſc 34.n.12.

Procreati in occaſionali patris abſentia retinent huius originariam ciuilitatem, diſc. 19. num. 4.

Secundi matrimonij gratificari à matre, an & quando poſſint, diſc. 35. num. 16.

Et an ſuccedant in augmẽto ipſorum contemplatione facto, diſc. 36. n. 7. & 8.

Vide. Augmentum.

Venientes ex propria perſona non afficiũtur renunciatione per matrem facta, & de ratione, diſc. 14. num. 4. & 8.

Vocati ad dotis ſucceſſionem ex Statuto, quando dicantur remiſſiuè, diſc. 41. num. 202.

FILIORVM.

Fauore parens binubus ſubiacet pœnis ſecundarum nuptiarum, diſc. 29. num. 6. & 8. diſc. 34. num. 5.

Et quid ſi fuerint Religioſi, diſc. 29. num. 7.

Alia *Vid.* Leg. *verſ. Fœminæ*, & *verſ. hac edictali*. *Vid.* Parens binubus.

FILIVS FAMILIAS.

Hæredem hodiè habet, & pater non occupat bona iure peculij, ſed venit iure ſucceſſorio in concurſu, diſc. 15. numer. 4. & 11.

FISCVS.

Aufert ſucceſſionem à fratricida tanquam ab indigno, diſc. 27. num. 4.

Vid. Indignus.

Excluditur à ſucceſſione per coniugem, diſc. 39. num. 1. *vide*. Coniux.

FOEMINAE.

Agnatæ dicuntur, & ſuccedunt poſt maſculos in fideicommiſſis agnatitijs, diſc. 3. num. 9. diſc. 8. num. 22. diſc. 40. num. 13.

Amplia etiam in nuptis, & monialibus, diſc. 7. num. 12.

Et quod veniant ſub Statutis loquentibus de agnatis, & quando, diſcurſ. 10. num. 5. & de veritate ibid. à nu. 8. diſc. 7. num. 11. diſc. 13. num. 12. diſcurſ. 40. num. 12.

Et quid ad effectũ Statuti Vrbis cap. 141., diſc. 40. num. 12.

Agnationem non conſeruant, ſed in eis finem recipit, diſc. 13. num. 12. diſcurſ. 40. num. 12.

Excluſæ per Statutum, an & quomodo dicantur per teſtamentum reſtitutæ ſuitati, vndè ceſſet excluſio, diſc. 6. num. 8. diſc. 14. num. 5. & 9. diſc. 22. num. 4. & 5.

Excluſio influit in eius filios, & deſcendentes, diſc. 18. num. 21.

Vid. Filij, *verſ.* Excluſæ.

Innuptæ in vim Statuti Vrbis 141. agnatos vocantis an excludant nuptas, diſc. 13. num. 12.

Maſculina ſub conceptione regulariter non veniunt, diſc. 10. num. 8.

Per Maſculos de iure *ff. & Cod.* excludebantur, diſc. 5. num. 14.

Mixto in caſu admiſſæ ad ſuccedendum àn faciant partem ad fauorem excludentis, diſc. 16. num. 19. & 22.

Neapolitano in Regno quomodò excludãtur propter maſculos, diſc. 9. numer. 17. & 18.

Dotari debent, ibidem num. 19.

Et àn ſufficiat vnica dotatio, diſc. 9. num. 20.

Nouiſſimum per ius quarè magis priuilegiatæ, diſc. 15. poſt num. 12.

Alia *vid.* Mulier. *vid.* Statuta fœminarum.

FORENSIS.

Inhabilitari ad ſuccedendum non poteſt per Statutum non confirmatum in forma ſpecifica, diſc. 25. num. 3. & de ratione, ibid. num. 26.

Vid. Statutum, *verſ.* Forenſes.

Maſculus àn iuuetur ſtatuto fœminarum excluſiuo vigente in loco bonorum, & àn detur combinatio, diſc. 4. num. 2. diſc. 6. num. 2. *Vid.* Statutã fœminarum, *verſ.* Subiectionem.

Statuto quod ſe conformauerit in teſtamẽto præſumptio eſt, diſc. 6. num. 6.

Supponere ſe poteſt Statuto Ciuitatis ex pacto, diſc. 26. num. 4.

FORVS.

Abſentis, quando agitur de dando ei curatorem qui nam ſit, diſc. 9. num. 4.

Defuncti declinari àn poſſit per hæredem conuentum ab hæreditario creditore, diſc. 9. num. 3.

Ianuæ declinari non poteſt etiam pro bonis extrà Ditionem poſitis, diſc. 4. n. 3.

Implementi àn ſit competens contrà hæredem alterius fori, diſc. 9. num. 5.

Rei ſitæ quando ſit competens contrà abſentem, ibidem.

Succeſſionis in materia quis nam attendi debeat, ſi bona ſparſa ſint per varias Prouincias, diſc. 4. num. 15.

Attenditur ille vbi eſt caput hæreditatis, diſc. 9. num. 6. & de ratione, ibid. num. 8. Præſertim ſi contendentes ſint eiuſdem fori, diſc. 9. num. 7.

Fallit

Fallit ſi bona ſint in eodem Principatu, in quo diuerſo iure viuitur, ibidem num.9. & 10.

Vel in diuerſis Principatibus, diſc. 9. num.11.

FRATER.

Fratri à ſe occiſo ſuccedit, ſed fiſcus aufert tamquam ab indigno, diſc.27.num.4.

Vid. Indignus.

FRATER CONSANGVINEVS.

Agnatitio in fideicommiſſo ſuccedit cum fratre vtrinque coniuncto, diſc.18. n.8.

Sororem vtrinque coniunctam ex Statuto ſi excludat, àn ſuccedat in bonis obuenientibus à matre, diſc.11. num.3.

Vtrinque coniuncto cum fratre, àn ſuccedat fratri vigore Statuti fratres vocantis, excluſis fœminis, diſc.18. num.2. 4. & ſeqq.

Et quod attenditur an de vtraque ſpecie loquatur diſtinctè per copulatiuā, vel per alternatiuam, ibidem num.5. 6. & 13.

Atque ſi fuerit contemplata agnatio omnes concurrunt, diſc.18.num.7. & de ratione num.10. ibid.

Secùs ſi latus maternum non ſit excluſum, quia præferuntur vtrinque coniuncti, diſc.18. num.9.

Et quomodo generaliter hæc quęſtio debeat decidi, ibid. num.12. & 13.

FRATER VTRINQVE.

Ex coniunctione reduplicata àn vincat vnicè coniunctum remiſſ. diſc.18. n.16.

Alia *Vid.* Soror. Statuta fœminarum.

FRVCTVS.

Petitionis hæreditatis in iudicio àn veniāt remiſſiuè, diſc.9. num.2.

Recompenſatiui debentur ex pretio tabernæ, diſc.19.num.9.

G

GABELLAM.

DVplicatam forenſibus de Statutis imponentibus remiſſ. diſc.41. nu.177.

Statuta pro ſucceſſione imponentia ſunt odioſa remiſſ. diſc.41.num.190.

GENVS.

Attenditur quando in ſucceſſione datur diſtinctio bonorum ex vtroque latere prouenientium, diſc.13.num.10.

Vid. Agnationis, Cognati, Conſanguineus, Gradus.

GIOVAGNONVS

*Conſ.*60. *lib.*1. impugnatur, diſc.13. à n 2.

GRADVS.

Æqualitas requiritur vt maſculi vigore ſtatuti fœminas excludant, diſc.3. num.4. diſc.16. num.9.

Declaratur quando ſecùs, & quomodò ſit procedendum in hac materia, diſc. 3.num.5.6. & 7. diſc.13.num.13.

Et àn agnoſcenda ſit aliqua differentia inter fœminas agnatas, & cognatas, diſc.3.num.9.

Atque àn detur repræſentatio, diſc. 16. num.10.

Canonicum ſecundum ius computantur in materia matrimoniali, diſc.17.num.12.

Ciuiles ſecundum leges numerantur in materia ſucceſſionis, niſi appareat de contraria voluntate ſtatuentium etiam præſumptiuè, diſc.17.num.12. & 13.

Non Curatur cum in ſucceſſione ſit diſtinctio bonorum obuenientium ex vtroque latere, ſed attenditur genus, diſcurſ.13. num.10.

Expreſſos egredi non debet Statutum fœminarum excluſiuum, diſc.10.num.4.

In Primogenituris non attenditur; Sed ſpectatur linea, diſc.16.num.16.

Prærogatiua de iure præualet, ſexu non curato, diſc.10. num.3.

H

HÆRES.

DEfuncti in foro àn conueniri poſſit à creditore remiſſ. diſc.9.num.3.

Implementi in foro àn poſſit vocari, ibid. num.5.

Legalem conditionem à defuncto non ſatisfactam implere nequit, diſc.2. n.10.

Perſonam defuncti repræſentat, tàm ſi ſit ab inteſtato, quàm ex teſtamento, diſc. 34. num.11.

Putatiuus inuentarium non benè conficiēs ad quid teneatur remiſſ. diſc.8.num.2.

Statuto continuatiuo poſſeſſionis defuncti quando gaudeat, *Vid.* Statutum, *verſ.* Continuatiuum.

HAEREDEM.

Filiusfamilias hodiè habet, diſc.15.num.4.

Vid. Filiusfamilias.

HAEREDES.

Duos paganus habere non poteſt, diſc. 4. num.12. *Vid.* Paganus.

Digitized by Google

Miles clericus, & feudatarius habere valent, ibid. num. 13.
Extranei veniunt in ſtipulatione *pro ſe, & ſuis*, diſc. 31. num. 7.
Alia *vid.* Inteſtati, Succeſſio.
HAEREDITAS.
Non Adita àn, & quando tranſmittatur, diſc. 15. num. 17. & 18.
Vid. Tranſmiſſio.
Materna adita àn præſumatur per retentionem dotium factam à patre, diſc. 15. num. 13.
Promiſſa ſi fuerit ſimpliciter in dotem, àn intelligatur de tota, vel de ſola portione dotatæ, diſc. 34. num. 13.
HONDEDEVS
Conſil. 1. & 2. lib. 1. examinatur, & reijcitur, diſc. 1. num. 4. 6. & ſeq.
HYPOTHECA.
In bonis cuiuſnam Adminiſtratoris competat, diſc. 7. num. 8.

I

IANVAE.
Fideicommiſſorũ vſus non eſt frequẽs & quarè, diſc. 4. num. 10.
Sed adeſt alius modus æquiualens, ibid. num. 11.
Alia *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Ianuæ.
ILLIQVIDITAS.
Excuſat ab incurſu moræ, diſc. 29. num. 6.
IMMISSIO.
In bonis eius, cuius incerta eſt vita, danda eſt proximiori ſucceſſori cum cautione, diſc. 37. num. 3.
Matri conceſſa non aufertur per tranſitum ipſius ad ſecunda vota, ibid. n. 5.
Alia *vid.* Adminiſtratio.
INCAPAX.
Ab indigno in quo differat, diſc. 27. nu. 5.
INDIGNVS.
Fratricida reputatur à quo fiſcus ſucceſſionem aufert, diſc. 27. num. 4.
In odioſis habetur pro ſuccedente, ibidem num. 6. *Vide* Incapax.
INGRATI.
Collaterales excluduntur ab inteſtata ſucceſſione, diſc. 27. num. 2.
Contrarium verius, ibid. num. 3. & de ratione, num. 10. ibid.
Niſi accedat voluntas morientis, diſc. 27. num. 7. Etiam per duos teſtes probata, ibid. num. 8. & ſeqq. Præſertim in ſuccedente ex beneficio repræſentationis, diſc. 27. num. 12.
INQVILINATVS.
Ratione prælatio quando competat remiſſiuè, diſc. 41. num. 147.
INTERPELLATIO.
Non requiritur pro reintegratione ad ſuccedendum ſororis non dotatæ, diſc. 2. num. 4. remiſſ. diſc. 21. num. 3.
Contrarium oſtenditur, diſc. 2. n. 9. Præſertim in terminis Statuti Parmen., diſc. 21. num. 3.
Et quomodo intelligendum, diſc. 2. num. 13.
Item quid ſi diligentiæ non eſſent profuturæ, diſc. 21. num. 4.
INTESTABILES.
Filij quando decedunt, habentur iuxtà Cõſuetudinem Baren. & Neapolitanam pro non extantibus remiſſ. diſc. 7. num. 9.
Legis præſidio digni ſunt magis, quam teſtabiles, diſc. 7. num. 8.
Alia *vid.* Statutum, *verſ.* Inteſtati.
INTESTATO.
Teſtamentum ad pias cauſas Epiſcopus in aliquibus partibus facere ſolet remiſſiuè, diſc. 7. num. 7.
Alia *vid.* Succeſſio. Statutum, *verſ.* Inteſtati.
INVENTARIVM.
Putatiuus hæres ſi omittat ad quid teneatur remiſſiuè, diſc. 8. num. 2.
IO. DE GARRONIBVS.
In repetitione *Auth. ex teſtamen. Cod. de ſecundis nupt. num.* 79. reprobatur, diſc. 34. num. 3. 8. & ſeqq.
IVDAEI.
Admittuntur de æquitate canonica ad moræ purgationem, diſc. 29. num. 10.
In matrimonijs quomodo ſe habeant, diſc. 41. num. 79.
Moſayca lege, & Rabbinorum traditionibus, àn & quomodo ligentur remiſſiuè, diſc. 41. num. 78.
Quale priuilegium habeant ſuper bonis alienis pignoratis remiſſ. ibid. num. 75.
Retractus Statuto àn iuuentur remiſſiuè, diſc. 41. num. 106.
Statutis Ciuitatis an vti poſſint etiam contrà Chriſtianos remiſſiuè, diſc. 41. n. 77.
Vſuras exigendi facultatem habent remiſſ. ibid. num. 76.
Alia *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Hebræorum.

IV.

IVDEX.
Concluſiones quomodo ponderare debet in cauſa noua, & quomodò cum agitur de reſcindenda tranſactione, vel tribus conformibus, diſc.30. num.22. & 23.
IVDICIS.
Partes difficiliores ſunt, quàm Aduocati, diſc.3.num.3.
IVRAMENTVM.
Laicalibus Statutis non ſubiacet; Sed quomodo eius operatio tollatur, diſcurſ. 5. num.10.
IVRISPATRONATVS.
Poſſeſſio àn continuetur in hæredem vigore Statuti continuatiui remiſſiuè, diſc. 41. num.211.
IVS.
Canonicum quando ſeruandum etiam in terris Imperij, diſc.29. num.11.
Ciuile ſeruandum eſt in Vrbe, diſcurſ. 29. num.11. *Vid.* Gradus.
Commune ſeruari ſi mandet Statutum in caſu omiſſo, àn intelligatur de legibus Romanorum, vel de Statuto Ciuitatis dominantis remiſſ. diſc.41.num.187.
IVRA.
Cum Principe circumſcribuntur loco, & cenſentur Ciuitatis Metropolis, diſc. 6. num.4. diſc.41.num.214.
Loco àn, & quomodo circumſcribantur, diſc.19.num.13.

L

LEGATVM.
Laicorum fauore, vel innuptarum, ſeù nubentium cum certis perſonis non eſt contrarium religioni, aut libertati matrimonij, & tenet, diſc.5. num.12.
Legitimam non minuit, diſc.35. num.3.
Mobilium àn comprætendat pecuniam numeratam remiſſ. diſc.19. num.12.
Item gemmas, vaſa aurea, & argentea remiſſ. ibid.num.15.
Pauperi coniugi imputandum eſt in quarta debita vigore *Auth.* prætereà, diſc. 39.num.12.
Vſu fructus vxori factum quid importet, diſc.35.num 10.
LEGITIMA.
In diuiſione, quæ fit inter filios primi matrimonij, & ſecundum virum non detrahitur, diſc.32. num.2.
Contrarium verius, ibid. num.3.
Donatione inter viuos, aut legatis non poteſt minui, diſc.35. num.3. & 4.
Impinguata dicitur per Statutum deferens filijs ſucceſſionem maternam, diſc. 35. num.3.
Vnde non poteſt minui per legata, neque per donationem inter viuos, diſc. 35.num.3. & 4.
Legitimato per reſcriptum àn ſit neceſſariò relinquenda, & àn poſſit hic petere ſupplementum, diſc.6.num.9.
Relicta gaudet priuilegijs legitimæ, diſc.28.num.8.
Matri binubæ an poſſit à filio interdici remiſſ. diſc.34. num.7.
Parentum àn ſit de iure naturæ, diſcurſ.22. num.2.
Prohiberi poteſt à teſtatore vigore Statuti in bonis extrà territorium poſitis, & de ratione, diſc.6. num.5.
Statuto tolli poteſt, vel minui, diſc.6.num. 7. diſc.22.num.2. & 3. diſc.25.num.11. diſc.35. num.6.
LEGITIMÆ.
Dos in Regno Neapolitano ſuccedit, ideoque non poteſt eſſe legitima minor, diſc. 9. num.19.
Supplementum petit fœmina Statuto excluſa, quando inſtituitur pro parte excludens, & pro parte extraneus, diſc. 22. num.8.
LEGITIMATIO.
Cum clauſula *ſine præiudicio*, àn ſit vera legitimatio, & quid operetur, diſc. 10. num.16.
Idem àn operetur in ſucceſſione paſſiua, quod in actiua, ibid.num.18.
Vera eſt legitimatio, non autem diſpenſatio, diſc.28.num.4.
Fallit in parte excepta etiam ſi à patre ſit obtenta, ibid.num.5.
Pro ſucceſſione ad bona antè legitimationem quæſita, àn proſit, diſc.10. num.17. Alia *vid.* Legitimatus.
LEGITIMATVS.
Agnationis iura àn habeat, diſc.10. n.16.
Cum clauſula *ſine præiudicio* non excludit venientes ab inteſtato, diſc.28. n.2.& 3. & de ratione ibid.
Declara niſi Patris voluntas contrarium ſuaderet, & vndè colligatur, ibid. num.6.8.& ſeqq.
Et quod inſpicitur àn ex Patris voluntate adiecta ſit, diſc.28. num.9.
Atque operatur in ijs in quibus pater
ternò

tertiò præiudicare non poteſt, ibidem num.7.
Inſtitui poteſt in totum vbi non adſit legitima proles, diſc.6.num.9.
Legitimam à Patre ſibi relictam an conſequatur cum priuilegijs legitimæ conceſſis, diſc.28.num.8.
Legitimæ ſupplementum petere prohibetur, ſi ſit de alimentis prouiſus, diſc. 6. num.9.
Alia, *Vid.* Legitimatio.
LÆSIO.
In tranſactione locum habet, ſed quomodo menſuranda, diſc.30.num.3.
LEX.
Clara vbi adeſt, non curantur ratiocinia, & abſurda, diſc.8.num.18.
Laicalis quomodo diſponere poſſit in materia matrimonij, diſc.25.num.8. & 13. *vid.* Matrimonij.
Legitimam, vel ſucceſſionem in totum tollere poteſt, ibid.num.11.
Particularis attenditur in regulanda voluntate morientis, non autem generalis, diſc.36.num.10.
Rebus impoſita eſt, non verbis, diſc. 26. num.14.
LEGIS.
Initiatiuus non vſus, & præſciptiuus quomodò differant, diſc.1.num.14.
LEGES.
Ciuiles quando fuerint inuentæ, & quid circa ſucceſſiones diſponebant, diſc. 1. num.13.
Longobardorum fœminas, & cognatos à ſucceſſione excludebant, ibid.
LEG. EXPLICATÆ.
Fœminæ *C. de ſecundis nupt.* àn & quando ceſſet ob conſenſum filiorum ſecundis nuptijs *vid.* Conſenſus.
Correcta fuit per ius mediũ, ſed poſtea reintegrata per ius nouiſſimum, diſc.34. num.9.
Filiorum fauore procedit, quatenus matri ſuperuiuant, diſc.34.num.2. Fallit ſi filijs præmoriantur cum teſtamento, ibid.num.3. Reprobatur limitatio, & de rationibus, & de authoritatibus, diſc.34. ex num. 4. Et quid ſi ex filio prædefuncto ſuperſit nepos, ibid. num.6.& 7.
Immediata habet locum in ſucceſſione, non autem mediata, diſc.30. num.7. Et de veritate, ibid. num. 9. Intell. de de medio tranſuerſo, ſecùs de directo, diſc.30.num.8.
Impugnatur hic intellectus, & de fundamentis, ibid. n.10.& ſeqq.
In ijs, quæ Mater obtinet ex teſtamento, vel diſpoſitione filij inter viuos non militat, diſc.34.num.8.
Nepotum fauore procedit, & quando, diſc.30.num.10.
In patre locum habet, ſicut in matre, diſc.11.num.9. diſc.24.num.10. diſc.33. num.4.
Pœnam continet, & vindictam, d. 30. num.15. Et quomodo dicatur hæc pœna, ibid.num.19. diſc. 33.num.6.
Ratio cui innixa eſt refertur, diſc. 30. num.11.& 12.
Renunciatione mediante in acquiſitis per patrem non procedit, diſc. 31. n.2. Contrarium verius, ibid. num.3. *vid.* Renunciatio *verſ.* Facta.
Si Statutum deferat ſucceſſionem parenti binubo, àn ceſſet, diſc.24. n.8.
Vidua ſi fuerit mater de tempore ſucceſſionis, àn locum habeat, diſc.30.n.21. Alia, *vid.* Parens binubus. Proprietas, Pœnæ. Diuiſio Renunciatio.
Hac edictali, *C. de ſecundis nupt.* àn locum habeat in augumento facto cum pacto quod in eo tantùm ſuccedant filij ſecundi matrimonij, diſc.36.num.3.
In amaſio an procedat, diſc. 32. n.5. *Vid.* Amaſius.
Matrimonio ſecundo contracto more magnatum Neapolis, cum primum contractum eſſet more nobilium àn intret, diſc.36.num.4. Alia *vid.* Diuiſio.
Hæres abſens *ff. de iudic.* materia remiſſ. d.9. num.3.
Si infanti *C. de iure delib.* Correcta eſt per ius nouiſſimum, diſc.15.num.4.& 11.
Secunda *C. de reſcin. vend.* habet locum in tranſactione, diſc.30.num.4.
LIBRI.
Amoueri non poſſunt à loco adminiſtrationis, vel negotiationis, diſc. 19. n.10.
LINEA.
Attenditur in primogenituris non curato gradu, diſc.16.num.16.
Maſculina, cui data ſit per ſtatum prælatio, quomodò attendi debeat, & qui dicatur de eadem linea, diſc. 16. num. 6, & 8.
Præſertim ſi agatur de ſucceſſione fratris morientis abſq; prole propria, ibid. num.8.
Tranſitus de vna ad aliam vigore recipro-

cæ

cæ non permittitur, diſc. 16. num.4.

LINEÆ.

Mentio vbi ſit, intelligitur de effectiua, non autem de contentiua, diſc. 16. num.8.

Plures vocatæ ſi fuerint tantum obtinet vnus ſuperſtes ex vna linea, quantum centum ex alia, diſc.1.num.6.& 7.

Et quomodo attendatur proximitas, ibid.num.9.

LITTERÆ CAMBII.

Neapolitano in Regno quomodo exigantur remiſſ. diſc.41. num.102.

LOCALITAS.

Amittitur à debitore moroſo, diſc. 19. num:4.

Non attenditur vbi creditor volt deducere id quod intereſt, ibid.n.14. Alia, *vid.* Forus.

Bonorum mobilium, àn & quomodo regulanda *vid.* Mobilia, & infra proximè, ac *vid.* Nomina.

LOCA MONTIVM.

Circumſcribuntur loco, & cenſentur vti bona in Vrbe, ſeu Ciuitate Metropoli diſc.6.num.4.remiſſ.diſc.16.num.2.diſc. 41.num.214.

Stabilium appellatione, àn veniant in materia Statutorum excludentium à ſucceſſione ſtabilium remiſſ.diſc.41.n.183.

LVCRVM.

Ex dote promiſſa quando debeatur, d. 40. num.16.

Imputandum eſt in quarta debita pauperi coniugi vigore, *Auth. Præterea* diſc. 39. num.12.

Statutum deferens non cenſetur derogare diſpoſitioni tex. *in l. hac edictali C. de ſecundis nupt.* remiſſ.diſc.41.num. 199.

Vir ſuccedens cum filijs primi matrimonij computare tenetur in ſua portione, diſc. 32.num.4.

Viri iuxtà Statutum, vel potius mulieris àn ſit regulandum remiſſ.diſc.41.n.198.

Viro Statutum auferens, àn etiam auferat mulieri, remiſſiuè, ibid. num.200.

M

MAGNATES.

Diuerſi ſunt à nobilibus ſingularum Ciuiutatum, diſc.26. nu. 10.

Matrimonia Neapoli quomodo contrahant, ibid.num.9.

MANVTENTIO.

Proprietario debetur, finito vſufructu, diſc. 24.num.2.

Intell. ſi vſufructuario nullum aliud ius competijſſet, ibid.num.4.

MARIAN. SOCCIN.

*Conſ.*71.*lib.*2.*& conſ.*97.*lib.*4. declaratur, diſc.34.num.6.

MARITVS.

Vid. Coniux. Vxor.

MASCVLIATIO.

Neapolitana in Ciuitate inducitur, ſi frater negligat maritare ſororem, intra annum decimumſextum, diſc.2. num.3.

Et requiritur interpellatio, ibidem num.9.

Peruſiæ ſit abſque interpellatione, diſc. 2. num.4. Contrarium ibid. num. 9. Alia *vid.* Maſculus. Mora. Statuta particularia, *verſ.* Parmen.

MASCVLINVM.

Regulariter non concipit fœmininum, diſc.10.num.8.

MASCVLVS.

Dotare tenetur fœminam excludendam etiam non requiſitus, diſc.2. num. 4.

Contrarium, & quod debeat conſtitui in mora, ibid. num.9.

Statuto excluſiuo poteſt non vti, diſc. 15. num.15.

MASCVLORVM.

Fauore intelligenda eſt diſpoſitio loquens de agnatis, diſc.13.num.12.

Statuti interpretatio in dubio fieri debet, diſc. 1.num.17.

Alia *vid.* Fœminæ. Statuta fœminarum.

MATER.

Binuba àn poſſit priuari legitima à filio, remiſſiuè, diſc.34.num.7. Alia in materia ſecundarũ nuptiarum *vid.* Leg. *verſ.* Fœminæ, & *verſ.* Hac edictali, *vid.* Parens binubus.

Bononiæ à Statuto excluditur etiam à legitima propter fratres, diſc. 22. n.1. *Vid.* Statuta particularia, *verſ.* Bononiæ.

Conſanguineas ſorores à ſucceſſione fratris excludit, diſc.3.num.17.

Corinaldi à Statuto excluditur propter fratres, eorumque filios, diſc.23.n 6. *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Corinaldi.

Fauentino à Statuto excluditur propter agnatos, diſc.33.num.22.

Excluſiua propter agnatos tranſuerſa-

ſe,

les, an excludatur per Patrem, vel auum, diſc. 15. num. 5. & ſeqq.

Alia *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Fauentinum.

Fulginaten. excluditur à Statuto, & ân etiam à legitima remiſſiuè, diſc. 41. num. 69.

Gualdi à Statuto quando ſit excluſa, d. 18. num. 15.

Imolen. à Statuto excluſa propter patruum, ſi ad ſit ſoror conſanguinea admittitur & hanc repellit, diſc. 3. num. 23.

Lucano à Statuto ân etiam excludatur à legitima remiſſ. diſc. 41. num. 91.

Patris, vel aui in concurſu extranea reputabatur de iure antiquo in ſucceſſione filij, ſecus de iure nouiſſimo, diſc. 15. num. 11.

Statuto arctari poteſt ad diſponendum æqualiter de ſuis bonis inter liberos vtriuſque matrimonij, diſc. 35. num. 5.

Sed poteſt eo non obſtante non agnoſcere bona ſibi obuenientia, ibid. num. 7.

Et ân poſſit plus relinquere filijs primi matrimonij, diſc. 35. num. 14. & 15.

Tranſiens ad ſecundas nuptias ad euitandas pœnas, tenebatur tradere filijs primi matrimonij medietatem ſuorum bonorum, diſc. 34. num. 10.

Tutelam filiorum amittit per tranſitum ad ſecunda vota, diſc. 37. num. 5.

Tutorem filio, ſi intrà annum non petierit, priuatur ſucceſſione eiuſdem morientis in pupillari ætate, diſc. 29. num. 2. Etiam fauore extraneorum, ibid. num. 13.

Fallit ſi moram purgauerit ibid. n. 4.; Ad quam purgationem admittitur etiã de iure ciuili, diſc. 29. num. 10. & ſeqq.

Tutrix tranſiens ad ſecunda vota non redditis rationibus, & reſtituto reliquatu, priuatur ſucceſſione pupilli, ibid. n. 3.

Intell. ad fauorem aliorum filiorum, non autem extranei, diſc. 29. num. 6. & 14.

Item limitata niſi reliqua eſſent illiquida, diſc. 29. num. 5.

M A T R I S.

Bona filijs per Statutum delata habent rationem legitimæ, diſc. 35. num. 2.

Et valet tale Statutum, ibid. n. 5.

Excluſio filio venienti ex perſona propria non obſtat d. 14. n. 3. Contrarium verius, diſc. 13. num. 7. diſc. 14. num. 21.

Exiſtentia ceſſare facit Statutum excluſiuum ſororum propter maſculos, diſc. 3. num. 16. diſc. 18. num. 14. Etiam quod Mater nollet ſuccedere, diſc. 3. num 19: Contrarium oſtenditur, & reſpondetur authoritatibus aduerſantibus ibidem à num. 20.

Facit ceſſare diſpoſitionem Statuti inter ipſos fratres, & ſorores, diſc. 3. n. 24:

Mentio ſpecialis requiritur, nec venit ſub Statuto genericè excludente fœminas, diſc. 18. num. 14.

Renunciatio non obſtat filijs ex perſona propria venientibus, & de ratione, d. 14. num. 4. & 8.

Statutum excluſiuum iniquum eſt, & irrationabile, diſc. 7. num. 2. Contrarium, ibid. num. 4.

MATRIMONII.

Laicalis lex in materia quando apponat manus, diſc. 25. num. 8.

Libertas non impeditur ob legatum factum nubenti cum certo genere perſonarum, diſc. 5. num. 12. diſc. 25. n. 10.

Vel in tali loco, & tempore, diſc. 25. num. 8.

Libertatem Statuta prohibentia, vel reſtringentia ſunt inualida, diſc. 25. n. 7. Et quando talia dicantur, ibid. n. 13. remiſſiuè, diſc. 41. n. 213.

Et de Statuto prohibente nuptias cum forenſibus, vel eis bona in dotem dare, diſc. 25. num. 7. & 12.

Libertati non aduerſatur prohibitio dandi feuda in dotem, diſc. 25. num. 12.

Odium non continet diſpoſitio facta fauore innuptarum, diſc. 5. num. 12. diſc. 25. num. 10.

MATRIMONIA.

Græcorum more, ſeù Romanorum dicta in inſula Meleuitana quid importent, d. 38. num. 5.

MEDIATORI.

Teſti quando plenè credatur, diſc. 36. num. 8.

MELEVITANA INSVLA.

Membrum eſt Regni Siciliæ data in feudum M. Magiſtro, diſc. 38. num. 1.

Viuit cum legibus dicti Regni, ibid. n. 2.

Et præſertim de Statuto continuationis poſſeſſionis, diſc. 38. num. 2.

Ac de Regula Pragmatica de cenſibus ibid. n. 3.

MELEVITANÆ INSVLÆ.

In Cauſis ſæcularibus, ân detur electio Romanæ Curiæ ex priuilegio *l. vnica C. quare Imper.* remiſſiuè, diſc. 38. n. 1.

Con-

Conſuetudo refertur vt bona ſint communia coniugum, & filiorum, diſc. 38. num.4.

Gratificandi inter filios non tollit Patri facultatem, ibid.num.7.

In matrimonijs contractis more Græcorum,ſeù Romanorum non habet locũ, niſi adijciatur pactum, diſc. 38. num.5. Et quod hoc pactum ſit validum, & quę nam bona compræhendat, ibidem num.8. Atque ſubintelligitur, licet non exprimatur, diſc.38.num.10. Accedendentibus præſertim coniecturis,& de eis, diſc.38.num.12.& 13.

Onus fideicommiſſi, ſeù aliud adijci in dote ex dictis bonis filię conſtituta àn ſinat, ibid.num.4.

Alia, *vid.* Statuta particularia, *verſ.* Religionis Hieroſolymitanæ.

MERCIMONIVM.

Vid. Taberna.

MERLIN.

Dec. 352.expenditur,diſc.4.num.2.5. & ſeqq.

MOBILIA.

Deſtinata pro habitatione circumſcribuntur eo loco; Secus ea quæ ſequuntur perſonam, diſc.19.num.11. diſc. 41.n. 124. in fine.

Loco àn & quomodo circumſcribantur, referuntur Doctores de materia tractantes, diſc. 19. num.7. Et diſtinguuntur plures ſpecies, ibidem num. 8. Atque oſtenditur modus decidendi, diſc. 19. num.15.

MONASTERIVM.

Directè ſuccedit ex perſona Monaci, d.5. num.15. diſc.30.num.17.

Declaratur Concluſio, diſc.30. n.20.

Vindictæ ius pro iniuria monaci, an habeat, ibid.num.16.

MONIALES.

Excludi poſſunt à legato facto pro nuptijs carnalibus, diſc.5.num.12.

Statuto fœminarum excluſiuo non compręhendi Rota tenet ibid. num.4.

Contrarium quod ſcilicet compræhendantur,latè defenditur, diſc. 5. num.5. & ſeqq. & de ratione, ibid. num. 9. 14. & 15.

De Doctoribus iſtam quæſtionem tractantibus, diſc.5.num.5.& 16.& quomodo diſtinguant, & de ſubſiſtentia diſtinctionum, ibid.num.6.

Turris ſpeculorum vrbis non ſunt Religioſæ, & àn id quod eis datur, dicendum ſit dos ad effectum Statuti, diſc. 40. num.15.

M O R A.

Euitatur ob illiquiditatem, diſc.29.num 5.

Incurſus ob nõ dotationem ſororis reintegratæ proinde ad ſuccedendum, purgari non poteſt per creditores fratris, d.21. num.5.& 6.Et quando ſecus, ibid. nu.7. 8.& 9.

Abſque Interpellatione regulariter nõ contrahitur, diſc.2.num.9.

Localitatis beneficio debitorem priuat, diſc.19.num.14.

Remiſſa cenſetur per eum, qui valens impedire, non impedit adimplementum, diſc.29.num.12.

Sororis pro maſculiatione an requiratur, d.2.num.4.9 & 13. diſc.21.num.3. *vid.* Maſculiatio.

MORAM.

Iudæus admittitur ad purgandam,diſc.29. num.10.

Mater negligens in petendo filio tutorem, purgare poteſt, diſc.29.num.4.

Fallit de iure ciuili ibid. num.9.Contrarium verius, ibid.num.10. & ſeqq.

Negligens dotare puellam vſque ad ætatem 25. annorum incurrit, diſc. 2. num. 5, *vid.* Interpellatio.

MVLIER.

Diſponere de dote ſi fuerit prohibita intelligitur tàm in coniugata,quàm in vidua, diſc.26.num.8.

Primas nuptias ſi contraxerit more nobilium Neapolis, àn poſſit contrahere ſecundas Magnatum more, ibid. num. 9. Alia, *vid.* Fœminæ, *vid.* Statuta fœminarum.

N

NATVRALES.

Agnatis non ſuccedunt, & è contra ipſis ſuccedunt cognati tantùm, d. 10.n.9.10.& 11.

Cognationis ius ſolùm habent, non autem agnationis, ibid.n.9.

Geniti ex vxorato,& ſoluta, an dicantur ex damnato coitu, diſc.10.num.15.

Procreati ex damnato coitu non habent ius agnationis, neque cognationis, diſc.10. num.12.

Sed Vxor eis ſuccedit ibid.n.13.

In ſuccedendo actiuè, ſeù paſſiuè quomodo ſe habeant remiſſiuè, diſc. 10. num. 19.
Alia, *vid.* Legitimati.

NEPOTES.

Leg. fœminæ C. de ſecundis nupt. beneficio gaudent ſicut filij, diſc. 30. num. 11. diſc. 34. num. 6. *vid. Leg. verſ.* Fœminæ.

NEPOTES EX FRATRE.

Admittuntur cum parentibus defuncti ad ſucceſſionem patrui, diſc. 8. num. 11.
Ceſſante concurſu patrui ſuccedunt patruo in capita, diſc. 1. num. 1. diſc. 8. num. 10. diſc. 17. num. 6.
Etiam quod adſit amita Statuto excluſa, diſc. 8. num. 10.
Ex fratre vtrinque coniuncto excludunt nepotes ex fratre conſanguineo, vel vterino, ibid. num. 13.
Ingrati repræſentationis beneficio ſunt priuandi, diſc. 27. num. 12.
Neapolitani Regni in feudis ſuccedunt, diſc. 8. num. 14.
Primogenito ex fratre excludunt patruos in feudis iure Francorum, diſc. 16. n. 16.
Statuto fauore fratrum diſponente iuuantur, diſc. 8. num. 16.

NEAPOLITANÆ CONSVETVDINES

Antiquis de bonis diſponere prohibens vltrà medietatem recenſetur, & quænam ſint bona antiqua, diſc. 26. num. 8.
Capuani, & Nidi nobilium in matrimonijs ſubintelligitur, diſc. 38. num. 11.
Circa facultatem diſponendi de dotibus quomodo diſponat, diſc. 26. n. 3.
Forenſes iuxtà eam ſæpè contrahere ſolent matrimonia, ibid. num. 4.
Non procedit in vidua, diſc. 26. n. 6.
Contrarium ibid. num. 7. & ſeqq.
Item neque in actibus inter viuos, ſed in vltima voluntate, diſc. 26. num. 6. & 12. Et quando poſſit inter viuos diſponere, ibid. num. 14.
Mulier quæ contraxit primas nuptias iuxta dictam conſuetudinem, àn poſſit ſecundas contrahere magnatum more, diſc. 26. num. 9. remiſſiuè, diſc. 36. num. 4.
Filios decedentes in ætate inteſtabili pro non extantibus præſupponens, refertur remiſſiuè, diſc. 7. num. 9.
Fœminarum excluſiua data gradus inæqualitate, intelligitur propter collaterales maſculos lineæ inferioris, non autem ſuperioris, diſc. 8. num. 17.
Fraterna in ſucceſſione procedit, d. 9. num. 20.
Legitimam àn tollat, & àn fœmina faciat numerum, & partem, & ad cuius fauorem remiſſ. diſc. 41. num. 98.
Vnica Contentatur dotatione, diſc. 9. num. 20.
Fructus dotis taxans recenſetur remiſſiuè, diſc. 41. num. 101.
Magnatum mos idem importat quod ius commune, diſc. 26. num. 9. & ſeqq.
Maſculiationem ſororis inducens refertur, diſc. 2. num. 3. & 9.
Matri prohibens diſponere de dotibus extrà filios recenſetur remiſſiuè, diſc. 16. num. 5. diſc. 26. num. 15.

NEAPOLITANI, *Regni Conſtitutiones*.

Ætatem maiorem in 18. anno præſcribens refertur remiſſ. diſc. 41. n. 103.
Feudi in ſucceſſione ſecundogenitam innuptam præferens primogenitæ nuptæ, recenſetur, & de eius ratione, diſc. 40. n. 3. 10. & 11.
In aliquibus quomodo diſponat circa fœminarum excluſionem, diſc. 9. n. 17. & ſeqq.
Ius commune in illo Regno dicuntur, ibid. num. 18.

NEAPOLITANO, *in Regno*.

Clericatus quomodo iuſtificandus ex ritu M. C. *vid.* remiſſ. diſc. 41. num. 101.
Communitates quomodo faciant contractus, & diſtractiones bonorum, remiſſ. diſc. 41. num. 106.
Feuda quomodo alienentur, vel obligentur, aut in eis ſuccedatur, remiſſ. ibid. num. 104.
Litteræ Cambij quomodo exigantur remiſſiuè, diſc. 41. num. 12.
Ritus M. C. V. ſuper inſtrumentorum liquidatione quid diſponat remiſſ. d. 41. num. 105.

NOBILES.

Ciuitatis magnæ præcedunt nobiles Ciuitatis paruæ, diſc. 26. num. 11. *vid* Magnates.

NOMINA DEBITORVM.

Loco àn circumſcribantur, referuntur Doctores materiem tractantes, diſc. 19. n. 7. diſc. 41. num. 214.
Et quod attendatur locus deſtinatæ ſolutionis, diſc. 19. num. 14. Et eo deficiente, ſequantur perſonam ibid. Atque quomodo decidi debeat hæc quæſtio, diſc. 19. num. 17.

OBLI-

O

OBLIGATIO CAMERALIS.

E Lectionem fori præſtat, diſcurſ. 19. numer. 14.

OBSERVANTIA.

Confirmationem Statutorum quando faciat præſumere, diſc. 23. num. 9.

Statutorum eſt optima interpres, diſc. 9. num. 13. diſc. 13. num. 14. diſc. 17. n. 11.

P

PACTVM.

C Ommunionis bonorum quærendorum inter coniuges, & liberos validum eſt, diſc. 38. num. 8. *vid.* Meleuitanæ Inſulæ *verſ.* Conſuetudo.

De non petendo in renunciatione appoſitum quid operetur, diſc. 31. num. 9.

Vt in augumento dotis ſuccedant ſolum filij ſecundi matrimonij, an valeat, d. 36. num. 3.

Diſtinguitur inter augumentum neceſſarium, & voluntarium factum à patre mulieris, ibid. num. 5.

Et quid de augumento facto ab ipſa muliere, diſc. 36. num. 6. & ſeqq.

PACTA.

Apponi ſolita in contractibus, licet non expreſſa ſubintelliguntur, diſc. 38. n. 10. & 11.

PAGANVS.

Hæreditates plures habere non poteſt, d. 4. num. 12. diſc. 9. num. 8.

Contrarium verius, & quando ibid. num. 13. diſc. 9. num. 9.

Atq; ad quid deſeruiat cõcluſio in materia interpretationis Statutorum, d. 4. num. 14.

PARENS BINVBVS.

Gratificare poteſt inter filios primi matrimonij, diſc. 24. num. 7. diſc. 34. num. 12.

Pleno iure aſſequitur bona præmortuis liberis primi matrimonij, diſc. 24. num. 6. diſc. 34. num. 2.

Secundi matrimonij filijs quando poſſit plus relinquere, diſc. 35. num. 16.

Statutum ſi ei deferat ſucceſſionem àn ſubiaceat diſpoſitioni *l. fœminæ*, diſc. 24. num. 8. Et de differentia inter Patrem, & Matrem ibid. num. 10. Et quid in terminis Statuti Foroliuien. num. 9. ibid.

Vſufructuarius ſimplex non dicitur, & de ratione, d. 24. num. 6. & 7,

Alia *vid.* Leg. *verſ.* Fœminæ, & *verſ.* Hac edictali.

PARENTES.

Filio cum ſuccedunt àn detur diſtinctio bonorum obuenientium ex vtroque latere, diſc. 11. num. 3.

Succedebant de iure Codicis filio in vſufructu, fratres verò in proprietate, diſc. 30. n. 12.

Alia *vid.* Mater Pater.

PATRVVS.

Defuncto non ſuccedit cum nepote ex fratre eiuſdem defuncti, diſc. 8. num. 9.

Fratrum fauore Statuto diſponente non iuuatur, ibid. num. 16.

Nepotis defuncti cum parentibus non concurrit, diſc. 8. num. 13.

Neque cum auo, diſc. 12. num. 10.

Regni Neapolitani in feudis àn ſuccedat, diſc. 8. num. 14.

Alia *Vide* Nepotes ex fratre.

PAVPERTAS.

Probanda eſt ad effectum quartæ in bonis coniugis diuitis, & quomodo, diſc. 39. num. 10. & 11.

PECVLIVM.

Aduentitium introductum eſt per ius nouiſſimum, ideoque filiusfam. habet in eo hæredem, diſc. 15. num. 4.

Vid. Filiusfamilias.

PECVNIA.

Loco àn circumſcribatur, diſc. 19. num. 12.

Mobilium ſub legato àn veniat remiſſiuè, diſc. 19. num. 12.

POENA.

A conditione, ſeù qualitate differt, diſc. 25. num. 10.

Nõ incurritur niſi præcedat culpa vera, ſeù malitia de facto, diſc. 29. num. 4.

POENAE.

Adulterij non vigent in viro, ſicut in muliere, diſc. 39. num. 8.

Secundò nubentium ſublatæ ſunt per ius canonicum, exceptis eis, quæ filiorum fauorem concernunt, diſc. 29. num. 6. & 8. diſc. 34. num. 5.

Conſenſum ob expreſſum, ſeù tacitum filiorum àn ceſſent, diſc. 33. num. 5.

Vid. Conſenſus.

Filiorum ob præmorientiam àn deſinant, diſc. 34. num. 2.

Religioſorum ad fauorem àn locũ habeant, diſc. 29. num. 7. diſc. 30. num. 13.

Vid. Religioſi.
Alia vid. Leg. *verſ. Fœminæ*, & verſ. *Hac edictali*.

POSSESSIO.

Defuncti quando continuetur vigore Statuti in hæredem, *Vid.* Statutum, *verſ.* Continuatiuum.

Naturalis, & ciuilis reſidet penès proprietarium; Vſusfructuarius verò habet nudam detentationem, diſc.24.num.4.

PRAEDICTI.

Verbum repetit orationem præcedentem cum ſuis qualitatibus, diſc.13. num.5.
Et quando ſecùs, ibid. num.11.

PRAESCRIPTIO.

Statutaria debiti quando procedat remiſſ. diſc.26.num.2.

PRAETERITA.

Quando comprænhendantur ſub Statutis de nouo conditis remiſſ. diſc.41.num.189.

PRAETERITIO.

Diſpoſitionem euertit quatenùs exigat fauor perſonæ præteritæ, diſc.3.num.21.

PRETII.

Ex quantitate deſumitur voluntas contrahentium, diſc.33.num.12.

PRINCEPS.

Iuri tertij quod derogare voluerit non præſumitur, diſc.10. num.17.

Vnuſquiſque in ſua Ditione eſt Imperator, diſc.9.num.12.

PROHIBITVS.

Diſponere eſt prohibitus confiteri; Niſi confeſſio ſit adminiculata, diſc.35.n.11. & de adminiculis, num.12. ibid.

PROPRIETARIVS.

Manutentionem habebit finito vſufructu, diſc.24.num.2.
Intellige niſi vſufructuario aliud ius ſuper proprietate competijſſet, ibidem num.3.

Poſſeſſionem naturalem, & ciuilem habere dicitur vnà cum dominio, diſc.24. n.4.

PROPRIETAS.

Quæſitorum ex primo matrimonio àn reſideat in parente binubo, vel in filij. primi matrimonij, diſc.24. numer.6. & 7. diſc.34. num.12.
Alienari non poteſt à filijs, ſeù eorum creditoribus, diſc.24. num. 7. diſc. 34. num.12.
Alienata per parentem eo viuēte non poteſt à filijs reuocari, diſc.34.num.12.
Alia vid. Leg. *verſ Fœminæ*.

Vſumfructum ad ſe cōſolidat mortuo vſufructuario, diſc.24.num.2.
Alia vid. Vſusfructus. Vſufructuarius.

PROXIMITAS.

Grauati attenditur, non autem teſtatoris, diſc.22. num.13.

Quomodò regulanda ſi vocentur plures lineæ, vel plura genera, diſc.1. num.9.

Spectatur in ſucceſſione de iure ſublata differentia agnationis,& cognationis,diſc. 23.num.3.

Q

QVARTA.

Coniugi pauperi debetur ex hæreditate diuitis, & quando, diſc.39.n.5.
Vide. Coniux.

QVERELANDI.

Ius àn competat monaſterio ob iniuriam factam Monacho, diſc.30. num.16.

R

RATIO.

Negociationis reddenda eſt in loco, vbi fuit hæc geſta, diſc.19.num.10.

RECIPROCA.

Attendenda eſt de linea ad lineam, diſc.16. num.4.

REGNI.

Vide. Neapolitani, Siciliæ.

REINTEGRATIO.

Fœminæ intrà certum tempus non dotatæ ad ſucceſſionem,non importat caducitatem formalem, & de veritate, diſc. 21. num.8.
Vid. Interpellatio. Maſculiatio. Mora.

RELIGIONIS.

Vid. Statuta particularia, *verſ.* Religionis.

RELIGIOSI.

Beneficiorum ſæcularium, & penſionum ſunt incapaces, diſc.5. num.13.

Conſeruatorio ſuccedunt in fideicommiſſo, ſicut in reſtitutorio, diſc.30.n.19.

Filij àn conſiderentur in parente binubo pro pœnis ſecundarum nuptiarum, diſc. 29.num.7. diſc.30. num.13. remiſſ. diſc. 34.num.5.
Diſtinguitur inter Religionem capacem, & incapacem, diſc.30.num.14.
Impugnatur diſtinctio, ibidem num.15. & ſeqq.Sed quod ſit vera oſtēditur,num. 30. ibid.

In gradu à Statuto contemplato ſi ſuperuiuant, àn ceſſet Statutum, quamuis ipſi non ſuccedant, diſc.5.num.22.
Sanguinis, ac naturalia iura non amittunt, diſc.30. num.18.

RENVNCIATIO.

Ambigua declari poteſt à renunciante ex interuallo, diſc.31. num.5.
Facta per filios primi matrimonij in beneficium parentis prodeſt liberis ſecundi matrimonij, diſc.31. num.2. Contrariũ verius, & de ratione, ibid. num.3.
Et quid ſi de tempore renunciationis pater tranſijſſet ad ſecunda vota, vel ecõtrà, diſc.31.num.4.
Aut renuncians declararet ſuam voluntatem, num.5. ibid.
Vel renunciatio facta eſſet patri, & ſuis, vel pro hæredibus quibuſcumque, diſc.31. num.6. & 7.
Atque de diſtinctione àn renunciatarius decedat teſtatus, vel inteſtatus, ibid. num.8. Vel adſit pactum de non petendo, diſc.31. num.9.
Facta ſimpliciter patri per filiam, non compræhendit ſucceſſionem prouenientem ex *l. fœminæ*, diſc.33. num.7.
Fallit accedentibus coniecturis, & de illis, ibid. num.9. & ſeqq.
Et quid ſi eſſet facta poſt contractas ſecundas nuptias, diſc.33. num.8. & 14.
Ingreſſus in religionem intuitu facta, ſolemnitates ſtatutarias àn requirat remiſſiuè, diſc.30. num. 2.
Matris non nocet filijs venientibus ex propria perſona, & de ratione, diſcurſ.14. num.4. & 8.
Paternis, & maternis bonis, non compræhendit fraterna, quamuis ex hæreditate parentum prouenientia, diſc.16.num.3.
Patri, & ſuis facta, conuenit hæredibus etiã extraneis, diſc.31.num.7.
Pretij ex quantitate regulatur circa compræhenſionem iurium, diſc.33.num.12.
Præuentiua ſolutio quandoque eſt eius, quod renuncianti debetur, ibid. n.13.
Realis quando ſit, vel perſonalis remiſſiuè, diſc.30.num.2.
Renunciantem reddit ſucceſſionis incapacem, diſc.27.num.5.
Regulanda quomodo ſit in dubio, diſc.33. num.15.

REPETITIO.

Orationis præcedentis quando intret, vel nè, diſc.13.num.5. & 11.

REPRAESENTATIO.

Feudali in materia datur in linea directa, non autem collaterali, diſc.16. num.14.
Et quod ex magis communi in feudis indiuiduis nepos ex primogenito patruũ excludat, ibid. num.16.
Fideicommiſſaria in ſucceſſione an detur, diſc.16.num.10.
Gradus æqualitatem ad faciendam àn detur in Statutis fœminarum excluſiuis, ibid. num.10. & ſeqq.
Et de differentia inter lineam deſcẽſiuam, & collateralem, num. 13. & 17. ibid.
Atque an agatur ad effectum excludendi proximiorem, vel ad ſuccedendũ cum eo æqualiter, diſc.16.num.14. & 17.
Et quid in materia indiuidua, ibidem num.15. & 16. Vel diuidua, numer.17. ibidem.
Ingrato nepoti non deberet concedi, diſc. 27.num.12.
Iure nouiſſimo inducta fuit, ibid.
Nepotes inter plures ex fratribus defunctis non intrat; ſed ſuccedunt in capita, diſc. 1.num.1.diſc.8.num.10. diſc.17.num.6.
Etiam quod adſit amita Statuto excluſa, diſc.8.num.10.

REPVDIATIO.

Iuris quærendi fieri poteſt à matre in præiudicium filiorum, quorum fauore arctatur diſponere à Statuto, diſc.35. n.7.
Fieri poteſt à debitore in præiudiciũ creditoris, ibid.

ROTA ROMANA.

Authoritatem vbique magnam habet, diſc. 4.num.4.
Proprijs deciſionibus non eſt alligata, diſc. 26. num.14.
A Tribunalibus inferioribus Curiæ attenditur, ibid. num. 13.

ROTAE ROMANAE *Deciſiones*.

Bononien. hæreditatis de Berualdis 10. Martij 1597. coram Litta poſt *Giouagn. conſ.1.lib.1.num.*59. explicatur, diſc. 13. num.5. & 12.
Fanen. ſucceſſionis 6. Aprilis 1663. 23. Ianuarij 1664. 26. Iunij 1665. 15. Martij 1666. ac 11. Februarij 1669. coram Albergato perpenduntur, diſc.15. num.2. & ſeqq.
Firmana ſucceſſionis 14. Martij 1664. & 13. Iunij 1668. coram Beuilaqua conſiderãtur, diſc.17. num. 2.4. & ſeqq.
Hortana ſucceſſionis 5. Nouembris 1601. coram

coram Panphilio, declaratur, diſcur.15. poſt num.17.
Romana dotis 30. Maij 1644. coram Peutingerio, explicatur, diſcurſ.31.num.6. & 9.
Eadem ſucceſſionis de Girona 23. Ianuarij 1574. coram Robuſterio, examinatur, diſc.16. num.11.& ſeqq.
Vrbeuteana hæreditatis 28. Maij 1599. coram Litta, declaratur, ibid. num.20.
Deciſ.59. par.1. recent. expenditur, diſc. 3. num.22.
*Deciſ.177.par.5.recen.num.*42.*& ſeqq.* fundamenta demonſtrantur, diſc.4. num.8.
Deciſ.43. par.7. recen. perpenditur, diſc.3. num.23.

RVBRICA.

Vim legis habet, vel deſeruit pro interpretatione, diſc. 17. num.10.

RVINVS.

Conſ.74.lib.2. reijcitur, diſc.2. num.7.
Inter Conſulentes eſt primus poſt *Baldum*, ſed ſæpè ſibi contrarius, ibid.

S

SICILIÆ REGNI.

Conſuetudo ſuper taxa fructuum dotis habetur remiſſ. diſc.41.n.169.
Succeſſio in feudis quomodo reguletur, ibid. num.170.
Alia *vid.* Statuta *verſ.* Siciliæ.

SOCIETAS.

Tacitè induci poteſt, & probatur per præſumptiones, diſc.38.num.12.
Vid. Communio.

SOLEMNITATES.

Statutariæ àn ſint adhibendæ in renunciatione facta intuitu ingreſſus in Religionem, diſc.30.num.2.

SOROR.

Excluſa à Statuto licèt mater in medio exiſtat, facit partem ad fauorem fratris, diſc.3.num.24.
Idem in ſorore dotata admiſſa ad ſuccedendum ob alteram ſororem indotatã, diſc.16.num.19.
Innupta præfertur nuptæ in ſucceſſione feudorum Regni Siciliæ, & de ratione, diſc.40.num.3.10.& 11.

SORORES.

Conſanguineæ excluduntur per matrem à ſucceſſione fraterna, diſc.3.num.17.
1 *Amplia* etiam quod mater niſi exiſteret ſoror eſſet excluſa per patruum, & de veritate, ibid. num.23.
2 *Amplia* procedere etiam in ſororibus vterinis, diſc.3.num.18.
Alia *vid.* Frater.

STATVTVM.

Binubo parenti ſucceſſionem deferens àn faciat ceſſare diſpoſitionem *l. fœminæ C. de ſecundis nupt.*, diſc.24. num.8. & 9.
Et de differentia inter patrem,& matrem, ibid. num.10.
Continuatiuum poſſeſſionis defuncti in heredem àn habeat locum fauore ſororis reintegratæ ad ſucceſſionem ob neglectã eius dotationem, diſc.21.num.20.
Defuncti iudicium impugnanti non ſuffragatur, diſc.24.num.3.
Defunctus ſi abdicauerit à ſe poſſeſſionem mediante conſtituto, vel reſeruatione vſusfructus ceſſat, ibid. num.5.
In iurepatronatus àn habeat locum, remiſſiuè, diſc.41. num.211.
Filiorum primi matrimonij ad fauorem cõditum, nõ debet operari eorum odium, diſc.35.num.15.
Forenſes ad ſucceſſionem inhabilitans eſt fauorabile, diſc.25.num.4. remiſſ. diſc. 41.num.183.
Clericos àn compræhendat, diſc. 41. num.195.
Eget confirmatione ſpecifica,& de ratione, diſc. 25. num. 3. & 6. Et valet, num.14. ibid.
Ordinari an poſſit à Ciuitate recognoſcente Superiorem remiſſiuè, diſcurſ.41. num.188.
A *Statutis* fœminarum excluſiuis in quo differat, diſc.25.num.6.
Vid. Statuta *verſ.* Alienationem.
Forenſis ſeruare tenetur, qui ex pacto ſe Statuto ſuppoſuit, diſc.26.num.4.remiſ. diſc.41.num.184.
Inteſtati circà ſucceſſionem diſponens,non procedit in ſucceſſione inteſtabilis, diſc. 7. num.3.
Contrarium, ibid. num.5. & de rationibus, num.6. & ſeqq. ibid.
Fallit niſi accedat voluntas teſtatoris, & vnde hæc deſumatur, diſc.7. num.13. & 14.
Et quod attendatur modus loquendi regionis, diſc.7.num.6.
Loci conditi teſtamenti qua ratione attendendum, diſc.4. num.16.
Lucrum dotale deferens non cenſetur derogare

rogare di poſiticni *l. hac edictali*, diſc. 41. num. 199.
Auferens viro àn auferat etiam mulieri, ibid. num. 200.
Viri aut mulieris attēdi àn debeat remiſſiuè, diſc. 41. num. 198.
Alia *vid.* Diuiſio. Lucrum.
Matrem binubam arctans ad diſponēdum æqualiter inter filios vtriuſq; matrimonij, validum eſt, & de ratione, diſc. 35. num. 5. & 6.
Mulieribus adimens facultatem diſponendi de dote procedit tàm in coniugata, quā in vidua, diſc. 26. num. 8.
Teſtandi facultatem auferens validum eſt, diſc. 35. num. 5.

STATVTI.

Capitulum ſequens continens verba repetitiua intelligi debet iuxtà præcedens, diſc. 13. num. 4. & 5.
Finis, vel effectus conſideratus ſpectari debet, diſc. 22. num. 7.
Immorandum non eſt in verbis, ſed in ſubſtantia, diſc. 12. num. 8. diſc. 17. num. 8. & de ratione, diſc. 40. num. 8.
Ratio expreſſa præualet verbis, diſc. 15. num. 8.
Sequens pars quando reguletur à præcedēti, diſc. 17. num. 7.

STATVTA.

Agnationis fauore diſponentia àn proſint fœminis agnatis, diſc. 7. num. 11.
Et quod non proſint, diſc. 10. num. 8.
Alienationem prohibentia in forenſes àn compræhendant clericos remiſſiuè, diſc. 41. num. 195.
Et àn compræhendant alienationem ex cauſa dotis remiſſ. ibid. num. 201.
Vid. Statutum *verſ.* Forenſes.
Clerici in ſucceſſione licèt inter laicos cōtrouerſa non attendenda, & quarè, diſc. 5. num. 8.
Vid. Clerici *verſ.* ad ſucceſſionem.
Ciuilibus legibus aduerſantia, an & quando reputanda ſint correctoria, & odioſa, diſc. 1. num. 13. & 14.
Ciuitates ſubditæ Status Eccleſiaſtici condere nequeunt, diſc. 25. num. 3. remiſſiuè, diſc. 41. num. 188.
Cognatorum excluſiua odioſa non ſunt, ſed potiùs fauorabilia, diſc. 1. num. 12. & de ratione num. 13. ibid. diſc. 23. num. 8.
Non porriguntur vltrà perſonas expreſſas, diſc. 23. num. 9.
Confirmatione quanam indigeant, & de confirmatione præſumpta remiſſ., diſc. 41. num. 196.
Continuatiua poſſeſſionis in defunctum habentur remiſſiuè, ibid. num. 210.
Vid. Statutum *verſ.* Continuatiuum.
Correctoria iuris, ſtrictè, & in verbis intelligi debent prohibita extenſione, diſc. 15. num. 5.
Declaratur concluſio quando procedat, ibid. num. 7. & ſeqq.
Diuerſorum locorum remiſſ. diſc. 41. n. 181.
Dominantis Ciuitatis quomodo attendantur in loco habente Statutum particulare remiſſ., ibid. num. 186.
Ius commune àn reputentur, ſi Statutum loci particularis mandet illud ſeruari in caſu omiſſo; vel potiùs ſit ſeruādum ius Romanorum remiſſiuè, diſc. 41. num. 187.
Donationibus ſolemnitates præſcribentia habentur remiſſ. diſc. 41. num. 208.
Duarum conformium circà executionem recenſentur remiſſiuè, ibid. num. 212.
Eccleſiaſticas perſonas quando comprahēdant remiſſ. diſc. 41. num. 194.
Excludentia à ſucceſſione ſtabilium àn procedant in locis montium, cenſibus, & ſimilibus iuribus remiſſ. ibid. num. 182.
Exemptos àn afficiant ex conuentione remiſſ. ibid. num. 184.
Exiſtentiæ aliquorum ſi mentionem faciāt àn hæc ſtet demonſtratiuè, vel taxatiuè, diſc. 1. num. 11.
Expurgationem territorij à bannitis, ſeù latronibus demandantia, recenſentur remiſſiuè, diſc. 41. num. 197.
Extenſionem non patiuntur, ſi egrediendo verba interprætentur iuxtà rationes expreſſas, diſc. 15. num. 9.
Filios ad ſucceſſionem dotis quando vocare cenſeantur remiſſ. diſc. 41. num. 202.
In conditione poſitos vocantia recenſentur remiſſ. ibid. num. 205.
Gabellā, ſeù aliud onus pro ſucceſſione imponentia, ſunt odioſa, diſc. 41. num. 190.
Interprætanda ſunt in dubio maſculorum, vel agnationis fauore, diſc. 1. numer. 17. diſc. 3. num. 8.
Iuratos circà actus quomodo operentur, diſc. 5. num. 10. remiſſ. diſc. 41. num. 194.
Laicalia clericos non compræhendunt paſſiuè, ſed poſſunt ipſis actiuè vti, & in ratione priuilegiatiua, diſc. 6. num. 10. & 15. remiſſ. diſc. 41. num. 194.
Loci parui groſſolanè edita quomodo interpræ-

terprætanda, diſc. 3. num. 14. & ſeqq.
Matrimonium prohibentia, vel reſtringentia, ſunt inualida, diſc 25. num. 7. remiſſ. diſc. 41. num. 213. *Vid.* Matrimonij.
Minores, vel mulieres inhabilitantia ad contractus ſine certis ſolemnitatibus habentur remiſſ. diſc. 41. num 206.
Mixto in caſu ceſſant, & intrat ius commune, diſc. 3. num. 16.
Et quod ſola exiſtentia perſonæ cauſet dictam mixturam, num. 19. ibid.
Contrarium defenditur, numer. 20. & ſeqq. ibid.
Vide. Matris, *verſ.* exiſtentia.
Odioſa intelligi debent ad litteram, neque extendi ex identitate rationis, d. 8. n. 6.
Omiſſos ad caſus non extendantur, diſc. 1. num. 11. diſc. 22. num. 6.
Operantur quoad bona extrà territorium ratione voluntatis morientis, diſc. 4. nu. 16. diſc. 6. num. 6.
Paſcuorum diuiſionem inducentia habentur remiſſiuè, diſc. 41. num. 193.
Perſonarum, & bonorum ſimul ſubiectionem requirunt, nec datur combinatio Statutorum, diſc. 4. num. 2.
Vid. Statuta fœminarum, *verſ.* Subiectionem.
Præterita quando capiant, diſc. 41. n. 189.
Recipiunt interpretationē à Statutis aliarum Ciuitatum, vel locorum, diſc. 41. num. 192.
Redhibitoriæ circà materiam memorantur remiſſ. ibid. num. 207.
Regulanda ſunt iuxtà opinionem, quam ſtatuentes habebant, vel tunc vigebat, diſc. 15. num. 10.
Ac iuxtà ſenſum rationabilem, & prudentum, ibid. num. 12.
Ac iuxtà ſtatuentium mores, diſc. 13. num. 16.
In non ſubditis, vel in bonis extrà territorium deſeruiunt pro interpretatione illorum voluntatis, diſc. 41. num. 185.
Succeſſionum in materia teſtamentum legis continent, diſc. 1. n. 8. diſc. 3. n. 21.
Varia eſſe ſolent pro varietate locorū, diſc. 9. num. 10.
Teſtandi facultatem ſine conſenſu, vel præſentia alicuius reſtringentia àn ſubſiſtāt remiſſiuè, diſc. 41. num. 209.

STATVTORVM.

Confirmatio in forma communi quando ſufficiat, diſc. 25. num. 5.
Exorbitātium requiritur confirmatio ſpecifica, diſc. 23. num. 9. diſc. 25. num. 6.
Et àn ſufficiat proueniens à longiſſima obſeruantia, diſc. 23. num. 9.
In Hetruria frequens eſt vſus etiam in paruis oppidis, diſc. 9. num. 10.
Interpretatio pendet ab obſeruantia, diſc. 9. num. 13. diſc. 13. num. 11.
Neapolitano in Regno rarus eſt vſus, diſc. 6. num. 3.
Verba ſtrictè, & in ſenſu grammaticali nō ſunt accipienda, diſc. 7. num. 10. & de ratione, diſc. 40. num. 8.
Sed attendenda voluntas ſtatuētium, diſc. 17. num. 8.

STATVTA *Fœminarum excluſiua.*

Agnatorum gratia ſunt fauorabilia, diſc. 8. num. 24.
Et quando veniant fœminæ agnatæ, diſc. 10. num. 5. & ſeqq. diſc. 13. num. 12.
Aliorum locorum attendi debent pro interpretatione propriorum, diſc. 11. n. 6.
Ceſſare, àn & quando dicantur per teſtamentum, in quo fœmina ſit reſtituta ſuitati, diſc. 6. num. 8. diſc. 14. num. 5. & 9. diſc. 22. num. 4. & 5.
Dotatas excludentia, procedunt in ſucceſſione dotantis, diſc. 3. num. 11. diſc. 14. n. 2. diſc. 15. num. 14.
Et quādo ſecùs, ac vnica dos ſufficiat, & de diſtinctione, diſc. 3. num. 12. & ſeq. diſc. 14. num. 6. diſc. 17. num. 5.
Dotationem requirentia, nō habent locum ſi dos fuerit deſtinata tantùm, vel promiſſa, diſc. 40. num. 1.
Contrarium verius, ibid. num. 4. & ſeqq. & de ratione, num. 7. ibid.
Et quod ſufficiat implicita deſtinatio, diſc. 40. num. 5. Ac etiam dos aliàs data, & reſoluta, num. 6. ibid.
Amplia etiam quod Statutum loquatur de dote data, diſc. 40. num. 9.
Et quid ſi verba Statuti dotem, & matrimonium exigant, num. 14. ibid.
Vel datum mulieri non inſeruiat pro vero matrimonio, diſc. 40. num. 15.
Excludentis exiſtentiam requirunt, & quod ſimiliter ſuccedat, aliàs non operantur, diſc. 22. num. 7.
Et quod ſufficiat excludentem acquiſiuiſſe, licèt poſteà moriens ſit grauatus extraneo reſtituere, licèt caſus eueniat etiam viua excluſa, num. 9. ibid.
Intellige niſi fraudulenter fiat ad includendum extraneum in præiudicium fœminæ, diſc. 22. num. 13.
Et quid ſi pro parte inſtituatur excludens,

cludens, pro parte extraneus, num. 8. ibidem.

Filios excluſarum ex propria perſona venientes non afficiunt, diſc. 14. num. 3.

Contrarium verius, diſc. 8. num. 21. diſc. 14. num. 7.

Fœminabus non obſunt, ſi maſculi eis vti noll... diſc. 15. num. 15.

Fratres vocantia, & fratrum filios ad ſucceſſionem, àn reſpiciant ad vnitatem, vel duplicitatem vinculi, diſc. 18. num. 2. 4. & ſeqq.

Et quid in concurſu fratrum coniunctorum coniunctione reduplicata cum coniunctis coniunctione ſimplici remiſſ. diſc. 18. num. 16.

Fratrum fauore ſuffragatur eorum filijs; non autem patruis, diſc. 8. num. 16.

Gradus expreſſos non egrediuntur, diſc. 10. num. 3.

G...du: æqualitate poſita procedunt, diſc. 16. num. 9.

Et an detur repræſentatio, vel ſubingreſſio ad hunc effectum, ibid. num. 10. & ſeqq. *Vid. verſ.* procedunt.

In Italia quando, & quarè edita fuerint, diſc. 40. num. 8.

Intelligenda ſunt in dubio ſecundum leges Romani Imperij quando in Italia reſidebat, diſc. 18. num. 11.

Intelligi debent ad litteram ſi ſint odioſa, ac non extendi vltrà perſonas nominatas, diſc. 8. num. 6. diſc. 22 num. 6.

Maritatas à ſucceſſione excludentia intelliguntur de ſucceſſione deferenda poſt matrimonium, non autem de delata antè matrimonium, diſc. 41. num. 203.

Matre exiſtente in medio non habent locũ, diſc. 3. num. 16.

Et pro eius excluſione requiritur ſpecialis mentio, diſc. 18. num. 14.

Vid. Matris. Exiſtentia.

Matrem excludentia iniqua ſunt, & irrationabilia, diſc 7. num. 2.

Contrarium num. 4. ibid.

Ob agnatos tranſuerſales àn procedãt fauore patris, vel aui paterni, diſc. 15. num. 5. 7. & ſeqq.

Mixto in caſu ceſſant in totum, diſcurſ. 16. n. 19. & de ratione, num. 21. & 22. ibid.

Moniales non compræhendere Rota tenet, diſc. 5 num. 4. *vid.* Moniales.

Odioſa non ſunt; Sed potiùs fauorabilia, & de ratione, diſc. 1. num. 12. & 13. diſc. 3. num. 8. diſc. 4. num 9. diſc. 7. num. 4. diſc. 10. num. 8. diſc. 13. num. 7. & 8. diſc. 15. num. 9. diſc. 23. num 8.

Et de pluribus diſtinctionibus, ac opinionibus, & varietate Statutorum, diſc. 8. num. 5.

Sed quod non ſint porrigenda vltrà gradus expreſſos, diſc. 10. num. 4. diſc. 23. num. 7. 8. & 9.

Procedunt in gradus æqualitate; Secùs in diuerſis perſonarum generibus, diſc. 1. num. 7. diſc. 3. num. 4.

Declaratur quando ſecùs, & quomodo in hac materia ſit procedendum, diſc. 3. num. 5. 6. & 7. diſc. 13. num. 13.

Et àn agnoſcenda ſit aliqua differentia inter fœminas agnatas, & cognatas, diſc. 3. num. 9. & 10.

Vid. verſ. gradus æqualitate.

Reintegrantia ad ſucceſſionem fœminas nõ dotatas intrà certum tempus àn exigant interpellationem, & moram, diſc. 21. num. 3.

Vid. Interpellatio. Mora.

Sorores propter fratres conſanguineos excludentia àn procedant in bonis obuenientibus à matre, diſc. 11. num. 2. 5. & 6.

Specifica confirmatione non egent, ſed ſufficit in forma communi, diſc. 25. num. 6.

Subiectionẽ vtramque requirunt, perſonarum nempè excludentium, & bonorum, nec datur combinatio, diſc. 4. num. 2. diſc. 6. num. 2. diſc. 19. num. 6. diſc. 20. num. 2. diſc. 23. num. 5.

Et hæc opinio tenetur in Curia, & Regno Neapolitano, diſc. 6. num. 2. & 3.

Neque requiritur ſubiectio perſonæ excludendæ, diſc. 5. num. 7. diſc. 19. num. 3. & de ratione ibid. & diſc. 20. num. 5.

Quomodò autem bona ad hunc effectũ circumſcribantur loco, diſc. 41. nu. 214. *Vid.* Bona.

Contrarium, quod ſubiectio perſonarum ſufficiat, diſc. 4. num. 5. & de ratione, num. 6. ibid. diſc. 9. num. 14.

Et multò magis detur combinatio, diſc. 4. num. 7. Et reſpondetur authoritatibus contrarijs, ibid. num. 8. & ſeqq.

Declaratur prima opinio vt procedat ab inteſtato, ſecùs condito teſtamento ad normam Statuti, diſc. 6. num. 5. Etiam reſpectu legitimæ, num. 7. ibid. Maximè accedente combinatione Statutorum, diſc. 6. n. 7. Et quid in Statuto Florentino, diſc. 9. n. 15. *Vid.* Ciuilitas. Subiectio. Alia *vid.* Fęminę, Frater, Mater, Sorores.

Digitized by Google

STATVTA PARTICVLARIA diuerſorum Locorum, Nationum, & Religionum.

Amandolæ.

Excludens fœminas dotatas propter maſculos, & cognatos propter agnatos, ân exigat vt cognatorum mater ſit dotata, diſc.17.num.4.

Et ân dotatio vnica ſufficiat, ibidem num.5.

Et quod ſecunda pars Statuti non dependeat à prima, diſc.17.num.6.& ſeqq. & de ratione, num.10. ibid.

Gradus computat ſecundum ius canonicum, num.13. ibid.

Anconitanum.

Diſponens ſuper dotis ſucceſſione, ſeù reuerſione recenſetur remiſſiuè, diſc.41. num.5.

Excludens cognatos propter agnatos non ſuffragatur fœminabus agnatis, diſc.10. num.6. remiſſ.41.num.3.

Fructus dotis taxans habetur remiſſ. d.41. num.3. Alia, *vid.* Anconæ.

Ariminen.

Maritum faciens vſufructuarium bonorum extradotalium vxoris refertur, remiſſ. diſc.41.num.8.

Obligans vxorem ad inuentarium bonorum domus viri defuncti, & quod aliàs creditum dotale non pereat, explicatur remiſſ. ibid.num.9.

Aſculanum.

Fœminarum excluſiuum memoratur remiſſ.diſc.10.num.7.

Fructus dotis taxans remiſſiuè habetur, d.41.num.10.

Teſtamentum mulieri prohibens ſine conſenſu coniunctorum, recenſetur remiſſ. ibid.num.11.

Auenionen.

Decernens vt ſubſtitutiones non tranſcendant tertium gradum indicatur remiſſ. diſc.41.num.13.

Venditori concedens pofioritatem in bonis venditis etiam aduersùs dotem memoratur remiſſ. ibid.num.12.

Barchinonen.

Filijs ſucceſſionem in dote deferens, & inducens bonorum communionem inter coniuges recenſetur, diſc.41.num.15.

Gabella circa exactionem etiam ab exemptis refertur remiſſ. ibid.num.14. Alia *vid.* Barchinonæ.

Beneuentanum.

Conforme conſuetudini Capuani, & Nidi Neapolis circa ſucceſſionem in dote recenſetur, diſc.26.num.5. *vid.* Neapolitanæ conſuetudines *verſ.* Capuani.

Debiti præſcriptionem inducens memoratur, remiſſ.diſc.26.num.2.diſc.41. n.20. *vid.* Beneuentana.

Bergomen.

Sorores excludens ob agnatos intrà quintum gradum recenſetur, diſc.19.num.2.

Bononien.

Fideiuſſorem in iudicio præſtari mandans recenſetur remiſſ.diſc.41.num.29.

Fœminas excludens propter maſculos, ân procedat in monialibus, ſeù alijs perſonis Eccleſiaſticis remiſſ. diſc.41. n.23. *vid.* Moniales.

Fœminabus præfert maſculos etiam legitimatos, diſc.5.num.2.

Fori mercatorum vocans ad æquale concurſum creditores debitoris decocti, explicatur remiſſ.diſc.41.num.27.

Matri prohibens diſponere de dote recenſetur remiſſiuè, diſc.26.num.15.diſc.41. num.26.

Minorum circa contractus quomodo diſponat, diſc.41.num.31.

Vſuras dotales quomodo *præſcribat* ibid. num.30.

Lib.4.rubr.de Succeſſ.ab inteſtato §. Agnatis namque ân intelligatur indefinitè de omnibus agnatis, vel tantùm intra quartum gradum, diſc.13.ex num.2.

Æqualitatem gradus non requirit, ibid.num.13.

Bona ex vtroque latere prouenientia diſtinguit, diſc.13.num.10.

Fauorabile eſt potius quàm odioſum, ibid.num.7.& 8.

§. *ipſi quidem ead. rubr.* Matrem propter fratres excludit, diſc.22.num.1. Etiam à legitima, num.2.& 3. ibid.

Et quid ſi cum excludente in totum inſtituatur pro parte extraneus, ân fœmina in hac parte petat ſupplementum legitimæ, diſc.22.num.8.

Bracchianen.

Tollit lucrum dotale, ac impedit Statutum Vrbis ſuper lucro remiſſiuè, diſc.41.n.32.

Brixien.

Sorores excludit ob agnatos intrà quintum gradum, diſc.19.num.2.

Camerinen.

Altius eleuandi, ſeù aperiendi feneſtras ſuper

Digitized by Google

per poteſtate, quomodo diſponat, remiſſ. diſc. 41. num. 34.

Fœminarum excluſiuum àn faciat eas extraneas, & àn dos ſuccedat loco legitimæ remiſſ. ibid. n. 33.

Canciani.

De gabella ſoluenda pro ſucceſſionibus forenſium, & àn debeatur per mulierem nuptam extrà patriam remiſſiuè, d. 41. num. 35.

Cantiani.

Diſponit vt forenſes collectentur in duplo vltra ciues remiſſ. diſc. 41. num. 36.

Caſtri.

Fœminarum excluſiuum recenſetur, diſc. 41. num. 71.

Habet locum in oppido Guardeæ, ibid.

Ciuitanoua.

Fœminam maritatam excludens à ſucceſſionibus àn intelligatur de delatis ante matrimonium, vel poſt remiſſiuè, d. 41. num. 38.

Ciuitatis Caſtelli.

Emptorem tutum reddens memoratur remiſſ. diſc. 41. num. 39.

Fideiuſſori concedens facultatem petendi liberationem recenſetur remiſſiuè, ibid. num. 40.

Fœminas propter maſculos excludens àn faciat fœminam extraneam, vel nè, & an dos ſuccedat loco legitimæ remiſſ. d. 41. num. 41.

De neceſſaria renouatione emphyteotica, & modo ſuccedendi in emphyteuſi remiſſ. ibid. num. 42.

Comen.

Antiphatum, ſeù lucrum quomodo deferat, & quomodo in eo filij ſuccedant remiſſ. diſc. 41. num. 43.

Corinaldi.

Fœminas, & cognatos excludens propter maſculos refertur, & de diſtinctione inter deſcendentes, & tranſuerſales, d. 23. num. 6.

Fratrum, eorumque filiorum fauore, procedit, ac non egreditur gradus expreſſos ibid. n. 6. 7. & ſeqq.

Matrem excludit, diſc. 23. num. 6.

Eugubinum.

Fœminarum excluſiuum propter maſculos àn tollat legitimam ità vt eius loco ſuccedat dos remiſſiuè, diſc. 41. num. 46. *vid.* Eugubij.

Fanen.

Ciuium ſuper admiſſione ad Conſilium refertur, remiſſ. diſc. 41. num. 49.

Fœminas ſemel dotatas excludit propter maſculos ab omni ſucceſſione, diſc. 14. num. 6.

Extraneas omnino àn faciat, adeòvt dos non ſuccedat loco legitimæ, remiſſ. diſc. 41. num. 89.

Filios excluſarum comprægendit, d. 14. num. 7.

Farfen.

Super renouatione emphyteotica, vel ſuper facultate diſponendi de ſimilibus bonis, remiſſ. diſc. 41. num. 50.

Fauentinum.

Matrem excludit propter agnatos, diſc. 3. num. 22.

Fallit ſi exiſtat patruus Religioſus, licet non ſuccedens, & de veritate, d. 3. num. 22.

Sorores excludit ob agnatos, remiſſiuè, d. 20. num. 10.

Ferrarien.

Competentiæ fori, & nè ciues extrà illum trahantur, remiſſiuè, diſc. 41. num. 54.

Gabellæ contractum remiſſiuè, ibidem num. 52.

Gabellæ frumenti remiſſiuè, diſcurſ. 41. num 53.

Inſinuationem in donationibus præſcribens ibid. num. 55.

Succeſſionem in bonis emphyteoticis ad quem gradum extendat remiſſiuè, d. 41. num. 51.

Fiani.

De lucro dotis recenſetur remiſſiuè, d. 41. num. 107.

Florentinum.

Fœminas excludens propter agnatos etiam remotiores odioſum eſt, diſc. 8. num. 5.

Collaterales lineæ inferioris, & ſuperioris ſimul àn comprægendat, ibid. n. 7. & 20.

In filia ſororis procedit, diſc. 8. n. 20. & 21.

De nouis reformationibus eiuſdem Statuti, ibid. num. 20.

Ab obſeruantia interpretandum eſt, diſc. 9. num. 13.

Subiectionem vtramque perſonarum nempè, & bonorum àn copulatiuè requirat, diſc. 9. num. 15.

Gabellam pro ſucceſſionibus mandans ſol-

ui remiſſ.diſc.41.num 59.
Inuentarij beneficium hæredi adimens, ibid.num.58.
Paternæ hæreditatis aditionem inducens per habitationem in domo, ſeu retentionem bonorum recenſetur, remiſſ. d. 41.num.57.

Firmanum.

Lib. 4. *rubr.* 88. prohibens matrimonia cum forenſibus, & hos ad ſucceſſionem inhabilitans,refertur, & àn liget, d.25. num.1.& ſeqq.
Non eſt confirmatum in forma ſpecifica, ibid.num.2.

Foroliuien.

Continuatiuum poſſeſſionis defuncti in hæredem, àn & quando procedat, diſc. 24.num.3.& 5. *Vid.*Statutum,*verſ.*Continuatiuum.
Circa Conſilium, & admiſſionem Conſiliariorum quomodo diſponat remiſſ. d.41. num.65.
Forenſem virum obligans ad ſolutionem gabellæ de bonis extradotalibus, remiſſ. ibid.num.64.
Vſufructum extradotalium viro deferens memoratur remiſſ. diſc.41.num.66.
*Lib.*5.*rub.* 32. binubum patrem grauans ad reſeruandam proprietatē fratribus primi matrimonij, àn procedat fauore ſororum, diſc.24.num.9.
Rub. 34. in matre binuba quid diſponat, ibid.

Fulginaten.

Diſponens circa donationes, àn ſit in vſu, & quomodò intelligendum, diſcurſ. 41. num.67.
An procedat in donatione dotis, vel contemplatione matrimonij, num. 68. ibid.
Fœminarum excluſiuum, ac matris, an tollat legitimam, diſc.41.num.69.

Gualdi.

Fratres vocans ad ſucceſſionem fratris, excluſis ſororibus præfert conſanguineis vtrinque coniunctos, & de ratione, d. 18.num.14.& 15.
Loquitur de fœminis eiuſdem cippi, ibid.num.15.
Matrem àn & quando excludat,d. 18. num.15.

Guardeæ. Vid. Caſtri.

Hebræorum.

Datiorum, & onerum in materia remiſſiuè, diſcurſ. 41. numer. 73.
Dotis ſuper lucro refertur remiſſ. ibidem num.72.
Super locationibus domorum remiſſ. ibid. num.74.
Alia. *Vid.* Iudæi.

Ianuen.

Debitori prohibens repudiationem hæreditatis in præiudicium creditorum, àn procedat vbi agnouerit, ſed cum onere fideicommiſſi remiſſ. diſc.41.n.85.
Fideiuſſoris obligationem extinguens per lapſum quinquennij remiſſiuè, ibidem num.82.
Fœminarum excluſiuum àn capiat bona extrà territorium, diſcurſ. 4. num. 1. & ſeqq.
Fori declinationem omninò prohibens recenſetur, ibid.num.3.
Mulierum circa obligationem, àn procedat in dote, remiſſ.diſc.41.num.83.
Teſtamentum àn corruere faciat ex defectu præteritionis remiſſiuè, diſc. 41. num.84.
Tranſmiſſionem dotis non conſtitutæ fœminis prohibens, remiſſ.ibid. num. 86.
Vicino permittens altius eleuare domum recenſetur remiſſ. diſc.41.num.87.

Imolen.

Excludens matrem propter patruum, ceſſat,ſi adſit ſoror conſanguinea, quæ à matre excludetur, & de veritate, diſc.3. num.23.

Interamnen.

Fœminas ſemel dotatas ab omni ſucceſſione propter maſculos excludit, diſc. 14. num. 6.
Extraneas omninò an faciat, adeòvt dos non ſuccedat loco legitimæ,diſc.41. num.89.
Filios excluſarum comprædhendit, d. 14.num.7.

Lucanum.

Codicillos validos reddens cōfectos coràm Notario, & duobus teſtibus,recenſetur, remiſſ.diſc.41.num.90.
Matrem à ſucceſſione excludens, àn habeat locum in legitima ibid.num.91.

Maceraten.

Dilationem concedens hæredibus viri pro reſtitutione dotis, an ſuffragetur viro ſuperſtiti remiſſ.diſc.41.num.92.

Mantuanum.

Fratres vocans ad fratris ſucceſſionem admittit

mittit tàm vtrinque coniunctos, quàm conſanguineos, diſc.18.num.2.

Mediolanen.

Seruitutis circa materiam, ſeù altius eleuandi recenſetur remiſſ.diſc.41.n.93.

Melitæ.

Vid. Meleuitana Inſula.

Montis Faliſci.

Paſcuorum ſuper vſu recenſetur remiſſiuè, diſc.41.num.96.

Montis Pietatis Vrbis.

Statuta referuntur remiſſ. diſc.41. nu.148.

Neapolis.

Vid. Neapolitanæ.

Nonantulanum.

Emphyteotica in materia recenſetur remiſſ. diſc.41.num.108.

Parmen.

Continuatiuum poſſeſſionis defuncti in hæredem memoratur remiſſ. diſc. 21. n. 2. diſc.41.num.109.

Fœminas propter maſculos excludens ſub conditione dotis, qua non data eas reintegrat ad ſucceſſionem, àn interpellationem exigat, diſc.21.num. 3. *vid.* Interpellatio. Mora. Reintegratio.

Peruſiæ.

Doctoribus tribuens beneficium deducti, &c.remiſſ.diſc.41.num.12.

*Rub.*45.*lib.*2.admittens ad ſucceſſionem patruos cum ſororibus defuncti, vel matre alijſque aſcendentibus, memoratur, diſc.1.num.2.

Conſtituit duas ſucceſſionum cauſas, num.6.ibid.

Patruorum in filijs àn habeat locum, ſi nullus patruus exiſtat, diſc. 1. ex n. 3. per totum.

Ead.Rubr. 45. excludens fœminas propter maſculos, qui tenentur eas dotare, & in caſu negligentiæ eas vocans,explicatur, & quomodò incurratur mora per fratrem, diſc.2.per totum.

Diuerſimodè diſponit in ſucceſſione materna, quàm paterna, ibid.num.11.

De nouis eius reformationibus, & additionibus, diſc.2.num.12.

Moniales comprehendit ex confirmatione Grægorij XIII. d.5. num.15.

Piſanum.

Prohibens viro teſtari fauore vxotis, quomodò procedat, remiſſ. diſc.41.n.113.

Piſauren.

Dotis ſuper lucro quomodo diſponat remiſſ.diſc.41.num.114.

Placentinum.

Continuatiuum poſſeſſionis defuncti in hæredem refertur remiſſiuè, diſc. 41. num.115.

Plumbini.

Fœminarum excluſiuum propter maſculos àn ſuffragetur fratri conſanguineo tantùm in bonis obuenientibus à matre morientis, diſc.11.n.1.& ſeqq.

Prohibens viro teſtari fauore mulieris refertur remiſſ.diſc.41.num.113.

Rauennaten.

Concordia in materia emphyteotica recenſetur remiſſ.diſc.41. num.118.

Eccleſias arctans ad contribuendum pro aggeribus remiſſ.ibid.num.20.

Fructus dotis ad quam rationem taxet remiſſ.diſc.41.num.119.

Reatinum.

Conſanguineos vocans intelligitur de agnatis,& cognatis, diſc.12. num.6.

Et àn inducat diſtinctionem patrimoniorum, num.7.ibid.

Et quid in concurſu cum matre, vel aſcendente materno, & àn detur hoc caſu bonorum diſtinctio, diſc.12. nu. 8. & 9.

Religionis Hieroſolymitanæ.

Circa dignitates, commendas, & penſiones remiſſ. diſc.41.num.124.

Circa nobilitatem, & admiſſionem ad habitum remiſſ. ibid.num.123.

Religionis S. Stephani.

De Statutorum intelligentia remiſſiuè,diſc. 41.num.125.

Sancti Gemini.

Super retractu diſponens remiſſiuè,diſc.41. num.159.

Scrofani.

Excludens fœminas dotatas propter maſculos àn procedat tantùm in gradus æqualitate, diſc.3.num.7.& ſeqq.

An ſufficiat ad excluſionem vnica dotatio, ibid.num.13.& ſeqq.

Senen.

Gabella ſoluenda per forenſes remiſſ.d. 41. num.162.

Inſtitutionis titulum in teſtamentis ſubintelligens remiſſ.ibid.num. 165.

Ius redimendi bona executata concedens remiſſ. diſc.41.num.164.

Matrem excludens propter agnatos tranſuerſales, àn procedat fauore patris, remiſſ diſc.15.num.10.

Retractus in materia, & àn ſuffragetur Iudæis remiſſ. diſc.41.num.166.
De Succeſſione filiorum in dote ibid. num. 163. remiſſ.

Senogallien.

Fœminarum excluſiuum recenſetur remiſſ. diſc.41.num.167.

Siciliæ Regni.

Continuatiuum poſſeſſionis in hæredem refertur, diſc.38.n.2.
De conſuetudine, vt bona ſint communia coniugum, & filiorum, ibid.n.4.
Statuta habent locum in Inſula Meleuitana, diſc.38.num.2. Alia, *vid.* Meleuitana. Siciliæ.

Spoletanum.

Dotium ſuper taxa, remiſſ.diſc.41. n.171.
Solemnitates exigens in teſtamentis mulierum refertur, ibid.num.172.

Tudertinum.

Fœminarum excluſiuum requirit vtramque ſubiectionem, nec datùr combinatio, diſc.6.num.2.
Diſſ.2. Rub.56. Matrem excludens propter agnatos, inter quos venit ſoror, & amita àn ſit rationabile, diſc. 7. num. 2. 4. & 11.
An procedat in ſucceſſione inteſtati, vel etiàm inteſtabilis, ibid. num.3. 5. & ſeqq.
Voluntatem defuncti contraria accedente ceſſat, & vnde hæc deſumatur, d.7. num.13.& 14.

Turritanum.

De ſucceſſione filiorum in dote, remiſſ.diſc. 41.num.174.

Veliternum.

Diſponens ſuper retractu habetur remiſſ. diſc.41.num.175.

Viterbien.

Excludens fœminas propter maſculos procedit data gradus æqualitate, diſc. 16. num.9.
Et àn admittat repræſentationem; ibid. num.10.*vid.*Repræſentatio.
Matrem prohibens diſponere de bonis extrà territorium excepta decima parte recenſetur, diſc.16.num.5.

Volaterranum.

Diſponens quod mater binuba debeat tractare æqualiter filios primi, & ſecundi matrimonij refertur, diſc.35. num.4.
Legitimam impinguare dicitur, n. 2. ibid.
Validum eſt, & de ratione, diſc. 35. num.5.& 6.
Et an poſſit mater ordinem peruertere tractando melius filios primi matrimonij, num.14.ibid.

Vrbeuetanum.

Matri prohibens diſponere extrà filios recenſetur, remiſſ.diſc.16.num.5.
Sororem excludit tam propter fratres, quã propter eorum filios, num.10.ibid.

Vrbini. Vid. Infrà Vrbini.

Vrbis.

Agriculturæ recenſetur remiſſiuè, diſc. 41. num.144.
Continuatiuum poſſeſſionis defuncti in hæredem remiſſ.ibid.num.144.
Donationes inter coniuges annullans quãdo procedat remiſſiuè, diſc. 41. nu.146.
Dotium moderatorium remiſſiuè, ibid. num. 132.
De læſione in emptione, & venditione remiſſ. diſc.41.num.139.
Mandans ſeruari ius ciuile, àn procedat in teſtamentis, remiſſ. ibid.num. 140.
Mulieri prohibens diſponere vltrà decimam partem dotis remiſſiuè, diſc. 41. num. 144.
Super duabus conformibus remiſſiuè, ibid. num.149.
83 Doti tribuens viam executiuam, remiſſ. diſc.41.num.138.
107 Concedens eleuare ſuper muro vicini quando procedat, remiſſ ibid.num.173.
122 Vt bona emphyteotica obligari poſſint pro dote, remiſſ. diſc. 41. num. 142.
130 Vt dos data per fratrem ad ipſum reuertatur, remiſſ. diſc.41. num.143.
131 Super lucro dotali, remiſſ.diſc.41. num.133.
137 Super vſuris dotalibus, remiſſ. ibid. num. 134.
141 Non habet locum fauore innuptæ ad excluſionem dotatæ, diſc. 12. n.13.
Tribuens facultatem prætereundi fœminas propter agnatos refertur, d. 40. num.12.
Et àn Pater poſſit diſponere ad fauorem vnius ex filiabus, ibid.
Fœminas extraneas an faciat, vt tollat etiam legitimam remiſſiuè, diſc. 41. num.126.
142 De filijs in conditione poſitis vt cenſeantur vocati remiſſ. ibid. num.145.
143.& 144 Super facultate diſponendi cũ

na-

naturalibus tantum legitimatis, remiſſ. diſc.41.num.135.

145. Excludens fœminas propter maſculos quam ciuilitatem exigat, remiſſ. ibid. num.127.

146 Excludens germanas ſorores propter fratres conſanguineos, exceptis bonis obuentis à matre, recenſetur, diſc. 11. num.6.

Et quod conſanguinei concurrant cum vtrinque coniunctis, diſc.18.n.5.

Matrem, & ſorores excludit propter fratres, diſc.20.num.1.

Extenſum fuit ad fratrum filios, d.16. num.12.

149. & 150. In materia ſolemnitatum requiſitarum in donationibus remiſſiuè, diſc.41.num.136.

151. & 113. Super contractibus mulierum, & minorum, an procedant in contractibus ex cauſa dotis remiſſiuè, ibid. num.129.

Et de materia in genere remiſſ. d. 41. num.130.

152 Super contractibus filiorum famil. remiſſ. ibid.n.131.

158 In materia præſcriptionis debiti quando procedat remiſſiuè, diſcurſ. 41. num.128.

SVBIECTIO.

Excludentis requiritur non autem excluſæ, diſc.23.num.5.

Morientis ad quid attendatur data ſubiectione ſuccedentium, & bonorum, diſc. 19.num.5.

Perſonarum, & bonorum ſimul requiritur vt Statutum operetur circa ſucceſſionem, & quod non detur combinatio, diſc.4.num.2.diſc.6.num.1.

Alia *vid.* Ciuilitas.

Vid. Statuta fœminarum, *verſ.* ſubiectionem.

SVBINGRESSIO.

Pinguior eſt repræſentatione, & àn detur in fideicommiſſis, diſc.16.n.10.

SVCCESSIO.

Æqualis eſſe debet inter filios diuerſorum matrimoniorum, & in capita, diſc. 35. num.13.

Baſtardorum actiua, vel paſſiua quomodo regulanda, diſc.10.num. 19. *Vid.* Legitimatio. Legitimatus. Naturales.

Ciuile ſecundum ius regulatur, diſc. 12. num.5.

Etiam in computatione graduum, & quando ſecus, diſc.17.n.17.& 13.

Clerici non eſt regulanda iuxtà Statuta laicorum etiam quod ſuccedentes ſint laici, diſc.5.num.7.

Coniugi quando debeatur, diſc.39.num.2. *Vid.* Coniux.

Coniuncto excluſo in teſtamento caducato àn debeatur, diſc.25.num.11.

Decedentis in captiuitate quomodo regulanda, diſc.11.num.7.& 8.

Delata antè matrimonium non compræhenditur ſub Statuto excludente maritatas, ſed tantùm poſt matrimonium deferenda, diſc.41.n.203.

Filijs in dote quando ſit debita ex Statuto, remiſſ.diſc.41.nu.202.

Fratri occidenti fratrem defertur, ſed fiſcus aufert tanquam ab indigno, diſc.27.n.4. *vid.* Indignus.

Immediata attenditur in diſpoſitione *l.fœminæ*, diſc.30.num.7.*vid.* Leg. *verſ.* Fœminæ.

Inducta eſt à iure poſitiuo, diſc.5. n.14.

Ingrato an debeatur *Vid.* Ingrati.

Legem per poſitiuam in totum tolli poteſt, diſc.25.num.11.

Leg.hac edictali C.de 2.nupt. vigore, quomodo deferatur, diſc.32.num.2.& ſeqq.*vid.* Diuiſio *vid.* Leg. *verſ.* hac edictali.

Maternis in bonis per Statutum demandata habet rationem legitimæ, diſc. 35. numer. 2. *vid.* Legitima, *verſ.* Impinguata.

Mediata ex cauſa ſeù perſona non regulatur, ſed ex immediata, diſc.11.n.3.& 4. diſc.16.n.3.diſc.3.num.10.

Neapolitani Regni in feudis quomodo regulanda. *Vid.* in Feudis, *verſ.* Neapolitani.

Neceſſaria dicitur, quæ prouenit ex diſpoſitione *l.fœminæ*, diſc.24.n.6. *Vid.* Leg. *verſ.* Fœminæ.

Item in dote, de qua mater prohibita eſt diſponere, diſc.26.num.15.

Particularis, & generalis legis in concurſu, debet regulari ſecundum legem particularem, diſc.36.num.10.

Proximiori de iure defertur ſublata agnationis, & cognationis differentia, d.23. num.3.

Sta-

Statutaria continet legis teſtamentum, diſc.1.num.8.
Vid. Teſtamentum.
Vnica àn ſit, vel conſiderentur duæ diuerſæ in materia Statutorum quid interſit, diſc.1.num.7.

SVCCESSIONIS.

Filijs debitæ ex Statuto ordinem mates àn peruertere poſſit, diſc. 35. num. 14. & 15.
Ordinem grauatus, peruertere nequit, num. 14. ibid.
Reciprocum eſt ius, ſeù viciſſitudinarium, diſc.10.num.10.
Statutariæ àn, & quando fiat tranſmiſſio, diſtinguuntur plures caſus, diſc.15.n.16. & ſeqq.
Vid. Tranſmiſſio.

SVCCESSIONES.

Diuerſæ dari poſſunt pro diuerſitate territoriorum, diſcurſ.4. num.13. diſcurſ.9. num.9.
Et vbi tractanda ſit earum cauſa. *Vid.* Forus.

SVCCESSIONVM.

Antiquus mos qualis erat, diſc. 1. num.13.
Deſeruire debet pro Statutorum dubiorum interpretatione, diſcurſ. 18. num.11.
Mores in regione vigentes edocentur ex vſu fideicommiſſorum, diſc.1.n.15.
Quæſtiones hodiè verſantur circa interpretationes Statutorum, ibid. n.1.

SVITATI.

Reſtitutæ quando dicantur fœminæ agnatæ in teſtamento, diſc.6.num.8. diſc.14. num.5.& 9.

SVRDVS.

Deciſ. 138. defenditur, diſcurſ. 15. poſt num.16.

T

TABERNA.

Stabilium iure reputatur, & circumſcribitur loco cum omnibus exigentijs, & dependentibus, ac de ratione, diſc.19.num.9.& 10.
Atque ſi vendatur debentur fructus recompenſatiui, ibidem numer.9.
Anconæ collectatur inter ſtabilia, ibid.

TESTAMENTVM.

Ambiguum declarari poteſt coram minori numero teſtium, diſc.27.num.9.
Caducatum non influit in excluſionem ab inteſtato illius, qui in teſtamento excluſus erat, ibid. num.11.
Ceſſare facit Statutum fœminarum excluſiuum, diſc. 14.n.5.
Declaratur quando procedat concluſio, ibid. num.9.diſc.6. num.8. diſc.22. num.4.& 5.
Epiſcopus morienti ab inteſtato ſolet facere ad pias cauſas in aliquibus partibus, diſc.7.num.7.
Imperfectum voluntatem probat, diſc. 6. num.12.
Interpretandum eſt iuxtà qualitatem teſtatoris, de quo inſpicitur, àn ſit litteratus, vel idiota, diſc.3.num.14. remiſſ. diſc.7.nu.10.
Item nec immorandum eſt in verbis, ſeù ordine ſcripturæ, ſed in ſubſtantia, voluntatis, diſc.17.nu.7.
Legis continent Statuta in materia ſucceſſionum, diſc. 1. num.8. diſc.3. num. 21. diſc.22. num.5.
Et qui non reperitur in Statuto vocatus, cenſetur exhæredatus, vel præteritus, diſc.1.num.10.
Leg. fœminæ C. de ſecundis nupt. diſpoſitionem quando ceſſare facit, diſc. 34. num.8.
Peſtis tempore quas ſolemnitates requirat, diſc.27.nu.8.
Pupillo Pater facit ordinando ſubſtitutionem pupillarem, diſc.7.n.9.

TE-

TESTAMENTI.

Factiò à iure poſitiuo deſcendit, diſc. 35. num.6.

Reſtringi àn poſſit per Statuta præſcribentia interuentum, vel conſenſum alicuius remiſſ. diſc.41.nu.209.

TESTI.

Mediatori quando plenè credatur, diſc.36. num.8.

TESTES.

Minori in numero ſufficiunt in declaratione voluntatis contentæ in ſolemni teſtamento, diſc.27.num.9.

Quinque exiguntur in teſtamento tempore peſtis, diſc.27.num.8.

TRANSACTIO.

Bona fide an proceſſerit, inſpicitur opinio, quæ tunc retinebatur, licèt poſteà reprobata, diſc.15.nu.10.

Reſcinditur ob læſionem, & quomodo hæc ſit menſuranda, diſcurſ. 30. num.3. 22. & 23.

Succeſſores independenter venientes, àn & quando obliget, ibid.n.4.

TRANSMISSIO.

Facultatis implendi legalem conditionem non fit in hæredem, diſc. 2.num.10.

Hæreditatis non aditæ àn, & quando detur, diſc.15.nu.17.& 18.

Iuris excludendi fœminas non fit ad hæredes extraneos, diſc.21.nu.5.

Multo minus ad creditores, num. 6. ibid. Et quando ſecus ibid.nu.7.

Iuris petendi legitimam, vel fideicommiſſum, aut legatum quando detur in hæredes extraneos, diſc.21. num.6.

Et quid in creditoribus, ibid.

Statutariæ ſucceſſionis, àn & quando concedatur, diſtinguuntur plures caſus, diſc. 15.num.16.diſc.21.num.5.

Tranſmiſſionis àn detur, diſc.15.n.17.

Et quid in concurſu aui paterni cum matre à Statuto excluſa, nu.18.ibid.

TRANSVERSALES.

Vid. Collaterales.

TREBONIANVS.

Quare dictauerit Iuſtiniano leges ad fauorem mulierum, diſc.15.num.12.

TVTELA.

Mulieribus omnibus erat de iure antiquo prohibita, ſed hodiè permittitur matri, & auiæ, diſc.29.num.14.

TVTOREM.

Mater ſi pupillo intrà annum non petat priuatur eius ſucceſſione, diſc.29. nu.2.

Vid. Mater, *verſ.* Tutorem.

V

VERBORVM.

IN formula non eſt immorandum in teſtamentis, ſed inſpicienda voluntas, diſc.17.num.7.

Idem procedit in Statutis num.8.ibid.

VIA EXECVTIVA.

Contra tertium pro cenſibus in Regni Siciliæ, & Inſula Melitæ àn, & quomodo detur, diſc. 38.num.3.

VOLVNTAS.

Contrahentium, ſeù diſponentium non ſubditorum, vel de bonis extrà territorium interpretatur iuxta Statuta, remiſſ. diſc.41.num.185.

Imperfecto ex teſtamento, vel alio inualido actu probatur, diſc.6.num.12.

Morientis regulanda eſt iuxtà Statutum loci, diſc.4.num.16.diſc.6.num.6.

Pretij ex quantitate deſumitur, diſc.35. num.12.

Teſtatoris vbi eſt clara non curantur rationes, & abſurda, diſc.8.num.19.

VRBINI.

Concordia in materia emphyteotica, remiſſ. diſc.41.num.178.

Conſuetudo vt ſoluatur gabella duplicata per

per forenſes remiſſ. ibid. num. 177.
Decreta Ducalia circa donationes àn habeant locum in Ciuitate Eugubina, remiſſ. diſc.41.num.47.
De eiſdem decretis remiſſiuè, ibidem num.180.
De indulto Vrbani VIII. ſuper renouatione emphyteuſis per totum Statum Vrbini remiſſ. diſc.41.num.179.

Non VSVS.

Initiatiuus, & præſcriptiuus in quo differant, diſc. 1. num. 14.

VSVSFRVCTVS.

Vxori legatus, àn & quando importet alimenta, diſc.35.num.10.

VSVFRVCTVARIVS.

Fructus non facit ſuos, niſi præſtet cautionem, & de diſtinctione in materia, diſc.35.num.9.
Legatum agnoſcere poteſt in ſolo vſu, vel alimentis, ibid.num.8.

VVLGARIS SVBSTITVTIO.

Anomala caducatis gradibus antecedentibus ſequentium caducationem præſeruat, d.3.n.21.

VXOR.

Viro procreato, ex damnato coitu ſuccedit, excluſis cognatis, diſc.10.num.13. *vid.* Naturales.
Alia. *Vid.* Coniux.

FINIS.

PARS III.
HVIVS
VNDECIMI LIBRI
DE
RENVNCIATIONIBVS.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
ARGVMENTORVM
IN DISCVRSIBVS
Qui habentur in hoc Libro XI. Par. III. de Renunciationibus.

Diſc. I.
Bononien. ſucceſſionis de Fabrettis.

An renunciatio facta per filiam paternę ſucceſſioni occaſione ingreſſus in Monaſterium, eam ab inteſtata patris renunciatarij ſucceſſione excludat, ob exiſtentiam aliarum filiarum æquè monialium, quæ non renunciarunt.

Et an huiſmodi renunciationes factæ per ingreſſas, vel ingreſſuras Monaſterium, ſubiaceant ſolemnitatibus ſtatutarijs.

Et de aliquibus generalibus prænotationibus ad hanc renunciationis materiam.

Diſc. II.
Romana hæreditatis de Lanuuijs.

De eadem materia renunciationis factæ per fœminas profitentes in Monaſterio, parentum, ac fratrum, aliorumque ſucceſſionibus; An eas ità extraneas faciat, vt eorumdem renunciatariorum inteſtata ſucceſſio, alijs remotioribus collateralibus potiùs aperiatur.

Diſc. III.
Marſicana ſucceſſionis.

De renunciatione facta per fœminam nubentem in ſæculo ad fauorem fratris, cum expreſſione, vt ea realis eſſe debeat, an excludat renunciantem ab ipſius renunciatarij inteſtata ſucceſſione; Qua occaſione agitur de explicatione huiuſmodi terminorum renunciationis realis, vel perſonalis, ſiue tranſlatiuæ, vel extinctiuæ.

Diſc. IV.
Romana fideicommiſſi de Steccatis.

De eadem materia renunciationis factæ per monialem, an ſit realis, vel perſonalis, ad effectum, vt ceſſata perſona contemplata, ceſſare debeat, necnè; Et de alia diſtinctione renunciationis trāſlatiuæ, vel extinctiuæ; Et an renunciatio capiat fideicommiſſa.

Diſc. V.
Romana ſeu Vrbeuetana ſucceſſionis.

De eadem materia renunciationis factæ per fœminam carnaliter nubentem, an capiat fideicommiſſum, quod contineat ſtrictam, ac pœnalem alienationis prohibitionem.

Diſc. VI.
Romana fideicommiſſi.

De eadem materia renunciationis factæ per ſororem fratribus occaſione dotationis, an capiat fideicommiſſa per renunciatariorum obitum purificanda fauore renunciantis, adeoùt iura renunciata, ad extraneos etiam tranſmiſſibilia ſint; Vel potiùs renunciatio dicatur perſonalis, adeoùt per renunciatarij mortem reſoluatur; Et incidenter de ſolemnitatibus, præſertim illa inſinuationis, quæ requiritur in donationibus, an in huiuſmodi renunciationibus requiratur.

Diſc. VII.
Bononien. ſucceſſionis, ſeu fideicommiſſi.

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an dicatur perſona-

na-

ralis, adeoùt ſuffragetur ei ſoli, cuius intuitu facta eſt, ad cuius fauorem faciat numerum, & partem; Vel potiùs ſit realis, itaùt eo habito pro non extante, ſuffragetur omnibus.

Et an renunciatio facta per ingredientem Religionem, capiat ſucceſſiones obuentas poſt profeſſionem.

Diſc. VIII.
Auximana dotium

De eadem materia renunciationis factæ per ſorores vni, vel pluribus fratribus, an ſit realis, vel perſonalis, ſiue translatiua, vel extinctiua, ad eumdem effectum, an ſcilicèt prodeſſe debeat ſolùm perſonis contemplatis, quibus facta eſt, vel potiùs omnibus coæquale ius habentibus; Et incidenter, an, & quando renunciatarius, ſeu refutatarius fideicommiſſi, vel alterius iuris ſibi de futuro debiti, renunciantem in eius auctorem agnoſcere dicatur, vt ad ſibi incumbentia onera teneri debeat.

Diſc. IX.
Viterbien. hæreditatis.

Renunciatio facta bonis paternis & maternis, an capiat ſucceſſionem fraternam, in bonis, quæ ad fratrem defunctum obuenerunt à patre, & matre; Et de quibus bonis talis renunciatio intelligenda ſit.

Diſc. X.
Arianen. ſucceſſionis.

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an illum excludat à ſucceſſione parentum, vel aliorum, quorum fauore renunciatio facta eſt.

Diſc. XI.
Sabinen. bonorum.

An renunciatio facta per ingredientem Monaſterium, obſtet inteſtatæ ſucceſſioni eius, qui ſit hæres renunciatarij, adeoùt quæſtio non ſit de immediata ſucceſſione renunciatarij, ſed de mediata.

Et an renunciatio facta per nouitium, ſubiaceat formæ præſcriptæ per Concilium Tridentinum, vbi ea ſit correſpectiua, & ex cauſa onèroſa.

Diſc. XII.
Bononien. de Lucatellis.

An renunciatio facta patri binubo, capiat neceſſariam ſucceſſionem renuncianti debitam in bonis eius matris, in excluſionem filiorum ſecundi matrimonij, Vel potiùs iſta ſpecies ſucceſſionis, remaneat extrà renunciationem.

Diſc. XIII.
Romana donationis, vel hæreditatis.

De renunciatione, quæ per puellam in ſæculo nubentem, occaſione donationis facta ſit parentum, ac aliorum ſucceſſionibus, quarum mentio habita ſit, an dici poſſit inualida, vtpotè facta ſine conſenſu eorum, de quorum ſucceſſione agitur; Et an, & quando huiuſmodi renunciationes exigant ſolemnitates ſtatutarias, quarum defectus illis obſtet, necnè.

Diſc. XIV.
Fauentina, ſeu Rauennaten. renunciationis.

De materia læſionis, quæ cadat in renunciationibus, quæ per puellas occaſione nuptiarum, ac dotis fiant, an, & quando intret, ipſamque renunciationem inficiat, necnè.

Et incidenter, an renunciatio, quæ inualida prætenditur, impediat, necnè actiones, vel remedia, quæ renuncianti aliàs competerent, ſi renunnciatio facta non eſſet.

Diſc. XV.
S. Seuerina ſupplementi legitimæ.

An, & quando renunciatio facta per matrem prædefunctam, obſtet filijs ex propria perſona venientibus.

Diſc. XVI.
Romana, ſeu Ianuen. renunciationis.

An, & quando valeat, & obligatoria ſit renunciatio futuris ſucceſſionibus viuentium, ſeu pactum de non ſuccedendo ad materiam text. *in l. fin. Cod. de pact. & in l. pactum quod dotali C. de pact. conuent.*

Diſc.

Diſc. XVII.
Romana renunciationis, ſeu bonorum.

An, & quando renunciatio facta occaſione ingreſſus in Religionem, vel Monaſterium, reſoluatur, ſeu aliàs ceſſet per mutationem ſtatus renunciantis, quia nempè ad ſæculum redeat, ſiue ad Epiſcopatum, vel ad aliam dignitatem aſſumatur, aut ad aliam Religionem, vel Monaſterium tranſeat.

Diſc. XVIII.
Interamnen. renunciationis.

An renunciatio facta patri dotanti per filias occaſione nuptiarum carnalium, iſtas excludat ab ipſius patris renunciatarij inteſtata ſucceſſione, ob eius fratres, vel agnatos, qui ex Statuto patriæ fœminas excluderent, ſi agatur de bonis exiſtentibus extrà territorium ſtatuentis, in diuerſo loco, in quo mors defuncti contingat, ac ſucceſſio aperiatur.

SVMMA
SIVE COMPENDIVM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in hoc Libro XI. Par. III. de Renunciationibus.

Digitized by Google

INDEX CAVSARVM

Hoc titulo de Renunciationibus ordine alphabetico per Diœceſes diſpoſitus.

A

ARianen.ſucceſſionis,diſc.10.fol.38.
Auximana dotium,diſc.8.fol.33.

B

BOnonien. de Lucatellis, diſcurſ.12. fol. 44.
Eadem ſucceſſionis de Fabrettis, diſcurſ.1.fol.1.
Eadem ſucceſſionis,ſeu fideicommiſſi, diſc.7.fol.31.

F

FAuentina, ſeu Rauennaten. renunciationis,diſc.14.fol.51.

I

INteramnen. renunciationis, diſcur. 18. fol.68.

M

MArſicana ſucceſſionis, diſcurſ.3. fol. 11.

R

ROmana donationis, vel hæreditatis, diſc.13.fol.47.
Eadem fideicommiſſi, diſcurſ. 6. fol. 24.
Eadem fideicommiſſi de Steccatis, diſcurſ. 4. fol.16.
Eadem hæreditatis de Lanuuijs, diſc. 2.fol. 8.
Eadem renunciationis,ſeu bonorum, diſc.17.fol.62.
Seu Ianuen. renunciationis, diſc. 16. fol.56.
Seu Vrbeuetana ſucceſsionis, diſc.5. fol.20.

S

SAbinen.bonorum,diſc.11.fol.41.
S.Seuerinæ ſupplementi legitimæ, diſcurſ.15.fol.53.

V

VIterbien. hæreditatis, diſcurſ. 9. fol. 35.

DE RENVNCIATIONIBVS DISCVRSVS PRIMVS.

BONONIEN. SVCCESSIONIS DE FABRETTIS INTER ALIQVA MONASTERIA MONIALIVM.

Reſponſum pro veritate.

An renunciatio facta per filiam paternæ ſucceſſioni occaſione ingreſſus in Monaſterium, eam ab inteſtata patris renunciatarij ſucceſſione excludat, ob exiſtentiam aliarum filiarum æquè monialium, quæ non renunciauerunt.

Et an huiuſmodi renunciationes factæ per ingreſſas, vel ingreſſuras Monaſterium, ſubiaceant ſolemnitatibus ſtatutarijs.

Et de aliquibus generalibus prænotationibus ad hanc renunciationis materiam.

SVMMARIVM.

1 *Quod materia renunciationum ſit frequens & inuoluta, & quare.*

2 *Quare congruat repetere caſus cadentes ſub eiſdem articulis.*

3 *Diſtinctiones, ac termini ſunt notorij, ſed punctus eſt in applicatione.*

4 *Quot ſpecies quæſtionum cadant in materia.*

5 *De renunciatione extinctiua, ſeù abſtentiua, & qualis ſit.*

6 *De translatiua.*

7 *Quomodo dignoſcatur, an ſit extinctiua, vel translatiua.*

8 *De renunciatione reali.*

9 *De perſonali.*

10 *Quando vna, vel altera ſpecies dignoſcatur, & de diſtinctione inter eam, quæ ſit occaſione matrimonij carnalis, vel ſpiritualis.*

11 *Quando hæc diſtinctio procedat, & quomodo intelligenda ſit.*

12 *Facti ſeries, ſeù caſus particularis quæſtionis.*

13 *An renunciationes, quæ fiant per ingreſſuros in Religionem in ſtatu ſæculari ſubiaceant ſolemnitatibus Statutorum laicalium.*

14 *cum tribus ſequentibus, De eodem &c., vt non requirantur.*

18 *De ratione, ob quam dictæ ſolemnitates non requirantur.*

19 *Quando ea, quæ ſunt oneroſa, & prohibita cenſeantur fauorabilia, & permiſſa.*

20 *& duobus ſequentibus, De diſtinctione, cum qua intelligenda ſit vtraque opinio in quæſtione, de qua nu. 14. & ſeqq.*

23 *An & quando renunciatio excludat monialem renunciantem, vel Monaſterium à ſucceſſione renunciatarij.*

24 *Ad quos effectus renunciationes procurari ſolent à puellis &c.*

25 *Quomodo voluntas renunciantis, & renunciatarij regulari debeat.*

26 *De applicatione ad caſum ſpecialem controuerſiæ.*

27 *Vbi omnes fœminæ ſint moniales, quarum vna renunciauit, & altera non.*

28 *Quid de concurſu æquali fœminarum quarũ aliquæ ſint nuptæ, & aliæ non.*

29 *Quod non debeant attendi formalitates verborum.*

30 *De errore procedendi cum generalitatibus non benè applicando ad caſum.*

DISC. I.

Vcceſſionum, aliorumque iurium, ac bonorum renunciationes, quæ parentibus, vel fratribus (pro 1 Italiæ præſertim communi vſu), occaſione matrimonij carnalis, per puellas; Alterius verò ſpiritualis, per illos vtriuſque ſexus, fieri ſolent; Nimiùm frequentes in foro producunt quæſtiones, antiquioribus penè ignotas, apud modernos autem nimiũ inuolutas, extenſiuè quidẽ, ob earum frequentiam, magnam habentes latitudinem, intenſiuè autem, intrà breues iuris cancellos reſtrictas, adeoùt, quoad ea, quæ iuris ſunt, vnicus, ac breuis diſcurſus, vniuerſam materiam comprahendere ſit aptus, cum nulla deſuper dignoſcatur legum antinomya, ſeù articulorum perplexitas; Latitudo autẽ, adinſtar præſertim fideicommiſſariæ materiæ, ex eo prouenire videtur, quod facti, ac voluntatis potiùs quæſtiones eſſe dignoſcantur, ideoque certam generalem, ſeù vniformem regulam, cuicumque caſui applicabilem, recipere non ſunt aptæ, cum pro ſingulorum caſuum peculiari qualitate, ac circumſtantijs, varia deciſio reſultet.

Hinc proindè, vt in præmiſſa fideicommiſſaria, alijſque ſimilibus materijs ambiguæ volũtatis aduertitur; Citrà ſu-
2 perfluæ repetitionis notam, plures caſus, vel quæſtiones, licèt ſub eiſdem terminis, vel concluſionibus cadentes, adnotare congruum eſt, vt ità ex diſſimili eorũ, (quamuis prima fronte ſimilium) determinatione, edoceamur, quomodo huiuſmodi quæſtiones decidendæ veniant, cum verè erroneum ſit, idque tot æquiuoca producat, cum ſolis generalitatibus in hac materia procedere.

Apud omnes etenim, ex concordi ſenſu, recepta eſt generica propoſitio, ſuper qua, vtpotè notoria, & indubitata, nau-
3 ſeatiuum quidem, ac irriſione dignum eſt magnam allegationum congeriem facere, ità cum improbo, ineptoq; labore, chartas inaniter replendo, vt ſcilicèt renunciantibus iura ſua, non detur amplius regreſſus.

Punctus autem eſt in applicatione, ob eiuſdem regulæ limitationes, quæ quatuor habent vias, ex quibus manant, atq;
4 fori quotidianas quæſtiones producunt; Vnam ſcilicèt inualiditatis actus, ob aliquas non adhibitas ſolemnitates, cum tùnc renuncians pro non renunciante habeatur; Alteram comprænhenſionis, an ſcilicèt capiat ſucceſſiones, vel iura, de quibus quæſtio ſit; Tertiam reſolutionis, ſeù ceſſationis, ob cauſæ, vel præſuppoſiti ceſſationem, ſiuè ob ſtatus rerum immutationem; Et quartam demùm (poſitis validitate, comprænhenſione, & non reſolutione), ſuper actus reſciſſione, ex læſionis vitio.

Pro iſtis autem, vel earum aliquibus limitationibus regulandis, totiuſque materiæ tractatione; Duos habemus terminos generales, ſuper ipſius renunciationis natura, ſeù qualitate, ex qua deciſio quæſtionis pendere videtur; Alia ſiquidem
5 eſt renunciatio, quæ extinctiua, ſeù abſtentiua, vel abdicatiua dicitur, per quam ille, qui renunciat, nihil det, vel in renunciatarium transferat, ſed ſolùm de medio ſe tollat, atque negatiuè ſe habeat, ità ſe faciendo, vel habendo mortuum, atque in rerum natura non extantem, vt alijs æqualibus, vel remotioribus locum aperiat; Siue vt ijs, qui aliàs cum eo aliquam obligationem, vel ſeruitutem habeant, diſponendi libertatem tribuat, perindè, ac ſi non exiſteret.

Alia verò tranſlatiua dicitur, quæ in ipſo renunciante, iurium, vel bonorum præuiam ſaltim inſtantaneam, ac intellectualem præſupponit acquiſitionem,
6 eademq; iura, vel bona renunciata, tanquàm propria, per implicitæ donationis ſpeciem, in renunciatarium transfert, qui non iure ſuo per obſtaculi remotionem, vt in præcedenti ſpecie, illa obtinere dicitur, ſed ex iure, vel perſona ipſius renunciantis, in quo ipſum ius renunciatum ſubſtantiari, ſeù radicari dicitur, eius tamen vtilitas, vel effectus, renunciatarij commodo cedit.

Ad vnam verò, vel alteram ſpeciem diſtinguendam, certant Iuriſtæ, aliquas deſuper tradendo regulas pro huiuſmodi natura, ſeù qualitate metienda, præſertim

tim verò in verborum formulis perſi- 7 ſtendo,& an bona,vel iura renunciata, in datiuo, vel in accuſatiuo poſita ſint, vt præſertim cæteris relatis aduertitur *per Rotam apud Bichium deciſ.631.*cum ſimilibus ponderationibus,ſeù veriùs frigiditatibus; Huiuſmodi ſiquidem, vel ſimiles verborum formulæ, aliqua quidem ponderatione dignæ videntur, ad vnum ex argumentis, ſeù adminiculis inducendum,quod alia confoueat, non autem,vt certam,ac determinatam regulam inducere id aptum ſit, quaſi quod, eò ipſo, quod verba, vnam, vel alteram habeant formam,pro conſtanti (aliud non inquirendo) vna, vel altera renunciationis qualitas, vel natura ſtatui debeat, cum frequentius, ex Notariorum potiùs loquendi ſtylo, verborum formulæ manent,quàm ex voluntate ipſorum renunciantium, dùm frequentiùs inexperti adoleſcentis, vel puellæ ſunt, adeoùt, verè irridenda leguleica ineptia videatur, in ſola verborum formalitate, principalem vim conſtituere, cum facti circumſtantiæ, iuxtà conſuetam coniecturalium naturam, ſeù regulam, vnitim ponderandæ ſint, inter quas veriſimile, ſeù inueriſimile potiſſimùm ſortiri debet locum, ex regionis moribus, ac perſonarum qualitate arguendo.

Altera diuerſæ qualitatis, vel naturæ diſtinctio eſt, inter eam renunciationem, quæ realis dicitur, et eam, quæ ſit perſonalis; Realis etenim ea eſt, per
8 quam renuncians non vnius, vel alterius perſonæ affectione moueatur, vel particularem habeat reſpectum; Sed generaliter,ac indeterminatè ſe mortuum faciat, atque à ſucceſſionibus,vel iuribus renunciatis, extraneum, ac omninò alienum, non curando, an ad vnius, vel alterius perſonæ commodum renunciationis effectus cedat.

Perſonalis autem ea eſt, quæ vnius, vel plurium perſonarum intuitum, vel fauorem concernat, ad hoc, vt actus, vel effectus renunciationis, earum tantùm,
9 non autem aliorum commodo cedat, ſiuè per viam extinctiuæ, ſiuè per alteram translatiuæ renunciationis actus ſequatur; Atque ab his diſtinctionibus, vel terminis, in omnibus controuerſijs, ſeù diſcurſibus repetendis, vel ſupponendis, tota materia pendet.

Ad huiuſmodi autem realis, vel perſonalis, diuerſas ſpecies diſtinguendas, pariter, ac magis ſe inuoluunt Scribentes, potiſſimùm verò ipſius renunciatio-
10 nis cauſam ponderando, an ſcilicèt ſpiritualis, vel carnalis matrimonij, vel ſtatus occaſione fiat, quaſi quod renunciationes, quæ per puellas carnaliter nubentes fiant, perſonales cenſendæ ſint; Reales autem illæ, quæ per vtriuſque ſexus perſonas, occaſione profeſſionis in Religione, vel aſſumptionis vitæ ſpiritualis fiant, vt hoc ſecundo caſu amor Dei, ac vitæ ſpiritualis, præcipuum ſit renunciandi motiuum, vt renuncians temporalibus omnibus abdicatis, promptiùs,ac expeditiùs Deo famulari, atque ſpiritualibus incumbere valeat, iuxtà diſtinctionem, ſuper qua multa cumulat elaboratus *additionator ad deciſ.523.par.4.rec.tom.3.*& pluries habetur *hoc titulo*, atque in pluries ibidem recenſitis deciſionibus,cũ ea hodie volitet etiã per ora illorum, qui nullam facientes librorum aperturam, per traditiones more pſytacorum ſciunt totum id,quod dicunt.

Verùm erroneum pariter eſt, atque pragmaticorum conſueta leguleica ineptia, in hac diſtinctione, certam vim conſtituere; Siuè ex ea certam, ac ge-
11 neralem deſumere regulam; Vnius etenim, vel alterius vitæ,ſeù ſtatus qualitas, argumentum quidem eſt, cum alijs coniungendum, pro vna, vel alterâ renunciationis qualitate, vel ſpecie metienda, non autem, vt certam inducat probationem, ſeù certam ſtatuat regulam, cum tanquam quæſtio voluntatis (ex ipſius ſubſtantia metienda), verè determinationem recipiat, pro ſingulorum caſuum qualitate, & circumſtantijs.

His igitur, pro omnium controuerſiarum, ſeù diſcurſuum generali norma prænotatis; Quatenùs ad hanc facti ſpeciem pertinet; Cum ab inteſtato obijſſet
12 Franciſcus Maria Fabrettus, tribus ſuperſtitibus filiabus, quæ omnes vitam ſpiritualem eligentes, in diuerſis Monaſterijs profeſſionem iam emiſerant, quarum duæ amplam renunciationem (iuxtà illius Ciuitatis pingue formularium) patri, eiuſque hæredibus fecerant; Altera verò non; Hinc propterea orta eſt controuerſia, an renunciationes obſtarent filiabus, quæ eas fecerant, ſeù Mo-

naſterijs ex earum perſonis venientibus,
adeoùt inteſtata ſucceſſio, ſoli filiæ, quæ
non renunciauerat, vel eius Monaſterio,
debita eſſet; Seù potiùs omnibus æqua-
liter deberetur; Deſuper autem, meo pro
veritate voto expetito, in notulis pro ſty-
lo tranſmiſſis, duo continebantur puncti;
Primò ſcilicèt ſuper dictarum renuncia-
tionum inualiditate ob non ſeruatas il-
lius Statuti Bononiæ ſolemnitates; Et ſe-
cundò, quatenùs eſſent validæ, ſuper ea-
rum operatione.

Ad primum; Cum huiuſmodi renun-
ciationes factæ eſſent per puellas in ſta-
tu merè ſæculari, priuſquam habitum
monaſticum ſuſciperent; Hinc proindè
13 motiuabatur per Sapientes de partibus,
quod ità remanerent Statuto ſubiectæ,
ideoquè ob non ſeruatas ſolemnitates ab
eo præſcriptas, renunciationes remane-
rent inualidæ, ob decretum annullatiuum
eiuſdem Statuti, vt in ſpecie alijs relatis
habetur *apud Grat. diſcept. 195. per tot. & Rotam apud Duran. deciſ. 121. num. 41. repetit. par. 5. rec. dec. 125. & apud Dunozet. deciſ. 641.* vbi concordantes.

Verùm reſpondi, quod iſtud motiuum,
parùm tutum videbatur, quoniam huiuſ-
modi renunciationes, vel diſpoſitiones,
14 quamuis in ſtatu laicali factæ, quoties id
ſequutum ſit in limine ingreſſus in Reli-
gionem, eiuſquè ingreſſu, non ſubiacent
ſolemnitatibus, vt firmatur *apud Buratt.
deciſ. 461. num. 10. cum ſeqq.*, atquè rece-
dendo à firmatis *apud Dunozett. dicta de-
ciſ. 641.*, veriùs eſſe ſtatuitur *coram eo-
dem deciſ. 676.*; Iſtamquè poſteriorem
opinionem Rota poſtmodùm ſequuta
eſt pluries, præſertim *apud Ottbob. deciſ.
10. num. 48. apud eumdem Dunozett. deciſ.
951. & 954. deciſ. 161. num. 8 & ſeqq par.
10 rec.* & aduertitur *ſub tit. de donat. diſc.
15. & ſub tit. de Regular. diſc. 58.*

Et quãuis, vt *eod. diſc. 15. de donat. & d.
58. de Regular.* inſinuatur, id parũ proba-
bile mihi videatur, quoniã ex magis re-
cepta opinione, de qua ibi, in renũciatio-
15 nibus, alijſquè diſpoſitionibus, quæ per
huiuſmodi ingreſſuros fiunt, antè ſuſce-
ptionem habitus, & priuſquam nouitio-
rum ſtatum aſſumant, non requiruntur
ſolemnitates præſcriptæ *per Sac. Concil.
Trident. ſeſſ. 25. de regul. cap. 16.* iuxtà de-
ciſiones, & auctoritates ibidem allega-
tas, quaſi quod illæ ſolùm præſcriptæ
ſint, ad occurrendum inconuenientibus,
nè ipſimet Religioſi, habentes nouitium
in eorum manibus, ac poteſtate, curan-
do eum ità ad fauorem Religionis, vel
aliorum, bonis ſpoliari, illum quamuis
inuitum, vtpotè bonis temporalibus de-
ſtitutum, cogant ad profitendum, vndè
propterea reſultet inconueniens, quod
ità inexpertus adoleſcens, ſeductionibus
de facili ſubiectus, imprudentes diſpoſi-
tiones facere poſſet, vtraquè ſolemnita-
tum via, ſeù beneficio ceſſante.

Attamen id non reputatur conſidera-
bile, ex ea potiſſimùm ratione, quod hu-
iuſmodi diſpoſitiones, naturam habent
donationum cauſa mortis, ſiuè vltima-
16 rum voluntatum, dùm non ſequuta pro-
feſſione in Religione, reſoluuntur, ideoq;
non afferunt renuncianti illud præiudi-
cium irretractabile, cuius ratione ſolem-
nitates deſiderari ſolent, vt aduertitur
apud Buratt. dicta deciſ. 461.

Intrat enim dilemma, quod Aut renũ-
cians profeſſionem emittit, & tunc tan-
quam iam mortuus Mundo, temporalia
curare non debet, cum eorum incapax
ità efficiatur, ideoquè nil eius intereſt,
an magis ad vnum, quàm ad alterum
bona, quæ iam reliquit, pertineant; Aut
non profitetur, et tunc, cum actus reſol-
uatur tanquàm ex ceſſante præſuppoſito,
(vt alibi etiam hoc titulo aduertitur), id-
circò nullum exindè reſultat præiudi-
cium; Adeò vt, quemadmodum in teſta-
mentis, alijſquè vltimis voluntatibus, quę
17 per ingreſſuros fiunt, huiuſmodi ſolem-
nitates non deſiderantur, ita in præſen-
ti contingat; Ideoquè probabilis ratio
dubitandi ſolùm cadat, vbi renunciatio,
vel altera diſpoſitio, ità concipiatur,
quod etiam non ſequuta profeſſione, ip-
ſoquè diſponente ad ſæculum regredien-
te, actus remaneat firmus, ac irretracta-
bilis.

Iſtaquè videtur magis congrua ratio,
quàm altera deducta ex §. *illud Auth. de
18 Monach. & cap de his de Sepultur.*, cum
qua plures procedunt relati *Sanchez ad
præcept. Decal. lib 7. cap. 6. nu. 19. & 20.
Barboſ. in collect. ad Concil. dicta ſeſſ. 25.
de regular. cap. 6. num. 35.*, & in ſupra alle-
gatis deciſionibus, quod ſcilicèt haben-
tibus hoc pium propoſitum, libertas diſ-
ponendi concedenda ſit, ideoquè tem-
poralium legum vinculis detenti eſſe nõ
de-

debeant, quoniam reuera huiuſmodi ſtaturariæ prouiſiones,quæ fiunt ad conſulendum ætati, vel ſexus imbecillitati, non continent onus, & ligamen, ſed potiùs fauorem,ac beneficium eorundem, vt ipſorum indemnitati conſultum remaneat.

Ad inſtar eorum,quæ inſinuantur *ſub tit.de teſtam.diſc 8.* in propoſito *Sen.conſ. Liboniani*, vt non importet teſtatoris li-

19 gamen, ſed fauorem; Ac etiam circa prohibitiones, quæ fiant ſuper legitima filiorum, quæ onera, & conditiones non recipit, vbi in eorumdem filiorum fauorem, ac prouiſionem tendant circa prohibitionem, ne patri quæratur vſuſfructus, vel circa adminiſtrationem,ſeù aliam diſpoſitionem; Ideoquè non videtur congrua ratio ex defectu eius applicationis.

Et nihilominùs, pluries de hac materia agendo,dicere conſueui(quamuis deficientibus deciſionibus, vel doctrinis ad

20 huiuſmodi diſtinctionem deſcendentibus, iſtà reputaretur vnũ ex meis ratiocinijs), vt ſcilicèt vtraquè opinio in hoc propoſito rectè conciliabilis videatur, inſpiciendo qualitatem renunciationis; Si etenim ea benè ordinata ſit fauore parentum, vel fratrum, ſeù aliorum, erga quos benè ordinata ratio, ità exigat, puta quia ſint dotantes, ſeù aliàs benefactores &c.; Et tunc rectè poſterior opinio recipienda veniat, cum tali caſu etiam in renunciationibus, quæ fiunt per puellas carnaliter nubentes occaſione dotis, quæ eis conſtituitur, probabiliùs huiuſmodi ſolemnitates deſiderandæ non veniant, vt aduertitur infrà *diſc. 6.*; Secùs autem,vbi facti circumſtantiæ ſuadeant actus improbabilitatem, ac fraudis, vel ſeductionis probabilem ſuſpicionem.

Potiſſimè verò vbi agatur de ingreſſuro Religionem capacem in communi,cũ

21 tunc nimium eiuſdem renunciantis intereſſe ſoleat,renunciationem factam nõ eſſe, vel factam non ſubſtineri, ideoque bona deferri ad Religionem, vel Monaſterium, Tùm ob quandam ferè communem Religionum, ac Monaſteriorum conſuetudinem,ab Eccleſia toleratam,vt ipſimet priores domini, in toto, vel in parte,ſuorum bonorum, ſeù eorum fructuum adminiſtrationem, ac diſpoſitionem habeant; Tùm etiam ob caſus, qui contingere poſſunt tranſitus ad Epiſcopatum,vel ad alium ſtatũ,ſiuè de vna Religione ad alteram, adeoùt infinitum penè numerum agnouerim huiuſmodi Religioſorum, qui faciendo renunciationem in adoleſcentia, quando id, quod agant forſan ignorant, præſertim circa temporalia, maiorem renunciationis, quàm profeſſionis habuerint pœnitentiam; Ac etiam quia ità intrare videtur præmiſſa ratio,ob quam Concilium Tridentinum ſolemnitates præſcripſit,quoniam ità, in ea tenera ætate ſeducti adoleſcentes,ab ijs, qui eorum bona captare ſtudent, induci ſolent ad ingrediendum Religiones,quamuis verum ſpiritum vocationis non habeant.

Ideoquè pro facti qualitate iſta quæſtio pro meo iudicio decidenda videtur, amplectendo vnam, vel alteram opinio-

22 nem, prout facti qualitas, ſeù renunciationis bonus ordo, ex prudenti arbitrio ſuadebit, non autem iudaico more cum generalitatibus in omni caſu procedendo.

Quouerò ad alterum punctum principalem, circa validæ renunciationis ope-

23 rationem; Cum ad fauorem renunciantium,vel Monaſteriorum ex eatum perſona venientium, ponderarentur ea,quæ cæteris relatis habentur firmata in puncto monialis, per Rotam *apud Dunozett. deciſ 346.repetit.deciſ.543 par.5.rec.*, & poſt *Tamburin. de iur. Abb. deciſ. 6.*, ſæpius in alijs recepta, præſertim apud eũdem *Dunozett. dicta deciſ. 641. repetit. apud Marin.reſol.190.lib.2.*, qui Monaſterij quoque iura tuetur.

E' conuersò autem, contra monialem renunciantem,vel eius Monaſterium põderarentur firmata *apud eumdem Dunozett.deciſ.676.*, vbi in hac parte receditur à *dicta deciſ.641.*,ac etiam *coram Bichio deciſ.631.*, *& in Romana hæreditatis de Lanuuijs coram Taia in caſu*, de quo infrà *diſc.ſeq.* & in alijs.

Hinc proindè, vt eam, quæ dari poteſt,dictarum contrariantium deciſionũ, aliarumquè auctoritatum conciliationẽ præberem, illaquè tollerem æquiuoca (ſi poſſibile eſt) cum quibus frequenter procedi ſum expertus; Aduertebam (vt initio præmiſſum eſt) quod verè iſta, non iuris,ſed voluntatis,ac nudi facti eſt quæſtio, ideoquè erroneum eſt, cum genera-

neralitatibus procedere, atquè deciſiones in aliquibus caſibus editas, cuicumquè applicare, cum ex caſuum diſtinctione, eorumquè particulari qualitate, ac circumſtantijs, varia deciſio, pro eorum varietate pendeat.

Ad duplicem etenim effectum, huiuſmodi renunciationes procurari, ac reportari ſolent; Primò nempè, ac prin-
24 cipaliter, ad effectum obtinendi libertatem diſponendi de bonis ſuis, etiam cum extraneis, ità ſcilicèt tollendo obſtaculū neceſſariæ ſucceſſionis ratione legitimæ, vel fideicōmiſſi, vel crediti dotium maternarum, aut ex diſpoſitione *text. in l. fœmina Cod. de 2. nupt.*, cum ſimilibus, vt aduertunt, alijs relatis, *Apont. conſil.* 39 *&* 40. *lib.* 1. *Capyc. Latr. deciſ.* 3. *num.* 26. *& ſeqq. Rot. apud Gregor. deciſ.* 85. *apud Dunozett. dicta deciſ.* 346. aliàs 543. *par.* 5. *rec. apud Ottbob. dicta deciſ.* 10 cum alijs *per Add. ad deciſ.* 523. *par.* 4. *rec. tom.* 3. & ſæpius.

Ideoquè, vbi ipſius renunciatarij diſpoſitio, de eius bonis inter viuos, vel per vltimam voluntatem accedat, ceſſant cōpræhenſionis quæſtiones, & an ipſius renunciatarij hæreditas, vel ſucceſſio ſub renunciatione cadat, vt apud allegatos; Solumq; iſto caſu intrat inſpectio nullitatis actus, ob non ſeruatas ſolemnitates, vel altera reſciſſionis ex capite læſionis.

Secundò autem in caſu non factæ diſpoſitionis, ac mortis ab inteſtato, procurari ſolent, ad effectum, vt ità, ſublato renunciantis obſtaculo, pinguior, ac integra ſit ſucceſſio aliorum filiorum, vel eorum, quos potiùs pater, vel qui renunciationem reportauit, eius voluit inteſtatos ſucceſſores, quam renunciantem.

In huius autem voluntatis regulatione, ferè omnes huius materiæ quæſtiones eſſe ſolent, atquè in ea, vt præmiſſum eſt, ſe inuoluunt Scribentes, qui merè pragmaticū ſtylum ſequendo, in generalitatibus, vel in deciſionibus, ac doctrinis malè ad litteram immorantur, cum reuerà totum pendeat à diſtinctione caſuum, ſiue
25 ab iſtorum circumſtantijs veriſimilem renunciantis, ac renunciatarij, præſertim iſtius voluntatem ſuadentibus, & àn immutato ſtatu rerum, veriſimiliter voluntas eſſet, vt renunciatio reſolui, vel effectum ſortiri non deberet, ſiuè quod cogitato caſu, ea facta nō eſſet, iuxtà diuerſas caſuum ſpecies, de quibus in alijs cōtrouerſijs *hoc eodem tit.*, ex quorum combinatione, ad veritatis notitiam, ſeù deciſionis regulationem deueniri poteſt.

Applicando autem ad rem; In hac facti ſpecie, agebatur de renunciationibus per filias patri dotanti factis de tē-
26 pore, quo filium maſculum habebat, cuius intuitu, pro communi præſertim Italiæ vſu, nimiùm veriſimile eſt, quod pater, filias ità prouidendo, de earum renunciatione ſollicitus fuerit, vt ità, ſublatis omnibus quæſtionibus, quæ ſuper ſtatutorum intelligentia cadere ſolent, filius maſculus familiam propagaturus, atquè paternam domum conſeruaturus, integrum aſſem paternum, & maternum, aliorumquè maiorum obtineret, et conſequenter potiùs ex voluntate renunciatarij, quàm ipſarum renunciantiū, quæ inexpertæ puellæ ad hæc non ſolent cogitare, nec reflectere, an renunciationes eſſent perſonales potiùs, quàm reales, ideſt factæ intuitu perſonæ fratris, eiuſq; filiorum, vel eiuſdē patris, quatenus frater quoquè deficeret, pro dicta diſponēdi libertate, quatenùs iſta ad exercitium deducatur.

Vtraquè autem circumſtantia ceſſante, ob fratris prædeceſſum, patri abſque prole, atquè ob eiuſdem patris obitum, ab inteſtato, ſuperſtitibus vna, vel pluribus filiabus, vel neptibus, & ſic perſonis eiuſdem ſexus, vndè propterea non vrgeat ea ratio, quæ pro communi vſu, fauore ſexus, ac agnationis vrgere ſolet, quoties altera non vrgeat perſonalis demerentia, tunc nulla ſubeſt congrua ratio, cur pater, vnas voluerit eſſe filias, & alias, (vt vulgò dicitur) priuignas, vt in his terminis patris renunciatarij ab inteſtato decedentis, pluribus relictis filiabus, quarum aliquæ renunciauerant, aliæ verò non, agunt *Bald. conſ.* 437. *lib.* 1. *Crauett. conſ.* 42. *Gall. conſ.* 64. *n.* 8. *&* 9., & alij, de quibus *apud Marin. dicta reſol.* 89. *num.* 20.

Clarius verò, ac extrà controuerſiam, vbi earumdem filiarum eadem ſit conditio, dum omnes erant moniales profeſſæ,
27 ex quarum perſona æqualiter earum Monaſterijs ſucceſſio deferebatur, ideoquè non intrabat, illa diuerſa ratio, quæ etiam inter filias, vel ex eadem ratione

inter

inter ſorores,aliaſquè decedentis renunciatarij coniunctos cum eadem proportione cadere ſolet, vbi earum diſpar ſit conditio, vel ſtatus, quia nempè aliquæ ſint moniales iam profeſſæ, aliæ verò nuptæ in ſæculo, filios habentes,vel probabiliter ſperantes; Siquidem cum ſpectato effectu,non ipſa filia,vel ſoror monialis ſuccedat, ſed monaſterium, quod eſt extraneum; E conuersò autem ipſæ filiæ,vel ſorores nuptæ,earumquè ſperati filij, & deſcendentes ſucceſſionem habeant, vndè propterea commodum ſaltem pro noſtra ſpe,vel credulitate,futurum eſt proprij ſanguinis, hinc proindè intrat ex veriſimili voluntate,perſonarũ diſcretio.

Eademquè intrat, vbi aliquæ ex filiabus, vel alijs fœminis eſſent iam nuptæ, & congruè dotatæ, aliæ verò adhuc in-
28 nuptæ, quoniam vbi etiam rerum ſtatus varietur, quia nempè poſteà decedant maſculi de tempore renunciationis exiſtentes, adhùc tamen ceſſare non dicitur voluntas renunciatarij, vt reſoluatur renunciatio,ex probabili motiuo, ità faciendi magis qualificata, & conſpicua matrimonia illarum puellarum, quæ adhùc ſuperſunt innuptæ iuxtà ponderationes,de quibus *ſub tit de feud. diſc.* 14. in propoſito legum vigentium in vtriuſquè Siciliæ Regnis, ſuper fœmina innupta, ſeù in capillo ſecundogenita in feudorum ſucceſſione præferenda filiæ primogenitæ nuptæ,& dotatæ,cum ibi contentis declarationibus, atquè docet quotidiana praxis.

Atquè exindè deſumebam rationem, ob quam iſte pater de duarum filiarum primò in Monaſterium ingreſſarum renunciatione ſollicitus fuerit, non autem de illa vltimæ, quoniam defecto maſculo, cuius intuitu has diligentias prudenter pro noſtris moribus adhibebat, id neglexit, veriſimiliter pro neglectis habendo etiam aliarum filiarum renunciationes.

Hinc propterea dicebam in hoc Reſponſo, ac frequenter in alijs dicere conſueui, quod pro meo ſenſu, contempti-
29 biles videntur ponderationes fieri ſolitæ ob formulas verborum, vel clauſularum; Siue an renunciatio concepta ſit etiam pro hæredibus extraneis; Vel an adſit, necnè verbum generale *quibuſcumque*; Siuè an adſit verbum denotans realitatem, cum ſimilibus ineptijs, ac frigiditatibus; Quoniam, vt aduertitur in pluribus diſcurſibus ſequẽtibus præſertim duobus proximis, ſatis notum eſt, quod iſtæ verborum formulæ non ſunt Partium, ſed Notariorum eas tranſcribentium ex formularijs, ſiuè (vt ſæpiùs, tàm in Notarijs, quàm in ipſiſmet Aduocatis minutarum Conſultoribus expertus ſum) prò ſtylo tranſcribendi formulas,& cautelas adhibitas in renunciationibus factis per filias Principum, & Magnatum, habentium filios, vel àgnatos, atquè pro facti qualitate principaliter reflectentium ad faciendum eam fœminam, etiam ex politicis, ſeù aliàs prudentialibus motiuis, tàm actu, quàm habitu omninò extraneam à ſucceſſione; Atquè in hoc
30 conſiſtit noſtra ſimplicitas, ob quam reddimur apud aliarum ſcientiarum profeſſores,contemptibiles, quod ſcilicèt,non diſtinguimus caſum à caſu, magnificando aliquam ſpecialem doctrinam, non reflectendo ad diuerſas circumſtantias; Ideoquè in iſta potiſſimum materia, principaliter, ac omninò præ oculis habenda eſt illa,quæ in omni alia, præſertim fideicõmiſſaria materia, adeò frequenter inſinuata eſt propoſitio, vt non cortex, & formula verborum, ſed ſubſtantia veriſimilis voluntatis inquiri debeat prò facti qualitate,ac ſingulorum caſuum circumſtantijs.

RO-

Digitized by Google

ROMANA
HAEREDITATIS
DE LANVVIIS
PRO
BERNARDO EVANGELISTA
CVM
MONASTERIO S. ANNÆ.

Caſus deciſus per Rotam pro Bernardo, poſtea concordatus.

De eadem materia renunciationis factæ per fœminas profitentes in Monaſterio, parentum, ac fratrum, aliorumquè ſucceſſionibus; An eas ita extraneas faciat, vt eorumdem renunciatariorum inteſtata ſucceſſio, alijs remotioribus collateralibus potiùs aperiatur.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones huius cauſæ.*
3 *Aliæ reſolutiones in alia cauſa ſuper eadem renunciatione,*
4 *Quod renunciatio eſſet realis, ac extinctiua, & quarè.*
5 *Illa quæ fit occaſione Religionis eſt realis.*
6 *Quid operetur pactum de non petendo.*
7 *De difficultatibus aduersùs dictam realitatem.*
8 *Quod ſit error concipere renunciationes puellarum latino ſermone.*
9 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidi debeant, ac diſtingui ſpecies renunciationis.*
10 *Donatoris, vel renunciantis declarationi eſt deferendum, & quando.*
11 *De varietate reſolutionum ſuper hoc eodem puncto naturæ renunciationis factæ per Monialem.*

DISC. II.

1 CVM Placidia, & Scholaſtica de Lanuuijs per Patrem, (qui plures filios maſculos habebat), cum conſueta dote collocatæ eſſent in Monaſterio Sanctæ Annæ, atquè pro communi vſu, ampliſſimam feciſſent renunciationem tàm parentum, quàm fratrum ſucceſſionibus, ad eorumdem, eorumquè hæredum, & ſucceſſorum quorumcumquè fauorem, cum amplis, ac effrænatis verbis, & clauſulis, quæ pro benè conſulto formulario in huiuſmodi renũciationibus adijci ſolent; Atq; defunctis alijs fratribus, omnia bona conſolidata eſſent in Hieronymo Prælato Vtriuſque Signaturæ Decano; Iſto imprudenter in decrepita ætate ab inteſtato defuncto, prætenſionem excitauit Bernardus quinto gradu ciuili per cognationem coniunctus, vt ſibi potiùs, quàm præfatis germanis ſororibus monialibus, quæ ob earum amplam renunciationẽ omninò extraneæ effectæ erant, hæc inteſtata ſucceſſio debita eſſet; Introductaquè cauſa coram A.C, Sententia ipſi Bernardo fauorabilis prodijt, in
2 gradu appellationis approbata *per Rotã coram Taia*, cum bina reſolutione *ſub diebus 21. Iunij 1661. & 23. Iunij 1662.*; Cumquè aduersùs has reſolutiones noua audientia Monaſterio conceſſa fuiſſet, atquè ego pro Bernardo obtinente ſcribens, adhùc difficultatẽ haberem; Hinc proindè, me conſulente, controuerſia finem habuit per concordiam, quæ attento præfatæ cauſæ ſtatu, nimium honeſta, potiuſquè Monaſterio vtilis fuit, ab eius etiam Aduocatis conſulta, atquè tunc per Rotam quoquè deſiderata.

Iſta igitur cauſa ità ſopita, conſimilem præẽſionem excitauit alter eodem gradu coniunctus, atquè pro neutra parte me ſcribente, eo quia non poteram ſcribere pro Monaſterio, minuſquè honeſtum cenſui ſcribere pro alia parte ob
3 difficultates deſuper habitas, quas occaſione facilitandi concordiam in diſcurſu ad veritatem edito explicaueram; In hac diuerſa cauſa, diuerſæ prodierunt reſolutiones *coram eodem Taia*, quoniam *ſub die 20. Aprilis 1668.* reſponſum fuit pro Mo-

Monaſterio, & *ſub diebus* 27. *Februarij*
1665. *&* 11. *Martij* 1672. reſponſum
fuit contrarium, atq; in hoc ſtatu cauſa
pendet.

Scribens igitur pro dicto remotiori
cognato in excluſionem germanarum ſo-
4 rorũ, more Aduocati deducebam firma-
ta *per Rotam coram Dunozetto dec.* 676.,
& coram Bichio deciſ. 586. *&* 634., iſtæ-
què vltimæ deciſiones in eadem cauſa
Ariminen. ſucceſſionis, approbatæ fuerunt
prima Aprilis 1658. *coram Beuilaqua*;
Quod ſcilicèt cum renunciatio facta eſſet
patri, & fratribus pro eorum hæredibus,
& ſucceſſoribus quibuſcumquè, ità per
iſtud generale, ac effrænatum verbum
quibuſcumque omnium complexiuum,
etiam pro remotioribus coniunctis ſti-
pulatum cenſeretur, ideoquè renuncia-
tio merè realis dicenda eſſet, quæ effe-
cerit dictas fœminas omninò extraneas,
ſeù mortuas, iuxtà firmata in ſupra alle-
gatis deciſionibus, præſertim *coram Bi-
chio*, in quibus concordantes.

Clariùs verò, dum agebatur de renun-
ciatione facta occaſione ingreſſus in
Monaſterium, ac ſuſceptionis vitæ ſpi-
ritualis; Vndè propterea intrat præſum-
ptio realitatis, quod ſcilicèt principale
5 renunciantis motiuum fuerit amor Dei,
& abdicatio à bonis temporalibus, vt ex-
peditiùs Deo famulari valeat ex deductis
apud Otthoben. deciſ. 10. *num.* 38. & latius
in Romana hæreditatis de Tuſcanellis 31.
Maij 1649. *coram Meltio*, cuius mentio
habetur infrà *in Romana fideicommiſſi de
Steccatis diſc.* 4. & in allegatis deciſioni-
bus *coram Bichio*.

Item quia, renunciatio concepta erat
6 per pactum de non petendo, quod cen-
ſeri facit renunciationem realem ex de-
ductis *apud Montan. contr.* 10. *num.* 1. *Ro-
uit. conſ.* 42. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 1. *Otthob. d.
deciſ.* 10. *num.* 39. *&* 40. & plenè *in dicta
Romana de Tuſcanellis corã Meltio*, cum
alijs in cauſæ deciſionibus; Hiſquè ad-
debantur alia verba ampla ibi, *nullo vn-
quam tempore ex quauis cauſa, & occaſio-
ne &c.* cum ſimilibus.

Adhùc tamen (reflectendo ad verita-
tem) non modicam ſentiebam difficul-
tatem, ſtante meo ſenſu, in iſtis, vel ſimi-
7 libus voluntatis quæſtionibus haberi ſo-
lito, atquè *diſc. præcedenti*, etiam inſi-
nuato, vt ſcilicèt verborum, & clauſula-
rum formulæ, vtpotè Notariorum, vel
Conſultorum magis, quàm ipſarum Par-
tium, negligi debeant; Potiſſimè verò
vbi, (iuxtà *Vrbis*, & Status Eccleſiaſtici,
parùm laudabilem vſum), concipiantur
inſtrumenta in lingua latina, ſuper acti-
bus puellarum, vel idiotarum perſonarũ,
8 quæ nullatenus intelligunt huiuſmodi
formulas, vel clauſulas, ſuper quo plura
colligit *Pignatell. conſult. canon* 12.;
Ideoq; potiùs, ac omninò procedi debet
inſpecta ſubſtãtia veriſimilis voluntatis,
deſumendæ ex rerum ſtatu, ac fact cir-
cumſtantijs, eodem modo, quo in fidei-
commiſſis, alijſquè ambiguæ voluntatis
quæſtionibus, procedendum eſt.

Iſta verò regula retenta, quodquè re-
nunciatarij potiùs, de cuius ſucceſſione
agitur, quàm renunciantis veriſimilis
9 voluntas indagari debeat; Dicebã quod
tunc huiuſmodi verborum, & clauſularũ
operatio admittenda eſſet, quando aliqua
veriſimilitudo aſſiſteret etiam fauore re-
motiorum tranſuerſalium, puta (prò Ita-
liæ præſertim moribus) fauore agnatio-
nis, & familiæ, in qua bona conſeruaren-
tur, excluſo Monaſterio, quod in effectu
extraneum eſt; Siuè quod intrarent aliæ
ponderationes, de quibus *diſc. præceden-
ti*, vel iuxtà caſum, de quo *in Romana
teſtamenti, vel ſucceſſionis* prò Cardinali
Borromeo *ſub tit. de teſtam. in ſupplemen-
to* cum ſimilibus, quæ prudenti homini
ſuadeant, vt id veriſimiliter volitũ eſſet.

Secùs autẽ, vbi turbato ordine legis,
ac naturæ, atquè ceſſante dicto agnatio-
nis motiuo, reſultaret effectus à partibus
veriſimiliter non cogitatus, nequè voli-
tus, vt remotis cognatis penè ignotis,
atque neglectis, ſæpiuſque parùm dignis,
excluſis germanis ſororibus, adeò probũ,
benèquè ordinatum hæredem habenti-
bus, ſucceſſio aperiri deberet, cum id
prorſus improbabile ſit; Vt de me ipſo
dicere poſſem, quod ex magno ſororũ nu-
mero tres, adhùc habens moniales pro-
feſſas, quæ occaſione profitẽdi, amplã ad
mei fauorẽ fecerunt renunciationem, vt
in caſu inteſtatæ mortis, mihi cordi eſſet
potiùs ſucceſſio remotorum agnatorum
pro ea dilectione, quæ pro noſtris mori-
bus habetur erga familiam, & agnatio-
nem, vbi de illa adeſſent, non autem, vt
in vim verborum, vel clauſularum con-
tentarum in inſtrumentis renunciationũ,

excluſis germanis ſororibus, exoſis, vel ſaltèm in nulla, vel modica reſpectiuè exiſtimatione habitis agnatis ſucceſſio deferretur.

Duplici præſertim in hac facti ſpecie circumſtantia accedente; Primò nempè, quod defunctus, donec vixit nimio amore ſorores proſequebatur, aliquos autem ex huiuſmodi cognatis fortè non cognoſcebat, ſeu agnoſcere nolebat.

Et ſecundò, quod vna ex dictis ſororibus ſuperſtes, (ob alterius mortem, lite pendente, ſequutam) valdè probata monialis in decrepita ætate conſtituta, cum iuramento quoque declarationem fecerat, quod earum voluntas fuiſſet, renunciandi intuitu fratrum, eorumquè deſcẽdentium; Ideoquè intrare videbatur cõ-
10 cluſio ſæpiùs inſinuata *ſub tit. de donat.* & alibi, vt quoties aliqua probabilis dubietas cadere valeat, adeoùt diſpoſitio non ſit omninò clara, eaque declarationis, vel interpretationis capax ſit, tunc ipſius donantis, vel renunciantis declarationi deferri debeat; Potiſſimùm autẽ, vbi ex probitate perſonæ, atq; ex ceſſatione notabilis intereſſe proximi, omnis excludatur affectationis ſuſpicio, vt in præſenti rectè dici poſſe videbatur, cũ improbabile eſſet, quod probata monialis, quæ pro animæ ſalute, per ſexaginta circiter annos vitã religioſam duxerat, iam decrepita, mortiquè proxima, cum animæ detrimento, abſquè priuato intereſſe, hanc mendacem aſſertionem, per viam iuratæ, ac formalis declarationis, directæ ad alterius valdè notabile præiudicium, facere voluerit, ideoquè iſtæ nõ ſunt quæſtiones decidendæ cum verbis, ſed cum facto, eiuſquè circumſtantijs, ac propterea non iuris ſcientia, ſed iuris prudentia in earum determinatione adhibenda eſt.

Adhùc tamen, (quatenùs ad iſtã cauſam pertinet), relinquitur integer locus veritati, quoniam cum in vlteriori eius
11 progreſſu non ſcripſerim, idcircò maturius iudicium efformare non potui, neq; intendo aſſumere illas Iudicis partes, quę meæ non ſunt; Benè verum, quod combinando iſtam cauſam, cum altera de qua infrà *dicto diſc.4.*, atq; perpendendo deciſiones in vtraquè reſpectiuè proditas, non videtur quomodò benè compatiantur, ſeù quomodo Aduocati, & Conſulentes, veritatis iudicium congruè dare valeant, ſiuè litigantes de iuſtitia, vel iniuſtitia cauſarum monere.

MARSICANA

SVCCESSIONIS

PRO

OLYMPIA DE MACEROLIS

CVM

IACOBO, ET ALIIS PARITER DE MACEROLIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Olympia.

De renunciatione facta per fœminam nubentem in ſæculo ad fauorem fratris, cum expreſsione, vt ea realis eſſe debeat, an excludat renunciantem ab ipſius renunciatarij inteſtata ſucceſsione; Qua occaſione agitur de explicatione huiuſmodi terminorum renunciationis realis, vel perſonalis, ſiuè translatiuæ, vel extinctiuæ.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Quod termini ſoleant confundi, ideoque ſit diſtinguendum.*
4 *De quæſtione, an renunciatio vni tantum, vel omnibus proſit, & an renuncians faciat numerum, & partem.*
5 *De altera quæſtione inte renunciantem, ac eum, cuius fauore renuncians diſpoſuit.*

6 De

6 *De quæſtione in bonis renunciantis ad renunciantem obuentis, de cuius ſucceſſione agatur.*
7 *Et altera, in bonis, & ſucceſſione renunciatarij, qui diſpoſuerit.*
8 *De inteſtata ſucceſſione renunciatarij.*
9 *Non cenſetur iſta ſucceſſio comprahenſa in renunciatione.*
10 *De diſtinctione inter nubentem in ſeculo, vel in Monaſterio.*
11 *De caſu ſpeciali controuerſiæ.*
12 *De intelligentia verborum, vt renunciatio ſit realis.*
13 *Attendi debent capitula potiùs quam inſtrumentum.*
14 *Clauſulæ appoſitæ in executiuis non multum attendendæ.*
15 *De diſtinctione inter bona quæſita, & quærenda pro regulanda renunciatione.*
16 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidi debeant.*

DISC. III.

1 Defuncto ab inteſtato Cōſtantio de Macerolis, ſuperſtite Olympia germana ſorore, carnaliter nupta, quæ occaſione nuptiarum, in inſtrumento dotali, fratri dotanti ampliſſimam fecerat renunciationem, cum declaratione, vt ea realis, imò realiſſima ſemper eſſe, ac haberi deberet; Hinc Iacobus, Iulius, & Nicolaus dicti Conſtantij patrueles, prætenſionem excitarunt, quod ipſis inteſtata ſucceſſio debita eſſet, ac etiam altera fideicommiſſaria in bonis maiorū; Introductaquè cauſa coram A.C., cum de facto in poſſeſſione bonorum ſe intruſiſſent, eorum fauore prodijt ſententia; Deuoluta verò per appellationem
2 cauſa *coram Emerix ſub die* 4. *Februarij* 1665., ad Olympiæ ſororis fauorem prodijt reſolutio, nequè vlteriorem progreſſum hucuſquè cauſa habuit, vel quia concordata ſit, vel ex alio ignoto accidenti.

Duo autem erant controuerſiæ puncti; Primò ſcilicèt ſuper paterno fideicommiſſo, & de hoc habetur actum in ſua materia *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc.* 46.; Et ſecundò ſuper inteſtata ſucceſſione fratris, ſuper qua ſtante dicta amplitudine verborum, præſertim quod renunciatio perpetuò realis, ac realiſſima eſſe deberet; Scribentes pro agnatis remotioribus, ità dicebant, quod ſtante renunciationis realitate, dicta mulier habenda eſſet pro mortua, atquè in rerū natura non exiſtente, ideoquè ipſis, ità per obſtaculi remotionem proximioribus effectis, ſucceſſio debita eſſet; Cumquè terminos realitatis, & perſonalitatis, cum alijs extinctiuæ, vel translatiuæ renunciationis terminis confunderent, at-
3 què auctoritates, vnos, vel alios percutientes cumularent; Hinc proindè, ad æquiuoca tollenda, aduertebā, tàm iſtius, quàm aliarum cauſarum occaſione, vt ad caſuum, vel effectuum diſtinctionem, aduerti deberet, nè aliàs (pro cōſueto ſtylo) quid pro quo caperetur.

Primus igitur caſus controuerſiæ cadere ſolet, an renunciatio facta vni fra-
4 tri, vel coniuncto, proſit illi tantùm, vel etiam alijs fratribus, ſeù coniunctis, æqualem ſuccedendi cauſam cum renunciatario habentibus, in concurſu ſucceſſionis tertij; Et ſub qua dubitatione, cadit etiam altera, quæ ſonat in idem, an ſcilicèt perſona renunciantis, faciat numerum, & partem, & ad cuius fauorem, et de his agunt (cæteris relatis) *Fab. de Ann. conſ.* 45. *Hodiern. controu.* 7. *Galeot. lib.* 2. *controu.* 8. *Belon iun. de iur. accreſt. cap.* 5. *quæſt.* 48., & habetur *in Bonon. diſc.* 7.; Et tunc huiuſmodi quæſtionum deciſio pendet à diſtinctione, àn renunciatio ſit translatiua, vel extinctiua, vt primo caſu proſit renunciatario tantùm, cuius fauore perſona renunciantis faciat etiam numerum, ac partem, quoniam fingitur, quod ipſe renuncians ſuccedat, atq; in eius perſona ſucceſſio ſubſtantietur, ac effectuetur, ad commodum tamen, ac vtilitatem renunciatarij; Siuè hic æqualem cum alijs habeat ſuccedendi cauſam, vt frequentèr contingit inter fratres, quorum vni ſoror renunciationem fecerit; Siuè ſit remotior, vel omninò extraneus conſiderandus tanquam procurator ſuccedentis in rem propriam; Secundò autem caſu, ſublata de medio perſona renunciantis, tāquam mortua, per ius non decreſcendi, ſeù per remotionem obſtaculi, æqualis remanet conditio omnium, æqualem ſuccedendi cauſam habentium.

Digitized by Google

Iſtam autem diſtinctionem plerique faciunt ſub diuerſis terminis realitatis, & perſonalitatis, quaſi quod, idem ſit terminus translatiuæ, ac ille perſonalis, vtpotè ad fauorem certæ, ac determinatæ perſonæ facta; Idemquè ſit extinctiua, ac realis, ideſt generaliter abdicatiua à bonis, abſquè contemplatione, potiùs vnius, quàm alterius perſonæ; Verùm hic eſt potiùs improprius loquendi modus, vndè meritò Rota, vbi de iſto caſu, vel effectu agir, præſertim *in Auximana dotium 26. Maij 1655 coram Bichio inter ſuas deciſ.631.* de qua infrà *diſc.8.* vtitur dictis terminis magis proprijs, translatiuæ, & extinctiuæ.

Alter caſus eſt, vbi pariter agatur de ſucceſſione tertij, in concurſu ipſiuſmet renunciantis, ac hæredum renunciatarij, ſeù eorum, in quos renunciatarius, in vi-

5 ta, vel in morte de hac ſperata futura ſucceſſione diſpoſuiſſet, & hic eſt propriè caſus diſputatus *in Romana fideicommiſſi de Vrſinis diſc.6.*; Et tùnc deciſio pariter pendet à dicta diſtinctione, an renunciatio ſit translatiua, vel extinctiua, vt primo caſu, ſucceſſionis commodum ſpectet ad hæredem, vel ſucceſſorem renunciatarij, in excluſionem ipſius renunciantis, ex iam dicta ratione, quod ius ſucceſſionis ſubſtantiatur in perſona renunciantis, ad commodum tamen, ac vtilitatem renunciatarij, ſeù eius hæredum, aut aliorum, in quo ipſe diſpoſuerit iuxtà terminos text. *in l. ſpem Cod. de donat.*; Quatenùs tamen agatur de bonis indifferentibus, quorum renunciatarij hæres, vel ſucceſſor ſit capax; Vbi enim eſt incapax, tùnc intrat difficultas deriuata ex pluries enunciata theorica *Bart. in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verborum obligatione*, de qua *in duobus diſcurſibus proximè ſeqq.*

Iſto etiam caſu, Scribentes promiſcuè vti ſolent dictis alijs terminis, perſonalis & realis, conſiderando perſonalitatem, tanquàm reſtrictionem renunciationis, ad ſolam perſonam, cui facta eſt, & quatenùs ſuperuiuat, non autem, vt præmoriens tranſmittat commodum ſucceſſionis ad extraneos, iuxtà difficultatem excitatam *apud Achill. deciſ. 10. de donat.*, quaſi quod, ceſſante perſona contemplata, ceſſaret cauſa finalis renunciationis pro illius reſolutione ex regula textus *in cap. cum ceſſante*, & hic eſt articulus principaliter diſputatus *in dicta Romana fideicommiſſi diſc. 6.*; Sed iſte promiſcuus vſus huiuſmodi terminorum, ad hos, vel ſimiles effectus, non facit, vt generaliter, atq; pro regula, ad alios diuerſos effectus, idem ſit renunciatio realis, ac extinctiua.

Tertius caſus eſt, vbi agatur de ſucceſſione ipſiuſmet renunciatarij, in illis ſolùm bonis, quæ ad eum obuenerunt ab

6 ipſamet renunciante, quia nempè fœmina renunciauerit germano fratri bona paterna, vel materna, atquè ad iſtius poſteà morientis inteſtatam ſucceſſionem, concurrant fratres conſanguinei, vel vterini ex ſecunda vxore, vel reſpectiuè ex ſecundo viro ſuſcepti, qui aliàs ex Statuto in bonis morientis æqualiter cum vtrinque coniunctis ſuccedere poſſent, vt frequenter in conſanguineis tantùm contingit; Siuè quod, filia renunciauerit bona materna eius patri tùnc habenti filios ex eodem matrimonio poſtmodùm defectos, & cui ab inteſtato morienti, ſuccedere velint filij ex altero coniuge procreati, iuxtà caſum tractatum *per Merlin contr.32. lib.1. Altogr. iun. controu.27.* & alios apud eoſdem, ac habetur actum *ſub tit. de ſucceſſionibus, in Romana ſucceſſionis de Pellegris diſc.33.*, ac in alijs; Et in his terminis intrat etiam diſtinctio, an renunciatio ſit realis, vel perſonalis, capiendo pariter perſonalitatem pro reſtrictione ad certas perſonas, quaſi quod filia, vel ſoror renunciationem fecerit, ſolo intuitu fratrum vtrinq; coniunctorum, & quatenùs ad eorum commodum ſucceſſio bonorum communis parentis deferatur, adeoùt, eis defectis, renunciatio reſoluatur, tanquàm per remotionem conſenſus, & tanquàm ex ceſſante cauſa finali renunciandi, vndè proptereà dicitur perſonalis; Vel èconuerſo fuerit generalis, ac indefinita pro tranſmiſſione bonorum ad quoſcumque, & ad quem effectum dicitur realis; Et tamen iſti termini cadunt etiam cum præſuppoſito, quod renunciatio ſit merè translatiua; Ergò ex verbo denotante realitatem, non infertur pernecesſè ad qualitatem extinctiuam.

Quartus caſus eſt, vbi agatur de ſucceſſione ipſiuſmet renunciatarij morientis cum teſtamento, ſeù aliàs, ad fauorem

ex-

Digitized by Google

extraneorum diſponentis de bonis, de
7 quibus aliàs (ſecluſa renunciatione) in præiudicium renunciantis, in toto, vel in parte diſponere non poterat, vt(e.g.) eſt filia, cui pater legitimam relinquere tenetur, vel ſoror, quæ à Statuto reintegratorio excluſa, habeat ius reintegrationis ad ſuam portionem fratre deficiente; Siuè vbi agatur de bonis antiquis, quorum medietas perneceſsè iuxtà Conſuetudines Neapolis relinquenda eſt, iuxtà caſum tractatum *per Marin. reſol. 191. lib. 2.*; Vel vbi de bonis fideicommiſſarijs, ad quæ renuncians ius habeat vocationis per mortem fratris, vel alterius renunciatarij iuxtà caſum, de quo *dicto diſc.6.*, cum ſimilibus; Et tùnc plerique procedunt etiam cum eadem diſtinctione, perſonalitatis, vel realitatis, vt ſcilicèt, non conſtito de realitate, renunciatio tanquàm perſonalis, ceſſante perſona, euaneſcat, adeoùt ſuffragari nō poſſit extraneis, in quos renunciatarius diſpoſuerit; Verùm hæc diſtinctio magis communiter reijcitur, quoties non appareat de hac reſtricta, & præciſa voluntate, dum huiuſmodi renunciationes à filiabus, vel ſororibus procurari ſolent ad hanc diſponendi libertatem acquirendam *Greg. deciſ.85. Apont. conſ.39. &*
i *40. lib. 1.*, & infrà *diſc. ſeq.* & ſæpiùs.

Demùm (omiſſis alijs ad rem non facientibus); Quintus eſt caſus, qui in præſenti diſputatione cadebat, vbi ſcilicèt agatur de inteſtata ſucceſſione renuncia-
8 tarij in eius bonis proprijs indifferentibus; Et tùnc, Aut renunciatio eſt tranſlatiua, quàm aliqui iſto caſu (ſed erroneè ſeù impropriè) dicere ſolent perſonalem; Et tùnc impoſſibile eſt dicere, vt ſub ea veniat hæreditas, ac ſucceſſio ipſiuſmet renunciatarij, quoniàm hæreditas propria alicui donari non poteſt, neque datur extremum, in quo huiuſmodi tranſlationis effectus verificari poſſit, vt infrà *dicto diſc. 6.*, atque de hoc nemo dubitat, vt etiam de plano admittebant Scribentes in contrarium; Aut eſt purè, ac ſimpliciter extinctiua, quàm pariter Aliqui(ſed impropriè, ac erroneè) dicunt realem; Et tùnc in primis inſpiciendum
9 eſt, an in renunciatione actum ſit de ſucceſſione ipſiuſmet renunciatarij; Si enim non apparet, tùnc iſta regulariter non cenſetur comprahenſa, vt in ſæpiùs allegata *Romana de Perottis coram Dunozett. dec. 346. repetit. dec. 543. par. 5. rec. ex num. 9. cum ſeqq.*; Si verò de hoc appareat; Et tùnc, licèt noſtri, multos caſus diſtinguere ſoleant, vt conſtat ex diligenter, ſatiſque elaboratè deductis *per Marin. dicta reſol. 189.*, vbi, felici quidem ſtylo, compendiosè deduxit omnia, quæ per primarios Italiæ viros deducta fuerũt in celebri cauſa ſucceſſionis Principatus Venafri, & Comitatus Celani, à qua omnem eius fortunam mutuatus eſt, adeoùt dici poſſit, quod ibi materia magiſtraliter tractata ſit, vtpotè continens ſuccum omnium eorum, quæ per magis inſignes viros, non ſolùm illius Ciuitatis, & Regni, ſed etiam Curiæ Romanæ, aliarumque Italiæ Ciuitatum, elaborata fuerunt; Attamen (breuiùs agendo) vt plurĩũ huiuſmodi cõtrouerſiarũ experimẽtũ dedit, quod genuina veritas ea eſſe videatur, quæ inſinuatur ſuprà *diſc.1.*, & in alijs, quod ſ. iſta ſit quæſtio potiùs facti quàm iuris, ideoque non apta recipere generalem vniformem determinationem, ſed ſingulorum caſuum deciſio pendeat ab eorumdem particularibus, ac indiuiduis circumſtantijs, quæ vno, vel altero modo veriſimilem vtriuſque contrahentis, renunciantis ſcilicèt, & renunciatarij voluntatem ſuadeant, quia nempè renunciatarius probabiliter renunciationem à filio, vel ſorore procurare voluerit, vt alijs coniunctis, quamuis remotioribus, ex iuſta, & rationali cauſa, etiam inteſtata ſucceſſio deferatur iuxtà ponderationes, de quibus *dicto diſc. 1.*; Vel èconuerſo.

Ad id autem indagandum, aliqualiter conferre ſolet conſideratio cauſæ, ob quam renunciatio ſequatur, an ſcilicèt, ſit ob ingreſſum in Monaſterium, vel ob
10 nuptias carnales, vt primo caſu faciliùs vtriuſque contrahentis voluntas præſumatur pro qualitate extinctiua, ſeù realitate (ità impropriè dicta); Ex parte renunciantis ſcilicèt, vt non in gratiam potiùs vnius quàm alterius id egerit, ſed amore Dei, ac vitæ cœleſtis, ad quam vt expeditior fieret, temporalia à ſe omninò abdicare voluerit, ſeque mortuum Mundo facere; Renunciatarij verò, dùm veriſimile eſt, vt voluerit, eius ſucceſſionem, ac bona, deferri potiùs ad coniunctos, quamuis remotiores in ſæculo

culo exiſtentes, quàm ad renunciantem Religioſum, cum in effectu, non ad ipſum, ſed ad Monaſterium penitùs extraneum, ſucceſſio deferri dicatur, vt aduertunt *Rouit.conſ.43.nu.7.& conſ.44.lib.1., Merlin.controu.5.lib.1.,de Marin.dicta reſol.189.num.22.190.num.6.cum ſeqq., & 191.num.4.Ottbob.dictis deciſ.10. in Romana hæreditatis de Toſcanellis 31. Maij 1649.coram Meltio* cum concordantibus *diſc.præceden.*

In illis autem, quæ in ſæculo nubunt, præſumptio eſt in oppoſitum,quoniàm, ceſſantibus filijs, ſeù fratribus, vel alijs veriſimiliter à renunciatario magis dilectis,& in quorum gratiam de communi vſu huiuſmodi renunciationes à fœminis nubentibus procurari ſolent; Ac etiam ceſſante diſpoſitione, ob cuius libertatem, vt ſuprà pariter renunciationes procurantur, tùnc ex veriſimili vtriuſque contrahentis voluntate,ſub renunciatione, quantumuis ampla, & in forma extinctiua,ſeù reali concepta,caſus dicendus eſt non compræhenſus, vt ex magiſtrali,ac recepto conſilio *Baldi 437.nu.2. l.2.*alijs pluribus cumulatis probat *Rouit. conſ.23.n.21.lib.1.Apont.dicto conſ.39.de Marin.dicta reſol.189.per totam,& 191. num.4 & ſequen.*, cum alijs *dicto diſc. 1.* & in alijs.

Hinc proindè qualitas nuptiarum carnalium, vel ſpiritualium, iuxtà dictam communem, ac frequenter receptam diſtinctionem, non importat perneceſsè qualitatem extinctiuam, vel reſpectiuè translatiuam, ſiuè vt alij dicunt, perſonalitatem, vel realitatem, quoniàm ſtare ſimùl poſſunt, vt renunciatio facta per nubentem in ſæculo ſit purè,ac ſimpliciter extinctiua, quam aliqui impropriè dicunt realem, quodq; facta per ingredie̅tem Monaſterium ſit ſolùm tranſlatiua, ſeù impropriè perſonalis, ac proptereà, vna, vel altera qualitas, conſideranda eſt ad metiendam voluntatem, iſtamque vno, vel altero modo faciliùs, & cum minoribus, vel reſpectiuè maioribus argumentis præſumendam,vt apud allegatos; Apud quos, ac etiam *apud Altograd.iun.controu 27.* reprobata habetur opinio *Caroli Antonij de Puteo in conſilio vnico poſt conſilia Oddi, & Menoch.conſ. 6.* volentium,vt renuncians,quamuis occaſione nuptiarum carnalium, ſimpliciter,ac indefinitè per alios quamuis remotiores à ſucceſſione excludi debeat.

Iſta igitur theorica ità conſtituta; Quatenùs pertinet ad applicationem ad hanc facti ſpeciem; In primis agebatur de renunciatione facta per nubentem
11 carnaliter; Ac etiam ex inſtrumento renunciationis non conſtabat,quod renunciatum fuiſſet inteſtatę ſucceſſioni ipſiuſmet renunciatarij, quoniàm, licèt mentio fieret etiam de fraternis; Attamen id verificabile erat in ſucceſſione, ac bonis Iulij Cæſaris alterius fratris, iam defuncti, vndè proptereà benè intrabant firmata *in dicta deciſ.346.Dunozett.*aliàs *543.par.5.rec.*

Et clariùs,quia renunciatio clarè concepta erat in forma translatiua, & per viam donationis, quo caſu (vt ſuprà) res eſt indubitata pro excludenda compræhenſione ſucceſſionis ipſiuſmet renunciatarij, cum hæreditas propria ſibi ipſi donari non poſſit.

Illa verò verba, vt renunciatio cenſeretur perpetuò efficax, ac realis, & realiſſima, (& in quibus totum erat fundamentum ſcribentium in oppoſitum), pa-
12 riter,imò in ſatis ampliori formula continebantur in dicto caſu tractato *per Marin. dicta reſol. 189. in principio*, vbi verba præciſa illius renunciationis regiſtrantur; Et tamen contrarium deciſum fuit,ex ea congrua ratione, quod in quibuſcumque humanis actibus, non cortex & figura verborum, ſed ſubſtantia veriſimilis voluntatis attendi debet.

Ac etiam quia, erroneum eſt dicere; vt verbum, ſeù terminus realitatis perneceſsè importet qualitatem,purè,ac ſimpliciter extinctiuam, quæ ità tollat omninò de medio perſonam renunciantis perindè, ac ſi non eſſet in rerum natura, dùm verba prædicta,rectè verificari poſſunt, atque operatiua remanent in ordine ad tertium, & quartum caſum ſuprà exemplificatos, & ad quos, vel ſimiles effectus, huiuſmodi cautela introducta eſt, adijciendi hanc verborum amplitudinem.

Potiſſimè verò ex duplici circumſtantia; Vna ſcilicèt, quod verba prædicta non erant in capitulis matrimonialibus, quorum ſubſtantia attendenda eſt, non
13 curata maiori amplitudine verborum per Notarium in inſtrumento appoſita,

niſi

Digitized by Google

niſi quatenùs hæc deſeruiat pro maiori robore, ac obſeruantia, & firmitate illius ſubſtantiæ, quæ in capitulis habetur, vt ſæpiùs in iſta, & omni materia aduertitur; Et altera, quod verba prædicta non erant in parte diſpoſitiua, ſed in clauſulis
14 executiuis adiectis pro eiuſdē renunciationis obſeruantia, & nè vnquam contrà renunciatarium, vel habentes cauſam ab eo, renuncians ad bona, vel iura renunciata regreſſum habere poſſet.

Longas quoque diſtinctiones, ac allegationes retexebant Scribentes in contrarium, ſuper ea diſtinctione, an ageretur de iuribus, ac ſucceſſionibus delatis, vel de deferendis, vt primo caſu ve-
15 rificabilis eſſet renunciatio translatiua alìàs perſonalis nuncupata; In altero autem non caderet niſi extinctiua, aliàs realis, ex deductis *per Montan. controu. 10. nu. 5. Donad. de renunc. cap. 50. nu. 28.*; Verùm, vltrà quod iſta diſtinctio non ſubſiſtit, cum etiam futuræ ſucceſſionis ſpes per viam venditionis, ſeù donationis, aut alterius ſimilis contractus in commercium deduci poſſit, vt frequenter habetur *hoc tit.* præſertim *d. diſc. 6.* & in deciſionibus in ea cauſa editis; Nō videbatur qualis in propoſito eſſet iſtius diſtinctionis effectus, cum illa ad alios fines, ſeù effectus adhiberi ſoleat.

Atque hinc edocemur, quàm erroneum ſit, cum ſolis generalitatibus concluſionum, vel doctrinarum, ac deciſio-
16 num in his materijs procedere, vt *diſc. 1.* & in alijs aduertitur, cū in huiuſmodi queſtionibus, quæ sūt potiùs volūtatis, ac facti, ex iſtius circumſtātijs deciſio, prudenti, benèque regulato arbitrio deſumenda ſit.

ROMANA

FIDEICOMMISSI DE STECCATIS

PRO

FRANCISCO ANT. ZAMBOTTO ET HIERONYMO CLEMENTINO

CVM

MONASTERIO SS. DOMINICI ET SIXTI.

Caſus variè deciſus per Rotam, poſteà in parte concordatus.

De eadem materia renunciationis factæ per monialem, an ſit realis, vel perſonalis, ad effectum, vt ceſſata perſona contemplata, ceſſare debeat, necnè; Et de alia diſtinctione renunciationis translatiuæ, vel extinctiuæ; Et an renunciatio capiat fideicommiſſa.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Prima reſolutio in alia cauſa ſuper hac renunciatione.*
3 *Reſolutiones in iſta cauſa.*
4 *Diſtinguuntur puncti cauſæ.*
5 *An renunciatio capiat certas ſucceſſiones.*
6 *De eodem, & an enumeratio ſpecierum reſtringat.*
7 *Quod debeat attendi ſubſtantia voluntatis.*
8 *In quo differant ſcholaſtici à forenſibus.*
9 *De particulari circumſtantia, quæ conſideratur in renunciatione monialium.*
10 *Quod amplitudo verborum, vel reſtrictio renunciationum proueniat à Notario.*
11 *De renunciatione hæreditatis certæ perſonæ.*
12 *Damnatur ſtylus procedendi cum formalitate verborum, & ſignificationibus grammaticalibus.*

13 *Dam-*

13 *Damnatur ſtylus adhibendi linguam latinam in inſtrumentis.*
14 *De realitate renunciationis factæ à moniali.*
15 *An & quando id procedat.*
16 *Renunciatio non capit ea, quorum hæres extraneus renunciatarij ſit incapax.*
17 *Spes futuræ ſucceſſionis poteſt cedi.*
18 *Quod renunciatio eſſet perſonalis.*
19 *In generali renunciatione non veniunt probibita.*
20 *Declarantur concluſiones, de quibus nu. 16. & 19.*
21 *De eadem declaratione ſuper alienatione commoditatis.*
22 *Monaſterium ex perſona Religioſi, quando ſuccedat in fideicommiſſis.*
23 *De eadem perſonalitate, de qua num. 18.*

D I S C. IV.

SVſceptis per Marcum Antonium Tuſcanellam ex
1 Hippolyta Steccata vxore, tribus filijs, nempe Maria Virginia, Cõſtantia, & Curtio; Cum prima in Monaſterio SS. Dominici, & Sixti, profeſſionem emittere vellet, conſuetam fecit amplam renũciationem Marco Antonio patri dotanti *de bonis, ac ſucceſſionibus paternis, maternis, auitis, fraternis, patruorum, & aliorum, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento, vel fideicommiſſo &c.*; Defunctiſque priùs Curtio, deindèque, tam patre, quàm matre, (in qua conſolidatum erat ex perſona Ludouici eius patris fideicommiſſum à Petro Paulo dicti Ludouici patre ordinatum); Hinc orta eſt inter Conſtantiam in ſæculo nuptam, ac præfatam ſororem monialem, ſeù eius Monaſterium controuerſia, præſertim ſuper inteſtata ſucceſ-
2 ſione Marci Antonij patris; Introductaque cauſa *coram Vicario* de voto Rotæ *coram Meltio ſub die 31. Maij 1649.* in cauſa intitulata *Romana hæreditatis de Tuſcanellis*, Conſtantiæ fauorabilis reſolutio prodijt, quæ anſam dedit concordiæ.

Defuncta verò poſtmodùm Conſtantia ſine prole, inſtituto hærede Hieronymo Clementino ſecundo viro; Cum eadem, adhùc viuens per concordiam initam cum Franciſco Antonio Zambotto ad dictum fideicommiſſum vocato, ſibi appropriatis, ac extractis aliquibus bonis ex cauſa quarumdam detractionum, fideicommiſſi præuentiuam reſtitutionem feciſſet dicto Franciſco Antonio; Contrà iſtum, Monaſterium prædictum ex perſona dictæ monialis, ad fideicommiſſum abſque dubio priùs vocatæ, iudi-
3 cium inſtituit *in Rota coram Bourlemont*, atque *ſub die 10. Februarij 1662.* fauore Franciſci Antonij prodijt reſolutio, quæ deindè reuocata fuit per contrarias reſolutiones fauore Monaſterij *ſub diebus 15. Iunij 1665. & 4. Februarij 1667.*, deindèque deuentum eſt ad concordiam, firma remanente lite, cum Hieronymo Cõſtantiæ hærede, occaſione bonorum vt ſuprà, à fideicommiſſo extractorum, iſtaque cauſa adhùc pendet in eadem Rota ſub diuerſa intitulatione *Romana bonorum*, de qua *ſub tit. de iudic.* vel ſub altero *de fideic. in ſupplemento.*

In his autem diſputationibus; Cum fideicommiſſum eſſet litterale, atque ſecluſa renunciatione, extrà controuerſiam pariter eſſet prior vocatio dictæ monialis, dùm Franciſcus Antonius de-
4 ſcendens à teſtatore per filiam fæminam ſubſidiariè vocatus erat, poſt defectam deſcendentiam dicti Ludouici filij maſculi; Hinc proindè quæſtio conſiſtebat in operatione dictæ renunciationis; Eaq; duas habebat partes, vel punctos; Primò nempè, an iſtud fideicommiſſum ſub ea compræhenſum eſſet; Et ſecundò, poſita compræhenſione ad fauorem filiorum, ac deſcendentium Marci Antonij patris renunciatarij, an iſtis defectis renunciatio eſſet reſoluta.

Primus punctus, nullum continebat iuris articulum, adeoùt determinatio, vno, vel altero modo facta, de iniuſtitia poſitiua redargui poſſet, dùm totum cõſiſtebat in nudo facto deducto ex renun-
5 ciationis verbis, ſiuè ex eorumdem verborum interprætatione, circà quam vtpotè ex iudicantis arbitrio, vel intellectu pẽdentẽ, certũ iudicium deſuper cõſtitui non valet, ob humanorum ingeniorum varietatem, ob quam in dies experimur, vt data etiam æquali peritia, & integritate, id, quod vni videtur album, alteri videatur nigrum; Ideoque in huiuſmodi ambiguæ voluntatis quæſtionibus, rectè, ac frequenter practicatur cauſarum fatum,

tum, quod in eo conſiſtit, vt Iudicum ingenia vnam, vel alteram capiant interpretationem, quamuis, ſumma integritate accedente, nulla concurrat operatio voluntatis, ſedſea ſolùm ſit intellectus (vt reuerà ſemper, vel ſaltim frequentiùs, contingit in Rota, alijſque primarijs, & qualificatis Curiæ Tribunalibus, à quibus etiam leuiſſima, & remota ſordium, ſeù corruptelæ ſuſpicio omninò abeſt).

Cum etenim in renunciatione enumeratæ eſſent parentum, auorum, fratrum, patruorum, ac aliorum ſucceſſiones; Iſta verò fideicommiſſaria ſucceſſio

6 eſſet proaui, idcircò cadebat comprahenſionis quæſtio; In qua tamen, mihi (pro Franciſco Antonio fideicommiſſario ſcribenti, ac etiam pro Hieronymo, qui illi pro eius iure adhærebat), reflectendo ad ſolam veritatem, probabilior videbatur intellectus primo loco traditus, pro compræhenſione, quoniam cum præcederent verba generalia, omnium ſucceſſionum compræhenſiua ibi, *ſucceſſiones quaſcumque aſcendentium, & alias quaſcumque, in quibus ipſa renuncians ſuccedere potuit, vel poterit*; Hinc proindè intrat regula, quod ſubſequens enumeratio ſpecierum, demonſtratiuè potiùs, quàm taxatiuè, ſeù reſtrictiuè appoſita cenſetur, ideoque non corrigit, neque reſtringit præcedens genus.

Magiſque, pro meo iudicio, ſtringebat pluries in præcedētibus inſinuata propoſitio, quę huiuſmodi quæſtionū ambiguæ voluntatis, perpetua eſt, ac primaria regulatrix, vt ſubſtantia veriſimilis volunta-

7 tis, non autem verborum cortex, ſeù formalitas, vel nuda grammaticalis ſignificatio attendi debeat, quoniam immorari in rigore verborū pertinet ad grammaticos, & pædagogos, non autem ad Iuriſprudentiæ profeſſores.

Atque in hoc differunt ſcholaſtici à forenſibus, quod primi, iuris ſcientiæ tantùm, cum ingenij acumine vacant;

8 Alij verò iuriſprudentiæ, atq; cū maturo iudicio potiùs, quàm cum ingenio, et ſubtilitatibus procedunt, ideoquè meritò dicitur iuriſprudentia potiùs quàm iuris ſcientia.

Cum etenim ageretur de renunciatione facienda per monialem, quæ Mundo mori debebat, adeoùt, quæcumque ſuc-

9 ceſſiones, verè, ac ſpectato effectu, non ipſius, ſed Monaſterij extraneè vtilitatem percuterent; Potiſſimè autem, vbi (vt in Curia), recepta eſt opinio Canoniſtarum ſuper immediata Monaſterij ſucceſſione, nullatenùs curato aſſenſu, vel diſſenſu ipſius perſonę profeſſę, cuius ratione ſucceſſio deferatur; Hinc proindè nulla ſuppetebat congrua ratio, ſeù veriſimilitudo, ob quam, curando renunciationem aliarum ſucceſſionum, iſta compræhendi non debuerit.

Potiſſimè verò ſtantibus dictis verbis generalibus omnium compræhenſiuis; Specierū etenim enumeratio, (vt pluries in praxi expertus ſum), prouenire ſolet

10 ab ineptis cautelis Notariorum, qui cum imperiti ſint, volentes ſe facere peritos, aliqua pro cautela addunt, quæ potiùs nocent; Vt præſertim frequens, penèque quotidiana praxis docet in illis exiguis legatis, quæ fieri ſolent filiabus dotatis, quæ per Statutū à ſucceſſione excluſę ſunt, adijciendo titulū inſtitutionis, ſeù faciendo mentionem legitimæ, iuxtà ea, quæ habentur *ſub tit. de legitim. & detract.* præſertim *diſc.* 3. & 4., cum pluribus ſimilibus, quorum vnum habetur, præſertim *ſub tit. de Regal. diſc.* 105.

Non omnis enim ſpecierum enumeratio, ità in verbis attendi debet; Vt vltra plura ſimilia, quæ deſuper pondera-

11 ri poſſent, habemus in hac ſpeciali materia renunciationis, quoniam prohibitū eſt eam fieri de hæreditate certæ perſonæ viuentis, quæ abſq; eius conſenſu vſq; ad mortem perſeueret; Secùs autem, vbi fiat de quibuſcumquè ſucceſſionibus, etiam futuris perſonarum viuentium; Iſtoquè caſu, ſi genus præcedat, deindeq; aliquarum perſonarum ſpecialis mentio fiat, non per hoc intrat regula prohibitiua, cum id demonſtratiuè, ſeù maioris expreſſionis gratia factum cenſeatur, vt aduertitur infrà *diſc.* 16. & alibi.

Ideoquè ſemper damnabile, pro meo ſenſu, cenſui ſtylum, in iudicando, vel conſulendo, procedendi cum verborum

12 formalitatibus, eorumquè grammaticalibus ſignificationibus, quoties probabilia non accedant argumenta, vt ea verba ſtudioſè, atquè ex partium præordinata voluntate adiecta ſint; Potiſſimùm verò, vt aduertitur ſuprà *diſcur.* 1., & alibi, vbi, prò damnabili potiùs, quàm

13 pro commendabili ſtylo, mulierum, ac idiotarum contractus, vel diſpoſitiones in latina lingua per Notarios extendantur.

Quoad verò ad alterum huius cauſæ punctum, an ſcilicet, poſita huius ſucceſſionis comprænhenſione; Stante quod renunciatio facta erat Marco Antonio patri, ac etiam Curtio fratri, vtroquè, eorumq; etiam deſcendentia defectis, iſta renunciatio reſoluta cenſenda eſſet, tanquam ex ceſſantibus perſonis contemplatis; Quamuis ego Scribens pro remotiore de diuerſo genere ad fideicommiſſum vocato, inſiſterem in iam firmatis in dicta alia cauſa vſquè ab anno 1649. *coram Meltio*, in qua non ſcribebam, ſuper hu-
14 ius renunciationis realitate, deducta ex pacto de non petendo, ac verborum amplitudine, et fortiùs ex iam in præcedentibus inſinuata diſtinctione, inter renunciationes factas per ingredientes Monaſterium, et illas, quæ fiunt per nubentes in ſæculo, vt prima ſpecies realis, ac omninò extinctiua cenſenda eſſet, faciens renunciantem mortuũ, quaſi quod non vnius, vel alterius perſonæ intuitu, ſed ex motiuo ſpiritus, vt temporalia abijcerentur, facta cenſeatur.

Attamen, reflectendo ad veritatem, in hac parte probabilior viſa eſt ſuccumbentia, potiùs quam victoria; Tum ex
15 ponderatis *dicto diſc.*1., & in alijs, vt iſta diſtinctio, ſpectato communi vſu, quoties agatur de Monaſterijs, vel Religionibus capacibus in communi, cum quadam etiam permiſſiua, ſeù conniuenti adminiſtratione, ac diſpoſitione in particulari, continere videtur piam meditationem, in praxi fortè verificabilem antiquis temporibus, in quibus noſtri maiores ſcripſerunt, quando Religionũ tanta multiplicatione, ac relaxatione, ſeù commoditate non vigente, nonniſi ex ſolo feruore ſpiritus, Religionum, ac Monaſteriorum ingreſſus ſequebatur; Secus autem hodiernis temporibus, quoniã dicta capacitatis circumſtantia accedente, iſta diſtinctio verè idealis videtur; Ideoquè prò ſola leguleica ſimplicitate admittenda eſt; Benè tamen eſt conſiderabilis, in ordine ad regulandum, non quidem renunciãtis voluntatem, ſed potius illam renunciatarij, vt alijs filijs, vel etiam agnatis tranſuerſalibus prudenter bona deferãtur, vt *dicto diſc.* 1., & in alijs aduertitur.

Et clariùs quoniam, cum veriſimiliter pater renunciatarius non cogitaret ad triſtem, ac inſperatum euentum extinctionis propriæ deſcendentiæ maſculinæ, & fœmininæ, probabiliter ſperandæ ex duobus filijs vtriuſquè ſexus carnalibus nuptijs deſtinatis: illi autem de alte-
16 ro genere ſubſidiariè ad fideicõmiſſum vocato, ſibi eſſent omninò ignoti, ac penitus extranei; Hinc proindè rectè adaptabilis remanebat magiſtralis theorica *Barthol. in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verbor. oblig. num.*24. *& in l. Gallus §. & ſi perempta num.*4. *ff de liber. & poſthum.*, de qua habetur particulariter actum *diſc. ſequenti*, quod ſcilicèt noluiſſet propriam filiam, quamuis monialem, excludere, vt locũ aperiret penitùs extraneis, ac ignotis; Ideoquè iuxtà dictam theoricam, vtriuſquè renunciantis ſcilicèt, ac renunciatarij voluntas veriſimiliter deficere videbatur, ac propterea, in hac parte, poſteriores reſolutiones magis placuerunt, atquè probabiliores viſæ ſunt.

Non placuerunt autem in altera parte, in qua excluditur etiam ius Hieronymi hæredis mediati dicti Marci Antonij
17 renunciatarij, quoniam renunciationis tenor oſtendebat, vt illa, non ſolùm concepta eſſet in forma extinctiua, ſeù abdicatiua, (cum iſta eſſet ſolùm verificabilis reſpectu Marci Antonij patris in propria eius ſucceſſione, & legitima), ſed etiã in forma tranſlatiua, atquè per ſpeciem donationis, per quam receptum eſt, vt etiam ſpes futurarum ſucceſſionum, potiſſimum verò earum, quæ trahant originem à cauſa de præterito, in extraneũ transferri poſſit ad textum *in l. ſpem Cod. de donat.* cum cõcordantibus, de quibus infrà *in Romana fideicommiſſi diſc.*6.; Et conſequentèr, quod iſta ſucceſſio caderet ſub donatione ad commodum hæredum dicti Marci Antonij, pro quibus quoq; ipſe ſtipulatus fuerat.

Aduersùs hoc fundamentum, Scribẽtes pro Monaſterio, duo deducebant, quæ per Rotam in poſterioribus deciſionibus amplexa fuerunt; Primò nempè, quod iſta renunciatio facta eſſet, in-
18 tuitu, & contemplatione etiam Curtij fratris, qui domum, ac agnationem conſeruaturus, & propagaturus erat, ideoquè

tan-

tanquam perſonalis,ceſſata perſona, ceſſauerit,atquè proficere non deberet hæredi extraneo,iuxtà auctoritates latè in deciſionibus (forſan præter neceſſitatē) cumulatas.

Et ſecundò,quod cum fideicōmiſſum contineret ſtrictiſſimam prohibitionem alienationis, ſub pœna caducitatis, ità
19 intraret altera regula,ſeù concluſio de iure vera, atq; in eiſdē deciſionibus plenè exornata,de qua,etiam infrà *diſc.ſeq.*, vt in generali diſpoſitione,vel renunciatione non veniant bona prohibita, & ex quorum alienatione, vel ceſſione incurſus pœnæ ſequi poteſt,et de qua habetur etiam *ſub tit.de feud.*, *& ſub altero de empbyteuſ.*; Ac etiam in propoſito hypothecæ generalis non compræhendentis ex hac ratione bona iuriſdictionalia, aliaquè prohibita,habetur *ſub tit. de credito diſc.*13. *&* 151.,cum ſimilibus.

Quamuis etenim iſta concluſio,in abſtracto de iure vera ſit; Attamen fallacia videbatur in applicatione,quoniam cum agatur de huiuſmodi renunciationibus generalibus,quibus danda eſt ope-
20 ratio poſſibilis, ſeù compatibilis, vndè propterea non intrat incompatibilitas, quæ cadit, quando de certæ rei vera, & omnimoda alienatione agatur; Hinc proindè, renunciatio verificabilis, ac operatiua remanet,in fruitione,ſeù commoditate,quæ etiam in prohibitis transferri poteſt in extraneum, remanentibus penès capacem, dominio,ac poſſeſſione, ex ijs quæ habentur pluries deducta *ſub dicto tit.de feud.* præſertim *diſcur.*61. *& ſequ.*, *& ſub tit.de emphyt.diſc.*44.,*& dicto diſc.*13. *&* 151. *de cred.*, atquè docet praxis quotidiana in fortioribus terminis penſionum eccleſiaſticarum, vt in ſua materia *ſub tit. de penſionibus*; Ità enim ſucceſſio rectè ſubſtātiatur in perſona vocata,eius tamen commodum,(vt nudi facti eſt), ad renunciatarium pertinet.

Et licèt replicaretur, atquè in deciſionibus admittatur, quod ob effrænatam prohibitionem,nequè iſta ſpecies aliena-
21 tionis admittenda ſit; Attamen id verè nullum, nec facti, nec iuris fundamentū habere videbatur; Veriùs autē ſubſiſtere videbatur dilemma, quod ego deducebam,cui tamen vltima deciſio reſpondere conatur, ſed reſponſio non ſatisfacit, quod ſcilicèt; Aut iſta eſt ſimplex prohibitio expreſſiua eius,quod de iure ineſt, pro illo maiori effectu, qui reſultare ſolet,vbi prohibitioni legis,accedat etiam altera hominis, vt in ſua materia *ſub tit. de fideic.*; Et tunc nil prohibet, dictæ commoditatis, vel vtilitatis alienationem, ipſius renunciapris iure durante; Aut prohibitio eſt talis, vt ſuadeat eni-
22 xam prohibentis voluntatem, vt bona, verè,ac de facto,ſemper permaneant penès perſonas de ſanguine, iuxtà caſum de quo *diſc. ſeq.*, et tunc Monaſterium remanebat incapax ſuccedēdi etiam durante vita monialis,iuxtà diſtinctionem de qua *ſub tit.de fideicommiſſ. diſc.* 63. *& ſeqq.*

Minus ſolida quoquè videbatur altera reſponſio, ſuper perſonalitate,ſeù reſtrictione renunciationis ad perſonam fratris,eiuſquè deſcendentium,cuius reſpectu ſoror,abſtinendo à ſperatis ſucceſſionibus, ſe extraneam facere voluerit
23 iuxtà firmata *in Marſicana ſucceſſionis 4.Februarij* 1665. *coram Emerix* edita in caſu,de quo ſupra *diſc. præced.*, cum qua in vltima deciſione nimiùm proceſſum fuit; Tum quia, verba contrarium expreſſè probare videbantur,ob ſtipulationem *pro hæredibus*, *& ſucceſſoribus quibuſcumque*; Tum clariùs quia inanis, ac fatua fuiſſet renunciatio,de qua non oportebat ſollicitudinem aliquam habere,dum etiam ſine illa,ſtāte Statuto 145. Vrbis,renuncians excluſa remanebat,nullumquè ius habebat in concurſu fratris, eiuſquè filiorum; Ideoquè iſtud perſonalitatis motiuum, eſſet rectè conſiderabile,in caſu inteſtatæ ſucceſſionis, & nè ob omnimodam realitatem locus fieret remotioribus iuxtà caſum, de quo *in dicta Marſicana dicto diſc. præced.*, non autem vbi agatur cum eo, cuius fauore renunciatarius, vel eius hæres diſpoſuerit iuxtà deducta infrà *diſc.* 6.; Atquè in hoc mihi videbatur, quod conſiſteret æquiuocum, quodquè propterea reſolutiones in hac parte parùm probabiles eſſent.

ROMANA

SEV

VRBEVETATA SVCCESSIONIS

PRO

CATHARINA ARDICCIONA

CVM

HERCVLE MISSINO.

Caſus deciſus per Rotam pro Hercule, poſtea concordatus.

De eadem materia renunciationis factæ per fœminam carnaliter nubentem, an capiat fideicommiſſum, quod contineat ſtrictam, ac pœnalem alienationis prohibitionem.

SVMMARIVM.

1 FActi ſeries.
2 Reſolutiones cauſæ.
3 *Impugnantur, & de ratione.*
4 *Renunciatio non capit ea, quorum hæres extraneus renunciatarij ſit incapax, ideoque reſoluitur.*
5 *Super eadem concluſione, & an procedat etiam in bonis fideicommiſſarijs.*
6 *De eodem pro affirmatiua vt capiat.*
7 *Quod non poſſit dari certum iudicium in cauſis, ideoque excuſentur Aduocati.*
8 *De varietate iudicandi ſuper eodem puncto.*
9 *De materia compræhenſionis renunciationis, & an veniant fideicommiſſa.*
10 *Renunciatio facta per puellas occaſione matrimonij carnalis, vel ſpiritualis, an & quando ſubiaceat læſioni, vel nullitati &c.*

DISC. V.

PRæſuppoſita facti ſerie, de
1 qua in hac eadem cauſa *ſub tit. de fideicomm. diſc.* 104.; Poſtquàm Hercules reus, ac poſſeſſor ſuccubuit in puncto fideicommiſſi, conuolauit ad alterum renunciationis, quam occaſione nubendi, Catharina fecerat fratri; Aſſumptaquè proindè diſputatione ſuper dubio, an obſtaret renunciatio, *ſub diebus 3. Ianuarij 1661. & 22. Maij 1662. coram eodem Albergato*, affirmatiuæ prodierunt reſolutiones; Cumquè inter vnam, & alteram diſputationem, admiſſi fuiſſent ad cauſam Taruſij eiuſdem Catharinæ
2 filij, vtpotè vocati ad fideicommiſſum pœnale, quod ob alienationem, eorum fauore apertum erat, *eadem die 22. Maij* 1662. pro ipſis reſpnnſum fuit, idquè anſam dedit concordiæ, per quam controuerſia finem habuit.

Mihi, tàm pro Catharina, quàm pro filijs ſcribenti, Reflectendo ad ſolam veritatem, etiam poſt cauſam ſopitam, nul-
3 la ex his reſolutionibus placuit, etiã hæc poſterinr, quæ me ſcribente obtenta fuit; Credebam etenim, quod Vel renũciatin Catharinæ obſtare non deberet, vtpotè per fratris renunciatarij mortem reſnluta; Vel quod ſi obſtaret, adeoùt operatiua eſſe poſſet ad fauorem hæredis extranei renunciatarij, purificatum non eſſet fideicommiſſum pœnale ad fauorem ſubſtitutorũ durante vita Catharinæ, propter dilemma, quod mihi videbatur clarum.

Aut enim renunciatin importare dicebatur formalem alienationem ipſorũ bonorum per fideicommittentem ſtrictiſſimè prohibitam, explicata voluntate veræ, ac effectiuæ permanentiæ ipſorum bonorum penès deſcendentes vocatos; Aut non, quia nempè importaret ceſſionem commoditatis compatibilem cum prohibitione alienationis iuxtà inſinuata *diſc. præcedenti*.

Si non importabat formalem alienationem prohibitam, adeoùt, vlteriori ſubſtituto non opponente, extraneus hæres renurciatarij, iurium renunciatorũ capax eſſet; Et tunc de conſequenti re-

ſul-

ſultabat, quod nulla adeſſet contrauentio, ideoquè improbabilis eſſet reſolutio fauore ſubſtitutorum.

Si verò dictam prohibitam alienationis ſpeciem importabat, vnde propterea pœnæ locus fieret, in excluſionem, tàm renunciantis, quàm renunciatarij; Et tūc dicebam, quod intraret pro meo iudicio ſolidum, benèque applicabile motiuum *eodem diſc. præcedenti* inſinuatum deductum ex theorica *Bart. in l. qui Romæ §. duo fratres num. 24. ff. de verb. oblig. &*
4 *in l. Gallus §. & ſi parente num. 4. ff. de liber. & poſthum. & conſ. 58. in 3. dub. lib. 1.*, quod ſcilicèt renunciatio, quantumuis ampla, etiam deducendo ad ſpeciem bona prohibita, & differentia, vbi facta ſit perſonæ capaci, ex veriſimili ſubintellecta vtriuſquè voluntate intelligenda venit, reſpectu huiuſmodi bonorum perſonalis, reſtricta ſcilicèt ad ipſum renunciatarium, eiuſquè deſcendentes, vel alios ab eo cauſam habentes, qui ſint capaces, non autem, vt ob incapacitatem extranei hæredis, ità aperiretur locus remotiori, vel extraneo, abſquè aliqua renunciatarij, vel eius hæredis vtilitate, cōtra eiuſdem veriſimilem voluntatem, et conſequenter, vt dicta renunciatio ceſſet, ſeù reſoluatur; Dictamquè *Bart.* theoricam communiter DD. ſequuntur ex ijs, quæ cæteris relatis habentur *apud Honded. conſ. 36. lib. 1. Bero. conſ. 97. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 73. cum ſeqq. Surd. conſ. 446. num. 13. & conſ. 517. num. 14. cum ſeqq. Cyriac. contr. 4. num. 19. & ſeq. Schrader. de feud. par. 8. cap. 5. nu. 27. Fulgin. de emphyt. tit. de renunc. quæſt. 2. num. 1 cum ſeqq. Rot. deciſ. 186. par. 3. rec.* & inſinuatur pluries *ſub tit. de feud.*, & ſub altero *de emphyt.*, atquè poſt has diſputationes firmatur in duabus vltimis deciſionibus editis *in Romana fideicōmiſſi de Steccatis*, de qua *diſc. præcedenti*.

Et quamuis Scribentes in contrarium (inter quos erat vnus doctiſſimus quidē, adeoùt in parte doctrinali, atquè indiuiduorum notitia ob magnos inexplicabiles ſtudij camerarij labores non cognouerim maiorem, merè tamen pragmati-
5 cus, ſuper nuda doctrina), inſiſterent, in eo quod, tàm *Bartolus*, quàm alij ſuprius allegati, ac cæteri apud eos, loquantur in terminis feudalibus, vel emphyteoticis, nè ſcilicèt fieret locus deuolutioni ad fauorem domini, vel ſucceſſioni ad fauorem remotioris agnati, vigore inueſtituræ in forma pacti, & prouidentiæ, non autem in terminis fideicōmiſſorum, in quibus de concluſione plenè agit *Odd. de fideic. quæſt. 11. num. 118. & ſeqq.* vbi plura deducendo hincindè, nil decidit, ſed remanet incertus, vel dubius.

Nihilominùs iſta reſponſio, quæ aliquem recepit plauſum, pro meo iudicio, omninò contemptibilis videbatur, indignaquè aliquo diſcurſu, quoniam pun-
6 ctus non eſt in peculiari lege, vel in peculiari natura feudi, vel emphyteuſis, ſed eſt in ratione veriſimiliter deficientis voluntatis, quæ capit omnia, quibus ea congruat, ſiuè vbi idem reſultet effectus; Iſtamquè inſipiduram nimium frequenter experiri occaſio præbuit ob hūc deteſtabilem pragmaticum abuſum immorandi in cortice, ſeù littera doctrinarum, vt præſertim in caſu, de quo *ſub tit. de credito diſc. 13. & 151.* & in alijs, ideoquè frequentèr, (ſed ſemper vtiliter, & oportunè), eādem declamationem repetere oportet.

Poſtmodū verò in his terminis fideicōmiſſarijs id agnouit, ac firmauit quoquè Rota in ſupra inſinuatis deciſionibus editis in caſu, de quo *diſc. præcedenti*, in cuius diſputationibus, ego, qui contra renunciantem, pro renunciationis efficacia ſcribebam, non negabam concluſionis veritatem, ſed eius congruam applicationem, in caſu, & ad effectum de quibus agebatur, cum in reliquis eadem ſit ratio, ideoquè non videtur, cur eadem eſſe non debeat iuris diſpoſitio.

Quamuis etenim, ob omnimodam vnionem, inter matrem, & filios, in iſto caſu effectus eſſet idem; Nihilominùs eadem reſolutio, ità intrare debuiſſet, ſi dicti ſubſtituti fuiſſent de diuerſo genere, nullamquè connexionem cum matre habuiſſent, vndè propterea intrare debuiſſet dictum abſurdū, quod bonis priuati remanerent, tàm renuncians, quàm renunciatarius, vt aperirentur extraneo, quo nil improbabilius.

Hinc autem, combinando iſtum caſum, cum altero de quo *dicto diſc. præcedenti*, edocemur, quàm varia ſint homi-
7 num iudicia, varijquè, ac incerti cauſarum euentus, ad quod reflectere deberent Morales, quando penitùs ignorau-
do

do quid dicant, loquuntur de Aduocatorum, ac forenſium conſcientia, vt inſinuatur etiam *ſub tit. de fideicom. diſcur.* 179. & alibi pluries, præſertim *ſub tit. de iudic.* in relatione, & praxi Curiæ, occaſione agendi de Aduocatis, & Curialibus.

Siquidem in eodem articulo, eademquè fideicommiſſariorum bonorum ſpecie, cum eadem circumſtantia prohibi-
8 tionis alienationis, in iſto caſu reſolutũ fuit contra renunciantem, & in præcedenti pro eo; Cum tamen res potiùs eſſe debuiſſet in oppoſitum, dum in iſto caſu agebatur de renunciatione facta per nubentẽ in ſæculo, quæ iuxtà generales propoſitiones, pluries in præcedentibus inſinuatas, ſtrictiùs intelligenda eſt, magiſquè perſonalis; Ibi verò facta occaſione ingreſſus in Monaſteriũ, quæ latiorẽ habet interpretationem, atquè realis potiùs præſumi ſolet.

Actum quoquè fuit in his diſputationibus de eodem puncto compræhenſionis, de quo *dicto diſc. præcedenti*, an ſcili-
9 cèt ſub renunciatione facta ſucceſſionibus, venirent illæ, quæ aperiantur ex cauſa fideicommiſſi; Et quamuis ego, more Aduocati, plura deducerem pro nõ compræhenſione, deducendò, atq; plenè cum allegationibus exornãdo vulgarem propoſitionẽ, quod renunciatio dicitur ſtricti iuris, ac ſtrictiſſimè intelligenda eſt; Ponderando etiam differentiam, quæ datur in iure, inter ſpem futuræ ſucceſſionis, quæ nullam trahat cauſam de prçterito, vt ſunt merè euentuales, ac ſperatę bonorum indifferentium teſtatæ, vel inteſtatæ ſucceſſiones; Et inter iſtam ſpem antiquorum fideicommiſſorum, trahentẽ cauſam de præterito, et ſuper quibus, ac ſimilibus propoſitionibus, pro conſueto inepto ſtylo, ſuperfluæ chartarum repletiones fieri ſolent; Attamen reflectendo ad veritatem, (Partibus pro conſuetudine inſinuatã) credebam, quod hoc motiuum non ſubſiſteret, quodquè in hac parte reſolutiones remanerent probabiles; Tum quia verba erant nimiũ ampla, ideoquè attenta etiam littera, ſeù grammaticali ſignificatione, huiuſmodi compræhenſionem probabant; Tùm etiam, et pro meo ſenſu fortiùs, attenta ſubſtãtia voluntatis, quæ in hoc principaliter attendi debet, vt *diſc. præced.*, & in alijs aduertitur, ac plenè, pluribus pro ſtylo relatis, in terminis compræhenſionis fideicõmiſſi ſub renunciatione, ac virtuali compræhenſione, firmatur *in Romana fideicõmiſſi de Coſtaris coram Corrado dec.* 161. *par.* 10. *rec.*

Proùt actum fuit de renunciationis inualiditate, pro qua ex hac parte deducebantur deciſiones editæ *in alia Vrbe-*
10 *uetana impreſſ. par.* 4. *rec. tom.* 3. *deciſ.* 523. *&* 724.; Verùm eodem ſenſu veritatis retento, (Partibus quoquè ab initio inſinuato) neque erat ſolidum fundamentũ, cum dictæ deciſiones in ſuo caſu, ex eius circumſtantijs eſſent probabiles, vtpotè continentes renunciationem bonorum, ac iurium iam quæſitorum, ſeù delatorũ, prò nimiũ incongrua recompenſa, aliæquè accedebant circumſtantiæ claram læſionem redolentes, ideoquè applicabiles non erant ad hanc facti ſpeciem, in qua agebatur de illa renunciatione, quæ prò communi, ac laudabili conſuetudine Italiæ, enunciata per Rotam *in Aſculana renunciationis* 1. *Iulij* 1652. *coram Cerro*, & in alijs, fieri ſolet patri, & fratribus, à fœminis de facto in virorum familiam tranſeuntibus, atquè exeundo à domo fraterna, ſeù paterna, quodammodo pro extraneis reputari ſolitis, ideoq; eis ſufficere debeat cõgrua dos, quæ dari dicitur, tanquam futurarum omnium ſucceſſionũ præuentiuum pretium, ſeù emolumentũ, ideoquè magna differentia eſt inter vnum caſum, & alterum, totumquè propterea in huiuſmodi quæſtionibus conſiſtit in applicationibus.

Præiudicium autem, quod huic Parti dictæ reſolutiones produxerunt, fuit notabile, quamuis fortè crederetur, quod nullum adeſſet, eo quia eſſet idem dare matri, ac eius filijs concordibus, quoniã ità oportuit amittere omnes fructus à die motæ litis, vſquequò determinatũ fuit, vt filij venirent ad cauſam.

RO.

ROMANA

FIDEICOMMISSI

PRO

CREDITORIBVS HENRICI, ET FRANCISCI DE VRSINIS

CVM

ISABELLA VRSINA DE CARPINEA.

Caſus deciſus per Rotam pro Creditoribus.

De eadem materia renunciationis factæ per ſororem fratribus occaſione dotationis, an capiat fideicommiſſa per renunciatariorum obitum purificanda fauore renunciantis, adeoùt iura renunciata, ad extraneos etiam tranſmiſſibilia ſint; Vel potiùs renũciatio dicatur perſonalis, adeoùt per renunciatarij mortem reſoluatur; Et incidenter de ſolemnitatibus, præſertim illa inſinuationis, quæ requiritur in donationibus, an in huiuſmodi renunciationibus requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Caſus Controuerſiæ cum reſolutionibus cauſæ.*
2 *De differentia inter deciſiones, & diſcurſus.*
3 *De ratione, ob quam adhibetur titulus, vel nomen Diſcurſuum.*
4 *De prohibitione diſponendi de bonis iuriſdictionalibus in Statu Eccleſiaſtico.*
5 *Diſtinguuntur puncti, ſeù inſpectiones huius cauſæ.*
6 *An, & quando pretium ſuccedat loco rei.*
7 *In generali diſpoſitione non veniunt bona alienari prohibita.*
8 *Quando adeſſe dicatur, necnè in Caſtris qualitas feudalis.*
9 *Conſtitutiones Apoſtolicæ ſuper prohibita alienatione iuriſdictionalium non diſtinguunt feuda ab allodialibus.*
10 *Quare feudalia, & iuriſdictionalia in renunciationibus ſoleant exceptuari.*
11 *De concluſione, quod ſub renunciatione non veniant ea, quorum hæres extraneus eſt incapax.*
12 *Quomodo dignoſcatur an renunciatio ſit realis, vel perſonalis, ſiuè translatiua ſeù extinctiua.*
13 *Quod eadem renunciatio poſſit eodem tempore eſſe translatiua, & extinctiua.*
14 *De* decis. Achill. *vt ceſſante agnatione contemplata, non per hoc ceſſet renunciatio.*
15 *Quando donatio ob certam cauſam reſoluatur ceſſante cauſa.*
16 *De renunciatione, quæ importet ſolùm liberationem renunciantis ab onere.*
17 *Regula vt ceſſante cauſa &c. limitatur vbi effectus eſt conſumatus.*
18 *Spes futuræ ſucceſſionis translatiuè cedi, vel renunciari poteſt.*
19 *Declaratur, quando iſta concluſio procedat.*
20 *De eodem de quo num. 16.*
21 *Ad quem finem frequentius renunciationes procurentur.*
22 *De inſinuatione requiſita in renunciationibus.*
23 *De differentia inter inſinuationẽ de iure communi, & ex Statuto Vrbis.*
24 *Iuramentum facit ceſſare inſinuationem requiſitam de iure, non autem illam ex Statuto.*
25 *De differentia inter diuerſas ſpecies inſinuationis.*
26 *De Conſtitutione Ægidiana, & de Carpenſi, & de differentia inter eas.*
27 *De erroribus pragmaticorum circa doctrinas.*
28 *Quando inſinuatio requiſita in donationibus, requiratur in renunciationibus.*
29 *Non ſunt aſſumendæ quæſtiones iuris, vbi tolli poſſunt ex facto.*
30 *Mulier dotari dicitur de ſuo, vbi dos ſit intuitu renunciationis.*
31 *Quomodo ſit æſtimandus valor iurium, quæ renunciantur.*
32 *Inſinuatio non intrat in donatione cum onere.*
33 *An in donatione iuris quærendi requiratur*

ratur inſinuatio.

34 *De eadem concluſione, de qua num.* 18.

35 *De alia concluſione de qua num.* 16.

36 *Quando renuncians non dicatur aliquid dare, ac patrimonium minuere.*

37 *Onera, & vincula minuunt de valore.*

38 *De inſinuatione requiſita in remiſſione proprij iuris, quando intret &c.*

DISC. VI.

1 POſtquam ſuper puncto fi-
deicommiſſi, ac ſuper al-
tero Bullæ Baronum, ad
fauorem Comitiſſæ Iſa-
bellæ prodierunt *in Rota
coram Veroſpio*, reſolutio-
nes de quibus *ſub tit. de ſeud. diſc.* 84. &
ſub tit. de fideicom. diſc. 37.; Me hoc mo-
tiuum ab initio promouente, ſuccum-
bentes creditores Henrici, & Franciſci
dictæ Iſabellæ fratrum, conuolarunt ad
renunciationem, quam ipſa nubendo oc-
caſione dotis per fratres ſibi conſtitutæ
ad eorum fauorem fecerat, atquè coram
eodem Veroſpio fauore creditorũ pro re-
nunciationis obſtantia reſponſum fuit,
ſub diebus 3. *Decembris* 1655. & 9. *Maij*
1659., ad quarum reſolutionum normã
expedita ſententia, in gradu appellatio-
nis cõfirmata fuit *corã Beuilaqua* præuia
vnica deciſione *ſub die* 21. *Iunij* 1660.;
Commiſſaq; denuò per Signaturam pro
frequentiori ſtylo, cauſa *coram Taia*, cum
clauſula *conſtito quod ſit locus Statuto de
duabus conformibus*, pro iſtarum exequu-
tione reſponſum fuit *ſub diebus* 17. *Fe-
bruarij* 1661. & 24. *Maij* 1662., atq; ità
cauſa finem habuit.

Quamuis enim in prima inſtantia, al-
tera *coram Veroſpio* circumferatur Deci-
ſio *ſub die* 29. *Maij* 1656., attamen re-
verà nõ eſt Deciſio, ſed Diſcurſus; Quan-
2 do etenim ob aliquas difficultates vota
concordia non ſunt, ſolet quandoque
Rota (pro ſtylo quidem commendabili)
demandare cauſæ Ponenti, vt benè re-
cognito facto, Diſcurſum ſuper ijs, quæ
hincindè vrgeant, edat, vt ità partibus,
earumquè defenſoribus ad eius normam
propria motiua comprobantibus, ſeù
melius elucidantibus, atquè illa Partis
aduerſæ ſtrictè reprobãtibus, melior ve-
ritatis inquiſitio habeatur, vt patet *apud
Mantic. deciſ.* 247. *Peniã deciſ.* 1660. *Du-
run. deciſ.* 285. *Bich. deciſ.* 306., & in
alijs pluries, ideoquè Diſcurſus diſcreti
ſunt à deciſionibus.

Atq; hinc edoctus fui iſtũ Diſcurſuum
terminũ meis adnotationibus tribuere,
atq; in forma diſcurſiua examinare veri-
tatẽ aliquarũ forenſiũ quæſtionũ, ex ijs,
quas in longè maiori numero fortè vltrà
3 duplum, vel triplum, diſputare occaſio
dedit, alijs ſub ſilentij tenebris relictis,
quia regulæ prudentiales, aut Partium
præiudicia prohiberent.

In diſputationibus autem (& quidem
acerrimis) deſuper habitis, quatuor fue-
runt puncti; Primò nempè cum quæſtio
eſſet ſuper locis montium, alijſquè bonis
prouenientibus ex pretio oppidi, ſeù ca-
ſtri Montis Rotundi venditi in vim Bul-
læ Baronum iuxtà celebrem *deciſionem
36. par. 5. rec.*, adeò frequentèr enuncia-
tam *ſub tit. de feud.* ad materiam dictæ
Bullæ, atquè renunciatio contineret ex-
ceptuationem bonorum iuriſdictiona-
4 lium, de quibus prohibitum eſt diſpone-
re per actus inter viuos ſine licentia
Apoſtolica per Conſtitutiones, de quibus
ſub tit. de credit. diſc. 13. & 151., ac *ſub tit.
de feud. diſc.* 62. *cũ ſeqq.*, an dicta loca mõ-
tiũ venirent ſub renunciatione; Secundò
5 ſuper cõpræhenſione renunciationis, àn
ſcilicèt caperet caſum fideicommiſſariæ
ſucceſſionis per eorumdem renunciata-
riorum obitum aperiendæ; Tertiò in-
idem, ſuper eiuſdem renunciationis na-
tura, ſeù qualitate, an ſcilicèt eſſet rea-
lis, vel perſonalis, ſeù reſpectiuè transla-
tiua, vel extinctiua, ad effectum illius re-
ſolutionis per ceſſationem perſonarum;
Et quartò demum, vbi eſſet translatiua
redolens donationem inter viuos, an
corrueret ob non adhibitam inſinuatio-
nis ſolemnitatem à Statuto Vrbis 150.
requiſitam, ſub decreto annullatiuo in
ſumma excedente ducatos bis centũ, qui
important hodiernos ſcutos monetæ
centum quinquaginta.

Quatenùs pertinet ad primum; Scri-
bentes pro actrice dicebant (et benè),
quod abſquè neceſſitate aſſumendi quæ-
6 ſtionem pluries inſinuatam præſertim
ſub tit. de emphyt. diſc. 58., & *ſub tit. de
credit. diſc.* 35., ac etiam pluries *ſub tit. de
feud.*, an ſcilicèt, & quando pretium ſuc-
cedat loco rei, eiuſquè naturam aſſumat;
Id planum eſt in pretio obuento ex alie-
natione caſtrorum, aliorumquè bono-
rum,

Digitized by Google

rum, quæ vendantur per Congregatio-
nem Baronū in vim Bullæ prædictæ,quę
ità expreſsè diſponit, vt pluries habetur
ad eiuſdem Bullę materiā *ſub tit.de feud.*;
Et cōſequentèr poſita omnimoda ſubro-
gatione,dicebant quod dictum oppidū,
ſeù caſtrum, non cadebat ſub renuncia-
tione, dum caſtra, & feuda exceptuata
7 fuerant; In idem deducendo etiam pro-
poſitionem pluries inſinuatam, vt ſub
genericis diſpoſitionibus non veniant
bona feudalia, ſeù aliàs alienari prohibi-
ta,vt *eod.diſc.13.& 151.de feud.*

Meritò autem iſtud motiuum negle-
ctum fuit, adeoùt poſt primas diſputa
tiones, per eoſdem Scribentes derelictū
8 ſit,quoniā feudalis qualitas non aderat,
ex iā firmatis per Rotā *in Sabinen.Mōtis
Rotundi coram Coccino deciſ.93.par.5.rec.*
pluries allegata *ſub tit. de feud.* ſuper ex-
cluſione propriæ, ac ſtrictæ qualitatis
feudalis in huiuſmodi caſtris & locis,
quæ per Barones Romanos poſſidentur;
9 Quamuis ad effectum de quo agebatur,
id nihil referret, dum ſtantibus Conſti-
tutionibus Apoſtolicis,de quibus *ſub tit.
de feud. diſc.62.* & pluribus ſequentibus,
& ſub dicto tit.de credit. diſc.13.& 151.
idem importat.

Verùm corruebat motiuum, ex eo,
quod renunciationis tenor claré com-
probabat,vt partium voluntas fuerit fa-
ciendi amplam renunciationem genera-
10 lem de omnibus, & quibuſcumque bo-
nis, ac iuribus de præſenti, vel de futuro
competentibus,quodque dicta exceptua-
tio,ſeù præſeruatiua non percuteret ſub-
ſtantiam renunciationis, vt ſub ea com-
præhenſa non eſſent bona feudalia, & iu-
riſdictionalia,ex deficiente voluntate re-
nunciandi,ſed ſolùm pro quadam caute-
la adhiberi ſolita, ad effectum euitandi
pœnas in eiſdem Apoſtolicis Conſtitu-
tionibus contentas,quatenùs earum pro-
hibitio caſum compræhenderet, vt ad-
uertitur præſertim *ſub tit. de feud. di-
ſcurſ. 85.*, & in eadem cauſa *in ſupple-
mento*.

Dicta verò prohibitio in præſenti non
intrabat, dum renuncians nullum ius de
præſenti habebat, neq;aliquid in renun-
ciatarios trāsferebat,vt infrà,ſed ſolū re-
nūciatio importabat remiſſionē proprię
ſpei incertæ,ac euentualis,quod dici non
poteſt, vt importet ipſorum bonorum
propriam, vel impropriam alienatio-
nem.

Secundus punctus, pariter modicam
habuit difficultatem, quoniam licèt bo-
na fideicommiſſo, aut inueſtituræ, vel
deuolutioni ſubiecta, vbi præſertim ſtri-
11 ctam, ac pœnalem habeant alienationis
prohibitionem,ſub huiuſmodi renuncia-
tionibus non cadant, iuxtà theoricam
Bart., de qua *in duobus diſcurſibus pro-
ximè præcedentibus*; Attamen id pro-
cedit, quando vrgeat ratio, cui eadem
theorica innixà eſt, quia nempè, data re-
nunciationis operatione, ſuper excluſio-
ne perſonæ renunciantis, commodum
non eſſet renunciatarij, vel habentium
cauſam ab eo, ſed eſſet extraneorum, vel
remotiorum contrà veriſimilem vtriuſq;
voluntatem; Secùs autem, vbi dicti ab-
ſurdi,ſeù inueriſimilitudinis ratio ceſſet,
quia nempè quæſtio ſit cum habentibus
cauſam à renunciatario, in cuius com-
modum,ac vtilitatem, renunciationis ef-
fectus redundet abſque mixtura tertij
extranei, vel remotioris venientis inde-
pendenter infringendo ius vtriuſque,
ideoque dicebam, quod concluſio eſſet
vera, malè tamen applicata

Maior igitur, ac tota quæſtio fuit ſu-
per tertio puncto concernente qualita-
tem, ſeù naturam renunciationis, an ſci-
licèt eſſet realis,vel perſonalis,ſiue tranſ-
latiua, vel extinctiua, pro eodem effectu
reſolutionis, vel ceſſationis, ob ceſſatio-
nem perſonæ contemplatæ, vt in extra-
neos hæredes, bona, ac iura renunciata
tranſitum facere non potuerint.

In hoc autem puncto; Cum ego, &
cæteri pro parte creditorum Scribentes,
conuincenter probaremus, quod iſta
renunciatio eſſet quoq; in forma tranſ-
12 latiua; Tùm attento contextu verbo-
rum, quod ſcilicèt ſucceſſiones, ac bo-
na, & iura renunciata poſita eſſent in
accuſatiuo, non autem in datiuo, vel
ablatiuo, iuxtà diſtinctionem, de qua
habetur in præcedentibus, ac etiam in-
frà *in Auximana diſc. 8. & in deciſ. 63 t.
Bichij*, quæ in ea cauſa de tempore iſta-
rum diſputationum iam edita erat, (&
quæ cauſa mihi in ea ſcribenti impulſum
dedit ad promouendum iſtud motiuum
renunciationis, ità dando ſpiritum cau-
ſæ penè mortuæ); Tùm etiam ob clauſu-
las *ponens, dans, transferens &c.*, ac ſi-

miles in propoſito conſiderari ſolitas ex deductis *dicto diſc.* 8.

12 Reſpondebant Scribentes pro actrice dupliciter; Primò nempè, quod cum expreſsè diceretur, quod renuncians huiuſmodi renunciationem faciebat ergà fratres, eorumque filios, ac deſcendentes contemplatione agnationis, ità in verbis habebatur perſonalitas, adeoùt intraret vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de legat.* 3. quod in claris, & expreſſis non intrent quæſtiones, & argumenta.

Et ſecundò, quod cum renuncianti competerent bona, & iura duplicis generis, illa ſcilicèt quæſita, ac de præſenti competentia, pro dote de paragio, &

13 alia, de futuro ſuper ſucceſſionibus obuenturis, præſertim ex iſto fideicommiſſo, quod per ipſorum renunciatariorum mortem purificari potuiſſet, ac etiam ob eorumdem inteſtatam ſucceſſionem, ità ſequebatur, quod eadem renunciatio vtramque naturam reſpectiuè haberet, translatiuæ, & extinctiuæ; Primam ſcilicèt in bonis, ac iuribus iam quæſitis, ac de præſenti competentibus; Alteram verò in illis de futuro, iuxtà diſtinctionem, de qua *ex Bald. conſ.* 437. *lib.* 1. & alijs, *Montan. contr.* 10. *& Donad. de renunc. tom.* 1. *cap. fin. num.* 28. *cum ſeq.*

Prima reſponſio, circà renunciationis cauſam reſtrictam ad contemplationem agnationis, ſublata fuit *cum deciſ. vnic. Achill. de donat.*, cum qua (pro ſtylo de-

14 ferendi antiquarum deciſionum auctoritati) proceſſum fuit, potiſſimè ſtante eius canonizatione *per Rot. mediam dec.* 587. *par.* 1. *rec.* & in alijs, de quibus in huius cauſæ deciſionibus; Quod ſcilicèt, vbi donans, vel renuncians ſibi expreſsè non conſulit de pacto reuerſiuo tūc ſola expreſſio contemplationis hunc effectum non operatur, neque impedit, quin bona, vel iura donata, vel renunciata, tranſeant ad donatarij, vel renunciatarij hæredes, vel ſucceſſores, quamuis extraneos.

Iſta reſponſio ità generaliter ſumpta, mihi (quamuis more Aduocati cauſæ inſeruientis eam deducerem, nimiùmque laudarem) non placebat, ex ijs, quæ in

15 materia reſolutionis donationis, ex ceſſante donandi cauſa, ad quam donator expreſsè ſe reſtrinxerit, vbi probabiliora accedant argumenta, quod eadem cauſa non eſſet ſolùm impulſiua, ſed finalis, ac principalis, habentur *ſub tit. de donationibus diſc.* 8. *& ſeq.*

Benè tamen credebam, quod motiuum non intraret in hac facti ſpecie, ex eius qualitate, & circumſtantijs, dum donatio, ſeù renunciatio non continebat bo-

16 na, & iura, quæ ſiue de præſenti, ſiue de futuro ex ipſius renunciantis perſona, ac iure, transferantur in donatarium, ſeù renunciatarium, qui ità ipſum renunciantem, vel donantem agnoſceret in eius auctorem, in quibus terminis intrat quæſtio *ſuper dicta deciſ. Achill.* cum alijs, de quibus *dicto diſc.* 8. *de donat.*, ſed verè, ac propriè verſabamur in caſu, de quo in celebri *Signina caſtrorum dec.* 12. 292. 320. *&* 323. *par.* 6. *rec.*; Siue in altero, de quo *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc.* 94. *& dec.* 587. *par.* 1. *&* 598. *par.* 3. *rec.*, *& dec.* 161. *par.* 10. cum ſimilibus, quod ſcilicèt ille, qui iam erat dominus, ac poſſeſſor bonorum, cum onere reſtitutionis, & fideicommiſſi ad fauorem alterius, qui præmori potuiſſet, ità ad acquirendum libertatem bonorum, renunciationem obtinere curauit, per quamdam ſpeciem liberationis ab eo vinculo, vel onere, tanquam per remotionem obſtaculi, ità faciendo voluntariè ſe præmortuum; Et conſequenter non intrant termini pacti reſolutiui, ſeù regreſſus ad iura propria donata ex regula *cum ceſſante &c.*, dum nihil tranſtulit, ſed renunciatarius tanquam dominus, ac poſſeſſor, continuauit iure ſuo primæuo, remouendo ſolùm dictum obſtaculum incerti oneris reſtitutionis; Ideoque iſta bona, in inſtanti renunciationis, acquiſierunt libertatem, cuius effectu conſumato, non intrat dicta

17 regula *cum ceſſante*, inter cuius limitationes illa præcipua eſt, vt non ceſſet effectus iam conſumatus ex deductis *per Tiraquell.* ad hanc regulam *limit.* 12. *num.* 1. *& per tot. Mantic. deciſ.* 131. *nu.* 4. & communiter.

Quouerò ad alterum motiuum, vt in iuribus de futuro, verificari non poſſit renunciatio translatiua, ſed perneceſsè dicenda ſi extinctiua, iuxtà ſuprà al-

18 legatum *conſil. Baldi, & controu.* 10. *Montan.*, quæ in hac materia nimiùm circumferri ſolet; Rota in deciſionibus, contenta fuit reſponſione, quam ego &

cæ-

cæteri deducebamus deſumpta ex textu *in l.ſpem Cod.de donat.*,quod ſcilicèt etiã futurarum ſucceſſionum ſpes in contractum donationis, vel venditionis deduci poteſt,vbi præſertim agatur de renunciatione generali, adeoùt non intret illa prohibitio, quæ propter votum captandæ mortis, prohibita eſt, vbi agatur de ſucceſſione certæ perſonæ iuxtà text. *in l.fin. Cod. de pact.*, de quo in alijs *hoc eod.tit.*

Pariter iſta reſponſio, ità ſimpliciter ſumpta,in hac facti ſpecie periculoſa videbatur; Illa ſiquidem rectè procedit, vbi agatur de ſucceſſionibus aliarum perſonarum, in quibus verificari valeat id, quod in præcedentibus inſinuatur, vt ſcilicèt, ſucceſſio ſubſtantietur in renunciante, ex cuius perſona, ac iure, capiat renunciatarius, vel habens cauſam ab eo, quamuis incapax, in ſola vtilitate ſeù commoditate, & tanquam renunciatarij procurator in rem, ſeù cauſam propriam; Et in his terminis rationabiliter deducta *per Montan. dicta contr.* 10. impugnantur *per Camill. de Medic.conſ.*35. *num.*15. *& per Fab.de Ann. conſ.*45.*num.* 28.*cum ſeqq.*ac per alios, cum id nihil prohibeat, quoties ceſſaret dicta infectio, quæ reſultat ex diſpoſitione textus *in l.fin.Cod.de pact.*

Secus autem,vbi agatur de ſucceſſione aperienda per mortem ipſiuſmet renunciatarij,in bonis per ipſum poſſeſſis,cum implicet, vt res mea, denuò mea effici valeat,atque ad me per alium transferri, & conſequenter, actus renunciationis non poteſt importare niſi remiſſionem, ſeù extinctionem iuris ſperati per renunciantem, iuxtà ſupradictos terminos remotionis obſtaculi, ac propterea impropri remanent termini dicti textus *in l. ſpem*; Atque in hac parte, benè pro meo iudicio, dicebant Scribentes in contrarium.

Verum obiectum ſolidè remouebatur cum dicta alia reſponſione, effectus liberationis bonorum iam conſumati,quodque propterea, vbi renunciatarij obijſſent ab inteſtato, atque de bonis renunciatis non diſpoſuiſſent, renunciatio non excluderet perſonam renunciantem à dicta ſucceſſione, ex deductis in præcedentibus; Secùs autem, dum iam renunciatarij diſpoluerant tanquam de bonis iam ità liberis effectis.

Aliam quoq; nimiùm efficacem ponderabam rationem, ſeù circumſtantiam dictæ perſonalitatis excluſiuam, & quæ apertè comprobabat renunciatariorum 20 voluntatem, ità acquirendi prædictam bonorum libertatem,ab eo fideicommiſſi nexu, cui ea ſubiacere poterant,fauore fœminæ renunciantis, quatenùs ipſis abſque prole decedentibus,eius caſus fieret; Quod ſcilicèt renunciatio aliàs omninò inutilis eſſet, atque manifeſtam fatuitatem redoleret, dum tam ex ordinatione fideicommiſſi, quàm ex Statuto Vrbis fœminarum excluſiuo, maſculis exiſtentibus, donec ipſi fratres viuerent, vel eis decedentibus, ſuperſtitibus filijs maſculis,ſiue fęminis, eadem renuncians nullum ius habebat.

Ideoque dicendum eſt, id quod in præcedentibus inſinuatur, quod ſcilicèt huiuſmodi renunciationes frequentiùs principaliter reportari ſolent, ad effe21 ctum acquirendi dictam diſponendi libertatem, quodque propterea, vbi ageretur de ipſorum renunciatariorum inteſtata ſucceſſione, in concurſu remotiorum, tunc rectè procederent ea, quæ ex parte renunciantis deducebantur, vt donatio durare non deberet; Secùs autem in pręiudicium creditorum,vel aliorum, ad quorum fauorem renunciatarij diſpoſuerant,quoties diſpoſitio, ſecluſo obſtaculo renunciantis, effectum ſortiri poteſt,quia nempè non intret ratio, cui innixa eſt ſuprà enunciata theorica *Bartoli in l qui Romæ §.duo fratres ff. de verborum oblig.* & alibi; Iſtique mihi videbantur huius controuerſiæ termini.

Demùm quoad quartum punctum prætenſæ inualiditatis renunciationis, ob non adhibitam inſinuationis ſolemnitatem; Ijdem Scribẽtes pro actrice,qui 22 in hoc puncto acriter inſiſtebant, nimiùmque in eo laborarunt, materiam inuoluere videbantur, commiſcendo, ſeù veriùs confundendo concluſiones, ſeù auctoritates percutientes illam inſinuationis ſolemnitatem, quæ requiſita eſt per Ægidianam Conſtitutionem in omnibus contractibus quomodocumq; læſiuis minorum, ac mulierum reſpectiuè, cum altera inſinuatione, quæ de iure communi in donationibus tantùm requiſita eſt, eadem iuris diſpoſitione in-

rouata, ac etiam alterata in Vrbe per
eius Statutum *cap.* 150.; Tùm circà ſum-
mam, quæ de iure eſt ſolidorum 500.,
qui ex magis communi, & recepta ſen-
23 tentia important ſcuta 700. circiter no-
ſtrorum temporum, vt aduertitur in ſua
materia *ſub tit. de donationib.* præſertim
diſc. 60., Statutum verò ſe reſtrinxit ad
ſummam ducatorum bis centum de ca-
rolenis, qui important ſcuta 150. mone-
tæ iuliorum decem pro quolibet, ſiue,
iuxtà currentem auri valorem, ſcuta
centum auri.

Tùm etiam, tollendo efficaciam iura-
menti, cuius ratione dicta ſolemnitas à
iure communi inducta, penè idealis re-
manere videtur, dum magis communi-
24 ter receptum eſt, vt iuramento acceden-
te, illius defectus non attendatur, vt in
dicta ſua materia *de donat. dicto diſc.* 60.
& in alijs.

Longè autem iſti termini differunt in-
ter ſe, quoniam prima ſpecies inſinuatio-
nis, reſtricta non eſt ad veras, ac puras
donationes tantùm, vt eſt altera; Sed per-
25 cutit omnes, & quoſcumque contractus,
qui læſiui, ac aliàs præiudiciales eſſe poſ-
ſunt; Ideoque in pluribus cauſis, in qui-
bus agitur de hac ſpeciali materia re-
nunciationum, diſputatur de hac inſe-
ctione reſultante à defectu huius inſi-
nuationis, non autem alterius, quæ in
donationibus requiritur.

Æquiuocum autem erat, huiuſmodi
deciſiones, ac auctoritates deducere in
hac facti ſpecie, in qua ſolemnitas deſi-
derata per Ægidianam non intrabat,
26 cum ageretur de muliere maiore, de qua
dicta Conſtitutio non diſponit, vtpotè
agens de minoribus tantùm; Et quamuis
eiuſdem Conſtitutionis contextus pro-
bet, vt ea, quæ in minoribus ſtatuta
ſunt, ad mulieres quoque extenſa fuerint;
Nihilominùs (vt pluries aduertitur in
ſua materia *ſub tit. de alienat. & contract.
probib.*), iſta eſt extenſio facta *per Car-
penſem*, in qua non intrat confirmatio,
ac reſpectiuè extenſio ad Vrbem, vniuer-
ſumq; Statum immediatũ Eccleſiaſticum
facta per Sixtum IV., & Paulum III., vn-
dè propterea operatiua eſt intrà limites
propriæ Prouinciæ Marchiæ Anconita-
næ.

Iſteq; eſt vnus ex intolerabilibus mo-
dernorum erroribus, adeò frequentium
æquiuocorum productiuis, quod immo-
rando in ſola ſuperficie litteræ, atq; ſtu-
27 dendo ſolis indicibus, ſeù repertorijs,
quidquid reperitur ſub eo nomine, ſeù
termino, qui cadat in quæſtione, cum
improbo, indigeſtoque labore, conſar-
cinatur, non diſtinguendo caſuum, vel
terminorum diuerſitatem.

Strictè igitur ad inſinuationem re-
quiſitam in donationibus; Quamuis in
vltimis præſertim diſputationibus tertię
inſtãtiæ *coram Taia*, nimiùm inter Scri-
28 bentes hinc indè certatum fuerit, ſuper
applicatione theoricæ *Baldi in l. illud nu.*
11. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*, à qua deri-
uat concluſio, quod in donatione, vel re-
nunciatione iuris quærendi, hæc ſolem-
nitas non requiratur; Nihilominùs Ro-
ta in deciſionibus, deducendo aliquid
hinc indè, ob votorum diuerſitatem,
nihil determinare voluit, euitando dif-
ficultatem cum ſolo facto; Et quidem
prudenter, quoniam, (vt pluries inſinua-
tur,) forenſium nimiaimprudentia, imò
29 ineptia, ſeù iudicij imbecillitas eſt, aſſu-
mere iuris quæſtiones in abſtracto, ſeù
reducere cauſam ad articulos iuris, qui
ob ingeniorum varietatem ſemper pe-
riculoſi ſunt, quoties difficultas tolli po-
teſt ex facto.

Iſta ſiquidem renunciatio, non erat
merè gratuita, & lucratiua, ſed corre-
ſpectiua ad pinguem, ac exceſſiuam do-
tem, quam fratres, vltrà illud paragium,
quod ex obligatione debitum erat, ſoro-
30 ri conſtituebant, & qui exceſſus dicitur
pretium futuræ ſpei renunciatæ, adeoùt
puella dotem ità, non de paternis, vel
fraternis, ſed de proprijs bonis habere
dicatur, vt pluries aduertitur in ſua ma-
teria *ſub tit. de dote*, præſertim *diſc.* 154.
& 155. & in alijs ibi enunciatis.

Valor autem, ſeù pretium huiuſmodi
renunciationum, metiri debet de præ-
ſenti, ideſt de tempore renunciationis,
& quantùm communi peritorum iudicio
æſtimaretur, ſeù vendi poſſet iſta ſpes,
31 quæ inanis remanere poteſt, iuxtà illam
æſtimationem, quæ datur in iactu retis,
vel in incerta alea, atque pro frequentio-
ri vſu in illis ſponſionibus, quæ vulgò
lotto nuncupantur, quarum exemplo vti-
tur vltima deciſio *coram Taia*, & de qui-
bus habetur *ſub tit. de alienat. & contract.
probib. diſc.* 47. & *ſub tit. de vſur diſc.* 36.;

Iſtaque

Iſtaque valutatione attenta, certum remanebat, quod neq; adæquabat dictum exceſſum, quoniam cum eſſet quædam ſpes, quæ pro naturali curſu probabiliter non erat euentura per mortem duorum iuniorum fratrum ſine prole, iuuenum ac robuſtorum, qui ſæcularem vitam ducebant, idcircò ceſſabat quæſtionis occaſio in radice, dum ita nil remanebat, quod donationi, atque lucratiuæ cauſæ referri poſſet, in quo caderet inſinuationis inſpectio.

Clariùs verò, quoniam hæc renunciatio non erat pura, nequè libera, ſed continebat onus fideicommiſſi ad fauorem
32 deſcendentium eorumdem donatariorum, quo caſu etiam vera, & pura donatio tanquam oneroſa, & cauſatiua, non ſubiacet inſinuationi ex deductis *dicto diſc.60. de donat.*, & aduertitur etiam in vltima deciſione *coram Taia*, ac in alijs.

Verùm quatenùs pertinet ad dictam concluſionem, ſeù quæſtionem, an ſcilicèt in donatione, vel renunciatione iuris quærendi, inſinuatio requiratur;
33 Quamuis ego, & cæteri pro hac parte ſcribentes, ſimpliciter deduceremus regulam negatiuam deductam ex dicta theorica *Baldi in l. illud Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* de qua cæteris relatis *Tiraquell. in l. ſi vnquam* verbo *donatione largitus numer.* 180. *& ſeqq. Gabr. de donat. concluſ.* 1. *Mantic. de tacit. lib.*13.*tit.*5.*num.*16. *Rota apud Buratt. deciſione* 333., *& in ſupra allegatis deciſionibus* 12. 292. 320. *&* 323. *par.* 6. *rec.*; Attamen reflectendo ad veritatem, mihi videbatur, quod æquiuocum eſſet cum hac generalitate procedere, quodquè procedi deberet cum ſequenti diſtinctione.

Aut etenim agitur de illa futuræ ſpei, vel iuris quærendi renunciatione tranſlatiua, quæ per ſpeciem donationis, iuxtà dictos terminos textus *in l. ſpem Cod. de donat.*, fiat de vna, vel pluribus ſperatis
34 ſucceſſionibus, quæ per parentum, vel aliorum coniunctorum mortem aperiẽdæ ſint; Et tunc, vbi præſertim eſt ſpes de futuro, radicata in cauſa de præterito, vt in his fideicommiſſarijs ſucceſſionibus contingit, vel in feudalibus ſiuè emphyteoticis, quæ reſultant ab inueſtitura pacti, & prouidentiæ, cum ſimilibus, certum eſt, quod iſtud ſperatum ius, pro magis proxima, & veriſimili, ſeù reſpectiuè remota, & inueriſimili ſpei verificatione, ſuum habet pretium, ſeù valorem, codẽ modo, quo (iuxtà exempla ſuperius tradita) iactus retis, ac incerta alea, ſiuè ſponſio, regulando huiuſmodi incertitudinem, cũ ponderationibus, de quibus *ſub tit. de Regal. diſc.*30. *& ſeqq.*, *& ſub tit. de donat. diſc.*54. adeò ut in emptionis, & venditionis contractum deduci valeat, ac de conſequenti intra eo poſſit læſio, ſeù circumuentio, iuxtà terminos textus *in l.* 2. *Cod. de reſcindend. vendit.*, ideoquè de conſequenti rectè intrat inſinuatio, quatenùs huius ceſſæ ſpei valor à iure communi, vel ſtatutario præfinitam ſummam excedat, cum ſit transferre ius, quod in illa ſpe iam de præſenti competit, vt in ſpecie aduertitur *apud Gabr. dicta concluſ.* 1. *de donat. nu.*77., et conferunt quæ habentur *dicto diſc.*154. *& ſeqq.* & in alijs *ſub tit. de dote*, vt dos, quæ per patrem, vel fratres datur puellæ renunciationis intuitu, conſtitui dicatur potiùs de ipſius puellæ bonis tãquam dictæ ſpei pretium; Ergo ſpes habet ſuum valorem.

Aut verò agitur de renunciatione illi neceſſariæ ſucceſſioni, quæ ſperetur per
35 ipſius renunciatarij mortem, vt in præſenti; Et tunc reuerà (vt ſuperius in tertio puncto aduertitur) non intrant termini donationis, vel translationis, ſed potiùs illi abſtentionis, faciendo ſe mortuum, ſeù tollendo ſe de medio, tanquã per remotionem obſtaculi, ſeù per quãdam præuentiuè declaratam futuram nõ agnitionem, quæ non importat ius formatum, ſed ſimplicem facultatem, ex cuius vſu, ſeù exercitio, & non aliàs ius reſultare dicitur, iuxtà notata ad textum *in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditor.*, de quibus *ſub tit. de credito diſcur.* 40. *&* 136. *& ſeq.*; Et in his terminis procedunt dictæ auctoritates, præſertim ſuperius allegatæ deciſiones *in Signina Caſtrorum par.*6. *rec.*

Ità enim renuncians, nihil transferre dicitur, cum ſit ſpes, quæ non exiſtere, atq; caducari poteſt, ideoquè ſuum patrimonium diminuere non dicitur, nequè verè pauperior effici, minuſquè renun-
36 ciatarius aliquid de nouo acquirit à renunciante in ſe translatum, cum ità in eius antiquo dominio, ac iure perſeue-

ret,

ret, meliorato quidem, ſed ità per accidens, ac inſenſibiliter, per remotionem illius ſeruitutis, vel reſolutionis, cui eius dominium ſubiacebat; Eodem modo, quo dominus rei, vſusfructus, vel alterius ſeruitutis onus habentis, eo ceſſato, nullum ius de nouo acquirere dicitur, ſed ſuum antiquum continuat, ità melioratum, per ceſſationem accidentis; Ad inſtar eorum, quæ habentur apud Beneficialiſtas de iure, quod Ordinarij collatores obtinent conferendi beneficia reſeruata Sede Papali vacante, ob expiratas regulas Cancellariæ, ſiuè ob Apoſtolica Indulta, iuxtà formam antiquam ante Conſtitutionem Vrbani VIII., vt in ſua materia *ſub tit. de benef.* cum ſimilibus.

Importat ſiquidem huiuſmodi obſtaculi remotio renunciatarij locupletationem, in eo maiori valore, quem bona per ipſum poſſeſſa acquirunt, ob remotionem oneris, quod de pretio, ſeù valore, pro illius qualitate, notabiliter minuit,
37 ex deductis in propoſito locorum montium vinculatorum *dicto titulo de Regal. diſc. 30. cum ſeqq. & ſub tit. de camb. diſc. 2.*, ac etiam *ſub tit. de feud. diſc. 99.*, *& ſub tit. de credit. diſc. 53. & 139.*, occaſione agendi generaliter de diminutione, quam etiam pecunia patitur ratione cautionis, vel obligationis de reſtituendo prioribus, vel potioribus creditoribus; Adeòut renunciatarius, qui ſubiectus erat vinculo, prius poſſideret bona valoris (*v. g.*) ſcutorum 150., quæ ita effecta ſunt valoris 200., ſed è conuerſo renuncians, verè, & de facto non ſit pauperior, nequè ſuum patrimonium diminuit.

Et quamuis, vt aduertitur *dicto tit. de donat. diſc. 60.*, etiam in remiſſione inſi-
38 nuatio requiratur, nihilominùs procedit in remiſſione iuris iam quæſiti, atq; actualiter competentis, iuxtà diſtinctionem de qua in terminis textus *in l. qui autem ff. quæ in fraud. creditorum dicto diſc. 40. & 136. cum ſeq. de credito.*

BONONIEN.

SVCCESSIONIS
SEV
FIDEICOMMISSI

Ad inſtantiam

IOANNIS PHILIPPI DE PODIIS

CVM

CHRISTOPHORO.

Reſponſum pro veritate.

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an dicatur perſonalis, adeoùt ſuffragetur ei ſoli, cuius intuitu facta eſt, ad cuius fauorem faciat numerum, & partem; Vel potiùs ſit realis, itaùt eo habito pro non extante, ſuffragetur omnibus.

Et àn renunciatio facta per ingredientem Religionem, capiat ſucceſſiones obuentas poſt profeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Renunciatio translatiua prodeſt ſolùm renunciatario, cuius fauore perſona renunciantis facit numerum, & partem.*
3 *Quod iſta ſit quæſtio facti.*
4 *Quando renunciatio ſit translatiua.*
5 *De eodem ob clauſulas.*
6 *De eodem ob correſpectiuitatem.*
7 *An translatiua renunciatio dari valeat in ſucceſſionibus de futuro.*
8 *De ſucceſſione de futuro, trahente cauſam de præterito.*
9 *An renunciatio facta per ingredientem Religionem capiat ſucceſſiones delatas poſt profeſſionem.*

DISC.

DISC. VII.

PRæſuppoſito, quod fidei-
1 commiſſum ordinatum
per Ludouicum de Aſtis,
purificatum eſſet æquali-
ter ad fauorem Chriſto-
phori, Antonij, & Eliſa-
bettæ nepotum dicti Ludouici ex Clara
filia, ſeù Ioannis Philippi dictæ Eliſabet-
tæ filij, & de quo fideicommiſſo habetur
in ſua materia *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc.*
32.; Cum Antonius, in Ordine Mino-
rum Conuentualium profeſſus, in limine
profeſſionis, ad præſcriptum Sac. Conc.
Tridentini *ſeſſ. 25. de Regular. cap. 16.*,
renunciauerit, atq; ceſſerit Chriſtopho-
ro fratri omnia eius bona & iura, necnō
ſucceſſiones, quomodocumquè, tàm ex
teſtamento, quàm ab inteſtato ſibi deuo-
lutas, ac deuoluendas, cum clauſulis am-
pliſſimis, præſertim illis *ad habendum, &*
conſtituti, ac promiſſione euictionis; Cum-
què fideicommiſſum prædictum, poſt di-
cti Antonij, iam emiſſam profeſſionem,
purificatum eſſet; Hinc orta eſt dubi-
tatio, inter dictos Chriſtophorum, &
Ioannem Philippum, an ſtante dicta re-
nunciatione, æqualis deberet eſſe eorum
ſucceſſio, perindè, ac ſi perſona dicti An-
tonij renunciantis, de medio ſublata eſ-
ſet; Vel potiùs hic, numerum, & par-
tem facere deberet ad fauorem Chriſto-
phori renunciatarij, adeoùt iſte duas ob-
tinere deberet portiones; Siuè, an po-
tiùs portio dicti Antonij, vtpotè delata
poſt profeſſionem, deberetur Religioni
capaci in communi; Atquè ſuper his
conſultus pro veritate ex parte Ioannis
Philippi, qui æqualem ſucceſſionem deſi-
derabat.

Contra ipſum requirentem, ad fauo-
rem Chriſtophori, dixi probabilius reſ-
pondendum videri, quoniam vbi expreſ-
sè, vel coniecturaliter conſtat, quod re-
nunciatio ad fauorem vnius tantùm fa-
2 cta ſit, illa, vtpotè translatiua potiùs, quã
extinctiua, ità redolens ſpeciem dona-
tionis, renunciatario tantùm prodeſſe
debet, vt ità, reijciendo, ſeù declarando
conſ. 6. Dini & ſequacium, poſt *Gulielm.*
de Cuneo, & Rayner. de Forol. & alios,
firmant *Bald. in l. pactum num. 6. Cod. de*
Collation. vbi *Caſtrenſ. num.* 8. & cæteri
Iaſ. in l. auus nepris numer. 4 ff. de pactis
Bellon. iun. de iur. accreſc. cap. 5. quæſt.
48. *num. 15. cum ſequen. Surd. conſ. 446.*
num. 14. benè *Galeot. lib. 2. controu 10 à*
num. 7. ad 20. latè *Fab. de Ann. conſ. 45.*
num. 13. cum ſeq. & num. 46. cum ſeqq.;
Et hanc opinionem, præſuppoſita qua-
litate renunciationis translatiuæ, non
autem extinctiuæ, tanquàm abſolutam,
ſæpiùs tenuit *Rota* præſertim *in Auxi-*
mana dotium 26. Iunij 1655. coram Bichio
inter ſuas deciſ. 631., *in Maceraten. hæ-*
reditatis 27. Maij 1658. coram Vereſpio
in Bonon. bonorum, ſeù ſucceſſionis de Sigi-
ghellis 2. Martij 1663. coram Otalora
in fine, & habetur ſæpius in alijs *hoc eod.*
tit. præſertim in dicta *Auximana d. ſcur.*
ſeq.; Ex quibus liquet, vt iſta ſit quæſtio
potiùs facti, ſeù applicationis, ſuper na-
tura ſcilicèt, ſeù qualitate renunciatio-
nis, quoties eius verba ſint ambigua, àn
3 ſcilicèt cẽſenda ſit perſonalis, vel realis,
ſiuè (vt alij dicunt) translatiua, vel ex-
tinctiua, quoniam poſito, vt ea ſit perſo-
nalis, ſeù translatiua, (quod in propoſito
ſonat in idem), certum eſt, vt prodeſſe
debeat ſoli renunciatario, tanquam do-
natario, atquè per renunciantem ſolùm
contemplato, non autem alijs, ſecùs è cō-
uerſo.

Quod autem præſens renũciatio eſſet
perſonalis, ſeù translatiua, clarè oſtende-
bat illius tenor, dum concepta erat per
verba meram donationem, expreſsè de-
notantia, vndè propterea, vt aduertitur
4 *in dicta Auximana dotium coram Bichio*,
& in alijs, in claris non intrant præſum-
ptiones, & argumenta ad vulgarẽ regulã
text. *in l. ille aut ille ff. de legat. 3.*; Ne-
què immorandum eſt in ijs, quæ in caſu
dubio conſiderari ſolent per DD plenè
deductos *per Fab. de Ann. dicto conſ. 45.*
& apud Bottiglier. de ſucceſſ. ab inteſt. theo-
rem. 49. num. 18.

Vltrà verò dicta verba donationem
redolentia, accedebant etiam, promiſſio
euictionis, clauſulæ *ad habendum*, & *Con-*
5 *ſtituti*, & alia ſimilia, quæ apud allegatos
pro translatiua, & perſonali qualitate cō-
ſiderari ſolent; Et clariùs, quia expreſsè
dicebatur, vt iura ceſſa, ſoli Chriſtopho-
ro acquirerentur, quod repugnat renun-
ciationi reali, ſeù extinctiuæ, vt ponde-
rat *Fab. de Ann. dicto conſ. 45. num. 46. cum*
ſeq.; Ac etiam quia renunciatio nō fue-

rat

Digitized by Google

rat merè gratuita, nequè dici poterat fa-
cta ſolo amore Dei, vt abijcierentur tem-
poralia, vt aliqui in huiuſmodi renun-
ciationibus factis per ingredientes Reli-
gionem, ponderare ſolent; Quod tamen,
vt alibi aduertitur, hodie non de facili
verificatur, vbi agatur de Religionibus
capacibus, ſed ob correſpectiuam obli-
gationem Chriſtophori fratris ſoluen-
6 di etiam de proprio Religioſo renunciā-
ti ſingulis annis libras 200. eius vita na-
turali durante, vt in propoſito renuncia-
tionis factę per ſororem dotatam illi fra-
tri, à quo ſolùm dotata fuit *Bellon. iun.
dicto cap. 5. quaſt. 48. num. 19. & 20.*

Difficultas ſolùm cadere videbatur, vt
translatiua, ſeù perſonalis renunciatio
non congrueret iuri de futuro, de tem-
7 pore renunciationis adhuc non delato
iuxtà diſtinctionem, de qua Scribentes
*apud Bottiglier. dicto theorem. 49. num 18.
& ſeq. Hodiern. controu. 7. nu. 15.* & apud
alios de quibus *diſc. praced.*

Verùm aduertebam, quod iſta diſtin-
ctio procedit in dubio, ſecùs autem vbi
actus, expreſsè, vel coniecturaliter ſonat
in donationem, ac translatiuam ceſſionē;
Simplex enim iuris præſumptio, quæ re-
ſultat ex qualitate rei ceſſæ, ſuffocata re-
manet à contraria probatione expreſſa,
vel à fortioribus præſumptionibus, vt
plenè *Fab. de Ann. d. conſ. 45., & in Roma-
na fideicōmiſſi 9. Maij 1659 corā Veroſpio*,
& in alijs eius cōfirmatorijs coram *Beui-
laqua, & Taia* editis in caſu de quo *diſc.
praced.*, vbi de differentia renunciatio-
nis ſucceſſioni iā delatæ, et alterius ſpe-
ratæ, ſeù deferendæ, atquè reſpectu dete-
rendæ, de alia diſtinctione, an de ſucceſ-
ſione tertij, vel de illa ipſiuſmet renūcia-
tarij, ex ea clara ratione, quod in iure,
prohibitum non eſt, ſpem futuræ ſucceſ-
ſionis vendi, ſeù donari, aut aliàs in con-
tractum deduci ad text. *in l. ſpem Cod. de
donat.*, eum ſola difficultas, quæ in pro-
poſito cadere ſolet, percutiat caſum ven-
ditionis, vel ceſſionis hæreditatis certæ
perſonæ ſine illius cōſenſu, cuius perſeue-
rantia requiritur vſque ad mortem; Siuè
ſit ob votum captandæ mortis; Siuè ad
conſeruandum teſtandi libertatem ad
text. in l. finali Cod. de pactis cum concord.;
Secùs autem, vbi agitur de hereditatibus,
ac ſucceſſionibus in genere, cum dicta
difficultas procedat, vbi agatur de ſuc-
ceſſione certæ, ac determinatæ perſonæ,
vt pluries in alijs *hoc eod. tit.*; Et clarius
ad effectū, de quo in præſenti, dū ageba-
tur quidem de iure de futuro, ac ſperato
ſed originem trahebat à cauſa certa de
præterito, quo caſu certū eſt, quod dicta
8 difficultas non intrat ex deductis *per Ro-
uit. deciſ. 87. numer. 15. & 16. Rot. deciſ.
12. numer. 7. par. 6. rec., deciſ. 161. par.
10.*, & in dictis deciſionibus *Romana fi-
deicommiſſi*, de qua *diſcur. praced.*, & fre-
quentèr.

Ad excludendum autem dictum Chri-
ſtophorum, reddendamquè æqualem, ac
meliorem conditionem Ioannis Philip-
9 pi; Cogitabam, an dicta portio ſpectaret
ad Religionem, à qua ceſſio obtineri poſ-
ſet, ſtante quod ſucceſſio aperta erat poſt
profeſſionem, et ſic in tempore inha-
bili, in quo Religioſus ex perſona pro-
pria nullum ius ſuccedendi habebat, cū
in Rota, & Curia recepta ſit opinio Ca-
noniſtarum, vt ſucceſſio ex perſona mo-
naci delata, directè, ac immediatè defe-
ratur Monaſterio, quod ex perſona, &
iure proprio ſuccedere dicitur; Et ex
qua ratione plures tenent, vt huiuſmodi
donationes, ſeù translatiuæ renuncia-
tiones, quæ fiunt per ingreſſuros Reli-
gionem, non compræhendant ſucceſſio-
nes poſt profeſſionem delatas, ſeù aper-
tas, vt tenent *Corn. & Soccin.*, & alij re-
lati *per Fab. de Ann. dicto cons. 45. num.
94. Andreol. controu. 310. num. 24. Alto-
grad conſ 42. num. 30. & conſ. 43. num. 40.
& ſequen. lib. 2.*

Verùm, et hoc fragile fundamentum
eſſe dixi, quoniam (quicquid allegati te-
neant) magis recepta eſt contraria opi-
nio *Decij, & Couarr.*, & aliorum, de qui-
bus *apud eumdem Fab. de Ann. dicto conſ.
45. num. 95. cum pluribus ſequen.*, quod
etiam benè probat *Rouit. conſ. 44. numer.
21. & ſequen. lib. 1., & deciſ. 85. nu. 2.*, &
firmauit *Rota in d. deciſ. 161. par. 10. rec.*,
vbi in ſpecie de renunciatione capiente
ad commodum renunciatarij futurum
fideicommiſſum, quod per ipſiuſmet re-
nunciatarij mortem purificatum fuit,
poſt emiſſam monialis renunciantis pro-
feſſionem; Monaſterium enim præten-
dere non poteſt bona & iura per pro-
feſſum in alterum diſtracta, & transla-
ta, priuſquam profeſſionem emitte-
ret, et ideò ſi hæc ſpes eſt alienabilis,

& in

& in contractum deducibilis, nulla ſubeſt ratio, ob quam huiuſmodi ſucceſſio antè profeſſionem iam diſtracta, per Monaſterium prætendi valeat.

AVXIMANA

DOTIVM

PRO

AVGVSTINO GALLO

CVM

BERNARDINO FRATRE

Caſus deciſus per Rotam pro Auguſtino.

De eadem materia renunciationis factæ per ſorores vni, vel pluribus, fratribus, an ſit realis, vel perſonalis; Siue translatiua, vel extinctiua, ad eumdem effectum, an ſcilicèt prodeſſe debeat ſolū perſonis contemplatis, quibus facta eſt, vel potius omnibus coæquale ius habentibus; Et incidenter, an, & quando renunciatarius, ſeù refutatarius fideicommiſſi, vel alterius iuris ſibi de futuro debiti, renunciantem in eius auctorem agnoſcere dicatur, vt ad ſibi incumbentia onera teneri debeat.

SVMMARIVM.

1 *AN, & quando refutatarius agnoſcat in auctorem refutantem, vt ad eius onera teneatur.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *De effectu reſultante ex perſonalitate renunciationis.*
4 *Ex quibus perſonalitas probetur.*
5 *Quod ſubſtantia voluntatis potiùs attendi debeat, quàm famulari verbis.*
6 *De eodem de quo num. 4. ad arguendam perſonalitatem in verbis.*
7 *De eodem attenta ſubſtantia facti.*
8 *Quomodo iſtæ quæſtiones decidi debeant.*

DISC. VIII.

1 REtenta facti ſerie, de qua in hac eadem cauſa *ſub tit. de fideicom. diſc.* 195.; De duobus inter iſtos fratres in Rota diſputatum fuit; Primò nempè, an onus dotandi filias, quod patri primogenituræ poſſeſſori incumbebat, transfuſum eſſet in filium primogenitum, cui eiuſdem primogenituræ præuentiuam refutationem fecerat; Atquè in ibi enunciatis deciſionibus benè deciditur affirmatiuè, ob receptã diſtinctionem, quod Aliud eſt habere ſe negatiuè, ſeù abſtentiuè, non agnoſcendo ius delatum, vt ità locus proximè ſucceſſuro aperiatur, cum tunc iſte obtinere dicatur iure ſuo per ſolam remotionem obſtaculi, non agnoſcendo refutantem in auctorem; Aliud autem vbi id ſequatur, poſt iuris agnitionem, cum tunc dicatur formalis translatio, atquè refutatarius, durante iure refutantis, ſeù renunciantis, iſtum agnoſcat in eius auctorem, atquè ex eius iure potiùs poſſidere dicatur, ſaltèm reſpectu onerum iam impreſſorum, ſeù cõtractorum de tempore factæ renunciationis, ex ibi deductis.

Altera verò quæſtio fuit ſuper renunciatione, quam dictæ filiæ, per Auguſtinum, alioſque fratres dotatæ, ad eorum fauorem fecerant, quoniam cum dotatio facta non eſſet de ipſorum renunciatariorum bonis proprijs, ſed de obuentis ex communis matris bonis, ità dicebat Bernardinus primogenitus Reus cõuertus, vt renunciatio per ſorores facta, etiam ipſi tanquam matris cohæredi ſuffragari deberet, vtpotè intuitu communium bonorum, quaſi quod, non perſonalis, ſed realis, ſiue non translatiua, ſed abſtentiua eſſet renunciatio per ſingulos reſpectiuè facta.

Quamuis autem in præcedentibus deciſio-

ellionibus enunciatis *dicto diſc.195.de ſi-*
deic.,incidenter & quaſi per tranſennam
de iſta renunciationis natura agatur, At-
2 tamen cum in hac prætenſione firmiter
inſiſteretur, idcircò formalis ac particu-
laris diſputatio aſſumpta fuit *coram Bi-*
chio,atque *ſub die 26.Maij 1655.*prodijt
reſolutio Auguſtino, alijſque fratribus
renunciatarijs fauorabilis, ſuper transla-
tiua, ſeù perſonali qualitate.

Hoc enim poſito, de conſequenti re-
ſultabat effectus inſinuatus *diſc.1.*, & in
alijs præcedentibus, qui per Scribentes
in contrarium non negabatur, vtpotè de
3 iure certus, vt renunciatarijs tantùm,
non autem alijs renunciatio prodeſſet,
ideoque perſona renunciantis habita,
perindè ac ſi non renũciaſſet, numerum,
& partem faciat ad fauorem renunciata-
rij, qui tanquam procurator in rem pro-
priam renũciantis, omnia iura, huic com-
petentia, exercere valeat; Iſtaque reſolu-
tio fortè anſam dedit concordiæ, quæ
controuerſiæ finem impoſuit, eaq; habe-
tur impreſſa inter illas *Bichij deciſ.63 t.*

Mihi pro Auguſtino, alijſque fratri-
bus renunciatarijs ſcribenti (reflectendo
etiam ad ſolam veritatem), talis reſolutio
probabilis, benèq; fundata viſa eſt, cum
4 huiuſmodi perſonalem, ſeù translatiuam
qualitatem ſuaderent, tam inſtrumenti
littera, ſeù contextus, attenta verborum
& clauſularum formalitate, in qua potiſ-
ſimùm inſiſtere videtur deciſio deſuper
edita, quàm fortiùs attenta ſubſtantia
veritatis, ſeù veriſimilis voluntatis Par-
tium, quæ pro meo ſenſu pluries inſinua-
to magis, ac principaliter attendi debet,
quoniam (vt mea eſt dicendi cõſuetudo).
Voluntas eſt domina ſeù Regina, ver-
ba verò & clauſulæ ſunt famulæ, ſeù an-
cillæ, quæ dominam comitantur, eique
famulantur, ac inſeruiunt, ideoque non
5 debent eam opprimere, vel ſuffocare; In
idem ſuffragante dicto Apoſtoli, quod
ſpiritus eſt qui viuificat, littera verò oc-
cidit, ideoque iſta illi famulari debet, non
autem eum opprimere, atque præualere,
cum ità eſſet dare, quod ſeruus domina-
retur proprio domino; Et tamen
pragmaticum vulgus non de facili id
percipit, neque practicat, ſed potiùs
oppoſitum, procedendo cum ſola littera,
prorſus neglecto ſpiritu, atque non con-
ſiderando, quod frequentiùs verba, &
clauſulæ, nõ ſunt Partium, ſed Notarij, vel
alterius Sapiẽtis compoſitoris ſcripturæ.

Attenta igitur prima parte litteræ, ſeù
formalitatis verborum, & clauſularum,
plura concurrebant dictam qualitatem
ſuadentia; Primò nempè ob verba *dona-*
6 *re, & cedere*; Secundò quod bona, & iu-
ra renunciata poſita non eſſent in datiuo
vel in ablatiuo, ſed in accuſatiuo, qui
videtur modus diſtinguendi, vnam ſpe-
ciẽ ab altera; Tertiò ob clauſulas *ponens*
conſtituens, transferens &c.; Quartò, quod
cum de tempore renunciationis dicta
materna ſucceſſio iam delata eſſet, idcir-
cò non cadebat dubitatio, de qua ſuprà
diſc. 6. & in alijs, vbi agatur de iuribus
futuris, ac ſperatis, an eis congruat, nec-
nè terminus translatiuæ renunciationis,
cum de ea non dubitetur in iuribus, ac
bonis iam de præſenti competentibus.

Attenta verò altera ſolidiori parte,
ſubſtantię ſcilicèt veriſimilis voluntatis,
videbamur verſari in terminis nimiùm
claris, qui clariores remanebant ex fa-
7 mulatu, ſiue comitatu dictorum aliorum
argumẽtorum, quia nempè dictus frater
primogenitus alijs ditior, & qui capitis
domus figuram faciebat, cui onus in-
cumbebat ſorores decenter collocare,
quamuis pluries requiſitus eſſet, id ne-
glexerat, ideoque ipſis ſororibus nimiùm
adultis, ipſiſque fratribus, ex iſta cauſa,
exoſus redditus erat; Alij verò fratres,
cum eorum diligentijs, & incommodis,
proprias maternæ ſucceſſionis portiones
in aliquo diminuendo, vt dotes ſororibus
conſtituerent, de illarum collocatione
ſolliciti fuerunt, ideoque peculiaris gra-
titudinis ratio ipſis aſſiſtebat, manifeſtè
autem dicto alteri fratri reſiſtebat.

Atque hinc edocemur id, quod plu-
ries inſinuatum eſt, quod iſtæ non ſunt
quæſtiones iuris, ſed facti, & ambiguæ
voluntatis, ideoque prorſus erroneum
8 eſt, cum generalitatibus, vel cum clau-
ſularijs, ſeù grammaticalibus verborum
ſiguificationibus procedere, dum prin-
cipaliter reflectendum eſt ad facti cir-
cumſtantias, ex quibus ſubſtantia vo-
luntatis renunciantis, ac renunciatarij
deſumenda venit, deſeruientibus verbis,
& clauſulis, ac generalitatibus pro qua-
dam norma, vt legaliter, non autem de
proprio capite interponatur arbitrium,
cui hæc materia commiſſa eſt.

VI-

Digitized by Google

VITERBIEN.

HAEREDITATIS

PRO

CARDINALI GVALTERIO

CVM

LAVRENTIO CHISIO.

Caſus deciſus per Rotam pro Cardinali, poſteà concordatus.

Renunciatio facta bonis paternis & maternis, an capiat ſucceſſionem fraternam, in bonis, quæ ad fratrem defunctum obuenerunt à patre, & matre; Et de quibus bonis talis renunciatio intelligenda ſit.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutiones cauſæ.*
3 *De diſtinctione inter carnaliter & ſpiritualiter nubentes.*
4 *Renunciatio facta bonis paternis, & maternis non capit fraterna, licèt à parentibus obuenerint.*
5 *Fallit, ſi conſtet de diuerſa voluntate.*
6 7 & 8 *De argumentis huius voluntatis.*
9 *De eodem, & quomodo hæc voluntas reguletur.*
10 *Expenduntur argumenta, de quibus nu. 6. & ſeqq. 11. & 12.*
13 *Attendi debent capitula potiùs, quàm inſtrumentum.*

DISC. IX.

IVxtà ſeriem, de qua in hac eadem cauſa *ſub tit. de ſucceſſ. diſc.* 16., Victoriã Chiſiam, Poggio fra-
1 tri ab inteſtato ſuccedere volẽtẽ, ex duplici capite, Laurentius, & Franciſcus, ex fratre prædefuncto nepotes, excludere prætendebant, in bonis ſcilicèt intrà territorium Viterbienſe, ex illius Ciuitatis Statuto excludente ſorores propter fratres, & in illis, extrà territorium, ex renunciatione per eam facta, quandò competenter dotata, nupſit Paulo Gualterio; Vndè introducta cauſa in Rota, ad ipſius Victoriæ fauorem ſuper bonis, præſertim extrà territorium in excluſionem huius ſecundi obiecti reſponſum fuit *ſub diebus* 10. *Iunij* 1639. & 19. *Maij* 1643. *coram Roias* inter eius impreſſas *dec.* 66. & 206., (de quo tempore ad hanc Curiam adhùc non acceſſeram); Reaſſumpta verò poſt diuturnum ſilentium cauſa prædicta per Cardinalem Gualterium hæredem Iulij dictæ Victoriæ priùs defunctæ filij, & hæredis *coram Taia*, datoque duplici dubio; Vno ſcilicèt circà operationem Statuti in bonis intrà territorium, de cuius reſolutione habetur *in dicto diſc.* 16. *de ſucceſſ.*, & altero circà punctum renunciationis, an ſtandum eſſet in aliàs vt
2 ſuprà deciſis; Sub *die* 2. *Maij* 1664. dictæ reſolutiones confirmatæ fuerunt, ex eodem fundamento in prioribus deciſionibus contento, quod cum renunciatio concepta eſſet de bonis paternis & maternis, operatiua non eſſet in fraternis, ex renunciationis natura, vt ſtrictè ad limites iurium renunciatorum intelligi debeat; Potiſſimè verò, vbi per nuben-
3 tem in ſæculo fiat, in qua non cadit conſideratio, quæ militare ſolet in ingredientibus Monaſterium, vt finis, ſeù cauſa principalis renunciandi, eſſet bonorum temporalium abiectio in vniuerſum, ob amorem Dei, & vitæ cœleſtis, adeoùt aliquæ ſucceſſionum, vel bonorum ſpecies, dici poſſint, vt ſtent potiùs demonſtratiuè, faciendo generaliter renunciantem Mundo mortuam; Quicquid enim ſit de huiuſmodi conſideratione in dicto caſu; Receptum eſt, vt ea regulariter non intret in hoc altero caſu carnaliter nubentis, iuxtà diſtinctionem, de qua in alijs *hoc eodem tit* frequenter.

Et licèt bona, de quorum ſucceſſione agebatur, pro maiori parte, ac penè in toto, ab vtroque parente prouenirent; Attamen id non operabatur renuncia-
4 tionis obſtaculum, quoniam non attenditur origo bonorum, ſeù cauſa mediata, ſed cauſa immediata, illorumq; qualitas de tempore ſucceſſionis, quandò, non ampliùs paterna dicenda ſunt, ſed fraterna, vtpotè de fratris defuncti do-

Digitized by Google

minio effecta, atque cum reliquo eius pa-
trimonio confuſa, ex deductis in iiſdem
deciſionibus coram Roias , & vltrà ibi de-
ducta, habetur *apud Spad conſ.* 352. *lib.* 2.
Cirocc. diſcept 58. *num.* 45. *&* 46. *Donad.*
de renunc. cap. 20. *num.* 25. *Adden. ad dec.*
375. *num.* 23 *par.* 4. *rec. tom.* 2. apud quos
concordantes.

Non negabant Scribentes pro Lauren-
tio reo conuento, veritatem huius pro-
poſitionis in genere; Verùm dicebant,
quod cum iſta ſit quæſtio voluntatis, illa
etiam ex adminiculis rectè deſumi po-
5 teſt, quod ſcilicèt tam renuncians, quàm
renunciatarius, loquendo de paternis, &
maternis, intellexerint etiam de media-
tis, quamuis fraterna effecta eſſent, in-
ſpecta ſcilicèt origine, ac demonſtratiuè
potiùs ſeù impropriè, quàm propriè, ac
taxatiuè ex deductis, præſertim *apud*
Surd conſ. 267. *num.* 27. *& conſ.* 562. *nu.* 5.
Soccin. conſ. 287. *nu.* 35. *lib.* 2. *Minad. conſ.*
22 *num.* 6. cum alijs, qui pro ratione du-
bitandi habentur deducti *in Bunon. de*
Armis coram Merlino inter ſuas deciſ. 22.
& 62. aliàs poſt alterum *Merlin. de legi-*
tima deciſ 47. *&* 48., vbi magiſtraliter
examinatur huiuſmodi materia renun-
ciationis conceptæ de bonis paternis &
maternis, an iſta capiat, poſtquàm effe-
cta ſunt fratris, de cuius ſucceſſione
agitur, & quæ deciſiones firmantes ne-
gatiuam, ſunt in terminis fortioribus
renunciationis factæ per monialem.

Ad huiuſmodi autem voluntatem pro-
bandam, plura per dictos Scribētes pon-
derabantur; Primò nempè, quod de tem-
pore ſucceſſionis iam obijſſet Franciſcus
pater, itaùt facto iam caſu ſucceſſionis,
bona renuncianti, pro eius portione
delata, in ſtricta, & propria ſignifica-
tione, non eſſent ampliùs paterna, ſed
propria, & tamen dicuntur paterna, er-
go Partes ſtare noluerunt in præciſa, &
ſtricta ſignificatione verborum, vt pon-
deratur *apud Soccin. & Minad.* vbi ſuprà.

Secundò, quod ſtante Statuto exclu-
ſiuo fœminarum propter maſculos, re-
nunciatio non remaneret in aliquo veri-
ficabilis, ſeù operatiua, ſi in dicta ſtricta
7 ſignificatione capienda eſſet, vndè pro-
pterea nè actus remaneat fatuus, ſubin-
telligenda eſt dicta voluntas, exprimendi
bona paterna, & materna, ſpectata ori-
gine, ſeù cauſa mediata ex deductis *apud*
Surd. vbi ſuprà.

Et tertiò, ſtante renunciatariorum
obſeruantia deducta ex renunciatione
facta per alteram ſororem pariter nup-
tam, in qua ſpecificè agebatur etiam de
8 fraternis, quorum compræhenſio etiam
deducebatur ex amplitudine verborum
inſtrumenti ſuper capitulis matrimonia-
libus poſtmodùm initi.

Scribens Ego in hac vltima diſputa-
tione pro Cardinali actore, non nega-
bam, vt generaliter ac in abſtracto dicta
limitatio eſſet vera, quoniam ſæpiùs
9 minùs ſcriptum, quàm dictum, ſeù voli-
tum eſſe ſolet, atque in illis, quæ à diſpo-
nentium, vel contrahentium voluntate
pendent, vera & recepta propoſitio eſt,
vt iſtius ſubſtantia potiùs quàm cortex,
& figura verborum ſpectari debeat; Di-
cebam tamen (etiam cum ſenſu veritatis,
vt Rota admiſit), quod ceſſaret funda-
mentum facti, ſeù probationis talis vo-
luntatis, cuius ponderata inditia inef-
ficacia videbantur.

Quatenùs enim pertinet ad primum;
Licèt mors patris ſequuta eſſet, non indè
tamen bona deſierant eſſe paterna, cum
non conſtaret, quod renuncians pro eius
10 portione ſucceſſionem agnouiſſet, ſi-
ne qua agnitione, certum eſt, vt dici non
poſſent bona propria, cum poſſit ille, cui
ſucceſſio delata eſt, non agnoſcere, ad
communiter notata *in l. qui autem ff. quæ*
in fraud. credit.

Quouerò ad ſecundum, de infructuo-
ſitate, ſeù non operatione, facilior erat
reſponſio; Tùm quia plura aderant bona
extrà territorium, in quibus, ceſſante
11 ſtatutaria excluſione, abſque dubio re-
nuncians ius ſucceſſionis habebat; Tùm
quia etiam in bonis intrà territorium
Statuto ſubiectis, remanebat ſpes, ſeù
potentia ſuccedendi, dum illud Statu-
tum non eſt ſimpliciter, ac perpetuò ex-
cluſiuum, ſed temporaliter, donec extent
fratres excludentes, vel eorum deſcen-
dentes, à Statuto contemplati, quibus
defectis, fœmina excluſa reintegratur ad
propriam portionem, ideoque etiam in
iſtis renunciatio operatiua remanebat;
Cum enim argumentum ſuperfluitatis,
ſeù fatuitatis, nimiùm debile in iure re-
putetur, hinc ad illud excludendum, ſuf-
ficit qualis qualis ratio.

Et quoad tertium, illud potiùs retor-
que-

quebatur ex argumento ducto à diſcretiua per text.*in l.vnica §.ſin autem Cod.de caduc.tollen.*,dum enim in vna renuncia-
12 tione actum eſt de fraternis, ſignum eſt,quod in altera,in qua omiſſa fuerunt, partes noluerunt, & quando voluerunt dixerunt; Et quæ dicebantur de amplitudine verborum, de plano pariter ceſſare videbantur, Tùm quia ipſa quantumuis prægnantia rectè operatiua, & adaptabilia erant ipſis ſpeciebus,ad quas reſtricta erat renunciatio, cuius maiorem vim & obſeruantiam prægnantia verborum potiùs percutiebat;Tùm etiam quia,cum inſtrumentum,in quo amplitudo verborum continebatur,initum eſſet, non animo nouandi, ſed ſolùm pro exequutione & obſeruantia capitulorum matrimonialium.

Hinc proindè iſtorum tenor tantùm attendendus erat,quoniam hæc dicuntur verba Partium, earumque voluntatis veram faciunt probationem,cum verba in-
13 ſtrumenti dicantur potiùs Notarij, ex formularijs, vel imperitia ſæpiùs in magna copia adijci ſolita, vt in his ſpecialibus terminis habetur *apud Capyc. Latr. deciſ.2.num.3. verſ. ſecundò dicebatur*, & latiùs *per adden.ibidem num.6.& ſequen.*, atque generaliter recepta propoſitio eſt in omni ferè materia inſinuata, vt capitulis potiùs, quàm inſtrumento deferendum ſit, quoties non conſtet, vt iſtud ex interuallo initum ſit animo nouandi, prioremque conuentionem in capitulis contentam immutandi, vt præſertim *ſub tit.de emphyteuſ.diſc.13.& 14.& ſub tit. de fideicommiſſ.diſc.179.*& alibi; Concordia verò controuerſiæ finem dedit.

ARIANEN.

SVCCESSIONIS

PRO

P. MARCO LANDIMARO.

Reſponſum pro veritate, cum ſubſequuta concordia.

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an illum excludat à ſucceſſione parentum, vel aliorum, quorum fauore renunciatio facta eſt.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*

2 *De æquitate, cum qua in hac materia procedendum eſt fauore coniunctorum in excluſionem Monaſterij, vel Religionis.*

3 *Quod renunciantis declarationi deferri debeat.*

4 *De effectibus reſultantibus à natura renunciationis, & an ſit extinctiua, vel tranſlatiua.*

5 *De eadem diſtinctione.*

6 *Quod renuncians non prohibetur ſuccedere renunciatario.*

7 *Quæ regula in hac materia detur, & quomodo iudicandum ſit.*

8 & 9 *De circumſtantijs arguentibus, vnam,vel alteram ſpeciem renunciationis.*

10 *Statutum excluſiuum fœminarum deſtruit in hoc pro argumento.*

11 *De Constitutione Regni Neapolitani ſuper excluſione fœminarum propter maſculos.*

12 *De modo interpretandi renunciationem, & quare benignè fauore hæredum renunciatarij contrà renunciantem debeat interpretari.*

DISC.

Digitized by Google

DISC. X.

1 CVM Michael in ſæculo nuncupatus, qui Marci nomen in Religione Prędicatorū aſſumpſit, profeſſionem emittere deberet, amplam renunciam, iuxtà pluries enunciatum communem Italiæ vſum, de omnibus iuribus, ac bonis de præſenti, & futuro, fecit Angelo patri, ac Franciſco & Marco Antonio fratribus; Cumque defunctis, primò Angelo patre, cuius inteſtatam ſucceſſionem obtinuerunt præfati Franciſcus, & Marcus Antonius filij in ſæculo exiſtentes, deindè obijſſet Franciſcus ſuperſtitibus filijs, atq; vltimò deceſſerit Marcus Antonius clericus ſæcularis in ſacris, eiuſque inteſtatam ſucceſſionem agnouerint aliqui ex prædefunctis germanis ſororibus, ac etiam fortè ex dicto altero fratre nepotes, dictuſquè Religioſus, cui frater defunctus aliquas ſubuentiones pro extraordinarijs religioſis vſibus ſuppeditare ſolebat, acquieſceret, quatenùs tamen nepotes eumdem cōtinuarent ſtylum, donec viueret, ipſi autem id indiſcretè negarent; Hinc proindè idem in ſtatu Magiſtri in eius Religione conſtitutus, atq; Vrbem pro alijs Religionis negotijs adiens, me pro veritate deſuper conſuluit.

Quamuis autem, ego crederem, vt bonum ius, ſibi ſuper inteſtata ſucceſſione fratris aſſiſteret, adeoùt de rigore,
2 ſuam virilem cum nepotibus in ſtirpes ſuccedere volentibus, obtinere deberet, de conſequenti tranſmiſſibilem ad eius Religionem, ſeù Conuentum, ſeù veriùs ex tunc delatam; Adhùc tamen, pro ea congruentia, quæ mihi cordi eſſe conſueuit, non de facili expoliandi bonorū proprietate coniunctos, ſeù domos, & familias, vt Religiones, ac Monaſteria ditentur, idcircò, edidi quidem Reſpōſum ad eius fauorem, vt ità dicti nepotes, eorumquè Conſultores eorum imprudentiam agnoſcendo, honeſta patrui deſideria implerent, donec viueret, nè aliàs amitterent bona in proprietate; Ipſi autem Religioſo conſului, vt acquieſceret, aliud non promouendo; Non quod eius acquieſcētia dictis nepotibus poſſet ſuffragari, cū iuxtà opinionem Canoniſtarum, bona, & ſucceſſiones, quæ Religioſo profeſſo deferuntur, directè, ac immediatè acquirantur Monaſterio, ſeù Reli-
3 gioni independenter à Religioſo, cuius velle, vel nolle non attenditur; Sed vt ex laudabili motiuo charitatis, cum ſolo ſilentio euitaret coniunctorum damnum; Idquè abſquè conſcientiæ, ſeù iurium Religionis læſione fieri poſſe credebam, (quamuis meum nō ſit de ijs, quæ forum internū percutiunt, agere, vtpotè extrà meam ſpheram); Siquidem, vt aduertitur præſertim in ſpecie Religioſi *ſub tit. de teſtam. diſc. 35.*, licèt poſt profeſſionem ceſſet poteſtas reuocandi, vel diſponendi, non tamen ceſſat poteſtas declarandi eius animum, quem in renunciatione habuerit, vt bona in illis de ſanguine remaneant; Ac etiam circa dictam declarationem habetur *ſupra diſc. 2.*

In Reſponſo itaquè deſuper dato, ad materiæ elucidationem, atquè pro tollēdis æquiuocis, cum quibus aliqui Cōſultores dictorum nepotum procedebant
4 in hac materia renunciationis, an ſcilicèt illa eſſet perſonalis, vel realis, ſeù, (vt alij diſtinguunt) àn extinctiua, vel tranſlatiua, adeoùt reſultet pluries enunciatus effectus, de quo præſertim ſupra *diſcur. 2. & 3.*, vt perſonam renunciantis indefinitè mortuam faciat perindè, ac ſi in rerum natura non eſſet, vndè proptereà locus fiat alijs quamuis remotioribus nullatenus cognitis, nequè contemplatis; Diſtinguebam ſex diuerſas quæſtiones, ſiuè ſex diuerſos caſus, in quibus huiuſmodi terminorū diſtinctiones pro diuerſis reſpectibus cadunt, iuxtà diſtinctiones de quibus *in diſcurſibus præ-*
5 *cedentibus*, & præſertim *diſc. 3.*, vt ità dignoſceretur, quod plures auctoritates, quæ deſuper pro conſueto abuſu per dictos Conſultores de partibus cum nimia cōſueta prolixitate, ſuperfluiſq; allegationum apparatibus deducebantur, percutiebant diuerſos terminos, illos ſcilicèt præſertim, in quibus contentio ſit inter renunciantem, ac teſtamentarios renunciatarij hæredes, vel alios, cum quibus ipſe in vita, vel in morte diſpoſuerit.

Dicebam igitur, quod caſus præciſus quæſtionis eſſet ille, de quo ſupra *diſc. 1.*
6 *& 2.*, ſuper quo tanquam magiſtralis circumferri ſolet pluries enunciata *deci-*

ſio

Digitized by Google

ſio 346. *Dunozetti repetit. deciſ.* 543. *par.* 5. *rec.* , *& poſt Tamburrin. de iur. Abbat. tom.* 3. *deciſ.* 6. , vbi ſcilicèt agatur de ipſius renunciatarij inteſtata ſucceſſione, vt tali caſu, quoties efficacia non vrgeāt argumenta, quod renuncians omninò ſe mortuum facere voluerit omnibuſquè, abſquè perſonarum exceptione, vel particulari affectione, ſeù reſpectu, locum cedere, non prohibeatur ſuccedere, niſi è conuerſo ad certas perſonas reſpectum habuerit, ità cum aliquo pleniori calamo, præter genium ac ſtylum, cumulando deciſiones, ac auctoritates præſertim deductas in deciſionibus editis *in Romana fideicommiſſi de Steccatis*, de qua ſupra *diſc.* 4.

Ac etiam ſubiungendo idem quod habetur *diſc.* 1. & in alijs, vt ſcilicèt in huiuſmodi quæſtionibus, cèrta, & determinata regula generalis, cuicumquè caſui applicabilis, dari non poſſit, ſed de-
7 ciſio ex ſingulorum caſuum particularibus circumſtantijs metienda ſit; Ideoquè (vt pluries aduertitur), prorſùs erroneum eſt, cum generalitatibus procedere, ſiuè cum doctrinis, vel deciſionibus, quę in aliquibus caſibus prodierint, quoniam in huiuſmodi quæſtionibus, facti, ſeù voluntatis, ſtant benè ſimul, vt in vno caſu aliqua argumenta, vel adminicula ſufficiant, in altero autem, quamuis penè identifico, eadem, ac longè maiora inſufficientia ſint, quia ſic vnius, vel reſpectiuè alterius caſus qualitas, pro locorū, vel perſonarum diuerſitate, ſeù ob alias circumſtantias exigat.

Applicando autem ad rem; Plura accedebant argumenta huiuſmodi realitatem de ſtricto iure excludentia, quod-
8 què renuncians motus nō fuerit ex pluries enunciata ratione, quæ in ingredientibus Religionem, vel Monaſterium pōderari ſolet, quod ſcilicèt ex ſolo ſpiritu religionis, ac abijciendi temporalia, vt ſpiritualibus, expeditiùs vacare poſſet, renunciatio facta eſſet; Tùm quia vt in præcedentibus aduertitur, non de facili hæc ratio hodie ad praxim reducitur in profitentibus in Religione, vel Monaſterio habente capacitatem in communi ex rationibus ponderatis præſertim *diſc.* 1. & 2.

Tùm etiam quia, ſpecialiter, ac expreſsè conſtabat de diuerſa renunciantis voluntate ſe non omninò abdicandi à temporalibus; Primò quia reſeruata
9 pro communi ſtylo quadam annua vitalitia præſtatione, ſibi conſuluit de pacto reſolutiuo, ac regreſſu ad iura renunciata; Et ſecundò quia ſibi expreſsè reſeruauerat futuras ſucceſſiones, vel diſpoſitiones teſtamentarias, ac aliàs quoque inteſtatas, dum renunciatio ad certos caſus reſtricta erat; Ideoquè illa vnica, ac ſimplex iuris prę ſumptio, ſuper qua Scribentes de partibus integra folia auctoritatibus replebant, vt ſcilicèt renunciationes, quæ fiunt occaſione ingreſſus in Religionem, reales potiùs, vel extinctiuæ præſumantur, ità per contrariam probationem omninò eliſa remanebat.

Tunc autem probabiliùs contra hunc Religioſum renunciantem reſpondendum fore crediđiſſem, quando militan-
10 te Statuto fœminarum, & cognatorum excluſiuo, agnatis inteſtata ſucceſſio debita eſſet, adeoùt iſta admiſſio religioſi, quæ ſpectato effectu, non ad ipſius, ſed ad Monaſterij extranei fauorem tenderet, agnationis præiudicium redoleret, contra commune votum, ſaltèm noſtræ Italiæ moribus attentis, vt in præcedentibus aduertitur, Attamen iſta conſideratio non cadebat in caſu quæſtionis, dū in Regno Neapolitano huiuſmodi Statutorum vſus non habetur, ſolumque
11 viget conſtitutio generalis, quæ incipit *In aliquibus &c.* excludens fœminas propter maſculos à ſucceſſione patris tantùm, à qua nequè omninò eas extraneas efficit, dum eis non tollit legitimam, cuius loco dos de paragio ſuccedit; Dictamquè Conſtitutionem de paterna tantùm ſucceſſione in verbis loquentem, Regni Sapientes extenderunt ad maternam, cuius reſpectu idem in praxi receptum eſt, ideoque non capit fraternam, multò minùs illam patruorum, vel aliorum remotiorum, vndè propterea intrat ordo iuris communis nouiſſimi ſuper ſolo gradu, ſublata antiqua prærogatiua agnationis, & ſexus; Et conſequenter dicta ratio agnationis, cuius fauore diuerſa voluntas ſubintelligenda videtur, non militabat.

Adhùc tamen, reflectendo ad veritatem, atquè retinendo meum ſenſum, vt

11 in his quæſtionibus, quæ ſunt potiùs facti, & voluntatis, quam iuris, negligi debeant generales DD. traditiones, ſeù concluſiones, quandoquè continentes leguleicos rigores ab humana ratione, ſeù communi ſenſu naturali extraneos, ſed indagandi ſubſtantiam veriſimilis voluntatis, non quidem renunciantis, ſed potiùs, ac principaliter renunciatarij, qualis ſcilicèt fuerit eius finis, renunciationem procurando; Adhùc ſentiebam aliquam difficultatem contra religioſum renunciantem, quoniam licèt renunciatio facta eſſet, patri, & fratribus; Attamen iſti vocati erant ex prouidentia potiùs patris renunciatarij, qui prouidendo iſtum filium de vitalitia ſubuentione, prudenter de eius renunciatione ſollicitus fuit, nè bona in præiudicium filiorum, ac deſcendentium, ad Religionem, ſeù Monaſterium extraneum tranſitum facerent; Iſtaquè ratione attenta, illa applicabilis quoquè ad rem videbatur, cum contendentes eſſent dicti renunciatarij deſcendentes, ac hæredes ſanguinis. Quemadmodùm enim (vt pluries inſinuatur) renunciatario de iuribus renunciatis diſponente, reſpondendum eſt proeo, cuius fauore diſpoſitum ſit; Ita in caſu inteſtati quando veriſimilitudo ſuadeat morientis voluntatem; Ideoquè libentiùs dictam acquieſcentiam conſului, atquè ità ſequutum fuit, et quidem laudabiliter.

SABINEN.

BONORVM PRO MONASTERIO MONIALIVM ARCIS ANTIQVÆ CVM MARONIIS.

Caſus diſputatus coram A. C., reſolutus pro Monaſterio.

An renunciatio facta per ingredientem Monaſterium, obſtet inteſtatæ ſucceſſioni eius, qui ſit hæres renunciatarij, adeoùt quæſtio non ſit de immediata ſucceſſione renunciatarij, ſed de mediata.

Et àn renunciatio facta per nouitium, ſubiaceat formæ præſcriptæ per Concilium Tridentinum, vbi ea ſit correſpectiua, & ex cauſa oneroſa.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*

2 *Quæ interdicta poſſeſſoria admittãt appellationem.*

3 *De forma renunciationis faciendæ per nouitios.*

4 *Quod iſta forma non requiratur in correſpectiuis.*

5 *Frater vterinus, an teneatur dotare.*

6 & 7 *De ratione, ob quam inducta eſt dicta forma per Concilium Tridentinum.*

8 *De dotibus monialium remiſſiuè.*

9 *Quando contractus ex cauſa dotis non ſubiaceant ſolemnitatibus ſtatutarijs.*

10 *Quod in his materijs procedi debeat attenta ſubſtantia veritatis, non autem cum formalitate verborum.*

11 *Qualis dicatur ſubſtantia veritatis in huiuſmodi renunciationibus, quæ fiunt*

ſiunt per puellas .

12 *Quando dicatur actus correſpectiuus ex ratione meritorum.*

13 *Quod erroneum ſit concipere renunciationes puellarum , & idiotarum perſonarum lingua latina,atquè inſiſtere in ſignificatione verborum .*

14 *De eodem , & quando in verbis fieri debeat fundamentum .*

15 *De renunciationis realitate, eiuſque operatione .*

16 *Quod iſta eſſet potius renunciatio perſonalis, & trāslatiua,& quarè renuncians non excludatur .*

DISC. XI.

VOlens Hippolyta Anto-
1 nia profeſſionem emitte-
re in Monaſterio Arcis
Antiquæ, atquè prò ſty-
lo, diuerſo aſſumpto no-
mine Claræ , amplā fecit
renunciationem de omnibus eius bonis,
& iuribus,ac præſertim de illis,quæ ſpe-
rare poterat ex materna dote, vel ſucceſ-
ſione Tertiæ matris, ad fauorem Hiero-
nymi fratris vterini,qui eam,in toto,vel
in notabili parte,de proprio dotauerat;
Dictoquè Hieronymo poſtmodum ab
inteſtato defuncto , eius integram ſuc-
ceſſionem obtinuit dicta Tertia mater
ſuperſtes , iſtaquè etiam ab inteſtato
defuncta, Maronij eius ex fratre nepo-
tes,qui ſecluſa dictæ filiæ monialis per-
ſona,erant proximiores, prætendentes,
vt ob dictam renunciationem ipſis hæc
ſucceſſio delata eſſet,poſſeſſionem bono-
rum hæreditariorum præuenerunt;Qua-
re Monaſterium coactum fuit recurrere
ad interdictum poſſeſſorium adipiſcen-
dæ *quorum bonorum*,(quod pariformiter
cum altero in caſu teſtati competente
ex diſpoſitione textus *in l. fin. Cod. de edict. Diu. Adrian. toll.* , immiſſionis di-
2 citur); Verùm quia iſtud,ex diſpoſitio-
ne iuris canonici , ſpeciem petitorij ha-
bere videtur , dum reputatur appellabi-
le , quodquè non ſuffragetur diſpoſitio
textus *in l.vnica Cod.ſi de moment.poſſeſſ.*,
ob contrariam diſpoſitionem iuris ca-
nonici,per quam , iuxtà opinionem in
praxi receptam, excepto ſummarijſſimo
poſſeſſorio retinendæ , quod vulgò ma-
nutentionis dicimus , ac altero aſſocia-
tionis in vim facultatis, vel pacti de ca-
piendo propria auctoritate (quoties ta-
men vnum, vel àlterum decernatur per
decretum interloquutorium,& nō alias)
eſt appellabile ; Dum Ægidiana Con-
ſtitutio,quæ in Vrbe , & Statu Eccleſia-
ſtico dictam iuris ciuilis diſpoſitionem
reſtituit,vtpotè reputata lex laicalis, nō
capit cauſas,in quibus adſit mixtura per-
ſonarum,vel bonorum eccleſiaſticorum;
vt *ſub tit. de Iudic.*, ac alibi pluries ad-
uertitur; Hinc proindè Monaſterium ,
nè cogeretur per tres inſtantias hanc
litem ſubſtinere,obtinuit in Signatura
Gratiæ committi cauſam A. C. cum vo-
to duorum eius Locumtenentium,appel-
latione remota,atquè ab iſtis ſententiam
fauorabilem , cum iuſtitiæ quidem fun-
damento , reportauit .

In diſputationibus autem deſuper ha-
bitis,duo fuerunt puncti,quorum vterq;
ſingulariter,ac de per ſe ſufficiens dice-
batur pro dicta reſolutione Monaſterio
fauorabili , multò verò magis vtroque
ſimul iuncto ; Primò nempè , ob dictæ
renunciationis nullitatem , ob non ſer-
uatam formam præſcriptam a Sac. Con-
cilio Tridentino *ſeſſ. 25. de regular. cap. 16.* , adhibendam in renunciationibus
faciendis per nouitios.

Ea enim defectiua erat , ob deficien-
tem licentiam Epiſcopi, ſeù eius Vicarij
3 Generalis; Ac etiam quia,nequè conſta-
bat, an elapſi eſſent decem menſes noui-
tiatus , vt requiritur ex deductis *apud Merlin. deciſ. 869. num. 5. & 6.* , & ad-
uertitur alibi *hoc eodem tit.*, ac in altero
de Regular. ; Et ſecundò circa dictæ re-
nunciationis obſtātiam, dum illa in ſpe-
cie continebat maternam ſucceſſionem ,
de qua erat quæſtio.

Quatenus pertinet ad primum; Vltrà
ea,quę in ſolo facto conſiſtebant,de qui-
bus in Curia, ad Aduocatos agere perti-
nere non ſolet, ſuper probatione ſcilicèt
licentiæ Epiſcopi , vel Vicarij, quæ per
teſtes probari prætendebatur; Dicebant
Scribentes pro reis conuentis, quod ad-
miſſo etiam dictæ formæ certo defectu,
adhùc tamen id obſtare non deberet ,
quoniam Conciliaris diſpoſitio procedit
in renunciationibus,quæ,ſiuè ſint tranſ-
4 latiuæ , ſiuè extinctiuæ,ex beneuolentia,
ſeù aliàs ex mera voluntate renuncian-
tis fiant; Secùs autem vbi ageretur de

contractu oneroſo, merèque correſpe-
ctiuo, cum tunc iſtud Conciliare decre-
tum non intret; Iſtumquè dicebant eſſe
caſum, dum frater vterinus, qui aliàs do-
tare non erat obligatus, ſaltèm non facta
excuſſione paternorum, ac maternorum
5 bonorum, ac aliorum, quorum prior eſ-
ſet dotandi obligatio iuxtà ordinem re-
cenſitum *ſub tit. de dote diſc.* 142., eam
dotauerat, iſtoquè intuitu, in renuncia-
tionis inſtrumento dicebatur, quod ea
fieret.

Non negabam ego ſcribens pro Mo-
naſterio veritatem dictæ propoſitionis,
cum reuerà Conciliare decretum, illas
6 percutiat irretractabiles renunciationes,
quæ, ſiuè ad fauorem Monaſterij, ſiuè ad
fauorem alterius, abſquè forma ibi præ-
ſcripta fiant, illud parere poſſent incõue-
niens, vt renuncians ità bonis denuda-
tus, cogatur quamuis inuitus, profiteri;
Atquè ob eamdem rationem prohibitũ
eſt renunciationes fieri nõ niſi per duos
menſes ante profeſſionem, ideſt poſt iam
7 decurſos decem menſes nouitiatus, vndè
propterea nouitius iam Religionis In-
ſtitutũ expertus fuerit, atq; hoc non ob-
ſtante in eodem propoſito perſeueret,
quoniam, vt aduertitur in ſua materia
ſub tit. de Regularibus, & alibi, iſti duo
menſes ante profeſſionem, ex veriori,
ac omninò recepta interpretatione,
adiecti ſolùm ſunt ad demonſtrandum,
quod adminus debent eſſe lapſi dicti de-
cem menſes, adeoùt duo ſolũ ſuperſint,
& nè prius iſte actus fieri valeat; Si ve-
rò maior terminus decurrerit, adeoùt
renunciatio ſequatur completo anno, at-
què in ipſo profeſſionis limine, tunc illa
erit melior, magiſq; ità ſatisfactum erit
intentioni, vel rationi Sacri Concilij;
Iſtæ autem rationes ceſſant in actibus
merè oneroſis, & correſpectiuis, ad limi-
tes tamen correſpectiuitatis, ac iuxtà ea,
quæ *ſub tit. de donat.* pluries habentur in
materia inſinuationis, aliarumquè ſolem-
nitatum, quæ per legem communem,
vel municipalem in donationibus deſi-
derantur, vt eas adhibere non oporteat
in donationibus verè cauſatiuis, & one-
roſis, & aduertitur ſupra *diſc. 6.*

Negabam verò applicationem dictæ
limitationis ad caſum controuerſiæ, quo-
niam inſtrumẽti tenor oſtendebat, quod
dictus frater, iam dotem dederat ferè
per annum, dum ad præſcriptum Decre-
torum Sacræ Congregationis, de quibus
8 ad materiam dotis monialium *ſub tit. de
dote diſc.* 167., oportet illius depoſitum
facere, antequam puella admittatur ad
Monaſterij ingreſſum, ſiuè ad ſuſceptio-
nem habitus, nullo accedente pacto, vel
conuentione ſuper huiuſmodi renuncia-
tione, quam in dicto inſtrumento dice-
batur ſpontè fieri, ex motiuo gratitudi-
nis, ac beneuolentiæ abſquè eo quod ad
id cogi poſſet; Vndè propterea ſcriben-
do more Aduocati deducebam ea, quæ
habentur *ſub tit. de dote diſc.* 17. & 18.,
in propoſito exemptionis, quam habet
cauſa dotis, vel matrimonij à ſolemnita-
tibus, quoniam intelligitur, vbi actus
9 dici poſſit præcisè, vel moraliter neceſ-
ſarius; Siuè vbi congruat ratio priuile-
gij fundata in fauore matrimonij, vt il-
lud ſcilicèt ſequatur; Secùs autem vbi
iam ſequutum ſit, ex ibi deductis.

Verùm reflectẽdo ad veritatem, agno-
ſcebam, quod hæc reſponſio, quamuis in
ſuo caſu, ſeù in abſtracto vera, adhùc ta-
men vitio applicationis magis labora-
bat; Procedendum etenim eſſe aduer-
tebam in iſta quæſtione, cum adeo fre-
quentèr inſinuata veriſſima, imò in iu-
dicando, & conſulendo, neceſſaria pro-
10 poſitione, vt attendi debeat ſubſtantia
veritatis, deſumenda ex ipſa maſſa facti,
eiuſquè circumſtantijs, voluntatem Par-
tium arguentibus, non autem inſiſtendo
in verborum formalitatibus, quæ frequẽ-
tiùs proueniunt ex ineptijs Notariorũ,
non autem ex voluntate Partium; Po-
tiſſimè verò in huiuſmodi paruis locis,
atquè vbi agitur de puellis, ac perſonis
idiotis, vt in præſenti.

Ea verò ſubſtantia veritatis videba-
tur, quod ob carentiam bonorum pa-
11 ternorum, aliorumquè aſcendentium
ex eo latere, onus dotandi hanc puel-
lam, incumbebat matri, cui etiam, ſine
obligatione legali, incũbebat illud onus,
quod infert naturale votum maternum;
Cum autem bonorum maternorũ quali-
tas, ad id proportionata non eſſet, dum
conſiſtebant in ſtabilibus, quæ in par-
uis locis non ſunt facilis venditionis, ad
effectum obtinendi pecuniam numera-
tam, in qua, iuxtà enunciata Decreta,
depoſitum facere oportet; Hinc pro-
indè, procedendo cum eo præſuppoſi-
to,

Digitized by Google

to, quod ſecluſis iuris ſubtilitatibus, inducit ordo naturæ, quod bona materna, poſt collocatam hanc puellam, integrè deuenire deberent ad alterum vnicum filium ſecundi matrimonij, cuius intererat eadem bona non diſtrahi, ſed pro eo conſeruari, ſtantè quod pecunias habebat, ità inductus fuit, dum adhùc in tenera ætate exiſteret, per matrem ad id agendum, cum præſuppoſito renunciationis, quæ veriſimiliter, primariò habita fuit in intentione, quamuis ità ex interuallo ſubſequuta eſſet, ob credulitatem, quod priùs fieri non poſſet, cum non omnibus notum ſit, quod ea fieri poterat ante ſuſceptionem habitus, atquè in ſtatu merè ſæculari, quando, ex magis recepta ſententia, iſta Conciliaris forma non intrat ex deductis in dicta ſua materia *ſub tit. de Regular.*; Ac propterea actus verè correſpectiuus dicendus videbatur.

Et nihilominùs, vbi etiam cum ſola littera verborum, procedendum eſſet, vt puella ex motiuo gratitudinis id egiſſet,
12 adhùc tamen pro meo ſenſu, idē dicendum veniret, tanquam in actu remuneratorio, & ob illa merita, quæ de iuſtitia iſtud præmiū ex pluries enunciato Italiæ communi vſu exigere videbantur; Vndè propterea intrarent ea, quæ in ſua materia *ſub tit. de donationibus*, ac etiā *ſub tit. de feud. diſc.* 94. habentur de donatione verè remuneratoria habente ſpeciē contractus correſpectiui, & oneroſi.

Atquè hinc monemur, quàm magna ſit conſueta Aliquorū ineptia, in huiuſmodi, vel ſimilibus actibus geſtis præſertim per mulieres, vel idiotas, ac ſim-
13 plices perſonas, procedendi cum formalitatibus verborum inſtrumenti; Potiſſimè verò (vt inſinuatum eſt), vbi illud, iuxtà huius regionis abuſum, conceptū ſit in lingua latina, cōtrahentibus ignota; Ac etiam quia iuxtà frequentiorem vſum paruorum locorum, imò, & magnarum Ciuitatum, quoties non agatur de illis grauioribus negotijs, in quibus Minutæ per plures dies anteà præparari ſolent, atquè per manus Ad-
14 uocatorum, ac Sapientum tranſmitti, vſus eſt, quod adnotatur per Notarium in parua Schedula ſubſtantia inſtrumenti, faciendo, vt dicitur, Imbreuiaturam, ſeù baſtardellum, poſtmodùm verò domi in prothocollo, vel in alia nitida ſcriptura, deſuper extenditur inſtrumentum, iuxtà formularia; Et conſequenter, prorsùs erroneus videtur iſte ſtylus, procedendi cum formalitate litteræ, ſeù verborum, niſi quando, alijs in contrarium magis non vrgentibus, probabilitas accedat, vt ea fuerit Partium intentio, quæ in verbis explicata ſit.

Quouerò ad alterum punctum, efficaciæ, ſeù operationis renunciationis; Scribentes pro Reis conuentis, cum copioſis allegationum apparatibus, deducebant propoſitiones pluries in præcedentibus inſinuatas, præſertim, ob tunc
15 iam æditas deciſiones *in Romana de Lanuuijs* de qua ſupra *diſcur.* 2., ſuper realitate renunciationum, quæ fiant occaſione ingreſſus in Monaſterium, vt ità, renunciante habita pro mortua, inteſtata ſucceſſio, dictis tranſuerſalibus aperiretur, vtpotè proximioribus, ac primis.

Verùm, (in ſenſu etiam veritatis), deducendo eadem quæ ſupra *diſcur.* 1. & 2., & in alijs habentur; Dicebam, quod
16 verè iſta inſpectio realitatis, vel extinctiuæ renunciationis non intrabat, cum in verbis renunciatio expreſsè concepta eſſet in forma translatiua, atquè per ſpeciem donationis; Ità fundamentum conſtituendo, potiùs, ac principaliter in dicta ſubſtantia veritatis, quæ ſuperiùs occaſione ſolemnitatum ponderata eſt, quod ſcilicèt maternæ ſucceſſionis ſpes iuxtà terminos *in l. ſpem Cod. de donat.*, ſiuè eiuſdem ſpei commodum, eſſet quidem in hæreditate dicti fratris renunciatarij; Sed quoniam hæc hæreditas, naturæ ordine turbato, obuenerat in ipſam matrem, de cuius inteſtata ſucceſſione agebatur, idcircò caſus præbebat huiuſmodi iuris confuſionem, quodquè bona, & iura fraterna, effecta eſſent materna, ac propterea, ità deficeret perſona habilis, quæ, facto caſu maternæ ſucceſſionis, iſtaque ſubſtantiata in perſona filiæ renunciantis, illius commodum, ac vtilitatem acciperet; Et ſic, quod de renunciatione non poſſet opponere, niſi ipſe renunciatarius, vel eius hæres, ſiuè alter, qui in hæreditate ius haberet, vt in hoc propoſito verificari poſſet, ſi eiuſdem

renunciatarij hæreditas, ære alieno grauata eſſet, quoniam ob illam perſonarum diuerſitatem, quam Inuentarij beneficium producit, ſiuè ob alteram, quæ etiam ſine inuentario conſeruatur ob ius, vel intereſſe tertij, quod impedit actionum confuſionem iuxtà ea, quæ habentur *ſub tit. de credito diſc.* 40., & alibi pluries, ità hæreditas fratris renunciatarij, fingeretur perſona diuerſa ab ea ipſius matris; Et conſequentèr, vt facto caſu huius inteſtatæ ſucceſſionis, illaquè ſubſtantiata in perſona renunciantis, eius commodum eſſet dictæ hæreditatis, ad beneficium creditorum, aliorumquè intereſſatorum, ſiuè ſubſtitutorum, quatenùs adeſſent; Iſtiquè videbantur veri, ac proprij termini iſtius caſus; Ac propterea, vt ceſſato intereſſe alterius ius habentis, rectè dicta confuſio inducta eſſet, cum iſto caſu, nulla conſiderabilis ratio vrgere videretur, cur filia excludi deberet ab inteſtata ſucceſſione matris, cuius, non autem fratris renunciatarij hæc bona dicenda erant; Ideoquè ex hoc fundamento, non autem ex altero inualiditatis renunciationis ob formam Conciliarem non ſeruatam, reſolutio iuſta, benèque fundata viſa eſt, cum reuerà cenſenda non eſſet illa voluntaria, & gratuita donatio, ſeù renunciatio, de qua Conciliare decretum agit, ſed potiùs correſpectiua recognitio veritatis, & obligationis.

BONONIEN.

DE LVCATELLIS

PRO

ANNA MARIA

CVM

EIVS FRATRIBVS CONSANGVINEIS

Reſponſum pro veritate.

An renunciatio facta patri binubo, capiat neceſſariam ſucceſſionem renuncianti debitam in bonis eius matris, in excluſionem filiorum ſecundi matrimonij, Vel potiùs iſta ſpecies ſucceſſionis, remaneat extra renunciationem.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An renunciatio facta per filios primi matrimonij ad fauorem parentis binubi tollat diſpoſitionem* l. fœminæ Cod. de ſeruandis nuptijs.
3 *De eodem, & quæ opinio ſit verior.*
4 *Quod in hac facti ſpecie renunciatio caperet iſtum caſum.*
5 *De eodem, vbi renunciatio facta eſt pro hæredibus quibuſcumque*
6 *An, & quando filij ſecundi matrimonij participent de donatione facta contemplatione primi matrimonij.*
7 *De diſtinctione renunciationis factæ occaſione ingreſſus in Religionem.*
8 *Quod ſit renunciatio tranſlatiua, & de effectu.*

DISC. XII.

1 Sceptis per Cæſarem, ex Siluia prima vxore, tribus filiabus, alijſquè filijs ex ſecunda procreatis; Cum à duabus ex dictis filiabus primæ vxoris Monaſterium ingreſſis, conſuetam re-

renunciationem reportaſſet, atquè facto quodam legato Annæ Mariæ alteri filiæ, vniuerſales hæredes inſtituiſſet filios maſculos ſecundi matrimonij; Hinc dicta Anna Maria, innixa diſpoſitioni text. *in l. fœminæ Cod. de ſecund. nupt.*, prætenſionem excitauit, quod ſibi, vltrà ea, de quibus ad eius fauorem per patrem diſpoſitum fuerat, pręcipuam detrahere deberet integram dotem maternam, non ſolum propriæ portionis, ſed etiam ſororum, dicta renunciatione non obſtante, vtpotè non capiente caſum huius pœnalis, ac neceſſariæ ſucceſſionis; Cumque deſuper quidam Aduocatus de partibus diſcurſum ædidiſſet, eo communicato, ex parte eiuſdem Annæ Mariæ meum pro veritate conſilium expetitum fuit.

In dicto autē diſcurſu, elaboratè quidem examinabatur in abſtracto quæſtio, inſinuata etiam *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſt.*
2 *diſc.* 31.; An ſcilicèt renunciationes, quas filij primi matrimonij patri binubo faciunt, cōprehendant, necnè, caſum huius neceſſariæ ſucceſſionis à lege delatæ; Atquè deducendo vtriuſq; ſententiæ ſequaces; Pro negatiua, vt ſcilicèt iſtam ſucceſſionem non capiat, deducebat *conſil.* 90. *Aretin.*, quod plures ſequuntur, & pręſertim *Boer. dec.* 184. *n.* 1. *cum ſeqq. Aluarad. de coniect. defunct. volunt. lib.* 2. *cap.* 3. *S.* 2. *Io. Ant. de Nigr. in cap. Regni*, quod incipit *mulier. dotarium nu.* 56. *Hodiern. in l. hac edictali q.* 11. *n.* 12. *cū ſeqq. Merlin. lib.* 1. *contr.* 32. *Bottiglier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.* 51. *per tot. Molin. de ritu nupt. lib* 3. *quæſt.* 85. *nu.* 10. *& ſeqq.* apud quos concordantes.

E' conuerſo autem concludebat, quod contraria opinio *Alex. conſ.* 149. *lib.* 7. & aliorum, quos refert *Surd. conſ.* 244., *& Rota deciſ.* 290. *par.* 9. *rec.* videretur magis communis, dum *Rota* loco citato *nu.* 4., eam talem appellat, et cōſequenter, quod huic potiùs deferendum eſſet.

Quamuis autem ego idem ſentirem, ideoq; contra ipſam filiam primi matrimonij, quæ meum votum expetijt reſpōderem, principaliter motus ex particula-
3 ribus facti circumſtantijs; Nihilominus, quatenus pertinet ad dictam quæſtionē, in abſtracto, vt etiā aduertitur *d. diſc.* 31. *de ſucceſſ.*; Dicebam, quod probabilior videretur prima opinio ſuper non compræhenſione, quando facti circumſtantię aliud non ſuaderent, quia nempè, vt aduertitur *dicto tit. de ſucceſſ.*, ceſſaret applicatio nimium congruæ rationis, cui dicta prior opinio fauore filiorum primi matrimonij innixa eſt, vbi præſertim de inteſtata patris ſucceſſione agatur, quod ſcilicèt aſperum, ac improbabile videatur, vt adeò melior eſſe deberet conditio filiorum ſecundi matrimonij, qui in iure ciuili minus fauorabiles reputantur, quā ſint illi ex primo, dum integram dotem proprię matris obtinerent, abſq; eo quod filij primi matrimonij aliquā illius participationē haberent, et è conuerſo participarent etiam de dote primæ vxoris.

In hac verò facti ſpecie, contrarium probabilius dicendum veniebat; Tum quia renunciatio ſequuta erat poſt tran-
4 ſitum ad ſecunda vota, eaquè in ſpecie continebat diſpoſitionem textus *in dicta l. fœminæ*; Tum clarius, quia non agebatur de ſucceſſione ab inteſtato, adeoùt, incerta, ſeu ambigua exiſtente renunciatarij voluntate, lex ob dictam nimiùm cōgruam rationem, ità illam interpretetur; Vbi verò, conditū ſit teſtamentum, factaq; diſpoſitio de bonis renunciatis, tunc, vt pluries in præcedentibus aduertitur, ceſſant illæ quæſtiones, quæ in ſucceſſionibus ab inteſtato cadere ſolent, quoniā vnus ex finibus, vel cauſis, ex quibus huiuſmodi renunciationes procurari ſolent, eſt ille obtinendi libertatem diſponendi ex deductis *per Apont. conſ.* 39. *&* 40. *lib.* 1. *Rota apud Greg. deciſ.* 85. & admittitur *in deciſ.* 340. *Dunozett. re. pertit. deciſ.* 543. *par.* 5. *rec.* cum alijs pluries deductis *hoc cod. tit.*

Potiſſimè verò, dum renunciationes conceptæ erant pro hæredibus quibuſcumq; quod in ſpecie pōderatur *in dicta deciſ.* 290. *par.* 9. *rec.*; Tunc etenim ijdem
5 *Aluarad.*, & *Molin.*, ac *Merlin.*, & alij, contrariæ opinionis ſequaces id admittunt, ex ea probabili ratione, quod cum ita pater renunciatarius libertatem haberet diſponendi de huiuſmodi bonis ad fauorem extraneorum, ſaluo ſolū iure legitimæ filiorum, non videtur prohibēdus diſponere ad fauorem filiorū ſecundi matrimonij vt in propoſito donationis contemplatione primi matrimonij, vt quoties filij ex eo procreandi, iure mixti fideicommiſſi vocati non ſint, non prohibeantur de illa participare filij diuerſi

uerſi matrimonij, vt *eod. tit. de ſucceſſ.*, ac altero *de donationibus* aduertitur, cum legis prohibitio, quæ diſponendi facultatem adimit, percutiat ſecundum coniugem ſuperſtitem iuxtà textum *in l. hac edictali Cod. de ſecund. nupt.*, non autem filios, dum perſonæ ipſius coniugis conditio deterior per legem effecta eſt, quā illa cuiuslibet extranei.

Ponderabam in ratione motiuandi ad fauorem dictæ Annæ Mariæ, quod cum ageretur de renunciatione facta occaſione electionis vitæ ſpiritualis in Mona-
7 ſterio, ità iuxtà diſtinctionem pluries inſinuatam, dicenda eſſet renunciatio realis, ſeù extinctiua, vtpotè facta principaliter ex motiuo vitæ ſpiritualis, et abdicationis temporalium, et conſequenter, quod ità renunciantibus habitis pro mortuis, atquè in rerum natura non exiſtentibus, tanquam per remotionem obſtaculi, integra materna ſucceſſio dictæ filiæ ſæculari delata eſſet, quodquè ità euitaretur quæſtio in radice.

Verùm inſinuabam, quod motiuum eſſet fragile, ob deficientem facti aſſiſtētiam, dum renunciatio expreſsè cōcepta
8 erat in forma tranſlatiua, & per ſpeciem donationis; Clariùs verò quia non agebatur de ſucceſſione deferenda, & ſperata, adeoùt recurrere opus eſſet ad terminos textus *in l. ſpem C. de donat.*, de quibus præſertim ſupra *diſc. 6.* & in alijs, ſed agebatur de ſucceſſione iam delata, & quæ ità etiam agnita ſupponebatur, dū vt præmiſſum eſt, in renunciatione deducebatur ad ſpeciem materna ſucceſſio cum ſpecifica mentione *dicti textus in l. fœminæ*; Ideoquè rectè intrabat vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de leg. 3.*, quod in claris, & expreſſis non intrant quæſtiones, & argumenta.

ROMANA
DONATIONIS,
VEL
HÆREDITATIS
PRO
SAVO PORCARIO
CVM
FRATRIBVS DE PINEA.

Caſus diſputatus coram A. C., reſolutus pro Sauo.

De renunciatione, quæ per puellam in ſæculo nubentem, occaſione dotationis facta ſit parentum, ac aliorum ſucceſſionibus, quarum mentio habita ſit, an dici poſſit inualida, vtpotè facta ſine conſenſu eorum, de quorum ſucceſſione agitur; Et an, & quando huiuſmodi renunciationes exigant ſolemnitates ſtatutarias, quarum defectus illis obſtet, necnè.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Renunciatio intelligitur ab inteſtato, non autem ex teſtamento.*
3 *De inualida renunciatione hæreditatis viuentis.*
4 *De ſolemnitatibus ſtatutarijs in Vrbe in renunciationibus minorum, & mulierum.*
5 *In claris, & expreſſis ceſſant quæſtiones.*
6 *Declaratur concluſio, de qua num. 2.*
7 *Item declaratur concluſio, de qua nu. 3., vt procedat in renunciatione generali.*
8 *Etiamſi aliquæ perſonæ deducantur ad ſpeciem.*
9 *De eodem, & quādo verè procedat diſpoſitio* text. in l. fin. Cod. de pact.

10 *De*

10 *De ſolemnitatibus Statuti, de quibus num.* 4.

11 *De promiſſione facti alieni, quando, & quomodo ſit obligatoria.*

12 *Quod non congruat, vt ſponſa de futuro tractet cum ſponſo.*

13 *De eadem materia ſolemnitatum in renunciationibus, & quando rigoroſè in eis procedatur.*

14 15 & 16 *De eodem cum diſtinctione caſuum.*

17 *Et an ſolemnitates requirãtur in renunciatione iuris quærendi.*

DISC. XIII.

1 NVptijs deſtinata A. de Porcarijs cum B. de Pinea eius coniuncto, conſtituta per patrem, vel fratrem, iam conuenta congrua dote, iuxta communem huius regionis vſum, amplam fecit renunciationem, in forma expreſsè translatiua per ſpeciem donationis, ad fauorem Iulij fratris, eiuſquè filiorum, & deſcendentium maſculorum, de omnibus, & quibuſcumquè teſtatis, ac inteſtatis parentum, vel coniunctorum, hæreditatibus, & ſucceſſionibus, & ſignãter de illa matris adhùc viuentis; Cumquè iſta moriens, dictam filiam hęredem inſtituiſſet, iſta quoquè defuncta, aduersùs eius filios, & hæredes, Sauus Iulij defuncti filius, ex perſona propria quoquè expreſsè vocatus, iudicium immiſſionis coram A. C. inſtituit ad bona prouenietia ex dicta hæreditate matris, atque pro actore, poſt plures diſputationes, prodijt ſententia, exequutioni etiam demandata.

In diſputationibus autem deſuper habitis; Cum Actoris intentio abſquè dubio fundata eſſet, idcircò quæſtio cadebat, in Reorum exceptionibus, quæ tres erant; Prima nempè ſuper concluſione

2 de qua cæteris relatis *apud Dunozett. deciſ.* 346. *repetit. deciſ.* 543. *par.* 5. *rec.* plures in præcedentibus enunciata, quod huiuſmodi renunciationes, quamuis amplæ de quibuſcumquè hæreditatibus, etiã certæ perſonæ viuentis (data validitate) intelligendæ veniant ab inteſtato, non autem ex teſtamento, de quo etiam plenè *apud Surd. deciſ.* 14. ibiquè *Hodiern. in addit. de Marin. reſol.* 194 *lib* 2. cum ibi deductis.

Secundò, quod vbi agitur de renunciatione hæreditatis perſonæ viuentis, ea inualida eſt, vbi non accedat conſenſus ipſius, de cuius hæreditate, vel ſucceſ-

3 ſione agitur; Imò neque eius interuentus ſufficit, niſi accedat etiam perſeuerãtia vſquè ad mortem, cum iſte conſenſus ſit quandocumq; reuocabilis; Siuè id proueniat ex ratione tollendi votum captandæ mortis; Siuè ex altera non reddendi illum inteſtabilem, ad notum text. *in l. fin. Cod. de pact.* cum concordantibus *apud Altograd. conſ.* 40. *cũ duob ſeqq. lib.* 2. *Rota apud Bich. dec.* 119. *repetit. dec.* 166. *par.* 9. *rec.* & in alijs.

Et tertiò dicta renunciatio inualida dicebatur ob non adimpletam formam Statuti 551. Vrbis, dum vocatus nõ fuerat eiuſdem puellæ renunciantis deſti-

4 natus ſponſus, tanquã vnus ex proximioribus, eoquè neglecto, alij remotiores vocati, vel eorum loco, curator adhibitus fuerat, quod importat nullitatem, ex pluries deductis in ſua materia *ſub tit. de alien. & contract. prohib.*

His tamen non obſtantibus, Scribens pro actore (etiam cum ſenſu veritatis), contrarium dicebam probabilius eſſe, quodquè dictæ exceptiones ſubſiſtentiã non haberent; Singulas etenim examinando; Quatenùs ad primam pertinet, difficultas de plano tollebatur ex facto, adeoùt intraret vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de leg.* 3. latè exornata *per Rot. deciſ.* 44. *n.* 14. *par.* 11. *rec.*, quod in claris, & expreſſis non intrant præſumptiones, & argumenta, dum renunciatio

5 in verbis, expreſsè, nimiùmq; clarè cantabat de quibuſcumquè hæreditatibus, & ſucceſſionibus, etiam ex teſtamento; Id etenim, etiamſi ex cauſa de futuro, prohibitum non eſt fieri poſſe ad fauorem tertij per viam renunciationis trãſlatiuæ iuxtà pluries enunciatos terminos textus *in l. ſpem Cod. de donat.*

Dicta verò concluſio, vt renunciatio non excludat renunciantem à teſtata ſucceſſione, percutit terminos diuerſos,

6 extinctiuæ ſcilicèt renunciationis factæ, per quam renuncians tollat ſe de medio, atquè abdicet à ſe ius ſuccedendi ab inteſtato, vt alijs æqualibus, vel remotioribus, per remotionem obſtaculi locum ape-

aperiat; Siuè vbi agatur etiam de tranſlatiua renunciatione, quę facta eſſet ei, de cuius hæreditate, vel ſucceſſione agitur, quia nempè eumdem renunciantem inſtituat, ſeù aliàs cum eo diſponat, eodem modo quo cum quocumq; extraneo diſponere poſſet, cum renunciatio tollat quidem omne ius, quod renuncianti in renunciatarij bonis, vel ſucceſſione competere poſſet, eum tamen non inhabilitat, nè ipſe renunciatarius diſponere valeat cum eodem renunciante, ideoque iſti termini extranei erant à caſu quæſtionis.

Plana quoque remanebat ſolutio ſecundi obiecti, quoniam vltrà reſponſionem deduci ſolitam ex nota *deciſ.* 350. *Afflict.*, de qua dubitat *Rota apud Bich.*
7 *dicta deciſ.* 119. *repetit. deciſ.* 166. *par.* 9. *rec.*; Difficultas ceſſabat, ex eo quod diſpoſitio dicti textus *in l. fin. Cod. de pact.*, procedit, vbi agatur de renunciatione, vel alio contractu ſuper hæreditate perſonæ certæ, ac determinatæ; Secùs autem vbi ſit generalis, de omnibus, & quibuſcumquè hæreditatibus, & ſucceſſionibus; Quoties tamen generalitas affectatè adiecta non ſit ad legem fraudandã, quia nempè ſubſtantia veritatis ſit, quod actũ eſſet de perſona certa, & determinata, in qua tantùm caſus eſſet verificabilis iuxtà *deciſ.* 89. *Franch.*, quæ reputatur in materia magiſtralis cum concordantibus relatis *ibid. per Add.*; Secùs autem vbi iſta ſuſpicione ceſſante, verè renunciatio ſit generalis, cum tũc ceſſet ratio prohibitionis, ideoq; actus valeat.

Idquè adeò verùm, vt nequè obſtet, quod aliquæ perſonæ ad ſpeciem deducantur, cum id continere dicatur enu-
8 merationem ſpecierum iam ſub genere cadentium gratia maioris declarationis, vt *apud Franch. ibidem, & Rot. apud Buratt. deciſ.* 366.; Et conferunt quæ habentur *ſub tit. de iurepatron.*, quod licet iſtud ius in contractũ donationis abſq; Ordinarij conſenſu deduci non valeat, multò verò minùs in illum emptionis, & venditionis, in quo pretium accedat; Attamen, vbi agatur de donatione, vel venditione vniuerſitatis, cui iuſpatronatus acceſſoriè annexum ſit, iſtud ſub tali cõtractu venit, atquè nil refert, quod eius mentio ſpecialis fiat, dummodò eius ratio in pretio non habeatur, quoniam expreſſio facta cenſetur de eo, quod tacitè inerat, gratia maioris declarationis.

Clariùs verò, quoniam prohibitio cõtenta in dicta *l. fin. Cod. de pactis*, verè percutit illas futuræ hæreditatis renun-
9 ciationes, quæ ad fauorem extraneorũ, ità alienas hæreditates captare ſollicitorum, parum laudabiliter, ac præter communem vſum, ſeù ex parte renunciantis præter regulas prudentiæ fiant, cum tunc intret ſuſpicio ſeductionis, vel malarum artium; Secùs autem vbi id fiat ad fauorem parentum, vel fratrum dotãtium, ex communi Italiæ vſu, pro iuſto motiuo regionis moribus adaptato, vt ſufficiat fœminas congruè dotare, quodquè iſtæ tanquam prouiſæ, à paterna domo exeuntes, atquè in illam viri tranſeuntes, quodammodo extraneæ fiant, nequè aliud prętendere debeãt, quaſi quod, dos, quæ eis datur, ſit præuentiuum emolumentum, ſeù cõgruum pretium huiuſmodi ſpei, cum aliàs melior eſſet conditio fœminarum, quàm maſculorum, contra omnem probabilitatem, & communem vſum; Ideoquè erroneum prò meo iudicio videtur, diſpoſitionem, ſeù terminos *dictæ l. finalis*, indefinitè in omni caſu attendere, dum potiùs cum dicta diſtinctione procedendum videtur, malam vel reſpectiuè bonam fidem attendendo; Ad inſtar eorum, quæ *ſub tit. de credito* habentur ad materiam textus *in l. per diuerſas, & l. ab Anaſtaſio Cod. mandat.*, cum ſimilibus, ac propterea, quod ſit quæſtio, pro facti qualitate decidenda, inſpiciendo, an congruat, necnè ratio prohibitionis.

Quouerò ad tertium punctum ſolemnitatum; Difficultas ceſſabat ex facto, in
10 quo illarum implementum ex eiuſdem inſtrumenti facie patebat; Nil obſtante, quod neglectus eſſet dictus proximior, quoniam cum iſte iam deſtinatus eſſet puellæ ſponſus, hinc proindè duplex vrgebat nimiùm congrua ratio, ob quam ille adhibendus non erat, ideoquè prudenter neglectus fuit, atquè habitus pro non extante; Primò nempè quia abſolutum, atquè in praxi quotidiè receptum eſt, vt proximiores intereſſati, ad id inhabiles ſint, atq; vocari non debeant, ſed habendi ſint pro non extantibus, vt in ſua materia *ſub tit. de alien. & contract. probib.*

probib., atquè talis iſte rectè dici poterat nimium intereſſatus in huiuſmodi renũciatione, vt ea non ſequeretur ob commodum, quod ipſe, eiuſquè filij aliàs ſperare potuiſſent, ex renunciandis hæreditatibus, ac ſucceſſionibus.

Vndè propterea, vt in propoſito promiſſionis facti alieni habetur *ſub tit. de credit. diſc.* 124., receptũ hodiè habemus, quod licèt regula ſit, vt promittens fa-
11 ctum alienum, ad aliud nõ teneatur niſi ad diligentias, quibus adhibitis excuſatur, quoties clauſula *ita quod &c.*, vel alia æquipollens, aut alia particularis circumſtantia diuerſimodè non ſuadeat; Attamen vbi agitur de huiuſmodi renunciationum promiſſionibus, quæ per ſpõſum nomine ſponſæ in tabulis dotalibus fiãt, dicta concluſio ſuper excuſatione à diligentijs reſultante, nõ intrat ob præſumptam colluſionem inter ſponſum, & ſpõſam, quodquè ille apparenter adhibendo diligentias, in ſubſtantia, ac de facto cõtrarium affectet ob eius intereſſe, iuxtà optimam obſeruationẽ *Aponte de poteſt. Proreg. tit. de ſucceſſ. mulier. num.* 10. *Caualer. deciſ.* 64., & ſequuntur moderniores communiter, vt patet ex deductis loco citato, vndè propterea intereſſe erat indubitatum.

Et ſecundò quia manifeſtè reſiſtebat ratio cõgruentiæ, ac honeſtatis, vt puella, ità familiariter tractare deberet cum
12 eo, qui eius futurus ſponſus deſtinatus erat, dũ proximiores adhibendi ſunt, nõ prò ſola cerimoniali, ac materiali præſentia, vt frequentiùs praxis docet, ſed eorũ interuẽtus debet eſſe formalis, quo mediante impleatur finis, vel ratio, ob quam ille deſideratus eſt, vt ſcilicèt benè certiorent puellam de actu per ipſam faciendo, ac de effectibus, & præiuditijs exindè reſultantibus, explorãdo eius voluntatem, an libera, & determinata ſit, necnõ indagãdo, an expediat, quod etiã per Iudicẽ faciendũ eſt, ſolus etenim cerimonialis interuentus, reputatur inanis, vt aduertitur in ſua materia *ſub tit. de alien. & contract. prohibitis*; Et conſequẽter requiritur, vt familiariter, proximior cum puella tractet, quod vtriquè, incongruum, ac indecorum eſſet; Ideoquè dicebam, quod iſte coniunctus, eligendo ſtatum coniunctioni contrarium, vt eſſet huius mulieris vir, ità coniunctioni renunciando, ſe extraneum effeciſſe videbatur.

Cæterùm, vbi etiam iſte ſolemnitatũ defectus adeſſet; Quamuis in Curia huiuſmodi quæſtio ſoleat eſſe quotidiana, ob illum præſertim defectum, qui reſultat ab inſinuatione non facta, ad formam Ægidianæ Conſtitutionis, cuius in hoc propoſito mentio habetur ſupra *diſc.* 6,
13 dum pro frequentiori vſu, huiuſmodi renunciationes, fieri ſolent per puellas nuptijs deſtinatas, quæ in minori ætate adhùc exiſtunt, adeoùt penè centies, quãdò pro nullitate, & quandò pro validitare ſubſtinenda, id tàm in Rota, quàm in Tribunali A.C., alijſq; Tribunalibus, diſputauerim, præſertim in caſu, de quo *ſub tit. de de dote diſc.* 34., ac etiam in illa *Ariminen. bonorum*, in qua prodierunt variæ reſolutiones 24. *Maij* 1660., 22. *Iunij* 1661., & 12. *Iunij* 1665. *coram Beuilaqua*, cum ſimilibus, quæ in Rotæ deciſionibus frequentèr leguntur; Attamen, iſta eſt vna ex illis materijs, in quibus nimiùm euidentem cenſui pragmaticorum errorem, procedendi cum generalitatibus, atq; propoſitiones in vno caſu admiſſas, cuicumquè alteri applicãdi, non diſtinguendo caſus, eorumq; circumſtantias, ex quibus pendere debet inſpectio, àn legis communis, vel municipalis ratio cõgruat, ob quam huiuſmodi ſolemnitates adinuentæ ſunt.

Aut enim agitur de renunciatione, præſertim tranſlatiua, quæ extraneo, vel remotiori non dotanti fiat, vndè propterea circumuentionis ratio intret, multò verò magis ſi de bonis, ac iuribus iam
14 quæſitis iuxtà caſum, de quo *deciſ.* 523. & 724. *par.* 4. *rec. tom.* 3., cum quibus procedi ſolet, atq; præſertim proceſſum fuit *in dicta Ariminen.*; Et tunc rectè intret rigor ſolemnitatum, quoniam militat ratio, ob quam illæ adinuentæ ſunt; Idemquè, ſi in forma extinctiua fieret renunciatio, quæ nullum haberet probabile motiuũ, vt ità remotior, qui eam affectauit, per huius obſtaculi remotionem, proximior effectus, illas obtineat ſucceſſiones, quæ renuncianti debitæ ſint.

Aut verò agitur de illa renunciatione, quæ, iuxtà communem, ac rationabilem Italiæ vſum, fiat per puellam occaſione nuptiarum ad fauorem patris dotantis, vel fratrum, à quibus congruam dotem acci-

Digitized by Google

accipiat, et tunc prorſus erroneum, ac
improbabile videtur, iſtam ſpeciem re-
nunciationis, regulare cum illo rigore, cũ
15 quo dicta alia ſpecies regulanda venit,
ob longè diuerſam rationem; Iſta etenim
ſpecies fauorabilis, ac rationabilis potiùs
dicitur, benignèque in ea procedendum
eſt, cum actus dicatur prudens, ac lau-
dabilis, vt in ſpecie aduertitur *per Ro-
tã in Aſculana renũciationis 1. Iulij 1652.
& 22. Maij 1651. coram Cerro,* quarum
poſterior eſt impreſſa *deciſ. 15. par. 11.
rec.*; Iſtaquè videtur vera, nimiumque
probabilis diſtinctio; Ad cuius compro-
bationem conferunt, quæ habentur *dicto
diſc. 34. de dote*, ac etiam firmata *in Roma-
na renunciationis coram Otthob. inter ſuas
deciſ. 82. in fin.*, & in eadem *coram Cerro
deciſ. 23. par. 11. rec.* in propoſito renun-
16 ciationis factæ, ex rationabili motiuo
conſeruandi bona in agnatione cum ſi-
milibus; Ac propterea, ad iſtas facti cir-
cumſtantias reflectendum eſt, atquè cum
iſta diſtinctione procedendum videtur,
non autem generaliter, ac indefinitè pro
omni caſu illam attendere, cum in hoc
præſertim pragmaticorum ineptia conſi-
ſtere videatur.

Dicebam quoque, ſcribendo more
Aduocati, quod cum ageretur de renun-
ciatione iuris quærẽdi, ſolemnitates ne-
17 ceſſariæ non eſſent, iuxtà firmata *apud
Buratt. deciſ. 333.*, & in deciſionibus edi-
tis in cauſa, de qua ſupra *diſc. 6.*; Verùm
agnoſcebam, quod motiuum non eſſet
tutum, meritò in ſpecie reiectum *in dicta
Ariminen. coram Beuilaqua*, de qua ſupra
dicto diſc. 6.

FAVENTINA

SEV

RAVENNATEN.

RENVNCIATIONIS

PRO

AVGVSTINO MAIOLO

CVM

THERESIA PARITER MAIOLA.

Caſus diſputatus coram A. C., reſolutus pro Auguſtino in ordinatorijs tantùm.

De materia læſionis, quæ cadat in renunciationibus, quæ per puellas occaſione nuptiarum, ac dotis fiant, an, & quando intret, ipſamquè renunciationem inficiat, necnè.

Et incidenter; an renunciatiò, quæ inualida prætenditur, impediat, necnè actiones, vel remedia, quæ renuncianti aliàs competerent, ſi renunciatio facta non eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *An, & quando renunciatio, quæ prætendatur nulla, impediat exercere primæuas actiones.*
3 *De læſione in renunciatione regulanda.*
4 *De eodem.*
5 *Quando non ſit renunciatio, ſed potiùs venditio hæreditatis, vel actionis.*
6 *Traditur regula, ſeù diſtinctio, cum qua iſta materia læſionis in renunciationibus eſt regulanda.*

DISC.

DISC. XIV.

1 AVguſtinus ſenior de Maiolis, ſcripto hærede Io. Franciſco filio in pupillari ætate exiſtente, huic ſine filijs decedenti ſubſtituit Dominicum, & Ioſephum eius germanos fratres; Duabus verò filiabus reliquit dotem librarum 14. m. pro qualibet, ea lege adiecta, vt prædicta dote contentæ, amplam renunciam facere deberent in forma conſueta; Cum autem defuncto dicto Io Fräciſco, parùm poſt pupillarem ætatẽ completã, factus eſſet caſus dictæ ſubſtitutionis, ad fauorẽ Dominici tantùm ſuperſtitis, defunctaq; etiam eſſet, adhùc viuente fratre, vna ex dictis filiabus, vndè propterea Thereſia altera ſuperſtes, iure ſucceſſionis obtinuit medietatem legati facti alteri ſorori, et ſic haberet pro dote libras 21. m.; Cuperet autem habere dotem maiorem, & æqualem illi, quæ filiabus dicti Dominici conſtituta erat in libris 28. m. circiter; Hinc proindè, eodem Dominico defuncto, cum tutoribus Auguſtini eius filij, & hæredis, conuentio inita eſt, cum conſenſu, & interuentu matris eiuſdem Thereſiæ, ſuper ſuppletione dictæ maioris dotis, cuius intuitu renunciationem fecit de omni, & toto, eo quod in paterna hæreditate, ex perſona propria, & ex illa dicti Io. Franciſci, tàm ipſa, quàm eius mater prætendere poſſent, atq; ità ſtante dicto ſupplemento, qualificatis contractis nuptijs, ipſa, eiuſquè vir, ſub prætextu, quod iſta renunciatio enormiſſimam læſionem contineret, iudicium immiſſionis corã A.C. ad bona paterna inſtituerunt pro tertia parte cadente ſub legitima debita dicto Io. Franciſco, cuius erat hæres, vtpotè à ſubſtitutione exempta; Verùm poſt plures acerrimas diſputationes, potiùs facti, quàm iuris, vt infrà, prodijt Rei cõuenti abſolutoria ab obſeruatione iudicij, ob intentati remedij incompetentiam, merita negotij principalis intacta relinquendo.

In diſputationibus autem deſuper habitis, duæ fuerunt inſpectiones; Vna ſcilicèt circa iudicij ordinem, ſuper intentati remedij competentia, vel incompetentia; Et altera in meritis negotij principalis, circa prætenſam ænormiſſimam læſionem, ex qua nullitas renunciationis deducebatur.

Quatenùs igitur pertinet ad primum; Scribentes hinc indè, concordabamus in theorica, quæ in hac materia recepta habetur ex deductis in ſua materia *ſub tit. de iudic.*, ſuper iſta quæſtione, an ſcilicèt & quando, concordia, vel renunciatione non obſtante, hoc interdictum cõpetat, eo modo, quo ex primæuo iure competeret, ſi renunciatio, vel cõcordia non adeſſet; Diſtinctio etenim eſt, quod;

2 Aut nullitas actus manifeſta eſt, atquè incontinenti probata, adeoùt dici valeat vitium patens, ſiuè intrinſecum, quod aliam extrinſecam non exigat iuſtificationem, quæ altioris indaginis dici valeat, vndè propterea certum ſit, quod intret decretum annullatiuum ipſo iure, & tunc, actu habito pro infecto, perindè ac ſi in rerum natura non eſſet, rectè cõpetunt, atquè exerceri poſſunt ea remedia, vel actiones, quæ iam competebant ante initam tranſactionem; Aut è conuerſo, id probabilem habet dubitationem, adeoùt extrinſecas exigat iuſtificationes, à quibus pendeat infectio, quæ propterea dici non valeat ipſo iure in cõtinenti probata, ſed exigat formalem Iudicis declarationem, et tunc ſecùs dicendum ſit, vt ſcilicèt præcedere debeat iudicium reſciſſorium, quo mediante, per rem indicatam, vel per tres conformes, tollatur priùs de medio renunciationis, vel concordiæ obſtaculum, eoque ſublato, priora iura exerceantur iuxtà *deciſ.* 550. *Caualer. num. 4. deciſ. 86. num. 9. par. 6. rec.* cum alijs plenè deductis in alia *Fauentina primogenituræ 23. Iunij 1666. coram Beuilaqua* ædita in caſu, de quo *ſub tit. de fideic diſc. 39.*, ac habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de iudic.*

Iſta igitur theorica concorditer conſtituta vtpotè vera, & recepta; Diſcordantia erat ſuper applicatione; Scribentes etenim pro actrice, pro-

3 bando valorem bonorum hæreditariorum dicti Auguſtini ſenioris eius patris, quorum tertia pars pro legitima debita erat dicto filio inſtituto, ex cuius iure actrix, tanquam hæres veniebat, ità dicebant notoriam, ac euidentem eſſe infectionem, cum ſupponeretur, vt

hæc tertia pars importaret libras circiter centum mille, dictum verò ſupplementum, datum in recōpenſam importabat ſolùm libras ſeptem mille, vndè propterea,etiam attenta diſpoſitione iuris cōmunis, adeſſe dicebatur læſio pluſquàm enormiſſima, redolens abſquè dubio dolum, ex quo reſultat nullitas actus ipſo iure, abſquè neceſſitate recurrendi ad remedium reſciſſorium, quod reſultat ex diſpoſitione textus *in l.2.Cod.de reſcind.vend.* iuxtà diſtinctionem,de qua *ſub tit. de empt. & vendit.diſc.27.*; Multò magis ſtāte Statuto Ciuitatis Rauennæ,vbi cōtractus initus fuerat,per quod, vltrà ſolemnitates materiales in contractibus præſertim minorum, requiritur iuſta cauſa vtilitatis.

Scribens ego pro Reo conuento, dicebam quod in hoc conſiſteret fallacia, ità in aere calculando valorem bonorū, quæ per defunctum poſſidebantur,dum
4 oportebat calculare quoquè æs alienum, aliaquè onera detrahenda, necnon detrahi deberent bona exiſtentia in territorio Fauentino, in quibus Dominicus patruus, vel idem Auguſtinus conſobrinus, ex illo Statuto, cuius mentio habetur in ſua materia *ſub tit. de ſucceſſionibus*, actricem quamuis ſororem excludebat, etiam ab eiuſdem Io. Franciſci vltimò defuncti inteſtata ſucceſſione; Atquè ſuper hoc magnæ fuerunt diſputationes, ſuper valore ſcilicèt dictorum bonorum, ac etiam an dicti Dominicus, & Auguſtinus dici poſſent ciues Fauentini,quibus dictum Statutum ſuffragaretur; Siuè ān nomina debitorum,aliaquè negotia ad dictum Auguſtinum ſeniorē ſpectarent, et quatenùs ſpectarent,an loco circumſcriberentur, vel potiùs perſonam ſequerentur,ad effectum inſpiciēdi, an caderent ſub dicto Statuto,necnè, quæ omnia,magnam,ac altiſſimæ indaginis diſcuſſionem exigebant, cum extrinſecis iuſtificationibus,cum quibus oportebat firmare dictæ hæreditatis ſtatum, ex quo pendebat quantitas legitimæ,quę exempta à dicto Statuto, caderet ſub inteſtata ſucceſſione actrici debita, ex quo regulanda veniebat læſio; Ideoquè omninò firmum remanebat, vt ineptum eſſet intentatū remediū, vndè propterea probabiliter, ac fundatè prodijt dicta ſententia abſolutoria, ab obſeruatione iudicij,intacta relinquendo merita,dum eorum inſpectio à dicto ſtatu pendebat.

Hinc proindè,(quatenùs ad ſecundam inſpectionem meritorum pertinet)quæſtio erat potiùs facti quàm iuris, an ſcilicèt firmata quantitate, quæ actrici pro dicta fratris ſucceſſione debita erat, factaquè proportione pro ſumma correſpectiuè ſoluta, adeſſet necnè prætenſa læſio, quæ annullationi, vel reſciſſioni aditum præberet.

Cum etenim non ageretur de illa conſueta renunciatione, quæ iuxtà pluries enunciatum Italiæ vſum, per puellas,occaſione dotationis, patri, vel fratribus,
5 de futuris incertis ſperatis ſucceſſionibus fieri ſolet, ſed ageretur de iuribus iam delatis, & quæſitis, quæ cedebantur extraneo, tanquam per ſpeciem emptionis, & venditionis; Hinc proindè videbamur eſſe in terminis ceſſionis, ſeù venditionis hæreditatis, vel incertæ aleæ, cuius exitus bonus, vel malus reſultare debebat à ſtatu hæreditatis, quæ poterat remanere damnoſa, adeoùt læſio potiùs eſſet ex parte pupilli renunciatarij iuxtà terminos textus *in l.1. & 2. tot.tit.ff.& Cod.de hæred. vel act.vendit.*, dum hæreditate detecta minus idonea, euictio non intrat, nullumquè ius ceſſionatio aduersùs cedentem competit ex deductis *ſub tit. de empt.& vendit. diſc.26.*, ac etiam in ſua materia *ſub tit. de hæred. & hæredit.*; Iſtiquè termini verè, ac propriè potiùs in iſta cauſa cadebant, quàm termini generales renunciationis.

In hoc autem propoſito læſionis, quæ deduci ſolet aduersùs huiuſmodi renunciationes, quæ per puellas occaſione ma-
6 trimonij carnalis, vel ſpiritualis, recepta dote, fiant omnibus earum iuribus, ac hæreditatibus, & ſucceſſionibus; In pluribus nimiùm frequentibus diſputationibus in hac materia habitis, tàm in Rota, quàm coram A. C., alijſquè Curiæ Tribunalibus,ac etiam extra Curiam reſpondendo pro veritate, præſertim *in Rota in Fulginaten. renunciationis coram Priolo* pro Ioſepho Lilio cum Vrſula nepte, in qua prodijt priùs ad effectum firmandi ſtatum bonorum *diſcurſus ſub die 20. Iunij 1661.*, deindè verò *ſub die 25. Maij 1662.* prodijt reſolutio fauorabilis

Iote-

Digitized by Google

Ioſepho renunciatario Reo conuento, ob non iuſtificatam læſionem, dum Vrſula renunciationem ob congruam dotem à patre acceptam ei fecerat; Reflectendo ad veritatem, pro meo ſenſu dicere conſueui idem, quod occaſione ſolemnitatum habetur *diſc. præcedenti*, & in alijs, vt ſcilicèt, prorsùs erroneum ſit in hac materia cum generalitatibus procedere, ſiuè cum deciſionibus, vel doctrinis percutientibus caſus, vel terminos diuerſos, cum veriùs procedendum videatur cum eadem ibi inſinuata diſtinctione.

Aut etenim agitur de bonis, vel iuribus iam agnitis, & quæſitis, vel ſaltèm delatis, ac de præſenti certitudinaliter competentibus, quorum renunciatio fiat patri, vel fratribus intuitu dotis, quam filiæ, vel ſorori quamuis diuiti, ac aliundè prouiſæ, de proprio præſtare tenentur, adeoùt non intret ratio correſpectiuitatis, ſeù præuētiuæ perceptionis emolumenti, ac æſtimationis iurium renunciatorum; Et tunc rectè intrent termini læſionis, quoties facti circumſtantiæ non ſuadeant, quod ità ſuadentibus legibus polyticis, vel ſtatus, vel alia probabili ratione, ſiuè vſu regionis, vel perſonarum, id redoleat donationem prudenter, atquè ex probabili motiuo factā, adeoùt ſit actus, qui mereatur à prudētibus laudari; Atquè ità cum publicis, ſeù benè præmeditatis tractatibus, ac negotiationibus geſtus ſit, vt ab eo dicatur abeſſe illa ſuſpicio, quæ in priuatæ fortunæ puellis cadere ſolet, ſeductionis, ac doli, vel concuſſionis; (Licet vbi dicta polytica, ſeù ſtatus ratio intrat, nimium clara pro meo iudicio ſit Iuriſtarum ineptia, huiuſmodi quæſtiones cum eorum leguleicis propoſitionibus tractare, ac decidere, cum deciſionem recipiant ab eo iure, quod inſinuatum habetur *ſub tit. de dote diſc.* 146.)

Aut verò agitur de ſperatis iuribus de futuro, iuxtà frequentiorem contingentiam; Et tunc inſpiciendum eſt, an actui aſſiſtat, necnè, eadem benè ordinata ratio de qua ſupra, illa præſertim pluries inſinuata, quæ reſultat à communi regionis, vel perſonarum vſu, adeoùt actus dicendus veniat prudens, ac rationabilis, qui à prudentibus laudari mereatur, vel è conuersò imprudens, ac læſiuus, vt doli, vel ſeductionis, aut concuſſionis probabilem redoleat ſuſpicionem; Et in ſumma videtur quæſtio facti, pro iſtius qualitate decidenda, certam non de facili recipiens regulam cuicumquè caſui applicabilem, vndè proptereà manifeſta videtur pragmaticorum ineptia cum generalitatibus hanc materiam tractare, & decidere.

S. SEVERINAE
SVPPLEMENTI
LEGITIMÆ
PRO
HELYSABETTA OLIVERIA
CVM
ILLIS DE BONA ET ALIIS.

Caſus deciſus per Rotam pro Helyſabetta.

An, & quando renunciatio facta per matrem prædefunctam, obſtet filijs ex propria perſona venientibus.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Renunciatio matris non nocet filijs ex perſona propria.*
4 *Fallit quando renunciatio matris eſt propter dotem.*
5 *Declaratur.*
6 *Quomodo ſunt extendendæ deciſiones, & in quibus eis deferendum ſit.*
7 *De concluſione de qua num. 4. declaratur cum*

cum diſtinctione.
8 *Reÿcitur diſtinctio repræſentationis.*
9 *Non placet concluſio, de qua numer. 4. & 7.*
10 *Quando auo ſit imputandum cur dotem donauerit.*
11 *De hac implicita donatione dotis.*
12 *Et quomodo leges debeant intelligi, & practicari.*

DISC. XV.

IVxta facti ſeriem, de qua
in hac eadem cauſa *ſub*
tit. de legitim. & detract.
1 *diſc.*8.; Cum Marcus An-
tonius, ſcriptis hæredibus
Emanuele, & Dominico
nepotibus ex Maria filia prædefuncta,
ac Ioſepho ex Prudentia altera filia pari-
ter prædefuncta, necnon quibuſdam ne-
potibus ex fratre; Elyſabettæ nepti ex
eadem Maria certum reliquiſſet legatũ,
dictaquè Elyſabetta non acquieſcendo
auito iudicio, legitimæ ſupplementum
petierit; Introducta cauſa *in Rota coram*
2 *Taia ſub die* 31.*Maÿ* 1666. fauorabilem
reportauit reſolutionem, quæ fortè con-
cordiam produxit, dum (quod ſciam),
cauſa vlteriorem diſputationis progreſ-
ſum non habuit.

De duobus autem actum fuit; Primò
nempè de dicto ſupplemento, eiuſque
quantitate in genere, ſecluſa renuncia-
tione, quam dicta Maria mater fecit;
Et ſecundò, an hæc renunciatio actrici
obſtaret, necnè; De primo autem agitur
in dicto diſc. 8. *de legitim. & detract.*

Quatenùs igitur pertinet ad punctum
renunciationis, cuius validitas præſup-
ponebatur; Scribens ego pro dicta Ely-
ſabetta actrice dicebam, quod fundata
erat eius intentio in propoſitione tradi-
3 ta *per Bart. in l. qui ſuperſtitis ff. de acquir.*
hæred., quam ſequuntur ibidem *Roman.*,
Caſtr., *Alex.* & alij relati *per Surd. conſ.*
133. *nu.*18. *cum ſeqq. Andreol. contr.* 212.
nu. 1. *Fontanell. de pact. clauſ.* 5. *gloſ. vnic.*
par. 1. *num.* 59. *& ſeqq. de Marin. reſol.*
189. *&* 192. *lib.* 2. *& in addit. ad Reuert.*
deciſ. 157. *num* 3.; Quod ſcilicèt renun-
ciatio facta per matrem non obſtet filijs
ex perſona propria venientibus, vt præ-
ſertim noſtra ætate, ſcribentibus hinc-
indè, ferè omnibus Europæ primi no-
minis I. C., materia hæc examinata
fuit in graui cauſa, in qua, ex dictorum
Scribentium laboribus, commendabili
quidem, ac fœlici ſtylo *de Marin* com-
poſuit *dictã reſol.* 189.; Et habetur etiã
per Rot. deciſ. 2. *poſt Galerat. de renunc.*
& in alijs.

Non negabant Scribentes pro hære-
dibus reis conuentis, dictæ concluſionis
veritatem; Inſiſtebant verò in limita-
4 tione tradita *per Roman. in dicta l. qui*
ſuperſtes num. 7., cum quò pertranſeunt
alij relati *per Surd. conſ.* 355. *num.* 43. *in*
fin., et cũ quo pertranſit *Rota apud Roias*
deciſ. 399. *num. fin. & in Ariminen. bono-*
rum 24. *Maÿ* 1660. *coram Beuilaqua*;
(Licèt enim ab iſta deciſione receſſum
fuerit coram Vicecomite, attamen re-
ceſſus non eſt reſpectu huius concluſio-
nis, ſed ob nullitatem renunciationis ex
defectu ſolemnitatum, vt in præcedenti-
bus aduertitur faciendo mentionem hu-
ius cauſæ *Ariminen.*, in qua ego ſcribe-
bam); Vt ſcilicèt, id non procedat, quã-
do agatur de renunciatione, quæ per ma-
trem facta eſſet intuitu dotis per eam
acceptæ, quoniam iniuſtum eſſet, vt filij,
eorumdem iurium duplicatum emolu-
mentum aſſequantur, dum vt ſupra di-
ctum eſt, puella, quæ intuitu dotis huiuſ-
modi renunciationem facit, præuentiuũ
ſpei emolumentum, vel pretiũ cum dote
obtinere dicitur.

Facilis tamen fuit obiecti ſolutio ex
ſolo facto, abſquè neceſſitate aſſumendi
articulum iuris de quo infrà, cum actrix
non eſſet matris hæres, nilquè haberet
5 de materna dote, et conſequenter ceſſa-
bat in radice illa ratio, cui dicta limita-
tio innixa eſt; Atquè cum hac reſpon-
ſione de plano proceſſum fuit, iuxtà cõ-
mendabilem ſtylum Tribunalis, licèt
quandoquè moderno tempore (nimiùm
quidẽ damnabiliter) ille corrumpi ſoleat;
Quod ſcilicèt aſſumendæ non ſunt eua-
6 gatoriæ quæſtiones iuris præter neceſſi-
tatem cauſæ, cuius plana reſolutio reſul-
tet ex ſolo facto, idquè verè ſit cauſa
reſolutionis, vndè proptereà alia, quæ,
dictum ſtylum corrumpendo, in deciſio-
nibus deducuntur, potiùs Extenſoris pri-
uatum ſenſum continere videntur, quæ
verè deciſionis auctoritatem nõ habent,
vt pluries antiqua, media, & moderna
Rota proteſtata eſt; Verùm proteſtatio
pa-

parū proficua eſt, præſertim apud inferiores Iudices, qui pro moderno inepto vſu, deciſiones, ac auctoritates in ſola littera attendendo, non curant ad has reflexiones, vel ratiocinia deſcendere.

Cæterùm, vbi etiam in actrice qualitas hæreditaria adeſſet, vndè propterea ipſa, in toto, vel pro eius virili, poſſide-
7 ret dotem maternam, cuius intuitu renunciatio facta erat, adhùc tamen dicebam, vt dicta limitatio non intraret, cū ea procedat quando, iuxtà modernam frequentiorem cautelam, renunciatio etiam pro filijs, alijſquè deſcendentibus facta eſſet, cum promiſſione obſeruantiæ; Tunc etenim, licèt iſta dicatur promiſſio facti alieni, dum filij non veniunt tanquam hæredes matris, ſed ex iure, ac perſona propria; Nihilominùs, cum materna hæreditas teneatur ad quanti intereſt pactū ſeruari, intrat hodie recepta propoſitio, de qua pluries *ſub tit. de fideicom.* & alibi, vt regula textus *in l. cum à matre Cod. de rei vendicat.*, quæ obligat hæredem ad habendum ratum factum ſui auctoris, & nè illud impugnare valeat, quatenùs vires hæreditariæ ſuppetant, procedat etiam in iuribus ex propria perſona competentibus, inuentarij beneficio non obſtante.

Secùs autem vbi dicta promiſſio pro filijs facta non ſit, quoniam tunc renunciatio facta cenſetur pro ſolo iure renū. ciantis, quatenùs in eius fauorem purificetur ſperata ſucceſſio, cui renunciatum eſt, ipſa verò præmoriente, dictaq; ſpe caducata, actus euaneſcit tanquam per inanem exitum illius retis, cuius iactus, ità in conuentionem deductus dicitur, et conſequenter per renunciantem vel eius hæredem nulla fit contrauentio renunciationi; Vt reiecta variatione aliquorum, ità diſtinguendo habetur *apud Franch. deciſ. 67. vbi add.*, & præſertim modernus elaboratus *de Luca* cōcordātes referunt, ac habetur *apud Surd. de Marin.* & alios collectos *per Andreol. dicta contr. 212. nu. 3. & ſeqq. Michalor. de fratr. par. 3. cap. 12. nu. 35. cum ſeqq.*, ac ſupponitur *per Rot. in dicta dec. 2. poſt Galerat.* & in alijs.

Quamuis etenim aliqui diſtinguere ſoleant, an filij indigeant repræſentatione perſonæ eorum matris, quæ renunciationem fecit, puta quia, ex beneficio repræſentationis, concurrere velint cum patruis, vel cum auunculis; Attamen
8 eſt diſtinctio, quæ nullum habet probabile fundamentum, quoniam ille, qui remotior, ex hoc repræſentationis beneficio, proximiori æqualis redditur, non venit ex iure perſonæ repræſentatæ, cuius hæreditaria qualitate indigeat, ſed venit independenter iure ſuo, & ex beneficio, quod lex ità, per quamdam imaginem ſui parentis, nepotibus concedere voluit.

Benè verum quod, tàm iſtius, quàm plurium conſimilium cauſarum frequenti occaſione, reflectendo ad veritatem,
9 iſte ſemper viſus eſt quidam indiſcretus, parumquè rationabilis rigor leguleicus, humanæ rationi, ſiuè veriſimili Partium intentioni, contrarius, dum ità melioris cōditionis erunt fœminæ, earumquè deſcendentes, duplicem ſortientes ex aui hæreditate portionem; Vnam ſcilicèt occaſione maternæ dotis; Et alteram propriæ portionis iure ſucceſſorio; Maſculis autem primi gradus, vel nepotibus ex eis, vnicā tantùm portionem obtinentibus, quod vtiquè abſurdum, nimiumquè improbabile videtur.

Ac propterea, licèt de ſtricta iuris cenſura, rectè dici valeat, quod ſibi imputet parens, cur dotem filiæ donauerit, adeoùt ea in ſpeciem peculij aduentitij
10 tranſitum fecerit, vndè propterea filij eam obtinere dicantur ex beneuolentia matris, tanquam de eius patrimonio, de quo (ſalua legitima) poterat extraneis gratificari, ſiuè poterat in vita, debita, vel onera contrahere, adeoùt ius filiorum inutile remaneret, quodq; propterea debebat relinquere dotem in ſuis cōnaturalibus terminis profectitiæ, quæ mortua filia, ipſo ſuperſtite, ad eum iure conſolidationis rediiſſet, iuxtà regulam textus *in l. dos à matre C. de iur. dot.*; Quodquè vbi etiam ob eam conſuetudinem, quæ *Martini* dicitur, viri, ac filiorum ſuperexiſtentia, dictam conſolidationem ſeu reuerſionem impediat, adhùc tamen, iuxtà veriorem, magiſq; receptā ſententiam, nepotes dotem obtinere dicuntur iure vocationis dictæ Conſuetudinis directè ab auo, & ex eius ſubſtantia, vndè propterea conferre, vel imputare tenentur; Ideoq; abſurdum reſultat ab ipſius parentis culpa, malaquè prouiden-

Digitized by Google

dentia, quam ſibi ipſi imputare debet, faciendo donationem filiæ, quæ potiùs iure extranei donatarij conſideranda venit.

Nihilominùs, iſta, et ſi in puncto iuris vera ſint, adhùc tamen cōtinere vidētur quaſdā legales ſubtilitates vix peritis I.C. cognitas, ad quas proindè contrahentes, præſertim perſonæ idiotæ reflectere non ſolent, ſed pro ea naturali veritate, quæ pluries in præcedentibus inſinuatur, parentes cogitant ſolū filias prouidere, vt ità de paterna domo exeuntes, cum vniuerſa earum poſteritate, ab ea extraneæ efficiantur, quodquè infectio primitiuæ inficiat omnem deriuatiuam; Iſtaquè videtur ſubſtantia veritatis, ac veriſimilis voluntatis Partium.

Potiſſimè quia, vt in his terminis aduertitur *ſub tit. de dot. diſc.* 31. *cum duobus ſeqq. & diſcur.* 154. & alibi; Quoties hæc donatio non proueniat ex pluſquā clara, & explicita patris voluntate faciendi huiuſmodi donationem filiæ tanquā
11 extraneæ, ex aliquo merito, vel affectione perſonali, adeoùt, ſecluſo etiam motiuo paternæ obligationis, vel altero neceſſitatis dotandi, ac prouidendi filiam, adhùc eadem donatio facta eſſet; Sed huiuſmodi donatio iuxtà legales ſubtilitates ab omni probabilitate, ac ratione alienas deduceretur ex forma ſtipulationis, de qua *dicto diſc.* 31. *& ſeqq. de dote*; Quoniam tunc reuerà id videtur prouenire potiùs ex ignorantia Notariorum, qui neſcientes quid dicant, neq; verborū, ſeù clauſularum vim, ſeù operationem percipientes, vno vel altero modo ſtipulationem concipiendo, cauſant huiuſmodi effectus, contrahentium voluntati de directò contrarios.

Ad id autem cuperem, vt reflecterent magna, ſupremaquè Tribunalia, quæ Iudicibus inferioribus iudicandi normam
12 præbent, reflectendo etiam ad frequenter inſinuatam legalem hiſtoriam, de qua præſertim *ſub tit. de ſeruit. diſc.* 1., quod ſcilicèt legum ciuilium vſum habemus, non ex imperiali auctoritate Iuſtiniani, quæ ad id nos cogat, vndè propterea intrare valeat propoſitio, quod lex quāuis dura, ſeruāda ſit, ſed illū habemus, quia populi, eas tanquam rationabiles, ac benè, prudenterq; ordinatas, receperunt, ideoquè ad limites rationis practicari debent, non autem cum huiuſmodi rigoribus, qui humanæ rationi, atq; cōmuni vſui nimiùm aduerſi ſunt; Iſtaq; eſt ratio, ob quam aliarum ſcientiarum profeſſores, illi præſertim moralis philoſophiæ, hanc legalem, adeò abhorrent facultatem, eamquè dicunt Reipublicæ potiùs pernicioſam quodquè Mundum inuoluerit; Mali enim effectus huiuſmodi, non reſultant à legibus, quæ ſanctæ ſunt, ac rationabiles, ſed ab earum mala intelligētia, et à praxi, ſeù à verè damnabili, ac nauſeatiuo pragmatico vſu doctrinarum ad litteram, ac more collectorio, vno alterum tranſcribente abſquè aliquo diſcurſu.

ROMANA
SEV
IANVEN.
RENVNCIATIONIS
PRO
HIERONYMO PANESIO
CVM
LVCA, & IO. PAVLO ETIAM DE PANESIIS

Diſc. pro veritate in congreſſu.

An, & quando valeat, & obligatoria ſit renunciatio futuris ſucceſſionibus viuentium, ſeù pactum de non ſuccedendo ad materiam tex. *in l. fin. Cod. de pact., & in l. pactum quod dotali Cod. de pact. conuent.*

SVMMARIVM.

1 Facti ſeries.
2 *Ad materiam pacti de ſucceſſione viuen-*

viuentis, & an prohibitio manet etiã à iure canonico.

3 *De eodem, vt prohibitio ſit etiam de iure canonico, & de diſtinctione inter pactum affirmatiuum, & negatiuum.*

4 *De conſenſu eius, de cuius ſucceſſione agitur.*

5 *De voto Auctoris in caſu.*

6 *De Statuto Ianuæ eximente teſtamentum à querela inofficioſi.*

7 *Quod ſit error cum generalitatibus procedere in quæſtione de qua numer. 2. & 3.*

8 *De pacto ſuper ſucceſſione ipſius met paciſcentis, aſſecurando eius ſucceſſionem ad fauorem alicuius, an ſit nullum, vel reuocabile.*

9 *De eodem, & quare diſpoſitio legis ciuilis, hodiè non debeat attendi.*

10 *Expenditur ratio voti captandæ mortis.*

11 *De altera ratione adimendi liberam facultatem teſtandi.*

12 *Et de altera concluſione, quod pactis hæreditas dari non poteſt.*

13 *De pacto hæreditatis viuentis facto per ſperatum ſucceſſorem ad fauorem tertij.*

14 *De diſtinctione, an ſit pactum generale, vel ſpeciale.*

15 *De renunciatione facta ad ſolum effectum libertatis diſponendi.*

16 *Qualis eſſet caſus præſentis controuerſiæ, in qua renunciatio eſſet valida.*

DISC. XVI.

1 IOannes Baptiſta Paneſius, inſtituto Hieronymo vno ex eius filijs, in quibuſdam bonis, conditionem præſcripſit, vt ipſe renunciare deberet ſucceſſioni in bonis Hieronymæ matris, & vxoris reſpectiuè, proût ſequuta morte teſtatoris, volens Hieronymus obtinere diſpoſita ad eius fauorem, in dicti præcepti exequutionem renunciationem fecit, dictaquè Hieronyma eo præterito, hæredes inſtituit Lucam, & Io. Paulum alios filios, quos idem pater inſtituerat; Sequuta verò dictæ teſtatricis morte, Hieronymus, qui in Vrbe moram trahebat, diſſimulatis renunciatione, ac teſtamento, curauit ſe declarari hæredem ab inteſtato pro tertia parte, atquè pro eadem virili in eius faciem deſcribi quædam loca montium hæreditaria; Superuenientes autem dicti eius fratres hæredes inſtituti, iudicium deſuper introduxerunt coram Theſaurario, à quo prodijt ſententia eis fauorabilis, vnde Hieronymus per appellationẽ cauſam introduxit in Camera, incertum tamen eſt, an vlteriorem proſequutionem habuerit.

In congreſſu autẽ Aduocatorũ, qui ex laudabili ſtylo deſuper habitus fuit, ad effectũ cõſulendi, an expediret appellationem proſequi, ac etiam, ſuper proſequutionis directione; Aliqui, ingenioſi
2 quidem, ac elaborati iuuenes, multa deducebant ad materiam textus *in l. fin. Cod. de pact.*, *& l. pactum quod dotali Cod. de pact. conuent.*, in propoſito renunciationis, vel pacti de hæreditate certæ perſonæ adhùc viuentis, ſine eius expreſſo conſenſu, examinando, an iſte deberet eſſe expreſſus, vel ſufficiat tacitus, ac implicitus, & qualis ſcientia ad hunc effectum deſideretur; Aſſumendo etiam quæſtionem, an hæc prohibitio reſultet ſolùm à iure ciuili (in quo caſu iuramentum eam tolleret), vel etiã à iure canonico, quod iuramentum etiam infringat.

Atquè hinc reſultat altera diſtinctio, quã alij faciunt, inter pactũ affirmatiuũ, & pactum negatiuum, quaſi quod prima
3 ſpecies, iuris canonici quoquè prohibitionem habeat, ideoquè iuramentum non operetur; Secùs autem altera; Cuius tamen contrarium alij magis communiter tenent, vt ſcilicèt indiſtinctè prohibitio, de vtroquè iure procedat, quoniam pactũ negatiuum ex parte renunciantis, implicitè, ſiuè in conſequentiam ſub ſe includit affirmatiuum ex parte recipientis, ex ijs quæ firmant DD., quos pro conſueto nimiùm elaborato, (quamuis non multum fœlici) ſtylo, colligit ad hanc materiam *Caſtill. lib. 3. contr. cap. 9.*, & habetur *per Rotam deciſ. 33 par. 6. rec.*, *& deciſ. 166. par.* 9. repetit. *apud Bich. deciſ.* 119., *& per Add. ad Buratt. deciſ.* 894.; Nimiùm in ſpecie magnificando, pro currenti moderna ineptia, doctrinam *Surd. conſ.* 480. *num.* 21. tanquam indiuidualem in terminis præciſis re-

Digitized by Google

renunciationis factæ maternæ hæreditati, ob paternum præceptum.

Potiſſimè verò quia ſupponebatur nõ conſtare, quod præfata Hieronyma teſtatrix ſcientiam dictæ prohibitionis, ac renunciationis reſpectiuè haberet, ne-
4 què de eius conſenſu expreſſo, cum tacitus, vel præſumptus, ſeù coniecturalis, iuxtà vnam opinionem, non ſufficiat, vel iuxtà alteram, deduci non poſſit, niſi concludenter probata ſcientia pacti, cũ animus trahi nõ poſſit ad ignorata; Atquè ità concludebant, quod hæc renunciatio, vtpotè inualida, obſtare nõ deberet, et conſequenter, quod competeret quærela inofficioſi.

Diuerſa fuit mea opinio, contra ipſum Hieronymum requirentem, quodquè propterea, ſententia Theſaurarij eſſet iuſta, beneque fundata; Siuè quod vbi etiam præmiſſa ſubſiſterent, eius actio operatiua eſſe non poſſet, niſi in ſola legitima, quæ importabat tertiam dictæ
5 tertiæ portionis, quo caſu ex facti circumſtantijs, ob paternam diſpoſitionem, non expediebat litem proſequi, cuius vtilitas conſiſtebat, quando integra tertia pars, iure ſucceſſionis ab inteſtato obtineri potuiſſet; Tum quia ob clauſulam codicillarem, quæ in omnibus ferè teſtamentis de ſtylo apponi ſolet, ad ſolam legitimam effectus huius quærelæ reſtringi videtur, ex deductis in ſua materia *ſub tit. de teſtam*; Tum etiam clarius, ſtante Statuto Ianuæ diſponente, vt
6 ſalua legitima, vitium præteritionis, vel exhæredationis teſtamentis obſtare non debeat ex deductis *eod tit. de teſtam.* præſertim *diſc.60.*

Verùm vbi de dicto puncto inualiditatis renunciationis agendum eſſet; Adhùc aduertebam ad idem, quod occa-
7 ſione fideicommiſſi conuentionalis habetur *ſub tit. de fideicom. diſc.* 141., vt ſcilicèt erroneum ſit, ità cum huiuſmodi generalitatibus procedere, pluresquè caſus inter ſe diuerſos confundere, cum iuxtà ferè generalem pluries inſinuatam regulam, forenſium quæſtionum, congrua deciſio, pendere videatur ex caſuũ diſtinctione, ex qua reſultat concluſionum, ſeù doctrinarum congrua applicatio, aliàs verò reſultant illa æquiuoca, quæ adeò inualuerunt ex iſto modernorum errore, ità non diſtinguendi paleam à tritico.

Diſtinguendo igitur diuerſos caſus; Primus eſt de illo, hæreditatis, vel ſucceſſionis pacto, quod fieret per ipſum,
8 de cuius hæreditate, vel ſucceſſione agitur, ad fauorem alterius paciſcentis, vel tertij in eius gratiam, iuxtà illum frequentiorem vſum, qui habetur in Hiſpania, præſertim in Catalonia, ac etiam quandoquè in Italia, illorum pactorum, quæ per Hiſpanos *hæreditamenta* dicuntur occaſione matrimoniorum, quod ſcilicèt parentes ſponſæ, in partem dotis, & parentes ſponſi iure donationis contemplatione matrimonij, paciſcuntur de eorum futura hæreditate, vel ſucceſſione, ad fauorem filij, vel filiæ reſpectiuè, vndè propterea intret dubietas, an hæreditas pactis dari poſſit, iuxtà terminos textus *in dict. l. pactum quod dotali, & l. hæreditas Cod. de pact. & l. ex ea Cod. de inutil. ſtipulat.*

Iſto autem caſu, varias habemus opiniones; Aliqui enim credunt, vt indefinitè, ſiue de tota, ſiue de quota agatur, pactum ſit inutile, quodque matrimonij fauor, vel iuramentum illud non ſaluet; Alij verò diſtinguunt, vt ceſſante iuramento, vel fauore matrimonij, dicta nullitas indefinitè intret, ſiue agatur de tota, ſiue de quota; Quatenùs verò vna, vel altera circumſtantia accedat, tunc intret diſtinctio, an agatur de tota, vel de quota; Vt primo caſu actus ſit nullus, iuramento, vel fauore matrimonij non obſtante; In altero autem, ceſſet quidem nullitas, ſed actus ſit quandocumque *reuocabilis, ideoque* neceſſaria ſit voluntatis perſeuerantia vſq; ad mortem, ex ijs quæ cæteris relatis habentur *per Rotam apud Roias deciſ.* 282. 317. & 455., cum quibus proceditur *dec.*137.*nu. fin.par.*11.*rec* & in alijs.

Quamuis autem, vt aduertitur *eod. diſc.* 141. huiuſmodi ac ſimiles propoſitiones,
9 quas habemus in iſtis pactis, ſiue in donationibus omnium bonorum præſentium & futurorum, vel in reciprocis pactis de ſuccedendo, mihi non placeant, atque continere videantur quamdam leguleicam ſimplicitatem; Attamen iſte non erat caſus; Diſcurrebam verò de eo, vt infrà, (citrà euagationis notã), ad tollenda æquiuoca, ſeu ad diſtinguendum auctoritates, quæ deſuper confundebantur;

tur; Dicebam etenim quod hæc nullitas deducitur ex illis iuris ciuilis ſubtilitatibus, cum quibus ſub antiquo Romano Imperio in illis temporibus procedebatur, quando diuerſi erant mores, ex quibus forte prudēter, ità ſtatuere oportuit, ob inconuenientia ſcilicèt, quæ tunc exindè reſultare, experientia docebat; Ac etiam quia iuriſiurandi religio fortè apud illos ethnicos non ità afficiebat, vt apud Chriſtianos ex Diuina, & canonica lege afficere debet; Ideoque non videtur ſubeſſe congrua ratio, cur ille, qui profitendo in Religione, ſiue faciendo aliquod delictum, ob quod ſeruus pœnæ efficiatur, poteſt ſe reddere inteſtabilem, ſiue etiam talem ſe reddere per ſolam donationem inter viuos fauore piæ cauſæ, & id facere non poſſit per aliam conuentionem ab eius libera, & ſincera voluntate manantem, iuriſiurandi religione munitam, & quare iuramentum afficere non debeat, neque in eo intret generalis regula textus *in cap. quamuis pactum de pact. in 6. & cap. per veſtras de donat. inter vir. & uxor.*, vt ſemper iuramentum ſeruari debeat, quoties æternæ ſalutis interitus, vel bonorum morum naturalium offenſio, ſiue publici fauoris principalis ratio aliter non ſuadeant, dum ex pluribus rationibus, quæ deſuper à Iuriſtis deduci ſolent, nulla videtur adeò vrgens, quæ naturalem libertatem diſponendi de bonis ſuis impedire debeat, ſiue iuramenti efficaciam tollere.

Tres enim rationes in huiuſmodi, vel ſimilibus pactis ponderari ſolent; Vna ſcilicèt voti captandæ mortis; Altera ſe reddendi inteſtabilem; Et altera quod
10 hæreditates pactis dari non poſſunt; Prima verò non intrat, vbi pactum innixum ſit ordini, ſeu rationabili motiuo naturæ, quod nempè concipiatur fauore liberorum, vel aliorum, quos ſucceſſores ſibi quis deſtinauerit, ità aſſecurando alteram partem contrahentem matrimonium de huius deſtinationis certitudine, ac irreuocabilitate; Neque ex communi praxi iſtud captandæ mortis votum, quod fortè tunc vigebat, ob chriſtianam pietatem iunctam cum coniunctione ſanguinis, præſertim vbi de filijs agitur, iuxtà frequentiorem huiuſmodi pactorum praxim, auditur operatiuum; Si enim iſta ratio vigeret, inualida quoque cenſeri deberent Statuta, de quibus habetur *ſub tit. de dote diſc. 104. & ſeq.*, & in eius magis peculiari ſede *ſub tit. de ſucceſſ. diſc. 40.* & in alijs, vt præſertim mulieribus in dote, neceſſaria ſit filiorum ſucceſſio, neque mater in eorum præiudicium diſponere poſſit, dum ità reſultaret, quod filij, de parentis ſucceſſione certificati, eius mortem accelerare curarent, cum nulla diſparitatis ratio inter pactum & Statutum quoad hunc effectum dignoſci videatur, ideoque cum in Statutis id non attendatur, non videtur, cur in pactis attendi debeat.

Quouerò ad aliam rationem adimendi ſibi facultatem teſtandi, vt *eodem diſc. 141. de fideic.* aduertitur, non videtur ſubeſſe ratio, cur fauore Eccleſiæ, vel
11 piæ cauſæ id fieri poſſit, & cur iuriſiurandi religioni eadem virtus, vel operatio tribuenda non ſit, quoniam ſi iſta facultas competeret de iure naturæ, ità & taliter, quod neque volentes, poſſint homines ea ſe priuare, ſequeretur quod lex poſitiua illi derogare non potuiſſet, neque inteſtabiles reddere filios familias, ſeruos, ac monachos, & alios, minuſque reddere inteſtatos eos, qui certas ſolemnitates, vel formam non ſeruarent; Meritò autem lex poſitiua id facere potuit, eò quia verius eſt, vt hæc teſtandi facultas proueniat à mera benignitate iuris poſitiui fauore teſtantium, qui illi renunciare poſſunt.

Magiſque à iure poſitiuo merè ciuili, manat altera ratio, quod hæreditas pactis dari non poteſt, & conſequenter fortius iuramentum huius legis obſtaculum
12 tollere debet; Solùm etenim huiuſmodi pacta eodem modo, quo donationes vniuerſales teſtandi facultatem adimentes, ratione nimiæ imprudentiæ, ſeu prodigalitatis, aliquam redolere videntur ſuſpicionem doli, vel circumuentionis, aut imbecillis iudicij, vndè propterea illa reſultet naturalis defectus, qui iuramenti vim tollat, quaſi quod inueriſimilis diſpoſitio ſit; Ideoque vbi iuſtum, ac probabile motiuum accedat, ob quod illa ſucceſſio, quæ ex ordine naturæ, vel ex motiuo affectionis teſtato, vel inteſtato alicui deſtinata eſt, ità ex quodam vſu, vel ad maiorem ſucceſſoris vtilitatem pro

pro aliquo qualificato matrimonio faciendo,ſeu pro gradus,vel dignitatis aſſecutione,aut ex alio iuſto motiuo ſequeretur per pactum irreuocabile, præſertim iuratum, tunc non videtur, quidnam id prohibeat; Fortius verò, vbi id ſequatur occaſione firmandi cum alio conuentionale fideicommiſſum reciproeum, iuxtà deducta *dicto diſc.141. de fideic.*

Alter caſus eſt, vbi agatur de pacto, vel renunciatione hæreditatis tertij adhuc viuentis, ad fauorem alterius paciſcentis, vel renunciatarij, vndè propterea tres perſonæ concurrant, nempè renuncians, renunciatarius, & ille de cuius 13 hæreditate, vel ſucceſſione agitur; Et tunc ſubdiſtinguitur inter renunciationem extinctiuam, quæ idem importat, ac pactum de non ſuccedendo, & tranſlatiuam, quæ ſupponit ſucceſſionis delationem, & acquiſitionem in renunciatario, in quo ſubſtantiata remaneat, eius tamen emolumentum, vel vtilitas cedat ad commodum renunciatarij, iuxtà diſtinctionem, de qua pluries in præcedentibus.

Primo etenim caſu, ſiue in prima ſpecie, vbi pactum fiat ad fauorem eius, cui de iure ſucceſſio, remoto renunciantis obſtaculo, in totum, vel pinguius debita ſit, non videtur ad quid deſiderari debeat, (vt aliqui credunt), expreſſus conſenſus eius, de cuius ſucceſſione agitur, cum in iſtius libertate repoſitum ſit, tale pactum eludere, vtpotè intelligendum, ac operatiuum in caſu inteſtatæ ſucceſſionis, non autem in caſu teſtamenti, ex quo renuncians recipere non prohibetur; Multo verò magis, vbi hoc pactum de non ſuccedendo, ſaperet ſpeciem malignitatis, vt renuncians inhabilitetur abſque vtilitate renunciatarij, vel alterius, in cuius gratiam ipſe de hoc pacto ſollicitus fuit; Atq; tunc intrat ratio huius pacti improbatiua,adimendi.ſ. tertio teſtandi libertatem; Iſtumque caſum percutiunt ea, quæ tam longa & inuoluta ſerie deducuntur *per Caſtill.dicto lib.3.cap.9.*vbi ad ſatietatem cumulantur alij de materia agentes, ac etiam agitur *per Rotam dicta dec.33.par.6.& 166.par.9.*aliàs *d.ciſ.119.Bichy.*

In altera verò ſpecie renunciationis tranſlatiuæ, non intrat dicta ratio impediendi libertatem teſtandi, quoniam, poſita teſtamentaria diſpoſitione ad renunciantis fauorem, iſte ſuccedere dicitur, atque diſpoſitio effectum ſortiri, dum ſucceſſio ſubſtantiata remanet in renunciatario, quem ſicuti nulla lex, vel ratio prohibet, obtentam ſucceſſionem alteri cedere ad terminos textus *in l. 1. & tot. tit.ff.& Cod.de hæred.vel act.vendit.*, ita neque prohibet cedere præuentiuè ſpem, ſiue ſpei emolumentum ad terminos textus *in l.ſpem Cod.de donat.*, de quibus ſuprà *diſc.6.*& in alijs pluries.

Benè tamen iſto caſu, quando agitur de renunciatione hæreditatis, vel ſucceſſionis certæ, ac determinatæ perſonæ, intrat altera ratio voti captandæ mortis, quam ad materiam textus *in dicta l.fin. Cod.de pact.*ponderant DD.relati *per Ca-*14 *ſtill.*& alios vbi ſuprà, ideoque adhibetur diſtinctio pluries in præcedentibus inſinuata,præſertim *diſc.13.*inter renunciationem generalem ſucceſſionibus, ex maiorum morte ſperatis, & vbi de illa certæ, ac determinatæ perſonæ agatur.

Verùm pariter erroneum videtur, ità ſimpliciter ac indefinitè huiuſmodi diſtinctionem attendere, illam cuicumque caſui applicando, quoniam pariter recipienda venit cum eadem diſtinctione, de qua ſuprà in primo caſu, an ſcilicèt renunciatio iuſtum habeat motiuum ex parte vtriuſque, taleſque contineat circumſtantias,vt dicta ratio non congruat, vel è conuersò; Si etenim omninò extraneus, ſtudio ità captandi alienas hæreditates, ac ſucceſſiones, futurum veriſimiliter ſperatum ſucceſſorem alicuius,ad id inducat,& tunc meritò pro actus improbatione reſpondendum eſt; Tum ob dictam rationem voti captandæ mortis; Tum etiam quia eſt res mali exempli magnam redolens ſeductionis, vel confuſionis, vel alterius doli, & fraudis ſuſpicionem, ideoque permittenda non eſt potiùs ex præſumendo defectu naturali, qui iuramentum quoq; inefficax reddit, quàm ex ſubtilitatibus iuris ciuilis; Secùs autem è conuersò, vbi ex iuſto ac rationabili motiuo id ſequatur ad fauorem perſonæ, in qua dicta ratio voti captandæ mortis non intret.

Ponamus enim quod pater, pinguius, ac

ac vltrà propriam obligationem, carnaliter, vel ſpiritualiter dotando, & collocando filiam, reportet ab iſta translatitiam renunciationem futuræ ſperatæ hęreditatis eius vxoris, ac matris reſpectiuè, non videtur quænam lex, vel ratio id prohibeat, cum præſumendum non ſit, quod vir vxorem occidere velit, vt eius ſucceſſionem ità obtineat, quoniam eadem præſumptio (vt ſuprà inſinuatum eſt) admittenda veniret etiam in filijs, vt occiderent matrem, cuius neceſſariam ſucceſſionem lex municipalis eis defert; Siue improbandæ eſſent omnes donationes vniuerſales bonorum, ac iurium præſentium, & futurorum, quæ alicui fierent cum vſusfructus reſeruatione, quæ actum à nullitate præſeruat, nam ità in donatario intraret eadem ratio captandæ mortis, quæ pariter intraret in omnibus filijs in ſucceſſionibus neceſſarijs, quæ ex fideicommiſſo, vel maioratu, ſiue ex feudali inueſtitura pacti & prouidentiæ debentur; Igitur manifeſta ineptia videtur cum huiuſmodi generalitatibus procedere, cum id intelligendum veniat, ad limites potiùs dictæ alterius rationis, fraudis, & illicitæ captationis alienarum hæreditatum viuentium, ab imprudentibus adoleſcentibus, vel à puellis, adinſtar prohibitionis *Macedoniani*, ſiue adinſtar diſpoſitionis textus *in l. per diuerſas, & l. ab Anaſtaſio Cod. mandati &c.*

Quamuis autem præmiſſa omnia extranea eſſent à caſu controuerſiæ, qui verè diuerſus eſt vt infrà; Attamen congruum cenſui, in diſcurſu deſuper edito, (citrà euagationem, à meo ſtylo, ac genio nimiùm abhorritam) ea recenſere, ad tollenda æquiuoca, dum Alij, ingenioſi quidem, ac elaborati, in eorum diſcurſibus, ſtudendo cum moderno inſipido pragmatico ſtylo, totam eruditionem conſtituere in inani chartarum repletione, cum allegationum copia, deducebant auctoritates ac deciſiones, quæ dictos diuerſos caſus, vel terminos percutiunt, vndè propterea tot frequentia reſultant, in hac facultate intolerabilia æquiuoca.

Proprius igitur, atque præciſus controuerſiæ caſus eſt, vbi per illum, cui ex legis diſpoſitione aliqua neceſſaria ſucceſſio debita ſit, renunciatio fiat illi, de
15 cuius ſucceſſione agitur, ad effectum, vt tanquam per remotionem obſtaculi, vel neceſſitatis à lege inductæ, ille acquirat diſponendi libertatem de omnibus, iuxtà caſum illius renunciationis, quam filius agnoſcens ſe moriturum, à matre reportauit, ne ob legitimam ei debitam in proprietate, eius hæreditas diminutionem, vel ſciſſuram patiatur, de quo *apud Otthob. deciſ. 182. & dec. 23. par. 11. rec.*, & de quo caſu habetur *ſub tit. de teſtam. diſc. 43.*; Siue iuxtà illum, de quo in celebri *Signina caſtrorum deciſ. 12., 292., 320., & 323. par. 6. recent.*, quod ſcilicèt hæres grauatus reſtituere hæreditatem, vel bona alteri, renunciationem ab iſto huic futuræ ſperatæ ſucceſſioni per eius mortem obtinere ſtuduit, vt ità bonorum libertatem acquireret, vt aduertitur *ſuprà diſc. 6.* & in alijs pluries; Tunc etenim id nil prohibet; Vt in his terminis renunciationis, quæ per parentes à filiabus procurantur occaſione earum dotationis, ac etiam à filijs maſculis occaſione ingreſſus in Religionem, pluries in præcedentibus inſinuatur, iuxtà *conſ. 39. & 40. Apoſt. lib. 1. Gregor. dec. 85.* & admittitur *in deciſ. 346. Dunozetti repet. deciſ. 543. par. 5. rec.* & in alijs.

Et hic erat caſus, quod ſcilicèt, prouidus pater, communicato conſilio cum vxore, ac matre reſpectiuè, agnoſcendo vnius ex filijs profuſam naturam, vt
16 vtrumque paternum, ac maternum aſſem à ſciſſura, & diſſipatione præſeruaret, ad commodum aliorum filiorum, quos magis prudentes reputabat, timeret autem ne poſt eius mortem, iſte filius, de quo ſuſpicabatur habebat, matrem induceret ad moriendum ab inteſtato, ſiue aliàs ad eius fauorem diſponendum, ità occurrere voluit, dictum filium congruè prouidendo ſub hac lege, cuius intuitu ei reliquerat plus quàm de bonis proprijs ex neceſſitate ratione legitimæ debitum eſſet, vndè propterea ità in illo exceſſu obtinuit de præſenti pretium incertæ ſpei maternæ ſucceſſionis, & conſequenter non debebat vtrumq; obtinere; Solaque difficultas cadere potuiſſet quando ipſa mater, iſta renunciatione non obſtante, eumdem filium hæredem inſtituiſſet, ſeu aliàs ipſius fauore diſpoſuiſſet; Sed cum dictæ renunciationi innixa, diſpoſuerit iuxtà finem à viro deſidera-

deratum, ità explicitè conſtabat de eius conſenſu, quodque totum geſtum eſſet de mutuo conſilio; Ideoq; edocemur, quàm erroneum ſit in hac materia, cum ſolis generalitatibus procedere.

ROMANA

RENVNCIATIONIS

SEV

BONORVM

PRO

VRBANO ET MARIO DE MILLINIS

CVM

IO. CELSO FRATRE.

Caſus deciſus per Rotam pro Vrbano & Mario, poſteà concordatus.

An, & quando renunciatio facta occaſione ingreſſus in Religionem, vel Monaſterium, reſoluatur, ſeu aliàs ceſſet per mutationem ſtatus renunciantis, quia nempè ad ſæculum redeat, ſiue ad Epiſcopatum, vel ad aliam dignitatem aſſumatur, aut ad aliam Religionem, vel Monaſterium tranſeat.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Reſolutio cauſæ.*
3 *Quod ſint diſtinguendi caſus.*
4 *De reſolutione renunciationis ob egreſſum à Religione ex nullitate profeſſionis.*
5 *De alio caſu reſolutionis ob egreſſum puellæ à conſeruatorio.*
6 *De egreſſu à Religione Societatis Ieſu, vel ſimilium.*
7 *De eodem, & quid operetur quartum votum.*
8 *De egreſſu ob incorrigibilitatem.*
9 *De tranſitu de vna Religione ad aliam, vel de vno Monaſterio ad alterum.*
10 *De egreſſu occaſione Epiſcopatus, vel alterius dignitatis.*
11 *De eodem, & de indulto teſtandi Epiſcoporum.*
12 *De egreſſu ob ſuppreſſionem Religionis.*
13 *Quid vbi profeſſus in Religione ſuppreſſa, priùs profeſſus eſſet in altera Religione.*
14 *De eadem concluſione, de qua num.* 10. *& ſeq.*
15 *An reſolutio placeat necnè.*
16 *Diſtinguuntur plures caſus, vel ſpecies bonorum ante, vel poſt egreſſum à Religione.*
17 *Gratia Principis intelligenda eſt ſine præiudicio tertij.*
18 *Religioſus factus Epiſcopus, an ſuccedat in feudo.*
19 *Quod quandoq; reſolutiones prodeant ex regulis prudentialibus.*
20 *Ponderantur facti circumſtantiæ, ob quas renunciatio non debeat obſtare.*
21 *Quare cum deciſionibus & doctrinis generalibus in omni caſu procedendum non ſit.*

DISC. XVII.

1 Celſus, adhuc in ſæculo exiſtens, ob iam factam deliberationem aſſumēdi ſtatum regularem in Religione Clericorum Regularium Minorum, amplam conſuetam renunciationem fecit, ad fauorem Vrbani, & Marij, aliorumque fratrum; Cum autem emiſſa iam profeſſione, Apoſtolica auctoritate, legitimè translatus fuiſſet ad Congregationem Boni Ieſu Rauennæ, quæ poſtmodum paſſa eſt ſuppreſſionem, enunciatam *ſub tit. de locat. diſc.* 25.; Vndè propterea, eius profeſſores (vt generaliter de plerisque paruis Religionibus ſuppreſſis noſtra ætate vidimus), ſtatum clericorum ſæcu-

ſæcularium aſſumpſerunt; Atque in hoc ſtatu, dictus Celſus iam conſtitutus, ab altero prædefuncto fratre hæres inſtitutus eſſet, iuxtà ſeriem de qua *ſub tit. de teſtamen. diſcur.*38.; Hinc inter ipſum, ac præfatos Vrbanum, & Marium eius fratres ſæculares, lis exorta fuit, tam ſuper dicti teſtamenti validitate, quàm etiam ſuper dictæ renunciationis duratione, vel reſolutione reſpectiuè, ac etiam ſuper eiuſdem Celſi ſtatu, cum alij fratres prætenderent, quod non eſſet ſæcularis, ſed vtpotè primo regulari voto adhuc adſtrictus, ad primam Religionem regredi, vel aliam æqualis inſtituti ingredi deberet; De primo autem puncto teſtamenti habetur *dicto diſc.*38.*de teſtam.*; Et de altero ſtatus regularis habetur in ſua materia *ſub tit. de Regularibus diſc.*38.

Quatenus igitur ad hunc punctum renunciationis pertinet, propoſita cauſa *in Rota coram Cerro*, coram quo omnes
2 prædictæ aliæ pendebant, *ſub die* 20.*Februarij* 1658 pro teſtamẽti validitate ad fauorem Celſi, & è contrà pro renunciationis obſtãtia ad fauorem aliorum fratrum reſponſum fuit, iſtaquè reſolutio, quæ habetur impreſſa *deciſ.* 314 *par.*12. *rec.*, produxit concordiam, quæ controuerſiæ finem dedit; Verùm, vt aduertitur *dicto diſc.*38. *de teſtam.*, mihi res videbatur in oppoſitum, vt ſcilicèt in quæſtione teſtamenti, pro inualiditate, in iſta verò quæſtione renunciationis, pro eius non obſtantia reſponderi debuiſſet ad effectum dictæ teſtatæ ſucceſſionis, quatenus teſtamenti validitas preſupponenda eſſet.

Cum autem in diſputationibus deſuper habitis, Scribentes pro dicto Celſo renunciante, cum copioſa allegationum
3 congerie, in idem cumularent ea, quæ per DD. tractata habentur ſuper diuerſis quæſtionibus cadentibus ratione mutationis ſtatus religioſi, qui bona renunciauit, ſeù aliàs dimiſit, vel de eis diſpoſuit, intuitu profeſſionis; Vbi ſcilicèt Religioſus tranſeat de vna Religione ad alterã; Vel vbi à Religione egrediatur ob promotionem ad Epiſcopatum; Vel vbi aliàs regrediatur ad ſæculum abſq; dicta occaſione dignitatis; Hinc proindè, ad veritatem melius indagandam, atquè ad æquiuoca tollẽda, aduertebam ad huiuſmodi quæſtionũ, vel caſuum diſtinctionem, qua mediante, ſegregarentur etiam auctoritates, quas deſuper habemus, vt ità earum congrua reſultet applicatio.

Primus igitur caſus eſt, vbi egreſſus à Religione, cum regreſſu ad ſæculum, reſultet ob profeſſionis nullitatem reſultantem ex illis pluribus nullitatis ſpeciebus, quæ recenſentur in ſua materia
4 *ſub tit. de Regular.*; Et tunc renunciatio reſoluitur, tanquàm ex ceſſante cauſa, ſeù tanquàm ex falſo præſuppoſito, ad inſtar illius reſolutionis, quæ reſultet à renunciatione, vel alia diſpoſitione facta per nouitium, vel per ingreſſurum, qui poſtea, mutato conſilio, profiteri noluerit; Vt in ſpecie de reſolutione huiuſmodi renunciationis, cæteris relatis habetur *in Romana, ſeù Florentina tranſactionis* 4. *Aprilis* 1660. *coram Cerro impreſſ. poſt collect. Bonden. deciſ.*75. *&* *deciſ.*50. *poſt Zuff. de legitim. proceſſ.* edita in caſu, de quo *dicto tit. de Regular. diſc.*47.; Ideoquè omnia, quæ iſtum caſum percutiant, extranea erant ab illo controuerſiæ, dũ profeſſio legitimè ſequuta erat, atque diù effectum ſortita, regreſſus autem ad ſæculum, obuenerat ex accidentali ſuppreſſione Religionis.

Atquè à ſimili idem dicebam, pro veritate conſultus *in Ariminen. renunciationis* pro Anna Maria Tingola, quæ oc-
5 caſione ingreſſus in quoddam Conſeruatorium, ſeù domum puellarum, ad inſtar monialium, cum promiſſione caſtitatis, & obedientiæ viuentium, renunciationẽ fecerat, deindèque egreſſa fuerat ex quibuſdam prouiſionibus Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, atquè ad propriam domum reuerſa, quoniam licèt non intrent iſti termini annullatæ, vel aliàs diſpenſatæ profeſſionis, dum huiuſmodi mulieres, veram profeſſionem nõ emittunt, neq; ſpiritual matrimoniũ contrahunt ex ijs, quæ habentur *ſub tit. de Iuriſdict. diſc.*45.*&* *ſub tit. de dote diſc.* 5. *&* 167.; Attamen rectè ijdẽ intrant termini, ſiuè eadem ratio, quod ſcilicèt puella, non callendo has iuris ſubtilitates, ac diſtinctiones, quæ vix Iuriſperitis innoteſcunt, ità cogitando de facto ſtatum monaſticum aſſumere, ibiquè prouiſa de victu, alijſquè neceſſarijs colle-

gia-

gialiter viuere,ſuorum bonorum , ac iurium renunciationem fecit,aliàs non factura,ideoq; intrat eadē regula *cum ceſſante &c.*,ſiuè altera,ceſſantis præſuppoſiti,vndè reſultat defectus volūtatis;Niſi expreſsè caſus præuiſus eſſet , atquè non obſtante egreſſu conuentum ſit,vt renūciatio effectum ſortiri debeat iuxtà caſum , de quo *in Neapolitana donationis ſub tit.de donat.diſc.*15 ,cum tunc intrēt potius alij termini læſionis , vel reſtitutionis in integrum.

Alter caſus eſt , vbi ſequuta ſit profeſſio , qua non obſtante,abſquè occaſione Epiſcopatus,vel alterius dignitatis,profeſſus qui renunciationem fecit,ad ſæcu-
6 lum redierit,in ſtatu merè ſæculari,abſq; aliqua Apoſtolica diſpenſatione, quia nempè ſuç Religionis Inſtitutum,ità cōcedat , vt praxis docet in Societate Ieſu, in qua , non obſtante emiſſione trium generalium votorum,caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ poſt nouitiatū pro omniū Religionum ſtylo fiunt , donec ſequatur altera profeſſio magis ſolemnis quarti voti,liberum eſt Superioribus , cum quadam claudicatione contractus , profeſſum dimittere , quamuis ipſe pro libito diſcedere non valeat,iſtequè eſt caſus de quo agitur *in Bonon. ſucceſſionis de Zanis coram Bichio inter ſuas deciſ.*52. *&* 625. *repetit. deciſ.* 32. *par.*9. *rec.* , *&* *deciſ.* 349 *par.*11., & de cuius ſerie habetur *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſt. diſc.* 5.

Quamuis autem iſtæ deciſiones per dictos Scribentes magnificarentur, tanquàm punctuales,ac percutientes caſum præciſum; Adhùc tamen dicebam,quod
7 extraneæ erant , quodquè manifeſta fallacia eſſet in applicatione ; Tùm quia in eo caſu , renunciatio continebat expreſſum pactum reſolutiuum in caſu quo ſequeretur egreſſus , cum iſte caſus in hac Religione, ex ſingulari Inſtituto, ſit frequenter contingibilis , ideoquè præuiſus ; Tùm etiam quia,licèt prima profeſſio minus ſolemnis,quæ fit ad præſcriptum Sacri Concilij Tridentini, nonniſi expleto integro , & continuo probationis anno, imò biennio, ſit vera profeſſio, ac profeſſores ſint veri Religioſi ; Attamen ijdem quodammodo retinent ſtatum ſæcularem, ad quem,vtſupra,patere ſolet aditus,dum retinent dominium, & poſſeſſionem bonorum , iuxtà modum de quo *ſub tit.de teſtam.diſc.*36.,ac etiam *ſub titulo de Regular.*; Quinimò retinent penſiones eccleſiaſticas ſuper beneficijs ſæcularibus , quarum ſunt incapaces Regulares profeſſi , et conſequenter dici poteſt quædam ſtatus Regularis aſſumptio conditionalis , quæ perfectionem recipit ab implemento, ſiuè à purificatione explicitæ,vel implicitæ conditionis,alterius magis ſolemnis profeſſionis,in emiſſione quarti voti,ob quod cōtrahitur incapacitas de qua *dicto diſcur.* 36. *de teſtam.*; Vndè propterea,defecta conditione , tanquam per ſpeciem poſtliminij, priorem ſtatum ſæcularem reaſſumat,iuxtà ea quæ habemus de diſpoſitionibus conditionalibus ſub conditione ſuſpenſiua, vel reſolutiua , vt prima defecta , vel altera purificata, remaneat actus,ità infectus,vel reſolutus,ac ſi nunquam geſtus eſſet; Rectèque intrant eadem , quæ de renunciatione facta per nouitium, egredientem non emiſſa profeſſione,ſuperius habentur.

Tertius caſus eſt , vbi Religioſi profeſſi egreſſus à Religione,reſultet ex eius culpa , quia nempè ſit dimiſſus tanquam
8 incorrigibilis ; Et tunc certum videtur, vt renunciationis reſolutio prætendi nō valeat, quoniam, vt aduertitur in dicta ſua materia *ſub tit.de Regular.*,ità dimiſſus,in ijs,quæ ſint ſibi fauorabilia,& priuilegiatiua, habetur pro ſæculari potiùs quàm pro Religioſo , in ijs autem, quæ ſint onerosa , vel præiudicialia , adhùc perſeuerat in eo ſtatu , ad inſtar filij familias , vel libertini ingrati , vt amittat patriæ poteſtatis, vel libertatis effectus fauorabiles, retineat autem odioſos , nè aliàs ex delicto commodum reportet.

Quartus caſus eſt , vbi non mutetur ſtatus religioſus in genere, ſed benè mutetur ſtatus in ſpecie , ob tranſitum de vna Religione ad alteram , ſiuè de vno
9 Monaſterio ad aliud ; Et de hoc habetur particulariter actum *in Neapolitana tranſitus dicto tit. de Regular. diſcur.*39.; Atquè in viris maior quæſtio cadere ſolet, vbi inter vnam Religionem, & alteram , vigeat omninò diuerſa ratio ſuper capacitate bonorū etiam in vniuerſum; Putà quia,profeſſus in Religione Capuccino-

cino.

Digitized by Google

cinorum, ſeù Minorum Obſeruantium, quæ eſt omninò incapax tàm in particulari, quàm in communi, ex Apoſtolica diſpenſatione, ſeù aliàs ex legitima licentia Superiorum tranſeat ad aliam Religionem capacem in communi iuxtà caſum, de quo *apud Buratt. deciſ.* 510. cum alijs *dicto diſc. 39. de Regularibus*; Sed pariter auctoritates, quæ iſtum caſum percutiunt, extraneæ remanebant à noſtro, ideoquè ſegregari merebantur.

Quintus caſus eſt, vbi Religioſus pro-
feſſus, ad ſæculum redeat occaſione Epiſ-
copatus, vel alterius dignitatis, quç eum-
10 dem operetur effectum; Et de iſto agunt
DD. moderni potiùs, quàm antiqui, qui
in varias ſcinduntur opiniones.

Reſolutionem etenim renunciationis, ac recuperationem bonorum, iure poſtliminij, tanquam ex ceſſante cauſa, ſubſtinent, cæteris per eos relatis, *Molpheſ. conſ. 1. & conſ. 39. Donat. Lainenſis rer. regular. tit. de renunc. cap. 20. nu. 6. & 7.* alijquè moderni Morales.

Contrarium verò rectè probant *Fab. de Ann. conſ. 45. de Marin. reſol 185. nu. 4. lib. 2.*; Iſtamquè veriorem eſſe probat *Rouit. deciſ. 10.*, vbi teſtatur, ità ab eo Sacr. Conſilio deciſum fuiſſe, ex regula, quod monachus factus Epiſcopus non deſinit eſſe monachus, neque à votis regularibus abſolutionem obtinet, vel diſpenſationem aſſequitur; Niſi quoad incompatibilia cum eo ſtatu, vt ſunt, diſciplina regularis in vita clauſtrali, ſub obedientia Superioris, & aliqua incapacitas in particulari.

Adeoùt magis receptū videatur, quod
indulta teſtandi, quæ Epiſcopis concedi
ſolent, indigeant diſpenſatione, ſeù no-
11 ta ſpeciali tanquam per ſpeciem dupli-
cis diſpenſationis, quando agitur de
Epiſcopis regularibus, vt habetur *ſub tit.*
de teſtam diſc. 9.; Ideoquè probabilior
videtur hæc poſterior opinio, quam te-
nere quoquè videtur Rota per argumē-
tum ex deductis *apud Buratt. dicta de-*
ciſione 510. cum concordant. *per Add.*
apud eum deciſ. 576. (quamuis adhuc oc-
caſio non dederit iſtum caſum præciſum
ex profeſſo diſputare.)

Sextus demùm eſt præciſus caſus præ-
ſentis controuerſiæ, vbi ſcilicèt regreſ-
ſus Religioſi profeſſi ad ſæculum, ſit ſo-
lùm accidentaliter, ac de facto, per ſup-
12 preſſionem Religionis, vel Monaſterij;
Et tunc aduertebam, quod duplex cade-
bat inſpectio; Vna ſcilicèt generalis pro
quibuſcumquè Religioſis, ità accidenta-
liter ad ſæculum redeuntibus; Et altera
ſpecialis, in caſu præciſo reſpectu dicti
Celſi, qui renunciationis reſolutionem
prætendebat.

Iſto etenim ſecūdo caſu, aliqua maior
vrgere videbatur ratio contra ipſum Re-
ligioſum, quoniam in iſta ſuppreſſa Con-
gregatione, egreſſus non erat, directè, ac
immediatè, adeoùt dici poſſet, vt ità ceſ-
ſante cauſa, ceſſaret effectus, ipſeq; reſti-
13 tutus eſſet primæuo ſtatui, in quo erat
ante profeſſionem, quam in iſta Religio-
ne emiſſam, in alia non fuiſſet emiſſurus,
dum iuxtà præmiſſam facti ſeriem, ipſe
profeſſionem emiſerat in Religione
Clericorum Minorum, à qua, ex Ponti-
ficia diſpenſatione, vel Sacr. Congrega-
tionis licentia pro maiori eius commo-
ditate tranſitum fecerat; Et conſequen-
ter, ex ijs quæ habentur in hac eadem
cauſa *dicto tit. de Regular. diſc. 38.*; Vel
ſibi incumbebat neceſſitas redeundi ad
primam Religionem, à qua cauſatiuè ſo-
lùm dimiſſus fuerat, ideoq; contrà eum-
dem retorquebatur dicta regula *cum*
ceſſante &c., in qua totum erat eius fun-
damentum; Vel aliam æqualem ingre-
di tenebatur; Vel ad ſummum, vbi per-
manentia in ſæculo permitteretur, ità
aliquod maius vinculum habebat, ob du-
plex votum; Ideoquè notabilis videbatur
eſſe differentia inter iſtum, et illos, qui
immediatè à ſæculo in Religionem in-
greſſi, ab iſta ſuppreſſa egredientes, ad
idem ſæculum redeunt.

Verùm, vbi etiam iſta particulari cir-
cumſtantia ceſſante, agendum eſſet de
prima inſpectione generali; Adhuc ta-
men, vbi tanquam verior tenenda eſſet
14 poſterior opinio in prçcedenti caſu re-
cenſita, quod ſcilicet per promotionem
ad Epiſcopatum, renunciatio non reſol-
uatur; Multò magis in præſenti id di-
cendum eſſet tanquam in caſu minus du-
bitabili, vt huiuſmodi Religioſi, diſpen-
ſati non cenſeantur à votis compatibili-
bus cum vita non clauſtrali, in habitu
clericorum ſæcularium; Ac etiam ex ceſ-
ſante illa ratione, quæ in Epiſcopis con-

ſiderari ſolet, vt in ea dignitate conſtituti, pro illius decore, temporalium bonorum ſubſidio magis indigeant, dum iuxtà enunciata in ſpecie huius Religionis *dicto diſc. 25. de Locat.*, & frequenter praxis docet aliarum Religionū, quæ ſuppreſſæ fuerunt, ex earumdem Monaſteriorum redditibus huiuſmodi Religioſis, qui extra clauſtra in habitu clericorum ſæcularium viuere debent, in ipſamet ſuppreſſione, aſſignari ſolet quędam moderata præſtatio, quæ ſubſtentationi ſufficiat proportionata vitæ religioſæ, non autem pompis ſæcularibus, vt ſequitur in ijs, qui ad Epiſcopatum promouentur, vbi præſertim ſplendor natalitiū ità exigat iuxtà quotidianā praxim, ideoquè aliqua notabilis differentia dignoſci videtur inter vnum caſum, et alterum.

Cæterum, licèt Rota cum his generalitatibus proceſſerit, ideoquè pro obſtantia renunciationis reſponderit, etiā
25 pro dicta teſtata ſucceſſione, quæ obuenerat poſt Religionis ſuppreſſionem; Attamen (reflectendo ad veritatem) reſolutio placuit quidem quoad bona parentum, delata ante renunciationem, vel etiam poſtea, durante ſtatu religioſo etiam de facto, & priuſquam dicta ſuppreſſio ſequeretur, nō autem placuit reſpectu iſtius ſucceſſionis (licèt maior quęſtio, ſeù maior quæſtionis effectus, primā bonorum ſpeciem percuteret.)

Hinc proindè in hoc propoſito diſtinguebam tres caſus, vel tres bonorum ſpecies; Primò nempè illorū, quæ iam
16 quæſita per renunciantem in ſtatu ſæculari, vel ſaltèm delata per ſpeciem renunciationis tranſlatiuæ, quæ formalem donationem redolet, per ingreſſurum religionem renunciata ſint; Secundò circa ea bona, quæ renunciatarijs acquiſita ſint ex perſona, & iure proprio, tanquam per remotionem obſtaculi perſonæ religioſæ, quæ per renunciationem extinctiuā, ſe fecit, à ſucceſſione extraneam; Et tertiò circa bona, quæ obueniant ex ſucceſſione, vel alio iure, poſtquam Religioſus, vel ob dictum caſum ſuppreſſionis Religionis, vel ob promotionē ad Epiſcopatum, ſiuè etiam ex gratioſa diſpenſatione à clauſtris, ac ſtatu monachali, egreſſus eſt, atquè ad ſæculum redijt, viuendo in habitu, & ſtatu clerici ſæcularis, nō tamen per annullationem profeſſionis, quæ valida, & perfecta præſupponenda eſt.

In primo, & ſecundo caſu, omninò verior videtur opinio, de qua *apud Rouitū d. deciſ.* 10. cum concordantibus, vt iſta reſtitutio ſæculo, quæ ex facto Papæ prouenerit, non debeat habere oculos retrò, nequè tollere ius tertio quæſitum,
17 niſi expreſsè voluntas accedat, ad inſtar eorum, quæ *ſub tit. de Regal. diſc.* 148. *&* 160. habentur, circa poteſtatem Papæ tollendi ius tertij, vt id in dubio præſumendum non ſit, ſed ſemper gratia, vel aliud factum Principis intelligi debeat ſine præiudicio tertij, præſertim occaſione agendi de reſtitutione banniti, in qua tamen aliqua maior vrget ratio reſtituto fauorabilis; Atquè vbi hæc voluntas accedat, in alienis Principatibus, eorumquè laicalibus Tribunalibus per Iuriſtas explicari ſolitis cum vocabulo Terrarū Imperij, cadere poteſt quæſtio poteſtatis, de qua in ſpecie agere occaſio non dedit.

In tertio autem caſu bonorum obuentorum poſt egreſſum plures diſtinctiones cadere videntur; Aut etenim per renunciationem à Religioſo factam in forma extinctiua, vel reali, ſucceſſio, vel aliud ius delatum non cederet ad commodum renunciatarij, eiuſquè ſucceſſoris, ſed ad commodum remotioris, vel extranei, iuxtà caſus de quibus ſupra *diſc.* 1. *cum pluribus ſeqq.*, et tunc rectè ſequenda ſit opinio *Molfeſ. & ſequaciū*, vt hæc reſtitutio ſæculo tollat, obſtaculum renunciationis, tanquam ex ceſſan-
18 te cauſa; Ad inſtar eorum, quæ plenè diſputata habentur *per Fagnan. in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. ex nu.* 104, & enunciantur *ſub tit. de feud. diſcur.* 54. circa capacitatem ſuccedendi in feudis, Religioſi profeſſi, qui promotus ad Epiſcopalem dignitatem, ad ſæculum redierit.

Vbi verò contentio ſit cum renunciatario, vel cum veniente ex eius perſona, ac iure; Et tunc; Aut renunciatio eſt merè realis, ac in forma extinctiua, per quā renuncians, ità ſe neget, ac de medio tollat, faciendo ſe mortuum, tā quam per remotionem obſtaculi, et pariter probabilior

.bilior videtur dicta opinio *Molpheſ.* & ſequacium, vt intret eadem ratio, ſeù regula *cū ceſſāte*,&c.quę operatiua videtur in iſto caſu, in quo effectus conſumatus non eſt, non autem in duobus alijs vtſupra principaliter diſtinctis; Ex ea differentiæ ratione,quod ibi intrat eiuſdem regulæ limitatio, quando effectus iam in eſſe productus, & conſumatus fuerit,quæ non intrat iſto caſu.

Si autem agatur de renunciatione in forma tranſlatiua, per ſpeciem donationis,vel alterius correſpectiuæ ceſſionis, iuxtà pluries enunciatos terminos textus *in l.ſpem Cod. de donat.*, atquè renunciatio ſit talis, quod etiam capiat ſucceſſiones ex teſtamento, vel ex alia ſimili hominis diſpoſitione,puta ex donatione, vel fideicommiſſo conuentionali, ſiuè ex inueſtitura feudali,vel emphyteotica &c.; Et tunc,tanquam quæſtio potiùs facti,& voluntatis,quàm iuris,pro facti qualitate, & circumſtantijs decidi debeat; Aut enim eſt renunciatio correſpectiua,in qua dici valeat,vt id,quod pro ea receptum eſt, ſit pretium incertæ ſeù euentualis ſpei renunciatæ, ac veriſimiliter præuiſæ, vt præſertim verificabile eſt in ea ſpe de futuro, quæ ex antiqua fideicōmiſſi,vel inueſtituræ,ſeu Statuti cauſa radicem trahat; Et tunc reſtitutio Religioſi effectum tertio præiudicialem cauſare non debeat,ex eiſdem rationibus de quibus ſupra; Aut verò eſt gratuita, & originata ex ſolo motiuo, vel præſuppoſito vitæ religioſæ, in qua per Religionem prouiſus, non indiget temporalibus,quorum obuentio de iure non tendit ad commodum ipſius Religioſi in particulari,ſed ad illud Religionis,vel Monaſterij in communi;Et tunc ſecùs dicendum ſit,quodquè rectè intret dicta ratio regulę *cū ceſſāte &c.*ſiuè alterà deficientis præſuppoſiti,ex eiſdem rationibus, ac fundamentis de quibus *ſub tit. de donat. diſc.*12. *& ſeq.*in propoſito ceſſantis, vel reſolutæ donationis ex ceſſato præſuppoſito.

Licèt enim renunciatio facta ſit in forma perſonali, vel tranſlatiua; Attamen id iſto caſu ſequi ſolet, pro eo effectu pluries in præcedentibus conſiderato, vt ſcilicèt renunciatio profit ſolùm illi,in cuius gratiam facta eſt,non autem alteri non contemplato,ſed recentu præſuppoſito, cum quo facta eſt, non autem tollit, vt eo ceſſato, actus ceſſare non debeat; Clarius verò vbi agatur de cauſa omninò de futuro ex cauſa teſtati,quæ in ſenſu plurium, nequè in renunciationibus adhùc durantibus intrat ex pluries *hoc eod.tit.* inſinuatis.

Cum igitur in hoc vltimo caſu verſaremur, nempè teſtatæ ſucceſſionis ex cauſa merè de futuro, veriſimiliter de tempore renunciationis non præuiſæ, ac ſequutæ de tempore, in quo renunciationis cauſa, vel præſuppoſitum ceſſauerat, atquè religioſus ad ſæculum redierat; Hinc proindè, de ſtricta iuris cenſura, reſolutio huius cauſæ, mihi (quamuis eam obtinenti), non placuit, parumquè probabilis viſa eſt; Quamuis in ſubſtantia de poſitiua iniuſtitia redargui non mereatur; Vel quia pro meo iudicio probabilior eſſet teſtamenti nullitas ex teſtatoris amentia,ex deductis *dicto diſc. 38.de teſtam.*; Vel quia,

19 ob facti circumſtantias, ità nimiùm laudabiliter exigerent regulæ prudentiales, cum quibus, inferioribus, ac pedaneis Iudicibus procedere non conceditur, benè tamen, quandoquè magnis, ac ſupremis Tribunalibus collegiatis iuxtà declarationes,vel diſtinctiones,de quibus *ſub tit. de iudic.* in relatione, ſeù praxi Curiæ Romanæ, occaſione agendi de eodē Tribunali Rotæ,ac etiam de Cōgregationibus Cardinalium; Ideoquè vt *eodem diſc. 38. de teſtam.* inſinuatur, placuit exitus cauſæ,ſed non placuit via; Siuè placuit reſolutio, ſed non placuit ratio.

Alia etiam ponderatione accedente (quam tamen Scribētes pro ipſo renunciante non faciebant),quod ſcilicèt, poſita in teſtatore prudentia, ſeù benè ordinato diſcurſu, ità probabile eſſet, vt ratio, ſeù principale motiuum, ità parùm rationabiliter teſtandi, prætereun-

20 do ſcilicèt duos fratres vxoratos, quorum vnus nimiùm numeroſa prole oneratus erat, ac inſtituendo fratrem clericum in ſacris iam conſtitutum, fuerit ad effectum,vt ità iſtum in ſtatu ſęculari de facto viuentem, deſtitutum autem proprijs bonis patrimonialibus,quæ in vim renunciationis poſſeſſa erant per alios fra-

fratres, congruè prouideret, vt iuxtà gradum ſuæ nobilitatis viuere poſſet cũ debito decore; Siquidem, ſiuè verè effectus eſſet ſæcularis, ſiuè non, dum de facto viuebat in ſæculo, in habitu, & ſtatu ſæculari, apud vulgus, cui huiuſmodi diſtinctio ignota eſt, ità indecorè viuendo, nobilitati, ſeù dignitati familiæ præiudicium cauſat, dum etiam clericis ſæcularibus, imò fortiùs in Vrbe, ex qualitate Principatus, magis incũbit eadẽ neceſſitas, quæ ſæcularibus, viuendi cũ decore, atquè non intrat ratio, quæ militat in regularibus viuentibus in clauſtris, dum idem eſt victus, & veſtitus nobilis, ac plebei, vt ità diſtinguendo ponderatur *in Romana fideicommiſſi de Cuppis ſub tit. de fideicom. diſc.* 64.; Et conſequenter ità eſſet de directo deſtruere voluntatem teſtatoris, atquè tollere bona ei, quem ipſe prouidere voluit, eaquè dare alijs, quos ipſe noluit, ac abhorruit; Atquè hinc edocemur, quàm erroneum ſit, deciſiones in Vno caſu editas,
20 cuicumquè alteri applicare, cum iſta reſolutio potiùs prouenerit ex prudentialibus motiuis, quæ (laudabiliter quidem), reſultabant ex circumſtantijs particularibus facti.

INTERAMNEN.

RENVNCIATIONIS

PRO

FRATRIBVS PETRI &c.

Reſponſum pro veritate.

An renunciatio facta patri dotanti per filias occaſione nuptiarum carnalium, iſtas excludat ab ipſius patris renunciatarij inteſtata ſucceſſione, ob eius fratrés, vel agnatos, qui ex Statuto patriæ fœminas excluderent, ſi agatur de bonis exiſtentibus extra territorium ſtatuentis, in diuerſo loco, in quo mors defuncti contingat, ac ſucceſſio aperiatur.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De Statuto Bergomen. excluſiuo fœminarum.*
3 *Renunciatio non excludit renunciantem à ſucceſſione renunciatarij.*
4 *Lex communis, vel municipalis dicitur teſtamentum morientis ab inteſtato.*
5 *Quod renunciatio deſeruiat pro interpretatione voluntatis morientis.*
6 *Statutum attendi debet etiam extrà territorium pro voluntate morientis.*
7 *Ciuilitas non contrahitur, neque amittitur ex mora occaſionali.*
8 *Poſſunt retineri duæ ciuilitates, vna originaria, & altera domicilia. ria.*
9 *An moriens cenſeatur ſe conformare cum legibus loci domicilij, vel originis.*

DISC. XVIII.

1 CVM Petrus, origine Bergomenſis, iuxtà iſtius induſtris nationis conſuetudinem, in Ciuitate Interamnen. mercaturam fundacariam exerceret, atquè prole maſculina deſtitutus, duas haberet filias, iſtas nimium congruè dotando, ab eis, iuxtà ſæpius enunciatum Italiæ vſum, amplam renunciationem reportaſſet, deindeque in eadem Ciuitate ab inteſtato obijſſet; Hinc ſuper eius ſucceſſione, ac hæreditate conſiſtente in mercibus, alijſquè bonis, etiam ſtabilibus exiſtentibus in eiuſdem Ciuitatis territorio, orta eſt quæſtio, inter eiuſdem Petri germanos fratres, & dictas filias, quarum excluſio per fratres prætendebatur, ob dictæ renunciationis amplitudinem

juxtà

iuxtà caſum præciſum de quo ſupra *in Marſicana diſcur.* 3. ex fundamentis ibi ponderatis, pro remotioribus tranſuerſalibus, contra fœminam proximiorem renunciantem, atquè deſuper (incertum eſt ex cuius parte) pro veritate conſultus fui.

Reſpondi, quod vbi procedendum eſſet, cum ſola diſpoſitione, ſeù terminis iuris communis, atquè non intraret cir-
2 cumſtãtia Statuti Ciuitatis Bergomi cõmunis patriæ defuncti, & fratrum, per quod, agnati intra certum gradum quãuis remotiorem, excludunt filias, vel alias fœminas proximiores, & de quo Statuto agitur *in Anconitana ſeù Bergomen. ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſt. diſc.* 19.; Tunc planum eſſet bonum ius filiarum, quibus abſquè dubio, de iure communi, debita
eſt patris inteſtata ſucceſſio, etiam in excluſionem parentum; Multò vero magis in excluſionem fratrum abſq; aliquo re-
3 nunciationis obſtaculo, dum veriùs eſt ex deductis *d. diſc.* 1. *& 2. cum alijs ſeqq.* & pręſertim in dicto valdè ſimili caſu de quo in allegata *Marſicana diſc.* 3., vt renunciatio, nõ excludat renunciantem ab inteſtata renunciatarij ſucceſſione; Niſi ſuperſit perſona veriſimiliter prędilecta, in cuius gratiam ipſe renunciatarius de renunciatione ſollicitus fuerit, puta fauore filiorum maſculorum, vel etiã quandoquè tranſuerſalium agnatorũ, vbi pręſertim agatur de fœminis ingredientibus Monaſterium, iuxtà ponderationes, de quibus præſertim ſupra *dicto diſc.* 1.; Ideoq; cum nulla diuerſa voluntatis defuncti argumenta haberentur, atquè ageretur de renunciatione facta per filias carnaliter nuptas, vndè propterea non intraret ratio, quæ cadere ſolet in eligẽtibus vitam ſpiritualem, ità planũ remanere videbatur, vt renunciatio obſtare non deberet, iuxtà ſenſum, aliorum, qui deſuper quoquè conſulti fuerant.

His tamen non obſtantibus; Contrarium mihi probabilius videbatur, ſtante dicto Statuto excludente filias ab inteſtata ſucceſſione patris propter fratres,
4 ex recepta propoſitione de qua pluries in ſua materia *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſt.*, ac etiam frequenter *ſub tit. de fideicom.*, & habetur etiã *ſub tit. de teſtam. diſc.* 25., quod ſcilicèt, lex communis, vel municipalis dicitur teſtamentum morientis ab inteſtato, qui præſumitur voluiſſe cum legis ordine ſe conformare, atquè ità teſtari, quamuis nulla adeſſet renunciatio, multò magis dum de illa ſollicitus fuit, miſterioſè quidem, ac prudenter, adeoùt renunciatio inutilis, vel fatua dici non poſſet, ſtãte opinione hodie in praxi magis recepta, de qua pluries in dicta ſua materia *ſub tit. de ſucceſſ.*, vt huiuſmodi Statuta vtramquè perſonarum, ac bonorum copulatiuam ſubiectionem exigant, ideoquè ſuam non faciant operationem, in bonis extra territorium ſtatuentis.

Ita etenim, mihi videbatur, quod ſufficienter explicata eſſet, ſiuè argui poſſet defuncti veriſimilis voluntas, faciendi filias, cum congrua dote, per renuncia-
5 tionem extraneas, vt fratribus, vel agnatis, iuxtà patrias leges, ſucceſſionem aperiret, quatenùs contingeret ab inteſtato decedere, remouendo dictum obſtaculũ, quod ex Legiſtarũ ſubtilitatibus, ab humana ratione, ſeù communi vſu extraneis reſultat.

Et conſequenter quod benè intraret concluſio, de qua *Rota apud Merlin. dec.* 447. *repetit deciſ.* 355. *par.* 5. *rec. num* 13. *cum ſeqq.* & pluries inſinuata *ſub tit. de*
6 *fideic. & eod. tit. de ſucceſſ. ab inteſtato*, & alibi, quod ſcilicèt ità veniant ſub ſtatutaria diſpoſitione, etiam bona extra territorium ſtatuentis, vbiquè ſita ſint, non in ratione auctoritatiua Statuti, ſed in ratione voluntatis morientis, quę indiuidua eſt, ac vbiquè in eius bonis pariformiter operatiua, ſine diſtinctione locorum, quoties iſta non produceret obſtaculum poteſtatis iuxtà deducta *ſub tit. de dote diſc.* 104. *& ſeq.*, ac etiam *eod. tit. de ſucceſſ.* pluries.

Nequè obſtare dicebam, quod idem defunctus quoquè vixerit extrà patriam in hoc diuerſo Principatu, in quo etiam
7 obijt, ac bona habebat, quoniam vera, receptaquè eſt concluſio pluries inſinuata *ſub tit. de præeminen.* ad materiam ciuilitatis præſertim *diſc.* 37., *& ſub tit. de Regal. diſc.* 104., ac etiam *ſub tit. de matrim. diſtur.* 14., quod occaſionalis mora, quamuis diuturna in aliquo loco, puta ratione mercaturæ, vel officij, ſeù feudi, aut curialitatis &c., non tollit ciuicam qualitatem naturalem, ſeù originariam,

nequè

nequè inducit qualitatem domiciliariã
in loco,niſi accedat expreſſa,vel admini-
culatiua probatio diuerſæ volũtatis, qua
etiam accedente in hac ſecunda parte
contrahendi ſcilicèt domicilium in loco
habitationis,non per hoc reſultat deſer-
tio, ſeù amiſſio alterius ciuilitatis natu-
ralis ex altera concluſione inſinuata lo-
8 cis proximè citatis, & præſertim *dicto*
*diſc.*14. *de matrim.*, vt plures ciuilitates
in eadem perſona ſint rectè compatibi-
les,ideoquè vtramquè originariam ſcili-
cèt, & domiciliariam, eodem tempore,
obtinere,ac retinere valeat,ad omnes ef-
fectus ex vtraque reſultantes, multò
magis,dum in hac facti ſpecie non daba-
tur probatio contrahendi domicilium
in loco occaſionalis moræ.

Vbi verò dicta vtraq; ciuilitas acce-
deret, tunc intrare potuiſſet ratio dubi-
tandi,an potiùs,cum vnius,quàm alteriu s
loci legibus moriens voluerit ſe confor-
mem reddere; Atquè procedendo cum
ſolitis Legiſtarum ſubtilitatibus, de-
9 buiſſet reſponderi, vt voluntas re-
gulanda eſſet ex hoc ſecundo loco,
vbi ſeruandum erat ius commune,quod
in concurſu præualere debet ſtatutario;
Adhùc autem mihi, ex rationibus pon-
deratis pluries *d.tit.de ſucceſſ.ab inteſt.* ac
etiam *dicto diſc.*25.*de teſtam.*, contrariũ
probabilius viſum eſſet, cum noſtri Itali
mores conſeruationi bonorum in agna-
tione magis adaptati videantur, ex ibi
deductis.

SVM-

Digitized by Google

SVMMA
SIVE
COMPENDIVM

Eorum, quæ in praxi magis frequentia continentur in hoc Lib. XI. Par. III. de Renunciationibus.

SVMMARIVM RVBRICARVM.

I.

Proemialia, *à num. 1. ad 6.*

II.

De renunciationis diuerſis ſpeciebus, earumquè diuerſa materia, ſeù qualitate, *à num. 7. ad 13.*

III.

De effectibus, qui ex vna, vel altera ſpecie, ſeù qualitate reſultant, *à numer. 14. ad 15.*

IV.

De compræhenſione renunciationis, quiduè ſub ea veniat, *à num. 16. ad 26.*

V.

De renunciationis reſolutione, vel ceſſatione, *à num. 27. ad 31.*

SVMMARIVM.

I.

1 *ISTA materia intenſiuè breuis, ac reſtricta eſt, extenſiuè autem lata.*

2 *Regula generalis eſt, vt renunciantibus non detur amplius regreſſus ad iura renunciata.*

3 *De quæſtionibus inualiditatis renunciationis ob non ſeruatas ſolemnitates in contractibus minorum, & mulierum.*

4 *De alijs ob non ſeruatas ſolemnitates à Concilio Tridentino præſcriptas in renunciationibus, quæ fiunt per nouitios.*

5 *De alijs ſimilibus ob votū captandæ mortis, vel quia de hæreditate viuentis, quæ pactis dari non poſſit.*

6 *Diſtinguuntur Rubricæ, ſeù inſpectiones materiæ.*

II.

7 *De diſtinctione inter renunciationes iurium quæſitorum, & quærendorum, & de terminorum, ſeù vocabulorum diuerſitate ex hoc reſultante.*

8 *De alia diſtinctione renunciationum, quæ fiant ob nuptias carnales, vel ſpirituales.*

9 *Maior diſtinctio eſt inter extinctiuas, ſeù reales, et translatiuas, ſeù perſonales.*

10 *Qualis ſit renunciatio extinctiua, ſeù realis.*

11 *Et qualis translatiua, ſeù perſonalis.*

12 *Quando detur renunciatio, quæ eodem tempore ſit realis, & perſonalis.*

13 *Quomodo dignoſcatur an renunciatio ſit extinctiua, vel translatiua, & qualis ſit vera regula.*

III.

14 *De effectibus reſultantibus à renunciatione extinctiua.*

15 *De alijs effectibus reſultantibus à translatiua.*

IV.

16 *Regula eſt, vt renunciatio ſtrictè, ac rigorosè ad limites verborum intelligi debeat.*

17 *Declaratur, ſeù diſtinguitur, quando ſtricta, & rigoroſa, vel potius lata, & benigna interpretatio fieri debeat.*

18 *Renunciatio puellarum, quæ dotantur eſt connaturalis moribus Italiæ, ideoq; fauorabilis.*

19 *Quomodo iſta quæſtio decidi debeat.*

20 *Iura competentia ex teſtamento non veniunt ſub renunciatione abſque ſpeciali mentione cum declaratione.*

21 *Alienari prohibita, pariter non veniunt.*

22 *Quo-*

22 *Quomodo interpretanda ſit renunciatio, quæ fiat perſonæ capaci de iuribus non tranſmiſſibilibus ad extraneos.*

23 *Quod ſub renunciatione non veniant iura competentia ex diſpoſitione* l. fœminæ Cod. de ſecund. nupt.

24 *Renunciatio ſucceſſioni alicuius, non capit, quod ex eiuſdem teſtamento obtineatur.*

25 *De regula generali ſuper comprehenſione, & quid veniat in renunciatione.*

26 *Filij matris, quæ renunciauit, non prohibentur venire ex perſona propria.*

V.

27 *De materia regreſſus reſignantis ad beneficium reſignatum.*

28 *De regreſſu donatoris ad bona donata, & generaliter de pactis reſolutiuis.*

29 *De qua reſolutione, vel regreſſu in præſenti agitur.*

30 *De regreſſu, vel reſolutione ex ceſſatione perſonæ contemplatæ renunciatarij.*

31 *Quid de renunciatione Religioſi, qui tranſeat ad laxiorem Religionem, aut fiat Epiſcopus, ſeu aliàs ad ſæculum redeat.*

I.

PROEMIALIA.

1 Nimiùm lata, & extenſiuè, frequens iſta renunciationum materia eſſe dignoſcitur, intenſiuè autem breuis, nimiumquè reſtricta eſt; Theoricè ſiquidem, in paucis conſiſtit; Practicè autem, plures, ac frequentes inuoluit quæſtiones, quæ ipſius renunciationis naturam, ſeu ſpeciem, aut comprehenſionem, vel interpretationem, ſeu reſolutionem concernunt.

Ad hæc igitur, iuris theorica reſtringitur; Regula enim generalis plana eſt,
2 vt eorum iura renunciantibus, ad ea regreſſus amplius non detur, niſi renunciationis nullitas, vel non comprehenſio, ſiuè reſolutio, aliter ſuadeat, præfatæquè regulæ limitationem producat.

Nullitatis quæſtio, huius materiæ peculiaris non eſt, quoniam ex illis generalibus regulis, vel formis procedit, quæ alias diſpoſitiones inter viuos irreuoca-
3 biles percutiunt, ſiuè perſonæ inhabilitatem, aut ipſius actus ſolemnitatem cõcernant A; Iſto renunciationis actu, prò frequentiori cõtingentia, huiuſmodi quæſtionibus anſam præbente, cum prò communi, præſertim Italiæ vſu, puellæ in adhùc minori ætate conſtitutæ (vndè propterea duplex ætatis, ac ſexus impedimentũ accedat), carnalis, vel ſpiritualis matrimonij occaſione, renunciationes parentibus, ac fratribus, alijſq; coniunctis facere ſoleant.

Idemque faciunt adoleſcentes, qui virorum Religiones ingrediantur, ibique profeſſiones emittant, ob nouam formam à Concilio Tridentino inductam; Ideoq;
4 ſub donationum, ac etiam prohibitorum cõtractuum, & Regularium ſedibus particularibus de hoc agitur, cum tam renũciationibus, quàm etiam donationibus, alijſq; diſpoſitionibus generaliter id congruat. B.

Siue vbi ex eo, quod ex voto captandæ mortis, aut ex prohibita futuræ certæ
5 hæreditatis pactione, actus infectio reſultet, quod pariter diuerſos terminos percutit. C.

Iſta itaq; peculiaris renunciationum materia, (validitate actus præſuppoſita),
6 quatuor habet inſpectiones; Primò ſcilicèt ſuper eius natura, ſeu qualitate; Secundò ſuper effectibus ex vna, vel altera ſpecie, ſeu natura reſultantibus; Tertiò ſuper comprehenſione, quiduè ſub renun-

cia-

A. *de his agitur ſub tit. de alien. & contract. prohib. diſc. 28. cum plurib. ſeqq. & hoc tit. diſc. 13.*

B. *de his agitur ſub tit. de donat. diſc. 15. & ſub tit. de Regular. diſc. 58. & 59., & hoc tit. diſc. 11.*

C. *hoc tit. diſc. 13. & 16., & tit. de fidei-commiſſ. diſc. 141.*

ciatione veniat; Et quartò ſuper eius reſolutione, vel ceſſatione, ideoque de his, cum diſtinctis Rubricis, vel capitulis agere pro clariori notitia congruit.

II.

De renunciationum diuerſis ſpeciebus, earumque diuerſa natura, ſeu qualitate.

Plures habentur generales renunciationum diſtinctiones; Aliæ ſiquidem ſunt, quæ iura iam delata, & agnita concer-
7 nant, Alia verò, quæ delata, ſed non agnita, vel neq; delata, ſed ſperata percutiant; Siue in idem, quæ de bonis ac iuribus, iam quæſitis, vel de quærendis fiant, vt in vna ſpecie *Repudiationis*, in altera verò, *Renunciationis* terminus cadat; Verùm licèt ſtricta, propriaq; loquendi ratio id exigat, adhuc tamen promiſcuus eſt iſtorum terminorum vſus, ideoq; non ex eo, quod vnus, vel alter ſit adhibitus, pernecesſe ad vnam, vel alteram infertur ſpeciem, cum facti, ſeu veritatis potiùs attendatur ſubſtantia, quàm verborum formalitas; Potiſſimè quia Notarijs non de facili ſubtilis hæc diſtinctio innoteſcere ſolet.

Alia eſt renunciationum diſtinctio, quæ à cauſa illas faciendi manat, vt ſcilicèt; Aliæ ſint, quæ carnalium nuptiarum
8 occaſione fiant; Aliæ verò, quibus ingreſſus in Religionem, vel Monaſterium, aut eccleſiaſtici ſtatus ſuſceptio cauſam præbeat, ob diuerſos effectus exindè reſultantes.

Tertia verò magis operatiua, & ſpecialis diſtinctio eſt (& ſuper cuius applicatione penè omnes fori quæſtiones circumferri videntur, maioremque æqui-
9 uocorum incurſum praxis docet) inter eas renunciatiationes, quæ extinctiuæ, et quæ translatiuæ ſint.

Extinctiua etenim ea eſt, quæ renunciantis perſonam de medio tollat, mortuamq; efficiat, ſeu pro tali haberi faciat; perindè ac ſi in rerum natura nunquam extiterit, vel non extet, vndè propterea,
10 accidentaliter potiùs, & conſequutiuè, alijs proſit per remotionem obſtaculi, vt ità ſcilicèt tollendo ſe de medio, qui ſunt remotiores, proximiores fiant, ſuoque iure, teſtatam, vel etiam inteſtatam, directam, vel obliquam ſucceſſionem obtineant, non autem ex iure renunciantis.

Translatiua verò eſt ea, quæ donationis, vel ceſſionis ſpeciem redoleat, ob quam renunciatarius, quamuis remotior, vel extraneus, alios vincat proximiores,
11 non quidē iure ſuo, ſed ex illo renunciantis, cuius perſonam repræſentat, & in qua ſubſtantiatur ſucceſſio, cuius commodum renunciatario cedat.

Hæc autem diſtinctio ſub diuerſis vocabulis explicari ſolet, quia nempè, extinctiua, realis quoq; dicatur, quaſi quod, non vnius, vel alterius perſonæ intuitu ea facta ſit, ſed negatiuè ſe habendo ad ipſa bona; Translatiua verò explicatur, cum vocabulo perſonalis, vtpotè ad fauorem certæ perſonæ facta.

Non tamen iſte perſonalitatis terminus, qui huic etiam caſui adaptabilis eſt, ad illum præcisè reſtrictus dignoſcitur,
12 cum etiam extinctiuæ, ſeu reali renunciationi adaptetur ea, cum qua certæ perſonæ intuitu renuncians de medio ſe tollere, ac mortuum ſe facere voluerit, vt ità perſona contemplata, iure ſuo per remotionem obſtaculi, ſucceſſiones, aliaque iura renunciata pleno iure obtineat; Ea tamen ceſſante, neque de iuribus renunciatis ex defectu voluntatis diſponente, illa reſoluatur, ideòq; renuncianti integrum ſit ad iura renunciata regredi, ſeu illa ex nouo ſucceſſionis caſu, per ipſius renunciatarij deficientiam, obtinere. A.

Quæſtiones igitur ſuper huiuſmodi diſtinctionum, vel terminorum congrua applicatione, ex facto cadunt, quando ſci-
13 licèt de vna, vel altera extinctiuæ, vel translatiuæ, ſeu realis, vel perſonalis renunciationis ſpecie agatur.

Super hoc autem, ex renunciandi cauſa, vnius, vel alterius ſpeciei argumentum deduci ſolet, vt ſcilicèt vbi ex cauſa ſpiritnali ingreſſus in religionē fiat, extinctiua, ſeu realis potiùs cenſenda ſit, quaſi quod nō ex vnius, vel alterius perſonæ dilectione, ſed pro tēporaliū abiectione, vt expeditius Deo famulari valeat, ac ſpiritualibus vacari, facta ſit renunciatio; Secùs autem vbi carnalium nuptiarum occaſione facta ſit, vt tunc tranſlatiua, ſeu perſonalis potiùs ex tempo-

A. *de his diſtinctionib. habetur à diſc. 1. ad 11. hoc tit.*

rali dilectione cenſenda veniat.

Alia eſſe ſolet ponderatio verborũ, an ſcilicèt ampla, & effrenata ſint pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, vel potiùs maiorem habeant reſtrictionem, vt primo caſu realis, in altero autem perſonalis cenſeatur.

Et Alij caſum põderant, in quo bona, vel iura renunciata poſita ſint, vt ſcilicèt vbi in accuſatiuo, trãslatiuã ſeù perſonalẽ denotent, vbi verò in datiuo, vel ablatiuo, extinctiuam, ſeu realem ſignificent.

Veriùs tamen eſt, vt huiuſmodi diſtinctiones, vel ponderationes, aliquod quidem præbeant argumentum vnius, vel alterius qualitatis, quoties contraria probatio expreſſa, vel præſumpta, quæ ex fortioribus argumentis oriatur, contrarium non ſuadeat, non autem vt perneceſsè concludant; Facti etenim potiùs quàm iuris quæſtio eſt, ideoque ex facti qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtantijs id deſumendum venit, veritatis, aut veriſimilis voluntatis ſubſtantia potiùs, quàm huiuſmodi verborum formalitatibus, vel renunciandi occaſione attentis, vt in ſua ſede latiùs aduertitur. B.

III.

De effectibus ex vna, vel altera renunciationis ſpecie, vel natura reſultantibus.

QVando ſimpliciter, ac indefinitè verè extinctiua, ſeu realis renunciatio iit, per quam renuncians principaliter id agat, vt à bonorum, ac iurium renuncia-
14 torum acquiſitione extraneum ſe faciat, atque pro mortuo ſe habere velit, iſtaq; ſit principalis, ſeu finalis renunciandi cauſa; Quamuis alia occaſio, vel alicuius perſonæ dilectio, ad id agendum impulſum dederit, indefinitè remotiori locus aperitur, non ex ipſius renunciantis iure, ſed ex proprio illius, qui per huius obſtaculi remotionem, ex remotiore proximior effectus eſt, ideoque pariformiter omnibus in eodem gradu exiſtentibus, vel idem ius habentibus, actus prodeſt, perindè ac ſi perſona renunciantis mortua eſſet, vel nunquam in rerum natura extitiſſet.

Minuſque ceſſatio perſonæ, vel cauſæ, quæ impulſum ad id dedit, renunciationem reſoluit, ſeu ceſſare facit, vtpotè renunciationis effectu, illicò, ac perfectè conſumato.

Vbi verò tranſlatiua ſit, vel perſonalis, triplex reſultat diuerſus effectus; Primò nempè, vt eidem renunciatario aliàs non diſponenti, renuncians in ipſiſmet
15 bonis, ac iuribus renunciatis ſuccedere non prohibeatur; Secundò, vt renunciatio, renunciatario tantùm proſit, eiuſque ſucceſſoribus, vel alijs capacibus, quorum fauore diſpoſuerit, vel diſponere potuerit, non autem alijs à renunciante vel renunciatario veriſimiliter non contemplatis; Et tertiò, vt ceſſante perſona contemplata, vel altera, in qua ipſa perſona, præſuppoſita poteſtate, diſpoſuerit, ad iura renunciata debeatur regreſſus, ipſaque renunciatio reſoluatur, vel ceſſet, tanquam ex ceſſante cauſa, vt pariter latiùs in propria ſede aduertitur. C.

IV.

De comprehenſione bonorum, ac iurium, & quænam ſub renunciatione veniant, necnè.

STrictam, ac rigoroſam renunciationis interpretationem fieri debere, vt quo minus renuncianti præiudicet, pro regula Iuriſtæ communiter ſtatuunt; Veriùs
16 autem eſt, vt renunciandi cauſa, ſeu renunciantis qualitas pro moribus regionis, attendi debeat; Vbi etenim illa renunciatio ſit, quæ extraneo abſq; pro-
17 babili motiuo fiat, adeòut ea intret donatio, vel remiſſio, quæ perditionem redoleat, atque pro renunciantis, ac renunciatarij qualitate, circumuentionis ſuſpicionem aliquam habeat, rectè dicta regula ſtricta, nimiùmque rigoroſa interpretatio ad verborum limites intret; Secùs autem vbi renunciationis occaſio, vel renunciantis, ac renunciatarij qualitas pro moribus regionis, rationabilem eam reddat, vt potiſſimè illa renunciatio reputari ſolet, quæ pro Italiæ vſu, per
18 puellas carnaliter, vel ſpiritualiter decenter collocatas, accepta dote, patri, vel fratribus fiat, cum tunc lata potiùs, ac benigna interpretatio facienda ſit.

Hinc proindè, certa, & generalis regula, cuicumque caſui applicabilis non de

B. *locis citatis à diſc. 1. ad 12.*

C. *locis proximè citatis à diſc. 1. ad 12.*

de facili deſuper ſtatuenda eſt, cum ex
19 facti qualitate, ac circumſtantijs deciſio
pendeat, an æquitas, vel fauor renuncianti potiùs, quàm renunciatario aſſiſtat, velècontrà. D.

Vbi verò de ijs iuribus agatur, quæ
directè, vel obliquè, ex teſtamento competant; Regula eſt, vt ſub renunciatione
20 non veniãt, niſi eorum ſpecialis mentio,
cum certa notitia teſtamenti accedat; Adhùc tamen, quia voluntatis, non autem poteſtatis quæſtio eſt, ſi verborum amplitudo, vel occaſionis, aut perſonarum, ſeù recompenſæ qualitas, iſtorum iurium cõpræhenſionem ſuadeat, eamq; veriſimilem reddat, illa iuris præſumptio, quæ à dicta regula manat, contrariæ probationi, ex fortioribus etiã præſumptionibus reſultanti, cedere debet E.

Ea quoquè bona, vel iura ſub renunciatione, abſquè ſpeciali mentione non cadunt, quæ renũciari, vel cedi ſub pęna
21 prohibitum ſit, cum prò delicti, ac pęnæ
excluſione, fieri debeat interpretatio F.

Siuè vbi ceſſet quidem prohibitio in renunciatario, cui nulla obſtet incapacitas, quæ tamen, eo defecto, in hærede,
22 vel ſucceſſore dignoſcatur; Tunc ete-
nim, nè remotiori, vel extraneo tàm per renunciantem, quàm per renunciatariũ nõ contemplato, locus aperiatur, limitatè ad perſonã capacem renunciationem factam eſſe cenſendum eſt, vt ea defecta, integrum renunciantis ius remaneat, ac ſi ea facta non eſſet G.

Ea quoque neceſſaria, ſeù poenalis ſucceſſio, quam lex contra binubum parentem, primi matrimonij filijs reſeruat,
23 ſub renunciatione regulariter non ve-
nit, niſi verba, ſeù aliæ facti circumſtantiæ limitationem regulæ inducant H.

Proùt alicuius etiam particularis perſonæ ſucceſſioni facta renunciatio, quæ valida ſupponatur, ea non capit, quæ
24 ex teſtamentaria, vel aliàs expreſſa diſ-
poſitione eiuſdem, de cuius ſucceſſione agitur, veniunt, niſi validè iſta quoquè ſpes renunciata ſit I.

Et in ſumma, facti, ac voluntatis eſt quæſtio, quæ compræhenſionem includat, vel excludat, ideoquè certam regu-
25 lam generalem, cuicumquè caſui appli-
cabilem non facilè recipit, ſed pro facti qualitate decidendum eſt, ſubſtantiam voluntatis, potiùs quàm verborum formulas, vel generales iuris regulas, aut præſumptiones attendendo, vt latiùs in ſua ſede, cum ea, quæ facti ſunt, ac voluntatis, ſub compendio firmè explicabilia non ſint.

Sub non compræhenſione quoquè cadunt renunciantis filij, quibus ex propria perſona, proprioquè iurè venienti-
26 bus, non obſtat matris renunciatio, niſi
pro eis, qui ſint renunciantis hæredes, quoquè facta ſit, vel ità ſuadeat æquitas, quia dotem habeant, ob quam renunciatio facta ſit pro facti qualitate L.

V.

De renunciationis reſolutione, vel ceſſatione, ac regreſſu ad bona vel iura renunciata.

ILLE regreſſus, qui reſignantium beneficia eccleſiaſtica fauore, ex lege reſignationis, vel ex iuris diſpoſitione, ob
27 penſionis non ſolutionem, aliumvè de-
fectum conceditur, ſub hac materia non cadit, cum ſub ea, quæ peculiaris beneficiorum eſt, cadat, ſuamquè ſedem habeat.

Idemquè in eo regreſſu, qui donatori, ob non implementum legum, vel onerum, quæ in donatione adiecta ſint, do-
28 natori conceditur, cum id pariter pro-
priam, ac particularem donationum ſedem habeat; Vt etiam habent pacta reſolutiua, vel reſciſſoria, quæ in correſpectiuis etiã, ac oneroſis contractibus adijciantur M.

De illa ſiquidem renunciatione in hac ſede agitur, quæ delatis bonis, ac iuribus, vel (frequentius) deferendis, ac ſpera-
29 tis ſucceſſionibus, occaſione matrimo-
nij per puellas, vel occaſione mortis ciui-

D. *ibidem locis proximè citatis.*
E. *ibidem.*
F. *ibidem præſertim diſc.4.& 5.*
G *ibidem proximè.*
H. *hoc tit.diſc.12.*
I. *diſc.13.*

L. *hoc tit.diſc.15.*
M. *ſub tit. de donat. & ſub tit. de fideicom. & ſub tit.de benef.*
N. *diſc.1.& ſeqq.ad 11.*

lis,quæ ab aſſumptione ſtatus Regularis, per illos vtriuſquè ſexus fiat, an ſcilicèt, rebus in eodem ſtatu non permanentibus,ipſoquè ſtatu immutato, tanquam ex ceſſante cauſa, vel ceſſante præſuppoſito,reſoluatur,ac ceſſet.

Vbi autem in renunciatario,ſtatus rerum immutatio ſequatur, quia nempè deficiat, adeoùt renunciante ſuperſtite,
30 iurium,ac bonorum renunciatorum cõmodum,non perſonæ contemplatæ, ſed eius extranei hæredis, vel ſucceſſoris futurũ ſit; Tunc à ſuperius enunciata natura, ſeù qualitate renunciationis deciſio pendet, an ſcilicèt, ea realis, vel reſpectiuè perſonalis potiùs cenſenda ſit,vt hoc ſecundo caſu, in quo perſonæ contemplatio finalis, ac taxatiua fuerit, ceſſet, ſecùs autem è contrà,quia nempè renunciatarius pro diſponendi libertate, quam ad exercitium deduxerit,de renũciatione ſollicitus fuerit N.

Maior itaquè cadit quæſtio, vbi in ipſo renunciante, ſtatus immutatio ſequatur, adeoùt ea ceſſet qualitas,quæ re-
31 nunciationis cauſa fuit, nequè aliàs facta eſſet, quia nempè (gratia exempli) ille,qui in arctiori, & incapaci Religione profeſſionem emiſſurus, renunciationem fecerit,ad laxiorem, & capacem in communi, cum aliqua etiam permiſſiua priuata commoditate tranſitum faciat; Siuè occaſione Epiſcopatus, vel alterius Dignitatis ad ſæculum de facto redeat; Aut quod ob Religionis ſuppreſſionem, vel ob Apoſtolicam diſpenſationem, idẽ redditus ad ſæculum de facto ſequatur, cum ſimilibus.

Quamuis autem, aliquis deſuper opinionũ conflictus inter Scribentes dignoſcatur; Veriùs tamen eſt,vt regulariter, in eo effectu,qui iam ante rerum immutationem ſequutus, vel conſumatus eſt, cauſæ productiuæ ceſſatio reſolutionem non inducat; Secùs autem, vbi de illis quæ adhùc effectum ſortita non ſint; Id autem nequè certam,ac generalem recipit regulam,cum pariter pro facti qualitate deciſionẽ recipiat ex ijs diſtinctionibus,& circumſtantijs,de quibus in ſua ſede latiùs habetur O.

Vbi enim reſolutio ſequatur,ob adhùc nõ perfectam renunciandi cauſam,quia nẽpè Regularis deſtinata profeſſio,cuius intuitu renunciatio facta ſit, tàm de facto, quàm de iure, ſuum non ſortiatur effectum, vel ſi de facto ſortiatur, euentus tamen ineffectuationem de iure detegat, quia nempè inualida ſit profeſſio, ideoquè cauſa ad nõ cauſam reducatur, atquè renuncians priorem ſtatum, nunquam verè dimiſſum,cuiuſdam poſtliminij iure reaſſumat, tunc,non ceſſationis, vel reſolutionis, ſed imperfectionis, vel non effectuationis termini cadunt; Niſi expreſsè de actus firmitate, iſto etiam caſu validè cautum ſit P; Cum alijs in ſua ſede inſinuatis.

N. *diſc.1.& ſeqq. ad 11.*

O. *hoc tit. diſc 17.*

P. *ibidem,& ſub tit. de donat. diſc.15.*

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Quæ continentur ſub hoc titulo de Renunciationibus.

A

ACTIO

AD iura, & bona ſemel renunciata, quando competat. *vid.* Renunciatio ob ingreſſum in Religionem *verſ.* Rediens. *vid.* Agnatio.

Et quid vbi renunciatio eſſet nulla, ea prius de medio non ſublata, diſc. 14. num. 2.

AGNATIO

Eius motiuo ceſſato, an renuncianti detur regreſſus ad bona renunciata abſque alio pacto reuerſiuo, diſc. 6. numer. 14. & 15.

Statutum excluſiuum fœminarum deſeruiret pro adminiculo, diſcur. 10. numer. 10.

Renunciatio facta pro ea conſeruanda, an requirat ſolemnitates, diſcur. 13. numer. 16.

ALIENATIO

Bonorum iuriſdictionalium. *vid.* Bona.

APPELLATIO

Quænam interdicta poſſeſſoria illi admittant, diſc. 11. num. 2.

B

BONA

DOminium, & poſſeſſio ipſorum, an & quando per Ieſuitas retineatur. *vid.* Ieſuitæ.

Feudalia, ſeù alias alienari prohibita non veniunt ſub generali diſpoſitione, diſc. 6. num. 7.

Quid de illorum commoditate, diſc. 4. ex num. 20.

Vid. Renunciatio quoad Compræhẽſionem.

Fratris *vid.* Fratris.

Iuriſdictionalia in Statu Eccleſiaſtico ſunt prohibita alienari, diſc. 6. num. 4.

Et Conſtitutiones Apoſtolicæ ſuper illorum prohibita alienatione non diſtinguunt feudalia ab allodialibus, num. 9. ibid.

Renunciata, an & quando quis recuperet. *vid.* Agnatio, & Renunciatio ob ingreſſum in Religionem *verſ.* Rediens.

C

CAPITVLA

POtiùs quam inſtrumentum attendi debent, diſcur. 3. num. 13. diſcur. 9. num. 13.

CASTRVM

Quando dicatur habere qualitatem feudalem, diſc. 6. num. 8.

CIVILITAS

Non contrahitur neque amittitur ex mora occaſionali, diſc. 18. num. 7.

Originaria, & domiciliaria ſimul retineri poteſt, num. 8. ibid.

CLAVSVLÆ

Appoſitæ in executiuis parum attendendæ, diſc. 3. num. 14.

Quales inducunt renunciationem translatiuam, diſc. 6. ſub num. 12., diſcur. 8. num. 6.

COMMODITAS

Rei prohibitæ alienari, an abdicari poſſit à renunciante, eo ſaltèm viuente, diſc. 4. ex num. 20.

COMPRÆHENSIO

Vid. Renunciatio quoad Compræhenſionem.

S. CONC. TRID.

Seſſ. 25. *de Regul. cap.* 16. ſuper forma renun-

nunciationis nouitiorum, diſcur. 11. num. 3.

De ratione ob quam dicta forma introducta ſit num. 6. & 7. ibid.

Non intrat dicta forma Conciliaris in actibus correſpectiuis, num. 4. ibid.

An intret ante ſuſceptionem habitus, diſc. 11. num. 11. in fine remiſſ.

CONCVRSVS

Inter fœminam nuptam, & innuptam, monialem, & non monialem in ſucceſſione, *vid.* Fœmina.

CONSENSVS

Certæ perſonæ viuentis, cuius hæreditati renunciatur, requiritur, & in eo perſeuerare debet vſquè ad mortem, diſcur. 4. numer. 11. diſcur. 13. num. 3. diſc. 16. num. 4.

Non procedit in renunciatione generali, ſed vbi ſolùm agatur de hæreditate perſonæ certæ, ac determinatæ, diſc. 13. num. 7. diſc. 16. num. 14., vbi declaratur.

Niſi tamen generalitas affectatè adiecta eſſet ad legem fraudandam, ſub num. 7. ibid.

Neque procederet etiam, quod aliquæ perſonæ deducerentur ad ſpeciem, num. 8. ibid.

Et quando propriè procedat, num. 9. ibid.

CONSTITVTIO

Apoſtolica ſuper prohibita alienatione bonorum iuriſdictionalium, nõ diſtinguit feudalia ab allodialibus, diſc. 6. num. 9.

CONTRACTVS

Ex cauſa dotis, quando ſubiacere dicatur ſolemnitatibus, diſc. 11. ſub nu. 8. & 9.

D

DECISIO

SAcr. Rotæ Rom. quid differat à diſcurſibus, diſc. 6. num. 2.

DECLARATIO

Donatoris, vel renunciantis, quando ſit attendenda, diſc. 2. num. 10. diſcur. 10. num. 3.

DILIGENTIÆ *vid.* Maritus.

DISCVRSVS

AVCTOR cur adhibuerit hunc terminũ in ſuo Theatro, diſc. 6. num. 3.

DOMICILIVM *vid.* Ciuilitas.

DOMINVS

Rei habentis onus vſusfructus, vel alterius ſeruitutis, illo ceſſato, nihil de nouo acquirere dicitur, diſc. 6. num. 36.

DONATIO

Contemplatione matrimonij, an participetur à filijs ſecundi matrimonij, diſcur. 12. num. 6.

Quid in bonis renunciatis, diſcur. 3. num 6.

Futuræ ſucceſſionis, ſeù illius ſpei fieri poteſt, diſc. 3. num. 15. diſc. 4. nu. 17. diſc. 6. num. 18. & 34. diſc. 7. ſub num. 7.

Vbi præſertim agatur de iure de futuro, & ſperato originem trahente à cauſa certa de præterito, diſc. 7. num. 8.

Declara prout diſc. 6. num. 19.

Quomodo incertitudo ſit regulanda, d. 6. ſub num. 34.

Et an intrent termini læſionis, ibidem.

Et an requiratur inſinuatio, ibidem & num. 36.

Vid. Conſenſus.

Iuris quærendi, an requirat inſinuationem, diſc. 6. num. 28. & 33. cum ſeq.

Quid in remiſſione proprij iuris, num. 38. ibid. *vid.* Inſinuatio.

Quando reſoluatur ex ceſſante cauſa, ſeù præſuppoſito, diſc. 6. num. 14. & 15.

DOS

An dari debeat per fratrem vterinum, diſc. 11. num. 5.

Data filiæ, an imputetur nepotibus in legitimam Aui, diſc. 15. ſub num 10.

Donata quando dicatur, diſcur. 15. numer. 11.

Monialium deponenda eſt antequam puella admittatur ad ingreſſum Monaſterij, diſc. 11. num. 8.

Mulieri conſtituta dicitur de proprio, vbi data fuit intuitu renunciationis, diſc. 6. num. 30. & 34. in fine.

Quando contractus ex illius cauſa ſubiacere dicatur ſolemnitatibus, diſc. 11. ſub n. 8. & 9.

Renunciatio eius intuitu facta nocet filijs licet propria perſona venientibus, diſc. 15. ex num. 4.

Vid. Mater.

EGI-

Digitized by Google

E

EGIDIANA

Requirens inſinuationem in donationibus non comprehendit mulierem maiorem, diſc. 6. num. 26.

Fallit in extenſione facta per Carpenſem, quæ tamen procedit in ſola prouincia Marchiæ, ibid.

Vid. Inſinuatio.

EGRESSVS

A Religione. *vid.* Renunciatio ob ingreſſum in Religionem *verſ.* Rediens.

EPISCOPVS

Licentia ipſius, ſeù Vicarij requiritur in renunciationibus monialium, diſc. 11. num. 3.

Regularis obtinens indultum teſtandi indiget nota ſpeciali, & de ratione, diſc. 17. num. 11.

Vid. Renunciatio ob ingreſſum *verſ.* Rediens ad ſæculum.

EXCLVSA

A quibus ſucceſſionibus dicatur perſona renuncians. *vid.* Renunciatio quoad cõprehenſionem.

EXTRANEVS. *vid.* Hæres.

F

FACVLTAS

Seu licentia Epiſcopi in renunciationibus. *vid. Epiſcopus.*

FOEMINA

Nupta, quæ renunciauit, an concurrat cum innupta in ſucceſſione renunciatarij, diſc. 1. num. 28.

Quid vbi vna ſit monialis alia verò exiſtat in ſæculo, numer. 27. ibidem, & diſc. 4.

Et quid vbi omnes fœminæ ſint moniales, quarum vna renunciauerit, aliæ non, diſc. 1., ſub num. 26. & ſeq.

Vid. Renunciatio ob ingreſſum in Religionem.

Vid. Mulier.

FEVDVM

Bona feudalia nõ veniunt ſub generali diſpoſitione, diſc. 6. num. 7.

Quid de illorum commoditate, diſc 4. ex num. 20 *vid.* Bona.

Caſtrum quando dicatur habere huiuſmodi qualitatem, diſc. 6. num. 8.

FIDEICOMMISSVM

An comprehendatur ſub renunciatione; diſcur. 4. num. 5. diſcur. 5. num. 9. diſc. 6. num. 11.

vid. Renunciatio quoad Comprehenſionem.

FILII

Secundi matrimonij, an & quando participent de donatione facta contemplatione primi matrimonij, diſcur. 12. numer. 6.

Quid in bonis renunciatis, diſcur. 3. num. 6.

Venientibus ex perſona propria, quãdo obſtet renunciatio facta per matrem. *vid.* Mater.

FRATER

Vterinus, an debeat dotare, diſcur. 11. num. 5.

FRATRIS

Bona, an dicantur comprehenſa ſub renũciatione facta bonis paternis, & maternis, ſi iſta ad illum peruenerint, diſc. 9. per tot.

G

GRATIA

Principis intelligenda eſt ſine præiudicio tertij, diſc. 17. num. 17.

H

HÆREDITAS

Certæ perſonæ viuentis renunciari non poteſt abſquè iſtius conſenſu perſeuerante vſquè ad mortem, diſc. 4. num. 11. *vid.* Conſenſus Pactum Succeſſio.

HÆRES

Renunciantis ſuccedit, vbi renuncians prèmortuus fuerit renunciatario, diſcur. 15. ſub num. 7. *vid.* Mater.

Renunciatarij extraneus, an obtineat ea bona quorum ipſe eſſet incapax. *vid.* Renunciatio quoad Comprehenſionem. Renuncians, Fœmina.

Tene.

Digitized by Google

Tenetur habere ratum factũ defuncti etiã in iuribus ex perſona propria competentibus, diſc.15. ſub num.7.

I

IESVITÆ

EGreſſi à Religione, an recuperent bona renunciata, diſc.17. numer.6. & 7.

Poſt emiſſionem trium votorum, licèt verè dicantur profeſſi religioſi, adhùc retinere dicuntur ſtatum ſæcularem, diſc. 17. ſub num.7.

Et retinent dominium, & poſſeſſionem bonorum, ibid.

Et retinent penſiones Eccleſiaſticas ſuper beneficijs ſæcularibus, ibid.

Poſt emiſſionem autem quarti voti reſultat incapacitas, ibid.

IMMISSIO

In vim *l. fin.* vel quorum bonorum, an competat renuncianti ad bona renunciata ſub prætextu nullitatis, vel læſionis ea de medio non ſublata, diſcur.14. num.2.

IMPVTATIO

Dos data filiæ, an imputetur nepotibus in legitimam aui, diſc.15. ſub num.10.

INSINVATIO

An, & quando requiratur in renunciationibus, diſc.6.ex nu.22. & 28.

Et quid in donationibus iuris quærendi, diſcur.6. numer. 28. & 33. cum ſeq.

Et in remiſſione proprij iuris, num. 38. ibid.

Vid. Solemnitas.

De iure communi quid differat ab ea, quæ requiritur à Statuto Vrbis, numer. 23. ibid.

Iuramentum ſupplet illam, quæ requiritur de iure communi, ſecus illam ex Statuto diſc.6. num.24.

Requiſita ab Ægidiana non compræhendit mulierem maiorem, diſc.6. num.26.

Quam ſolum compræhendit extenſio facta per Carpenſem, quæ procedit ſolùm in Prouincia Marchiæ, ibid.

Summa ſolidorum 500. de iure communi importat ſcut. 700. circiter, diſcur.6. num.23.

Et ſumma ducatorum bis centum ex Statuto Vrbis importat ſcut. 150. ibidem.

INSTRVMENTVM

Non deberet concipi in lingua latina præſertim inter mulieres, diſc.4. numer.13. diſc.2. num.8.

Vid. Capitula.

IVRAMENTVM

Supplet defectum inſinuationis requiſitæ de iure communi, ſecùs illam ex Statuto Vrbis, diſc.6. num.24.

L

LÆSIO

AN & quando intret, & regulanda veniat in renunciationibus, diſcur. 5. num. 10. diſc.14. ex num. 3.

Enormiſſima operatur nullitatem ipſo iure abſquè remedio reſciſſorio, l.2. diſc.14. ſub num.3.

Vid. Immiſſio.

LEX

Communis, vel municipalis dicitur teſtamentum morientis ab inteſtato, diſc.18. num.4.

Fœmina Cod. de 2. nupt., an compræhenſa dicatur ſub generali renunciatione, diſc. 12. ex num.2.

LICENTIA *vid.* Epiſcopus.

MARITVS

Promittens ſponſam renunciaturam non excuſatur ob adhibitas diligentias, diſc. 13. num.11. vbi de ratione.

Vid. Promiſſio.

M

MATER

REnunciatio ipſius non nocet filijs venientibus ex perſona propria, diſcur. 15. num.3.

Fallit quando renunciatio facta ſit intuitu dotis, num.4. ibid.

Declara prout num.7. & ſeq. ibid.

Et an diſtinctio repræſentationis ſubſiſtat, num.8. ibid.

Et quid ſi illa præmoriatùr renunciatario, diſc.15. ſub num.7.

MO-

Digitized by Google

MONACHVS

Pactus Epiſcopus, in quo remaneat Monachus, diſc.17. ſub num.10.

Vid. Renunciatio ob ingreſſum in Religionem *verſ.* Rediens ad ſæculum.

MONASTERIVM

Quando ex perſona Monachi ſuccedat in fideicommiſſis, diſc.4. num.22.

Suppreſſum ſi fuerit, an Monaci recuperent bona,& iura renunciata,diſc.17. ex num.12.

Et quid vbi profeſſus in Religione ſuppreſſa,prius profeſſus eſſet in altera Religione,quæ extet, num.13.ibid.

Vid. Religioſus.

MONIALIS

Dos eſt deponenda ante ſuſceptionem habitus,diſc.11.num.8.

Ingrediens aliquod conſeruatorinm non dicitur emittere veram profeſſionem, diſc.17.ſub num.5.

Renunciatio an dicatur realis, vel perſonalis, ſeù extinctiua, vel tranſlatiua, & de alijs. *vid.* Renunciatio quoad Ingreſſum in Religionem *verſ.* Monialis, & Renunciatio Realis, vel perſonalis.

MORA

Occaſionalis non inducit domicilium eſſe contractum, diſc.18. num.7.

MVLIER

Dotari dicitur de proprio, vbi dos ſit intuitu renunciationis, diſc.6.num.30. & 34. in fine.

Maior non compræhenditur ſub Ægidiana requirente inſinuationem, diſcur. 6. num.26.

Quam ſolum compræhendit extenſio Carpenſis, ibid.

Renuncians, an faciat numerum, & partem, & ad cuius fauorem, diſc.3.ſub nu. 4. remiſſ.

Vid. Fœmina.

N

NEPOS

An huic imputetur dos matris in legitimam ſibi debitam in bonis auij diſc.15. ſub num.10.

NOTARIVS

Non deberet concipere in lingua latina contractus mulierum, diſcur. 2. num. 8. diſc.4. num.13.

NOVITIVS

Amplius profiteri nolens, an recuperet bona & iura renunciata, diſc. 17. num. 4. & 5. *vid.* Renunciatio ob ingreſſũ &c. ſub *verſ.* Rediens.

Renunciare debet iuxtà formam *S.C.Trid. ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.*16. de qua verb. *Concilium Tridentinum*.

NVLLITAS

Profeſſionis, an operetur, vt egreſſus à religione recuperet bona, & iura renunciata, diſc.17.num.4.

*Vid.*Renunciatio ob ingreſſum in Religionem *verſ.* Rediens.

Renunciationis, an operetur, vt ea de medio non ſublata, poſſint exerceri primæuæ actiones,diſc.14. num.2.

NVMERVM

Et partem an faciat renuncians,& ad cuius fauorem, diſcur.3. ſub numer. 4. remiſſiuè.

NVPTA. *vid.* Fœmina.

P

PACTVM

De non petendo efficit renunciationem realem, diſc.2.num.6.

De non ſuccedendo, ſeù renunciatio futuris ſucceſſionibus viuentiũ, an, & quãdo valeat, diſc.16. per tot.

De rationibus ſententiæ negatiuæ,nu. 10. ibid.

Diſtingue caſus de quibus ex num. 8. ibid.

Vid. Conſenſus, & *vid.* Donatio.

Reuerſiuum vbi renuncians non appoſuit, ſola contemplatio agnationis non ſufficit, diſc.6.num.14.

PARS. *vid.* Numerus.

PENSIO

Eccleſiaſtica ſuper beneficijs ſæcularibus retineri poteſt per Ieſuitas ante emiſſionem quarti voti, diſc.17. ſub num.7.

PRETIVM

An, & quando ſuccedat loco rei, diſcur.6. num.6. remiſſ.

Affirmatiua procedit, vbi agatur de pretio obuenro ex alienatione Caſtrorũ, aliorumque bonorum, quæ vendantur per Congregationem Baronum, d.6.n.6.

PRINCIPIS
Gratia intelligitur ſine præiudicio tertij, diſc. 17. num 17.
PROFESSIO
Emitti non dicitur per mulierem ingredientem in aliquod Conſeruatorium, diſc. 17. ſub num. 5.
Ieſuitarum. *vid.* Ieſuitæ.
Nulla an operetur, vt egreſſus e Religione recuperet bona, & iura renunciata, diſc. 17. num. 4.
PROHIBITIO
Diſponendi de bonis iuriſdictionalibus in Statu Eccleſiaſtico, diſc. 6. num. 4.
Et Conſtitutiones Apoſtolicæ ſuper illorum prohibita alienatione, non diſtinguunt feudalia ab allodialibus, num. 9. ibid.
PROMISSIO
Facti alieni ad aliud non obligat, niſi ad diligentias, diſc. 13. num. 11.
Niſi adeſſet clauſula, *ità quod* &c., ibid.
Vel niſi agatur de renunciatione, quæ per ſponſum nomine ſponſæ promittatur, diſc. 13. ſub num. 11.

Q

QVALITAS
Feudalis, quando ineſſe dicatur alicui Caſtro, diſc. 6. num. 8.

R

REFVTATARIVS
Qvando agnoſcat in auctorem refutantem, vt ad eius onera teneatur, diſc. 8. num. 1. *vid.* Renunciatarius.
REGRESSVS
Ad iura, & bona renunciata, quando competat. *vid.* Renuncians.
RELIGIOSVS
Vid. Nouitius, & Renunciatio ob ingreſſum in Religionem, Ieſuitæ.
RENVNCIANS
An faciat numerum, & partem, & ad cuius fauorem, diſc. 3 ſub num. 4. remiſſ.
Declaratio ipſius, quando ſit attendenda, diſc. 2. num. 10. diſc. 10. num. 3.
Immiſſioni ad bona renunciata. *vid.* Immiſſio.
In ſucceſſione tertij, an concurrat cum hæredibus renunciatarij, vel alijs ab eodem cauſam habentibus, diſcur. 3. numer. 5.
Et an ſuccedat ipſimet renunciatario in bonis, quæ ad renunciantem aliàs ſpectarent, diſc. 3. num. 7.
Et quid in bonis proprijs renunciatarij ex num. 8. ibid. diſc. 18. num. 3. diſc. 1. num. 23.
Vid. Renunciatio quoad Compræhenſionem.
Regredi non poteſt ad iura renunciata, diſc. 1. num. 3.
De quatuor limitationibus remiſſiuè num. 4. ibid. Et *vid. infrà verſ.* Vbi.
Quid vbi Religioſus egrediatur à Religione ob aliquam cauſam, puta Dignitatem &c. *vid.* Renunciatio ob ingreſſum in Religione *verſ.* Rediens, & *vid.* Agnatio. Immiſſio.
Reſpectu ſucceſſionis renunciatarij nihil dare dicitur, neque ſuum patrimonium diminuere, diſc. 6. num. 35. & 36.
Renunciatarius tamen dicitur fieri locupletior ob ceſſationem oneris, & ſeruitutis, diſc. 6. num. 37.
Si præmoriatur renunciatario, hæredes renunciantis ſuccedunt, non obſtante renunciatione, diſc. 15. ſub num. 7.
Vid. Mater.
Vbi expreſsè ſibi non conſuluit de pacto reuerſiuo, ſola expreſſio contemplationis agnationis hunc effectum non operatur, diſc. 6. num. 14.
Sed iura donata, vel renunciata tranſeunt ad hæredes renunciatarij licèt extraneos, ibid.
Declara prout ex num. 15. ibid.
RENVNCIATARIVS
An tranſmittat commodum ſucceſſionis ad extraneos, diſc 3. num. 5. in fine, diſc. 6. ex num. 4.
Dicitur fieri locupletior quoad ſucceſſionem renunciãtis ob ceſſationem oneris, & ſeruitutis, diſc. 6. num. 37.
Voluntas eius potiùs quàm illa renunciantis eſt attendenda, diſc. 2. num. 9.
Vid. Refutatarius.
RENVNCIATIO IN GENERE
Ad quos effectus à puellis procurari ſoleat, diſcur. 1. num. 24. diſc. 3. num. 7. in fine diſc.

diſc 12. ſub numer.4.
An proſit filijs, vel reſpectiuè fratribus ex diuerſo matrimonio, diſc.3.num.6.
Hæreditatis certæ perſonæ viuentis. *vid.* Conſenſus Pactum.
Inſinuationem an requirat. *vid.*Inſinuatio. Solemnitas.
Intelligitur ab inteſtato, non autem ex teſtamento, diſc.13.num.2.
Declara prout num.2.ibid.
Læſioni an ſubiaceat, diſc.5. num.10. diſc. 14. ex num.3.
Nulla vbi ſit, an abſquè eo quod illa de medio fuerit ſublata, intentari poſſint actiones primæuæ, diſc.14. num.2.
Quando importare dicatur ſolam liberationem renunciantis ab onere, diſc.6.num. 16. & 20.

RENVNCIATIO QVOAD COMPRÆHENSIONEM.

Bona iuriſdictionalia, an capiat, diſc.6.ex num.6.
Quid de feudalibus, ſeù aliàs alienari prohibitis, diſc.6.num.7.diſc.4.num.11.
Et quid in illorum commoditate, diſcurſ.4 ex num.20.
Comprӕhendit portiones debitas vigore Statuti reintegratiui, diſc.9.num.11.
Facta bonis paternis, & maternis, an & quando capiat fraterna ab ipſis parentibus obuenta, diſc.9.per tot.
Fideicommiſſum an capiat, diſc. 4. num.5. diſc.5.num.9.diſc.6.num.11.
L.fœminæ C.de ſecundis nup. diſpoſitionem an tollat, diſc.12.ex num.2.
Non capit ea, quorum hæres extraneus renunciatarij ſit incapax, diſc.4. num. 16. diſc.5.num.4.
Sed reſtricta cenſetur ad renunciatarium, eiuſque deſcendentes capaces, diſcurſ.5.num.4.
Et an id procedat in bonis fideicommiſſarijs, vel ſolùm in feudalibus, & emphyteuticis, diſc.5.num.5.& 6.
Quid vbi proceſſum ſit per viam donationis, ſeù renunciationis tranſlatiuæ, diſc.6.num.14.& ſeq.
Renunciatarij ſucceſſionem non comprӕhendit, diſc.3.ex num.8.
Etiam quod mentio fieret de bonis fraternis, & renunciatarius eſſet frater, vbi adeſſent alij fratres, num.11.ibid.
Et etiam quod dictum eſſet, vt renunciatio deberet eſſe realis, & realiſſima, nu.12.ibid.*Vide* Renuncians & Fœmina.
Succeſſiones obuentas poſt profeſſionem, an capiat, diſc.7.num.9.

RENVNCIATIO EXTINCTIVA, VEL TRANSLATIVA QVANDO DICATVR.

Extinctiua, ſeu abſtenſiua qualis ſit, diſcurſ. 1.num.5.diſcurſ.3.num.4.
Et quid tranſlatiua, diſc.1.num.6.
De modo cognoſcendi vnam, vel alteram ſpeciem, diſc.1.num.3.diſc.3. nu.15. diſc.6.ex num.12. diſc.7. ex num.4. diſc. 8.num.4.& 6.diſc.10.num.8.& 9.diſc.11. num.16.
Vbi agatur de iuribus delatis, tranſlatiua eſt veriſimilis; Si verò agatur de iuribus quærendis, extinctiua ſolùm cadit, diſc.3.num.15.diſc.7. num.7.diſc.6.n.13.
Declara prout diſc.3. num.15. diſc.6. num.18.diſc.7.num.7.
Quid ſi habeant originem de præterito, diſc.7.num.8.
Poteſt eodem tempore eſſe extinctiua, & tranſlatiua, diſc.6.num.13.
Terminus realitatis non conuenit ſemper extinctiuæ, nec perſonalis, tranſlatiuæ, diſcurſ.3.ſub num.4.
Tranſlatiua prodeſt ſolùm renunciatario ad cuius fauorem eſt facta, non autem alijs, diſc.3.num.4.diſc.7.ex num.2.
Extinctiua verò prodeſt omnibus ibidem.

RENVNCIATIO OB INGRESSVM IN RELIGIONEM.

Ad quos effectus à puellis procurari ſoleat, diſc.1.num.24.diſc.3. num.7.in fine, diſcurſ. 12.ſub num.4.
Monialis requirit licentiam Epiſcopi, vel Vicarij, diſc.11.num.3.
An illam excludat, à ſucceſſione renunciatarij, diſc.1.num.23.
Et quid vbi omnes fœminæ ſint moniales, quarum vna renunciauerit, aliæ non, diſc.1.ſub num.26.& ſeq.
Quid in concurſu fœminæ nuptæ, & innuptæ, num.28.ibid.
Vel vbi vna ſit monialis, alia verò exiſtat in ſæculo, num.27.ibid. & diſc.4.
An obſtet inteſtatæ ſucceſſioni eius, qui ſit hæres renunciatarij, diſc.11.n.16.
Et an capiat ſucceſſiones obuentas poſt profeſſionem, diſc.7.num.9.
Vide Renunciatio quoad Comprӕhenſionem.

Nouitius ſeruare debet formam Sac. Conc. Trident., de qua *vide* Conc. Trid.

Realis potiùs, quàm perſonalis cenſeri debet, diſc. 1. num. 10. diſc. 3. num. 10. diſc. 2. num. 5. diſc. 4 num. 14. diſc. 12. num. 7.

Declara prout diſc. 1. num. 11. diſcurſ. 3 ſub num. 10. diſc. 4. num. 15.

Rediens ad ſæculum ob promotionem ad Epiſcopatum, vel aliam dignitatem, ſeù cauſam, an recuperet bona, & iura renunciata, diſc. 17. per tot.

Diſtingue plures caſus, de quibus ex num. 4. ibidem.

Et diuerſas bonorum, & renunciationum ſpecies ex num. 16. ibidem.

Affirmatiuè procederet, vbi egreſſus à Religione procederet à nullitate profeſſionis, diſc. 17. num. 4.

Vel vbi nouitius amplius profiteri nollet, num. 4. & 5. ibidem.

Niſi conuentum eſſet, vt egreſſu non obſtante, renunciatio effectum ſortiri debeat, diſc. 17. ſub num. 5.

Quid de egreſſu à Religione Societatis Ieſu, num. 6. & 7. ibidem.

Non reſoluitur, vbi egreſſus eſſet ex eo, quod eſſet incorrigibilis, diſcurſ. 17. num. 8.

Quid vbi fieret tranſitus de vna Religione ad aliam, num. 9. ibid.

Præſertim vbi fiat tranſitus de incapaci ad capacem, ibidem.

Quid de egreſſu ob Epiſcopatum, vel aliam Dignitatem, diſcur. 17. num. 10. & 14. & ſeq.

Et quid vbi id ſequatur ex cauſa ſuppreſſionis Monaſterij ex numer. 12. ibidem.

Et ſi profeſſus in Religione ſuppreſſa, priùs profeſſus eſſet in altera Religione, quæ extet, num. 13. ibidem.

RENVNCIATIO REALIS, VEL PERSONALIS QVANDO DICATVR.

Realis quænam dicatur, diſcurſ. 1. num. 8. diſcurſ. 4. ex num. 14. diſc. 6. ex numer. 12. diſcurſ. 2. ex num. 4. diſc. 11. num. 5.

Et quæ perſonalis, diſc. 1. num. 9.

Quomodo vna, vel altera ſpecies dignoſci valeat, diſcurſ. 1. num. 10. diſcurſ. 8. num 4.

Vbi fiat occaſione matrimonij carnalis cenſenda eſt perſonalis, ſecùs occaſione matrimonij ſpiritualis, diſcurſ. 1. num. 10 diſcurſ. 2. num. 5. diſcurſ. 3. num. 10. diſcurſ. 4. num. 14. diſcurſ. 12. num. 7.

Declara prout diſc. 1. num. 11. diſc. 3. ſub num. 10. diſc. 4. num. 15.

Terminus *realis* an conueniat ſemper extinctiuæ, & *perſonalis* tranſlatiuæ, diſc. 3. ſub num. 4.

REPRÆSENTATIO

Matris renunciantis an obſtet filijs ex propria perſona venientibus.

Vide Mater.

ROTÆ

Romanæ Deciſio quid differat à Diſcurſu, diſc. 6. num. 2.

S

SOLEMNITAS

In contractu ex cauſa dotis inito, an & quando requiratur, *diſc.* 11. ſub *num.* 8. & 9.

Inſinuationis an requiratur in renunciationibus.

Vide Inſinuatio.

Statutaria an requiratur in renunciationibus, diſc. 13. num. 4. 10. 13. & ſeq.

Et quid vbi agatur de renunciatione iuris quærendi, num. 17. ibidem.

Et de renunciatione ob conſeruationem agnationis, diſc. 13. num. 16.

SPES

Futuræ ſucceſſionis an cedi, vel donari poſſit.

Vide Donatio, & *vide* Pactum. Succeſſio.

STATVTVM

Bergomen. excluſiuum fœminarum enunciatur, diſc. 18. num. 2.

Excluſiuum fœminarum deſeruit pro adminiculo contemplatæ agnationis, diſc. 10. num. 10.

Extrà territorium attenditur pro voluntate morientis, diſc. 18. num. 6.

Moriens an cenſeatur ſe conformare cum illo domicilij, vel originis, diſcurſ. 18. num. 9.

Vrbis requirens inſinuationem quid differat ab ea, quæ requiritur de iure communi, diſc. 6. num. 23.

SVCCESSIO

De futuro, ſeù illius ſpes poteſt vendi, & donari, diſc. 3. num. 15. diſc. 4. num. 17. diſc. 6. num. 18. & 34.

Vbi præſertim agatur de iure de futuro, & ſperato, originem trahente à cauſa certa de præterito, diſc.7.num.8.

Quomodo incertitudo regulari debeat, diſcurſ.6.ſub num.34.

Declara tamen principalem concluſionem prout diſc.6.num.19.

Quid vbi agatur de hæreditate, vel ſucceſſione perſonæ certæ abſque conſenſu eiuſdem, diſcurſ.4.num.11.diſcurſ. 7.ſub num 7.

Vide Conſenſus,& Pactum.

An requiratur inſinuatio, diſcurſ. 6. ſub num.34.& 35.

Vide Inſinuatio.

Et an intrent termini læſionis, diſc. 6.ſub num.34.

Quænam compræhendatur ſub renunciationibus.

Vide Renunciatio quoad Comprehenſionem.*Vide* Renuncians,& Fœmina.

T

TESTAMENTVM

Morientis ab inteſtato dicitur lex communis, ſeù municipalis, diſc. 18.num.4.

Religioſus poſt profeſſionem, an illud reuocare poſſit, diſc.10.num.3.

TRANSACTIO

An & quando ſit priùs tollenda de medio, vt priora iura exerceri valeant, diſcurſ. 14.num.2.

TRANSITVS

De vna ad alteram Religionem,an operetur vt bona,& iura renunciata recuperentur, diſc.17.num.9.

Vide Renunciatio obingreſſum in Religionem,Verſ.Rediens.

TRANSMISSIO

Commodi ſucceſſionis ad extraneos,an fiat per renunciatarium, diſc.3.num.5.in fine.

*Vide*Renunciatio quoad Comprehenſionem.

V

VICARIVS. *Vide* Epiſcopus.

VOLVNTAS

Renunciatarij potiùs, quàm renunciantis eſt attendenda, diſcurſ. 2. num.9.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google